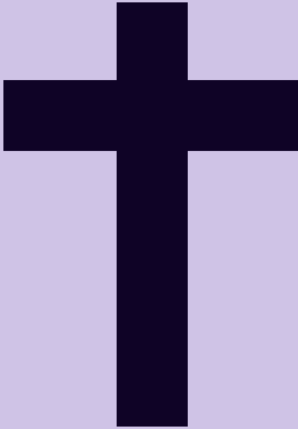

I nyúucarij ti jájcua ti a'ijna á'xaj i
Tavástara' i Jesús ti Ciriistu' pue'een ajta

Salmos

Cora, Santa Teresa: I nyúucarij ti jájcua ti a'ijna á'xaj i
Tavástara' i Jesús ti Ciriistu' pue'een ajta Salmos New
Testament+

**I nyúucarij ti jájcua ti a'ijna á'xaj i Tavástara' i
Jesús ti Ciriístu' pue'een ajta Salmos
Cora, Santa Teresa: I nyúucarij ti jájcua ti a'ijna á'xaj i
Tavástara' i Jesús ti Ciriístu' pue'een ajta Salmos New
Testament+**

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cora, Santa Teresa

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
4f03662f-a4e0-5c7c-a13b-0b7002b5b8f6

Contents

SALMOS	1
San Mateo	168
San Marcos	243
San Lucas	289
San Juan	368
Hechos	426
Romanos	496
1 Corintios	525
2 Corintios	552
Gálatas	569
Efesios	579
Filipenses	588
Colosenses	595
1 Tesalonicenses	601
2 Tesalonicenses	607
1 Timoteo	610
2 Timoteo	618
Tito	624
Filemón	628
Hebreos	630
Santiago	652
1 Pedro	659
2 Pedro	667
1 Juan	672
2 Juan	679
3 Juan	680
Judas	682
El Apocalipsis	685

SALMOS

1

I ti ji're'can jime' tyámua'vi'ra'aj pué'een

¹ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyáati'
tiqee a'íjma namuaj je'ej maj tyihuá'ixaatye' i maj je'ej pua'aj tyi-
tyetyúucha'ij,
ajta quee i juyéj jitze huaméj i maj jitzán ucáaju' i maj tyi'ijxána'cira',
capu ajta hua'antyána'axcaj i maj je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios,
² sulu a'íj pu jitze jutyamua've' i nyúucaria'ra' i Tavástara'
ajta a'íj jitze tyúu'iteeritye' tújca ajta tíca'.
³ A'íjna i tyáati' a'yaa pu een tí'ij i ítyei'rij
ti a'áa véjri' ja'tyáhuasti' i játya'naj jitze,
ti ajta tajcaa tí'ijta a'ájna atyojo're'nyej a'náj ti huatatáca'an
ajta quee a'náj cávesij i xámue'ra'.
;Néijmi' i tyi'táj ti jin je'ej ricij, tyámua' pu atyojo're'nyinyii!

⁴ Ajta a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij capu a'yan tyé'yi'ij,
ji'nye a'yaa mu een tí'ij i xiéerij áacaj ti yo'cu'naj.
⁵ A'íj mu jin i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij Dios pu a'íjma puéjtzij
huo'ta'sij
ajta quee tyi'táj huá'ci'tyij a'áa ti tyejé'sejre' a'íjma jimi i maj tyámua'
tyityetyúucha'ij.
⁶ Tavástara' pu huá'cha'ij hua' juyéj jitze a'íjma i maj tyámua' tyi-
tyetyúucha'ij,
ajta i hua' juyéj i maj je'ej pua'aj ricij a'áa pu jó'nyee jo'maj jó'vesij.

2

Muáaj paj nyinyóoj pué'een

¹ ¿Ji'nye mej mij ju'itziitye' a chájta' jo'maj jo'cháatimee i maj quee
tyá'tzaahuatye'?

¿Ji'nye mej mij cha'mana'aj tyámua' ju'uurej?

² I maj rey jin tyityetyu'uj majta tajtúhuan jime' a'íjci japua i chuéj
camu tyá'astej, majta néijmi' i tyi'táj jin aviitzij je'ej ricij
a'íjci jimi i Tavástara' majta a'íjci jimi i ti antyíhuaviihuaca'.
³ Majta je'en a'yan tyi'tyejijhuaj tijin:
“iTyiche' tyi'ijtzaanaxi'in i cadéenaj!
iTyej tyij quee che' ji'qui'huaj tyata'aj taxáahuaj huací'ca'an!”
⁴ A'íjna i Tavástara', tajapúa ti tyejé'ijtaj,
a'íj pu hua'a'tzej a'íjma,
⁵ aj pu'ij té'ej, nyu'camui'ij, tyihuo'tyámuaritye'sij,
huápu'ij pu'ij nyu'camui'ij a'yan tyu'taxájtaj tijin:
⁶ —Nu'rij tyámua' jáaruuj a'íjci i nyaj rey jin tye'entyárujtye'ej a'ájna a
Sión, jo'tij tyámua' tyejé'een.
⁷ Nyaataxájta je'ej ti arí tyaaxá'pui'intarej i Tavástara',
a'íj pu a'yan tyinaaté'exaaj tijin: “Muáaj paj nyiyóoj pué'een;

ijíj nu nyáaj nyeríj a' táataj pué'een.

⁸ Naatáhuavíj nyaj a'íjma muaatávi'tiste'en a'yan maj séejre' mej mij muéetzij mua' a'rij muá'ra'nyij

ajta a'áa maj já'sejre' jo'tij i chuéj jóo'asej a'íi mu majta a jitze ajtyama' cáantaj muá'ju'un,

nyáaj nu nyij tyimuaatá'sij.

⁹ Néijmi'caa paj antyipuá'ritye'sij i maj rey jin tyityatatyíj a'íjci jime' i itzíj, ¡pajta a'yan huá'uurej ti'íj xá'rij paj huatyátaaraxi'in!"

¹⁰ Mua'aj mu siaj rey jin tyitatatyíj siajta mua'aj tajtúhuaanyij, a'íj xu jo'itéej xá'ra'nyij,

¡tyámua' xu naa a'íjci tyi'huóo'iteeritye'en!

¹¹⁻¹² Siata'aj huatyényuunyij i Tavástara' jimi xuutyámua've'ej siajta jéehua tzáahuatyi'ra'aj jime',

siajta jimi ecóotutaxi'in xuuviváaj,

ti'íj quee a'íin tyinyú'caj,

siajta je'en sij mua'aj huácui'nyij i juyéj jitze,

ji'nye i ti jin nyú'camui' jiyet'zín pu huataséjre'ej.

¡Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj a'íj jitze jahuo maj huatyóohuíre'en!

3

Je'ej ti tyu'tyényuunyij ti'íj jaatáhuoonyij ti i Tavástara' jaatyáhuúire'en

Chuñicarij David ti jo'yú'xaca', ti'íj ju'uunaca'aj a'íjci jimi i juyój Absalón

¹ Nyavástara',

jéehua mu i maj quee tyámua' nyojo'mua'raj,

jéehua mu a'íimaj i maj meríj nyéetzij nyéjcha'úire',

² ¡jéehua mu i maj a'yan tyi'nyaxaj tijin:

“Capu i Dios japuan huatányuusij”!

³ Pajta muáaj, nyavástara',

a'íi paj pué'een i ti nyacánasij ti'íj naatyáhuúire'en,

a'íi paj pué'een i nyaj jin naa huasé'rin,

a'íi paj pué'een i ca'nyíjra'aj ti nyatá'caa.

⁴ Nyejíhuaj nu a'yan tyá'huo ti'íj i Tavástara' naatyáhuúire'en

a'íi pu'ij nyanamujran a'ájna jo'tij tyámua' tyejé'een jo'tij a'íin já'sejre'.

⁵ Naatyáhuí'sij nyajta huatácusij, nyatí'íj nyij nyajtáhua'aj huatájisij,

ji'nye a'íi pu i Tavástara' naatyáhuúire'ej.

⁶ Canu huá'tziñnye' a'íjma i maj mui'ij i maj nyo'sii

i maj meríj nyajná mej mij naatyényo'si'tye'en.

⁷ ¡Ájchesij, Tavástara'!

¡Pata'aj nyaj japua huatányuunyij, nyaj Dios!

Muáaj paj hua' nyéerimij jitze hua'rávaxi'íj i maj nyéjcha'úire',

¡pajta hua' tamej eecátaaraxi'íj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj!

⁸ Muáaj, Tavástara', a'íi paj pué'een i ti tajapuá huatányuusij,

ipata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij, a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee
a'chájta'naj jitze!

4

Tyaj néijmi'i jin jitzán tyú'ca'nyej i Tavástara'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jitzán
tyí'cuí'nacaa ti tye'ejvin. Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Dios nyéetzij paj naatyáhuire'ej,
ipata'aj naatájeevej nyati'ijta a' jimi huatyényuunyij!
Muáaj paj tyináahuaj nyati'ij je'ej tyé'nyamua'ajcaa,
ná'ancu'vaxi' nyéetzij pajta jáanamuaaj i nyaj a jimi huatyényuy.

² Mua'aj, mu siaj a'íj jin óotzaahuatye' i siaj va'cán jin tyityatatyíj,
¿a'najnyí siaatapuá'citaj i siaj jin ná'xaahuataj?,
¿a'najnyí siaatapuá'citaj siaj a'íj xie've' siajta a'íj huoo
i tiqee je'ej huatóomua'aj,
ti ajta hue'tzij na'aj pué'een?

³ Siata'aj jáamua'reej ti i Tavástara' a'íj xie've' i tyáati' ti tyámua' jimi
tyí'tyúucha'ij;

siata'aj jáamua'reej ti i Tavástara' nyanamuaaj nyati'ijta jaatájeevej.

⁴ i Siata'aj tyí'tziinye'ej siajta quee che' tyí'xana'cire'ej!
Siati'ijta huatyéejin, siati'ij quee che' je'ej tyahuáasime'ej
aj xu sij tyámua' tyityo'huóomua'tzij je'ej siaj tyí'mua'tzej,

⁵ aj xu sij tzáahuatyi'ra'aj jin tyu'támu'vejritaj
siajta jitzán tyu'tyáca'nyej i Tavástara'.

⁶ Mue'tíj mu a'yan tyí'xaj tijin: “¿A'tanyíj taataséjratye'sij i tyaj jin
huátatyamua've'en?”

i Tavástara', tyámua' paj naa tyí'taxi've'ej pataaséj!

⁷ Muáaj paj jéehua naatá' i nyaxiéjnyu'caa tzajta' i nyaj jin nyetyamua've'
pequee a'yan a'íjma jimi i maj jéehua i tyeríicuj tyícha'ij majta jéehua i
nahuáj.

⁸ Nyáaj nu nyij nyaxáahuaj huatyáhu'i'sij nyajta je'en huatácusij,
ji'nye muáaj paj, Tavástara', nyatá'caa nyej nyij nyaxáahuaj yéchajcaj.

5

Tyaj i Dios jamuán séjre'ej ti'ijta eeré'nyej i xicáj

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i
ci'sitye'rij. Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

¹⁻² Tavástara', muáaj paj nyaj Rey pué'een pajta nyaj Dios,
huánamuaaj je'ej nyaj tyí'xaj,
pata'aj a'yan huárinyij je'ej nyaj xájtari' a' jimi tyu'tyényuusij,
huánamuaaj je'ej nyaj jéehua a jimi tyí'nyuu,
ji'nye muéetzij nu jimi huatyényuusij.

³ Ti'ijta jé'ta' huatyamá'caj i xicáj muáaj paj nyanamuaajran,

tí'ij ooj huápu'i'ij hua'íya'caj muéetzij nu jimi jaataxájtaj tyí'táj ti je'ej ricíj
nye jimi,

nyajta je'en tyí'cho've'en je'ej paj tyinaaté'exaatye'ej.

⁴ Capáj muáaj a'íin pué'een i Dios ti naa ja'sejratye' i ti je'ej pua'aj een,
capu je'ej tyí'rij maj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij a jamuán
aja'chej,

⁵ a'ájna jo'paj muáaj já'sejre' camu a'íimaj á'vej i maj óotzaahuatye'.

Capáj muáaj hua'xie've' a'íijma i maj je'ej pua'aj tyí'uurej,

⁶ pahua'antyipuá'ritye'sij i maj tyí'hue'tacaa pajta quee huo'taxié've'ej i
maj avítzij jin je'ej pua'aj ricíj majta tyí'tyacui'caa.

⁷ Nyajta nyáaj, a'íjci jime' i paj va'cán jin nyaxie've',

nyáaj nu utyárutyij a' tyeyúuj tzajta';

¡i'ríj nyaj a jimi huatyényuunyij jéehua tzáahuatyí'ra'aj jime',

nyajta jaséera'j a'íjci a' tyeyúuj ti naa een!

⁸ Tavástara', mej mij quee a'íimaj naatyámue'tin i maj nyéjcha'íire'

a'áa paj nyojoovi'tij jo'tij tyámua' tyejé'een,

a'íj paj jitze nu'cájuyetyej i ti naa een.

⁹ Camu a'íimaj a'náj ji'ré'can jime' tyí'xaj;

¡a'íi mu huápu'i'ij je'ej pua'aj een i jutzájta'!

¡ maj jin tyí'xaj a'yaa pu tyaarie'ej tí'ij jo'maj mui'chíj ja'vá'naj majta
hua'antyícuunaxíj,

¡huápu'i'ij pu tyí'hue'tacaa i hua' nyanúu!

¹⁰ ¡Nyaj Dios, puéjtzij paj huo'tá'an a'íijma!

¡Muáaj paj a'yan tyú'uurej tí'ij quee a'yan tyá'ra'nyij je'ej maj a'íimaj
hue'tzij jin tyí'xaj!

Capáj huo'taxié've'en a'íjci maj jéehua tyi'ijxána'cira',

ji'nye a'íi mu muéetzij muaatyáhue'taca'.

¹¹ Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj jahuoo pej pij muáaj
huo'tyáhuíire'en,

a'náj tína'aj xu jutyamua've'ej tyí'chuiicaj;

ji'nye muáaj paj huá'cha'ij.

A'íimaj i maj muaxie've', a'íi mu a' jitze ma'can jutyamua've',

¹² ji'nye muáaj, Tavástara', a'íj paj tyámua' tyu'tyátoosij i ti tyámua'
tyí'tyúucha'ij;

muáaj paj a'ájna jin jacánasij i paj jin jaxie've'.

6

Je'ej tí sáij tyu'tyényuunyij tí'ijta je'ej tyóomua'ajcaj

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jitzán
tyí'cui'nacaa tí arahuééicaj tye'ejvivin. Chuíicarij David tí jo'yú'xaca'

¹ Tavástara',

capáj a'ájna jin nyetya'xi'ij i paj jin nyú'camui',

capáj puéjtzij nyata'care'en a'íjci jime' i paj jin huápu'i'ij nyú'camui'.

² Tavástara', ná'ancu'vaxi' nyéetzij,

ji'nye a'yaa pu nya'asej nyaj quee uhuájca'nyej.

Tavástara', tyináhuatye',

ji'nye néijmi'que' nu i nye tyévi'j jitze nyevivej.

³ ¡Nyetyényeviveesij a'íjci jime' i nyaj tyi'tziinye'!

Pajta muáaj, Tavástara', ¿a'najnyí pu've'nyesij?

⁴ Mujo'té'yi'ij, Tavástara', ¡pata'aj nyajapuáj huatányuunyij!,

ja'íj paj jin nyajapuáj huatányuunyij i paj jin nyaxie've'!

⁵ Capu i'ríj ti a'táj ti arí huamuí' muéetzij mo'támua'ree,

¿a'tanyíj tyimuaatatyójtzi're'ej a'ájna jo'maj ya'vá'naj?

⁶ Nu'ríj tácu'a'naxij nyaj nyeyiin.

Ti'ij púna'aj tíca'rij jitze jéehua nu nyeyiin

a'íj pu jin i nyamu'tzij arí huatyáru'naca' a'íjci jime' i nyaja'ra'.

⁷ Canu che' tyámua' metyóonyeej a'íjci jime' i ti tyinyetyáacui',

¡canu che' tyámua' metyóonyeej a'íi mej mij pu'éenye' i maj nyéjcha'íire'!

⁸ ¡Xa'ajtáciinyij nye jimi, mu siaj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,

ji'nye i Tavástara' pu arí jáanamujri' i nyaj nyeyiin!

⁹ Tavástara' pu arí jáanamujri' i nyaj jéehua jahuavíj,

¡i Tavástara' pu arí ja'ancuriáa' i nyaj jimi huatyéenyuj!

¹⁰ A'íimaj i maj nyéjcha'íire', matí'ij huácui'nyij a'íjci jime' i maj tyi'tziinye',

a'íi mu mij tyévi'si' huataséjre'sij,

ja'íi mu jiyé'tzín huatóo'uunaj muutyévi'ra'aj!

7

Tavástara' pu a'íin pu'éen i juées ti tyámua' naa tyá'xa'pui'intare'

Ti'ij huóoyiinyaca' a'íjna i David, a'ájna ti'ij tyu'táchuicaca' i Tavástara' jimi, a'yájna ti'ij tyaata'íjtaca' a'íjna i Cus, a'íj ti jitze eeráma'can i Benjamín

¹⁻² Tavástara', nyaj Dios, muéetzij jimi nu jahuoo pej pij naatyáhuíire'en;

¡pata'aj nyajapuáj huatányuunyij néijmi'caa jimi i maj quee nyeséejracuj!

¡Naatyáhuíire', ji'nye a'yaa mu a'íimaj een matí'ij i muajyéj,

mej mij quee a'íimaj naatyátzaanaxi'in

ajta je'en quee aja' a'táitan ti'ij nyajapuáj huatányuunyij!

³ Tavástara', nyaj Dios,

¿tyi'tanyí jitze nye quee tyámua' huaríj?

¿Nyíquij a'táj naajé'caj?

⁴ ¿Ca' séej i nya' amíncuj tyi'táj jin je'ej pua'aj nyetyaanájchij?

¿Ca' tyi'táj jitzán naapua'rityej i ti nyéjcha'íire' i ti quee a'yan tyi'ja'yájnataca'aj?

⁵ Tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, che' a'íin naatamuáritye'en i ti nyéjcha'íire',

che' naatáa'sej ajta je'en chóota' naatyása'riechej,

ajta je'en a'íjna jin naatyáxaahuataj.

⁶ ¡Pata'aj nyu'camui'ij ájchenyij, Tavástara'!

¡Nyu'camui'ij paj huatá'sejrataj a'íijma jimi i maj nyéjcha'íire'!

Muáaj, mu paj a'yan tyu'taxájtaca' paj tyámua' tyi'uuren,

nyajamuan paj yésejria'aj.

⁷ Míche' mue'tíj i tyeítyee a jitze atahuíistira'nyij
pajta acáyixi'in a' ípuáaj jitze, hua' japua a'íjma.

⁸ Tavástara', muáaj paj huá'xíjtye'en i tyeítyee,
a'íj paj jin no'xíjtye'en je'ej ti nye jitze tyi'tyéevíjtíj,
a'íj paj jin no'xíjtye'en tyi'tíj nyaj quee mua'reeriaca'aj nyajta a'íjna jin
a'yan huaríj.

⁹ Dios paj quee tyi'tíj jin á'itzeere',
pajta jamua'reej je'ej ti síj tyi'mua'tzej,
ajta je'ej ti síj tyétye' ímuáj jutzájta' tyi'mua'tzej,
jantyipua'ritye' i maj jin je'ej pua'aj i ricíj i maj quee tyámua' tyi-
tyetyúucha'íj,
pajta tyámua' tyeetyécha'iin a'íjci i tyáataj ti quee tyi'tíj jin á'itzeere'!

¹⁰ A'íjna i ti naatyáhuíire'ej a'íj pu a'íin pué'een i Dios jútye' ímuáj ti
já'sejre',

a'íjma ti japua huatányuusíj i maj tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta'.

¹¹ Dios pu juées pué'een ti tyámua' naa tyá'xa'puí'íntare'
tíquee a'náj jitzán huataséjre'síj i ti je'ej pua'aj een.

¹² Tipua'aj i tyáati' quee tyá'antzaahuaty'e'en i Dios jimi,
Dios pu tyámua' ja'uuren i juchúun;

pu'ríj tyámua' tya'ajcájtyej i jutu'namua',

¹³ pu'ríj tyámua' tyú'ruuj i tyúu'i'rij ti tye'entyitáatimee,
jpu'ríj tyámua' tyú'ruuj i ti jin huatyényo'se'en!

¹⁴ Xaaséj a'íjci i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'í
pu'ríj jo'tacuí'nyaca' tí'íj i ti tyiyóoj ja'mej,

a'íj pu jin jutzá' i ti je'ej pua'aj een

ajta je'en a'íj tyiyóoj ja'mej i ti hue'tzízj pué'een.

¹⁵ Ajta arí tye'tyáacuj tyétye' ímuáj huápuí'íj jo'cacúunyican,
a'áa pu'íj ja'tyévesíj jo'tíj jusíj tyeje'tyáacuj.

¹⁶ A'íjna i ti jin je'ej pua'aj ricíj ajta i ti jin nyo'se'
a'íj pu jitzán tyi'rá'eexaj!

¹⁷ Nyetyaatatyójtzi're'ej i Tavástara' jí'nye a'íj pu quee tyi'tíj jin á'itzeere',
nyetyu'táchuicaj a'íjci jitze ma'can i Tavástara',
a'íjci jitze ma'can je'ej ti ántyapuaj i tajapuá ti já'sejre'.

8

A'íjna i ti jin i Dios naa huasé'rin ajta tyi'tíj ti tyámua' een i tyáataj jimi

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj, a'íjci jitze i canárij
Gat ti ja'a'rij. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Tavástara', muáaj paj a'íin pué'een i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee
tajimí,

ja'íjna i paj jin ántyapuaj a'íj pu néijmi'que' tyi'íjta i cháanacaj japua!,

ajta i paj jin naa huasé'rin jéetze' pu ajca'huáye jóo'asej a'íjci jitze i
tajapuá ti séejre'!

² A'íjma mu tyu'táchuicaj i maj cíle'en,

a'íjma i tí'ríj i maj móoj tza'caa,

a'íjma paj jin períj huatyá'ca'an,

a'íi mu mij pué'eenye' i maj muájcha'íire',
pej pij hua'antyipua'riteye'en i maj quee tyu'namuaj pajta i maj
muanyo'si'tye'.

³ Nyati'ijta jaaséj i tajapuá ti séejre' muáaj paj jaatyátaahuaca'
nyajta i máxcirie' nyajta i xú'ra'vetyee i paj jitzán huo'ria'ra'tzaca',

⁴ a'yaa nu tyi'riá'mua'sij tijin:

¿A'tanyij pué'een i tyáati'?

¿A'tyaanyij maj pué'een i tyeítyee?

¿Ji'nye pej pij ja'tamuá're'rii pajta a'íj jitze tyi'amua'tziitye'?

⁵ Ji'nye a'yaa paj tin jáaruuj ti'ij dios,

pajta jaatá' mej mij jaatyátzaahuatye'en ti'ij a'íjna jin tyámua' tyí'sejria'aj,

⁶ pajta jaatá' ti'ij a'íin tyu'ta'íjtaj néijmi'i jitze muáaj paj tyú'taahuaca',

a'yaa paj tyaatá' ti'ij a'íin néijmi'que' antyúumua'reeriaj,

⁷ a'íjma jimi i cánya'xií ajta i túuru'uj, ajta a'íjma jimi i tyi'tyán
simuáruunyij,

⁸ ajta a'íjma jimi i pína'see i maj rá'rieé i jútye',

a'íjma jimi i hue'tyéé jájritze' maj ja'chej,

íajta néijmi'caa a'íjma jimi i jájritze' maj tyityá'xoo!

⁹ Tavástara', muáaj paj a'íin pué'een i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee
tajimí,

ja'íjna i paj jin ántyapuaj a'íi pu néijmi'que' tyí'ijta i cháanacaj japua!

9

Chuíicarij a'íj ti jitze ma'can i Dios ti tyámua' naa tyí'uurej

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i ci'sítye'rij
majta i canárij jitze. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Tavástara',

nyáaxie've' nyaj tyimuaatatyójtzi're'en néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jime'
nyajta tyu'taxáj i ti jéehua a jitze tyí'sejre' i ti naa tyu'sé'rin.

² Muáaj jútye' imuáj paj já'sejre',

a jitze ma'can nu jaxie've' nyaj huajíjhua nyenyetyámua'va'aj,

inyáaxie've' nyaj a'íj jitze ma'can tyu'táchuiicaj je'ej paj ántyapuaj!

³ A'íimaj i maj nyéjcha'íire' a'íi mu muéetzij jimi huatóo'uunaj;
mue'távatzij majta je'en cui'nyij.

⁴ Muáaj paj juées pué'een i ti quee tyi'tíj jin á'ítzeere',

papu'ríj acáayixij a' ípuáaj jitze, pej pij tyámua' tyino'xá'puí'intari'tze'en.

⁵ Papu'ríj hua'ajtyá'xij a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye',

pajta hua'antyipua'rij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,

ípapu'ríj jusén jime' jo'riu'uj i maj jin hua'tamuá're'rihua'aj!

⁶ A'íjna i ti quee tyámua' tyihuojó'mua'raj pu'ríj huamuí',

majta jamuán huácuij i maj a'áa jo'cháatima'caa i chájta'naj jitze jo'tij
a'íin tyejé'íjtaj,

muáaj paj hua'antyipua'riteyej,

capu che' hua' jimi séejre' i maj jin huo'támua'ree.

7 Ajta i Tavástará' a'íi pu Rey jin tyi'tyéjvee jusén jime',
 a'íi pu arí tyámua' jáaruuj i ju'ípuáa tí'ij huo'xa'pui'íntari'tze'en,
 8 néijmi'caa pu á'xijtye'en i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua,
 a'íi pu tyámua' naa tyihuo'ta'íjtye'sij tí'ij na'aj tyi'chájta'najmee.
 9 Tavástará' pu tyámua' naa tyihuá'cha'ij a'íjma i maj quee che' je'ej
 jájtyoovej;
 a'íi pu tyámua' tyihuá'cha'ij mati'ijta je'ej tyityóomuajtyaj.

10 Tavástará',
 i maj muamua'tyej, muéetzij mu jitze tyí'ca'nyej,
 jí'nye capáj a'náj mahuóohua'xij a'íjma i maj muahuoo.
 11 Setyu'táchuiicaj i Tavástará' jimi, i ti a'áa tyejé'íjta a'ájna a Sión;
 siahuo'ré'ixaatye' néijmi'que' i chájta'naj jitze je'ej tí a'ín tyi'tíj huáruuj.
 12 Dios pu hua'tamuá're'rii a'íjma i maj je'ej tyityóomuajtyej
 ajta quee yó'hua'naj i maj juyiin;
 puéjtzij pu huo'ta'sij a'íjma i maj hua'nyo'si'tye'.

13 Tavástará', ná'ancu'vaxi' nyéetzij,
 cási' je'ej mu pua'aj nya'uurej i maj nyaxana've',
 ¡pata'aj nyaj japua huatányuunyij nyej nyij quee huámui'nyij!
 14 A'yaa nu nyij, a'ájna jo'tij ja'pueertaj a Jerusalén,
 a'yaa nu tyihuo'té'exaatye'ej néijmi'caa a'yan maj huacháatimee i
 cháanacaj japua tí muéetzij jimi xá'pui' mej mij tyu'táchuiicaj,
 nyej nyajta nyetyamua've' jí'nye muáaj paj nyajapuáj huatanyúj.

15 A'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye' a'íi mu jujímua'aj je'ej pua'aj
 ju'uurej,
 a'íi mu jujímua'aj eetávitzej
 a'íjci jitze i tápi'narij a'íimaj maj tyu'tyá'avaataca' mej mij séecan huavívi'.

16 Tavástará' pu arí tyu'tá' mej mij jáamua'tyij,
 a'íi pu arí néijmi' tyo'xá'pui'íntarej.
 A'íj mu huatyévi'raj i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij
 a'íjci jime' i tyi'tíj a'ín tí tyámua' jáaruuj tí'ij séej huatyéevi'.
 17 A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta i maj quee
 tyá'tzaahuatye',

majta i maj yo'huá'xij i Dios,
 a'áa mu jo'tyá'itzeere'ej jo'maj i muí'chítyee já'ava'tacaa,
 18 jí'nye camu a'náj huojo'huá'xij i maj quee je'ej tyéejviicue',
 capu ajta jusén jime' jó'vesij i maj jitzán tyi'íjchó've'.

19 Ájchesij, Tavástará',
 capáj tyámua' tyeetyéjeevej a'íjci i tyáati' tí óotzaahuatye',
 pata'aj a'áa huo'xíjtye'en jo'paj muáaj já'sejre' a'íjma i maj quee
 tyá'tzaahuatye'.

20 A'yaa paj huó'uurej mej mij tyu'tátziinye'en, Tavástará',
 ¡huo'ta' mej mij uhuóomua'tzij maj tyétyecaa mana'aj pué'een!

10

Je'ej ti tyu'tyényuunyij ti'ij jaatáhuoonyij ti i Dios jaatyáhuüre'en

- 1 Tavástara', çji'nye pej pij a' imuáj já'sejre'?,
 çji'nye pej pij ja'avaaj ti'ijta je'ej pua'aj tyí'rijcaa?
- 2 Jéehua pu ootzáahuatye', a'ájna i ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'ij,
 ajta huápu'i'ij nyu'camui'ij jamuaritye' a'ájci i ti tyóoxaahuaj,
 ajta a'ái pu huatyévi'ri'huaaj
 a'ájci jime' a'áin ti tyámua' jáaruuj ti'ij a'áin séecan huavívi'.
- 3 A'ájna i ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'ij a'áj pu jin óotzaahuatye' je'ej ti jusáij
 tyí'táj tyí'xie've';
 a'ái pu je'ej pua'aj tyí'xaxa'aj i ti jéehua tyí'nyacua'aj ajta majúujipuaaj i
 Tavástara'.
- 4 A'ájna i ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'ij a'ái pu huápu'i'ij óotzaahuatye', ajta
 a'yan tyí'xaj tjin:
 "Capu Dios séejre'. Capu ma' a'táj ti nyéetzij tyí'táj jin ná'xijtye'ej."
 A'ái pu néijmi'i a'áin tyí'pué'een i ti jitzán tyí'mua'tzej.
- 5 A'náj ti na'aj pu tyámua' tyé'yi'ij je'ej ti tyí'táj jin ricij.
 A'ájci jimi, capu séejre' i puéjtzij muáaj paj jaatá'an,
 capu a' véjri' já'sejre' ti'ij a'áin jaaséj.
 A'ái pu hua'a'tzej i maj jájcha'üre',
- 6 ajta a'yan tyí'mua'tzej tiquee a'táj je'ej ja'uuren,
 ti ajta quee a'náj tyí'táj je'ej pua'aj rinyij jimi.
- 7 Tyéni'tze' pu jéehua éejnyinyii i ti je'ej pua'aj huánamuajrii,
 ti hue'tzij pué'een ajta ti'ij séej je'ej pua'aj tyu'tájeevej,
 nyúucaria'ra' pu ja'avaaj i ti quee jatá'caa ti juxáahuaj séjre'ej ajta i ti
 je'ej pua'aj een.
- 8 A'ái pu hua'eeve', a'ájna jo'maj jo'cháatimee,
 ajta avíitzij jin jaje'catan a'ájci i ti quee tyí'táj jin á'itzeere'.
 Tyámua' pu naa tyé'sej a'ájci i tiquee pújoorej ti huatyóonaj:
- 9 a'yaa pu een ti'ij i muájyjej ti a'aj je'ráaca'aj jo'tij já'tyasta',
 a'aj pu'ij je'raque'tij ja'eeve' a'ájci i tiquee je'ej tyéejviicue',
 a'yan tye'ejchó've'ej a'tzáaj ti japuan rájtzunaj,
 ajta ti'ij jaatyéevi', aj pu'ij jaatyása'rieechij i tápi'narij tzajta'.
- 10 A'yaa mu mij tyihuo'tyáxaahuataj i maj quee pújoorej maj huatyóonaj,
 mati'ij a'áimaj tyihuo'ta'íjtye'en i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.
- 11 A'ájna i ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'ij a'yaa pu tyí'mua'tzej ti i Dios
 tyojo'hua'naj,
 ti ajta aróonamuaj ajta quee a'náj tyí'táj huaséj.
- 12 ¡Ájchesij, Tavástara', pajta ajméjca'taj!
 ¡Capáj huojó'hua'nan i maj quee je'ej jájtyoovej!
- 13 Çji'nye mej mij, nyaj Dios, a'áimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij
 tyí'tyana'naj,
 a'yan metyi'mua'astij paj muáaj quee huá'xijtye'en?
- 14 Muáaj paj asíj períj huo'séj maj huápu'i'ij je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij;
 ¡papu'rij huo'séj, pajta a'yan hua' jimi tyá'xa'pu'i'intare'en ti'ij tyi-
 hua'tyévijtye'!
- Muéetzij mu jimi juca'nyej a'áimaj i maj quee pújoorej maj huatyóonaj,

muáaj paj huo'tyáhuüire'sij a'íjma i maj xá'ricaanyij.

¹⁵ ¡Antyína'xij i hua' muáca' a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij!
¡Pajta huo'xíjtye'en a'íjci jime' i maj je'ej pua'aj ricij
'asta na'aj quee che' tyi'tíj hua' jimi á'itzeeria'aj!

¹⁶ Tavástara' pu Rey jin tyi'tyéjvee jusén jime';

¡a'íimaj mu eerá'ityi'huaj jo'maj ja'chej i maj quee tyá'tzaahuatye'!

¹⁷ Tavástara', muáaj paj janamuaj je'ej maj muéetzij jimi tyá'huoo i maj tyóoxaahuaj,

muáaj paj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa pajta huá'namuaj.

¹⁸ Tyámua' paj tyo'xá'pui'intari'tze'en a'íjci i ti xá'rican pajta a'íjci i ti quee je'ej jájtyoovej:

¡che' a'íjna i tyáati', chuéj ti jin huatyátaavijhuaca',
quee che' tyi'tíj jin je'ej pua'aj tyi'uurej!

11

Tyaj néijmi'i jin jitzán tyú'ca'nyej i Tavástara'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Nyáaj nu jahuoó ti'ij i Tavástara' naatyáhuüire'.

Ajta ji'nye mej mij a'yan tyi'nye'ixaatye' tíjin:

“Huatá'uunaj a'ájna jo'tij i jirij jo'quéetimee, a'yájna mati'ij i pína'see.

² Huo'séj a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij:

a'íi mu tyámua' ja'uurej i i'ríj a'íjci jitze i tú'namua'aj,

majta tyámua' tya'ajcájtye'sij i ti tye'ejvíi i tú'namua'aj jitze

majta je'en, a'ájna jo'maj jóo'avaaj,

a'áa mu joo'aváataj mahuá'cu'raj i tyétyacaa maj tyámua' tyi'tyetyeityee.

³ Ajta típua'aj i maj tyi'ijta mequee tyámua' tyityetyúucha'íj,

¿tyi'tanyí jin je'ej rinyij a'íjna i tyáati' ti tyámua' tyi'tyevij?”

⁴ Tavástara' pu a'úu já'sejre' i ju tyeyúuj tzajta' ti tyámua' een.

Ajta a'íjna i ípuariáara'an i Tavástara' tajapuá pu já'sejre',

ajta tyámua' naa tya'tányeerij

tyámua' pu'ij naa tyihuá'sej a'íjma i tyeítyee.

⁵ Tavástara' pu hua'sej i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere' ajta i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,

ajta jéehua huápui'ij hua'xana've'

a'íjma i ti hua'ráanajchi maj huatyényo'se'en.

⁶ Tavástara' pu tyu'tá'sij maj huatyéviiyej a'íjma japua i maj je'ej pua'aj ricij,

a'íj mu jin huatyéviiyij i ti'ixcuáa, i tiéj ajta i tyi'tíj maj a'yan jatamuá'muaj tíjin asúufrej,

ajta tyu'tá'sij ti huatá'aacarej a'íj pu'ij jin néijmi'i tyu'riá'taasij.

¡Tavástara' pu a'yan tyá'xa'pui'intare'en je'ej ti hua' jimi tyi'tyévijtij!

⁷ A'íjna i Tavástara' capu tyi'tíj jin á'itzeere'

ajta a'íj xie've' i ti tyámua' een;

¡a'íj mu mij jin nyéerima'ra' séjran a'íimaj i maj tyámua' tyi'tyesejre'!

12

Je'ej ti tyu'tyényuunyij ti'ij jaatáhuoonyij ti i Dios jaatyáhuüre'en

Í ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj, a'íjci jitze i canárij arahuéecaj ti tye'ejvivin. Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Taatyáhuüre', Tavástara', j'i'nye camu che' séejre' i maj muéetzij jimi tyá'tzaahuatye' majta tyámua' tyí'tyesejre'ej, camu che' séejre' i tyétyacaa maj tyámua' metyityoomuámua're'.

² A'íi mu jucuanamua'j séej jamuán majta séej; je'ej mu pua'aj tyí'jepe' majta quee huatoojé'yacan jin tyí'xaj.

³ Tavástara', pata'aj je'ejcuuxij i hua'naana' a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'jepe' majta óotzaahuatye',

⁴ i maj a'yan tyí'xaj tijin:

“A'íi pu'uj tajtzé juxie've' i tatyényij, tanyanúu pu tajapuá huatányuusij.

¿A'tanyij óoca'nyej ti'ij tyitaata'íjtye'en?”

⁵ A'yaa pu tyu'taxájtaca' i Tavástara' tijin:

“A'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue' majta i maj quee juca'nyej a'íjma mu je'ej pua'aj uurej majta puéjtzij hua'tá'caa.

A'íj nu jin íjij ájchesij,

nyajta a'yan tyihuo'tyáhuüre'sij mati'ij a'íimaj jéehua tyá'xie've'.”

⁶ A'íjna i Tavástara' ti jin tya'tóorasij a'íi pu jumua'tij;

ja'yaa pu een ti'ij i pláataj ti huápu'íj jumua'tij,

maj tyámua' tyeetyáatiej i oornaj jitze aráhua'puaj pua'máj!

⁷ Muáaj paj Tavástara', tacha'íj puá'mej,

ja'náj tina'aj paj tacha'íj puá'mej a'íjma jimi i tyeétyee maj je'ej pua'aj ricij!

⁸ A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj jo'tij na'aj mu séejre'

majta néijmi'que' i cháanacaj japua jaxie've' i ti je'ej pua'aj een.

13

Je'ej ti tyu'tyényuunyij ti'ij jáahuüre'en

Í ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Tavástara',

¿A'najnyí pano'támua'reerij?

¿Nyi jusén jime' penyajo'hua'xij?

¿A'najnyí pequee che' nye jimi huatyá'avaataj?

² ¿A'najnyí quee che' i nyaj júuricamej ajta i nyaxiéjnyu'caa

jajpuéetzij ja'mej ajta mej mij quee che' a'náj tina'aj juxaamuijritya'aj?

¿A'najnyí nye quee che' a'íj jimi tyi'huüre'ej na'mej i ti nyéjcha'íire'?

³ Tavástara', nyaj Dios,

inaaséj, pajta naatájeevej, tyámua' tyina'tányeeritye' i nyajíise'!

¡Nyej nyij quee nyáaj huámui'nyij!

⁴ ¡Che' quee a'yan tyí'xajtaj i ti nyéjcha'íire' yee: “Nu'ríj jaatyáamue'tij”!

¡Che' quee jutyamua've'ej tipua'aj nyáaj nie'rá'itzen!

⁵ Nyáaj nu a'íj jitze tyí'ca'nyei i paj jin nyaxie've',
nyaxiéjnyu'caa pu jutyamua've' ji'nye muáaj paj nyajapuáj huatányuusij.
⁶ ¡Nyetyu'táchuicaj a'íjci jimi i Tavástara' a'íjci jime' ti tyámua' nye jimi
tyú'ruuj!

14

Tyi'tíj ti je'ej pua'aj ja'uurej a'íjci i tyáati'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. David ti jitze
ajtyáma'can

¹ A'íimaj i maj quee ma'umuámua're' a'yaa mu tyí'mua'tzej ti quee i Dios
séejre',

néijmi'i mu meríj je'ej pua'aj huaríj,
tyi'tíj mu jin huápu'íj je'ej pua'aj huaríj,
¡capu síj séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íj!

² Tajapuá pu imuáj i Tavástara' hua'sej a'íjma i tyeítyee
ti'ij huo'séj tipua'aj síj séejre'ej ti tyihuojó'itej,
a'tíj ti i Dios huocaj.

³ Ajta néijmi'i mu meríj a'íj jitze ucájrurij i juyéj ti je'ej pua'aj een,
néijmi'i mu juxa'aj tyi'tíj jin meríj je'ej pua'aj huaríj.

¡Capu che' síj séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íicaj!

¡Capu na'aj síj ma' já'sejre'!

⁴ Camu tyihuojó'itej a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj,
a'íimaj mu hua'ci'in i nyetyeétyeristyamua' ti'ij a'tíj ti páan huácua'nyij,
a'íimaj i maj quee jahuoo jitzán ma'can i Tavástara'.

⁵ A'íi mu juviváaj muá'ju'un metyi'tzínnya'aj,
ji'nye Dios pu a'íjma jimi séejre' i maj ja'tzaahuatye'.

⁶ A'íimaj mu hua'xaahuaj je'ej maj tyá'xie've' i maj tyóoxaahuaj,
ajta i Tavástara' pu tyámua' tyihuá'cha'íj.

⁷ ¡A'tzúj kuj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sión
a'áa je'r'é'nyei i ti hua' japua huatányuusij a'íjma i maj Israel jitze
ajtyáma'can!

Ti'ij i Tavástara' seequéj tyihuo'tyátoonyij a'íjma i maj jitzán ajtyáma'can,
a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i Jacob maj jitze eeráma'can,
majta néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can.

15

Tyi'tíj ti i Dios tyicho 've' a'íjci jimi i tyáati'

Chuícaríj David ti jo'yú'xaca'

¹ Tavástara',

¿a'tanyíj pújoorej ti'ij a'áa jo'quéj já'ra'nyij jo'paj muáaj já'sejre'?,
¿a'tanyíj pújoorej ti'ij a'áa ja'cháaj já'ra'nyij jo'tíj néijmi'i tyámua'
tyeje'een ti ajta a' jitze ajtyáma'can?

² A'íi pu'uj i ti quee tyi'tíj jin á'tzeere' ajta tyámua' tyi'tyúucha'ij séecan
jamuán,

ajta a'íjna jin tyí'xaj i ti ji'r'é'can jime' néijmi'i jime' i juxiéjnyu'caa,

³ a'íjna i ti quee a'tíj je'ej pua'aj tyí'xaj,

a'íjna i ti quee je'ej pua'aj ja'uurej i ju' amúincuj,
 ajta quee je'ej pua'aj tyihuá'xaj i maj jimi avéjri' jo'cháatimee,
 4 a'íjna i ti hua'xana've' a'íjma i maj huápuí'ij je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
 ajta tzáahuatyí'ra'aj tyícha'ij a'íjci jimi i ti tyá'tzaahuatyé' i Tavástara'
 jimi,
 a'íjna i ti aróo'astee je'ej ti tyi'tíj jin tya'tóorasij tyij ajta quee tyámua'
 tyé'yi'can jimi,
 5 a'íjna i ti hua'nyijtye' i jutúmii ajta quee huá'huavii mej mij jéetze'
 tyaanájchitye'en,
 a'íjna i ti quee jaxie've' ti tyi'tíj ancuriáan avíitzij jime' a'íjci jimi i ti quee
 tyi'tíj jin á'itzeere'.
 A'íjna i ti a'yan tyi'tyúucha'ij, capu a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej.

16

Capu tyi'tíj ajtáhua'aj séejre' ti jéetze' tyámua' een tyej tyij ja'ancuriá'an

Je'ej ti tyi'riá'mua'aj jutzájta' a'íjna i David

1 ¡Nyéetzij náacha'ij, Dios, ji'nye muéetzij nu jimi jahuoo pej pij naatyáhuüire'en!

2 Nyáaj nu a'yan tyimuaaté'exaaj tíjin:

“Muáaj paj nyavástara' pué'een, i ti néijmi'i nye jimi tyámua' tyí'uurej, capu tyi'tíj ajtáhua'aj séejre' ti a'yan een pati'ij muáaj.”

3 A'íimaj i hua' diosijtyamua' jéehua mu uhuájca'nyej,

a'yaa mu tyi'xaj a'íimaj i maj hua' jimi tyá'tzaahuatyé',

4 a'íimaj i maj hua' mui'rej i jusáanturistyamua'

majta jéehua hua' jitze tyí'ca'nyej.

¡Canu a'náj tyi'tíj a'yan uuren mati'ij a'íimaj ricij i xúure'ej jime'!

¡Canu a'náj huo'taxájta je'ej maj a'íimaj ántya'ruj!

5 Muáaj, Tavástara', muéetzij jimi nu néijmi'i tyí'ijcha'ij,

muáaj paj néijmi'i jin tyámua' tyinaatyátoosij,

nyajúuricamej nu muéetzij jimi jaatyátoosij.

6 A'íj nu tyu'mué'tíj a'áa ti tyejé'sejre' jo'tij huápuí'ij naa tyojo'sé'rin,

inaa pu tyu'sé'rin a'íjna i nyéetzij ti tyinaac'íj!

7 Nyetyaatatyójtzi're'ej i Tavástara', ji'nye a'íi pu tyámua'
 tyinu'cájuyetyej,

ajta néijmi'que' i nyatzájta' a'íi pu tíca' tyámua' tyinu'cámua'riityee.

8 A'náj tína'aj nu tyámua' tyá'mua'reej ti i Tavástara' nye jimi yésejre', a'íi pu nyamuáca'ta' pujmua' séejre', canu nyij tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej.

9 A'íj pu jin, i nyatzájta',

jéehua pu i nyaxiéjnyu'caa jutyamua've'.

Néijmi'i pu i nye tyévíj juxáahuaj séeria'aj ja'mej,

10 ji'nye capáj tyu'tá'sij nyaj a'áa ja'séeria'aj ná'ra'nyij jo'maj ty-
 ityajá'ava'tacaa,

¡capáj tyu'tá'sij ti a'íjna i ti tyámua' a' jimi tyí'sejre' huatyéjpeteyj jo'tij ja'tyácun!

11 Panaataséjratye'sij i juyéj ti jitzán séejre' i júuricamej.
Jéehua pu tyámua'vi'ra'aj séejre' a'ájna jo'paj muáaj já'sejre',
tyámua' pu jusén jime' tyí'een muéetzij jimi.

17

Je'ej ti tyu'tyényuunij ti'ij jimi tyámua' tyá'ra'nyij

Je'ej ti tyu'tyényuj a'ájna i David

¹ Tavástará', huánamuaaj nyaj quee tyi'táj jin á'itzeere',
pajta a'yan huárinyij je'ej nyaj tyí'muahuaviiij,
tyámua' tyu'namuaaj je'ej nyaj a' jimi tyá'huoo,
ji'nye capu tyenyij jitze éejnyinyii ti tyí'hue'tacaa.

² ;Che' muéetzij jimi jo've'me'en i maj jin ná'xijtye'en
ji'nye muáaj paj jamua'reej je'ej ti tyí'xa'puí'in!

³ Muáaj paj períj jamua'reej je'ej nyaj tyí'mua'tzej,
tíca' paj mujo've'mej pej pij náacha'íin,
tyámua' paj períj huápuí'ij naa tyinaatyéesej,
pajta quee tyi'táj huátyoj ti je'ej pua'aj een.
Canu tyi'táj huataxájtaca' ti quee a'yan tyi'ja'yájnataca'aj,

⁴ a'yájna mati'ij i séecan ricíj,
nu'ríj ajtáaraa a'íjma jimi i maj jéehua junyo'si'tye',
a'yájna pati'ij muáaj tyu'ta'íjtaca' a'nyúucaa jitze.

⁵ Tyámua' nu naa tyu'méj a' juyéj jitze,
canu a'náj ajtáaraa a'íjci jitze a'nyúucaa i paj jin tyu'ta'íjtaca'.

⁶ Dios, muéetzij nu jimi huatyényuusij,
ji'nye muáaj paj nyanamuaaj,

pata'aj náanamuaaj, huánamuaaj je'ej nyaj tyí'xaj.

⁷ Tyámua' paj naa tyinaataséjratye'en i paj jin nyaxie've',
muáaj, i paj hua' japua huatányuusij a'íjma jimi i maj hua'ajcha'íire'
a'íimaj i maj jahuoo paj a'ájna jin huo'tyáhuíire'en i paj néijmi'i jin
putyí'uurej.

⁸ A'yaa paj tyináacha'íin ti'ij a'yóoj paj huápuí'ij jaxie've',
miche' a'íimaj tyámua' tyináacha'íin i maj a' jimi tyí'huíire'

⁹ a'íjma jimi i maj nyéetzij nyenyo'si'tye'ej,
ji maj nyéjcha'íire' majta tyí'tyacui'caa a'íj mu meríj nyajná!

¹⁰ A'íj mu óotzaahuatyé', majta tyí'xaj mahua'xáahuataj i séecan,

¹¹ a'íj mu véjri' nyacújta' naavájraj
a'yaa mu tye'ejchó've' mej mij nie'tárieenyij a' chóota'.

¹² A'yaa mu huasé'rin mati'ij i muajyéj, muajyéj maj huápuí'ij nyinyu'cacuj
a'áa mu mij tyámua' jé'een jo'maj jóo'ava'tacaa
majta huápuí'ij a'ájna jin tyi'ijchó've' mej mij ootátzunaxi'in.

¹³ Ájchesij, Tavástará', ;pata'aj huo'tanyó'si'tye'en a'íjma!

¡A'yaa paj huó'uurej mej mij tyítunutaxi'in!

A' chún jime', a'íj paj jin nyajapuáj huatányuunij a'íjci jimi i ti je'ej
pua'aj tyi'tyúucha'ij,

14 a'íjna i paj jin néijmi'i putyí'uurej, Tavástara', a'íj paj jin nyajapuáj
 huatányuunyij,
 ¡hui'rájhua'xij a'íjci jitze i cháanacaj,
 i maj jitzán jahuoo i ti tyihua'ci'tyij!
 Tyu'tá' mej mij a'íimaj huochíjtyaanyi'taj,
 mej mij i hua'yojmua' tyú'cua'nyij 'asta mana'aj quee jó'vetyij,
 ajta ti'ij a'yan ajta tyá'ra'nyij a'íjma jimi i hua' yaaxújmua'.

15 Ajta a'yan tyi'jí're'can jime', nyej nyáaj nyaxáahuaj séeria'aj na'mej
 a'íjci jime' nyaj a' nyéerimij huaséj,
 ¡nyaj muéetzij jimi séjre'ej nyati'ijta huájistij!

18

Je'ej maj tyu'táchuiicaj mati'ij tyu'tyámue'tin

Í ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. David ti jitze
 ajtyáma'can, Tavástara' ti jimi tyí'huiire', i ti a'íjci i chuificarij hu-
 atáchuicaca'aj ti'ij i Tavástara' japuan huatanyúj a'íjci jimi i Saúl ajta
 néijmi'caa jimi i maj jájcha'íiria'ca'aj. A'íi pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

1 Muáaj, Tavástara', a'íi paj pué'een i nyaj jin uhuájca'nyej;
 ¡nyáaj nu muaxie've'!

2 Muáaj paj naatyáhuíire'ej,
 a'íi paj pué'een i ti nie'cánasij,
 i ti nyajapuáj huatányuusij,
 nyaj Díos,
 i tyetyéj ti nyéetzij naatyánasij,
 i nyaj jin huatyényanaj,
 i ti néijmi'i putyí'uurej ti'ij nyajapuáj huatányuunyij,
 ajta i ti jitzán i'ríj nyaj huatyénya'avaaj jútye' imuáj.

3 Muáaj, Tavástara', a'yaa pu a jimi tyi'tyéevijtij mej mij tyu'táchuiicaj,
 nyati'ijta muaatájeevej, aj paj nyaj japua huatányuusij a'íjma jimi i maj
 nyéjcha'íire'.

4 A'íjna i ti tye'entyípuaapua'rityee pu naatyáaji'quej
 nyetyu'tátzin a'íjci jimi i ti néijmi'i tye'entyi'ú'naj.

5 A'íjna i ti tye'entyípuaapua'rityee pu nyojo'riej,
 ¡a'íi pu naatyáaji'quej ti'ij naajé'caj!

6 Nyati'ij je'ej tyé'nyamua'ajcaa Tavástara' nu jimi huatyéenyuj,
 naatyéenyuj ti'ij i Díos naatyáhuíire'en,
 a'íi pu'ij náanamujri' i ju tyeyúuj tzejta',
 ¡a'íi pu jáanamujri' i nyaj huajíjhuaca'!

7 Aj pu'ij huápuí'ij ca'nyíin jin huatóoca'tzij i chuéj,
 a'íi pu néijmi'que' tyu'tóoca'tzij i jíríj,
 a'íj pu jin tyu'táhuuaxij i Tavástara' ti nyú'camui',

8 Tzú'rita' pu citzij iráanyej,
 ajta i tyényi'tze' i tiéj ti néijmi'i tye'entyi'ú'naj,
 ¡jutyényij jitze pu ti'ixcuáa éejhua'naa ti a'taatimee!

9 A'íi pu tya'antacúj i tajapuá, ti'quij yava'cáanyej.

¡Ajta jityán i icájra'an jitze jéehua pu jéetirij séjria'ca'aj ti xú'muaa!

- 10 A'íj pu séej japua avé'yixij i tajapua' maj tyí'huiire', ti'quij huatará'raj a'íi pu jaatátajchaca' i áacaj.
- 11 A'íj pu jin huatyóo'avaataca',
ajta a'íjna jin ahuóonaj,
i jéetirij ti xú'muaa ti jéehua séjria'ca'aj
ajta a'íjna jitze i jéetirij ti xú'muaa jéehua pu jájtyij séjria'ca'aj.
- 12 Aj pu'ij tatzárij áan je'ráanyeje jo'tij je'ej jé'eenye'ej ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij maj huatyóona'axcava'xi'in i víityee,
aj mu mij i jéetirij tzajta' tyéetyee aje'cáavatzij ajta ti'ixcuáa ti a'táatimee.
- 13 A'íjna i Tavástara', jútye' imuáj ti já'sejre',
a'yaa pu jútye' imuáj i nyúucaria'ra' tyu'tánamuajrej ti'ij víityee maj huatányuunyij,
tyéetyee jamuán ajta ti'ixcuáa ti a'táatimee.
- 14 A'yaa mu i víityee tyityetyóona'axcava'raj ti'ij i ríj ti jin tyu'támuünyij,
cha' mu'uj mij huatóo'uj a'íimaj i maj nyéjcha'íire'.
- 15 Ajta pu huataséjre i ti quee séjria'ca'aj tyétye' imuáj i jájritze',
ajta i cháanacaj ti japua aróoca'nyej a'íi pu ajta huataséjre a'íjna jime' ti tzányire' huatánamuajre i nyúucaria'ra' i Tavástara',
ajta a'íjna jime' i ti ca'nyíin jin tyu'tají'tzej.
- 16 Dios pu jumuáca' jin na'ajriáj jútye' imuáj jo'tij a'íin já'sejre',
jumuáca' pu'ij ajta jin na'ajriáj a'íjci jitze i jájritze' ti jéehua ootí'.
- 17 Nyajapuáj pu huatanyúj a'íjma jimi i maj huápui'ij uhuácaca'nye' maj nyéjcha'íire'.
- I maj nyaxana'va'ca'aj majta jéetze' uhuácaca'nye' nye quee nyáaj.
- 18 A'aj mu naatanyó'si'tyeje nyati'ij quee je'ej tyéejviicue'raca'aj,
ajta i Tavástara' pu naatyáhuüi,
- 19 a'íi pu nii'rájtoo jó'nyej nyaxáahuaj já'sejria'aj,
nyajapuáj pu huatanyúj a'íjci jime' i ti nyaxie'va'ca'aj!
- 20 I Tavástara' pu naatá' i nyaj jaamué'tij
a'íjna i ti nyaci'puáatacaj a'íjci jime' nyej tyámua' tyi'tyínyecha'ij,
- 21 ji'nye nyáaj nu a'íj jitze ucáamej i juyáara' i Tavástara',
jcanu a'náj jaatyáhue'taca' i nyaj Dios!
- 22 Nyáaj nu a'náj tina'aj jamua'reej je'ej ti a'íin tyu'ta'íjtaca',
canu a'náj jaatyáxaahuataca' je'ej ti a'íin junyúucaaj jin tyu'ta'íjtaca'.
- 23 Canu tyi'tíj jin a'itzéeria'aj naaméj a'íjci jimi,
nu'ríj ajtáara a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een.
- 24 Tavástara' pu tyinaatá' tyi'tíj nyaj huamue'tij
a'íjci jime' nyaj néijmi' i jin tyámua' huaríj jo'tij a'íin já'sejre'.
- 25 Muáaj, Tavástara', tyámua' paj éenye'ej séejre' a'íjci jimi i ti tyámua' tyí'sejre',
ajta ji'réenye'ej séejre' a'íjci jimi i tiquee tyi'tíj á'itzeere',
- 26 pajta quee hue'tzij jin séejre' a'íjci jimi i ti quee tyí'hue'tacaa,
pajta huápui'ij jaria'mua'reej a'íjci jimi i tu'cájmua'rej.
- 27 Muáaj paj hua' japua huatányuusij a'íjma i maj quee óotzaahuatye',
pajta jéehua huo'tyáxaahuataj a'íjma i maj óotzaahuatye'.
- 28 Muáaj, Tavástara', muáaj paj naatyátatzavi'tye'ej,

muáaj, nyaj Dios, muáaj paj naatyátatzavi'tye'ej a'ájna jo'tij jo'tíca'.

²⁹ Muáaj paj naatáhuüre'sij a'áj nu jin jaatyánasij a'ájci i ti nyéjcha'üre', ajta quee naatyánasij i ti jin curia'námi'huaajmee i hua' chájta'naj.

³⁰ A'ájna i juyáara' i Dios néijmi'i pu jin tyámua' een, ajta i ti jin tya'tóoratziiri' i Dios a'áj pu jitze i'rj tyaj jitzán tyú'ca'neye, ¡Dios pu huo'tyécha'üsj néijmi'caa a'ájma i maj jitzán tyí'ca'neye!

³¹ ¿A'tanyj Dios pué'een, ti quee Tavástara' jitze séejre'? ¿Tyi'tanyí dios ra' ajtáhua'aj sñj séejre' ti'ij taatyécha'üin?

³² Dios pu a'ün pué'een i ti ca'nyjra'aj nyatá'caa, a'ü pu tyámua' ja'uurej je'ej nyej nyáaj tyi'tyínyecha'ij,

³³ a'ü pu tyi'tá'caa tiquee a'chu tyjetyej i nye chapuáaj, a'yájna ti'ij i muaxáj,

ajta nyatá'caa nyej nyij tyámua' eenye' séejre' jútye' imuáj,

³⁴ a'ü pu tyámua' nya'uurej nyej nyij huatyéno'se'en, ca'nyjra'aj pu nyatá'caa nyej nyij ja'antyítutaj i tú'namua'aj tyapúusti' ti jin taavijhua.

³⁵ Muáaj paj nyecha'ij pajta nyajapuáj huatányuusij, pajta tyámua' naa tyi'nyevi' a'muáca'ta' jime', pu'rj tyámua' tyinaatyáhuüi a'ájna muáaj paj tyinaatá'.

³⁶ Tyámua' paj tyú'ruuj i nyajuyéj jitze ti'ij quee tyi'tj nyetyesi'huaritye', canu nyij tyi'tj jitze éejcataj i nya' ícaj jime'.

³⁷ Nyahuo'taven i maj nyéjcha'üre' nyajta je'en huo'táa'saca', aj nu nyij tányij huariá'raa nyati'ij hua'antypua'ritya'aj.

³⁸ Nyahuo'tyátzaanaxij. Camu che' ájhuiixij. A'ü mu eetavátzij jó'nyaj ja'ra'ícajmee.

³⁹ Muáaj paj ca'nyjra'aj naatá' nyati'ij huatyéno'sej, muáaj paj a'yan huó'ruuj maj a'ümaj nye jimi ecóotutaxi'in i maj quee tyu'namuaj,

⁴⁰ ajta mej mij nye jimi huatóo'uunaj a'ümaj i maj nyéjcha'üre'. A'yaa nu nyij tyihua'antypuá'rij a'ájma i maj nyaxana'va'ca'aj.

⁴¹ A'ü mu jahuoca'aj maj huo'táhuüre'en, ajta capu a'tj huo'táhuürej, Tavástara' mu majta huatajé, ajta a'ün quee huó'namuajri'.

⁴² ¡A'yaa nu huó'ruuj ti'ij chuéj ti muünyj ácaaj ti jajcu'naj! ¡Nyajta a'yan atyihuojóoraxij ti'ij xiéerij a cáayej jitze!

⁴³ Nyajapuáj paj huatanyúj a'ájma jimi i tyeityee maj quee tyihuojó'itej, pajta naatá' nyej nyij néijmi'que' tyu'ta'jtaj majta tyeityee nyahuüre' i nyej nyáaj quee huá'muajtyajca'aj.

⁴⁴ Matí'ijta náanamuaj, a'ü mu na'rá'astijre'ej, tyeityee mu tyámua' tyí'nyaxaj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,

⁴⁵ majta séecan i tyeityee i maj majta séej chuéj japua jo'cháatimee a'ü mu quee che' je'ej jájtyoovej

majta juviváaj iiráaju' jo'maj jóo'avaataca'aj.

⁴⁶ ¡Che' Jesús jin séjre'ej i Tavástara!

¡Che' tyámua' eenye' i ti nyecha'ij!

¡Nyiche' va'cán jin tyámua' tyeetyátoonyij i Dios ti nyaj japua huatányuusij!

47 A'íi pu Dios pué'een i ti puéjtzij huo'ta'sij a'íijma i maj je'ej pua'aj nyoorej

ajta naatá' nyej nyáaj tyihuo'ta'íjtye'en i ti chájta'najmee jitze.

48 A'íi pu nyajapuáj huatányuusij i maj jin nyajaaxiejvi' i maj nyéjcha'íire', ajta a'íijma jimi i maj quee tyihuojó'itej i maj nyeyo'si'tya'cuj.

¡Muáaj, Tavástara', muáaj paj nyaj japua huatányuusij a'íijma jimi i tyétyacaa maj tyo'cájaaxiejve'!

49 A'íj nu jin tyí'muatyojtzí're' hua' tzajta' i tyeítyee, nyajta tyu'táchuuiicaj a'íjci jitze i paj jin ántyapuj.

50 Muáaj paj tyi'tá'caa ti tyu'tyámue'tij a'íjna i paj rey jin ja'antyíhuoj, a'náj tina'aj paj tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i David pajta i maj jitzán eeráma'can.

19

I ti jin i Dios naa huasé'rin a'íjci jitze i ti tyú'taahuaca'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuuiicaj. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

1 I tajapua ti séejre' pu jaxaj i ti jin i Dios naa huasé'rin, ajta i ti tyú'taahuaca' pu jin ámiteere' ti a'íin jéehua tyu'yí'tin.

2 A'náj tina'aj mu jatyáxajta, majta i tíca' néijmi'que' jamua'reeren.

3 Tyij ajta quee namuajre' i maj tyi'tyáxajta capu síij nyúucarij namuajre',

4 ajta i nyúucaria'ra' pu néijmi'que' mua'reeri'huan i cháanacaj japua, a'áa pu já'mua'reeri'huan jo'tij i cháanacaj joo'ástimee.

A'áa pu Dios tyámua' tyojo'ruuj ti'ij i xicáj a'áa ja'séeria'aj já'ra'nyij,

5 ajta a'yan tyi'ráamej tyámua' éenye'ej ti'ij i ti huatyényeíichij, a'yaa pu tyu'tóotyamua've'sij ti'ij i ti tie'chacaa ti'ij tyu'mué'tin.

6 A'yaa pu i xicáj utyeje'ejnyesij jitzán i jútye' ti séejre',

ajta je'en uja'ancárutyij yu pujmua' a'íjci jitze i tajapua ti séejre', ajta quee huatá'riitarij ti tyi'tíj huatyóo'avaaj ti'ij quee jatyátieexi'rasime'en.

7 Néijmi'i pu jin tyámua' een i Tavástara' ti jin tyí'mua'taj, ji'nye a'íi pu jájcuacan tyu'tá'caa i júuricamej.

Tyámua' pu een i Tavástara' ti jin tyu'ta'íjtaca',

ji'nye tyámua' pu tyu'cámua'riitiej a'íjci i tyáataj ti quee óotzaahuatye'.

8 I Tavástara' ti jin tyu'ta'íjtaca' tyámua' pu tyí'een,

ji'nye tyámua'vi'ra'aj pu tatá'caa i taxiéjnyu'caa tzajta'.

I nyúucarij ti jin tyu'ta'íjtaca' i Tavástara' a'íi pu jumua'tij

ajta tyámua' tyita'tanyéjnye'rityee i taji'ij jitze.

9 Tyámua' pu een i Tavástara' tyaj jin huátzaahuatye'en

ajta jusén jime' séejre'.

Ji're'can jime' pu séejre' i nyúucarij Tavástara' ti jin tyu'ta'íjtaca',

néijmi'i pu'ij a'íin tyámua' tyí'een,

10 ¡jéetze' pu tyá'najchij quee i ooroj ti jumua'tij!,

¡jéetze' pu áncacaj mequee i sarátyee maj jumua'tij!

11 A'íi pu a'íin pué'een i ti jacha'ij a'íjci i ti muéetzij muahuíre',

ajta tyámua' jimi tye'mej tipua'aj ja'rá'astijre'en.

¹² ¿A'tanyij jusíj jamua'reeren tyi'tij ti jin quee xá'puí' huaríj?
 ¡Tyinaatú'uunyi', Tavástara', i nyaj jin quee xá'puí' huaríj avíitizij jime'!

¹³ Capáj tyi'tá'care'en ti óotzaahuatye'ej a'íjna i ti muahuíre',
 capáj tyi'tá'care'en ti a'íin tyinaata'íjtye'en i nyaj jin á'nyatzaahuatye'.
 A'yaa nu nyij tyáati' tyi' pue'éenye'ej na'mej ti quee tyi'tij jin á'itzeere',
 a'yaa nu nyij quee che' va'cán jin tyi'íjxána'cira'aj na'mej.

¹⁴ Che' tyámua' eenye' muéetzij jimi
 i nyenyúuca a'ajta je'ej nyaj tyí'mua'tzej,
 Nyavástara', muáaj paj nyahuíre' pajta nyajapuj huatányuusij.

20

Je'ej tyaj tyityeetyényuunij tyej tyij tyu'tyámue'tin

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Che' i Tavástara' muáanamuj tipua'aj je'ej petya'amua'ajcaj,
 che' i Dios ra' a'íjci i Jacob a' japua huatányuunij.

² Che' a'íin uyo'ta'ítyej i paj jin huatyá'huíre'en
 a'áa pu imuáj yo'ta'ítyij a' ti a'yan tyaja'rájtyapuj tijin Sión.

³ Che' néijmi'i tyo'támua'reej i paj jimi tyu'támu'vejritaca'
 ajta tyámua' tyihua'ancuria'an i ya'muáatye'e paj jimi huo'támu'vejritaca'.

⁴ Che' néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej paj tyá'xie've'
 ajta je'en a'yan huárinyij je'ej paj períj tyaataxájtaca'.

⁵ A'yaa tu tyij a'íjna jin tyí'ye'esten i paj jin tyu'tyámue'tij,
 tyajta je'en jútye' ajmójca'taxi'ij
 nyúucaritze' a'íjci i taj Dios.

¡Che' i Tavástara' néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej paj tyaatáhuaviiraj!

⁶ Tyámua' nu naa tyá'mua'reej ti i Tavástara'
 jaatá'sij ti tyu'tyámue'tin a'íjna i rey a'íin ti ja'antyíhuoj,
 ajta janamujran a'ájna a tajapuj jo'tij tyámua' tyejé'een,
 a'íi pu jaatá'sij i ti néijmi'i jin putyí'uurej ti'ij va'cán jin tyu'tyámue'tin.

⁷ Séecan mu a'íjma hua'ajcha'íj i caríata' i maj jitzán huanyo'se'en
 majta séecan i cahuáayu'uj huáya'muj,
 tyajta ityáj a'íj tu jitze ajtyu'uj i Tavástara' taj Dios.

⁸ A'íi mu tyitunutaxij, matí'ij mij eetávatzij,
 tyajta ityáj tyóoche' tu tyámua' een tyajta huatyu'uj.

⁹ Tavástara', ¡huatá' ti tyu'tyámue'tin a'íjna i ti rey jin tyi'tyéjvee!
 ¡Pajta táanamuj tyati'íjtá muaatájeevej!

21

Je'ej tyaj tyu'táchuiicaj tyati'ij tyu'tyámue'tin

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

1 Tavástará', a'íi pu jutyamua've' i ti rey jin tyi'tyéjvee ji'nye ca'nyíjra'aj paj jaatá',
 ijéehua pu huápui'ij jutyamua've' ji'nye muáaj paj jaatá' ti tyu'tyámue'tin!
 2 A'yaa paj huaríj je'ej ti a'ín tyá'xie'va'ca'aj,
 capáj tyi'tíj jin quee a'yan huaríj je'ej ti a'ín tyimuaatáhuaviiri'.
 3 Muáaj paj jaataxié'vej pajta va'cán jin tyámua' tyeetyájtoo
 pajta cúruun ju'cárujtyi'ri' ooroj ti pué'een.
 4 Júuricamej pu muaatáhuaviiri', muáaj pej pij jaatá',
 júuricamej ti á'tyeeren ajta quee tyi'tíj jin je'ej rinyij.
 5 Tyi'muatyojtzi're' a'íjci jime' paj jaatáhuu, ijíj pu va'cán jin
 putyi'uurejve,
 muáaj paj jaatá' mej mij jaatyátzaahuaty'e'en ajta je'en ji'rénye'ej séejre'.
 6 Jusén jime' paj tyámua' tyeetyájtoo,
 jéehua pu jutyamua've' a'íjci jime' paj jitzán séejre'.

7 Muáaj, rey paj pué'een, capu a'náj antyípuar'ij i paj jin tyi'tyéjvee, ji'nye
 Tavástará' paj jitze tyí'ca'nyej,
 ja'íj paj jitze tyí'ca'nyej i ti jin muaxie've' a'íjna i ti jútye' imuáj já'sejre'!
 8 A'íjna i paj néijmi'i jin putyi'uurej a'íi pu néijmi'caa huata'sij i maj
 muájcha'íire',
 ja'muáca'ta' paj jin huo'táa'sij i maj muaxana've',
 9 a'úu paj huojo'tyátoosij i oornaj tzejta' ti ú'taa
 pati'ij a'íj jin huatá'sejrataj pej pij huo'xíjtye'en.
 A'íjna i Tavástará', ti jin nyú'camui',
 a'íj pu jin hua'antyípuar'itye'sij i tiéj jime' ti néijmi'i
 tye'entyípuapuar'ityee.
 10 Pajta huo'rio'uunaj íyan cháanacaj japua pajta hua' tzejta' i tyeítyee
 a'íjma i hua'yojmua' pajta i maj hua' jitze eerányesij.
 11 Tyij majta jaxie'va'aj maj je'ej pua'aj muáa'uurej
 majta jaxajta je'ej maj huárinyij a' jimi
 capu a'yan tye'mej je'ej maj a'íimaj tyá'xie've',
 12 ji'nye muáaj paj huo'tamuáar'itye'sij,
 a' tú'namua' paj jin a'íjma huatyámue'tij.

13 ¡Ajchesij Tavástará', a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyi'uurej!
 ¡Tyetyí'ye'estej tyajta tyu'táchuiicaj a'íjci jime' paj tyu'tyámue'tij!

22

*Je'ej ti tyí'ijihuaq i tiquee je'ej jájtyoovej ajta i chuúicarij maj jin
 tyaatatyójtzi're'en*

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jime' i cuínarij
 ti a'yan ántyapuaj tíjin "I muaxáj ti séejre' ti'ijta i xicáj eeré'nyej".
 Chuúicarij David ti jo'yú'xaca'

1 Muáaj paj nyaj Dios, muáaj paj nyaj Dios,
 ¿ji'nye pej pij manúuriej?,
 ¿ji'nye pej pij quee paj mujo've'me'en pajta je'en nyajapuáj hu-
 atányuunyij?,

¿Ji'nye pej pij quee nyanamuj nyati'ijta nyeyiinyej a' jimi hu-
atyényuunyij?

² Muáaj paj nyaj Dios,
tújca nyajta tíca' nu a'jimi jahuoo, ajta capáj nyanamuj,
¡capu je'ej tyíi'rij nyej nyij huányaso'pe'en!

³ Pajta muáaj néijmi'i jin tyámua' een,
muáaj paj tyí'ijta, néijmi'i mu tyí'muatyojtzire' i maj Israel jitze aj-
tyáma'can.

⁴ A'íimaj i tahuásimua'ci'ij mu a' jitze tyu'cá'an,
a' jitze mu tyi'ca'nyajca'aj, muáaj pej pij hui'rájtoj,

⁵ mamuaatáhuaviiri' paj huo'táhuüre'en, aj pej pij huo'ta' maj juxáahuaj
séjre'ej,
a' jitze mu tyu'cá'an, ajta capáj muáaj huo'tyáxaahuataca'.

⁶ Ajta canu nyáaj tyáati' pué'een, sulu chui'nuj nu pué'een,
ja'íi nu pué'een i tyeítyee maj néijmi'i jatya'aatzej!

⁷ A'íimaj i maj nyeséj, a'íi mu nyéetzij nya'a'tzej,
jéehua mu ná'xaahuaj, majta nye jimi naa tyitye'cámu'vajra

⁸ majta a'yan tyi'xáataj tijin:
"A'múu pu i Tavástara' jitze tyi'ca'nyej,
che' a'íin i Tavástara' ji'rátóonyij.
A'íjci jime' i ti huápu'i'ij jaxie've', che' a'íin japuan huatányuunyij."

⁹ A'yaa pu'ij tyí'een:
muáaj paj tyu'tá' nyej nyij huanie'huaj i jucáara' jitze i náanaj,
pajta tyu'tá' nyej nyij jitzán huányaso'pe'en.

¹⁰ Nyati'ij quee xu nyáaj huanie'huacaj,
muáaj paj a'íin pué'eenye'ej i paj nyaj jime' antyámua'reeriaca'aj,
nyati'ij nyana'aj tyí'sejria'ca'aj i jucáara' jitze i náanaj,
muáaj paj nyaj Dios pué'een.

¹¹ Capáj nye jimi ajtáyi'can,
ji'nye véjri' pu yetyí'sejre' i ti je'ej pua'aj tyí'nya'uurej,
ajta quee a'tíj nyaj jamuán yésejre' tí'ij naatáhuüre'en.

¹² A'yaa mu meríj tyinyajná mati'ij i túuru'uj a'íimaj i maj nyéjcha'üre',
a'yaa mu huasé'rin mati'ij i túuru'uj a'áa maj já'ma'can a'ájna a Basán,

¹³ a'yaa mu tyí'tyaci'xij mati'ij i muajyéj i maj huápu'i'ij nyinyu'cacuj,
a'íi mu jacácuaxa'va'raj majta je'en nyéetzij nyatache'vej.

¹⁴ A'yaa nu een tí i jájtyij tí tyixírej,
ajta i nyacaríj arí néijmi'i eerácuuxij.
Ajta i nyaxiéjnyu'caa a'yaa pu een tí'ij i xáijca
a'íi pu arí ij tyáxisij i nyaj tzajta'.

¹⁵ A'yaa pu arí tyu'tyáahuaj i nye tyenyij tí'ij i xaríj tí huatyáteeri'huaca',
ajta i nyenyanúu arí arávi'taxij yujtyí pujmua'.

¡Chuéj tí muíinyij paj jin na'vá'naj cuxáa nyaj nyeríj huamuí'!

¹⁶ A'yaa mu cuxáa tzi'cáij, jéehua mu i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij
a'íi mu meríj néijmi'que' nyeria'naj,
majta meríj tyinaapuéj i nyamuáca' jitze majta nya' íicaj jitze.

17 I'rij nyaj jaatyé'iten i nyacaríj.

A'náj tina'aj mu na'ráasej a'ímaj i maj nyéjcha'íire',

18 a'íi mu meríj tyu'rióotui'ij i tyi'nyacaanaa,
majta a'íjci jin jumue'tij.

19 Pajta muáaj, Tavástara', i paj a'ín pué'een i nyaj jin uhuájca'nyej,
¡capáj nye jimi ajtáyi'can!, ¡jiye'tzín paj mujo'vé'me'en pej pij
naatáhuíire'en!

20 Pata'aj nyaj japua huatányuunyij nyej nyij quee huámu'i'nyij a'íjci jime'
i chún,

capáj tyi'tá'care'en mej mij naajé'caj a'ímaj i tzi'cúj,

21 Pata'aj nyaj japua huatányuunyij mej mij quee naatáyjci'mej i muajyéj,
¡pajta tyu'tyáanaaj tí'ij quee je'ej nya'uurej i hua'ahuaj i túuru'uj!

22 Nyáaj nu a' jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'ej i nye'ihuáamua',
nyajta tymuaatatyójtzi're'ej a'ájna jo'maj a'ímaj jóosi'rii.

23 Mua'aj, mu siaj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij i Tavástara', ¡se-
tyu'tatyójtzi're'!

¡Miche' néijmi'i tyámua' tyeetyátoonyij a'ímaj i maj Jacob jitze
eeráma'can!

¡Miche' néijmi'i jaatyáanaajche i maj Jacob jitze eeráma'can!

24 Ji'nye capu a'ín séej huatyáxaahuataj capu ajta séej quee namuajran
a'ímaj i maj quee je'ej tyéejviicue' maj jin japuéjtzitarej,

capu ajta a'íjma jimi huatyóo'avaataj.

¡A'íi pu huá'namuaj mati'ijta jimi jahuocaj tí'ij huo'tyáhuíire'en!

25 Hua' tzajta' a'tyétyeristyamua' i maj jéehua ará'asej

nyetyimuaatatyójtzi're'ej a'íjci jime' i paj tyámua' een,
hua' jimi i maj tzáahuatyí'ra'aj a' jimi tyícha'ij
nyamua'ra'astijre'ej tyi'tíj nyaj jin atányarasij.

26 Setyú'cua', mua'aj mu siaj quee je'ej jájtyoovej,

'asta siana'aj quee tyámua' tyityaatajú'xaj,

setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', mua'aj mu siaj jahuoo,

siata'aj sij jéehua á'tyeevi'in siaj a'yan huacháatime'nyij.

27 Néijmi'i i maj séej chuéj japua jo'cháatimee majta i maj séej nyúucarij
jin tyí'xaj,

a'ímaj i tyeityee maj a'áa jo'cháatimee jo'tij i chuéj joo'ástimee,

xo'támua'reej i Tavástara', siajta je'en jimi mujo'vá'ju'un,

a'íj xu jimi tyítunutaxi'in.

28 Ji'nye a'íi pu a'ín pué'een i Tavástara' i ti Rey jin tyí'ijta,

ajta néijmi'caa tyí'ijtye' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

29 Jimi xu ecóotutaxi'in siajta a'íj siana'aj huatyáanaajchej,

néijmi'i i maj jéehua tyú'cha'ij,

néijmi'i i maj chuéj ti muíinyíj huatyóotaahuaj,

ji'nye camu a'ímaj jujímua'aj júurij.

30 I maj nyej jitze eerányesij a'íi mu jaatyánajchij i Tavástara'

majta jusén jime' jitzán ma'can tyi'xáataj muá'ju'un,

31 ajta i maj majca'huáyee nanie'huan, a'íi mu huo'té'exaatye'ej

i paj jin tyámua' tyá'xa'pui'intare' ajta je'ej paj tyí'muarie'.

23

A'íjna i Tavástará' a'íi pu a'íin pué'een i ti nyecha'ij

Chuüicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ A'íjna i Tavástará' a'íi pu a'íin pué'een i ti nyecha'ij, capu tyi'tíj ná'itziitye'.

² A'áa pu nyaja'ta'caa nyej nyij huányaso'pe'en a'ájna jo'tij naa ty-ojo'huá'raa,

ajta a'áa nyojoovi'tij jo'tij quee ca'nyíin já'mui'yej,

³ ca'nyíjra'aj ti jájcuaj pu nyatá'caa

ajta juyéj jitze náavi'tij ti huatóoje'yej,

a'íj pu jin tyámua' tyeetyátoosij je'ej ti a'íin ántyapuaj.

⁴ Tyij nyajta a'áa joomé'en jo'tij jéetze' jo'tíca' ti tyú'uu tzajta',

canu tyi'tíj jin tyi'tzínnye'ej na'mej,

ji'nye muáaj paj Tavástará', nyaj jamuán yésejre'.

⁵ Tyámua' paj nye jimi tyí'uurej

hua'jísapuaaj a'íjma i maj nyéjcha'íire',

pajta nyaj mu'uj jitze na'vá'huaaj a'íjci i ti naa tyaarie'ej,

ajta jéehua nye jitze tyi'sejre' a'íjna i ti naa tyí'een muáaj paj tyinyatá'caa.

⁶ A'íjna muáaj paj tyinaatapuéjvej ajta i paj jin nyaxie've' a'íi mu nyaj jamuán yésejre'

nyati'ij nyana'aj pua'an xicáj á'tyeeren,

ajta a'ájna jo'paj ja'chej, Tavástará', a'áa nu jusén jime' ja'cháaj na'mej.

24

A'íjna i Rey ti jin tyi'tyéjvee ti naa huasér'in

Chuüicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Tavástará' pu ja'a'rij néijmi'i i cháanacaj,

ajta néijmi'i i ti jitzán tyí'sejre',

majta néijmi'i i maj jitzán ajo'cháatimee.

² Ji'nye Tavástará' pu tyámua' jáaruuj i ti jitzán aróoca'nyej i chuéj

ajta tyámua' jáaruuj i jájritze' ajta i játya'naj jitze.

³ ¿A'tanyíj pújoorej ti'ij a'áa jo'r'é'nyej jo'tij je'ej je'en i Tavástará'?

¿A'tanyíj pújoorej ti'ij a'áa ja'séeria'aj já'ra'nyij i tyeeyúujra' tzajta' ti naa een?

⁴ A'íjna i ti tyámua' een i jumuáca' jitze i jumua'tzíira'aj jitze

ajta quee tyi'tíj jin tyi'íjxána'cira'aj

a'íjna i ti quee sáanturij na'michej

ajta quee hue'tzij jin tya'tóoratzi'raaca.

⁵ A'íjna i Tavástará', ajta i Dios ti japuan huatányuusij,

a'íi pu tyámua' tyeetyátoosij ajta tyámua' naa tyá'xa'pui'ántari'tze'en.

⁶ A'yaa pu tyúuxie've' maj a'yan eenye' a'íimaj i maj jahuoo i Tavástará',

a'íimaj i maj jahuoo maj jaaséj jo'tij já'sejre' i Dios ra' a'íjci i Jacob.

⁷ ¡Che' antácuunyi'huaxi'in i puéertaj ti jusén jin séejre'!

¡Che' antacúunyi'huaj tá'ra'nyij tyahua'puajma'aj,

a'íi pu'ij utyárutyij a'íjna i ti naa huasé'rin i ti Rey jin tyi'tyéjvee!

⁸ ¿A'tanyij a'íin pué'een i ti naa huasé'rin i ti Rey jin tyi'tyéjvee?
 ¡A'íi pu a'íin pué'een i Tavástara', i ti uhuájca'nyej ajta jéehua jaayí'tin ti
 huatyéno'se'en!
 ¡A'íi pu a'íin pué'een i Tavástara', i ti jaayí'tin ti tyu'tyámue'tin a'ájna
 jo'maj já'nyo'se'!

⁹ ¡Che' antácuunyi'huaxi'in i puéertaj ti jusén jin séejre'!
 ¡Che' antácuunyi'huaj tá'ra'nyij tyahua'puajma'aj,
 a'íi pu'ij utyárutyij a'íjna i ti naa huasé'rin i ti Rey jin tyi'tyéjvee!

¹⁰ ¿A'tanyij a'íin pué'een i ti naa huasé'rin i ti Rey jin tyi'tyéjvee?
 ¡A'íi pu a'íin pué'een i Tavástara' i ti néijmi'i putyi'uurej!
 ¡A'íi pu a'íin pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee ti ajta naa huasé'rin!

25

*Je'ej ti síij tyu'tyényuunyij tí'ij jaatáhuoonyij ti i Dios tyámua'
 tyu'cájuyetyej*

David ti ja'a'rij

¹ Tavástara', muéetzij jimi nu huatyényuusij;
² nyaj Dios, muéetzij jimi nu tyí'ca'nyej:
 capáj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséjre'en.
 ¡Miche' quee nya'a'tzej a'íimaj i maj nyéjcha'íire'!
³ ¡Che' quee a'náj tyévi'si' huataséjre'en
 síij ti muéetzij jitze tyí'ca'nyej!
 ¡Miche' a'íimaj huatóotyevi'ra'astaj
 a'íimaj i maj cha'mana'aj tyi'táj jin je'ej pua'aj tyí'muaxaj!

⁴ Tavástara',
 naataséjratye' a' juyéj,
 pata'aj a'íj jitze tyámua' tyináavi'tisime'en,
⁵ ná'anvi'tichij, nu'cájuyetyej a'íjci jitze i ti ji'r'é'can jime',
 ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een pajta i ti nyaj japua huatányuusij.
 A'náj tina'aj nu muéetzij jitze tyí'ca'nyej.

⁶ Tavástara',
 ootámua'reej i paj jin taxie've' i paj jin tá'cu'vej
 i paj a'náj tina'aj tasejratye',
⁷ ajta capáj ja'tamuá're'rihua'an tyi'táj nyaj jin ootyá'itzee
 nusu tyi'táj nyaj jin je'ej pua'aj huaríj nyati'ij nyooj tyamueestaca'aj.
 Tavástara', nyéetzij paj no'támua'reej,
 a'íjci jime' paj va'cán jin nyaxie've' pajta i paj jéehua tyinaatapuéjvej.

⁸ Tavástara' pu tyámua' een ajta quee tyi'táj jin á'itzeere',
 a'íi pu tyámua' huá'uurej je'ej maj tyityetyúucha'íj i maj tyi'ijxána'cira'
⁹ ajta tyámua' tyihuo'cájuyetyej a'íjma i maj quee óotzaahuatye',
 ¡a'íi pu tyámua' huá'uurej mej mij quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj!

10 A'í pu a'náj tina'aj tyámua' huá'uurej hua'xie've'ej ajta quee tyi'táj jin a'ítzéeria'aj,
a'íjma i maj ja'rá'astej tyi'táj ti jin tyihua'táratziiri',
ajta je'ej ti tyi'táj jin tyu'ta'íjtaca'.

11 Tavástara', va'cán nu jin ootyá'ítzee,
tyinaatú'uunyi'ri', tyámua' paj tyeetyátoonyij i paj jin ántyapuj.

12 A'íjci i tyáati' ti tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íj i Tavástara',
a'íj pu huataséjratye'sij tyi'táj ti juyáara' jitze ucájrutyej,

13 a'í pu néijmi'i tyámua' jimi tyí'uurej
ajta i chuéj huo'ta'sij a'íjma i maj hua' jitze eerányesij.

14 Tavástara' pu hua' amíincuj pué'een a'íjma i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íj,

ajta huo'ta'sij maj jáamua'reej tyi'táj ti jin tya'tóoratziiri'.

15 A'náj tina'aj nu a'íj jitze rányeej i Tavástara',
ji'nye a'í pu néijmi'i jin tyámua' tyí'nyecha'íj.

16 Naaséj, Tavástara', ná'ancu'vaxi' nyéetzij,
ji'nye nyasíj nu yésejre' nyajta quee je'ej jájtyoovej.

17 I nyaxiéjnyu'caa pu je'ej pua'aj tyóomua'tzej,
pata'aj nyaj japua huatányuunyij i nyaj je'ej pua'aj tyé'nyamua'tzej.

18 Huaséj i nyaj jin jajpuéjtzij ajta i nyaj jin á'viicue're',
pajta tyinaatú'uunyi' i nyaj jin á'ítzeere'.

19 Cási' huo'séj a'chu maj ará'asej i maj nyéjcha'íire'
a'íimaj i maj nyeje'catamui' a'íjci jime' i maj jéehua nyaxana've'ej.

20 ¡Náacha'íj, pajta japuan huatányuunyij i nyajúuricamej!

Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséjre'en,
ji'nye muéetzij nu jimi jahuoo pej pij naatyáhuíire'en.

21 Che' a'íin naatyáhuíire'en i nyaj tyámua' een nyajta quee je'ej pua'aj tyí'mua'tzej,
ji'nye muéetzij jimi nu nyeríj tyí'ca'nyej.

22 ¡Muáaj paj nyaj Dios,

pata'aj néijmi'i jin hua' japua huatányuunyij tyi'táj maj jin je'ej tyi-tyóomua'tzej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can!

26

Tyi'táj ti jitze juca'nyej a'íjna i júuricamej ti tyámua' een

I David ti ja'a'rij

1 Tavástara', pata'aj tyámua' tyino'xá'pui'intari'tze'en,
ji'nye tyámua' nu tyi'tyínyecha'íj canu tyi'táj jin á'ítzeere'.

Muéetzij nu jimi Tavástara', tyámua' naa tyí'ca'nyej,
2 tyámua' paj naa tyinaaséj, pajta a'náj tina'aj nyeséejra,
¡pajta jaatyéesej je'ej nyaj tyí'mua'tzej

pajta a'íj huaséj je'ej ti een tyétye' ímuáj i nyamua'tziira'aj!

3 A'náj tina'aj pu nye jitze séejre' i paj jin nyaxie've'
nyajta quee tyi'táj jin á'ítzeere' a' jimi,

4 canu a'náj hua' jamuán tyu'xájtaca' i maj tyí'hue'tacaa

canu nyajta hua'antyánaxcaca' a'íjma i maj quee ma'umuámua're'.

⁵ Capu na'ránajchij maj jusi'rihua'an a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyi-tyetyúucha'ij,

canu a'náj hua' jamuán tyu'yé'estej i maj je'ej pua'aj ricij.

⁶ Nu'ríj tyámua' naa tya'nányamuejtyej nyajta quee che' tyi'tíj jin tyi'íjxána'cira',

Tavástara' a'yaa nu tyá'xie've' nyaj ajtyáxiirej jo'tij jo'tyéjvee i nyaj japuan muatyáanajche,

⁷ nyajta je'en muéetzij jimi tyu'táchuiicaj,

nyajta a'íj huataxáj i tí jéehua naa tyu'sé'rin muéetzij jimi.

⁸ Tavástara' nyáaj nu jaxie've', a'íjci i tyejúuj i paj tzajta' séejre', jo'tij já'sejre' a'íjna i paj jin huápu'ij naa huasé'rin.

⁹ Capáj náa'ri'racare'en i nyajúuricamej hua' jamuán i maj tyi'íjxána'cira', capáj tyi'tá'care'en ti nye jimi a'yan tyé'yi'can tí'ij tyihuá'uurej a'íjma i maj tyi'tyacui'caa,

¹⁰ a'íjma i tí hua' muáca' jitze séejre'

i maj jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij ajta tyi'tíj maj jin tyeítjee cuanamuj.

¹¹ Nyajta nyáaj canu tyi'tíj jin á'itzeere'

jipata'aj nyajapuáj huatányuunyij, ná'ancu'vaxi' nyéetzij!

¹² Tyámua' nu naa tya'rányaca'nyej i nya' íicaj jime',

tyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástara' metyi'séeracaj i tyeítysteristyamua'me'en!

27

Tavástara' pu a'ín pué'een i tí nyatatzavi'tye' ajta i tí nyaj japua huatányuusij

I David tí ja'a'rij

¹ Tavástara' pu a'ín pué'een i tí nyatatzavi'tye' ajta i tí nyaj japua huatányuusij,

¿a'tajnyíj jimi nyetyi'tziñnya'aj na'mej?

Tavástara' pu japuan huatányuusij i nyajúuricamej,

¿a'tajnyíj nyij tziñnye'ej na'mej?

² A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, i maj nyéjcha'íire', a'íi nu tyúusi'rii mej mij nyajná majta je'en na'antypuá'ritye'en, majta a'íimaj mu jujímua'aj ejcá'cata'aj majta eetávitzej.

³ Tyij majta mue'tíj a'íimaj nyeria'naj,

capu tyi'tziñnye'ej ta'mej i nyaxiéjnyu'caa,

tyij majta tyámua' ju'uurej mej mij naatyényo'si'tye'en,

nyáaj nu nyaxáahuaj séeria'aj na'mej.

⁴ Séej nu'uj tyi'tíj jaatáhuaviiri' i Tavástara',

síj pu'uj i tí nye jitze juxie've',

a'íi pu a'ín pué'een nyej nyij a'áa ja'séeria'aj ná'ra'nyij i tyejúuj tzajta' Tavástara' tí ja'a'rij

a'náj tína'aj tújca'rij tzajta' nyati'ij nyana'aj á'tyeeren

nyej nyij i tyejúujra' tzajta' jaatyáanajche

nyajta je'en a'íj huaséj i ti jin huápu'i'ij naa huasé'rin.

⁵ Ti'ij a'ájna atyojo're'nyej i xicáara' ti jitzán je'ej pua'aj tyi'éenye'ej ja'mej, a'íi pu i Tavástara' nyecha'íij ja'mej i ju tyeyúuj tzajta', nyáaj nu jityán ja'séeria'aj na'mej.

¡Ajta tyi'tíj jitze ti ájtyeej tyámua' tyi'nyecha'íij ja'mej!

⁶ Aj pu'ij naatái'riitye'sij nyej nyij ájnyeerej

hua' japua a'íjma i maj nyéjcha'íire',

aj nu nyij jimi tyu'támu'vejritaj i tyeyúuj tzajta',

nyajta je'en jijhuan nyenyetyámua'va'aj, nyajta jimi tyu'táchuiicaj i Tavástara'.

⁷ Muéetzij jimi nu huatyényuusij, Tavástara': náanamaujri'.

Ná'ancu'vaxi' nyéetzij, ¡pajta naatájeevej!

⁸ Nyaxiéjnyu'caa pu a'yan tyí'nye'ixaatye' tijin:

“Pata'aj jáahuoonyij jo'tíj i Tavástara' já'sejre'.”

Nyajta nyáaj, Tavástara', nyámuahuoo jo'paj muáaj já'sejre'.

⁹ ¡Capáj ja'avaataj nye jimi!

¡Capáj a'íjci jin manúujipuan i paj jin nyú'camui'!

¡Muáaj paj pu'uj a'íin pué'een i paj naatyáhuíire'ej!

Capáj juséentacan manúujipuan pajta quee tyi'tíj naata'an nyaj jin huatyényahuíire'en,

ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een pajta i ti nyaj japua huatányuusij.

¹⁰ Tyij ajta i táataj manúurieenyij nusu i náanaj manúuriej,

muáaj, Tavástara', muáaj paj nyaj jime' antyía'mua'reeriaj puá'mej.

¹¹ Tavástara', naataséjratye' a' juyéj,

pajta a'íj jitze nu'cájuyetyej i ti naa een

ji'nye a'íimaj mu nye'eeve' i maj nyéjcha'íire',

¹² capáj tyi'tá'care'en mej mij nye jimi a'yan huárinyij je'ej maj a'íimaj tyá'xie've',

ji'nye mue'tíj mu meríj a'íimaj je'ej pua'aj tyinaaxájtaca'

a'íimaj i maj jéehua tyí'hue'tacaa majta junyo'se've'ej.

¹³ Ajta nyáaj nu tyámua' naa tyá'mua'reej

nyej nyáaj jaséjran a'íjci i ti jin i Tavástara' tyámua' tyinaatyátoosij

nyati'ij nyana'aj á'tyeeren nyaj júurij.

¹⁴ ¡Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej!

¡Huatyá'ca'nyej, capáj tá'xa'huata'an!

¡A'yaa pu tyi'ja'yájna, Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej!

28

Tavástara' pu janamuj je'ej tyaj jimi tyityeetyényuusij

¡ David ti ja'a'rij

¹ Tavástara', muáaj paj tyámua' tyí'nyecha'ij,

muéetzij nu jimi huatyényuusij.

Pata'aj naatájeevej nyati'ij muéetzij jimi huatyényuunyij.

Ji'nye tipua'aj pequee náanamuj,

pu'rij nyej nyij a'íjma jimi huatyénye'iteen i mui'chítyee.

² Huánamuajri' nyej jiihuaaj muéetzij jimi jahuoopaj naatyáhuüre'en, nyati'ijta ajméjca'taxi'in a'ájna jo'tij já'sejre' a' tyejúúuj ti tyámua' een.

³ Capáj anyoójoopujan hua' jamuán i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, capáj tyi'tá'care'en ti'ij a'yan cha'tána'aj tyi'nyoorej ti'ij a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij,

i maj jéjrista' a'yan tyúusejrataj cuxáa maj tyámua' tyi'tyetyeityee ajta hua' tzejta' pu jéehua séejre' i maj jin je'ej pua'aj tyi'uurej.

⁴ Pata'aj a'yan tyihuo'tá'an je'ej ti a'íjma tyi'tyévjitye',

néijmi'i jime' tyi'táj maj jin je'ej pua'aj huaríj,

a'yaa paj huó'uurej je'ej maj a'ímaj tyi'táj jin huaríj,

a'yájna mati'ij a'ímaj tyi'táj jin je'ej pua'aj huaríj.

⁵ Ji'nye camu a'ímaj jo'támua'reeri',

je'ej ti tyi'táj jin huaríj i Tavástara',

¡che' a'ín hua'antyipua'ritye'en ajta je'en quee che' hua'ajriá'puana'an!

⁶ ¡Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Tavástara', i ti náanamujri' je'ej nyaj jimi tyu'tyéenyuj!

⁷ A'ájna i Tavástara' a'ín pu nyecha'ij a'íjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej,

a'íj nu jitze néijmi'i jin tyu'cá'an, a'ín pu'ij naatyáhuü.

I nyaxiéjnyu'caa pu jutyamua've',

nyetyu'táchuicaj nyajta tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara'.

⁸ Tavástara' pu a'ín pué'een i maj jin uhuácaca'nye' i tyeítyeristyamua'me'en,

a'ín pu ajta jaatyáhuüre'ej a'íjci i rey a'ín ti ja'antyíhuoj.

⁹ Tavástara', pata'aj hua' japua huatányuunyij a'tyétyeristyamua',

pajta tyámua' tyihuo'tyátoonyij i maj muéetzij jitze ajtyáma'can.

A'yaa paj tyihuo'cha'ín ti'ij i cánya'xii ti síire',

ja'náj tina'aj paj néijmi'caa tyámua' tyi'vi'raj!

29

I nyúucaria'ra' i Tavástara' i ti néijmi'i jin putyí'uurej

Chuicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Siata'aj néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i Tavástara', mu siaj yójmua'mua' pué'een i Dios,

setyu'tatyójtzi're' i ti néijmi'i jin putyí'uurej siajta i ti jin naa huasé'rin i Tavástara',

² setyu'tatyójtzi're' i ti naa huasé'rin i ti jin ántyapuaj i Tavástara',

siajta jaatyáanajche i Tavástara' a'ájna jo'tij naa tyejé'een jo'tij a'ín já'sejre'.

³ I nyúucaria'ra' i Tavástara' a'ín pu ca'nyíin jin tányuuej i jájritze',

a'ájna i Dios ti jin naa huasé'rin a'ín pu ca'nyíin jin namuajre',

Tavástara' pu a'áa já'sejre' i jájritze' ti ca'nyíin já'xire'.

⁴ Ca'nyíin pu jin namuajre' i nyúucaria'ra' i Tavástara' ti'ij víityee maj tyényuue'en,

ajta quee a'táj pújoorej ti jaatyápua'ritye'en i nyúucaria'ra' i Tavástara',

⁵ a'ín pu i nyúucaria'ra' i Tavástara' ja'cátaaraxij i jucúj ti tyu'uj.

¡Tavástara' pu ja'cátaaraxij i jucúj a'áa ti jo'váatimee a Líbano!

⁶ Ajta jaatáca'tzij i jiríj a'áa ti jo'quéetimee a Líbano ajta a'ájna a Sirión, jajta tyu'tá'sij maj tyitzunaxi'in mati'ij i túuru'uj majta i visáaru'uj!

⁷ I nyúucaria'ra' i Tavástara' a'yaa pu een ti'ij i maj tyóona'axcava'ra'an,
⁸ a'ájna i nyúucaria'ra' i Tavástara' a'íi pu jaatáca'tzij i chuéj ti quee tyi'táj japuan séejre',

¡Tavástara' pu jaatáca'tzij i chuéj ti quee tyi'táj japuan séejre' a'áa ti já'sejre' a Cadés!

⁹ I nyúucaria'ra' i Tavástara' a'íi pu jaatáca'tzij i su'uj ti hua'uj ajta néijmi'i tyu'riá'na'caj i ti viváajma'aj tyu'uj.

Néijmi'i mu jaatyátzaahuatye'sij, a'ájna jo'tij i tyejúujra' jo'tyéjvee.

¹⁰ Tavástara' pu tyihúa'ijtye' i víityee,

¡Tavástara' pu rey jin tyí'ijta jusén jime'!

¹¹ Tavástara' pu ca'nyíjra'aj huo'ta'sij i jutyéityeristyamua',
Tavástara' pu tyámua' tyihuo'tyátoosij ajta tyámua' naa tyihuo'tyéjeevij i maj jitzán ajtyáma'can.

30

Chuícarij tyaj jin tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'

Chuícarij. Je'ej maj tyu'táchuuiicaj mati'ij tyámua' tyeetyátoonyij i tyejúuj. David ti ja'a'rij

¹ Tavástara', nyáaj nu muéetzij tyí'muatzojtzi're'
ji'nye muáaj paj naatá' nyej nyij nyaxáahuaj séjre'ej,
ji'nye muáaj paj quee tyu'tá'
mej mij a'íimaj naatyáxaahuataj i maj nyéjcha'íire'.

² Tavástara', nyaj Dios,
muéetzij nu muaatáhuaviiri' paj naatáhuíire'en, muáaj pej pij tyináahuaj,
³ muáaj, Tavástara', muáaj paj náahuíi nyej nyij quee huámuí'nyij,
júuricamej paj naatá', pajta nyajapuáj huatanyúj nyej nyij quee huámuí'nyij.

⁴ Mua'aj, mu siaj tyámua' een i Tavástara' jimi, ¡siata'aj jimi tyu'táchuuiicaj!,

¡siajta tyaatatyójtzi're'en i ti naa een i ti jin ántyapuaj!

⁵ Ji'nye capu a'chu á'tyeeren i ti jin nyú'camui',
ajta i ti jin tyámua' naa tya'ajxié'vi'ra', jusén pu jin séejre'.
Típua'aj tíca' tyátayiinya'aj,
íiya' tu tyijta tatyámua've'ej tá'ju'un.

⁶ A'yaa pu nyéetzij nya'axcaj ti quee tyi'táj je'ej nyoorej, nyajta a'yan tyi'riá'mua'aj tíjin:

“Capu che' a'náj tyi'táj je'ej nya'uurej.”

⁷ Pajta muáaj, Tavástara', a'ájna i paj jin tyámua' tyitatá'caa muáaj paj períj tyámua' náa'uuriajca'aj a'ájna jo'tij tyámua' tyejé'een, ajta pati'ij quee che' nyahuíria'ca'aj a'ájna i ti tzi'nyire' pu nyojo'riej.

⁸ Tavástara', muéetzij jimi nu huatyényuusij,
Tavástara', muéetzij jimi nu jéehua jahuo.

⁹ ¿Tyi'tanyí je'ej tyúumue'tij tipua'aj nyáaj náamui'nyij,
nusu tipua'aj nyéetzij mana'vá'naj?

¡Capu i'ríj ti i chuéj ti muünyíj tyimuaatatyójtzi're'en
nusu ti jaataxáj i paj jin naa een!

¹⁰ Tavástara', náanamuj pajta nyéetzij ná'ancu'vaxi',
Tavástara', inaathuüire'!

¹¹ Paj pu'ríj naatá' nyaj a'íjna jin huatányetyamua've'en i nyaj jin
nyaxaamuij'ryta'ca'aj;

papu'ríj néijmi'i tyinyacáa'ri'ri' i nyaj jin nyaxaamuj'ryte'
pajta a'íj tyinatyéchejtje i nyaj jin tyú'ye'esten.

¹² A'íj nu jin Tavástara' nyaj Dios,
capu i'ríj nyaj quee ave'nyuuca'an,

¡a' jimi nu tyu'táchuiicaj

nyajta a'náj tina'aj tyimuaatatyójtzi're'ej!

31

Je'ej tyej tyámua' naa i Tavástara' jitze tyú'ca'nyej

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuícarij David ti
jo'yú'xaca'

¹ Tavástara', muéetzij jimi nu jahuoo paj naatyáhuüire'en;

¡capáj a'náj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséj're'en!

¡Tyámua' paj tyinaatyáhuüire'en, ji'nye muáaj paj quee tyi'tíj jin á'itzeere'!

² Tyámua' paj tyináanamuj;

¡pata'aj huatá'ca'nyej, pajta je'en nyaj japua huatányuunyij!

Pata'aj muáaj a'ín pué'eenye' i nyaj jitzán huatyényaca'nyej,

¡muáaj paj a'ín pué'eenye' i ti nyahuüire' ajta i ti nyaj japua huatányuusij!

³ ¡Muáaj paj a'ín pué'een i nyaj jitzán nyaca'nyej ajta i nyaj jitzán
huatyényahuüire'en!

¡Tyámua' paj tyináavi'tisime'en pajta náacha'ín, tyámua' paj ty-
eetyátoonyij i paj jin ántyapuj!

⁴ ¡Naatyáhuüire' mej mij quee je'ej nyoorej i maj nye'eeve',

ji'nye muáaj paj a'ín pué'een i ti nyecha'ij!

⁵ Muéetzij nu muaatáuiire'sij i nyajúuricamej,

¡pata'aj nii'rátoonyij, Tavástara', Dios paj ji'r'é'can jime' pué'een!

⁶ Nyahua'xana've' a'íjma i maj hua'najchej i sánturij maj quee tyi'tíj
huüire'.

Nu'ríj néijmi'i jin a'íj jitze tyi'ca'nyej i Tavástara'.

⁷ A'íjna i paj jin nyaxie've' pu nyatá'caa nyej nyij huányetyamua've'en.

Muáaj paj períj jaaséj i nyaj jin nyaxaamuj'ryte',

pajta jamua'reej i nyaj jin je'ej tyé'nyamua'tzej,

⁸ capáj tyi'tá'care'en ti a'ín naatyéevi' i ti nyéjcha'üire',

¡muáaj paj a'áa nyojo'tyéjche jo'tij quee tyi'tíj je'ej nyaja'uurej!

⁹ Tavástara', nyéetzij ná'ancu'vaxi',

ji'nye jéehua pu je'ej pua'aj tyi'nya'uurej.

A'íjna i ti nyacui' a'íj pu jin nyacua'nyej i nyaji'ij jitze,

i nye tyévi jitze, jajta néijmi'que' tyinyetyáacui'!

¹⁰ ¡A'íjna i ti nyacui' ajta i nyaj nyeyiin

a'íi pu quee naatá'sij nyej nyij á'tyeevi'in nyajúurij!

Canu che' nyaca'nyej a'íjci jime' nyej nyaxaamujritye',

ínéijmi'que' nu nyeríj i nye tyévi jitze quee che' nyaca'nyej!

¹¹ Nyáaj nu a'ín pué'een i maj néijmi'i ja'a'tzej a'ímaj i maj nyéjcha'íire' a'ímaj mu majta nya'a'tzej i maj nye jimi avéjri' huacháatimee, majta néijmi'i nyatziinye' a'ímaj i maj nyamua'tyej.

¡A'ímaj mu nye jimi huatóo'uunaj a'ájna a' cáyey jitze mati'ijta naaséj!

¹² Néijmi'i mu meríj nyojo'hua'xij,

cuxáa nyaj nyeríj huamuí'.

A'yaa nu een tí'ij i xá'rij ti arí huatyáaarixij.

¹³ Jéehua nu tyí'namuaj maj i tyeityee je'ej pua'aj tyinyetyáaxajta:

“Jéehua pu tyú'tziinyi're' néijmi'que'.”

A'ímaj i maj nyéjcha'íire', a'íi mu tyámua' ju'uurej mej mij je'ej pua'aj náa'uurej,

¡tyámua' mu ju'uurej mej mij naajé'caj!

¹⁴ Nyajta nyáaj, Tavástara', muéetzij nu jimi tyí'ca'nyej,

nyáaj nu a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: “¡Muáaj paj nyaj Díos pué'een!”

¹⁵ Muáaj paj a'muáca' jitze jí'tyáa' i nyajúuricamej,

¡pata'aj nyaj japua huatányuunyij a'íjma jimi i maj nyéjcha'íire', majta nyamuaritye'!

¹⁶ Pata'aj jaataxié've'en a'íjna i ti muéetzij muahuíire',

pajta nyaj japua huatányuunyij, a'íjci jime' i paj nyaxie've'.

¹⁷ Tavástara', muéetzij jimi nu huatyényuusij,

¡capáj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséj're'en!

¡Pata'aj a'íjma huatatyévi'ra'astaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,

pata'aj a'áa huaja'vá'naj jo'maj tyityajá'ava'tacaa tí'ij quee a'tíj huo'namuaj!

¹⁸ Che' quee namuajria'aj je'ej maj tyí'xaj a'ímaj i maj tyí'hue'tacaa,

i maj tyá'xaahuataj metyí'xaj majta tyú'xana've',

majta je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjci i tyáataj ti quee tyi'tíj jin á'ítzeere'.

¹⁹ ¡Huápu'i'ij paj muáaj naa huoj'o'mua'raj a'íjma i maj tzáahuatyí'ra'aj a' jimi tyí'cha'ij!

A'yaa paj tyé'cha'ij tí'ij tyi'tíj ti huápu'i'ij tyá'najchij

pajta, hua'jíisa' a'íjma i tyétyacaa,

a'íjma paj tyu'tá'sij i maj muéetzij jimi tyí'ca'nyej.

²⁰ Hua' jamuán paj séeria'aj puá'mej pajta tyámua' tyihuo'tyécha'íisij

pajta quee tyu'tá'sij tí'ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej maj a'ímaj tyá'xie've' i tyétyacaa i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij;

muáaj paj hua'cha'íj puá'mej a'ájna jo'paj muáaj já'sejre'

mej mij quee je'ej pua'aj tyihua'jeevej a'ímaj i maj hua'ajcha'íire'.

²¹ Che' jí'rénnya'aj séj're'ej i Tavástara', ti a'íjna jime' i ti jin taxie've'

jéehua tyámua' tyú'ruuj nye jimi

a'ájna nyati'ij quee je'ej jájtyoove'ej.

22 Nyati'ij jéehua tyihuányamua'tziityej a'yaa nu tyi'riá'mua'aj tijin paj períj a'ímuáj nyojóoriej jo'paj muáaj quee já'sejre', ajta nyati'ij muaatáhuaviiri' paj naatáhuüre'en, muáaj paj náanamujari' i nyaj jihuaca'aj.

23 Siata'aj jaaxié've'en i Tavástara', néijmi'i i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere'. Tavástara' pu tyámua' tyihuá'cha'ij a'íjma i maj quee tyí'hue'tacaa, ajta a'íjma i maj jéehua óotzaahuatye' a'yaa pu puéjtzij tyihuo'tá'sij je'ej ti tyihuá'ci'puaj.

24 Xatyóoca'nyej siajta ca'nyíjra'aj huatóoa'an i juxiéjnyu'caa tzajta' néijmi'i i maj Tavástara' jitze tyí'ca'nyej.

32

Tyaj jaataxáj tyi'tíj tyaj jin ootyá'itzee tyajta je'en tyu'táta'uunyi'

Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'íjna i David

1 Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyáati' i maj meríj néijmi'i jin tyaatú'uunyi'ri'

tyi'tíj maj jitzán pua'ritye' ajta tyi'tíj ti jin huóoxana'cirej.

2 Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyáati' ti quee tyi'tíj jin avíitzij je'ej pua'aj ricíj

ti ajta quee i Tavástara' tyi'tíj jitzán pua'ritye'ej.

3 Nyati'ij quee xu jaxáatacaj tyi'tíj nyaj jin tyi'ijxána'cira'ca'aj, nye tyévira' pu á'pua'risime'ej

a'íjna jime' nyaj a'náj tina'aj nyeyiinnyaca'aj,

4 ji'nye tújca ajta tíca'

ja'muáca' ti néijmi'i tyámua' tyi'uurej a'íi pu nye jitze séjria'ca'aj.

A'yájna tí'ij i xúuxu'uj tyu'tyáhuasij i xíjcata',

a'yaa pu nya'axcaj nyaj quee che' je'ej rinyij.

5 Ajta néijmi'i nu muéetzij tyimuaaté'exaa

tyi'tíj nyaj jin tyi'ijxána'cira'ca'aj ajta i nyaj jin je'ej pua'aj huaríj,

a'yaa nu tyaataxie'vej nyaj muéetzij tyimuaaté'exaatye'en i nyaj tyi'ijxána'cira'ca'aj,

pajta muáaj, Tavástara', muáaj paj tyinaatú'uunyi'ri'.

6 A'íj pu jin, tí'ijta je'ej pua'aj tyí'rijcaj

a'íimaj i maj tyámua' een a'íi mu muéetzij jimi huatyényuusij,

tyij ajta i jájtyij ca'nyíin jin huatámuí'yej

capu a'íjma jitze ajtyá'astij.

7 Muáaj paj a'íin pué'een i paj naatyáhuüre'ej:

muáaj paj nyecha'ij tí'ij quee tyi'tíj je'ej nyoorej,

muáaj paj a'íjna jin nie'cánasij i chuícarij i paj jin tyu'tyámue'tíj.

8 I Tavástara' pu a'yan tyí'xaj tijin:

“Nyaji'ij nu jin tyámua' naa tyí'muasej.

Nyáaj nu muaaté'exaatye'sij je'ej paj huarinyij,

tyámua' nu tyimu'cámua'riitye'ej,

nyajta nu muaataséjratye'sij i juyéj paj jitzán huame'en.

9 Capáj a'yan eenye' ti'ij i muáatzuj nusu ti'ij i cahuáayu',
i tiquee huái'riitye' mej mij tyihuojo'itéej muá'ra'nyij
a'yaa pu'ij tyúuxie've' tyaj hua'ria'ca'nyihua'an
a'íjci jime' i píriin ajta i ti jin antyáji'qui'
ji'nye capu sequej ajtáhua'aj je'ej tyí'rij mej mij a' jimi ajtyáxiirej."

10 Jéehua mu tyí'cucui' a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
ajta a'íjna i ti jin tyú'xie've' i Tavástara'
a'íj pu jin néijmi'caa eeriá'nasij a'íjma i maj jitzán tyí'ca'neye.

11 Siata'aj huatóotyamua've'en i Tavástara' jimi,
tyétyacaa sij tyámua' een siajta quee tyi'tíj jin á'itzeere'
jsiata'aj huatóotyamua've'en siajta, jutyamua've'ej huajíjhua!

33

Chuícarij ajta i tyaj jin tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'

1 Siata'aj jimi tyu'táchuiicaj i Tavástara', tyétyacaa sij tyámua' een,
hua' tyenyij jitze a'íjma i maj tyámua' een, naa pu huánamuajrii i
chuícarij.

2 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' a'íjci jime' i áarpaj,
siajta jimi tyu'táchuiicaj a'íjci jime' i canárij,

3 siata'aj chuícarij ti jájcuaj huatáchuiicaj,
jsiajta jutyamua've'ej tyámua' naa jimi setyu'tácuinaj!

4 A'íjna i nyúucaria'ra' i Tavástara' ji're'can jime' pu séejre',
a'íj pu jin séejre' tyi'tíj ti a'ín tyú'taahuaca'.

5 Tavástara' pu a'íj xie've' i ti quee tyi'tíj jin á'itzeere' ti ajta tyámua' een,
ja'íjna i ti jin taaxié'vej a'íj pu arí orióonajchaca' néijmi'que' i cháanacaj
japua!

6 A'íjci jime' i nyúucaria'ra' i Tavástara'
a'íj pu jin huatyátaavijhuaca' i tajapúa ti séejre',
ajta ti'ij tyu'tají'tzej i jutyényij jime'
aj mu mij néijmi'i i xú'ra'vetyee huataséjre.

7 A'íj pu jasiire' ajta tyámua' ja'uurej
a'íjci i jájtyij a'ájna jo'tij huápu'ij ja'tyáati'.

8 Siata'aj néijmi'que' i chuéj japua jaatyátzaahuatye'en i Tavástara',
jnéijmi'i xu jaatyátzaahuatye'en mu sij a'yan huacháatimee i cháanacaj
japua!

9 Ji'nye a'íj pu tyu'taxájtaca', ajta je'en néijmi'i tyú'taavijhuaca',
a'íj pu tyu'ta'íjtaca', ajta je'en néijmi'i tyámua' tyi'éenye'ej ja'raa.

10 Tavástara' pu néijmi'i hua'antý'uuuni'raj tyi'tíj maj muarie'
a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye',

11 ajta je'ej tyi'tíj jin i Tavástara' tyi'muarie'
a'náj tina'aj pu tyámua' éenye'ej ja'mej.

12 Miche' huatóotyamua've'en i tyeítýee i ti hua' Dios a'ín pu'éen i
Tavástara',
chájta'naj a'ín ti ja'antýíhuoj ajta huatyóoa'rij.

13 Tavástará' pu taséj jútye' imuáj
ajta néijmi'caa tyámua' tyí'sej i tyeítyee,

14 a'ájna imuáj jo'tij a'ín ja'chej

a'í pu néijmi'caa tyámua' tyí'sej i cháanacaj japua maj huacháatimee,

15 a'í pu a'ín pué'een i ti jaatyátaahuaca' i hua'xiéjnyu'caa

a'í pu ajta néijmi'i tyí'sej tyí'tj maj jin je'ej ricij.

16 Capu síj i ti rey jin tyi'tyéjvee jujapuá huatányuusij a'íjma jime' i maj
mue'tj i xantáaru'uj jimi tyí'huüre',

camu majta a'ímaj jujapuá huatányuusij i maj jéehua jaayí'tin maj
huatyéno'se'en majta jéehua uhuácaca'nye',

17 camu tyí'tj huüre' i cahuáayu'uj mej mij séej japuan huatányuunyij,

tyij majta jéehua uhuácaca'nye'ej, camu hua' japua huatányuusij.

18 Ajta i Tavástará' a'náj tina'aj pu huá'cha'ij

a'íjma i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'ij majta a'íj jitze tyí'ca'nyeje i ti jin
hua'xié've',

19 a'í pu hua' japua huatányuusij mej mij quee huácui'nyij

ajta júuricamej huo'ta'sij ti'ijta huatújri'huaj.

20 Ityáj tu a'íj jitze tyí'ca'nyeje i Tavástará',

ja'í pu tahuüre' ajta tyámua' tyí'tacha'ij!

21 I taxiéjnyu'caa pu jutyamua've' i Tavástará' jimi,

a'íj tu jitze tyí'ca'nyeje i ti jin ántyapuaj ti naa een.

22 ¡Tavástará', che' a'ájna i paj jin taxie've', a'náj tina'aj tajamuán séjre'ej,

a'yájna tyati'ij muéetzij tyimuaicho've'!

34

Je'ej tyaj tyu'táchuiicaj tyej tyij tyaatatyójtzi're'en i Tavástará'

David ti jo'tyéyu'xaca'aj, ti'ij tyíchee a'íjci jimi i Abimélec, i ti jimi hue'tzij
jin a'yan tyu'tóosejrataca' tíjin huatyóotimue'ri'

1 A'náj tina'aj nu tye'tyóotzi're'ej na'mej i Tavástará',
nye tyenyij nu jin a'náj tina'aj jimi tyí'chuíicaj na'mej.

2 Nyáaj nu á'nyatzaahuatye' i Tavástará' jimi,

¡xáanamuaajri' siajta huatóotyamua've'en, tyétyacaa siaj quee
óotzaahuatye'!

3 Tyiche' néijmi'i jimi tyu'táchuiicaj tyajta séej tyana'aj
a'huatanyúucaritye'en

a'íjci jime' i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i ti jin ántyapuaj i Tavástará'.

4 Tavástará' nu jimi jaatáhuoj ti'ij naatáhuüre'en, a'í pu'ij náanamuaajri',
ajta je'en nyaj japua huatanyúj a'íjci jime' nyej nyáaj tyí'tziinya'ca'aj,

5 A'ímaj i maj jahuoo i Tavástará' jimi

a'í mu nyéeri'iste' séeria'aj muá'ju'un a'íjci jime' i maj jutyamua've'
majta je'en quee a'náj huatóotyevi'ra'astaj.

6 A'í pu huajíjhuaca' i ti quee je'ej tyéejviicue', Tavástará' pu'ij
jáanamuaajri'

ajta néijmi'i jin japuan huatanyúj i ti jin je'ej tyóomua'ajcaa.

7 A'íjna i tajapua' ti tyí'huüre' i Tavástara' jimi a'íi pu huá'cha'ij ajta hua' japua huatányuusij

a'íijma i maj tzáahuatyira'aj jimi tyícha'ij i Tavástara'.

8 Siata'aj jaatyéesej, siajta je'en jáamua'reej ti néijmi'i jin tyámua' een i Tavástara'.

¡Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyáati' ti a'íj jitze tyí'ca'nyej!

9 Siata'aj jaatyátzaahuaty'e'en i Tavástara', néijmi'i i maj jimi tyámua' een, ji'nye capu tyi'tíj huo'tya'itziitye'ej a'íijma i maj tzáahuatyira'aj jimi tyícha'ij.

10 A'íimaj i chíjtyaanyi'ij a'íi mu pue'éenye'ej muá'ju'un i maj quee je'ej tyéejviicue', majta jajpuéetzij muá'ju'un mati'ij huatatájcun, majta a'íimaj i maj jahuoo i Tavástara' jimi capu a'náj tyi'tíj huá'itziitya'aj ja'mej.

11 Musio'vá'ju', nyiyóojmua', siata'aj náanamuaaj:

a'íj nu já'muamua'tyen siaj sij tzáahuatyira'aj jimi tyícha'ij i Tavástara'.

12 ¿Nyi páaxie've' paj jéehua á'tyeevi'in?

¿Nyi páaxie've' paj jaxáahuaj chajca?

13 Pata'aj jaatapuá'cítaj ti'ij mua' nyanúu quee je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'an, ajta ti'ij mua' tyenyij quee a'náj tyí'hue'taj.

14 Ajtára' a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een, pajta je'en tyámua' huárinnyj, a'íj paj huáhuoonyij i ti naa mua'axcaj, pajta je'en a'íj jitze ucájrutyeyj.

15 Tavástara' pu huá'cha'ij a'íijma i tyétyacaa maj tyámua' een ajta huá'namuaj je'ej maj a'íimaj tyityeetyényuusij.

16 Tavástara' pu hua'ajcha'íire' a'íijma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, a'íj pu jin hua'antypua'ritye'sij mej mij quee che' hua'tamuá're'rihua'an i cháanacaj japua.

17 Tavástara' pu janamuaj a'íjci i tyáataj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij, ajta néijmi'i jin japuan huatányuusij tyi'tíj ti jin je'ej tyóomua'ajcaj.

18 Tavástara' pu véjri' séejre', ti'ij hua' japua huatányuunyij a'íijma i maj quee je'ej tyéejtyoovej i juxiéjnyu'caa tzejta' majta meríj yo'riej i maj jitzán tyi'íjchó'va'ca'aj.

19 A'íjna i tyáati' ti tyámua' tyi'tyúucha'ij jéehua pu tyi'tíj jin japuéjtzitaren,

ajta a'íjna i Tavástara' a'íi pu néijmi'i jin japuan huatányuusij.

20 A'íi pu néijmi'i i caríira' cha'ij,

camu mij séej antyína'caj.

21 A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij a'íj mu jin cui'nyij i maj jin je'ej pua'aj ricíj,

majta a'íimaj mu japuéjtzitaren i maj jájcha'íire' a'íjci i tyáataj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij.

22 Ajta a'íjna i Tavástara' a'íi pu hua' japua huatányuusij a'íijma i maj jimi tyí'huüre',

¡camu a'yan tya'ajpuéjtzij muá'ju'un a'íimaj i maj jitzán tyí'ca'nyej!

35

Je'ej tyej tyaatáhuoonyij tí'ij i Tavástara' taatáhuüre'en

David tí ja' a'rij

¹ Tavástara', pata'aj hua'ajcha'üre'ej a'íjma i maj nyéetzij nyéjcha'üre';
pajta huo'tanyó'si'tye'en a'íjma i maj nyéetzij nyenyo'si'tye'ej.

² Pata'aj tyámua' jáa'uurej i paj jin huatyényo'se'en pajta je'en
naatáhuüre'en,

³ pata'aj já'ajchueenyij a' chúun pej pij huo'tanyó'si'tye'en a'íjma i maj
nyamuaritye',

¡naaté'exaatye' paj muáaj a'ín pué'een i tí nyajapuáj huatányuusij!

⁴ Miche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj

a'ímaj i maj jaxie've' maj naajé'caj;

miche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj

a'ímaj i maj jaxie've' maj tyinaapuéjtye'en;

⁵ ¡miche' a'yan huárinyij tí'ij i xiéerij áacaj tí yo'cuí'naj!

a'íjna i tí tajapuá tyí'huüre' i Tavástara' jimi a'í pu ahuojóohua'xij.

⁶ ¡Che' huatyática'rej i hua' juyéj jitze ajta huapuítij'cij,

che' a'ín huo'tamuáaritye'en i tajapuá tí tyí'huüre' i Tavástara' jimi!

⁷ Canu je'ej hua'uuriáacaj matí'ij a'ímaj avíitzij jin jaxie'va'ca'aj maj
naatyéevi';

canu nyajta je'ej hua'uuriáacaj matí'ij a'ímaj ja'tyáacuj

neyj nyij nyáaj a'áa ja'tyéjvetyij.

⁸ ¡Che' je'ej pua'aj tyú'rinyij hua' jimi!

¡Miche' jujímua'aj je'ej pua'aj huóo'uurej!

¡Che' je'ej pua'aj tyá'ra'nyij hua' jimi!

⁹ Aj nu nyij huatányetyamua've'sij i Tavástara' jimi,

ji'nye a'í pu nyajapuáj huatányuusij.

¹⁰ Nyaxiéjnyu'caa nu jin a'yan tyu'taxájtaj tijin:

“¿A'tanyíj ajtáhua'aj séejre' tí a'yan een patí'ij muáaj Tavástara'?

Muáaj paj hua' japua huatányuusij a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'

a'íjma jimi i maj jéetze' uhuácaca'nye' mequee a'ímaj,

i maj majta je'ej pua'aj huá'uurej.”

¹¹ A'ímaj mu nye jitze tyí'pua'ritye' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij

majta a'íj tyí'nye'ihuo' tyí'tíj nyej nyáaj quee mua'reej.

¹² Nyáaj nu tyámua' tyí'uurej hua' jimi majta a'ímaj mu je'ej pua'aj
nya'uurej,

a'í pu'ij jéehua nyaxaamujritye',

¹³ ji'nye matí'ij a'ímaj tyí'cucuí'ca'aj

nyáaj nu hua' jime' je'ej tyé'nyamua'ajcaa,

nyáaj nu cha' nyana'aj tyí'tyényeche'tyahua'aj nyajta nye ítzi'va'ca'aj,

nyajta nyatzájta' a'náj tina'aj jahuocaa'aj.

¹⁴ Nyáaj nu nyaxaamujritya'ca'aj nyajta je'ej tyé'nyamua'ajcaa,

cuxáa nyaj a'íjna jin nyaxaamujritya'aj tí'ij náana'aj tí huámu'nyij,

nusu a'íjna i tyaj néemi'ij á'tajaahuatye' ca' i nye'ihuáara'.

¹⁵ Ajta tí'ij nye jimi je'ej pua'aj tyu'ríj,

néijmi'i mu a'íimaj naatyá'a'tzaca';
 cuxáa maj tyeítýee pué'eenye' maj quee nyamua'tyej,
 majta jéehua huápuí'ij je'ej pua'aj náaruj.

¹⁶ A'íi mu je'ej pua'aj tyí'nyaxaj, majta nya'a'tzej,
 majta na'ráasej a'íjci jime' maj jéehua nyaxana've'ej.

¹⁷ Tavástara', ¿a'chunyéj pooj á'tyeeren paj hua'raséeraj puá'mej?
 ¡Pata'aj nyaj japua huatányuunyij, jì'nye a'íj nu jìn júurij,
 a'íjma jimi i maj a'yan tyí'tyaci'xij mati'ij i muajyéj!

¹⁸ Nyetyimuatatyójtzi're'ej hua' tzajta' a'tyéityeristyamua' maj jéehua
 ará'asej;
 ¡menyeséeracaj mu a'íimaj nyati'ij tyámua' tymuaatyátoosij!

¹⁹ Miche' quee nyéetzij jìn jutyamua've'ej a'íimaj i maj nyéjcha'íire',
 miche' quee jutyamua've'ej a'íjci jime' nyej nyáaj nyaxaamujritye' a'íimaj
 i maj cha'mana'aj tyi'tíj jìn nyajaaxiejvi'.

²⁰ Jì'nye camu a'íimaj jahuoo maj juxáahuaj séjre'ej,
 sulu a'íi mu avíitzij jìn tyámua' ju'uurej mej mij tyi'tíj je'ej pua'aj huá'uurej
 a'íjma jimi i tyeítýee maj tyámua' naa tyityeecháatimee,

²¹ a'íi mu acácuaxa'va'raj nye jimi, mej mij hue'tzij jìn a'yan tyinaataxáj
 tíjin:
 “¡Cási' tají'ij tu jìn tyeríj jaaséj!”

²² ¡Muáaj paj hua'sej, Tavástara'!
 ¡Capáj a'yan eenye' tí'ij i tí quee atányuuvej!
 ¡Capáj nye jimi ajtáyi'can!

²³ Ájchesij, Tavástara' nyaj Dios, ¡huájisij!
 Pata'aj no'xá'puí'intari'tze'en, nyajamuan paj séjre'ej.

²⁴ Tavástara' nyaj Dios, pata'aj no'xíjtye'en,
 a'íjci jime' i paj muáaj jìn tyámua' naa tyá'xa'puí'intare'.
 ¡Miche' quee a'íimaj nya'a'tzej!

²⁵ Miche' quee a'yan tyí'xajtaj nusu maj a'yan tyí'mua'ajcaj yee:
 “¡A'yaa tu tyá'xie'va'ca'aj!
 ¡Tu'ríj néijmi'i jìn ja'antypuá'rij!”

²⁶ Miche' huápuí'ij huatóotyevi'ra'astaj
 a'íimaj i maj nya'a'tzej a'íjci jime' tí quee tyámua' tyí'nya'uurej,
 miche' jéehua huápuí'ij huatóotyevi'ra'astaj
 a'íimaj i maj jéehua nye jimi óotzaahuatye'.

²⁷ Ajta miche' huatóotyamua've'en majta huájíjhua muutyámua'va'aj
 a'íimaj i maj nyeséejracuj nyaj tyu'tyámue'ti;
 miche' a'náj tína'aj a'yan tyí'xajtaj tíjin:
 “¡Va'cán pu jìn tyí'ijta i Tavástara',

ajta ja'ránajchi tí tyámua' tyí'eenye' a'íjci jimi i tí jahuíire'!”

²⁸ Nyenyanúu nu jìn jaataxájtaj i paj jìn tyámua' tyí'uurej;
 ¡néijmi'i tújca'rij tzajta' nu tymuaatatyójtzi're'ej!

36

Tyi'tíj ti i tyáati' jin je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij ajta i Dios ti tyú'puejve'

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. David ti ja'a'rij, Tavástará' ti jimi tyí'huiire'

¹ A'ájna i ti je'ej pua'aj een a'íj pu tyí'ixaatye' i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij tyétye' imuáj i xiéjnyu'caria'ra' tzajta'.

Capu a'náj tzajta' séejre'

ti'íj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íj i Dios.

² A'yaa pu tyóomua'tzej maj néijmi'i tyámua' tyá'xaj, capu ij jaxana've' i ti jin je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij.

³ Je'ej pu pua'aj tyí'xaxa'aj ajta tyí'hue'taca, a'íi pu yo'riej i ti xá'pui', ajta jaatapuá'citaca' i ti tyámua' een.

⁴ Huaque'tíj pu a'ájna jo'tíj já'hui'caa, a'íj pu curia'mua'sij tyi'tíj ti jin je'ej pua'aj huárinyij,

huápu'i'ij pu a'íj jitze juca'nyej i ti jin je'ej pua'aj ricij

capu ij jaxie've' ti jaatapuá'citaj i ti je'ej pua'aj een.

⁵ Ajta i paj jin taxie've', Tavástará', tajapuá pu imuáj ja'rá'asej; ajta i paj jin tyámua' een a'áa pu ja'rá'asej i ti huá'raa jitze tajapuá ti séejre'.

⁶ A'ájna i paj muáaj jin tyí'xa'pui'intare' a'yaa pu een ti'íj i jiríj ti jéetze' ajtíti'ijmee;

ajta i paj jin tyí'íjta a'yaa pu een ti'íj i jájtyij ti ve'éj ti ajta huápu'i'ij atyáati'. Muáaj, Tavástará', muáaj paj huá'cha'ij i tyeítyee pajta i tyi'tyán maj tyityaací'ij.

⁷ ;Dios, huápu'i'ij pu naa huasé'rin i paj jin taxie've'!

Muéetzij mu jimi jahuoo, a'íimaj i tyeítyee mej mij huatyóohuiire'en.

⁸ Tyámua' mu naa tyityaatajú'xaj

a'íjci jime' i ti jéehua i cue'ráj tyí'sejre' a'ájna jo'paj ja'chej,

muáaj paj hua'tá'caa mej mij huaye'en a'íjci jitze i játya'naj ti naa éenye'ej mui'yej,

⁹ ji'nye muéetzij jitze pu séejre' i júuricamej

ajta muéetzij jimi i'ríj tyej tyij ma'unyéjnye'rej.

¹⁰ Pata'aj a'náj ti na'aj hua'tá'care'en i paj jin taxie've' pajta i paj jin tyámua' een

a'íjma i maj muéetzij muamua'tyej,

a'íjma i tyeítyee maj quee tyi'tíj jin á'itzeere'.

¹¹ Capáj tyi'tá'care'en maj naatzúinajyi'can a'íimaj i maj óotzaahuatye'

nusu maj a'íimaj nyenyo'si'tya'aj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

¹² ;Cási' a'íimaj mu eetávitzej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij!

;A'íi mu eetávitzej mej mij quee che' ájhuiixi'in!

37

Tavástará' paj jitze tyú'ca'nyej

David ti ja'a'rij

¹ Capáj nyu'camui'ij tyij majta a'ín pué'eenye' i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyúucha'ij,

capáj pajta huá'xana've'ej a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij,
 2 ji'nye jiye'tzín mu huatyáhuasij, a'yájna tí'ij i ixáj;
 ja'yaa mu tyityeeríá'huasij tí'ij i tu'páj!

3 Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej pajta tyámua' tyi'tyía'cha'ij,
 a'yan paj chajca i cháanacaj japua pequee tyi'táj jin a'itzéeria'aj.
 4 Tyámua' paj naa tyáaxie've'en i Tavástara',
 a'í pu néijmi'i tyimuaatá'sij tyi'táj paj jéetze' xie've'.

5 Pajta a' júuricamej jaatá'an i Tavástara',
 a'íj paj jitze tyú'ca'nyej, a'í pu'ij muaatyáhuüre'ej.
 6 A'í pu muaatá'sij paj a'yan huasé'rihua'an tí'ij i tatzárij a'íjci jime' paj
 tyámua' tyi'tyía'cha'ij
 a'yájna tí'ij i xicáj tya'taa a'tzáaj tacuaríixpuaj.

7 Capáj je'ej tyí'nyuuca'an i Tavástara' jimi,
 naa paj tyu'ta'cua'nyéej petyu'chó've'en tí'ij a'ín muaatáhuüre'en.
 Capáj jajaaxie'vi'raj a'íjci i tí tyu'tyáamue'táj,
 nusu a'íjci jimi i tí avíitzij jin je'ej pua'aj ricij.

8 Huatapuá'citaj i paj jin nyú'camui', jó'hua'xij tyi'táj paj jin nyú'camui';
 capáj nyu'caj, ji'nye jéetze' pu je'ej pua'aj tye'mej.
 9 Ji'nye i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij aa mu imuáj huojóohua'xij i chuéj
 japua,
 majta i maj jitzán tyí'ca'nyej i Tavástara'
 a'íimaj mu a'yan huochéetya'ajra'sij.

10 Capu che' a'chu á'tyeeren matí'ij quee che' ma'huá'taj muá'ju'un i maj
 je'ej pua'aj ricij;
 tyij pajta jéehua hua'huocaj, capáj che' hua'tyoonyij.
 11 Majta i maj quee óotzaahuatye' a'íjma pu a'rij ja'mej i cháanacaj
 majta juxáahuaj huacháatima'aj muá'ju'un.

12 A'íjna i tí je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'í pu tyámua' ju'uurej tí'ij je'ej
 pua'aj jáa'uurej i tyáataj tí tyámua' tyi'tyúucha'ij,
 ajta jéehua huápu'ij jaxána've'ej ja'ráasej.
 13 Ajta i Tavástara' pu hua'a'tzej, ji'nye a'í pu jamua'reej
 tí arí tya'rá'ixaj a'íjci jimi i tí je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij.

14 A'íimaj mu tyí'ijcunaj i tyúuchun i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta
 tyámua' tyí'uurej i tú'namua'aj,
 mej mij hua'antypuá'ritye'en i maj quee je'ej tyéejviicue' majta i maj quee
 óotzaahuatye',
 ajta mej mij huó'cui'nyij i maj tyámua' tyityetyúucha'ij.
 15 Ajta a'í pu i tyihuá'chuun hua'antyéztzesij i hua'xiéjnyu'caa jitze,
 ajta i tyihuá'tu'namua' tyu'tyána'xij.

16 Tyi'táj tí cñ na'aj caa tyí'ijcha'ij a'íjna i tyáati' tí tyámua' tyi'tyúucha'ij

jéetze' pu tyámua' een quee tyi'táj maj jéehua tyícha'ij i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee.

17 Ji'nye Tavástara' pu hua'antyipua'ritye'sij a'íimaj i maj je'ej pua'aj ricij, ajta hua'cha'íij ja'mej i maj tyámua' tyityetyúucha'ij.

18 Tavástara' pu huá'cha'ij a'íijma i maj quee tyi'táj jin á'itzeere', ajta jusén jin séeria'aj ja'mej tyi'táj maj a'íimaj ancuriáa'sij.

19 Ti'ij je'ej pua'aj tyl'rijcaa, ti'ijta huatújri'huaj, camu tyévi'si' séeria'aj muá'ju'un, ji'nye jéehua mu tyi'ijcha'íij muá'ju'un i maj tyú'cua'nyij.

20 A'íimaj i maj je'ej pua'aj ricij a'yaa mu tyityeetyátaasij ti'ij tu'páj ti huáchij, majta i maj jájcha'iire i Tavástara' a'yaa mu tyityaja'huópua'rixi'ij ti'ij i citzjij.

21 A'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'íi pu tyúunyejvi' ajta capu tyí'na'chitaj, ajta a'íjna i tyáati' ti tyámua' tyí'tyevij a'íi pu naa tyihuojó'mua'raj ajta tyú'puejve'.

22 A'íijma i Tavástara' ti tyámua' tyihuo'tyátoosij a'íi mu ja'ancuriáa'sij i chuéj, ajta a'íin ti je'ej pua'aj huá'uurej a'íi mu antyipua'rij.

23 Tavástara' pu tyámua' naa tyévi'tij a'íjci i tyáataj ajta a'íj jitze jáavi'tij i juyéj a'íj ti aráanajchi,

24 ajta tipua'aj eetávetyij, capu a'yan éenye'ej ja'mej, ji'nye i Tavástara' pu javi' i muáca'ra'an jitze.

25 Nyáaj nu huátyamueestariaca', nyajta nyerij vastacirie', ajta canu a'náj jaaséj a'íjci i tyáataj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij ti tyi'táj jin japuéjtzitarej

canu nyajta a'náj huo'séj i yójmua'mua' maj tyi'táj huóotiveenyij.

26 A'náj tina'aj pu tyihua'cu'vej, ajta tyú'nyijtye', majta i yójmua'mua' tyámua' mu naa tyityeetyátuihuaj.

27 Ajtára' a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een pajta je'en tyámua' tyi'tyía'cha'íij, a'yaa paj a'náj tina'aj tye'ejcha'íij puá'mej jo'paj ja'huá'chejtye'en.

28 Ji'nye Tavástara' pu jaxie've' a'íjci i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij ajta quee huojo'hua'naj a'íijma i maj quee tyi'táj jin á'itzeere', ajta hua'antyipua'ritye'sij a'íijma i maj je'ej pua'aj ricij capu ajta huo'ta'sij maj séecan hua' jitze eeráanyej.

29 A'íimaj i maj tyámua' tyí'tyetyeityee a'íi mu ja'ancuriáa'sij i chuéj majta jusén jime' a'íjci japua huacháatima'aj muá'ju'un.

30 A'íjna i tyáati' ti tyámua' tyi'tyúucha'ij ja'huo'itéerican pu jin tyí'xaj, a'íjna i tyáati' ti tyámua' tyi'tyúucha'ij a'íj pu tyí'xaj i ti tyí'xa'pui'.

31 Ajta i xiéjnyu'caria'ra' tzajta' ú'sejre' je'ej ti i Dios ra' tyí'mua'taj, ajta quee a'náj antyípuityij i ju'íicaj jime'.

32 A'íjna i ti je'ej pua'aj ricij a'íj pu avíitzij jin eeve' i tyáati' ti tyámua' tyi'tyúucha'ij,

a'íjci jime' ti a'yan tyá'xie've' ti jaajé'caj;

33 ajta i Tavástara' capu tyu'tá'sij ti tyi'tíj je'ej pua'aj ja'uurej, capu ajta tyu'tá'sij mej mij tyi'tíj jitzán pua'ritye'ej.

34 Muáaj, Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej, pajta ja'rá'astijre'en, a'íi pu'ij tyámua' tyimuaatyátoosij ajta muaatá'sij paj muáaj ja'ancuriá'an i chuéj.

Mua' jí'ij paj jin hua'sejran mati'ij antyipua'rej i maj je'ej pua'aj ricij.

35 Nu'ríj jaaséj a'íjci i ti je'ej pua'aj ricij, jéehua pu óotzaahuatyé', a'yaa pu jéehua tyi'tyáxamue' ti'ij i ciyéj ti a'áa ja'távej jo'tíj jo'jí're'en,

36 ajta je'ej pu huárupij, capu che' ma' já'sejre', nyáaj nu jáahuoj, ajta canu jáatyoj.

37 Pata'aj jaaséj a'íjci i tyáataj ti tyámua' een ajta quee tyi'tíj jin á'itzeere', juxáahuaj pu naa atyeje'chaaj ja'mej a'íjna i tyáati'.

38 Majta i maj quee tyihuojó'itej a'íjma mu néijmi'caa antyipuá'ritye'sij, a'yaa mu mij majta tyitye'entyipuá'rij a'íimaj i maj je'ej pua'aj ricij.

39 A'íjna i ti huá'huiire' i tyeítyee maj tyámua' een Tavástara' pu jimi já'ma'can,

a'íi pu'ij huo'tyáhuire'sij ti'ijta tyi'tíj jéehua hua'tyesi'huaritye'ej.

40 Tavástara' pu huo'táhuire'ej mej mij huatóo'uunaj.

A'íi pu tyu'tá'sij mej mij huatóo'uunaj a'íimaj jimi i maj je'ej pua'aj ricij, ajta hua' japua huatányuusij,

ji'nye a'íj mu jimi jáahuoj ti'ij a'íin huó'cha'íin.

38

Je'ej ti tyu'tyényuunyij ti'ij jaatáhuoonyij ti i Dios jaatáhuire'en

Chuúicarij David ti jo'tyéyu'xaca'aj, mej mij a'íjna jin néijmi'i tyo'támua'reej i mu'vejrij

1 Tavástara', capáj nyetya'xi'ij a'íjci jime' i paj jin nyú'camui' capáj pajta puéjtzij nyata'care'en pati'ijta nyu'camui'ij.

2 Ji'nye pu'ríj nye jitze rá'aj a'íjna i paj jin puéjtzij naatá'; ja'íj paj jin puéjtzij naatá' a'chu paj uhuájca'nyej!

3 A'íjna i paj jin nyú'camui' a'íjci jime' nyej nyáaj tyi'ijxána'cira', néijmi'que' nu i nye tyévij jitze tyí'cui', icapu síj tyámua' een i nyacaríj!

4 Canu che' je'ej jájtyoovej a'íjci jime' nyaj jéehua je'ej pua'aj huaríj, jéehua pu tyí'nyetyesi'huaritye' canu nyij che' tyé'viicue'.

5 A'íjci jime' nyaj quee tyi'tíj jó'itej, pu'ríj tyépetyj i nyaj jin tyí'puejtyi' ajta je'ej pua'aj tyaarie'ej.

6 A'náj tina'aj nu nyaxamúuritya'aj menyo'cha'can, na'canyamua'astij nyajta quee je'ej tyéejtyoovej.

7 Nyahuárij pu nyacui' a'íjci jime' i nyaj puistaj, inéijmi'que' nu tyí'cui' i nye tyévira' jitze!

⁸ Huápui'ij nu tyí'cui' nyajta quee che' nyaca'nyej,
ja'ájna i nyaj jin nyeyiin nyaxiéjnyu'caa nu jin nyeyiin!

⁹ Tavástara', muáaj paj jamua'reej je'ej nyej nyáaj tyá'xie've',
ajta i nyaj jin ucayáatiyi'ij muáaj paj asíj tyámua' naa tyá'mua'reej.

¹⁰ Nyaxiéjnyu'caa pu ca'nyiin jin ú'tzunaj,
capu che' ma' já'sejre' i nyaj jin uhuájca'nyej,
jcanu nyajta che' tyámua' metyóonyeej!

¹¹ A'íimaj i maj tyámua' naa tyi'nya'amíincustyamua',
majta i maj je'ej nyamuarimuaj,
aa mu ímuáj jo'tyú'uj, mej mij quee jaaséj i nyaj jin tyí'cui'.

¹² A'íimaj i maj nyeje'catamui', tyi'tíj mu jin avíitziij je'ej nya'uurej,
i maj jaxie've' tí'ij je'ej pua'aj tyí'nya'uurej, a'íi mu jaxaj je'ej maj
tyina'antyipuá'rite'en
majta a'náj tina'aj jaaxá'pu'íntarej mej mij avíitziij jin je'ej pua'aj
náa'uurej.

¹³ Nyajta nyáaj a'yaa nu ricij tí'ij i tí quee iityánamuaj,
cuxáa nyaj quee huá'namuajraj;
cuxáa nyaj quee atányuuve'en, canu acácuaxa'va'raj.

¹⁴ A'yaa nu een tí'ij i tí quee iityánamuaj
ajta quee nyuuvej tí'ij jujapuá huatányuunyij.

¹⁵ Nyáaj nu muéetziij jimi tyi'ijchó've',
Tavástara' pajta nyaj Dios paj pué'een,
a'yaa nu tyá'xie've' paj muáaj nyaj jime' huatányuunyij.

¹⁶ A'íj nu'uj muahuavii mej mij quee nyéetziij nya'a'tzej,
mej mij quee jutyamua've'ej nyati'ijta tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en.

¹⁷ A'yaa pu tyi'ji're'can jime', nu'ríj tin eetávesij,
ajta quee tyápuaapua'rej i tí tyinyetyáacui'.

¹⁸ Nyaataxájta tyi'tíj nyaj jin ootyá'itzeerej,
ji'nye capu naa nya'asej i nyaj jéehua tyi'tíj jin ootyá'itzee.

¹⁹ Mu'ríj jéetze' huatámui'riaca' i maj nyéjcha'íire';
jéehua mu i maj cha'mana'aj tyi'tíj jin nyéjcha'íire'.

²⁰ Je'ej mu pua'aj nya'uurej a'íjci jime' nyej nyáaj tyámua' naa hua' jimi
tyí'uurej;
ji'nye nyáaxie've' nyej tyámua' rijcaj a'íi mu mij jin nyéjcha'íire'.

²¹ Tavástara', jcapáj juséentacan manúujipuan!
Nyaj Dios, jcapáj nye jimi ajtáyi'can!

²² Nyaj Dios pajta nyaj vástara', jjiye'tzín paj mujo've'me'en pej pij
naatáhuíire'en!

39

Capu á'tyeeren i tyaj jin júurij

I tí a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. A'íin tí jo'yú'xaca' i
Jedutún. Chuíicarij David tí jo'yú'xaca'

¹ Nyáaj nu a'yan tya'tányarajcaa nyej tyámua' tyi'tyínyecha'íicaj,
nyaj quee je'ej pua'aj tyí'xajtaj,

nyaj quee je'ej pua'aj tyí'nyuuca'an
matí'ij móoj yevéjri' huatyú'uucaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

² Nyajta a'yan rijcaj tí'ij i tí quee atányuuvej, canu tyí'tíj xajtaca'aj.

¡Canu nyana'aj nyajta a'íj xajtaca'aj i tí xá'puí'!

Ajta pu'ríj jéetze' tyinyetyácuí'ca'aj;

³ ¡ajta i nyaxiéjnyu'caa tzajta' pu nú'tieexi'raca'aj!

A'íj nu jitze tyí'ria'mua'síma'caj, tí'ij nyatzájta' tiéj huataséjre,
aj nu nyíj ca'nyín jin a'yan tyu'taxájta' tíjin:

⁴ "Tavástara', naaté'exaatye' ney nyíj jáamua'reej je'ej tí nye jimi tye'mej
ajta a'chunyéj na'tyéeren nyaj júuríj na'mej,
ney nyíj jáamua'reej ney quee a'chu á'tyeeren nyajúuríj.

⁵ Muáaj paj naatá' ney nyíj cii nyana'aj á'tyeevi'in nyaj júuríj,

capu tyí'tíj pué'een muéetzij jimi i nyajúurícamej.

¡Néijmi'i mu i tyeítyee a'yan á'tíjtí' tí'ij séej tí ucayáatira'nyíj!

⁶ ¡Néijmi'i mu i tyeítyee a'yan een tí'ij i quéenyi'istarij!

Capu tyí'tíj je'ej tyeetyáhúüre'ej típu'a'aj jéehua tyí'íjsiire'en i tí tyá'najchíj,
jí'nye capu jamua'reej a'tíj tí tyí'ci'tyíj i tí tyí'íjsiire'síj.

⁷ Ajta típu'a'aj a'yan tyí'eenye', Tavástara', ¿tyí'tanyí jin nyetyí'cho've'?

¡Muéetzij nu jimi tyí'íjchó've'!

⁸ Pata'aj nyajapuáj huatányuunyíj a'íjci jime' nyaj tyí'íjxána'cira';

capáj tyí'tá'care'en mej mij a'íimaj je'ej nyojo'mua'raj i maj quee
ma'umuámua're'.

⁹ 'A'yaa nu huaríj tí'ij i tí quee atányuuvej nyajta quee acácuaxa'taca',
jí'nye muáaj paj a'íin pué'een i tí néijmi'i jin a'yan rinyíj.

¹⁰ Ajta capáj che' puéjtzij nyatá'care'en,

jí'nye nu'ríj huápui'íj a'íjci jin japuéjtzitarej.

¹¹ Muáaj paj tyámua' ja'uurej a'íjci i tyévíj puéjtzij paatá'caria'aj a'íjci jime'
i tí jin quee xá'puí' huaríj,

pajta a'yan ja'uurej tí'ij i chuéj tí muíinyíj tyí'tíj tí a'íin jéetze' xie've'.

¡Néijmi'i mu i tyeítyee a'yan een tí'ij séej tí ucayáatira'nyíj!

¹² "Tavástara', huánamuaj je'ej nyaj a'jimi tyu'tyényuusíj,

¡pata'aj tyámua' tyáanamua' je'ej nyaj tyí'nyeyiin!,
¡capáj quee ave'nyuuca'an nyatí'íjta eetaja'ra'tajyi'can!

A'yaa nu a' jimi een tí'ij i tí séej chuéj japua já'ma'can,

tí'ij i pína'aj tí huayí'ij na'aj, a'yájna matí'ij i nyahuásímua'ci'íj.

¹³ Capáj che' nyeséjra, cii tyinaatá' ney nyíj ucayáatira'nyíj,

ííj nyéj nyooj yésejre' nyajta quee xu huamuí'."

40

Na'ráanajchíj nyaj a'yan huárinyíj je'ej paj muáaj tyá'xie've', nyaj Dios

I tí a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. Chuíicarij David tí jo'yú'xaca'

¹ Tavástara' nu jimi jaatyájtóo i nyaj jin tyí'íjchó've',

a'íi pu'íj ecóotutaca' tí'ij jáanamua' je'ej nyaj jimi tyá'huoo,

² nyajapuáj pu huatanyúj ney nyíj quee huamuí'nyíj a'ájna jo'tíj ja'tyácun,

capu tyu'tá' nyej nyij atyájcataj jo'tij jéehua jo'jéxaj.
A'áa pu nyaja'rá'íicatyej jo'tij tyámua' naa tyojo'toonyij,
tyámua' pu tyí'uurej jó'nyaj jooméj.

³ A'íi pu naatá' nyej nyij jájcuacan tyu'táchuiicaj,
a'íjci i chuúicarij i nyaj jin tyámua' tyaatá'an i Dios.
Mamue'tij mu, mati'ij a'íj huaséj, aj mu mij tyu'tyátzaahuatyej
mati'ij mij a'íj jitze tyu'tyáaca'an i Tavástara'.

⁴ ¡Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyáati' ti i Tavástara' jitze tyí'ca'nyej
ajta quee a'íjma jitze tyí'ca'nyej i maj óotzaahuatye'
nusu a'íjma i maj sánturij najchej!

⁵ Nyavástara' ajta nyaj Dios,
jéehua pu tyí'sejre' i ti naa tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'
ajta je'ej paj jéehua ityájma tyitá'cu'vej.
¡Capu tyi'tij séejre' ti a'yan huasé'rihua'an pati'ij muáaj!
Nyáaxie've' nyaj huo're'ixaatye'en, nyaj a'íj tyu'taxáj,
ajta canu pújoorej nyej nyij néijmi'i tyu'taxáj.

⁶ Capáj muáaj a'íjna jin atyamua've' maj a' jimi tyu'támu'vejritaj
nusu maj jatziij tyimuaatámu'vejritye'en,
capáj pajta jahuoo mej mij ya'muáatye'e a' jimi huatámu'vejritaj
nusu maj tyi'tij tyu'tá'an a jimi pej pij a'íjna jin tyihuo'tú'uunyi'.
Sulu a'yaa paj huaríj, muáaj paj naatá' nyej nyij iityánamuajra.

⁷ A'íj nu jin a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: Yá'nyaj huatyéjve,
a'yájna tí'ij nyaj jime' tyé'yu'si' i yu'xarij jitze.

⁸ Nyaj Dios, nyéetzij pu na'ránajchij nyaj a'yan huárinyij je'ej paj muáaj
tyá'xie've',

nyaxiéjnyu'caa tzajta' pu séejre' je'ej paj muáaj tyí'nyamua'tyej.

⁹ A'íimaj mu mue'tij tyi'séeracaj a'tyéityeristyamua'
nyati'ij huo'taséjra tyi'tij ti xá'pui'.

¡Muáaj paj tyámua' naa tyá'mua'reej, Tavástara', nyaj quee a'náj hu-
atyápua'riaca'!

¹⁰ Canu a'náj quee jaataxájtaca' a'íjci i paj jin tyámua' tyí'uurej,
nu'ríj jaataxájtaca' paj quee tyi'tij jin á'itzeere' nyajta i paj jin tahuiire'.
Canu a'náj jaatyá'avaataca' i paj jin taxie've' ajta i ti ji'récán jime'
muéetzij jimi

a'íjma jimi a'tyéityeristyamua' i maj jéehua ará'asej.

¹¹ Pajta muáaj, Tavástara', capáj nya'aviitze'ej i paj jin tyámua' ny-
ojo'mua'raj.

A'náj tina'aj paj nyecha'íj a'íjci jime' i paj jin nyaxie've' ajta i paj jin
tyámua' een.

¹² Ji'nye jéehua pu je'ej pua'aj tyí'nya'uurej
ajta quee i'ríj nyaj jaatyé'iten a'chu ti arí pua'máj je'ej pua'aj tyináaruuj.
A'íi pu arí nyeria'naj i nyaj jin je'ej pua'aj huaríj,
canu nyij nyajta che' tyámua' metyóonyeej.
Pu'ríj jéetze' ará'asej quee i nyaj cipuáj,
capu ij ajta che' nyaca'nyisti'.

¹³ Tavástara', pata'aj cui' mujo've'me'en pej pij nyajapuáj huatányuunyj.
Tavástara', ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuire'en.

14 ¡Miche' néijmi'i jin huápui'ij tyévi'si' huataséjre'en
a'íimaj i maj jaxie've' maj na'antyipua'ritye'en!

¡Miche' tyévi'si' séeria'aj huatóo'uunaj
a'íimaj i maj je'ej pua'aj nya'uuriajmuí'!

15 ¡Miche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj
a'íimaj i maj je'ej pua'aj nyojo'mua'raj!

16 Majta néijmi'i a'íimaj i maj muéetzij muahuoo

miche' a'íimaj jéehua huatóotyamua've'en,

majta i maj jaxie've' paj hua' japua huatányuunyij

miche' a'náj tina'aj a'yan tyí'xajtaj tijin: "¡Va'cán pu jin antyúumua'reej i
Tavástara'!"

17 Ajta nyaj jime', nyaj quee je'ej tyéejviicue' nyajta quee je'ej tyéejtyoovej,
capáj nyojo'hua'nán, Tavástara'.

Muáaj paj a'íin pué'een i ti nyahuiire' ajta nyajapuj huatányuusij,

¡capáj á'tyeevi'in, nyaj Dios!

41

Je'ej ti tyu'tyéenyuj i a'tíj ti tyí'cui'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti
jo'yú'xaca'

1 Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti a'íj jitze tyí'mua'tzej i ti quee juca'nyej
ajta quee je'ej tyéejviicue',

Tavástara' pu japuan huatányuusij ti'ijta je'ej pua'aj tyí'rijcaa.

2 Tavástara' pu jacha'íij ja'mej,

júuricamej pu jaatá'sij ajta ti'ij huatóotyamua've'en i chuéj japua,

ajta quee tyu'tá'sij ti'ij a'yan atyojo're'nyej je'ej maj tyá'xie've' i maj
jájcha'íire'.

3 Tavástara' pu ca'nyíjra'aj jaatá'sij ti'ij quee che' tyé'viicue'raj,

ajta tyámua' ja'uurej a'íjci i ti jin tyí'cui'.

4 Nyáaj nu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

"Tavástara', ná'ancu'vaxi',

tyináahuaatye', tyij nyajta muéetzij jimi ootyá'itzeerej."

5 A'íimaj i maj nyéjcha'íire' a'yaa mu tyá'xie've' ti'ij je'ej pua'aj
tyí'nya'uurej, a'yaa mu tyí'xaj tijin:

"¿A'najnyi mui'nyij tyej tyij quee che' ja'tamuá're'rihua'an?"

6 Ya mu nyetyésise', majta quee tzáahuatyí'ra'aj jin a'yan ricij,

hua'mua'tziira'aj jitze pu séejre' néijmi'i i ti je'ej pua'aj een,

a'aj pu ámiteere' mati'ijta cáayej jitze ajoju'un.

7 A'íi mu jusiire' i maj nyéjcha'íire' mej mij nyéetzij naaxáj,

a'yaa mu tyí'mua'tzej nyej nyasíj pué'eenye' i nyaj jin japuétzitarej

8 majta a'yan tyí'xaj tijin:

"Tyiyáaru' pu jimi jo've'mej i ti jin tyí'cui',

a'íj pu jin huaca'aj jo'tíj já'huí'caa ajta je'en quee che' ájchesij."

9 Ajta a'íjna i ti tyámua' naa tyí'nya'amíincuj, nyáaj nyej jitzán
tyí'ca'nyajca'aj,

i ti nyaj jamuán tyí'cua'caria'aj, a'íi pu arí ajta nyéjcha'íire'.

10 Pajta muáaj, Tavástara', ná'ancu'vaxi',

naatá' nyaj ájchenyij nyajta je'en a'yan huó'uurej je'ej ti a'íjma jimi tyi'tyéevijtij.

11 A'yaa nu nyij tyá'mua'reeren nyaj a'yan ricij je'ej ti muéetzij ty-imua'ránajchi,

ti quee nyéetzij jime' jutyamua've'ej a'íjna i ti nyéjcha'íire'.

12 Ajta nyéetzij jime', nyaj tyámua' tyi'tyínyecha'ij nyajta quee tyi'táj jin á'ítzeere',

tyámua' paj tyi'nyevi'raj mua' muáca' jime',

nyej nyij a'náj tina'aj ajamuán aja' séjre'ej.

13 ¡Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Tavástara', hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can,

íjijíj ajta jusén jime'!

¡Che' a'yan tyá'ra'nyij!

42

Í nyaj jin tyi'íjchó've' Dios pu jimi já'ma'can

Í ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. Í nyúucarij ti naa huánamuajrii a'íimaj maj huóomua'tziityej i yójmua'mua' a'íjci i Coré

1 A'yájna ti'ij i muaxáj tyá'huoo i játya'naj ti'ij huaye'en,

a'yaa nu nyaj Dios, nyáaj muéetzij tyi'muahuo.

2 A'yaa pu i Dios nye jitze tyúuxie've' ti'ij i jájtyij, a'íjna i Dios júuricamej ti pué'een.

¿A'najnyí nyajtáhua'aj huatányesejrataj i Dios jimi?

3 Tújca nyajta tíca', a'íj nu jin júurij i nyaj eetaja'ra'tajyi'ij,

meentyij móoj a'náj tina'aj a'yan tyi'nye'ihuo' tijin:

“¿Jo'nyij je'ej je'en a' Dios?”

4 Nyati'ijta a'íjci jitze tyi'riá'mua'sime'en,

aj nu nyij tyi'tá'caa ti'ij jéehua je'ej pua'aj nye jimi tyi'rijcaa.

Nya'tamua're'rii nyati'ij hua' jamuán i tyeityee ajooma'caj,

nyáaj nu ahuojóovi'tisima'aj jo'tij jo'tyéjvee i tyejúujra' i Dios

tyejíihuaj a'íjci jime' tyaj tatyamua've' tyajta tyi'muatyóotzi're'ej.

¡Va'cán tu jin tyámua' naa tyi'ye'estyahua'aj!

5 ¿Ji'nye nyij tyi'táj jin tyi'nyaxaahuataj?

¿Ji'nye nyij tyi'táj jin je'ej tyé'nyamua'astij na'mej?

Nyáaj nu nyerij i Dios jitze tyi'ca'nyej,

a'íjci i nyej nyooj tye'tyóotzi're'ej na'mej.

¡A'íi pu nyaj Dios pué'een ajta i ti nyaj japua huatányuusij!

6 Jéehua pu quee nú'ca'nyisti'.

A'íj nu jin huápu'íj muéetzij jitze tyi'riá'mua'sij

ti'ij na'aj a'ájna i játya'naj jitze Jordán ti ántyapuaj,

ti'ij na'aj a'ájna a jiríj ti jo'quéetimee a' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Hermón ajta a Misar.

7 A'áa pu já'namuajre' jo'tij je'cacúunyijmee

a'íjna i ti ca'nyíin jin tyáhuaasij i ta'ancáamu'yej;

a'íjna i jájtyij paj jéehua muáaj muya'ta'ítyacaa

a'íi pu'ij arí nyajapuaj ucámu'yaca'.

8 Tújca pu i Tavástara' uya'ta'ít'yacaa i ti jin nyaxie've',
ajta tíca' canu ja'antyipúa'ritye'sij i nyaj tyi'tyéchuiicaj
capu ajta i nyaj tyényuusij i Dios jimi júurricamej ti nyatá'caa.

9 A'yaa nu tyé'ixaatye' i nyaj Dios, a'íjna i ti nyaj japua huatányuusij tijin:
“¿Ji'nye pej pij nyojo'hua'xíj?

¿Ji'nye nyej nyij nyaxamúuritya'aj menyo'cha'can
nyajta hua'tzúnye'ej a'íjma i maj nyéjcha'íire'?”

10 I nyacaríj pu ajta nyacui'
a'íjci jime' maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj i maj nyéjcha'íire',
i maj a'náj tina'aj a'yan tyí'nye'ihuo' tijin:
“¿Jo'nyij je'ej jé'een a' Dios?”

11 ¿Ji'nye nyij tyi'tíj jin tyí'nyaxaahuataj?
¿Ji'nye nyij tyi'tíj jin je'ej tyé'nyamua'astij na'mej?
Nyáaj nu nyeríj i Dios jitze tyí'ca'nyej,
a'íjci i nyej nyooj tye'tyóotzi're'ej na'mej.
¡A'í pu nyaj Dios pué'een ajta i ti nyaj japua huatányuusij!

43

1 Nyaj Dios, tyámua' paj tyino'xá'pui'íntari'tze'en;
¡pata'aj naatyáhuíire'en a'íjma jimi i tye'ítyee i maj quee tyá'tzaahuatye'!
¡Pata'aj nyaj japua huatányuunyij a'íjci jimi i ti tyí'hue'tacaa ajta i ti je'ej
pua'aj ricíj,

2 Ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een pajta i ti naatyáhuíire'e!
¿Ji'nye pej pij quee nyatá'caa nyaj a' jimi séjre'ej?
¿Ji'nye nyej nyij nyaxamúuritya'aj menyo'cha'can
nyajta hua'tzúnye'ej a'íjma i maj nyéjcha'íire'?

3 Mujo'ta'ít'yij i nyaj jin atányeerej ajta i ti ji're'can jime',
ti'ij a'íin naataséjratye'en i juyéj
i ti a'áa jó'nyee jo'tij néijmi'i tyámua' tyejé'een,
a'ájna jo'paj muáaj ja'chej.

4 Aj nu nyij a'áa ja'rá'astij jo'tij jo'tyéjvee i maj japuan muana'michej, nyaj
Dios,
a'áa nu nyij tyimuaatatyójtzi're'ej nyetyi'chuíicaj a'íjci jitze i canárij,
ji'nye muáaj, nyaj Dios, muáaj paj néijmi'i i nyajjúurricamej jitze nyetya-
mua'viste'ej.

5 ¿Ji'nye nyij tyi'tíj jin tyí'nyaxaahuataj?
¿Ji'nye nyij tyi'tíj jin je'ej tyé'nyamua'astij na'mej?
Nyáaj nu nyeríj i Dios jitze tyí'ca'nyej,
a'íjci i nyej nyooj tye'tyóotzi're'ej na'mej.
¡A'í pu nyaj Dios pué'een ajta i ti nyaj japua huatányuusij!

44

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij ti'ij i Dios taatáhuíire'en

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. I nyúucarij ti naa
huánamujrii a'íimaj maj huóomua'tziityej i yójmua'mua' a'íjci i Coré

1 Taj Dios, tu'ríj jáanamujri' i tyaj jin iityanamuaárajmee,
majta i tahuásimua' mu'ríj majta taa'ixaaj

je'ej paj muáaj tyi'táj huáruuj mati'ij móoj a'íimaj júuricaa
je'ej ti tyi'táj huaríj tí'ij a'ájna ímuáj putyí'rijcaa.

² Mua' muáca' paj jime'

hui'ráahua'xij a'íijma i maj quee tyá'tzaahuatye',
puéjtzij paj huo'ta' a'íijma i maj séej chuéj japua jo'cháatimee
pajta je'en huo'ta' mej mij a'áa jo'cháatime'nyij i tahuásimua'cí'ij.

³ Ji'nye capu i hua' muáca' huo'ta' capu ajta i tyihuá'chuun huo'ta'
mej mij a'íimaj tyu'tyámue'tin,
camu a'íimaj jaamué'tij a'íjci i chuéj.

Sulu a'íjna i paj néijmi'i jin putyí'uurej ajta i paj jin uhuájca'nyej.
Ajta a'íjna i ti jéehua huanyéeri'ciriajraa a'íjci jime' paj muáaj a'áa
jo'tyávaaca'aj,

ji'nye muáaj paj jéehua hua'xie'va'ca'aj.

⁴ ¡Muáaj paj nyaj Rey!, ¡pajta nyaj Dios!

Muáaj paj huo'ta' mej mij tyu'tyámue'tin a'íimaj i maj a'tyéityeristyamua'
pué'een;

⁵ muéetzij tu jitze ma'can huo'mué'tij a'íijma i maj tájcha'íire',
ja' jitze ma'can tu huo'tziínajraa a'íijma i maj tanyo'si'tya'ca'aj!

⁶ Ji'nye canu nyáaj a'íj jitze tyí'ca'nyej i nyaj tú'namua',
capu ajta i nye chúun naatá'sij nyej nyij tyu'tyámue'tin,

⁷ muáaj paj a'íin pué'een i ti taatá' tyej tyij huo'mué'tin a'íijma i maj
tájcha'íire',

ajta tyévi'si' huo'taséjrataca' a'íijma i maj taxana'va'ca'aj.

⁸ A'náj tina'aj tu a'tatzáahuatye'ej tá'ju'un muéetzij jimi, taj Dios,
tyajta a'náj tina'aj tyi'muatyóotzi're'ej tá'ju'un.

⁹ Ajta papu'ríj matuuhua'xij,

pajta períj tyévi'si' taataséjrataca',
capáj che' hua' jamuán séejre' i taxantáaru'ustyamua'.

¹⁰ Muáaj paj tyu'tá' tyej tyij huá'tziínnye'ej a'íijma i maj tájcha'íire',
a'íi mu tyí'tanahue' i maj taxana've'
majta tyitáa'ri'raciaa je'ej maj a'íimaj tyá'xie've'.

¹¹ Muáaj paj a'áa tojóotoj

cuxáa tyaj cánya'xii pué'eenye' mej mij táacui'nyij,
pajta tyu'tá' tyej tyij ma'úrutyej hua' tzajta' i maj quee tyá'tzaahuatye',

¹² muáaj paj huápu'i'ij jáahuaj huo'toj a'tyéityeristyamua',
pajta quee tyi'táj huamue'tij a'íjci jime' i paj huo'toj.

¹³ Muáaj paj a'yan táaruuj mej mij je'ej pua'aj tyí'taxajta,
a'íimaj i maj a véjri' huacháatimee tajimí a'íi mu je'ej pua'aj tyí'taxaj majta
tyévi'si' ta'uurej,

¹⁴ Muáaj paj tyu'tá' mej mij je'ej pua'aj tyí'taxajta i maj quee
tyá'tzaahuatye',

mati'ijta taaséj, a'íi mu tajimí eecámu'vajra.

¹⁵ Camu a'náj jatapuá'citacaa maj ná'xaahuaj,
jéehua nu nyetyevi'ra' i nye nyéerimij jitze

¹⁶ a'íin tí'ij pué'eenye' i ti nyéjcha'íire', i ti a'yan tyá'xie've' ti
tyo'rioorieeraaj

ajta je'ej pua'aj tyí'nyaxaj ajta hue'tzij jin nye jitze tyí'pua'ritey'.

17 A'yaa pu'ij tyí'ta'uurej
ajta quee a'ájna jime' tyaj mojo'huá'xij.
¡Catu a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzeerej a'íjci jitze i nyúucarij i paj jin tyitaata'íj!
18 Catu a'yan tyi'mua'tzej tyej tyij mamúurienyij
catu tyajta ajtacíj a' juyéj jitze.
19 Ajta a'yájna, muáaj paj períj tatzíinajraa
a'ájna jo'maj tyi'tyán jó'ci'ij maj tyi'tyaci'macaa.
A'íj paj jin tie'cáanaaj i tíca'rij.
20 Típua'aj tyamojo'hua'xiinyijche', taj Dios,
tyajta je'en séej huatyáanaajchej i dios tyaj quee jamua'tyej,
21 muáaj paj jamua'reerejche'en,
ji'nye muáaj paj jamua'reej je'ej ti tyi'tíj een i tamua'tzíira'aj jitze.
22 Tyajta muéetzij tu jitze ma'can a'náj tina'aj
a'yan tyá'taca'nyej tyej tyij huácu'nyij,
a'yaa mu ta'uurej mati'ij i cánya'xi i maj huá'cui'nyij.

23 ¿Ji'nye pej pij tyácusij, Tavástara'?
¡Huájisij, huájisij!

¡Capáj jusén jime' matúujipuan!

24 ¿Ji'nye pej pij ja'avaaj?

¿Ji'nye pej pij ityájma tojó'hua'naj,
i tyaj jéehua japuéjtzitarej?

25 Catu che' tyé'viicue' majta meríj taatyáxaahuataca',
a'íjci jime' maj taatyása'riechaca' a chóota'.

26 ¡Ájchesij,

pata'aj mujo've'me'en pej pij taatáhuire'en

pajta tajapuá huatányuunyij a'íjci jime' i paj va'cán jin taxie've'!

45

Tyi'tíj maj tyámua' naa tyu'taxáj tí'ij huatyényeichej i rey ti jin tyi'tyéjvee

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci i cuínarij ti a'yan ántyapuaj tíjin: "I tzuhuáa'." I nyúucarij ti naa huánamuajrii a'íimaj maj huóomua'tziityej i yójmua'mua' a'íjci i Coré. Chuíicarij maj jin huóoxie've'en. Jéehua pu i nyúucarij ti naa huánamuajrii nyamua'tzíira'aj tzajta' séejre'

1 Nyatzájta' pu nyúucarij tásiseerii ti naa huánamuajrii,

ajta i nyenyanúu pu a'yan een tí'ij i ti jin tyé'yu'xaj a'ájna i ti tyámua' naa tyí'yu'xacaa.

¡A'íj nu nyij tyámua' naa tyu'taxájtaj a'íjci jimi i ti rey jin tyi'tyéjvee!

2 ¡Muáaj paj a'íin pué'een i ti jéetze' naa huasé'rin hua' tzajta' i tyétyacaa!

¡Mua' tyenyij jitze pu séejre' i nyúucarij ti huápu'ij naa huánamuajrii!

A'íj pu jin i Dios tyámua' naa tyimuatyájtóo jusén jime'.

3 ¡Pata'aj tyámua' jáa'uurej a' chún a'íjci jitze i paj jin avá'ji'que', muáaj paj jaayí'tin paj huanyo'se'en!

¡A'íj paj jin naa huápu'ij huasé'rin!

4 Ajta i paj jin naa huasé'rin a'íj pu jitze séejre' paj tyi'mué'tij puaaméj,
 pajta nyo'se' a'íjci jitze ma'can i ti j'i'ré'can jime'
 pajta tyámua' tyihua'xa'pui'intari'tze' a'íjma i maj quee óotzaahuatye'.
 ¡A'muáca' paj jin tyámua' tyi'uurej mej mij néijmi'i tyámua' tyo'taséj!
 5 I maj huacháatimee i chájta'naj jitze a'íi mu eetávitzej jo'paj
 ja'ra'íicajmee, taj rey,
 a'íjna i tyiá'í'rij huápu'i'ij pu tye'entyipityíijmee a'íj pu jin tyi'rutyijve
 hua'xiéjnyu'caa jitze a'íjma i maj muájcha'íire'.

6 I paj jin tyi'ijta, taj Dios, jusén pu jin séejre',
 ajta a'íin pu'é'een i ti tyámua' naa tyi'ijta.
 7 A'íj paj xie've' i ti xá'pui' pajta jaxana've' a'íjci i ti je'ej pua'aj een.
 A'íj pu jin i Dios mua'antyíhuoo, a' Dios,
 ajta muaatá' pej pij huatá'tyamua've'en
 ajta muéetzij jéetze' tyámua' tyimuaatá' quee i séecan i maj ajamuán
 aja'seejre'.
 8 Néijmi'i i tyi'acáanaa a'yaa pu tyi'tyáarie' ti'ij a'íjna i íjicua, ti'ij i áloes
 ajta ti'ij i canéelaj,
 ajta i cuínarij a jitze séejre' canárij ti jitze ma'can
 pajta atyamua've' a'ájna jo'maj je'ráatyij i maj va'cán jin tyityetyu'uj.
 9 Hua' tzajta' i úucaa i maj a'jimi tyi'huíire' a'íi mu majta séejre' i maj
 huápu'i'ij naa huasé'rin,
 a'muáca'ta' pujmua' a'íjci jitze i paj jitzán acájca a'áa pu já'sejre' i íiti' ti
 va'cán jin tyi'tyéjvee,
 ajta a'íjna jin tyámua' huóoruuj i ooroj ti jéetze' tyámua' een.

10 Náanamua'jri', nyiyóoj paj íiti',
 tyámua' paj naa tyáanamua'j je'ej nyaj tyimuaaté'exaatye'ej,
 huoj'huá'xij a'tyétyeristyamua' pajta i maj tyámua' naa tyi'muamua'tyej,
 11 j'i'nye a'íjna i ti rey jin tyi'tyéjvee a'íj pu séjramu' i paj jin naa huasé'rin,
 a'íi pu a' vástara' pu'é'een, a'yaa pu'ij tyúuxie've' paj ja'rá'astijre'en.
 12 Íiti' va'cán paj jin tyi'tyéjvee a'ájna a Tiro,
 a'íimaj i chíjtyaanyi'ij chájta' maj ja'chej
 a'yaa mu tyá'xie've' maj tyi'tíj tyimuaatapuéjve'en mej mij tyámua' a'jimi
 tyi'tyesejre'ej.
 13 ¡A'yun pu iityárutyij i íiti' va'cán ti jin tyi'tyéjvee, huápu'i'ij naa
 huasé'rihua'aj!
 ¡Ajta a'yaa eenye' tyi'tyéechan ti'ij i ooroj!
 14 Tyámua' mu naa eenye' tyetyechéetye'en mati'ij mij já'vi'tin a'íjci jimi
 i rey,
 majta jamuán i úucaa maj jahuíire',
 i maj majta séecan jamuán antyúunajchi.
 15 A'íi mu huaju' jéehua muutyámua'va'aj,
 a'yaa mu mij tyuutyámua've'ej mati'ij a'úun jo'tyárutyij jo'tij je'rájcaj
 a'íjna i rey.

16 A'yóojmua', taj rey,
 a'íi mu huatyára'sij jo'maj tyejé'ijtaca'aj i ja'huásimua'ci'ij,

pajta je'en tyu'tá'sij mej mij néijmi'que' tyu'ta'íjtaj i chuéj japua jo'maj jo'cháatimee.

17 Nyáaj nu a'yan rinyij mej mij jo'támua'reej je'ej paj ántyapuj i maj hua' jitze eerányesij, ajta mej mij jusén jime' tyimuaatatyójtzi're'en i maj huacháatimee i chájta'naj jitze.

46

Tavástara' pu tajamuán yésejre'

Í ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. Chuícarij mej mij ci'sítýe'rij jitze jaatáchuicaj a'íimaj i Coré tyí'yojmua'

1 Dios pu taatyáhuire'ej ajta a'íin pué'een i tyaj jin uhuájca'nyej, a'aj pu taatyáhuire'ej tyati'íjta quee je'ej jájtyoove'en.

2 A'íj tu jin quee tyi'tzínýe'ej tá'ju'un,

tyij ajta huatáxijtye i cháanacaj,

tyij ajta i jiríj atyojo'cájrutyey tyétye' imuáj i jájritze',

3 tyij ajta tyájujhua'nasime'en i jájtyij ajta jéehua á'xire'ej,

tyij ajta tyu'tóoca'tzin i jiríj a'íjci jime' i ti huápu'íj nyú'camuí'.

4 A'íjna i játya'naj ti mui'caquéj huatámui'yaca' a'íi pu tyámua'vi'ra'aj jaatá'sij i chájta'naj Dios ti jitze ajtyáma'can,

a'íjna i chájta'naj ti jéetze' tyámua' een ti ajta tajapua' já'sejre'.

5 Dios pu a'áa jé'ta' já'sejre', ajta tyámua' tyé'cha'íj,

Dios pu jaatyáhuire'ej ti'íjta i xicáj eeré'nyej.

6 Í maj séej chuéj japua jo'cháatimee mu ju'itziitye', majta i maj tyí'íjta mu juvivej,

íajta i chuéj pu huatáxijtyij ti'íj i Tavástara' tyu'tá'an maj jáanamuj i nyúucaria'ra'!

7 ¡A'íjna i Tavástara' ti néijmi'i jin antyúumua'reej a'íi pu tajamuán yésejre'!

¡A'íjna i Dios ra' a'íjci i Jacob a'íi pu taatyáhuire'ej!

8 Musio'vá'ju' siata'aj tyu'séj i ti huápu'íj naa tyu'sé'rin

a'íjna i Tavástara' ti tyú'taahuaca' i cháanacaj japua,

9 pu'ríj ja'antýipua'íj i maj junyo'si'tya'ca'aj

néijmi'que' jo'tij joo'ástimee i cháanacaj,

pu'ríj tyu'tyáana'xij i tú'namua'aj,

pu'ríj tyi'íjná'xij i tyapúusti'íj ti ye'entyipityíjmee i maj jin nyo'sii,

íajta tyu'tyáatiej i cariaata' i maj jitzán nyo'sii!

10 "¡Siata'aj jaatapuá'citaj! ¡Xu'huóomua'tzij nyej nyáaj a'íin pué'een i Dios!

¡Nyáaj nu hua' japua séejre' néijmi'caa jimi i maj séej chuéj japua jo'cháatimee!

¡Nyáaj nu japuan séejre' néijmi'que' i cháanacaj!"

11 ¡A'íjna i Tavástara' ti néijmi'i jin antyúumua'reej a'íi pu tajamuán yésejre'!

¡A'íjna i Dios ra' a'íjci i Jacob a'íi pu taatyáhuire'ej!

47

Dios pu a'ñin pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee néijmi'que' i cháanacaj japua
I ti a'ñina jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuñicarij a'ñimaj
maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'ñici i Coré

¹ ¡Siahuóotyamua've', néijmi'que' ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee!

¡Siajta huatyényuunyij i Dios jimi siajñihuaaj a'ñici jime' siaj jutyamua've'!

² Ji'nye a'ñina i Tavástara', jútye' imuáj ti já'sejre', huápu'i'ij pu tzñinyi're',
a'ñi pu a'ñin pué'een i ti va'cán Rey jime' tyi'tyéjvee néijmi'que' i cháanacaj
japua.

³ Hua'ajtavi'tij i maj chájta' jo'cháatimee ajta a'ñijma i maj séej chuéj japua
já'ma'can

ajta je'en huo'ta'ñij mej mij ityájma ta'rá'astjire'en.

⁴ Pu'rñj ja'antyíhuoj a'ñina i ti ityájma tyí'taci'tyij,

a'ñin ti'ij pué'een i Jacob ti jin óotzaahuatyé', a'ñici i ti jéehua jaataxié'vej.

⁵ Dios i Tavástara' pu'rñj huatyéeyixij i ju'ipuáa jitze

hua' tzajta' i maj jutyamua've'ej mejijhuaaj majta i trompéetaj maj jitze
tyí'ci'sitye'.

⁶ Setyu'táchuiicaj, setyu'táchuiicaj i Dios jimi.

Setyu'táchuiicaj, setyu'táchuiicaj a'ñici jimi i ti Rey jin tyi'tyéjvee tajimí.

⁷ A'ñj xu huatáchuiicaj i ti naa huánamuaajrii i Dios jimi,

ji'nye a'ñi pu a'ñin pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee néijmi'que' i cháanacaj
japua.

⁸ ¡Dios pu a'ñin pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee a'ñijma jimi i maj séej chuéj
japua jo'cháatimee!

¡Dios pu arí acáayixij i ju'ipuáa jitze ti naa een!

⁹ A'ñimaj i tyétyacaa maj jéetze' juxie've' a'ájna jo'maj jo'cháatimee

a'ñi mu hua' jitze ajtyáhuixi'ij i tyeítyeristyamua'me'en i Dios ra' a'ñici i
Abraham,

¹⁰ Ji'nye i Dios pu jimi je'ráma'can i maj jin putyí'uurej i cháanacaj japua.

¡A'ñi pu néijmi'caa japua tyí'ijta!

48

A'ñina i Sión ti jin naa huasé'rin, chájta'naj ti pué'een Dios ti jitze
ajtyáma'can

Chuñicarij. Chuñicarij a'ñimaj maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'ñici i Coré

¹ ¡Va'cán pu jin tyi'tyéjvee i Tavástara'!

¡A'ñina i taj Dios tyámua' pu een tyej tyij jimi tyu'táchuiicaj

i chájta'naj ti jitzán ajtyáma'can ajta a'ájna jo'tij néijmi'i tyámua' tyejé'een
i jirñj jitze!

² ¡Naa pu huasé'rin a'ñina i jirñj ti ájtyeej i ti a'yan ántyapuaaj tijin Sión,

a'ájna pujmua', jo'tij jo'tá'asej ajtyapuáj imuáj ti séejre'!

¡A'ñi pu tyámua'vi'ra'aj pué'een néijmi'que' i chuéj japua!

¡A'ñi pu pué'een i chájta'naj ti ve'éj a'ñin ti ja'a'rij i Rey ti jin tyi'tyéjvee!

³ Dios pu a'áa já'sejre' a Jerusalén a'ájna jo'maj je'ráatyij i maj tyí'ijta;

Dios pu a'yan tyu'tóosejrataca' ti'ij jo'tij jáai'rij ti'ij tyámua' tyi-huo'tyáhuüre'en.

4 Ji'nye a'íimaj mu tyúusiij i maj rey jin tyityetyu'uj
aj mu mij néemi'ij a'íj jimi huataje'yaca';

5 ajta mati'ij jaaséj i chájta'naj je'ej mu tyo'taséj,
majta quee che' je'ej jájtyoova'aj aj mu mij huatoo'uj.

6 A'íi pu hua' jimi huatya'itzee i maj jin tyu'tátziinye'en:

huápu'i'ij pu hua'cu'i'ca'aj, a'yájna ti'ij úitaj ti ootacuí'nyej ti'ij tyiyóoj
ja'mej;

7 pahua'antyipuá'rij i maj tyí'ijta a'yájna ti'ij i áacaj a'áa ti pujmua'
je're'nyinyii jo'tij i xicáj je'ejnyinyiij, i ti huo'tyáana'xij i báarcuj
a'áa maj já'sejre' a' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tarsis.

8 A'ájna a chájta'naj jitze taj Dios ti ja'a'rij,
i Tavástara' i ti néijmi'i jin antyúumua'reej,

a'íj tu tyeríj huaséj i taji'ij jime'

a'yájna mati'ij meríj tyitáa'ixaatya'ca'aj,

¡Dios pu jusén jime' tyámua' tye'cha'íij ja'mej i chájta'naj Jerusalén!

9 Taj Dios, a'ájna je'ta' a' tyeyúuj tzejta'

a'áa tu a'íj jitze tyí'mua'tzej i paj va'cán jin taxie've'.

10 Taj Dios, néijmi'que' mu i cháanacaj japua tyámua' tyimuatá'caa
a'yájna ti'ij tya'ránajchi a'íjci jitze je'ej paj ántyapuaj.

A'íjna i paj néijmi'i jin putyí'uurej a'íj paj jin tyámua' naa
tyá'xa'pui'intare'.

11 ¡Miche' néijmi'i huatóotyamua've'en a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj
tijin Sión!

¡Miche' tyítzunaxi'in muutyámua'va'aj i chájta'naj jitze a'áa ti
tyeje'ejtyáma'can a Judá

a'íjci jime' je'ej paj tyámua' naa tyaaxá'pui'intarej!

12 Siata'aj eetyáciinyej a'ájna a Sión

siajta je'en jaatyé'iten a'chu ti ará'asej i chi'ij ti ajtítí'ijmee;

13 xaaséj i ti atátaavijhuaj ajta jo'maj je'ráatyij a'íimaj i maj tyí'ijta,
ti'ij i'rúitan sij huo'té'exaatye'en

a'íijma i maj ja'mua jitze eerányesij

14 ti a'yan een i taj Dios

ti'ij na'aj yu ti jo'ca'aj ajta jusén jime'.

¡A'íi pu a'íin pué'een i ti táavi'tij ijíj ajta jusén jime'!

49

A'íjna i túmii capu néijmi'i putyí'uurej

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. Chuíicarij a'íimaj
maj jo'yú'xaca' na a'ójmua'mua' a'íjci i Coré

1 Tyámua' xu naa a'íj tyu'namuaj,

chájta'naj siajta néijmi'i i sij a'yan huacháatimee i cháanacaj japua,

2 a'yaa pu'uj tána'aj tyihuá'ixaatye' i maj chíjtyaanyi'ij ajta a'íijma i maj
quee je'ej tyéejviicue',

tí'ij ajta a'íjma i maj uhuácaca'nye' ajta a'íjma i maj tyóoxaahuaj.

³ A'yaa nu tyu'taxájtaj tí'ij i tí jéehua tyojó'itej nyajta a'íj huataxájtaj tyi'tíj tí ú'sejre' i nyatzájtaj',

⁴ tyámua' nu tyá'namuajran je'ej maj tyi'xaj i maj jéehua tyojó'itej, nyajta i canárij jitze jaataxájtaj tyi'tíj nyaj avaataca'aj i nyatzájtaj'.

⁵ ¿Ji'nye nyej nyij tyí'tziñnye'ej na'mej

tí'ij a'ájna atyojo're'nyej a'íjci i xicáara' tí jitzán je'ej pua'aj tyi'éenye'ej ta'mej,

nyati'ij a'ájna jin curiá'nami'hua

i maj jin je'ej pua'aj ricij i maj nyéjcha'íire'?

⁶ A'íjma'j mu a'íj jitze tyí'ca'nyej i maj jéehua tyí'ijcha'ij majta a'íj jin óotzaahuatye' tyi'tíj maj jéehua tyú'cha'íj,

⁷ ajta capu a'tíj pújoorej tí justíj jujapuá huatányuunyij nusu tí tyaanáychitye'en i Dios tí'ij japuan huatányuunyij i júuricama'ra'.

⁸ ¡Capu túmii séejre' i tí jin i'rij tí'ij a'tíj jáananan i júuricama'ra' i tyévij,

⁹ tí'ij jusén jin júurij já'ra'nyij ajta je'en jáahuire'en tí'ij quee huámu'nyij!

¹⁰ Ji'nye a'yaa pu tyí'sejre' maj néijmi'i juxa'aj mana'aj tyí'tyacu'vacaa, a'íjma' i maj tyojó'itej ajta a'yan cha'tána'aj tyihúa'uurej i maj quee tyojó'itej,

ajta je'en séecan tyí'ci'tyij i maj jéehua tyí'ijcha'íica'aj.

¹¹ Tyij majta tyámua' naa tyo'tyéyu'xaca' jo'maj tyaja'tachuéj, a'áa mu jusén jin ja'séeria'aj muá'ju'un jo'maj tyityajá'ava'tacaa,

ja'áa mu jusén jime' jo'tyá'itzeere'ej!

¹² Capu jusén jime' séejre' i tyévij, tyij ajta huápu'ij chíjtyaanyi' pué'eenye',

a'yaa pu cha'tána'aj tyí'mui'nyij matí'ij i tyi'tyán maj tyityaací'ij.

¹³ A'yaa mu tyitye'entyipua'rij a'íjma'j i maj jujímmua'aj jujitzé tyí'ca'nyej, a'yaa mu tyitye'entyipua'rij a'íjma'j i maj jujímmua'aj tyámua' tyúuxaj.

¹⁴ A'íjma' i tyeítyee, a'íi pu hua'ajséejra i tí tye'entyípuaapua'ritee a'áa pu'ij huojóovi'tij jo'maj tyityajá'ava'tacaa

a'yaa pu cuxáa maj cánya'xi' pué'eenye'.

Tí'ij eeré'nyej i xicáj,

a'íjma'j mu hua' jimi tyu'tyámue'tij i maj tyámua' tyityetyúucha'ij,

majta a'íjma'j camu che' uhuácaca'nye'ej muá'ju'un

a'áa mu mij jo'tyá'itzeere'ej jo'maj tyityajá'ava'tacaa.

¹⁵ Ajta i Dios pu nyajapuáj huatányuusij nyej nyij quee huámu'nyij, ji'nye a'íi pu ná'vi'tin jo'tíj a'íin já'sejre'.

¹⁶ Capáj je'ej tyá'mua'ajcaj tipua'aj a'tíj huatyoochíjtyaanyi'taj;

ajta arí jéetze' naa huasé'rihua'an i chí'ra'an,

¹⁷ ji'nye tí'ij huámu'nyij capu tyi'tíj á'tinyij,

capu ajta i tí jin naa huasé'rihua'aj jamuán a'áa jo'tyá'itzeere'ej jo'maj yo'tyá'avaataj.

¹⁸ Tyij ajta jutyamua've'ej tí'ij ooj ajá'chajcaj,

majta i tyeítyee tyámua' naa tyá'xajta a'íjci jime' tí chíjtyaanyi' pué'een,

¹⁹ a'náj pu atyojo're'nyesij i xicáara' tí jitzán mui'nyij,

a'aj pu'ij quee che' jaséjran i ti jin huányeeri'ij.

20 Capu jusén jime' séejre' i tyévij, tyij ajta huápu'i'ij chíjtyaanyi' pué'eenye',
a'jaa pu cha'tána'aj tyí'mui'nyij mati'ij i tyi'tyán maj tyityaací'ij.

50

Dios pu a'ñin pué'een i ti néijmi'i tyámua' naa tyá'xa'pu'i'intare'

Chuícarij a'ñin ti ja'a'rij i Asaf

1 I Tavástara', a'ñina i Dios ti tyihua'ijtye' séecan i diosij, a'ñi pu arí tyu'taxájtaca',

a'ñijma pu huatajé i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua ti'ij na'aj jo'tij jé'ejninyiij i xicáj ajta jo'tij ja'ancáru'pij.

2 Dios pu jin huányeeri'ij a'ájna a Sión,
a'ájna i chájta'naj ti tyámua' een ajta naa huasé'rin.

3 A'ájna i taj Dios pu aje'cáamej, ajta capu xájtari' tiéj ti néijmi'i tyojó'jipuaaj pu anaquéej jimi huaméj,
majta ca'nyiin jin tyéviiyij a'íjci jimi.

4 Jútye' imuáj, Dios pu a'áj huatajé i tajapúa ti séejre' ajta a'íjci i cháanacaj mej mij jaaséj je'ej ti tya'ajpuéetzij ja'mej i chájta'naj a'áj ti jitze ajtyáma'can.

5 "Siahua'ajsiire' a'ñijma i maj tyámua' nyéetzij tyiná'astijre',
a'ñimaj i maj nye jimi tyi'táj jin tya'tóoraj
a'íjci jime' maj nye jimi tyu'támu'vejritaca'."

6 Ajta i tajapúa ti séejre' pu jatyáxajta ti i Dios tyámua' éenye'ej séejre'.

7 "Setyú'namuaj, Israel siaj jitze ajtyáma'can, chájta'naj nye jitze siaj ajtyáma'can,

néijmi'i nu tyámua' naa a' jimi tyu'taséjrataj.

¡Nyáaj nu Dios pué'een! ¡Nyáaj nu ja'mua Dios pué'een!

8 Canu a'ájna jin quee muasej mu paj nye jimi tyí'mu'vejritaj
ajta i ya'muáatyee paj huá'teeraj pej pij naatyátzaahuatyee'en.

9 Canu i visáaru'uj muahuavii i paj hua'aj ya'muaj
canu nyajta i túuru'uj i maj iira'uj a' cúraarita',

10 ji'nye nyéetzij mu nya'a'rij néijmi'i i tyi'tyán maj tyityaací'ij,
a'yájna mati'ij majta i maj huo'ya'muaj jo'maj jo'cháatimee,

11 nyéetzij mu nya'a'rij i pína'see maj huacáj i jiríj jitze
majta néijmi'i mati'ij mana'aj pua'máj tyityáaxoo a'itzitáj.

12 Tipua'aj nyáaj nye í'cuataj, canu muéetzij muate'exáatyee'nyijche'en,
ji'nye i cháanacaj pu nyéetzij nya'a'rij, ajta néijmi'i tyi'táj ti jitzán tyí'sejre'.

13 ¿Ca' a'áj nyacua'caa i huá'hue'ra' i túuru'uj
nusu a'áj nyeya'caa i hua' xuure' i chíutyee maj túuru'uj?

14 ¡Che' a'ájna i paj jin tyé'tyojtzí're' a'ñin pué'eenye' i paj
jaatámu'vejritye'sij i Dios,

pajta a'yan huárinyij je'ej paj tya'tá'ratziiri' a'íjci jimi i ti jútye' imuáj
já'sejre'!

15 Pata'aj nye jimi huatyényuunyij pati'ijta quee je'ej tyéejtyoove'en,

nyáaj nu ajapua huatányuusij, pajta je'en muáaj naatyátzaahuatye'sij."

¹⁶ Ajta a'íjci i ti je'ej pua'aj ricij Dios pu a'yan tyé'ixaatye' tijin:

"¿Tyi'tanyi jin puaatá'ci'puaj pej pij a'íj á'mua'tyej i nyenyúucaanusu paj jaxajta tyi'táj nyaj jin tya'tányaratziiri',

¹⁷ tipua'aj quee mua'ránajchij nyej nyáaj tyámua' mua'uurej pajta quee tzaahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íj i nyenyúuca?

¹⁸ A'íj paj tyámua' naa tyu'tyéjevij i ti tyí'nahua',
¡pajta huá'jaahuatye' i tyeítyee maj jéehua tyí'xana'cire'!

¹⁹ A'íjci jimi i ti je'ej pua'aj een ajta i maj hue'tzij huá'taavijre' a'íj pu jin tyámua' een mua' nyanúu ajta mua' tyenyij.

²⁰ Hue'tzij paj jin je'ej pua'aj tyá'xaj a'ihuáara',
¡a'íj paj je'ej pua'aj uurej a'ihuáara'!

²¹ A'íj paj néijmi'i jin a'yan huaríj, nyajta nyáaj canu huatanyúj, a'yaa paj tyi'riá' mua'aj nyej nyáaj nyajta a'yan tyi'tyínyecha'íica'aj patí'ij muáaj.

Ajta a'yaa nu tyimua'rájevij a'jíisa'puaj,
¡tyámua' nu tyimuá'xa'pui'intari'tze'en!

²² 'A'íj xu tyámua' tyojo'itéej xá'ra'nyij, mua'aj mu sja yó'hua'naj i Dios, nyej nyij quee nyáaj huatyényechenyij nyaj jamua'antypuá'ritye'en ajta je'en quee maja' a'táitan tí'ij ja'mua japua huatányuunyij.

²³ A'íjna i ti a'íj naatámu'vejritye'en i ti tyinaatatyójtzi're'en, a'íi pu naatyátzaahuatye'sij.

¡Nyáaj nu a'íj japua huatányuusij i ti tyámua' tyu'méj i nyaj juyéj jitze!"

51

Nyaj Dios, ná'ancu'vaxi' nyéetzij

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuícarij David tí ja'a'rij, tí'ij i Natán Dios tí jitze ma'can tyí'xaj jajtyá'xij a'íjci jime' tí huóoxana'cirej a'íjci jamuán i íitaj Betsabé tí antypuaj

¹ A'íjci jime' i paj jin taxie've', nyaj Dios, ná'ancu'vaxi' nyéetzij; a'íjci jime' i paj tyámua' naa tyí'nyaxie've', oorío'uunaj tyi'táj nyaj jin ootyá'itzee.

² ¡Nyacájo'sin a'íjci jime' i nyaj quee tyámua' huaríj!
¡Tyinaatú'uunyi'ri' tyi'táj nyaj jin tyi'ijxána'cira'!

³ Nyáamua'ree nyaj quee tyihuojó'iteeca'aj,
capu i'ríj i nyamua'tzíira'aj jitze nyej nyij jo'rio'uunaj tyi'táj nyaj jin tyi'ijxána'cira'.

⁴ Muéetzij jimi nu ootyá'itzee, muéetzij nu'uj jimi ootyá'itzee, je'ej pua'aj nyetyi'tyínyecha'íij, a'íjci jime' i ti quee xá'pui' muéetzij jimi. A'íj pu jin a'yan tyí'xa'pui' paj tyámua' tyino'xá'pui'intari'tze'en; ajta quee tyi'táj jin á'itzeere' je'ej paj muáaj tyihuá'xijtye'en.

⁵ A'yaa pu tyi'jiré'can jime', nyaj je'ej pua'aj tyi'tyévistaj nyati'ij huanie'huaca';
jéehua nu tyi'ijxána'cira'ca'aj tí'ij na'aj i náanaj tyinaaxá'pueeri'.

6 A'yaa pu tyi'ja'yájna, paj muáaj jaxie've' a'íjci i xiéjnyu'carij ti tyámua' tyo'cájmua'rej,

pajta i nyamua'tzíira'aj jitze períj tyámua' tyinu'cámua'riityej.

7 Pata'aj naajájuare'en hisoopo'j xamue' jime', aj nu nyij tyámua' éenye'e'j na'mej;

nyacájo'sin, aj nu nyij jéetze' huatáycueenarij quee i séerij.

8 Pajta jéehua naata'an i nyaj jin huatányetyamua've'en jájcuan paj naatatyámua'viste'en, tyij pajta períj puéjtzij naatá'.

9 Capáj che' ja'sejra tyi'tíj nyaj jin á'itzeere'

pajta néijmi'i oorió'uunaj i nyaj jin je'e'j pua'aj huaríj.

10 Nyaj Dios, ¡séej nu'cáxiejnyu'caritye' tiquee tyi'tíj jin á'itzeere'!, ¡pajta júuricamej naata'an ti jájcua'j ti ajta tyámua' tyi'tyúucha'íj!

11 Capáj a'áa nyojóo'jipuan jo'paj quee já'sejre'

capáj pajta náari'racare'en a'júuricamej ti tyámua' een.

12 Naatá' nyaj jájcuan jin huatányetyamua've'en a'íjci jime' paj nyajapuáj huatányuusij;

tyámua' paj tyi'nyevi'raj a'íjci jime' a'júuricamej ti jéehua tyihua'cu'vej,

13 nyej nyij nyáaj huo'mua'tyej a'juyéj a'íjma i maj quee tyihuo'j'itej mej mij majta a'íimaj muá'antzaahuatye'en i maj tyi'íjxána'cira'.

14 Nyajapuáj huatányuuchij nyej nyij quee che' tyi'tyacui'íjca, nyaj Dios, muáaj paj a'ín pué'een i Dios ti nyajapuáj huatányuusij, aj nu nyij a'íj huatáchiicaj paj muáaj tyámua' éenye'e'j séejre'.

15 Tavástara', naatá' nyej nyij tyu'taxáj,

aj nu nyij nye tyenyij jin muéetzij jimi tyu'táchiicaj.

16 Ji'nye capáj jaxie've' maj tyi'muamu'vejritye'e'j nusu maj ya'muáatyee tieeraj a' jitze ma'can,

i'ríj nyej nyáaj a'íj tyimuaatá'an, ajta capu a'ín tyimua'ráanajchi.

17 A'íjna i mu'vejrij i Dios jimi a'íi pu a'ín pué'een i júuricamej ti japuéjtzitarej,

¡capáj muáaj jaatyáxaahuataj, nyaj Dios, i xiéjnyu'carij ti jéehua japuéjtzitarej!

18 Axie'vi'ra' paj jin tyámua' tyeetyátoosij i Sión;

ajtáhua'aj atáaahuaj i ti jin curiá'nami' i Jerusalén.

19 Aj pej pij ja'ancuriá'an je'e'j ti tyi'tíj muéetzij jimi tyúuxie've',

a'íjna i mu'vejrij ajta i ya'muáatyee maj hua'te'racia;

aj mu mij visáaru'uj huatámu'vejritaj a'íjci japua i maj jitzán muana'michej.

52

Capu tyi'tíj huíire' i ti jin óotzaahuatye' a'íjna i ti je'e'j pua'aj ricij

Í ti a'íjna jin antyúumua'reej je'e'j maj tyu'táchiicaj. Je'e'j ti tyi-huo'muá'tyej a'íjna i David, ti'íj i Doeg Edom ti já'ma'can Saúl jimi ujó'mej ti'íj jaaté'examte'en ti i David a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tíj i Abimélec ja'chej

1 ¿Ji'nye pej pij a'íjna jin á'atzaahuatye' i paj jin je'e'j pua'aj ricij, mu paj néijmi'i putyí'uurej?

¡A'íi pu jusén jime' séejre' i Dios ti jin taxie've'!

² A'íj papu'uj curia'mua'sij pej pij je'ej pua'aj huárinyij,
mua' nyanúu pu je'ej pua'aj tyí'uurej a'yájna tí'ij i náhuaaj ti tyí'itzij.

³ A'í pu jéetze' mua'ráanajchij i tí je'ej pua'aj een quee i tí xá'puí',
a'íj paj jéetze' xie've' i tí hue'tzij pequee a'íjci i tí jí'récán jime'.

⁴ Nyanúrij ti tyí'hue'tacaá,

a'íj paj xie've' i nyúucarij ti tye'entyípuaapua'rityee,

⁵ a'yaa pu'ij ajta i Dios tyímua'antyípuá'ritye'sij jusén jime',

a'í pu muaatyévi'raj ajta je'en mui'ráriesij a'chí'táj, ajta muári'raj
a'júuricamej.

⁶ A'ímaj i maj já'astjire' i Dios, a'íj mu séjran majta je'en tyu'tátziinye'ej;

majta a'íj mu huatyáxaahuataj i tyáataj, a'yan metyi'xáataj tijin:

⁷ "Cási' a'íjna i tí quee jahuoo tí'ij i Dios jaatyáhuüre'en,

i tí a'íj jitze tyí'ca'nyej i tí jéehua tyí'ijcha'ij

ajta quee jatapuá'citacaá ti je'ej pua'aj rijcaj."

⁸ Nyajta nyáaj a'yaa nu een tí'ij i ítyei'rij ti naa tyi'hua'raa

a'ájna jo'táj jo'tyéjvee i tyeyúujra' i Dios;

ja'náj tína'aj nu a'íj jitze tyí'ca'nyej i tí jin taxie've'!

⁹ Nyaj Dios, a'náj tína'aj nu tyimuaatatyójtzi're'ej a'íjci jime' je'ej paj tyi'táj
huáruuj;

muéetzij nu jimí tyi'ijchó've'ej hua' jamuán i maj tyámua' een a' jimí,

ji'nye muáaj paj néijmi'i jin tyámua' een.

53

Tyi'táj ti jin je'ej pua'aj huaríj i tyévi

I tí a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, mej mij jaatáchuiicaj
tí'ijta sáij tyí'cui'ij. Je'ej tí tyihuo'muá'tyej a'íjna i David

¹ A'ímaj i maj quee ma'umuámua're' a'yaa mu tyi'mua'tzej tiquee i Dios
ma' já'sejre'

néijmi'i mu meríj je'ej pua'aj tyityo'cájrurij,

néijmi'i mu meríj tyi'táj jin je'ej pua'aj huaríj,

¡capu sáij séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íj!

² Tajapuá'ímuáj, a'í pu i Dios hua'sej a'íjma i tyeítyee

tí'ij huo'séj tipua'aj sáij séjre'ej tí tyojó'itej,

a'táj tí i Dios huocaj.

³ Majta néijmi'i mu meríj yaa pujmua' huárupij,

néijmi'i mu juxa'aj tyi'táj jin meríj je'ej pua'aj huaríj.

¡Capu che' sáij séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íicaj!

¡Capu na'aj sáij ma' já'sejre'!

⁴ Camu tyojó'itej a'ímaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,

a'ímaj mu hua'ci'in i nyetyeítyeristyamua' tí'ij a'táj tí pán huácua'nyij,

a'ímaj i maj quee jahuoo i Dios jimí.

⁵ Tyij ajta quee meje'tyi'táitan mej mij a'ímaj juvivej,

a'í mu juviváaj muá'ju'un a'íjci jime' i maj tyi'tziinye',

ji'nye Dios pu tyojo'cuíxi'ij i tyihua'carij a'íjma i maj jájcha'üre'.

A'íi mu tyévi'si' huataséjre'ej, ji'nye Dios pu mahuóohua'xij.

⁶ ¡A'tzúj cuj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sión a'áa je'ré'nyej i ti hua' japua huatányuusij i maj Israel jitze ajtyáma'can! Ti'ij i Dios ajtáhua'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij i jutyéityeristryamua', a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i Jacob maj jitze eeráma'can, majta néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can.

54

Je'ej maj tyityeetyényuunyij mej mij jaatáhuoonyij ti'ij i Dios huo'tyáhuüire'en

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jitzán tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'íjna i David, mati'ij a'íimaj i maj Zif ja'chej ujó'ju' mej mij i Saúl a'yan tyu'té'exaatye'en tijin: "¿Nyiquee tatzájta' huatyóo'avaataca' a'íjna i David?"

¹ ¡Pata'aj nyajapuáj huatányuunyij, nyaj Dios, a'íjci jime' i paj jin ántyapuaj!

¡Pata'aj nyajapuáj huatányuunyij a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej!

² Huánamuaj, nyaj Dios, je'ej nyaj muéetzij jimi tyi'tyényuusij; tyámua' paj tyáanamuj i nyenyúuca,

³ ji'nye tyeítyee maj óotzaahuatye' majta i maj je'ej pua'aj tyú'riacaa a'íi mu nyéjcha'íire' majta jaxie've' maj naajé'caj.

⁴ Capu i Dios a'íjma jimi séejre'!

⁴ Ajta a'yájna, Dios pu nyahuüire', Tavástara' pu naatá'sij nyej nyij júurij huatyá'itzeere'en.

⁵⁻⁶ A'íi pu a'yan ja'uurej ti a'íjna i maj jin je'ej pua'aj ricij i maj nyéjcha'íire' a'íi pu a'íjma tána'aj jimi huatyá'itzeere'ej.

¡Pata'aj hua'antypuá'rite'yen, Tavástara', ji'nye muáaj paj quee tyi'táj jin á'itzeere'!

Nyáaj nu nyaxie'vi'ra' jin tyimuaatámu'vejrite'yej nyajta tyimuaatatyójtzi're'ej, ji'nye muáaj paj tyámua' een,

⁷ ji'nye néijmi'i paj jin nyajapuáj huatanyúj nyati'ij quee che' je'ej jájtyoova'aj

nyajta huo'séj maj huamué'tichej i maj nyéjcha'íire'.

55

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i maj jaatamuárij

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jitzán tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'íjna i David

¹ Nyaj Dios, huánamuaj je'ej nyaj muéetzij jimi tyi'tyényuusij; capáj yó'hua'nán je'ej nyaj tyi'muahuaviiij.

²⁻³ Náanamuj, naatájee, muéetzij nu jimi huatyényuusij nyati'ijta quee je'ej jájtyoove'en.

A'íi mu nyamuaritye' je'ej maj tyí'xaj i maj nyéjcha'íire' ajta je'ej maj tyi'tyejjihujaj i maj je'ej pua'aj ricij.

Jéehua mu je'ej pua'aj tyi'nyamuarie'riste',

majta nyenyo'si'tye'ej jéehua menyínyu'cacuj.

⁴ Ca'nyíin pu huápuí'ij ú'tzunaj i nyaxiéjnyu'caa i nyatzájta',
a'íi pu nye jitze rá'aj i tzínyí'ra'aj nyej nyij quee jaxie'va'aj nyaj
huámui'nyij.

⁵ Huápuí'ij nu tyí'tziinye' yunyatzájta',
nyetyényeveesij a'íjci jime' nyaj tyí'tziinye'.

⁶ A'yaa nu nyij tyí'xaj tíjin:

“A'tzúj cuj nyáaj a'yan nyetya'ajta' anájme'nyij tí'ij i jáamui',
aj nu nyij huatarar'anyijche'en nyej nyij huányaso'pe'en.

⁷ Naará'rie'sima'aj nu nyij imuáj je'ej huarutyéche'en,
a'áa nu ja'huanyechéetye'nyijche'en jo'tij quee já'tyi'tij.

⁸ Aj nu nyij huatanya'uunajche'en tí'ij náahuire'en
a'íjci jime' ti ca'nyíin jin huá'aacaj majta ca'nyíin jin viiyej.”

⁹ Hua'antyipua'ritye', Tavástara', huojo'riéj huá'nyuucaa jime',
ji'nye a'íj nu séj maj jucu'raj majta jutya'xi'ij,

¹⁰ tújca majta tíca' a'áa mu ja'taci'ij i chájta'naj jitze.

A'íj mu jitze séejre' i maj je'ej pua'aj ricíj majta i maj avítzij jin je'ej pua'aj
tyúuxaj,

jéehua mu néijmi'i huápuí'ij je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,

¹¹ a'áa pu i cáayej jitze séejre' maj jucu'raj majta jucuanamauj.

¹² Capu a'íin je'ej pua'aj tyinaataxájtaca' i ti nyéjcha'íire',
tyí'tij nyej nyáaj a'yan tyé'viicue',

capu ajta naatanyó'si'tyej a'íjna i ti nyaxana've',
nyej nyajta jimi pújoorej nyej nyij huatyénua'avaaj.

¹³ ¡Ajta muáj paj a'íin pué'een, i tyaj tyámua' naa tyí'tamujtyej,
pajta muáj huápuí'ij tyámua' naa tyí'nyamua'tyej,

¹⁴ i tyaj néemi'ij a'áa já'tasi'rihua'aj i tyeyúujra' tzajta' i Dios
tyej tyij tyámua' naa tyí'huáta'ixaaty'e'en,
tyajta tu néemi'ij ciinyaca'aj hua' tzajta' i tyeítyee!

¹⁵ ¡Miche' jiyet'zín huácui'nyij i maj nyéjcha'íire'!

Miche' júurican ava'naj,
ji'nye hua'xiéjnyu'caa tzajta' pu séejre' i ti je'ej pua'aj een.

¹⁶ Nyajta nyáaj nu i Dios jimi huatyényuusij,
a'íi pu i Tavástara' nyajapuáj huatányuusij.

¹⁷ Nyáaj nu nyenyuuste'en nyajta nyeyiinyen
íiya', chúmua' nyajta tíca',
a'íi pu'ij nyanamujran.

¹⁸ Nyajapuáj pu huatányuusij nyati'ij huatyényo'se'en,
japuan pu huatányuusij i nyajúuricamej,
tyij majta jéehua ará'axcaj i maj nyéjcha'íire'.

¹⁹ A'íjna i Dios, i ti jusén jime' tyí'ijta,

a'íi pu nyanamujran ajta je'en huo'tyáxaahuataj,
ji'nye camu a'íimaj jatapuá'citacaa i maj jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij
camu majta jatziinye' i Dios.

²⁰ A'íi mu jumuáca' jin je'ej pua'aj huá'uurej i ju' amíincustyamua',

majta quee ja'rá'astee je'ej maj tyitya'tóorasij a'íjma jimi i maj huá'muajtyej.

21 Majta huápu'i'ij naa huatoocua'nyéej metyí'xaj, ajta i hua'mua'tziira'aj pu tzajta' séejre' i maj jin nyo'se'. Ajta i huá'nyuucuaa jéetze' pu cua'tyij quee i aséityij, ajta capu a'yan een sulu chúun pu pué'een ti huápu'i'ij tyí'itzij.

22 Tavástará' paj jitze tyu'tyátoonyij i paj jin je'ej tyá'mua'tzej, a'íi pu'ij tyámua' tyi'muacha'íj ja'mej; capu a'náj tyu'tá'sij ti'ij eetávetyij a'íjna i tyáati' ti tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'ij.

23 Nyaj Dios, i maj tyí'tyacui'caa majta i maj tyí'hue'tacaa camu júurij muá'ju'un camu mana'aj jé'ta' úhuiuixi'ij a'chu maj á'tijti'rej maj júurij, muáaj paj a'áa huaja'tyáhua'xij jo'maj tyityajá'ava'tacaa, nyajta nyáaj nu a' jitze tyí'ca'nyej.

56

Dios jitze nu tyí'ca'nyej nyajta tyé'tyojtzí're' i nyúucaria'ra'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jime' i chuúicarij ti a'yan ántyapuaaj tijin: "I hua' jáamui' a'íjma i dioosij i maj a' imuáj já'sejre'." I nyúucarij ti naa huánamuarjrii a'íin ti jaria'mua'aj a'íjna i David, mati'ij a'íimaj i filisteos jaatyéevi' a'ájna a Gat

1 Nyaj Dios, ná'ancu'vaxi' nyéetzij, ji'nye tyeítyee mu séejre' maj nyamuaritye', a'náj tina'aj mu nyenyo'si'tye'ej majta je'ej pua'aj nyoorej.

2 A'náj tina'aj mu nyamuaritye' a'íimaj i maj nyéjcha'íire', jéehua mu i maj ootzáahuatye'ej nyenyo'si'tye'ej.

3 Nyati'ijta tyí'tziinye'ej, muéetzij jimi nu tyí'ca'nyej.

4 Dios jitze nu tyí'ca'nyej nyajta i nyúucaria'ra' tyí'tyojtzí're', Dios jitze nu tyí'ca'nyej a'íj nu jin quee tyí'tziinye'.
¿Tyi'tanyí jin je'ej pua'aj nya'uurej i tyáati'?

5 A'náj tina'aj mu tyí'nyapuejtye' a'íjci jime' je'ej maj tyí'nyeeje, a'íj mu'uj curia'mua'sij mej mij je'ej pua'aj náa'uurej.

6 A'yaa mu ju' avaaj majta ajca'huáye, a'íi mu nyacújta' curia'ju', a'yaa mu mij tyi'ijchó've' a'tzáaj maj naajé'caj.

7 ¿Nyiquij hua' huíire'en a'íjci jimi i maj jin je'ej pua'aj ricij?
Nyaj Dios, huo'tyáxaahuataj a'íjci jime' i paj jin nyú'camui' a'íjma i tyeítyee.

8 Muáaj paj jamua'reej a'chu nyaj nyeríj pua'máj huatánya'uj, muáaj paj jasiire' pajta jamua'reej nyati'ijta eetaja'ra'tajyi'can.
¿Ca' quee á'yu'si'ij a'yu'xaa jitze?

9 A'íimaj i maj nyéjcha'íire' a'íi mu nye jimi huatóo'uunaj

nyati'ij nyáaj muaatáhuavii paj naatáhuüre'en.
Nyáaj nu tyámua' naa tyá'mua'reej ti i Dios naatyáhuüre'ej.

¹⁰ Dios jitze nu tyí'ca'nyej nyajta i nyúucaria'ra' tyí'tyojtzi're',
nyáaj nu Tavástara' jitze tyí'ca'nyej nyajta i nyúucaria'ra' tyí'tyojtzi're',

¹¹ Dios nu jitze tyí'ca'nyej a'íj nu jin quee tyí'tziinye'.
¿Tyi'tanyí jin je'ej pua'aj nya'uurej i tyáati'?

¹² Tyi'tíj nyaj jin muéetzij jimi tya'tányaratziiri', nyaj Dios,
a'yaa nu tyimua'rá'astijre'ej nyetyi'chuúicaj,

¹³ Ji'nye nyajapuáj paj huatanyúj nyej nyij quee huámuí'nyij,

ji'nye capáj tyu'tá' nyej nyij tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en,
nyej nyij nyáaj a'áa já'sejria'aj jo'tíj jó'nyeerí'ij ajta i júuricamej a'áa
já'sejre',

a'ájna jo'tíj i Dios já'sejre'.

57

Je'ej tyaj tyityeetyenyuunyij tí'ij a'íin taatyáhuüre'en i tajapuá ti já'ma'can

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj: “Capáj tyi'tíj antyúu'na'an.” Nyúucarij ti naa huánamuajrii a'íin ti jaria'mua'aj a'ájna i David, tí'ij huatóo'uj a'íjci jimi i Saúl ajta je'en a'áa jo'tyóo'avaataca'aj jo'tíj já'tyasta'

¹ Ná'ancu'vaxi' nyéetzij, nyaj Dios, ná'ancu'vaxi' nyéetzij,
ji'nye muéetzij jimi nu jahuoo pej pij naatyáhuüre'en.

A'yaa nu tyá'xie've' nyaj a' anáj jityej huatyénaya'avaaj,
'asta na'aj quee néijmi'i mutyojo'me'en.

² A'íj nu jimi huatyényuusij i Dios jútye' imuáj ti já'sejre',
a'íjci jimi i Dios i ti néijmi'i jin nyahuüre'.

³ A'íi pu jútye' imuáj uyo'ta'ítij i ti jin taxie've' ajta i ti jimi ji'r'é'can jime',
a'íi pu'ij nyajapuáj huatányuusij a'íjma jimi i maj huápuí'ij je'ej pua'aj
nya'uurej.

⁴ A'áa nu nyáaj chóota' jo'riá'ca'aj,

hua'tzajta' i muájyey tyeítyee maj ci'macaa,

hua' tamej pu a'yan een tí'ij i tyapúusti' ti antyíptyij ajta tí'ij í'íj,
ajta i hua' nyanuu tí'ij chúun ti tyí'ítzij.

⁵ Nyaj Dios, muáaj paj japuan já'sejre' i tajapuá ti séejre'.

A'ájna i paj jin naa huasér'in pu néijmi'que' a'yan séejre' i cháanacaj
japua.

⁶ A'íimaj i maj nyéjcha'üre' a'íi mu tyi'tíj tyámua' huáruuj mej mij
naatyéevi'

tí'ij quee che' nyaca'nyisti'raj,

a'íi mu mij ja'tyáacuj jó'nyaj jo'r'é'nyinyij,

majta a'íimaj mu jujímua'aj a'áa ja'tyáavatzij.

⁷ I nyaj xiéjnyu'caa pu néijmi'i jin óoca'nyej, nyaj Dios,

i nyaxiéjnyu'caa pu tyámua' een tí'ij a'jimi tyu'táchuiicaj.

⁸ Nyajúuricamej, pata'aj huájistij,

xaatájisij, canárij i maj jitzán tyí'cui'nacaa,

tyámua' xu huó'uurej tí'ij quee eexúj i xicáj eeré'nyej.

⁹ Chuñicarij nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej, Tavástara',
jé'ta' a'ájna jo'maj já'sejre' a'tyétyeristyamua' majta i maj séej chuéj japua
já'ma'can.

¹⁰ Ji'nye i paj jin taxie've' tajapuá pu imuáj ja'rá'asej,
ajta i paj jin tyámua' een a'áa pu ja'rá'asej i ti huá'raa jitze tajapuá ti
séejre'.

¹¹ Nyaj Dios, muáaj paj japuan já'sejre' i tajapuá ti séejre'.

¡A'ájna i paj jin naa huasé'rin a'í pu néijmi'que' ooriónajchi i cháanacaj
japua!

58

Je'ej maj tyaatáhuoonyij mej mij tyámua' naa tyihuo'xá'pui'intari'tze'en

Í tí a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Capáj tyi'táj
antyúu'na'an. Nyúucarij ti naa huánamuajrii a'íin ti jaria'mua'aj i David

¹ Mua'aj, mu siaj huápuí'ij uhuácaca'nye'ej,

¿nyi jí'ré'can jime' tyámua' naa néijmi'í setya'xa'pui'intare'

nyi siajta tyámua' naa tyihúa'xijtye' i tyeítsee?

² Ajta a'yájna, a'yaa xu ricij je'ej pua'aj setyá'xie've'ej,

mua'aj xu tyi'tá'caa mej mij junyo'si'tye'ej a'íjci japua i chuéj jo'maj
jo'cháatimee.

³ Í maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij a'í mu je'ej pua'aj huaríj mati'ij móoj
hua'júcaatze' a'séeria'caj i junáanastyamua',

i maj tyí'hue'tacaa mu je'ej pua'aj tyityo'cárutyij a'ájna mati'ij quee xu
nani'e'huaj.

⁴ Jéehua pu huá've'rij hua' jitze séejre' a'yájna mati'ij i cú'cu'see;

a'yaa mu een tí'ij i cú'cu'uj ti tyú'cha'vacaa

i tí a'yan ju'uurej tí'ij i tíquee iityánamuaj, ajta ityóonamuaj i junaxiéeta'

⁵ tí'ij quee jáanamuaj i tí tyi'tyácuuinaj a'ájna i tí támua'rej,

i tí jaayí'tin ti huojopua'ritey'en.

⁶ Nyaj Dios, ¡antatáarajra' i hua' tamej!

Tavástara', ¡antatáarajra' i hua' tamej a'íjma i muajyéj!

⁷ Miche' a'huóopua'rixí'in, tí'ij i jájtyij ti tyixíre'en,

miche' huaría'huaj, a'yájna tí'ij i tu'píj juyéj jitze ti tyu'uj,

⁸ miche' huatóopua'rej, tí'ij i xí'pu'uj a'íjci jitze i ju'í'rique',

¡tí'ij i pá'rí'ij ti arájvej ajta quee a'náj jaaséj i tí jin huányeeri'ij!,

⁹ miche' huatyátaanyij tí'ij i tzícare'ej mati'ij quee eexúj jamua'rériacaj,
miche' ca'nyíin jin hue'ejcuuxij, tí'ij tu'píj ti huá'raa.

¹⁰ A'ájna i tíquee tyi'táj jin á'itzeere' a'í pu huatóotyamua've'sij tí'ij Dios
puéjtzij a'íjci jime' i maj jin je'ej pua'aj huaríj;

¡a'áa pu jo'ré'nyesij jo'tij jo'xúuriajraa a'ájna i tí je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij!

¹¹ Aj mu mij a'yan tyu'taxájtaj tíjin:

“¡Jéehua pu tyí'huúire' nyej tyámua' tyi'tyínyecha'íj!

¡Dios pu séejre' i tí huá'xijtye'en i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj
japua!”

59

Tavástará' pu a'ín pué'een i ti tacha'ij

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. “Capáj tyi'tíj antyúu'na'an.” Nyúucarij ti naa huánamuajrii David ti jaria'mua'aj, ti'ij Saúl tyu'ta'íjtaca' maj jáacha'íin i chi'ra'an a'íjci i David mej mij jaajé'caj

¹ Nyaj Dios, pata'aj nyaj japua huatányuunyij a'íjma jimi i maj nyéjcha'íire';

pajta naatyécha'íin a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj nya'uurej.

² Nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyí'uurej, nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj tyí'tyacui'caa,

³ ji'nye tyétyacaa mu séejre' maj uhuácaca'nye' majta a'íj mana'aj tyicho've'ej a'tzáaj maj naajé'caj.

Tavástará', canu a'ín pué'een i ti quee tyihuojó'itej canu nyajta huányaxana'círej;

⁴ canu tyi'tíj jin je'ej pua'aj huaríj,

ajta, a'yaa pu tyí'een, a'íi mu tyámua' ju'uurej mej mij naatyéno'si'tye'en. ¡Huájisij!

¡Pajta mujo've'me'en pej pij na'antynájche pajta je'en naaséj!

⁵ Muáaj, Tavástará', Dios mu paj néijmi'i putyí'uurej, pajta hua' Dios a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can,

huájisij pajta puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye', capáj hua'cu'vej a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

⁶ Tíca' mu aje're'nyinyii, a'yan metyí'tyá'xi'ij mati'ij i tzi'cáij, a'áa mu mij ja'taci'ij jo'tij ja'chajta'.

⁷ Majta ejcuéemuxa'aj i jutyényij jitze,

a'yaa mu mij tyúu'ixaatye' mej mij tyi'tíj je'ej pua'aj huá'uurej a'yaa mu tíjin:

“¡Capu ma' a'tíj ti'ij táanamuj!”

⁸ Pajta muáaj, Tavástará', muáaj paj hua'a'tzej a'íjma; muáaj paj hua'xaahuari' a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye'.

⁹ Muéetzij jimi nu tyámua' éenye'ej na'mej, nyaj Dios, ji'nye muáaj paj a'ín pué'een i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa ajta i ti nyecha'ij.

¹⁰ A'íjna i Dios i ti nyaxie've' a'íi pu mujo'va'ma'aj ta'mej ti'ij na'antynájche;

a'íi pu naatá'sij nyej nyij huo'séj mati'ij huatyámue'tiche'en i maj nyéjcha'íire'.

¹¹ Capáj hua'cu'vej a'íjma,

mata'aj mij a'íimaj a'náj tina'aj jamua'reeraj i maj nye chájta'naj pué'een; huo'tamuárite' a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej, pajta huo'tyáxaahuataj.

¡Tavástará' pu a'ín pué'een i ti tyámua' naa tyí'tacha'ij!

¹² A'íj mu jin atyá'itze'rii néijmi'i jime' je'ej maj tyí'xaj;

¡miche' a'íjna jin huavívi'ri'huaj tyi'tíj maj jujímua'aj jin óotzaahuatye' majta tyi'tíj maj hue'tzij jin tya'tóoratzi'raj!

13 ¡Hua'antyipua'ritye', hua'antyipua'ritye' a'íjci jime' i paj jin nyú'camui'!
¡Miche' quee che' ma' já'sejria'aj!

¡Che' huamua'reerijhuaj ti i Dios a'ín pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee
a'íjci jimi i Jacob ajta a'ájna imuáj jo'tij i chuéj jóo'asej!

14-15 Mati'ijta tíca' aje're'nyej a'yan metyi'tyá'xi'ij mati'ij i tzi'cáj,
majta je'en a'áa ja'tací'ca'an jo'tij ja'chajta' cue'ráj metyi'huooj,
a'íi mu mij tyi'tyá'xi'ij muá'ju'un mati'ij quee jéehua i cue'ráj tyú'tyoonyij.

16 Ajta nyéetzij jime', íiya' nu muéetzij jimi tyu'táchuiicaj;
ca'nyíin nu jin jaataxájtaj i paj jin taxie've' nyajta i paj jin néijmi'i
putyí'uurej.

Ji'nye muáaj paj a'ín pué'een i ti tyámua' tyí'nyecha'ij,
i ti nyahuüre' nyati'ijta quee je'ej jájtyoove'en.

17 Muéetzij jimi nu tyu'táchuiicaj, nyaj Dios,
ji'nye muáaj paj a'ín pué'een i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa ajta i ti tyámua'
tyí'nyecha'ij,
¡muáaj paj a'ín pué'een i Dios ti nyaxie've'!

60

Je'ej maj tyaatáhuoonyij tí'ij a'ín huo'tyáhuüre'en i tajapúa ti já'ma'can
I ti a'ájna jin antyuumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jime' i
cuínarij ti a'yan huatóomua'aj tíjin: “I tzuuhúa ti jin séejre' je'ej
maj tyityetyúucha'ij.” Nyúucarij ti naa huánamujrii David ti jin
tyihuo'muá'tyej, tí'ij eerájraa tí'ij huatyényo'se'en a'íjma jimi i maj a'yan
hua'tamuá'muaj tíjin arameos a'áa maj ja'chej a Naharaim majta a'ájna
a Sobá, ajta a'ájna i Joab, tí'ij huariá'raa, tamuáamuata' japuan hua'puaj
ví'ra'aj pua'muácaa pu i tyétyeeca antyimue'tij a'áa maj já'ma'can a Edom
tí'ij a'áa jo'tyéenyosej a ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tíjin Valle de la Sal

1 A'íjci i paj jin nyú'camui', nyaj Dios, a'íj paj jin períj matuuhua'xij,
pajta ta'antyipúa'rij;

¡taatá' ijíj tyej tyij tyajtáhua'aj huatyátaca'nyej!

2 Muáaj paj tyu'tá' tí'ij i cháanacaj huatóoca'tzij ajta ootátzi'tyej;
¡pata'aj ijíj tyámua' jáa'uurej jo'tij jo'tátaariaca', ji'nye a'íi pu hu-
atyámui'rixí'sij!

3 Jéehua paj huápuí'ij puéjtzij huo'ta' i maj a'chájta'naj jitze ajtyáma'can,
a'íj paj taatá' i nahuáj ti tyú'timue'raste'.

4 Muáaj paj tyi'tij huo'taséjratyej a'íjma i maj tzáahuatyí'ra'aj a'jimi
tyícha'ij

mej mij jáamua'reej a'tzáaj maj huatóo'uunaj tí'ij quee i i'ríj tyi-
huo'puéjtye'en.

5 ¡Taatajee, pajta tajapúa huatányuunyij a'íjci jime' i paj néijmi'i jin
putyí'uurej!

¡Pajta hua' japua huatányuunyij a'íjma i paj hua'xie've'!

6 Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' a'ájna a ti a'ín já'sejre' tíjin:
“¡Nyenyetyámua'va'aj nu mui'caquéj jariá'naxi'ij i chájta'naj Siquem
nyajta a'íj néijmi'i huo'riáa'sij a'áa ti huataca'aj a Sucot!

7 A'ájna i Galaad ajta i Manasés a'íi mu nye jitze ajtyáma'can;

Ajta i Efraín pu a'íin pué'een i ti na'vá'naa i nyamu'uj jitze,
ajta i Judá pu a'íin pué'een i nye tyáxu'uj i nyaj jin tyí'íjta,

⁸ Moab pu a'íin pué'een i ti a'yan tyí'huüre' tí'ij i nyaj jitzán
anányamuejtye'en,

nyajta i nyaj ca'quéj a'íj nu japua jaráriesij i Edom,
jnyajta jijhuan nyati'ij tyu'tyámue'tij a'íjma jimi i filisteos!"

⁹ ¿A'tanyij ná'vi'tin tí'ij a'áa nyojo're'nyijtye'en jo'tij já'sejre' i chájta'naj ti
curiá'nami'?

¿A'tanyij ná'vi'tin a'ájna imuáj a ti a'yan tyaja rájtyapua j tijn Edom?

¹⁰ Ji'nye muáaj, nyaj Dios, muáaj paj matuuhua'xij,

¡capáj che' hua' jamuán huaméj i tyétyacaa maj tájime' nyo'sii!

¹¹ Taatáhuüre' a'íjci jimi i ti tájcha'íire',

ji'nye capu tyi'táj huüre' i tyévi j ti jin tyí'cha'ij.

¹² Va'cán tu jin tyu'tyámue'tij a'íjci jime' i Dios ti jin taatyáhuüre'ej,

¡a'íi pu huo'tzínajra'aj a'íjma i maj tájcha'íire'!

61

Tyiche' a'íj jitze tyú'ca'nyej i Dios ti jin taatyáhuüre'ej

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj, a'íjci jitze i maj jitzán
tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. David ti ja'a'rij

¹ Nyaj Dios, huánamuajri' je'ej nyaj tyí'nyeyiin a'íjci jime' i ti nyacui',
¡pajta a'yan huárinyij je'ej nyaj a'jimi tyá'huoo!

² Muéetzij jimi nu huatyéenyuj a'ájna imuáj jo'tij i chuéj jóo'asej,
ji'nye i nyaxiéjnyu'caa pu quee che' juca'nyej.

A'áa paj tyámua' tyinyojó'cha'íin jo'paj muáaj já'sejre',

³ ji'nye muáaj paj a'íin pué'een i ti naatyáhuüre'ej.

¡A'yaa paj een tí'ij tyi'táj ti ájtaavijhuaca' ti ajta tyámua' tyúuca'nyej
muáaj pej pij nyajapuj huatányuusij a'íjci jimi i ti nyéjcha'íire'!

⁴ Nyáaxie've' nyaj jusén jin a'áa jo'quéj ná'ra'nyij jo'paj muáaj ja'chej,
tyámua' nyetyi'cha'íiri'huaj a' anáj jítyej muéetzij.

⁵ Muáaj, nyaj Dios, papu'rij jáanamujri' je'ej nyaj tya'tányaratziiri',
pajta naatá' a'ájna i ti nyéetzij nyaci'puaj

i paj tyámua' jáaruuj a'íjma jimi i maj muéetzij mua'tzaahuatye'.

⁶ Huatá' tí'ij á'tyeevi'in a'ájna i rey ti jin tyi'tyéjvee;
che' jéehua á'tyeevi'in, mue'tij nyinyi'ra'aj jime',

⁷ ajta a'ájna jin tyu'ta'íjtaj i paj jin muáaj tyámua' tya'tá'caa.

Tyámua' paj tyéecha'íin a'íjci jime' i paj taxie've' pajta i paj jin tyámua'
een,

⁸ a'yaa nu a'náj tina'aj muéetzij jimi tyi'chuicaj na'mej

nyajta a'náj tina'aj aránya'astesij je'ej nyaj tyi'táj jin tya'tányaratziiraj.

62

A'íi pu'uj i Dios a'íin pué'een i ti taatyáhuüre'ej

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. Jedutún ti ja'a'rij.
Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ A'íj nu'uj i Dios jimi jatyoovej nyej nyij huányaso'pe'en;;

a'íj pu jimi jo've'mej i ti nyajapuáj huatányuusij.

² A'íi pu'uj naatyáhuüre'ej ajta tyámua' tyí'nyecha'íj.

Canu tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti naatyáhuüre'ej.

³ A'náj nyij mua'aj siatapuá'citaj siaj sij quee che' nyenyo'si'tya'aj ajta i siaj jaxie've' siaj jin ná'xaahuataj, cuxáa nyaj jáxu'uj pué'eenye' i maj ja'ajtaahuaca' ajta arí á'vesij nusu ti'íj i cúraaj ti ajta arí tin huatyu'uunyij?

⁴ A'íj mu'uj curia'mua'sij je'ej maj tyina'antypuá'ritye'en, ajta a'íin huápu'íj naa hua'asej i ti hue'tzij pué'een. Jutyényij mu jin tyámua' naa tyí'nyaxaj, majta i jumua'tziira'aj mu jin je'ej pua'aj tyí'nyaxaj.

⁵ A'íj nu'uj i Dios jimi jatyoovej nyej nyij huányaso'pe'en, ji'nye a'íj pu jimi jo've'mej i nyaj jin tyi'íjchó've'ej.

⁶ A'íi pu'uj naatyáhuüre'ej ajta tyámua' tyí'nyecha'íj.

Canu tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti nyahuüre'.

⁷ Dios pu jimi já'ma'can i ti nyahuüre' ajta i nyaj jin nyáaj tyámua' een; a'íi pu a'íin pué'een i ti tyámua' tyí'nyecha'íj ajta i ti naatyáhuüre'ej.

⁸ ¡Nye chájta'naj siaj jitze ajtyáma'can, a'náj tina'aj xu a'íj jitze tyú'ca'nyej! ¡Siajta jimi huatyényuunyij tyámua' naa jitzán setyi'ca'nyéej! ¡Dios pu a'íin pué'een i ti taatyáhuüre'ej!

⁹ Capu i tyéviij tyi'tíj jin je'ej a'yaa pu'uj ti'íj séej ti ucayáatira'nyij, tipua'aj i tiquee je'ej tyéejviicue' nusu i ti chíjtyaanyi' pué'een; tipua'aj néijmi'caa tyi'tíj jitze mahua'cá'iteen a'yaa pu'uj cuxáa tiquee tyi'tíj aráacaj.

¹⁰ Capáj a'íj jitze tyí'ca'nyej i paj jin je'ej pua'aj tyi'tyía'cha'íj, ¡capáj pajta a'íj jitze tyi'íjchó've'ej i paj tyi'nahua'! Ajta tipua'aj siahuoochíjtyaanyi'taj, caxu a'íj jitze tyí'ca'nyej i túmii.

¹¹⁻¹² Nu'ríj mue'tíj a'yan tyáanamujari'

a'íjna i Dios ti a'yan tyaataxájtaca' tíjin:

a'íjna i ti néijmi'i putyí'uurej ajta i ti jin taxie've' a'íi pu ja'a'rrij, ti ajta a'íin a'yan tyihuá'najchitye'en séej ajta séej je'ej ti síij tyi'tíj jin huaríj.

63

Dios pu a'íin pué'een i ti jin naa ja'asej a'íjci i tyéviij

Chuñicarij David ti jo'yú'xaca', ti'íj a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tíj quee já'tyi'tíj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judá

¹ ¡Nyaj Dios, muáaj paj a'íin pué'een i nyaj Dios!

Jéhua nu muaxie've' nyámuahuoo, ji'nye muáaj paj a'íin pué'een i jájtyij ti nyejitzé juxie've';

néijmi'i pu i nye tyéviij muéetzij muaxie've',

a'yájna tí'ij jo'tij jo'huáchij, jo'tij jéehua i jájtyij jóoxie've'.
² ¡Nyámuaseejramu' a'ájna jo'tij tyámua' tyejé'een,
 nyajta je'en jaaséj i paj néijmi'i jin putyí'uurej ajta i paj jin naa huasé'rin,
³ ji'nye i paj jin nyaxie've' jéetze' pu tyí'huiire' quee i nyaj jin júurij!
 Nye tyenyij nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej,
⁴ néijmi'i nu i nyajúuricamej jin tyí'muatyóotzi're'ej na'mej,
 muéetzij jimi nu ajméjca'taxí'ij nyatí'ijta huatyényuunyij.
⁵ Huápui'ij pu naa naatá'astij,
 a'yájna tí'ij i ti tyí'cua' a'ájna jo'maj naa eenye' tyajá'cue'raataj,
 nye tyenyij nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej nyenyetyámua'va'aj.

⁶ Tí'ijta tíca', nyatí'ijta huaque'tíj,
 muéetzij nu mua'tamuá're'rii nyajta muéetzij jitze tyí'mua'tzej,
⁷ ji'nye muáaj paj a'ín pu'éen i ti nyahuiire'.
 ¡A' anáj jityej nu nyetyamua've'!
⁸ Néijmi'i pu i nyajúuricamej muéetzij jitze séejre',
 pajta a'muáca'ta' jin quee nyatato'raj.
⁹ A'ímaj i maj a'yan tyá'xie've' maj naajé'caj
 a'áa mu ja'tyávatzij jo'tij ja'tyácun majta je'en antyipua'rij,
¹⁰ ¡a'í mu cui'ihuan a'íjci jime' i chúun
 majta je'en i íra'vetyee hua'ci'men!
¹¹ Ajta a'ájna i ti rey jin tyi'tyéjvee a'í pu huatóotyamua've'sij i Dios jimi,
 a'í mu tyu'táchuiicaj a'ímaj i maj jimi tya'tóoratziiiri',
 majta i maj tyí'hue'taca a'í mu quee che' atanyúuva'aj muá'ju'un.

64

Je'ej maj tyityeetyényuunyij tí'ij i Dios huó'cha'ín

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Nyaj Dios, huánamuaj je'ej nyaj tyí'nyenyuuste';
 huácha'ij i nyajúuricamej a'íjma jimi i maj huápui'ij nyéjcha'íire'.
² Naatyá'avaaj a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij
 ajta je'ej maj avíitzij tyi'tíj jin ricij;
 pajta nyajapuáj huatányuunyij tyi'tíj maj jin tyámua' ju'uurej i maj je'ej
 pua'aj ricij,
³ a'í mu jacaachej i junyanúu cuzáa ti chúun pu'éeenye'
 ajta i maj jin tyí'xaj a'yaa pu een tí'ij i í'ríj ti tyu'jé'caj.

⁴ A'áa mu ímuáj jo'tya'úuj jo'maj jóo'avaaj je'ej pua'aj mahua'uurej a'íjma
 i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere',
 a'í mu mij hua'cu'raj matí'ij quee putyámua'mua're'ej. Camu a'ímaj
 tyí'tziinye'ej.

⁵ A'í mu jujímua'aj ca'nyíjra'aj tóoa'caa mej mij je'ej pua'aj huárinyij;
 a'í mu avíitzij jin tyámua' ja'uurej i maj jin huá'viivi'
 majta a'yan tyí'mua'tzej ti quee a'tíj hua'sejran,
⁶ ti quee a'tíj jaatyésejra tyi'tíj maj jin je'ej pua'aj ricij.
 Ajta a'ájna i ti jaayí'tin ti jáamua'reej
 je'ej ti avíitzij jin tyí'mua'tzej a'ájna i tyéviij,

a'íi pu tyámua' tyeetyésejra.

⁷ Dios pu tyihuá'puejtje'en a'íjci jime' i tyihua' i'rii,

a'íi pu tyihuá'puejtje'en mati'ij pua'aj quee putyámuamua're'ej,

⁸ a'íi mu jujímua'aj puéjtzij huatóoa'sij a'íjci jime' je'ej maj tyí'xaj;

ajta a'tyán maj hua'sejran a'íi mu huo'tyáxaahuataj.

⁹ Aj mu mij néijmi'i tzaahuatyí'ra'aj tyicha'íj muá'ju'un i Dios

majta jaataxájtaj je'ej ti tyi'táj jin ricij,

majta a'íj jitze tyúumua'tziitje'en je'ej ti a'íin tyi'táj huáruuj.

¹⁰ A'íjna i tyévíj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij a'íi pu huatóotyamua've'sij i

Tavástará' jimi

ajta a'íj jimi jahuoonyij ti'ij jaatyáhuíire'en,

majta néijmi'i i tyeétyee maj tyámua' tyityetyúucha'ij

a'íjma pu tyámua' huata'eexaj.

65

Dios pu jimi tyéevijtij tyej tyu'táchuiicaj

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en ajta chuíicarij maj jin jaatyáanajche David ti tyo'yú'xaca'

¹ Hua' Dios a'íjma i maj Sión já'ma'can,

ímuéetzij pu jimi tyéevijtij tyej tyu'táchuiicaj!,

ímuéetzij pu jimi a'yan tyúuxie've' tyaj ja'rá'astej je'ej tyaj tya'táataratziiri',

² jí'nye páanamua'aj je'ej tyaj a'jimi tyityeetyényuusij!

Néijmi'i mu a'jimi ajtyáxirij i maj a'yan i cháanacaj japua huacháatimee.

³ A'íi pu tyí'ta'ijtye' i tyaj jin je'ej pua'aj ricij,

ajta muáaj paj tyitaatú'uunyi'raj i tyaj jin ootyá'itzee.

⁴ Jutyamua've'ej a'íjna i tyáati' muáaj paj ja'antyíhuoj

pajta jaatá'sij ti a'áa ja'seeria'aj já'ra'nyij véjri' a'jimi,

a'újna a chí'táj i tyejúuj tzejta'.

íTyiche' a'íjna tya'ancuriáan i ti jéetze' tyi'jí're'en a'chéj ti tyejé'sejre',

ajta i ti jin tyámua' tyí'een a' tyejúuj tzejta'!

⁵ Dios ajta Tavástará' paj tajapua huatányuusij,

muáaj paj tanamua'aj

a'íjci jime' paj va'cán jin tyámua' tajimí tyí'uurej;

néijmi'que' i chuéj japua muéetzij mu jitze tyí'ca'nyej,

ajta a'íjna i jájtyij ti ve'éj a ti ímuáj já'sejre';

⁶ muáaj paj tyámua' naa tyí'cha'ij i jiríj

a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej ajta i paj jin uhuájca'nyej.

⁷ Muáaj paj japua'ritye' a'íjci i jájtyij ti ca'nyíin jin á'xire'ej

pajta jaatyápua'ritye'sij tyi'táj maj jin junyo'si'tye' i chájta'naj jitze;

⁸ majta a'íimaj i maj a' ímuáj jo'cháatimee séej i chuéj japua

a'íi mu naa tyojo'sej muáaj paj tyú'taahuaca',

muéetzij mu jin tyéjjihua'j muutyámua'va'aj

ti'ij na'aj jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij ajta jo'tij ja'ancáru'píj.

⁹ Muáaj paj tyámua' naa tyé'cha'ij i cháanacaj,

petyi'tá'caa mej mij japuan huatyéviijej ajta je'en tyú'cíirej,

muáaj paj tyi'tá'caa ti camu'yéjme'nyij i a'chí'ij jitze

tí'ij a'ájna jin huáciirej i tyeríicuj.

¡A'yaa pej pij tyámua' ja'uurej a'ájna jo'maj tyajá'huastee!

¹⁰ Muáaj paj jaatyáru'n'yej i chuéj maj japuan huátasaahuaca'

pajta néijmi'que' tyámua' naa tyo're'je'yít'e'sij,

muáaj paj jéehua i víityee mujo'ta'ít'ij ti'ij quee huátoonyi'in i chuéj japua

pajta tyámua' tyu'tyátoosij i ti tyí'ciiren.

¹¹ Tí'ij púna'aj ju'síj muáaj paj néijmi'i tyámua' tyu'tyátoosij,

a' jéetirij jítze mu jéehua huatyéviij;

¹² íxáj pu huahua'raa a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij

ajta a'ájna a' itzitáj néijmi'i pu huápu'i'ij naa tyu'sé'rin;

¹³ jéehua mu tyí'tyasiire' a'ájna jo'tij jó'yacuarej,

ajta i tyeríicuj jéehua pu ciiren jo'maj tyajá'huastee,

¡néijmi'i mu tyí'chuiicaj majta jíihuaj a'íjci jime' i maj jutyamua've'ej!

66

Naa pu tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'e'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en, chuíicarij maj jin jaatyáanajche

¹ Setyu'táchuiicaj i Dios jimi xuutyámua've'ej,

mu siaj a'yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua;

² setyu'táchuiicaj a'íjci jítze i ti naa huánamujrii i ti jin ántyapuj;

chuíicarij xu jimi tyu'táchuiicaj ti naa tyú'namujrii.

³ A'yaa xu tyaaté'xaaty'e'en i Dios tijin:

"Naa pu tyihuá'sejratye' muáaj paj tyú'taahuaca'.

A'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej

a'íi mu muéetzij jimi eetávitzej metyi'tzín'ye'e'ej i maj muájcha'íire',

⁴ néijmi'i mu muanajche i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua

majta muéetzij jítze ma'can tyí'chuiicaj."

⁵ Musio'vá'ju' siajta jaaséj je'e'ej ti i Dios tyí'muarie',

je'e'ej ti tyámua' tyú'ruuj a'ájna jime' i ti naa tyihuá'sejratye' a'íjma jimi i tyeítyee,

⁶ a'yaa pu jáaruuj i jájtyij ti'ij chuéj ti huáchij,

majta a'íimaj i tahuásimua'ci'ij a'íi mu jui'icán anticáj i játya'naj jítze,

tyiche' huátatyamua've'en i Dios jimi.

⁷ A'íjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej, a'íj pu jusén jin tyí'ijta,

tyámua' pu naa tyihuá'sej i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,

mata'aj mij a'íimaj i maj quee tyihuojó'itej

tyámua' ju'uuri'aj mej mij jaatyéno'si'tye'en.

⁸ ¡Mu siaj séej chuéj japua jo'cháatimee, tyámua' xu tyeetyátoonyij i Dios, che' huánamujre'en i siaj jimi tyí'tyéchuiicaj!

⁹ Jí'nye a'íi pu taatá' tyej tyij júurij huatyá'ítzeere'en,

capu tyu'tá' tyej tyij huatyámue'tiche'en.

¹⁰ A'ájna i taj Dios, a'íi pu taatyéesej tyej tyij tyámua' eenye',

tyámua' pu táaruuj tí'ij a'ájna i pláataj ti jumua'tij.

¹¹ Muáaj paj tyu'tá' tyej tyij huavívi'ri'huaj,

pajta je'en tyijetyáacan tyitaatyé'ijcatyej.

12 Muáaj paj tyu'tá' ti cha'na'aj a'tíj taatzíinajra'nyij,
tu'ríj jaapuéjtzitariaca' jájtyij jime' tyajta tiéj jime',
ajta muáaj paj períj taatá' tyej tyij ucayáatira'nyij.

13 A'úu nu jo'tyáruutyij a' tyeýúuj tzajta' nyajta je'en ya'muáatyee hu-
atyáteeraj a' jitze ma'can,

a'yaá nu nyij tya'ránaya'astesij je'ej nyaj muéetzij jimi tya'tányaraj,

14 a'íjna i nyaj muéetzij jimi tya'tányaratziiiri'
nyati'ij jéehua huápuí'ij japuéjtzitariaca'aj.

15 Ya'muáatyee maj pu'tyij nu muéetzij jitze ma'can huatyáteeraj,
túuru'uj nu a' jimi tyu'tátuiire'ej nyajta chítuyee maj túuru'uj,
nyajta nu cánya'xii a' jimi huatámu'vejritaj.

16 ¡Siata'aj néijmi'i mua'aj mujo'vá'ju'un,
mu siaj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij i Dios!

¡Xáanamujri', i nyaj jamuaaté'exaatye'sij
a'íjci jime' je'ej ti tyi'tíj huáruuj nye jimi!

17 Nye tyenyij nyajta i nyenyanúu jime'
nu jaatajé nyajta tyaatatyójtzi'rej.

18 Típua'aj nyáaj je'ej pua'aj nyetyi'ria'mua'sime'en,
capu i Tavástara' nyanamuáarajche'en,

19 ¡ajta a'í pu náanamujri' ajta a'yan huaríj je'ej nyaj tyaatáhuaviiri'!

20 ¡Che' tyámua' eenye' i Dios,

i ti jáanamujri' je'ej nyaj jimi tyu'tyéenyuj
ajta quee jaatapuá'citaca' ti nyaxie've'!

67

Miche' néijmi'i i tyeítyee tyimuaatatyójtzi're'en

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj
jin tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. Chuíicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en ajta
chuíicarij maj jin jaatyáanajche

1 Che' i Tavástara' tá'ancu'vaxi'in ajta tyámua' tyitaatyátoonyij,
che' tyámua' tojo'sejra,

2 mej mij néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua
jáamua'reej je'ej ti a'ín tya'ajxié'vi'ra' ajta i ti jin tajapuá huatányuusij.

3 Taj Dios, miche' i tyeítyee maj huachéj i chájta'naj jitze ty-
imuaatatyójtzi're'en;

¡miche' néijmi'que' ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee tyimuaatatyójtzi're'en!

4 Miche' jutyámua've'ej muaajíhuaj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,

ji'nye muáaj paj tyámua' naa tyí'ijta ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee,
¡muáaj paj tyihua'íjtye' néijmi'caa i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj
japua!

5 Taj Dios, miche' i tyeítyee maj huachéj i chájta'naj jitze ty-
imuaatatyójtzi're'en,

¡miche' néijmi'que' ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee tyimuaatatyójtzi're'en!

6 Pu'rij tyú'ciiriaca' i chuéj japua;
 ¡a'íjna i taj Dios pu tyámua' tyitaatyájtoo!
 7 ¡Che' i Dios tyámua' tyitaatyátoonyij!
 ¡Miche' néijmi'que' i cháanacaj japua jaatyátzaahuatye'en!

68

Mati'ij tyu'tyáamue'tij majta je'en eetyácij i maj Israel jitze aj-tyáma'can

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuícarij maj jin tyaatatyójtzi're'en ajta chuícarij maj jin jaatyáanajche David ti tyo'yú'xaca'

1 Ti'ijta i Dios ájchenyij,
 a'íimaj mu huatóo'uunaj i maj jájcha'íire';
 majta i maj jaxana've' a'íi mu huatóo'uunaj jo'tij já'sejre';
 2 a'yaa mu tyityaja'huóopua'rixí'ij ti'ij i citzj i áacaj tzajta',
 a'yaa mu tyityatóotui'sij ti'ij i xíjca i tiéj jitze;
 i Dios jimi mu jo'vátzij néijmi'i i maj je'ej pu'aj ricij.
 3 Majta a'íi mu huatóotyamua've'sij i maj tyámua' tyityetyúucha'ij,
 i Dios jimi mu jéehua jutyamua've',
 ¡majta tyítzunaxi'ij muutyámua've'ej!

4 Mua'aj xu i Dios jimi tyu'táchuiicaj,
 setyu'táchuiicaj a'íjci jitze ma'can i ti jin ántyapuaj;
 setyu'tatyójtzi're' a'íjci i ti ave'queéj a'áa ja'yi'vej i jéetirij japua.
 ¡Xatóotyamua've' i Tavástara' jimi!
 ¡Xatóotyamua've' jo'tij a'íin já'sejre'!

5 Dios, i ti a'áa já'sejre' i ju tyeyúuj tzajta' ti tyámua' een,
 a'íi pu hua' táataj i maj xá'ricaanyij
 ajta hua' japua huatányuusij i úucaaj maj antyúujimua'astariaca';

6 Dios pu huo'ta'sij jo'maj jo'tye'en i maj quee je'ej tyímuarimuj,
 hui'rátosij i maj eetyánami' ajta tyámua' tyihuo'tyátoosij;
 majta i maj quee tyihuojó'ítej a'áa mu ja'cháaj muá'ju'un jo'tij quee tyi'tj
 já'ciji'rej.

7 Nyaj Dios, pati'ij anaquéj huama'ca'aj a'íjma jimi a'tyétyeristyamua'
 mati'ij ajoju'caj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tj,

8 i chuéj pu huatóoca'tzij,
 majta je'en jéehua huatyéviiyaca',
 a'íjna i jirj Sinai ti ántyapuaj a'íi pu huatóoca'tzij i Dios jimi,
 jimi i hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can.

9 Nyaj Dios, muáaj paj tyu'tá' mej mij jéehua huatyéviiyej,
 a'íimaj a'tyétyeristyamua' mu huácua'naxij, ajta muáaj paj ca'nyíjra'aj
 huo'ta'.

10 A'íimaj a'tyétyeristyamua' mu a'áa ja'huóochejtje
 pajta muáaj, nyaj Dios, a'íjci jime' i paj jin taxie've',
 muáaj paj tyaatá' tyi'tj ti ja'itziitya'ca'aj a'íjci i ti quee je'ej tyéejviicue'.

11 Tavástara' pu nyúucarij huatyájto;

mue'tíj mu mij i úucaá jaxajtaca'aj:

¹² "¡A'íimaj mu meríj huatóo'uj i maj rey jin tyityetyu'uj majta i hua' xantáaru'ustyamua' hua' jamuán!"

Ajta jo'maj jo'cháatimee, a'íimaj mu i úucaá tyu'rióoa'caa

tyi'tíj maj tyihuáa'ri'ri' a'íjma i maj hua'ajcha'íire',

¹³ siajta mua'aj a'áa xu jo'tyá'itzee jo'siaj jo'cháatimee.

¡A'íjna i jáamui' anáj pláataj pu jin canámi'huajmee!

¡Ajta i jú'xa'ra' ooroj jíme' ti huápuí'ij jumua'tíj!

¹⁴ Tí'ij a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej huo'tamuárij a'íjma i maj rey jin tyityatatyíj,

a'yaa pu huasé'rihua'aj cuxáa séerij huatyácatyíi a'íjci japua i jiríj i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Salmón.

¹⁵ ¡Huápuí'ij pu ajtítí'ijmee i jiríj a'áa ti jo'quéetimee a'ájna a Basán, ajta i ti cavi'yetze'ejmee a'íi pu ajta ajtítí'ijmee!

¹⁶ Mua'aj, mu siaj jiríj pué'een ti huápuí'ij ajtítí'ijmee,

¿jinye siaj sij ja'ráasej siaaxána've'ej

a'íjci i jiríj i Dios ti jaaxie've' ti'ij a'áa ja'huóchejtye'en?

¡A'íjna i Tavástara' a'íi pu a'áa jusén jíme' ja'cháaj ja'mej!

¹⁷ Dios pu jéehua hua'ajcha'ij i caríataa' i ti jitzán huatyényo'se'en;

a'áa pu ja'rájraa a'ájna a Sinaí tí'ij a'áa ja'rá'astij jo'tíj i tyeyúujra' jo'tyéjvee.

¹⁸ Nyaj Dios, jútye' imuáj paj tyíraa pajta hua'antyivi'tíj a'íjma i paj hua'antymue'tíj;

a'íimaj mu i tyétyacaa tymuaatapuéjve i ti jéehua tyá'najchij

Tavástara', a'íimaj mu majta tyámua' tymuatyájttoo i maj quee tyi-huojó'iteeca'aj.

¹⁹ ¡Che' jiréenya'aj séjre'ej i Tavástara', i taj Dios ajta i ti tajapuá huatányuusij,

i ti a'náj tina'aj a'íj jimi tyi'tyá'itze'rii i tyí'ta'ijca!

²⁰ A'íjna i taj Dios, Dios pu pué'een ti tajapuá huatányuusij

ajta pújoorej ti tajapuá huatányuunyij tyej tyij quee huácuí'nyij.

²¹ Dios pu jo'tátaaraxi'ij i hua' mu'uj a'íjma i maj jájcha'íire',

hua' mu'uj a'íjma i maj a'yaa mana'aj tyúuxana'cire'.

²² Tavástara' pu arí a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

"Nyáaj nu muaatá'sij paj huaría'ra'nyij a'ájna a Basán;

nyajta nu muaatá'sij paj eetára'nyij a'ájna a jájritze' ti huápuí'ij atyáati',

²³ pej pij aná'jo'sixi'in mua' íicaj jitze

a'íjci jíme' i hua' xuure' i maj muájcha'íire'

ajta mej mij a'ya'muáj tzi'cífij jaayé'en i hua' xuure'."

²⁴ Taj Dios, nyaj Dios ajta nyaj Rey,

a' tyeyúuj tzajta' pu séjre' maj tyámua' ju'uurej

mej mij a' jitze ma'can tyu'yé'estej.

²⁵ A'íimaj mu anáatyij i maj tyí'chuicacaa

majta i maj tyí'cui'nacaa hua'cuajta mu huaju'

majta jé'ta' i íimuaa

a'íi mu majta quéetzarij jitze tyú'cuiinaj.

²⁶ Néijmi'i xu tyámua' tyeetyátoonyij i Dios i ti Tavástara' pué'een!

Néijmi'i xu tyámua' tyeetyátoonyij mu siaj Israel jitze ajtyáma'can.

²⁷ A'íjma jimi pu anaquéej huaméj i Benjamín, i ti cáleen,

majta mue'táj i maj tyí'ijta a'íjci jimi i Judá,

majta a'íjci jimi i Zabulón majta i Neftalí jimi.

²⁸ Nyaj Dios, huataséjrataj i paj jin néijmi'i putyí'uurej,

¡pajta tyámua' jáa'uurej tyi'táj paj je'ej huáruuj ityájma jimi!

²⁹ A'ájna ímuáj jo'tij a' tyeeyúuj já'sejre' ti ájtyeej, a'ájna a Jerusalén,

jo'maj a'ímaj i maj rey jin tyityetyu'uj tyimojo'tapuéjve,

³⁰ a'áa paj jajtyá'xi'in i Egipto, i ti je'ej pua'aj huasé'rin a'áa ti já'sejre' véjri' i játya'naj jitze,

túuru'uj majta visáaru'uj maj tyú'ma'cuj a'áa maj ja'távee

maj a'ájna jime' hua'xaahuaj i tyeétyee a'íjci jime' i maj jéehua tyí'ijcha'ij,

¡pata'aj huojocuíxi'in i tyeétyee maj jaxie've' maj huanyo'se'en!

³¹ A'áa mu a Egipto ja'ráciinyij i maj tyámua' tyimuaatyátoosij,

majta i maj Etiopía já'ma'can a'íi mu ajméjca'taxi'ij i Dios jimi.

³² ¡Setyu'táchuiicaj i Dios jimi, mu siaj tyí'ijta i cháanacaj japua,

siata'aj tyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi,

³³ a'ájna i ti ave'quéej a'áa ja'yi'vej a tajapúa,

a'ájna i tajapúa ti jusén jime' séejre'!

Xáanamujari' je'ej ti huánamujarii i ti jin tyí'xaj,

i nyúucaria'ra' ti néijmi'i putyí'uurej.

³⁴ Xaatyátzaahuatye' a'íjci i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej,

a'ájna i ti jin tyí'ijta a'íi pu néijmi'que' séejre' a'ájna a Israel,

ajta i ti néijmi'i jin putyí'uurej a'áa pu ja'rá'asej i tajapúa ti séejre' jitze i ti huá'raa.

³⁵ Huápuí'ij pu naa huasé'rin i Dios a'újna i ju tyeeyúuj tzajta',

a'ájna i hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íi pu hua'tá'caa mej mij

néijmi'i putyí'uurej ajta ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i jutyeítyeristyamua'.

¡Che' jì'réenya'aj séjre'ej i Dios!

69

Je'ej ti tyí'ijhuaj a'ájna i ti je'ej tyóomua'tzej

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jime' i cuínarij ti a'yan huatóomua'aj tijin: "Tzuhuáa." David ti ja'a'rij.

¹ Pata'aj huatányuunyij, nyaj Dios,

ji'nye nu'ríj tin atyámuí'sij a jáata';

² nu'ríj ajo'cárutyij a'ájna jo'tij va'táj ja'ajréxaj

ajta quee je'ej tyí'rij jó'nyaj ja'rányaca'neyj.

A'áa nu'ríj ja'rá'aj jo'tij jéetze' ja'tyáati'

ajta arí tin nie'tariésij i ti ca'nyíin jin muí'yej.

³ Capu che' nyai'riitye' nyaj ca'nyíin jin huajíjhua,

jéehua pu'ríj huápui'ij na'antyáacui',
 i nyaji'ij nu nyajta nyeríj jin huácua'naxij
 a'íjci jime' nyaj jéehua nyeríj á'tyeej nyaj tyi'íjchó've' i Dios jimi.
 4 Mu'ríj jéetze' huatámui'riaca' i maj cha'mana'aj tyi'táj jin nyaxana've'ej
 quee a'chu nyaj pua'mácan cájcupaj i nyamu'uj jitze,
 mu'ríj huatámui'riaca' i maj nyéjcha'íire',
 i maj cha'mana'aj na'antypuá'ritya'mu'
 majta nyahuavii nyaj huo'tátuiire'en tyi'táj nyaj quee huanáhuaj.

5 Nyaj Dios, muáaj paj jamua'reej nyaj huápui'ij quee tyú'namuajraca'aj;
 capu je'ej tyí'rij nyaj jaatyá'avaaj tyi'táj nyaj jin ootyá'ítzee.
 6 Tavástara', Dios mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néijmi'i jin an-
 tyía'mua'reej,
 miche' quee tyévi'si' huataséjre'en nyáaj nyej nyij pué'eenye',
 a'íimaj i maj muéetzij jitze tyí'ca'nyej,
 hua' Dios a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can,
 miche' quee je'ej tyityóomua'ajcay nye jitze ma'can
 a'íimaj i maj jéehua muéetzij muahuoo.
 7 A' jitze ma'can nu nyeríj néijmi'i tyo'táviicue'ri' i maj je'ej pua'aj
 tyí'nyaxaj,
 nye nyéerimij pu arí jitze séejre' i ti tyévi'si' huasé'rin,
 8 a'yaa nu een ti'ij i ti seequéj huasé'rin majta quee nyamua'tyey
 a'íimaj i maj nye'ihuámua' pué'een.

9 Jéehua nu huápui'ij jaxie've' a'íjci a' tyeyúuj,
 nye jitze pu arí tyi'rá'aj a'íjna i ti je'ej pua'aj tyí'een
 a'íjci jime' maj muéetzij je'ej pua'aj tyí'muaxaj.
 10 Nyati'ijta nyeyiinyej nyajta nye ítzi've'ej, a'íimaj mu je'ej tyí'nyaxaj;
 11 tipua'aj nyényaxaamujritya'aj, néijmi'i mu a'íimaj naatyá'a'tzij.
 12 Néijmi'i mu nyéetzij nyetyáxajta,
 majta i maj ta'ruj a'íimaj mu nyéetzij nyetyéchiicaj.

13 Nyajta nyáaj, Tavástara', nyáaj nu muéetzij jimi huatyényuusij.
 Nyaj Dios, ipata'aj ijíj naatáhuíire'en!
 A'íjci jime' i paj jéehua nyaxie've', ijíj paj naatájeevej!
 A'íjci jime' paj jin tyámua' een, inyajapuáj paj huatányuunij!
 14 ¡Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij atyájrutyey jo'tíj jo'jáxu'ta'!
 ¡Nyajapuáj paj huatányuunij a'íjma jimi i maj nyaxana've'
 pajta a'ájna jo'tíj i jájtyij ja'tyáati'!
 15 ¡Capáj tyi'tá'care'en ti nie'tárieenyij i ti ca'nyíin jin muí'yey!
 ¡Capáj tyi'tá'care'en ti i jájtyij ti viváajma'aj atyúuta'huaj
 anyojo'cárujtye'en ajta je'en na'vá'naj!

16 Tavástara', pata'aj naatájeevej;
 ¡muáaj paj néijmi'i jin tyámua' een pajta jéehua taxie've'!
 A'íjci jime' i paj jéehua tyámua' tyihuojo'mua'raj, nyejitzé paj rányeerej;
 17 ¡capáj manúujipuan nyéetzij i nyaj muahuíire'!
 ¡Ca'nácan paj naatájeevej, jí'nye je'ej pu pua'aj tyí'nya'uurej!
 18 Nyejitzé paj ajtyáxiirej, pajta je'en nyajapuáj huatányuunij;

¡nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj nyéjcha'íire'!

¹⁹ Muáaj paj jamua'reej maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj,
nyajta japuéjtzitarej a'íjci jime' i ti tyú'tyevi'raste' nyajta i maj jin
ná'xaahuaj,

muáaj paj huá'muajtyej a'tyán maj a'ín pué'een i maj nyéjcha'íire'.

²⁰ Pu'ríj nyatzájta' je'ej pua'aj náaruj i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj,
¡capu nú'ca'nyisti' nyajta quee che' nyaca'nyej!
Cha'na'aj nu'uj jahuoo

a'íjci i ti tyámua' tyinaatyéjeevej ajta ná'ancu'vaxi'.

²¹ Huá've'rij mu atyájraj i nyacue'raj jitze,
ajta nyati'ij huataí'imuj nahuáj mu naatá' ti ántzinaj.

²² ¡Che' a'íjna i hua' méesaj jo'maj tyajá'cua'caa hua' jamuán i ju'
amíincustyamua'

che' a'ín tyi'pue'éenye'ej já'ra'nyij i maj jin huavívi'ri'huaj!

²³ ¡Pata'aj huo'tá'an mej mij aracúcu'nyij muá'ra'nyij
ajta mej mij a'náj tina'aj juviváaj i jutájchij jitze!

²⁴ Hua' jitze paj jarárieenyij i paj jin nyú'camuí';

¡pajta a'íjna jin huo'tyátieeraj i paj jin nyú'camuí'!

²⁵ Che' quee che' aja'tyi'tíitaj a'ájna jo'maj tyojo'tyá'inaamuaa,
ajta quee che' a'tíj a'áa ja'chajca jo'maj a'íimaj jo'cháatima'caa;

²⁶ Ji'nye a'íimaj mu jamuaritye' a'íjci i paj muáaj puéjtzij jaatá',
majta já'xaahuaj i ti jatyácuí'nyij a'íjci i paj muáaj tyaapuéj.

²⁷ A'íj paj pajta huo'ria'rieeraj i ti je'ej pua'aj een;

¡che' quee huo'ci'tyij pej pij tyihuo'tú'uunyi'!

²⁸ ¡Huo'rio'uunaj je'ej maj ántya'ruj a'íjci jitze i yu'xarij júuricamej ti
jitzán séejre'!

¡Capáj huá'yu'xaj jo'maj ja'yu'si' i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere'!

²⁹ Pajta nyéetzij, i nyaj tyí'cui' nyajta je'ej tyé'nyamua'tzej,
na'ajriáj, nyaj Dios, pajta nyajapuáj huatányuunyij.

³⁰ Nyetyatatyójtzi're'ej nyetyi'chuíicaj i Dios,
jimi nu tyu'táchuicaj nyetyaatatyójtzi're'ej,

³¹ Tavástara' pu'ij jéetze' tyámua' tyo'tóomua'sij

quee típua'aj túuru' jimi naatámu'vejritaj
na'ríij visáaru' ti ava'ahuájme'e ajta anacáarie'ejmee.

³² Matí'ij a'íj huaséj, a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i maj je'ej tyi-
tyóomua'tzej

ajta ca'nyíjra'aj huataséjre'sij a'íjma jimi i maj jahuoo i Dios;

³³ Ji'nye i Tavástara' pu huá'namuaj a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'
ajta quee hua'xana've' a'íjma i maj eetyánami' i maj jitzán ajtyáma'can.

³⁴ ¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' tajapuá ti séejre', i cháanacaj ajta i jájrij,
majta néijmi'i a'íj maj jitze tyí'tyesejre'!

³⁵⁻³⁶ Ji'nye Dios pu a'íj japua huatányuusij i Sión

ajta tyámua' ja'uurej i chájta'naj a'áa ti tyeje'ejtyáma'can a Judá.

Hua'yojmua' i maj tyí'huíire' a'íjma pu a'rij ja'mej i chájta'naj Sión ti
ántyapuaj,

a'áa mu mij ja'cháaj muá'ju'un majta néijmi'i tyu'tyóoa'rite'sij,

a'íimaj i maj jaxie've' i ti jin ántyapuaj a'íi mu a'áa jo'cháatima'aj muá'ju'un.

70

Ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuüre'en

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. David ti ja'a'rij, mej mij a'íjna jin uhuóomua'tzij

¹ Nyaj Dios, ¡pata'aj mujo've'me'en pej pij nyajapuáj huatányuunyij!

Tavástara', ¡ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuüre'en!

² ¡Miche' huápuí'ij tyévi'si' huataséjre'en

a'íimaj i maj a'yan tyá'huoo mej mij naajé'caj!

¡Miche' tyévi'si' huasé'rihua'aj muatóo'uunaj

a'íimaj i maj jaxie've' mej mij tyinaapuéjtye'en!

³ ¡Miche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj

a'íimaj i maj nyéetzij ná'xaahuaj!

⁴ Ajta miche' néijmi'i i maj muahuoo

jéehua huatóotyamua've'en,

ajta i maj jaxie've' paj hua huatányuunyij

miche' jusén jime' a'yan tyi'xajtaj tijn: "¡Dios pu va'cán jin antyúumua'reej!"

⁵ Ajta nyaj jime', nyaj quee je'ej tyéejviicue' nyajta je'ej tyé'nyamua'tzej, nyaj Dios, ¡ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuüre'en!

Muáaj paj a'íin pué'een i ti naatáhuüre'sij ajta nyajapuáj huatányuusij;

¡capáj mu' já'tyeevi'in, Tavástara'!

71

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i a'tij ti arí vásti'

¹ Tavástara', muéetzij jimi nu jahuoo pej pij naatyáhuüre'en;

¡capáj a'náj tyi'tá'care'en nyej nyij a' jimi je'ej pua'aj tyo'tányamua'tyij!

² ¡Pata'aj nyajapuáj huatányuunyij, pajta je'en tyámua' tyinaatyécha'íin, jí'nye muáaj paj néijmi'i jin tyámua' een!

A'tzúj cui' náanamuj, pajta nyajapuáj huatányuunyij.

³ Muáaj paj a'íin pué'eenye' i nyaj jitzán arányaca'nyej,

¡muáaj paj a'íin pué'eenye' i ti jitzán i'rij tí'ij náahuüre'en pajta i ti nyajapuáj huatányuunyij!

¡Muáaj paj a'íin pué'een i nyaj jitzán arányaca'nyej ajta tí'ij náahuüre'en!

⁴ Nyaj Dios,

nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij,

a'íjci jimi i ti tyi'tyacuí'caa pajta i ti ja'ránajchi ti huanyo'se'en,

⁵ jí'nye muáaj, Tavástara', nyati'ij nyana'aj tyi'tyamuestaca'aj

muáaj paj a'íin pué'een i nyaj jitzán tyi'ijchó've' pajta tyámua' tyi'nyecha'ij.

⁶ Nyóoche' nu nyáaj a'áa ja'séeria'caj i jucáara' jitze i náanaj,

nyajta nyeríj muéetzij jitze arányaca'nyajca'aj.

¡Muáaj paj tyu'tá' nyej nyij huanie'huaj!

¡Nyáaj nu a'náj tina'aj tyi'muatyóotzi're'ej na'mej!

7 Mue'táj mu meríj nyéetzij tyámua' nyojo'sej,
ajta muáaj paj a'ín pué'een i ti nyahuiire'.

8 A'náj tina'aj pu i nye tyenyij jitze séejre'
neye nyij a'íj huatáchuicaaj i paj jin naa huasé'rin,

9 capáj nyaxana'va'aj tipua'aj nyeríj vastacirie'ej,
capáj manúujipuan tipua'aj nye quee che' nyaca'neye.

10 A'ímaj i maj nyéjcha'íire', i maj jaxie've' maj naajé'caj,
a'ímaj mu meríj antyóosiij majta tyámua' ju'uurej mej mij je'ej náa'uurej.

11 A'yaa mu tyí'xaj tíjin: "¡Siata'aj jaataváj siajta je'en jaatyéevi',
ji'nye Dios pu arí majúuriej
capu ij a'táj japuan huatányuusij!"

12 Capáj nye jimi ajtáyi'can, nyaj Dios;
¡ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuire'en!

13 ¡Miche' tyévi'si' huataséjre'en majta je'ej hua'antypuá'ritye'en
a'ímaj i maj nyéetzij nyéjcha'íire'!

¡Miche' huápu'ij huatóotyevi'ra'astaj
i maj a'yan tyá'xie've' tí'ij nyéetzij je'ej pua'aj tyí'nya'uurej!

14 Ajta nyáaj nu a'náj tina'aj a'jimi tyí'ijchó've'ej na'mej,
nyajta jéetze' nyajtáhua'aj jéetze' nu tymuaatatyójtzi're'ej,

15 a'náj tina'aj nu muéetzij muaxáataj na'mej i nye tyenyij jime'
paj muáaj tajapuá huatanyúj pajta néijmi'i jin tyámua'
tyito'xá'pu'íntari'tzej.

¡A'íi pu a'íi pué'een i ti quee nyai'riitye' neye nyij yo'itéej ná'ra'nyij!

16 Nyataxáajta je'ej paj muáaj tyi'táj va'cán jin tyí'muarie', Tavástara'.

¡Nyáaj nu jaataxáajta paj muáaj pana'aj a'ín pué'een i ti quee tyi'táj jin
á'itzeere'!

17 Nyaj Dios,

muáaj paj néijmi'i tyinaamuá'tyej nyati'ij nyana'aj tyu'cleeenyi'tariaca',
ajta nyóoche' nu jaxáataj na'mej i paj va'cán jin tyí'muarie'.

18 Nyaj Dios, capáj manúujipuan

tyij nyajta nyeríj nyáaj vastacirie'ej nyajta ava'cuenavi'ij,
ji'nye nyóoche' nu hua'ixáatya'aj na'mej paj muáaj néijmi'i putyí'uurej
a'íjma íjij maj huátyeityee ajta majca'huáyee maj huataséjre'sij.

19 A'íjna i paj jin tyá'xa'pu'íntare', nyaj Dios, tajapuá pu imuáj ja'rá'asej,
muáaj paj va'cán jin tyí'muarie',

¡capu síj ajtáhua'aj séejre' ti a'yan een pati'ij muáaj!

20 Tyij pajta períj naatá' neye nyij jaaséj
i ti jéehua je'ej pua'aj tyí'ricij ajta jéehua i xaamújrira'aj,

pajtáhua'aj paj naatá'sij neye nyij júurij ná'ra'nyij,
pajtáhua'aj paj na'ajriásij tyétye' imuáj i chuéj tzajta',

21 va'cán paj jin tyámua' tyinaatyátoosij

pajta je'en tyámua' tyinaatyéjeevij.

22 Nyajta nyáaj, nyaj jime',

nyetyu'táchuicaaj nyajta tymuaatatyójtzi're'ej a'íjci jime' i paj tyámua'
een

a'íjci jitze i áarpaj nyahta i canárij jitze,
 nyaj Dios, muáaj paj tyámua' een a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can.
 23 Nye tyenyij pu huatóotyamua've'sij ti'ij muéetzij muaatáchuiicaj,
 a'yájna ti'ij ajta néijmi'i i nye tyévi, i paj muáaj japuan huatanyúj.
 24 A'yaa pu'uj tána'aj i nyenyanúu tyi'xáataj ja'mej a'náj tina'aj
 paj muáaj jí'reenye'ej séejre',
 jí'nye a'íimaj i maj jaxie'va'ca'aj ti'ij nye jimi je'ej pua'aj tyá'ra'nyij
 a'íjma pu arí a'íin hua'cáana j i ti tyévi'si' huasé'rin.

72

Je'ej maj tyityeetyényuunyij a'íjci jime' i rey

Salomón ti ja'a'rij.

- 1 Pata'aj jaatá'an, nyaj Dios, a'íjci i rey,
 a'íjci i paj muáaj jin tyá'xa'pui'intare' pajta i paj jin tyámua' een,
 2 ta'aj ij a'íjci jime' i paj jin tyámua' een ajta i paj jin tyá'xa'pui'intare'
 a'íjci jin tyu'ta'íjtaj a'ájna a chájta'naj jitze ajta a'íjma jimi i maj a jimi
 quee je'ej tyéejviicue'.
- 3 Che' i jiríj jitze huataséjre'en ajta i ti cavi'yetze'ejmee jitze
 i ti tyámua' tyí'een ajta i maj tyámua' tyí'tyesejre'ej a' chájta'.
- 4 ¡Che' a'ájna i rey tyámua' tyihuo'xá'pui'intari'tze'en a'íjma i maj quee
 je'ej tyéejviicue'!
- ¡Che' hua' japua huatányuunyij hua' yojmua' i maj jajpuéjtzij
 ajta huo'tzínajra'nyij a'íjma i maj je'ej pua'aj huá'uurej!
- 5 ¡Che' i rey a'náj tina'aj muéetzij jimi tzáahuatyí'ra'aj tyícha'íij,
 ti'ij ooj i xicáj ajta i máxcirie' séjre'ej!
- 6 ¡Che' a'yan eenye' mati'ij i víityee ajta i japúutzarij
 maj tyí'ipuj i chuéj japua majta i ixáj!
- 7 ¡Che' jéehua séjre'ej i ti tyámua' een ajta i ti huatóoje'yej
 a'íjci xicáara' jitze ti'ij a'íin tyu'ta'íjtaj,
 'asta na'aj quee che' má'hua'tan i máxcirie'!
- 8 ¡Che' néijmi'que' tyu'ta'íjtaj ti'ij na'aj jo'tij síij i járij ja'vá'asej ajtáhua'aj
 i síij,
 ti'ij na'aj a'ájna i játya'naj jitze Éufrates 'asta jo'tij i chuéj joo'asej!
- 9 ¡Miche' i maj jájcha'íire', i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij quee já'tyi'tij,
 miche' a'íimaj jimi huatóotonyij!
- 10 ¡Miche' tyi'tíj tyaatapuéjve'en majta jaatyátzaahuatye'en
 i maj rey jin tyityetyu'uj a'ájna a Tarsis majta jo'tij ja'rahuáchijmee i
 járitze',
 i maj rey jin tyityetyu'uj a'ájna a Sabá majta a Sebá!
- 11 ¡Miche' néijmi'i i maj rey jin tyityetyu'uj jimi tyítunutaxi'in!
 ¡Majta néijmi'i jaatyáhuíire'en i maj séej chuéj japua jo'cháatimee!
- 12 Jí'nye a'íi pu japuan huatányuusij je'ej ti tyá'huoo a'ájna i ti quee je'ej
 tyéejviicue'
 ajta a'íjci i ti jajpuéjtzij i ti quee a'tíj jahuíire'.
- 13 A'íi pu hua'ancu'vajxi'ij a'íjma i maj quee óotzaahuatye'

ajta japuan huatányuusij i huá'juuricamej a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'.

14 Hua' japua pu huatányuusij i ti jéehua tyihuá'tyesi'huaritye' ajta i ti je'ej pua'aj tyihuá'uurej, jji'nye i huá'juuricamej pu jéehua jimi juxie've'.

15 ¡Che' jusén jime' júurij i rey!

¡Miche' ooroj jaatá'an a'áa ti já'ma'can a Sabá!

¡Miche' a'náj tina'aj jahuoocaj i Dios jimi a'íjci jime'!

¡Che' i Dios a'náj tina'aj tyámua' tyeetyátoonyij!

16 ¡Che' jéehua i tyerficuj huáxoovi'in a'ájna jo'tij a'íin já'ma'can

ajta je'en jéehua séjre'ej i ti cavi'yetze'ejmee jitze i jiríj!

¡Che' jéehua i jatzij huataséjre'en a'yájna ti'ij a'ájna a Líbano

ajta je'en jéehua íjmueeya'xi'in ti'ij i íxáj itzitáj ti já'sejre'!

17 ¡Che' jusén jime' séjre'ej je'ej ti ántyapuaj a'íjna i rey,

ajta je'en a'yan á'tyeevi'in ti'ij i xicáj á'tyeeren!

¡Miche' néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua

a'íj jitze ma'can tya'ancuriáan i maj jin tyámua' tyityeetyátuihuaj!

¡Majta je'en néijmi'i i maj séej chuéj japua jo'cháatimee jimi huatóotyamua've'en!

18 Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Dios, hua' vástara' ajta hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can,

i ti a'íi na'aj a'íin pué'een i ti va'cán jin tyí'muarie';

19 che' jusén jime' tyámua' tyí'sejria'aj i ti jin ántyapuaj ajta huápuí'ij naa huánamuajrii.

¡Che' néijmi'que' i cháanacaj japua huataséjre'en i ti jin naa huasé'rin!

¡Che' a'yan tyá'ra'nyij!

20 A'yaa pu antyipuá'riaca' je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i David, yójra' a'íjci i Jesé.

73

Tyi'tíj ti i Dios tyú'puejve'

Chuíicarij Asaf ti ja'a'rij

1 ¡Tyámua' pu i Dios huojomua'raj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjma jimi i maj tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta'!

2 Típua'aj jéetze' á'tyeevi'cajche', nyáaj nu eetavetyíche'en,

tímua' nu antyípuityaca' i nyaj íicaj jime'.

3 Ji'nye nyahua'anchueerej ti'ij tyámua' tyí'rijca

a'íjma jimi i maj óotzaahuatye' ajta a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

4 Capu a'íjma hua' jitze juxie've' típua'aj muáacui'nyij,

ji'nye camu a'íimaj tyi'tíj jin tyí'cucui',

5 capu tyi'tíj huá'itziitye' ti'ij i séecan i tyeétyee

capu ajta tyi'tíj je'ej pua'aj ricij a'íjma jimi ti'ij tyihuá'uurej i séecan.

6 A'íj mu jin a'íj acájticij i maj jin óotzaahuatye'

majta a'íj tyi'tyóoche'tyee i maj jin junyo'si'tye';
 7 huápu'i'ij mu juxáahuaj tyí'cua' a'íj pu jin quee tyi'tíj hua' jitze juxie've',
 majta mu jaxie've' maj jéehua tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij.
 8 Je'ej mu pua'aj tyi'xáataj, mootzáahuatya'aj majta quee tyi'tíj á'tyase'ej
 a'íi mu hua'nyeechej mej mij je'ej pua'aj huárinyij majta hua'nyo'si'tye',
 9 majta je'ej pua'aj tyá'xaj i tajapuá ti séejre'
 majta junyanúu jin je'ej pua'aj tyí'uurej i cháanacaj japua.

10 A'íj mu jin i tyeítyee tyámua' tyihuá'xaj
 majta quee pújoorej mej mij jáamua'reej tyi'tíj maj jin je'ej pua'aj ricij.
 11 A'yaa mu tyí'ihuo' tijin: "¿Nyiquij i Dios jamua'reeren?
 ¿Nyiquij jamua'reeren a'íjna i ti jútye' imuáj já'sejre'?"
 12 ¡Sياهو'séj a'íijma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij!
 Juxáahuaj mu naa meríj jéetze' tyityetyoochíjtyaanyi'taj.
 13 ¡Capu tyi'tíj je'ej tyí'huüre' nyej nyij tyámua' eenye' i nyaxiéjnyu'caa
 tzajta'
 nusu nyaj tyi'cánya'a'ri' néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een!
 14 J'i'nye a'náj tina'aj mu nyetyáava'raj,
 majta ti'íj púna'aj ariá'pua'aj puéjtzij mu nyatá'caa.

15 Tipua'aj nyáaj a'yan nyetyu'mua'tyiiche'en mati'ij a'íimaj,
 je'en nu pua'aj hua'uréenyijche' a'íijma a'yóojmua'.
 16 A'yaa nu tyá'xie'va'ca'aj nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyiiiche',
 ajta canu pujáaru'j j'i'nye huápu'i'ij pu naatatyési'huarityej.
 17 A'aj nu'uj nyati'ij a'uún jo'tyájrurij u tyeyúujra' tzajta' i Dios
 aj nu nyij jáamua'reeri' jo'maj a'íimaj jóohuiixi'ij,
 18 a'áa paj huojotyáhuui jo'tij jo'pu'tyi'ij
 pajta a'áa huojóotajchi jo'tij je'ej pua'aj tyejé'een.
 19 ¡Cái mu'uj mij á'tyeeren mati'ij mij antyipua'rij!
 A'íjna i ti tzi'nyire' pu hua'antyipua'rite'sij.
 20 Pati'ij muáaj, Tavástara', ájchenyij,
 a'yájna ti'ij síj ti huájij ti tyáacusima'aj,
 pahuo'tyáxaahuataj i maj hue'tzij jin jusejrataj.

21 Nyáaj nu huápu'i'ij nyu'camui'ca'aj
 ajta i nyaxiéjnyu'caa tzajta' nú'cui'ca'aj,
 22 j'i'nye a'íi nu pué'eenye'ej i ti quee tyihuojó'itej nyajta quee tyi'tíj
 huayí'tihua'aj,
 ja'yaa nu a'jimi éenye'ej ti tyi'tíj ti simuárun ti quee tyihuojó'itej!
 23 Ajta a'yájna, a'náj tina'aj nu muéetzij jimi séjria'ca'aj.
 Nyamuáca' paj tyivi' nyamuáca'ta' ti pujmua',
 24 tyámua' paj tyinu'cájuyetyej a'íjci jime' je'ej paj tyináa'ixaa'j
 ajta ti'ij néijmi'i tye'entyipua'rej tyámua' paj naa tyinaataxié've'ej.
 25 ¿Atajnyí nyamua'tyey u tajapuá?
 ¡Muéetzij nu'uj!
 Tipua'aj muéetzij jamuán anyo'tyávaacaj canu tyi'tíj xie've' cháanacaj
 japua ti já'ma'can.
 26 Néijmi'i pu i nye tyévira' á'pua'rej,

ajta i Dios pu a'ñin pué'een i nyaj jitzán séeria'aj na'mej jusén jime',
ajta tyámua' tye'cha'ñij ja'mej i nyaxiéjnyu'caa.

²⁷ A'ñimaj i maj muéetzij jimi ajtáciiney, a'ñi mu cui'nyij;
ji'nye muáaj hua'antyipua'ritye'sij a'ñijma i maj ti muéetzij jimi ajtací'ij.

²⁸ Ajta nyáaj nu ajtyáxirij i Dios jimi,
ji'nye a'ñi pu nye jimi jéetze' tyámua' een.
Muáaj, Tavástara' nyaj Dios, a'ñi paj pué'een i ti naatyáhuüre'ej,
nyáaj nu nyij néijmi'i huataxájta tyi'tij paj je'ej huáruuj.

74

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij ti'ij huó'huüre'en chájta' maj jo'cháatimee
Nyúucarij ti naa huánamuajrii a'ñin ti ja'a'rij i Asaf

¹ Taj Dios, ¿ji'nye pej pij jusén jin matuuhua'xij?

¿Ji'nye pej pij huápu'i'ij tyi'ijnyú'caca'
a'ñijma jimi i cánya'xi muéetzij maj aya'muaj?

² Huo'támua'reeri' a'ñijma i maj a'chájta'naj pué'een,
a'ñijma i paj hua'antiyhuo'j ti'ij néijmi'i tyo'huatyóochej,
a'ñijma i paj hua' japua huatanyúj mej mij a'tyétyeristyamua' pué'eenye'ej
muá'ra'nyij.

Ootámua'reeri' a'ñici i jirij Sión ti antyapuj, a'ájna jo'paj ja'chej.

³ Mupo'vé'me' pej pij jaaséj a'ñici i ti quee je'ej huasé'rin;
a'ájna i ti tájcha'üre' pu arí néijmi'i tyu'tyá'uj a' tyeyúuj tzejta'.

⁴ A'ñimaj i maj muájcha'üre' a'ñi mu tyí'chuiicaj a' tyeyúuj tzejta' a'ñici jime'
maj tyu'tyáamue'tij;

¡majta tyi'tij atyojo'huúitya'ajraa i ti jin ámiteere' maj a'ñimaj
tyu'tyáamue'tij

⁵ a'ájna a' ti jo'tyényinyi'ij i tyeyúuj!
A'yaa mu ricij mati'ij i ciyéj maj tyi'tavéjchij
a'ájna jo'tij huápu'i'ij jo'itzitaj,

⁶ a'ñi mu jin i tyapuéj majta i martíyuj
tyu'tyú'uj i ciyéj ti jin tyi'taavijhuaca'aj.

⁷ Majta mu jaatyáatiej a'ñici a' tyeyúuj,
meetyáxaahuataca' a' tyeyúuj;
mati'ij néijmi'i huatyu'uj ajta je'en a' chóota' ja'ajquéj ja'raa.

⁸ A'yaa mu tyaaxá'pu'i'intarej maj néijmi'i tye'entyipua'ritye'en,
néijmi'que' mu tyu'tiéerajraa i chuéj japua
jo'tyaj já'tasi'rihua'aj tyej tyij muatyáanajche.

⁹ Capu che' séejre' a'ájna jo'tij tyámua' tyejé'eenye'ej;
capu che' síj séejre' ti a' jitze ma'can tyi'xaxa'aj,
catu tyana'aj jamua'reej a'chu ti a'ájna á'tyeeren.

¹⁰ Taj Dios,

¿a'chunyéj ooj á'tyeeren ti je'ej pua'aj tyi'taxáataj ja'mej a'ájna i ti
tájcha'üre'?

¿A'chunyéj ooj á'tyeeren ti muéetzij je'ej pua'aj tyi'muaxáataj ja'mej?

¹¹ ¿Ji'nye pej pij ja'avaaj a'muáca' i ti néijmi'i putyí'uurej?

¿Ji'nye pej pij curia'tú'tu'ujmee?

¹² Ti'ij na'aj jájcuaj imuáj, muáaj paj Rey jin tyi'tyéjvee.

Muáaj, taj Dios, mue'tíj paj tyu'tyáamue'tíj

a'íjci japua i cháanacaj:

¹³ muáaj paj uya ráxiiraxij i jájrij a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej, pajta hua' mu'uj íjveechixij i tyi'tyán maj viváajma'aj tyitye'sejriaca'aj a jáata',

¹⁴ pajta ja've'tzij i mu'úura' a'íjci i ti je'ej pua'aj huasé'rin ti a'yan ántyapuaj tíjin Leviatán

pajta je'en a'íjima huatá'an mej mij jaatyájci'mej i tyi'tyán a'áa maj tyityeje'sejre' jo'tíj quee já'tyi'tíj.

¹⁵ Muáaj paj tyu'tá' ti huatámui'vej i játya'naj jitze ajta jo'tíj ja'aj jéexavi'ijmee

pajta tyu'tá' ti atyáxixi'nyij i játya'naj ti a'náj tina'aj muí'yaca'aj.

¹⁶ Muéetzij pu mua' a'rij i tújca'rij ajta i tíca'rij;

muáaj paj tyámua' jáaruuj i máxcirie' pajta i xicáj;

¹⁷ muáaj paj jaatyé'itej jo'tíj joo'ástimee i cháanacaj;

muáaj paj tyu'tá' ti'ij huáxicaj ajta ti'ij huáseevi'in.

¹⁸ Muáaj paj jamua'reerej, Tavástara', ti a'íjna i ti tájcha'íire' muéetzij je'ej pua'aj tyí'muaxaj,

majta i tyeítyee i maj quee ma'umuámua're' a'íi mu majta je'ej pua'aj tyí'muaxaj.

¹⁹ ¡Capáj jusén jime' huápu'i'ij tojó'hua'nan!

A'yaa tu een ti'ij i jáamui' catu uhuácaca'nye',

¡capáj tatató'ra'an a'íjima jimi i maj tyí'tyaci'macaa!

²⁰ ¡Pata'aj jo'támua'reej tyí'tíj paj jin tya'tá'ratziiri',

ji'nye néijmi'que' mu i chuéj japua jucu'raj

a'yaa pu'ujtána'aj tyí'ricij jo'tíj i chuéj joo'ástimee!

²¹ Capáj tyí'tá'care'en maj já'xaahuataj a'íjci i ti quee je'ej tyéejtyoovej,

¡tyu'tá' mej mij tyimuaatatyójtzi're'en a'íjna i ti quee je'ej tyéejviicue' ajta i ti quee óotzaahuatye'!

²² ¡Ájchesij, taj Dios! ¡Pajta a' japua huatányuunyij!

¡Ootámua'reej maj quee ja'antyápuacitacaa maj je'ej pua'aj tyí'muaxajta a'íimaj i maj quee ma'umuámua're'!

²³ Capáj yó'hua'nan je'ej maj tyí'tyejijhuaj a'íimaj i maj muájcha'íire',

je'ej maj meríj jéetze' tyí'tyejijhuaj a'íimaj i maj quee tyihuojó'itej.

75

Dios, i ti Juées jin tyi'tyéjvee

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Capáj tyi'tíj antyú'na'an. Chuíicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en maj jin jaatyáanajche Asaf ti ja'a'rij

¹ Muéetzij tu tyí'muatyójtzi're', taj Dios,

muéetzij tu tyí'muatyójtzi're',

a'yaa tu jéehua tyá'huoo a' jitze ma'can tyajta a'íj tyí'chuiicaj i ti naa tyu'sé'rin muáaj paj tyu'taahuaca'.

² Tavástará' pu a'yan tyí'xaj tijin:

“A'ájna a'náj nyej nyáaj a'yan tyaataxájta, nyáaj nu néijmi'caa tyámua' tyá'xijtye'en.

³ Tí'ijta huatóoca'tzij i chuéj, majta néijmi'i i maj japuan huacháatimee, nyáaj nu a'ín pu'e'en i ti tyámua' tyé'cha'ij i ti japuan róoca'nyej.”

⁴ Ajta a'íjma i maj óotzaahuatye' ajta i maj je'ej pua'aj ricij a'yaa nu tyi'huá'ixaatye' tijin:

“Caxu junyo'si'tye'ej caxu siajta óotzaahuatye'ej;

⁵ caxu a'ij jitze tyí'ca'nyej tyi'tíj siaj huayí'tin

caxu huápu'ij óotzaahuatye'ej tipua'aj tyi'tíj setyáxajtasime'en.”

⁶ Ji'nye capu i puéjtzij a'áa je're'nyesij

a'ájna jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij nusu jo'tij ja'ancáru'pij,

capu ajta a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij nusu a jiríj tzejta',

⁷ sulu a'íi pu i Dios Juées ti jin tyi'tyéjvee:

a'íi pu séecan huatyáxaahuataj ajta séecan tyámua' tyu'tyátoosij.

⁸ Tavástará' pu ji'tyáaja i jumuáca' jitze i ti jitzán uhuáa' i ti jin nyú'camui', nahuáj pu á'naxcaj ajta arí újmue'riaca'.

Tí'ij jajxíre'en a'íjci i nahuáj,

néijmi'i i maj je'ej pua'aj ricij i cháanacaj japua

a'íi mu néijmi'i juquéi'sij.

⁹ Nyáaj nu a'náj tina'aj jaxáataj na'mej i Dios ra' a'íjci i Jacob

nyajta jimi tyu'táchuiicaj;

¹⁰ ji'nye a'íi pu ja'antypuá'ritye'sij i maj jin óotzaahuatye' a'íimaj i maj je'ej pua'aj ricij;

ajta jéetze' pu tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i tyáataj ti tyámua' tyí'tyevij.

76

Dios, i ti néijmi'i jin tyu'tyámue'tij

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jin tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. Chuícarij maj jin tyaatatyójtzi're'en maj jin jaatyáanajche Asaf ti ja'a'rij

¹ Dios mu néijmi'que' jamua'tyej a'ájna a Judá;

néijmi'que' pu namuajre' a'ájna a Israel je'ej ti a'ín antyapuaaj.

² I tye'yújra' a'áa pu já'sejre' i jiríj japua ti a'yan antyapuaaj tijin Sión, a'áa ti já'sejre' a Jerusalén;

³ a'áa pu tyu'tyáana'xij i tyapúusti'ij i maj jin junyo'si'tya'ca'aj,

i maj jin huatyóonaj, chúun, tú'namua'aj ajta i'ríj.

⁴ ¡Muáaj paj huápu'ij naa huasé'rin, taj Dios!

¡Jéetze' paj va'tíj séejre' quee i jiríj ti jusén jin séejre'!

⁵ A'íjma mu néijmi'i tyo'huáari'ri' i maj jéetze' jaayí'tin maj huatyéno'se'en,

majta quee je'ej huarij a'íimaj i maj jéetze' uhuácaca'nye'ej, a'íimaj mu tajísa'puaj huatácu'tzuca' mati'ij mij huácuij.

⁶ Camu majta che' pújoorej mej mij huatáhuaaxi'in i caríáata' majta i cahuáayu'uj

pati'ij muáaj, Dios ra' i Jacob huo'tányeechej.

7 ¡Muáaj paj huápu'i'ij á'tzaahuaty'i're'!

¿A'tanyij pújoorej ti'ij a'jimi ajo'tyávaacaj
ti'ijta huataséjre'en i paj jin nyú'camui'?

8 Tajapuá pu ímuáj séejre' i puéjtzij paj taatá'sij,

ajta i cháanacaj pu tyí'tziñnye' a'íj pu jin quee che' táhuan,

9 taj Dios,

pati'ijta ájchenyij pej pij tyo'xá'pu'i'intare'en

ajta pej pij hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj japuéjtzitarej i
cháanacaj japua.

10 A'íjna i ti jin nyú'camui' i tyéviij a'íi pu pué'eenye'ej ja'mej i ti jin
tyimuaatatyójtzi're'ej,

¡tyij ajta cíi na'aj tyí'ijnyú'caj a'íi pu pué'eenye'ej ja'mej a' cúruun!

11 Siata'aj mua'aj jimi tya'tóoratziij a'íjci i Tavástará', siajta i Dios jimi,
siajta je'en néijmi'i jin aróo'astej.

Mua'aj, mu siaj ataváatimee a'íjci jimi i ti a'yan tyúuxie've' tyaj
tzáahuaty'i'ra'aj jimi tyícha'íj,

¡siata'aj jimi tyu'támu'vejritaj!

12 Ji'nye a'íi pu huáari'raj i huá'juuricamej a'íjma i maj tyí'ijta

ajta tyu'tá'sij mej mij tyu'tátziñnye'en i maj tyí'ijta i cháanacaj japua.

77

Tyiche' jitzán tyú'mua'tyij i ti jin i Dios tyí'muarie'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. A'íin ti ja'a'rij i
Jedutún. Chuícarij Asaf ti ja'a'rij

1 A'íjci jimi nu i Dios ca'nyíin jin huatyényuusij

ta'aj ij a'íin náanamuj.

2 Tipua'aj séej xicáj jitze nyényaxaamujritya'aj a'íj nu huonyij i
Tavástará',

nyajta quee jaatapuá'citaj nyaj ajméjca'taxi'in

nyati'ijta tíca' tyényuusime'en.

Capu i'ríj ti huóoso'pe'en i nyajúuricamej.

3 A'íj nu ootámua'reerij i Dios, nyajta je'en nyeyiinyen,

nyajta je'en uhuányamua'tzij, aj nu nyij tányij huatányaxaahuataj.

4 Muáaj, Tavástará', capáj nyatá'caa nyej nyij ootyájcutyij;

¡canu che' je'ej jájtyoovej, ajta quee che' nya'i'riitye' nyaj tyu'taxáj!

5 A'íj nu jitze tyí'riá'mua'sij i xicáj nyajta i nyinyi'ra'aj yatij je're'nyej,

6 nya'tamua're'rii nyaj tíca' tyí'chuicacaria'aj.

Nyatzájta' nu a'yan tyí'riá'mua'sij, nyajta je'en a'yan tyu'ta'íhuo'sij tíjin:

7 ¿Nyiquij jusén jime' nyu'camui'ij ja'mej i Tavástará'?

¿Nyiquij quee che' tyámua' tojo'mua'ráj ja'mej?

8 ¿Nyiquij arí huatyápua'riaca' i ti jin taxie'va'ca'aj?

¿Nyiquij arí jusén jime' huatyápua'riaca' i ti jin tya'tóoratziiri'?

9 ¿Nyiquij arí i Dios yo'huá'xij i ti jin tyámua' tyí'tyevistaca'aj?

¿Nyí arí huápu'i'ij tyinyú'caca', ajta je'en quee che' tá'cu'vej?

10 Ajta i ti jéetze' je'ej pua'aj nya'asej a'íi pu a'íin pué'een i nyaj a'yan tyí'mua'ajcaj

ti a'íjna i ti tajapúa já'sejre' quee che' a'íin pué'een ityájma jimi.

11 A'íj nu tyo'támua'reerij i ti naa tyihúa'sejratye'

i ti anaquéej tyí'sejria'ca'aj i Tavástara' jimi,

12 a'íj nu néijmi'i tyo'támua'reerij i ti a'íin tyú'taahuaca'.

13 Taj Dios, muáaj paj néijmi'i jin tyámua' ricij je'ej paj tyi'tíj uurej;

¿nyiquij ajtáhua'aj síj séejre' i dios ti a'yan een pati'íj muáaj?

14 ;Muáaj paj a'íin pué'een i Dios i ti a'íj tyí'taahuaj i ti naa tyu'sé'rin!

¡Muáaj paj huo'taséjratyej néijmi'caa i tyeítyee i paj néijmi'i jin putyí'uurej!

15 Pajta i paj néijmi'i jin putyí'uurej a'íj paj jin hua' japua huatanyúj a' tyeítyeristyamua',

yójmua'mua' a'íjci i Jacob pajta a'íj tyí'yojmua' i José.

16 Taj Dios, ti'íj i jájrij muaaséj, a'íi pu tyu'tátziin,
ajta huatóoca'tzij i jájtyij tyétye' ímuáj ti já'sejre',

17 majta i jéetirij tyu'tá' mej mij huatyéviijey,

majta mu tyényuuve'ej u tajapúa

majta néijmi'que' tyóona'axcava'ra'aj.

18 Ajta huatánamuaajre maj tyényuuve'ej a'ájna jo'tij jó'aacaj,

néijmi'que' pu i cháanacaj japua huanyéeri'ciriajraa a'íjci jime' i maj tyána'axcava'ra'aj

ajta néijmi'i i chuéj ca'nyíin jin huatóoca'tzij.

19 Pajta tyu'tá' maj antáciinyej i jájritze',

muáaj paj antáaraa i jájtyij jitze,

ajta capu a'tíj jáamua'reeri' jo'paj jo're'nyej.

20 Pahuó'vi'tisime'ej a'tyéityeristyamua' a'yájna mati'íj a'ya'muáj,

a'íjma jitze ma'can i Moisés ajta i Aarón.

78

Je'ej ti i Dios tyámua' tyí'uurej a'íjma jimi i jutyéityeristyamua'

Nyúucarij ti naa huánamuaajrii Asaf ti jin tyihuo'muá'tyey

1 Mua'aj mu sij nyetyeítyeristyamua' pué'een, a'yaa xu huárinyij je'ej nyaj tyaja muamua'tyey;

¡siata'aj ecóotutaxi'in sij tyámua' tyáanamuaaj je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye'!

2 Séej nu nyúucarij jin tyajamuaaté'exaatye'sij,

a'íj nu tyu'taxájtaj tyi'tíj ti aviitzi'huaca'aj

ti'íj na'aj jájcuaj ímuáj yatij je're'nyej.

3 Tyi'tíj tyaj huánamuaajri' tyajta jamua'reej

majta i tahuásimua'ci'íj maj táa'ixaaj,

4 catu huo'tyá'aviitze'ej a'íjma i tayójmua'.

A'íjma jitze ma'can i maj tajitzé eerányesij a'íjma tu jin tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara'

tyajta jaataxájtaj i ti néijmi'i jin putyí'uurej ajta i ti jin naa huasé'rin.

- 5 Dios pu nyúucarij huatyájto a'íjci jimi i Jacob;
ajta tyi'tíj jin tyu'ta'íjtaca' a'ájna a Israel,
ajta a'íj jin tyihuo'ta'íj i tahuásimua'ci'íj
mej mij a'íimaj huo'mua'tyej i maj hua' jitze eerányesij,
6 mej mij jáamua'tyij i maj majca'huáyee hua' jitze eerányesij,
hua' yojmua' i maj nanie'huan,
majta je'en a'íimaj, a'íjma mu mijta mua'tyen i juyójmua',
7 mata'aj mij i Dios jitze tyú'ca'nyej
majta je'en quee yo'huá'xij je'ej ti a'íin tyú'ruuj,
ajta mej mij a'yan huárinyij je'ej ti tyi'tíj jin tyu'ta'íjtaca'
8 mej mij quee a'yan huárinyij mati'íj i hua' huásimua'ci'íj,
i maj quee tyihuojó'itej majta quee ma'umuámua're',
majta quee tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta' nusu i ju júuricamej jitze,
ityeítyee maj quee tyámua' tyityetyúucha'íica'aj i Dios jimi!
- 9 A'íimaj i tyeítyeristyamua'me'en a'íjci i Efraín,
i maj tyámua' eenye' a'íjci jime' i tú'namua'aj majta i'ríj
a'íi mu huatóo'uj a'íjci xicáara' jitze mati'íj huatyéenyosej,
10 camu jaatyátzaahuatyej i Dios ti jin tya'tóoratziiri'
camu majta jaataxié'vej maj ja'rá'astej je'ej ti a'íin tyi'mua'taj.
11 A'íi mu yo'huá'xij je'ej ti a'íin hua' jimi tyu'muáriej,
ajta i ti naa tyu'sé'rin a'íin ti tyihuo'taséjratyej.
12 Dios pu tyihuo'taséjratyej i ti naa tyu'sé'rin a'íjma i
já'muahuasimua'ci'íj
a'áa ti huataca'aj a Soan, a'áa ti já'sejre' a Egipto:
13 ajta hua'puaquéj jájsi'rej i jájri'j, ti'quij huo'ta' maj antáciinyej,
ajta a'íi pu juxa'aj a'yan jáaruuj ti'íj jáxu'uj ti ájtaavijhuaca'.
14 Tújca pu jéetirij jin huo'vi'tisime'ej,
ajta i tíca' tiéj pu jin huo'tátzavi'tye'sima'aj.
15 Ajta a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj a'íi pu tyetyéj ti ve'éj jé'ta' ootátaaraca',
ajta je'en mui'caa i jájtyij huo'ta'.
16 ¡Dios pu tyu'tá' ti i jájtyij eerányej a'íjci jitze i tyetyéj
a'íj pu'íj jin va'tíj i jájtyij huatámui'yaca'!
- 17 Majta a'íimaj móoche' mu atyá'itze'rihua'aj i Dios jimi,
camu jaatyátzaahuatyej a'íjci i tajapúa' ti já'sejre' mati'íj a'áa jo'tyú'uuca'aj
jo'tíj quee já'tyi'tíj.
18 A'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj jaatyéesej
cue'ráj metyi'huo'j a'íjma ti tya'ránajchica'aj.
19 Jitzán mu rányuuca'aj, a'yan metyi'xáataj tíjin:
“¿Nyi i Dios mujo'va'ma'aj ja'mej ti'íj méesaj japua tyitáacue'tyej a'yájna
jo'tíj quee já'tyi'tíj?
20 A'yaa pu tyi'ja'yájna ti i Dios ja'cátaaraca' i tyetyéj,
ajta je'en a'íj jitze jájtyij eerányej ti'íj játya'naj,
a'íj pu jin i chu'éj ajo'cájrurij,
ajta, ¿nyiquij páan ajta taatá'sij?
¿Nyiquij ajta hue'ra'aj huo'ta'sij i jutyéityeristyamua'?”

21 Ti'ij i Tavástará' a'íj huánamuajri', a'íi pu tyinyú'caca';
 ¡i ti jin nyú'camui', a'yaa pu een ti'ij i tiéj,
 a'íj pu jimi tyinyú'caca' i Jacob!

22 Ji'nye camu i Dios jitze tyu'cá'an
 camu majta tyá'antzaahuaj ti a'íin huo'tyáhuirej.

23 Ajta a'yájna, Dios pu tyihuo'ta'íj i jéetirij
 ajta ja'antacúj i ti jin eetyánami' u tajapuá,

24 ¡ajta je'en tyu'tá' ti aje'cáanyej i cue'ráj ti a'yan huatóomua'aj tijin
 maná,
 ti a'yan éenye'ej ti'ij tyeríicuj tajapuá ti já'ma'can, mej mij a'íimaj
 tyú'cua'nyij!

25 ¡A'íi pu tyéviij jáacuaj i tajapuá maj tyí'huire' maj jacua'caa!
 ¡Dios pu jéehua tyámua' naa tyihuo'cue'ej!

26 A'íjna i áacaj a'áa ti je're'nyej jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij ajta áatyej
 pujmua' ti je'tányinyii

a'íi mu tajapuá huatá'aacariaca',
 ¡Dios pu a'yan tyú'ruuj a'íjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej!

27 Ajta tyu'tá' ti hue'ra'aj huáviiyej hua' japua i jutyétyeristyamua';
 a'íjna jime' maj pína'see mue'tíj aje'cáanyej a'yájna ti'ij i séj jájritze' ti
 séejre'.

28 Dios pu tyu'tá' maj a'áa jé'ta' ja'rávatzij jo'maj a'íimaj ty-
 ojo'tyá'inaamuaca'aj
 ajta jo'tij tyoo'ástimee i tyihua' ináamuaj.

29 A'íi mu mij tyú'cuaa 'asta mana'aj quee tyámua' tyityaatajú'xaj,
 a'yaa pu'ij i Dios tya'róo'astej ti'ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej maj a'íimaj
 tyaaxié'va'ca'aj.

30 Ajta capu eexúj huatyápua'riaca'aj je'ej maj a'íimaj tyá'xie'va'ca'aj,
 óoche' pu hua' tyenyij jitze séjria'ca'aj i cue'ráj,

31 ti'ij i Dios ti jin nyú'camui' hua' japua rájve
 ajta je'en a'íjma huácuij i tyétyacaa maj jéetze' uhuácaca'nye'.

¡Huo'cuij a'íjma i tyétyacaa maj jéetze' tyámua' een Israel maj jitze
 ajtyáma'can!

32 Ti'ij a'yan tya'náara'aj, majtáhua'aj mu huóoxana'cirej;
 camu tyá'antzaahuaj a'íjci jitze i ti naa tyu'sé'rin i Dios jimi.

33 A'íj pu jin i Dios ja'antypuá'rij i huá'juuricamej
 cuxáa maj séej mana'aj jin ucayáatira'nyij
 a'íjci jitze i ti huápu'i'ij tzáinyi'si' huasé'rin.

34 Tipua'aj i Dios hua'cui'ijcaj, aj mu mij jahuoonyij;
 majta jimi tya'antzá'huatyahua'aj majta quee juxaahuataj jahuooca'aj,

35 aj mumij ja'tamuá're'rihua'aj i Dios tajapuá ti já'sejre'
 i ti hua'cha'íica'aj ajta hua' japua nyuuca'aj.

36 Majta i jutyényij jime' majta i junyanúu jime'
 jéehua mu huápu'i'ij jacuanamuajca'aj,

37 ji'nye camu a'náj tzáahuatyira'aj jin jaatyátzaahuatyej
 camu majta ji're'nye'ej séjria'ca'aj a'íjci jitze i ti jin tya'tóoratziiri'.

38 Ajta i Dios pu hua'cu'vajca'aj,

ajta tyihua' uunyi' raca' aj i maj jin je'ej pua'aj rijcaa ajta quee
hua' antyipuá' rityahua' aj,

mue'tij pu quee jaataxié' vej ti hua' jimi tyinyú' caj

ajta quee tyu'tá' ti a'ín jaatyámue'tin i ti jin nyú' camui'.

³⁹ Dios pu jo'támua' reeri' maj tyeítýee mana' aj pué' eenye'ej;

maj a'yan een ti'ij i áacaj, ti yujo'mej ajta quee che' pu ájvesij.

⁴⁰ ¡A'chunyéj pua'máj mequee jáanamujri' i Dios

majta jimi je'ej pua'aj huaríj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij!

⁴¹ Majta móoche' mu jaxie'va'ca'aj maj tyi'tij jin jaatyéesej;

a'ín mu jaxaamuij ritya'ca'aj a'ájna i ti ji'réenye'ej séejre' a'ájna a Israel.

⁴² Camu jo'támua' reeri' a'íjci xicáara'

ti'ij i Dios, a'íjci jime' i ti néijmi'i jin putyí' uurej, hua' japua huatanyúj
a'íjma jimi i maj hua' ajcha' íire';

⁴³ ti'ij a'ájna a Soan, a'áa ti ja'ajtyáma' can a Egipto,

va'cán jin tyu' muáriej ajta i maj jin je'ej tyo'taséj,

⁴⁴ ti'ij tyu'tá' ti i játya' naj xúure'ej huatyóotaahuaj,

ajta je'en quee che' huatái' riitariaca' maj jaayé'en a'íimaj i maj Egipto
já'ma' can.

⁴⁵ Ajta xie'rúj maj tyú' cha' vacaa a'íjma jimi huata' ítyaca' ajta taachuísee,
maj néijmi'i tyu' riá' xihuaaj majta tyojó' jipuaaj,

⁴⁶ ajta a'íjma i vítzi' cii huatá' i ti tyú' ciiriaca'

a'íimaj maj tyu' muárie' ca'aj.

⁴⁷ Ajta tyéetyee jime' ajta séerij

a'ij pu jin ja' antyipuá' rij i xápua' maj jahuastya' ca'aj ajta i úuvaj.

⁴⁸ Majta i huá' ya' muaj i huáacasi j majta i cánya' xii a'ín mu huácuuj

a'íjci jime' maj tyéetyee huavátzij majta i víityee maj huo' cájtzej.

⁴⁹ Dios pu a'íjma jimi uyo' ta' ítyaca' i ti jin huápuí' ij nyú' camui':

i ti jin nyú' camui', puéjtzij ajta i maj jin je'ej tyityo' toomua' tyij,

a'yájna ti'ij i maj jitzán jáamua' reej ti je'ej pua'aj tye'mej.

⁵⁰ ¡A'ín pu tyu'tá' ti huataséjre'en i ti jin nyú' camui'!

Capu tyaatú' uunyi' ri' i hua' júuricamej,

sulu a'ín pu tyu'tá' mej mij huácuí' nyij,

⁵¹ ¡a'áa pu'uj tána' aj huojo' cuii a'ájna a Egipto

a'íjma i hua' yojmua' i maj tyétyacaa maj anáatya' aj huanánie' huaca'
majta a'áa ja'ajtyáma' cantaca' aj a Egipto!

⁵² Ajta a'íjma eeráavi'tij i Israel maj jitze ajtyáma' can ti'ij cánya' xii maj
pué' eenye';

a'ín pu'ij tyámua' tyihuó' vi' tisime'ej a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij.

⁵³ Tyámua' pu tyihua' cha' íj huo' vi' tisime'ej,

mej mij a'íimaj quee tyí' tzíinye'ej,

ajta a'íjma i maj hua' ajcha' íire' a'áa mu ja'tyájcuii a jájritze'.

⁵⁴ Dios pu huojo' ví'tij i jutyétyeristyamua' a'ájna a chuéj japua a'ín ti
ja' antyíhuoj,

¡ajta i jiríj a'ín ti jaamué'tij mej mij i tyeítýeristyamua' me'en
ja' ancuriá' an!

55 Hua'antypua'rij i maj quee tyá'tzaahuatye' a'ímaj metyi'séeracaj i Israel maj jitze ajtyáma'can, ajta i chuéj a'íjma pu huatátuui i jutyéityeristyamua', ajta huo'ta' mej mij a'áa jo'cháatime'nyij i tyihua' ináamuaj tzajta'.

56 Ajta a'ímaj mu jaatyéesej a'íjci i Dios tajapúa' ti já'sejre' a'íjci jime' maj quee jaatyátzaahuatyej majta quee a'yan huaríj je'ej ti a'ín tyu'ta'íjtaca',
57 ji'nye, a'yájna mati'ij i hua' huásimua' a'íi mu majta jimi ajtacíj majta je'ej pua'aj huaríj, ja'íi mu majta antyúutuuxij ti'ij i tú'namua'aj ti quee tyámua' tyí'taavijhua'!

58 A'íi mu jajaaxiejtje' a'íjci jime' maj tyi'tíj ájtaahuaxij, mej mij a'íj japua sánturij huatyáanajchej, a'yaa mu mij tyu'tá' ti a'ín huá'anchueere'en.

59 Dios pu'ij tyinyú'caca' ti'ij a'íj huaséj, ajta néijmi'caa huare'ityaca' i Israel maj jitze ajtyáma'can,
60 ajta ayooriej i tyeýúuj a'áa ti já'sejria'ca'aj a'ájna chájta' Siló, i ti chí'ra'an pué'eenye' i tyeítjee tzajta'.

61 Tyu'tá' mej mij a'ímaj i maj jájcha'íire' jaatyéevi' a'íjci i ti jin naa huasé'rin ajta i ti néijmi'i jin putyí'uurej.
62 Huápuí'ij pu nyu'camui'ca'aj a'íjma jimi i jutyéityeristyamua', a'íj pu jin tyu'tá' maj chúun jin huó'cui'nyij a'ímaj i maj hua'ajcha'íire'.

63 I tyáamua mu huácuij matiéeri'huaj, camu che' tyu'táchuiicaca' mej mij i íimuaa huáhuíchej.
64 A'ímaj mu i puaríj huácui'íihuaca' i chúun jime', majta i úucaa i maj antyúujímua'astariaca' camu huo'yiinyaca'.

65 Ajta i Tavástara' pu huájij, ti'ij i ti tyi'tyámaarasima'aj, ti'ij i ti nyo'sii ti huatyájtahue ajta je'en arí otóomua'reeri',
66 ajta je'en hua'antymue'tij i maj jájcha'íire', huo'ta' mej mij hu-atóo'uunaj,

jajta tyévi'si' huo'ta'séjrataca' jusén jime'!
67 Ajta ahuojóohua'xij i José maj jamuán ajá'chajca'aj, ajta quee a'íjma antyíhuo i Efraín maj jitze ajtyáma'can;
68 sulu a'íjma pu antyíhuo i Judá maj jitze ajtyáma'can, ajta a'íjci i jiríj ti jéehua jaxie've' Sión ti ántyapuaj.
69 Ajta tyeýúuj ájtaahuaca', a'yan ajtyéevi'can ti'ij tajapúa' ti séejre', ajta jusén jime' tyámua' tyeetyájtoo, a'yájna ti'ij i cháanacaj.

70 A'íj pu antyíhuo i David ti a'ín pué'een i ti jahuíire', a'ájna i cánya'xii ti siiria'ca'aj,
71 capu che' jaatá' ti cánya'xii siire'ej, sulu ti'ij i tyeítyeristyamua'me'en huácha'íin, ti'ij a'ín hua'ajséejra i Israel maj jitze ajtyáma'can.
72 David pu'ij tyámua' tyihuo'cha'ij i tyeítyeristyamua'me'en i Dios, a'íi pu huó'cha'ij ajta tyámua' tyihuo'cájuyetyej jumuáca' jin tyámua' tyi'uuriáaj ajta juxiéjnyu'caa tzajta' tyámua' éenye'ej.

79

Mati'ij huatóoxaamujrityey a'íjci jime' ti i Jerusalén huatyu'uunyi'huaca'
 Chuificarij Asaf ti ja'a'rij

¹ ¡Taj Dios, a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye' a'íi mu tye'entyipua'ritey
 muéetzij tyí'mua'a'rij!

¡Majta a'úun jo'tyájrurij a' tye'yúuj jo'tij néijmi'i tyámua' tyejé'een
 ajta néijmi'i huatyu'uunyi'huaca' i chájta'naj Jerusalén!

² ¡Aa mu huaja'ajtoo i hua' tyévira' i maj muahuúria'ca'aj,
 i maj muéetzij jimi tyámua' tyityetyúucha'íica'aj,
 mej mij a'yan tyu'tyáhuúire'en ti'ij cue'ráj

a'íijma jimi i muá'rie'cajtzij ajta tyi'tyán simuáruunyij jimi!

³ A'yaa mu tya'ajxírej i hua' xuure' ti'ij jájtyij ti pué'eenye'
 néijmi'que' a'ájna a Jerusalén,
 ajta quee aja' a'tíj ti'ij tyityáa'avaataj.

⁴ A'tzisi' tu séejre' a'íijma jimi i maj avéjri' antacháatimee,
 néijmi'i mu je'ej pua'aj tyí'taxaj a'chu maj pua'máj atacháatimee.

⁵ Muáaj Tavástara',

¿a'chunyéj ooj á'tyeeren i paj jin nyú'camui'?

¿Nyi jusén jime' a'táaj ja'mej i paj jin nyú'camui' ti'ij i tiéj'?

⁶ ¡Che' i paj jin nyú'camui' a'íijma japua rájvetyij i maj quee
 tyá'tzaahuatye'

i maj quee muamua'tyey majta quee muéetzij jimi jahuoo!

⁷ Ji'nye a'íimaj mu je'ej pua'aj jáaruuj a'íjci i Jacob

majta néijmi'i huatyu'uj i chuéj jo'tij a'ín já'chajca'aj.

⁸ Capáj tyi'tá'care'en tyej tyij ityáj hua' jime' tyu'nájchitaj

tyi'tíj maj jin je'ej pua'aj huaríj a'íimaj i tahuásimua'ci'ij,

¡che' ca'nácan mujo've'me'en a'íjna i paj jin taxie've',

ji'nye catu che' je'ej jájtyoovej je'ej tyaj huárinyij!

⁹ Taj Dios, muáaj paj a'ín pué'een i ti tajapuá huatányuusij,

taatáhuúire', tajapuá huatányuuchij pajta tyitaatú'uunyi',

a'íjci jitze ma'can i ti naa huánamuajrii i paj jin ántyapuaj.

¹⁰ Capu juxie've' maj a'yan tyí'xajtaj i maj quee tyá'tzaahuatye' yee:

“¿Jo'nyij je'ej je'en i hua' Dios?”

¡Taata' tyej tyij jaaséj i paj jin tyo'riá'rieeraj a'íjci jime' maj huó'cuij i maj
 muéetzij muahuúire'!

¡Miche' a'íimaj majta jáamua'reej i maj quee tyá'tzaahuatye'!

¹¹ Huo'namuaj je'ej maj tyí'xaj a'íimaj i maj námi',

pajta hua' japua huatányuunyij a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej

a'íijma i maj meríj a'yan tyihuo'taxájtaca' mej mij huó'cui'nyij.

¹² Muáaj Tavástara', aráahua'puaj pua'máj paj tyo'riá'rieeraj a'íijma jimi
 i maj tajimí avéjri' jo'cháatimee

a'íjci jime' maj je'ej pua'aj tyimuaaxájtaca',

¹³ tyajta ityáj, i tyaj a'tyéityeristyamua' pué'een,

tyaj a'áa já'sejre' ti'ij cánya'xii tyaj pué'eenye' a'ájna jo'paj muáaj tyámua'
 tyojo'ruuj,

a'náj tina'aj tu tyi'muatyóotzi're'ej tá'ju'un,

¡tyajta muéetzij jimi jusén jime' tyi'chuúicaj tá'ju'un!

80

Tyámua' paj tojo'sejra

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuúicaj, a'íjci jime' i chuúicarij ti a'yan huatóomua'aj tijin "I tzuhuáa". Je'ej ti tyi'tyúucha'íica'aj ajta chuúicaria'ra' a'íjci i Asaf

¹ Muáaj mu paj jacha'ij i Israel,

pajta tyámua' tyihuáa'juyetyej a'ájma i maj José jitze eeráma'can a'yájna tí'ij i ya'muáatyee tí siire',

majta a'íimaj tyámua' tyí'muacha'ij i tajapuá maj tyí'huúire', ¡huánamuaj!

¡Tyámua' paj yó'sejraj a'íjci i Efraín,

² i Benjamín pajta a'íjci i Manasés!

Huájisij pajta mujo've'me'en pej pij tajapuá huatányuunyij a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej.

³ Taj Dios, pajtáhua'aj paj a'yan tyitaatyátoonyij tyati'ij éenye'ej. Tyámua' paj tojo'sejra aj pu'ij tahuúire'en.

⁴ Tavástara', Dios mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej,

¿a'chunyéj pooj á'tyeeren penyu'camu'uj

a'íjci jime' je'ej maj a' jimi tyá'huo a'tyétyeristyamua'?

⁵ Muáaj paj taatá' tyaj eetaja'ra'taxi'in capáj cue'ráj tyitaatá',

ajta tyej tyij a'íj huaye'en, i tyaj jéehua eetaja'ra'taxij.

⁶ A'yaa paj tyu'tá' mej mij a'íimaj taatyá'a'tzej i maj tajimí véjri' antacháatimee,

a'íimaj mu majta ta'a'tzej i maj tájcha'íire'.

⁷ Dios mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej,

¡pajtáhua'aj paj a'yan tyitaatyátoonyij tyati'ij éenye'ej!

¡Tyámua' paj tojo'sejra aj pu'ij tahuúire'en!

⁸ A'áa paj a Egipto úuvaj ityi'rira' ja'ráapij,

pajta hui'ráahua'xij i maj quee tyá'tzaahuatyé' pej pij a'íj atyáhuaste'en.

⁹ Tyámua' paj jáa'uuriytze i chuéj,

a'íi pu'ij aróonaana'tyej ajta je'en neíjmi'que' i chuéj japua oorióonajchaca'.

¹⁰ Ajta i juquéenyi'istaa jin tya'vá'naj i jiríj,

ajta i juxámue' jime' i ti tyu'uj ti jéetze' tyo'huatítí'ijmee.

¹¹ Ajta i xámue'ra' a'áa pu i jájrij jitze imuáj ja'rá'aj,

ajta i ti jitzán ajtanyáxij a'áa pu ja'rá'aj i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuj tijin Éufrates.

¹² ¿Ji'nye pej pij jaatyú'uj i ti jin curiá'nami',

pajta tyu'tá' mej mij jáajuuraj i maj mu jó'ci'ij i juyéj jitze?

¹³ A'íi pu i tuúixuj yójve tyojó'jipuaaj,

¡majta i tyi'tyán simuáruunyij jimi je'ej pua'aj tyí'uurej!

¹⁴ Dios mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej, pata'aj cui' huaría'ra'nyij,

tyámua' paj naa tyitaaséj a'ájna imuáj u tajapuá
pajta hua' jimi tyú'mua'tyij a'tyéityeristyamua',

¹⁵ a'íjci i ítyi'rij muáaj paj pajta ja'tyáhuuij,
pajta tyámua' jáaruuj i ti jitzan eeré'nyej.

¹⁶ Pata'aj a'ájna jin hua'antypuá'ritye'en i paj jin nyú'camui'
a'íjma i maj ja'antyyive'chej majta je'en jatieeraaj,

¹⁷ pajta jaatyáhuuüre'en a'íjci i tyéviij muáaj paj ja'antyyihuoij,
a'ájna i ti eeráanyej a'íjci jitze i tyéviij muáaj paj tyámua' tyeetyájtoo,

¹⁸ tyata'aj tyij quee che' a'náj a' jimi ajtací'ca'an.

¡Júuricamej paj taatá'an, aj tu tyij muéetzij tyana'aj tyij muaatyánajchij!

¹⁹ Muáaj Tavástara', Dios mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej,

¡pajtáhua'aj paj a'yan tyitaatyátoonyij tyati'ij éenye'e!

¡Tyámua' paj tojo'sejra aj pu'ij tahuüre'en!

81

Tyi'táj ti jin i Dios tyámua' tyihuojó'mua'raj ajta i Israel ti jin je'ej pua'aj huaríj

Í ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj, a'íjci jitze tyí'canaa
i Gat. A'íin ti ja'a'rij i Asaf

¹ ¡Siata'aj jutyamua've'ej i Dios jimi setyu'táchuicaj, ji'nye a'íj tu jin
uhuájca'nyej!

¡Siajta jiihuaj setyaatatyójtzi're'en a'íjci i Dios ra' i Jacob!

² Setyu'táchuicaj a'íj setyi'huáaristya'aj i quéetzarij,
siajta a'íjci jitze i áarpaj siajta i canárij jitze.

³ Siajta tyu'táci'sitye'en i trompéetaj jitze ti'ij i máxcirie' jájcuan jin
huataséjre'en,

siajta je'en ti'ijta néijmi'i huataséjre'en i máxcirie',

ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' siaj a'íjci xicáara' jitze va'cán jin tyu'yé'estej.

⁴ Ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti jin tyu'ta'íjtaca'

i Dios ra' a'íjci i Jacob a'ájna a Israel,

⁵ a'íi pu a'íin pué'een je'ej maj tyaata'íj a'íjci i José

ti'ij i Dios huo'tanyó'si'tyey a'íjma i maj Egipto já'ma'can.

Nyúucarij nu huánamuajri' nyaj quee jamua'ajcaa a'táj ti pué'eenye'ej, ti
a'yan tíjin:

⁶ “Nu'rij tyimu'huatyátichiiri' i paj tyo'huatyátijcaa,

nu'rij tyámua' tyú'ruuj a' jimi pej quee che' ca'nyiin jin tyí'muarie'ej.

⁷ Pati'ij quee che' je'ej jájtyoova'aj nye jimi paj huatyéenyuj, nyáaj nu nyij
a' japua huatanyúj,

a'íj nu jitze muaatajé i jéetirij ti tyényuuve'ej,

nyajta je'en muatyéesej véjri' a'ájna a' ti ja'rájmuuaa a' ti a'yan
tyaja'rájtyapuaj tíjin Meribá.

⁸ Setyú'namuaj, nyetyeítyeristyamua', je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye',

ja'yaa nu tyá'xie've' siaj náanamuaj, mua'aj mu siaj Israel jitze aj-
tyáma'can!

⁹ Capáj saánturij tyícha'íij maj séej chuéj japua já'ma'can;

capáj pajta séecan díoosij najchej i paj quee huá'muajtyej.

10 Nyáaj nu a' vástara' pué'een, nyajta a' Dios,
i nyaj mui'rájtoó a'íjci japua i chuéj Egipto ti tyaja'rájtyapuaj,
tyámua' paj naa tya'cácuaxa'taj, nyáaj nu nyij muaatájuxieetye'sij.

11 'Majta i nyetyeétyeristyamua' camu nyanamuájracuca'aj,
¡camu a'yan huaríj je'ej nyaj tyihuó'ixaaaj a'íimaj i maj Israel jitze
ajtyáma'can!

12 A'íj nu jin huo'ta' mej mij a'yan huárinyij je'ej maj a'íimaj tyá'xie've',
a'yaa mu mij atyityeje'cháaj muá'raa je'ej ti jéetze' tyihua'ránajchaca'.

13 ¡Típua'aj a'íimaj i nyetyeétyeristyamua' manáanamujrajche'en!
¡Típua'aj i Israel maj jitze ajtyáma'can a'yan metyityaajú'cajche'en je'ej
nyaj tyihuo'cájuyetyej,

14 a'yaa pu'ij ti'ij séej maj ootyása'civa'xi'in
nyati'ij nyáaj huo'tyaxáahuatajche'en a'íjma i maj hua'ajcha'íire'
nyajta puéjtzij huo'tá'nyijche' i maj quee naa huojo'mua'raj!

15 'A'íimaj i maj jaxana've' i Tavástara' a'íi mu huápui'ij tyu'tátziinye'ej,
majta je'en jusén jime' jajpuéetzij muá'ju'un.

16 ¡Dios pu i tyeríicuj ti jéetze' jí're'en hua'cue'tyej i jutyétyeristyamua',
ajta sarátyee huái'tye'en itzitáj maj huáxoo!"

82

Dios pu a'íin pué'een i Juées ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee

Chuíicarij a'íin ti ja'a'rij i Asaf

1 Dios pu tyámua' naa tyu'tóosejrataj a'ájna jo'maj jóosiire'
ajta tyámua' tyá'xa'puí'intare' u tajapúa jo'maj já'sejre' i maj jimi
tyí'huíire'.

2 "¿A'najnyí mua'aj siaatapúa'citaj siaj je'ej pua'aj tyá'xa'puí'intare'
ajta siaj hua' jamuán ajtyá'uj xá'ju'un a'íjma i maj je'ej pua'aj tyi-
tyetyúucha'íj?

3 ¡Tyámua' xu tyo'xá'puí'intari'tze'en a'íjci i ti quee juca'nyej siajta i
xá'rican!

¡Tyámua' xu tyo'xá'puí'intari'tze'en i ti quee je'ej tyéejviicue' siajta i ti
jajpuéjtzij!

4 ¡Siata'aj hui'rátóonyij a'íjma i maj quee juca'nyej siajta i maj quee je'ej
tyéejviicue',

siajta hua' japua huatányuunyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyi-
tyetyúucha'íj!

5 'Siajta mua'aj caxu jamua'reej, caxu tyihuojó'itej,
tíca'rij tzajta' xu ciinyej.

A'íi pu tóocatzej i chuéj ti japuan róoca'nyej.

6 A'yaa nu nyáaj tyu'taxájtaca' siaj mua'aj dioosij pué'een;
siajta néijmi' i yójmua'mua' pué'een a'íjci i tajapúa ti já'sejre'.

7 Ajta a'yájna, a'yaa xu néijmi' i tyí'tyacui'nyij mati'ij i tyeítyee,
¡siajta a'yan tyitye'entyipúa'rij ti'ij i ti tyi'táj jin antyúumua'reej!"

8 ¡Taj Dios, pata'aj huatye'chenyij paj jo'xíjtye'en i cháanacaj,

ji'nye muáaj paj antyía'mua'reej néijmi'caa jimi i tyeítýee i maj séej chuéj
japua jo'cháatimee!

83

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij ti'ij i Dios tajíme' pu huárinyij

Cuínarij ajta chuícarij Asaf ti ja'a'rij

¹ Taj Dios, ¡capáj quee ave'nyuuca'an!

¡Capáj pajta quee táhuaanye'en nusu paj quee che' tyí'xajtaj!

² Huo'séj i maj muájcha'íire', a'íjma i maj muaxana've':

a'íi mu huápuí'ij ju'itziitye' majta muéetzij je'ej pua'aj tyí'muaxaj.

³ A'íi mu meríj tyí'táj je'ej pua'aj tyu'xá'puí'intarej

a'íjma jimi a'tyétyeristryamua',

¡majta a'íjma jimi i paj tyámua' tyihuá'cha'ij!

⁴ A'yaa mu meríj tyaaxájtaca' maj mujo'vá'ju'un mej mij
ta'antýipúa'ritye'en

mej mij quee che' yajá'hua'tan i tatyétyeristryamua',

mej mij quee che' jamua'reeriaj i ti jin ántyapuaj i Israel.

⁵ Tyí'táj mu meríj jin muéetzij jimi tya'tóoraj,

a'yaa mu meríj huóoruuj ti'ij ti sáij na'aj i tyévíj pué'eenye',

⁶ a'íimaj i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij i Edom tyojo'tyá'inaamuaa ajta i
Ismael,

a'íjma maj jitze eeráma'can i Agar majta i Moab,

⁷ i Guebal, i Amón majta i Amalec,

a'íimaj i filisteos, majta a'áa maj jo'cháatimee a Tiro,

⁸ majta je'en a'íimaj i asirios a'íi mu majta hua' jitze ajtyu'uj,

a'íi mu mij a'íin pué'een i maj jin uhuácaca'nye' i Lot tyí'yojmua'.

⁹ A'yaa paj huó'uurej a'íjma patí'ij huó'ruuj i Madián maj jitze aj-
tyáma'cantaca'aj,

a'yájna patí'ij jáaruuj a'íjci i Sísara,

a'yájna patí'ij jáaruuj a'íjci i Jabín a'ájna i áchij jitze ti a'yan
tyaja'rájtyapuaj tijin Quisón,

¹⁰ i maj antýipúa'riaca' a'ájna a Endor,

¡majta a'yan tyu'tyáhuíi ti'ij i chuéj japua ti tyí'jí're'nyí'tare'!

¹¹ A'yaa paj huó'uurej a'íjma i tyétyacaa maj jéetze' juxie've'

patí'ij huó'ruuj a'íjci i Oreb pajta a'íjci i Zeeb;

a'yaa paj néijmi'caa huá'uurej i maj hua' jimi tyí'íjta

a'yájna patí'ij huó'ruuj a'íjci i Zébah pajta a'íjci i Salmuná,

¹² i maj a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj tyu'tyóoa'ritye'en a'íjci i Dios ti
tyí'tachuéj.

¹³ Nyaj Dios, a'yaa paj huó'uurej ti'ij tu'píj ti viváajma'aj tatyé'tye' i maj
jaaré'vejchaca',

ti'ij xamuáj ti huáchij áacaj ti yo'cuíxij;

¹⁴ a'yájna ti'ij i tiéj tyu'riá'tieeraj a' itzitáj

ajta je'en néijmi' i tye'entýipúa'ritye'sij a'áa ti tyejé'sejre' a' itzitáj,

¹⁵ ¡a'yaa pej pij muáaj tyihuo'taváj

pajta huo'tamuáritey'en je'ej pua'aj petyi'uuriáj hua' jimi víityee pajta áacaj jime'!

¹⁶ ¡Tavástara', pata'aj tyévi'si' huo'taséjrataj, mata'aj mij muéetzij mo'támua'ree!

¹⁷ Miche' jusén jime' jutyévi'ra'aj muá'ra'nyij, ¡miche' huatootyévi'ra'astan majta je'en huácu'i'nyij!

¹⁸ ¡Miche' jáamua'reej paj muáaj pana'aj a'ín pué'een i Tavástara', paj muáaj pana'aj a'ín pué'een i tajapuá ti já'sejre' ajta quee sñij ajtáhua'aj yajá'hua' íiyan i cháanacaj japua!

84

I tyaj jin jaxie've' i chi'ra'an i Dios

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze tyí'canaa i Gat. Yójmua'mua' a'íjci i Coré. Chuíicarij

¹ ¡Naa pu huápu'i'ij huasé'rin a' tyeyúuj, Tavástara' muáaj paj néijmi'i putyí'uurej!

² ¡A'yaa nu jéehua tyá'xie've' nyajta a'yan tyá'huoo nyej nyij a'áa jo'tyávaacaj a ti jo'tyényinyi'ij a' tyeyúuj! ¡Néijmi'i jime' i nyaxiéjnyu'caa nyetyi'chuíicaj nyenyetyámua'va'aj a'íjci jimi i Dios júuricamej ti jitzán séejre'!

³ Majta i pína'see majta i jeevij a'íi mu jatyoonyij jo'maj tyámua' jé'eenye' a'chí'ij jitze ajta jo'maj tyihuojo'tyé'ito'ritye'en i juyójmua', muáaj paj Tavástara' néijmi'i putyí'uurej, nyaj rey paj pué'een pajta nyaj Dios.

⁴ ¡Múutyamua've' a'íimaj i maj a'úu ja'chej a' tyeyúuj tzajta' majta je'en a'náj tina'aj tyí'muatyojtzi're'!

⁵ ¡Múutyamua've' i maj muéetzij jimi jatyoovej pej pij huo'tyáhuúire'en, i maj a'yan tyá'xie've' maj jui'icán a'áa jo'r'é'nyej jo'maj mojo'tyáanajche!

⁶ Mati'ij a'áa joojú'un jo'tij i ciyéj jo'váatimee bálsamo maj jatamuá'muaj a'yaa mu ja'uuren ti'ij jo'tij ja'rájmuua, majta i víityee mu majta tyámua' tyeetyátoosij;

⁷ a'íi mu mij jéetze' huatyóoca'nyesij, majta a'ájna a Sión a'áa mu jaséjran i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

⁸ Tavástara', Dios mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néijmi'i jin antyía'mua'reej,

Dios ra' a'íjci i Jacob, ¡huánamuaj je'ej nyaj a' jimi tyi'tyényuusij!

⁹ Cási', nyaj Dios, tyámua' paj naa tyeeséj a'íjna i ti a'ín pué'een i ti taatyáhuúire'ej a'íjna muáaj paj ja'antyíhuoj ti'ij rey pué'eenye'.

¹⁰ ¡Jéetze' pu nyaj séej xicáj a'áa jo'tyávaacaj jo'paj muáaj já'sejre', quee nyaj séej ví'ra'aj xicáj a' ímuáj já'sejria'aj!

Jéetze' nu jaxie've' nyaj a'áa tyaja'ajmuárie'rij a' ti jo'tyényinyi'ij i tyeyúujra' i nyaj Dios

quee nyaj a'áa ja'chajca jo'maj je'ej pua'aj tyityeje'tyúucha'ij.

¹¹ Ji'nye a'ájna i Dios i ti Tavástara' pu'éen a'ái pu tatatzavi'tye' ajta tyámua' tyí'ta'cha'ij,

Tavástara' pu hua'xie've' ajta huo'tyátzaahuatye'sij a'ájma i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere',

ajta néijmi'i tyihuo'tá'sij i ti tyámua' tyí'een.

¹² Tavástara' mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néijmi'i jin antyía'mua'reej, jmiche' huatóotyamua've'en a'áimaj i maj muéetzij jitze tyí'ca'nyej!

85

Pajtáhua'aj paj tajapuá huatányuunyij

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij a'áimaj maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'ájci i Coré

¹ Tavástara', muáaj paj tyámua' naa huojo'mua'raj a'yaa maj huacháatimee a' chuéj japua;

pajta jájcuan jin tyámua' tyeetyájtóo a'ájci i Jacob,

² pajta tyihuo'tú'uunyi'ri' tyi'tíj maj jin je'ej pua'aj huaríj a'tyéityeristyamua'

pajta néijmi'i i maj jin tyi'ijxána'cira'ca'aj;

³ néijmi'i pu arí jin huatyápua'riaca'

i paj jin nyu'camuí'ca'aj ajta i ti muajaaxiejtya'ca'aj.

⁴ Taj Dios pajta a'áin pu'éen i ti tajapuá huatányuusij,

ipata'aj ijíj tajapuá huatányuunyij

pajta je'en quee che' ityájma tajaaxiejvi'raj!

⁵ ¿Ca' jusén jime' a'yan tyi'séere'ej ja'mej

i paj jin tajimí nyú'camuí'?

⁶ ¿Nyi pequee che' júuricamej taatá'sij

mej mij a'tyéityeristyamua' a' jimi huatóotyamua've'en?

⁷ Muáaj paj Tavástara',

ítaataséjratye' i paj jin taxie've', pajta tajapuá huatányuunyij!

⁸ Nyáanamujran je'ej ti i Tavástara' tyu'taxájtaj;

ji'nye a'ái pu tyámua' naa tyihuo'tyéjeevij i jutyéityeristyamua',

a'ájma i maj jimi tyámua' een,

mej mij quee che' je'ej pua'aj tyityaja'huóotimue'raj.

⁹ A'yaa pu tyi'jiré'can jime', Dios pu huápu'ij yevéjri' séejre',

ti'ij hua' japua huatányuunyij a'ájma i maj tzáahuatyira'aj jimi tyícha'ij,

a'ájna i ti jin naa huasé'rin pu tajamuán yeséeria'aj ja'mej i cháanacaj japua.

¹⁰ A'ájna i ti jin taxie've' ajta i ti jiré'can jime' a'ái mu a' jóosejran,

ajta i ti naa tyú'asej ajta i ti tyámua' tyá'xa'pu'aintare' a'ái mu iityóopui'tze'sij,

¹¹ i ti jiré'can jime' pu chóota' ajnyésij

ajta i ti tyámua' tyí'xa'pui'intare' a'íi pu tajapua' imuáj taséeraj ja'mej.

¹² A'íi pu i Tavástara' tyu'tá'sij mej mij huatyéviiey,

ajta je'en i cháanacaj japua tyí'ciiren.

¹³ A'íi pu anaquéej huama'aj ja'mej i ti tyámua' tyá'xa'pui'intare',

ajta je'en tyámua' tyí'uuren i juyáara' jitze.

86

Muáaj papu'uj Dios pué'een

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i David

¹ Tavástara', a'tzúz cui' náanamuj,

ji'nye huápu'i'ij nu nyaxaamujritye' nyajta quee je'ej tyéejviicue';

² tyámua' paj tyináacha'iin, ji'nye tyámua' nu eenye' a' jimi séejre'.

Muáaj paj nyaj Dios pué'een;

¡pata'aj japuan huatányuunyij a'íjci i ti muéetzij muahuiire' ajta a' jitze tyí'ca'neye!

³ Tavástara', nyéetzij ná'ancu'vaxi'

i nyaj muéetzij jimi a'náj tina'aj jahuoo.

⁴ Tavástara', pata'aj ca'nyíjra'aj jaatá'an a'íjci i ti muéetzij muahuiire',

ji'nye a' jitze ma'can nu huatyényuusij.

⁵ Ji'nye muáaj, Tavástara', tyámua' paj tyihuojó'mua'raj pajta tyú'uunyi';

néijmi'i paj jin hua'xie've' a'íjma i maj muéetzij jimi jahuoo.

⁶ Tavástara', huánamuj je'ej nyaj a' jimi tyá'huoo

¡pajta a'yan huárinyij je'ej nyaj tyí'muahuavii!

⁷ Muéetzij jimi nu huatyényuusij nyati'ijta quee je'ej jájtyoove'en,

ji'nye muáaj paj naatájeevij.

⁸ ¡Capu síj ajtáhua'aj séejre' ti a'yan eenye' pati'ij muáaj, Tavástara'!

¡Capu síj ajtáhua'aj jaayí'tin ti a'yan tyu'muárie'en pati'ij muáaj!

⁹ Muáaj paj Tavástara',

muáaj paj néijmi'ca' huátahuaaca' i tyeítyee,

a'íi mu mij mujo'vá'ju'uj muá'ju'un mej mij muatyáanajche,

ajta mej mij tyámua' tyeetyátoonyij i paj jin ántyapua.

¹⁰ Ji'nye muáaj papu'uj Dios pué'een,

¡muáaj paj va'cán jin tyí'muarie' ajta naa tyihua'séjratye' a' jitze ti tyí'sejre'!

¹¹ Nyavástara', naataséjratye' a' juyéj,

neye nyij nyáaj ji'rénnya'aj a'íj jitze ucájrutyey.

Tyámua' paj jáa'uurej i nyaj xiéjnyu'ca' ta'aj ij muaatyátzaahuatye'en.

¹² Nyavástara' pajta nyaj Dios,

néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'ca' jin tyimuaatatyójtzi're'ej

nyajta a'náj tina'aj tyámua' tyaataxájta i paj jin ántyapua.

¹³ ¡Va'tíj pu nye jitze séejre' i paj jin nyaxie've'!

¡Nyaj japua paj huatanyúj ney nyij quee a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'maj tyítyajá'ava'tacaa!

14 Nyaj Dios, mue'tíj mu i maj axáa tyí'jepe' majta i ti hua'ráanajchi maj junyo'si'tye'ej

i maj quee muéetzij muamua'tyej,

a'íi mu nyéetzij nyéjcha'íire' majta jaxie've' maj naaj'écaj.

15 Pajta muáaj, Tavástara',

Dios paj pué'een ti tyámua' tyihuojó'mua'raj pajta tyihua'cu'vej, pajta quee jiye'tzín tyinyú'caca, muáaj paj jí'r'é'can jin taxie've'.

16 Naaséj, nyéetzij ná'ancu'vaxi'.

¡Pata'aj japuan huatányuunyij a'íjci i ti muahuíre'!

¡Ca'nyíjra'aj paj jaatá'an!

17 Tyámua' paj naa tyinaataséjratye'en i paj jin tyámua' tyí'tyevij,

mata'aj mij huatóotyevi'ra'astaj mati'ij jaaséj a'íimaj i maj nyaxana've'.

¡Muáaj, Tavástara', muáaj paj nyahuíre' pajta tyámua' tyinaatyéjevij!

87

Chuúicaria'ra' i chájta'naj Dios ti jitze ajtyáma'can

Chuúicarij ajta cuúnarij a'íimaj maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'íjci i Coré

1 A'íjna i ti jitzán ajtaavijhuaca' i chájta'naj Dios ti ja'a'rij

a'íj pu jitze séejre' i jiríj ti naa een.

2 Í Tavástara' pu jaxie've' i puéertaj a'áa ti jin tyeje'tyánami' a Sión

ajta quee a'yan tyi'tíj séej ajtáhua'aj a'íjci tyá'rij i Jacob.

3 Chájta'naj Dios ti ja'a'rij,

jéehua mu tyámua' naa muéetzij tyí'muaxaj:

4 "Hua' tzajta' i chájta'naj i maj nyamua'tyej

i'ríj nyaj a'íj huataxáj i Egipto nyajta i Babilonia,

a'íjci i Filistea, Tiro nyajta i Etiopía,

néijmi'i mu a'íimaj a jitze eeráanyej."

5 A'yaa mu tyu'taxájtaj a'ájna chájta' Sión ti tyaja'rájtyapuaj tíjin:

"A'íjna ajta a'áa ti séejre' a'íj mu jitze eeráanyej i Sión."

A'íjna i tajapuá ti imuáj já'sejre' pu a'yan tyaataxájtaca'.

6 Tavástara' pu a'yan tyé'yu'xaj i yu'xarij jitze

a'íjci i chájta'naj ti jimi a'yan tyi'tyéevijtij ti tyámua' een a'yaa pu

tyé'yu'xaj tíjin:

"A'íi pu a'íj jitze eeráma'can."

7 Majta i maj tyí'chuiicaj majta i maj tyí'nye' a'yaa mu tyí'xaj tíjin:

"Í nye chí'ij muéetzij pu jitze séejre'."

88

Tavástara' jí'nye pej pij manúujipuaaj?

Chuúicarij a'íimaj maj ja'a'rij i Coré tyí'yojmua'. Í ti a'íjna jin an-tyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, mej mij jaatáchuiicaj ti'íjta sáij tyí'cuí'ij. Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'íjna i Hemán, a'íjma ti jitze ajtyáma'can

i ezrahitas, mata'aj mij jaatáchuiicaj

1 Tavástara', nyaj Dios ajta i ti nyajapuáj huatányuusij,

tújca nyajta tíca' muéetzij nu muahuavii pej pij naatáhuire'en,

2 ¡ancuriáa' je'ej nyaj a' jimi tyá'huoo!,

ipajta a'yan huárinyij je'ej nyaj tyí'muahuviiij!

³ Jéehua pu i ti je'ej pua'aj een nye jitze ti arí huatyá'itzee, a'íj nu jin nyeríj tin huatámuí'sij,

⁴ ipu'ríj i'ríj maj naatyé'iten a'íjma jamuán i muí'chítýee, j'i'nye canu che' uhuájca'nyej!

⁵ A'áa nu meríj nyojóoriej hua' tzajta' i maj meríj huácuij; a'yaa nu een mati'ij i maj huácuij mati'ij huatyéenyoye' sej majta je'en meríj huo'tyá'avaataca';

a'yájna mati'ij i maj meríj yo'riej muáaj paj jin huo'tyáhuúire'en pajta je'en muáaj períj huojó'huá'xij.

⁶ Muáaj paj a'áa nyeje'tyájríee a ti jéetze' tyétye' imuáj jo'cáacun, a'ájna jo'tij jo'tíca' ajta je'ej pua'aj éenye'que'.

⁷ Nyejitzé pu rá'aj i paj jin nyú'camuí',

ipajta anyojo'cáaruýtýe tí'ij jáata' a'íjci jitze i ti huápui'ij tyú'tyesi'huarítýe'!

⁸ Muáaj paj tyu'tá' mej mij manúurieenyij i nya'amúincustyamua', pajta tyu'tá' mej mij a'íimaj quee nyaxie've'.

¡A'yaa nu een tí'ij i ti námi' tí quee pújóorej tí'ij huatóo'uunaj!

⁹ Nyajta quee che' tyámua' tya'tányeej a'íjci jime' nyaj huápui'ij nyeyiin.

¡A'náj tína'aj nu muéetzij jimi jahuoo, Tavástará',

nyajta muéetzij jimi ajmécataxi'ij!

¹⁰ ¿Nyi tyi'táj jin je'ej parinyij a'íjma jimi i maj meríj huácuij tyej tyij je'ej tyo'taséj?

¿Nyi je'ej tyi'rij mej mij a'íimaj tyimuaatatyójtzi're'en i muí'chítýee?

¹¹ ¿Nyi a'íj muaataxájta i ti jí're'can jime' majta i paj jin taxie've'

a'ájna jo'maj tyityajá'ava'taca, jo'tij a'íin tyejé'ijtaj i ti tye'entyípuaapua'rityee?

¹² A'ájna jo'tij já'sejre' i ti tye'entyípuaapua'rityee, majta néijmi'caa jó'hua'naj,

¿nyi síj séeria'aj ja'mej ti jáamua'tyij paj tyámua' tyí'uurej ajta i paj jin va'cán jin néijmi'i putyí'uurej?

¹³ Nyajta nyáaj, Tavástará', muéetzij nu jimi jahuoo,

tí'ijta ariá'pua'aj muéetzij jimi nu huatyényuusij.

¹⁴ ¿Ji'nye pej pij manúujipuj, Tavástará'?

¿Ji'nye pej pij nye jimi já'avaaj?

¹⁵ Nyati'ij nyana'aj tyú'tyamueestariaca'

je'ej nu tyé'nyamua'tzej nyajta á'viicue're' nyej nyij quee huámui'nyij, nyetyo'viicue'ri' i ti jéehua tyí'tyesi' muéetzij ti jimi tyojo've'mej, canu nyij che' tyé'viicue'.

¹⁶ Nye jitze pu arí yan huatyéenyeyj i paj jin nyú'camuí',

ajta je'en na'antymué'tij;

¹⁷ a'íi pu a'náj tína'aj néijmi'que' nyeria'naa,

a'yájna tí'ij tipua'aj jáata' anyo'cájrutyeyj.

¹⁸ Camu che' nye jimi yajá'hua' i nya' amúincustyamua' nusu i maj nyamua'tyej,

a'íi pu'quij i tíca'rij nyajamuan yésejre'.

89

Tyi'tíj ti jin i Dios tya'tóoratziiri' a'íjci jimi i David

Je'ej ti tyihuo'muá'tyey a'íjna i Etán i ti a'íimaj jitze ajtyáma'can i ezrahíta

¹ Tavástara', a'náj tina'aj nu jaataxájtaj nyati'ijta tyi'chuiicaj

paj muáaj tyámua' naa tyihuojó'mua'raj;

tí'ij púna'aj nu jaxáataj na'mej

paj muáaj quee tyi'tíj jin á'itzeere'.

² Nyaataxájta ti jusén jime' séejre' i paj jin taxie've';

ajta i paj jin tyámua' een quee seequéj ju'uurej,

a'yájna tí'ij quee seequéj tyúu'uurej i tajapuá ti séejre'.

³ Tyi'tíj paj jin tya'tá'ratziiri' a'íjci jimi i David;

a'yaa paj tya'táratziiri' a'íjci i paj ja'antyíhuoj tíjin:

⁴ "Nyetyu'ta'sij mej mij i maj a' jitze eeráma'can

jusén jime' a' jitze ma'can tyu'ta'íjtaj."

⁵ Muáaj paj Tavástara' pué'een,

néijmi'i i maj tajapuá já'sejre'

a'íi mu tyi'muatyojtzi're' a'íjci jime' paj tyámua' een pajta tyámua'

tyí'uurej.

⁶ ¡Capu síj dios ajtáhua'aj séejre', a'újna u tajapuá

tí'ij a'yan eenye' patí'ij muáaj, Tavástara'!

⁷ Dios paj va'cán jin antyía'mua'reej pajta á'tyese're',

a'íimaj mu muéetzij jimi ataváatimee i maj muahuire'.

⁸ Tavástara', Dios mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néijmi'i jin antyía'mua'reej.

Néijmi'i pu muéetzij mua' a'rij i paj jin putyí'uurej pajta a'íj jin cánami' i tí'ij ré'can jime';

¡capu síj ajtáhua'aj séejre' a'yájna patí'ij muáaj!

⁹ Muáaj paj pújoorej paj jaatyápua'ritye'en i jájrij ti á'xire'ej ca'nyíin jime'

pajta jaatyápua'ritye'sij i tí'ij jéehua atyúuta'hua'aj,

¹⁰ pajta ja've'tzij a'íjci i tí'ij tzi'nyire' a'ájna a jájritze'

a'yájna tí'ij mu'chíj tí'ij pué'eenye',

pajta huojo'cuixij a'íjma i maj muájcha'ire'

a'íjci jime' i paj jin uhuájca'nyej a'muáca' jime'.

¹¹ A'íjna i tajapuá tí'ij séejre' ajta i cháanacaj muéetzij pu tyí'mua'a'rij;

muáaj paj jaatyátaahuaca' i cháanacaj pajta néijmi'i a'íj tí'ij jitze tyí'sejre'.

¹² Muáaj paj jaatyátaahuaca' ajtyapuáj tí'ij imuáj já'sejre' pajta áatyey tí'ij pujmua' séejre',

a'íjna i jiríj Tahor tí'ij antyapuaj ajta i Hermón a'íi mu jutyamua've'ej a' jimi tyí'chuiicaj.

¹³ Mua' muáca' pu néijmi'i putyí'uurej,

pajta amuáca'ta' jéehua uhuájca'nyej pajta néijmi'i jin tyu'tyámue'tij.

¹⁴ A' ípuáaj pu tyámua' een a'íjci jitze i paj jin tyá'xa'pui'intare' ajta a'íjci jitze i tí'ij huatóoje'yej,

a'íjna i paj jin taxie've' ajta i paj jin tyámua' een a'íi mu mua'antinyinájchij.

15 Muáaj paj Tavástara', miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj jutya-
mua've'ej metyí'muatyojtzi're'
majta tyámua' naa tyityaajú' a'íjci jime' muáaj paj huá'tatzavi'tye',
16 majta a' jitze ma'can a'náj tina'aj jutyamua've'
ajta tyámua' hua'asej paj muáaj jì'rénnye'ej séejre'.
17 A'yaa pu tyi'jì'ré'can jime', muáaj paj a'íin pué'een i maj jin uhuájca'nyej
ajta i maj jin naa huasé'rin;
tyajta tyeríj jéetze' néijmi'i putyí'uurej a'íjci jime' paj muáaj tyámua'
tya'ajxié'vi'ra' tajimí.
18 ¡A'íi pu i Tavástara' a'íin pué'een i ti taatyáhuüre'ej!
¡A'íjna i ti rey jin tyi'tyéjvee tajimí a'íi pu a'íin pué'een i ti jì'rénnye'ej
séejre' a Israel!

19 A'náj imuáj paj a'yan tyu'taxájtaca' a'íjci jitze i tiquee je'ej ámiteere' i
ti a'yáana'aj cuxáa ti tyi'tyámaarasime'en,
a'yaa pej pij tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tyámua' een a jimi tijin:
"Séej nu nyeríj antyihuo a'íjma jimi i nyetyeítyeristyamua',
nu'ríj va'cán jin tye'entyáaruptyej nyajta jaatyáhuüi.
20 ¡A'íj nu nyeríj huátyoj i David i ti nyahüüre'!
A'íj nu nyeríj ja'vá huaaj i aséityij nyajta je'en rey jin tye'entyáaruptyej,
21 nyajta je'en a'náj tina'aj jaatyáhuüre'ej.
A'íj nu jin i nyaj néijmi'i jin putyí'uurej jaatá'sij ti'ij huatyóoca'nyej,
22 camu mij jaatanyo'si'tye'ej i maj jájcha'üre'
camu majta ja'antyimué'tij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.
23 Nyahuo'tziinajra'aj a'íjma i maj jájcha'üre',
jmej mij quee che' aja'hua'tan a'jíisa'puaj!
¡Nyahua'antyipua'ritye'sij a'íjma i maj jájcha'üre'!
24 A'íj pu jitze séeria'aj ja'mej i nyaj jin jaxie've' ajta i nyaj jin tyámua'
tyi'tyínyecha'ij,
ajta je'en nyaj jime' huatámui'rij i ti jin néijmi'i putyí'uurej.
25 Tyámua' nu ja'uuren a'íjci i ti néijmi'i jin putyí'uurej ajta i ti jin tyí'ijta
ti'ij na'aj a'ájna a Mediterráneo ajta a'ájna imuáj a Éufrates.
26 A'íi pu a'yan tyinaaté'exaatye'sij tijin: Muáaj paj nyavástara' pué'een;
muáaj paj nyaj Dios pué'een, i ti nyajapuáj huatányuusij ajta
naatyécha'íisij."

27 Nyáaj nu nyij a'íj tyaata'sij a'íj ti tyí'ci'puaj i ti anaquéj huanie'huaca',
quee tyi'táj maj tyícha'ij íiyan cháanacaj japua maj tyí'ijta.
28 I nyaj jin jaxie've' pu jusén jime' jimi séeria'aj ja'mej,
ajta jimi tyámua' éenye'ej ja'mej i nyaj jin tya'tányaratziiri'.
29 A'íi mu jitzán ma'can jusén jime' tyu'ta'íjtaj i maj jitzán eerányesij,
ti'ij ooj séejre'ej i tajapuá ti séejre'.

30 'Ajta tìpua'aj a'íimaj meyo'hua'xij je'ej nyaj tyihuo'muá'tyej
majta quee a'yan tyí'tyechajcaj je'ej nyey nyáaj tyu'ta'íjtaca',

31 tìpua'aj muá'itzeeria'aj i nyenyúucaaj jitze
majta quee já'astijria'aj i nyaj jin tyu'ta'íjtaca',

32 puéjtzij nu huo'ta'sij a'íjci jime' maj quee nyanamuaaj majta je'ej pua'aj
tyityetyúu'cha'íj

a'íj nu jín puéjtzij huo'ta'sij i nyaciyéj,

³³ ajta canu jaatapuá'citaj nyaj jaxie've' a'íjci i David,
nyajta quee tyi'tíj jín ootyá'itzeere'sij i nyaj jín jimi tyámua' een.

³⁴ Canu jaatáxaahuataj tyi'tíj nyaj jín tya'tányaratziiiri'
canu nyajta ootyá'itzeere'ej a'íjci jitze i nyenyúuca.

³⁵ Séej nu'uj jimi tya'tányaratziiiri' a'íjci jime' nyaj tyámua' een
canu nyij jacuanamuan:

³⁶ a'íi mu jitzán ma'can jusén jime' tyu'ta'íjtaj i maj jitzán eerányesij,
ti'ij ooj i xicáj séjre'ej.

³⁷ ¡A'náj tina'aj mu tyámua' éenye'ej muá'ju'un, a'yájna ti'ij i máxcirie'!
¡A'náj tina'aj mu tyámua' éenye'ej muá'ju'un, ti'ij ooj séjre'ej i tajapuá ti
séjre'!"

³⁸ Ajta a'yájna, papu'rij majúurie j pajta jaataxána'vej
a'íjci i rey muáaj paj ja'antyíhuoj,
¡pajta jimi tyinyú'caca'!

³⁹ Papu'rij jaatyú'uj i paj jín tya'táratziiri' a'íjci i ti muahúire';
pajta a'chóota' ya'rájree i cúruun a'ín ti ja'a'rij.

⁴⁰ Muáaj paj mui'caquej jarácuunaxij i ti jín curiá'nami';
¡pajta néijmi'i huatyu'uj i chájta'naj!

⁴¹ Néijmi'i mu i maj mu jó'ci'ij tyí'nahua' tyi'tíj maj a'yan tyí'xie've',
a'íimaj mu je'ej pua'aj tyá'xaj i maj a véjri' huacháatimee.

⁴² A'yaa paj tyu'tá' mej mij i maj jájcha'íire'
ajméjca'taxi'in muutyámua'va'aj a'íjci jime' maj tyu'tyámue'tij.

⁴³ Pajta ju'tyaxátya'ajraa i ti jín tyí'itzij i chuuma'jra'
capáj pajta jáacha'ij ti'ij huatyéenyosej.

⁴⁴ Papu'rij huáari'ri' i maj jín naa huasé'rin,
pajta atyojo'hua'astíraa a'chóota' i tyihuá' ipuáaj maj jitzan acáatya'aj
muá'ci'ij,

⁴⁵ pajta quee che' jaatá' ti'ij jéehua nyinyi'ra'aj á'tyeevi'in
pajta je'en huápu'íj tyévi'si' jaataséjrataca'.

⁴⁶ Muáaj paj Tavástara' pué'een,
¿a'chunyéj pooj á'tyeeren pua'aváataj?

¿Nyi jusén jime' a'táaj ja'mej i paj jín nyú'camui', a'yájna ti'ij i tiéj?

⁴⁷ Tavástara', ootámua'reej nyaj quee a'chu á'tyeeren nyaj júurij;
ti a'íjna i tyévíj, muáaj paj jaatyátaahuaca', quee a'chu á'tyeeren.

⁴⁸ ¡Capu a'tíj pújoorej ti júurij ajta je'en quee a'náj huámui'nyij!
¡Capu a'tíj pújoorej ti'ij quee huámui'nyij!

⁴⁹ Tavástara', ¿jo'nyij je'en a'íjna i paj anaquéej jín taaxié'vej,
i paj ja'táratziiri' i David a'íjci jime' i paj jín tyámua' een?

⁵⁰ Tavástara', huo'támua'ree a'íjma i maj muahúire'
maj jéehua i tyeítyee je'ej pua'aj tyihuá'xaj;
ti nye jitze séjre' a'íjna i maj jín je'ej pua'aj tyihuá'xaj.

⁵¹ Muáaj paj Tavástara' pué'een,
¡a'yaa mu je'ej pua'aj tyí'taxaj i maj muájcha'íire'!
¡A'yaa mu a'náj tina'aj je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjci i paj ja'antyíhuoj!

⁵² Che' jusén jime' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Tavástara'.

¡Che' a'yan tyá'ra'nyij!

90

Í Dios ti jusén jime' séejre' ajta i tyéviij ti quee a'chu juca'nyej

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i Moisés, tyéviij Dios ti jitze ajtyáma'can

¹ Tavástara', muáaj paj a'ín pué'een i ti tahuiire' tyati'ij tyana'aj á'tijti'rej tyajúurij.

² Ti'ij quee eexúj maja'huá'tacaj i jiríj ajta quee maja'huá'tacaj i chuej ajta cháanacaj, ti'ij na'aj ajca'huá' imuáj ti putyajá'rijcaa, ajta je'ej ti ooj yetyojooméj, muáaj paj Dios pué'een.

³ A'yaa paj ja'uurej i tyéviij ti'ij ajtáhua'aj chuej huatyóotaahuaj pati'ijta a'yan tyu'taxáj tijin: "Siajtáhua'aj xu chuej huatyóotaahuaj, mua'aj tyeítyee."

⁴ A'yaa pu tyi'ja'yájna, séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, muéetzij jimi, a'yaa pu ti'ij tajquíj ti putyi'rijcáj, ti oochán yujo'mej. ¡A'yaa pu a'chu ti arí caa tyooméj i tíca'rij!

⁵ Pajta huo'tyása'rieéchij a'íijma i tyeítyee ca'nyíin jime', mej mij jiyet'zín jó'vetyij ti'ij i ti tyú'maaraca',

⁶ a'yaa mu een ti'ij i tu'píj, ti ájnyinyij ajta úya' huataxútie'sij, ajta ti'ijta chúmua' aj pu huatyáhuasij ajta je'en mui'nyij.

⁷ A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'íj paj jín ta'antypuá'ritye'sij i paj jín nyú'camuí', jajta je'en je'ej puá'aj tyitojo'hua'naj!

⁸ A'íjna i tyí'taxana'cira' ajta i tyaj jín je'ej puá'aj ricij a'íj pu tyámua' naa tyu'taséjre'sij muéetzij jimi.

⁹ A'yaa pu tyi'ja'yájna, néijmi'i i tajúuricamej a'íj pu jín antypua'rij i paj jín nyú'camuí';

ajta i nyinyi'ra'aj i tyaj jitzán júurij a'yaa pu tyaja'huóopua'rixij ti'ij séej nyaj ucayáatira'nyij.

¹⁰ Huééicatyej japuan tamúaamuata' nyinyi'ra'aj tu á'tijti' tyajúurij, ajta i maj jéetze' uhuácaca'nye'ej muáacuatyej nyinyi'ra'aj mu á'tijti', ajta capu tyi'tíj huiire' maj a'íjna jín óotzaahuatye'ej maj jéehua á'tyeevi'in

a'yaa pu'uj tyi'huíire' mej mij jaapuéjtzitarej ajta muárie'rij mej mij huóocha'ín.

¡Jiyet'zín pu mu jó'yi'ij i nyinyi'ra'aj, a'yájna tyati'ij tyajta ityáj!

¹¹ ¿A'tanyíj jamua'reej je'ej ti een i paj jín nyú'camuí'?

¿A'tanyíj jamua'reej tyi'tíj ti muajaaxiejtye'?

¹² Táamua'tyej tyej tyij tyámua' tyée'iten a'chu tyaj á'tyeeren, tyej tyij tyámua' tyojo'itéej tá'ra'nyij a'íjci jime' i tyaj jín ma'umuámua're'.

¹³ ¡Tavástara', huariá'ra' ityájma jimi!

¿A'chunyéj pooj mu' á'tyeeren?

¡Hua'ancu'vajxi' a'íjma i maj muéetzij muahuiire'!

¹⁴ A'íj paj taatá'an i paj jin taxie've' ti'ij eeré'nyej i xicáj, tyatatyámua've'ej tu tyij tyí'chuiicaj tá'ju'un tya'ti'ij tyana'aj á'tyeeren tyajúurij.

¹⁵ Taatá' tyaj jéehua á'tyeevi'in tyatatyámua've'ej a'yájna tyati'ij tyeríj á'tyeey tyaj je'ej tyá'tamuajtyej.

¹⁶ ¡Tyu'tá' mej mij i maj muahuiire' majta i maj hua' jitze eeráanyeje jaaséj muáaj paj jin tyí'muarie' ajta i paj jin naa huasé'rin!

¹⁷ Che' a'íjna i ti jin naa tyihuojo'mua'raj i Tavástara', a'íjna i taj Dios, che' a'íin tajitzé séjre'ej.

¡Tyámua' paj jáa'uurej, Tavástara', a'íjna i tyaj jin tyí'muarie'!

¡Tyámua' paj jáa'uurej, jee, a'íjna i tyaj jin tyí'muarie'!

91

A'íjna i Tavástara' a'íi pu a'íin pué'een i ti tahuiire'

¹ A'íjna i ti jitzán séejre' i ti tyámua' tyé'cha'ij a'íj ti jimi já'ma'can i jútye' imuáj ti já'sejre' i ti néijmi'i putyí'uurej ajta néijmi'i jin antyúumua'reej,

² a'yaa pu tyé'ixaatye' i Tavástara' tijin: “Muáaj paj nyecha'ij, i nyaj jitzán nyaca'nyej, nyaj Dios, i nyaj jitzán tyí'ca'nyej.”

³ A'íi pu'uj pújoorej ti'ij a' japua huatányuunyij a'íjci jimi i ti avíitizj jin tyu'jé'caj ajta a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj tyú'uurej,

⁴ ji'nye a'íi pu tyámua' naa tyimue'cánasij, jityán pej pij tyámua' tyí'cha'íiri'huaj puá'mej.

¡A'íj pu jin muacánasij i ti jin tyámua' een!

⁵ Capáj tyí'tziinye'ej tyi'táj ti je'ej ricij i tíca', nusu i tújca ti ajta jéehua je'ej pua'aj tyí'ricij,

⁶ nusu tyi'táj ti je'ej tyu'ma'aj ta'mej i tíca'rij jitze, nusu i ti tye'entyípuaapua'rityee ti'ij huányeeri'cij i xicáj jime';

⁷ ji'nye séej ví'ra'aj mu cui'nyij a' útata' pujmua' majta tamuáamuata' ví'ra'aj a'muáca'ta' pujmua', ajta muéetzij capu tyi'táj je'ej mua'uuren.

⁸ Muáaj papu'uj hua'raséeraj puá'mej, pahua'séeraj paj puá'mej ti'ij a'yan tyá'ra'nyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj ricij je'ej ti a'íjma jimi tyi'tyéevijtij.

⁹ Ji'nye papu'ríj a'yan jáaruuj ti'ij i Tavástara' muaatyáhuire'en, ajta a'íin muacha'íij ja'mej i tajapúa ti já'sejre',

¹⁰ capu tyi'táj a' jimi huataséjre'sij ti je'ej pua'aj een capu ajta i cui'nyi'ra'aj a'chéj ja'rá'ixaj;

¹¹ ji'nye a'íi pu uhuojo'ta'ítyij i maj jimi tyí'huire' mej mij muáacha'íin jo'paj je'ej tyojooma'aj puá'mej.

¹² A'íi mu jumuáca' jin mua'ajriásij pej pij quee tyi'táj jitze eejca'cata'an.

¹³ F'riitaj pu á'mej paj muajyéj tzajta' aja'tame'en, hua' tzajta' i maj tzáinyi're' pajta i cú'cu'see tzajta'.

14 “Nyáaj nu japuan huatányuusij,
 ti'ij quee tyi'tíj je'ej pua'aj ja'uurej,
 ji'nye a'íi pu nyaxie've' ajta nyamua'tyej.
 15 Ti'ij naatájeevej, nyáaj nu nyajta jaatájeevij;
 ¡nyáaj nu jamuán ajo'tyaváaj na'mej!
 Nyajta japuan huatányuusij ti'ij quee je'ej tyóomua'ajcaj
 nyajta je'en tyámua' tyaataséjrataj séecan jimi;
 16 nyaatá'sij ti'ij tyámua' naa tyi'huóotyamua've'en ajta á'tyeevi'in júurij:
 ¡nyajta jaatá'sij ti'ij huóotyamua've'en a'íjci jime' nyej nyáaj japuan
 huatányuusij!”

92

Chuúicarij tyaj jin tyaatatyójtzi're'en

Chuúicarij ajta cuúinarij mej mij sáahuaj tyu'táchuuiicaj
 1 Tavástara' tajapúa paj já'sejre',
 ¡tyámua' pu naa tyí'xa'pui' tyaj tyimuaatatyójtzi're'en
 tyajta a' jitze ma'can tyu'táchuuiicaj i tyaj jin muaatyátzaahuatye'en!
 2 Tyaj íiya' jaataxáj tyajta ti'ijta huariá'tica'rej
 a'íjci i muáaj paj jin taxie've' ajta paj jin tyámua' een,
 3 che' huatánamuajre'en i canárij jitze ti tye'ejvivin,
 xájtari' naa i cuúinarij a'íjci jitze i áarpaj ajta i canárij.
 4 Muáaj paj Tavástara' pué'een,
 ¡muáaj paj tyámua' naa tyinaatyájtóo a'íjci jime' je'ej paj huaríj!
 ¡Jéehua nu nyetyamua've' a'íjci jime' je'ej paj tyí'muarie'!
 5 Muáaj paj Tavástara' pué'een,
 ¡va'cán paj jin tyí'muarie'!,
 ¡pajta huápuí'j jaayi'tin je'ej paj ye'ej tyámua' tyú'mua'tyij!
 6 ¡A'íi mu i maj quee tyi'tíj huayí'tin quee pújoorej mej mij yo'itéej
 muá'ra'nyij!
 7 Tipua'aj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta i maj je'ej pua'aj tyí'uurej
 a'yan metyi'tyahuose' ti'ij i tu'píj, ajta tyámua' tyé'yi'can hua' jimi,
 a'yaa pu'uj tyu'tyáhuúire'sij mej mij jusén jime' jó'vetyij.
 8 Pajta muáaj, Tavástara', jusén jime' paj jútye' imuáj já'sejre'.
 9 Ajta tyi'tíj pu síij a'yan tyi'ja'yájna, Tavástara':
 maj a'ímaj antyipua'rij i maj muájcha'íire';
 majta i maj je'ej pua'aj tyí'uurej jo'xísij.
 10 Muáaj paj tyi'tá'caa nyej nyij jéetze' huatyényaca'nyej
 a'yájna ti'ij i túuru' tyo'huájca'nyej,
 pajta nyamu'uutze' na'vá'huaatye'sij a'íjci i ti naa tyaarie'ej.
 11 Nyáaj nu nyij hua'sejran mati'ij eetávatzij a'ímaj i maj nyéjcha'íire';
 ¡nyajta nu huá'namuajran je'ej maj tyúunyuste' i maj je'ej pua'aj
 tyityetyúucha'ij!

12 A'ímaj i maj tyámua' tyí'tyetyeityee a'yaa mu tyityaataxútie'sij ti'ij i
 tacíj
 majta a'yan tyí'cüren ti'ij i jucúj a'áa ti jó'uuj a Líbano.

¹³ A'áa mu ja'huasti' a'íjci jitze i tyeyúujra' i Tavástará';
majta huataxútie'sij a'ájna jo'tij i Díos já'sejre'.

¹⁴ Tyij majta meríj huásij pué'eenye', móoche' mu huataátáque'sij;
a'náj tina'aj mu juca'nyáaj muá'ju'un majta tyámua' éenye'ej mua'mej,

¹⁵ majta je'en jaariá'xajta ti i Tavástará', a'ájna i ti nyecha'ij,
tyámua' pu éenye'ej séejre' ajta quee tyi'tij jitzán séejre' ti je'ej pua'aj een.

93

Tavástará' pu Rey pué'een

¹ ¡Tavástará' pu Rey pué'een!

¡Tavástará' pu arí a'íj tyu'tyóochejtyej i ti naa tyu'sé'rin
ajta a'ájna jin curioonaj i ti néijmi'i jin putyí'uurej!

A'íi pu tyámua' jáaruuj i cháanacaj, ti'ij quee táhuanye'en.

² A'yaa pu'ij ooj tyí'een, Tavástará', tyámua' pu een a'ájna i paj jitzán
huatyájcaj.

¡Muáaj paj jusén jime' séejre'!

³ Muáaj paj Tavástará' pué'een,

i játya'naj pu ti'rájna ajta jéehua á'xire'ej;

⁴ ajta muáaj, Tavástará', jútye' imuáaj paj já'sejre',

jéetze' paj uhuájca'nyej quee i jájtyij ti á'xire'ej

nusu i japúutzarij ti atyúuta'huaaj i jájritze'.

⁵ Muáaj paj Tavástará' pué'een,

tyámua' pu een a'ájna i paj jin tyu'ta'íjtaca'.

¡Ajta i paj jin tyámua' een a'íj pu jin jusén jime' naa huasé'rin a' tyeyúuj!

94

A'ájna i Tavástará' a'íi pu juées pué'een íyan i cháanacaj japua

¹ ¡Huata'sejrataj, Tavástará', Díos paj a'ájna jin antyía'mua'reej paj
tyámua' tyo'xá'pui'íntare'en!

² Muáaj paj a'ín pué'een i juées paj jin tyi'tyéjvee íyan i cháanacaj japua;
¡ájchesij a'íjma jimi i maj óotzaahuatyé'

a'yaa paj tyihuo'xá'pui'íntari'tze'en je'ej ti hua' jimi tyi'tyéevijtij!

³ ¿A'chunyéj móoj á'tyeeren, Tavástará',

a'chunyéj móoj á'tyeeren muutyámua'va'aj a'íimaj i maj je'ej pua'aj
tyityetyúucha'íj?

⁴ Néijmi'i mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj

axáa mu tyí'jepe' majta jéehua óotzaahuatyé';

¡a'íi mu je'ej tin huóoxaxa'aj!

⁵ Muáaj paj Tavástará' pué'een,

a'íi mu je'ej pua'aj huá'uurej a'tyéityeristyamua';

mahua'xaahuataj i maj a' jitze ajtyáma'can.

⁶ Mahuá'cu'raj i úucaa maj antyúujimua'astariaca' majta i maj séej chuéj
japua já'ma'can,

majta mu hua'cu'raj i maj xá'ricaanyij.

⁷ A'yaa mu tyí'xaj ti i Tavástará' quee atányeej,

tì i Dios ra' i Jacob quee tyi'táj je'ej tyí'mua'reej.

⁸ ¿Siata'aj tyihuujo'itéej xá'ra'nyij, tyeítýee siaj quee tyi'táj huayí'tin siajta quee tyojó'itej!

¿A'najnyí sij tyi'táj je'ej tyu'tyátzaahuatye'sij?

⁹ ¿Nyiquij quee iityánamua?

a'íjna i tí jaatyátaahuaca' i tyaj jin iityanamuaárajmee?

¿Nyiquij quee ajta a'tányeej

a'íjna i tí jaatyátaahuaca' i jí'síj?

¹⁰ ¿Nyiquij quee puéjtzij huo'tá'sij

a'íjna i tí tyámua' huá'uurej i tyeítýee séej chuéj japua maj já'ma'can?

¿Nyiquij quee ajta tyi'táj mua'reej

a'íjna i tí ju'cámua'riitye tí'ij tyu'yí'tihua'an i tyévij?

¹¹ Tavástara' pu jamua'reej tí i tyáatí'

a'íj na'aj tyi'riá'mua'sij i tí quee tyi'táj huüre'.

¹² Muáaj paj Tavástara' pu'éen,

che' huatóotyamua've'en a'íjna i paj muáaj tyámua' joorej

pajta muáaj a'íj tyámua' naa tyí'itíj

¹³ ta'aj ij quee tyi'táj jin je'ej tyóomua'ajcaj

tí'ijta je'ej pua'aj atyojoom'e'en,

ajta a'íjci jími i tí je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj

a'íj pu jími tyámua' een jo'tij ja'tyévesij.

¹⁴ I Tavástara' capu mahuóohua'xij i jutyétyeristyamua',

capu ajta jujímua'astacan ajóohua'xij i maj jími tyá'tzaahuatye'.

¹⁵ Majtáhua'aj mu tyámua' naa tyá'xa'puí'intare'en a'ájna jo'maj jóosi'rii, majta néijmi'i i maj tyámua' tyityetyúucha'íj a'yaa mu tyityo'cárutyij.

¹⁶ ¿A'tanyíj nyaj japua huatányuusij

a'íjma jími i maj je'ej pua'aj ricij majta je'ej pua'aj tyí'uurej?

¹⁷ Típua'aj i Tavástara' quee naatáhuüre'nyijche'en,

nyáaj nu nyij nyerij a'áa ja'séeria'cajche' jo'maj tyityajá'ava'tacaa.

¹⁸ Nyati'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Nya' íicaj pu antyípuínyej",

a'íjna i paj jin nyaxie've', Tavástara', a'íj pu mujo've'mej tí'ij naatáhuüre'en.

¹⁹ A'íjna i nyaj jin je'ej tyé'nyamua'tzej

tí jitzán tásiseerii i nyamua'tziira'aj,

muáaj paj tyámua' tyinaatyéeje nyej nyij huatányetyamua've'en.

²⁰ Capáj muáaj huá'jaahuatye' a'íjma i juéesij i maj quee tyámua' tyá'xa'puí'intare';

majta quee tyámua' ricij a'íjci jitze a' nyuucanj,

²¹ i maj avíitzij jin je'ej pua'aj ja'uurej a'íjci i tí quee tyi'táj jin á'itzeere' ajta tyámua' tyi'tyúucha'íj,

majta je'en tyu'tá'sij mej mij jaajé'caj.

²² Ajta i Tavástara' pu a'íin pu'éen i tí naatyáhuüre'ej,

a'íjna i nyaj Dios pu a'íin pu'éen i tyetyéj i nyaj jitzan huatyénaya'avaaj.

²³ Tavástara' pu tyu'tá'sij mej mij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj

a'íjna jin antyípuarej i maj jin jujímua'aj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj.

¡A'íjna i taj Dios pu hua'antyípuarite'sij!

95

Tyiche' tatyámua've'ej tyetyu'táchuiicaj i Tavástará' jimi

1 Musio'vá'ju', tyiche' tatyámua've'ej tyetyu'táchuiicaj i Tavástará' jimi; tyiche' tyu'táchuiicaj a'íjci jimi i ti tacha'íj ajta tajapúa huatányuusij.

2 Tyiche' tye'tyóotzi're'ej a'uun tyo'tyájrutyey jo'tij a'íin já'sejre', tyajta je'en jitzán ma'can tyu'táchuiicaj.

3 Ji'nye a'íjna i Tavástará' i Dios va'cán pu jin séejre', a'íjna i ti Rey jin tyi'tyéjvee néijmi'caa jimi i tajapúa maj tyí'huüre'.

4 A'íi pu i jumuáca' jitze ji'tyáa' néijmi'i i cháanacaj ajta néijmi'i i ti jitzán tyí'sejre', a'íi pu ja'a'rij i jiríj ti jéetze' ajtíti'ijmee.

5 A'íi pu ajta ja'a'rij i jájrij, ji'nye a'íi pu jaatyátaahuaca', jumuáca' pu jin jaatyátaahuaca' a'íjci i chuéj ti huáchij.

6 Musio'vá'ju', tyiche' tyítunutaxi'in tyajta je'en jaatyáanajche, tyiche' tyítunutaxi'in a'íjci jimi i Tavástará', ji'nye a'íi pu táataahuaca'.

7 A'íi pu taj Dios pu'éen, tyajta ityáj tu tyeítyeristyamua'me'en pu'éen; ityáj tu cánya'xií pu'éen tyaj a'áa ja'távee jo'tij a'íin tyaja'tachuéj.

Xáanamujari' iijij je'ej ti a'íin tyí'xaj ti a'yan tijin:

8 "Caxu tyóonaamuan i juxiéjnyu'caa tzajta' siati'ij huaríj a'ájna a Meribá, siati'ij séej xicáara' jitze huaríj a'ájna a Masá, a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij,

9 mati'ij naatáhuaviiri' nyaj tyi'tíj jin a'yan huárinyij a'íimaj i já'muahuasimua'ci'ij,

tyij majta meríj tyí'sejraca'aj je'ej nyaj tyí'muarie'ca'aj.

10 Huá'puatyej nyinyi'ra'aj nu á'tyeej nyaj nyú'camui' a'íjma jimi i tyeítyee,

nyajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin: A'íimaj i tyeítyee huápu'i'ij mu je'ej pua'aj tyityaajú',

ícamu ja'astej i nyúucarij i nyaj jin tyu'ta'íjtaca'!"

11 A'íj nu jin nyenyu'camu'uj a'yan nyetya'tányaratziiri'

maj quee a'áa jo'tyá'itzeere'ej jo'maj nye jimi ja'huóoso'pe'en."

96

Chuúicarij ti jájcuaj i Tavástará' jimi

1 Jájcuacan setyu'táchuiicaj a'íjci jimi i Tavástará'; setyu'táchuiicaj i Tavástará' jimi, a'yan siaj huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua;

2 setyu'táchuiicaj i Tavástará' jimi, tyámua' xu tyeetyátoonyij i ti jin ántyapuaj;

a'náj tina'aj xu jaxajta i ti jin tajapúa huatányuusij.

3 Xaataxáj i ti jin naa huasé'rin ajta i ti jin tyámua' naa tyí'uurej

hua' tzajta' i tyeítyee siajta a'íjma jimi i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,

4 ji'nye va'cán pu jin tyi'tyéjvee a'íjna i Tavástará' ajta jimi a'yan tyi'tyéevijtij tyej tyij tyu'táchuiicaj;

íajta a'íin pu'éen i ti jéetze' á'tyesi're'!

5 Camu tyi'tij huüre' i hua' diosijtyamua' i séecan,

jì'nye i Tavástara' pu jaatyátaahuaca' i tajapuá ti séejre'.

⁶ ¡Tyámua' pu naa tyí'een jo'tij a'ín já'sejre'!

¡A'í pu séejre' i ti néijmi'i jín putyí'uurej ajta i ti jín naa huasé'rin i tyeyúujra'!

⁷ Siata'aj huatóotonyij i Tavástara' jimi, tyeítyee siaj huacháatimee i chájta'naj jitze;

siajta jáamua'tyij i ti jín néijmi'i putyí'uurej ajta i ti jín naa huasé'rin,

⁸ siata'aj jaatyátzaahuatye'en i Tavástara' a'yájna ti'ij jimi tyúuxie've',

siajta tyu'tamu'vejritaj i tyeyúujra' tzajta',

⁹ siata'aj jaatyáanajche i Tavástara' i tyeyúujra' tzajta' ti naa huasé'rin.

¡Miche' néijmi'i i tyeítyee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua jimi juvivee'!

¹⁰ A'yaa xu tyihuo'té'exaatye'en tijin: "¡A'íjna i Tavástara' pu Rey pué'een!"

A'í pu tyámua' jáaruuj i cháanacaj, ti'ij quee táhuaanye'en,

a'í pu néijmi'caa i tyeítyee juxa'aj na'aj tyí'ijtye'.

¹¹ ¡Miche' huatóotyamua've'en i tajapuá ajta i cháanacaj!

¡Che' huatyahuáatira'nyij i járij ajta néijmi'i a'íj ti jitze tyí'sejre'!

¹² ¡Che' huatóotyamua've'en i itzitáj ajta néijmi'i i ti jitzán tyí'sejre'!

¡Miche' jutyamua've'ej huajijhua i ciyéj ti tyú'uu,

¹³ a'íjci jimi i Tavástara', ti yaja've'mej!

¡Jee, a'í pu yaja've'mej ti'ij tyu'ta'íjtaj i cháanacaj japua,

ajta tyu'ta'íjtaj i chájta'naj jitze yan ti séejre' i cháanacaj japua

a'íjci jime' i ti xá'puí' ajta i ti jì'ré'can jime'!

97

Tavástara' pu Rey pué'een

¹ ¡Siata'aj néijmi'que' huatóotyamua've'en i cháanacaj japua!

¡Siajta huatóotyamua've'en jo'tij ja'rahuáchijmee i jájritze'!

¡Tavástara' pu Rey pué'een!

² Ajta jéetirij jariá'naj tiquee tzajta' nyéeri'ij;

ajta i ipuaríara'an a'íj pu jitze juca'nyej i ti tyámua' een ajta huatóoje'yej;

³ ajta i tiéj anájcaj a'íjci jimi

a'í pu'ij huá'teeraj a'íjma i maj jájcha'íire'.

⁴ A'íjna i ti tyána'axcava'ra'aj a'íj pu jín huányeeri'ij i cháanacaj japua,

ajta i cháanacaj pu huatóoca'tzij ti'ijta a'íjma huaséj!

⁵ Ajta i jiríj a'yaa pu tyu'tóotui'sij ti'ij i xíjca

a'íjci jimi i Tavástara', a'íjci jimi i ti néijmi'i ja'a'rij i cháanacaj.

⁶ Ajta i tajapuá ti séejre' pu jaxajta i ti jín tyámua' naa tyá'xa'puí'intare'; néijmi'i mu i tyeítyee jaaséj i ti jín naa huasé'rin.

⁷ Mahuo'tyáxaahuataca' a'íjma i maj sánturij najchej,

a'ímaj i maj a'íjma jimi óotzaahuatye'.

Néijmi'i mu i maj tajapuá tyí'huíre' jimi ecóotutaxij.

⁸ Muáaj paj Tavástara' pué'een,

A'íjna i chájta'naj Sión ajta séecan i chájta'naj Judá ti jitze ajtyáma'can

a'í mu a'íj jín jutyamua've' je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca',

9 ji'nye muáaj, Tavástara' jútye' imuáj paj já'sejre',
muáaj paj néijmi'i japuan séejre' i cháanacaj
pajta jéetze' hua' japua imuáj séejre' i maj a jimi tyí'huiire'.

10 Tavástara' pu hua'xie've' a'íjma i ti quee hua'ráanajchi i ti je'ej pua'aj
een;
ajta tyámua' tyé'cha'ij i hua' júuricamej i maj jimi tyámua' een;
hua' japua pu huatányuusij mej mij quee je'ej huá'uurej i maj je'ej pua'aj
tyityetyúucha'ij.

11 Tatzárij pu huataséjre'sij a'íjci jimi i tyéviij ti tyámua' tyi'tyúucha'ij;
majta huatóotyamua've'sij i tyeítyee maj quee tyi'tíj jin á'tizeere'.

12 ¡Siata'aj huatóotyamua've'en i Tavástara' jimi, tyeítyee siaj tyámua'
tyityetyúucha'ij,
siajta tyaatatyójtzi're'en i ti jin ántyapuaaj ti ajta tyámua' een!

98

Tavástara' pu arí jatáa'saca' i ti jin tyu'tyámue'tin

Chuúicaríj

1 ¡Siata'aj jájcuacan tyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi,
ji'nye tyámua' pu va'cán jin tyú'ruuj tajimí i tyaj jin je'ej tyo'taséj!
¡Pu'ríj jatáa'saca' i ti jin tyu'tyámue'tin
a'íjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej, ajta i jumuáca' jime' ti tyámua' een!

2 † Tavástara' pu arí jaataxájtaca' i ti jin tyu'tyáamue'tíj,
ajta arí jaataséjrataca' i ti jin tyámua' tyá'xa'pui'intare'
a'íimaj mu mij jaaséj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua,

3 a'náj tina'aj pu jitzán séejre' i ti jin tyú'xie've' ajta i ti jin tyámua'
tyí'tyevíj

a'íjma jimi i tyeítyee i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¡Majta meríj néijmi'i jaaséj a'ájna imuáj jo'tíj i cháanacaj joo'ástimee
a'íjci i taj Dios ti jin tyu'tyáamue'tíj!

4 Xuutyámua've'ej xu setyu'táchuiicaj i Dios jimi,
mu siaj yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua;
jéehua xu naa tyityatóotyamua've'en
siajta jimi tyu'táchuiicaj.

5 Setyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi a'íjci jitze setyi'cuúinaj i arpaj,
siajta a'íjci jitze canárij ti tye'ejvivin.

6 Siata'aj jutyamua've'ej setyu'táchuiicaj a'íjci jimi i Tavástara', i ti Rey
pué'een,

siajta néijmi'i a'íjci jitze i ci'sitye'rij ti tyí'sejre'.

7 Che' huatánamuajre'en i járij ajta néijmi'i a'íj ti jitze tyí'sejre',
i cháanacaj majta i maj japuan huacháatimee;

8 che' ajta huatánamuajre'en i játya'naj;
miche' antyóosiire'en i jiríj mej mij huajíjhua muutyámua'va'aj

9 a'íjci jimi i Tavástara',

i ti mujo've'mej ti'ij tyu'ta'íjtaj i cháanacaj japua.

A'íi pu tyu'ta'íjtaj ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee íivan i cháanacaj japua

tyámua' tyu'toojé'yacan jime' ajta juxa'aj na'aj tyihuo'ta'íjtye'sij.

99

I Tavástará' pu Rey jin tyi'tyéjvee ti jéetze' va'cán jin antyúumua'reej

¹ ¡Tavástará' pu Rey pué'een!

¡Í maj tajapua' tyí'huiire' mu tyámua' tyé'cha'íj a'íjci i ti jitzán acájca!

A'íimaj mu i tyeítyee juvivej, ajta néijmi'i i cháanacaj.

² Tavástará' pu va'cán jin tyi'tyéjvee a'ájna a Sión;

Tavástará' pu néijmi'caa japua séejre'.

³ Che' tyámua' eenye' i ti jin ántyapua, va'cán pu jin séejre' ajta tzaahuatyire';

¡Dios pu néijmi'i jin tyámua' een!

⁴ Muáaj paj Rey pué'een i ti néijmi'i putyi'uurej ajta a'íj xie've' i ti xá'pui'; muáaj paj néijmi'caa juxa'aj pana'aj tyu'tyájtóo.

Pajta tyámua' naa tyihuó'ixaaj i yójmua'mua' a'íjci i Jacob a'íjci i ti xá'pui' ajta i ti huatóoje'yey.

⁵ ¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástará', a'íjci i taj Dios,

siajta tyítunutaxi'in jo'tij a'íin ja'ra'íicajmee!

¡Dios pu néijmi'i jin tyámua' een!

⁶ A'ájna i Moisés ajta i Aarón a'íi mu parárij jin tyityetyu'uj;

Samuel pu ajta hua' tzahta' ajo'tyávaaca'aj i maj tyaatatyójtzi'rej.

Tavástará' pu huo'tyáhuui a'íimaj mat'íj a'íimaj jaatáhuaviiri' ti huo'táhuui're'en.

⁷ Dios pu hua' jamuán tyu'xájtaca'

a'íjci jítze i jéetirij ti hua' japua aja'cáva'ca'aj,

majta a'íimaj a'yaa mu huaríj ti'íj tyihuo'ta'íj majta mu ja'rá'astej i nyúucarij ti hua' jimi jaatyájtóo.

⁸ Tavástará', taj Dios, ¡muáaj paj tyihuá'ixaatya'ca'aj!

Muáaj paj hua' jimi a'íin pué'eenye'ej i Dios ti tyú'uunyi',

ajta a'yaa paj cha'taj pana'aj puéjtzij tyihuo'tá' tyi'tíj maj jin je'ej pua'aj huaríj.

⁹ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástará' taj Dios,

¡siajta jimi tyítunutaxi'in a'ájna i jiríj jítze ti tyámua' een!

¡A'ájna i taj Dios, ajta Tavástará', néijmi'i pu jin tyámua' een!

100

Tavástará' pu táataahuaca' jitzán tu tyij ajtyáma'can

Chuúicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en.

¹ ¡Setyu'táchuuiicaj xuutyámua've'ej i Tavástará' jimi, mu siaj a'yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua!

² Xuutyámua've'ej xu jaatyáanajche i Tavástará';

¡xa'antyijíihuaj xu siajta jutyamua've'ej musio'vá'ju' a'íjci jimi!

3 Siata'aj jáamua'tyij ti i Tavástará' Dios pué'een;
 a'íi pu táataahuaca' ityáj tu tyij jitzán ajtyáma'can;
 ichájta'naj tu pué'een a'íj tyaj jitze ajtyáma'can tyajta cánya'xii a'áa tyaj
 ja'távee jo'tij a'íin tyaja'tachuéj!
 4 Musio'vá'ju' jo'tij ja'pueertaj a'ájna jo'tij ja'rájta'cuaj i tyeyúujra' tzajta'
 a'íj setyi'chuíicaj i siaj jin tyaatatyójtzi're'en.
 ¡Setyu'tatyójtzi're', siajta tyámua' tyeetyátoonyij i ti jin ántyapuaj!
 5 Ji'nye i Tavástará' pu tyámua' tojo'mua'raj;
 ajta jusén jime' séejre' i ti jin taxie've'
 ajta i ti quee tyi'táj jin á'itzeere' capu a'náj antyipua'rij.

101

Tyi'táj ti jin i rey tya'tóoratziiri' i Dios jimi

Chuúicarij David ti ja'a'rij

1 Nyáaxie've' nyaj tyaatatyójtzi're'en i ti jin taxie've' ajta i ti jimi tyámua'
 een;
 nyáaxie've', Tavástará', nyaj muéetzij jimi tyu'táchuicaj;
 2 nyáaxie've' nyaj tyámua' naa tyi'chajca.
 ¿A'najnyí nye jimi mupo'va'ma'aj puá'mej?

Canu tyi'táj jin a'itzéeria'aj na'mej
 canu nyajta tyi'táj jin ootyá'itzeere'ej jó'nyaj ja'chej,
 3 canu che' a'náj ja'raséeraaj na'mej
 nyej nyij tyi'táj jin je'ej pua'aj tya'tányaratyij.

Nyahua'xana've' a'íjma i maj quee ja'astej i Dios;
 ¡canu a'náj tyu'tá'sij mej mij nye jimi ajtyáxiirej!
 4 Canu a'íj jitze tyi'ria'mua'síme'ej na'mej i ti tyihuojó'jipuaj:
 ¡canu jaxie've' nyej nyij tyi'táj jin je'ej pua'aj rijcaj!
 5 Canu huo'ta'sij mej mij tyi'xajtaj
 maj xájtari' je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i juxa'aj tyeítyee;
 ¡canu huá'jaahuatye' i maj óotzaahuatye' nusu i maj a'yan tyúuxaj maj
 jéetze' tyámua' een mequée i séecan!

6 A'íjma nu jaahuatye'en i tyeítyee maj tyámua' tyityetyúucha'íj,
 mej mij véjri' nye jimi ajo'cháatime'nyij;
 a'íi pu'uj nye jitze ajtyáma'cantaj ja'mej
 i ti tyámua' naa atyeje'chej.
 7 Ajta quee je'ej tyii'rriitaj ja'mej ti sáij nyaj jamuán aja'séejria'aj i ti
 tyú'cuanamuaj;
 capu sáij ti tyi'hue'tacaa nyej jimi aja' séeria'aj ja'mej.
 8 A'náj tina'aj nu huo'tyápua'ritey'sij mej mij quee je'ej tyáhuaasime'en
 néijmi'i a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj;
 ¡nyajta hui'ráhua'xij a'ájna a chájta'naj jitze Tavástará' ti jitze aj-
 tyáma'can
 néijmi'caa a'íjma i maj tyi'táj jin je'ej pua'aj ricij!

102

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i ti quee je'ej jájtyoovej

Je'ej ti tyá'huoo a'íjna i tiquee che' je'ej ja'tyoovej ajta ti'ij quee che' jamua'reej je'ej ti huárinyij jéehua pu'ij junyuuste' i Tavástara' jimi

¹ Tavástara', huánamuaj je'ej nyaj tyi'tyényuusij,
jtyu'tá' ti'ij muéetzij jimi ja'rá'astij je'ej nyaj tyí'jijhuaj!

² Capáj nye jimi ja'avaataj mua' nyéerimij
nyati'ijta quee je'ej jájtyoove'en;
jtyámua' paj tyináanamuaaj!,
jca'nácan paj huatányuunyij nyati'ijta muaatájeevej!

³ Ji'nye i nyajúuricamej pu ja'huópua'rixi'ij a'yájna ti'ij i citzjij,
ajta i nyacaríj a'yaa pu tya'taa ti'ij i ti'ixcuáa,

⁴ capu che' juca'nyej i nyaxiéjnyu'caa
a'yaa pu een ti'ij i tu'píj ti huatyáahuaj;
jcapu ajta che' nyaca'nyisti' nyej nyij tyú'cua'nyij!

⁵ I nyahue'ra' pu arí cávi'taxij i nyacaríj jitze
a'íjci jime' nyaj huápu'ij nyeyiin.

⁶ A'yaa nu een ti'ij i silhua'aj a'áa ti já'sejre' jo'tij quee já'tyi'tij,
ti'ij i muaciríj ti a'áa já'sejre' jo'tij quee jooyi'rij.

⁷ Canu che' cutzuj.

A'yaa nu een ti'ij i pína'aj ti jusíj huayi'ij.

⁸ Majta quee a'náj jaatapuá'citaca' maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj i maj
nyéjcha'íire'

majta je'ej pua'aj tyá'xaj i nyaj jin ántyapuaaj.

⁹ Nyajta quee che' páan cua', sulu a'íj nu'uj nyij i nasíj;
ajta i nyaj ja'antyíye'ej a'íi pu já'naxcaj i nyaj eetaja'ra'tajyi'ij,

¹⁰ a'íjci jime' paj nyú'camui' ajta i ti muajaaxiejtye',
ji'nye muáaj paj na'ajríaj pej pij majca'huáyee na'antypuá'ritye'en.

¹¹ I nyaj jin júurij a'yaa pu mutyojo'yi'ij ti'ij quéenyi'istarij;
a'yaa nu tyi'tyáhuasij ti'ij i tu'píj.

¹² Pajta muáaj, Tavástara', jusén jime' paj tyí'ijta;
ja'náj tina'aj mu jamua'reeriaj muá'ju'un je'ej paj ántyapuaaj!

¹³ Ájchesij, pajta ja'ancu'vaxi'in i Sión,
ji'nye pu'ríj tya'rá'aj a'náj ti a'yan tya'tácatyij;
jpu'ríj hua'xa'pu'íin paj tyaatú'uunyi'!

¹⁴ A'íimaj i maj a jimi tyá'tzaahuatye' mu jaxie've' a' tyetyéj;
ajta quee tyámua' hua'asej a'íjci jime' ti huatyu'uunyi'huaca'.

¹⁵ Néijmi'i i tyeítyee majta i maj tyí'ijta i cháanacaj japua
a'íi mu jaatyátzaahuatye'sij i ti jin ántyapuaaj i Tavástara' majta i ti jin
naa huasé'rin

¹⁶ ti'ij a'íin ajtáhua'aj jaatyátaahuaj i Sión
ajta je'en huataséjre'en i ti jin naa huasé'rin,

¹⁷ ti'ij jáanamuaaj je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i ti quee je'ej jájtyoovej
ajta je'en néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej ti jéehua tyá'huavij.

¹⁸ Che' a'íjna ooyú'si'huaj
mej mij jáamua'reej i maj majca'huáyee huataséjre'sij,
mej mij majta a'íimaj tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'

a'ñimaj i maj majca'huáyee nanie'huan.

¹⁹ Tavástará' pu jaaséj i cháanacaj a'ájna imuáj a jútye',
jútye' imuáj jo'tij tyámua' tyejé'een,

²⁰ ti'ij huo'namuaj i maj juyiin a'íjci jime' maj námi'
ajta hua' japua huatányuunyij a'ñjma i maj merij a'yan tyihuo'taxájtaca'
maj huó'cui'nyij,

²¹ ta'aj ij a'ájna a Sión, ajta a Jerusalén,
huatánamuajre'en maj jaataxáj majta tyaatatyójtzi're'en i Tavástará'

²² mati'ij néijmi'i i tyeityee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua
tyúusiire'en mej mij tyaatatyójtzi're'en.

²³ A'ñ pu náari'ri' i nyaj jin uhuájca'nyej nyati'ij nyooj huama'caj i juyéj
jitze';

ajta je'en quee che' naatá' nyej nyij jéetze' á'tyeevi'in.

²⁴ Nyáaj nu a'yan tyaaté'exaa tijin: "Nyaj Dios,
capáj ná'vi'tiicare'en ti'ij ooj jé'ta' ná'itziitya'aj nyaj a'yan séjre'ej."
¡Capu a'náj antyipua'rij i nyinyi'ra'aj muéetzij jimi!

²⁵ Tyámua' paj jáaruuj i cháanacaj ti'ij néijmi'i tyo'huatyóochej;
muáaj paj pajta jaatyátaahuaca' i tajapúa ti séejre'.

²⁶ Ajta néijmi'i pu a'ájna tye'entyipúa'rij,
ajta muáaj paj tyámua' éenye'ej jusén jin séejre'.
Néijmi'i pu a'ájna tyu'tyápa'naj, a'yájna ti'ij i cáanarij;
¡muáaj paj seequéj ja'uuren ti'quij seequéj éenye'ej ja'mej!
a'yájna ti'ij a'tij ti seequéj éenye' tyu'tyóochejtye'en.

²⁷ Pajta muáaj a'ñn pana'aj pué'een;
capu a'náj antyipua'rij i nyinyi'ra'aj muéetzij jimi.

²⁸ Tyámua' paj tyihua'cha'ñj puá'mej a'ñjma i maj hua' jitze eerányesij i
maj muahuíire';
tyámua' paj huá'uuren a'ájna jo'paj muáaj já'sejre'.

103

Tyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástará'

David ti ja'a'rij

¹ Néijmi'i nu i nyamua'tziira'aj jin tyámua' tyeetyátoosij i Tavástará';
néijmi'i nu i nye tyévira' jin tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i ti tyámua' een i
ti jin ántyapuj.

² Néijmi'i nu i nyamua'tziira'aj jime' tyámua' tyeetyátoosij i Tavástará',
nyajta quee séej jó'hua'xij i ti jin tyámua' nyej jimi tyú'ruuj.

³ A'ñ pu a'ñn pué'een i ti néijmi'i tyinaatú'uunyi'raj i nyaj jin quee xá'pu'
huaríj,

ajta néijmi'i jin tyí'nyahuaatye'en tyi'tij nyaj jin tyí'cui',

⁴ a'ñ pu nyaj japua huatányuusij nyej nyij quee huámu'i'nyij,
ajta nie'cánasij a'íjci jime' i ti jin nyaxie've' tyámua' naa tyu'toocua'nyéej,

⁵ ajta néijmi'i tyinaatá'sij i ti jéetze' tyi'jí're'en
ajta nyajajcuare'en a'yájna ti'ij i cué'ra'vej.

⁶ Tavástará' pu a'íj jin huá'xijtye'en i ti jire'can jime' tyámua' naa
tyá'xa'pu'i'intare'

a'íjma i maj jájpuejtzij a'íjci jime' maj je'ej pua'aj huá'uurej.

⁷ A'íj pu jaataséjra i ju juyéj ajta je'ej ti tyu'muáriej

a'íjci i Moisés ajta a'íjma i Israel maj jitze ajtyáma'can.

⁸ Tyámua' pu naa tyihuojó'mua'raj i Tavástara' ajta tyihua'cu'vej' ajta quee jiye'tzín tyinyú'caj ji'nye a'íi pu taxie've'.

⁹ Capu a'náj tina'aj tatya'xi' capu ajta jusén jime' nyú'camui';

¹⁰ capu a'yan tyitaatá' ti'ij tyi'taci'puáatacaj

a'íjci jime' tyaj je'ej pua'aj huaríj ajta tyi'tíj tyaj jin tyi'íjxána'cira',

¹¹ ajta quee i'ríj ti huatye'iteehuaj i ti jin hua'xie've' a'íjma i maj ja'tzaahuatye'

a'yájna ti'ij quee tyí'rij ti huatye'iteehuaj ti'ij na'aj i tajapúa' imuáj ajta iyye'ej cháanacaj japua.

¹² Pu'ríj a'imuáj tyojoohuá'xij i tyaj jin tyi'íjxána'cira'ca'aj,

a'yájna ti'ij a'imuáj tyejé'sejre' jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij ajta jo'tij ja'ancáru'pij.

¹³ A'yaa pu een i Tavástara', a'íjma jimi i maj ja'tzaahuatye',

tyámua' pu naa tyihuá'xie've' ti'ij i hua' táataj i ti'ríj,

¹⁴ ji'nye a'íi pu jamua'reej je'ej ti ye'ej tyitáataahuaca',

tyámua' pu naa tyá'mua'reej tyaj chuéj tyana'aj pué'een.

¹⁵ A'íjna i júuricama'ra' i tyévíj a'yaa pu een ti'ij i tu'píj:

a'yaa pu tye'ejnyésij ti'ij i xúuxu'uj a'ájna a'ítzitáj,

¹⁶ jiye'tzín pu i áacaj jaariá'tuuxij, ti'quij quee che' aja'hua'taj ja'mej,

ajta je'en quee che' a'tíj jamua'reeriaj ja'mej je'ej ti tyi'tíj jáaruuj.

¹⁷ Ajta i Tavástara' ti jin taxie've' a'íi pu jusén jime' séejre'

a'íjma jimi i maj ja'tzaahuatye',

capu a'náj huatyápua'rij i ti jin tyámua' tyá'xa'pui'intare'

a'yaa pu jusén jime' tyi'séere'ej ja'mej i tyeítyee jimi,

¹⁸ ajta a'íimaj jimi i maj ja'rá'astej je'ej ti a'ín tya'tóoraj

majta quee yó'hua'naj maj a'yan rijcaj ti'ij a'ín tyu'ta'ítaca'.

¹⁹ Tavástara' pu arí i ju'ipuáa tyámua' huáruuj a'ájna u tajapúa,

ajta i ti jin tyí'ijta pu néijmi'que' antyúumua'reej.

²⁰ ¡Tyámua' xu tyeetyátoonyij i Tavástara', tajapúa sij néijmi'i putyí'uurej!

Mua'aj, mu sij a'yan ricij je'ej ti a'ín tyí'ijta,

sij tyámua' tyá'namuaj sijta a'yan ricij ti'ij a'ín tyí'ijta.

²¹ ¡Tyámua' xu tyeetyátoonyij i Tavástara' mua'aj sij xantáaru'ustyamua'mua' pué'een,

i maj jahuüre' majta a'yan ricij je'ej ti a'ín tya'ajxié'vi'ra'!

²² ¡Che' néijmi'i jitzán tyámua' tyí'sejria'aj i Tavástara' tyi'tíj ti a'ín tyú'taahuaca',

néijmi'que' jo'tij a'ín tyejé'ijtaj!

¡Tyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástara' néijmi'i jime' i nyajúuricamej!

1 ¡Tyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástara' néijmi'i i nyajúuricamej jime'!
 ¡Va'cán paj jin séejre', Tavástara' pajta nyaj Dios!

A'ij paj perij tyu'tyé'chejtyej i ti naa tyu'sé'rin ajta tya'tátaavej;

2 a'ij paj perij jin eecá'naj i tatzárij.

¡Muáaj paj jaatajiyo'rej i tajapúa' ti séejre' ti'ij cáanarij ti nyéeri'ij!

3 ¡Muáaj paj tyámua' jáaruuj i jájtyij japua

i ti japuan róoca'nyej a'chí'ij, pajta a'yan cha'taj jáaruuj i jútye' imuáj!

Pajta a'ij japua yi'cacaa i jéetirij,

a'ij paj jitze huatará'rie'sij i áacaj.

4 A'ín pu i áacaj muéetzij jimi tyí'huüre' ti'ij tyihuo'té'exaatye'en,
 ajta i tiéj ti atyúumemej pu ajta muahuüre'.

5 Pajta tyámua' naa tyeetyácajtje'en i cháanacaj

ta'aj ij quee a'náj táhuaanye'en a'ájna jo'paj muáaj tyámua' yó'ruuj.

6 A'ijna i járij pu ja'vá'najca'aj i chuéj

a'yájna ti'ij cuxáa cáanaria'ra'an ti pué'eenye'.

¡Jájtyij pu tya'vá'najca'aj i jirij.

7 Ajta muáaj paj jajtyá'xij, aj pu'ij tyíchee;

jije'tzín pu huatóo'uj ti'ij ca'nyín jin huatánamuajre a'nyúuca.

8 Ajta huataséjre i jirij

ajta jo'tij ja'cacúnyijmee,

néijmi'i pu a'yan tyu'ríj je'e'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca',

9 a'ájna jo'paj muáaj tyojo'tá' ti'ij a'áa jóo'astij,

ti'ij quee che' ja'vá'najca i chuéj.

10 Muáaj paj uya'ta'ityacaa i jájtyij a'ájna jo'tij ja'ajmui'yéjme

ti'ij ajtyá'astij i játya'naj jitze ti canyáatimee i jirij jitze.

11 A'ij mu mij i jájtyij ya'caa i tyi'tyán simuáruunij maj tyityaací'ij;

a'ij mu majta jin tyámua' naa tyi'tyeya'caa i púuru'uj maj huaci'ij.

12 A'ájna jo'tij joo'ástimee i játya'naj

a'áa mu tyojo'ito'rityee i pína'see jútye' maj rá'rie,

ja'ín mu ci'xicaa, a'ijci jitze i ti tyi'tyáxamue' i ciyéj!

13 Muáaj paj a'ín pué'een i ti tyi'ipuaj a' itzitáj

a'ájna jo'paj muáaj ja'chej, jútye' imuáj u tajapúa';

matí'ijta ca'nyín jin huatyéviijey a'ij paj jin tyámua' tyeetyátoosij i chuéj.

14 Petyi'tá'caa ti ajnyéj i ixáj mej mij i tyi'tyán jáacua'nyij,

ajta i ityei'rij tyeityee maj tyi'huastee

mej mij tyo'tácu'nyij i cháanacaj japua,

15 a'ijna i cue'ráj ca'nyíjra'aj ti hua'tá'caa,

i nahuáj, mej mij a'ijna jin huatóotyamua've'en

ajta tyámua' naa jéetze' tyu'taséjre'sij i hua' nyéerimij quee i aséityij jime'.

16 Ajta tyámua' naa tyi'huose'en i ti tyú'uu,

i jucúj a'áa ti jo'váatimee a Líbano Tavástara' ti jaahuástej.

17 A'ij mu jitze tyú'ito'rityee i pína'see maj jéetze' cíle'en,

majta i cuaxúuj a'áa mu jóoche'tyee i jucúj jitze.

18 Ajta a'ijci jitze i jirij ti ajtí'tí'ijmee a'áa mu jó'ci'ij i chítyee
 simuáruunij,

ajta i tyetyéj tzajta' mu jóo'ava'tacaa i jejtzíj.

19 Pajta i máxcirie' huatyátaahuaca' tyej tyij jáamua'reej a'náj ti putyí'rici; i xicáj pu ajta jamua'reej a'tzáaj ti ancájrutyej.

20 Ajta i tíca'rij huataséjre'sij ti'ijta huatyéchumua'rej, aj mu mij huataséjre'sij i tyi'tyán itzitáj maj tyityaací'ij.

21 I muajyéj mu ci'xicaa mej mij tyi'tíj huatyéevi', a'yaa mu tyá huaviiij i Dios ti'ij tyi'tíj huo'tá'an maj jáacua'nyij.

22 Ajta ti'ijta i xicáj eeré'nyej, aj mu majta jo'jú'un majta je'en huatyéjisij jo'tíj ja'tyásta'najmee.

23 Aj pu'ij té'ej i tyáati' eeráamej ti'ij a'áa jó'me'en jo'tíj tyajá'muarie' ajta je'en tyi'muarie'en 'asta na'aj quee huaré'chumua'rej.

24 ¡Jéehua paj tyú'taahuaca', Tavástara'!

A'íj paj jin tyú'taahuaca' i paj jin jéehua tyu'yi'tin; ¡i cháanacaj japua pu tyi'sejre' néijmi'i paj muáaj tyú'taahuaca'!

25 A'áa pu já'sejre' i jájrij, antayóoj ajta huápu'i'ij va'tíj séejre', jo'maj jéehua i tyi'tyán tyityaja'xoo,

maj vivéejmee ajta i maj cíle'en;

26 a'áa mu majta i báarcuj já'ciinyej, a'áa mu majta já'sejre' i tyi'tyán maj tzíinyi're',

a'íjna i ti tzíinyi're' muáaj paj jaatyátaahuaca' pej pij a'íj jin huáhuajca.

27 Néijmi'i mu a'íimaj muéetzij jimi tyi'ijchó've'

pej pij tyihuo'tá'an i maj tyú'cua'nyij a'tzáaj ti a'yan hua' jimi tya'tacaj.

28 Muáaj paj tyihuo'tá'sij, a'íi mu mij tya'ancuríaa'sij;

a'muáca' paj jin tyihuo'tá'sij, majta je'en a'íimaj tyámua' naa tyityaatajú'xaj;

29 tipua'aj puaatyá'avaaj hua' jimi, metyu'tátziinye'ej;

tipua'aj pequee che' huo'tá'an maj ucayáatiyi'can, a'íi mu cui'nyij majta je'en majtáhua'aj chuéj huatyóotaahuaj.

30 Ajta tipua'aj a'júuricamej upahuojo'ta'ityi're'en, a'íi mu huose'en, a'yaa pej pij tyá'ajcuare'en ti'ij naa huasé'rihua'an i cháanacaj.

31 ¡Jusén pu jin séejre' a'íjna i Tavástara' ti jin naa huasé'rin!

¡Tavástara' pu jutyamua've' je'ej ti tyi'tíj tyu'tyátaahuaca'!

32 I cháanacaj pu juvivej ti'ijta a'íin jaaséj,

¡ajta ájcitzujtarij i jiríj tipua'aj a'íin ja'ajtamuárie'en!

33 Nyati'ij nyáaj nyooj séjre'ej nyajta júurij, nyetyu'táchuicaj i Tavástara' jimi nyaj Dios.

34 A'yaa nu tyá'xie've' ti ja'raanajche i Tavástara' je'ej nyaj tyi'riá'mua'sij, ¡i'nye a'íj nu jimi jatyoovej i nyaj jin huatányetyamua've'en.

35 ¡Miche' huaria'xij i cháanacaj japua i maj tyi'xana'círe'!

¡Miche' antyipua'rej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij!

¡Tyámua' nu teetyátoosij i Tavástara' néijmi'i i nyajúuricamej jime'!

¡Alelúuyaj!

105

Je'ej ti i Dios tyu'muáriej a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can

1 ¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara'!

¡Siajta jaariá'xaj je'ej ti a'ín ántyapuaj!
Siahuo're'ixaaty'e' i chájta'naj jitze je'ej ti a'ín tyí'muarie'.

² Siajta tyu'táchuiicaj a'íj jitze ma'can.

¡Xaataxáj je'ej ti a'ín va'cán jin tyí'muarie'!

³ Siajta a'íjna jin ahuóotzaahuaty'e'en i ti tyámua' een i ti jin ántyapuaj.

¡Che' jutyamua've'ej i hua'xiéjnyu'caa
a'íjma i maj jahuoo i Tavástara'!

⁴ A'íj xu jitze huatyóoca'nyej i Tavástara', siajta a'íjci jitze i ti jin néijmi'i
putyí'uurej;

Tavástara' xu jitze a'náj tina'aj tyí'ca'nyej.

⁵ Xo'támua'reej ti a'ín va'cán jin tyí'muarie' ajta naa tyu'sé'rin,
ajta je'ej ti a'ín tyaataxájtaca' i ti jin tyu'ta'íjtaca',

⁶ mua'aj, i siaj a'íj jitze eeráma'can i Abraham i ti jahuiire',
mua'aj, yójmua'mua' a'íjci i Jacob, a'ín ti jamua'antýíhuoo.

⁷ A'íi pu a'ín pué'een i Tavástara', taj Dios;

ja'íi pu néijmi'que' tyí'íjta i cháanacaj japua!

⁸ Tyij ajta mue'tíj séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj mutyojo'me'en
capu a'náj yo'huá'xij tyi'tíj ti jin tya'tóoraj i junyúucaa jitze,

⁹ a'íjci i ti jin tya'táratziiri' i Abraham,

ajta tyi'tíj ti jin tya'tóoraj a'íjci jimi i Isaac

¹⁰ a'yaa pu ajta tyeetyáitoo ti'íj nyúucarij maj jin tyu'ta'íjtaj a'íjci jimi i
Jacob,

ajta a'íjna jin jusén jime' tya'tácaj a'íjma jimi i Israel maj jitze aj-
tyáma'can,

¹¹ ti'íj a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

“A'íj nu i chuéj muaatá'sij a'áa ti ja'ajtyáma'can a Canaán
a'yájna ti'íj muéetzij ti muáaci'tyij pata'aj pij ja'ancuriá'an.”

¹² A'íimaj i maj cíi mana'aj ará'axcaa,

majta je'cáj i maj séej chuéj japua já'ma'can,

¹³ a'yaa mu mij a'íimaj tyityajú'ca'aj séej chuéj japua majtáhua'aj séej
chuéj japua

jo'maj séecan tyejé'íjtaj majtáhua'aj jo'maj séecan tyejé'íjtaj,

¹⁴ Dios pu quee tyu'tá' ti'íj tyi'tíj je'ej pua'aj huó'uurej,

ajta tyámua' tyihuo'té'exaaq a'íjma i maj tyí'íjtaca'aj a'yan tijin:

¹⁵ “Je'ej huá'uurej a'íjma i nyaj hua'antýíhuoj

caxu siajta je'ej pua'aj huá'uurej a'íjma i maj nye jitze ma'can tyí'xaxa'aj.”

¹⁶ Ajta tyu'tá' mej mij huatatájcun a'íjci chuéjra' japua,

ajta néijmi'i tyihuaá'ri'ri' i ti tyí'cue'ri'.

¹⁷ Ajta a'íjma jimi pu anaquéj huata'ítyaca' a'íjci i José,

a'íjci i maj a'yan tyáatooca'aj ti'íj i ti ca'nyéjrij jin tyí'huire'.

¹⁸ Majta caádenaj jin tyaapuéj i icájra'an jitze;

jmajta a'úun ye'tyaanaj jo'tíj tyapúusti' jin tyeje'tyánami'!

¹⁹ A'íjna i nyúucaria'ra' i Tavástara' pu jaatyéesej a'íjci i José,
'asta na'aj quee a'yan tya'róo'astej je'ej ti i José tyu'taxájtaca'.

²⁰ A'íjna i rey, i ti mui'caa tyí'íjtya'ca'aj i tyeítyee,

a'ñi pu a'yan tyu'ta'íjtaca' mej mij jirátoonyij jo'tij je'tyánami'huaca'aj,
 21 ajta ja'antyíhuoj ti'ij tyu'ta'íjtaj ajta néijmi'i jin antyúumua'reeriaj jo'tij
 a'ñin ja'chej,

néijmi'i jime' tyi'tij ti a'ñin tyícha'ñica'aj,

22 ti'ij tyihuo'mua'tyen ajta tyámua' tyihuo'cámua'riitye'en
 a'ñijma i maj tyí'ijta ajta a'ñijma i huásasij.

23 Aj pu'ij té'ej a'ñin mujo've'mej i Israel, a'ñin ti'ij pué'een i Jacob,
 a'yaa pu'ij a'áa tyejé'chajca'aj a Egipto ti'ij i ti séej chuéj japua já'ma'can,
 a'ñici japua i chuéj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cam.

24 Dios pu'ij tyu'tá' mej mij huápu'ij huatámui'rej i
 tyeítyeristyamua'me'en,

majta je'en jéetze' huatyóoca'an mequee a'ñimaj i maj Egipto já'ma'can.

25 Ajta a'yaa pu huóruuj mej mij i maj Egipto já'ma'can
 huá'anchueere'en a'ñijma i tyeítyeristyamua'me'en
 ajta mej mij huo'cuanamuan i Dios maj huñire'.

26 Aj pu'ij Dios Moisés ujo'ta'ítyaca' i ti jimi tyí'huñire',

ajta a'ñici i Aarón, i ti ajta ari ja'antyíhuooca'aj,

27 a'ñi mu mij a'yan huaríj i maj jin tyámua' tyo'taséj i Dios jimi a'ájna jo'tij
 quee já'tyi'tij:

jimajta jéehua tyu'séj a'ñici japua i chuéj Cam ti tyaja'rájtyapuaj!

28 Dios pu tíca'rij ujo'ta'ítyaca' i ti jin néijmi'i tya'vá'naj,

majta i Egipto maj já'ma'can camu ja'rá'astijrej i nyúucaria'ra'.

29 Ajta tyu'tá' ti'ij xúure'ej huatyóotaahuaj i jájtyij ti muí'yej i játya'naj
 jitze,

ajta néijmi'caa huácuij i hue'tyéé;

30 jéehua pu ajta taachuisee ujo'ta'ítyaca' a'ñici chuéjra' japua,
 a'áa mu mij majta ja'rá'aj jo'tij i rey já'huí'care'ej.

31 Dios pu tyu'taxájtaca', mati'ij mij jéehua i xie'rúj huataséjre maj cñe'en
 ajta maj vivéejmee

néijmi'que' mu mij oorióonajchaca' i chuéj japua a'áa ti ja'ajtyáma'can a
 Egipto.

32 Ajta quee víityee ujo'ta'ítyaca', sulu a'ñij pu'uj i tyéetyee

ajta tiéj a'ñici japua i chuéj a'áa ti huataca'aj.

33 Ajta yo'riej i úuvaj maj jahuastya'ca'aj ajta a'ñici i xápua' maj
 jata'ityi'rica'aj;

jtye'entyipué'rij i ti tyú'uuca'aj a'ájna a Egipto!

34 Dios pu tyu'taxájtaca', majta je'en i vítzi'cii huataséjre;

jimajta jéehua huápu'ij ará'axcaa, capu ij i'riitaca'aj maj huo'tyé'iten!

35 jMajta néijmi'i tyu'riá'xij i tu'píj itzitáj ti tyú'uuca'aj

majta néijmi'i i chuéj japua ti tye'ejnáyca'aj!

36 jAjta huo'cuij, a'ájna a Egipto,

a'ñijma i hua'yojmua' maj anáatya'aj huanánie'huaca' a'áa maj já'ma'can!

37 Aj pu'ij té'ej i Dios hue'ráavi'tij i jutyéítyeristyamua' a'ájna

majta a'ájna jo'tii i ooroj majta i pláataj,

ajta quee sñij ti hua' jitze ajtyáma'can tyi'tij jin tyu'puéjtyi'huaca'.

- 38 A'íimaj i Egipto maj já'ma'can mu huatóotyamua'vej mati'ij huo'séj maj jo'cáj,
 ji'nye huápu'i'ij mu tyí'tziinya'ca'aj.
 39 Dios pu jéetirij ujo'ta'ityaca' ti'ij hua'vá'naj
 ajta tiéj ti'ij tíca' huo'tyátatzavi'tye'en.
 40 Majta a'íj tyu'táhuo i maj tyú'cua'nyij, aj pu'ij so'ríj ujo'ta'ityaca',
 majta a'íj jin tyámua' naa tyityaatajú'xaj i páan jútye' ti je'cáanyej.
 41 Ajta i tyetyéj ti tyétyee pu ajtyáaaraca', aj pu'ij jájtyij a'íj jitze
 eerámui'yaca'
 a'íi pu'ij huatámui'yaca' a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij a'yájna ti'ij játya'naj.
 42 Ji'nye a'íj pu ootámua'reeri' i ti tyámua' een i ti jin tya'tóoratziiri'
 a'íj ti a'yan tya'táratziiri' i Abraham i ti jahuiire'.
 43 A'yaa pu'ij i Dios tyihue'ráavi'tij i jutyéityeristiyamua' i ti arí
 hua'antyíhuooca'aj,
 mua'antýijíhuaj a'íjci jime' maj huatóotyamua'vej,
 44 ajta je'en a'íj huo'ta' i chuéj séecan ti jimi ajtyáma'can taca'aj
 ajta a'íjci i ti tyú'ciiriaca' a'íimaj maj tyu'muáriej i séej maj chájta'naj jitze
 aja'chej,
 45 mej mij tyu'tyátzaahuaty'e'en majta je'en a'yan huárinyij
 je'ej ti tyí'ijta i nyúucaria'ra' ajta je'ej ti tyí'mua'taj i Tavástara'.

¡Alelúuyaj!

106

Tyi'tíj maj jin a'náj tina'aj atyá'itze'rihua'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can
 1 ¡Alelúuyaj!

- Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', ji'nye a'íi pu tyámua' tyihuojó'mua'raj,
 ajta i ti jin taxie've' jusén jime' pu séejre'.
 2 ¿A'tanyij pújoorej ti'ij jo'tyéeyu'xaj i ti jin tyu'tyáamue'tij i Tavástara'?
 ¿A'tanyij pújoorej ti'ij a'yan tyaatatyójtzi're'en ti'ij jimi tyi'tyéevijti?
 3 Miche' huatóotyamua've'en i maj tyámua' tyityetyúucha'ij
 majta a'náj tina'aj tyámua' ricij.
 4 Pano'támua'reej nyéetzij, Tavástara', pati'ij tyámua' tyihuo'tyátoonyij
 a'tyéityeristiyamua';
 nyéetzij paj nyamua'reeriaj pati'ij mujo've'me'en pej pij hua' japua
 huatányuunyij,
 5 nyata'aj nyij nyáaj jaaséj i maj jin huatóotyamua've'sij a'íimaj i paj
 hua'antyíhuoj,
 nyata'aj nyij huatányetyamua've'en nyajta ootányatzaahuaty'e'en
 a'íijma jamuán i maj a' jitze ajtyáma'can.

- 6 A'yaa tu cha'taj tyana'aj tyityo'tyá'itzeerej mati'ij i tahuásimua'ci'ij;
 tu'ríj je'ej pua'aj tyityo'cájruij, tyajta tyeríj je'ej pua'aj huaríj.
 7 A'íimaj i tahuásimua'ci'ij, a'ájna a Egipto,
 camu tyu'tyátzaahuatyey je'ej paj muáaj hua' jimi va'cán jin tyu'muáriej,
 majta mu yo'huá'xij a'íjci i paj muáaj jin hua'xie've',
 camu majta muáanamujri' véjri' a'ájna jájritze' ti po'vij.

8 Ajta i Dios pu hua' japua huatanyúj, ajta huo'ta' mej mij jáamua'tyij i ti jin néijmi'i putyí'uurej

a'yaa pu huaríj ti'ij tyámua' tyu'tyá'itzeere'en i ti jin ántyapuaaj.

9 Ajta jajtyá'xij a'íjci i jájrij ti po'vij a'íi pu'ij aria'huaxij.

A'yaa mu mij huáchiste' tyitya'antacáj a'íjci jitze i jájrij a'yájna ti'ij jo'tij quee já'tyi'tij.

10 A'yaa pu'ij hua' japua tyu'tanyúj a'íjma jimi i maj hua'ajcha'íire', ajta a'íjma jimi i maj hua'xana'va'ca'aj.

11 I jájtyij pu hua'vá'naj a'íjma i maj quee hua'séjramu'ca'aj ajta quee síij júurij huatyá'itzeerej.

12 Aj mu mij tyá'antzaahuaj a'íjci jitze i Dios ti tyihua'táratziiri' majta je'en jimi tyu'táchuiicaca'.

13 Majta jiye'tzín mu yo'huá'xij je'ej ti i Dios tyi'tíj hua' jimi huáruuj, majta quee tyu'chó'vej mej mij jáamua'tyij je'ej ti tyi'tíj hua' jimi tya'tácatyíij.

14 A'ájna, jo'maj jujímua'aj já'sejria'ca'aj jo'tij quee já'tyi'tij,

a'áa mu quee tyámua' huaríj a'íjci jimi i Dios

a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj ti a'íin a'yan huárinyiiche' je'ej maj a'íimaj tyá'xie'va'ca'aj.

15 Ajta i Dios pu a'yan tyihuo'tá' je'ej maj a'íimaj tyaatáhuaviiri', ajta a'íj pu uhuojo'ta'ítyi'ri' i cui'nyi'ra'aj maj jin huácuí'nyij.

16 A'ájna jo'maj tyojo'tyá'inaamuaca'aj a'áa mu ja'anchueerej a'íjci i Moisés,

majta a'íjci i Aarón, a'íjna i ti tyámua' tyá'huíria'ca'aj i Tavástara'.

17 Aj pu'ij i chuéj atyátaariaca' a'íi pu'ij ajo'cájrurij i Datán,

majta je'en a'íjma i Abiram maj jitze ajtyáma'cantaca'aj.

18 ¡Ajta i tiéj ájtaa a'íjma jimi!

¡A'íi pu'ij i tiéj huo'tyáatiej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íica'aj!

19 Majta a'ájna i jiríj japua Horeb ti tyaja'rájtyapuaaj a'áa mu visáaru' huatyátaahuaca',

tyi'tíj ooroj maj jin jaatyátaahuaca', a'íj mu mij huatyánajchaca':

20 ¡a'íj mu seequéj huáruuj i Dios ti naa huasé'rin

a'íjci jime' i tyi'tíj ti a'yan huasé'rin ti'ij túuru' ixáj ti cua'caa!

21 Meyo'hua'xij i Dios, i ti hua' japua huatanyúj,

i ti va'cán jin tyu'muáriej a'ájna a Egipto,

22 ajta jéehua tyámua' tyú'ruuj i ti naa tyu'sé'rin a'íjci japua i chuéj ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Cam

ajta i maj jin je'en tyo'taséj a'ájna a jájritze' ti po'vij.

23 Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' ti hua'antyipua'ritye'sij;

ajta a'ájna i Moisés, a'íin ti ja'antyíhuoj, a'íi pu hua' jimi ajo'tyéechaxi

ajta je'en jaatyápua'rij i Dios ti jin nyu'camui'ca'aj,

a'íi pu'ij quee tyu'tá' ti'ij hua'antyipua'ritye'en.

24 A'yaa mu mij majca'huáyee quee tyaataxie'vej i chuéj ti naa huasé'rin, majta quee tyá'antzaahuaj je'ej ti i Dios tyihua'táratziiri',

25 majta i ju'inámua tzajta' je'ej pua'aj tyaataxájtaca' i Tavástara',

camu majta ja'rá'astej je'ej ti a'ñin tyu'ta'íjtaca'.

²⁶ Aj pu'ij a'ñin ajmójca'taca' ti'quij a'yan tya'tóoratziiri' ti tyu'tá'sij mej mij huácui'nyij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij,

²⁷ ti a'yan ajta tyihuá'cui'nyij a'ñijma i maj hua' jitze eeránesij ajta je'en huojo'cuíxi'ij a'ñijma tzajta' i maj quee tyá'tzaahuatye'.

²⁸ Majta je'en ca'nyérij jin tyu'tyáhuui a'íjci jimi i Baal-peor, a'íj mu majta tyú'cuaa i ti tyu'támu'vejrityi'huaca' a'ñijma jimi i diosij maj quee júurij.

²⁹ Majta jájriaaxiej i Dios a'íjci jime' i maj jin je'ej pua'aj huaríj, aj pu'ij jéehua cui'nyi'ra'aj hua' jimi huataséjre.

³⁰ Ajta a'ñi pu ájchej i Finees ti'quij jaajé'caj a'tíj ti pué'eenye', a'yaa pu'ij tyu'tyápua'riaca' i maj jin tyí'cucui'ca'aj,

³¹ Dios pu'ij tyámua' jo'taséj je'ej ti tyi'tíj jin tyámua' huaríj, mej mij jusén jime' jaxájta i hua' huásimua' jimi ajta a'ñijma jimi i hua'yojmua'.

³² A'yaa mu majta huaríj ti'ij i Dios tyinyú'caj véjri' a'ájna jo'tij ja'rámuaa a' ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Meribá, a'ñi mu mij pué'eenye'

ti'ij i Moisés jimi je'ej pua'aj atyojo're'nyej,

³³ ji'nye a'ñi mu quee ca'nyíjra'aj jaatá'

a'íj pu jin cha'na'aj tyí'xajtaca'aj ajta quee jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyi'tyáxajtasima'aj.

³⁴ Camu hua'antypua'rityej a'áa maj jo'cháatima'caa jo'tij i Tavástara' a'yan tyihuajo'ta'íjtya'ca'aj mej mij hua'antypua'ritye'en.

³⁵ Sulu a'yaa mu huaríj,

a'ñijma mu antyánaxcaca' i maj quee tyá'tzaahuatye' majta je'en a'yan tyaari'rej je'ej maj a'ñimaj tyityaajú'ca'aj,

³⁶ a'ñijma mu i sáanturij huatyánajchaca',

a'ñi mu mij pué'eenye' mej mij a'ñimaj je'ej pua'aj tyityojo'vej,

³⁷ ji'nye a'ñimaj mu huo'támu'vejritaca' i juyójmua' maj tyétyacaa ajta i maj úcaaa

a'yan metyihuo'cui'ij a'ñijma jitze ma'can i tyiyáaru'uj.

³⁸ Majta a'ñijma huácuij i maj quee tyi'tíj jin á'tzeeria'ca'aj, hua' xuure' i hua'yojmua' maj úcaaa ajta maj tyétyacaa, a'ñijma mu mij huatámu'vejrityej i diosij Canaán maj já'ma'can.

I chuéj pu je'ej pua'aj huaríj a'íjci jime' i hua' xuure'ej,

³⁹ a'ñi mu mij majta je'ej pua'aj huaríj majta huóoxana'cirej néijmi'ti jime' i maj jin huápu'i'ij je'ej pua'aj tyityo'cájrurij.

⁴⁰ Tavástara' pu huápu'i'ij tyinyú'caca' a'ñijma jimi i jutyétyeristyamua', ajta huo'taxána'vej, a'ñijma i maj jitzan ajtyáma'can taca'aj;

⁴¹ ajta ahuojoóhua'xij a'ñijma jimi i maj quee tyá'tzaahuatye', a'ñi mu mij hua' jimi tyu'ta'íjtaca' i maj hua'ajcha'ñire';

⁴² a'ñimaj mu huo'tziínajraa i maj hua'ajcha'ñire',

majta huo'tyáxaahuataca' je'ej maj a'íimaj tyihuo'ta'íj.

⁴³ Dios pu mue'tíj hua' japua huatanyúj,
majta a'íimaj camu a'yan huaríj je'ej ti a'íin tyihuo'xá'pu'i'intari'tzej
a'íi mu mij jó'vej tyi'tíj maj jujímua'aj jin je'ej pua'aj huaríj.

⁴⁴ Ajta a'yájna, ti'íj huo'séj maj quee je'ej jájtyoove'ej
ajta huó'namuajri' maj juyiinyaca'aj,

⁴⁵ aj pu jo'támua'reeri' je'ej ti hua' jimi tya'tóoratziiri'
aj pu'íj seequéj huóruuj,

ji'nye huápu'i'íj pu va'cán jin taxie've',

⁴⁶ ja'yaa pu'íj tyu'tá' mej mij i maj je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj
tyámua' naa metyihua'ajcha'íj muá'ra'nyij!

⁴⁷ ¡Tajapuá paj huatányuunij, Tavástara' taj Dios!

¡Pajta tii'rátóonyij hua' tzajta' i maj séej chuéj japua jo'cháatimee
tyej tyij tyimuaatatyójtzi're'en a'íjci jitze ma'can je'ej paj ántyapuaj,
tyata'aj tyij tatyámua've'ej tyetyimuaatatyójtzi're'en!

⁴⁸ ¡Che' tyámua' tyi'sejria'aj i Tavástara', hua' Dios i maj Israel jitze
ajtyáma'can,

che' a'yan tyi'sejria'aj jusén jime'!

¡Miche' néijmi'i a'yan tyu'taxáj tijin: "Che' a'yan tyá'ra'nyij"!

¡Alelúuyaj!

107

Je'ej ti a'náj tina'aj tyi'taxie've' i Tavástara'

¹ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', ji'nye a'íi pu tyámua' tyihuojo'mua'raj,
ji'nye jusén jime' pu séejre' i ti jin taxie've'.

² Miche' a'yan tyaataxáj a'íimaj i ti Tavástara' hua' japua huatanyúj,
ti hua' japua huatanyúj a'íjma jimi i maj hua'ajcha'íire',

³ i ti hua'ajsii hua' tzajta' i maj séej chuéj japua já'ma'can
ajtyapuáj pujmua' maj já'sejria'ca'aj majta áatyey pujmua',
a'áa maj já'sejria'ca'aj jo'tij i xicáj je'ejninyiij majta jo'tij ja'ancáru'pij.

⁴ A'áa mu mij jo'vátzij jo'tij quee já'tyi'tij ajta jéehua jó'saata',
camu mij jatyoova'aj i juyéj chájta' ti jó'nyee mej mij a'áa
ja'huóochejtye'en,

⁵ matájcuca'aj majta í'cuca'aj,
¡majta meríj á'cui'ihuaca'aj!

⁶ Ajta mati'íj quee che' je'ej jájtyoove'ej Tavástara' mu jimi huatyéenyuj,
a'íi pu'íj hua' japua huatanyúj mati'íj je'ej tyityóomuajtyajca'aj.

⁷ Aj pu'íj té'ej tyámua' naa tyihuo'cájuyetyej
mej mij chájta' ja'rá'astij majta je'en a'áa ja'huóochejtye'en.

⁸ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' a'íjci jime' i ti taxie've',
¡ajta je'ej ti tyámua' va'cán jin tyi'uurej i tyeityee tzajta'!

⁹ Ji'nye a'íi pu jaatá'sij ti huaye'en a'íjna i ti í'mu'uj
ajta jéehua tyaata'sij i ti tyi'cue'ri' a'íjci i ti i'cuaj.

- 10 Huápui'ij pu huatíca'ca'aj a'ájna jo'maj já'chajca'aj,
a'íi pu hua'tyánaamuaj i maj jin juxaamuijritya'ca'aj ajta i cadéenaj,
11 a'íjci jime' maj quee a'yan huaríj je'ej ti i Tavástara' tyu'ta'íjtaca',
majta jaatyáxaahuataca' je'ej ti tyihuo'xá'puí'ántari'tzej i tajapúa ti
já'sejre'.
- 12 Dios pu a'íj huo'ta' i ti huápui'ij muárie'rij;
mue'távitzaaj, ajta quee a'tíj huá'huíria'ca'aj.
- 13 Ajta mati'ij quee che' je'ej jájtyoove'ej aj mu mij Tavástara' jimi
huatyéenyuj,
a'íi pu'ij hua' japua huatanyúj mati'ij je'ej tyityóomuajtyajca'aj;
14 ajta hui'rájtoj a'ájna jo'tíj huápui'ij jo'tíca'
ajta hua' japua huatanyúj mata'aj mij quee che' ji'qui'hua i cadéenaj jime'.
- 15 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' a'íjci jime' i ti taxie've',
jajta je'ej ti va'cán jin tyámua' tyí'uurej i tyeítjee jimi!
- 16 ¡A'íi pu tyu'tyátaaraxij i puéertaj broonce ti jin tyí'taavijhuaca'aj!
¡Ajta tyí'ijná'xij tyí'táj ti tyapúusti' jin tyí'taavijhuaca'aj!
- 17 I maj tyí'cucui' majta i maj je'ej tyityóomuajtyej
a'íjci jime' maj je'ej pua'aj huaríj majta tyí'íjxána'cira'ca'aj,
18 camu che' pújooriajva'aj maj tyí'tíj huácua'nyij;
¡muríj huápui'ij á'cui'íihuaca'aj!
- 19 Ajta mati'ij quee che' je'ej jájtyoove'ej aj mu mij huatyéenyuj i
Tavástara' jimi,
a'íi pu'ij hua' japua huatanyúj mati'ij je'ej tyí'tyóomuajtyajca'aj;
20 junyúcaaa pu ujo'ta'ítyaca', ti'quij tyihuó'huaa;
¡hua' japua pu'ij huatanyúj mej mij quee huácu'i'nyij!
- 21 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' a'íjci jime' ti a'íin taxie've',
ja'íjci jime' i ti tyámua' va'cán jin tyámua' tyí'uurej i tyeítjee tzajta'!
- 22 Siajta jimi tyu'támu'vejritaj siaj sij a'íj jin tyaatatyójtzi're'en
siajta jutyamua've'ej jaataxáj je'ej ti a'íi ricij.
- 23 Jájritze' mu ajo're'nyej i maj tyí'to'racaria'aj.
Majta i jájtyij uja'ráxiria'xij a'íjci jime' i ju báarcuj,
24 a'áa mu mij, jo'tíj huápui'ij ja'tyáati', a'áa mu jaaséj
i ti jin naa huasé'rin i Tavástara' ti tyú'taahuaca'.
- 25 Jéehua pu huatá'aacariaca' ti'ij i Tavástara' nyuuccaj huatánamuajre
a'íj pu'ij jin viváajma'aj tyúuta'hua'aj i jájtyij;
26 aj mu mij jútye' jo'vátzij u tajapúa imuáj
majta je'en ajo'cájrapij tyétye' imuáj i jájritze';
¡meyo'riej i maj jin juca'nyajca'aj mati'ij tyu'tátziin!
- 27 A'yaa mu tyitya'antávitzaaj mati'ij i maj ta'ruj;
¡capu tyí'tíj je'ej tyihuo'tyáhuíi i maj jin jéehua tyu'yí'tíhua'aj!
- 28 Ajta mati'ij quee che' je'ej jájtyoove'ej aj mu mij Tavástara' jimi
huatyéenyuj,
a'íi pu'ij hua' japua huatanyúj mati'ij je'ej tyityóomuajtyajca'aj,
29 ajta je'en jéetirij huatyátaahuaca' i japúutzarij ti atyúuta'hua'aj,

ajta huatyápua'riaca' i jájtyij ti á'xiria'ca'aj.

³⁰ Mati'ij jaaséj ti naa hua'éenya'aj i jájtyij japua, a'íi mu hu-atóotyamua'vej,

Dios pu'ij a'áa huojóovi'tij jo'maj a'íimaj a'yan tyiyá'xie'va'ca'aj.

³¹ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' a'íjci jime' ti a'íin taxie've',
jje'ej ti a'íin tyámua' naa tyí'uurej i tyeítjee jimi!

³² ¡Ca'nyíin xu jin jaataxáj mati'ijta néijmi'i tyúusiire'en!
¡Setyu'tatyójtzi're' a'ájna jo'maj i huásij jóosiire'!

³³ Tavástara' pu a'yan ja'uurej i játya'naj ajta jo'tij ja'ajréxaj
ti'ij jo'tij quee já'tyi'tij ajta i chuéj ti huáchij,

³⁴ ajta a'íjci chuéj ti jí're'en a'yaa pu ja'uurej ti'ij chuéj ti quee tyi'tij huiire',
a'íjci jime' maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij a'áa maj jo'cháatimee;

³⁵ ajta jo'tij quee já'tyi'tij a'yaa pu ja'uurej ti'ij jo'tij ja'alaguun
ajta jo'tij i chuéj jo'huáchij ti'ij jo'tij ja'rámuaa;

³⁶ a'áa pu tyámua' huaja'uurej a'íjma i maj tajcuj,
a'íi mu mij chájta'naj huatyátaahuaj.

³⁷ A'íi mu tyí'huaste'en, majta úuvaj huiitye'en
jéehua mu mij tyí'ciityej.

³⁸ A'íi pu'ij tyámua' tyihuo'tyátoosij, tyu'tá'sij mej mij huatámui'rej
ajta mej mij majta huatámui'rej i huá'ya'muaj.

³⁹ Ajta típua'aj muáacui'nyij majta quee che' a'chu ará'axcaj
a'íjci jime' ti je'ej pua'aj tyihua'uurej,

ti quee tyámua' tyé'yi'ij hua' jimi majta japuéjtzitarezj,

⁴⁰ Dios pu ahuóohua'xij a'íjma i maj je'ej pua'aj huá'uurej

ajta tyu'tá'sij mej mij jó'vetyij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij ajta quee aja' juyéj.

⁴¹ A'íi pu huo'tyáhuuire'sij i maj quee je'ej tyéejviicue' a'íjci jime' maj
jajpuéjtzij;

jhuo'ta'sij mej mij huatámui'rej i tyeítysteristyamua'me'en a'yájna mati'ij i
ya'muáatye!

⁴² Mati'ij a'íj huaséj, a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i maj tyámua'
tyí'tyetyeityee,

majta a'íimaj quee che' huatányuusij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

⁴³ A'íjna i ti tyámua' metyóomua'rej,

a'yaa pu jimi tyúuxie've' ti a'íj mua'reeriaj

ajta yo'itéej já'ra'nyij i Tavástara' ti jin taxie've'.

108

Nyaxiéjnyu'caa pu néijmi'i jin putya'ajxie'vi'ra'aj

Cuínaríj ajta i chuúicaríj David ja'a'rij

¹ Nyaxiéjnyu'caa pu néijmi'i jin putya'ajxie'vi'ra'aj, nyaj Dios,

ja'yaa pu tya'ajxié'vi'ra' ti muéetzij jimi tyu'táchuicaj!

Huájisij, nyajúuricamej;

² xaatájisij, áarpaj ajta canárij;

¡nyáajistej i ti jájcuan huatapuá'rij!

³ Chuúicaríj nu jin tymuaatatyójtzi're'ej, Tavástara',

hua' tzejta' i tyeityee nyajta a'íjma jimi i maj séej chuéj japua
jo'cháatimee.

4 Ji'nye jéetze' paj va'cán jin taxie've' quee i tajapua' ti séejre'.

í paj jin tyámua' een a'áa pu ja'rá'asej i ti huá'raa jitze tajapua' ti séejre'!

5 íNyaj Dios, muáaj paj japuan aja'seejre' i tajapua' ti séejre';

ajta i paj jin naa huasé'rin néijmi'que' pu orióonajchi i cháanacaj japua!

6 A'íj paj jin tajapua' huatányuunyij i paj jin néijmi' i putyí'uurej,

ta'aj ij huó'huüre'en a'íjma i paj hua'xie've'.

íPata'aj taatájeevej!

7 Dios pu tyu'taxájtaca' a'újna i ju tyejúuj tzejta' a'yan tijin:

“íNyenyetyámua'va'aj nu muí'caquéj jariá'naxi'ij i chájta'naj Siquem
nyajta a'íj huo'riáa'sij a'áa ti huataca'aj a Sucot!

8 A'íjna i Galaad ajta i Manasés a'íi mu nye jitze ajtyáma'can;

Efraín pu a'íin pué'een i ti na'vá'naa i nyamu'uj jitze;

ajta Judá pu a'íin pué'een i itzój nyaj jin tyí'ijta;

9 Moab pu a'íin pué'een i nyaj jitzán anányamuejtye'en;

nyajta i nyaj ca'quéj a'íj nu japua jaráriesij i Edom,

inyajta tyu'táchuiicaj nyati'ij tyu'tyámue'tin a'íjma jimi i filisteos!”

10 ¿A'tanyíj ná'vi'tin a'ájna jo'tij já'sejre' i chájta'naj ti curiá'nami'?

¿A'tanyíj nu'cájuyetyej a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Edom?

11 Ji'nye muáaj, taj Dios, muáaj paj períj matuuhua'xij,

icapáj che' hua' jamuán ujó'mej i tyétyacaa maj tájime' nyo'sii!

12 Taatáhuüre' a'íjci jimi i ti tájcha'üre',

ji'nye capu tyi'tíj huüre' i tyévij ti jin tyí'huüre'.

13 Va'cán tu jin tyí'mue'tin a'íjci jime' i Dios ti taatyáhuüre'ej,

ja'íi pu'ij huo'tzíinajra'aj a'íjma i maj tájcha'üre'!

109

I ti tajapua' huatányuusij a'íjci jimi i juées ti va'cán jin tyi'tyéjvee

Í ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti
ja'a'rij

1 Taj Dios, capáj quee ave'nyuucan nyati'ij a' jimi tyényuusime'en,

2 ji'nye i hua' tyenyij i maj tyí'hue'tacaa ajta i maj je'ej pua'aj tyi-
tyetyúucha'ij

a'íi mu nyéetzij je'ej pua'aj tyí'nyaxaj,

ajta quee a'yan tyí'ja'yájna mati'ij nyéetzij tyí'nyaxaj.

3 A'íi pu nyeria'naa i maj jin nyaxana've'ej je'ej pua'aj metyí'nyaxaj,
majta cha'mana'aj je'ej pua'aj nya'uurej.

4 Nyáaj nu hua'xie've', majta a'íimaj mu nyenyo'si'tye'ej;

ajta nyáaj nu huatyényuusij.

5 A'íi mu je'ej pua'aj náaruj a'íjci jime' nyej nyáaj tyámua' tyihuá'ajcha'ij,

ajta a'íjci jime' nyej nyáaj hua'xie've', a'íi mu nyaxana've'.

6 A'íj paj jimi juées ajo'tyéjchetyij ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij,

ajta je'en a'íin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en i ti japuan huatányuusij,

7 miche' néijmi'i jitzán tyo'ojpuá'ritye'en a'ájna jo'maj puéjtzij yo'tá'sij;

miche' a'áimaj puéjtzij jaatá'an i maj jahuiire'.

⁸ ¡Che' quee a'chu á'tyeevi'in júurij
ajta je'en síij tya'ancuriáan tyi'táj ti tyí'ijcha'íica'aj!

⁹ ¡Miche' i yójmua'mua' xá'ricaanyij pué'eenye'
ajta i íira'ra'an antyúusiitjare!

¹⁰ ¡Miche' i yójmua'mua' ahuací'ca'an túmii mahua'huavíiraj!
Majta ahuoóohua'xij jo'tij i tyihua'chi'ij tyojo'tyú'uunyi'huaca'.

¹¹ Ajta néijmi'i tyojo'tinyij i túmii ti tyú'nyijtye'
tyi'táj ti je'ej a'ín tyí'ijcha'íica'aj.

Majta tyeítyee maj quee huá'muajtyej

miche' a'ín tyihuo'náhue' tyi'táj maj huamue'tij a'íjci jime' maj
tyu'muárij.

¹² Che' quee a'táj séjre'ej ti'ij a'íj áancu'vaxi'in
ajta i yójmua'mua' i maj xá'ricaanyij pué'een.

¹³ Miche' antyipua'rej i maj hua' jitze eeráma'can,
che' ajta jusén jime' jó'vetyij je'ej maj tyitye'entyímu'tacaa.

¹⁴ Che' i Tavástara' jo'támua'reej tyi'táj ti jin quee xá'pui' huaríj i táatajra'
ajta quee a'náj jo'rió'uunaj i náanajra' ti jin huóoxana'cirej;

¹⁵ che' i Tavástara' jusén jime' jamua'reeraj i hua'xana'cira'
ajta jo'rió'uunaj i cháanacaj japua i maj jin jamua'reerej.

¹⁶ Capu a'náj a'yan tyi'riá'mua'aj ti'ij tyihua'cu'vej,
i maj quee je'ej tyéejviicue' i maj quee óotzaahuatye' ajta i maj je'ej
tyityóomuajtyej

a'íjma pu huatavéen 'asta na'aj quee huo'cuij.

¹⁷ Jí'nye a'í pu jéetze' ja'ránajchaca' i ti je'ej pua'aj een,
¡miche' je'ej pua'aj jáa'uurej!

Capu jaataxié'vej maj tyámua' tyeetyátoonyij,
¡che' quee ij a'náj tyámua' tyí'sejria'aj!

¹⁸ Che' a'íjna jin cánami'huaj i ti je'ej pua'aj een a'yájna ti'ij cáanarij jime'
ti cóonaj;

che' ajta tzajta' utyéenyej jucáara' jitze ajta i caríira' jitze
ti'ij jájtyij ti pué'eenye' nusu ti'ij aséityij,

¹⁹ ¡che' a'yan tya'cáanaj ti'ij i cáanarij
ajta je'en a'yan tyeetyácajtye'en ti'ij i ti jin ahuóoji'que'!

²⁰ ¡Che' a'yan tyihuo'nájchitye'en i Tavástara' a'íjma i maj nyéjcha'íire'
ajta a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj!

²¹ Pajta muáaj, Tavástara', tyámua' paj tyeetyátoonyij i paj jin ántyapuj,
pajta tyámua' tyinaatyécha'íin.

¡Nyajapuj paj huatányuunij, a'íjci jime' paj tyámua' tyihuojó'mua'raj
pajta faxie've'!

²² Huápu'íj nu quee je'ej tyéejviicue' nyajta quee je'ej jájtyoovej,
nyetyi'puejtyi' i nyaxiéjnyu'caa jitze,

²³ a'yaa nu tyaja'huányapua'rixí'ij ti'ij i quéenyi'istarij,
¡ajta i áacaj naatyása'rieechij ti'ij a'íjci i vítzi'ij!

²⁴ Nyatunúj jitze nu tyényeviveesij a'íjci jime' nyaj quee che' tyí'cua';
nyajta nyeríj tyáhuasij a'íjci jime' ti cue'ráj tyiná'itziitye'.

²⁵ ¡Nyáaj nu a'ín pué'een i maj néijmi'i ja'a'tzej i tyeítyee!

¡Mati'ijta naaséj, a'íi mu je'ej tyi'nyaxáataj nye jimi mue'cámu'vajra!

²⁶ Naatáhuüre', Tavástara' pajta nyaj Dios;

inyajapuáj paj huatányuunyij, a'íjci jime' i paj nyaxie've'!

²⁷ Miche' a'yan tyámua'reej paj muáaj, Tavástara',
a'íjci jin a'yan huaríj a'muáca' jime'.

²⁸ Capu je'ej tyij majta je'ej pua'aj tyinaatyátoonyij,
ji'nye muáaj paj tyámua' tyinaatyátoosij.

Miche' a'íimaj huatóotyevi'ra'astaj

ajta je'en a'ín huatóotyamua've'en muéetzij ti muahuüre'.

²⁹ ¡Miche' i maj nyéjcha'üre' huápu'i'ij huatóotyevi'ra'astaj!

¡Che' a'ín hua'cáanaaj i maj jin jutyevi'ra' a'yájna tí'ij i máancaj!

³⁰ Nye tyenyij nu jin tye'tyóotzi're'ej na'mej i Tavástara',
inyetyaatatyójtzi're'ej hua' tzajta' jéehua' i tyeítyee!

³¹ Ji'nye a'íi pu japuan huatányuusij i ti quee je'ej tyéejviicue'
a'íi pu'ij jaatyáhuüre'ej a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj ja'uurej.

110

Tavástara' pu ca'nyíjra'aj jaatá'sij a'íjci i rey

Chuúicarij David ti ja'a'rij

¹ Tavástara' pu a'yan tyaaté'exaa i nyavástara' tijin:

“Huayíixi'ij iye'ej nyamuáca'ta' pujmua',
'asta nyana'aj quee nyáaj hua'antyímue'tin i maj muájcha'üre'
mej mij a'áa ja'séeria'aj muá'ra'nyij a' íicaj jityej.”

² A'ájna a Sión, a'íjna i Tavástara' pu muaatátuure'sij
i itzáj, i ti jin ámiteere' paj muáaj tyu'ta'íjtaj.

¡A'yaa pej pij tyihuo'ta'íjtye'en, a'íjma i maj muájcha'üre'!

³ A'íjma mu a'tyéityeristyamua' muaatátuure'ej
a'íjci xicáara' jitze i paj jitzán tyu'tyámue'tij.

A'íjci japua i jiríj ti tyámua' een,

ajta a'yájna tí'ij i ti huariéenajyi'ij tí'ijta huatapua'rej

a'íj paj jin tí'ij pu pana'aj jajajcuare' tí'ijta i xicáj eeré'nyej.

⁴ Tavástara' pu arí tyi'tij jin tya'tóoratziiri',

ajta je'en néijmi' i jin a'yan tya'róo'astej:

“Muáaj paj puaaríj jin tyi'tyéjvee jusén jime',
a'yájna tí'ij ajta i Melquisedec ti jin tyi'tyávaaca'aj.”

⁵ Tavástara' pu amuáca'ta' já'sejre';

a'íjci xicáara' ti jitzán tyinyú'caj, a'íjma pu antyipuá'ritye'sij i maj rey jin
tyityetyu'uj;

⁶ ajta puéjtzij huo'ta'sij a'íjma i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,
mui'chítyee pu'ij aja'ajsiire'ej;

¡hua' mu'uj pu tya'rátaaraxi'ij néijmi'que' i chuéj japua!

⁷ A'íjci i juyéj jitze, a'áa pu já'ye'en i áchij jitze,

a'íi pu'ij i jájtyij ca'nyíjra'aj jaatá'sij ti jájcuaj.

111

Tyiche' jaatáchuiicaj je'ej ti i Dios tyí'muarie'

1 Alelúuyaj.

Néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jin tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara' a'ájna jo'maj i tyeítyee jóosiire' maj tyámua' een, a'ájna jo'maj néijmi'i jóosiire'.

2 Va'cán pu jin tyí'muarie' i Tavástara', majta i maj jaxie've', a'íj mu jitze tyúumua'tyej.

3 Naa pu huasé'rin je'ej ti tyí'muarie' ajta huápu'íj naa tyihuá'sejratye', ajta jusén jime' séejre' i ti jin tyámua' tyá'xa'pui'intare'.

4 Ajta a'yan jáaruuj ti'íj quee a'tíj yó'hua'nan i ti jin naa huasé'rin.

Tavástara' pu naa tyihuojó'mua'raj ajta quee jiye'tzín tyinyú'caca;

5 cue'ráj pu tyihuo'tá'sij a'íjma i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij, ja'náj tina'aj pu jamua'reej tyi'tíj ti jin tya'tóoratziiri'!

6 Huo'taséjratyej i ti néijmi'i jin putyí'uurej a'íjma i jutyétyeristyamua', a'yaa pu'íj a'íjma tyu'tá' a'íjma ti tyá'rica'aj i maj quee tyá'tzaahuatyé'.

7 Je'ej ti a'ín ricij tyámua' pu een ajta a'yan tyi'ja'yájna; a'yaa pu tyí'rij tyaj jitzán tyú'ca'neye je'ej ti a'ín tyu'ta'íjtaca',

8 ji'nye jusén jime' pu tyámua' éenye'ej tyí'sejre'

ajta a'yan tyu'tyáaavijhuaca' ji'récán jime' ajta huatoojé'yacan jime'.

9 A'íjma pu iirájtoo i jutyétyeristyamua'

ajta jusén jime' tyámua' jáaruuj i ti jin tya'tóoratziiri'.

Dios pu tyámua' een ajta á'tyesi're'.

10 Ajta tyej tyij jéetze' tyámua' tyojo'itéej a'yaa pu tyúuxie've' tyaj jaatyátzaahuatyé'en i Tavástara';

a'íjma i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij, tyámua' mu tyihuojó'itéej mua'ju'un a'íjmaj.

¡Dios mu a'náj tina'aj tyi'tyóotzi're'ej muá'ju'un!

112

Tyi'tíj ti jin jutyamua've' a'ájna i tyévíj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij

1 ¡Alelúuyaj!

Che' huatóotyamua've'en i tyévíj ti tzáahuatyí'ra'aj tyícha'ij i Tavástara' jimi

ajta a'íj jitze jutyamua've' je'ej ti a'ín tyu'ta'íjtaca'.

2 A'íjmaj i maj a'íj jitze eeráma'can i tyévíj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij tyámua' mu tyityeetyátuihuaj majta tyu'ta'íjtaj i cháanacaj japua.

3 A'ájna jo'tíj a'ín ja'chej jéehua pu tyí'sejre' a'ín ti tyi'íjcha'ij, ajta a'náj tina'aj tyihuá'puejve'.

4 Tatzárij pu séejre' a'ájna jo'tíj jo'tíca'

ti'íj a'íjma huatyátatzavi'tye'en i tyeítyee maj tyámua' tyityetyúucha'ij, ajta a'íjci i ti tyihua'cu'vej, ajta néijmi'i jin tyámua' tyi'tyúucha'ij.

5 A'ájna i tyévíj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij tyámua' pu naa tyi'tyevij ajta tyu'nyijtye' tyi'tíj maj jaatáhuaviiraj,

tyámua' pu ajta naa tye'cha'ij je'ej ti tyi'táj tyí'muarie',
 6 a'ij pu jin quee a'náj tyi'táj jin eerá'itzeesij.
 ¡A'íjna i tyéviy ti tyámua' tyi'tyúucha'ij a'ij mu atamua're'rihua'aj
 muá'ju'un!
 7 Capu tyí'tziinye' tipua'aj tyi'táj je'ej pua'aj tyí'namuajre'ej;
 xiéjnyu'caria'ra' pu tyámua' een, ajta i Tavástará' jitze tyí'ca'nyej.
 8 Xiéjnyu'caria'ra' pu tyámua' een, capu tyí'tziinye',
 ajta pu hua'a'tzej hua'ráasej a'íjma i maj jájcha'íire'.
 9 Tyi'táj pu tyihuo'riáa'sij a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue',
 a'náj tina'aj pu tyámua' tyí'tyevij,
 ajta tyámua' naa tyúusejrataj séecan jimi.
 10 A'íi pu'ij tyinyú'caj i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij ti'ijta jaaséj;
 ajta ti'ij quee je'ej huárinyij aj pu'ij ancurioci'máaj ja'mej i jutaméj jime'.
 Capu tyi'táj huatyáhuíire'ej je'ej maj tyá'xie've' i maj je'ej pua'aj tyi-
 tyetyúucha'ij.

113

Tyiche' tyu'táchuiicaj i Tavástará' jimi i ti tyámua' tyitájcha'ij

1 ¡Alelúuyaj!
 Mu siaj jahuíire' i Tavástará', ¡setyu'tatyójtzi're' i ti jin ántyapuaj!

2 ¡Che' tyámua' eenye' ijíj ajta jusén jime'
 i ti jin ántyapuaj i Tavástará'!
 3 ¡Miche' tyaatatyójtzi're'en i ti jin ántyapuaj i Tavástará'
 a'ájna jo'táj i xicáj je'ejnyinyij ajta jo'táj ja'ancáru'pij!
 4 Tavástará' pu néijmi'caa japua séejre' i tyeítyee;
 ajta i ti jin naa huasé'rin a'íi pu tajapúa já'sejre'.
 5 Capu a'táj a'yan ajtáhua'aj een ti'ij i Tavástará' taj Dios,
 a'áa ti tyejé'ijtaj jútye' imuáj,
 6 ajta a'yan tyi'ja'yájna, ti a'íin ecóotutaj
 ti'ij jaaséj i tajapúa ti séejre' ajta i cháanacaj.
 7 Tavástará' pu chóota' ja'ajriásij a'íjci i tiquee je'ej tyéejviicue',
 ajta a'yan cha'tána'aj tye'ejriásij a'íjci i tiquee tyi'táj tyícha'ij
 8 ti'ij ja'tyájratiyij hua' jamuán i tyeítyee maj jéehua juxie've',
 hua' tzajta' i tyeítyee maj jéehua juxie've' a'ájna jo'táj a'íin ja'chej.
 9 A'íjci i íitaj ti quee tyiyóomua'aj ta'raa
 jaatá'sij ti'ij huatóotyamua've'en a'íjci jime' ti arí tyiyójmua'
 ajta ti arí jusíj huatyéechi'ij.

¡Alelúuyaj!

114

Tyi'táj maj atamua're'rii mati'ij eeráacij a'ájna a Egipto

1 Ti'ij i Israel, chi'ra'an a'íjci i Jacob,
 eerájraa a'ájna a Egipto, a'íjci japua i chuéj ti quee jamua'tyej,
 2 Judá pu a'íin pu'é'eenye'ej ja'raa i tyeyúujra' a'íjci i Tavástará',
 Israel pu ijta jimi tyu'ta'íjtaca'.

³ Ti'ij i jájrij jaaséj a'íjci i Israel, a'íi pu huatóo'uj,
ajta a'íjna i játya'naj Jordán ti ántyapua juhuárita' pu huariá'raa.

⁴ ¡Í jiríj ti cile'nye'ej séejre' ajta ti ajtíti'ijmee
a'yaa mu tyityájtzunaxij matí'ij i cánya'xii!

⁵ ¿Tyi'tanyí je'ej muáaruuj, jájrij, patí'ij pij huatá'uj?

¿Tyi'tanyí je'ej muáaruuj, Jordán, pej pij ahuárita' huariá'raa?

⁶ ¿Tyi'tanyí je'ej huaríj, a'íjci jitze i jiríj ti cile'en ajta i ti ajtíti'ijmee,
siaj sij a'yan tyityájtzunaxij matí'ij i cánya'xii?

⁷ ¡Pata'aj huatyé'vivaaxi'in muáaj, chuéj,

a'íjci jimi i Tavástara', Dios ra' a'íjci i Jacob!

⁸ ¡A'íi pu jaatyá' alaguuntaca' a'íjci i apuéeerij!

¡Ajta tyu'tá' ti'ij arámuaacaj jo'tíj jo'tyetyéj tzajta'!

115

A'íjna i taj Dios tajapúa pu já'sejre'

¹ Tavástara', pata'aj asíj tyámua' tyu'tá'sejrataj, capáj ityájma;
¡tyámua' paj tyu'tyátoonyij, a'íjci jime' paj jí'ré'can jime' taxie've'!

² ¿Ji'nye mej mij a'yan tyí'íhuo' i maj quee tyá'tzaahuatye'
yee jo'nyij je'ej je'en i ja'mua Dios?

³ Taj Dios pu tajapúa já'sejre';

a'íi pu néijmi'i jin a'yan huaríj je'ej ti tyi'tíj tyí'xie'va'ca'aj.

⁴ Hua' sánturistyamua' i maj quee tyá'tzaahuatye' ooroj mu jin taavijhua
majta pláataj,

tyi'tíj pu'uj tyi'pué'een tyeítsee maj jumuáca' jin tyú'taahuaca':

⁵ mua'ancatyányijmee, ajta capu i'ríj maj tyu'taxáj,

mua'ajrí'isíjmee, ajta camu atanyéjnye',

⁶ mua'ajtanaxiéejmee ajta camu iityanamuáarajmee;

majta mu ajtzu'rijmee, ajta camu tyi'tíj i'chuej;

⁷ mua'ajtamúa'ajmee, ajta camu pújoorej maj tyi'tíj tyiví';

mui'ra'ícajmee, ajta camu ráci'jci'nyive';

¡capu tyi'tíj cá tyí'namuajre' i hua' tyenyij jitze!

⁸ A'yaa mu cha'taj mana'aj een matí'ij i sánturij

a'íimaj i maj hua'ta'huacaa

majta i maj hua' jimi tyá'tzaahuatye'.

⁹ Mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, ¡Tavástara' xu jitze tyú'ca'nyej!
A'íi pu tahuüre' ajta tyámua' tyí'tacha'ij.

¹⁰ Siajta mua'aj puaríj, ¡Tavástara' xu jitze tyú'ca'nyej!

A'íi pu tahuüre' ajta tyámua' tyí'tacha'ij.

¹¹ Mua'aj mu siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyí'cha'ij i Tavástara',

¡a'íj xu jitze tyú'ca'nyej!

A'íi pu tahuüre' ajta tyámua' tyí'tacha'ij.

¹² ¡Tavástara' pu arí ityájma to'támua'reeri'
tyámua' pu'ij tyitaatyátoosij!

Tyámua' pu tyihuo'tyátoosij a'íjma i Israel maj jitze ajtyáma'can,
 tyámua' pu tyihuo'tyátoosij a'íjma i puaríij,
 13 tyámua' pu tyihuo'tyátoosij a'íjma i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íj,
 a'íjma i maj óotzaahuaty'e ajta i maj tyóoxaahuaj.

14 ¡Che' i Tavástara' huo'támui'rej i maj ja'mua jitze eerányesij
 mua'ajmaj ajta i já'muayojmua'!
 15 ¡Che' i Tavástara', i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá ti séejre' ajta i
 cháanacaj,
 a'íin tyámua' mua'ajmaj tyajamuaatyátoonyij!
 16 A'íjna i tajapuá ti séejre' Tavástara' pu jitze ajtyáma'can,
 ajta i cháanacaj a'íj pu huatátuiirej i tyéviij.
 17 A'íimaj i maj meríj a'áa jo'tyá'itzee jo'maj i mui'chítýee já'ava'tacaa,
 i maj meríj huácuij, camu pújoorej mej mij tyaatatyójtzi're'en i
 Tavástara';
 18 ajta ityáj tu tyaatatyójtzi're'ej
 ijíj tyajta jusén jime'.
 ¡Alelúuyaj!

116

Je'ej tyaj jimi tyityeetyényuunyij tyej tyij tyaatatyójtzi're'en

1 Nyáaxie've' i Tavástara' jí'nye a'íi pu náanamujri' nyati'íj jimi hu-
 atyéenyuj,
 2 jí'nye a'íi pu tyámua' huóoruuj tí'ij náanamuj.
 ¡Nyáaj nu nyij jimi a'yan tyá'huoo na'mej nyati'íj nyana'aj á'tyeeren
 nyajúurij!
 3 A'íi pu naatyáaji'quej i ti tye'entyípuapua'rityee,
 nyajta tin a'áa jo'tyá'itzee jo'maj tyityajá'ava'tacaa nyati'íj quee je'ej
 jájtyoove'ej
 a'íi pu ajta naatyáaji'quej i nyaj jin tyu'tátziin ajta i ti nyetyáacui'nyisime'ej.
 4 Aj nu nyij huatyéenyuj a'íjci jitze ma'can i Tavástara'
 a'yaa nu nyij jéehua tyaatáhuaviiri' ti a'íin japuan huatányuunyij i
 nyajúuricamej.

5 Tavástara' pu tyámua' tyá'xa'pui'intare' ajta tyihua'cu'vej;
 taj Dios pu huápui'ij naa tyihuojó'mua'raj.
 6 Tavástara' pu huá'cha'íj a'íjma i maj quee óotzaahuaty'e'.
 Tí'ij nyéetzij quee che' nyaca'nyisti'raca'aj, a'íi pu nyajapuáj huatanyúj.
 7 Ajta ijíij, a'yaa pu tyí'nyai'iriitye' nyej nyaxáahuaj séjre'ej
 jí'nye i Tavástara' pu nye jimi tyámua' tyú'ruuj,
 8 jí'nye a'íi pu nyajapuáj huatanyúj nyej nyij quee huámui'nyij,
 jí'nye nyajapuáj pu huatanyúj nyej nyij quee che' nyeyiiney nyajta quee
 che' eetahui'tzi'in.
 9 Néijmi'i nu jin ja'rá'astijre'ej i Tavástara'
 nyati'íj nyooj júurij íyan i cháanacaj japua.

10 Nyáaj nu jitzán tyá'tzaahuatya'ca'aj, tyij nyajta a'yan tyí'xajtaca'aj
 nyaj huápui'ij jéehua je'ej pua'aj tyé'nyamua'ajcaa.

11 Nyati'íj quee che' je'ej jájtyoova'aj, a'yaa nu tyu'taxájtaca'

maj néijmi'i i tyeítyee tyí'hue'tacaa.

¹² ¿Ji'nye nyij tyá'najchitye'en i Tavástará'
a'íjci jime' ti tyámua' naa tyú'ruuj nye jimi?

¹³ ¡Nye'ejriásij a'íjci i váasuj ti jin nyajapuáj huatanyúj
nyajta je'en jitzán ma'can huatyényuusij!

¹⁴ Na'ránya'astej tyi'tíj nyaj jin tya'táratziiri' i Tavástará'
néijmi'i i tyeítyeristyamua'me'en metyi'séeracaj.

¹⁵ Jéehua pu tyaja'huóojipuaj i Tavástará'
tipua'aj jaaséj ti sáij huámui'nyij i maj jaxie've'.

¹⁶ ¡Muáaj paj Tavástará', nyáaj nu muéetzij muahuiire'!
¡Nyáaj nu yójra' pue'éen a'íjci i ti muéetzij muahuiire'!

Muáaj paj períj jájtzaanaxij nyáaj nyej jin jì'quí'huaca'aj.

¹⁷ Ajta nyej nyij tyimuaatatyójtzi're'en, a jimi nu tyu'támu'vejritaj,
nyajta a' jimi huatyényuusij, Tavástará', a'íjci i paj jin ántyapuaj.

¹⁸ Na'ránya'astej tyi'tíj nyaj jin tya'tányaratziiri' i Tavástará' jimi
néijmi'i i tyeítyeristyamua'me'en metyi'séeracaj,

¹⁹ a'újna jo'tíj ja'rájta'cuaj i tyeýúujra' i Tavástará',
jé'ta' a'ájna muéetzij jimi, Jerusalén!

¡Alelúuyaj!

117

Chuúicarij tyaj jimi jaatáchuiicaj i Tavástará'

¹ Mu siaj séej chuéj japua jo'cháatimee siajta néijmi'que' tí'ij na'aj
tyi'chájta'najmee,

néijmi'i xu tyaatatyójtzi're'en i Tavástará',

² jí'nye a'íjna i ti jin taxie've' va'tíj pu séejre',

¡a'íjna i ti jin tyámua' een i Tavástará' jusén pu jin séejre'!

¡Alelúuyaj!

118

A'íjna i ti jin néijmi'i puty'uurej i Tavástará' néijmi'i pu jin tyámua' een

¹ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástará', jí'nye a'íj pu tyámua' een,
jí'nye jusén pu jin séejre' i ti jin taxie've'.

² Miche' a'yan tyu'taxáj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin:

“A'íjna i Tavástará' ti jin taxie've' a'íj pu jusén jime' séejre'.”

³ Miche' a'yan tyu'taxáj i puaríj tijin:

“A'íjna i Tavástará' ti jin taxie've' a'íj pu jusén jime' séejre'.”

⁴ Miche' a'yan tyu'taxáj a'íimaj i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íj i
Tavástará' tijin:

“A'íjna i Tavástará' ti jin taxie've' a'íj pu jusén jime' séejre'.”

⁵ Nyati'ij quee che' je'ej jájtyoova'aj Tavástará' jimi nu huatyéenyuj;
a'íj pu'ij náanamuaajri' ajta je'en níi'rájtoo.

⁶ Tavástará' pu nyajamuan yésejre', canu nyij tyí'tziinye'.

¿Ji'nye nya'uuren i tyévij?

⁷ Tavástará' pu nyajamuan yésejre', a'íi pu'ij nyahuiire'.

¡Nyáaj nu hua'sejran mati'ij huatyámue'tiche'en a'íimaj i maj nyax-ana've'!

⁸ Jéetze' pu tyí'huüre' tyaj Tavástará' jitze tyú'ca'nyej

quee a'yan tipua'aj i tyévij jitze tyetyú'ca'nyej.

⁹ Jéetze' pu tyí'huüre' tyaj Tavástará' jitze tyú'ca'nyej

quee tipua'aj tyeítjee jitze tyetyú'ca'nyej maj va'cán jin tyityatyíj.

¹⁰ Néijmi'i mu a'íimaj nyeria'naj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee, ajta a'íj nu jitze ma'can i Tavástará' hua'antymue'tij.

¹¹ Néijmi'que' mu nye jimi atahuístiraa,

ajta nyáaj nu a'íj jitze ma'can i Tavástará' hua'antymue'tij.

¹² A'yaa mu tyinyeriá'naj mati'ij i tzíjca'riisee,

ajta i maj jin nyu'camui'ca'aj a'yaa pu tyu'tyájttaa ti'ij i tzícare'ej,

¡nyáaj nu i Tavástará' jitze ma'can hua'antymue'tij!

¹³ Ca'nyíin mu jin naatátajchaca', ney nyij eetávetyijche',

ajta i Tavástará' pu mujo've'mej ti'ij naatáhuüre'en.

¹⁴ Nyáaj nu tyu'táchuicaj i Tavástará' jimi, i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa.

¡A'íi pu a'íin pué'een i ti nyajapuáj huatányuusij!

¹⁵ A'ájna jo'maj ja'chej i tyeítjee maj tyámua' tyityetyúucha'ij

a'áa mu jutyamua've'ej metyi'chuicaj a'íjci jime' maj tyu'tyáamue'tij.

“¡A'ájna i Tavástará' ti néijmi'i jin putyí'uurej a'íi pu néijmi'i tyu'tyáamue'tij!

¹⁶ ¡A'ájna i Tavástará' ti jin néijmi'i putyí'uurej néijmi'i pu jin tyámua' een!

¡A'ájna i Tavástará' ti néijmi'i jin putyí'uurej a'íi pu néijmi'i tyu'tyáamue'tij!”

¹⁷ ¡Canu mui'nyij, sulu nyajúurij nu na'mej

nyata'aj nyij jaataxáj tyi'tíj ti je'ej huáruuj i Tavástará'!

¹⁸ Tavástará' pu jéehua huápu'i'ij puéjtzij naatá',

ajta capu naatá' ney nyij huámui'nyij.

¹⁹ ¡Setya'antácuunaxi' jo'tij ja'pueertajmee i tyeyúuj,

a'yaa nu tyá'xie've' nyaj utyájrutyey ney nyij tyaatatyójtzi're'en i Tavástará'!

²⁰ A'íi pu a'íin pué'een i puéertara' i Tavástará',

a'úu mu mij jo'tyáruyij a'íimaj i maj ji're'nye'ej jimi séejre'.

²¹ Nyetyi'muatyojtzi're', Tavástará', ji'nye muáaj paj náanamujari' pajta je'en a'íin pué'een i ti nyajapuáj huatányuusij.

²² A'ájna i tyetyéj maj majúurie' a'íimaj i chi'ij maj ta'huacaa

a'yaa pu tye'rájraa ti a'íin pué'eenye'ej ja'raa i ti jéetze' juxie've'.

²³ A'íi pu i Tavástará' a'yan jáaruuj,

a'íj tu tyij jin ityáj tyámua' tyo'taséj.

²⁴ A'íi pu xicáara' a'íi pué'een ti'ij i Tavástará' a'yan huaríj:

¡che' íijij naa ta'axcaj tyata'aj tyij huátatyamua've'en!

25 A'tzúj cui', Tavástará', ¡tajapúa huatányuuchij!
 A'tzúj cui', Tavástará', ¡tajimí tyámua' tyú'uurej ta'aj ij tyámua' aty-
 ojo're'nyej!

26 ¡Che' tyámua' eenye' a'ájna i ti jitzán ma'can i Tavástará' yeje've'mej!
 Mua'ajmaj tu tyámua' tyajamuaatyátoosij a'újna u tyeyúujra' tzajta' i
 Tavástará'.

27 Tavástará' pu a'íin pué'een i Dios, ja'íin pu tatatzavi'tye!
 Siata'aj huatyóohuiinyij sij tyu'yé'estej xamuáj xa'antyipíij
 sij sij a'áa ja'rá'astij jo'tij jo'tyéjvee i sij japuan tyu'támu'vejritaj.

28 Nyetyi'muatyojtzi're' nyajta tyu'táchuicaj a'íjci jime' paj va'cán jin
 tyi'tyéjvee,

ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een.

29 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástará', ji'nye a'íin pu tyámua' tojo'mua'raj,
 ajta jusén jime' séejre' i ti jin taxie've'.

119

Je'ej tyaj tyaatáchuicaj a'íjci i nyúucarij Dios ti jin tyí'ijta

1 Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj ji're'nyej tyámua' tyityaajú'
 majta a'yan tyityaajú' tí'ij i Tavástará' tyitaamuá'tyej.

2 Miche' huatóotyamua've'en i maj a'yan ricij je'ej ti a'íin tyu'ta'íjtaca'
 majta néijmi'i i juxiéjnyu'caa jin jahuoo,

3 a'íimaj i maj quee tyi'tíj jin je'ej pua'aj ricij,
 a'íimaj i maj jitzán huaju' i juyáara' i Tavástará'.

4 Muáaj paj a'yan tyu'ta'íjtaca' mej mij a'nyúuca
 néijmi'i ará'astijre'en tzáahuatyí'ra'aj jime'.

5 ¡A'yaa nu nyáaj tyá'xie've' nyaj tyámua' tyí'sejria'aj
 a'íjci jime' nyaj ja'rá'astej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'!

6 Canu nyij tyi'tíj jin nyetyevi'ra' na'mej
 nyati'ij néijmi'i a'rá'astej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

7 Tzáahuatyí'ra'aj nu nyaj xiéjnyu'caa jin tyimuaatatyójtzi're'ej
 nyati'ij jáari'rej je'ej paj muáaj tyámua' naa tyu'ta'íjtaca'.

8 ¡A'yaa nu tyá'xie've' nyaj ja'rá'astijre'en a'nyúuca!

¡Capáj a'náj manúujipuan!

9 ¿Ji'nye tyí'rij tí'ij i tyamuéej quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj?
 ¡Ajta je'en a'yan tyi'tyúucha'íij je'ej paj muáaj tyaataxájtaca'!

10 Nyáaj nu néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jin muahuoo;
 capáj tyi'tá'care'en nyej nyij ajtáyi'can a'íjci jitze a'nyúuca.

11 Nu'rij ju'huatáyá'itzee a'nyúuca i nyaxiéjnyu'caa tzajta'
 nyej nyij quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en muéetzij jimí.

12 ¡Néijmi'i paj jin tyámua' een, Tavástará'!

13 ¡Náamua'tyej i nyúucarij paj jin tyí'ijta!

14 Nye tyenyij nu jin jaataxájtaj
 néijmi'i tyi'tíj paj muáaj a'yan tyu'taxájtaj.

14 Naatányetyamua've'sij nyati'ij a'yan tyu'mé'en je'ej paj muáaj
 tyu'ta'íjtaca',

nye quee a'yan a'íjci jitze je'ej nyaj jéehua tyí'tíj tyí'íjcha'íj.

¹⁵ A'íj nu jitze tyí'nyamua'tziitye'en je'ej paj tyu'ta'íjtaca' nyajta a'juyéj jitze tyámua' naa tyo'cárutyij.

¹⁶ A'íj nu jin a'nyúuca huaatányetyamua've'sij nyajta quee yo'huá'xij a'nyúuca.

¹⁷ ¡Pata'aj júuricamej jaatá'an a'íjci i ti muéetzij muahúire'!
¡Nya'ra'astej a'nyúuca!

¹⁸ Na'tányeeritye' i nyajíise', nyata'aj nyij jaaséj ti naa huasé'rin je'ej paj muáaj tyí'mua'taj.

¹⁹ A'yaa nu een iíye'ej i chuéj japua tí'ij i ti séej chuéj japua já'ma'can; capáj nye jimí ja'avaataj a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

²⁰ A'náj tina'aj nu je'ej tyé'nyamua'tzej

a'íjci jime' nyaj jaxie've' nyaj jáamua'tyij je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

²¹ Muáaj paj hua'tyaxi' a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'xaxa'aj majta je'ej pua'aj ricij

majta quee a'yan ricij pati'ij muáaj tyu'ta'íjtaca'.

²² Capáj tyi'tá'care'en maj je'ej pua'aj tyí'nyaxajta nusu men mij nyaxana've'ej,

ji'nye nu'ríj ja'rá'astijrej a'íjci a'nyúuca i paj jin tyu'ta'íjtaca'.

²³ Tyij majta i tyeítyee maj jéehua uhuácaca'nye' jahuocaj mej mij je'ej pua'aj náa'uurej,

a'íjna i ti muéetzij muahúire' a'íj pu jitze tyúumua'tziitye'en a'nyúuca.

²⁴ Nyáaj nu nyetyamua've' a'íjci jime' i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca';

a'íi pu'íj a'íin pué'een i ti nyéetzij tyámua' tyí'nye'ixaatye'.

²⁵ Nu'ríj tin huaatámu'i'sij,

júuricamej naatá', a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'!

²⁶ Nu'ríj muaaté'exaaj je'ej nyaj tyi'tyínyecha'íj, muáaj pej pij naatajé.

¡Náamua'tyej a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta!

²⁷ Naatá' nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyij nyata'aj nyij a'yan tyu'mé'en pati'ij tyu'ta'íjtaca',

ji'nye nyáaxie've' nyaj a'íj jitze tyú'mua'tyij i ti naa huasé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'.

²⁸ Nyenyaxaamúuritya'aj nu huápu'i'ij nyényeyiin;

¡ca'nyíjra'aj naatá', a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'!

²⁹ Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij a'íj jitze ucájrutyej i juyéj ti hue'tzij pué'een naatá' nyej nyij tyámua' tyiyo'itéej ná'ra'nyij je'ej paj muáaj tyí'mua'taj.

³⁰ A'íj nu nyeríj antyíhuo i juyéj ti ji're'can jime'

a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'tyij je'ej paj tyu'ta'íjtaca'.

³¹ Tavástará', nu'ríj a'íj jitze tyu'tyáaca'an je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca';

¡capáj tyi'tá'care'en nyej nyij huaatányetyevi'ra'astaj!

³² Ca'nácan nu ja'rá'astej i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca'

ji'nye muáaj paj tyámua'vi'ra'aj nyatá'caa i nyaxiéjnyu'caa tzajta'.

³³ Tavástará', náamua'tyej nyej nyij a'juyéj jitze ucájrutyej,

ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'íj jitze ucájrutyej 'asta jo'tij jóo'asej.

³⁴ Naatá' i nyaj jin tyojo'itéej ná'ra'nyij nyaj ju'huatyá'itzen je'ej paj muáaj tyí'mua'taj;

jnyáaxie've' nyaj ja'rá'astej néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jime'!

³⁵ A'íj paj jitze nu'cájuyetyej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca',
ji'nye a'íj pu jitze séejre' i nyaj jin huatányetyamua've'en.

³⁶ Tyu'tá' tí'íj i nyaxiéjnyu'caa a'íj huátaxie've'en muáaj paj jin
tyu'ta'íjtaca'

quee a'íjci i tí avíitzij jin huamue'tichi'huaca'.

³⁷ Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij a'íjma aráseejra i maj hue'tzij jin
jusejrataj;

jjúricamej paj naata'an nyej nyij huame'en a'juyéj jitze!

³⁸ Tyámua' paj naa tyaaté'exaatye'en a'íjci i tí muéetzij muahuiire'
je'ej paj tyihua'táratziiri' a'íjma i maj tzáahuatyira'aj a'jimi tyícha'íj.

³⁹ Capáj tyi'tá'care'en tí nye jitze rá'astij a'íjci i nyaj jatziinye',
ji'nye tyámua' pu een a'íjna i paj jin tyu'ta'íjtaca'.

⁴⁰ A'yaa nu tyá'xie've' nyaj ja'rá'astej a'íjci i paj jin tyu'ta'íjtaca';
júuricamej paj naata'an, ji'nye muáaj paj néijmi'i tyámua' tyí'uurej!

⁴¹ Naataséjratye', Tavástara', i paj jin nyaxie've' ajta i paj jin nyajapuáj
huatányuusij,
a'yájna patí'íj tya'tá'ratziiri'.

⁴² A'aj nu nyij pújooren nyaj jaatájeevej a'íjci i tí je'ej pua'aj tyi-
naatájeevej,

ji'nye a'íj nu jitze a'nyúuca a tyí'ca'nyej.

⁴³ Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij quee che' a'íjna xajtaj i nyúucarij tí jì'ré'can
jime',

ji'nye a'íj nu jitze tyi'íjchó've' i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

⁴⁴ Nyáaxie've' nyaj a'yan huárinyij patí'íj tyitaamuá'tyej,
a'náj tina'aj, nyajta jusén jime'!

⁴⁵ A'yaa nu nyij nyaxáahuaj tyi'cháaj na'mej,
ji'nye a'yaa nu tyu'méj patí'íj tyu'ta'íjtaca'.

⁴⁶ Nyaataxájta je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca' a'íjma jimi i maj rey jin
tyityetyu'uj

nyajta quee nyetyevi'ra' na'mej.

⁴⁷ Ji'nye nyáaxie've' a'íjci i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca'

nyajta a'íjci jin nyetyamua've'.

⁴⁸ Nyáaxie've' nyajta nyetyámua've'ej nya'ancuriásij i nyúucarij i paj jin
tyu'ta'íjtaca',

nyajta jéehua a'íj jitze tyí'mua'tzej i nyúucarij paj jin tyí'ijta.

⁴⁹ Ootámua'reej i nyúucarij paj jaatá' a'íjci i tí muéetzij muahuiire':
muáaj paj a'yan náaruj nyej nyij a'íj jitze tyi'íjchó've'ej.

⁵⁰ A'íi pu a'íin pué'een i tí tyámua' tyinaatyéjeevij nyati'íjta nyaxaamu-
jritya'aj:

júuricamej paj nyatá'caa a'íjci jime' i paj jin tyina'táratziiri'.

⁵¹ A'náj tina'aj mu je'ej pua'aj tyí'nyaxaj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyí'jepe',
nyajta nyáaj canu ajtayi'íj a'íjci jitze i paj muáaj tyinaamuá'tyej.

⁵² Nyajta nu jamua'reej je'ej paj jájcuaj ímuáj tyu'ta'íjtaca',
a'íj nu nyij jitze, Tavástara', nyáaj jatyoovej i nyaj jin
huatányetyamua've'en.

53 I maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta majúujipuaaj je'ej paj muáaj tyitaamuá'tyej

jéehua mu huápu'i'ij nyéetzij nyajaaxiejtye'.

54 Cuínarij pu nye jimi pué'een i nyúucarij paj jin tyu'ta'íjtaca' a'íjci japua i chuéj jó'nyaj a'yan je'en ti'ij i séej chuéj japua ti já'ma'can.

55 Tavástara', ti'ijta tíca' muéetzij nu mua'tamuá're'rii, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij pati'ij muáaj tyí'tamua'tyej.

56 A'íi pu a'ín pué'een i ti nyejitzé a'yan tyúuxie've': nyaj ja'rá'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

57 Muáaj, Tavástara', muáaj paj a'ín pué'een i ti nyejitzé séejre'; a'yaa nu tya'tányaratziiri' nyaj a'yan rinyij je'ej paj muáaj tyu'taxájtaca'.

58 Néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jin a'yan tya'tányaratziiri' nyej nyij tyámua'eene' muéetzij jimi;

tyámua' paj nyojo'mua'raj, a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'.

59 A'íj nu jitze tyi'riá'mua'aj je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij, aj nu nyij nyajtáhua'aj ja'rá'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

60 Ca'nácan nu a'yan huaríj, canu á'tyeej nyati'ij nyij a'yan huaríj je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

61 A'íi mu meríj avíitzij jin nyeriana'aj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ajta nyáaj canu yo'huá'xij je'ej paj muáaj tyinaamuá'tyej.

62 Jé'ta' tíca' nu ájchesij nyej nyij muéetzij tyimuaatatyójtzi're'en a'íjci jime' ti tyámua' een i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.

63 Nyáaj nu huá'jaahuaty'e' a'íjma i maj tzáahuatyi'ra'aj a'jimi tyícha'ij majta i maj ja'rá'astej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

64 Tavástara', néijmi'que' pu i cháanacaj japua séejre' i paj jin taxie've', náamua'tyej a'íjci i nyúucarij i paj jin tyí'ijta.

65 Tavástara', muáaj paj tyámua' tyéejcha'íj a'íjci i ti muéetzij muahuíre', a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'.

66 Náamua'tyej nyej nyij tyámua' metyóomua'reerej nyajta tyojó'iteej, jí'nye a'íj nu jitze tyí'ca'nyej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

67 Matí'ij quee eexúj naatyaxáhuatacaj jéehua nu je'ej pua'aj tyi'tyínyecha'íica'aj,

ajta ijíj nu a'nyúucaaj ja'astej.

68 Muáaj paj tyámua' tyihuojó'mua'raj, pajta tyámua' tyi'tyía'cha'ij, náamua'tyej i nyúucarij paj jin tyí'ijta.

69 I maj axáa tyí'jepe' mu hue'tzij jin cha'mana'aj ná'xijtye', ajta nyáaj nu néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jin ja'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.

70 A'íi mu je'ej pua'aj een i jumua'tziira'aj jitze, ajta nyáaj nu nyetyamua've' a'íjci jime' je'ej paj tyí'nyamua'tyej.

71 Tyámua' pu tyá'raa nye jimi a'íjci jime' maj naatyaxaahuataca', jí'nye a'yaa nu tyaari'rej a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.

72 Nye jimi pu jéetze' juxie've' a'íjna i nyúucarij muáaj paj nye'ixaaty'e', quee séej ví'ra'aj ti ará'asej i túmii oorój ti pué'een nusu pláataj.

73 Muáaj paj naatyátaahuaca' a'yájna nyati'ij huasé'rin; inaata' nyej nyij yó'itej ná'ra'nyij a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'!

74 A'ímaj i maj tzáahuatyi'ra'aj a'jimi tyícha'ij a'í mu huatóotyamua've'sij mati'ij naaséj, jìnye nyáaj nu a'nyúucaa jitze nyeríj tyí'ijchó've'.

75 Tavástará', nyáaj nu jamua'reej ti tyámua' een i nyúucarij muáaj paj jìn tyu'ta'íjtaca' ajta a'yan tyí'xa'puí' pej pij nyéetzij puéjtzij naata'an tipua'aj nyequee ja'rá'astej.

76 ¡Che' a'ín tyámua' tyinaatyéjeevej i paj jìn nyaxie've', a'yájna pati'ij nyéetzij tyina'táratziiri'!

77 Naataséjratye' i paj jìn nyaxie've', pajta naata'an nyej nyij júurij ná'ra'nyij,

jìnye a'íj nu jitze nyetyamua've' i nyúucarij muáaj paj nyamua'tyej.

78 Miche' huatóotyevi'ra'astaj i maj axáa tyí'jepe' i maj cha'mana'aj tyi'tíj jìn je'ej pua'aj tyí'nyaxaj; nyáaj nu jaxie've' nyaj a'nyúucaa jitze tyú'mua'tyij.

79 Miche' nyajamuan tyúusiire'en a'ímaj i maj tzáahuatyi'ra'aj a'jimi tyícha'ij,

a'ímaj i maj jamua'tyej i nyúucarij muáaj paj jìn tyu'ta'íjtaca'.

80 Che' i nyaxiéjnyu'caa tyámua' eenye' a'íjci jitze i nyúucarij muáaj paj jìn tyu'ta'íjtaca',

nyej nyij quee tyi'tíj jìn nyetyevi'ra'.

81 A'yaa nu jéehua tyá'xie've' paj nyaj japua huatányuunyij,

ja'íj nu nyeríj jitze tyí'ijchó've' a'nyúucaa!

82 Nyaji'ij pu arí huácua'naj nyaj atanyéerij nyetyi'ijcho've' i paj jìn tyina'táratziiri',

a'yaa nu tyí'xaj tíjín: “¿A'najnyí mupo'va'ma'aj puá'mej pej pij tyámua' tyinaatyéjeevej?”

83 Tyij nyajta vastacirie' pué'een tiquee tyi'tíj huíire' majta meríj ny-ojo'hua'xij,

canu yo'huá'xij i nyúucarij muáaj paj jìn tyí'ijta.

84 ¿A'chunyéj nyooj á'tyeeren nyetyi'cho've'ej?

¿A'najnyí puéjtzij pahuo'tá'sij a'íjma i maj je'ej pua'aj nya'uurej?

85 Tyeítée maj axáa tyí'jepe' maj quee a'yan tyityaajú' pati'ij muáaj tyí'tamua'tyej

a'í mu meríj avíitzij jìn tyámua' huóoruuj mej mij naatyéevi' jó'nyaj jooméj.

86 ¡Naatáhuíire', jìnye cha'na'aj mu'uj nyamuaritye'!

¡Néijmi'i pu jì'ré'can jìme' i nyúucarij muáaj paj tajimí jaatyájtoo!

87 Tímua' mu na'antypuá'rityej íyan cháanacaj japua, ajta canu nyáaj ajtáraa a'íjci jitze i nyúucarij muáaj paj jìn tyu'ta'íjtaca'.

88 Júuricamej paj naata'an, a'íjci jìme' i paj nyaxie've',

nyáaj nu nyij ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij a' tyenyij jitze ti eejnyéj.

89 Tavástará', a'nyúucaa pu jusén jìme' séejre';

¡tyámua' pu éenye'ej séejre' u tajapúa!

90 Jusén jìme' pu séejre' a'íjna i paj jìn tyámua' een;

muáaj paj tyámua' tyeetyáacajtyej i chuéj, a'íj pu jìn tyámua' tyí'sejre'.

91 Néijmi'i pu óoche' tyámua' tyí'een, a'yájna pati'ij muáaj tyu'tyájttoo
a'nyúuca a jime',

ji'nye néijmi'i mu muéetzi j a'jimi tyí'huiire'.

92 Tipua'aj quee nyetyamua'viste'ej a'íjci i paj muáaj nyamua'tyej,
a'íi pu arí na'antypuá'ritye'nyijche' i xaamújrira'aj.

93 Canu a'náj yo'huá'xij a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca',
ji'nye a'íj paj jitze ma'can júuricamej naatá'.

94 ¡Nyajapuáj paj huatányuunyij, ji'nye a' jí tze nu ajtyáma'can
nyajta a'yan tyu'méj pati'ij muáaj tyu'ta'íjtaca'!

95 I maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij mu tyí'ijchó've' a'tzáaj maj
na'antypuá'ritye'en,

ajta nyáaj nu quee jatato'raj a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.

96 A'yaa nu nyeríj tyí'sej ti néijmi'i tye'entyípuapua'rej,
ajta i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca' jusén jime' pu séejre'.

97 ¡Jéehua nu jaxie've' je'ej paj muáaj tyí'nyamua'tyej!

¡A'tzáaj tina'aj nu a'íj jitze tyí'riá'mua'sij!

98 A'íjna i nyúucarij paj jin tyu'ta'íjtaca' nyéetzi j pu nya'a'rij jusén jime';
a'íi pu naatá' nyej nyij jéetze' tyojo'íteej ná'ra'nyij mequee a'íimaj i maj
nyéjcha'íire'.

99 Jéetze' nu tyojo'ítej mequee a'íimaj i maj tyí'nyamua'tyej
ji'nye jéehua nu a'íj jitze tyí'mua'tzej i nyúucarij muáaj paj jin
tyu'ta'íjtaca'.

100 Jéetze' nu tyojo'ítej mequee i huáasij
ji'nye nyáaj nu ja'tzaahuatye' i nyúucarij paj jin tyu'ta'íjtaca'.

101 Nu'ríj ajtáara a'íjci i juyéj jitze ti quee tyámua' een
nyej nyij a'nyúuca ará'astej.

102 Canu ajtáara a'íjci jitze i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'
ji'nye muáaj paj a'íin pué'een i ti tyí'nyamua'tyej.

103 Jéetze' pu áncacaj i nye tyenyij jitze a'íjna i paj jin tyina'táratziiri'
mequee i sarátyee i nye tyényi'tze'.

104 A'íj nu nyeríj jitze je'raa i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca' nyej
nyij tyojo'íteej,

a'íj nu jin néijmi'i xana've' je'ej maj hue'tzij jin tyityetyúucha'ij.

105 A'nyúuca pu tatzárij pué'een jó'nyaj ja'ra'íicajmee
ajta a'íin pué'een i ti jin huányeeri'ij i nyajuyéj jitze.

106 Tyí'tíj nu jin tya'tányaratziiri', a'íj nu nyij jin aránya'astesij:
¡néijmi'i nu jin a'yan rinyij je'ej ti tyí'xaj i nyúucarij ti tyámua' een muáaj
paj jaatyájttoo!

107 Tavástara', je'ej nu tyé'nyamua'tzej;
¡júuricamej naatá', a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'!

108 Ancuriáa', Tavástara', je'ej nyaj tyí'muatyojtzi're' i nye tyenyij jime',
pajta je'en a'nyúuca náamua'tyej.

109 A'náj tina'aj nu a'áa já'sejre' jo'maj tyityajá'cui'caa,
ajta canu yó'hua'naj je'ej paj muáaj tyinaamuá'tyej.

110 A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij mu jaxie've' maj naatyéevi',
ajta nyáaj canu ajtayí'ij a'íjci jitze i nyúucarij muáaj paj jaatyájttoo.

111 A'íjna i nyaj jusén jime' jajcha'íj na'mej a'í pu a'ín pué'een a'nyúcaaa, j'i'nye a'íj nu jin nyetyamua've' i nyaxiéjnyu'caa tzajta'.

112 Nyaxiéjnyu'caa nu jin a'yan tyu'tányaxajtaca' nyaj ja'rá'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyí'íjta, a'yaa nu jusén jime' rinyij 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipuá'rej.

113 Nyahua'xana've' i tyeítyee maj quee a'yan ricij je'ej maj tyí'xaj, ajta a'íj nu xie've' je'ej paj tyí'nyamua'tyej.

114 Muáaj paj a'ín pué'een i ti nyajapuáj huatányuusij pajta nyecha'íj; a'íj nu jitze tyí'íjchó've' i nyúucarij muáaj paj jaatyájtoo.

115 ¡Nye jimi xu ajtáciinyej, mu siaj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, j'i'nye a'yaa nu nyáaj tyá'xie've' nyaj ja'rá'astej je'ej ti tyu'ta'íjtaca' i nyaj Díos!

116 Ca'nyíjra'aj paj naata'an, a'yájna pati'íj tya'tá'ratziiri', aj nu nyij júurij na'mej;

¡capáj tyí'tá'care'en nyej nyij je'ej tyo'tányamua'tyij a'íjci jime' je'ej nyaj tyí'íjchó've'!

117 Naatáhuüre', aj pu'íj nyéetzij nyahuüre'en;

a'yaa nu nyij a'náj tina'aj tya'rá'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyí'íjta.

118 Muáaj paj mahuóohua'naj a'íjma i maj ajta'íj a'nyúcaaa jitze, j'i'nye capu tyí'tíj huüre' je'ej maj a'íjmaj metyityoomuámua're'ej.

119 A'íjmaj i maj je'ej pua'aj ricij i cháanacaj japua a'jimi mu a'yan een ti'íj i xiéerij,

a'íj nu jin nyáaj jaxie've' je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

120 Nye tyévira' pu juvivej a'íjci jime' nyaj tzáahuatyí'ra'aj a'jimi tyí'íjchó've'; ¡jéehua nu huápu'íj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'íjchó've' i nyúucarij muáaj paj jaatyájtoo!

121 Canu a'náj jaatapuá'citaca' a'íjci i nyaj jin tyámua' tyi'tyínyecha'íj, capáj nyatato'ra'an a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj nya'uurej.

122 Muáaj paj a'íj jin antyía'mua'reeriaj ti'íj nye jimi tyámua' tyí'eenye', miche' quee je'ej pua'aj nya'uuriaj i maj je'ej pua'aj tyí'jepe'.

123 Pu'ríj i nyaji'íj tácu'a'naxij a'íjci jime' nyaj tyí'íjchó've' paj nyajapuáj huatányuunyij, nyetyí'íjchó've' paj nái'rátoonyij, a'yájna pati'íj tya'tá'ratziiri'.

124 Tyámua' paj tyeetyátoonyij a'íjci i ti muéetzij muahuüre' a'íjci jime' i paj jin taxie've'.

¡Náamua'tyej i nyúucarij paj jin tyí'íjta!

125 Nyáaj nu a'ín pué'een i ti muahuüre'.

Naatá' nyej nyij tyojó'iteej,

j'i'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'tyij a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyí'íjta.

126 Tavástara', pu'ríj hua'xa'pu'ín paj tyí'tíj jin je'ej huárinyij,

j'i'nye camu che' a'yan ricij je'ej paj muáaj tyitaamuá'tyej.

127 J'i'nye nyáaj nu jaxie've' a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca' jéetze' nu a'íj xie've' nyequee i ooroj ti jumua'tíj.

128 A'íj nu jin a'nyúcaaa jitze tyí'nyamua'tyej

nyajta néijmi'i xana've' i maj hue'tzij jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj.

129 Naa pu huasé'rin a'íjna i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca';
a'íj nu jin ja'astej.

130 Tyámua' pu naa tyihua'tányeeritye' a'nyúuca a tìpua'aj tyámua' naa
metyaataxáj,

tyámua' pu tyihua'mua'tyej a'íjma i tyeítýee maj quee óotzaahuatye'.

131 Huápui'íj nu jaxie've' nyati'íjta tyu'taxáj
ji'nye jéehua nu jaxie've' a'nyúuca.

132 Naaséj, pajta je'en ná'ancu'vaxi' nyéetzij,
a'yájna patí'íj ricij a'íjma jimi i maj muaxie've'.

133 Naatá' nyej nyij a'yan tyu'mé'en tí'ij tyi'huóoxie've' a'nyúuca jitze;
capáj tyi'tá'care'en tí'ij a'ín tyi'nye'íjtye'ej i ti je'ej pua'aj een.

134 Nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i tyeítýee maj je'ej pua'aj ricij,
ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj néijmi'i ará'astej i nyúucarij muáaj paj jin
tyí'íjta.

135 Tyámua' paj naa tyeeséj a'íjci i ti muéetzij muahuiire',
pajta je'en náamua'tyej i nyúucarij i paj jin tyí'íjta.

136 Jéehua nu huápui'íj eetaja'ra'tajyi'íj i nyaj jüise'
ji'nye camu ja'aste je'ej paj tyí'tamua'tyej.

137 Tavástara', muáaj paj néijmi'i jin tyámua' een;
tyámua' pu naa tyu'tóoje'yey i nyúucarij paj jin tyí'íjta.

138 Néijmi'i i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca'
tyámua' pu een ajta a'yan tyi'jí'ré'can jime'.

139 Jéehua nu je'ej tyé'nyamua'tzej a'íjci jitze a'nyúuca,
ji'nye a'ímaj i maj nyéjcha'íire' mu'ríj yo'huá'xíj.

140 A'íjna i paj jin tya'tá'ratziiri' pu arí néijmi'i tyu'tyáamue'tíj;
a'íj pu jin jaxie've' a'íjna i ti muéetzij muahuiire'.

141 Canu tyi'tíj jin á'nyatzaahuatye', majta mu manúujpuaj,
ajta canu yó'hua'naj i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

142 A'íj paj muáaj jin tyá'xa'pui'íntare' i ti tyámua' een,
ajta a'yan tyi'jí'ré'can jime' je'ej paj tyí'tamua'tyej.

143 Je'ej nu tyé'nyamua'ajca a nyajta quee je'ej jájtyoova'aj,
ajta a'íj nu jin huatányetyamua'vej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

144 A'náj tina'aj pu tyámua' een je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca';
jnaatá' nyaj tyojo'itéej ná'ra'nyij nyej nyij a'íjna jin júuríj!

145 Tavástara', néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jin muaatájeevij,
jpata'aj naatájeevej, ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'nyúuca ará'astej!

146 Muéetzij jimi nu huatyényuusij, naatáhuire'
nyej nyij ja'rá'astej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

147 Tí'ij quee eexúj huatapua'rej, na'ajchesij nyej nyij muaatáhuavii paj
naatyáhuire'en,

a'íj nu jitze tyi'íjchó've' je'ej paj muáaj tyina'táratziiri'.

148 Ajta tí'ij quee eexúj huariá'tica'rej, nyaji'íj pu arí tyámua' een tí'ij
huatáxa'íire'en

nyej nyij a'íj jitze tyi'huényamua'tziitye'en i paj jin tyina'táratziiri'.

149 Náanamujri' je'ej nyaj tyi'tyényuusij, Tavástara', a'íjci jime' i paj
nyaxie've';

júuricamej naatá', a'yájna patí'íj períj tyámua' naa tyaaxá'pui'íntarej.

150 Vėjri' mu nye jimi yésejre' a'íimaj i maj je'ej pua'aj nya'uuriajmuí',
ajta amu' ímuáj já'sejre' a'íjci jitze muáaj paj jin tyí'mua'taj.

151 Muáaj, Tavástara', vėjri' paj yésejre',
ajta néijmi'i a'nyúuca a'yan tyí'jiré'can jime'.

152 Nu'ríj ará'tyej nyaj jamua'tyej a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin
tyu'ta'íjtaca',
muáaj paj jusén jime' tyámua' naa tyeetyájtóo.

153 Huaséj i nyaj jin je'ej tyé'nyamua'tzej pajta je'en nyajapuáj hu-
atányuunyij,
ji'nye canu nyeexúj yo'huá'xij je'ej paj muáaj tyinaamuá'tyej.

154 Tyámua' paj tyaataxáj je'ej nyaj tyí'tyínyecha'ij pajta níi'rátoonyij;
jjuuricamej naatá', a'yájna pati'ij tya'tá'ratiiri'!

155 Capáj a'íjima huatyáhuiire'ej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
ji'nye camu a'yan tyityaajú' pati'ij a'nyúuca jin tyu'ta'íjtaca'.

156 Tavástara', va'cán paj jin huápuí'ij taxie've';
jjuuricamej naatá', a'íjci jime' i paj jin tyámua' naa tyá'xa'puí'intare'.

157 Mamui'ij i maj nyéjcha'íire' majta i maj je'ej pua'aj nya'uurej,
ajta canu nyáaj ajtayí'ij a'íjci jitze i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

158 Canu hua'sejramu' i maj avíitzij jin je'ej pua'aj ricij,
a'íimaj i maj quee ja'astej a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

159 Tavástara', huaséj nyaj jéehua jaxie've' a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin
tyu'ta'íjtaca';

jjuuricamej naatá', a'íjci jime' i paj nyaxie've'!

160 A'nyúuca jitze pu néijmi'i séejre' i ti jiré'can jime';

jusén jime' pu séejre' ajta tyámua' een néijmi'i i nyúucarij muáaj paj jin
tyu'ta'íjtaca'.

161 A'íimaj i tyeítyee maj jéehua uhuácaca'nye' mu cha'mana'aj nyamuar-
itye',

ajta i nyaxiéjnyu'caa pu jéehua jaatyátzaahuaty'e'ej a'íjci a'nyúuca.

162 Nyáaj nu a'íj jin nyetyamua've' i paj jin tyina'táratziiri',
a'yájna tí'ij a'tíj ti a'íj huátyoonyij i ti jéehua tyá'najchij.

163 Nyáaxana've' i ti hue'tzij pué'een, canu jaxie've' ti nyej jitze séjre'ej,
ajta a'íj nu xie've' je'ej paj muáaj tyí'nyamua'tyej.

164 A'náj tína'aj nu tyí'muatyojtzi're'

a'íjci jime' i nyúucarij ti tyámua' een muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

165 A'íimaj i maj jaxie've' je'ej paj muáaj tyí'mua'taj juxáhuaj mu naa
tyí'tysejre',

ajta quee tyí'tíj je'ej huá'uurej mej mij eeriá'itzen.

166 Tavástara', a'yaa nu tyí'ijchó've' paj nyajapuáj huatányuunyij,
ji'nye néijmi'i nu jin a'yan tyu'méj pati'ij a'nyúuca jin tyu'ta'íjtaca'.

167 Nyáaj nu néijmi'i a'nyúuca já'astej
néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jin jaxie've'.

168 Nyáaj nu já'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca';

muáaj paj néijmi'i mua'reej je'ej nyaj tyí'tyínyecha'ij!

169 Che' a'áa ja'rá'astij i nyaj jijhuaj, Tavástara', a'ájna jo'paj muáaj
já'sejre';

jnaatá' nyej nyij tyojó'iteej, a'yájna pati'ij tyaataxájtaca'!

170 Che' muéetzij jimi ja'rá'astij je'ej nyaj tyi'tyényuusij;
 ¡pajta nii'rátoonyij, a'yájna pati'ij a'nyúucaá jin tya'tá'ratziiri!
 171 Che' i nye tyenyij jitze huatánamuajre'en i chuiicarij,
 ji'nye muáaj paj a'ij náamua'tyej i nyúucarij i paj jin tyi'ijta.
 172 Che' i nye tyenyij a'ij huatáchuiicaj je'ej paj muáaj tyina'táratziiri',
 ji'nye néijmi'i pu tyámua' een a'ijna i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca'.
 173 Che' tyámua' eenye' a'muáca' pej pij naatáhuuüre'en,
 ji'nye jéetze' nu a'ij huataxie'vej je'ej paj tyu'taxájtaca'.
 174 Tavástara', ja'yaa nu jéehua tyá'xie've' paj nyajapuáj huatányuunyij!
 ¡Nyáaj nu a'ijna jin nyetyamua've' je'ej paj tyi'nyamua'tyej!
 175 Nyáaxie've' nyaj júurij nyej nyij tyimuaatatyójtzi're'en;
 che' a'ín naatyáhuuüre'en muáaj paj jin tyámua' tyá'xa'pui'intare'.
 176 A'yaa nu tyojo'vej ti'ij i cánya'aj, ¡mu paj jo've'me'en pej pij nyéetzij
 náahuoonyij
 ji'nye canu nyeexúj yo'huá'xij i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'!

120

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij a'ijci jime' ti jéehua je'ej pu'aj tyi'ricij
 Cuínarij i maj jin huatyáaju'un
 1 Nyati'ijta je'ej tyé'nyamua'ajcaj, Tavástara' jimi nu huatyényuusij,
 a'íi pu'ij naatájeevij.
 2 Tavástara', nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj tyi'hue'tacaa
 pajta a'ijci jimi i nyanúrij ti hue'tzij jin tyi'xaj.
 3 ¿Tyi'tanyí pajtáhua'aj ancuriáa'sij, nyanúrij paj tyi'hue'tacaa?
 4 ¡Í'rij ti huápu'i'ij tye'entyipityíjimee i maj jin nyo'sii!
 ¡Ajta i ti'ixcuáa ti huápu'i'ij a'táatimee!
 5 ¡Che' je'ej tyi'nyahuuüre'ej, nyaj a'yan a'yaa tyiche' iye'ej Mésec ti'ij i ti
 séej chuéj japua já'ma'can
 nyajta a'áa ja'huányechejtyej jo'maj a'íimaj tyojo'tyá'inaamuaa i Quedar
 maj jitze ajtyáma'can!
 6 Nu'rij á'tyeej nyaj a'áa ja'chej a'íjma tzajta' i maj quee jaxie've' maj
 juxáahuaj huacháatime'nyij;
 7 ¡nyati'ijta nyáaj a'ijna xajtaj tyaj taxáahuaj huacháatime'nyij, a'íi mu a'ij
 huataxájta je'ej maj tyityeetyényo'se'en!

121

Tavástara' pu a'ín pu'éen i ti tyámua' tyi'muacha'ij
 Cuínarij i maj jin huatyáaju'un
 1 Nyati'ijta i jír'ij huaséj a'yaa nu tyu'taxájtaj tijin:
 “¿Jo'nyij je're'nyesij i ti naatyáhuuüre'ej?”
 2 Tavástara' jimi pu jo'va'ma'aj ta'mej i ti naatyáhuuüre'ej,
 a'ijna i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá ti séejre' ajta i cháanacaj.
 3 ¡Capu a'náj tyu'tá'sij pej pij eetávetyij!
 ¡Capu a'náj huatácusij a'ijna i ti muacha'ij!
 4 Capu, capu a'ín a'náj tyácusij;

capu a'náj tyácusij a'íjna i ti hua'ajséejra i Israel maj jitze ajtyáma'can.

⁵ Tavástara' pu a'ín pué'een i ti muacha'ij;

Tavástara' pu a'ín pué'een i ti quee tyu'tá'sij ti'ij tyi'tíj je'ej mua'uurej, i ti véjri' a'jimi séejre' ti'ij maaatáhuire'en.

⁶ Capu i xicáj je'ej mua'uurej ti'ijta tújca putyi'rijcáj, capu ajta i máxcirie' ti'ijta huatíca'aj.

⁷ Tavástara' pu néijmi'i jin tyámua' tyí'muacha'ij; a'í pu jacha'ij a' júuricamej.

⁸ Tavástara' pu muacha'ij jo'tij na'aj paj jooma'aj puá'mej i juyéj jitze, ijíj ajta jusén jime'.

122

Je'ej maj tyaatáchuicaj i Jerusalén

Cuínarij i maj jin huatyáaju'un, David ti ja'a'rij

¹ ¡Jéehua nu huatánetyamua've'sij mati'ijta a'yan tyinaaté'exaatye'en tijin:

“Che'rej a'ájna jo'tij jo'tyéjvee i tyeyúujra' i Tavástara'”!

² Jerusalén, ¡tu'ríj utyárupij a'ájna jo'tij ja'pueertaj!

³ Jerusalén, chájta'naj ti huatyáaavijhuaca' mej mij néijmi'i a'áa jóosi'rihua'an a'áa maj jo'cháatimee.

⁴ A'áa mu ja'rá'ixaj a'íimaj i maj Tavástara' jitze ajtyáma'can mej mij tyaatatyójtzi're'en i ti jin ántyapua, a'yájna mati'ij tyihuo'ta'íj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

⁵ A'áa pu ja'sejre' jo'maj je'ráatyij i maj tyámua' naa tyá'xa'puí'intare', jo'maj je'ráatyij i maj tyá'xa'puí'intare' a'ájna jo'tij i David ja'chej.

⁶ A'yaa xu mua'aj tyu'taxáj néijmi'i i juxiéjnyu'caa jime' tijin:

“Che' tyámua' tyí'eenye' muéetzij jimi, Jerusalén;

miche' juxáahuaj huacháatime'nyij a'íimaj i maj muaxie've'.

⁷ Che' tyámua' tyí'eenye' a'íjci jitze i paj jin curiá'nami', majta tyámua' tyí'cha'íj a'újna jo'maj je'ráatyij i maj tyí'ijta.”

⁸ Ajta ijíj, a'íjma jitze ma'can i nye'ihuáamua' majta i maj nyamua'tyej a'yaa nu tyu'taxájtaj tijin:

“Che' néijmi'i tyámua' tyí'eenye' muéetzij jimi.

⁹ A'íjci jitze ma'can i tyeyúujra' i Tavástara' taj Dios a'ij nu huonyij i ti tyámua' een muéetzij jimi.”

123

Tyiche' taxáahuaj huatyényuunyij i Dios jimi jitzán tyetyi'ca'nyáaj

Cuínarij i maj jin huatyáaju'un

¹ Muéetzij jimi, Tavástara', nyamuaséeraj nu nyámuahuavii, muéetzij jimi, tajapúa paj tyejé'ijtaj.

² Tya'raséeraj tu jahuavij i Tavástara' taj Dios, a'yájna ti'ij i tyáati' ti tyí'ijtyi're' tya'ráasej a'íjci i ti tyé'ijtye', a'yájna ti'ij i íiti' ti tyí'ijtyi're' tya'ráasej a'íjci i ti tyé'ijtye', a'yan tyetye'ejcho've'ej ti'ij a'ín tá'ancu'vaxi'in.

3 Tá'ancu'vaxi' ityájma, Tavástara';
 tá'ancu'vaxi' ityájma,
 ji'nye catu che' janamuajracuj i maj je'ej pua'aj tyí'taxaj.
 4 ¡Tu'ríj jéehua jaapuéjtzitariaca'
 a'íimaj maj je'ej pua'aj tyí'taxaj i maj chíjtyaanyi'ij pué'een
 majta mu a'íimaj taxana've' i maj jéehua óotzaahuatye'!

124

Dios pu a'ín pué'een i ti japuan huatányuusij i Israel

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un, David ti ja'a'rij
 1 Tipua'aj i Tavástara' quee tajamuán yésejria'aj
 miche' a'íimaj jaataxáj i maj Israel jitze ajtyáma'can,
 2 tipua'aj i Tavástara' quee tajamuán yésejria'aj
 mati'ij i tyéyacaá ájhuiixij mej mij taatanyo'si'tye'en,
 3 a'íi mu néijmi'caa ta'antyipua'aritye'nyijche'en
 mati'ij a'íimaj tajimí jéehua huatanyínyu'cacuca'.
 4 Aj pu'ij i jájtyij ca'nyíin jin ta'antinyíche'en;
 játya'naj pu tajapúa huatamui'yéenyijche'en.
 5 ¡Ajta i jájtyij ti ca'nyíin jin tyájujhua'naj
 a'íi pu ajta tajapúa huatamui'yéenyijche'en!
 6 ¡Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Tavástara',
 i ti quee tyu'tá' mej mij taatyátzaanaxi'in i jutaméj jime'!
 7 Tu'ríj huatáta'uj mej mij quee taavívi'
 ti'ij i pína'aj ti huatóo'uj mej mij quee jáame'nyij,
 a'íi pu huatyátzaanyixij i maj jin jaxie'va'ca'aj maj taavívi', ityáj tu tyij
 huatáta'uj.
 8 A'íjna i ti taatyáhuire'ej Tavástara' jimi pu jo've'yi'ij,
 a'íjna i ti jaatyátaahuaca' i tajapúa ti séejre' ajta i cháanacaj.

125

Dios pu huá'cha'ij a'íjma i maj jitzán ajtyáma'can

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un
 1 Capu tyi'tíj je'ej huá'uurej a'íjma i maj Tavástara' jitze tyí'ca'nyej,
 a'yájna ti'ij ajta i jiríj Sión ti ántyapuaaj, a'íi pu jusén jime' séejre'.
 2 A'yájna ti'ij i jiríj ti ataquéetime a'ájna a Jerusalén,
 a'yaa pu i Tavástara' tyihua'riá'naa i jutyeítyeristyamua' ijíj ajta jusén
 jime'.
 3 A'íjna i ti quee tyámua' tyí'ijta capu jusén jime' tyi'íitaj ja'mej
 a'íjci japua i chuéj Dios ti a'íjma huatá' i jutyeítyeristyamua',
 na'ríij quee a'íimaj mu i maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een
 huatyóohuisij mej mij je'ej pua'aj huárinyij.
 4 Tavástara', tyámua' paj tyihuo'tyátooniyij a'íjma i tyeítyee maj tyámua'
 tyityetyúucha'ij,
 a'íjma i tyeítyee maj tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta',
 5 ajta a'íjma i maj juyéj jitze huaju' ti quee tyámua' een

a'yaa paj huó'uurej tí'ij a'íjma jimi atyojo're'nyesij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

¡Che' tyámua' tyí'eenye' a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can!

126

¡Muáaj paj a'yan tyú'uurej tí'ij tajimí tyámua' tyá'ra'nyij!

Cufinarij i maj jin huatyáaju'un

¹ Tí'ij i Tavástara' seequéj tyeetyájtóo i Sión,
a'yaa pu to'taséjra cuxáa tyaj tyí'tyámaarasime'en.

² Aj pu'ij i tatyényij jitze huataséjre
tyej tyij huána'nan tyajta huajíjhua tyatatyámua've'ej;
aj mu mij i maj quee tyá'tzaahuatye' a'yan tyí'xajtaca'aj tijn:
“¡Tavástara' pu va'cán jin tyámua' tyú'ruuj a'íjma jimi!”

³ A'yaa pu tyí'ja'yájna, Tavástara' pu va'cán jin tyámua' tajimí tyú'ruuj,
a'íj tu jin huátatyamua'vej.

⁴ ¡Tavástara', ajtáhua'aj paj tyu'tá'an tí'ij tajimí tyámua' tyá'ra'nyij,
a'yájna tí'ij seequéj tye'mej tipua'aj muaatyéviiyej a'ájna jo'tij quee
já'tyí'tij!

⁵ A'íjma i maj juyíneye metyi'huaste',
a'íj mu tyí'ciityen majta je'en jijhuan a'íjci jime' i maj jutyamua've'ej.

⁶ Tyij majta móoj juyíneye ayóotisima'aj cústaaj jitze i jatzíj,
a'íj mu tyí'chuiicaj huaria'ciinyij a'íjci jime' i maj jutyamua've',
majta jéehua jaa'á'sima'aj i tyeríicuj ti huáciiriaca'.

127

Néijmi'i pu i Tavástara' jitze tyeje'ráma'can

Cufinarij i maj jin huatyáaju'un, Salomón ti ja'a'rij

¹ Tipua'aj i Tavástara' quee ja'ajtaahuaj i chí'ij,
capu tyí'tíj je'ej tyí'huüre' tipua'aj metyí'muarie'ej i chí'ij maj tyí'ta'huacaa,
tipua'aj i Tavástara' quee jacha'íj i chájta'naj,
capu tyí'tíj je'ej tyí'huüre' maj ixie'ria'aj i maj tyí'cha'ij.

² Capu tyí'tíj je'ej tyí'huüre' maj tyí'muarie'ej tí'ij na'aj tye're'nyej i xicáj
'asta na'aj quee uja'ancájrutyej,
majta je'en tyú'cua'nyij a'íjci jime' maj ca'nyin jin tyu'muariej,
tí'ij i Dios tyihua'tá'caa i maj jimi tyámua' een mati'ij a'íjma móoj
tyácu'tzij.

³ A'íjma i tayójmua' maj nanie'huacaa
a'íj mu a'íjn pué'een i Tavástara' ti jin tyámua' tyitaatyátoosij.

⁴ A'íjma i tayójmua' maj nanie'huan tyati'ij tyooj tyáamua
a'yaa mu een tí'ij i i'rij muáca'ra'an jitze a'íjci i ti nyo'sii.

⁵ ¡Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyáati' ti jéehua a'yan énya'can
tyiyójmua'!

Capu tyévi'si' huataséjre'ej a'íjma jimi i maj jájcha'íire'
tí'ij a'íjma jin huatyóohuüre'en a'íjma jimi i maj tyityatatyíj.

128

Tyi'táj tyej tyámua' naa tya'ancuriáa'sij i Tavástará' jimi

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un

¹ Huatá'tyamua've' muáaj, mu paj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij i Tavástará'

pajta juyáara' jítze ucáamej.

² A'íj paj tyí'cua'nyij tyi'táj paj jin tyu'muáriej, puatá'tyamua've'sij ajta tyámua' tye'mej a'jimi.

³ Ajta a'ájna a'chi'táj jo'paj ja'chej, a'íj pu a'yan éenye'ej ta'mej tí'ij i úuvaj ti jéehua taca', majta a'yóojmua', mati'ij ataráasajra'nyij jo'siaj tyajá'cua'caa, a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un tí'ij i ítyí'rij ti jéehua eere'nyaxij.

⁴ A'yaa pu i Tavástará' tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i tyéviij ti tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij.

⁵ ¡Che' i Tavástará' tyámua' tyimuaatyátoonyij a'ájna imuáj a Sión!
¡Pajta jaaséj ti tyámua' tyí'een a'íjma jimi i maj Jerusalén já'ma'can a'náj tina'aj patí'ij pana'aj á'tyeeren pajúuriij!

⁶ ¡Che' a'yan atyojo're'nyej pej pij huo'séj a'yaaxújmua'!

¡Che' tyámua' tyí'eenye' a'íjma jimi i maj Israel jítze ajtyáma'can!

129

Tavástará' pu tatá'caa tyaj taxáahuaj séjre'ej

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un

¹ Jéehua nu nyeríj je'ej pua'aj tyi'huányaxaamujrij nyati'ij nyana'aj tyú'tyamueestariaca' miche' a'yan tyu'taxáj i maj Israel jítze ajtyáma'can,

² jéehua nu nyeríj je'ej pua'aj tyi'huányaxaamujrij nyati'ij nyana'aj tyú'tyamueestariaca', ajta camu nyéetzij tyi'táj jin je'ej náaruj.

³ Mu'ríj tyinaapuéj i nyahuárij jítze a'íjci jime' maj nie'tyáavaxij, ajta va'táj pu ere'séere'ejme jó'nyaj tyajá'puejtyi',

⁴ ajta a'ájna i Tavástará', i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij, a'íj pu nyajapuáj huatanyúj a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

⁵ ¡Miche' a'íjma huatóotyevi'ra'astaj majta je'en huatóo'uunaj a'íjma i maj jájcha'íire' i Sión!

⁶ ¡Miche' a'yan huárinij tí'ij i tu'píj chí'ij japua ti tyé'ejnyinyij, mati'ij quee xu je'ejtzaanaxi'in a'íj pu huatyáhuasij!

⁷ Tu'píj ti quee tyi'táj huíire' muáca'ra'an jítze a'íjci i tyeríicuj ti síire' ajta ja'antyáji'quiiij;

⁸ tu'píj ti quee a'táj a'yan tyataaxájta yee:

“¡Tavástará' pu tyámua' tyeetyájtóo!”

Ityáj tu mua'ajmaj tyámua' tyajamuaatyájtóo a'íjci jítze ma'can i Tavástará'.

130

Tyiche' i Tavástará' jitze tyú'ca'nyej

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un

¹ A'ájna jo'tíj jo'cá'asej a ti huápu'i'ij ja'tyácun

a'áa nu muéetzij jimi huatyényuusij, Tavástará'.

² ¡Huánamuajri', Tavástará', je'ej nyaj a'jimi tyi'tyényuusij!

¡pajta jáanamuaaj je'ej nyaj tyi'jiihuaj nyáhuoo muéetzij jimi!

³ Tavástará', Tavástará', tipua'aj a' peyóomua'reerej tyi'tíj maj jin quee xá'pu'i' huaríj,

¿a'tanyíj pu jooréenyijche'en ti'ij júurij huatyá'itzeere'en?

⁴ Ajta muéetzij tu jimi jatyoonyij pej pij tyitaatú'uunyí',

tyej tyij muaatyátzaahuatye'en.

⁵ Néijmi'i nu i nyajúuricamej a'íj jitze tyi'ijchó've' i Tavástará', nyajta nu i nyúucaría'ra' jitze tyí'ca'nyej.

⁶ Nyáaj nu i Tavástará' jitze tyi'ijchó've'ej

mequee a'yan a'íimaj i maj tyi'cha'ij tye'ejchó've' ti huatapua'rej.

A'yájna mati'ij i maj tyi'cha'ij tye'ejchó've' ti huatapua'rej,

⁷ Tavástará' jimi xu tyu'chó've'en, mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, jí'nye a'íj pu jitze séejre' i ti jin taxie've' ajta i tyaj jin taxáahuaj séjre'ej.

⁸ ¡A'íi pu hua' japua huatányuusij tyi'tíj maj jin quee xá'pu'i' huaríj i Israel maj jitze ajtyáma'can!

131

Tyiche' huatyényuunyij jitzán tyetyi'ca'nyáaj

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un, David ti ja'a'rij

¹ Tavástará', capu i nyaxiéjnyu'caa tyi'tíj jin óotzaahuatye',

canu nyajta je'ej pua'aj tyihuojó'sej,

canu tyi'tíj jéehua xie've' nusu i ti naa tyu'sé'rin

tyi'tíj nyaj quee pújoorej nyej nyij ja'ancuriá'an.

² Ajta a'yaa nu een, canu ave'nyuu nyajta quee je'ej ricij,

a'yaa nu een ti'ij i unyáaque'ej maj moochán jaatzí'tyej

ajta je'en i náanajra' tyámua' tyé'vi' i jumúa'ca' jime'.

¡A'yaa nu een ti'ij i unyáaque'ej maj moochán jaatzí'tyej!

³ Mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, Tavástará' xu jitze tyi'ijchó've'ej ijíj siajta jusén jime'.

132

Tyi'tíj ti i Dios ja'táratziiri' a'íjci i David

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un

¹ Ootámua'reej, Tavástará', a'íjci i David

pajta néijmi'i tyi'tíj ti jin je'ej tyóomua'tzej,

² ootámua'reej tyi'tíj ti jin tyámua' naa tya'tóoratziiiri',

muéetzij jimi, a'ájna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej a'íjci jimi i Jacob.

³ "Canu nye chi'táj ujo'tyárutij

canu nyajta huatyáhui'sij nyej nyij huányaso'pe'en,

4 canu ootyácusij
 canu nyana'aj cá ti'rácusij,
 5 nyati'ij quee eexúj chi'ij huátyoonyij
 a'íin tí'ij ja'a'rij i Tavástara', i tí néijmi'i jin antyúumua'reej a'íjci jimi i
 Jacob."

6 A'áa tu a Efrata jáanamua'jri' maj jatyáxajtasima'aj i tí jitzán séejre' i
 paj jin tya'tá'ratziiri',
 tyajta je'en a'áa itzitáj yo'tyoj a'áa tí ja'ajtyáma'can a Jáar.
 7 iTyiche' a'áa jó'ju'un i tyeyúujra' tza'jta' i Tavástara'!
 iTyiche' jimi tyítunutaxi'in véjri' jo'tij a'íin ja'ra'íicajmee!

8 Ájchesij, Tavástara', a'íjci jime' i tí jitzán séejre' i paj jin tya'tá'ratziiri',
 pajta je'en mujo've'me'en a'yájna jo'paj ja'huá'so'pe'en.
 9 Miche' tyámua' tyityatóosejrata a'íimaj i maj a'jimi tyí'huüre',
 majta jutyamua've'ej huajíjhua i maj a'jimi tyámua' een.
 10 A'íj paj ootámua'reej i David, muéetzij tí muahuíre',
 capáj majúujpúan a'íjci i rey muáaj paj ja'antyhúoj.

11 Tavástara' pu tyi'tíj jin tyámua' naa tya'táratziiri' a'íjci i David,
 a'yaa pu'ij néijmi'i jin tya'róo'astej je'ej tí tya'táratziiri'.
 12 "Séej nu va'cán jin tye'entyárujtye'ej muéetzij tí jitze eerányesij.
 Típua'aj a'yóojmua' ma'rá'astej je'ej nyaj tyi'tíj jin tya'tányaraj
 majta a'íjci i nyúucarij i nyaj jin tyihuá'mua'tyen,
 majta je'en a'yan majta huárinyij i hua'yojmaa' a'íjma
 a'íjma pu jitze jusén jime' séeria'aj ja'mej i maj jin tyu'ta'íjtaj."

13 iTavástara' pu arí a'íj antyhúo i jiríj Sión tí antyapua'j!
 iA'yaa pu tya'vá'huoo tí'ij a'áa ja'huóchejtye'en!
 14 "A'í pu i jiríj a'íin pué'een i nyaj jitzán jaxie've' nyej jusén jime' a'yan
 séjre'ej,

a'áa nu ja'cháaj na'mej, jí'nye a'yaa pu tyina'ránajchaca'.
 15 Jéehua nu tyámua' tyu'tyátoosij a'íjci i tyaja'muacue'raj
 nyajta tyámua' tyihuá'cue'tyej a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'.
 16 A'íj nu tyihuo'tyéchejtye'sij i maj jin ja'mua japua huatányuunyij a'íimaj
 i maj ja'mua jimi tyí'huüre'
 nyajta nu tyu'ta'sij mej mij jutyamua've'ej muaajíjhua'j i maj jimi tyámua'
 een.

17 A'áa nu nyij tyu'ta'sij tí'ij huataséjre'en i David tí jin antyúumua'reej.
 Nu'ríj i tatzárij tyámua' huáruuj
 a'íj nu nyij jimi jaatyátoosij i rey nyaj nyeríj ja'antyhúoj.
 18 Jéehua nu huápu'ij tyévi'si' huo'taséjrataj a'íjma i maj jájcha'üre',
 ajta a'íj nu huápu'íj tyámua' naa tyu'taséjrataj."

133

Je'ej tyej tyaatáchuiicaj i tí néijmi'caa jin taxie've'
 Cuínarij i maj jin huatyáaju'un, David tí ja'a'rij
 1 iXaaséj tí naa een ajta tyámua' naa tyihuá'sejratye'

maj i maj ju'ihuámua' tyámua' naa néemi'ij metyí'tyechajcaj!
² A'yaa mu een ti'ij i ti naa tyaarie'ej
 i maj hua'vá'hua'tyee i hua' mu'uj jitze a'íjma i tyeyúuj tzajta' maj
 tyí'huüre'
 ajta pu hua'nyeerij jitze hua'cámejra
 'asta na'aj quee hua' cijpíj jitze tyí'astij.
³ A'yaa pu huasé'rin ti'ij i ti huariéenajyi'ij i jirij japua Hermón ti
 ántyapuaaj,
 ajta je'en a'áa ja'rá'ixaj i jirij japua Sión ti ántyapuaaj.
 A'áa pu putyajá'ricij jo'tij i Tavástara' ya'ta'ityacaa
 i ti jin tyámua' tyitaatyátoosij tyej tyij á'tyeevi'in tyajúurij.

134

Che' i Tavástara' tyámua' tyimuaatyátoonyij

Cuínarij i maj jin huatyáaju'un

¹ ¡Che'rédj, mua'aj mu siaj jahuüre' i Tavástara'!
 ¡Néijmi'i xu mua'aj tyámua' tyeetyátoonyij i Tavástara',
 mu siaj a'úu je'rú'uj i tyeyúujra' tzajta' ti'ijta huariá'tica'rej!
² ¡Xa'ajméjca'taxi' jo'tij tyámua' tyejé'een
 siajta tyámua' tyeetyátoonyij a'íjci i Tavástara'!
³ ¡Che' i Tavástara', i ti jaatyátaahuaca' i tajapúa ti séejre' ajta i
 cháanacaj,
 che' a'ín tyámua' tyimuaatyátoonyij a'ájna imuáj jo'tij já'sejre' i jirij Sión
 ti ántyapuaaj!

135

Je'ej ti tyi'tij va'cán jin tyu'muárij i Dios

¹ ¡Aleluuyaj!

Setyu'tatyójtzi're' i ti jin ántyapuaaj i Tavástara',
 mua'aj xu tyaatatyójtzi're'en, mu siaj jahuüre',
² mu siaj a'úu já'sejre' i tyeyúujra' tzajta' i Tavástara',
 jo'tij ja'rájta'cuaj i tyeyúujra' a'íjci i taj Dios.
³ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', ji'nye a'íi pu tyámua' een;
 jitzán ma'can xu tyu'táhuicaj, ji'nye a'íi pu tyámua' naa tyi-
 huojó'mua'raj.
⁴ Ji'nye a'íj pu antyíhuo i Jacob, ajta a'yan jaatamua'aj tijin Israel,
 ti'ij a'íin pue'éenye'ej já'ra'nyij i ti jitzán jéehua juxie've'.

⁵ Nyáaj nu tyámua' naa tyá'mua'reej ti i Tavástara' taj Dios
 jéetze' va'cán jin antyúumua'reej quee síij ti ajta tyi'tij jin antyúumua'reej.
⁶ Tavástara' pu néijmi'i jin a'yan ricij je'ej ti tyi'tij tyí'xie've',
 a'yaa pu'uj tána'aj u tajapúa ajta íiyan i cháanacaj japua,
 a'yaa pu'uj tána'aj i jájritze' ti'ij jo'tij jo'ca'ástimee tyétye' imuáj.
⁷ Jéetirij pu tyítisij a'ájna imuáj jo'tij jó'asej i cháanacaj,
 ajta tyu'tá'sij mej mij tyóona'axcava'ra'an mej mij jáamua'reej tijin
 muaatyéviij,
 ajta tyu'tá'sij ti'ij ajta huatá'aacarej.

8 A'íi pu a'íin pué'een i ti a'íj jin tyihuo'puéj i ti hua'antyipua'rityej a'íijma i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca' a'áa maj já'chajca'aj a Egipto

majta i huá'ya'muaj i maj majta anáatya'aj huanánie'huaca'.

9 A'ájna jo'tíj jí'ríj jo'huáxiejnuy'caa i Egipto,

a'áa pu jaata'ítyaca' i ti jin naa huasé'rin

a'íjci jimi i ti va'cán jin antyúumua'reej majta i maj jimi tyí'huíire'.

10 Mui'caa pu i chájta'naj a'íj jin tyihuo'puéj i maj jin antyipuá'riaca', ajta huo'cuuj a'íijma i maj rey jin tyityetyú'uuca'aj i maj jéehua uhuácaca'nye'ej:

11 a'íjci i Sihón, rey ti jin tyi'tyávaaca'aj a'íijma jimi i amorreo,

a'íjci i Og, rey ti jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Basán,

ajta néijmi'caa i maj rey jin tyityetyú'uuca'aj a'ájna a Canaán,

12 ajta i tyihua'chuéj a'íijma i maj rey jin tyityetyú'uuca'aj

a'íijma pu huata' mej mij a'íimaj tya'ancuriáan i tyeityeristyamua'me'en Israel maj jitze ajtyáma'can.

13 Tavástara', jusén pu jin séejre' i paj jin ántyapuj;

jusén jime' mu muamua'réeriaj mua'mej.

14 Tavástara' pu tyámua' tyihua'xa'pui'ántari'tze'en i jutyéityeristyamua';

a'íi pu hua'cu'vej a'íijma i maj jahuíre'.

15 I hua' sánturistyamua' a'íijma i maj quee tyá'tzaahuatye' ooroj mu jin taavijhua majta pláataj,

tyi'tíj pu'uj tyi'pué'een tyáati' ti jumuáca' jin hua'taahuaj.

16 Mua'ancáatyenyij, ajta camu pújoorej maj tyu'taxáj,

mua'ajri'íjsíjme, ajta camu atanyéjnye',

17 mua'ajtanaxiéejmee, ajta camu iityanamúáarajmee,

icapu na'aj júuricamej hua' jitze séejre'!

18 A'yaa mu'uj támana'aj een mati'ij i sánturij

a'íimaj i maj hua'taahuaj

majta i maj a'íijma jimi tyá'tzaahuatye'.

19 Mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, setyu'tatyójtzi're' i Tavástara';

mu siaj tyí'huíire' i tyeyúuj tzajta', setyu'tatyójtzi're' i Tavástara';

20 siajta mua'aj levíitaj, setyu'tatyójtzi're' i Tavástara',

mua'aj mu siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij i Tavástara', setyu'tatyójtzi're'.

21 ¡Miche' tyaatatyíjtzi're'en a'ájna a Sión

a'ájna i Tavástara', i ti a'áa ja'chej a Jerusalén!

¡Alelúuyaj!

136

I Dios ti jusén jime' hua'xie've' a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can

1 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', jí'nye a'íi pu tyámua' een, jí'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

2 Setyu'tatyójtzi're' i Dios ti néijmi'caa tyí'ijtye' i diosij, jí'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

³ Setyu'tatyójtzi're' i hua' Vástara' i maj tyi'táj jin tyityetyu'uj, ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

⁴ A'íjci i ti a'íi na'aj va'cán jime' tyámua' tyí'uurej, ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

⁵ A'ájna i ti jaatyátaahuaca' i tajapúa' ti séejre' a'íjci jime' i ti jéehua tyu'yí'tin,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

⁶ A'íjci i ti tyámua' jáaruuj i chuéj i jájtyij japua, ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

⁷ A'íjci i ti jaatyátaahuaca' i xicáj ajta i máxcirie', ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

⁸ i xicáj, ti'ij tújca jin huányeeri'cij,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've',

⁹ i máxcirie' ajta i xú'ra'vetyee, mej mij tíca' jin huányeeri'cij,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹⁰ A'ájna i ti tyaapuéj i hua'yoj ti anaquéj huanie'huaca' a'áa maj já'chajca'aj a Egipto,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹¹ A'ájna i ti hui'rájtoj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can a'ájna a Egipto, ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹² a'íjci jime' ti huataméjca'taca' i jumuáca' jime' ti néijmi'i jin putyí'uurej, ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹³ A'ájna i ti hua'puaquéj jájsii i jájrij ti po'vij, ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹⁴ A'ájna i ti huo'ta' maj antáciiney i jájritze' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹⁵ A'ájna i ti ja'vá'naj a jájritze' ti po'vij a'íjci i ti va'cán jin tyí'ijta a'ájna a Egipto ajta i xantáaru'ustyamua'mua',

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹⁶ A'ájna i ti jutyéityeristyamua' jo'ví'tij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹⁷ A'ájna i ti mui'caa antyipua'rityej i maj va'cán jin tyityetyú'uuca'aj rey jime',

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹⁸ A'ájna i ti huo'cuij i maj rey jin tyityetyú'uuca'aj majta jéehua uhuácaca'nye'ej,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹⁹ A'íjci i Sihón, rey ti jin tyi'tyávaaca'aj a'íjma jimi i amorreo,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've',

²⁰ a'íjci i Og, rey ti jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Basán,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

²¹ A'ájna i chuéj ti huo'riáa' i rey maj tyi'tachuéjca'aj,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've',

²² ajta je'en a'íjma tyu'tá' mej mij a'íimaj tya'ancuriáan i Israel maj jitze ajtyáma'can,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

²³ A'ájna i ti ta'tamuá're'rii tyati'íjtá' á'viicue'ria'aj,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

²⁴ A'íjna i ti tajapúa huatányuusij a'íjma jimi i maj tájcha'íire',
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

²⁵ A'íjna i ti tyihuá'cue'tyej i tyeítyee ajta a'íjma i tyi'tyán maj tyityaací'ij,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

²⁶ ¡Setyu'tatyójtzi're' i Dios tajapúa ti já'sejre',
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'!

137

Véjri' a'ájna i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaj tijin Babilonia

¹ A'áa tu véjri' ja'ajtyequetima'aj i játya'naj jitze a'áa tyeje'ejtyáma'can a
ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Babilonia
tyátayiinyaca'aj tyati'íjtá a'íj ootámua'reej i Sión.

² Tyajta a'íjci jitze i ti huá'uuj álamu ti huatóomua'aj a'áa ti ja're'vej
a'chájta'

a'íj tu jitze antyaja'cávihuaaj i tyí'tacanaaj.

³ A'ájna, a'íimaj i maj a'áa tojo'jájpuu mataavíni'raj,
a'íimaj i maj néijmi'i tyitu'huári'ri',

a'íi mu tahuaviiraca'aj tyej tyij tatyámua've'ej tyetyu'táchuiicaj,
ityej tyij a'íj tyu'táchuiicaj i chuúicarij a'áa ti tyajá'ma'can a Sión!

⁴ ¿Nyi ityáj tyetyu'táchuiicaj i Tavástara' tyi'chuiicarij
a'íjci japua i chuéj jo'maj je'ej puu'aj já'ricij?

⁵ ¡Típua'aj muéetzij nyamojo'hua'xin, Jerusalén,
che' i nyamuáca' huatyáahuaj i nyamuáca'ta' ti pujmua'!

⁶ ¡Che' i nyenyanúu arávi'taxi'in yujtyí pujmua'
típua'aj nye quee muéetzij mo'támua'ree,
típua'aj pequee muáaj Jerusalén a'íin pué'eenye'
i nyaj jin jéehua nyetyamua've'!

⁷ Tavástara', huo'támua'ree a'íjma i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijin
edomitas,

a'ájna matí'ij huatyéenyosej i Jerusalén maj ja'chej, a'íi mu a'yan
tyí'xajtaca'aj tijin:

“¡Xaatyú'uunaj, siajta xu néijmi'i huatyú'uunaj i ti atátaavijhuaj i
chájta'naj jitze!”

⁸ ¡Muáaj, Babilonia, muáaj paj huatyú'uunyi'huaj!

¡Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti mua'antypuá'ritye'sij
ji'nye muáaj paj tyojo'riej!

⁹ ¡Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti hua'vivi'ran i a'ti'ríiramua'
ajta je'en huo'tyátzaanaxi'in i tyetyéj japua!

138

Je'ej tyaj tyityeetyényuunij i Tavástara' jimi tyej tyij tyaatatyójtzi're'en

David ti ja'a'rij

¹ Nyetyimuatatyójtzi're'ej, Tavástara', néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jime';
nyajta muéetzij jimi tyu'táchuiicaj a'íimaj metyi'séeracaj i maj muéetzij
muahuúire'.

² A'áa nu pujmua' ja'ajtunutaj jo'tij jo'tyéjvee a' tyeyúuj

nyej nyij tyimuaatatyójtzi're'en a'íjci jime' paj nyaxie've' ajta i ti muéetzij
jimi jì're'can jime',

jì'nye muáaj paj jaataséjrataca' i paj jin ántyapuaj pajta a'nyúucaa
néijmi'que' tí'ij na'aj pua'máj tyí'sejre'.

³ Nyati'ij muéetzij jimi huatyéenyuj, muáaj paj náanamuaajri',
pajta jéetze' ca'nyíjra'aj naatá'.

⁴ Néijmi'i mu tyimuaatatyójtzi're'ej a'íimaj i maj tyí'ijta i cháanacaj japua
mati'ij jáanamuaaj tyi'tíj paj jin tya'tá'ratziiri'.

⁵ A'íi mu tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara' a'íjci jime' je'ej ti a'ín
tyu'ta'íjtaca',

jì'nye va'tíj pu séejre' i Tavástara' ti jin naa huasé'rin.

⁶ Tyij ajta i Tavástara' jútye' imuáj já'sejre',
a'íj pu jitze rányeej i tyévíj ti quee óotzaahuatye',
ajta a'imuáj já'sejre' a'íijma jimi i maj óotzaahuatye'.

⁷ Tí'ijta je'ej pua'aj nye jimi tyí'ríjcaj,
muáaj paj nyecha'íij puá'mej nyej nyij nyooj júurij;
muáaj paj uyo'ta'ityij i paj jin néijmi'i putyí'uurej pajta nyajapuáj
huatányuusij

a'íjci jimi i maj jin nyajaaxiejvi' a'íimaj i maj nyéjcha'íire'.

⁸ ¡Tavástara' pu néijmi'i jin tyámua' tyí'uurej
tyi'tíj ti arí nye jimi a'yan tyu'taxájtaca'!
Tavástara', jusén jime' pu séejre' i paj jin taxie've';
¡capáj jataxá huata'an tyi'tíj paj períj jin uhuatyé'chej!

139

Dios pu néijmi'i tyí'mua'reej

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuuiicaj. Chuíicarij David ti
ja'a'rij

¹ Tavástara', muáaj paj períj naatyéesej pajta tyámua' tyí'nyamua'tyej,

² muáaj paj néijmi'i mua'reej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij,
tyij pajta a'imuáj já'sejre' muáaj paj jamua'reej je'ej nyaj tyí'mua'tzej.

³ Muáaj paj jamua'reej jó'nyaj jooméj nusu jó'nyaj nyeríj je're'nyej,
¡néijmi'i paj mua'reej tyi'tíj nyaj je'ej uurej!

⁴ Capu eexúj i nye tyenyij jitze séejre' je'ej nyaj tyu'taxájtaj,
pajta muáaj, Tavástara' papu'ríj jamua'reej.

⁵ Néijmi'que' paj períj nyerianaj;
muáaj paj nye jitze rámejca'aj.

⁶ Capu nye jitze séejre' i nyaj jin néijmi'i tyu'yí'tihua'an,
¡huápui'ij pu nyetyesi'huaritye' nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyij!

⁷ ¿Nyi je'ej tyí'rij nyej nyij imuáj je'ej huárutyey, a'íjci jimi i júuricama'ra'
i Dios?

¿Ji'nye yaa pujmua' naatánya'uunaj, nyej nyij a'imuáj já'sejria'aj muéetzij
jimi?

⁸ Típua'aj jútye' imuáj nyajra'nyij nyej nyij tajapuá já'sejria'aj;
a'áa paj muáaj já'sejre',
na'ríij tyétye' imuáj anyo'cájrutyey i chuéj tzajta',

a'áa paj pajta muáaj já'sejre';

⁹ Na'riij naatará'ra'an a'ájna pujmua' jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij, na'riij a'áa jé'ta' nya'huányechejtje'en i jájritze' a'áa ti ajta já'sejre' a xicáj ti jé'ejnyinyiij,

¹⁰ a'áa pu ajta a'muáca' nyecha'ij ja'mej; muáaj paj a'muáca' jin quee naatátoosij.

¹¹ Tipua'aj a'yan nyetyi'mua'tzej nyaj a'áa jo'tyénya'avaaj jo'tij jo'tíca', na'riij tíca'rij huatyóotaahuaj i tatzárij ti nye jitze séejre',

¹² capu i tíca'rij muéetzij jimi naatyá'avaataj, ajta i tíca'rij a'yan tyo'tátaasij ti'ij i tújca'rij. ¡A'ájna i tíca'rij ajta i tatzárij muéetzij jimi mu juxa'aj mana'aj een!

¹³ Muáaj paj a'ín pué'een i ti néijmi'i i nye tyévira' huatyátaahuaca'; muáaj paj naatyátaahuaca' jucáara' jitze i náanaj.

¹⁴ Nyetyi'muatyojtzi're' ji'nye tyámua' nu tyo'taséj, ji'nye naa pu tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'.

¡A'áj nu tyámua' naa tyí'mua'reej!

¹⁵ Ajta quee a' jimi aviitzi'huaca'aj i nye tyévira' ti'ij huave'sej nyati'ij nyáaj avíitzij jin tyátaavijhuasime'ej, nyati'ij tyátaavijhuasime'ej a'ájna jo'tij quee jáai'rij ti a'tíj jaaséj.

¹⁶ Mua' ji'síj pu jaaséj ti'ij i nye tyévij tyóotaahuasime'ej, néijmi'i pu arí a'yan tyé'yu'si'huaca'aj a'yu'xaa jitze.

Pajta jaataxájtaca' a'chu nyaj pua'an xicáj á'tyeeren nyajúurij nyati'ij quee eexúj séej xicáj a'tyéevi'caj.

¹⁷ Nyaj Dios, huápu'i'ij pu naa na'séjratye' je'ej paj tyí'mua'tzej; ajta quee a'náj tye'entyipua'rij je'ej paj muáaj tyí'muarie'.

¹⁸ Tipua'aj nyáaxie've'ej nyaj jaatyé'iten, jéetze' pu mue'tíj ja'mej quee i séj a'áa ti ja'ajtyájcay a jájrij ti ja'vá'asej;

ajta tipua'aj pu nyana'aj néijmi'i tyu'tyé'iten, nyóoche' nu ajamuán séeria'aj na'mej.

¹⁹ Nyaj Dios,

huáari'ri' i huá'juuricamej a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij pajta a' imuáj huojóohua'xij nye jimi i maj tyí'tyacui'caa,

²⁰ pajta a'íjma i maj muéetzij je'ej pua'aj tyí'muaxaj majta cha'mana'aj tyi'tíj jin a'jimi rányuuj.

²¹ Tavástara', ¿nyi nye quee nyajta hua'xana've' a'íjma i maj muéetzij muájcha'íire'

nyajta quee hua'xie've' a'íjma i maj a'jimi rányuuj?

²² ¡Néijmi'i nu i nyajúuricamej jin hua'xana've'!

¡A'yaa nu tyihúa'xaj tíjin nyaj hua'ajcha'íire'!

²³ Nyaj Dios, naatyéesej i nyatzájta', pata'aj jáamua'tyij i nyaxiéjnyu'caa; tyámua' paj tyinaatyéesej, pata'aj jáamua'reej je'ej nyaj tyí'mua'tzej,

²⁴ naaséj tipua'aj a'íj jitze nu'cáame'en i juyéj ti je'ej pua'aj een, pajta je'en a'íj jitze nu'cájuyetyej i ti jusén jime' séejre'.

140

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij ti'ij i Dios taatyáhuüre'en

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuificarij David ti ja'a'rij

¹ Tavástara', pata'aj nyajapuáj huatányuunyij a'ájma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij;

pajta naatyécha'iin a'ájma jimi i maj ucóonyo'se've',

² a'ájma jimi i maj tyámua' ju'uurej mej mij tyi'táj je'ej pua'aj huá'uurej majta a'náj tina'aj junyo'si'tye'ej.

³ Hua' nyanúu pu antyipityúijmee, a'yájna ti'ij i cú'cu'uj tyí'nyanuu, ajta i maj jin tyí'xaj a'yaa pu een ti'ij i cú'cu'uj tyi'hua've'rij.

⁴ Tavástara', náacha'ij a'ájma jimi i maj je'ej pua'aj ricij, náacha'ij a'ájma jimi i maj junyo'si'tye'ej,

i maj tyi'táj je'ej tyí'xa'pui'intare' nyej nyij nyáaj eeriá'itzen.

⁵ A'ájmaj i maj óotzaahuatye' a'á mu tyi'táj jin nyacuanamuaj, majta merij tyámua' tyú'ruuj i maj jin naatyéevi' majta je'en naatyáji'que'en, a'áa mu merij tyámua' ja'huooruj jó'nyaj jo're'nyinyij.

⁶ A'yaa nu nyerij tyaaté'exaa i Tavástara' tijin: "Muáaj paj nyaj Dios pué'een,

¡náanamuajri', je'ej nyej nyáaj a' jimi jéehua tyá'huoo!

⁷ Tavástara', Tavástara', nyaj japua paj huatányuunyij mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej,

muáaj paj jacha'ij i nyaj mu'uj a'ájna jo'maj já'nyo'se'."

⁸⁻⁹ Tavástara', capáj tyi'tá'care'en ti'ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej ti a'áin tyá'xie've' i ti je'ej pua'aj ricij;

capáj tyi'tá'care'en ti a'yan atyojo're'nyinyiica'an je'ej ti arí a'áin tyaaxá'pui'intarej.

A'ájmaj i maj nyájnaamuaj a'á mu nye jimi eecámu'vajra,

che' a'ájma japua rájvetyij i maj jin jaxie've' mej mij nyéetzij je'ej pua'aj náa'uurej.

¹⁰ Che' a'ájma japua rávatzij i ti'ixcuáa ti a'táatimee,

miche' a'áa huaja'tyáhua'xij jo'tij ja'tyácucu'un, jo'maj quee che' a'náj je'táciinyij.

¹¹ Che' quee a'yan séjre'ej i cháanacaj japua a'ájna i ti tyí'hue'tacaa,

che' i ti je'ej pua'aj een jaatamuáritye'en a'ájci i ti ucóonyo'se've' ajta je'en jo'puá'ritye'en.

¹² Nyáaj nu jamua'reej ti i Tavástara' já'xa'pui'intari'tze'en a'ájci i tiquee je'ej tyéejviicue'

ajta japuan huatányuusij a'ájci i ti quee je'ej jájtyoovej.

¹³ A'ájmaj mu i tyétyacaa maj tyámua' tyityetyúucha'ij tyimuaatatyójtzi're'ej;

¡majta a jimi júurij muá'ju'un i tyeítyee maj tyámua' tyityaajú'!

141

Nyáaj nu muéetzij jitze rányeej

Chuúicarij David ti ja'a'rij

¹ Muéetzij jimi nu huatyényuusij, Tavástara', jjiye'tzín paj mujo've'me'en,

ǰhuánamuajri' i nyenyúuca nyati'ijta muéetzij jimi huatyényuunyij!

² Che' a'yan eenye' i nyaj jin huatyényuusij a jimi ti'ij i ǰjcuca,

ajta i nyaj a' jimi ajméjca'taxi'in, a'yájna ti'ij chúmua' maj a'jimi tyu'támu'vejritaj.

³ Tavástara', muáaj paj tyámua' tyéecha'iin je'ej nyaj tyu'taxájtaj;

tyámua' paj tyináacha'iin nyati'ijta tyi'xajtaj.

⁴ Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij a'ǰ jitze tyi'riá'mua'sime'en i ti quee xá'pui', capáj tyi'tá'care'en nyej nyij je'ej pua'aj tyi'tyínyecha'ǰj

nusu nyej nyij a'ǰjma jamuán tyi'cua'ajcaj i maj je'ej pua'aj tyi-tyetyúucha'ǰj.

⁵ A'yaa pu tyi'xa'pui' ti puéjtzij naata'an a'ǰjna i tyévij ti tyámua' tyi'tyúucha'ǰj,

che' ajta i ti naa curiá'rie' nyejtya'xi'in.

Néijmi'i nu a'ǰ tya'ancuriáa'sij,

tyij ajta nye jimi je'ej pua'aj tyi'rijcaa, muéetzij jimi nu huatyényuusij.

⁶ A'ǰmaj i maj tyihua'ǰjtye' i maj je'ej pua'aj ricij a'ǰjma mu puéjtzij huo'tá'sij,

majta je'en jaséjran nyej nyáaj tyámua' eenye' tyi'xajtaca'aj.

⁷ Tyihua'carij pu a'áa tyojo'je'estíma'aj ja'mej jo'maj tyityajá'ava'tacaa, a'yájna ti'ij chóota' maj metyo'íicha'ajra'nyij.

⁸ Tavástara', Tavástara', nyáaj nu muéetzij jitze rányeej.

Muéetzij jimi nu jahuo paj naatyáhuúire'en: capáj manúujipuan.

⁹ Pajta nyajapuáj huatányuunyij tyi'tǰj maj jin jaxie've' maj náacuanamuaj;

pajta nyajapuáj huatányuunyij a'ǰjma jimi i maj je'ej pua'aj tyi-tyetyúucha'ǰj.

¹⁰ Miche' a'ǰmaj a'ǰjna jin huavívi'ri'huaj i maj tyámua' jáaruuj,

ajta nyáaj nyiche' nyooj huame'en.

142

Muáaj paj a'ǰn pué'een i nyaj jitzán huatyényahuúire'ej

Je'ej ti tyihuo'muá'tyej ajta je'ej ti tyu'tyéenyuj a'ǰjna i David, ti'ij tyásta'naj jitze je'rácatyii

¹ Ca'nyíin nu jin jahuo i Tavástara' jimi,

ca'nyíin nu jin jahuviiij ti'ij a'ǰn ná'ancu'vaxi'.

² A'ǰ nu jimi jaataséjrataj tyi'tǰj nyaj jin nyenyuuste',

a'ǰ nu jimi jaataséjrataj tyi'tǰj nyaj jin je'ej tyé'nyamua'tzej

³ nyati'ijta huápu'ǰj quee je'ej tyéejtyoove'en.

Tavástara', muáaj paj jamua'tyej i nyaj juyéj,

a'íjci i juyéj nyaj jitzán huaméj,
a'áa mu tyi'tíj tyámua' jó'ruuj mej mij naatyéevi'.

⁴ Nyajta a'áa jóonyeerij a' nyamuáca'ta' pujmua'
ajta quee a'tíj aja've'mej ti'ij naatáhuüre'en.
¡Capu ma' a'tíj ti'ij nyajapuáj huatányuunyij!
¡Capu ma' a'tíj nyej nyáaj jitzán juxié'va'aj!

⁵ Muéetzij jimi nu huatyényuusij, Tavástara',
A'yaa nu nyij tyí'mua'ixaaty'e' tíjin: "Muáaj paj a'ín pué'een i nyaj jitzán
huatyényahuüre'ej;

muáaj papu'uj a'ín pué'een i ti nye jimi séejre' ijíj nyej nyooj júurij."

⁶ Huánamuajri' je'ej nyaj a'jimi tyá'huoo,
ji'nye canu che' nyaca'neye yényesejre',
Nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj nyamuaritye',
ji'nye jéetze' mu a'íimaj uhuácaca'nye' nyequee nyáaj.

⁷ Pata'aj ni'rátoonyij a'yújna jó'nyaj je'tyánami'
nyata'aj nyij nyáaj tyimuaatatyójtzi're'en.
A'íi mu mij nyej jimi atahuústira'aj i tyeítsee maj quee tyi'tíj jin á'itzeere'
tipua'aj perij muáaj tyámua' tyinaatyátoonyij.

143

Muéetzij jimi nu nyeríj tyu'tyáaca'an

Chuúicarij David ti ja'a'rij

¹ Tavástara', huánamuajri' je'ej nyaj a' jimi tyi'tyényuusij,
tyámua' paj tyáanamuj je'ej nyaj tyá'huoo.

¡Pajta naatájeevej, ji'nye muáaj paj tyámua' een pajta quee tyi'tíj jin
á'itzeere'!

² Capáj jahuaviiraj ti'ij jaataxáj tyi'tíj ti jin quee xá'pui' huaríj a'íjna i ti
muéetzij muahuüre',
ji'nye néijmi'i mu muéetzij jimi á'itzeere'.

³ A'íimaj mu nyamuaritye' i maj nyéjcha'íire',
majta chóota' meríj naatáinajraa,
ca'nyéjrij mu jin nye'íjtye' nyej nyij a'áa ja'chajca jo'tíj jo'tíca',
a'yájna mati'íj i maj meríj á'tyeej maj huácuij.

⁴ Huápu'i'ij nu quee che' je'ej tyéejtyoovej,
ajta i nyaxiéjnyu'caa quee che' je'ej jájtyoovej.

⁵ Nyáamua'ree je'ej ti jájcuaj tyí'eenye'ej,
nyajta a'íj jitze tyí'mua'tzej je'ej paj muáaj tyu'muáariej.

⁶ Muéetzij jimi nu ajméjca'taxi'íj,
muéetzij jimi nu jaxie've' nyaj huaye'en, a'yájna ti'ij i chuéj ti huáchij.

⁷ Tavástara', ¡ca'nácan paj naatájeevej,
ji'nye canu che' tyámua' tyatányuuvej!

Capáj nye jimi ajtáyi'can,
ji'nye a'yaa nu éenye'ej na'mej mati'íj i mui'chítsee.

⁸ Ti'íjta íiya' putyí'rijcáj muáaj paj no'támua'reeritzi'tye'en i paj jin
nyaxie've',

ji'nye muéetzij nu nyeríj jitze tyu'tyáaca'an.

Muáaj paj no'támua'reeritzi'tye'en je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij,
ji'nye muéetzi jimi pu já'ma'can tyi'tíj nyaj a'yan tyí'xie've'.

⁹ Nyajapuáj paj huatányuunij, Tavástara', a'íjma jimi i maj nyéjcha'íire',
ji'nye muéetzi jimi nu jahuoo paj naatyáhuíire'en.

¹⁰ Náamua'tyej nyej nyij a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've',
ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een.

¡Che' a' júuricamej ti naa een náavi'tisime'en
a'íjci jitze i juyéj ti huatóoje'yej!

¹¹ Muéetzi jitze ma'can, Tavástara', ¡naatá' nyej nyij júurij!

Ji'nye ji'rénaya'aj paj séejre', ¡niiráatoj nyej nyij quee je'ej
tyé'nyamua'ajcaj!

¹² Ji'nye capáj tyi'tíj jin á'itzeere', ¡hua'antyipua'ritye' a'íjma i maj
nyéjcha'íire'!

¡Hua'antyipua'ritye' néijmi'caa a'íjma i maj nyéjcha'íire', ji'nye nyáaj nu
a'ín pué'een i ti mياهوíire'!

144

Je'ej ti i Dios tyí'tyojtzí're' a'íjna i rey ti jin tyi'tyéjvee

David ti ja'a'rij

¹ ¡Che' tyámua' eenye' i Tavástara', i ti nyecha'ij!

A'íi pu a'ín pué'een i ti tyámua' tyi'nyamua'tyej ajta tyámua' nya'uurej
nyej nyij tyu'tyámue'tin nyati'ij huatyényo'se'en;

² a'íi pu nya' amíncuj pué'een ti quee tyi'tíj jin á'itzeere', a'íj nu jimi
tyámua' tyi'cha'íiri'huaj;

i ti jéetze' jútye' imuáj já'sejre' nyej nyij jitzán huatyénya'avaaj, i ti
nyajapuáj huatányuusij,

a'íi pu a'ín pué'een i ti nyacánasij, a'íj nu nyij jin huatyényanasij;

a'íi pu tyu'tá'sij nyej nyij tyihuo'ta'íjtye'en a' chájta' maj jo'cháatimee.

³ Tavástara', ¿tyi'tanyí pué'een i tyáati', pej pij quee yó'hua'nan?

¿Tyi'tanyí je'ej tyi'pué'een i tyévi, ti'ij a' jitze juxie've'?

⁴ A'íjna i tyáati' a'yaa pu een ti'ij séej paj ucayáatira'nyij;

ajta i ti jin júurij a'yaa pu mutyojo'yi'ij ti'ij i queényi'istarij.

⁵ Tavástara', tyá'antácuunaj u tajapuá, pajta je'en mujo've'me'en;
pajta japuan tyi'astij i jíríj ti'ij ájcitzujtarej;

⁶ pajta tyu'táhua'xij i tyiá'i'rij, majta huatyóona'axcava'xi'in,
pajta je'en huo'tamuáritye'en a'íjma i maj muájcha'íire'.

⁷ Mu paj jo'taméjca'aj jútye' imuáj,

pajta nyajapuáj huatányuunij i jájritze', ji'nye nu ríj tin atyámu'i'sij;

nyajapuáj paj huatányuunij a'íjci jimi i maj jin uhuácaca'nye'ej a'íimaj i
tyeítyee nyaj quee huá muajtyej,

⁸ a'íimaj i maj tyí'hue'tacaa

majta ajméjca'tacaa mej mij hue'tzij jin tyu'taxáj.

⁹ Tavástara', jájcuacan nu i chuúicarij a' jimi huatáchuicaj;
nyetyu'táchuicaj muéetzi jimi a'íjci jitze i canárij.

10-11 Muáaj, mu paj hua'tá'caa mej mij tyu'tyámue'tin i maj rey jin tyityetyu'uj;
 muáaj, mu paj japuan huatanyúj a'íjci i David muéetzij ti muahuiire',
 nyajapuáj paj huatányuunij a'íjci jimi i náhuuaj ti tyu'jé'caj;
 nyajapuáj paj huatányuunij a'íjci jimi i maj jin uhuácaca'nye'ej a'ímaj i
 tyeítjee nyaj quee huá'muajtyej,
 i maj hue'tzij jin tyí'xaj
 majta ajméc'a'tacaa mej mij hue'tzij jin tyu'taxáj.

12 A'ímaj i tayójmua' a'yaa mu tyi'tyahuose' ti'ij i ítyei'rij tyej tyámua'
 tyí'uurej;
 majta i tayójmua' maj úcaaa naa huasé'rihua'an a'yájna ti'ij i chi'ij jitze
 ti arúu'pu'uj
 i ti jitzán aróoca'nyej a'íjna i tyejúuj.

13 Ajta i tyi'tachojrij tzajta' tyó'jistij,
 néijmi'i pu cue'ráj a'úun tyó'cataj.
 Majta i taya'muaj jéehua mu támui'rij,
 mu'rij jéehua ví'ra'aj séejre' néijmi'que'.

14 Majta i taya'muaj huáacasij a'íi mu majta merij ju'tzaj,
 quee tyitya'rájhua'naj.
 Camu tyi'tij jin je'ej tyi'tyejijhuaj a' cáayej jitze.

15 ¡Miche' huatóotyamua've'en a'ájna a' chájta' jo'tij néijmi'i a'yan
 tyejé'een!
 ¡Miche' huatóotyamua've'en a' chájta' jo'tij i Dios huaja' Vástara'!

145

Miche' néijmi'i i tyeítjee tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'

Je'ej ti tyu'táchuicaca' a'íjna i David

1 A'íj nu huataxájta je'ej paj va'cán jin tyí'ijta, nyaj Dios pajta nyaj rey;
 a'náj tina'aj nu tyámua' tyeetyátoosij i paj jin ántyapuaaj.

2 Ti'ij púna'aj nu tyi'muatyóotzi're'ej na'mej,
 nyajta muéetzij jitze ma'can a'náj tina'aj tyi'chuícaj na'mej.

3 Va'cán pu jin tyi'tyéjvee i Tavástara' ajta jimi a'yan tyi'tyéevijtij tyaj
 tyu'táchuicaj,
 jéetze' pu va'cán jin antyúumua'reej quee i tyaj jin tyojó'itej.

4 I hua' huásimua' majta i ti'rúj a'íi mu tyámua' tyu'tyátoosij muáaj paj
 tyú'taahuaca',
 a'íj mu xáataj muá'ju'un je'ej paj muáaj tyi'tij va'can tyú'taahuaca'.

5 A'íj mu xáataj muá'ju'un i ti naa huasé'rin muáaj paj jin ajtyíamua'reej,
 nyajta nyáaj a'íj nu jitze tyí'nyamua'tziitye'en i ti naa tyu'sé'rin muáaj paj
 tyú'taahuaca'.

6 A'íj mu tyi'xáataj muá'ju'un muáaj paj tyú'taahuaca' i paj néijmi' jin
 putyi'uurej ti huápu'i'ij tyé'tyesi're',
 nyajta nyáaj a'íj nu huataxájta i paj va'cán jin tyi'tyéjvee.

7 A'íj mu xáataj muá'ju'un paj huápu'i'ij naa tyi'tyevij,
 majta jutyámua've'ej mejíihuaj a'yan metyi'xáataj muá'ju'un paj
 ji'reenye'ej séejre'.

8 Tavástara' pu naa tyihuojó'mua'raj ajta tyihua'cu'vej,
capu jiye'tzín tyo'cájaaxie'jeve' ajta jéehua taxie've'.

9 Tavástara' pu ji'réenya'aj séejre' néijmi'caa jimi,
ajta tyámua' naa tyí'cha'ij i ti tyú'taahuaca'.

10 ¡Miche' tyimuaatatyójtzi're'en, Tavástara', tyi'tíj paj muáaj
tyú'taahuaca'!

¡Miche' a'íimaj tyimuaatatyójtzi're'en i maj a' jimi tyámua' een!

11 ¡Miche' a'íj huataxáj i ti huápuí'ij naa huasé'rin a'íjna i paj jin tyí'ijta!
¡Miche' a'íj huataxáj i ti quee a'tíj a'yan tyeeyí'tin ti a'yan tyu'muárie'en!

12 ¡Miche' i tyeítyee jáamua'reej paj muáaj néijmi'putyí'uurej
ajta i ti va'tíj séejre' a'íjna i paj jin tyí'ijta!

13 A'íjna i paj jin tyí'ijta a'íj paj jin jusén tyu'ta'íjtaj,
ajta i paj jin antyía'mua'reej jusén jime' pu séeria'aj ja'mej.

14 Tavástara' pu huo'tyácajtje'sij a'íjma i maj eetávitzej
ajta hua'aj ja'puanaj a'íjma i maj quee uhuácaca'nye'.

15 Néijmi'i mu muéetzij jitze rányejnye' majta a' jimi tyí'ijchó've'
paj muáaj tyihuo'tá'an i ti tyí'cue'ri' a'náj ti a'yan tyí'xa'puí'in.

16 Muáaj paj huataméjca'taj, pajta a'íjci jime' axie'vi'ra'
jin tyámua' tyihuo'tyátoosij a'íjma i maj júurij.

17 Tavástara' pu tyámua' een i ju juyéj jitze,
ajta jéehua tyámua' tyí'uurej je'ej ti a'íin tyí'taxie've'.

18 Tavástara' pu véjri' séejre' a'íjma jimi i maj jimi jahuoo,
a'íjma jimi i maj tzáahuatyí'ra'aj jin jahuoo.

19 A'íi pu a'yan rinyij je'ej maj tyá'xie've' i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi
tyí'cha'ij;

matí'ijta jahuaviiraj ti huo'táhuüre'en, a'íi pu huá'namuaj ajta hua' japua
huatányuusij.

20 Tavástara' pu huá'cha'ij a'íjma i maj jaxie've',
ajta hua'antyípuar'itye'sij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

21 ¡Che' i nye tyenyij tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'!

¡Miche' néijmi'i tyámua' tyeetyátoonyij je'ej ti a'íin antyapuaj,
íijj majta jusén jime'!

146

Je'ej tyaj tyu'táchuiicaj i Dios ti tyú'taahuaca'

1 ¡Alelúuyaj!

Néijmi'i nu i nyaj júuricamej jin tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara'.

2 Nyáaj nu tye'tyóotzi're'ej na'mej i Tavástara' nyati'ij nyooj júurij;
nyetyí'chuíicaj nu na'mej i Dios jimi nyati'ij nyooj séjre'ej.

3 Caxu a'íjma jitze tyí'ca'nyej i tyétyacaa maj jéehua juxie've',
a'íjma jimi i tyeítyee maj quee pújoorej maj séej japua huatányuunyij,

4 ji'nye tipua'aj meríj huácuí'nyij chuéj mu majtáhua'aj huatyóotaahuaj,
a'íj pu'uj tána'aj xicáara' jitze tye'entyípuá'rij i maj jin tyí'muarie'ca'aj.

⁵ Che' jutyamua've'ej i ti ja'ancuriáa'vej ti i Dios ra' i Jacob jaatáhuüre'en, a'íjna i ti tyi'ijchó've'ej i Tavástara' jimi ti Dios ra' pue'éen.

⁶ A'í pu jaatyátaahuaca' i tajapuá ti séejre', i cháanacaj ajta i jájrij, ajta néijmi'i a'íj ti jitze tyí'sejre'.

A'í pu a'náj tina'aj ja'rá'aste e i junyúuca

⁷ Tyámua' pu tyi'uurej a'íjma jimi i maj quee je'ej jájtyoovej ajta tyihuo'tá'sij i cue'ráj a'íjma i maj tajcuj.

Tavástara' pu hui'rátoosij a'íjma i maj námi',

⁸ Tavástara' pu hua'tanyéjnye'rityee a'íjma i maj aracúcu'nyijmee;

Tavástara' pu hua'aj ja'puanaj i maj meríj eetavátzij,

Tavástara' pu hua'xie've' i tyeítyee maj tyámua' tyi'tyesejre',

⁹ Tavástara' pu huá'cha'ij a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can ajta huá'cha'ij a'íjma i xá'ricaanyij ajta i úuca maj antyúujimua'astariaca',

ajta huojo'hua'naj i juyéj jitze a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

¹⁰ Mua'aj mu sij Sión ja'chej, Tavástara' pu jusén jime' tyi'íitaj ja'mej, ajta i ja'mua Dios pu ajta jusén jime' séeria'aj ja'mej.

¡Alelúuyaj!

147

Capu juxa'aj na'aj huó'ruuj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee

1 ¡Alelúuyaj!

¡Naa pu xá'puí' tyaj tyu'táchuicaj i Dios jimi!

¡A'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'íj jimi tyámua' naa tyu'táchuicaj!

² Tavástara' pu ajtáhua'aj jaatyátaahuaj i chájta'naj Jerusalén ajta hua'ajsüre'ej a'íjma i Israel maj jitze ajtyáma'can i maj jo'vátzij.

³ A'í pu tyihua'huaatyee'en i maj quee tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta', ajta tyihua'huaatye'ej jo'maj tyajá'puejtyi'huaj.

⁴ A'í pu jamua'reej a'chu maj ará'asej i xú'ra'vetyee, ajta je'en séej ajta séej huataxájta je'ej ti ántyapua.

⁵ Va'cán pu jin antyúumua'reej i taj Dios, ajta néijmi'i putyí'uurej, capu mu' jóo'asej i ti jin tyu'yi'tin.

⁶ Tavástara' pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa a'íjma i maj quee óotzaahuatyee', ajta jéehua pu huápuí'ij huo'tyáxaahuataj a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

⁷ Setyu'táchuicaj i Tavástara' jimi setye'tyóotzi're'ej; siajta tyu'táchuicaj i taj Dios jimi, a'íjci jitze i canárij.

⁸ A'í pu jo'tánaamuaj i tajapuá ti séejre' a'íjci jime' i jéetirij, ajta tyámua' huá'uurej i víityee mej mij huatyéviiyej i cháanacaj japua, ajta tyi'tá'caa ti i ixáj ajnyéj a itzitáj,

⁹ tyihua'cue'tyej i tyi'tyán maj tyityaací'ij ajta a'íjma i hua'yojmua' i cua'tzáaj matí'ij aja'ci'xij.

10 Capu i ti jin uhuájca'nyej i cahuáayu' nusu i tyáati' ti jéehua uhuájca'nyej

capu a'ín jitzán juxie've' i Tavástara',

11 a'íi mu jitzán juxie've' i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij, i maj jitzán tyí'ca'nyej i ti jin hua'xie've'.

12 Mua'aj mu siaj Jerusalén huacháatimee, setyu'tatyójtzi're' i Tavástara'; siajta mu siaj Sión ja'chej, setyu'tatyójtzi're' i ju Dios.

13 Ji'nye a'íi pu tyámua' tye'tyáacajtye jo'tij ja'pueertaj ajta tyámua' tyihuo'tyájtoo a'yóojmua' a'ájna a chájta'.

14 A'íi pu tyu'tá'sij paj axáahuaj séjria'aj a' chuéj japua ajta a'íj muaatá'sij i tyeríicuj ti jéetze' jí're'en.

15 A'íi pu junyúuca a ujo'ta'ítyij i cháanacaj japua, ajta i nyúucaria'ra' pu jiye'tzín yará'astij.

16 A'íi pu jataahuaj i séerij cuxáa ti muxáj ti pué'eenye', ajta séerij ajnyésij néijmi'que' i chuéj japua ti'ij i chuéj ti muíniyij.

17 A'íi pu ajta i séerij ujo'ta'ítyij a'yájna mati'ij i tyéetyee;

ajta a'íjci jime' i cimuájrij ti ujo'ta'ítyij, a'íj pu jin i jáj séerij hu-
atyóotaahuaj.

18 Ajta je'en i junyúuca mujo'ta'ítyij, aj pu'ij i séerij huatóopua'rij; a'íi pu tyu'tá'sij ti huatá'aacarej, aj pu'ij i jájtyij huatámu'yij.

19 A'íi pu tyu'tá' ti jáamua'tyij i Jacob, i Israel,

i junyúuca, i nyúucarij ti jin tyí'ijta ajta je'ej ti tyetyájtoo.

20 Capu a'yan huó'ruuj i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj quee a'náj jaamua'aj je'ej ti a'ín tyu'ta'íjtaca'.

¡Alelúuyaj!

148

I Tavástara' ti tyú'taahuaca' a'íi pu tyé'tyojtzi're'

1 ¡Alelúuyaj!

¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' jútye' imuáj u tajapúa!

¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' jútye' imuáj!

2 ¡Mua'aj xu siajta tyaatatyójtzi're'en, néijmi'i mu siaj jimi tyí'huiire'!

¡Mua'aj xu siajta tyaatatyójtzi're'en, tajapúa siaj tyí'cha'ij!

3 ¡Setyu'tatyójtzi're' siajta mua'aj, xicáj ajta i máxcirie'!

¡Mua'aj xu siajta tyaatatyójtzi're'en, tatzárij siaj naa huasé'rin!

4 ¡Tyu'tatyójtzi're', tajapúa jútye' imuáj paj já'sejre',

pajta muáj jájtyij, japuan paj já'sejre' i tajapúa ti séejre'!

5 Setyu'tatyójtzi're' i ti jin ántyapuj i Tavástara',

ji'nye a'íi pu séej na'aj jin tyu'ta'íjtaca' aj pu'ij néijmi'i tyú'taavijhuaca';

6 a'íi pu a'yan tyetyájtoo ti'ij jusén jime' séjre'ej,

ajta nyúucarij jin tyu'ta'íjtaca' ti a'yan tyúuxie've' maj néijmi'i ará'astej.

7 ¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' i cháanacaj japua,

tyí'tyán maj viváajma'aj tyí'tyesejre' i jájritze', i jájritze' jo'tij ja'tyáati'!

8 ¡I maj tyóona'axcava'ra majta i tyéetyee, i séerij ajta i ti huariéenajyi'ij!

¡Ajta i áacaj ti a'yan ricij je'ej ti tyu'ta'íjtyi'huaca'!

⁹ ¡Í jirij ajta i ti cavi'yetze'ejmee!

¡Néijmi'i i jucúj ajta i ítyei'rij ti tyí'tajcaa!

¹⁰ ¡Tyi'tyán ya'muáatyee majta i simuáruunyij!

¡Í pína'see majta i chóota' maj huacányajci'ij!

¹¹ ¡Í maj tyí'ijta i cháanacaj japua majta i chájta'naj jitze!

¡Í maj tyí'ijta majta i tajtúhuaanyij cháanacaj japua maj tyí'ijta!

¹² ¡Tyétyacaa majta i úucaa, tyámua majta i huásij!

¹³ ¡Néijmi'i xu tyaatatyójtzi're'en i Tavástara' ti jin ántyapuaj,

ji'nye a'íi pu'uj a'íjna jin ántyapuaj i jútye' imuáj ti já'ma'can!

¡Í ti jin néijmi' putyi'uurej tajapúa pu já'sejre' ajta íyan cháanacaj japua!

¹⁴ ¡A'íi pu tyu'tá' mej mij néijmi'i putyi'uuriaj i maj jitzán ajtyáma'can!

¡A'íi mu néijmi'i tyaatatyójtzi're'ej i maj jimi tyámua' een,

a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, chájta'naj ti jimi véjri' séejre'!

¡Alelúuyaj!

149

Dios, i ti néijmi'i tyú'taahuaca' ajta Rey jin tyi'tyéjvee

¹ ¡Alelúuyaj!

Jájcuacan xu tyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi,
a'áa xu tyaatatyójtzi're'en jo'maj jóosiire' i maj jimi tyámua' tyi-
tyetyúucha'íj.

² Xatóotyamua've' mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siajta Sión siaj
jo'cháatimee,

ji'nye Dios pu néijmi'i ja'mua jimi tyú'taahuaca' ajta Rey jin tyi'tyéjvee.

³ Setyu'tatyójtzi're' i ti jin ántyapuaj siajta jimi tyu'tyéenye'en,

jimi xu tyu'táchuiicaj i canárij jitze siajta i quéetzaj jitze.

⁴ Ji'nye i Tavástara' pu jutyamua've' a'íjma jimi i jutyétyeristyamua',

a'íjma pu huata'sij maj tyu'mué'tin i maj quee óotzaahuatye'.

⁵ Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj quee tyi'tíj jin á'itzeere' a'íjci jime'
siaj tyu'tyámue'tij,

tyij siajta siooj tyácu'tzísime'en xuutyámua've'ej xu tyí'chuiicaj.

⁶ Che' i chuicarij ja'muatyéenyij jitze séjre'ej i Dios siaj jin
tyu'tatyójtzi're'en,

ajta i ja'mua muáca' jitze i chúun ti juxa'aj tya'antámuamuaa

⁷ siaj sij a'íjna jin tyo'rióorieeraj a'íjma jimi i maj quee tyá'tzaahuatye',

siajta puéjtzij huo'tá'an i maj séej chuéj japua já'ma'can,

⁸ siata'aj huo'tyáji'que'en i maj rey jin tyí'ijta siajta i tyeítyee maj jéehua
uhuácaca'nye'

a'íjci jime' xu huo'tyáji'que'en i cadéenaj tyapúusti' ti pué'een ti tyíjetyej,

⁹ ta'aj ij a'íjma jimi a'yan tya'róo'astej je'ej ti arí tyo'yú'si'huaca'.

¡A'íi pu a'íin pue'éenye'ej ja'mej i maj jin jaatyátzaahuatye'en i maj jimi
tyámua' een!

¡Alelúuyaj!

150

Je'ej maj néijmi'i i Dios jimi tyu'táchuiicaj

¹ ¡Alelúuyaj!

¡Setyu'tatyójtzi're' i Dios i tyeyúujra' tzajta' jo'tij a'ín já'sejre'!

¡Setyu'tatyójtzi're' a'ájna u tajapuáj jo'tij a'ín tyejé'ijtaj!

² ¡A'íj xu jin tyaatatyójtzi're'en je'ej ti a'ín va'cán jin tyi'muarie'!

¡A'íj xu jin tyaatatyójtzi're'en i ti va'cán jin séejre' jusén jime'!

³ ¡A'íj xu jitze tyaatatyójtzi're'en i a'huáj!

¡Setyu'tatyójtzi're' a'íjci jitze i canárij siajtáhua'aj séecan jitze i canárij ti seequéj tyíe'en!

⁴ ¡Setyu'tatyójtzi're' setyi'nya'aj a'íjci jitze setyi'cuínaj i quéetzaj!

¡Setyu'tatyójtzi're' a'íjci jitze i ci'sitye'rij siajta néijmi'i a'íjci jitze i ti tye'ejvivin!

⁵ ¡Setyu'tatyójtzi're' a'íjci jitze i tyapúusti' ti tyi'siciira ti tyi'táhuan!

¡Setyu'tatyójtzi're' a'íjci jitze i tyapúusti' ti tyi'siciira ti tyi'tyóovivaaraj!

⁶ ¡Miche' néijmi'i i maj ucayáatiyi'ij tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'!

¡Alelúuyaj!

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Mateo

A'íjmaj i huásimua'mua' a'íjci i Jesús

(Lc. 3:23-38)

¹ A'íi mu a'íin pué'een i huásimua'mua' i Jesús ti Ciriístu' pué'een i ti a'íjma jitze eeráma'can i David, ajta a'íjci i Abraham.

² Abraham pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaac, ajta a'íjna i Isaac, a'íj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jacob, ajta a'íjna i Jacob, a'íjma pu tyiyóomua'aj ta'raa a'íjna i Judá, ajta séecan i maj ihuáamua'mua' pué'een i Judá. ³ Ajta a'íjna i Judá a'íi pu hua' táataj pué'eenye'ej a'íjma i Fares ajta i Zérah, ajta a'íin hua' náanaca'aj i Tamar. Ajta a'íjna i Fares, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Esrón, ajta i Esrón a'íj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej i Aram. ⁴ Aram pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Aminadab, ajta a'íjna i Aminadab a'íj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahasón, ajta je'en Nahasón tyiyóoj ta'raa ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Salmón.

⁵ Ajta a'íjna i Salmón a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Booz, ajta i náanajra' a'íjci i Booz a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Rahab. Ajta a'íjna i Booz, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Obed, ajta i náanajra' a'íjci i Obed a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Rut. Ajta a'íjna i Obed, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Isai, ⁶ ajta a'íjna i Isai pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i David, i ti rey jime' tyi'tyávaaca'aj.

A'íjna i David a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Salomón, ajta i náanajra' a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i Uriás ti jatyévi'tinya'aj. ⁷ Salomón pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Roboam, ajta a'íjna i Roboam, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej i Abías, ajta a'íjna i Abías, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Asá. ⁸ Asá pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Josafat, ajta a'íjna i Josafat a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Joram, ajta je'en a'íjna i Joram, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Uzías. ⁹ Ajta a'íjna i Uzías, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jotam, ajta a'íjna i Jotam a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Acaz, ajta a'íjna i Acaz, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Ezequías. ¹⁰ Ezequías pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Manasés, ajta a'íjna i Manasés a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Amón, ajta a'íjna i Amón, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Josías.

¹¹ Ajta a'íjna i Josías, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jeconías, ajta a'íjma i ihuáamua'mua' a'íjci i Jeconías, a'ájna mati'ij huojoví'tij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can i séej chuej japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Babilonia.

¹² Mati'ij huojoví'tij, Jeconías pu séej tyiyóoj ta'raa ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Salatiel, ajta a'íjna i Salatiel, a'íj pu tyiyóoj ta'raa i Zorobabel. ¹³ Zorobabel pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Abiud, ajta a'íjna i Abiud a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliaquim, ajta a'íjna i Eliaquim, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Azor. ¹⁴ Ajta a'íjna i Azor, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Sadoc, ajta a'íjna i Sadoc, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Aquim, ajta a'íjna i Aquim, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliud. ¹⁵ Ajta a'íjna i Eliud, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Eleazar, ajta a'íjna i Eleazar, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i

Matán, ajta a'íjna i Matán, a'íj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jacob.
¹⁶ Jacob pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i José, i cína'ra'an a'íjci i Mariía, ajta a'íjna i Mariía a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i náanajra' a'íjci i Jesús, i tyaj a'yan jatamuá'muaj tíjin Ciriístu'.

¹⁷ A'yaa mu mij tamuáamuata' japuan muáacuaaj ará'asej i maj jitzán eeráanye'ej a'íjci i Abraham, 'asta na'aj quee huanie'huaca' a'íjna i David, majta a'yan cha'taj mana'aj ará'asej i maj a'íjna jitze eeráanye'ej i David, mati'íj huojoví'tíj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'ájna a Babilonia, majta a'yan cha'taj mana'aj tamuáamuata' japuan muáacuaaj tyitya'rá'axca a tí'íj huanie'huaca' i Ciriístu'.

Tí'íj Jesús huanie'huaca'
 (Lc. 2:1-7)

¹⁸ A'yaa pu tyu'nié'huaca' a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. A'íi pu náanajra' a'íjna i Mariía, ti ajta arí jáatzaahuaj tí'íj huatyéviche'en a'íjci jamuán i José, ajta mati'íj quee xu néemi'íj huatyá'caj aj pu'ij pá'rí'íj huataséjre i jucáara' jitze, a'íj pu jin a'yan huaríj i muárie'ria'ra' jime' i júuricama'ra' i Dios. ¹⁹ Ajta a'íjna i José i ti ja'ancuré'ví'tíj tyámua' pu tyí'tyevistaca'aj, a'íj pu jin quee jaxie'va'ca'aj ti puéjtzij jaatá'an hua' tzajta' i tyeítyee, a'yaa pu'íj tyá'xie'va'ca'aj ti jaatátoonyij avíitzij jime'.
²⁰ Tí'íj arí jaaxá'pui'intarej tí'íj a'yan huárinij, síj pu i ti tajapúa tyí'huíire' jimi huataséjre tí'íj ooj tyáacusima'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—José, mu paj a'íj jitze eeráma'can i David, capáj tyí'tziinye'ej paj ja'ancuré'ví'tíj a'íjci i Mariía, jí'nye i ti huataséjre i jucáara' jitze, a'íj pu jin huataséjre i muárie'ria'ra' i júuricama'ra' i Dios. ²¹ Mariía pu tyáatacan tyiyóoj ta'mej, a'yaa pej pij jaatámua'tyij tíjin JESÚS. A'yaa pu antyapuáaj ja'mej, jí'nye a'íi pu hua' japua huatányuusij i jutyéityeristyamua' i maj ootyá'itzeerej i Dios jimi.

²² A'yaa pu tyu'ríj tí'íj a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i ti tyí'xaxa'ta'aj i tavástara' jitze ma'can a'yan tíjin:

²³ Pá'rí'íj pu huataséjre'sij i jucáara' jitze i íiti' ti quee xu a'tíj jatyévi'tin, a'íi pu tyiyóoj ta'mej tyáatacan, a'yaa mu mij jaatámua'sij tíjin Emanuel. A'íjna nyúucarij Emanuel,

a'yaa pu huatóomua'aj tíjin: Dios pu tajamuán yésejre'.

²⁴ Tí'íj huájij a'íjna i José, aj pu'ij a'yan huaríj je'ej ti tyaaté'exaa a'íjna i ti tajapúa tyí'huíire', aj pu'ij ja'ancuré'ví'tíj a'íjci i Mariía. ²⁵ Ajta tí'íj quee xu jamuán hui'cária'caj a'íi pu i Mariía tyiyóoj ta'raj tyáatacan, aj pu'ij José a'yan jaatamua'aj tíjin JESÚS.

2

Mati'íj uyo'vá'muariaca' a'íjci i Jesús a'íimaj i maj jéehua tyo'mua'reej

¹ A'áa pu jo'nié'huaca' a'íjna i Jesús a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Belén, chájta'naj a'áa ti ja'ajtyáma'can i chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Judea, a'ájna tí'íj a'íin tyí'tyaváacaj i rey jime' a'íjna i Herodes. Aj mu mij séecan a'áa ja'rá'aj a Jerusalén i maj jéehua tyo'mua'reej, i maj a'áa pujmua' ja'ráacij jo'tíj i xicáj jé'ejnyinyiij, ² a'yaa mu mij tyu'ta'íhuo' tíjin:

—¿Jo'nyij je'en a'ijna i hua' rey i maj Israel jitze ajtyáma'can, i ti oochán huanie'huaca'? Ji'nye xú'ra'vej tu huaséj a'ín ti ja'a'rij a'ájna jo'tij i xicáj je'ejnyinyij, a'ij tu jin mujo'vá'ju'un tyej tyij jaatyáanajche.

³ Ti'ij jáamua'reeri' a'ijna i rey Herodes, jéehua pu tyi'mua'astij ja'raa a'ijci jime', ajta a'yan cha'tána'aj tyihuó'ruuj i tyeítyee i maj Jerusalén jo'cháatima'caa. ⁴ Aj pu'ij Herodes néijimi'caa huatajé i maj tyihuá'ijtye' a'íjma i puariij, ajta a'íjma i maj tyihuá'mua'tyej i tyeítyee je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin: “¿Jo'nyij já'nie'huan a'ijna i Ciriístu'?” ⁵ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'ájna a Belén, i chájta'naj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea, ji'nye a'yaa pu tyo'yú'xaca' a'ijna i ti Dios jitze ma'can tyi'xajtaca'aj tijin:

⁶ Pajta muáaj Belén, a'áa paj ja'ajtyáma'can a Judá, muáaj paj a'ín pué'een i chájta'naj ti jéetze' cíleen,

ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee i cháanacaj japua,

muéetzij jimi pu síj eerányesij ti tyu'ta'íjtaj

ajta hua'cha'íj ta'mej i nyetyeítyeristyamua' Israel maj jitze ajtyáma'can.

⁷ Aj pu'ij i Herodes huo'tajé avíitzij jime' a'íjma i maj jéehua tyo'mua'reej, ti'quij huo'ta'íhuo'ri' a'náj ti huataséjre a'ijna i xú'ra'vej.

⁸ Ajta je'en huo'ta'ítayaca' a'ájna a Belén, a'yan tyihua'ixáaty'e'ej tijin:

—Séricuj, siata'aj uyo'huoonyij tyámu' naa a'ijci i pá'ri'ij, ajta siati'ij jáatyoonyij, aj xu sij mujo'vá'ju'un sij sij naaté'exaatye', nyata'aj nyij nyajta nyáaj ujó'me'en nyej jaatyáanajche.

⁹ Matí'ij a'yan tyanamuáaraj a'ijci i rey, aj mu mij ujó'ju'. Ajta a'ijna i xú'ra'vej i ti hua' jimi huataséjre a'íj pu anaquéej huama'ca'aj, aj pu'ij a'áan jo'ojcháxij i chí'ij japua jo'tij je'ej je'eeny'e'ej a'ijna i pá'ri'ij. ¹⁰ Matí'ij a'íjma i maj jéehua tyo'mua'reej jaaséj a'ijci i xú'ra'vej, jéehua mu huatóotyamua'vej. ¹¹ Aj mu mij utyájruij u chí'táj, matí'ij mij jaaséj i pá'ri'ij jamuán i náanajra', matí'ij mij jimi tytunutaxij. Majta je'en tye'entyicuunaxij i maj tyaatapuéjve'sij, a'ij mu jaatapuéjve i ooroj, majta cítzive'rij, majta i cuáanye'ej ti a'yan ántyapuaj tijin miirra. ¹² Ajta je'en a'yan tya'rá'aj maj a'yan tyú'maaraca' ti Dios huo'tá'ijmuejri' maj quee huariá'ciinyej a'ijci jimi i Herodes, aj mu mij séej jitze i juyéj jo'c'ij mej mij a'áa jo're'nyej jo'maj ja'chej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

Matí'ij huatóo'uj a'ájna pujmua' a Egipto

¹³ Matí'ij jo'ciinyej a'íjma i maj jéehua tyojó'itej, síj pu i ti tajapúa tyí'huíire' huataséjre a'ijci jimi i José ti'ij tyi'máaracaj,

—Ájchesij, pata'aj já'anvi'tij mu pá'ri'ij pajta i náanajra', pej pij jó'ra'nyij a'ájna a Egipto. A'áa paj jo'tyá'itzeere'en 'asta nyana'aj quee nyajtáhua'aj muaaté'exaatye'en, ji'nye a'ijna i Herodes, a'íj pu jahuoonyij i pá'ri'ij ti'ij jaajé'caj.

¹⁴ Aj pu'ij ájchej i José, ajta je'en yo'ví'tij a'ijci i pá'ri'ij ajta náanajra', ajta je'en hua' jamuán jó'raa a'ájna tíca'rij tzejta', a'áa mu mij ja'rá'aj a Egipto, ¹⁵ a'áa mu mij já'tyeej 'asta na'aj quee huamu' a'ijna i Herodes. A'yaa pu tyu'r'ij ti'ij a'yan tya'róo'astej i nyúucarij ti jaataxájtaca' a'ijna i ti ará'tyeej tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can ti a'yan tijin: “A'áa nu pujmua' yo'tajé i nyiyóoj a'ájna a Egipto.”

Herodes pu tyu'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij i ti'r'ij

16 Ti'ij Herodes jáamua'reeri' maj jáacuanamuaj a'íimaj i maj jéehua tyojó'itej, jéehua pu huatanyú'caca', aj pu'ij tyu'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij néijmi'caa i ti'ríij maj tyétyacaa i maj a'yan tyéecha'ij hua'puaj nyinyi'ra'aj múucij pujmua', mati'ij mana'aj a'áa maj jo'cháatima'caa a Belén, majta i maj a'áa véjri' ja'antacháatima'caa. 17 A'yaa pu'ij tya'róo'astej je'ej ti tyo'tyéyu'xaca' a'íjna i Jeremías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tijin:

18 A'yaa pu tyí'namuajre' a'ájna a Ramá,

maj jéehua juyiin,

majta jéehua juxaamuijritye'.

A'íi pu a'íin pué'een i Raquel,

ti huá'yiin i juyójmua'

ajta quee jaxie'va'ca'aj maj tyámua' tyeetyéjeevej,

ji'nye mu'ríj huácuij i yójmua'mua'.

19 Ajta ti'ij huamuí' a'íjna i Herodes, síij ti tajapuá tyí'huíire' pu huataséjre a'íjci jimi i José ti'ij tyi'máaracaj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

20 —Ájchesij, pata'aj já'anvi'tij mu pá'ri'ij, pajta i náanajra', siata'aj jó'ciinyej a'ájna chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Israel, ji'nye pu'ríj huamuí' a'íjna i ti jaje'catamuí'ca'aj mu pá'ri'ij.

21 Aj pu'ij ájchej a'íjna i José, ajta je'en yo'ví'tij a'íjci i pá'ri'ij ajta i náanajra', mati'ij mij jo'cíj a'ájna a Israel. 22 Ajta i José a'yaa pu tyáamua'reeri' ti i Arquelao tyí'íjtaca'aj jutáataj jitze ma'can, a'íi pu tyu'tátziin ti a'áa ja'rá'astij a Judea. Ajta je'en Dios a'yan tyaaté'exaa ti'ij tyi'máaracaj, aj pu'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Galilea. 23 Ti'ij a'áa ja'rá'aj, a'áa pu ja'huóochejtje chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Nazaret. A'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej maj tyu'taxájtaca' i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj a'yan tijin: “A'yaa mu jaatámua'sij tijin Nazaret ti já'ma'can.”

3

Juan pu tyihuá'ixaaty'e' a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij (Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

1 A'ájna imuáj pu huataséjre a'íjna i Juan i ti huá'íiraca'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Judea. 2 A'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tijin: “Siata'aj ja'antzaahuatye'en i Dios, ji'nye pu'ríj a'ájna atyojo're'nyesij ti'ij i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.”

3 A'íjna i Juan, a'íi pu a'íin pué'een i Isaías ti jaataxájtaca' i Dios jitze ma'can, a'yan tijin:

A'tíj pu uja'jíihuaj ja'mej jo'tij quee já'tyi'tij a'yan tijin:

“Tyámua' xu huó'uurej mu jutzájta', ji'nye tavástara' pu ya uvé'nyesij, a'íj xu jin quee je'ej yó'namuajraj, sulu tyámua' xu eenye'.”

4 Ajta a'íjna i tyí'caanaria'ra' i Juan, caméeyuj ju'xa' pu jin tyí'taavijhuaca'aj, ajta navíj jin ahuóoji'ca'ca'aj, ajta vítzi'ci' macaria'aj, ajta sarátsee cua'caria'aj itztájtaj maj huáxoo. 5 Majta a'íimaj i tyeíftye i maj Jerusalén jo'cháatima'caa, majta néijmi'i ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Judea, majta i maj a'áa véjri' ja'ajtyecháatima'caa játya'naj jitze Jordán ti tyaja'rájtyapuaj, néijmi'i mu ajo're'nyej mej mij jáanamuaaj a'íjci i Juan.

⁶ A'ñi mu jaataxájtaca' i maj jin ootyá'itzeerej i Dios jimi, a'ñi pu'ij i Juan huá'íiraca'aj i játya'naj jitze i Jordán.

⁷ Ajta i Juan, ti'ij mui'caa huaséj i maj a'yan ántya'ruj tijin fariseos, majta i saduceos, maj aja'vá'ju'ca'aj mej mij huái'huaj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj mu siaj tyí'hue'tacaa. ¿A'tanyij a'yan tyajamuataté'exaa tiquee já'muaci'tyij i puéjtzij i Dios ti jamuataá'sij? ⁸ Tyámua' xu huárinyij mej mij i tyeítyee jáamua'reej siaj serij ja'antzaahuaj i tavástara', ⁹ siajta quee a'yan tyityóotzaahuaty'e'ej yee: “Ityáj tu Abraham jitze eeráma'can”; ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' ti i Dios jaayí'tin ti a'yan jáa'uurej mu tyetyéj mati'ij i maj Abraham jitze eeráma'can. ¹⁰ Pu'rij atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' jitze ti'ij i Dios puéjtzij jamuataá'sij, a'yaa pu já'mua'uurej ti'ij a'tij ti ciyéj eejveechixi'in tyapuéj jime'. Néijmi'i i ciyéj tiquee tyí'taajcaa, a'ñi pu tyé'ejveechixi'ij, ajta je'en jaatyáteeraj. ¹¹ Nyajta nyáaj, a'yaa nu jájtyij jin tyajá'mua'íiraj, nyaja'mua'ixaaty'e'ej siaj sij tyá'antzaahuaty'e'en i Dios jimi, ajta a'ájna i ti yaja've'mej, a'ñi pu a'ájna jin já'mua'íiran i júuricama'ra' i Dios, ti'ij tyámua' jamuáa'uurej. A'ñi pu jéetze' jaayí'tin nyequee nyáaj, ji'nye capu nyéetzij a'yan tyí'nyaci'puaj nyaj jajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an. ¹² A'ñi pu ari ji'tyáa' i ti jin ja'náca'tzij i tyeríicuj, a'ñi pu'ij ji'rátui'sij i xiéerij apua'quéj. Aj pu'ij i ímue'rij tyámua' uurej i chóorij tzejta', ajta i xiéerij, tiéj jitze pu jaatyáteeraj ti quee a'náj já'mui'nyij.

Ti'ij i Jesús huái'huaca'
(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³ Aj pu'ij Jesús uja'rájraa i chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Galíleea, ti'ij a'áa jo're'nyej jo'tij i Juan jé'eenye'ej, ta'aj ij i Juan jáa'íiraj i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaj tijin Jordán. ¹⁴ Ajta a'ájna i Juan, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti jaata'íjmuej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi muáaj yepevé'mej nye jimi nyej nyij muáa'íiraj? Jéetze' pu tyéevijtjij paj muáaj nyéetzij náa'íiraj.

¹⁵ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Che' a'yan eenye', ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' tyaj ja'rá'astijre'en je'ej ti tyí'xa'pui' i Dios jimi.

Aj pu'ij Juan jáa'íiri' a'íjci i Jesús. ¹⁶ Ti'ij i Jesús huá'íiri'huaca', aj pu'ij eetáraj a'jáata', ajta je'en i tajapua tya'antácuunyi'huaca', ti'quij jaaséej ti japuan aje'cáma'ca'aj a'ájna i júuricama'ra' i Dios, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij cúcu'i'. ¹⁷ Ajta je'en nyúucarij huánamuajri' ti jútye' uje'cánamuajrej a'yan tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jaxie've', i nyaj ja'antyi'huoj.

4

Tyiyáaru' pu tyí'tyese' ti'ij ja'antymué'tin a'íjci i Jesús
(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

¹ Aj pu'ij a'ájna i júuricama'ra' i Dios yo'ví'tij a'íjci i Jesús a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, ta'aj ij i tyiyáaru' tyu'tatyése'en ti jaamué'tin a'íjci i Jesús.

² A'áa pu'ij huá'puatyéj xicáj á'tyeej ajta quee tyi'táj cua'ajcaa, aj pu'ij huataí'cuataca'. ³ Aj pu'ij i tyiyáaru' ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi ti'ij tyi'tjij jin jaatyámue'tin, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Ti pua'aj ji'r'é'can jime' yó'jra' papu'é'eenye' i Dios, tyu'ta'íjtaj ti'ij mu tyetyéy páan huatyóotaahuaj.

⁴ Ajta Jesús a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capu a'íi na'aj juxie've' i páan ti'ij júurij já'ra'nyij i tyévinj, sulu a'íi pu ajta juxie've' i nyúucarij Dios tyenyij jitze ti éejnyinyii.”

⁵ Aj pu'ij i tyiyáaru' ajtáhua'aj yo'ví'tij a'íjci i Jesús a'ájna Jerusalén, ti'quij tyeyúuj japua ja'antyítoj i ti jéetze' ájtyeej, ⁶ ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ti pua'aj ji'r'é'can jime' yó'jra' papu'é'eenye' i Dios, ancájvetzi, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Dios pu uhuojo'ta'ítyij i maj jimi tyí'huüre' mej mij muáacha'íin.

A'íi mu jumuáca' jin mua'ajriásij,

ti'ij quee tyi'táj je'ej mooriaj.

⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu ajta tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capáj tyi'táj jin já'xaahuari'raj i Dios.”

⁸ Ti'quij a'ájna i tyiyáaru' yo'ví'tij a'íjci i Jesús i jiríj jitze ti ájtyeej, aj pu'ij jaataséjra i cháanacaj jo'maj jo'cháatimee i tyeítyee, ajta a'chu ti va'táj séejre', ⁹ a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu néijmi' tyimuaatá'sij a'ájna, tipua'aj pájtunutaj pej pij naatyáanajche.

¹⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj jó'ra', tyiyáaru' paj pué'een, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Siata'aj a'íj siana'aj huatyáanajchej i tavástara' i Dios, a'íj xu'uj huatyáhuüre'en.”

¹¹ Aj pu'ij i tyiyáaru' ajtáraa a'íjci jimi i Jesús, mati'ij mij a'íimaj huataséjre i maj tajapua tyí'huüre' mej mij jaatyáhuüre'en a'íjci i Jesús.

Jesús pu huatyóochej ti tyu'muárie'en a'ájna a Galileea
(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹² Ti'ij Jesús a'yan tyú'namuajri' maj je'tyaanáaj a'íjci i Juan, aj pu'ij jó'raa a'ájna a ti a'yan tyaja rájtyapuaj tijin Galileea. ¹³ Ajta quee a'áa jo'tyá'ítzee a'ájna a Nazaret, sulu a'áa pu jó'raa a'ájna a Capernaúm, chájta' a'áa ti jo'tacá'aj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij a'ájna chuejra' japua a ti a'yan tyaja rájtyapuaj tijin Zabulón ajta a'yan tijin Neftalí. ¹⁴ A'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'ájna i Isaías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, a'yan tijin:

¹⁵ A'ájna a ti a'yan tyaja rájtyapuaj tijin Zabulón ajta a'ájna a Neftalí, után jitze pujmua' i játya'naj ti a'yan ántyapuaj tijin Jordán,

a'ájna a ti ja'va'ástimee i jájtyij ti ve'éj,

a'ájna a Galileea, jo'maj jo'cháatimee i maj quee tyá'tzaahuatye'.

¹⁶ A'ájna i chájta'naj ti tíca'rij tzajta' séjria'ca'aj,

a'íi pu jaaséj i tatzárij ti ve'éj,
tatzárij pu hua' jimi huataséjre,

a'íjma jimi i maj ajo'cháatima'caa tíca'riste' jo'maj ya'ajpuéjtzij.

¹⁷ Aj pu'ij Jesús huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej, a'yan pu tyi-huá'ixaatya'ca'aj tijin:

—Siata'aj ja'antzaahuatye'en i Dios, ji'nye pu'rjij a'ájna atyojo're'nyesij ti'ij Dios tyu'ta'ijtaj iyan cháanacaj japua.

Jesús pu muáacuacaa huatajé i maj cue'tzi'puacaa
(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸ A'áa pu i Jesús ja'ajtyáma'caj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Galileea, ti'ij hua'puácaa huaséj i maj ju'ihuáamua', síij pu a'ín pué'eenye'ej a'ájna i Simón i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin Pedro, ajtáhua'aj i síij ti a'yan ántyapuaaj tijin Andrés. A'íi mu a'ín pué'eenye'ej i maj cue'tzi'puacaa, a'íi mu mij tápi'narij jin hue'tyéé vivi'raca'aj. ¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Sianaataváj, nyáaj nu tyaja'muamua'tyen sij tyeítyee nye jimi tyísiire'en.

²⁰ Aj mu mij huatóoxaahuataca' mati'ij mij atyojo'pútira i tápi'narij, majta je'en jamuán jo'cáj.

²¹ Ti'ij ij té'ej a'yee jo're'nye, Jesús pu ajtáhua'aj hua'puácaa huaséj i maj ju'ihuáamua', síij pu a'yan ántyapuaaj tijin Santiago ajta i síij a'yan tijin Juan, a'íi mu yójmua'mua' pué'eenye'ej a'íjci i Zebedeo, a'áa mu ja'rátya'ca'aj i canúhuaj jitze i jutáataj jamuán, tápi'narij mu tyámua'tyí'uuriajca'aj. Aj pu'ij i Jesús huo'tajé, ²² mati'ij mij jaatáxaahuataca', majta je'en eetacáj i canúhuaj jitze, a'áa mu'uj mij yooriéej i jutáataj, mati'ij mij jamuán jo'cáj i Jesús.

Jesús pu mui'caa tyí'mua'tyej i tyeítyee
(Lc. 6:17-19)

²³ Jesús pu néijmi'que' huáraa a'ájna a Galileea, tyihua'mua'tyáaj i tyeítyee i hua' tye'yúuj tzajta'. A'íj pu huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios ajta néijmi'caa tyú'huaaj i tyeítyee i maj tyí'cucui'ca'aj, ajta quee síijtaca'aj na'aj i cui'nyi'ra'aj. ²⁴ A'íj mu i Jesús xajtaca'aj néijmi'que' ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj i chuéj ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Siria, a'íjma mu mij aja've'vi'tiicaria'aj i maj tyí'cucui', séecan mu huápui'ij tyí'cucui'ca'aj, ajta séecan quee hua'ca'nyisti'raca'aj, ajta séecan tyiyáaru' hua' tzajta' séjria'ca'aj, majta séecan a'huotímue'rajma'caa, majta i maj quee ráciijci'nyive'. Jesús pu néijmi'caa tyú'huaaj.

²⁵ Jéehua mu i tyeítyee i maj a'áa ja'ráacij a Galileea, majta i maj a'áa ja'ráacij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin tamuáamuata' ti ja'chájta'najmee, majta i maj Jerusalén ja'ráacij, majta i Judea maj ja'ráacij, majta i maj eetacáj után pujmua' i Jordán jitze, mue'tij mu jamuán huacáj a'íjci i Jesús.

5

I nyúucarij Jesús ti huó'ixaaj a'ájna i jir'ij japua

¹ Ti'ij huo'séj i tyeítyee maj jéehua aja'tyúusiiria'ca'aj, Jesús pu antyíraj i jir'ij japua, ti'quij ooyíxij. Majta a'íimaj i maj jamuán huacáj, a'íi mu ajtyáxiiriaca', ² aj pu'ij huatyóochej ti tyihuo'mua'tyej, a'yaa pu'ij tyihuo'ixaaj tijin:

I nyúucarij i maj jin huatóotyamua've'en i Dios jimi
(Lc. 6:20-23)

3 —Miche' huatóotyamua've'en i maj jamua'reej maj quee je'ej tyéejviicue' i Dios jimi, ji'nye a'íi mu a'íjna jin antyúumua'reerij i tajapúa ti tyajá'ma'can.

4 'Miche' huatóotyamua've'en i maj juxaamuijritye', ji'nye Dios pu tyámua' tyihuo'tyéjeevij.

5 'Miche' huatóotyamua've'en i maj quee óotzaahuatye', ji'nye a'íi mu ja'ancuriáa'sij a'íjna i chuej i ti jime' i Dios tya'tóoratziiri' ti huo'tá'an.

6 'Miche' huatóotyamua've'en i maj a'íjna jin tajcuj, majta a'íjna jin i'cuj maj a'yan huárinyij je'ej ti tyí'xa'puí' i Dios jimi, ji'nye a'íjma pu jimi tyámua' tye'mej.

7 'Miche' huatóotyamua've'en i maj hua'cu'vej i juxa'aj tyeítyee, ji'nye Dios pu ajta hua'ancu'vajxi'ij a'íjma.

8 'Miche' huatóotyamua've'en i maj tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta', ji'nye a'íi mu jaséjran i Dios.

9 'Miche' huatóotyamua've'en i maj jahuoo mej mij quee nyo'sa'aj, ji'nye Dios pu a'yan huo'támua'sij tijn: "Nyiyóojmua'."

10 'Miche' huatóotyamua've'en i maj jajpuéjtzij a'íjna jime' maj a'yan ricij je'ej ti tyí'xa'puí', ji'nye néijmi'i pu tyihua'ci'tyij i tajapúa ti tyajá'ma'can.

11 'Siata'aj huatóotyamua've'en, mati'ij i tyeítyee je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaj, ajta mati'ij nye jitze ma'can hue'tzij jin tyaja'muaxajtzi'raj.

12 Siata'aj huatóotyamua've'en, caxu juxaamuijritya'aj, ji'nye jéehua pu tyajá'muaci'tyij i tajapúa ti tyejé'sejre', ji'nye a'yaa majta huó'ruuj a'íjma i maj ará'tyeej i Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

Tyaj a'íjna jin tyí'huiire' tyej tyij tyámua' huó'uurej i maj yan séejre' i cháanacaj japua

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

13 'A'yaa xu mua'aj tyí'huiire' hua' tzajta' i tyeítyee ti'ij ajta tyí'huiire' i unáj i cue'ráj jitze. Ajta tjpua'aj huatyájru'naj, aj pu'ij ráxi'sij i tá'ancatzaj. ¿Ji'nye ooj tyí'rij ti'ij ajtáhua'aj áancatzaj tá'ra'nyij? Capu ij che' tyi'táj huiire', a'ij mu jin majúuraxij, mej mij i tyeítyee jatziinajyi'can.

14 'A'yaa xu mua'aj een hua' tzajta' i tyeítyee ti'ij i tiéj ti á'taa ti ajta a'íjna jin a' imuáj atányeeri'cij i cháanacaj japua. A'íjna i chájta'naj jirij jitze ti já'sejre', capu i'rij ti huatyóo'avaaj. 15 Capu ajta a'tij cantyíij antyteeraj ti'ij áan yo'tyárujtye'en i utáatzij jityej, sulu ánimuaj pu yo'ojchesij ti'ij a' imuáj atányeeri'cirej hua' tzajta' i maj iiráatyij u chi'táj. 16 A'yaa xu sij cha'taj siana'aj mua'aj huárinyij, sij sij a'yan tyihuo'tyátatzavi'tye'en i tyeítyee, mej mij jamuaaséj sij xá'puí' ricij, aj mu mij majta tyaatatyójtzi're'ej i Dios tajapúa ti já'sejre'.

I Jesús ajta a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta

17 'Caxu a'yan tyí'mua'ajcaj yee a'ij nu jin mujo've'mej nyej nyij ja'antypuá'ritye'en a'ijci i nyúucarij Moisés ti jaatyájtooo nusu i maj jaataxájtaca' a'íjma i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, canu sulu a'ij nu jin mujo've'mej nyej nyij ca'nyijra'aj jamuaata'an. 18 Ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', ti'ij ooj ya séjre'ej i cháanacaj, ajta ooj séjre'ej i tajapúa, capu tyí'táj jó'vesij i ti á'yu'si'ij i yu'xarij jitze, 'asta na'aj quee néijmi'i aróo'astej je'ej ti tyé'yu'si'. 19 A'ij pu jin, tjpua'aj

a'tíj séej quee ará'astej i nyúucarij ti á'yu'si'ij i yu'xarij jitze, tyij ajta a'ín pué'een i tiquee jéehua juxie've', ajta je'en quee a'yan tyihuó'mua'tyej i tyétyee mej mij ja'rá'astej i Dios, a'íi pu ajta a'ín pué'eenye'ej ja'mej i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyaváaj ja'mej u tajapúa. Ajta a'íjna i ti néijmi'i ará'astej a'íjci i nyúucarij, ajta je'en séecan huámua'tyej mej mij majta ja'rá'astej, a'íi pu va'cán jin tyi'tyaváaj ja'mej u tajapúa. ²⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' mua'ajmaj, tipua'aj sequée hua'antymue'tin a'íjma i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta a'íimaj i fariseos, a'íjna jime' siaj a'yan huárinyij je'ej ti tyi'xa'pui' i Dios jimi, caxu a'náj tajapúa jo'tyá'itzeere'ej.

*Jesús pu tyihuá'mua'tyej mej mij quee je'ej jóomua'raj
(Lc. 12:57-59)*

²¹ 'Xu'ríj mua'aj a'yan tyú'namuajri' maj a'yan tyihuo'té'exaaj i já'muahuasimua'ci'ij tíjin: "Caxu tyi'tyacui'caj, ji'nye a'íjna i ti tyi'tyacui'caa, a'yaa pu tyúuxie've' maj puéjtzij jaatá'an." ²² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin tipua'aj a'tíj tyinyú'caj i ju'ihuáara' jimi, Dios pu puéjtzij jaatá'sij. Ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyaatájeve'j i juxa'aj tyévi'j, a'yaa pu tyúuxie've' maj já'anvi'tíj a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, ajta a'íjna i ti huápui'ij je'ej pua'aj tyá'xajta i juxa'aj tyévi'j, a'íi pu a'áa jo'tyá'itzeere'ej jo'tíj quee a'náj já'mui'nyij i tiéj.

²³ 'A'íj pu jin, tipua'aj períj tyi'tíj mu'vejritaj a'íjna japua jo'siaj yá'na'michej i Dios, pajta je'en jo'támua'reej paj tyi'tíj jin ootyá'itzee i axa'aj tyévi'j jimi, ²⁴ a'áa paj pooj yo'tyá'itzeen i paj jaatámu'vejritaj i Dios jimi, pej pij anaqueéj ujó'me'en a'íjci jimi i axa'aj tyévi'j, pajta je'en tyu'tá'uunyi' a'íjci jimi. Aj pu'ij huatái'riitarij paj mujo've'me'en pajta je'en tyu'támu'vejritaj.

²⁵ 'Tipua'aj a'tíj muá'anvi'tíj i juéesij jimi, pata'aj jaaxá'pui'intare'en a'íjna jamuán i ti muájcha'íire', tí'ij ooj muáavi'tíj, ta'aj ij quee amojó're'nyijtye' i juéesij jimi, na'ríj quee a'íi pu muéetzij tyu'tátuiire'sij i juéesij jimi, ajta je'en i juées a'íjma jimi muaatátoosij i maj jahui're', a'íi mu mij mue'tyanasij. ²⁶ A'yaa nu tyi'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' mej quee muí'rátóosij 'asta pana'aj quee néijmi'i tyihuo'nájchitye'en a'chu maj muajijve'.

A'íjci jime' i maj juxana'cire'

²⁷ 'Xu'ríj mua'aj a'yan tyú'namuajri' i maj aami' a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "Capáj íitaj jamuán hui'care'en i paj quee jatyévi'tin." ²⁸ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin a'tíj ti na'aj ti íitaj huaséj ajta je'en jaatanyácu'a'aj, a'íj pu jin arí huóoxana'cire'j i jutzájta' a'íjna jamuán i íitaj tíquee jatyévi'tin.

²⁹ 'A'yaa nu nyij tyajá'mua'ixaatye' tíjin tipua'aj mua' jí'ij ti amuáca'ta' pujmua' séejre' jitze petyo'ojpuá'ritye'en, i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi, eetátichij mua' jí'ij pajta je'en a'imuj yóorienyij, ji'nye jéetze' pu muatyáhuí'rii paj tyi'tíj jo'rieenyij ti cíleen quee mej néijmi'i a'áa muaja'tyárieenyij jo'tíj jusén jime' já'taa. ³⁰ Ajta tipua'aj mua' muáca' jitze petyo'ojpuá'ritye'en, pata'aj ja'ajtavéjche pajta je'en a' imuj yóorienyij, ji'nye jéetze' pu muatyáhuí'rii paj tyi'tíj jo'rieenyij ti cíleen, quee paj néijmi'i a'hua'rieenyij a'ájna i tiéj jitze ti quee a'náj já'mui'nyij.

A'íjna jime' i maj tóoto'raj
(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

³¹ 'A'yaa mu majta aami' tyu'taxájtaca' tijin: "A'tíj ti na'aj ti ju'íj huatátoonyij, che' yu'xarij jaatapíjtye'en i ti jitzán á'yu'si'ij je'ej ti een jime' jaatáto." ³² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj a'tíj ju'íj huatátoonyij, quee a'yan tyi'tíj jin huarín i íiti' ti séej jamuán huáhui'nyij, a'yaa pu'ij puéjtzij tyaata'sij i ti íira'ra'an pué'eenye'ej. Ajta a'íjna i tyáati' ti ja'ancuré'vi'tíj a'íjci íitaj ti huatátuiihuaca' a'íi pu ajta juxana'cire'.

A'íjna jime' i maj jin tya'tóoratzi'racaa

³³ 'Siajta a'yan seríj tyú'namuajri' maj a'yan ará'tyeej tyihuo'té'exaaj i tahuásimua'ci'ij tijin: "Capáj yó'hua'nán i paj jin tya'tá'ratziiri' jitzán ma'can i tavástara'." ³⁴ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin: Caxu tyi'tíj jin tya'tóoratzi'ra'an. Caxu tya'tóoratzi'ra'an a'íjna jitze ma'can i tajapúa, j'i'nye a'íi pu a'íin pué'een i ipuariáara'an i Dios, ³⁵ caxu siajta tya'tóoratzi'ra'an a'íjna jitze ma'can i cháanacaj, j'i'nye a'íi pu yan ra'íicajmee i Dios, caxu siajta a'íjna jitze ma'can i Jerusalén, j'i'nye a'íi pu i chájta'naj a'íjna jitze ajtyáma'can i rey i ti va'cán antyúumua'reej. ³⁶ Caxu siajta tya'tóoratzi'ra'an i jumu'új jitze ma'can, j'i'nye caxu jaayi'tin siaj jaatyáxu'muare'en, nusu siaj jaatyácueenare'en séej mu ju cipuáj. ³⁷ Che' a'yan eenye', tipua'aj a'yan setyu'taxáj yee: "jee", che' a'yan eenye' tzáahuatyí'ra'aj jime', na'ríij a'yan setyu'taxáj yee "capu", che' a'yan ajta tzáahuatyí'ra'aj jime' eenye'. J'i'nye i ti seequéj een, a'íj pu jitze já'ma'can i ti je'ej pua'aj een.

Tyaj huo'xié've'en a'íjma i maj tájcha'íire'
(Lc. 6:29-30)

³⁸ 'A'yaa xu mua'aj tyú'namuajri' maj ará'tyeej a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Tipua'aj a'tíj je'ej pua'aj mojo'sejra, pata'aj pajta muáaj je'ej pua'aj yó'sejraj", ajta a'yan tijin: "Tipua'aj a'tíj je'ej pua'aj mua'uuriaj pata'aj pajta muáaj tyi'tíj jin je'ej pua'aj jáa'uurej." ³⁹ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin: Caxu a'yan cha'taj siana'aj je'ej pua'aj ja'uurej a'íjna i ti je'ej já'mua'uurej, sulu tipua'aj a'tíj mui'tyéveenyij mua'ípéesij jitze, pata'aj jaatá'an ti ajta síicita' mui'tyéveenyij. ⁴⁰ Tipua'aj a'tíj ca'nyéjrij jin mua'antyíchueenyij, pata'aj jaatáchuiitye'en pajta mua'máancaj ⁴¹ Ajta tipua'aj a'tíj ca'nyéjrij jin muaata'íjtye'en paj tyía'ra'an tya'antinyij séej ví'ra'aj imuáj ti huatátyeej, pata'aj hua'puácaa ví'ra'aj imuáj atyiyóotuiiraj. ⁴² A'tíj ti na'aj ti tyi'tíj muahuaviiraj, pata'aj jaatá'an, pajta quee jamueeria'aj tipua'aj a'tíj tyi'tíj muaatanyéjvi'.

(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³ 'A'yaa xu siajta tyú'namuajri' maj ará'tyeej a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Pata'aj tyámua' yó'mua'raj i axa'aj tyéviij, pajta jájcha'íiria'aj a'íjci i ti muájcha'íire'." ⁴⁴ Nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin: Siahuo'xié've' i maj jamuájcha'íire', siajta huatyényuunyij i Dios jimi a'íjma jime' i maj je'ej pua'aj já'mua'uurej. ⁴⁵ Aj xu sij mua'aj yójmua'mua' pué'eenye'ej xá'ju'un i Dios tajapúa ti já'sejre', i ti je're'nyinyiicatyaa i xicáj a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee, ajta a'íjma jimi i maj tyámua' tyi'tyetyeityee, ajta tyi'tá'caa mej mij huatyéviijej hua' japua i maj xá'puí' ricij, ajta hua' japua i maj je'ej

pua'aj ricij. ⁴⁶ Ji'nye tipua'aj mua'aj siahua'xie've'ej a'íjma i maj majta já muaxie've', ¿tyi'tanyí siamue'tin i Dios jimi? Ajta a'íjma i maj huá'jijve' i maj tyí'ticij a'íjma mu majta a'yan tyityetyúucha'ij. ⁴⁷ Ajta tipua'aj a'íjma siana'aj huatatyójtje'en i maj ja'mua ihuáamua' pué'een, ¿tyi'tanyí jin xá'pui' siaricij? Ji'nye a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, a'yaa mu majta ricij. ⁴⁸ Siata'aj tyámua' eenye' a'yájna tí'ij i ja'muavástara' tyámua' tyí'een tajapúa' ti já'sejre'.

6

A'íjci jime' i maj a'yan tyúusejrataj cuxáa maj xá'pui' ricij

¹ 'Caxu tyi'tíj jin tyámua' rijcaj hua' tzejta' i tyeítyee mej mij a'íjma jamuaaséj. Tipua'aj a'yan xáarinyij, capu tyi'tíj jamuaatá'sij a'íjna i siaj jajvástara' tajapúa' ti já'sejre'. ² A'íj xu jin, siati'ij tyihuá'puejve'ej a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', caxu jaxajta yee a'yaa tu huaríj, mati'ij i séecan ricij i ju tyeyúuj tzejta', majta i cáayej jitze a'íjma i maj quee huatoojé'yacan jin tyámua' ricij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin a'íj mu meríj néijmi'i tyu'mué'tij a'íjci jime' maj i tyeítyee tyámua' tyihuá'xaj. ³ Pajta muáaj pati'ij huá'huúria'aj a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', capáj ja'ixaatya'aj ja'ihuáara' i siaj néemi'íj óojaahuatye', ⁴ a'yaa paj huárinij avíitizij jime'. Ajta a'íjna i paj jajvástara', a'íj pu jaséj i ti ju'avaaj, a'íj pu'ij muaatá'sij i paj jaamué'tij.

Jesús pu huá'mua'tyej je'ej maj tyityeetyényuunyij i Dios jimi (Lc. 11:2-4)

⁵ 'Siati'ij mua'aj tyényuusime'en i Dios jimi, caxu a'yan rijcaj mati'ij a'íjma i maj quee tyámua' tyá'tzaahuatye', i ti hua'ránajchi maj huatyényuunyij muaatya'úuj i tyeyúuj tzejta', na'ríij mua'ajcaci'ca'aj i cáayej jitze, mej mij séecan huo'séj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzaahuatyi'ra'aj jime', a'íjma mu meríj a'íjna huamue'tij mej mij i tyeítyee tyámua' huojo'sejra. ⁶ Pajta muáaj, pati'ij tyényuusime'en i Dios jimi, pata'aj utyájrutyaj a'chi'táj, pajta tye'tyáanaaj i puéertaj jime', aj pej pij huatyényuunyij a'íjci jimi i paj jajvástara' i ti quee séejre'. Ajta a'íjna i paj jajtaataj i ti jaséj je'ej paj ricij avíitizij jime', a'íj pu muaatá'sij i paj jaamué'tij.

⁷ 'Ajta pati'ij tyényuusime'en i Dios jimi, capáj a'yan tyeyí'tihua'an mati'ij a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye', i maj jéehua á'tíjti' metenyúusima'aj a'íjna jime' i nyúucarij ti quee je'ej huatóomua'aj, ajta a'yan tyihuá'miteeraste' ti a'íjna jin i Dios huá'namuajran. ⁸ Caxu a'yan rijcaj mati'ij a'íjma, ji'nye i siaj jajvástara', a'íj pu'ríj jamua'ree tyi'tíj ti jamuá'itziitje', tyij siajta sequéé xu jaatáhuaviiri'. ⁹ A'yaa xu sij mua'aj tyityeetyényuunyij tíjin:

Muáaj, mu paj tataataj, tajapúa' paj já'sejre',
che' tyámua' eenye' i paj jin ántyapauj.

¹⁰ Che' mujo've'me'en i paj jin tyí'ijta.

Che' a'yan tyá'ra'nyij je'ej paj muáaj tyá'xie've' íiyan cháanacaj japua,
a'yájna tí'ij ajta tyí'een i tajapúa'.

¹¹ Tyitaatá' i ti tyí'cue'ri' i tyúuxie've' a'náj tina'aj.

¹² Tyitaatú'uunyi' i tyaj jin quee xá'pui' huaríj,
a'yájna tya'ti'ij ityáj tyihuo'tú'uunyi'ri'

a'íjma i maj je'ej pua'aj táaruuj.

¹³ Capáj tyí'tá'care'en ti taamué'tin a'íjna i ti quee xá'pui', sulu pata'aj tajapúa huatányuunyij.

Ji'nye muáaj paj tyí'ijta, pajta néijmi'i putyi'uurej,

a'íj paj jin jusén jime' séejre'.

¹⁴ Ji'nye tipua'aj mua'aj setyihuo'tú'uunyi' a'íjma i maj je'ej pua'aj jamuáaruuj, a'íj pu ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj i siaj jajvástara' tajapúa ti já'sejre', ¹⁵ ajta tipua'aj sequée tyihuo'tú'uunyi' a'íjma i maj je'ej pua'aj jamuáaruuj, capu ajta tyajamuaatú'uunyi'raj a'íjna i ja'muavástara' tyi'táj siaj jin quee xá'pui' huaráj.

A'íjci jime' i maj ju'itzi'vee

¹⁶ 'Siatí'ij ju'itzi've'ej, caxu acóotzaahuatya'aj mati'ij i maj jux-aamuijritye', ji'nye a'yaa mu jéjrista' ricij i maj quee tyá'tzaahuatye', mej mij i tyeítsee jáamua'reej tijin múu'itzi've'ej. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' maj a'ímaj merij jaamué'tij je'ej ti tyi'táj tyihua'ci'tyij. ¹⁷ Pajta muáaj, pati'ij ja'itzi've'ej, pata'aj aca'jista'mitye'en, pajta tyámua' huá'uurej, ¹⁸ mej mij quee i tyeítsee jáamua'reej yee pua'itzi've'. A'íj pu'uj a' vástara' i paj quee jaséj jamua'reej, ajta a'íjna i a' vástara' ti jaséj i ti ju' avaa, a'íj pu muaatá'sij i paj jaamué'tij.

A'íjna i ti jéehua tyí'huüre' i Dios jimi

(Lc. 12:33-34)

¹⁹ 'Caxu jéehua tyo'siire'ej i juchi'táj i ti huápu'i'ij tyá'najchij, jo'maj i tyajpuásij tyojó'jipuaaj jo'táj ajta néijmi'i i tyajá'mua'a'rij tyojó'huí'tzij, jo'maj majta i náhua'rij jo'tyáru'pij mej mij tyu'náhua'an. ²⁰ Sulu siata'aj utyojó'siire'en u tajapúa a'íjci i ti jéehua tyá'najchij, jo'maj quee i tyajpuásij tyojó'jipuaaj, jo'táj ajta quee tyi'táj jo'huí'tzij, majta quee i náhua'rij utyáru'pij. ²¹ Ji'nye jo'táj tyi'táj já'sejre' i ti jéehua ja'mua jitze juxie've', a'áa xu siajta tyojomua'tziítsee'ej xá'ju'un.

A'íjna i ti jatatzavi'tye' i tyévi

(Lc. 11:34-36)

²² 'Ajta mua' jí'ij, a'íj pu a'ín pué'een i paj jin atányeej pej pij majo'cha'canye'en, a'yaa pu'ij tipua'aj jí're'nye' pua'aj ri'síjme'nyij, tyámua' pej pij naa metyóonyeej, ²³ ajta tipua'aj quee tyi'táj huúria'aj mua' jí'ij, a'yaa pej pij tíca' tyi'séere'ej puá'mej. Ajta tipua'aj a'íjna i tatzárij quee tyi'táj huúria'aj, jéehua pu huápu'i'ij a' jitze huatýática'rij.

I Dios ajta i túmii

(Lc. 16:13)

²⁴ 'Capu a'táj pújoorej ti hua'puácaa jimi tyu'tyáhuüre'en, ji'nye séej pu tyicha'íria'aj ja'mej i ti tyé'ijtye', ajta i séej xaa xie've'ej ja'mej, nusu i séej tyámua' tyu'tyáhuüre'ej, ajta séej quee ará'astijre'ej. A'íj pu jin quee i'rij siaj i Dios tyámua' tyu'tyáhuüre'en siajta a'íjci i túmii.

Dios pu tyámua' tyihua'cha'ij i juyójmua'

(Lc. 12:22-31)

²⁵ 'A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tijin: Caxu a'íjci jin tyi'mua'ajcaj je'ej siaj tyi'táj tyí'cua'nyij, nusu je'ej siaj ye'ej tyi'tyeye'en, na'ríij a'íjci jime' i siaj tyu'tyóochejtje'sij. ¿Nyí quee jéetze' juxie've' i Dios jimi siaj júurij xá'ra'nyij, quee i cue'ráj nusu i já'muahue'ra' na'ríij a'íjna i

siaj tyúuche'tyaa? ²⁶ Cási' siahuo'séj mu pína'see i maj jútye' ra'ra', camu tyí'huastyaa, camu majta tyí'tza'nacaa, camu majta jasi'rii i ímue'rij i juchi'táj, ajta a'íi pu tyihuá'cue'tyej a'íjna i ja'muavástara' tajapuá' ti já'sejre'. Siajta mua'aj jéetze' xu jitzán juxie've' mequee mu pína'see. ²⁷ A'íj pu jin quee tyi'táj huiire' ti a'táj jéehua tyúumua'tziitye'ej, ji'nye capu jaatyáhuire'ej ti'ij jéetze' já'tyeevi'in júurij.

²⁸ '¿Ji'nye siaj sij a'íjna jin tyúumua'tziitye' i siaj tyu'tyóochejtye'en? Cási' xaaséj mu xúuxu'uj je'ej ti tyí'huose' a'ájna a itzitáj, capu tyí'muijhuacaa capu ajta tyí'itzacaa. ²⁹ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tijin a'íjna i rey Salomón, i ti jéehua tyí'ijcha'íica'aj, capu a'náj naa eenye'en tyu'tyóochejtyej ti'ij mu xúuxu'uj. ³⁰ A'yaa pu'ij tipua'aj i Dios tyámua' ja'uurej mu tu'píj ti íjij a'áa já'sejre' jo'tij jo'íztaj, ajta ariá'pua'aj mu jaatyáteera'j chuéj tzejta' ta'ajtaavijhua. Jéetze' pu'ij mua'ajmaj tyámua' já'mua'uurej mu siaj quee tyá'tzaahuatye' xaa nyu'uj. ³¹ A'íj xu jin quee tyúumua'tziitye'ej a'yan setyuu'íhuo'raj tijin: "¿Tyi'tanyí tyacua'nyij?", nusu yee: "¿Tyi'tanyí tyeye'en?", na'riij a'yan yee: "¿Tyi'tanyí tyetyu'tyáachejtye'sij?" ³² A'íi pu a'íin tyi'pué'een i maj jin tyúumua'tziitye' i maj quee tyá'tzaahuatye', siajta mua'aj xu tyivástara' i ti ari' jamua'reej tyi'táj ti jamuá'itziitye'. ³³ A'yaa pu'ij siata'aj i Dios jimi tyi'huómua'tziitye'en, siajta a'íjci jitze i tajapuá' ti tyejé'sejre', ajta siaj a'yan huárinyij je'ej ti tyí'xa'puí'in i Dios jimi, aj xu sij néijmi'i ty'a'ancuriáa'sij i ti tyajamuá'itziitye'. ³⁴ Caxu a'íjna jin je'ej tyí'mua'ajcaj je'ej ti ariá'pua'aj tye'mej. Ariá'pua'aj xu sijta tyi'tyése'ej xá'ju'un a'íjci jime' je'ej ti tyi'táj tyajá'muaci'tyj.

7

Tyaj quee séecan jitzán tyí'pua'ritye'ej (Lc. 6:37-38, 41-42)

¹ 'Caxu huá'xijtye'ej i séecan, ti'ij quee Dios ajta mua'ajmaj jamo'xíjtye'en. ² Ji'nye Dios pu a'yan cha'tána'aj tyajamuá'xíjtye'en siati'ij mua'aj tyihuo'xíjtyej i séecan, ajta a'chu siaj tyi'táj jaatá', a'yaa pu cha'tána'aj i Dios mua'ajmaj tyajamuaatá'sij. ³ ¿Ji'nye pej pij a'íj aráasej a'íhuáara' i ti cíi na'aj tyo'tyá'itzee i Dios jimi, pajta quee a'íjna séej i paj muájaj va'cán jin ootyá'itzee i Dios jimi? ⁴ Ajta tipua'aj muájaj períj va'cán jin ootyá'itzee i Dios jimi, ¿ji'nye tyí'rij paj a'yan tyaaté'exaatye'en ja'íhuáara' i ti cíi na'aj tyo'tyá'itzee yee nyiche' maaatáhuire'en i paj jin ootyá'itzee? ⁵ Muájaj mu paj quee tyámua' metyóomua'rej, pooj mi' néijmi'i jin tyámua' huá'uuren pajta tyu'ta'úunyi'ran i Dios jimi, aj pej pij a'yan tyaaté'exaatye'en tyi'táj ti jin ootyá'itzee ja'íhuáara'.

⁶ 'Caxu huá'ixaatya'aj i nyúucaríj ti'j're'en a'íjma i maj tyú'xana've', mej mij quee jamuá'xaahuari'raj mati'ij i tzi'cíij maj tyú'cha'vacaa. Caxu siajta a'íjma tyí'tuiiria'aj i maj quee tyi'táj tyevi'ra' i Dios ti tyajamuaatá', mej mij quee je'ej pua'aj jamuá'uurej, majta je'en jamuatziinajyi'can.

Maj jahuaviraj i Dios, majta tye'ejtyáto'sixi'in jo'tij ja'pueertaj (Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷ 'Siata'aj huatyényuunyij i Dios jimi, ji'nye a'íi pu néijmi'i tyajamuaatá'sij, siajta i Dios jimi tyú'huoonyij, aj xu sij ja'ancuriáa'sij i siaj jahuoo, siajta tye'ejtyáto'xa'an jo'tij ja'pueertaj, a'aj pu'ij i Dios

tya'antácuunaj. ⁸ Ji'nye a'ijna i ti a'yan tyá'huoo, a'íi pu ja'ancuriáa'sij, ajta a'ijna i ti a'yan tyi'tíj tyí'huooaj, a'íi pu jatyoonyij, ajta a'ijna i ti tye'ejtyáto'xa'an jo'tij ja'pueertaj, Dios pu tya'antácuunaj.

⁹ '¿Ca' síij ti ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyá'ca'nyej ti tyetyéj jaatátistej i juyó j tipua'aj páan jahuaviiraj? ¹⁰ ¿Na'ríij ti cú'cu'uj jaatapíjtye'en tipua'aj hue'ej jahuaviiraj? ¹¹ A'yaa xu sij tyá'mua'reej sij jí're'nye' tyihuo'tá'an i juyójmua' mua'aj mu sij quee tyámua' een i jutzájta', ajta i ja'muavástara' tajapua' ti já'sejre', jéetze' pu'ij tyámua' tyajamuaatá'sij i ti tyi'jí're'en i sij jimi jaatáhuoosij.

¹² 'A'yaa pu'ij, siata'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij i juxa'aj tyeítjee jimi je'ej sij mua'aj tyá'xie've' maj a'yan huárinyij ja'mua jimi, jí'nye a'yaa pu cha'tána'aj tyé'yus'i' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, ajta je'ej maj tyu'xájtaca' i Dios jitze ma'can maj tyí'xajtaca'aj.

A'ijci jime' i puéertaj ti cí antayóhuaj

(Lc. 13:24)

¹³ 'Siata'aj a'úu jo'tyájrutyey i puéertaj jitze ti cí antayóhuaj. Ji'nye a'ijna i puéertaj ti antayóhuaj ajta i juyéj ti ooyóhuaj, a'íi tyihuojó'jipuaaj, mue'tíj mu mij a'ijna jitze ucáaju', ¹⁴ ajta a'ijna i puéertaj, ajta i juyéj ti jamuatá'caa sij jusén jime' júuri j xá'ra'nyij, cí pu antayóhuaj, ajta tyési' ti a'tíj japuan huame'en, camu mij mue'tíj jatyoovej.

A'ij mu i táque'ra' jin jamua'reeren tyi'tíj ti ciyáara' pué'een

(Lc. 6:43-44)

¹⁵ 'Tyámua' xu tyityahuóocha'íin a'íijma jimi i maj tyí'hue'tacaa, a'yaa mu tyúusejrataj maj i Dios jitze ma'can tyí'xaj. Ja'mua jimi mu ajo're'nyinyii naa metyityacanyúuca'aj, maj majta a'yan een i jutzájta' matí'ij i íra'vej i maj tyí'tyacui'caa, majta tyú'cha'vacaa. ¹⁶ Ír'ij sij huó'mua'tyij a'ijci jime' je'ej maj ricij, jí'nye capu i'ríj ti úuvaj huatatáca'an tzicare'ej jitze, nusu ti i xápua' a'ijna jitze taca'aj i ti tyézticare'. ¹⁷ A'yaa pu tyí'een, néijmi'i i ciyéj ti tyi'jí're'en, jí're'nye'en pu ajta tyí'tajcaa, ajta i ciyéj ti quee tyi'jí're'en capu ajta jí're'nye'en taca'. ¹⁸ A'ijna i ciyéj ti jí're'en, capu i'ríj ti je'ej pua'aj eenye'en huatatáca'an, nusu ti i ciyéj ti quee jí're'en jí're'nye' huatatáca'an. ¹⁹ Néijmi'i i ciyéj ti quee tyi'jí're'en, a'ij mu tyé'ejveechixi'ij, majta je'en tye'entyátieraj. ²⁰ A'yaa pu'ij éenye'que' i'ríj sij mua'aj huó'mua'tyij a'ijci jime' je'ej maj tyi'tíj jin ricij.

Camu néijmi'i a'áa jo'tyáruyij jo'tij i Dios tyejé'ijta

(Lc. 13:25-27)

²¹ 'Majta i maj a'yan tyi'nyejee yee: "Nyavástara', Nyavástara'", camu néijmi'i a'áa jo'tyáruyij jo'tij i Dios tyejé'ijta, sulu a'íi mu'uj i maj a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've'. ²² A'ájna xicáara' jitze mue'tíj mu a'yan tyinaatájeevij tíjin: "Tavástara', Tavástara', ityáj tu tyu'taxájtaca' a'nyúucaritze', tyajta a'nyúucaritze' ma'can huo'tamuári j tyiyáaru' i maj hua' tzajta' séjria'ca'aj i tyeítjee, tyajta jéehua tyu'muáriej muéetzij jitze ta'rataca'nyáaj." ²³ Aj nu nyij a'yan tyihuo'té'exaatye'ej tíjin: "Canu a'náj jamuaamuájtyaca', séricuj síájhuui nye jimi, mu sij je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij."

A'íjci jime' i maj ja'tátaahuaca' i maj japuan ja'ajtaahuaca' i juchi'ij i maj hua'puaj

(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

²⁴ A'yaa pu'ij, a'íjna i ti nyanamuaj, ajta a'yan ricij je'ej nyaj tyé'ixaatye', a'yaa pu cha'tána'aj metyóomua'rej ti'ij a'íjna i a'tíj ti huatyóochi'tyej tyetyéj japua. ²⁵ Aj mu mij huatyéviyaca', ajta huatámu'yaca' i jájtyij, ajta huatá'aacariaca', ajta a'íjna i chi'ra'an, capu eetávej, ji'nye tyetyéj japua pu ja'ajtaahuaca'. ²⁶ Ajta a'íjna i ti nyanamuaj, ajta quee a'yan ricij je'ej nyaj tyí'xaj, a'yaa pu een ti'ij a'íjna i a'tíj ti a'áa jo'tyóochi'tyej jo'tíj jó'saata'. ²⁷ Aj mu mij huatyéviyaca', ajta huatámu'yaca' i jájtyij, ajta huatá'aacariaca' aj pu'ij pu eetávej i chi'ra'an. Aj pu'ij néijmi' mu i tyeítjee

²⁸ Ti'ij Jesús ja'antypuá'rij mi tyihuo'ixaaj, néijmi' mu i tyeítjee je'ej tyo'taséj a'íjci jime' je'ej ti tyihuo'muá'tyej, ²⁹ ji'nye a'yaa pu tyihuo'muá'tyej ti'ij síj ti va'cán jin tyi'tyéjvee, capu a'yan mati'ij i maj tyihua'mua'tyahua'aj i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta.

8

Jesús pu séej tyéviy tyú'huaaj ti cá'atzaj

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

¹ Ti'ij i Jesús acájraa i jirij jitze, jéehua mu tyeítjee jamuán huajú'ca'aj. ² Aj pu'ij síj tyáati' ave'rénjej i Jesús jimi, tyí'cui'ca'aj a'íjna jime' ti cá'atzaj a'í pu'ij jimi tyítunutaca' i Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara' tipua'aj mua'ránajchij pata'aj tyináahuaatye'en.

³ Aj pu'ij Jesús ja'ajtamuariej, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Na'ránajchij paj huarúj. Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij tyámua' huaríj, ti'quij huarúj. ⁴ Ajta je'en i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Cási', capáj a'tíj ixaatye'ej, sulu áricuj pata'aj huatá'sejrataj a'íjci jimi i puaaríj, pajta tyu'tamu'vejritaj a'yájna ti'ij tyu'ta'íjtaca' i Moisés, mej mij jáamua'reej tijin papu'ríj huarúj.

Jesús pu tyáahuaj a'íjci i ti jahuúiria'ca'aj i xantáaru'uj ti tyí'ijtye'

(Lc. 7:1-10)

⁵ Ti'ij i Jesús utyárupij a'ájna i chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Capernaúm, síj pu jimi ajtyáxiiriaca' i xantáaru'uj ti tyí'ijtye', ti'ij tyí'tíj jaatáhuavij. ⁶ A'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', tyí'cui' a'íjna i ti nyahuúire', capu tyéjchevej, jéehua pu huápu'ij jajpuéjtzij.

⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu ujo'ma'aj na'mej, nyej nyij tyáahuaatye'en.

⁸ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i xantáaru'uj ti tyí'ijtye' tijin:

—Nyavástara', capu a'yan tya'ránajchij paj utyájrutyey i nyechi'táj, a'yaa papu'uj tyu'taxáj i nyúucarij jime', aj pu'ij tyámua' rinyij a'íjna i ti nyahuúire'. ⁹ Ji'nye séecan mu majta nyéetzij tyí'nye'ijtye', nyajta nyáaj séecan tyí'ijtye'. Tipua'aj séej a'yan nyetyu'té'exaatye'en yee: áricuj, a'í pu jo'ma'aj ja'mej, na'ríj séej a'yan nyetyu'té'exaatye'en yee: mujo'té'yi'ij; a'í pu mujo'va'ma'aj ta'mej, ajta tipua'aj séej nyetyu'ta'íjtye'en je'ej ti tyí'tíj huá'uurej, a'yaa pu rinyij.

¹⁰ Ti'ij i Jesús a'yan tyáanamujri', jéehua pu huatóotyamua'vej, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj jamuán huajú'ca'aj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', hua' tzajta' i tyeítyee i maj a'yan huacháatimee i Israel, canu a'náj séej huátyoj ti a'yan cha'taj tyá'tzaahuatye' ti'ij a'íjna i tyáati'. ¹¹ Nyajta a'yan tyajá'mua'ixaatye' maj mue'tíj mujo'vá'ju'uj muá'ju'un, a'ájna pujmua' jo'tij i xicáj jé'ejnynyij majta jo'tij i xicáj ja'ancáru'pij, mej mij oorá'sej a'íjci jamuán i Abraham, majta a'íjci jamuán i Isaac mej mij hua' jamuán tyú'cua'nyij a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj, ¹² majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, Dios pu a'áa huojoo'ítyij jo'tij jo'tíca'. Jéehua mu mij juyiinyaj muá'ju'un, majta ancuroci'máaj muá'ju'un a'íjci jime' i maj jéehua jajpuéjtij.

¹³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i xantáaru'uj ti tyí'íjtye' tijin:

—Áricuj jó'ra' ja'chej, a'yaa pu tye'mej je'ej paj períj tyá'antzaahuaj. Ti'ij a'yan tyaaté'exaa, aj pu'ij huarúj a'íjna i ti tyí'huüre' a'íjna jimi i xantáaru'.

Jesús pu tyáahuaj a'íjci i mu'nyáara' i Pedro
(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴ Aj pu'ij Jesús a'áa jo'mej jo'tij i Pedro ja'chej, a'áa pu'ij a'íj jo'tyoo a'íjci i mu'nyáara' i Pedro, a'aan pu jo'ojca'tyij i utáatzij japua, ajta jéehua puístaca'aj. ¹⁵ Aj pu'ij Jesús jajví' i muáca'ra'an jitze, ti'ij a'yan huaríj, aj pu'ij huarúj, ti'quij ájchej, ajta je'en huatyóochej ti'ij tyihuó'cue'tyej.

Jesús pu muí'caa tyú'huaaj i tyeítyee i maj tyí'cucui'
(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶ Ti'ij huaré'chuxarij, jéehua mu huaja'ráavi'tij i Jesús jimi a'íjma i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, a'íj pu'ij huo'ta'íj i tyiyáaru'uj maj iiráciinyej i tyeítyee tzajta', ajta néijmi'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj. ¹⁷ A'yaa pu tyu'ríj ti'ij aróo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías, i ti ará'tyeej tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “A'íj pu tyitacáa'ri'ri' i tiquee tú'ca'nyisti'raca'aj, ajta tyojo'tíi i tyaj jin tyí'cucui'ca'aj.”

A'íimaj i maj jaxie'va'ca'aj maj jamuán huaci'ca'an i Jesús
(Lc. 9:57-62)

¹⁸ Ti'ij Jesús huo'séj i tyeítyee i maj jéehua jimi ajtyáxiiriaca', aj pu'ij a'yan tyu'ta'íjtaca' maj antáciinyej után pujmua' i ti ja'alaguun jitze. ¹⁹ Aj pu'ij síij ti tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'íjta, a'íj pu ave're'nyej i Jesús jimi, ajta je'en a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj ajamuán jo'cha'canye'en jo'tij na'aj paj jooma'aj puá'mej.

²⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íimaj i arachuíjse, a'áa mu ja'chej jo'tij já'tyasta', majta i pína'see a'íj mu tyu'íto' jo'maj jáa'sacaa, nyajta nyáaj, i nyaj nyajta tyéviij jitze huanie'huaca', canu tyichí' i nyaj tzajta' huácutyij.

²¹ Ajtáhua'aj pu síij ti jamuán jo'chá'canya'aj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', naatá' nyej nyij anaquéej ja'vá'nan i táataj, aj nu nyij yeve're'nyesij nyej nyij ajamuán jo'cha'canye'en.

²² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en, miche' a'íimaj i muí'chítyee hua'vá'naxi'in i juxa'aj muí'chítyee.

Ti'ij Jesús jaatyápua'rij i áacaj

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³ Aj pu'ij i Jesús atyárraa i báarcuj jitze, majta a'íimaj i maj jamuán huacíj. ²⁴ Aj pu'ij tyámua' ca'nyiin jin tyu'tá' aacariaca' i jájtyij japua, ajta viváajma'aj tyúuta'hua'aj i jájtyij, a'íi pu'ij atyáxijrihua'aj i báarcuj jitze. Ajta a'íjna i Jesús tyáacusima'aj. ²⁵ Aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacíj jimi ajo're'nyej, mati'ij mij jaajístej, a'yaa mu tyaaté'exaa tíjin:

—¡Tavástara', tajapua huatányuuchij! ¡Tu'rij atyácu'isij!

²⁶ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—¿Ji'nye siaj sij huápu'ij tyi'tziinye'? Mua'aj siaj quee a'chu tyá'tzaahuatye'.

Ti'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij ájchej, ti'quij jaatá'ijmujri' i áacaj, ajta i jájtyij, aj pu'ij huatyápua'riaca' i áacaj, ajta naa oore' éenye'ej ta'raa i jájtyij. ²⁷ Jéehua mu je'ej tyo'taséj a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tíjin:

—¿Tyi'tanyí tyévira' pué'een a'mújna, mej mij ja'tzaahuatye' i áacaj, ajta i jájtyij?

A'íimaj i maj Gadara já'ma'can i maj tyiyáaru'uj hua' tzejta' séjria'ca'aj

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ Ti'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj után pujmua' jo'tij ja'alaguun, Gadara ti ja'ajtyáma'can, hua'puaj mu mij hua'antynájchaca' i maj tyiyáaru'uj hua' tzejta' séjria'ca'aj, a'áa mu ja'ráacij jo'maj i mu'ichityee já'ava'tacaa, aj mu mij jimi ajtyáxiiriaca'. Jéehua mu simuáruunyica'aj, a'íj pu jin quee i'riitaca'aj ti a'tíj ajo're'nyej a'íjna juyéjra' jitze, ²⁹ aj mu mij a'yan tyityeetyejíhuajraa tíjin:

—Capáj je'ej ta'uurej ityájma, muáaj mu paj yójra' pué'een i Dios. ¿Nyi a'íj jin mu po've'mej pej pij puéjtzij taatá'an? Capu eexúj atyojo're'nyej a'náj tyaj jajpuéetzij tá'ju'un.

³⁰ Meentyij a'ímuáj mue'tíj i tuíxuj mo'tyu'uj metye'entycua'áaj, ³¹ a'íi mu mij i maj tyiyáaru' hua' tzejta' ú'sejria'ca'aj, a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús tíjin:

—Típua'aj pataatamuáaritye'en taatá' tyej tyij mu tuíxuj tzejta' utyájrutyey.

³² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Séricuj.

Mati'ij mij iirácij, hua' tzejta' i tyétyacaa, aj mu mij hua' tzejta' utyájrupij i tuíxuj, mati'ij mij a'íimaj i tuíxuj jo'huáachajraa a'ájna jo'tij ja'ancátyee, mati'ij mij jájritze' ja'tyáavatzij, aj mu mij néijmi'i atyácuui.

³³ Majta a'íimaj i maj huá'siiria'ca'aj i tuíxuj a'íi mu huatóo'uj, mati'ij a'áa ja'rá'aj a chájta' aj mu mij tyu'taxájtaca' je'ej ti tyi'tíj huaríj, a'íj mu huo'té'exaa je'ej ti tyihuó'ruuj a'íjma i maj tyiyáaru'uj hua' tzejta' séjria'ca'aj. ³⁴ Mati'ij mij a'íimaj i maj a'áa jo'cháatima'caa, néijmi'i mu ave're'nyej i Jesús jimi, mej mij jamuán tyu'taxáj, a'yaa mu mij jéehua tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti jó'ra'nyij a'ájna.

9

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti quee tyéchavaaj

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

¹ Aj pu'ij Jesús atyájraa i báarcuj jitze, aj mu mij antacáj után pujmua', matí'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta' jo'tij a'ín jó'catyíi. ² Aj mu mij séecan a'tíj aje're'nyijtye ti quee tyéchavaaj a'íjci jimi i Jesús, a'íj pu japua áan újca'tyíi i utáatzij a'íjna i a'tíj, ti'ij Jesús huo'séj a'íjma i tyeítyee, aj pu'ij jáamua'reeri' tijn metyá'tzaahuatye', a'yaa pu'ij tyaaté'exaa a'íjci i ti tyí'cui' tijn:

—Nyiyóoj, huatyá'ca'nyej, pu'ríj i Dios tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itzee jimi.

³ Séecan mu mij i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta a'yan tyí'riá'mua'aj tijn: “Je'ej ti a'múu tyu'taxájtaca' je'ej pu pua'aj tyá'xaj i Dios.” ⁴ Ajta i Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej tyí'mua'ajcaa, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye siaj sij huápu'íj je'ej pua'aj tyí'mua'tzej mu jutzájta'? ⁵ ¿Tyí'tanyí quee jéetze' tyési', nyi nyej a'yan tyaaté'exaatye'en yee: “Pu'ríj i Dios tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itzee jimi”, na'ríj yee: “Ájchesij anchóoj mua' utáatzij”? ⁶ A'yaa nu nyij rinyij siaj sij jáamua'reej tijn a'íjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', ti ajta a'íjna jin antyúumua'reej íyan i cháanacaj japua ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee tyéjchevej tijn:

—Ájchesij, anchóoj mua' utáatzij, áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej.

⁷ Aj pu'ij ájchej a'íjna i ti tyí'cui'ca'aj, ti'ij ij jó'raa i juchéj. ⁸ Majta i tyeítyee i maj tyí'sejraca'aj je'ej ti tyí'tíj huarij, a'íi mu tyu'tátziin, majta je'en tyaatatyójtzi'rej i Dios a'íjci jime' je'ej ti a'ín tyihuo'tá' mej mij a'yan huárinij i tyeítyee.

Jesús pu jaatajé a'íjci i Mateo

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹ Aj pu'ij i Jesús jó'raa, ti'quij a'yee jo're'nyej ti'ij ij a'íj huaséj i a'tíj ti a'yan ántyapuaj tijn Mateo, a'úu pu je'rácatyíi u chí'táj maj tzajta' huá'íjva'ca'aj i maj tyí'tí'íjccaa. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Aj pu'ij i Mateo ájchej, ti'quij jamuán jó'raa. ¹⁰ Aj pu'ij a'yan tyu'ríj, matí'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij i Mateo ja'chej, ti'ij i Jesús tyí'cua'caj, aj mu mij jéehua ujo'vá'ju' i maj tyí'tyeyijve', majta séecan i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, matí'ij mij huatyára'saca' i méesaj jitze jamuán i Jesús, majta jamuán a'íjma i maj Jesús jamuán huacáj. ¹¹ Majta a'íjma i fariseos, matí'ij jaaséj je'ej ti rijcaa i Jesús, aj mu mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'íjma i maj jamuán huacáj tijn:

—¿Ji'nye een jin mu ja'mua maeestro tyí'cua'caa, ajta ya'caa hua' jamuán i maj huá'íjve' i maj tyí'tí'íjccaa, ajta hua' jamuán i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee?

¹² Ti'ij i Jesús a'yan tyihuo'namuajri', a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijn:

—A'íjma i tyeítyee i maj ajo're'nyinyii a'íjci jimi i ti tyí'hua'tacaa, capu juxie've' maj a'áa joojú'un i maj jí're'en, sulu a'íi mu ajo're'nyinyii i ti tyí'hua'tacaa jimi i maj tyí'cucui'. ¹³ Séricuj, siata'aj tyí'huóomua'tyej a'íjci jime' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti a'yan tijn: “A'yaa nu tyá'xie've' siaj hua'cu'vej i juxa'aj tyeítyee, canu jaxie've' siaj tyí'tíj

tyí'tuiiria'aj." Ji'nye canu nyáaj a'íjna jin mujo've'mej nyej nyij a'íjma huatájeevej i maj tyámua' een, sulu a'íjma i maj quee xá'pui' ricij.

A'íj mu jaata'íhuo'ri' je'ej maj tyityahuóo'itzi've'en

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴ A'íjma i maj Juan jamuán huací'ca'aj, a'íi mu aje're'nyej i Jesús jimi, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—It'yáj majta a'íjma i fariseos, jéehua tu ta'itzi've', ¿ji'nye mej mij quee a'yan tyúu'itzi've' i maj muéetzij jamuán huací'ij?

¹⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyiquij i'ríj maj juxaamuíjritya'aj i maj huatá'inyiihuaca' mej mij tyú'ye'esten, tipua'aj ooj hua' jamuán tyí'ye'estyaj i a'tíj ti huatyényeíhaca'? Ajta a'yaa pu atyojo're'nyesij maj já'vi'tin i a'tíj, aj mu mij i amíincustyamua' ju'itzi've'en, ji'nye capu che' aja'hua' i hua' amíincuj.

¹⁶ 'Capu a'tíj ja'ajtyá'cu'nya'puaj i cíixurij ti mí'ma'can, a'íjna jime' i cíixurij ti jájcuaj, ji'nye a'íi pu i cíixurij ti jájcuaj huatyátzu'taj ti'ij huatyájo'sinyi'huaj, aj pu'ij jéetze' va'tíj anasúutza'nyij ja'mej. ¹⁷ Camu majta nahuáj ti jájcuaj ucáto'sij i navíj limeetara' tzajta' ti racue'riíhuajmee, ji'nye i nahuáj pu jaatyásujtza'naxí'ij i navíj ti racue'riíhuajmee, aj pu'ij jó'vesij i navíj ajta i nahuáj. A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' maj ju'cájtó'nyij i navíj tzajta' ti jájcuaj a'íjci i nahuáj ti ajta jájcuaj, a'yaa pu éenye'que' tyo'táviicue'raj i ti juxa'aj tyi' jájcuaj.

A'íjna i íiti' ti tyí'cui'ca'aj ajta i yójra' a'íjci i Jairo

(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸ Óoche' pu tyihua'ixáatya'caj i Jesús ti'ij sáij jimi ave're'nyej, a'íi pu a'ín pu'éenye'ej i ti tyí'ijta i hua' tyeyúuj tzajta', aj pu'ij tyitunutaxij jimi i Jesús, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyiyóoj pu oochán huamuí', ajta tipua'aj muáaj mu pové'me'en pajta je'en ja'ajtamuárie'en, a'íi pu huatájuuritaj.

¹⁹ Jesús pu ájchej, ti'quij ujó'mej majta mu'uj ujó'ju' a'íjma i maj jamuán huacíj. ²⁰ Aj pu'ij íiti' ti arí tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti tyí'cui', a'íi pu huárita' aje're'nyej i Jesús, ti'quij ja'ajtamuáriej i máancajra'an i Jesús. ²¹ Ji'nye a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tijin: "Tipua'aj a'íj na'ajtamuárie'en i máancajra'an, tyámua' nu rinyij." ²² Aj pu'ij i Jesús ooré'nyeeriaca' ti'ij jaaséj i íitaj, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyiyóoj, che' ca'nyíjra'aj huataséjre'en mua' tzajta', a'íj paj jin huarúj i jin tyá'antzaahuaj.

Aj pu'ij huarúj a'íjna i íiti'.

²³ Ti'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'íjna i ti tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', aj pu'ij huo'séj i tyeítyee i maj tyí'ci'sitye', majta jéehua i tyeítyee juyiinyaca'aj, ²⁴ a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Xii'ráciinyij a'yújna, ji'nye capu muí'chij mu íjmue'esti', sulu tyácusij pu'uj.

Aj mu mij jaatya'atzájraa a'íjci Jesús a'íjci jime' je'ej ti tyu'taxájtaca', ²⁵ ajta a'íi pu hui'rá'ityaca', aj pu'ij utyájrurij jo'tij jo'ojcá'aj a'íjna i íjmue'esti', ti'quij ja'náavi' muáca'ra'an jítze, aj pu'ij a'íjna i íjmue'esti' ájchej. ²⁶ Ti'quij néijmi'que' huámua'reeri'huaca' jo'maj jo'cháatima'caa je'ej ti tyi'tíj huaríj.

Jesús pu hua'puácaa tyú'huaaj i maj arácucu'un

²⁷ Tí'ij Jesús a'áa ja'rájraa, mahua'puaj mu jaatavén i maj arácucu'un, a'yan metyitye'entyijíihuaaj tíjin:

—Tá'ancu'vaxi' ityájma muáaj mu paj yójra' pué'een a'íjci i David.

²⁸ Tí'ij Jesús utyájrurij u chi'táj, aj mu mij jimi ave're'nyej i maj arácucu'nyijmee, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi setyá'tzaahuatye' nyaj tyaja'muahuaatye'en?

Mati'ij mij a'yan tyityaatanyúj tíjin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna tavástara'.

²⁹ Aj pu'ij i Jesús hua'rámuarie'xij i hua' jüise' jitze, ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Che' a'yan tyá'ra'nyij je'ej siaj seríj mua'aj tyá'antzaahuaj.

³⁰ Aj mu mij atanyéjnye'riaca' i maj hua'puaj. Ajta i Jesús jéehua pu a'yan tyihuo'tá'ijmuejri' tíjin:

—Caxu a'tíj ixaatye'ej je'ej siaj tyityaarúj.

³¹ Ajta mati'ij jo'cáj, a'íi mu huatyóohuij maj néijmi'que' jaataxáj je'ej ti i Jesús tyihuó'huaa.

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti quee tyo'rí'riaajca'aj

³² Mati'ij iiraju'caj i maj arácucu'nyijma'caa, séecan mu tyévij aje're'nyijtye ti tyiyáaru' tzejta' séjria'ca'aj a'íj pu jin quee tyo'rí'riaajca'aj a'íjna i a'tíj. ³³ Aj pu'ij Jesús jaatamuárij i tyiyáaru' ti tzejta' ú'sejria'ca'aj, tí'quij huatái'riitariaca' ti tyu'taxáj a'íjna i ti tyí'cui'ca'aj. Majta a'íimaj i tyeítyee, jéehua mu huatóotyamua'vej, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tíjin:

—Catu a'náj a'yan tyi'tíj tyu'séj iye'ej Israel ti putyí'ricij.

³⁴ Majta a'íimaj i fariseos, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tíjin:

—A'íjna i Jesús, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyihua'íjtye' i tyiyáaru'uj a'íj pu jin pújoorej tí'ij huo'tamuáritye'en.

Jesús pu hua'ancu'vajxi i tyeítyee

³⁵ Jesús pu néijmi'que' jo'chá'canya'aj tí'ij na'aj tyi'chájta'najmee ajta néijmi'que' jo'maj cii mana'aj tyityojo'cháatima'caa, tyihua'mua'tyáaj i hua' tyejúuj tzejta'. A'íj pu huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios i ti néijmi'que' tyí'íjta, ajta néijmi'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj, nusu i tíquee hua'ca'nyisti'raca'aj. ³⁶ Tí'ij huo'séj i tyeítyee, jéehua pu hua'ancu'vajxi, jí'nye jéehua mu jajpuéjtzica'aj, majta juxaamuijritya'ca'aj, a'yaa mu éenye'ej mati'ij i cánya'xii ti quee a'tíj huá'siire'. ³⁷ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íijma i maj jamuán huacáj tíjin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna maj jéehua i tyeítyee séejre', majta i maj hua' jimi tyí'muijhuacaa camu mui'ij. ³⁸ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've', siaj jaatá'huavii a'íjci i tavástara' tí'ij hua're'vi'tíxi'in i maj tyí'muijhuacaa mej mij huá'ajsiire'en i Dios jimi.

10

Jesús pu hua'vá'jajpuaxij a'íijma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

¹ Aj pu'ij Jesús huo'tajé a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta huo'ta' mej mij jaayi'tihua'an maj huo'tamuáaritye'en i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séjre' i tyeítyee, ajta mej mij tyi-huó'huaatye'en i maj tyí'cucui', nusu i tiquee huá'ca'nyisti'.

² A'yaa mu ántya'ruj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i Jesús ti hua'antíhuoj. Anaquéej pu i Simón huatajé, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin Pedro, ajta je'en a'íjci i ihuáaria'ra' i Simón i ti a'yan ántyapuaj tijin Andrés, ajta je'en a'íjci i Santiago, ajta i ihuáaria'ra' i ti a'yan ántyapuaj tijin Juan, i maj yójmua'mua' pué'een a'íjci i Zebedeo, ³ ajta a'íjci i Felipe ajta i Bartolomé, ajta a'íjci i Tomás, ajta i Mateo, i ti huá'jijva'ca'aj a'íjma i maj tyí'ti'ijcicaa, ajta a'íjci i Santiago, a'íin ti jayjóoj i Alfeo, ajta a'íjci i Tadeo, ⁴ ajta je'en a'íjci i Simón i ti a'íjma jitze ajtyáma'can i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijin cananeo, ajta a'íjci i Judas i ti a'yan tye'entyimu'tacaa tijin Iscariote, a'íi pu a'íin pué'een i ti avlietzij jin tyu'tátuii a'íjci i Jesús.

Jesús pu huo'ta'ityaca' a'íjma i maj jamuán huacj maj jaariá'xaj i Dios nyuucacaj

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵ Jesús pu huo'ta'ityaca' a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

—Caxu a'áa jo're'nyinyiica'an jo'maj jo'cháatimee i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, caxu siajta utyáru'piche'en chájta'naj jitze jo'maj ja'chej i maj Samaaria jitze ajtyáma'can, ⁶ sulu siajta a'íjma jimi ujó'ju'un i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'yan een mati'ij i cánya'xií maj jo'vátzij. ⁷ Siata'aj a'íjma jimi ujó'ju'un siaj sij huo'té'exaatye'en ti arí atyojo're'nyesij a'náj ti i Dios tyu'ta'íjta'íiyan i cháanacaj japua. ⁸ Siata'aj tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui', siajta huo'tájuuritye'en i maj huácuij, siajta tyihuó'huaatye'en a'íjma i maj tyí'cucui' a'íjci jime' i maj a'yan jatamuá'muaj tijin léepraj, siajta huo'tamuáaritye'en i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítyee. Mua'aj xu quee tyu'nájchitaca' i siaj ja'ancuriáa' siaj sij tyihuó'huaatye'en; a'íj xu jin quee huá'jijve'ej.

⁹ Caxu siajta tyi'táj a'aj tipua'aj ooroj, nusu pláataj, nusu túmii, ¹⁰ caxu áto'rij pijca i siaj jin huatyóohuúire'en i juyéj jitze. Caxu hua'puácaa tyí'choocaj i tyúusiicu', nusu i ca'quéj, caxu siajta i tyáxu'uj choocaj, ji'nye a'yaa pu tyí'xa'pui' maj tyáacue'tyej a'íjci i ti tyí'muarie'.

¹¹ 'Siati'ij chájta'naj jitze mu' ja'rá'astij aj xu sij séej huáhuoonyij i tyévij ti tyámua' tyi'tyúucha'ij, a'íj xu sij jimi huatyá'itzeere'en a'chu siaj á'tyeeren a'ájna a'chájta'. ¹² Siati'ij u'tyájrutyey u'chi'táara'an, siahuo'tatyójtje' i maj aja'chej. ¹³ Tipua'aj tyámua' naa metyajamaatyéjeevej, che' a'yan eenye' je'ej siaj seríj tyihuo'tatyójtjej, na'rúij mequee tyámua' tyajamaatyéjeje caxu mua'aj tyi'táj jo'riésij. ¹⁴ Ajta tipua'aj mequee jamuaatxié've'en, nusu mequee já'muanamuajracuj, aj xu sij iíraci'nyey i hua' chi'táj, nusu i chájta'naj jitze, siajta jaatáca'tzij i juca'quéj ti'ij cáaxij i chuéj. ¹⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', ti a'ájna xicáara' ti jitzán i Dios huá'xijtye'en a'íjma i tyeítyee, jéehua pu jéetze pué'etzij huo'tá'sij, quee a'íjma i maj ará'tyeej a'áa já'chajca'aj a'ájna a ti a'yan tyaja'rátyapuaaca'aj tijin Sodoma, ajta a'ájna a Gomorra.

Je'ej maj tyi'táj jin ty'a'ajpuéetzij muá'ju'un

¹⁶ 'Cási' mua'aj, nyáaj nu mua'ajmaj a'yan tyajamuaata'ityij tí'ij cánya'xií hua' tzajta' i tyeítyee i maj a'yan já'mua'uurej matí'ij íra'vej i maj tyí'tyaci'macaa. A'íj xu jin tyámua' metyityoomuámua're'ej matí'ij i cú'cu'see, siajta a'yan tyi'tyamuá'ajcaantaj matí'ij i cú'cu'see. ¹⁷ Tyámua' xu tyityahuóocha'íin, jí'nye mua'ajmaj mu tyu'tátuiire'sij a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, mej mij a'íimaj jamuaatyávaxi'ín, ¹⁸ majta mu jamua'vi'tin i tajtúhuan jimi, na'ríuj a'íjci jimi i rey, a'íjci jime' siaj tyí'huíire' nye jitze ma'can, aj xu sij nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en, siajta a'yan cha'taj tyihuo'té'exaatye'ej a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. ¹⁹ Ajta matí'ij jamuá'anvi'táj a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, caxu tyí'mua'ajcaj yee je'quij tyetyu'taxájtaj, na'ríuj tyi'táj siaj nyúucarira' jin tyu'taxáj, jí'nye tí'ij a'yan tyajá'mua'uuriaj, Dios pu jamuaatá'sij je'ej siaj ye'ej tyu'taxáj. ²⁰ A'íj xu jin quee mua'aj a'íin pue'éenye'ej xá'ju'un i siaj tyihuo'té'exaatye'ej, sulu a'íi pu i júuricama'ra' i Dios jamuaatá'sij je'ej siaj ye'ej tyu'taxáj.

²¹ 'Majta a'íimaj i maj ju'ihuáamua', a'íi mu huá'cui'nyij i ju'ihuáamua', ajta i hua' huásimua' a'íi mu majta je'ej pua'aj huá'uurej i juyójmua', majta a'íimaj i hua'yojmua' a'íi mu majta je'ej pua'aj huá'uurej i juhuásimua', aj mu mij tyúucui'sij. ²² Majta néijmi'i i tyeítyee i maj yan séejre' i cháanacaj, a'íi mu jamuájcha'íiria'aj muá'ju'un a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'astjire', ajta a'íjna i tí tyo'táviicue'raj 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej, Dios pu japuan huatányuusij. ²³ Matí'ij je'ej pua'aj já'mua'uurej i chájta'naj jitze, siata'aj jiyé'tzin íiraci'nyey, siaj sij séej chájta'naj jitze jó'ci'nyey. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', siatí'ij siooj yajó'jujhua'nye'en séej siajta séej jitze i chájta'naj aj nu nyij nyáaj i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca' yava'cányesij.

²⁴ 'A'íjna i tí tyihuá'mua'tyej, jéetze' pu juxie've' quee a'íimaj i maj tyúumua'tyej, ajta a'íjna i tí tyé'ijtye', jéetze' pu juxie've' quee a'íjna i tí jahuíire'. ²⁵ A'yaa pu tyúuxie've' tí a'íjna i tí tyúumua'tyej, a'yan cha'tána'aj eenye' tí'ij i tí tyá'mua'tyej, ajta a'íjna i tí tyí'huíire', che' a'yan cha'tána'aj eenye' tí'ij a'íjna i tí tyé'ijtye'. Jí'nye a'yaa mu meríj jaatamua'aj a'íjci i tí aja'chej tíjin: "Beelzebú i tí tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'uj", ¿nyí mequee jéetze' je'ej pua'aj tyihuo'taxájtaj a'íjma i maj jamuán aja'chej?

A'íjna i tyaj jatzíinya'aj

(Lc. 12:2-9)

²⁶ 'A'íj xu jin quee huá'tzi'nye'ej i tyeítyee. Jí'nye je'ej maj tyi'táj jin ricij avíutzij jime', a'íi pu huataséjre'sij, nusu je'ej maj tyi'táj tyi' avaa' a'íi pu ajta mua'reeri'huan. ²⁷ Tyi'táj nyaj tíca'riste' já'mua'ixaatye', siata'aj tújca jaataxáj, ajta i nyaj avíutzij jin já'mua'ixaatye', ca'nyíin xu jin jaataxáj, áan xu ímuáj jo'tyúuj i juchi'ij japua. ²⁸ Caxu huá'tzi'nye'ej a'íjma i maj juxa'aj tyeítyee cui'caa, jí'nye camu jaayí'tin maj i ja'mua júuricamej huajé'caj, sulu siata'aj a'íj pu tyú'tzi'nye'en i Dios i tí jaayí'tin tí ja'antypuá'ritye'en mu ja'mua júuricamej, ajta jaayí'tin tí ja'antypuá'ritye'en mu já'muajuuricamej i tiéj jitze tíquee a'náj já'mui'nyij.

²⁹ '¿Nyij mequee a'yan tyityá'najchi mu pína'see a'chu séej túmii mahua'puaj? Ajta a'íjna i ja'muavástara' a'íi pu huá'cha'ij a'íjma i pína'see, capu ij síij mui'nyij i pína'aj tipua'aj a'íin quee a'yan tyu'taxáj.

³⁰ Ajta mua'ajmaj Dios pu jamua'reej a'chu siaj pua'mácan ava'cipuaj sñij ajta sñij. ³¹ A'ij xu jin quee tyí'tziñnye'ej jéetze' xu mua'aj juxie've' i Dios jimi mequee i pína'see.

(Lc. 12:8-9)

³² 'Típua'aj a'tij a'yan tyinaataxáj hua' tzajta' i tyeítyee ti nyéetzij ná'astijre', a'yaa nu nyajta nyáaj tyaataxájta a'ijci jimi i nyavástara' tajapuá ti já'sejre' ti a'ñin xá'pu' huaríj, ³³ ajta a'ijna i ti naatyáhue'taj hua' tzajta' i tyeítyee, a'yaa nu nyajta nyáaj tyeetyáhue'taj nyajta a'yan tyaataxájta a'ijci jimi i ti nyavástara' tajapuá ti já'sejre' nyaj quee jamua'tyej.

Tyeítyee mu jé'ta' huacíj a'ijci jime' i Jesús

(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ 'Caxu a'yan tyí'mua'ajcaj nyaj a'ijna jin mujo've'mej mej mij tyámua' yan tyí'tyechajcaj i cháanacaj japua, canu a'ijna jin mujo've'mej mej mij juxáahuaj yan séjre'ej, sulu mej mij jé'ta' huacíñnye' a'ijci jime' je'ej nyaj ricij. ³⁵ A'ij nu jin mujo've'mej mej mij i hua' yojmua' huatyóochenyij maj huo'tanyó'si'tye'en i juhuásimua', ajta a'ijna i ti íjmue'esti', a'ñi pu ajta jaatyényo'si'tye'ej i junáanaj, ajta a'ijna i íiti' ti arí tyimú' ti íiti', a'ñi mu majta huatónyo'si'tye'ej, ³⁶ a'ij mu jin tyuucha'ñire'ej muá'ju'un i jutyétyeristyamua' jamuán.

³⁷ 'A'ijna i ti jéetze' jaxie've' i jutáataj, nusu i junáanaj quee nyéetzij, capu a'yan tye'tyévijtye' ti nyéetzij jimi huatyá'itzeere'en, ajta a'ijna i ti jéetze' jaxie've' i juyóy ti tyáati', nusu ti íiti', quee nyéetzij, capu ajta a'yan tye'tyévijtye' ti'ij nyéetzij jimi ajtyáma'cantaj, ³⁸ ajta a'ijna i ti quee jaxie've' ti'ij jajpuéjtzij, nusu maj i tyeítyee je'ej pua'aj tyaaxáj, na'ríij típua'aj huámui'nyij i cúruuj jitze, capu jatyévijtye' ti'ij nye jitze ajtyáma'cantaj já'ra'nyij. ³⁹ A'ijna i ti jéehua tyúumua'riitye' ti'ij quee huámui'nyij, a'ñi pu mui'nyij, ajta a'ijna i ti huatóoa'an ti huámui'nyij a'ijci jime' ti nye jitze ma'can tyihua'ixaatye', a'ñi pu júurij ta'mej jusén jime'.

I maj jamue'tin a'ñimaj i maj tyá'tzaahuatye'

(Mr. 9:41)

⁴⁰ 'A'ijna i ti tyámua' tyajamuaatyéjeevij i juchéj, a'ñi pu ajta nyéetzij tyámua' tyinaatyéjeevij, ajta a'ijna i ti nyéetzij tyámua' tyinaatyéeeje, a'ij pu ajta tyámua' tyu'tyéeeje i ti unyojo'ta'ityaca'. ⁴¹ Ajta a'ijna i ti tyámua' tyetyéeeje a'ijci i ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, a'yaa pu cha'tána'aj tyá'ci'tyij i Dios jimi ti'ij ajta tyá'ci'tyij a'ijci i ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, ajta a'ijna i ti séej tyámua' tyu'tyéjeeveje i ti tyámua' tyi'tyuúcha'ij, a'yaa pu cha'tána'aj tyá'ci'tyij i Dios jimi ti'ij ajta tyá'ci'tyij a'ijci i ti tyámua' tyi'tyuúcha'ij. ⁴² Ajta a'tij ti na'aj ti cñi i jájtyij tyaatá'an i séej i tyévi'ij ti nye jimi ajtyáma'can, tyij ajta quee va'cán jin nye jimi tyi'tyéjeevee, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'ñin ajta tyi'tij ancuriáa'sij i Dios jimi.

11

A'ñimaj i ti huojo'ta'ityaca' a'ijna i Juan i ti huá'ñiraca'aj

(Lc. 7:18-35)

¹ Ti'ij Jesús jaatapuá'citaca' ti tyihuo'ixaaj a'ñimaj i maj jamuán huacíj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, aj pu'ij jó'raa, ti'ij ij a'yee

jo're'nyej i chájta'naj jitze, ti'ij tyihuo'mua'tyiej ajta tyihuo'ixaatyee'en i tyeítyee.

² Ajta a'íjna i Juan i ti eetyánami'huaca'aj, a'íi pu jáamua'reeri' je'ej ti i Jesús rijcaa. Aj pu'ij séecan huata'ítyaca' i maj jamuán huací'ca'aj ³ mej mij a'yan tyiyo'ta'íhuo' a'íjci i Jesús típua'aj a'íin pué'eenye' i Ciríistu', nusu a'yan tyuuxié'va'caj mej mij séej huacho've'en.

⁴ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Séricuj, siata'aj jaaté'exaatyee'en a'íjci i Juan je'ej siaj tyi'tíj tyí'sej ajta je'ej siaj tyi'namuaj. ⁵ Siata'aj jaaté'exaatyee'en maj meríj atanyéjnye' i maj aracúcu'nyijma'caa, majta meríj rácijci'nyive' i maj quee rácijci'nyive'ej, majta a'íimaj meríj huarúj i maj tyí'cucui' a'íjci jime' i maj cá'atzaj i juhué'ra' jitze, majta i maj nácuxie'ejma'caa meríj iityanamuáarajmee, majta meríj huatájuuriaca' i maj meríj huácui'ijcaa, majta i maj quee je'ej tyéejviicue' mu'ríj jáanamua'jri' i nyúucaria'ra' i Dios. ⁶ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i a'tíj ti quee juhuárita' huaré'yi'ij nye jimi a'íjci jime' ti quee che' tyé'viicue'.

⁷ Matí'ij a'íimaj jo'cá'j i maj Juan jamuán huací'ca'aj, Jesús pu huatyóochej ti tyihuo'ixaatyee'en i tyeítyee a'íjci jitze ma'can i Juan, a'yan tijin:

—¿Tyi'tanyí usio'tyéesej a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj? ¿Nyiquij i huíinyij usio'tyéesej áacaj ti jaariá'tuuxij? ⁸ Na'ríij sequée, ¿tyi'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyi a'tíj sio'tyéesej ti naa eenye'en tyí'chaan? Mua'aj xu a'yan tyá'mua'reej maj a'íijma i maj naa eenye'en tyí'chaan, a'úu mu ja'chej i hua' chi'táj i rey. ⁹ Arí típua'aj sequée a'yan huaríj, ¿ji'nye siaj sij a'áa ja'tanyéj? ¿Nyi a'íjna usio'tyéesej a'tíj ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj? A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'íj xu ujo'tyéesej i Juan i ti ajta jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee quee síj ti ajta a'íjna jin tyi'tyéjvee ti Dios jitze ma'can tyihuo'ixaatyee'en. ¹⁰ Juan pu a'íin pué'een i ti ja'xaj i yu'xarij jitze a'yan tijin:

Nyáaj nu séej huata'ítyij ti anaquéej huama'aj ja'mej ti'ij tyámua' tyú'uurej a juyéj jitze.

¹¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyee' tzáahuatyí'ra'aj jime', hua' tzajta' i tyeítyee i maj yan séejre' i cháanacaj japua, capu a'tíj a'náj tye'entyájrurij tyi'tíj jime' ti jéetze' ve'éj quee i ti jin tyi'tyéjvee a'íjna i Juan, ajta a'íjna i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee a'íjna i a'tíj quee a'íjna i Juan.

¹² Ti'ij na'aj tyu'séjrej a'íjna i Juan, ya ti je're'nyej, tyeítyee mu jéehua tyí'tyese' mej mij utyájrutyey jo'tíj i Dios já'sejre', majta i maj jéehua uhuácaca'nye' a'yaa mu tyá'xie've' maj néijmi'i tye'entyipua'rityee'en tajapua' ti tyejé'sejre'. ¹³ Néijmi'i i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ajta i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', néijmi'i mu jaataxájtaca' je'ej ti i Dios tyí'ijta íyan i cháanacaj japua, majta móoj a'yan tyá'xajtaca'aj 'asta na'aj quee huataséjre a'íjna i Juan, ¹⁴ ajta típua'aj a'yan setyityóoca'nyej siaj tyá'antzaahuatye'en, a'íjna i Juan a'íi pu a'íin pué'een i ti juxie've' ti ya uvé'nyej a'íjna i ti a'yan ántyapua'j tijin Elías. ¹⁵ Majta a'íimaj i maj iityanamuáarajmee, miche' tyámua' tyáanamua'j.

¹⁶ '¿Ji'nye nyana'aj tyihuo'taxá'j je'ej maj een i tyeítyee ijíj maj yan huacháatimee? A'yaa mu een matí'ij i ti'ríj i maj véjri' ja'ajtyj jo'maj

tyajá'toj, i maj hua'tyéji'vii i séecan a'yan tijin: ¹⁷ "Tyetyu'táci'sityej, siajta mua'aj caxu tyu'tyéenyej; tyajta tu tyu'táchuuiacaca' tyataxamúuritya'aj, siajta mua'aj caxu huatóoxaamujri." ¹⁸ Ji'nye ti'ij i Juan yan uvé'nyej, i ti ju'ítzi'va'ca'aj, ajta quee jaya'caria'aj i nahuáj; a'yaa xu sij tyaataxájtaca' ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj. ¹⁹ Ajta je'en a'ñn yan uvé'nyej i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', tiquee a'yan tyúu'ítzi've', ajta jaya'caa i nahuáj, mua'aj xu sij a'yan tyaaaxájtaca' tijin huápui'ij pu tyí'cua'caa, ajta jaya'caa i nahuáj, ajta huá'jaahuatye' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ajta i maj huá'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaa. Ajta a'ijna i ti jin Dios néijmi'i tyu'yí'tin, a'ñ pu huataséjre'sij.

Je'ej maj tya'ajpuéetzij muá'ju'un i maj a'áa jo'cháatimee i chájta'naj jitze jo'maj quee tyajá'tzaahuatye'
(Lc. 10:13-15)

²⁰ Aj pu'ij Jesús huatyóochej ti'ij hua'ajtyá'xi'in a'ñjma i tyeítyee i maj a'áa jo'cháatima'caa jo'tij arí jéehua tyojo'muárie'ca'aj mej mij tyámua' tyo'taséj, ji'nye camu huatyóohuij maj seequéj tyú'mua'tyij. A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

²¹ —Che' je'ej tina'aj ja'mua jimi mu siaj Corazín ja'chej. Che' je'ej tina'aj ja'mua jimi mu siaj Betsaida ja'chej. Ji'nye tipua'aj a'yan cha'taj nyana'aj tyu'muárie'nyiiiche' a'ájna a Tiro, nyajta a'ájna a Sidón, a'yájna je'ej nyaj nyeríj huaríj ja'mua jimi, a'ñ mu meríj tya'antzáahuatye'nyijche' i Dios jimi, metyu'tuu'únyirán majta nasíj ahuohuáatya'xi'in. ²² A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'yan tye'mej ti'ij atyojo're'nyej a'náj ti i Dios huá'xijtye'en, jéetze' xu mua'aj jajpuéetzij xá'ju'un mequee a'ñmaj i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Tiro majta a'ájna a Sidón. ²³ Siajta mua'aj mu siaj Capernaúm jo'cháatimee, ¿nyi a'yan setyityóomuajtye ti i Dios jamuaatá'sij siaj sij tajapua' ja'séeria'aj xá'ra'nyij? Caxu xaa nyu'uj, Dios pu puéjtzij jamuaatá'sij, a'áa xu jo'tyá'itzeere'en jo'tij ja'tyácun ajta quee ámiteere' a'chu ti ajo'cátyee. Ji'nye tipua'aj a'yan cha'taj nyana'aj huárinyiiche' a'ájna a Sodoma je'ej nyaj nyeríj tyu'muáriej ja'mua jimi, a'ñ pu ooj i chájta'naj yeséeria'cajche' ijíj. ²⁴ Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin ti'ij a'ájna tyojo're'nyej a'náj ti i Dios huá'xijtye'en a'ñjma i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, mua'aj xu jéetze' jajpuéetzij xá'ju'un mequee a'ñmaj i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Sodoma.

Musio'vá'ju' nye jimi siata'aj huóoso'pe'en
(Lc. 10:21-22)

²⁵ A'ájna xicáara' jitze Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Muáaj mu paj nyavástara', i paj tyí'ijta u tajapua', pajta íyan i cháanacaj japua, muéetzij nu tyí'muatyojtzi're', ji'nye muáaj paj huo'ta' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij je'ej ti een a jimi, a'ñmaj i maj quee óotzaahuatye', pajta quee huo'ta' maj yo'itéej muá'ra'nyij a'ñmaj i maj támua'rej, majta i maj jéehua tyojo'ítej. ²⁶ A'yaa pu tyi'ja'yájna nyavástara', a'yaa pu muéetzij tyimua'ránajchaca'.

²⁷ Néijmi'i pu tyinaatáuii a'ájna i nyavástara'. Capu a'tíj tyámua' tyí'nyamua'tyiej je'ej nyaj een, sulu a'ñ pu'uj i nyavástara', capu ajta a'tíj tyámua' tyá'mua'tyiej i nyavástara', sulu nyáaj i nyaj yójra' pué'een nyáaj nu xaa jamua'tyiej, majta a'ñmaj i maj a'yan tyina'ránajchi mej mij jáamua'tyij. ²⁸ Siata'aj nye jimi mujo'vá'ju'un néijmi'i mu siaj

cua'naj a'íjci jíme' i siaj jahuoo siaj tyámua' tyaatá'an i Dios, siajta a'íjci jin tyí'tyese' siaj néijmi'i jin ja'rá'astijre'en, nyáaj nu jamuaatá'sij siaj sij huóoso'pe'en. ²⁹ Siata'aj tye'entyájrutyej a'íjci jíme' i nyaj jin tyajá'mua'íjcatye', siajta nye jimi tyi'huóomua'tyej, ji'nye nyáaj nu muá'ajcan, nyajta quee á'nyatzaahuatye', nyáaj nu nyij jamuaatá'sij siaj tyámua' huárinyij i jutzájta'. ³⁰ Ji'nye capu muá'rie'rij siaj a'yan huárinyij je'e'j nyaj tyajamuuaatá'íjtye'sij, ajta i nyaj jin tyajá'mua'íjcatye', capu ajta muá'rie'rij siaj sij a'yan huárinyij je'e'j nyaj tyá'xie've'.

12

Mati'ij a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj ja'antyítzaanaxij i tyeríicuj ti antyimuéeye'ejme

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

¹ Ajta a'ájna imuáj Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jé'ta' i ví'ra'aj tzajta', a'aj pu putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán juso'pii. Majta i maj jamuán huacíj, a'íi mu meríj jéehua tajcuca'aj aj mu mij huatyóohuij maj jí'íjtzanaxi'in i tyeríicuj jatze', majta je'en jajci'májraa i jatzíj. ² Majta i fariseos, mati'ij huo'séj maj a'yan rijcaa, aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Cási', huo'séj je'e'j maj ricij mu maj ajamuán huací'ij, a'yaa mu ricij je'ej ti quee tyí'rij ti a'tíj a'yan rijcaj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pe'.

³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—¿Nyi sequée a'náj jo'íjve'j i yu'xarij jitze je'e'j ti huaríj a'ájna i David tí'ij huataí'cuataca', majta i maj jamuán huací'ca'aj? ⁴ A'úu pu jo'tyájrurij u tyeyúuj tzajta', i ti chí'ra'an pué'een i Dios, ajta je'en jáacuaj a'íjci i páan i maj Dios huatámu'vejrij, majta i maj jamuán huací'ca'aj, a'íi mu majta jáacuaj, ma'ajta a'íjci i páan a'íi mu'uj jacua'caa i puariíj. ⁵ ¿Ca' sequée a'náj jo'íjve'j je'e'j ti tyo'yú'xaca' a'ájna i Moisés, maj a'íimaj i maj tyityetyúu'pu' u tyeyúuj tzajta', a'íi mu quee juso'pii a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pe'? ⁶ A'yaa nu tyajá'mua'íxaatye', ti síij ya ja'mua jimi séejre' ti jéetze' juxie've' mequee a'íimaj i maj tyityetyúu'pu' i tyeyúuj tzajta'. ⁷ Caxu a'tzúj yó'itej je'e'j ti huatóomua'aj a'ájna ti a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti jíme' Dios jaataxájtaca' ti a'yan tijin: “A'yaa nu tyá'xie've' siaj jujímua'aj óocu'vej, canu jaxie've' siaj tyi'tíj mu'vejritaj.” Tipua'aj seyo'itée xá'ra'nyiche', caxu a'yan tyihua'xáatzi'ranche' a'íijma i maj quee tyi'tíj jin ootyá'ítzee. ⁸ A'yaa pu'ij, nyáaj i nyaj nyajta tyé'vij jitze huanie'huaca', nyáaj nu nyajta a'íjci jin antyínyamua'ree i xicáara' a'náj maj jitzán juso'pe'.

Jesús pu séej tyú'huaj ti ciyáaxara'ca'aj i jumuáca' jitze

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹ Aj pu'ij Jesús jó'raa, tí'quij a'úun jo'tyájrurij u tyeyúuj tzajta'. ¹⁰ A'úu pu síij jo'tyávaaca'aj ti ciyáaxara'ca'aj i jumuáca' jitze, majta i fariseos i maj a'úun je'ru'uuca'aj, a'íi mu jahuoo'ca'aj je'e'j maj tyi'tíj jin tyaaxájtzi' i Jesús, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi'quij i'ríj tyej tyáahuatye'en séej i ti tyí'cui' a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pe'?

¹¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Tipua'aj a'tíj séej cánya'aj tyí'ciitzi'j, ajta je'en i cánya'aj atyéjvetyij jo'tíj ja'tyácun a'ájna mati'ij pua'aj juso'pe', ¿nyiquee ujo'ma'aj ta'mej tí'ij

je'tajáj? ¹² Ajta i tyéviy pu jéetze' tyí'huüre' quee i cánya'aj. A'íj pu jin i r'íj ti a'tíj tyí'tíj jin xá'pui' huáriníyij a'ájna xicáara' mati'íj pua'aj juso'pe'.

¹³ Aj pu'íj i Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti ciyáaxara' i jumuáca' jitze tijin:

—Huatátzaaraj mua' muáca', aj pu'íj a'íjna i tyáati' jaatátzaaraca' i jumuáca', aj pu'íj huarúj, a'yaa pu éenye'ej ja'raa ti'íj i s'íj i muáca'ra'an. ¹⁴ Mati'íj mij iirácíj a'ímaj i fariseos, aj mu mij huatyóohuij maj jaaxá'pui'intare'en je'ej maj ye'ej huáriníyij mej mij jaajé'caj i Jesús.

Je'ej ti s'íj anaquéej tyataxájtaca' a'íjci i Jesús

¹⁵ Ti'íj i Jesús jáamua'reeri' je'ej maj tyaaxá'pui'intarej, aj pu'íj iirájraa, majta jéehua i tyeítýee jamuán jo'cíj. Ajta i Jesús pu néijmi'caa pu tyú'huaaj i maj tyí'cucuí'ca'aj, ¹⁶ ajta a'yan tyihuá'íjmuejraca'aj maj quee jéjrista' jaxajta a'tíj ti puíríciy. ¹⁷ A'yaa pu tyu'ríj ti'íj aróo'astej je'ej ti jájcuaj imuáj tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías, i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tijin:

¹⁸ A'íi pu a'ín pué'een i ti nyahuüre', i nyaj ja'antyíhuoj, i nyaj jéehua jaxie've', nyajta jitzán nyetyamua've'.

Nyajúuricamej nu jimi huatyátoosij, a'íi pu'íj tyámua' tyihuo'tyéjeevij a'íjma i maj séej chuéj japua jo'cháatimee.

¹⁹ Capu a'tíj je'ej tyi'jéevej ja'mej, capu ajta jíihuaj ja'mej, camu janamuajran ti tyi'xáataj ja'mej a'ájna a cáayej jitze.

²⁰ Capu jéetze' puéjtzij huo'ta'sij i maj huápuí'íj jaapuéjtzitarej, capu ajta huá'cui'nyij a'íjma i maj quee che' tyé'viicue',

sulu a'íi pu hua' japua huatányuusij ajta a'íjna jin tyu'tyámue'tij i ti naa een.

²¹ Majta i tyeítýee i maj yan séejre' i cháanacaj japua, néijmi'i mu jimi tyi'íjchó've'.

Mati'íj i Jesús jitze tyo'opuá'rij
(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²² Mati'íj mij séej uja'ráavi'tíj i Jesús jimi ti tyiyáaru' tzaajta séjria'ca'aj, a'íj pu jin quee atányeerica'aj ajta quee tyo'ríriajca'aj a'íjna i a'tíj, aj pu'íj i Jesús tyáahuaj ti'íj ij atányeerica', ajta tyo'ríriáaj ja'raa. ²³ Néijmi'i mu i tyeítýee tyámua' tyo'taséj, a'yaa mu mij tyúu'íhuo'raca'aj tijin:

—¿Nyiquij a'múu a'ín pué'een i yójra' i David?

²⁴ Majta i fariseos mati'íj a'yan tyihuo'namuajri', a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'mújna mu a'tíj Beelzebú pu jitze aróoca'nyej, ti'íj huo'tamuárite'en i tyiyáaru'uj, ji'nye Beelzebú pu tyihuá'íjtýe' i tyiyáaru'uj.

²⁵ Ajta i Jesús, a'íi pu jamua'reerica'aj je'ej maj tyí'mua'ajcaa, aj pu'íj a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Típua'aj i maj séej chuéj japua já'ma'can jé'ta' muáciinyej, a'íi mu huatóonyo'si'tye'ej, ajta i maj a'áa ja'chej camu che' á'tyeeren, na'ríj i maj séej chájta'naj jitze aja'chej nusu i tyeítýeristyamua'me'en s'íj i a'tíj, a'yan majta jé'ta' tyityáciinyej, camu majta che' á'tyeeren.

²⁶ A'yaa pu cha'tána'aj een, típua'aj i tyiyáaru' huo'tamuárite'en i jutýeítýeristyamua', a'íi mu majta jé'ta' ootajú', ¿ji'nye ooj tyí'rij mej mij huatyóoca'nyej? ²⁷ A'yaa xu mua'aj tyí'nyaxaj nyaj jee a'íj jitze

arányaca'nyej i Beelzebú, nyej nyij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj, ti pua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, ¿a'tanyíj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa a'íimaj i ja'muaxa'aj tyeítýee, mej mij a'yan cha'taj mana'aj tyihuo'tamuáritye'en? A'íimaj mu mij a'yan tyaja'muaxaj sij mua'aj quee xá'pu' ricij a'íjci jime' je'ej sij nyéetzij tyí'nyaxajtzi'. ²⁸ Ji'nye nyáaj nu a'íjci jitze arányaca'nyej i júuricama'ra' i Dios nyej nyij tyiyáaru'uj huatamuáritye'en, a'íj pu jin a'yan huatoomua'aj ti arí a'ájna atyojo'ré'nyej ti'ij i Dios tyu'ta'íjtaj ja'mua jimi.

²⁹ ¿Ji'nye tyí'rij ti náhua'rij utyájrutyey jo'tij ja'chej i a'tíj ti uhuájca'nyej ti'ij tyaanáhue', títua'aj quee mí'een jaatyáji'que'en? Ji'nye a'yaa pu xaa tyu'tái'riitarij ti'ij utyájrutyey jo'tij ja'chej ti'ij tyaanáhue' tyía'ra'an.

³⁰ 'A'ájna i tiqúee nyaj jamuán jo'cha'can, a'íi pu nyéjcha'íire', ajta i tiqúee tyeítýee tyísi're' nye jimi, a'íi pu huojo'cu'naj.

³¹ 'A'íj nu jin a'yan tyajámua'ixaatyey' ti i Dios néijmi'i tyihuo'tú'uunyi'raj i tyétyacaa i maj jin ootyá'ítzee ajta i maj jin je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'aj, ajta capu tyihuo'tú'uunyi'raj títua'aj je'ej pua'aj metya'xajta i júuricama'ra' i Dios. ³² Dios pu ajta tyaatú'uunyi'raj a'íjci i ti je'ej pua'aj tyí'nyaxaj nyéetzij i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', ajta a'tíj ti je'ej pua'aj tyá'xajta a'íjci i júuricama'ra' i Dios, capu a'náj tyaatú'uunyi'raj, capu ajta i séej jitze i cháanacaj ti jájcuaaj.

*I ciyéj a'íj pu jin ámiteere' je'ej ti eenye' taca'
(Lc. 6:43-45)*

³³ 'Títua'aj ji'ré'nye'en i ciyéj, ji'ré'nye'en pu ajta tajcaa, ajta títua'aj quee ji'ré'nye'en i ciyéj capu ji'ré'nye'en tajcaa, ji'nye a'íj pu jin i táque'ra' ámiteere' tyi'tíj ti ciyáara' pué'een. ³⁴ Mua'aj xu a'íjci jitze eeráanyej i cú'cu'uj ti tyí'hue'tacaa. ¿Ji'nye tyí'rij sij tyi'tíj huataxáj ti xá'pu' títua'aj mua'aj sequée tyámua' eenye'? Ji'nye je'ej ti síj tyí'mua'tzej i jutzájta' a'íj pu huataxájta. ³⁵ A'ájna i tyévíj ti tyámua' een ji'ré'nye'en pu tyí'xaj, ji'nye a'íi pu ajta tyámua' een i jutzájta', ajta i tyévíj ti je'ej pua'aj een, a'íi pu je'ej pua'aj eenye' tyí'xaj, ji'nye a'íi pu je'ej pua'aj een i jutzájta'. ³⁶ A'yaa nu tyajámua'ixaatyey' ti a'yan tye'mej a'ájna xicáara' ti jitzán Dios huá'xijtye'en, néijmi'i mu jin á'xijtyi'huan tyi'tíj maj je'ej pua'aj tyu'taxájtaca'. ³⁷ Ji'nye Dios pu a'ájna jin muá'xijtye'en je'ej paj tyí'xaxa'ta'aj, a'yaa pu'ij tyo'támiteere'ej títua'aj muáahuíire'en nusu quee.

Séecan mu i tyeítýee a'yan tyá'huo ti Jesús huo'taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ Aj mu mij i fariseos, majta i maj tyihua'mua'tyey i yu'xarij jitze, a'íi mu a'yan tyaaté'exaa i Jesús tíjin:

—Maestro, a'yaa tu tyá'xie've' paj tyi'tíj taataséjratye'en i tyaj jin je'ej tyo'taséj.

³⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—A'íimaj i tyeítýee i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, a'yaa mu tyí'nyahuavii nyaj tyi'tíj huo'taséjratye'en i maj jin tyámua' tyo'taséj, ajta canu tyi'tíj huo'taséjratye'sij sulu a'íj nu'uj je'ej ti tyáaru'uj i Jonás i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. ⁴⁰ Ji'nye a'yájna ti'ij i Jonás huéicaj xicáj ajta huéicaj tíca' tyé'týee ti aráaca'aj i jucáara' jitze i hue'ej ti

jaatyáaniycua, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'nyoorej nyéetzij i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', a'áa nu ja'raque'tíj na'mej chuéj tzajta' huééicaj xicáj, nyajta huééicaj tíca'. ⁴¹ A'íimaj i maj Nínive ja'chej a'íi mu ja'mua jamuán ajo'tyáhuixi'ij a'ájna xicáara' tí'ij i Dios jamua'xijtye'en, majta je'en jamua'xa'pui'intari'tze'en mua'ajmaj, ji'nye a'íimaj i maj Nínive já'chajca'aj a'íi mu tyá'antzaahuaj i Dios jimi mati'ij jáanamujri' je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Jonás, nyajta nyáaj, i nyaj ja'mua jamuán yésejre' jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee i Jonás. ⁴² Ajta a'íjna i íiti' tí jájcuaj ímuáj tyí'ijtaca'aj yúutyey pujmua', a'íi pu ajta ajo'tyéechaxi, mati'ij huá'xijtye'ej i tyeítyee, a'íi pu ajta hua'xa'pui'intari'tze'en, ji'nye a'íi pu a' ímuáj jo'vé'mej tí'ij jáanamuj a'íjci i Salomón i ti jéehua huápui'ij tyu'yí'tin, nyajta nyáaj, jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Salomón.

A'íjna i júuricamej ti je'ej pua'aj een ti ajta huariá'raj
(Lc. 11:24-26)

⁴³ 'Típua'aj sáij i júuricamej ti je'ej pua'aj een iirájra'nyij séej i tyévíj tzajta', a'íi pu jo'chá'canya'aj ja'mej ti jahuoo jo'tij jo'huáchij tí'ij huóoso'pe'en, ajta tí'ij quee jatyoove'en, a'yaa pu tyi'riá'mua'sij tijin: ⁴⁴ "Naariá'ra'sij a nyichéj jó'nyaj ja'rájraa." Tí'ij ajo'r'é'nyej, a'yaa pu eenye' tyoonyij a'íjna i a'tíj, tí naa uhua'é'nya'aj ta'mej tí'ij chí'ij maj moochán iirá'icho'taca', majta tyámua' naa tyo'huáruu. ⁴⁵ Aj pu'ij i júuricamej uhua'arávi'tij séecan i maj aráahua'puaj ará'asej i maj jéetze' je'ej pua'aj een quee i a'íjna, aj mu mij néijmi'i utyárutyij mej mij iiráatya'aj muá'ra'nyij i tyévíj tzajta', ajta je'en a'yan tye'ráamej tí jéetze' je'ej pua'aj éenye'ej ta'mej a'íjna i tyévíj quee tí'ij jájcuaj éenye'ej. A'yaa pu'ij tyihuá'uurej a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee.

A'íjna i náanajra' majta i ihuáamua'mua' a'íjci i Jesús
(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶ Óoche' pu tyi'xáatacaj i Jesús mati'ij a'áa ja'rá'aj a'íjna i náanajra', majta i ihuáamua'mua', a'áa mu jo'tyáhuixij apua'quéj, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj jamuán tyu'taxáj, ⁴⁷ aj pu'ij sáij a'yan tyaat'éexaa a'íjci i Jesús tijin:

—A mu pua'quéj jo'tyú'uu a' náanaj, majta a'ihuáamua', máaxie've' maj ajamuán tyu'taxáj.

⁴⁸ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i Jesús tijin:

—¿A'tyaanyij a'íin maj pué'een i nye'ihuáamua' ajta i nyináana?

⁴⁹ Aj pu'ij huo'séerajraa i maj jamuán huacíj, ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi mu a'íin pué'een i maj nyináana majta nye'ihuáamua'. ⁵⁰ Ji'nye a'tíj tína'aj tí a'yan ricíj je'ej tí tyá'xie've' i Dios, a'íi pu a'íin pué'een i nyináana, majta nye'ihuáamua'.

13

A'íjci jime' i a'tíj ti tyí'huastee
(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ A'ájna xicáara' jitze, Jesús pu iirájraa u chí'táj, a'áa pu ja'rá'aj jo'tij ja'va'ástimee i jájrij tí'quij a'áa jo'tayíxij. ² Aj mu mij jéehua ajtyáxiiriaca' i tyeítyee jo'tij je'ej je'éenye'ej, aj pu'ij antyíraj i báarcuj jitze tí jáata'

acáva'ca'aj, ajta je'en ooyíxij, majta i tyeítýee a'áa mu ja'a'ajtyequéetíma'caa a ti ja'va'ástímee i jájtyij. ³ Tí'quij jéehua tyihua'ajmuá'týej séej nyúucarij jime', a'yan tíjin:

—A'tíj tí tyí'huastee, a'áa pu jo'mej jo'tij tyajá'huastee. ⁴ Aa pu jooma'ca'aj jatahua'náaj i ímue'rij, séecan pu'ij i ímue'rij juyéj jitze huavatzíjraa, aj mu mij pína'see jútye' aje'cáanyej mati'ij mij jaaré'je'puj. ⁵ Ajta séecan a'áa pu jo'vatzíjraa i tyetyéj tzajta' jo'tij quee jéehua já'chuej, aj pu'ij jiye'tzín ajnyéj i ímue'rij, jì'nye capu jéehua huáchoota'ca'aj tí'ij aróonaana'tye'en, ⁶ ajta tí'ij eeré'nyej i xicáj, aj pu'ij huaría'huaaj i tí arí ajnyéj, jì'nye capu a'chu ajo'canána'ajma'caaj.

⁷ 'Ajta séecan i ímue'rij, a'áa pu jo'vatzíjraa i tzícare'ej tzajta', tí'ij ij i tzícare'ej huahuósej, a'íi pu ja'vá'naj i tí arí ajnyájca'aj, a'íj pu jín quee huáçiriaca'.

⁸ 'Ajta séecan a'áa pu jo'vatzíjraa jo'tij jo'jí're'en i chuéj, a'íi pu xaa ij ajnyéj, tí'quij huahuósej, séecan pu'ij i ímue'rij a'yan tye'rájraa a'chu anxityej i jatzíj tí catyé'tya'ajma'caa, ajta séecan huéecatyey. Ajta séecan seityéj japuan tamuáamuata' pu catyé'tya'ajma'caa síj ajta síj.

⁹ 'Mu siaj ityanamuáarajmee, tyámua' xu naa tyáanamuaaj.

Jì'nye een jime' i Jesús tyihuá'mua'tyahua'aj séej nyúucarij jime'

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Aj mu mij ajtyáçiriaca' i Jesús jimi a'íimaj i maj jamuán huacíj, mati'ij mij jaata'íhuo'ri' je'ej tí een jime' séej nyúucarij jín tyihuá'ixaatya'ca'aj i tyeítýee.

¹¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Dios pu mua'ajmaj jamuaatá' siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij je'ej tí tyí'een jo'tij a'íin tyejé'ijtaaj, majta i séecan capu huái'riitye' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij, jì'nye capu i Dios a'yan tyihuo'tá'.

¹² 'A'íjna i tí çíi tyiyo'itéej je'ej tí tyí'een i Dios jimi, Dios pu jéetze' jaatá'sij, ajta a'íjna i tí quee yó'itej, Dios pu jáari'raj a'chu tí caa arí tyú'mua'reej. ¹³ A'íj nu jín séej nyúucarij jime' tyihuá'ixaatye', jì'nye a'íi mu atanyéjnye', ajta camu tyi'tíj séej, majta mu iityanamuaáarajmee, majta quee tyi'tíj namuaaj, camu majta yó'itej. ¹⁴ A'yaa pu'ij hua' jimi tya'róo'astej je'ej tí tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías i tí tyí'xajta'ca'aj i Dios jitze ma'can a'yan tíjin:

Tyij siajta jéehua tyí'namuaaj caxu yo'itéej xá'ju'un, nusu siajta tyámua' tyitya'tanyéjnye'rij caxu tyi'tíj séjran.

¹⁵ Jì'nye a'íi mu quee tyámua' metyityoomuámua're', camu iityanamuaáarajmee, a'íi mu majta quee atanyéjnye', mej mij jaaséj nusu maj tyu'namuaaj, ajta mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij mej mij nyéetzij jimi tyá'antzaahuatye'en, nyej nyij nyáaj tyámua' huó'uurej.

¹⁶ 'Siajta mua'aj siata'aj huatóotyamua've'en, jì'nye mua'aj xu iityanamuaáarajmee siaj sij ja'rá'astijre'en i siaj janamuaaj, siajta atanyéjnye'. ¹⁷ A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jín tyajá'mua'ixaatye' maj mue'tíj i maj tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, a'íi mu jaxie'va'ca'aj maj jaaséj je'ej siaj mua'aj seríj tyi'tíj tyí'sej nyej jimi, majta quee camu jaaséj, a'yaa mu

majta tyá'xie'va'ca'aj maj jáanamuaaj je'ej siaj mua'aj tyí'namuaaj nyej jimi, ajta camu jáanamuaajri'.

Jesús pu huá'ixaatye' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i ti tyí'huastyaa

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸ 'Xáanamuaajri' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i a'tíj ti tyí'huastyaa. ¹⁹ A'íimaj i maj jáanamuaaj i nyúucaria'ra' i Dios, majta quee yó'itej, a'yaa mu een ti'ij i ímue'rij ti ajo'vatziíjraa a'ájna juyéj jitze, a'íjna i ti je'ej pua'aj een, a'í pu tzajta' huataséjre'sij, ti'quij huáari'raj i nyúucarij i maj jú'mua'reeriaca'aj i juxiéjnyu'caa tzajta'.

²⁰ 'Ajta a'íjna i ímue'rij ti ajo'vatziíjraa i tyetyéj tzajta', a'yaa pu een ti'ij i maj janamuaaj i nyúucarij majta je'en jutyamua've'ej naa tya'ancuriáa'sij i maj jáanamuaajri', ²¹ majta quee jéehua ajo'canáana'ajmee capu ij huá'rii'tye' maj tyámua' eenye', mati'ijta jajpuéjtzij na'ríj séecan je'ej pua'aj mahuá'uuriaj, ca'nácan mu ootyá'itzeere'ej.

²² 'A'íjna i ímue'rij ti ajo'vatziíjraa jo'tij jo'tzicare'ej tzajta', a'í pu a'yan een mati'ij i maj janamuaaj i nyúucarij, ajta jéehua mu tyúumua'tziitye' a'íjna jime' je'ej ti tye'mej íyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua, majta a'yan tyá'xie've' maj huochíjtyaanyi'taj, a'í pu'ij huá'cuanamuaaj. Néijmi'i pu a'íjna quee tyi'tá'caa ti i nyúucarij tyámua' hua' jimi tyu'tyá'itzeere'en mej mij a'íjna jin huahuóse'en.

²³ 'Ajta i ímue'rij ti a'áa jo'vatziíjraa i chuéj japua ti huaji're'en, a'yaa pu een mati'ij i maj janamuaaj i nyúucarij majta yó'itej, jéehua mu mij tyu'tátuiire'sij i Dios jimi ti'ij a'íjna ímue'rij ti huá'cúriaca' a'chu anxityej ti catyé'tya'ajma'caa, na'ríj huéicatyey ajta seityéj japuan tamuáamuata' i ímue'rij.

A'íjci jime' i tu'píj ti huahuásti'huaca' jamuán i tyeríicuj

²⁴ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'ij a'tíj ti ímue'rij huahuástej i juchuéj japua ti huaji're'en, ²⁵ ajta mati'ij néijmi'i tyacu'tzísima'caj, síj pu ajo'ré'nyej ti jájcha'íire' a'íjci i ti chuéj tyícha'íj, ti'quij tu'píj huahuástej a'íjci tzajta' i tyeríicuj, ajta je'en jó'raa.

²⁶ 'Aj pu'ij ti'ij ajnyéj a'íjna i tyeríicuj ajta je'en íjmmueya'xij, aj mu mij jáamua'reeri' ti ajta síj huáviviíhuaca' i ímue'rij, jí'nye capu íjmmueya'xij a'íjna i tu'píj. ²⁷ Mati'ij mij i maj tyí'muarie' ujó'ju' mej mij jaaté'exaatye'en a'íjci i ti chuéj tyícha'íj a'yaa mu tijin: “Tavástará, nyi pequee a'íj huahuástej i ímue'rij ti jí're'en a'ájna a' chuéj japua, ¿jo'nyij ja'ajnyéj a'íjna i tu'píj?” ²⁸ Aj pu'ij a'íjna i ti chuéj tyícha'íj a'yan tyihuo'té'exaaj tijin: “Síj ti nyéjcha'íire' pu jaahuástej.” Majta i maj tyí'muarie' a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin: “¿Nyi mua'ráanaajchij tyaj ujó'ju'un tyej tyij je'ejcúuxij a'íjci i tu'píj?”

²⁹ 'Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin: “Capu juxie've' siaj jaariá'cutaj a'íjci i tu'píj, jí'nye títua'aj seríj je'ejcunan a'íjci i tu'píj, ajta pu éjcúuxisij a'íjna i tyeríicuj. ³⁰ Che' a'yan eenye' ti'ij néijmi'i huahuóse'en 'asta quee atyojo'ré'nyej nyati'ij tye'entyiá'sij, aj nu nyij huo'ta'íjtye'sij i maj tyí'muájhuacaa mej mij anaquéj je'ejcúuxij a'íjci i tu'píj, mata'aj

ja'antyáji'ca'xi'in mej mij jajsüre'en majta jaatyáteeraj, majta je'en ju'tyátoosij a'íjci i tyeríicuj u chi'táj jo'maj tyeje'yuhuacaa."

I játza'ra'an i mostáasaj
(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij huo'té'exaa a'yaa pu tijin:

—A'yaa pu tyí'een i Dios jimi ti'ij tu'píj tyí'táj ti a'yan ántyapuaj tijin mostáasaj, a'táj ti jaahuástej i játza'ra'an a'ájna jo'tij tyaja'tachuéj.

³² A'ájna i mostáasaj, a'yaa pu eenye' tyájatze' ti'ij i ti jéetze' cíleen quee séecan i jatzíj, ajta ti'ij huahuóse'en, jéetze' pu uhuatí'ij ja'mej quee séecan i tu'píj iie'e'ej ti séejre' i cháanacaj japua. Yaa pu uhuatí'ij ja'mej ti'ij ciyéj, aj mu mij pína'see ave're'nyesij mej mij a'áan tyojo'tyóo'ito'rite'en i ciyáara' jitze.

A'ájna i maj jana'ajchityaa i cuéjtzi
(Lc. 13:20-21)

³³ Ajtáhua'aj séej nyúucarij huo'té'exaa a'yaa pu tijin:

—A'yaa pu ajta tyí'een i Dios jimi ti'ij a'ájna i levaduuraaj, i íiti' ti huéecaj mediidaj atyáajraj i aríinaj, aj pu'ij jajcuéjtzitaca' levaduuraaj jamuán, ajta i levaduuraaj, a'íi pu néijmi'i tzajta' huanyáxi'ij i cuéjtzi.

Je'ej ti een jime' i Jesús tyihuá'mua'tyahua'aj séej i nyúucarij jime'
(Mr. 4:33-34)

³⁴ Jesús pu néijmi'i a'yan tyihuá'ixaatya'ca'aj séej nyúucarij jime' i tyeítyee, capu tyí'táj huá'ixaatya'ca'aj ja'huo'itéerican jime'. ³⁵ A'yaa pu huaríj ti'ij aróo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'ájna i ti tyí'xajta'ca'aj i Dios jitze ma'can ti a'yan tijin:

Séej nu nyúucarij jin tyihuo'té'exaatye'ej, Nyáaj nu a'íj huo'té'exaatye'ej i ti aviitzi'huaca'aj, ti'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj.

Jesús pu huá'ixaatye' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i tu'píj ajta i tyeríicuj

³⁶ Aj pu'ij i Jesús huo'tatyóotye'ej eeráajraa i tyeítyee jimi, ti'quij chi'táj utyájrapij, a'úu mu mij ajtyáxiiriaca' i maj jamuán huacáj, mati'ij mij jaatáhuaviiri' ti huo'té'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj a'ájna i nyúucarij ti jaxaj i tu'píj ti quee tyí'táj huíire' ti ajnyéj i tasáahua japua.

³⁷ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'ájna i ti jaahuástej i ímue'rij ti jí're'en, nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', ³⁸ ajta a'ájna i tasáahua, a'íi pu a'íin pué'een i cháanacaj. A'ájna i ímue'rij ti jí're'en a'íi mu a'íin pué'een i maj tyí'huíire' i Dios jimi, ajta a'ájna i tu'píj, a'íi mu a'íin pué'een i tyeítyeristyamua'me'en i tyiyáaru'. ³⁹ Ajta a'ájna i ti jájcha'íire' a'íi pu a'íin pué'een i tyiyáaru'. Ajta a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'tzaanan, a'yaa pu huatóomua'aj a'ájna xicáara' ti jitzán antyipua'rij i cháanacaj, majta i maj tyí'tzaanan, a'íi mu a'íin pué'een i maj tyí'huíire' u tajapúa. ⁴⁰ A'yájna mati'ij i tu'píj tyé'ejuuxij mej mij jaatyáteeraj, a'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna xicáara' ti jitzán jó'vesij i cháanacaj. ⁴¹ Nyajta nyáaj i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', nyáaj nu huojo'ta'ityij i maj tajapúa tyí'huíire' mej mij huá'ajsiire'en a'íijma i maj je'ej pua'aj huá'uurej i tyeítyee, majta je'ej pua'aj ricij. ⁴² A'áa mu huojóohua'xij jo'tij já'taa, a'áa

mu mij jéehua juyiinyixi'in, majta jéehua huápui'ij jajpuéztzij muá'ju'un.
 43 Majta a'íimaj i maj a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've', a'yaa mu séeria'aj muá'ju'un ti'ij i xicá'j a'ájna jo'tij i hua' vástara' tyejé'ijtaj. Majta i maj iityanamua'arajmee, miche' tyámua' tyáanamua'j.

A'íjna i ti aviitzi' ti jéehua tyá'najchij

44 'A'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, a'yaa pu tyí'een ti'ij i tyi'táj ti aviitzi' a'ájna tasáahua japua ti ajta jéehua tyá'najchij. A'táj pu jáatyoj aj pu'ij ajtáhua'aj jaatyá'avaataca', ti'quij néijmi'i tyu'tój i ti tyí'ijcha'ij aj pu'ij jáananiej a'íjci i chuéj.

A'íjci jime' i peerla ti jéehua tyá'najchij

45 'A'yaa pu ajta tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'ij a'táj ti tyí'to'racaa ti jo'cha'can ti'ij jáahuonyij tyi'táj peerla ti naa een, 46 ti'ij séej huátyoj ti tyá'najchij, aj pu'ij jo'raa ti'ij néijmi'i tyú'toonyij a'chu ti tyí'ijcha'ij, ta'aj ij a'íj huánanan i peerla.

A'íjci jime' i tápi'narij i maj hue'tyéé jin vivi'racaa

47 'A'yaa pu ajta tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, ti'ij a'íjna i tápi'narij i maj hue'tyéé jin vivi'racaa, mati'ij ja'tyáhua'xij a jáata', aj pu'ij tyoonáxcacan eetajájpuaj i hue'tyéé. 48 Mati'ij quee che' ú'vejrij i tápi'narij tzajta', aj mu mij je'tapísij a jáata' a'íjci i tápi'narij, mati'ij mij a'áa yoopísij jo'tij jo'huáchij, aj mu mij hua'sejran, mati'ij mij hua'váixi'sij i hue'tyéé maj jí're'en, majta i maj quee jí're'en, aa mu huóohua'xij.

49 'A'yaa pu'ij ajta tye'mej a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij iyan i cháanacaj japua, a'íimaj i maj tyí'huu'ire' u tajapua a'íi mu iiráaju'un mej mij hua'vá'jajpuaxi'in i tyeityee maj je'ej pua'aj ricij, majta i maj xá'pui' ricij, 50 aj mu mij a'áa huojo'cáhua'xij i oornaj tzajta' a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij. Aj mu mij juyiinyixi'in, majta jéehua jajpuéetzij muá'ju'un.

A'íjna i ti jájcuaj ajta i ti mí'ma'can

51 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi sequée néijmi'i jo'itéej xá'raa mua'aj?

Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Jee tavástara'.

52 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Típua'aj síij ti tyúumua'tyej i yu'xarij jitze tyihuo'mua'tyej je'ej ti tyí'een i Dios jimí, a'yaa pu huasé'rin ti'ij a'táj ti jéehua tyí'ijcha'ij i juchi'táj, a'úu pu'ij tyi'ráati'ijcij a'íjci i ti tyi'jajcua ajta ti tyi'mí'ma'can.

Jesús pu a'áa ja'rá'aj a Nazaret

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

53 Ti'ij Jesús ja'antypua'rij ti tyihua'ixaatye' séej nyúucarij jime', aj pu'ij jo'raa, 54 a'áa pu ja'rá'aj jo'tij jo've'sej, aj pu'ij huatyóochej ti tyihuo'mua'tyej hua' tye'yúuj tzajta'. Majta i tyeityee i maj jáanamua'jri', je'ej mu tyo'taséj a'yaa mu mij tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—¿Jo'nyij tyojo'ri'rej a'mújna mu ti tyo'mua'reej? ¿Tyi'tanyí muárie'ria'ra' pué'een i ti jin a'yan ricij? 55 ¿Nyi quee yójra' pué'een a'íjci ti tyí'si'chacaa, ajta a'íin náanajra' i Mariía? ¿Nyiquee a'íin pué'een i hua' ihuáara' a'íjma i Jacobo, i José, i Simón, ajta a'íjna i Judas, 56 nyi mequee

majta yéchej tajamuán, a'íimaj i ihuáamua'mua' i maj úucaa? ¿Jo'nyij já'ma'can a'íjna i mua'tziiria'ra' ti jitzán séeje're'?

⁵⁷ A'íj mu mij jin quee jaxie'va'ca'aj maj jimi tyá'antzaahuaty'e'en. Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Néijmi'i mu tyámua' yó'mua'raj a'íjci i ti tyí'xaj i Dios jitze ma'can, majta a'íimaj i tyeítysteristyamua'me'en i maj jamuán ja'chej, camu tyámua' yó'mua'raj.

⁵⁸ A'íj pu jin quee jéehua tyu'muáriej a'ájna, ji'nye a'íimaj i tyeítzyee camu jitzán tyá'tzaahuaty'a'ca'aj.

14

Je'ej ti ye'ej tyu'muá' a'íjna i Juan i ti huá'íiraca'aj

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

¹ A'ájna xicáara' jitze, a'íjna i rey Herodes, i ti tyí'íjtaca'aj a'ájna Galilea, a'íj pu tyú'namuajri' je'ej ti tyí'tíj uuriac'a'aj i Jesús, ² aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j a'íjma i maj jimi tyí'huúria'ca'aj tijin:

—A'íj pu a'íin pué'een i Juan i ti huá'íiraca'aj, a'íj pu huatájuuriaca'. A'íj pu jin jaayí'tin tí'ij a'yan huárinyij i tyaj jin je'ej tyo'taséj.

³ A'ájna i Herodes, a'íj pu anaquéej jaatyévi'rac'a'aj a'íjci i Juan, ajta je'en ja'nají'que'ej je'tyaanaj. A'yaa pu jáaruuj, ji'nye Juan pu jajtyá'xij a'íjci jime' ti Herodes ja'ancuré'vi'tij a'íjci i íitaj i Felipe ti jatyévi'tinya'aj, a'íjna i Felipe a'íj pu ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'íjci i rey, ⁴ Juan pu'ij a'yan tyaaté'exaa'j a'íjci i Herodes tijin:

—Capu je'ej tyí'rij paj jatyévi'tinye'en mua' ihuáara' ti jatyévi'tinya'aj.

⁵ Herodes pu jaje'catamu'ca'aj a'íjci i Juan, ajta huá'tziinya'ca'aj i tyeítzyee, ji'nye a'íj pu jamua'reeriaca'aj maj a'yan tyí'xajtaca'aj ti Juan a'íin pué'eenye'ej síj ti tyí'xajtaca'aj Dios jitze ma'can. ⁶ Ajta ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' ti jitzán huanie'huaca' a'íjna i Herodes, a'íjna i yójra' i Herodías pu utyájrurij u chí'táj tí'ij tyu'tyéenye'en jusíj hua' jíisa'puaj, jéehua pu'ij ja'ránajchaca' a'íjci i Herodes, ⁷ a'íj pu jin tya'tóoratziiri' junyúucaa jime' ti jaatá'sij a'íjci i íiti' je'ej ti tyí'tíj tyaatáhuaviiraj. ⁸ Aj pu'ij a'íjna i íiti' a'yan tyaatáhuaviiri' je'ej ti i náanajra' tyaaté'exaa, a'yaa pu tijin:

—Naatí'tye' túxa'aj jitze i mu'úura' a'íjci i Juan ti tyí'tyai'racaa.

⁹ Je'ej pu pua'aj jaata'aj a'íjci i rey, ajta arí a'yan tya'tóoratziiri' ti a'yan rinyij je'ej ti tyá'xie've', majta a'íimaj i ti huo'tá'inyej, a'íj mu majta jáanamuajri' ti tyu'tá' i junyúucaa, a'íj pu jin tyu'ta'íjtaca'aj mej mij a'yan huárinyij je'ej ti tyaatáhuaviiri'. ¹⁰ Ajta je'en xantáaru'uj huata'ityaca'aj mej mij ujo'ju'un jo'tíj je'tyánami' a'íjna i Juan mej mij ji'ijvéjchej i mu'úura', ¹¹ matí'ij mij ya'rú'tyej a'íjci jitze i túxa'aj i mu'úura' i Juan, majta je'en jaata'í'tyej a'íjci i yójra' i Herodías, aj pu'ij a'íjna i íiti' jaata'í'tyej i junáanaj.

¹² Majta i maj jamuán huací'ca'aj a'íjci i Juan, a'íj mu ave're'nyej matí'ij mij yo'chuij i tyévira', majta je'ej ja'vá'naj, aj mu mij i Jesús ujo'té'exaa'j.

Jesús pu tyihuo'cue'ej i tyeítzyee i maj anxí v'ra'aj ará'asej

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³ Tí'ij i Jesús jáamua'reeri' tijin meeje'caj a'íjci i Juan, aj pu'ij jusíj jó'raa i báarcuj jitze, a'áa pu ja'rá'aj jo'tíj quee já'tyi'tij. Majta i tyeítzyee,

a'ñi mu jáamua'reeri' jo'tij je'ej jé'eenye'ej, a'ñi mu jin curiá'cixij jo'maj jo'cháatimee, mati'ij mij jui'icán jaatavén. ¹⁴ Ti'ij i Jesús eetáraj i báarcuj jitze, mul'caa pu hua'sej i tyeítsee, aj pu'ij hua'ancu'vajxi ajta je'en tyihuó'huaa i maj tyí'cucui'. ¹⁵ Ti'ij huaré'chumua'riaca', aj mu mij ave're'nyej jimi i maj jamuán huacj, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pu'rj tyé'chumua'rij, ajta capu a'tj ya' ja'chej iye'ej. Pata'aj hua're'ityixi'in mej mij jo'cixi'in majá'hua' chájta' mata'aj tyi'tj huánanan i maj jáacua'nyij.

¹⁶ Ajta a'ijna i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Capu juxie've' maj jo'cixi'in, siata'aj mua'aj tyihuó'cue'tyej.

¹⁷ Aj mu mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—A'yaa tu'uj pua'mácan tyí'cha'ij anxívicaa i páan, tyajta hua'puácaa i hue'tyé.

¹⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tijin:

—Mesenyaja'vá'pu'tye'.

¹⁹ Aj pu'ij huo'ta'ij maj oorá'sej i tu'pj tzajta'. Ti'ij ij Jesús ja'ancurái'puj i páan, ajta i hue'tyé, aj pu'ij jútye' jó'nyeriaca', ti'quij tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta jaatyáaaraxij i páan, aj pu'ij huo'rái'pu'uj a'ñijma i maj jamuán huacj, majta a'ñimaj huo'rái'pu'tyej i tyeítsee. ²⁰ Néijmi'i mu tyú'cuua, 'asta mana'aj quee huataju'xaj, majta jaariá'sii i páan ti avá'itsee, majta i hue'tyé, tamuáamuata' japon hua'puaquej pu tya'vá'jistixij i sicirij a'ijci jime' i ti tya'vá'itsee. ²¹ Majta i maj tyú'cuua, a'yaa mu ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj i tyétyacaa, majta i maj úucua majta i ti'rjij camu huatyé'iteerej néijmi'i mu tyú'cuua.

Jesús pu antáaraa i jájtyij japua

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²² Aj pu'ij Jesús huo'ta'ij a'ñijma i maj jamuán huacj maj atyá'ciinyej i báarcuj jitze mej mij antá'ciinyej után jitze pujmua', mej mij a'ñin anaquéej a'áa ja'rá'astij, ajta i Jesús a'áa pu jo'tyá'itsee ti'ij hua're'ityixi'in i tyeítsee.

²³ Ti'ij hua're'ityixi'ij, aj pu'ij jusij antyíraj i jirj jitze ti'ij huatyényuunyij i Dios jimi. Ti'ij huariá'tica'riaca', a'áa pu jusij jo'tyávaaca'aj, ²⁴ ajta a'ijna i báarcuj pu'rj a' imuáj joojósima'aj jé'ta' i jájtyij japua. Aj pu'ij huatá'aacariaca' ca'nyiin jime', tyámua' pu tye'tyáxijrihua'aj i jájtyij i báarcuj jitze, ji'nye jéehua pu aja'vá'aacaca'aj. ²⁵ Ti'ij tapuá'risima'caj, Jesús pu ajo're'nyej a'ájna hua' jimi, jájtyij japua pu huama'ca'aj. ²⁶ Mati'ij a'ñimaj jaaséj i maj jamuán huacj, tyámua' mu tyu'tátziin, a'yaa mu tyityeetyejihuaajraa tijin:

—Tyi'tj pu pué'een ti tyú'muaritye'.

²⁷ Ajta je'en Jesús a'yan tyihuó'té'exaa tijin:

—Xaatyóoca'nyej mu jutzájta', Jesús nu pué'een, caxu tyí'tziinye'ej.

²⁸ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tavástara', tipua'aj muáaj a'ñin papué'eenye', naata'ijtye' nyaj a'máa uré'nyej a'jimi i jájtyij japua.

²⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Mujo'té'yi'ij, ti'ij ij eetáraj i báarcuj jitze, aj pu'ij a'uriá'rupij i jájtyij japua, a'áa pu joomá'caj jo'tij je'ej jé'eenye'ej i Jesús.

³⁰ Ti'ij jaaséj ti ca'nyiin jin huatá'aacariaca', aj pu'ij tyu'tátziin, ajta je'en ajo'cárutyisima'aj i jájtyij tzajta', a'yaa pu'ij tyu'ijhuaca' tijin:

—Tavástara', nyaj japua huatányuuchij.

³¹ Ti'ij ij i Jesús ja 'uméjca'taca', jajví' a'íjci i Pedro i muáca'ra'an jitze, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Capáj a'chu tyá'tzaahuatye'. ¿Ji'nye een jime' petyu'tátziin?

³² Mati'ij atyáacij i báarcuj jitze, aj pu'ij huatyápu'a'riaca' i ti hu'a'acaca'aj. ³³ Majta i maj arátya'ca'aj i báarcuj jitze, a'íi mu tyítunutaxij i Jesús jimi, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Muáaj paj ji'r'é'can jime' a'íin pué'een i yójra' i Dios.

*Jesús pu tyihuó'huaa a'íjma i maj tyí'cucui'ca'aj a'ájna a Genesaret
(Mr. 6:53-56)*

³⁴ Mati'ij antacáj, aj mu mij eetacáj i báarcuj jitze a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijn Genesaret. ³⁵ Majta i tyeítýee mati'ij jaamua'aj a'íjci i Jesús, aj mu mij néijmi'que' jáamua'reeri' i maj a' imuáj jo'cháatima'caa. Aj mu mij ahuojo'r'é'nyijtye néijmi'caa i maj tyí'cucui' i Jesús jimi, ³⁶ jéehua mu jahuaviiraca'aj ti huo'tá'an maj ja'ajtamuárie'en i cáanaria'ra'an jitze, majta i maj ja'ajtamuárie' néijmi'i mu huarúj.

15

*I ti je'ej pua'aj joorej i tyáataj tzajta'
(Mr. 7:1-23)*

¹ Mati'ij mij séecan i fariseos majta i maj tyihuá'mua'týej i yu'xarij jitze ave'r'é'nyej i Jesús jimi, a'áa mu ja'rácij a Jerusalén, a'yaa mu mij tyaaata'íhuo'ri' tijn:

² —¿Ji'nye een jin mequee ja'rá'astee i tahuásimua' yi'ráj i maj a jamuán huaci'ij? ¿Ji'nye mej mij quee ja'rá'astee a'íjci jime' i maj anomuéetya'xi'in mati'ijta tyí'cua'ajcaj?

³ Ajta a'ájna i Jesús, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye siaj sij siajta mua'aj quee a'yan ricij je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca', sulu a'íj xu jéetze' ja'astej i juyi'ráj i siaj jujímua'aj siana'aj jájtyo?

⁴ Ji'nye Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' tijn: “Huo'tyátzaahuatye' a' táataj, pajta a' náana’”, ajta a'yan tijn: “Siata'aj jaajé'caj a'íjci i a'táj ti je'ej pua'aj tyé'jeevej i jutáataj na'riij i junáana’.” ⁵ Siajta mua'aj, a'yaa xu tyi'xaj ti xá'pui' tipua'aj a'táj a'yan tyihuo'té'exaatye'en i juhuásimua' yee: “Néijmi'i a'chu nyaj tyi'táj tyí'cha'ij, a'íj nu nyeríj jaatámu'vejritýej i Dios, a'íj nu quee che' tyi'táj tyí'cha'ij i nyaj jin jamuaatáhuüre'en”, ⁶ ajta a'táj tina'aj ti a'yan tyihuo'té'exaatye'en i juhuásimua', a'yaa xu tyi'xaj ti i a'táj jimi quee che' juxie've' ti huo'tyáhuüre'en i juhuásimua'. A'yaa xu sij mua'aj quee che' tyá'astej je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca', siaj sij a'íj ará'astej i yi'ráj i siaj jujímua'aj siana'aj jájtyo. ⁷ Mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyi'tyeteitýee. Xá'pui' pu tyu'taxájtaca' ja'mua jime' a'ájna i Isaías i ti Dios jitze ma'can tyi'xajta'ca'aj, ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

⁸ A'íimaj i tyeítýee jutyényij mu jin tyámua' tyí'nyaxaj, ajta i hua'xiéjnyu'caa a' imuáj pu já'sejre' nyéetzij jimi.

⁹ Capu tyi'táj huüre' tipua'aj manaatyáana'ajche, ji'nye i maj jin tyí'mua'taj, ajta i maj jin tyi'ijta jujímua'aj mu'uj jájtyo.

¹⁰ Aj pu'ij huo'tajé i tyeítýee ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Tyámua' xu naa tyáanamuaaj siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij: ¹¹ Tyi'tíj tí na'aj tí tyí'cue'ri', capu je'ej tyú'uurej tipua'aj a'tíj jáacua'nyij, sulu i tí éejnyinyii i tyényi'tze' a'íi pu xaa je'ej pua'aj joorej.

¹² Aj mu mij jimi ajtyáxiiriaca' a'íimaj i maj jamuán huacíj, mati'íj mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi pequee jamua'reej tiquee hua'ránajchaca' i fariseos mati'íj jáanamuaajri' je'ej paj tyu'taxájtaca'?

¹³ Ajta i Jesús, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Tyi'tíj tína'aj tiquee i nyavástara' jaahuástej, a'íi pu je'ejcuuxij néijmi'i i náana'ra'. ¹⁴ Miche' a'yan eenye', ji'nye a'íi mu arácucu'un majta je'en séecan huávi'tíj i maj majta arácucu'nyijmee. Ajta tipua'aj síij ta'rácun ja'naví'raj i tí ajta arácun mej mij aja'hua' ja'rá'astij, néijmi'i mu atyávatzij jo'tíj ja'tyácun.

¹⁵ Aj pu'íj i Pedro a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Taaté'exaatye' je'ej tí huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij i paj poochán jaataxájtaca'.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—¿Nyi sequée siajta mua'aj yo'itéej xá'raa'? ¹⁷ ¿Nyi sequée yó'itej tíjin néijmi'i a'íjna i tí tyí'cue'ri', a'íi pu ancárutyij i tyényi'tze', a'áa pu'íj aráyixi'íj i jucáara' jíjze, ajta je'en i chuitiriáara'an jíjze iiráamej? ¹⁸ Ajta a'íjna i tí éejnyinyii i tyényi'tze', a'íi pu tzajta' eerányinyii, a'íi pu'íj je'ej pua'aj ja'uurej i tyéviij. ¹⁹ Ji'nye tzajta' pu já'ma'can néijmi'i i mua'tziira'aj tí je'ej pua'aj een, tí ca'nyíjra'aj jata'caa tí'íj tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij, tipua'aj tyityáacui'nyij, na'ríij séej jamuán huóoxana'cire'en, nusu tí tyu'náhua'an, na'ríij tyu'hué'taj, na'ríij tí je'ej pua'aj tyihua'xajtaj i juxa'aj tyeítyee. ²⁰ Néijmi'i i tí je'ej pua'aj tyí'een tí tyi'tásiseerii i tzajta', a'íi pu je'ej pua'aj joorej i tyéviij, ajta a'íjna i tiquee anomuéetya'aj tyú'cua'nyij, capu tyi'tíj je'ej huatóomua'aj i Dios jimi.

Síij tí quee Israel jíjze ajtyáma'cantaca'aj tí ajta tyá'antzaahuaj
(Mr. 7:24-30)

²¹ Aj pu'íj i Jesús jó'raa, a'áa pu ja'rá'aj chájta' tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Tiro, ajtáhua'aj séej chájta'naj jíjze tí a'yan tya'rájtyapuaj tíjin Sidón.

²² Aj pu'íj síij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, íiti' pu pué'eenye'ej tí séej chuéj japua já'ma'can, a'íi pu ajtyáxiiriaca' a'yan tye'entyijíhuaj tíjin:

—Nyavástara', mu paj yójra' pué'een i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij. Nyiyóoj tí íiti' pu jéehua jajpuéjtzij a'íjci jime' tí tyiyáaru' tzajta' séejre'.

²³ Ajta a'íjna i Jesús capu huatanyúj. Aj mu mij i maj jamuán huacíj jimi ave're'nyeij, mati'íj mij a'yan tyaatáhuaviiri' tíjin:

—Huaté'exaatye' mu íitaj ta'aj ij jó'ra'nyij, ji'nye tacújta' pu huajjghua.

²⁴ Aj pu'íj Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Dios pu nyojo'ta'ítyaca' nyaj jó'me'en hua' jimi i maj Israel jíjze ajtyáma'can i maj a'yan huasé'rin mati'íj cánya'xií maj jó'vej.

²⁵ Ajta a'íjna i íiti' a'íi pu jimi tyítunutaca', ajta a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástara', naatáhuíire'.

²⁶ Aj pu'íj Jesús a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Capu a'yan tyí'xa'pui'in tyaj huái'pu'racare'en i páan i maj jacua' i tí'ríij tyej tyij i tzi'cúj huata'pu'tye'en.

²⁷ Aj pu'íj i íiti' a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna nyavástara', ajta a'íimaj i tzi'cúij a'yaa mu tyá'cua'caa a'íjci i ti tye'nyij i páan ti acájvitze i méesaj japua jo'maj tyajá'cua' i maj tyihuá'ijtye'.

²⁸ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Íiti', jéehua paj tyá'tzaahuatyé'. A'yaa pu tye'mej je'ej paj tyá'xie've'. Tí'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij huarúj a'íjna i yójra' i íiti'.

Jesús pu mui'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj

²⁹ Aj pu'ij Jesús jó'raa ti'quij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'va'ástimee i jáytyij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Galíleea, aj pu'ij ta'ij antyíraj i jirij jitze, a'áan pu jo'tayixij. ³⁰ Jéehua mu majta i tyeityee jamuán antyicij. A'íjma mu huávi'tisima'aj i maj quee ji'rén'ye'ej i ju'fícaj jitze, majta i maj aracúcu'nyijmee, i maj quee tya'ancuri'réejme, majta i maj quee ji'rén'ye'ej i jumuáca' jitze, mui'caa mu ja'ráavi'tij i maj tyí'cucui'ca'aj i Jesús jimi, a'íi pu'ij néijmi'caa tyú'huaaj. ³¹ A'íj mu jin je'ej tyo'taséj i tyeityee mati'ij huo'séj maj merij tyí'xajtaca'aj i maj quee tya'ancuri'riáajma'caa; majta tyámua' éenye'ej i maj quee ráci'jci'nyive'ej, majta merij tyámua' éenye'ej i jumuáca' jitze i maj quee ji'rén'ye'ej, majta i maj aracúcu'nyijma'caa, mu'ríj atanyéjnye'riaca'. Aj mu mij i tyeityee huatyóohuij maj tyaatatyójtzi're'en i Dios ti tyihuá'ijtye' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

Jesús pu tyihuo'cue'ej a'íjma i tyétyacaa i maj muáacuaaj ví'ra'aj ará'asej

(Mr. 8:1-10)

³² Aj pu'ij i Jesús huo'tajé a'íjma i maj jamuán huacíj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyahuá'cu'vej a'íjma i tyeityee, ji'nye mu'ríj huéicaj xicáj á'tyeej maj nyaj jamuán yahuatyú'uj, majta quee tyi'tij tyícha'ij i maj jáacua'nyij. Canu jaxie've' maj quee tyu'cuá'an mo'cixi'in, ji'nye camu tyo'táviicue'raj i juyéj jitze.

³³ Majta i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—¿Jo'nyij jáai'rij tyaj jaatáhuoonyij i páan tí'ij néijmi'caa huáci'tyij i tyeityee, a'yájna jo'tij quee a'tíj ja'chej?

³⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'chunyéj siana'aj pua'mácan huaí'pu'sij i páan?

Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Arahua'puácaa i páan, tyajta cii' caa i hue'tyéé.

³⁵ Aj pu'ij huo'ta'íj i tyeityee maj oorá'sej a'choota', ³⁶ ti'quij i Jesús ja'ancurái'puj i páan ajta i hue'tyéé, ajta tí'ij tyaatatyóotzi're'ej i Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraxij i páan, ti'quij huo'ráai'pu'uj i maj jamuán huacíj, majta a'íimaj a'íj mu huarái'pu'tyej i tyeityee. ³⁷ Néijmi' i mu tyú'cuaa 'asta mana'aj quee tyámua' tyityaataj'xaj, majta je'en i maj jamuán huacíj, a'íi mu jaariá'sii' a'íjci i páan ti avá'itzee i ti antyítaarixij, arahua'puácaa sicii' mu jitze tya'vá'jistej a'íjci jime' ti avá'itzee. ³⁸ Majta i maj tyú'cuaa, muáacuaaj ví'ra'aj mu ará'axcaa i tyétyacaa, majta quee a'íjma huatye'itej i úucua majta i tí'ríij. ³⁹ Aj pu'ij i Jesús hua'ré'ityixij i tyeityee, ti'quij atyájraa i báarcuj jitze, ajta je'en a'áa jo'mej a'áa ti ja'ajtyáma'can a Magdala.

16

A'ñmaj i fariseos majta i saduceos, a'ñ mu jaatáhuaviiri' ti Jesús tyi'tj huo'taséjratye'en i maj jin tyámua' tyo'taséj

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

¹ Majta a'ñmaj i fariseos, majta i saduceos, a'ñ mu aje're'nyej jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, mej mij hue'tzij jáatavej, a'ñ mu jin a'yan tyaatáhuaviiri' ti huo'taséjratye'en i maj jin jáamua'reej tijin Dios pu jimi já'ma'can i ti jin antyúumua'reej. ² Ajta a'ñna i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Ti'ijta tyéchumua'risima'an a'yaa xu tyi'xáataj xá'yi'ij tijin: “Naa pu hua'éenya'aj ja'mej, ji'nye oopó'vij i jútye'”; ³ na'ríij quee ti'ij huatapua'rej, a'yaa xu siajta tyi'xáataj xá'yi'ij tijin: “Ijij mu huatyéviij, ji'nye oopó'vij i jútye' majta jéehua jo'tanáa.” Mua'aj xu tyámua' naa tyee'yí'tin siaj jaataxá'j je'ej ti tyi'tj rinyij jútye', ¿ji'nye siaj sij quee jaayí'tin siaj jaataxá'j je'ej ti tyi'tj ijij ricij? ⁴ Mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyi'tyetye'itye' siajta jéehua á'itzeere', a'yaa xu tyá'huoo i siaj jin jáamua'reej ti jútye' já'ma'can i nyaj jitzán arányaca'nyej, canu tyi'tj jamuaataséjratye'sij, sulu a'ñ pu'uj i siaj seríj jamua'reej je'ej ti tyáaru'j a'ñci i Jonás.

Aj pu'ij Jesús ahuojo'tyáhuui, ti'quij jó'raa.

Caxu a'yan rijcaj je'ej maj tyihuá'mua'tyej a'ñmaj i fariseos

(Mr. 8:14-21)

⁵ Mati'ij antacíj után jitze pujmua' a'ñmaj i maj Jesús jamuán huacíj, a'ñ mu yo'huá'xij maj ya'ráai'pu'ín i páan maj jáacua'nyij. ⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj, a'ñma jimi i fariseos i maj ja'najchitye' i páan ti'ij ájcu'usta, siajta a'ñci jime' i saduceos maj majta ja'najchitye'.

⁷ Majta a'ñmaj i maj Jesús jamuán huacíj, a'yaa mu jujñmua'aj tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—A'yaa pu tyi'ta'ixaatye', ji'nye catu ya'ráai'puj i páan.

⁸ Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej tyi'xajta'ca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—¿Ji'nye een jime' siaj sij a'yan tyúu'ixaatye' yee siaj quee páan ja'rúpuj? Mua'aj mu siaj quee a'chu tyá'tzaahuatye'. ⁹ ¿Nyi sequée xu yó'itej, nyi seríj siajta yo'huá'xij a'chu tipua'aj sicii eerá'raa i páan ti avá'itzee nyati'ij huo'ráai'pu'uj i tye'itye' i maj anxí ví'ra'aj ará'axcaa a'ñna jime' i ti anxí'vica'aj i páan? ¹⁰ ¿Nyi seríj siajta yo'huá'xij a'chu siaj pua'maquéj tya'vá'jistej i sicírij jitze, nyati'ij huo'ráai'pu'tyej i maj muáacua'j ví'ra'aj ará'axcaa i tye'itye' a'ñci jime' i ta'ráhua'puaca'aj i páan? ¹¹ ¿Ji'nye siaj sij quee yó'itej nyaj quee a'ñ já'mua'ixaatye' i páan? Sulu tyámua' xu'uj mua'aj a'ñci i maj jin tyi'xaj a'ñmaj i fariseos, majta a'ñmaj i saduceos.

¹² Aj mu mij yo'itéej muá'raa ti i Jesús quee a'ñ huá'ixaatya'ca'aj i maj já'na'chityaa i páan, sulu maj huóocha'ñ i a'ñci jime' je'ej maj ye'ej tyi'mua'taca' a'ñmaj i fariseos majta i saduceos.

Pedro pu jaataxájtaca' ti Jesús a'ñ pué'een i Dios ti ja'antyíhuoj

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

13 Ti'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj a'áa ti ja'ajtyáma'can a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Cesarea de Filipino, a'yaa pu tyihuo'ta'ihuo'ri' a'íjma i maj jamuán huacáj tijn:

—¿Ji'nye metyi'xaj i tyeítýee a'táj nyaj pué'een i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca'?

14 A'yaa mu mij tyityaatanyúj tijn:

—Séecan mu a'yan tyi'xaj paj a'íin pué'een i Juan i ti huá'íraca'aj, majta séecan a'yan tyi'xaj paj a'íin pué'een i Elías, majta séecan a'yan tijn a'íin paj pué'een i Jeremías, nusu síj ti i Dios jitze ma'can tyi'xajta'aj.

15 Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'ihuo'ri' tijn:

—Ari mua'aj, ¿ji'nye setyi'xaj a'tanyíj nyaj pué'een?

16 Ajta a'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'íi pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Muáaj paj a'íin pué'een i Ciríistu', yójra' i Dios ti júurij.

17 Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Pata'aj huatá'tyamua've'en muáaj Simón, i paj yójra' pué'een a'íjci i Jonás, ji'nye capu a'táj muaaté'exaa i iye'ej cháanacaj japua, sulu a'íjna i nyavástara' ti tajapúa já'sejre' a'íi pu muaaté'exaa. 18 Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyi'mua'ixaaty'e' paj muáaj Pedro pué'een, i paj pajta a'yan ántyapuaj tijn tyetyéj, a'íjna japua i tyetyéj, nyáaj nu ja'ajtaahuaj i nye tyeýuuj, ajta quee i'ríitaj ja'mej ti i tyiyáaru' jaamué'tin i ti a'íj jin antyúumua'reej mej mij huacú'nyij i tyeítýee. 19 Nyáaj nu muaatá'sij paj a'íjci jin antyía'mua'reeriaj paj tyihua'antácuunye' i a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj, tipua'aj petye'tyáanaj íyan i cháanacaj japua, Dios pu a'yan ajta tye'tyánasij u tajapúa, ajta tipua'aj petya'antácuunaj íyan i cháanacaj japua, Dios pu ajta tya'antácuunaj u tajapúa.

20 Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íj a'íjma i maj jamuán huacáj maj quee a'táj ixaaty'e'ej ti a'íin pué'een i Ciríistu' i Dios ti ja'antýihuoj.

Jesús pu jaataxájtaca' ti mu'nyij

(Mr. 8:31—9:1; Lc. 9:22-27)

21 A'aj pu'ij i Jesús huatyóochej ti huo'té'exaatye'en a'íjma i maj jamuán huacáj ti a'yan tyúuxie've' ti jó'me'en a Jerusalén, majta je'en a'íimaj i huáasij, majta i maj tyihua'íjtye' i puariíj, majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, a'íi mu jéehua puéjtzij jaatá'sij. A'yaa pu tyihuo'té'exaa maj jaje'catan, ajta je'en huéecaj xicáj jitze huatájuuritaj. 22 Ajta a'íjna i Pedro, a'íi pu je'ráavi'tij, aj pu'ij huatyóochej ti jaytá'xi'in a'íjci i Jesús, a'yan tijn:

—Che' Dios quee a'yan tya'xié've'ej, che' quee a'yan tyi'mua'uuriaj nyavástara'.

23 Aj pu'ij ooré'nyeeriaca' a'íjna i Jesús, ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pedro tijn:

—Ajtára' nye jimi, tyiyáaru', ji'nye petyina'antýiú'nyi' nyej nyij ootyá'itzeere'en. Capáj muáaj a'yan metyóonyeej je'ej ti i Dios tyi'sej, sulu je'ej maj i tyeítýee metyityoonyéjnye'.

24 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa i a'íjma i maj jamuán huacáj tijn:

—Tipua'aj a'táj jaxie've' ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, juxie've' ti quee a'yan rijcaj je'ej ti jusíj tyá'xie've', sulu che' a'yan tya'ajpuéetzij já'ra'nyij nyaj jamuán juxié'vi'ra' jime'. 25 Ji'nye a'íjna i ti tyi'tyese'

ti'ij quee huámui'nyij, a'íi pu mui'nyij, ajta a'tíj ti huámui'nyij a'íjna jime' ti nyéetzij ná'astijre', a'íi pu júurij huatyá'itzeere'ej. ²⁶ ¿Tyi'tanyí jin je'ej tye'tyáhuí'rii i tyéviij tipua'aj néijmi'i huamué'tin i cháanacaj, ajta je'en huámui'nyij? ¿Ca' a'chunyéj tyí'najchitan i tyéviij ti'ij quee huámui'nyij? ²⁷ Ji'nye a'íjna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca', a'íi pu yava'cányesij, jéehua naa huasé'rihua'aj, a'yájna ti'ij huasé'rin i Dios i ti vástaria'ra' pué'een, ajta hua' jamuán i maj tajapuá tyí'huüre', aj pu'ij a'yan tyihuo'tá'sij séej ajta séej je'ej ti síij tyi'tíj jin huaríj. ²⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' tzáahuatyí'ra'aj jime', séecan i maj ya huatyu'uj, a'íi mu a'yan tyá'xie've' maj quee huácui'nyij 'asta mana'aj quee jaaséej a'íjci i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca' ti'ij yatanyéj ajta je'en tyu'ta'íjtaj néijmi'que' i cháanacaj japua.

17

Ti'ij Jesús seequéj huataséjre (Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

¹ Ti'ij aráseej xicáj tyoomá'caj, Jesús pu a'íj jo'ví'tij i Pedro, i Santiago ajta a'íjci i Juan ti ihuáaria'ra' pué'een a'íjci Santiago, aj pu'ij antyíraj jiríj japua ti ájtyeej. ² A'áa pu'ij hua'jíisa' jo'maj jo'tyu'uuca'aj seequéj huataséjre a'íjna i Jesús. A'yaa pu huasé'rihua'aj i nyéerima'ra' ti'ij i xicáj, ajta i tyí'caanaria'ra' naa pu tyu'tyácuéenariaca' ti'ij tatzárij. ³ Majta je'en a'íj huaséj i Moisés majta a'íjci i Elías, a'íi mu jamuán tyí'xajtaca'aj i Jesús. ⁴ Ajta i Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Tavástara', tyámua' pu naa tyaj a'yaa huatyú'uucáj, tipua'aj mua'ránajchij tyaj huéecacaa huátaahuaj i ináamuaj, síij ti muéetzij mua' ináamuaj ja'mej ajta síij a'íjci i Moisés, ajta síij i Elías ti ja'ináamuaj ja'mej.

⁵ Ti'ij ooj i Pedro tyi'tyaxáatasima'caj, jéetirij ti tyatáatiyi'caa pu hua' japua acávi'rixij, ajta i jéetirij tzajta' pu je'ránamuajre ti a'tíj a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jaxie've', i nyaj ja'antyi'huoj, xáanamujri'.

⁶ Mati'ij a'yan tyáanamujri' i maj jamuán huacíj, aj mu mij tyítunataxij majta je'en ecóotutaxij a chóota', jéehua metyi'tzi'nyia'aj. ⁷ Aj pu'ij Jesús hua' jimi ajtyáxiiriaca', ti'quij hua'vá'muariej, ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Xá'ajhuiixi', caxu tyí'tzi'nyie'ej.

⁸ Ajta mati'ij a'unyéjnye'riaca', camu che' a'tíj a' jo'séj a'íi pu'uj jusíij ajo'tyávaaca'aj i Jesús.

⁹ Mati'ij aj je'caju'caj i jiríj jitze, Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íj tijin:

—Caxu a'tíj ixaaty'e'ej je'ej siaj tyi'tíj tyu'séj, 'asta na'aj quee huatájuurej a'íjna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'.

¹⁰ Majta i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye een jime' a'yan metyi'xaj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze yee anaquéj pu juxie've' ti uvé'nyej a'íjna i Elías?

¹¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, Elías pu anaquéj ya'uvé'nyesij ti'ij néijmi'i tyámua' tyú'uurej. ¹² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' ti i Elías

arí yatanyéj, majta a'íimaj camu jaamua'aj, sulu a'yaa mu jáaruuj je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj. A'yaa mu cha'taj mana'aj nyoorej nyéetzij, i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', puéjtzij mu majta naatá'sij a'íimaj.

¹³ Aj mu mij i maj jamuán huacíj jáamua'reeri' ti a'íj tyá'xajtasima'aj i Juan i ti huá'íiraca'aj.

Jesús pu tyamuéej tyú'huaaj ti tyiyáaru' tzajta séjria'ca'aj

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Matí'ij a'áa ja'rá'aj jo'maj jéehua i tyeítyee ja'tyúusiiria'ca'aj, síij pu tyáati' ajtyáxiiraca' i Jesús jimi, tyitunútaj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

¹⁵ —Nyavástara', áncu'vajxi' i nyiyóoj, jí'nye tyóotimue'racia, pu'ríj á'tyeej ti jajpuéjtzij, mue'tíj pu anájve i tiéj jitze ajta a jáata'. ¹⁶ A'yaa nu hua've'vi'tichej a'íjma i maj a jamuán huaci'ij mej mij tyáahuatye'en, majta quee pu jáaruuj mej mij tyáahuatye'en.

¹⁷ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuatye', siajta quee tyi'tíj mua'reej. ¿A'chunyéj óoche' á'itzeere' nyaj yahuatyávaacaj ja'mua jamuán? ¿A'chunyéj ooj á'itzeere' nyej nyij ja'mua jime' á'viicue'ria'aj? Mese've'vi'tij mu tyamuéej.

¹⁸ Aj pu'ij Jesús jajtyá'xij a'íjci i tyiyáaru' ti tyamuéej tzajta séjria'ca'aj, ajta je'en jí'rámuaríj, aj pu'ij huarúj a'íjna i tyamuéej.

¹⁹ Matí'ijta mij a'íimaj i maj jamuán huacíj, jujíme' mu jamuán tyu'taxájtaca' a'íjci i Jesús, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye tyej tyij quee ityáj pu jáaruuj tyaj jaatamuáritye'en a'íjci i tyiyáaru'?

²⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Ji'nye caxu a'chu tyá'tzaahuatye'. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin tipua'aj setyá'tzaahuatye'ej, tyij siajta cí siana'aj tyá'tzaahuatye'ej, a'yaa pu tyi'ríj siaj a'yan tyaaté'exaatye'en mu jírij yee: “Tyichesij a'yájna áricuj ajca'huáye”; ajta i jírij a'yaa pu rinyij. Capu ij tyi'tíj ja'muamuárie'ristya'aj ja'mej. ²¹ Ajta siata'aj jaatamuáritye'en a'íjci i tyiyáaru' ti a'yan een, a'yaa pu tyúuxie've' siaj huatyényuunyij i Dios jimi, siajta ju'ítzi've'ej.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti mui'nyij

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²² Matí'ij móoj a'áa ja'tajú'caj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—A'íjna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', a'íi pu huatátuiiri'huaaj a'íjma jimi i tyétyacaa, ²³ aj mu mij jaje'catan, ajta je'en huéicaj xicáj jitze huatájuuritaj.

Matí'ij a'yan tyáanamujari' jéehua mu huatóoxaamujrityej.

A'íjci jime' i maj jin tyí'najchitaj i tyeyúuj tzajta'

²⁴ Tí'ij i Jesús majta i maj jamuán huacíj a'áa ja'rá'aj a Capernaúm, a'íimaj i maj tyí'tyeyijve' u tyeyúuj tzajta', a'íi mu aje're'nyej a'íjci jimi i Pedro, matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi quee tyí'najchitan mu ja'mua maeestro a'íjci jime' i túmii ti hua'puaj i ti tyu'tyáhuíire'sij i tyeyúuj tzajta'?

²⁵ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Ji'nyi'ijta tyí'najchitan.

Aj pu'ij i Pedro utyájrurij u chi'táj, capu eexúj tyi'táj je'ej tyi'xáatacaj a'íjna i Pedro, sulu Jesús pu anaquéej a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye tyimuá'miteeraste' muéetzij Simón? ¿A'tyanquij mejijve' a'íimaj i maj tyí'ijta i cháanacaj japua, nyiquij a'íjma mejijve' i juyójmua' ca' a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can?

²⁶ Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—A'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can.

Ajta i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'íj pu jin quee a'yan tyúuxie've' maj tyí'najchitaj a'íimaj i hua'yojmua'. ²⁷ Ajta tyata'aj quee huo'tájaaxiejtje'en, a'áa paj jó'me'en jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, pajta ja'tyáhua'xij i cué'tzi'puaa a jáata', pajta je'en je'tájaj a'íjci i hue'ej i paj anaquéej jaatyévi'raj. A'áan pej pij yé'tyoonyij i tyényi'tze' séej i túmii, pata'aj je'tyí'in pej pij nyaj jime' tyu'nájchij pajta ajime'.

18

¿A'tanyij jéetze' juxie've'?
(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

¹ A'ájna imuáj a'íi mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi i maj jamuán huacíj, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyij jéetze' juxie've' i Dios jimi shíj ti tajitzé ajtyáma'can?

² Aj pu'ij Jesús séej i pá'ri'ij huatajé, ti'quij aje'ta' yo'tyéjchej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj ³ aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzaahuatyi'ra'aj jime' tijin tipua'aj sequée a'yan huárinij mati'ij i tí'riij, caxu a'náj utyáru'tij jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

⁴ A'íjna i ti jéetze' juxie've' a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, a'íi pu a'íin pué'een i tiquee tyi'táj jin óotzaahuatye' ajta a'yan tyi'tyúucha'íj ti'ij a'íjna i pá'ri'ij. ⁵ Ajta a'íjna i ti jaataxié've'en nyenyúucaritze' séej i pá'ri'ij ti'ij a'íjna, a'íi pu ajta nyéetzij naataxié've'ej.

Ti pua'aj a'tij tyi'táj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi
(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶ A'tij tína'aj ti tye'entyí'uunyi' séej i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', jéetze' pu jatyahuí'rihua'caj maj ja'cave'rajche' i tyetyéj so'nyíj ti ve'ej, majta je'en ja'tyárieenyijche' ajáata'. ⁷ Je'ej pu pua'aj tyí'een hua' jimi i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta quee je'ej tyí'rij ti quee tyi'táj séjre'uj ti je'ej pua'aj een. Ajta jéetze' je'ej pua'aj tye'mej a'íjma jimi i maj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i séecan mej mij ootyá'itzeere'en i Dios jimi.

⁸ A'íj pu jin tipua'aj a'muáca' nusu a' íicaj jitze petyo'ojpuá'ritye'en i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi, pe'entyivéjche pej pij a' imuáj yóorienij, jéetze' pu muatyáhuí'rii paj júurij huatyá'itzeere'en séej jime' i a'muáca', na'riij séej jime' a' íicaj, quee paj hua'puácaa jin a'muáca', na'riij hua'puácaa jin i a' íicaj a'áa mamojórienij jo'tij quee a'náj já'mui'nyij i tiéj. ⁹ Ajta tipua'aj a' jí'ij jitzán petyo'ojpuá'ritye'en i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi, eetátichij pej pij a' imuáj yóorienij, jéetze' pu muatyáhuí'rii paj júurij huatyá'itzeere'en séej jime' a' jí'ij, quee paj hua'puácaa ajri'sij mati'ij a'áa mojórienij jo'tij quee a'náj já'mui'nyij i tiéj.

*A'ijci jime' i cánya'aj ti jó'vej**(Lc. 15:3-7)*

¹⁰ 'Caxu je'ej pua'aj huojosejra i maj quee meexu a'chu tyá'tzaahuaty'e'. Ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'íimaj i maj tyí'huúire' u tajapuá a'íi mu huá'cha'ij majta a'náj tina'aj ja'ráasej i nyavástara' tajapuá ti já'sejre'. ¹¹ A'íj nu jin nyáaj mujové'mej, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca' nyej nyij hua' japua huatányuunyij a'íijma i maj jó'vej.

¹² '¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste'? Tipua'aj a'tíj anxityej pua'mácan tyíya'muaj i cánya'xii ajta je'en séej jo'rieenyij, ¿nyí quee a'áa huojotyáhuuitye'sij néijmi'caa i séecan a'ájna i jiríj jitze, ajta jo'ma'aj ja'mej ti'ij jaariá'huoonyij a'ijci i ti jó'vej? ¹³ Ajta tipua'aj jáatyoonyij, a'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' tzáahuatyi'ra'aj jime' ti jéetze' huatóotyamuave'sij a'ijci jime' ti jáatyoj i ti jó'vej, quee i séecan i ti arí ahuojotyáhuuitya'ca'aj. ¹⁴ A'yaa pu cha'tána'aj een a'ijci jimi i ja'muavástara' tajapuá ti já'sejre', capu jaxie've' ti síij jó'vetyij ti cíleen ti'ij a'ájna i pá'ri'ij.

*Je'ej tyaj ye'ej tyaatú'uunyi' i ta'ihuáara'**(Lc. 17:3)*

¹⁵ 'Tipua'aj a'ihuáara' tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en a'jimi, jujíimua'aj xu tyámua' naa tyí'huó'ixaaty'e'en i ti jin ootyá'itzee a'jimi. Tipua'aj muá'antzaahuaty'e'en, papu'ríj jaamué'tíj siata'aj sij siajtáhua'aj tyámua' naa tyuu'ihuáamua'aj xá'ra'nyij. ¹⁶ Ti pua'aj quee muá'antzaahuaty'e'en, hua'puácaa paj huatájeevej mej mij a'íimaj jáamua'reej tipua'aj muá'antzaahuaty'e'en nusu quee. ¹⁷ Ajta tipua'aj quee huá'antzaahuaty'e'en i maj hua'puaj, pata'aj huo'té'exaaty'e'en néijmi'caa i maj jusi'rii, tipua'aj quee ajta huá'antzaahuaty'e'en a'íijma, a'yaa paj jaatámua'tyij ti'ij síij ti quee tyá'tzaahuaty'e', na'ríij mati'ij a'íimaj i maj huá'jijve' tajtúhuan jitze ma'can.

¹⁸ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' tzáahuatyi'ra'aj jime', tyi'tíj tina'aj siaj mua'aj jin quee tyi'tá'care'en íiyan i cháanacaj japua, Dios pu quee ajta tyu'tá'sij u tajapuá, ajta tyi'tíj siaj mua'aj jin tyi'tá'caa íiyan i cháanacaj japua, Dios pu ajta a'íjna jin tyu'tá'sij u tajapuá.

¹⁹ 'A'íj nu já'mua'ixaaty'e', tipua'aj siaj hua'puaj nusu siaj huéecaj tyi'tíj tyámua' naa setyu'xá'pui'intare'en íiyan i cháanacaj japua siaj sij a'íjna jin huatyényuunyij, a'íjna i nyavástara' tajapuá ti já'sejre', a'íi pu jamuaatá'sij je'ej siaj tyi'tíj tyaatáhuaviiraj. ²⁰ Ji'nye jo'maj hua'puaj nusu mahueeicaj ja'tyúusiire'en nyenyúucaritze', a'áa nu jé'ta' jo'tyaváaj na'mej hua' tzajta' a'íijma.

²¹ Aj pu'ij i Pedro ave're'nyej i Jesús jimi ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin: —Nyavástara', ¿a'chunyéj pua'máj juxie've' nyaj tyaatú'uunyi' i nye'ihuáara' tipua'aj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en nye jimi? ¿Nyiquij aráhua'puaj pua'máj?

²² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Canu a'yan tyimuaaté'exaaty'e'ej yee aráhua'puaj, sulu huéecatyej japuan tamuáamuata' japuan aráhua'puaj i ti aráhua'puaj.

A'ijci jime' i ti tyé'cha'íica'aj ti ajta quee tyihua'uunyi'ramui'ca'aj

²³ 'A'íj pu jin, a'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tíj i Dios tyejé'íjta' ti'ij a'íjna i rey ti a'yan tyá'xie'va'ca'aj ti jaaxá'pui'intare'en a'chu maj tyé'cha'íiria'ca'aj

a'ñimaj i maj jahuiiria'ca'aj. ²⁴ Ti'ij huatyóochej ti a'yan huárinyij aj mu mij séej jimi ajo're'nyej ti jéehua tyé'cha'ñiria'ca'aj. ²⁵ Ajta a'ñjna i ti tyé'cha'ñica'aj, capu tyi'toova'ca'aj i ti jin tyaanájchitye'en, a'ñj pu jin i rey a'yan tyu'ta'ñjtaca' maj jaatoonyij a'ñjci i tyáataj, majta i ñira'ra'an, majta i ti'riij majta néijmi'i i ti tyi'ijcha'ij, ta'aj ij a'ñjna jin tyaanájchitye'en néijmi'i a'chu ti tyé'cha'ñiria'ca'aj. ²⁶ Aj pu'ij i ti tyé'cha'ij tyítunutaca' jimi i rey, jéehua pu a'yan tyaatáhuaviiri' tñjin: "Óoche' cui' a'tzúj naacho've', nyetyi'muanajchitye'en néijmi'i a'chu nyaj tyimuá'cha'ñire'." ²⁷ Ajta a'ñjna i ti jajijve', a'ñj pu ja'ancu'vaxij, a'ñj pu jin néijmi'i tyaatú'uunyi'ri' i ti tyé'cha'ñiria'ca'aj ti'quij jaatátoj. ²⁸ Ti'ij iirájraa a'ñjna i ti jahuiire', aj pu'ij séej huatyoj ti cá tyé'cha'ñiria'ca'aj. A'ñj pu'ij jaatyéevi' ti'quij cijpáara'an jitze jajvi', ca'nyiin pu jin a'yan tyatajé tñjin: "Tyinaanájchitye' i paj tyiná'cha'ñire'." ²⁹ Aj pu'ij tyítunutaca' a'ñjna i ti ajta jahuiiria'ca'aj a'ñjci i rey, a'yaa pu tyaatáhuaviiri' tñjin: "Óoche' naacho've', nyáaj nu néijmi'i tyi'muanajchitye'en." ³⁰ Ajta a'ñjna i sñij, capu jaataxié'vej, sulu a'yaa pu tyaata'ñjtaca' maj je'tyaáana'j 'asta na'aj quee tyaanájchitye'en néijmi'i a'chu ti tyé'cha'ñiria'ca'aj. ³¹ Majta i séecan i maj jahuiire' a'ñjci i rey, mati'ij tyu'séj je'ej ti tyi'táj huaríj, capu xá'pu'i' huo'tá'aj, aj mu jin ujó'ju' a'ñjci jimi i ti tyihuá'ijtye', mati'ij mij jaat'éxaa je'ej ti tyi'táj huaríj. ³² Aj pu'ij i rey tyu'ta'ñjtaca' maj uyo'tájeevej a'ñjci i ti jahuiire', ti'quij a'yan tyaat'éxaa tñjin: "Muáaj mu paj huápu'i'ij je'ej pua'aj tyi'tyevij. Nyáaj nu tyimuáatú'uunyi'ri' néijmi'i jime' a'chu paj tyiná'cha'ñiria'ca'aj, j'i'nye a'yaa paj tyinaatáhuaviiri'." ³³ A'yaa pu'ij ajta tyi'tyevíiti'caj paj a'yan cha'taj pana'aj muáaj tyá'ancu'vajxi'nyiche' i axa'aj tyévij ti nyéetzij nyahuiire' nyati'ij nyáaj tyimuá'ancu'vaxij muéetzij." ³⁴ Ajta i ti tyé'ijtye', jéehua pu huatanyu'caca' a'ñjci jimi, aj pu'ij tyu'ta'ñjtaca' mej mij je'tyaáana'j 'asta na'aj quee néijmi'i tyu'nájchitaj a'chu ti tyé'cha'ñiria'ca'aj.

³⁵ Ajta i Jesús a'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj tñjin:

—A'yaa pu cha'tána'aj já'mua'uurej i nyavástara' tajapuá ti já'sejre', séej ajta séej típu'a'aj sequée tyaatú'uunyi' i ju'ihuáara' tzaahuatyi'ra'aj jime'.

19

Jesús pu tyihuá'mua'tyey a'ñjci jime' i maj tóoto'raj

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

¹ Ti'ij i Jesús a'yan tyihuo'ixáatya'aj, aj pu'ij jó'raa a'ájna a Galillea, ti'quij a'áa ja'ra'aj a'áa ti huataca'aj a Judea, után jitze pujmua' i játya'naj jitze i Jordán. ² Jéehua mu tyeétyee jamuán ujó'ju', a'áa pu'ij tyihuó'huaa i maj tyi'cucui'ca'aj.

³ Aj mu mij séecan i fariseos aje're'nyej i Jesús jimi, mej mij tyi'táj jin jaamué'tin ti'ij ootyá'itzeere'en, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tñjin:

—¿Nyi je'ej tyi'rij ti a'táj jaatátoonyij i ju'ñj cha'na'aj tyi'táj jime'?

⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tñjin:

—¿Nyi sequée a'náj jo'ñjvej i yu'xarij jitze yee i ti anaquéej huó'taahuaca' i tyeétyee, a'yaa pu néijmi'caa tyú'taahuaca' i tyáataj ajta i íitaj? ⁵ Ajta a'yan tyu'taxájtaca' tñjin: "A'ñj pu jin i tyáati' ajtaméj i juhuásimua' jimi, ta'aj ij ju'ñj jamuán huatyá'itzeere'en, majta i maj hua'puaj, a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un ti'ij sñij na'aj i tyévij." ⁶ A'yaa pu'ij

tyí'een, camu che' hua'puaj sulu sáij mu'uj mij pué'een. A'íj pu jin miche' quee i tyeítyee hua'tato'ra'an i Dios ti arí hua'antyánajchityej.

⁷ Aj mu mij a'íimaj a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye na'quij a'íjna i Moisés a'yan tyu'ta'íjtaca' ti a'tíj ju'íj yu'xarij jaatapíjtye'en ti jitzán á'yu'si'ij tyi'tíj ti jin jaatátoj?

⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—A'yaa pu een jin Moisés jamuaatá' ti a'tíj i ju'íj i yu'xarij jaatapíjtye'en mej mij jáamua'reej ti jin jaatátoj i ju'íj, ji'nye capu tyi'tíj ja'mua jitze tásiseerii sija sij tyámua' tyi'huá'ajcha'íj i séecan. A'yaa pu een jin Moisés jamuaatá'. Ajta, capu a'yan éenye'ej jájcuaj imuáj. ⁹ A'yaa nu nyáaj tyajá'mua'ixaaty'e' tijn tipua'aj a'tíj jaatátoonyij i ju'íj, ajta i íira'ra'an quee séej jamuán huooxána'cire'ej, ajta je'en séej ancure'vi'tij i íitaj, a'íi pu juxana'cire' a'íjci jimi i ti jaatátoj.

¹⁰ Majta i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaaté'exaa tijn:

—Tipua'aj a'yan tyí'eenye' a'íjma jimi i maj nyejnye'i'chej, jéetze' pu tyámua' naa maj quee nyejnye'i'chej.

¹¹ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijn:

—Camu néijmi'i yo'itéej muá'ju'un a'íjci, sulu a'íi mu'uj i ti Dios huo'ta' mej mij tyo'táviicue' juxié'vi'ra' jime'. ¹² A'yaa pu tyí'een, ji'nye a'yaa pu tyihuo'ci'ij i séecan mati'ij huanánie'huaca', majta séecan, a'yaa mu een, ji'nye tyétyacaa mu a'yan huó'ruuj, majta séecan, a'íi mu huóoxa'pu'i'intarej jujámua'aj mej mij tye'entyájrutyey i Dios jimi. A'tíj ti jaay'tin tí'ij yo'itéej já'ra'nyij, che' tyámua' naa tyiyo'itéej já'ra'nyij.

Jesús pu tyámua' tyihuo'tyájtóo i tí'ríj

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³ Majta séecan tí'ríj ajoovi'tij i Jesús jimi, ta'aj ij hua'vá'muarie'en, ajta hua' jime' huatyényuunyij i Dios jimi, majta i maj jamuán huacíj, a'íi mu huatyóohuij maj hua'ajtyá'xi'in a'íjma i maj ahuo'jóovi'ti'caria'aj. ¹⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—Siahuo'tá' maj mu tí'ríj mu'jo'vá'ju'un nye jimi, caxu huá'ijmuejra, ji'nye a'áa ti tyejé'sejre' jo'tij i Dios tyejé'ijtaj a'íjma pu tyí'ci'tyij i maj a'yan een mati'ij mu tí'ríj.

¹⁵ Aj pu'ij hua'vá'muarie'xij a'íjna i Jesús, ajta je'en jó'raa a'ájna.

Tyamuéej ti chíjtyaanyi' pu Jesús jamuán tyu'taxájtaca'

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶ Sáij pu tyamuéej aje're'nyej i Jesús jimi, tí'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Maeestro, ¿tyi'tanyí juxie've' nyej nyij xá'pu'i' huárinyij tí'ij a'íjna náaci'tyij nyaj jusén jime' júurij ná'ra'nyij?

¹⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—¿Ji'nye een jime' a'íjna petyi'nye'íhuo' tyi'tíj ti xá'pu'i'? Sáij pu'uj a'íin pué'een i ti xá'pu'i' een. Ajta tipua'aj páaxie've'ej paj jusén jime' júurij puá'ra'nyij, a'íj paj ará'astej je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca'.

¹⁸ Aj pu'ij i tyamuéej a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Tyi'tanyí nyúucarira' na'rá'astej?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Capáj tyí'tyacui'caj, capáj tyí'xana'cire'ej, capáj tyí'nahua'aj, capáj a'tít hue'tziz taavijria'aj, ¹⁹ pahuo'tyátzaahuatye'en a' táataj pajta a' náanaj, pajta huo'xié've'en séecan i tyeítsee a'yájna pati'ij asíj tyíaxie've'.

²⁰ Ajta a'ájna i tyamuéej a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Néijmi'i nu nyeríj a'ájna jin a'yan huaríj. ¿Tyi'tanyi ajtáhua'aj ná'itziitye'?

²¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Tí pua'aj páaxie've'ej paj néijmi'i jin tyámua' eenye', áricuj néijmi'i tyu'tój i paj tyí'ijcha'ij, pajta huo'rian i túmii a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'. A'yaa paj jéehua tya'ancuriáa'sij u tajapuá. Aj pej pij mujo've'me'en pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²² Tí'ij a'ájna i tyamuéej a'yan tyáanamujri', aj pu'ij jó'raa jux-aamúiritya'aj, jí'nye chíjtyaanyi' pu pué'eenye'ej.

²³ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa j a'íjma i maj jamuán huacíj tijn:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tí tyámua' tyí'muarie'rij tí síj tí chíjtyaanyi' ujo'tyájrutyej u tajapuá. ²⁴ A'yaa nu nyajtáhua'aj tyajá'mua'ixaatye', tí jéetze' quee tyési' tí i caméeyuj anájrutyej pí'se'ej jíjze tí anácun, quee tí i chíjtyaanyi' utyájrutyej jo'tij i Dios tyejé'íjtaj.

²⁵ Matí'ij a'yan tyáanamujri' i maj jamuán huacíj, jéehua mu je'ej tyo'taséj, majta a'yan tyí'xajtaca'aj tijn:

—Típua'aj a'yan tyí'eenye', ¿a'tyaanyíj na'quij huíire'en?

²⁶ Aj pu'ij Jesús hua'ráasej, tí'quij a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—A'íjma jimi i tyeítsee tyámua' pu tyí'tyesi', ajta i Dios jimi capu tyési'.

²⁷ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Ityáj tu tyeríj néijmi'i metyoohuá'xij i tyaj tyí'ijcha'íica'aj tyej tyij ajamuán huací'ca'an. ¿Tyi'tanyi ta'ancuriáa'sij?

²⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'ájna xicáara' jíjze tí'ij i Dios néijmi'i tyu'jájcuare'en, tí'ij a'ájna i tí ajta tyévíj jíjze huanie'huaca' acáyixi'in i ipuárij jíjze huápui'ij naa huasé'rihua'aj, mua'aj mu siaj nyaj jamuán huací'ij, a'yaa xu cha'taj tyitya'cára'sixi'sij ipuárij jíjze tí tamuáamuata' japuan hua'puaj tya'rá'asej, siaj sij huo'xíjtye'en a'íjma i tyeítsee i maj Israel jíjze eeráma'can, i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ²⁹ Majta néijmi'i i maj nye jíjze ma'can metyoohuá'xij i maj tyí'ijcha'ij mej mij nyeétzj naatyáhuíire'en, tipua'aj chí'ij, nusu ju'ihuáamuata' maj tyétycaa nusu i maj úuca, na'ríj i jutáataj, nusu i junáanaj, na'ríj i juyójmua', nusu i juchuéj tí japuan tyí'huastyaa, a'yaa pu jéetze' tya'ancuriáa'sij a'chu anxítjej pua'máj, ajta jací'tyij tí'ij jusén jime' júurij já'ra'nyij. ³⁰ Ajta íjij maj mue'tíj a'ín pué'een i maj anáatyij, a'íi mu uvé'tyajtírij, majta mue'tíj íjij a'ín pué'een i maj uvé'tyajtíj, a'íi mu mij támij anára'sij.

20

A'íjci jime' i maj tyí'muijhuacaa i úuvaj tzajta'

¹ 'A'yaa pu tyí'rinyacaa a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj, tí'ij a'ájna i a'tít tí úuvaj huahuástej, tapuá'risima'caj pu iirájraa tí'ij a'tyán hu-atá'inyeen mej mij tyu'muárie'en jo'tij tyajá'huaste'. ² A'yaa pu'ij tyihuo'xá'pui'intari'ri' tí a'yan tyihuo'nájchitye'en a'chu séej túmii jime',

ti'quij huo'ta'ítayaca' maj jó'ciiney jo'tij ja'huiityi' i úuvaj. ³ Ajtáhua'aj pu iirájraa a'íjna i a'tíj a'tzáaj jé'ta' huatyamá'caj i xicáj, séecan pu ajtáhua'aj huátyoj a'ájna jo'maj jóoso'pii, camu tyi'tíj muarie'ca'aj. ⁴ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin: "Séricuj siajta mua'aj, siata'aj utyojo'vá'muarie'en jó'nyaj úuvaj jo'huástej, a'yaa nu tyaja'muanajchitye'ej a'chu ti a'yan tya'raanajchi." Mati'ij mij ujó'ju'. ⁵ A'yaa pu cha'tána'aj huaríj a'ájna i a'tíj, ajtáhua'aj pu iirájraa a'tzáaj tacuaríxpuaj, ajtáhua'aj ti'ij arí a'évri' cama'caj i xicáj, a'yaa pu cha'tána'aj huaríj. ⁶ Ajtáhua'aj pu iirájraa ti'ij arí ancarutyísima'caj i xicáj, ajtáhua'aj pu séecan huátyoj i maj ajo'tyu'uuca'aj jo'maj jóoso'pii. A'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin: "¿Ji'nye een jin sia'yan huatyu'uj ti'ij na'aj íiya' ímuáj?" ⁷ A'yaa mu tyityaatanyúj tijin: "Capu a'tíj ma' tajá'inyej." A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin: "Séricuj siajta mua'aj, siata'aj tyojo'vá'muarie'en jó'nyaj úuvaj jo'huástej."

⁸ Ti'ij huatyéhumua'riaca', aj pu'ij jaatajé i ti tyihua'íjtye' i maj tyí'muijhuacaa, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Uhuojo'tájee i maj tyí'muarie' pata'aj tyihuo'nájchitye'en, a'íjma paj anaquéej tyu'nájchitye'en i maj chúmua' ímuáj ajo're'nyej, pajta hua'antyityájtire'en a'íjma i maj anaquéej ajo're'nyej." ⁹ Aj mu mij a'íimaj aje're'nyej i maj a'tzáaj ímuáj huatyóohuij ti'ij arí ancarutyísima'caj i xicáj, aj pu'ij tyihuo'nájchij séej ajta séej túmii jime'. ¹⁰ Ti'quij ta'ij a'íjma huaci'ij maj tyi'huónajchitye'en i maj anaquéej huatyóohuij, a'yaa mu mij a'íimaj tyi'mua'ajcaj i jéetze' tyihua'nájchitye'en a'íjma, ajta quee a'yan tyu'ríj, ji'nye a'yaa mu cha'taj mana'aj tyi'huónajchi séej túmii jime'. ¹¹ Mati'ij tyi'huónaachitye'ej, aj mu mij huatyóohuij maj je'ej tyi'riá'mua'tyij a'íjci jimi i ti tyichuéj, ¹² a'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin: "A'íimaj i maj quee íiya'taj huatyóohuij, séej ooraj mu'uj tyu'muáriej, pajta muáaj, a'yaa paj cha'taj pana'aj tyihuo'nájchij pati'ij ityájma, tyajta ityáj tyetya'rá'astej séej xicáj tyej tyu'muáriej ti'ij na'aj tye'riá'xiriaca'." ¹³ Ajta a'ájna i ti ja'a'ríj i úuvaj a'yaa pu séej tyu'té'exaa i ti anaquéej huatyóochej tijin: "Cási' nya' amíincuj, canu je'ej pua'aj mua'uurej. ¿Nyiquij pequee a'yan tyu'tá' mua' nyuucaa jime' paj tyu'muárie'en séej túmii jime'?" ¹⁴ Ma'cuíj ancuriáa' i paj jaamué'tij, pajta jó'ra'nyij. Tipua'aj nyáaj a'yan nyetyá'xie'va'aj nyaj a'yan cha'taj nyana'aj tyimuaanájchitye'en nyati'ij tyaanájchi a'íjci i ti a'tzáaj ímuáj huatyóochej ti'ij arí aancáruutyi' i xicáj, ¹⁵ a'íj nu jin a'yan tya'axié'vi'ra' nyaj a'yan huárinij je'ej nyaj tyá'xie've' a'íjci jime' i nyaj túmii. ¿Ca' je'ej pua'aj mua'asej a'íjci jime' nyaj tyámua' tyí'tyevij?" ¹⁶ A'íj pu jin, a'íimaj i maj íjij a'ín pué'een i maj uvé'tyajtij, a'íi mu anára'sij, majta i maj íjij a'ín pué'een i maj anáatyij, a'íi mu uvé'tyajtirij.

Jesús pu arí huéicaj jaataxájtaca' ti muí'nyij
(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷ Ti'ij i Jesús arí a'áa joomá'caj a'ájna a Jerusalén, a'íi pu jujime' huo'tajé a'íjma i maj jamuán huacíj ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

¹⁸ —Tu'ríj a'áa jo're'nyesij a Jerusalén, jo'tij jo'tátuiiri'huaj a'íjna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca' a'íjma jimi i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', ajta a'íjma jimi i maj tyihua'mua'tyiej i yu'xarij jitze, a'íi mu tyu'tá'sij mej mij jaajé'caj, ¹⁹ majta a'íjma huatátuiire'sij i maj séej chuéj japua já'ma'can mej mij jaatyáxaahuataj, majta jaatyávaxi'ij, majta je'en jó'tateesij i cúruuj jitze, ajta huéicaj xicáj jitze huatájuuritaj.

Je'ej ti tyi'táj tyu'táhuo i hua' náanaj a'íjma i Jacobo ajta i Juan
(Mr. 10:35-45)

²⁰ Ajta a'íjna i hua' náanaj a'íjna yojmua' i Zebedeo, hua' jamuán i juyójmua', a'íi pu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi ajta je'en tyítunutaca' tí'ij tyi'táj jaatáhuavii. ²¹ Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye tyi'táj pety'xie've'?

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Pata'aj huo'tá'an mu nyiyóojmua' tí'ij sáij ooyíxi'in a'muáca'ta', ajta i sáij ti a' útata' pujmua' a'ájna xicáara' pati'ij ya'uvé'nyesij pej pij tyu'ta'íjtaj.

²² Jesús pu a'yan pu tyaaté'exaa tijn:

—Caxu jamua'reej tyi'táj siaj nyahuavii. ¿Nyi a'yan setyé'viicue' siaj jajpuéetzij xá'ra'nyij nyati'ij nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej?

A'yaa mu tyityaatanyúj tijn:

—Ji'nye tyijtá.

²³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Mua'aj xu jajpuéetzij xá'ju'un nyati'ij nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej, ajta tí'ij sáij ajcáyixi'in i nyamuáca'ta' na'ríij nya' útata' pujmua' capu nyéetzij nyaci'puaj, sulu a'íjma pu ci'tyij i ti Dios arí hua'antyíhuoj.

²⁴ Mati'ij i séecan i maj tamuáamuata' ará'asej jáanamujari', jéehua mu huatanyínyu'cacuca' a'íjma jimi i maj hua'puaj. ²⁵ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé néijmi'caa, tí'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Xu'ríj mua'aj jamua'reej je'ej maj ye'ej ricij i maj tyí'ijta íyan cháanacaj japua, ca'nyéjrij mu jin tyihua'íjtye' i tyeítyee, majta i maj tyityatatyij, a'íi mu tyihua'íjtye' i séecan je'ej maj ye'ej tyá'xie've' hua' jimi. ²⁶ Ajta mua'ajmaj jimi capu juxie've' ti a'yan tyí'eenye'. Sulu a'íjna i tí jaxie've' ti va'cán jin tyi'tyávaacaj, che' a'íin huo'tyáhuíire'en i séecan, ²⁷ ajta a'íjna i tí jaxie've' ti tye'entyájrutyey a'íjna jime' i tí jéetze' ve'ej, che' a'íin pué'eenye' i tí ca'nyéjrij jin tyi'íjtyi're'. ²⁸ Ji'nye a'íjna i tí ajta tyévíj jitze huanie'huaca', capu a'íjna jin mujo've'mej mej mij jaatyáhuíire'en, sulu ta'aj huo'tyáhuíire'en i séecan, ajta hua' jitze ma'can huámu'nyij, tí'ij mui'caa huáhuíire'en.

Jesús pu hua'puácaa tyú'huaaj i maj aracúcu'nyijmee
(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹ Mati'ij a'íimaj iiráacaj a'ájna a Jericó, jéehua mu tyeítyee jamuán jó'ju' a'íjci i Jesús. ³⁰ Majta hua'puaj i maj aracúcu'nyijmee a'áa mu je'tyétya'ca'aj véjri' i juyéj jitze, mati'ij jáanamujari' i tí Jesús aja'vá'ma'ca'aj, a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tijn:

—Tavástara', mu paj yójra' pué'een a'íjna i David, tá'ancu'vaxi' ityájma.

³¹ Majta i tyeítyee, a'íi mu hua'ajtyá'xij, majta huo'tá'ijmujari' mej mij huatyáapua'rej, majta a'íimaj jéetze' mu ca'nyíin jin huatyejíhuajra a'yaa mu tijn:

—Tavástara', mu paj yójra' pué'een i David, tá'ancu'vaxi' ityájma.

³² Aj pu'ij Jesús oocháxij, ajta huo'tajé a'íjma i maj aracúcu'nyijmee, tí'quij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye setyá'xie've' nyaj tyi'táj huá'uurej ja'mua jimi?

³³ A'yaa mu tyityaatanyúj tijn:

—Tavástara', a'yaa tu tyá'xie've' tyaj atanyéjnye'rej.

³⁴ Aj pu'ij Jesús hua'ancu'vajxi, ajta je'en hua'rámuarie'xij i hua'ji'sij jitze. Ti'ij hua'rámuarie'xij aj mu mij huarúj, mati'ij mij atanyéeny'e'rij muá'raa, aj mu mij jamuán jo'c'ij.

21

Jesús pu a'áa ja'rá'ixaj a Jerusalén
(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Mati'ij meríj véjri' ajoou'caj a'ájna a Jerusalén mu'ríj a'áa ja'rá'ajcaa jo'tíj ja'chajta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Betfagé, chájta'naj a'áa ti já'sejre' i jiríj jitze i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin Aseitúunajrimi, aj pu'ij Jesús hua'puácaa huata'ítyaca' i maj jamuán huac'ij, ² a'yan tyihuo'te'exaatye'ej tíjin:

—Séricuj siooj a'áa ja'tanyáaj a chájta'. A'áa xu yé'tyoonyij i púuru' ti aje'riá'tapi' ajta jamuán i yójra'. Séej sij je'ejxista, siajta je'en munyaja'rájajnyitye'en. ³ Tipua'aj a'tíj je'ej tyaja'muajeevaj, a'yaa xu tyaaté'exaatye'en tíjin tavástara' pu jitzán juxie've', jiye'tzín jime' tu tyijta'yajavá'toosij.

⁴ A'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'ájna i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tíjin:

⁵ A'yan setyihuo'te'exaatye' a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee i chájta'naj jitze i Sión tíjin:

“Cási', pu'ríj aja've'mej ja'mua jimi a'ájna i ja'mua Rey, capu je'ej tyéejviicue', ajta avá'caj púuru' japua ti cíleen ti yójra' pué'een síij i maj japuan tyí'ti'ijcicaa.”

⁶ Majta i maj hua'puaj, a'íi mu jó'ju', majta a'yan huaríj je'ej ti Jesús tyihuo'ta'íj. ⁷ Aj mu mij uya'ráaja i Jesús jimi a'íjci i púuru', majta i yójra', mati'ij mij tye'tyéveerej i tyúumaancaj a'íjci i púuru', aj pu'ij i Jesús avé'yixij. ⁸ Majta i tyeítýee jéehua mu ajtyáxiiriaca'. Séecan mu tyúumaancaj tyo'caváarajraa i juyéj jitze, majta séecan i xamuáj i maj ja'antáveechixij i ciyéj jitze. ⁹ Majta néijmi'i i maj anáatya'aj huajú'ca'aj, majta i maj cújta' huajú'ca'aj, a'yaa mu tyityeejijhuasime'ej tíjin:

—A'yaa tu tyí'muahuavíj paj tíi'rátóonyij mu paj yójra' pué'een a'íjci i rey i David. Dios pu tyámua' tyeetyájtóo a'ájna i ti yaja've'mej nyúucaritze' i tavástara'. Miche' tyaatatyójtzi're'en i maj tajapúa' já'sejre'.

¹⁰ Ti'ij i Jesús utyájrúpij u Jerusalén, néijmi'i mu i tyeítýee tyúu'itziitýej, majta mue'tíj a'yan tyí'ihuo'ca'aj tíjin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna?

¹¹ Majta i tyeítýee, a'yaa mu tyihuo'te'exaaaj tíjin:

—A'múu pu a'íin pué'een i Jesús Nazaret ti já'ma'can, ti ajta Dios jitze ma'can tyí'xaj.

Jesús pu jaajájcua'ej i tyeyúuj
(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹² Aj pu'ij Jesús utyájrúpij i tyeyúuj tzajta' ti'quij hui'rámuaríj néijmi'caa i maj a'úun tyí'tooca'aj, ajta i maj a'úun tyí'nanaava'aj. Tyihua' meesaj pu tye'tahuá'xij a'íjma i maj japuan túmii hua'puata'tyi'raca'aj, ajta tyihua'ípuaa i maj cúcui'see to'racare'ej, ¹³ a'yaa pu tyihuo'te'exaaaj tíjin:

—A'yaa pu tyé'yus'i' i yu'xarij jitze tijin: “Í nye chí'ij a'yaa mu jaatámua'sij tijin chí'ij maj tzajta' huatyényuunyij i Dios jimi.” Siajta mua'aj a'yaa xu ja'uurej i chí'ij tí'ij tyásta'naj jo'maj náhua'rij jó'ava'tacaa.

14 Majta u tyeyúuj tzajta', a'íi mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi i maj arácucu'un majta i maj quee ráci'ijci'nyive', aj pu'ij a'íin tyihuó'huaa. 15 Ajta mati'ij i maj puaríij tyí'ijtye' i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, mati'ij a'íimaj jaaséj ti i Jesús tyihuó'huaa, majta huó'namuajri' maj i tí'ríij a'yan tyí'tyejijhuaca'aj tijin: “Tyiche' tyámua' tyetyátoonij a'íjci i tí David jitze eeráanyej”, aj mu mij tyinyinyu'cacuca', 16 a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—¿Nyi pahuá namuaj je'ej maj tyí'xaj mu tí'ríij?

Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Jí'nye nyijta, nyahua'namuaj. Ajta, ¿nyi sequée jo'jíjvej i yu'xarij jitze je'ej tí tyé'yus'i'? A'yaa pu tijin:

Je'ej maj a'íimaj tyu'táchuiicaj i tí'ríij,

majta i unyáaque'see,

a'íj mu jin tyaatatyójtzi're'ej i Dios.

17 Aj pu'ij Jesús a'áa huojoohuá'xij, ajta je'en jó'raa a'ájna chájta' tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Betania, a'áa pu'ij jo'ta'ípua'rej.

Jesús pu je'ej pua'aj tyaatajé i xápua' tí quee tajcaa

(Mr. 11:12-14, 20-26)

18 Yaa arí'a'pua'aj tí'ij ajtáhua'aj a'áa jo'mej a chájta', pu'rij i'cuataca'aj a'ájna i Jesús. 19 Aj pu'ij xápua' huaséj tí aja'távaaca'aj a'ájna véjri' i juyéj jitze, aj pu'ij ajo're'nyej jo'tij ja'távej a'ájna i xápua', majta quee taca'ca'aj, jéehua pu'uj tyáxamue'ca'aj. Aj pu'ij Jesús a'yan tyaatajé a'íjci i xápua' tijin:

—Capáj che' a'náj tajca're'en.

Tí'ij a'yan tyaatajé, aj pu'ij huatyáhuaj a'ájna i xápua'. 20 Majta i maj Jesús jamuán huacíj, mati'ij jaaséj, je'ej mu tyo'taséj, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jí'nye een jime' jiyé'tzín tyu'tyáahuaj mu xápua'?

21 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj setyá'tzaahuatye'ej tí a'yan tye'mej je'ej sij tyi'tíj tyu'taxájtaj, a'yaa pu tyí'rinyij, sijta quee a'íj siana'aj huayl'tihua'aj xá'ju'un sij a'yan jáa'uurej a'mújci mu xápua' nyati'ij nyeríj jáaruuj, Sulu sijta xu jaayl'tihua'aj xá'ju'un sij a'yan tyaata'íjtye'en a'mújci mu jiríj tijin: “Tyíchesij, atyájra' a jájritze”, a'yaa pu'ij ajta tye'mej. 22 Ajta néijmi'i i sij jin huatyényuusyij i Dios jimi, a'yan setya'tzáahuatye'ej a'yaa xu sijta tya'ancuriáa'sij.

A'ájna i tí jin antyúumua'reej i Jesús

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

23 Aj pu'ij ta'ij i Jesús a'uun jo'tyájrurij u tyeyúuj tzajta'. Tí'ij ooj a'uun tyihua'mua'tyáacaj i tye'tyee, a'íimaj mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi i maj puaríij tyí'ijtye', majta i huásij, a'íi mu ajre're'nyej, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí jin petyi'tyéjvee pej pij a'yan rijcaj? ¿A'tanyí a'ájna jin mua'antyíhuoo?

²⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Nyáaj nu nyajta séej tyajamuaata'ihuo'raj, tipua'aj sianaaté'exaatye', aj nu nyij jamuaaté'exaatye'sij tyi'táj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij. ²⁵ A'ijna i ti jin tyi'tyávaaca'aj i Juan ti'ij huó'irraj i tyeítyee, ¿jo'nyij jo've'mej? ¿Nyi tajapuá Dios ti já'sejre', ca' iian i cháanacaj japua, hua'tzajta i tyeítyee? Mati'ij mij tyi'tyúu'ixaaj jujúmua'aj, a'yaa mu tijn:

—Tipua'aj a'yan tyetyaaté'exaatye' yee Dios pu yo'ta'ityaca', a'yaa pu tyitaaté'exaatye'sij tijn: “¿Ji'nye een jin tyequée ja'antzaahuaj?” ²⁶ Ajta quee je'ej tyí'rij tyaj a'yan tyaataxáj yee tyétyacaa mu yo'ta'ityaca', ji'nye tyahua'tziñnye' i tyeítyee, majta néijmi'i a'yan tyá'tzaahuatye' ti i Juan tyí'xajta'aj i Dios jitze ma'can. ²⁷ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'ijci i Jesús tijn:

—Catu jamua'reej.

Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Canu nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'táj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij.

A'ijci jime' i maj yójmua'mua' pué'een i maj hua'puaj

²⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'ta'ihuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste' a'ijna jime' i nyúucarij? A'táj pu hua'puácaa tyiyójmua'ca'aj, aj pu'ij séej a'yan tyu'té'exaaj tijn: “Nyiyóoj, áricuj pata'aj tyojo'muárie'en ijij jó'nyaj úuvaj jo'huástej.”

²⁹ Aj pu'ij i yójra' a'yan tyu'tanyúj tijn: “Canu jó'yi'muij.” Ajta je'en seequéj tyi'riá'mua'aj aj pu'ij ujó'mej ti'ij tyojo'muárie'en. ³⁰ Ajta je'en i yo'puáara'an ajo're'nyej i séej jimi, a'yaa pu'ij cha'taj tyaata'ij. Ajta i yójra' a'yaa pu tyu'tanyúj tijn: “Ji'nye nyijta a'yaa nu rinyij.” Ajta capu a'yan huaríj. ³¹ ¿A'tanyíj a'íimaj i maj hua'puaj a'yan huaríj je'ej ti tyaaxié'va'ca'aj i hua' táataj?

A'yaa mu mij a'íimaj tyityaatanyúj tijn:

—A'ijna i ta'nájcaj.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', a'íimaj i maj tyí'tyejijve' tajtúhuan jitze ma'can, majta i úucaa i maj jutoj túmii jime', a'íi mu já'muamue'tin mej mij utyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj. ³² Ji'nye ti'ij i Juan mujo've'mej ti'ij jamuaaté'exaatye'en je'ej siaj ye'ej huárinij i Dios jimi, mua'aj xu quee ja'antzaahuaj, majta i maj huá'jijve' majta i úucaa maj jutoj túmii jime', a'íi mu xaa ja'antzaahuaj. Siajta mua'aj siati'ij a'íj huaséj caxu seequéj tyu'muá'aj siaj sij ja'antzaahuatye'en.

A'ijci jime' i maj tyí'muijhuacaa i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeítyee
(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ 'Xáanamaujri' a'ijci i nyúucarij: A'táj pu úuvaj huahuástej, ajta jariá'naj tyetyéj jime', ajta tyi'táj huatyátaahuaca' ti jitzán jaatyájacha'xi'in i úuvaj, ajta tyi'táj ájtaahuaca' ti'ij japuan ufváaj hua'íxie're'en.

'Aj pu'ij séecan hua'tanyéjtye i chuéj mej mij tyaanájchitye'en, ajta je'en jó'raa a'ijna i a'táj séej chuéj japua. ³⁴ Ti'ij tya'rá'aj mati'ij pua'aj jaju'racia a'ijci i úuvaj, séecan pu huata'ityaca' i maj jimi tyí'muarie', mej mij uhoojo'táhuavii a'chu ti jaci'tyij a'ijci i ti tyi'chuej. ³⁵ Majta a'íimaj i chuéj maj huo'tanyéj, a'íi mu huo'vívi' a'íijma i maj huata'ityi'huaca', séej

mu huatyáavaxij, majta séej huajé'caj, majta séej huatyáto'sij tyetyéj jime'.
³⁶ Ajta i ti ja'a'rij i chuéj séecan pu ajtáhua'aj huata'ityaca', mu'ríj jéetze' muí'caa, majta i chuéj maj huo'tanyéj, a'yaa mu cha'taj mana'aj huó'ruuj a'íjma i maj huata'íjtyi'huaca'.

³⁷ 'Uve'tyáatican pu'ij i juyój huata'ityaca' a'yan tyi'mua'astíj tíjin: "A'íj mu xaa ántzaahuatye'sij i nyiyóoj." ³⁸ Majta i chuéj maj huo'tanyéj, mati'ij jaaséj a'íjci i yójra', a'yaa mu tyaaxá'pui'intarej tíjin: "A'íi pu a'íin pué'een i ti néijmi'i tyá'ci'tyij, tyiche' jaajé'caj ti'ij ityájma tyi'ta'a'rij já'ra'nyij." ³⁹ Aj mu mij jaatyéevi' a'íjci i yójra', mati'ij mij ji'ráaja apua'quéj majta je'en jaajé'caj.

⁴⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—Ajta a'yájna ti'ij uvé'nyej a'íjna i ti ja'a'rij i chuéj, ¿ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj, je'quij huá'uuren a'íjma i chuéj ti huo'tanyéj?

⁴¹ A'yaa mu tyityaatanyúj tíjin:

—A'íi pu quee hua'cu'váaj huá'cui'nyij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee, ajta je'en séecan huatanyéjtye'sij i chuéj, mej mij jaatá'an i ti jaci'tyij ti'ij tya'rá'astij mati'ij pua'aj jaju'raaa i úuvaj.

⁴² Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—¿Nyí sequée a'náj jo'jíjvej i yu'xarij jitze? A'yaa pu tyá'xaj tíjin:

A'íjna i tyetyéj i maj ájca' yóoriej i maj chí'ij ta'huacaa, a'yaa pu tye'rájraa ti a'íin pue'éenye'ej ja'raa i ti jéetze' juxie've'.

Tavástara' pu a'yan jáaruuj,

a'íj tu jin tyámua' tyo'taséj.

⁴³ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye', maj mua'ajmaj jamuáa'ri'raj a'íjna i ti ja'muaci'tyíiche' i siaj jin tyu'ta'íjtaj, mej mij séecan huatá'an i maj a'yan huárinyij je'ej ti tya'ráanajchi. ⁴⁴ Ajta a'íjna jime' i tyetyéj, tipua'aj a'tíj jitzán éejcataj a'íjna i a'tíj néijmi'que' pu huatyána'xij, ajta tipua'aj a'íjna i tyetyéj japuan rájvetyij i tyévi. A'íi pu jaatyámuinyaxi'ij.

⁴⁵ Majta i maj tyihuá'íjtye' i puaaríj majta i fariseos, mati'ij jáanamua'jri' je'ej ti i Jesús tyi'xajtaca'aj séej nyúucarij jime', aj mu mij jáamua'reeri' ti a'íjma tyáxajtasime'ej. ⁴⁶ Aj mu mij jáahuoj je'ej maj ye'ej tyetyéevi', majta huá'tziinya'ca'aj a'íjma i tyeityee, ji'nye néijmi'i mu i tyeityee a'yan tyá'tzaahuatya'ca'aj ti Jesús a'íin pué'eenye'ej i ti Dios jitze ma'can tyi'xaj.

22

A'íjci jime' i maj jin tyi'ye'estyaa tipua'aj a'tíj huatyényeiichaj

¹ Jesús pu ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaj séej nyúucarij jime'. A'yaa pu tíjin:

² —A'yaa pu tyi'een a'ájna jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj ti'ij a'íjna jimi i rey ti tyu'yé'estej a'íjci jime' ti i yójra' huatyényeiichaca'. ³ A'íjma pu huata'ityaca' i maj jimi tyi'muarie' mej mij uhoojo'tájeevej a'íjma i ti arí huo'tá'inyej, majta a'íimaj i maj huatá'inyiihuaca', camu jo'c'iinyicuca'aj maj aje'ré'nyej.

⁴ 'Ajtáhua'aj pu séecan huata'ityaca', a'yan tyihuo'te'exaatyee'ej tíjin: "A'yaa xu tyihuo'té'exaatyee'en a'íjma i nyaj huo'tá'inyej tíjin pu'ríj tyámua' tyi'een i cue'ráj. Nu'ríj tyu'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij i ya'muáatyee i nyaj hua'pu'ujtye', néijmi'i pu arí tyámua' tyi'een tyata'aj tyij tyu'yé'estej." ⁵ Majta i maj huatá'inyiihuaca', camu hua'antzaahuaj.

Síij pu a'áa jo'mej jo'tij tyajá'huaste', ajta síij a'áa pu jo'mej jo'tij tyajá'toj, ⁶ majta séecan mu huo'vívi' i maj tyí'muarie' a'íjci jimi i rey, majta je'ej pua'aj huó'ruuj 'asta mana'aj quee huo'cuij. ⁷ Aj pu'ij i rey huápu'i'ij huatanyú'caca', ti'quij huo'ta'ityaca' i juxantáaru'ustyamua' mata'aj mij huó'cui'nyij néijmi'caa i tyeítyee maj tyí'tyacui'caa majta tyu'tyáatiej i tyi'huá'chi'ij. ⁸ Ajta je'en a'yan tyihuo'té'exaa' a'íjma i maj jimi tyí'muarie' tijn: "Pu'rij néijmi'i tyámua' tyí'een tyej tyij tyu'yé'estej, majta a'íimaj i nyaj huo'tá'inyej, camu yeve're'nyajcuj. ⁹ Séricuj mua'aj, ti'ij na'aj tyi'cure'nyáatimee i juyéj, siata'aj huo'tá'inyej néijmi'caa i tyeítyee a'chu siaj pua'mácan tyoonyij." ¹⁰ Mati'ij mij iirácij i maj jimi tyí'muarie', majta je'en jéehua hua'ajsi i tyeítyee a'chu maj pua'mácan huátujoj, i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, majta i maj tyámua' tyí'tyetyeityee, a'yaa mu mij tyito'huájistyaca' i tyeítyee u chi'táara'an a'íjci i rey.

¹¹ Ti'ij i rey utyájruij ti'ij huo'séj a'íjma i ti huo'tá'inyej, aj pu'ij séej huaséj ti quee a'yan eenye' tyi'tyéechan je'ej ti tyeévijtye' ti'ij tipua'aj síij huatyényeíchej. ¹² A'yaa pu tyaaté'exaa tijn: "Nya' amúncuj, ¿ji'nye petyi'tyájruij a'yújna maj pajta quee a'yan eenye' tyi'tyéechan ti'ij tyi'tyéevijtij ti'ij tipua'aj a'tíj ti huatyényeíchij?" Ajta i a'tíj capu huatanyúj. ¹³ Aj pu'ij i rey a'yan tyihuo'ta'ij a'íjma i maj tyí'huúre' tijn: "Siata'aj ja'náji'que'en muáca'ra'an jitze, siajta icájra'an jitze, siajta je'en ji'rárieenyij jo'tij jo'tíca'. Aj pu'ij juyiinyen ajta jajpuéetzij ja'mej." ¹⁴ Ji'nye muet'ij mu huatájeevi'huaj, ajta i Dios je'cáca pu'uj antyíhuoosij.

A'íjci jime' i maj jin tyí'najchitaj i tajtúhuan jimi
(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

¹⁵ Majta i fariseos a'íi mu jo'cáj, mati'ij mij jaaxá'pu'i'intarej mej mij tyi'tíj jin jaamué'tin a'íjci i Jesús ti'ij ootyá'itzeere'en, mej mij a'íjci jin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en. ¹⁶ Aj mu mij séecan huata'ityaca', mej mij jamuán tyu'taxáj i Jesús, majtáhua'aj séecan hua' jamuán i maj Herodes jitze ajtjáma'can, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tijn:

—Maeestro, a'yaa tu tyá'mua'reej paj a'íjna jin tyí'mua'taj i ti ji're'can jime', pajta huá'mua'tyej je'ej ti tyá'xie've' i Dios, capu a' jitze juxie've' je'ej maj tyí'xaj i tyeítyee, ji'nye capáj a'yan tyá'xie've' mej mij a'íimaj tyámua' mojo'sejra. ¹⁷ Pata'aj taaté'exaatye'en: ¿Nyiquij xá'pu'i' tyaj tyu'nájchij a'íjci jime' i maj huá'jijve' i tajtúhuan jitze ma'can, ca' quee?

¹⁸ Ajta i Jesús ti'ij jáamua'reeri' maj quee huatoojé'yacan jin tyé'ihuo'raca'aj, sulu mej mij je'ej pua'aj jáa'uuren, a'yaa pu'ij tyi-huo'té'exaa' tijn:

—Mua'aj mu siaj quee tyi'tíj mua'reej, ¿ji'nye siaj sij tyi'tyese' siaj naatyéevi'? ¹⁹ Sianaataséjratye' i túmii i siaj jin tyí'najchitaj a'íjma jimi i maj já'muajijve'.

Aj mu mij séej aya'váit'yej i túmii, ²⁰ ajta i Jesús a'yaa pu tyi-huo'ta'ihuo'ri' tijn:

—¿A'tanyij nyéerima'ra' á'seejre', ajta ji'nye antyapua'aj yaj ti á'yu'si'ij?

²¹ A'yaa mu tyaaté'exaa tijn:

—A'íjna i ti tyí'ta'ijtye'.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa' tijn:

—Siata'aj jaatá'an a'íjci i tajtúhuan tyi'tíj ti á'ria'ra' pué'een, siajta i Dios tyi'tíj ti á'ria'ra' pué'een.

²² Mati'ij a'yan tyáanamujari', je'ej mu tyo'taséj, ámu'uj mij yooríeej mati'ij mij jo'c'ij.

A'ájna i xicáara' maj jitzán huatájuuritaj i muí'chítsee
(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

²³ A'ájna xicáara' jitze, séecan mu a'ímaj i saduceos aje're'nyej i Jesús jimi. A'yaa mu a'ímaj tyí'xaj t'jin camu che' huatájuuritaj i maj meríj huácuij, a'ij mu jin a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús t'jin:

²⁴ —Maestro, Moisés pu a'yan tyu'xájtaca' t'jin tipua'aj a't'ij ti nyeiichej huámuí'nyij, ajta quee xu tyiyóomua'caj, ti a'yan tyúuxie've' ti i ihuáaria'ra' ja'ancuré'vi't'ij a'íjci i ti jatyévi'tinya'aj i ti huamuí', ti'ij jitzán ma'can tyiyóomua'aj já'ra'nyij a'íjci i ti huamuí'. ²⁵ A'yaa pu a'náj tyu'r'ij ityájma jimi, mua'ráhua'puaca'aj a'ímaj i maj ju'ihuaamua'ca'aj. Ti'quij i ti vásti' huatyényeiichaca', ajta je'en huamuí'. Capu tyiyóomua'aj ja'raa a'íjci jitze i ti jatyévi'tinya'aj, a'ij pu'ij jimi huatyá'itsee i ti je'tyáa'sej.

²⁶ A'yaa pu cha'tána'aj tyáaruj a'íjci i juutzájra', ajta je'en i s'ij i ti huéicaj jitze, a'ij pu ajta ja'antyanaxcaca', a'yaa pu cha'tána'aj tyáaruj, ajta je'en a'yan tya'raj ti a'yan tyihuó'ruuj néijmi'caa i maj aráahua'puaj ará'asej.

²⁷ Ti'ij a'yan tya'rá'aj aj pu'ij té'ej i íiti' huamuí'. ²⁸ Arí ijíj, a'ájna mati'ij huatájuurej, ¿a'tanyíj c'ina'ra'an pue'éenye'ej ja'mej, a'ímaj i maj aráahua'puaj ará'asej, j'i'nye néijmi'i mu jatyévi'tinya'aj?

²⁹ Jesús pu a'yan tyihuó'té'exaa t'jin:

—Huápuí'ij xu mua'aj quee tyi't'ij je'ej tyí'mua'reej, j'i'nye caxu jamua'reej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, caxu siajta jamua'tyey i ti jin i Dios néijmi'i putyí'uurej. ³⁰ Mati'ij huatájuurej i muí'chítsee, camu che' nyejnye'i'chen i tyétyacaa, camu majta i úucaa che' huíichan, j'i'nye a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un mati'ij i maj tajapua' tyí'huíire' Dios ti já'sejre'.

³¹ Ajta a'ájna jime' maj i muí'chítsee huatájuuritaj, ¿nyí sequée a'náj jo'j'ijvej i yu'xarij jitze ti i Dios a'yan tyu'taxájtaca' t'jin: ³² “Nyáaj nu a'ín pue'een i hua' Dios a'ájna i Abraham, ajta i Isaac, ajta i Jacob?” A'ij pu jin quee hua' Dios a'íjma i muí'chítsee, sulu a'íjma i maj júurij.

³³ Mati'ij i tyeítsee a'yan tyáanamujari', tyámua' mu naa tyi-tyo'tóomujtyaca' a'íjci jime' je'ej ti i Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj.

I nyúucarij ti jéetze' juxie've'
(Mr. 12:28-34)

³⁴ Majta i fariseos, a'íi mu tyúusij mati'ij jáamua'reeri' ti i Jesús huó'mué't'ij a'íjma i saduceos, ³⁵ ajta s'ij ti a'ín pue'een i ti tyihuá'mua'tyey i yu'xarij jitze, a'íi pu a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús ti'ij jaamué'tin t'jin:

³⁶ —Maestro, ¿tyi'tanyí nyúucarira' jéetze' juxie've' a'ín ti jo'yú'xaca' i Moisés?

³⁷ Jesús pu a'yan tyaat'éexaa t'jin:

—“Huaxie've' a' vástara' ti Dios pue'een, néijmi'i jime' mua'xiéjnyu'caa, pajta néijmi'i jime' a'júuricamej, pajta néijmi'i jime' i paj jin ma'úmua'rej.” ³⁸ A'íi pu a'ín pue'een i ta'nájcay, ti ajta jéetze' juxie've' a'ájna jitze i nyúucarij. ³⁹ Ajtáhua'aj pu s'ij nyúucarij séejre' ti a'yan tyá'xaj t'jin: “Huaxie've' i axa'aj tyévi'j a'yájna pati'ij asíj tyíaxie've'.”

⁴⁰ A'ájna jitze i nyúucarij ti hua'puaj a'íj pu jitze aróoca'nyej néijmi'i i nyúucarij, majta a'ímaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, a'íj mu majta jitze aróoca'nyej.

¿A'tanyíj jayjóoj a'íjci i ti Dios ja'antyíhuoj?

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹ Matí'ij móoj aja'tyusúria'caj a'íimaj i fariseos, ⁴² Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste' a'íjci jime' i Ciríistu'? ¿A'tanyíj jitze eeráma'can?

A'yaa mu tyityaatanyúj tijn:

—A'íj pu jitze eeráma'can i David.

⁴³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—¿Ji'nye na'quij i David, a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, a'yan jaatamuá'aj tijn nyavástara'? Ji'nye a'yaa pu i David tyu'taxájtaca' tijn:

⁴⁴ Tavástara' pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i nyavástara' tijn:

“Ooyíxi' i iye'e'j nyamuáca'ta',

'asta nyana'aj quee huo'mué'tin i maj muájcha'íire'.”

⁴⁵ ¿Ji'nye tyí'rij ti i Ciríistu' a'íj jitze eerama'cáantaj i David, tipua'aj i David a'yan jatamuá'muatya'an tijn nyavástara'?

⁴⁶ Majta i maj jáanamujri', camu je'e'j tyéejtoyj je'e'j maj tyityaatanyuunyij, tí'ij na'aj a'ájna ímuáj, capu che' a'tíj óoca'nyajca'aj ti tyi'tíj jaata'íhuo'.

23

Jesús pu hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íjma i fariseos, ajta a'íjma i maj tyí'mua'taj i yu'xarij jitze

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa j a'íjma i tyeétyee, ajta a'íjma i maj jamuán huacíj, a'yaa pu tijn:

² —A'íimaj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, majta i fariseos, a'íi mu tyihua'mua'tyej i tyeétyee i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca'.

³ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj hua'rá'astej, siajta néijmi'i jin a'yan huárinyij je'e'j maj tyajá'mua'ixaatye', ajta caxu a'yan rijcaj je'e'j maj a'íimaj ricij, ji'nye camu a'íimaj a'yan ricij je'e'j maj tyajá'mua'ixaatye'.

⁴ Jéehua mu tyihua'ijcatye' i tyeétyee a'íjci jime' i ti huápu'i'ij muárie'rij tiquee a'tíj pújoorej tí'ij a'yan huárinyij, majta a'íimaj camu tooa'caa tí'ij a'yan cha'tána'aj tyihuo'ci'tyij.

⁵ Néijmi'i mu a'yan ricij jéjre'citze' mej mij i tyeétyee huo'séj. Antajiyó'ojma'can mu ta'huacaa a'íjci i maj jin ootoojí'ca'ajma'aj i jumu'új jitze, majta titi'ijme'en tya'ajhuáxi'in jo'tíj jo'ca'ástimee i huá'siicu'.

⁶ A'yaa mu tyá'xie've' ti huo'ci'tyij maj oorá'sej i ipuárij japua a'íjci jamuán i ti antyúumua'reej i maj jin tyí'ye'estyaa, ajta hua' tye'yúuj tzejta', a'íi mu jaxie've' maj oorá'sej i ipuárij japua ta'nájcaj jo'maj já'ra'sacaa i huásasij,

⁷ ajta a'yan tyihua'ráanajchi maj i tyeétyee tzáahuatyí'ra'aj jin huo'tatyójtje'en a'ájna jo'tíj tyajá'tuihuaj, majta a'yan hua'tamuá'muatya'an tijn maestro.

⁸ Sijta mua'aj caxu a'yan tyá'huocaj mej mij i tyeétyee a'yan jamuátamuá'muatye'en yee maestro, ji'nye néijmi'i xu mua'aj ju'ihuáamua', ajta síj na'aj a'ín pu'éen i ti tyaja'muamua'tyej, a'íi pu a'ín pu'éen i Dios.

⁹ Sijta quee a'tíj a'yan tamuá'muatye'en yee nyavástara' íyan cháanacaj japua, ji'nye séej xu'uj tyivástara', i ti tajapúa já'sejre'.

¹⁰ Caxu siajta jahuocaj mej mij a'yan jamuátamuá'tyij yee nyamaestro, ji'nye

a'ñi pu'uj i Ciri'istu' a'ñin pué'een i ti ja'mua maeestro. ¹¹ A'ñjna i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee ja'mua jimi, che' a'ñin néijmi'caa jamuaatyáhuire'en. ¹² Ji'nye a'ñjna i ti jus'ñij óotzaahuatye', a'ñj mu huatyáxaahuataj, ajta i tiquee a'yan tyóotzaahuatye', a'ñi pu va'cán jin tye'entyárutyij.

¹³ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, ji'nye caxu tyámua' metyityoomuámua're', siajta tyi'tyánaamuaj u tajapúa mej mij quee i tye'ityee utyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj. Caxu siajta mua'aj utyárutyicuj, caxu siajta hua'tá'caa mej mij utyájrutyey i maj a'yan tyá'xie've' maj utyájrutyey.

¹⁴ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en, mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, caxu tyámua' metyityoomuámua're', ji'nye mua'aj xu tyihuá'ari'raaca i maj tyú'cha'ij i juchéj i úuca i maj antyúujimua'astariaca', siajta je'en jéehua á'tijti' se-tyenyúsima'aj i Dios jimi, a'ñj xu sij jin jéetze' jajpuéetzij xá'ju'un.

¹⁵ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en, mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj fariseos, caxu tyámua' metyityoomuámua're', a'yaa xu tyi'tyacinyej néijmi'que' i cháanacaj japua siajta i jájtyij japua siaj sij séej huamué'tin ti'ij ajta a'yan tyi'tyúucha'ij já'ra'nyij siati'ij mua'aj, ajta siati'ij séej huamué'tin, a'yaa xu ja'uuren ti'ij a'ñin jéetze' jamuaatyámue'tin a'ñji jime' ti je'ej pua'aj tyi'tyevistan, a'ñj pu jin jéetze' jajpuéetzij ja'mej sequeé mua'aj.

¹⁶ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj mu siaj quee atanyéjnye', a'yaa xu tyi'xaj tijin: "Capu tyi'tij huire' tipua'aj a'tij tya'tóoratziij nyúucaritze' i tye'yúuj, sulu tipua'aj tya'tóoratziij nyúucaritze' a'ñji i ooroj ti tye'yúuj tzajta' séejre', aj pu xaa juxie've' ti ja'rá'astej a'ñji jime' i ti jin tya'tóoratziiri'." ¹⁷ Mua'aj siaj quee tyámua' metyityoomuámua're' siajta quee atanyéjnye'. ¿Tyi'tanyi jéetze' juxie've' nyi a'ñjna i ooroj ti tye'yúuj tzajta' já'sejre', ca' i tye'yúuj i ti tzajta' séejre' i ooroj? ¹⁸ A'yaa xu siajta mua'aj tyi'xaj tijin: "Tipua'aj a'tij tya'tóoratziij nyúucaritze' a'ñjna i maj japan tyi'mu'vejritaj, capu tyi'tij huire', ajta tipua'aj a'tij tya'tóoratziij nyúucaritze' i mu'vejrij ti ja' áan ja'tyá' a'ñjna i maj japan tyi'mu'vejritaj, aj pu xaa a'yan tyúuxie've' ti ja'rá'astee." ¹⁹ Mua'aj mu siaj aracúcu'nyijmee. ¿Tyi'tanyi jéetze' juxie've' nyi a'ñjna i mu'vejrij, ca' a'ñjna i maj japan tyi'mu'vejritacaa? ²⁰ A'ñjna i ti jitzán tya'tóoraj i maj japan tyi'mu'vejritacaa, capu a'ñj na'aj jitze tya'tóoraj i maj japan tyi'mu'vejritacaa, sulu a'ñj pu ajta jitze tya'tóoraj i ti a'áan tyeje'tyá' i maj japan tyi'mu'vejritacaa, ²¹ ajta a'ñjna i ti atóoraj nyúucaritze' i tye'yúuj, capu a'ñj na'aj jitze tya'tóoratziiri' i tye'yúuj, sulu a'ñj pu ajta nyúucaritze' i Dios ti tzajta' séejre' a'ñji i tye'yúuj. ²² Ajta a'ñjna i ti nyúucaritze' atóoratyi' i tajapúa, a'ñj pu jitze tya'tóoraj i nyúucaritze' a'ñji i ipuárij Dios ti japan áan jo'ojcaj, ajta je'en tya'tóoraj nyúucaritze' i Dios ti a'áan jo'ojcaj a'ñji japua i ipuárij.

²³ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, mu siaj quee tyámua' metyityoomuámua're', ji'nye mua'aj xu tyi'tá'caa je'cácaa i ti juxie've' a'ñji i siaj tyi'na'chityaa i siaj tyi'cua'caa a'ñji i meentaj, siajta a'ñji i ti naa tyaarie'ej anís tyi'tij, siajta a'ñji i comiino, siajta quee ja'rá'astej

a'íjci i nyúucarij ti jéetze' juxie've' ti a'íin pué'een i siaj tyámua' ja'huóomua'raj, ajta siaj hua'ancu'vajxi'in i tyeítyee, ajta siaj quee tyi'táj jin áitzeeria'aj séecan jimi. A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan huárinyij, siajta quee yó'hua'nán a'íjci i siaj je'cácaa tyu'tá'an. ²⁴ Mua'aj mu siaj aracúcu'nyijmee, séecan xu tyí'tyese' siaj sij ja'rá'astej i nyúucarij ti quee jéehua juxie've', siajta serij yu'huá'xij a'íjci i nyúucarij ti jéetze' juxie've'.

²⁵ 'iSiata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj fariseos!, ji'nye mua'aj xu tyámua' ju'uurej maj jéjre', siajta mu jutzájta' je'ej xu pua'aj tyí'tyetyeítyee, a'íjci jime' siaj tyí'nahua' siajta jéehua tyí'nyacua'aj. ²⁶ Fariseo mu paj quee atányeej, pooj mi' tyámua' uhuá'uuren a' tzajta', aj paj xaa naa huasé'rihua'aj puá'mej maj jéjre'.

²⁷ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze siajta je'en mua'aj fariseos, caxu tyámua' metyityoomuámua're', a'yaa xu een tí'ij i hua' chí'ij jo'maj huaja'ava'tacaa i mui'chíttyee, mua'aj xu naa huasé'rin maj jéjre', maj siajta je'ej pua'aj tyí'tyetyeítyee i jutzájta', ajta jéehua tyo'huáa' i tyihuá'carij, ajta i néijmi'i i ti arí je'ej pua'aj tyí'een. ²⁸ A'yaa xu mua'aj een, jéjre' xu a'yan tyúusejrataj siaj tyámua' tyí'tyetyeítyee, siajta i jutzájta' je'ej pua'aj een a'íjci jime' siaj je'ej pua'aj ricij.

²⁹ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, ji'nye mua'aj xu ja'ajta'huaj i hua' chí'ij i maj tzajta' huo'tyáato'raj i maj meríj huácuij, i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, siajta tyámua' tyí'uurej i tyihuá'chí'ij i maj tzajta' huo'tyáato'raj i maj tyámua' tyí'tyetyeítyeristaca'aj, ³⁰ siajta je'en a'yan tyu'taxájtaj tijin: "Tipua'aj ityáj tyajúuricajche' a'ájna imuáj mati'ij yéhcájca'aj i tahuásimua', catu a'yan tyihuá'cui'nyíche' a'ájma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj." ³¹ A'íj xu jin a'yan tyá'tzaahuatye' i jutzájta' i siaj a'íin pué'een i siaj hua' jitze eeráma'can a'ájma i maj huo'cuij a'ájma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. ³² Siata'aj ja'antyíci'tyij a'íjci i maj ju'huatyáhuíj a'ájma i ja'muahuasimua'cí'ij.

³³ 'Mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeítyee. A'íj xu jitze eeráma'can i cú'cu'uj ti tyí'hue'tacaa. ¿Nyí a'yan setyi'mua'tzej yee ja'muahuíre'en tí'ij quee i Dios puéjtzij jamuaata'an? ³⁴ A'íj nu jin nyáaj huota'ityij ja'mua jimi a'ájma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, nyajta i maj tyámua' metyityoomuámua're', nyajta i maj tyihuó'mua'tyej. Siajta mua'aj, séecan xu cui'nyij, siajta séecan á'tatan i cúruuj jitze, siajta séecan huatyávaxi'ij i tye'yúuj tzajta', siajta séecan huatamuáritye'sij séej chájta'naj jitze siajta séej. ³⁵ Mua'ajmaj pu'ij ja'muaci'tyij néijmi'i i puéjtzij i maj jin tyityáacuij íyan i cháanacaj japua, mati'ij mana'aj tye'e'ej'caj a'íjci i Abel ti tyámua' tyí'tyevistaca'aj ajta mati'ij jaajé'caj a'íjci i Zacarías i ti yójra' pué'eenye'ej a'ájna i Berequías, á'aa siaj yo'jé'caj jé'ta' jo'tij jo'tyéjvee i hua' tye'yúuj, ajta a'ájna i maj japuan tyí'mu'vejritacaa. ³⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti néijmi'i i puéjtzij huá'cí'tyij a'ájma i tyeítyee íjij maj yan huacháatimee.

Jesús pu huóoyiinyaca' a'ájma jimi i maj Jerusalén já'chajca'aj
(Lc. 13:34-35)

³⁷ 'Jerusalén, Jerusalén siaj huacháatimee, mua'aj xu huá'cui'caa a'ájma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, siajta huo'tyáto'sixij a'ájma i Dios

ti ja'mua jimi huo'ta'ityaca' mej mij tyajamuáamua'tyej. Mue'tj nu a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj tyámua' tyajamuáacha'iin, nyej nyij ja'mua japua huatányuunyij, a'yájna ti'ij i tyacuáarie' ti hua'antyásiirej i xáipiri'ij ti'ij hua'vá'naj i ju' anáj jime', siajta mua'aj, caxu a'yan tyaaataxie'vej. ³⁸ Cási' xaaséj, a'májna jo'siaj ja'chej, pu'rj tyá'ra'ixaj ti'ij yána'quij metyoo'éenye'ej ja'mej, ³⁹ a'yaa tyajá'mua'ixaatye' siaj quee che' nyeséjran, 'asta siana'aj quee a'yan tyu'taxáj yee: "Tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'ijci i ti yaja've'mej nyúucaritze' i tavástara'."

24

Jesús pu jaataxájtaca' ti huatyú'uunyi'huaj i tye'yúuj

(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Aj pu'ij Jesús iirájraa u tye'yúuj tzejta', ti'ij iiramá'caj, a'íi mu aje're'nyej i maj jamuán huacj, aj mu mij jaatajé ti'ij jaaséj i chí'ij ti hua'uj avéjri' a tye'yúuj ti jo'tyéjvee. ² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tjin:

—¿Nyi néijmi'i setyí'sej mu chí'ij ti tyu'uj iieye'ej? A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti néijmi'i tyu'tyú'uunyi'huaj capu che' séeria'aj ja'mej i tyetyéj ti jupapá tyiquéetíme. Néijmi'i pu huatyú'uunyi'huaj.

Tyi'tj ti huataséjre'sij a'ájna xicáara' jitze ti jitzán tye'entyipúa'rij

(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Aj mu mij jo'cáj, a'áa mu ja'rá'aj jirj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tjin Aseitúnajrimi, a'áa pu jo'taquéecaj a'ájna i Jesús, mati'ij ajtyáxiiriaca' a'ímaj i maj jamuán huacj, mej mij a'yan tyaata'íhuo' tjin:

—Tyáaxie've' paj taaté'exaatye' a'náj ti a'yan tyí'rinyij. ¿Tyi'tanyí huataséjre'sij a'ájna xicáara' paj jitzán pajtáhua'aj yava'cányesij, ajta ti'ij néijmi'i tye'entyipúa'rij i ti tyí'sejre' íyan i cháanacaj japua'?

⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tjin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee a'tj já'muacuanamuaj. ⁵ Ji'nye mue'tj mu huataséjre'sij i maj a'yan tyuséerataj muá'ju'un nyati'ij nyáaj. A'yaa mu tyí'xáataj muá'ju'un tjin: "Nyáaj nu a'íin pué'een i Círístu'", a'yaa mu mij muí'caa tyí'cuanaman tyeítyee. ⁶ Mua'aj xu tyí'namuajran maj merj tyúunyo'si'tye'ej aja'hua', na'riij maj merj tímua' huatyóohuisij maj tyúucui'nyij, siajta mua'aj caxu tyí'tziinye'ej, ji'nye juxie've' ti a'yan tyú'rinyij, ajta capu eexúj a'ájna atyojo're'nyesij ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipúa'rij. ⁷ Ji'nye séecan mu tyeítyee, majtáhua'aj séecan i tyeítyee, a'íi mu huatóonyo'si'tye'ej, majta i maj séej chuéj japua jo'cháatímee, majtáhua'aj i maj majta séej chuéj japua jo'cháatímee a'íi mu néijmi'i huatóonyo'si'tye'ej, muí'caquéj mu majta huatatáju, ajta muí'caquéj huatóoca'tzij i chuéj. ⁸ A'íi pu'ij néijmi'i a'íin tyi'pué'een i ti tya'nájcaj i maj jin jajpuéetzij muá'ju'un.

⁹ Aj mu mij já'muavivi'ran, mej mij je'ej pua'aj jamuáa'uurej, ajta mej mij jamuáacui'nyij, majta néijmi'i i maj a'yan huacháatímee i cháanacaj japua a'íi mu jamuájcha'íria'aj muá'ju'un a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'astijre'. ¹⁰ A'ájna xicáara' jitze, mue'tj mu naatáxahuataj, majta séecan je'ej ju'uuriaj muá'ju'un, majta tyuucha'íre'ej muá'ju'un. ¹¹ Mue'tj mu huataséjre'sij i maj tyí'hue'tacaa a'íjci jime' maj nu'uj Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'íj mu jin jéehua huá'cuanamuan i tyeítyee. ¹² Jéehua pu huápu'ij je'ej pua'aj tyí'éenye'ej ja'mej, a'íj mu jin quee che' tyámua'

ja'huoomua'raaj muá'ju'un. ¹³ Ajta Dios pu japuan huatányuusij a'íjci i ti tyo'táviicue'raj 'asta na'aj quee huámui'nyij. ¹⁴ Ajta i nyúucaria'ra' i Dios néijmi'que' mu jaariá'xajta i cháanacaj japua, mej mij jáamua'tyij, aj pu xaa ij néijmi'i tye'entyipua'rij.

¹⁵ 'A'ájna i Daniel a'yaa pu tyo'yú'xaca' ti huápu'i'ij je'ej pua'aj tyí'rinyij. Siati'ij mua'aj a'yan tyí'sejraj a'ájna a ti naa tyeje'een a'ájna i ti já'jijve' che' yo'itéej já'ra'nyij, ¹⁶ aj xu sij mu siaj Judea jo'tyú'uucaj, a'áa xu pujmua' huatoo'uunaj jo'tij jir'ij jo'quéetímee, ¹⁷ ajta a'ájna i ti a'áan jo'ojcatyij i juchi'ij japua, che' quee acáyi'can, ti'ij tyi'táj iiráa'an i juchi'táj, ¹⁸ ajta a'ájna i ti tyaja'muarie'ej i juví'ra'taj, che' quee ajo're'nyinyiica'an a juchéj ti'ij tyúucaanaa tyi'rájtui'nyij. ¹⁹ Cuii xaa nyu'uj, je'cáj mu jajpuéetzij muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze a'íimaj i úucaa i maj ootajucájmee, majta a'íimaj i maj hua'tzi'tyéejmee i juyójmua'. ²⁰ Siata'aj a'yan tyaatáhuavii i Dios ti'ij quee a'yan tyi'ríjcaj a'ájna ti'ij huasévi'ij á'yi'ij, na'ríij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, ²¹ ji'nye jéehua mu huápu'i'ij jajpuéetzij muá'ju'un, a'yájna mati'ij quee a'náj tyaapuéjtzitariaca' ti'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj, capu ajta che' maja'puéetzij ja'mej ti'ij i ti huá'ci'tyij a'ájna xicáara' jitze. ²² Ajta tipua'aj i Dios quee a'yan jáa'uurejche' ti'ij quee che' á'tyeevi' ti tyoomé'en a'chu pua'an xicáj, capu a'táj júurij ta'me'nyíche', ajta hua' jime' i tyeityee i ti Dios arí hua'vá'jajpuaxij, capu ij che' á'tyeeren.

²³ 'Tipua'aj a'táj a'yan tyajá'mua'ixaaty'e'ej yee: "Cási' ya'aj huatyéjve i Ciriistu'", nusu a'yan yee: "Majca'hua'aj huatyéjve", caxu mua'aj tyá'tzaahuaty'e'ej ²⁴ Ji'nye mue'tij mu huataséj're'sij i maj a'yan tyuuxáataj muá'ju'un tijin Ciriistu' mu pué'een majta hue'tzij jin tyi'xáataj muá'ju'un i Dios jitze ma'can, jéehua mu a'yan tyi'muarie'ej muá'ju'un mej mij séecan je'ej tyo'taséj i tyeityee, tipua'aj a'yan tyí'i'riitan a'íijma mu majta cuanamuan i ti Dios arí hua'vá'jajpuaxij. ²⁵ Nu'ríj mua'ajmaj anaquéej jamuáa'ixaa. ²⁶ A'íj pu jin, tipua'aj a'yan metyaja'mua'ixaaty'e'ej yee: "Cási' a'máa pu jó'yi'ij itzitáj jo'tij quee ja' a'táj", caxu jo'c'ca'an na'ríij a'yan yee: "Yu pu je'rájcaj avíitizij jime' u chi'táj", caxu siajta tyá'tzaahuaty'e'ej. ²⁷ Ji'nye a'yájna ti'ij i maj tyóona'axcava'ra'an, anaquéej pu uje'ejnyéeri'cirij jo'tij je'ejnyinyij i xicáj, ajta je'en a'yan cha'tána'aj utyeje'ejnyéeri'cirij jo'tij ja'tyáru'pij i xicáj, a'yaa pu'ij tye'mej a'ájna xicáara' ti'ij jitzán yava'cányesij a'ájna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca'. ²⁸ A'yaa pu cha'tána'aj ti'ij jo'tij tyi'táj jo'riá'ca'aj ti arí huamuí', a'áa mu ja'tyúusi're'ej i muá'rie'caj.

A'ájna xicáara' ti'ij jitzán uvé'nyesij i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca'
(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹ 'Ti'ij tye'entyipua'ren néijmi'i i maj jin jajpuéetzij muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze, aj pu'ij anárutyij i xicáj, capu huanyéeri'cij ja'mej i máxcirie' jime', majta i xú'ra'vej, a'íi mu uje'cávatzij i jútye', ajta huatóoca'tzij néijmi'i i tajapúa' ti séej're'. ³⁰ Aj pu'ij huataséj're'sij i jútye' a'ájna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', majta i tyeityee maj iye'e'ej séej're' i cháanacaj japua, aj mu mij néijmi'i huápu'i'ij tyu'táztzyne'ej majta juyiinyen néijmi'i i maj a'yan séej're' i cháanacaj japua, mati'ij jaaséj ti i jéetirij tzajta' aje'cáama'aj ja'mej a'ájna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca' va'cán jin antyúumua'reerij ajta huápu'i'ij naa huasé'rihua'aj. ³¹ A'íi

pu'ij huo'ta'íjtye'sij i maj tajapuá tyí'huüre' tí'ij tyu'táci'sitye'en, mej mij huá'ajsiire'en a'íjma i maj meríj antyihuaviihuaca', tí'ij na'aj jo'tíj jo'ástimee i cháanacaj.

³² 'Siata'aj a'íj jitze yo'itéej xá'ra'nyij je'ej ti ye'ej tyí'caj i xápuá': Típua'aj arí antyinyáxi'in ti cua'tyij i ciyáara', aj xu sij jamua'reeren tí arí véjri' i víita'rij. ³³ A'yaa pu cha'tána'aj ij, típua'aj seríj néijmi'i a'yan tyí'sejra, a'yaa xu sij tyámua'reej ti arí véjri' tí'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ³⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti néijmi'i a'yan tye'mej mati'ij móoj júuricaj i tyeítsee i maj yan séejre' íjij. ³⁵ A'íi pu antyipua'rij i cháanacaj ajta u tajapuá, ajta a'íjna i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaa, capu a'náj antyipua'rij sulu néijmi'i pu jin aróo'astej.

³⁶ 'Ajta a'náj ti xicáara' nusu a'tzáaj tí a'yan tye'mej, capu a'tíj jamua'reej, camu jamua'reej i maj tajapuá tyí'huüre', canu nyajta nyáaj jamua'reej. A'íi pu'uj na'aj jamua'reej i nyavástara'.

³⁷ 'A'yájna tí'ij tyu'ríj a'ájna tí yan séjria'ca'aj a'íjna i Noé, a'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna tí'ij yava'cáanyej a'íjna i tí ajta tyévíj jitze huanie'huaca'. ³⁸ A'ájna ímuáj tí'ij quee xu antyipua'ariva'caj i cháanacaj jájtyij jime', metyí'cua'caria'aj i tyeítsee, majta ya'caria'aj, a'íi mu nyejnye'i'chaca'aj, majta huiichajca'aj, móoche' mu a'yan rijcaa 'asta quee i Noé utyájruij i báarcuj jitze ti ve'ej. ³⁹ Ajta mati'ij pua'aj quee jajchó'va'caj i tyeítsee, aj mu mij jáamua'reeri' tí'ij huatámui'yaca', ajta je'en huojó'jójtye néijmi'caa i tyeítsee. A'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna xicáara' jitze tí'ij yava'cáanyej a'íjna i tí ajta tyévíj jitze huanie'huaca'.

⁴⁰ A'ájna tí'ij putyí'rijcáj, a'áa mu hua'puaj jo'tyu'úuj muá'ju'un i tyétyacaa, síij pu'ij á'vi'tichi'huan, ajta síij, a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej. ⁴¹ Majta i úucaa a'áa mu jo'tyu'úuj muá'ju'un maj hua'puaj, metya'ti'xíj mu muá'ju'un, síij pu ajta á'vi'tichi'huan, ajta i síij a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej.

⁴² 'Siata'aj a'náj tina'aj tyámua' naa tyitya'tanyéjnye'rij, jí'nye caxu jamua'reej a'náj ti xicáara' jitze uvé'nyesij i ja'muavástara'. ⁴³ Siata'aj a'yan tyiyo'itéej xá'ra'nyij a'íjci jime' i a'tíj tí aja'chej, típua'aj jamua'reeriaj a'tzáaj tí utyárutyij i náhua'rij i chí'táara'an, a'íi pu atanyéerij ja'mej, capu ij jaatá'sij tí i náhua'rij utyájrutyey u chí'táj. ⁴⁴ A'yaa pu cha'tána'aj tyúuxie've' siaj mua'aj tyámua' eenye', jí'nye a'íjna i tí ajta tyévíj jitze huanie'huaca', a'áa pu uvé'nyesij a'tzáaj siaj quee pu tyámua'mua're'ej.

A'íjna i tí quee tyi'tíj jin á'itzeere' ajta i tí je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij (Lc. 12:41-48)

⁴⁵ '¿A'tanyíj a'íin pué'een i tiquee tyi'tíj jin á'itzeere' tí ajta tyámua' metyóomua'rej, típua'aj i vástaria'ra' a'yan tyé'ijcatye' tí tyi'huá'íjtye' i séecan i maj tyí'huüre', tí'ij ajta tyi'huó'cue'tyey a'tzáaj tí arí huaxá'pu'i'ntari'huaca'? ⁴⁶ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyévíj tí a'yan rijcaj je'ej tí tyaaatá'ij tí'ij uvé'nyej a'íjna i tí tyé'ijtye'. ⁴⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzaahuatyi'ra'aj jime' típua'aj a'yan rijcaj tí'ij uvé'nyej i vástaria'ra', a'íi pu néijmi'i tyé'ijcatye'en i tí tyí'ijcha'ij. ⁴⁸ Ajta típua'aj a'íjna i tyévíj je'ej pua'aj tyí'tyevistan, a'yaa pu tyi'riá'mua'sij i tíjin jéehua pu mu' á'tyeeren i nyavástara', ⁴⁹ aj pu'ij huatyóochesij tí hua'ajtyá'xi'in i juxa'aj tyeítsee i maj tyí'huüre', ajta hua' jamuán tyí'cua'nyij, ajta ye'en a'íjma jamuán i maj jui'ive', ⁵⁰ ajta a'ájna tí'ij pua'aj quee tyi'ijchó've'ej, ajta a'tzáaj tiquee jamua'reej aj pu'ij uvé'nyesij

i vástaria'ra', ⁵¹ ti'quij jéehua puéjtzij jaatá'sij, ajta tyu'ta'íjtaj ti'ij ajta a'áa jo'tyá'itzeerej jo'maj je'ej je'en i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. Aj pu'ij jéehua huatóoxaamujritye'sij ajta jéehua juyiinyixi'in.

25

A'íjci jime' i ímuaa maj tamuáamuata' ará'asej

¹ 'A'yaa pu'ij tyí'rinyij a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj ti'ij tyu'ríj jo'tij a'tíj jo'tyéneyeíichaca', tamuáamuata' mu ará'asej i ímuaa i maj tyojo'tíi i maj jin antyitátzave' mej mij ja'antynájchej a'íjci i ti huatyényeíichij. ² Séecan i maj anxívij camu tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj je'ej maj huárinij, majta i séecan i maj majta anxívij, a'íi mu xaa tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj. ³ A'íimaj i maj quee tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj a'íi mu tyojó'tíi i maj jin antyitátzave'sij, majta quee yo'jáj a'íjci i aséityij i maj jin ja'antyéieraj, ⁴ majta i maj tyámua' metyityoomuámua're'ej, a'íi mu cíxo'rij tzajta' ju'cájtoj i aséityij, a'íj mu mij jo'tíi jamuán i maj jin antyitátzave'sij. ⁵ Ajta jéehua pu á'tyeej a'ájna i ti huatyényeíichij, tyámua' pu cutzój tyihua'antymu'é'tij a'íjma i ímuaa, matí'ij mij huatácu'tzuca'. ⁶ Ti'ij arí véjri' a'tzáaj jé'ta' tíca, síij pu huajíhuaca' a'yan tijin: "Pu'ríj yaja've'mej a'ájna i ti huatyényeíichij, xii'rácíinyij sij sij ja'antynájchej." ⁷ Aj mu mij néijmi'i huatájij i ímuaa, majta je'en tyámua' tyú'ruuj i maj jin antyúutatza'vitye'en. ⁸ Aj mu mij a'íimaj i maj quee tyámua' huóoruuj, a'yaa mu tyihuo'tajé i séecan tijin: "Cíi setyitaatájanie'tye' i aséityij, ji'nye pu'ríj antymu'i'sij ityájma ti antyítaa." ⁹ Majta i maj tyámua' metyityoomuámua're'ej, a'yaa mu tyihuo'té'exaa'ij tijin: "Catu xaa nyu'uj, ji'nye capu taci'tyij ityájma, capu ajta ci'pej tyaj jamuatajanie'tye'en. Jéetze' pu naa sij a'áa jó'ju'un jo'tij já'xoo i aséityij sij sij jáananan." ¹⁰ Aj mu mij jó'ju', móoche' mu ajoju'caj ti'ij ará'aj a'ájna i ti huatyényeíichij, majta i ímuaa i maj tyámua' huóoruuj, a'íi mu jamuán utyájrupij i ti huatyényeíichij, ti'quij eetyánami'huaca'aj i puéertaj. ¹¹ A'tzúj a'tyéevi'caj majta i séecan ará'aj i ímuaa, aj mu mij a'yan tyaat'éxaa'ij tijin: "Tavástara', tavástara', tyita'antácuunye'." ¹² Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' nyaj quee já'muamujtye'."

¹³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Siata'aj atanyéjnye'rij, ji'nye caxu jamua'reej a'náj ti xicáara' jitze uvé'nyesij i ja'muavástara'.

A'íjci jime' i túmii i ti hua' vástara' huo'íjcaj a'íjma i maj jahuúiria'ca'aj

¹⁴ 'A'yaa pu ajta tyí'rinyij a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj ti'ij i a'tíj huó'ruuj i maj jimi tyí'muarie'ej, ti'ij arí jo'yi'muúicaj séej chuéj japua, a'íi pu huo'tajé i maj jimi tyí'muarie', ti'quij huo'cha'íiraj i ju túmii.

¹⁵ Séej pu'ij anxí ví'ra'aj i túmii huatá', ajtáhua'aj i séej, hua'puaj ví'ra'aj huatá', ajtáhua'aj i séej, séej ví'ra'aj pu jaatá', a'yaa pu tyihuo'tá' a'chu tu síij pújoorej. Aj pu'ij jó'raa. ¹⁶ Ajta a'ájna i ti anxí ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'íi pu huatyóochej ti tyu'muarie'en i túmii jime', ajta je'en jaamué'tij anxí ví'ra'aj a'íjci jime' i ti anaquéej ja'ancuriáa'. ¹⁷ 'A'yaa pu cha'tána'aj huaríj a'ájna i ti hua'puaj ví'ra'aj ancúriáa', a'yaa pu cha'tána'aj hua'puaj ví'ra'aj tyaamue'tij i túmii. ¹⁸ Ajta a'ájna i ti séej ví'ra'aj ja'ancúriáa', capu

tyu'muáriej, a'áa pu ja'hua' ja'rá'aj, ti'ij ja'tye'íicha'ajraa a chóota', a'áa pu ja'vá'naj i túmii ti jáacha'iraj i vástaria'ra'.

¹⁹ 'Ti'ij a'tyéevi'caj aj pu'ij i hua' vástara' uvé'nyej, ajta je'en huatyóochej ti jaaxá'pui'intare'en i túmii jime'. ²⁰ A'í pu anaquéej aje're'nyej i ti anxí ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'í pu ajta ya'ráa' i séecan i anxí ví'ra'aj i ti jaamué'tij, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nyavástara', muáaj paj anxí ví'ra'aj naatá' i túmii, cási' a'íj nu jin jaamué'tij séecan i ti ajta anxí ví'ra'aj ará'asej." ²¹ A'yaa pu tyaaté'exaa a'íjna i ti tyé'ijtye' tijin: "Xá'pui' paj huaríj, tyámua' paj naa tyu'muáriej, ajta a'íjna jime' i paj tyámua' tyu'muáriej, a'íj nu jin jéehua tyí'mua'ijcatye'en iye'ej nyéetzij jimi. Pui'tyéeme' pata'aj nyajamuan huatá'tyamua've'en." ²² Aj pu'ij ta'ij a'ín aje're'nyej i ti hua'puaj ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nyavástara', muáaj paj hua'puaj ví'ra'aj naatá' i túmii, cási', a'íj nu jin jaamué'tij séecan ti a'yan cha'tána'aj hua'puaj ví'ra'aj tyará'asej." ²³ Ajta i ti tyé'ijtye' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Xá'pui' paj huaríj, tyámua' paj naa tyu'muáriej, ajta a'íjna jime' i paj tyámua' tyu'muáriej a'íjci jime' i ti cá na'aj, a'íj nu jin jéehua tyí'mua'ijcatye'. Pui'tyéeme' pata'aj huatá'tyamua've'en."

²⁴ 'Ajta ti'ij a'ín aje're'nyej i ti séej ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i ti tyé'ijtye' tijin: "Nyavástara', nyáaj nu a'yan tyáamua'reeri' paj tyá'jaaxiejve', pajta tyí'tza'nacaa jo'paj quee tyojo'huástej, pajta néijmi'i huariá'siire'ej ti'ij tyú'ciirej ti'ij néijmi'i muéetzij muáaci'tyij. ²⁵ A'íj nu jin tyí'tziinya'ca'aj, nyati'ij nyij ja'tye'íicha'ajraa a chóota' nyajta je'en jaatyá'avaataca' a túmii. Ya'cuúj muéetzij ti a túmii." ²⁶ Ajta i ti tyé'ijtye' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Muáaj mu paj quee tyámua' tyu'muáriej pajta hui'na'se', típu'a'aj a'yan petyá'mua'reeriaj nyaj tyí'tza'nacaa jó'nyaj quee tyojo'huástej, nyajta néijmi'i huariá'siire'ej ti'ij nyéetzij nya'ríj já'ra'nyij. ²⁷ a'yaa pu'ij tyi'xá'pui'intacaj paj a'áa yóotonyijche' i túmii hua' jimi i maj túmii tyí'nyijtye' nyej nyij ja'ancuriá'nyijche' i ti nyéetzij nya'ríj nyajta je'en i ti jaamué'tij." ²⁸ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj tijin: "Siata'aj jáa'ri' a'íjci i séej ví'ra'aj i túmii, siajta jaatá'an a'íjci i ti tamuáamuata' ví'ra'aj tyí'toovej. ²⁹ Ji'nye a'íjna i ti jéehua tyí'ijcha'ij, jéetze' mu tyaata'sij, a'íj pu jin jimi tya'vá'ítze'rihua'aj ta'mej, ajta i ti cá na'aj tyí'ijcha'ij, a'íj mu tyo'huáa'ri'raj tyi'tíj ti caa tyí'ijcha'ij. ³⁰ Siajta a'íjci ti nye jimi tyí'muarie' ti quee tyi'tíj huí're', siata'aj ji'rárieenyij mapua'quéj jo'tij jo'tíca'. A'áa pu'ij huatóoxaamujritye'sij a'íjna jime' ti jéehua jajpuéetzij ja'mej."

Ti'ij Dios huá'xijtye'en i tye'tyee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua

³¹ 'A'ájna xicáara' ti'ij yava'cányesij a'íjna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', huápu'ij naa huasé'rihua'aj majta jamuán i maj ta-japuá tyí'huí-re', a'í pu huatyéyixaj i ipuárij jitze ti'ij néijmi'i jin antyúumua'reeriaj iyan i cháanacaj japua. ³² Aj mu mij jimi hua'ajsiirej néijmi'caa i tye'tyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'í pu'ij hua'puaquéj hua'ajsiire'ej ti'ij i a'tíj jujíme' tyihua'ajsi' i cánya'xií, ajta jujíme' i chíiutye'e. ³³ Jumuáca'ta' pujmua' pu hua'ajsiire'ej i cánya'xií, ajta ju'útata' pujmua' i chíiutye'e. ³⁴ Ajta a'íjna i Rey ti

pué'een, a'yaa pu tyihuo'té'exaatye'ej a'íjma i maj muáca'ta' já'sejre' tijin: "Musio'vá'ju' mua'aj mu siaj tyámua' tyaatá' i nyavástara', siata'aj ja'ancuriá'an i ti já'muaci'tiyj i ti tyámua' éenye'ej ti'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj. ³⁵ Ji'nye mua'aj xu tyinaacue'ej nyati'ij huatai'cuataca', siajta xu jájtyij naatá' nyati'ij huatai'imuj, mua'aj xu siajta naataxié'vej ujá'muachi'taj ti'ij quee a'tij nyaxie'va'ca'aj. ³⁶ Mua'aj xu tyinaatyéecheytey, nyati'ij quee tyi'tyáchajca'aj, ajta nyati'ij tyi'ijcui'nyaca' mua'aj xu unyojo'vá'muaariaca', ajta nyati'ij eetyánami'huaca'aj, mua'aj xu siajta unyojo'tyéesej." ³⁷ Aj mu mij i maj tyámua' tyí'tyetyeityee a'yan tyu'ta'íhuo'sij tijin: "Tavástara', ¿a'najnyí tyetyimuaacue'ej tyati'ij muaaséj i paj i'cuataca'aj? ¿A'najnyí jájtyij tyamuaatá' tyati'ij muaaséj i paj i'mui'ca'aj? ³⁸ ¿A'najnyí tyamuaatxié'vej i tachi'taj pati'ij quee ma'já'chajca'aj? ¿A'najnyí tyetyimuaatyéecheytey pati'ij quee tyi'tyáchajca'aj? ³⁹ ¿Ca' a'najnyí tyamuaatyéesej pati'ij eetyánami'huaca'aj, na'ríij tyaj umoyo'vá'muaariaca' pati'ij tyi'cui'ca'aj?" ⁴⁰ Ajta i Rey a'yaa pu tyihuo'té'exaatye'sij tijin: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin je'ej siaj tyihuo'táhuu' a'íjma i nye'ihuáamua', a'yaa xu cha'taj siana'aj nyéetzij tyinaatáhuu'."

⁴¹ 'Aj pu'ij ta'ij i rey a'yan tyihuo'té'exaatye'ej a'íjma i maj útata' aja'seejre' tijin: "Síájhuu' nye jimi, mu ti i Dios puéjtij jamuaatá'sij, séricuj a'ájna i tiéj tzajta' a'íin ti jimi tyámua' tyi'uuriyhujaj i tyiyáaru', ajta a'íjma jimi i maj jahuiire'." ⁴² Ji'nye caxu tyinaacue'ej, nyati'ij huatai'cuataca', caxu siajta jájtyij naatá' nyati'ij huatai'imuj, ⁴³ nyati'ij quee huatyéchi'ca'aj caxu naataxié'vej i juchéj, nyajta quee tyi'tyéchajca'aj, siajta mua'aj caxu tyinaatyéecheytey, nyati'ij tyi'ijcui'nyaca', caxu náamuariaca', caxu siajta unyojo'tyéesej nyati'ij nami'huaca'aj." ⁴⁴ Aj mu mij a'íimaj a'yan tyaata'íhuo'raj tijin: "Tavástara', ¿a'najnyí tyamuaaséj pati'ij huatai'cuataca', nusu pati'ij huatai'imuj, na'ríij pati'ij quee ma'já'chajca'aj, nusu pati'ij tyi'cui'ca'aj, ajta pati'ij eetyánami'huaca'aj, tyajta je'en quee ityáj muaatáhuu'?" ⁴⁵ Aj pu'ij i Rey a'yan tyihuo'té'exaatye'sij tijin: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin a'íjna jime' siaj quee huo'tyáhuu' i nye'ihuáamua' i maj quee tyi'tíj jin antyúumua'reej, caxu siajta nyéetzij naatyáhuu'." ⁴⁶ A'íi mu mij a'áa jó'ju'uj muá'ju'un jo'maj jusén jin ya'ajpuéetzij muá'ju'un, majta i maj tyámua' tyi'tyetyeityee, a'íi júurij muá'ju'un jusén jime'.

26

Metyi'huo'ó'ixaa mej mij jaaxá'pui'intare'en maj Jesús huatyéevi'
(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Ti'ij Jesús ja'antypuá'rij i ti tyihuo'mua'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa' a'íjma i maj jamuán huacj tijin:

² —Xu'ríj jamua'reej ti hua'puaj xicá' á'itzeere' mati'ij tyi'ye'esten a'íjci jime' ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ajta a'íjna i ti ajta tyévi'j jitze huanie'huaca' a'íi pu huatátuiiri'huaj mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

³ Majta i maj tyihua'íjtye' i tyeyúuj tzajta', majta i huásasij i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu aja'tyúusíj jo'tij ja'chej a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i hua' tyeyúuj tzajta' i ti a'yan antyapuaj tijin Caifás, ⁴ a'íi

mu mij jaaxájtaca' je'ej maj huárinyij mej mij hue'tzij jin jaatyéevi' a'íjci i Jesús majta je'en jaajé'caj. ⁵ A'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—Catu a'ájna jaatyévi'raj mati'ij tyí'ye'estyaj, mej mij quee i tyeítyee huatanyínyu'caj.

Íiti' pu ja'vá'huaaj i mu'úutze' i Jesús a'íjci i ti naa tyaarie'ej
(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶ Jesús pu a'áa jo'tyávaaca'aj a Betania jo'tij ja'chej a'ájna i Simón, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin i ti cá'atzaj, ⁷ aj pu'ij íiti' jimi ajtyáxiiriaca' limeetaj pu huajásima'aj, tyetyéj limeetara' pu pué'eenye'ej, naa pu tya'vá'jística'aj i ti naa tyaarie'ej, ti ajta huápui'ij tyá'najchij. Ti'ij i Jesús huatyeéecaj i méesaj jitze, aj pu'ij i íiti' ja'vá'huaaj áan mu'úutze' a'íjci i ti naa tyaarie'ej. ⁸ Majta i maj jamuán huacáj, mati'ij jaaséej je'ej ti huaríj, aj mu mij huatanyínyu'cacuca' i íitaj jimi, a'yaa mu tyí'tyuu'ixaatya'ajraa tijin:

—¿Ji'nye tyá'huaajcaj a'mújna i ti naa tyaarie'ej? ⁹ I'ritacaj pu maj jáatootnyijche' muí'cájrítze' i túmii, mej mij a'ájma huatáhuire'en i maj quee je'ej tyéejviicue'.

¹⁰ Jesús huó'namuajri' je'ej maj tyí'xajtaca'aj, aj pu'ij a'yan tyi-huo'té'exaa'ij tijin:

—¿Ji'nye een jime' setyá'jaaxie'jvi' mu íitaj? Tyámua' pu nye jimi tyú'ruuj. ¹¹ Ji'nye a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue', a'náj tina'aj mu ja'mua jamuán séeria'aj muá'ju'un, nyajta nyáaj canu a'náj tina'aj ja'mua jamuán séeria'aj na'mej. ¹² Je'ej ti tyí'tíj huáruuj mu íiti' ti'ij na'vá'xiri'ri' a'íjci i ti naa tyaarie'ej a'íj pu jin tyámua' náaru'j mati'ij na'vá'naj. ¹³ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin néijmi'que' i cháanacaj japua jo'maj huojo'té'exaatye'ej i tyeítyee i nyúucaria'ra' i Dios, a'íj mu majta huo'té'exaatye'ej je'ej ti huaríj a'ájna i íiti' mej mij jo'támua'reej.

Judas pu tyu'tátuii avítzij jime' a'íjci i Jesús
(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴ Síj ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Judas Iscariote, a'íj pu avá'raj ti'ij a'ájma jimi jo'mej i maj tyihuá'ijtye' i puaaríj, ¹⁵ a'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—¿A'chunyéj setyí'nyanajchitye'en tipua'aj nyajamuatátuire'en a'íjci i Jesús?

A'íj mu mij seityéj japuan tamuáamuata' i túmii pláataj ti jumua'tij jaatá'. ¹⁶ Aj pu'ij i Judas huatyóochej ti jáahuootnyij a'náj ti huatái'riitarij ti'ij huo'tátuiire'en a'íjci i Jesús.

Ti'ij tavástará' tyihuo'cue'ej a'ájma i maj jamuán huacáj
(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹⁷ Ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' i ta'nájcaj maj jitán tyí'ye'estyahua'aj mati'ij páan cua'caria'aj ti'quee cu'ustij, aj mu mij jimi aje're'nyej i Jesús a'íimaj i maj jamuán huacáj a'yaa mu tyaata'ihuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij muaja'ráanajchi tyej tyij tyámua' tyojó'uurej tyej tyij jáacua'nyij i páan i tyaj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyí'ri' i tayójmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'?

18 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Séricuj a'ájna chájta', a'áa xu a'tíj já'tyoonyij, a'yaa xu sij tyaaté'exaatye'en yee: “Yaa pu tyí'xaj i maeestro tijin: Pu'ríj atyojo're'nyesij a'tzáaj ti nye jimi tya'tácaj, a'áa nu jo'ma'aj na'mej a'chéj nyej nyij jáaye'estyaj i tyaj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'.”

19 Majta i maj jamuán huacáj, a'yaa mu huaríj je'ej ti i Jesús tyihuo'ta'íj, néijmi'i mu tyámua' tyú'ruuj i maj tyí'cua'nyij.

20 Tí'ij huatyéechumua'riaca', Jesús pu huatyéeyixij i méesaj jitze, hua' jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, 21 mati'ij móoche' tyí'cua'caj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyí'ja'yájna, síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can pu nyéetzij tyu'tátuiire'sij hua' jimi i maj tyí'ijta i tyejúuj tzajta'.

22 Aj mu mij jéehua huatóoxaamujri, majta huatyóohuij maj a'yan tyaata'íhuo' síj ajta síj tijin:

—Tavástara', ¿nyiquij nyáaj a'ín nyaj pué'een?

23 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Síj ti ajta ja'ajrú'nyaxi'sij i páan i nyaj puláatuj jitze, a'í pu a'ín pué'een i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij. 24 A'yaa pu néijmi'i atyojo're'nyesij nye jimi i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca' je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ajta a'íjci jimi i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij, jéetze' pu jatyahui'rihua'caj tíquee huanie'huacajche'.

25 Ajta a'ájna i Judas i ti huo'tátuiire'sij, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maeestro, ¿nyi nyáaj a'ín nyaj pué'een?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj a'yan tyaataxájtaca'.

26 Móoche' mu tyí'cua'caj ti'ij Jesús páan ti'ij, ajta ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios aj pu'ij jaatyátaaraxij, ajta je'en huo'rái'pu'uj i maj jamuán huacáj, a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

—Xa'ancurái'pu' siajta je'en jáacua'nyij, a'í pu a'ín pué'een i nyahue'ra'.

27 Ajta je'en váasuj tyijáj, ajta ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij huo'tajájnyi a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

—Xaaréi'ij néijmi'i mua'aj, 28 ji'nye a'í pu a'ín pué'een i nyaxúure', i ti jin tyaróo'astej je'ej ti i Dios tya'tóoratziiri' jájcuaj ímuáj, a'í nu jin i nyaxúure' hua' japua huatányuusij mui'caa i tyeítýee ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'. 29 Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', nyaj quee che' ju'quéi'sij a'íjci i já'ria'ra' i úuvaj, 'asta na'aj quee tya'rá'astij a'ájna xicáara' jitze ti'ij i Dios tyu'ta'íjtaj néijmi'que' i cháanacaj japua.

Jesús pu jaataxájtaca' ti i Pedro jaatyáhue'taj

(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

30 Mati'ij tyu'tachuicaj i maj jin tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj mu mij jo'c'ij, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj Aseitúnajrimi jiríj ti jo'tacá'aj. 31 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Néijmi'i xu mua'aj íjij tíca' yo'riésij i sij jin nye jimi tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Nyéee'catan i cánya'xií ti tyiséjra, majta i cánya'xií jo'xísij.” 32 Ajta nyati'ij huatájuuritaj, a'áa nu nyajtáhua'aj jamuaja'ajsire'ej a'ájna a Galileea.

³³ Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Típua'aj néijmi'i mequee che' a' jimi tyá'tzaahuatye'ej, canu nyáaj a'yan rinyij.

³⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzaahuatyi'ra'aj jime' tijin ijíj tíca', tí'ij quee xu jijhuaj i tyacuáarie', huéicaj paj a'yan tyu'tányuusij tijin paj quee nyamua'tyej.

³⁵ Ajta i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj a'yan tyuuxié've'ej nyaj ajamuán huámui'nyij, canu muaatyáhue'taj.

Majta néijmi'i i séecan i maj jamuán huacíj, a'yaa mu cha'taj mana'aj tyu'taxájtaca'.

Jesús pu huatyéenyuj i Dios jimi a'ájna a Getsemani
(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶ Aj pu'ij jó'raa a'ájna i Jesús majta i maj jamuán huacíj, a'áa mu ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Getsemani, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Íiye'ej xu mua'aj tyityé'en, nyajta nyáaj maj nu a'tzúj ímuáj uré'nyesij nyej nyij huatyényuunyij i Dios jimi.

³⁷ Ajta a'ájna jo'vítij i Pedro, ajta a'ájma i maj hua'puaj i maj yójmua'mua'pué'een i Zebedeo, aj pu'ij je'ej pua'aj jaata'aj ajta jéehua huatóoxaamujrij. ³⁸ A'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Huápu'ij nu nyaxaamujritye' cuxáa nyaj mui'nyij. Ya xu huatyá'itzeere'en mua'aj, síoche' xu nyaj jamuán atanyéjnye'rij.

³⁹ A'tzúj pu a' ímuáj jo're'nyéej i Jesús tí'ij ij tyítunutaca' a chóota', aj pu'ij a'yan tyu'tyéenyuj i Dios jimi tijin:

—Dios paj nyavástara', típua'aj a'yan petyi'tá'care'en, tí'ij quee a'yan tyináaci'tyij a'ájna i tí je'ej pua'aj een, i nyaj jin jajpuéetzij na'mej, ajta che' quee a'yan tyé'yi'can nyatí'ij nyáaj tyá'xie've', sulu che' a'yan tyá'ra'nyij patí'ij muáj tyá'xie've'.

⁴⁰ Aj pu'ij ta'ij aje're'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj i maj jamuán huacíj, mu'ríj tyácu'tzisima'aj. Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ájci i Pedro tijin:

—¿Nyí pequee a'tzúj tyé'viicue' paj atányeerij nyaj jamuán a'chu caa séej ooraj? ⁴¹ Xa'tanyéjnye'rij siajta tyényuusime'en i Dios jimi, siaj sij quee tyi'tij jin ootyá'itzeere'en. Mua'aj xu tyámua' naa tya'ajxié'vi'ra' siajta juca'nyej i jutzájta, ajta i já'muahue'ra' jitze capu ja'muaca'nyisti'.

⁴² Tí'ij táhua'aj ij huariá'raa, ajta a'yan tyu'tyéenyuj tijin:

—Dios paj nyavástara', típua'aj quee je'ej tyí'riitan tí'ij quee a'yan tyináaci'tyij i nyaj jin jajpuéetzij na'mej, che' a'yan eenye'en patí'ij muáj tyá'xie've'.

⁴³ Tí'ij táhua'aj aje're'nyej, ajtáhua'aj pu huo'tyoj macu'tzúcaj i maj jamuán huacíj, jí'nye jéehua pu huá'mue'tica'aj i cutzúj. ⁴⁴ A'áa mu jo'tyá'ítzee a'ájma, huéicaj jitze pu ajtáhua'aj ujó'mej i Jesús, ajtáhua'aj pu huatyéenyuj i Dios jimi, a'yaa pu cha'tána'aj tyaatáhuaviiri' je'ej tí anaqueéj tyaatáhuaviiraca'aj. ⁴⁵ Aj pu'ij aje're'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj i maj jamuán huacíj, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyí a'yaa siana'aj siooj jí'tyá'cu'tzij siajta naa tyityúuso'pe'? Pu'ríj tya'rá'aj a'tzáaj tí huatátuiri'huaj a'ájna i tí ajta tyé'vij jitze huanie'huaca'

a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. ⁴⁶ Xá'ajhuixi', che'réj, pu'ríj yaja've'mej a'íjna i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij.

Mati'ij jaatyéevi' a'íjci i Jesús
(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Óoche' pu tyí'tyaxáatasima'caj i Jesús, ti'ij i Judas aje're'nyej, síj ti a'íin pué'een i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, jéehua mu tyeítyee jamuán huajú'ca'aj náhuaaj metyu'í'sima'aj majta séecan ciyéj tyuí'isima'aj i maj jin huóocui'nyij. A'íimaj mu uhuojo'ta'ít'yaca' i maj tyihua'íjtye' i puaríj, majta i huásij a'áa maj tyityatyíj a chájta'. ⁴⁸ Ajta a'íjna i Judas i ti tyu'tátuiire'sij i Jesús, a'yaa pu arí anaquéj tyihuo'té'exa'ca'aj tijin: "A'íjna i nyaj jí'tyápui'tze'ej, a'íi pu a'íin pué'een, siata'aj jaatyéevi'." ⁴⁹ A'yaa pu'ij ti'ij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, a'yaa pu tyaatyójtje tijin:

—Ji'nye pana'aj Maeestro.

Ajta jí'tyápui'tzej. ⁵⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nya' amíincuj, tyí'tíj paj jin mu jo've'mej a'yan huárichij.

Aj mu mij i séecan ajtyáxiiriaca', mati'ij mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús.

⁵¹ Aj pu'ij síj ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj juchúun íjcutaca' ti'quij ja'ajtavéjchaca' i naxiéera' a'íjci i ti jahuíire' i ti tyihua'íjtye' i tye'yúuj tzajta'. ⁵² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ucárujtye' mua' náhuaaj. Ji'nye néijmi'i i maj náhuaaj jin tyí'tyacu'í'caa, a'íi mu majta náhuaaj jin cui'ihuan. ⁵³ ¿Nyi pequee jamua'reej nyej nyáaj jaayí'tin nyaj jaatáhuavij i nyavástara' ti'ij huéecatyej ví'ra'aj huajo'ta'ít'yey i maj tajapúa tyí'huíire'? ⁵⁴ Ajta típu'a'aj a'yan náarinyij, capu che' huatái'riitarij ti'ij aróo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tyúuxie've' ti a'yan tyá'ra'nyij.

⁵⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' i tyeítyee tijin:

—¿Ji'nye een jime' mua'aj yesiavá'ju' chúun setyu'í'sima'aj siajta ciyéj siaj sij naatyéevi', cuxáa nyaj nyáaj náhua'rij pué'eenye'? A'náj tina'aj nu tyajamuaamuá'tyey i tye'yúuj tzajta', siajta mua'aj caxu a'náj naatyéevi'. ⁵⁶ Ajta néijmi'i pu a'yan tyí'rinyij ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

Ti'ij a'yan tyí'rijcaa, néijmi'i mu i maj jamuán huacíj i Jesús ayoorie'j mati'ij mij huatóo'uj.

Mati'ij yo'v'í'tij i Jesús hua' jimi i juéesij
(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Majta i maj jaatyéevi' a'íjci i Jesús, a'áa mu yo'v'í'tij a'íjci jimi i Caifás, a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tye'yúuj tzajta', jo'maj jóosiiria'ca'aj i maj tyihua'mua'tyey i nyúucarij jitze i maj jin tyí'íjta, majta i huásij.

⁵⁸ Ajta a'íjna i Pedro a'tzúj pu ímuáj jaavájrasima'aj a'íjci i Jesús, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij ja'rájta'cuaj jo'tij ja'chej a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tye'yúuj tzajta'. A'úu pu jo'tyájrurij, ti'quij hua' jamuán ooyíxij a'íjma i maj tyí'cha'íj, ti'ij jáamua'reej je'ej ti atyojooma'aj ta'mej.

⁵⁹ Majta i maj tyihua'íjtye' i puaríj hua' jamuán i juéesij, a'íi mu jahuocaa'aj i hue'tzij i maj jin Jesús jitze tyo'ojpuá'ritye'en ti'ij huatái'riitaj maj jaajé'caj, ⁶⁰ ajta camu je'ej tyéejtyoj tyí'tíj maj jitzán

ujpuá'ritye'en, maj majta mue'tíj i tyeítsee hue'tzij jin tyaaxájtzi'ri'. Aj mu mij hua'puaj aje're'nyej, ⁶¹ a'yaa mu mij tyihuo'té'exaa jtin:

—A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'mújna mu tyévíj tjin: “Nyáaj nu jaayí'tin nyaj jaatyú'uunaj a'íjna i tyeýúuj ti chi'ra'an pué'een i Dios, nyajta je'en nyajáhua'aj ja'ajtaahuaj huéicaj xicáj jitze.”

⁶² Aj pu'ij a'íin ájchej i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeýúuj tzajta', ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús tjin:

—¿Nyi pequee huatányuusij? ¿Tyi'tanyí pué'een a'íjna i maj jin a jitze tyí'pua'ritye'?

⁶³ Ajta i Jesús capu huatanyúj. Ajta i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeýúuj tzajta', a'yaa pu tyaaté'exaa tjin:

—A'yaa nu tyí'mua'íjtye' nyúucaritze' i Dios ti júurij paj jaataxáj i ti jí're'can jime'. Taaté'exaatye' títua'aj muáaj a'íin paj pué'eenye' i Ciríistu', i yójra' i Dios.

⁶⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tjin:

—Muáaj paj a'yan tyaataxájtaca'. Nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj mua'aj jaséjran a'íjci i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca' ti muáca'ta' ja'ajcaqué ta'mej a'íjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reej u tajapuá, siajta jaséjran tí'ij jútye' aje'cáame'en i jéetirij tzajta'.

⁶⁵ Ajta i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeýúuj tzajta', a'íi pu ja'cásujtza'an i jusíicu' mej mij jáamua'reej ti huatanyú'caca', ajta a'yan tyu'taxájtaca' tjin:

—Je'ej pu pua'aj tyí'xaj i Dios jimi a'mújna mu tyáati', capu che' juxie've' maj séecan tyi'tíj jitzán pua'ritye'ej. Mua'aj xu'ríj jáanamujri' ti je'ej pua'aj tyí'xaj i Dios jimi, ⁶⁶ ¿ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj?

A'yaa mu a'íimaj tyityaatanyúj tjin:

—A'yaa pu tyeévíjtye' ti huámuí'nyij a'íjci jime'.

⁶⁷ Aj mu mij ja'rátzi'tzique'mua'xij ajíisa', majta jaatyáavaxij. Séecan mu majta jíisa' ja'ráavaxij, ⁶⁸ a'yan metye'ixáatye'ej tjin:

—Muáaj mu paj a'íin pué'een i Ciríistu', huataxáj a'tanyíj mui'tyéjvee.

*Pedro pu tyu'hué'taca' ti jee quee jamua'tyej i Jesús
(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)*

⁶⁹ Ajta i Pedro, a'áa pu jo'tacatyíi a jé'ta' jo'tij ja'rájta'cuaj i chi'táj. Aj pu'ij síij íiti' utyájrurij i ti jahuíire' a'íjna i tyeýúuj tzajta' ti antyúumua'reej, aj pu'ij jimi aje're'nyej ti'quij a'yan tyaaté'exaa tjin:

—Muáaj paj pajta jamuán jo'chá'canya'aj a'íjci i Jesús Galilea ti já'ma'can.

⁷⁰ Aj pu'ij i Pedro tyu'hué'taca' néijmi'i mu jaséeracaj tí'ij a'yan tyu'taxájtaca' tjin:

—Canu jamua'reej tyi'tíj paj tyáxajta.

⁷¹ Aj pu'ij ájchee, ti'quij a'áa jo're'nyej jo'tij ja'pueertaj, a'áa pu'ij ajtáhua'aj síij íiti' jaaséj ajta je'en a'yan tyihuo'té'exaa i tyeítsee tjin:

—A'mújna mu tyévíj a'múu pu ajta jamuán jo'chá'canya'aj a'íjci i Jesús Nazaret ti já'ma'can.

⁷² Ajtáhua'aj pu i Pedro tyu'hué'taca', junyúucaritze' pu jin a'yan tyihuo'té'exaa jtin:

—Canu jamua'tyej a'íjci i tyévíj.

⁷³ A'tzúj a'tyéevi'caj, i maj a'áa ja'ré'tya'ca'aj, a'íi mu aje're'nyej jimí, matí'ij mij a'yan tyaat'éexaa tijin:

—Muáaj paj hua' jitze ajtyáma'can. Tu'ríj jamua'reej a'íjci jime' je'ej paj ye'ej tyu'xáxa'aj.

⁷⁴ Aj pu'ij Pedro huatyóochej ti jaatáhuavíj ti i Dios puéjtzij jaatá'an tipua'aj quee a'yan tyí'ja'yájnatan, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Canu jamua'tyej a'íjci i tyévi.

Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij i tyacuáarie' huajíjhuaca', ⁷⁵ aj pu'ij i Pedro jo'támua'reeri' je'ej ti i Jesús anaquéej tyaat'éexaatya'ca'aj a'yan tijin: “Ti'ij quee xu jihuaj i tyacuáarie', huéicaj paj naatyáhue'taj a'yan petyi'xáataj tijin capáj nyamua'tyej.” Aj pu'ij iirárraa a'íjna i Pedro, ti'quii jéehua huápu'i'ij tyuuyíinyajraa.

27

Jesús pu huatátuihuaca' a'íjci jimí i Piláato

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

¹ Ti'ij huatapuá'riaca', néijmi'i mu i maj tyihua'íjtye' i puaaríj majta i huáasij i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu néijmi'i jaaxá'pu'i'intarej je'ej maj huárinyij mej mij jaajé'caj i Jesús. ² Ma'nají'ca'aj mu i muáca'ra'an jitze matí'ij yo'ví'tíj, aj mu mij jaatátui a'íjci i tajtúhuan ti a'yan ántyapuaaj tijin Piláato.

Judas pu huatyóocue'mi'in

³ Ajta a'íjna i Judas i ti tyu'tátui a'íjci i Jesús, ti'ij jáamua'reeri' tijin puéjtzij mu jaatá'sij i Jesús, a'íi pu ayootoj i túmii hua' jimí i maj puaaríj tyí'ijtye' ajta a'íjma jimí i huáasij, ⁴ a'yan tyihuo'te'exáaty'e'ej tijin:

—Nyáaj nu ootyá'ítzeze i Dios jimí, jí'nye a'tíj nu jamuaatátui tiquee tyí'tíj jin á'ítzeere' siaj sij jaajé'caj.

Majta a'íimaj a'yaa mu tyaat'éexaa tijin:

—Capu a'tzúj tajitzé juxie've' ityájma, muáaj paj pué'eenye'.

⁵ Aj pu'ij i Judas ayoohua'axij i túmii a chóota' a'újna i tyeyúuj tzaajta', ti'quii jó'raa ajta je'en cóocue'mi'in.

⁶ Majta i maj puaaríj tyí'ijtye' a'íi mu jaaré'je'puj a'íjci i túmii, majta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Capu je'ej tyí'ri'ij tyaj ju'cáan a'íjci i túmii jo'tíj jóosiire' i túmii, jí'nye a'íi pu a'íin pué'een i tyaj jin tyu'nájchitaca' ti'ij xúure'ej jó'vetyij.

⁷ Matí'ij mij a'yan tyaaxá'pu'i'intarej maj a'íj jin chuéj huánanan, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin chuéj ti japuan tyí'muijhuacaa a'íjna i ti xá'ri'ij tyí'ta'huacaa, mej mij a'áa huaja'vá'naamuan a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can. ⁸ A'íj mu jin a'yan jaatamua'aj ti'ij na'aj a'ájna imuáj a'íjci i chuéj a'yan tijin chuéj maj japuan jo'riá'xirej i xúure'ej.

⁹ A'yaa pu a'íjna jin tya'róo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Jeremías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj ti a'yan tijin: “A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu jaaré'je'puj a'íjci i túmii i ti seityéj japuan tamuáamuata' ará'asej i maj jin tyu'nájchitaca', ¹⁰ a'íj mu mij jin chuéj huánaniej jo'tíj tyajá'muijhuacaria'aj a'íjna i xá'ri'ij ti tyí'ta'huacaa.”

Ti'ij Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjci jimí i Piláato

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

11 Jesús pu jó'vi'tichiihuaca' a'íjci jimi i tajtúhuan, a'íi pu'ij i tajtúhuan a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi muáaj a'íin papu'éen i paj hua' rey i maj Israel jitze ajtyáma'can?

A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i Jesús tijin: “Muáaj papu'ríj jaataxájtaca'.”

12 Mati'ij móoj a'íimaj i maj puaríj tyí'ijtye' majta i huásij jitzán tyí'pua'ritya'ca'aj, capu i Jesús tyí'tíj huataxájtaca'. 13 A'íj pu jin i Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi pequee huá'namuaj i maj jéehua a' jitze tyí'pua'ritye'?

14 Ajta i Jesús capu tyí'tíj huataxájtaca', a'íj pu jin i tajtúhuan je'ej tyo'toomua'aj.

Mati'ij i Jesús ooxíjtye mej mij tyu'tá'an maj jaajé'caj

(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38—19:16)

15 Mati'ij tyí'ye'estyahua'aj, a'yaa pu tyee'yí'tíhua'aj a'íjna i tajtúhuan ti séej huatátoonyij i ti eetyánami', a'tíj maj a'yan i tyeítyee tyaatáhuaviiraj.

16 Síij pu'ij eetyánami'huaca'aj ti a'yan ántyapuaaj tijin Barrabás, néijmi' i mu jamua'tyajca'aj a'íjci i Barrabás, 17 mati'ij i tyeítyee a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj, Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyij mua'aj siaxie've' nyej nyij jaatátoonyij nyij a'íjci i Barrabás, ca' i Jesús i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Ciríistu'?

18 Ji'nye a'yaa pu tyáamua'reeri' tijin me'chueeria'ca'aj i Jesús, a'íj mu jin jaatátuiiri' i tajtúhuan.

19 Óoche' pu huatyequeecaj i ipuárij japua a'íjna i Piláato ti'ij íira'ra'an a'yan utyiyo'tanyú'chityi'ri' tijin: “Capáj je'ej jooriaj a'mújcij mu tyévíj ti quee tyí'tíj jin á'itzeere', ji'nye je'ej nu pua'aj tyú'maaraca' a'íjci jime' i tyévíj.”

20 Majta i maj tyihua'íjtye' i puaríj majta i huásij, a'íi mu ca'nyíjra'aj huo'ta' i tyeítyee mej mij jaatáhuavíj i tajtúhuan ti'ij a'íj huatátoonyij i Barrabás, majta je'en a'yan tyaatáhuavii ti'ij tyu'tá'an mej mij jaajé'caj a'íjci i Jesús. 21 Ajta i tajtúhuan a'yaa pu ajtáhua'aj tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyij siaxie've' a'íjma i maj hua'puaj nyej nyij jaatátoonyij?

A'yaa mu a'íimaj tyityaatanyúj tijin:

—A'íjci i Barrabás.

22 Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Arí mu Jesús ji'nye nyáa'uurej, mu maj a'yan jatamuá'muaj tijin Ciríistu'? Néijmi' i mu a'yan tyityaatanyúj tijin:

—Pata'aj jó'tatan i cúruuj jitze.

23 Ajta Piláato a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—¿Ji'nye een jime', tyi'tanyí je'ej pua'aj huáruuj?

Majta a'íimaj jéetze' mu ca'nyíin jin huatyejíhuajra a'yan tijin:

—Pata'aj jó'tatan i cúruuj jitze.

24 Piláato pu jamua'reerica'aj tiquee je'ej tyí'riitaca'aj je'ej ti huárinyij hua' jimi, sulu mu'ríj tin tyúucui'sime'ej cha'mana'aj, a'íj pu jin anóomuejtye jájtyij jime' meeséeracaj i tyeítyee, ajta a'yan tyihua'ixáaty'e'ej tijin:

—Canu nyáaj a'íin pué'een i ti jaje'catan a'mújcij mu tyáataj, sulu mua'aj xu a'íin pué'een.

25 Néijmi' i mu i tyeítyee a'yan tyityaatanyúj tijin:

—Che' ityájma a'yan tyitáaci'tyij, ajta i tayójmua' tyej tyij ityáj jaajé'caj.

²⁶ Aj pu'ij Piláato jaatátoj a'íjci i Barrabás, ajta je'en jaata'íjtaca' maj je'riá'vaxi'in a'íjci i Jesús, aj pu'ij huo'tátuii mej mij yó'tatan.

²⁷ Majta a'íimaj i xantáaru'ustyamua'mua' i tajtúhuan a'íi mu yo'jáj i Jesús a'ájna jo'tij ja'chej i tajtúhuan, majta je'en néijmi'caa huatajé i juxa'aj xantáaru', mej mij tyúusiire'en i Jesús jimi. ²⁸ Mati'ij mij tya'cáari'ri'ij néijmi'i i ti tyí'chajca'aj, majta síicu'rij ju'cáachejtye ti po'vij ti xú'muaa tímua', ²⁹ majta cúruun jaatyátaavej ti tzicare'ej jin cistijhuaj, a'íj mu ju'cárujtyi'ri' i mu'úura' jitze, majta itzáj ji'tyéchuii'tyej muáca'ta'. Aj mu mij jimi tyítunutaxij, a'yaa mu tyá'xaahuari'raca'aj a'yan metye'jéevej tijin:

—¿Che' jusén jin júurij a'mújna mu ti tyihuá'ijtye' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can?

³⁰ Majta jaatyé'tzi'tzique'muaxij, majta je'en ja'vá'vaxij i mu'úutze' a'íjci jime' i itzáj. ³¹ Mati'ij jaatyaxáahuataj, aj mu mij ja'antyíchuij a'íjci i síicu'rij ti po'vij ti xú'muaa tímua', majta ju'cáachejtye i síicu'ria'ra', aj mu mij yo'jáj mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

*Mati'ij jó'tatee a'íjci i Jesús i cúruuj jitze
(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)*

³² Mati'ij ajoju'caj, séej mu tyáataj antynínajchaca' ti a'yan ántyapuaj tijin Simón, a'áa pu já'ma'can séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cirene, a'íj mu mij huata'íj ti a'íin ja'antyichóoj i cúruujra' i Jesús.

³³ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj huá'nyuucaa jime' tijin Gólgota. Gólgota, a'yaa pu huatóomua'aj tijin Mui'chíj mu'taj, ³⁴ aj mu mij tyi'táj jaatá' ti jaayé'en, nahuáj ti antz'íjvi ti á'naxcaj, ajta i Jesús ti'ij jaatyáamua'aj capu ja'ránajchaca'.

³⁵ Mati'ij yo'tatéexi'ij i cúruuj jitze, a'íi mu i xantáaru'uj huáhuajcaca' maj huóomue'tij tyetyéj jime' mej mij jáamua'reej a'táj ti ci'tyij séej ajta séej i tyí'caanaria'ra' i Jesús. ³⁶ Aj mu mij támij oorá'saca' mej mij jáacha'íin. ³⁷ Majta táabla ciléenye' óotatej jo'tij jo'ojmu'uj i Jesús, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj tyi'táj jitzán tyo'ojpuá'rij. A'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj tijin: “A'íi pu a'íin pué'een i Jesús, i ti hua' rey a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.”

³⁸ Hua'puaj mu majta i náhua'rij jamuán óotateehuaca', séej mu óotatej i muáca'ta' i Jesús, majta i séej i útata' pujmua'. ³⁹ Majta i maj aja'tányinyica'aj, mati'ij jaaséej, a'íi mu eecámu'vajra'aj majta já'xaahuataca'aj, ⁴⁰ a'yaa mu tyé'jeevaca'aj tijin:

—Muáaj paj jaatyú'uunaj i tyeyúuj, pajta je'en huéicaj xicáj jitze pajtáhua'aj ja'ajtaahuaj. Típua'aj a'íin paj pué'eenye' i yó'jra' i Dios, a japua huatányuuchij, pajta je'en acájra'nyij mu cúruuj jitze.

⁴¹ A'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'xaahuari'raca'aj a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i puaarij majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, majta hua' jamuán i huásij. A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

⁴² —A'múu pu hua' japua huatanyúj i séecan, ajta quee jaayí'tin ti jusíj jujapuá huatányuunij. A'múu pu a'íin pué'een i ti rey jin tyi'tyéjvee a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can; che' acájra'nyij mu cúruuj jitze, aj tu xaa jimi tyá'antzaahuatye'sij. ⁴³ A'múu pu i Dios jimi tyí'ca'nyej,

che' i Dios ijíj japuan huatányuunyij, tipua'aj jì'ré'can jime' jaxie'va'aj. ¿Nyiquee a'múu a'yan tyu'taxájtaca' ti yójra' pué'eenye'ej i Dios?

⁴⁴ Majta i náhua'rij i maj jamuán óotateehuaca', a'íi mu majta já'xaahuari'raca'aj.

Tì'ij Jesús huamuí'

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Tì'ij na'aj a'tzáaj tacuaríxpuaj, 'asta na'aj quee yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj, néijmi'que' pu i cháanacaj japua huatýática'riaca'. ⁴⁶ Tì'ij a'yan tyí'rijcaj, Jesús pu ca'nyíin jin huajíjhuaca' i junyúucaá jime' a'yaa pu tíjin:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —A'íjna i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj tíjin: Mu paj nyaj Dios, mu paj nyaj Dios, ¿jì'nye een jime' pej pij yanúuriej?

⁴⁷ Séecan i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj máanamujri', a'yaa mu mij tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'íj pu huatájé a'íjci i Elías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

⁴⁸ Aj pu'ij síj jo'téechajraa tyi'tíj pu ujo'vá'tíj ti uhuájta'tyij, ajta je'en jaatyáaru'nyej nahuáj jime' ta'antzíjvi, aj pu'ij ciyéj jitze ja'antýijí'que'ej tí'ij ij já'ajchuui ta'aj ij Jesús huaye'en a'íjci jitze. ⁴⁹ Majta i séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Che' a'yan eenye', tyata'aj jaaséj tipua'aj yatanyéj a'íjna i Elías tí'ij ja'cátoonyij.

⁵⁰ Aj pu'ij i Jesús, ajtáhua'aj ca'nyíin jin huajíjhuaca', ti'quij huamuí'.

⁵¹ Tì'ij a'yan tyí'rijcaj, a'íi pu i cáixurij ti itzijhuaj a'úu ti je'cáahuui i tyeyúuj tzajta' acásujtza'an. Ajta huatóoca'tzij i chuéj, ajta jé'ta' ootátarixij i tyetyéj, ⁵² ajta antýicuunyi'huaxij jo'maj ja'va'námi'huajma'caa i maj meríj huácuij, a'íi mu mue'tíj huatájuuriaca' i maj tyámua' tyí'tyetyeítyeristaca'aj. ⁵³ Aj mu mij eetacíj jo'maj ja'va'námi'huajma'caa, tí'ij huatájuuriaca' a'íjna i Jesús, a'íi mu utyájrurij u chájta', jo'mej mij jéehua i tyeítýee huojó'sej.

⁵⁴ Ajta a'íjna i hua' capítan i xantáaru'uj, majta i maj jacha'íica'aj i Jesús, a'íi mu tyu'séj tí'ij huatóoca'tzij i chuéj, majta néijmi'je'ej ti tyi'tíj rijcaa, aj mu mij jéehua tyu'tátziin, majta a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Je'can jime' pu a'íin pué'eenye'ej i yójra' i Dios.

⁵⁵ Séecan mu majta i úucaá a' ímuáj jo'tyú'úuj metýí'sejraca'aj, a'íi mu jamuán huaci'ca'aj i Jesús tí'ij na'aj tyaja'rájraa a'ájna a Galílea, a'íi mu majta jahuiiríca'aj. ⁵⁶ A'íi mu a'íin pué'een, a'íjna i Maríia, Magdala ti já'ma'can, ajta i síj i Maríia hua' náanaj a'íjci i Jacobo ajta a'íjci i José, ajta je'en a'íjna i hua' náanaj a'íjma yojmua' i Zebedeo.

Meetyá'avaataca' a'íjci i Jesús

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷ Tì'ij arí huachúmua', síj pu tyáati' ti chíjtyaanyi' aje'ré'nyej ti a'yan antyapuaaj tíjin José, a'áa pu já'ma'can chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Arimatea, a'íi pu ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj i Jesús jimi. ⁵⁸ A'íi pu'ij aje'ré'nyej a'íjci jimi i Piláato, ti'quij jaatáhuaviiri' i tyévira' i Jesús. Piláato pu'ij tyu'ta'íjtaca' maj jaatátuiire'en, ⁵⁹ aj pu'ij i José ja'ajtajá i tyévira', ajta jere'ijcataca' máantaj jime' ti jájcuaj, ⁶⁰ a'úu pu yo'tyájtoó i tyévira' i Jesús jo'tíj oochán yo'ta'íjtaca' maj ju'tyíicha'ajra'nyij i tyanúxaj tzajta'. Tì'ij ij je'tyáanaj i

tyetyéj jime' ti sicírara', aj pu'ij jó'raa. ⁶¹ Ajta a'íjna i Maríia, Magdala ti já'ma'can, ajta i síij i Maríia, a'áa mu ja'ajtya'aj muá'raa a'ájna véjri' a ti jo'tyarutyi'ij jo'maj yo'tyájtoo.

A'íimaj i maj tyí'cha'íica'aj jo'tij Jesús ja'vá'nami'huaca'aj

⁶² Yaa ariá'pua'aj, mati'ij meríj tyámua' huóoruuj mej mij huóoso'pe'en, a'íimaj i maj tyihua'íjtye' i puaaríj, majta i fariseos, a'íi mu néijmi'i aje're'nyej a'íjci jimi i Piláato, ⁶³ a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', a'yaa tu tyo'támua'reeri' ti a'yan tyu'taxájtaca' a'íjna i ti tyí'hue'tacare'ej, ti'ij ooj júuricaj, a'yaa pu tyu'taxájtaca' ti huéica'j xicá'j jitze huatájuuritaj. ⁶⁴ A'íj pu jin, pata'aj tyu'ta'íjtaj mej mij tyú'cha'íin jo'tij ja'vá'nami' asta na'aj quee mu tyojó'me'en huéica'j xicá'j. Na'ríj quee i'ríj maj aje're'nyej mej mij jaanáhua'an i tyévira' a'íimaj i maj jamuán huací'ca'aj, aj mu mij a'yan tyihuo'té'exaatye'sij i tyeítyee tijin pu'ríj huatájuuriaca'. Ajta jéetze' pu je'ej pua'aj tye'mej quee ti'ij anaquéej tyu'hué'taca'.

⁶⁵ Aj pu'ij Piláato a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa pu tye'mej, metyi'cha'íi'j mu muá'ju'un. Séricuj mua'aj siata'aj tyámua' uyó'uurej, je'ej siaj tyee'yí'tin, ti'ij quee a'tíj jamuarie'ej i tyévira'.

⁶⁶ Mati'ij mij jo'c'íj, majta tyámua' jáaruuj ti'ij quee a'tíj ja'antácuunaj, majta a'áa huojotyáhuui i xantáaru'uj mej mij tyú'cha'íin.

28

Ti'ij i Jesús huatájuuriaca'

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Ti'ij tya'náara'aj a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, tapuá'risima'ca'j pu ti'ij a'ájna i Maríia, Magdala ti já'ma'can, ajta i síij i Maríia, a'úu mu ujó'ju' mej mij yo'tyéesej jo'maj yo'tyá'avaataca'. ² Aj pu'ij jiye'tzín ca'nyíin jin huatóoca'tz'ij i chu'éj, ji'nye síij ti tajapuá tyí'huíire' pu aje'cáanyej i jútye', a'áa pu jo're'nyej jo'maj yo'tyá'avaataca' i Jesús ti'quij ja'anta'íj i tyetyéj i ti jin eetyánami'huaca'aj jo'tij jóocun, ajta a'áan japuan jo'o'yíxij. ³ A'íjna i ti tajapuá tyí'huíire' naa pu tyi'tyataatiyi'caa ti'ij maj tyóona'axcava'ra'an, ajta naa cuéeinavi' tyi'tyéchajca'aj ti'ij i séerij. ⁴ Mati'ij jaaséj a'íimaj i xantáaru'uj i maj tyí'cha'íica'aj, huápu'ij mu tyu'tátziin majta juviváaca'aj a'íj mu jin eetavátz'ij, yaa pu cuxáa muáacuuj. ⁵ Ajta i ti tajapuá tyí'huíire', a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j a'íjma i úucaa tijin:

—Caxu tyí'tziinye'ej. Nyáaj nu jamua'reej siaj a'íj tyáhuoonyij i Jesús, i maj jó'tatee. ⁶ Capu yajá'hua', ji'nye pu'ríj huatájuuriaca', a'yájna ti'ij tyaataxájtaca'. Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj jo'maj yo'tyéetyej. ⁷ Séricuj jiye'tzín jime' siata'aj huo'té'exaatye'en a'íjma i maj jamuán huací'ca'aj a'yan tijin: “Pu'ríj huatájuuriaca', a'áa pu jooméj a'ájna a Galileea ti'ij ajtáhua'aj a'áa huaja'ajsiire'en.” A'íi pu nye jitze juxié'va'ca'aj i nyaj nyeríj jamuaaté'exaa.

⁸ Majta a'íimaj i úucaa ca'nácan mu jo'c'íj, móoche' mu tyí'tziinya'ca'aj, majta jéehua jutyamua'va'ca'aj, a'íi mu mij jo'huáachajraa mej mij huojó'té'exaatye'en a'íjma i maj Jesús jamuán huací'j. ⁹ Aj pu'ij jiye'tzín i Jesús huatóosejrataca' a'íjma jimi i úucaa ajta je'en huo'tatyójt'eyej. Aj

mu mij i úuca a ajtyáxiiriaca' majta ja've'vi'raxij i icájra'an jitze, majta jaatyánajchaca', ¹⁰ aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Caxu tyí'tziinye'ej. Séricuj siata'aj huojo'té'exaatye'en i nye'ihuáamua' maj jó'ciinyej a'ájna a Galileea, a'áa mu nyeje'seejran.

Je'ej maj tyu'taxájtaca' i xantáaru'uj

¹¹ Móoche' mu huaju'caj a'íimaj i úuca, mati'ij séecan i xantáaru'uj i maj tyí'cha'íica'aj a'áa ja'rá'aj a chájta', aj mu mij néijmi'i huo'té'exaa a'íjma i maj puaaríj tyí'íjtye' je'ej ti tyi'tíj huaríj. ¹² Majta i maj tyí'íjta i tyeyúuj tzajta', a'íi mu tyúusiij hua' jamuán i huásij, mej mij jaaxá'puí'intare'en je'ej maj ye'ej huárinyij. Aj mu mij jéehua túmii huo'ta' a'íjma i xantáaru'uj, ¹³ a'yan metyihua'ixaatye'ej tijin:

—A'yaa xu mua'aj tyu'taxáj tijin tíca' imuáj siati'ij tyacu'tzísima'caj, a'íimaj i maj Jesús jamuán huací'ca'aj a'íi mu aje're'nyej mati'ij mij jaanáhuaj i tyévira'. ¹⁴ Ajta tipua'aj jáamua'reej i tajtúhuan je'ej ti tyi'tíj huaríj, ityáj tu a'yan tyaaté'exaatye'ej tí'ij quee tyi'tíj je'ej jamuáa'uurej mua'ajmaj.

¹⁵ Majta a'íimaj i xantáaru'uj mati'ij ja'ancuria'aj i túmii aj mu mij a'yan huaríj je'ej maj tyihuo'ta'íj. Tí'ij na'aj yatij je're'nyej, a'yaa mu tyí'xaj néijmi'que' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can ti a'yan tyi'ja'yájna.

Jesús pu tyihuo'ta'íj i maj jamuán huacíj
(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶ Majta i maj tamuáamuata' japuan síij ará'axcaa, a'áa mu jó'ju' a'ájna a Galileea, a'áa mu ja'rá'aj jiríj jitze tí'ij anaquéej tyihuo'té'exaa a'íjna i Jesús. ¹⁷ Ajta mati'ij jaaséej a'íjci i Jesús, aj mu mij tyámua' tyaatá', majta séecan camu tyá'tzaahuatya'ca'aj ti a'íin pué'eenye'ej. ¹⁸ Aj pu'ij Jesús ajtyáxiiriaca' hua' jimi tí'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Dios pu arí néijmi'i tyinaatá' nyej nyij néijmi'i jin antyínyamua'reeriaj u tajapuá nyajta íiyan cháanacaj japua. ¹⁹ Siata'aj sij jo'cíxi'in néijmi'que' i cháanacaj japua siaj sij huó'ixaatye'en i tyeítyee mej mij na'rá'astijre'en, siajta huó'íiraj nyúucaritze' i tí nyavástara', siajta nyúucaritze' i yójra', siajta nyúucaritze' i júuricama'ra' i Dios, ²⁰ siajta huo'mua'tyej mej mij néijmi'i ja'rá'astej je'ej nyaj nyeríj tyajamuamua'tyej. Nyajta nyáaj a'yaa nu ja'mua jamuán séeria'aj na'mej tí'ij na'aj yutíj jo'que'tíj ja'mej 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej íiyan cháanacaj japua.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Marcos

Juan pu tyihuá'ixaaty'e' a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij

(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ A'yaa pu éenye'que' huatyóochej i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i Jesús i Ciriistu', yójra' ti pué'een i Dios.

² A'yaa pu tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías i ti arí á'tyeej ti tyi'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can tijn:

A'tj nu huata'ityij anaquéecan ta'aj a jime' tyu'taxáj, ti'ij tyámua' tyimuáa'uurijtze'.

³ A'áa pu ja'vá'namuajre' i nyúucarij jo'tij quee já'tyi'tij, a'yan tijn:

“Tyámua' xu jáa'uurej i juyáara' i tavástara', xaatajé'yitzi'tye' i juyáara'.”

⁴ A'áa pu jo'tóosejrataca' i Juan i ti huá'íiraca'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'yaa pu néijmi'caa tyú'ixaaj maj tyá'antzaahuaty'e'en i Dios jimi majta je'en huá'íhuaj, ti'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi' i maj quee xá'pu' huarj a'íjci jimi.

⁵ Néijmi'i i tyeityee a'áa maj tyaja'ránamuaj a judea majta a Jerusalén a'íi mu aje're'nyinyiica'aj mej mij jáanamuj. Mati'ij mij jaataxájtaca' i maj quee xá'pu' huarj i Dios jimi, aj pu'ij i Juan huo'íiri' a'ájna i játya'naj jitze ti a'yan tya'rájtyapuaj tijn Jordán.

⁶ Ajta a'íjna i ti tyí'chajca'aj i Juan a'íj pu jin tyí'taavijhuaca'aj i caméeyuj ju'xa' jime', ajta navij jin ahuóoji'ca'ca'aj, ajta vítzi'ci' ci'macaria'aj, ajta sarátyee cua'caria'aj itzitáj maj huáxoo. ⁷ A'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tijn:

—Síj pu ooj yaja've'mej ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee nyequee nyáaj, capu nyéetzij a'yan tyí'nyaci'puaj nyej nyij ja'ajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an.

⁸ Nyáaj nu nyerij jamuáa'íiri' i jájtyij jime', ajta a'íjna a'íj pu jin já'mua'íiran i júuricama'ra' i Dios.

Jesús pu huá'íhuaca'

(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹ A'yaa pu a'ájna tyu'rj, Jesús pu a'áa ja'rjraa a Nazaret, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, aj pu'ij i Juan jáa'íiri' i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaj tijn Jordán. ¹⁰ Ti'ij na'aj i Jesús tye'táara' i jáata', aj pu'ij jaaséj ti antacúj i tajapuá ti'ij ij a'íj huaséj i júuricama'ra' i Dios ti aje'cáma'ca'aj, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij cúcui'. ¹¹ Ajta je'en nyúucarij huánamuajri' ti uje'cánamuajrej u tajapuá, ti a'yan tyi'xajtaca'aj tijn:

—Muáaj paj a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jéehua jaxie've', i nyaj nyajta ja'antyi'huoj.

Ti'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij quee já'tyi'tij

(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹² Ti'ij a'yan tyu'rj, aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios yo'ví'tij i Jesús a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ¹³ A'áa pu'ij huá'puatyej xicáj já'tyeej, jo'maj tyi'tyán jo'c'ca'aj simuáruunyij,

ajta i tyiyáaru' tyi'tyasa'ca'aj ti'ij i Jesús ootyá'itzeere'en i Dios jimi, capu a'yan tyá'raa a'íi mu jaatyáhuíi i maj tyí'huíire' i tajapuá Dios jimi.

Jesús pu huatyóochej ti tyu'muárie'en a'ájna a Galileea
(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴ Ti'ij eetyanámi'huacaj i Juan, aj pu'ij i Jesús ajo're'nyej a Galileea a'áa pu huojó'ixaa i Dios nyuucaaj. ¹⁵ A'yan tijin:

—Pu'ríj tya'rá'aj a'ájna i xicáara' jitze i ti a'yan tyí'iteeria'ca'aj ti'ij i Dios tyu'ta'íjtaj i cháanacaj japua. Siata'aj tyá'antzaahuaty'e'en i Dios jimí siajta jitzán tyú'ca'nyej i nyúucaria'ra'.

Jesús pu muáacuacaa huatajé i maj cue'tzi'puacaa
(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶ Ti'ij Jesús a'áa ja'ajtyama'caj a'ájna véjri' jo'tij ja'vá'asej i jájtyij ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Galileea, aj pu'ij a'íj huaséj i Simón ajta i Andrés ihuáaria'ra' ti pué'een. A'íi mu a'íin pué'eenye'ej i maj cue'tzi'puacaria'aj, a'áa mu mij jo'hua'naaj i tápi'narij. ¹⁷ Jesús pu a'yan tyihuo'tajé tijin:

—Musio'té'yi'ij nyaj jamuán, nyáaj nu já'muamua'tyej siata'aj huo'tájeevej i tyeítyee nye jimí.

¹⁸ A'áa mu mij tyojopíj i tápi'narij mati'ij mij jamuán jo'c'ij i Jesús.

¹⁹ Ti'ij té'ej áyee jo're'nyej, Jesús pu a'íj huaséj i Santiago ajta i Juan ihuáaria'ra' ti pué'een, a'íi pu hua'yojmua' i Zebedeo, a'áa mu ja'rátya'ca'aj i báarcuj jitze tyámua' metyi'uuriáaj i tápi'narij. ²⁰ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé, a'áa mu mij yooriéej i jutáataj Zebedeo i séecan jamuán i maj jahuiiria'ca'aj, mati'ij mij Jesús jamuán jo'c'ij.

A'ájna i tyévi'j tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejria'ca'aj
(Lc. 4:31-37)

²¹ Aj mu mij a'áa ja'rá'aj i chájta' ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Capernaúm, a'ájna i xicáara' jitze mati'ij juso'pii, aj pu'ij i Jesús utyájrurij i tye'yúuj tzajta', ti'quij huatyóochej ti tyihuo'mua'tyej. ²² Majta i tyeítyee je'ej mu tyityo'tóomuajtyaca' je'ej ti tyihuá'mua'tyajca'aj, ji'nye a'yaa pu tyi'tyáajtasima'aj ti'ij i ti va'cán jin tyi'tyéjvee, capu a'yan mati'ij i maj tyihuá'mua'tyajca'aj a'íjci jitze i yu'xarij i maj jin tyí'ijta. ²³ A'úu pu síij tyáati' jo'tyávaaca'aj i tye'yúuj tzajta' i tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu'ij a'yan tyu'tanyú ²⁴ tijin:

—¿Ji'nye tyi'tíj pa'uurej tajimí Jesús Nazaret paj já'ma'can? ¿Nyi a'íj jin mu po've'mej paj ta'antyipúa'ritye'en? Nyámuamua'tye a'tíj paj pué'een, nyajta jamua'reej paj a'íin pué'een i paj néijmi'i jin tyámua' een i Dios jimí.

²⁵ Aj pu'ij Jesús jajtyá'xij i tyiyáaru', a'yan tye'ixáaty'e'ej tijin:

—Capáj ave'nyuuca'an iirájra' mu tyévi'j tzajta'.

²⁶ Ti'quij i tyiyáaru' jaatacá'tzij i tyévi'j ca'nyíin jime', aj pu'ij ca'nyíin huajíhuaca' i tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejria'ca'aj i tyévi'j ti'quij iirájraa.

²⁷ Néijmi'i mu tyu'tátziin, majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj séej jamuán ajta séej a'yan tijin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna? Ti'ij jájcuan jin tyí'mua'taj, ajta je'en naa tyu'xáa'aj ti'ij i ti va'cán jin tyi'tyéjvee. A'íi mu majta ja'tzaahuaty'e' i tyiyáaru' je'ej ti ye'ej tyihuo'tájeevij.

²⁸ Ajta je'en jiye'tzín néijmi'que' huámua'reeri'huaca' ti'ij na'aj a'ájna a Galileea je'ej ti tyi'tíj huáruuj i Jesús.

Jesús pu tyáahuaj i mu'nyáara' a'íjci i Simón
(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹ Mati'ij iiráacaj i tyeyúuj tzejta', Jesús pu hua' jamuán jo'mej a'íjma i Santiago ajta i Juan jo'maj ja'chej i Simón ajta i Andrés. ³⁰ A'í pu a'áa jóoca'tyii i mu'nyáara' i Simón, tyí'cui'ca'aj a'íjna puístaca'aj. Aj mu mij jaaté'exaa i Jesús, ³¹ a'í pu'ij ajtyáxiiriaca' jimi, ti'ij ij jajví' i muáca'ra'an jitze ajta je'en ja'ajriáj, aj pu'ij jiyet'zin huatyápua'riaca' i ti puístaca'aj ajta je'en huatyóochej ti'ij tyihuó'cue'tyej.

Jesús pu jéehua tyihuó'huaa i maj tyí'cucui'ca'aj

(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³² Ti'ij huaré'chuixarij aj mu mij néijmi'caa ajóovi'tijxi i Jesús jimi a'íjma i maj tyí'cucui' majta i tyiyáaru' maj hua' tzejta' ú'sejria'ca'aj, ³³ Néijmi'i mu mati'ij mana'aj a'áa maj jo'cháatimee a'áa ja'tyúusi a pua'quéj jo'tij je'tyenyinyi'ij, ³⁴ Jesús pu néijmi'caa tyú'huaaj i tyeítyee i maj tyí'cucui'ca'aj, ajta jéehua hue'rá'ityaca' i tyiyáaru'uj i maj hua' tzejta' ú'sejria'ca'aj, capu ajta hua'tá'caria'aj maj huatányuunyij i tyiyáaru'uj, ji'nye a'í mu jamua'ajcaa a'tíj ti pué'eenye'ej.

Jesús pu huó'ixaaj i Dios nyuucacaj a'ájna jo'maj jóosi'rrii

(Lc. 4:42-44)

³⁵ Iiya' pu'uj, ti'ij óoche' huatíca'caj, Jesús pu ájchej ti'quij eerájraa a'ájna a chájta' ta'aj ij jusíj huatyényuunyij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ³⁶ Ajta a'ájna i Simón majta i maj jamuán huajú'ca'aj, a'í mu uyó'huosij i Jesús, ³⁷ ajta mati'ij jáatyoj a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Néijmi'i mu muahuoo.

³⁸ Ajta a'ájna a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Che'rěj tyiche' áyee jo'ré'nyej a'áa ti véjri' huaca'aj, a'áa nu nyajta huajo'té'exaatye'ej i nyúucarij, ji'nye a'íj nu jin mujo've'mej.

³⁹ Jesús pu'ij néijmi'que' huáraa a'ájna a Galillea, hua'ixáatya'aj i nyúucarij jo'maj jóosi'rrii ti'ij na'aj a'áa ti huaca'aj, ajta tyihua'huatya'aj i tyiyáaru'uj ti hua' tzejta' séjria'ca'aj.

Jesús pu séej tyú'huaaj ti cá'atzaj

(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰ Síj pu i tyáati' ti tyí'cui' ti cá'atzaj a' uré'nyej i Jesús jimi, tyitunútaj pu'ij ti'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tipua'aj a'yan petya'ajxié'vi'ra'aj, tyináahuaatye' i nyaj tyí'cui'.

⁴¹ Jesús pu ja'ancu'vaxij, ti'quij jumuáca' jin ja'ajtamuáriej ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa nu tya'ajxié'vi'ra'. Pata'aj huarúj.

⁴² Aj pu'ij huatyápua'riaca' i ti jin tyí'cui'ca'aj, ti'quij naa éenye'ej ta'raj.

⁴³ Ajta je'en i Jesús jaata'ityaca' a'yan jéehua tye'ícatye'ej tijin:

⁴⁴ —Cási', capáj a'tíj ixaatye'ej, sulu áricuj pata'aj huatá'sejrataj a'íjci jimi i puaríj, pajta tyu'támu'vejritaj, a'yájna ti'ij tyu'ta'íjtaca' i Moisés, mata'aj mij a'ímaj jáamua'reej i puaríj tijin papu'ríj huarúj.

⁴⁵ Ajta a'ájna i tyévi'ij ti'ij jó'raa je'en pu huatyóochej ti yo'xáatajra'nyij je'ej ti tyi'tij jimi huaríj. A'íj pu jin quee che' i'riitaca'aj ti i Jesús utyájrutyey i ti huachájta'tajmee, sulu a'áa pu jó'yi'caaj jo'tij quee ja' a'tíj, majta i tyeítyee a'náj tina'aj mu a'áa je'ré'nyinyiica'aj jo'tij je'ej je'eenye'ej i Jesús mej mij jaaséj.

2

*Jesús pu séej tyú'huaaj i ti quee tyéchavaaj**(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)*

¹ Tyoomá'caj a'chu pua'an xicáj, Jesús pu ajtáhua'aj a'áa jo'tyájrurij a Capernaúm. Mati'ij jáamua'reeri' ti a'áa je'rácatyii i chi'táj, ² jéehua mu i tyeítyee tyúusiij, camu che' á'vejrica'aj a'ájna a ti je'tyényinyi'ij, ajta i Jesús huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios.

³ Aj mu mij mamuáacuaj i tyeítyee séej ajo're'nyijtye i ti tyí'cui' ti quee tyéchavaaj. ⁴ Ajta jéehua mu i tyeítyee eetyóosiiria'ca'aj a ti je'tyényinyi'ij a'ij pu jin quee i'riitaca'aj maj ajtyáxiirej jo'tij i Jesús jo'tyávaaca'aj, aj mu mij antycicj i chi'ij japua, mati'ij mij ja'náacuj aj mu mij ju'cájtoo i ti tyí'cui'. ⁵ Ti'ij i Jesús huo'séj maj tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa i ti tyí'cui' tijin:

—Nyiyóoj, pu'ríj i Dios tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin quee xá'pui' huaríj.

⁶ Séecan mu a'áa ja'ajtyá'ca'aj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi mu mij a'yan tyi'riá'mua'aj tijin: ⁷ “¿Ji'nye tyóoca'nyej ti'ij a'yan tyí'xajtaj a'mújna? Nyúucaria'ra' pu je'ej pua'aj namuajre' i Dios jimi. A'íi pu'uj i Dios jaayí'tin ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee.”

⁸ Ajta i Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej tyí'mua'ajcaa, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'ihuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye sij sij a'yan tyí'mua'tzej? ⁹ ¿Tyi'tanyí quee tyési', nyi nyaj a'yan tyaaté'exaate'en i tíquee tyéjchevej yee: “Nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin quee xá'pui' huaríj i Dios jimi”, nusu nyaj a'yan yee: “Ájchesij, pajta ja'antyi'i'ij mua' utáatzij pajta je'en jó'ra'nyij”? ¹⁰ A'yaa nu nyij tyajamuaataséjratye'sij ti i yójra' i Dios ajta a'ájna jin antyúumua'reej íyjan i cháanacaj japua ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzeerej i Dios jimi.

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee tyéchavaaj tijin:

¹¹ —A'yaa nu muéetzij tyí'mua'ixaatye', ájchesij, pata'aj ja'antyi'i'ij mua' utáatzij, áricuj jo'paj ja'chej.

¹² Aj pu'ij i ti tyí'cui' ájchej, aj pu'ij jatyj i ju'utáatzij ti'quij jó'raa, néijmi'i metyi'séeracaj i tyeítyee. Aj mu mij néijmi'i je'ej tyityo'tóomuajtyaca' majta tyaatatyójtzi'rej i Dios, a'yan metyi'xáataj tijin:

—Catu a'náj tyi'tj a'yan tyu'séj.

*Jesús pu jaatajé a'íjci i Levi**(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)*

¹³ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús a'áa jo'mej jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, majta i tyeítyee jimi mu ajtyáxiiriaca', a'íi pu'ij tyihua'mua'tyajca'aj. ¹⁴ Ti'ij a'áa joomá'caj a'ij pu huaséj i Leví, yójra' ti pu'éen a'íjci i Alfeo, a'úu pu je'rácatyii jo'maj huaja'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaria'aj i Roma pujmua'. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Aj pu'ij i Leví ájchej ti'quij jamuán jo'mej.

¹⁵ Aj pu'ij a'yan tyu'ríj ti'ij i Jesús a'áa tyaja'cuaj'cáj jo'tij ja'chej i Leví, majta jéehua i maj huá'jijva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaria'aj, majtáhua'aj séecan i tyeítyee i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, a'íi mu majta tyí'cua'ajcaa i méesaj japua, jamuán i Jesús majta i maj jamuán huacj, ji'nye jéehua mu i maj Jesús jamuán huajú'ca'aj. ¹⁶ Séecan mu

í maj tyihuá'mua'tyej í yu'xarij jitze í maj jin tyí'ijta, í maj fariseos pué'een, mati'ij jaaséj tí í Jesús hua' jamuán tyí'cua'ajcaa, a'yaa mu tyihuo'ta'íhuo'ri' í maj jamuán huacíj í Jesús tijin:

—¿Ji'nye een jime' a'ájna í tí tyaja'muamua'tyej tyí'cua'caa a'ájma jamuán í maj tyí'tyejijve' ajta hua' jamuán í maj jéehua já'itzeere'?

¹⁷ Jesús pu huó'namuajri', aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'ájma í maj quee tyí'cucui' camu a'ájci jimi ajo're'nyesij í tí tyí'hua'tacaa, sulu a'ájma mu ajo're'nyej í maj tyí'cucui'. Canu nyáaj a'ájci jin mu jo've'mej nyej nyij a'ájma huatájeevej í maj tyámua' een, sulu a'ájma í maj jéehua ootyá'ítzee í Dios jimi.

A'áj mu jaata'íhuo'ri' í Jesús je'ej maj tyityahuóo'itzi've'en

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸ Séej mu a'yan tyúu'itzi'va'ca'aj a'ájma í Juan maj jamuán huací'ca'aj, majta í fariseos, aj mu mij séecan í tyeítsee aje're'nyej í Jesús jimi mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—A'ájma mu ju'itzi'vee í Juan maj jamuán huací'ca'aj majta í fariseos, ¿ji'nye mej mij quee ju'itzi'vee í maj ajamuán huaci'ij?

¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Nyiquij í ríj maj ju'itzi've'ej í maj huo'tá'inyej mej mij tyu'yé'esteje a'ájci jime' tí sáj huatyényeichij, tí'ij í tí huatyényeichij ooj hua' jamuán ajo'tyávaacaj? Típua'aj ooj hua' jamuán ajo'tyávaacaj í tí huatyényeichij, capu je'ej tyí'rij maj ju'itzi've'ej. ²⁰ Ajta a'yaa pu atyojo're'nyesij í xicáara' í maj jitzán já'vi'tin í tí huatyényeichij, tí'ij a'ájna atyojo're'nyej, aj mu mij ju'itzi've'en.

²¹ Capu a'táj jaacu'nya'puan í cáanarij tí mí'ma'can í cáanarij jime' tí jájcuaj, jí'nye huatyátzu'taj í cíxurij tí jájcuaj tí'ij huatyájo'sinyi'huaj, aj pu'ij ja'násujtza'naj í tí mí'ma'can, tí'quij jéetze' va'táj anasúutza'nyij ja'mej. ²² Camu majta í nahuáj tí jájcuaj ucáto'sij í cíxo'rij tzajta' tí uria'cue'rijhua, jí'nye a'áj pu újmue'rij tí'quij ootátzaanyij í cíxo'rij tí uria'cue'rijhua, aj pu'ij jó'vesij í cíxo'rij ajta í nahuáj. A'áj pu jin juxie've' maj ju'cájto'nyij í cíxo'rij tzajta' tí jájcuaj í nahuáj tí ajta jájcuaj.

A'áj mu jí'ijtzaanaxij í tyeríicuj í Jesús maj jamuán huacíj a'náj mati'ij pua'aj juso'pii

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

²³ A'ájna xicáara' í maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jo'tij tyeríicuj ja'huasti', majta a'ájma í maj jamuán huacíj, mati'ij a'áa jooju'uj, a'áj mu huatyóohuij maj jí'ijtzaanaxi'in í muéeya'ra' í tyeríicuj. ²⁴ Majta í fariseos a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' í Jesús tijin:

—Cási', ¿ji'nye mej mij a'yan ricíj í maj ajamuán huaci'ij je'ej tíquee tyí'rij tí a'táj a'yan rijcaj a'ájna í xicáara' jitze í maj jitzán juso'pii?

²⁵ Ajta í Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Nyi sequée mua'aj a'náj jo'jívvej í yu'xarij jitze je'ej tí huaríj í David tí'ij huata'cuataca', majta í maj jamuán huacíj? ²⁶ Tí'ij a'ájna í Abiatar puaaríj jin tyí'tyaváacaj, David pu utyájrurij í tye'yúj tzajta' tí'quij jáacuaj í páan í maj jaatámu'vejritaca' í Dios jimi, í maj a'áj mana'aj jacua'caria'aj í puaaríj, ajta je'en a'ájma huacue'ej í maj jamuán huajú'ca'aj.

²⁷ Ajtáhua'aj pu í Jesús a'yan tyihuó'ixaaj tijin:

—A'íjna i xicáara' i maj jitzán juso'pii a'yaa pu tyo'xá'pu'i'ntari'huaca' ti'ij huo'tyáhuüre'en i tyeítyee, camu mej mij i tyeítyee jaatyáhuüre'en a'íjci i xicáara' i maj jitzán juso'pii. ²⁸ A'íj pu jin i yójra' i Dios a'íjna jin antyúumua'reej i xicáara' i maj jitzán juso'pii.

3

A'íjci jime' i a'tíj ti ciyáaxara' i jumuáca' jitze

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

¹ Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'úun jo'tyájrurij i tyeýúuj tzajta', s'íj pu tyáati' a'úun jo'tyávaaca'aj ti ciyáaxara'ca'aj i jumuáca' jitze. ² A'íi mu mij i fariseos ja'eeva'ca'aj a'íjci i Jesús mej mij jaaséj tipua'aj tyáahuaatye'en a'íjci xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, mej mij a'íjci jin tyi'tíj jitzán ujpuá'ritye'en. ³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaatajé a'íjci i ti ciyáaxara' i jumuáca' jitze tijin:

—Ajchesij iye'e'ej jé'ta' huatyéjchaxij.

⁴ Ajta je'en a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' i séecan tijin:

—¿Tyi'tanyí jin je'e'ej tyíi'rij ti'ij a'tíj a'yan huárinyij a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, nyi ti tyámua' huárinyij, ca' ti je'e'ej pua'aj huárinyij? ¿Nyí maj séej tyú'huaatye'en ca' maj séej antyipuá'ritye'en?

Majta a'íimaj camu je'e'ej tyu'taxájtaca'. ⁵ Aj pu'ij Jesús huo'séerajraa nyu'camui'ij, ajta huatóoxaamujrityej a'íjma jimi i maj quee jaxie'va'ca'aj maj jáanamuj, ti'quij a'yan tyaatajé a'íjci i tyáataj tijin:

—Huatátzaaraj mua' muáca'.

Aj pu'ij i tyáati' jaatátzaaraca' i jumuáca' ti'quij huarúj. ⁶ Aj mu mij a'íimaj i fariseos iirácij, mati'ij mij huatyóohuij maj jaaxá'pu'i'ntare'en a'íjma jamuán i maj Herodes jitze ajtyáma'can je'e'ej maj ye'e'ej huárinyij mej mij jaajé'caj a'íjci i Jesús.

Jéehua mu tyeítyee a'áa ja'tyúusi' jo'tij ja'vá'asej i jájtyij

⁷ Aj pu'ij i Jesús jó'raa, hua' jamuán i maj jamuán huacíj, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij ja'vá'asej i jájtyij. Jéehua mu majta i tyeítyee i maj a'áa huacháatima'caa a Galillea jamuán huajú'ca'aj. ⁸ Mati'ij jáamua'reeri' je'e'ej ti va'cán jin tyi'muarie'ca'aj i Jesús, jéehua mu ujo'vá'ju' a'áa maj ja'ráacij a Judea, majta a Jerusalén, majta a Idumea, majta a Tiro, majta a Sidón, majta i maj Jordán já'ma'can. ⁹ Aj pu'ij jin i Jesús a'íjma huata'íj i maj jamuán huacíj maj báarcuj jáahuaviitze'en, ti'ij jitzán atyéyixi'in mej mij quee i tyeítyee jatzíinajyi'can. ¹⁰ Ji'nye pu'ríj jéehua tyihuo'huaatya'ca'aj i maj tyi'cucui'ca'aj, a'íj mu jin i maj tyi'cucui' ajtyáxiiriaca' mej mij ja'ajtamuárie'en a'íjci i Jesús.

¹¹ Ajta mati'ij i maj tyiyáaru'uj hua'tzajta' séjria'ca'aj jaaséj i Jesús, a'íi mu jimi tyítunutaxij majta a'yan tyi'tyeijihuaca'aj tijin:

—Muáaj paj yójra' pué'een i Dios.

¹² Ajta i Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íj maj quee jaxajta hua' tzajta' i tyeítyee a'tíj ti pué'een.

Jesús pu hua'antylhuoj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³ Aj pu'ij i Jesús a'áan jo'ojnyéj i jiríj japua, aj pu'ij huo'tajé a'tyán maj ja'ránajchaca'. Mati'ij néijmi'i tyúusiij, ¹⁴ tamuáamuata' japuan hua'puácaa pu antyíhuo, mej mij jamuán huací'ca'an ajta ti'ij huo'ta'íjtye'en mej mij jaariá'xaj i Dios nyuuccaaj. A'yaa pu'ij huo'tamua'aj tijin i maj tyu'ta'íjtyi'rej, ¹⁵ ajta a'íjna jin tyíhuo'ta'íj mej mij antyúumua'reerij maj hue'rá'ityej i tyiyáaru'uj i maj hua' tzejta' séejre' i tyeítyee. ¹⁶ A'íi mu mij a'íin pué'een i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej i ti hua'antyíhuoj: A'íjci i Simón, i ti ajta a'yan jaatamua'aj tijin Pedro, ¹⁷ a'íjci i Santiago ajta i Juan ihuáaria'ra' ti pué'een; a'íjma yojmua' i Zebedeo, i ti ajta a'yan huo'tamua'aj jime' tijin Boanerges a'yaa ti'ij huatóomua'aj tijin, Yójmua'mua' i maj tyényuuvej; ¹⁸ ajta a'íjci i Andrés, ajta i Felipe, ajta i Bartolomé, ajta i Mateo, ajta i Tomás, ajta a'íjci i Santiago, yójra' a'íjci i Alfeo, ajta i Tadeo, ajta i Simón i maj a'yan jatamuá'muaj tijin cananeo, ¹⁹ ajta a'íjci i Judas i ti a'yan tye'entyím'u'tacaa tijin Iscariote, a'íi pu a'íin pué'een i ti avítzij jin tyu'tátuiirej a'íjci i Jesús.

Tyi'táj mu jitzán uppuá'rij i Jesús

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

²⁰ Aj pu'ij té'ej i Jesús chi'táj jo'tyájrurij, majta mu jéehua tyúusiij i tyeítyee, capu ij i'riitaca'aj ti hua' jamuán tyú'cua'nyij i maj jamuán huacíj.

²¹ Mati'ij jáamua'reeri' i ihuáamua'mua' a'íjci i Jesús jo'tij je'ej jé'eenye'ej, a'íi mu a'áa jo're'nyej mej mij já'anvi'tij, ji'nye a'yaa mu tyí'xajtaca'aj ti arí huatyóotímue'ri'.

²² Majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta a'áa mu ja'raacíj a Jerusalén, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin: —Beelzebú, a'íjna i ti tyihuá'íjtye' i tyiyáaru'uj, a'íj pu jitze juca'neyej a'mújna mu tyévíj ti'ij huo'tamuá'itye'en i tyiyáaru'uj.

²³ Jesús pu huo'tajé, ti'quij a'yan tyíhuo'té'exaa'aj tijin: —¿Ji'nye tyí'rij ti i tyiyáaru' jusíj huatóomuaritye'en? ²⁴ Tipua'aj i maj séej chájta'naj jitze aja'chej jé'ta' muáacínyej, camu che' á'tyeeren, ²⁵ ajta tipua'aj i tyeítyeristyamua'me'en i a'táj jé'ta' muáacínyej, camu majta che' á'tyeeren. ²⁶ A'yaa pu cha'tána'aj, tipua'aj jé'ta' muáacínyej i tyeítyeristyamua'me'en i tyiyáaru' majta je'en tyúucui'nyij, camu che' á'tyeeren, sulu a'íi mu antyipua'rij.

²⁷ Capu je'ej tyí'rij ti a'táj utyájrutyey jo'tij ja'chej i tu'huájca'neyej ti'ij tyi'táj jaanáhue', tipua'aj quee anaquéej jaatyáji'que'en, ji'nye a'yaa pu tyu'tái'riitarij ti'ij tyi'táj jaanáhue'.

²⁸ A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatyé' ti i Dios tyíhuo'tú'uunyi'raj néijmi'caa i tyeítyee i maj jin quee xá'pui' huaríj nusu tyi'táj maj je'ej pua'aj tyu'taxájtaca'. ²⁹ Ajta tipua'aj a'táj je'ej pua'aj tyaataxá'aj a'íjci i júuricama'ra' i Dios, capu i Dios a'náj tyaatú'uunyi'raj, sulu a'íj pu jin jajuúetzij ja'mej jusén jime'.

³⁰ A'yaa pu i Jesús tyu'taxájtaca', ji'nye a'yaa mu a'íimaj tyí'xajtaca'aj tijin tyiyáaru' pu tzejta' ú'sejria'ca'aj.

I náanajra' majta ihuáamua'mua' a'íjci i Jesús

(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹ Aj mu mij a'áa ja'rá'aj i náanajra' majta i ihuáamua'mua' a'íjci i Jesús, a'áa mu mij jéjre' jo'tyu'úuj mati'ij tyu'ta'íjtaca' maj uyo'tájeevej.

³² A'íimaj i tyeítýee i maj a'áa ja'taquéetima'caa i Jesús jimi, a'íi mu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna a náanaj, majta a'ihuáamua' mu mapua'quéj jo'tyú'uu, a'íi mu muahuoo.

³³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿A'tanyíj a'íin pué'een i nyináana majta i nye'ihuáamua'?

³⁴ Aj pu'ij huo'séerajraa i tyeítýee i maj jimi ataquéetima'caj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íi mu a'íin pué'een i nyináana majta i nye'ihuáamua'. ³⁵ Ji'nye a'tíj ti tina'aj ti a'yan ricíj je'ej ti i Dios tyá'xie've', a'íi pu a'íin pué'een i nye'ihuáara' ajta nyaj náanaj.

4

A'íjna i a'tíj ti tyí'huastyaa

(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Ajtáhua'aj pu i Jesús huatyóochej ti tyihuo'mua'tyej a'ájna jo'tij ja'vá'asej i jájtyij. Majta je'en jéehua i tyeítýee tyúusíij, Jesús pu'ij báarcuj jitze atyájraa a'áa ti jáata' ja'cáva'ca'aj, majta a'íimaj i tyeítýee a'áa mu ja'ajtyequéetima'caa a tij jóo'asej i jájtyij. ² Aj pu'ij jéehua tyihuo'ixaaj séej jime' i nyúucarij.

A'yaa pu tyihuo'mua'tyej tijin:

³ —Xáanamaujri' a'íjci: A'tíj pu a'áa jo'mej jo'tij tyajá'huaste'. ⁴ A'áa pu jooma'ca'aj jatahua'náaj i ímue'rij, séecan pu'ij a'áa jo'vatzáijraa i juyéj jitze, aj mu mij i pína'see jaaré'je'puj i ímue'rij. ⁵ Ajta séecan pu a'áa jo'vatzáijraa tyetyéj tzejta' jo'tij quee jéehua jo'choota', aj pu'ij jiyet'zín acáanyaxij i ímue'rij, ji'nye capu a'chu huácatyíij i chuéj, ⁶ ajta ti'ij i xicáj eeré'nyej, aj pu'ij huariá'taj i ti arí ajnyéj, ajta quee a'chu ajo'canáana'ajma'caaj, a'íj pu jin huaria'huaj. ⁷ Ajta séecan i ímue'rij, a'áa pu jo'vatzáijraa i tzicare'ej tzejta', ti'ij i tzicare'ej huahuásej aj pu'ij ja'vá'naj i ti arí ajnyéj, a'íj pu jin quee huáciiriaca' i ímue'rij. ⁸ Ajta séecan pu a'áa jo'vatzáijraa jo'tij naa jo'éen i chuéj, a'íi pu'ij ajnyéj, ajta je'en jéehua huáciiriaca', séecan pu i ímue'rij a'yan tyi'ca'tyé'tya'ajma'caa i cúuxa'aj jitze síij tina'aj tya'ajtanyéj i ímue'rij a'chu seityéj japuan tamuáamuata' i jatzij, ajta séecan a'chu huéecatyej, ajta séecan anxityej.

⁹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—I maj iityanamuaárajmee, miche' tyámua' naa tyáanamuj.

Ji'nye een jime' séej nyúucarij jin tyihua'mua'tyej

(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Ti'ij a'yan tyu'ríj, Jesús pu jusíij a'áa jo'tyá'itzee, majta i maj hua'jamuán ajo'tyú'uuca'aj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi mu a'yan tyaata'ihuo'ri' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti jaaxájtaca'. ¹¹ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'ajmaj pu i Dios tyajá'mua'ixaatye' je'ej ti tyí'een jo'tij a'íin tyejé'ijtaj, ajta a'íjma i maj jéjre' maj jo'tyú'uu, a'yaa pu séej nyúucarij jin tyihua'mua'tyen, ¹² mata'aj mij quee tyi'tíj huaséj tyij majta ma'unyéjnyej, majta je'en quee tyi'tíj huánamuj, tyij majta iityanamuaárajme'nyij, camu mij majta ja'antzaahuatye'sij i Dios, ti'ij a'íin tyihuo'tú'uunyi'.

Jesús pu huá'ixaatye' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i a'tíj ti tyí'huastyaa

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tìjìn:

—¿Nyi sequeé yo'itéej xá'raa a'íjci i nyúucarij? ¿Ji'nye tyí'rij siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij i séecan i nyúucarij? ¹⁴ A'íjna i ímue'rij ti huaste', a'yaa pu een tí'ij i a'tíj ti huá'ixaatye' i Dios nyuucaaj. ¹⁵ Séecan mu i tyeítyee a'yan een tí'ij i ímue'rij juyéj jitze ti huavatzíjraa: a'í mu mij tyámua' naa tyá'namuaj i nyúucarij, ajta matí'ij janamuáaran a'í pu i tyiyáaru' jiyé'tzín huó'huári'raaca i nyúucarij i maj meríj jú'mua'reeriaca'aj i jutzájta'. ¹⁶ Majta séecan a'yaa mu een tí'ij i ímue'rij tyetyéj tzajta' ti huavatzíjraa: a'í mu tyámua' naa tyá'namuaj i nyúucarij majta jutyama've'ej ja'ancuriáa'sij, ¹⁷ ajta camu jéehua ajo'canáana'ajmee, camu mij juca'nyej, a'íj mu jín jajpuéetzij a'íjci jime' maj hua'xaahuari' i nyúucarij, na'riij je'ej pua'aj mahuá'uuriaj, aj mu mij jiyé'tzín yo'huá'xij i maj jitzán tyá'tzaahuatye'. ¹⁸ Majta séecan a'yaa mu een tí'ij i ímue'rij ti tzícare'ej tzajta' huavatzíjraa: a'í mu janamuaj i nyúucarij, ¹⁹ ajta jéehua pu hua' jitze juxie've' je'ej maj tyi'táj tyí'muarie', a'yaa mu tyá'xie've' maj jéehua tyí'toova'aj, majta jaxie've' maj néijmí'a tyí'ijcha'íj. A'í pu hua' tzajta' huataséjre'sij, capu ij jaatá'sij ti jitzán huatyá'itzeere'en i nyúucarij. ²⁰ Séecan mu majta séejre' i maj janamuaj i nyúucarij majta ja'rá'astej, a'í mu mij jéehua tyu'tyáhuíire'sij, a'yájna tí'ij i ímue'rij ti huahuásti'huaca' jo'tíj jo'jí're'en. A'í mu mij a'yan tyu'tyáhuíire'sij tí'ij i ímue'rij ti huáçiriaca' a'chu seityéj japuan tamuáamuata' tí cure'tyé'tye'ejmee, majta séecan huéecatyej, majta séecan anxityej síj ajta síj.

A'íjna i tatzárij ti antyítáa i huootyij jitze

(Lc. 8:16-18)

²¹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tìjìn:

—¿Nyi quij i tatzárij mua'antyítáeraj mej mij cajún jityej ye'rájchetyij, ca' mej mij utáatzij jityej ye'rájchetyij? Capu xaa nyu'uj, sulu áan mu imuáj yo'ojchesij, ta'aj ij a' imuáj atányeeri'cij. ²² A'yaa pu cha'tána'aj, capu tyi'táj jusén jín aviitzi'huaj ja'mej, sulu huataséjre'sij, na'riij tyi'táj maj aviitzi' jín mua'reej i jumua'tziira'aj tzajta' a'í pu ajta mua'reeri'huán. ²³ Mu siaj iityanamúáarajmee, tyámua' xu naa tyáanamuaj.

²⁴ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj tìjìn:

—Xaaséj tyi'táj siaj namuaj. A'chu siaj mua'aj tyi'táj huó'tá'an i séecan, a'yaa pu cha'tána'aj i Dios mua'ajmaj tyajamuata'sij, ajta je'en jéetze' tyajamuata'sij. ²⁵ Ji'nye a'íjna i tí tyi'táj cñ tyí'ijcha'íj, a'í pu jéetze' tya'ancuriáa'sij, ajta i tí quee tyi'táj tyí'cha'íj, a'íj mu tyáa'ri'raj a'chu ti tyi'táj tyí'cha'íj.

I nyúucarij ti jaxaj a'íjci i ímue'rij ti huose'en

²⁶ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj i Jesús tìjìn:

—A'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj tí'ij a'tíj ti ímue'rij huahuastej i chuéj japua, ²⁷ tí a'yan cha'tána'aj tye'mej tipua'aj tyáçusime'en a'íjna i a'tíj, na'riij atányeeri', capu janua'reeren je'ej ti ye'ej tye'ejnyésij tipua'aj tíca' na'riij tújca a'í pu i ímue'rij acányesij ajta je'en huose'en. ²⁸ A'í pu i chuéj jusíj tyámua' joorej tí'ij acányej i ímue'rij, aj pu'ij ajnyésij i xámue'ra' ajta je'en huatámueeya'aj, tí'quij

í muéeya'ra' jitze canyáatira'sij í jatzíj. ²⁹ Tipua'aj arí í jatzíj huáca'naj aj mu mij jaariá'siire'sij, jí'nye pu'ríj tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze í maj jitzán tyúutza'nyii.

A'íjna í nyúucarij tí jaxaj í mostáasaj jatze'
(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa í Jesús tíjin:

—¿Jí'nye ye'ej tyí'rij tyej tyij a'yan tyaataxáj je'ej tí tyí'een jo'tij í Dios tyejé'ijtaj, tyí'tanyí tìn a'yan huasé'rin? ³¹ A'yaa pu een tí'ij í mostáasaj jatze' tí í chóota' atyáhuasti'huaca'. A'í pu a'ín pué'een í jatzíj tí jéetze' cíleen tí íiyan séejre' í cháanacaj japua, ³² ajta tí'ij atyáhuasti'huaj í jatzíj, a'í pu'íj huose'en tí'quij jéetze' uhuatítí'ij ja'mej quee í tí tyí'huasti', tyámua' pu viváajma'aj tyí'tyáxamue'ej ja'mej, a'íj pu jín í'rítaj ja'mej maj í pína'see jitzán tyí'huóo'ito'tye' a'íjci jityej í tí huáqueenyi'iste'.

Je'ej tí ye'ej een jime' í Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj séej nyúucarij jime'
(Mt. 13:34-35)

³³ A'yaa pu í Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj í nyúucaria'ra' í Dios, jéehua pu tyihuó'íxaaj séej nyúucarij jime', a'chu maj a'yan pújooriajva'aj mej mij yó'itej muá'ra'nyij. ³⁴ Capu tyí'tíj huá'íxaatya'ca'aj tíquee a'yan séej nyúucarij jime', ajta a'íimaj í maj jamuán huacíj tyámua' pu amitéeria'can jín tyihuá'íxaatya'ca'aj jujíme'.

Jesús pu jaatyápua'rij í áacaj ajta í jájtyij tí tyúuta'hua'aj
(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ A'ájna xicáara' jitze tí'ij tyechúmua'risima'caj, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma í maj jamuán huacíj tíjin:

—Che'rój tyiche' antáciinyej után jitze pujmua'.

³⁶ A'áa mu'uj mij huaja'ajhua'xí í tyeítyee mati'íj mij yo'ví'tij í Jesús í báarcuj jitze a'áa tí jo'tyávaaca'aj, majtáhua'aj mu séecan hua' jamuán ujó'ju' séecan báarcuj jitze. ³⁷ Aj pu'íj ca'nyíin jín huatá'aacariaca', tyámua' pu apúutzarij tyí'tyúuta'hua'aj a'í pu'íj atyáxijrihua'aj í báarcuj jitze, pu'ríj íj tìn avá'ajistisima'aj í báarcuj jitze. ³⁸ Ajta a'íjna í Jesús pu huatácuj hua'huarita' pujmua' í tyeítyee tyí'íjmú'tzij pu huáca'tyii. Aj mu mij jaajístej majta je'en a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Maestro, ¿nyiquee a jitze juxie've' tyaj tyeríj tìn atyácuí'sij?

³⁹ Aj pu'íj í Jesús ájchej tí'quij jaata'íjmuejri' í áacaj, ajta í jájtyij a'yan tyu'tajé tíjin:

—Capáj che' jujhua'naj. Huatyáapua'rij.

Aj pu'íj huatyápua'riaca' í áacaj ajta je'en naa tyo'riíoje'yaca' í jájtyij.

⁴⁰ Aj pu'íj í Jesús a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma í maj jamuán huacíj tíjin:

—¿Jí'nye siaj sij tyí'tziinye'? ¿Nyi sequée xu tyámua' tyá'tzaahuatye'?

⁴¹ A'í mu mij tyámua' tyu'tátziin, majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj séej jamuán majta séej tíjin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna, mej mij majta ja'astej í áacaj ajta í jájtyij?

5

A'íjna í a'tíj Gadara tí já'ma'can
(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

¹ Aj mu mij után jitze pujmua' ja'rá'aj, a'yaa pu tya'rájtyapua'j tíjin Gadara. ² Tí'ij na'aj tye'táara í Jesús í báarcuj jitze, síj pu tyáati' jimi

ajtyáxiiriaca' ti tyiyáaru' tzajta' ú'sejre'. A'ájna i tyáati' a'áa pu je'táraa jo'maj i muí'chítýee já'ava'tacaa, ³ ji'nye a'áa pu já'chajca'aj. Capu i'riitaca'aj ti a'tíj jaatyáji'que'en, nyi cadéenaj jime'. ⁴ Mue'tíj mu'ríj ja'náji'ca'ca'aj i muáca'ra'an majta i icájra' jítze i cadéenaj jime', je'en pu jajtzá'na'aj, capu je'ej tyíi'riitaca'aj ti a'tíj jaamu'tín. ⁵ A'náj ti na'aj pu a'áa jo'chá'canya'aj i jíríj jítze ajta jo'maj muí'chítýee já'ava'tacaa tújca ajta tíca', antyijíihua ajta tyetyéj jín curióoto'xa'aj. ⁶ Ajta ti'ij a'íj huaséj i Jesús, aj pu'íj ootatéj, ti'ij ij tyítunutaca' a'ájna véjri' jo'tíj jo'tyávaaca'aj i Jesús, ⁷ ti'quij a'yan tyaatajé ca'nyíin jime' tíjin:

—Capáj nyéetzij je'ej nyoorej, Jesús, i paj yójra' pu'éen i Dios ti néijmi'que' tyí'íjta. A'yaa nu tyí'muahuavíj i Dios jítze ma'can paj quee puéjtzij nyata'care'en.

⁸ A'yaa pu tyí'xajtaca'aj, ji'nye Jesús pu a'yan tyaatájeevaca'aj tíjin:

—Tyiyáaru' mu paj je'ej pua'aj metyóomua'rej, iirájra' mu tyévíj tzajta'.

⁹ Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye pua'antypuaj?

Aj pu'íj a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—A'yaa nu ántyapuaj tíjin Legión, ji'nye tyámua' tu tyí'tyamuí'ij.

¹⁰ A'íi pu'íj a'yan jéehua tyá'huaviiraca'aj a'íjci i Jesús tíquee hue'rá'ityacare'en a'ájna. ¹¹ Ajta a'ájna véjri', jéehua mu i tuíxuj a'áa tyojóohuíraca'aj, ¹² a'yaa mu mij i tyiyáaru'uj tyaatáhuaviiri' tíjin:

—Taata'ityíj i tuíxuj jimi taatá' tyej tyíj hua' tzajta' utyájrutyéj.

¹³ Aj pu'íj i Jesús huo'ta', mati'ij mij iiráacij i tyiyáaru' i maj tzajta' séjria'ca'aj a'íjci i tyévíj, aj mu mij i tuíxuj tzajta' utyájrurij. Majta i tuíxuj a'yaa mu ará'axcaa a'chu hua'puaj ví'ra'aj, a'íi mu mij jo'huáachajraa a'ájna pujmua' jo'tíj ja'ancátýee, aj mu mij ujvátzij majta je'en jáata' atyáavatzij a'áa mu mij néijmi'i atyájcuii.

¹⁴ Majta a'íimaj i maj hua'cha'íica'aj i tuíxuj a'íi mu tyu'tátziin, mati'ij mij jó'ju' maj tyojo'taxáj i chájta', majta a'íijma i maj a'ímuáj antacháatímee. Aj mu mij aje'ré'nyej i tyeítýee mej mij jáamua'reej je'ej ti tyí'tíj huaríj. ¹⁵ Mati'ij a'áa jo'ré'nyej jo'tíj je'ej jé'eenye'ej i Jesús, aj mu mij a'íj huaséj i tyévíj i tyiyáaru'uj maj tzajta' ú'sejria'ca'aj, a'áa pu jo'tácatýi, capu che' jutimue'raca'aj, pu'ríj tyámua' éenya'ca'aj a'ájna i tyévíj. Jéehua mu i tyeítýee tyu'tátziin, ¹⁶ majta a'íimaj i maj jaaséj je'ej ti tyí'tíj huaríj, néijmi'i mu huo'té'exaa i tyeítýee je'ej ti tyáaruuj i tyévíj i tyiyáaru'uj maj tzajta' séjria'ca'aj, ajta je'ej ti tyí'tíj huó'ruuj i tuíxuj. ¹⁷ Aj mu mij huatyóohuj i tyeítýee maj jaatáhuavíj i Jesús ti jó'ra'nyij a'ájna.

¹⁸ Ti'ij i Jesús atyájraa i báarcuj jítze, a'ájna i tyévíj tyiyáaru' maj tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti jaatá'an ti jamuán jó'me'en. ¹⁹ Ajta i Jesús capu jaatá', sulu a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej hua' jamuán a'ihuáamua', pajta je'en néijmi'i huo'té'exaatýee'en je'ej ti muáaruuj i tavástara', ajta je'ej ti tyímuá'ancu'vaxíj.

²⁰ Aj pu'íj jó'raa i a'tíj, ajta je'en huatyóochej ti huo'té'exaatýee'en i maj a'áa jo'cháatímee a'ájna ti a'yan tya'rájtyapuaj tíjin Tamuáamuata' ti Chájta'najmee, je'ej ti tyí'tíj huáruuj jimi a'ájna i Jesús, néijmi'i mu i tyeítýee je'ej tyityo'tóomuajtyaca'.

A'íjna i íiti' ti tyí'cui' ajta i yójra' a'íjci i Jairo
(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

²¹ Ti'ij i Jesús huariá'raa i báarcuj jitze a'áa pu ja'rá'aj után jitze pujma', aj mu mij jéehua i tyeítyee ajtyáxiiriaca', ajta i Jesús a'áa pu jo'tyéeachaxij jo'tij jóo'asej i jájtyij. ²² Aj pu'ij shíj ará'aj i ti va'cán jin tyi'tyávaaca'aj hua' tye'yúuj tzajta', a'yaa pu antyapuaaca'aj tijn Jairo, ti'ij jaaséj i Jesús aj pu'ij tyítunutaca' a chóota' jo'tij jo'tyéjvee, ²³ jéehua pu a'yan tyaatáhuaviiri' tijn:

—Nyiyóoj pu á'me'rej, mujo'té'yi'ij pata'aj ja'ajtamuarie'en ta'aj huarúj, ajta je'en júurij já'ra'nyij.

²⁴ Jesús pu'ij jamuán ujó'mej, majta jéehua i tyeítyee ujó'ju' hua' jamuán tyámua' mu mij tyityóotajchaca'aj. ²⁵ Ajta hua' tzajta' i tyeítyee íiti' ti tyí'cui' pu ajo'tyávaaca'aj, pu'ríj tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ca'aj ti tyí'cui', a'náj tina'aj pu anámui'yaca'aj i xúure'ej. ²⁶ Jéehua pu jajpuéjtzica'aj a'íjci jime' ti arí jéehua huóo'íjtaca' i maj tyí'hua'tacaa jimi, pu'ríj ij néijmi'i tyaja'huóorieeca'aj, ajta capu tyi'tíj jarújtye'. Sulu a'yaa pu'uj jéetze' tyi'ijcui'nyaca'. ²⁷ Ti'ij tyú'namuajri' je'ej ti tyi'tíj huáruuj i Jesús, a'íjna íiti' pu hua'huarita' i tyeítyee aje're'nyéej ti'quij ja'ajtamuariej i máancajra'an i Jesús. ²⁸ Ji'nye a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tijn: “A'íj nu jin tyámua' rinyij tipua'aj nya'ajtamuarie'en máancajra'an.” ²⁹ Ti'ij a'yan huaríj aj pu'ij huatyápuariaca' i ti anámui'yaca'aj i xúure'ej, ajta a'yan jaata'aj i tzajta' ti arí tyámua' huaríj. ³⁰ Jesús pu jáamua'reeri' ti a'tíj tyú'huaaj ti tyí'cui', aj pu'ij pu ájvej huo'séerajraa i tyeítyee, ajta je'en a'yan tyu'ta'íhuo' tijn:

—¿A'tanyíj na'ajtamuariej i nyamáancaj jitze?

³¹ A'íjmaj i maj jamuán huacáj mu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Muáaj paj hua'sej maj jéehua i tyeítyee mua'tajche, pajta a'yan tyí'íhuo' tijn: “¿A'tanyíj na'ajtamuariej?”

³² Ajta i Jesús pu huo'séerajyi'caa i maj a'áa jo'váatima'caa, ti'ij jaaséj a'tíj ti ja'ajtamuariej. ³³ Aj pu'ij i íiti' tyu'tátziin ajta tyóoviveesima'aj, ji'nye jamua'reeriaca'aj tyi'tíj ti je'ej jáaruuj, aj pu'ij ajtyáxiiriaca' jo'tij jo'tyéjvee i Jesús ti'quij jimi tyítunutaca', ajta je'en néijmi'i jaaté'exaa tzaáhuatyira'aj jime'. ³⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Nyiyóoj, a'íj paj jin tyámua' huaríj i paj tyá'antzaahuaj. Áricuj axáahuaj jó'ra' che' tyámua' mua'axcaj i paj períj huarúj.

³⁵ Óoche' pu tyi'tyaxáatasima'caj i Jesús, mati'ij séecan ará'aj a'áa maj ja'chej a'íjci jamuán i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i hua' tye'yúuj tzajta', a'yaa mu mij tyaaté'exaa i yo'puáara'an i ti tyí'cui' tijn:

—Pu'ríj huamu' a'yóoj. ¿Ji'nye pej pij pooj tyá'itzaaj mu maeestro?

³⁶ Ajta i Jesús, capu hua'antzaahuaj a'íjmaj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa i yo'puáara'an tijn:

—Capáj tyi'tziinye'ej, a'íi pu'uj juxie've' paj tyá'antzaahuaty'e'en.

³⁷ Ajta quee a'tíj huatá' mej mij jamuán ujó'ju', sulu a'íj pu'uj i Pedro, ajta i Santiago, ajta a'íjci i Juan, i ti ihuáaria'ra' pué'een i Santiago. ³⁸ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej i yo'puáara'an a'íjci i ti huamu', jéehua mu i tyeítyee huaséj i maj ca'nyiin jin tyóoyiinyisime'ej, ³⁹ aj pu'ij utyájrupidj uchi'táj ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—¿Ji'nye mej mij je'ej uhuatyáhuaasij siajta jéehua juyiin? Capu mui'chij mu pá'ri'ij, sulu tyácusij pu'uj.

⁴⁰ Aj mu mij i tyeítýee jaatya'atzájraa a'íjci i Jesús, ajta a'íi pu néijmi'caa iirá'ityaca', aj pu'ij a'íjna jo'ví'tij i táatajra' ajta i náanajra' ajta a'íjma i maj jamuán huajú'ca'aj, aj pu'ij a'úun jo'tyájrurij jo'tij je'raca'tyii a'íjna i pá'ri'ij. ⁴¹ Ti'quij jajví' i muáca'ra'an jitze ajta je'en a'yan tyaatajé tijin:

—Taliita, cuumi —a'íjna i nyúucarij, Taliita cuumi, a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Pá'ri'ij, muéetzij nu a'yan tyí'mua'ixaatyé', ájchesij.

⁴² Aj pu'ij ájchej i pá'ri'ij, ti tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj jájcha'íica'aj ajta je'en huatyóochej ti ajo'cha'canye'en. Majta a'íimaj i tyeítýee jéehua mu je'ej tyo'taséj. ⁴³ Ajta i Jesús jéehua pu huo'ta'íj maj quee a'tij ixaatyé'ej, ajta je'en tyu'ta'íjtaca' mej mij tyáacue'tyej a'íjci i pá'ri'ij.

6

Jesús Nazaret ti já'ma'can (Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

¹ Aj pu'ij i Jesús jó'raa jo'tij jo've'sej, majta jamuán a'íimaj i maj jamuán huacíj. ² Ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, aj pu'ij huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej jo'maj jóosi'rii. Jéehua mu tyeítýee jáanamuajri' a'íjci i Jesús, aj mu mij je'ej tyo'taséj majta je'en a'yan tyuú'ihuo'raca'aj tijin:

—¿Jo'quíj yo'rí'rej a'mújna i nyúucarij? ¿Jo'quíj ye'tyá' i ti'ij huápu'i'ij tyojó'itej, ajta jaayí'tin ti tyi'tij tyámua' tyu'taséjre? ³ ¿Nyiquee a'íin pué'een i ti tyí'si'chacaa, yójra' i Mariía, majta a'íin ihuáamua'mua' pué'een i Jacobo, i José, i Judas, ajta a'íjna i Simón? ¿Nyi mequee a'íimaj majta i ihuáamua'mua' i maj úucaa, tajamuán yéchej?

A'íj mu jin quee jimi tyá'tzaahuatya'ca'aj. ⁴ Ajta i Jesús pu a'yan tyihuó'té'exaaj tijin:

—Jo'tij na'aj mu tyámua' yó'sej a'íjci i ti jaxaj i nyúucaria'ra' i Dios, majta i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij ja'chej, majta i maj jamuán aja'chej, camu naa yó'sej a'íimaj.

⁵ A'íj pu jin quee i Jesús jéehua tyu'muáriej a'ájna, séecan pu avá'muarie'xij i tyeítýee, ajta tyihuó'huaa. ⁶ Ajta je'ej pua'aj tyóomua'ajcaj ji'nye camu i tyeítýee jimi tyá'tzaahuatya'ca'aj.

Jesús pu huo'ta'ítyaca' a'íjma i maj jamuán huacíj mej mij jaariá'xaj i Dios nyuucaa

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

A'áa pu i Jesús véjri' jo'chá'canya'aj, tyihua'mua'tyáaj. ⁷ Aj pu'ij huo'tajé a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ti'quíj hua're'ityixij tyahua'puaj ma'can, ajta huo'ta'íj mej mij huo'tamuáritey'en i tyiyáaru'uj i maj hua' tzejta' séejre' i tyeítýee. ⁸ A'yaa pu tyihuó'ta'íj maj quee tyi'tij a'aj i maj jin huatyóohuúire'en i juyéj jitze, sulu maj a'íj mana'aj antyichóoj i tyáxu'uj. Capu juxié'va'ca'aj maj tyo'ca'íne'ej nusu maj túmii antyi'á'aj. ⁹ A'yaa pu tyihuó'ta'íj maj ajtóoca'queetya'xi'in, ajta capu huo'ta' maj hua'puácaa tye'entycáanarij. ¹⁰ A'yaa pu tyihuó'té'exaaj tijin:

—Siatí'ij mua'aj chí'táj u'tyájrutyej, a'áa xu jo'tyá'itzeere'en a'chu siaj á'tyeeren a'ájna a chájta'. ¹¹ Ajta típua'aj majá'hua' mequee

jamuaja'tá'care'en siaj utyájrutyey, nusu mequee já'muanamuajracuj, xii'ráciinyij siajta jaatáca'tzij i juca'quéj ta'aj ij cáaxij i chuéj, a'yaa mu a'íimaj tyá'mua'reeren maj ootyá'itzee i Dios jimi.

¹² Mati'ij mij eeráacij a'íimaj i maj jamuán huacíj, mej mij huo're'ixaatyee'en i tyeítýee maj tyá'antzaahuatyee'en i Dios jimi. ¹³ Jéehua mu huo'rá'ityaca' i tyiyáaru'uj maj hua' tzajta' séjria'ca'aj i tyeítýee, majta jéehua tyihuó'huaa i maj tyí'cucui'ca'aj a'íj mu hua'vá'huaatya'xij i aséityij i hua' mu'úutze'.

Mati'ij jaajé'caj a'íjci i Juan i ti huá'íiraca'aj
(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴ Ajta a'íjna i tajtúhuan i ti a'yan ántyapuaj tijin Herodes, a'íi pu tyú'mua'reeri' je'ej ti tyí'muarie'ca'aj Jesús, ji'nye pu'ríj néijmi'que' mua'reeri'huaca'aj. Séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'íjna i Juan i ti huá'íiraca'aj a'íi pu huatájuuriaca', a'íj pu jin jaayí'tin ti a'yan tyí'muarie'ej.

¹⁵ Majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i Elías i Dios nyuuccaaj ti xajtaca'aj.

Majtáhua'aj séecan a'yan tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i ti tyí'xaj i Dios jitze ma'can, a'yájna mati'ij i maj ará'tyeej tyí'xajtaca'aj.

¹⁶ Ti'ij i Herodes a'yan tyú'namuajri', a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i Juan. Nyáaj nu jaata'íjtaca' maj ji'ijvéjchej i mu'úura' ajta ijíj arí huatájuuriaca'.

¹⁷ A'íi pu i Herodes jaata'íjtaca' maj ja'náji'que'en majta je'en je'tyáanaj a'íjci i Juan, ajta i íiti' ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Herodías, a'íi pu íira'ra'an pué'eenye'ej i Felipe ti ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'íjci i Herodes, a'íi pu'ij i Herodes ja'ancuré'vi'tij a'íjci i íitaj i Felipe ti jatyévi'tinya'aj.

¹⁸ A'íj pu jin i Juan a'yan tyaaté'exaatya'ca'aj a'íjci i Herodes tijin:

—Capu a'yan tyi'tyéevijtij paj jatyévi'tinye'en mua' ihuáara' ti jatyévi'tinya'aj.

¹⁹ Herodías pu jájcha'íiria'ca'aj a'íjci i Juan, a'íj pu jin jaje'catamui'ca'aj, ajta quee pújooriajva'aj, ²⁰ ji'nye Herodes pu jatziinya'ca'aj, a'íi pu jamua'reeriaca'aj ti tyámua' tyi'tyevistaca'aj i Juan, ajta quee tyi'tíj jin á'itzeeria'ca'aj, a'íj pu jin jacha'íica'aj. Tyij ajta quee je'ej jájtyoove'ej je'ej ti huárinyij ti'ijta janamuajraj, Herodes pu tyámua' naa tyá'namuajraca'aj a'íjci i Juan. ²¹ Ti'ij tya'rá'aj a'ájna xicáara' a'náj ti ma'can i Herodes, jéehua pu tyeítýee huatá'iney, mati'ij mana'aj i maj tyí'ijta, ajta i tyeítýee i maj va'can jin tyityetyúu'pu' majta i maj jéehua juxie've' a'aa maj huacháatimee a Galileea. ²² A'íjna i yójra' i Herodías, a'íi pu utyájrurij u chi'táj ti'ij tyu'tyéeye'en jo'maj tyajá'cua'ajcaa, jéehua pu ja'ránajchaca' a'íjci i Herodes ti'ij tyu'tyéenyej, ajta a'íijma i maj jamuán tyí'cua'ajcaa, aj pu'ij i tajtúhuan a'yan tyaaté'exaa i íitaj tijin:

—Naatáhuavij tyi'tíj paj je'ej tyí'xie've', nyáaj nu muaatá'sij.

²³ Jéehua pu a'yan tyaaté'ixaaj ti jaatá'sij tyi'tíj ti jaatáhuaviiraj, ajta quee je'ej rinyij tipua'aj jaatáhuavij jé'ta' jo'tij a'íin tyihuaja'íjtye'. ²⁴ Aj pu'ij íirájraa a'íjna i íiti', ti'ij ij a'yan tyaata'íhuo'ri' i junáanaj tijin:

—¿Tyi'tanyí nyaatáhuavij?

Aj pu'ij i náanajra' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Huatáhuaviiri' i mu'úura' a'íjci i Juan i ti huá'íiraca'aj.

²⁵ Aj pu'ij ajtáhua'aj jiye'tzín utyájrurij i íiti' jo'tij je'rácayii i tajtúhuan, tí'quij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—A'yaa nu tyá'xie've' paj naatí'tye'en túxa'aj jitze i mu'úura' i Juan i ti huá'íiraca'aj.

²⁶ Aj pu'ij i tajtúhuan jéehua huatóoxaamujrityej, ajta arí a'yan tyu'taxájtaca' tí a'yan rinyij meeséeracaj a'íimaj i ti huo'tá'inyej, a'íj pu jin ja'rá'astee i junyúuca. ²⁷ Tí'quij séej i xantáaru' huata'ítayaca' tí'ij jaajé'caj ajta je'en u uyo'ta'ítayej i mu'úura' i Juan. Aj pu'ij i xantáaru' ujó'mej jo'tij je'tyánami' i Juan, tí'quij jí'ijvéjchaca' i mu'úura' ²⁸ ajta je'en uya'rájtii i túxa'aj jitze. A'íi pu'ij a'íj huatí'ij i yójra' i Herodías; tí'ij ta'ij a'íin ayooí'tyey i junáanaj.

²⁹ Matí'ij a'íimaj i maj Juan jamuán huací'ca'aj jáamua'reeri', a'íi mu ajo're'nyej mej mij yo'chueenyij i muí'chij, majta je'en ja'vá'naj.

Jesús pu tyihuo'cue'ej i maj anxí ví'ra'aj ará'asej

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

³⁰ Tí'ij a'yan tyu'ríj, i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi mu tyúusiij jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, matí'ij mij néijmi'i jaaté'exaa je'ej maj tyi'tíj huáruuj ajta je'ej maj tyihuo'mua'tyey. ³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—Musio'té'yi'ij, tyiche' tajíimua'aj huátaso'pe'en majá'hua' jo'tij quee ja' a'tíj.

Ji'nye jéehua mu i tyeítyee ajo're'nyinyiica'aj jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, majta jo'cí'ca'aj mamue'tíj i tyeítyee, capu ij í'riitaca'aj maj tyú'cua'nyij a'íijma jamuán i maj jamuán huacíj. ³² Ajta i Jesús majta i maj jamuán huacíj a'íi mu jo'cíj i báarcuj jitze, matí'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'tij quee ja' a'tíj. ³³ Majta mue'tíj mu huo'séj matí'ij jo'cíj, majta je'en huo'muájtyaca', a'íj mu jin jui'icán ajo're'nyaxij jo'tij na'aj maj huacháatimee, a'íi mu mij anaquéej a'áa ja'rá'aj jo'maj ja'ra'íixajche'. ³⁴ Tí'ij i Jesús eetáraj i báarcuj jitze, jéehua pu i tyeítyee huaséj, tí'ij ij huatóoxaamujri, jí'nye a'yaa mu huasé'rihua'aj matí'ij cánya'xií tiquee a'tíj huá'siiria'ca'aj, aj pu'ij huatyóochej tí jéehua tyihuo'mua'tyey. ³⁵ Tí'ij huatyéchumua'riaca', a'íi mu i maj jamuán huacíj aje're'nyej matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Pu'ríj huachúmua', ajta quee a'tíj ya' ja'chej iíyee'ej véjri'.

³⁶ Hua're'ityixi' mu tyeítyee, mej mij jo'cixi'in jo'maj jo'cháatimee ajta mej mij tyi'tíj huánanan i maj jáacua'nyij.

³⁷ Ajta i Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—Mua'aj setyihuo'cue'tyey.

A'yaa mu a'íimaj tyityaatanyúj tijn:

—¿Nyi a'yan petyá'xie've' tyaj ujó'ju' tyajta je'en a'yan tyeetyáxijtye'en i túmii a'chu tí jumue'tíj hua'puaj anxityej xicáj jitze tyej tyij i páan huánanan tyej tyij tyihuo'cue'tyey?

³⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—Séricuj xáahuo. ¿A'chunyéj pua'mácan mua'aj séjcha'ij i páan?

Matí'ij jáamua'reeri', a'yaa mu mij tyaaté'exaa tijn:

—Anxívij i páan majta hua'puaj i hue'tyéé.

³⁹ Aj pu'ij huo'ta'íjtaca' maj oorá'sej i tyeítyee metyamue'tijma'aj a'ájna i jo'tij jo'tu'pij, ⁴⁰ a'yaa mu mij tyityo'rá'saca', séecan anxityej

mu ara'ástima'aj, majta séecan huá'puatyej japuan tamuáamuata' mu ara'ástima'aj. ⁴¹ A'íi pu'ij Jesús ja'ancurái'puj i páan ti anxíviy ajta i hue'tyéé i maj hua'puaj, jútye' pu'ij jo'nyéerij ti'quij tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta je'en ja'antyítaaraxij i páan, ti'quij huo'rái'pu'uj a'íjma i maj jamuán huacíj me' mij a'íimaj huo'rái'pu'tye'en i tyeítýee. A'íj pu ajta huo'rái'íj i hue'tyéé. ⁴² Néijmi'i mu tyú'cuaa i tyeítýee, majta tyámua' naa tyityaatajú'xaj, ⁴³ aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacíj jaarí'sii i páan ti avá'ítzee majta i hue'tyéé, tamuáamuata' japuan hua'puaj sicíi mu mij tya'vá'jistej. ⁴⁴ Majta i tyétyacaa i maj tyú'cuaa, a'yaa mu ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj.

Jesús pu aja'vá'ma'ca'aj i jájtyij japua
(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁴⁵ Ti'ij a'yan tyu'ríj, Jesús pu huo'ta'íj a'íjma i maj jamuán huacíj maj atyácñnye' i báarcuj jitze me' mij a'íimaj anaqué'ej antáciñnye' után jitze pujmua', a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Betsaida, ajta i Jesús a'áa pu ajo'tyá'ítzee ti'ij hua're'ityixi'in i tyeítýee. ⁴⁶ Ti'ij hua're'ityixi'íj, aj pu'ij i jiríj jitze antýíraa ti'ij huatyényuunyj i Dios jimi. ⁴⁷ Ti'ij huaré'chuixariaca', a'áa mu meríj jé'ta' joojú'ca'aj i jájtyij japua i báarcuj jitze mua'ráatya'aj. Ajta i Jesús pu jusíj ajo'tácatyii i jiríj japua, ⁴⁸ aj pu'ij huo'séj ti hua'tyesi'huaritya'ca'aj i maj huaju'caj i jájtyij japua, ji'nye a pu ja'va'aacaca'aj. Ti'ij tapuá'risima'caj, Jesús pu aje're'nyej a'ájna jo'maj joojú'ca'aj i báarcuj jitze, a'áa pu ja'vá'ma'ca'aj i jájtyij japua, pu'ríj tin hua'náje'yitye'sima'aj. ⁴⁹ Mati'ij a'íimaj jaaséj ti jájtyij japua aja'vá'ma'ca'aj, a'yaa mu tyu'muá'aj ti nyájcán pue'éenye'ej, aj mu mij huatyejijhuajra, ⁵⁰ ji'nye néijmi'i mu jaasé'ej majta tyámua' tyu'tátziin. Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Xaatyáapua'rij. Nyáaj nu a'íin pué'een, caxu tyí'tziñnye'ej.

⁵¹ Ti'ij atýájraa i báarcuj jitze, aj pu'ij huatyápu'a'riaca' i ti huá'aacaca'aj, aj mu mij je'ej tyo'taséj, ⁵² ji'nye capu je'ej huá'miteerastya'ca'aj je'ej ti huaríj ti'ij jaatámuirej i páan, ji'nye jujímua'aj mu tyóonaamuaj i jutzájta'.

Jesús pu tyihuo'huaa a'íjma i maj tyí'cucui'ca'aj a'ájna a Genesaret
(Mt. 14:34-36)

⁵³ Mati'ij antacíj i jájtyij japua, a'áa mu mij ja'rá'aj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Genesaret, a'áa mu ye'riá'tapej i báarcuj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij. ⁵⁴ Mati'ij eetacíj i báarcuj jitze, jiye'tzín mu i tyeítýee jaamua'aj a'íjci i Jesús. ⁵⁵ A'íj mu jin jiye'tzín ootyáhuaachaca' me' mij hua'ria'tixij i utáatzij japua i maj tyí'cucui' a'ájna jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús. ⁵⁶ Ajta jo'tij na'aj ti jo're'nyinyiica'aj, ti chájta'najmee ti cñle'en na'ríj ti viváajma'aj, a'áa mu huojo'ráatjazyi'caa i cáaye'ej jitze, aj mu mij jahuaviiraca'aj ti huo'tá'an maj ja'ajtamuárie'en i máancajra'an jitze, ajta néijmi'i i maj ja'ajtamuárie'xij a'íi mu huarúj.

7

A'íjna i ti je'ej pua'aj joorej tzajta' i tyévij
(Mt. 15:1-20)

¹ Aj mu mij i fariseos ajtyáxiiraca' i Jesús jimi, majta séecan hua' jamuán i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta a'áa maj ja'ráacij a

Jerusalén. ² Mati'ij a'íimaj huo'séj a'íjma i maj Jesús jamuán huacíj maj quee anomuéetya'xi'ij mati'ijta tyí'cua'ajcaj, a'yájna mati'ij tyeeeyí'tihua'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu mij je'ej pua'aj tyihuá'xajtaca'aj. ³ (Ji'nye a'íimaj i fariseos majta i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu a'yan tyityaaajú'ca'aj je'ej maj i hua' huásimua' tyéejyi'raca'aj, maj anaqueéj anomuéetya'xi'in mati'ijta tyí'cua'ajcaj. ⁴ Ajta tipua'aj umetyojo'vá'nanan, camu tyí'cua'nyij tipua'aj mequee anaqueéj anóomuejtye'en. Majtáhua'aj séecan mui'caa tyí'ijyi'raj, metyí'jo'sica'aj i váasuj i maj jitzán ya'caa, majta i xá'rij, majta i tyúu'utaatzij.) ⁵ A'íj mu jin i fariseos, majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi mu a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tijin:

—¿Ji'nye mej mij quee ja'astej i tahuásimua' yi'ráj i maj ajamuán huaci'ij, sulu a'yaa mu ricij maj xána'visi' tyí'cua'caa i jumuáca' jime'?

⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Xá'puí' pu tyu'taxájtaca' i Isaías i ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, siaj mua'aj quee tyámua' een i jutzájta', ti'ij a'yan tyo'tyéyu'xaca' tijin: A'íj mu jin i tyeítyee naatyátzaahuatyey maj tyámua' naa tyí'nyaxaj, ajta i hua'xiéjnyu'caa capu yevéjri' séejre' nye jimi.

⁷ Capu tyi'tíj huiire' tipua'aj manaatyáanajche:

ajta i maj huá'mua'tyej jujímua'aj mu jájtyo i jutzájta'.

⁸ Ji'nye mua'aj xu seríj yo'huá'xij je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca' siaj sij a'yan huárinij je'ej maj i tyeítyee tyá'xie've'.

⁹ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Ajta siaj sij a'íjci jéetze' ará'astej i juyí'ráj, mua'aj xu quee ja'astej je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca'. ¹⁰ Ji'nye a'yaa pu tyu'taxájtaca' i Moisés tijin: “Tzáahuatyí'ra'aj paj jimi tyí'cha'íj a' táataj pajta a' náanaj”, ajta a'yan tijin: “Siata'aj jaajé'caj a'íjci i ti je'ej pua'aj tyá'xaj i jutáataj na'riij i junáanaj”. ¹¹ Siajta mua'aj a'yaa xu tyi'tá'caa ti a'tíj a'yan tyihuo'té'exaatye'en i juhuásimua' yee Corbán (a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij tijin mu'vejrij pu pu'éen), ¹² siajta a'yan tyí'xaj tijin tipua'aj a'tíj a'yan tyihuo'té'exaatye'en, tiquee che' jitzán juxie've' ti'ij huo'tyáhuire'en i juhuásimua'. ¹³ A'íj xu jin mua'aj yó'hua'naj i nyúucaria'ra' i Dios a'íjci jime' i ja'muayé'raj siajta je'en séecan a'yan cha'taj siana'aj tyí'mua'tyej. Siajta séecan tyi'tíj jin a'yan jéehua ricij.

¹⁴ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé i tyeítyee, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Néijmi'i sianáanamuaaj, siajta yo'itéej xá'ra'nyij: ¹⁵ Tyi'tíj tina'aj ti jéjre' ma'can capu je'ej ja'uurej i tyévij. Ajta i ti tzajta' ma'can a'íi pu xaa je'ej pua'aj joorej. ¹⁶ A'tíj ti iityánamuaaj che' tyámua' naa tyáanamuaaj.

¹⁷ Ti'ij i Jesús a'áa huojotyáhuui i tyeítyee aj pu'ij chi'táj jo'tyájrapij, aj mu mij i maj jamuán huacíj a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti huó'ixaa. ¹⁸ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—¿Nyi sequee siajta mua'aj yo'itéej? ¿Nyi sequee yó'ítej tiquee je'ej joorej i tyévij tyi'tíj ti jéjre' ma'can, ¹⁹ ji'nye capu tzajta' tyáru'pij i xiéjnyu'caria'ra' jitze, sulu xayáara' pu jitze aráyixaj, ajta je'en iirámej i chuitiriáara'an jitze?

A'yaa pu'ij tyaataxájtaca' ti néijmi'i tyámua' tyí'een i ti tyí'cue'ri'.
 20 A'yaa pu ajta tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íjna i ti tyéviij jitze éejnyinyii, a'íi pu xaa je'ej pua'aj joorej. 21 Ji'nye tzajta' i tyéviij, i xiéjnyu'caria'ra' tzajta', a'úu pu je'rányinyiij i mua'tziira'aj ti je'ej pua'aj een, ti ca'nyíjra'aj jata'caa i tyéviij ti'ij jaataxié've'en ti séej jamuán huáhuu'nyij tiquee jatyévi'tin, ti'ij tyu'náhua'an, na'ríij ti tyu'jé'caj, 22 ti séej jamuán huóoxana'cire'en ti quee jatyévi'tin, ti tyí'nyacua'tzaj, ti je'ej pua'aj rijcaj, nusu ti huá'cuanamuaj, ti je'ej pua'aj huojo'mua'raj, na'ríij ti je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj, ajta ti jéehua óotzaahuatye'ej, ajta quee jitzán juxié'va'aj je'ej ti tyihuá'huüre' i séecan. 23 Néijmi'i pu a'íjna tzajta'tyeje'rányinyiij ajta je'en je'ej pua'aj joorej i tyéviij.

I íiti' ti séej chuéj japua já'ma'can ti ajta tyá'antzaahuaj
 (Mt. 15:21-28)

24 Aj pu'ij té'ej i Jesús a'áa jo'mej a'ájna a ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Tiro. A'áa pu chi'táj jo'tyájruij, ji'nye capu jaxie'va'ca'aj ti a'tij jáamua'reej ti a'áa jo'tyávaaca'aj, ajta capu huatái'riitariaca' ti huatyóo'avaaj. 25 Jiye'tzín pu íiti' jáamua'reeri' ti séej tyiyójca'aj tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu'ij aje're'nyej ti'quij tyítunutaca' a'ájna jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús. 26 Ajta a'íjna i íiti' capu Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj, sulu a'áa pu já'ma'can a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sirofenicia. A'íi pu'ij aje're'nyej ti'quij jéehua a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti ji'rámuaritye'en i tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj i yójra'. 27 Ajta i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Tyu'tá' maj anaquééj tyú'cua'nyij i hua'yojmua', ji'nye capu xá'puí' maj huái'pu'raj i páan i ti'ríij mej mij tzi'cáij huataí'pu'tye'en.

28 A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i íiti' tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyavástara', ajta a'íjna i páan ti tye'nyij i maj ja'cájhua'naj i ti'ríij a'íi mu jacua'nyij i tzi'cáij.

29 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjci jime' je'ej paj tyu'taxájtaca', áricuj axáahuaj jó'ra'. Pu'ríj iirájraa i tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj a'yóoj.

30 Ti'ij i íiti' a'áa ja'rá'aj a juchéj, a'íi pu jaaséj i juyój ti anjo'ojca'tyii i utáatzij japua, ajta i tyiyáaru' arí iirára'ajcaa i ti tzajta' séjria'ca'aj.

Jesús pu séej tyú'huaaj tiquee iityánamuaj ajta ti quee tyo'ríi'rej

31 Ajtáhua'aj pu eerájraa i Jesús a'ájna a Tiro, a'áa pu huatyéenyej a Sidón a'ájna a ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Tamuáamuata' ti a'chájta'tajmee, ti'quij a'áa ja'rá'aj i jájtyij ti já'ajmua a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Galíleea. 32 A'áa mu mij séej ayóotuiiri' i ti quee iityánamuaj ajta quee tyo'ríi'riajca'aj, aj mu mij jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti japuan rámejca'aj a'íjci i ti tyí'cui'. 33 Aj pu'ij i Jesús je'ráavi'tij a'ájna a tyeétyee tzajta', ti'quij juxityéj urújtya'xij i naxiéeta' ajta ju'f'rique' ja'antyiméjri' i nyanuriáara' jitze. 34 Aj pu'ij jútye' jó'nyeeriaca', ajta ucyáatíraa aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i tyáataj tijin:

—¡Efatá! (A'íjna i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj tijin: "Antá'cuunaj").

35 Aj pu'ij huarúj i ti tyí'cui'ca'aj, ti'quij ityanamuáaraj ja'raa, ajta huatái'riitariaca' ti tyámua' naa tyu'taxáj. 36 Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íj

maj quee a'tíj ixaaty'e'ej, ajta camu a'yan huaríj je'e'j ti tyihuo'ta'íj, sulu jéetze' mu huo'r'é'ixaa. ³⁷ Néijmi'i mu je'e'j tyityo'tóomuajtyaca', a'yaa mu mij tyí'xajtaca'aj tijn:

—Néijmi'i pu tyámua' tyí'uurej. A'í pu jaayí'tin ti tyihuó'huaaty'e'en mej mij ityanamuáaraj muá'ra'nyij i nácxue'ej, ajta mej mij tyu'taxáj i maj quee tyo'ríi'réejmee.

8

Jesús pu tyihuo'cue'ej a'íjma i maj muáacuaj ví'ra'aj ará'asej
(Mt. 15:32-39)

¹ Tí'ij ooj i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Galilea, jéehua mu tyeítyee tyúusiij, majta quee tyi'tíj tyícha'íica'aj maj jáacua'nyij, Jesús pu'ij huo'tajé a'íjma i maj jamuán huacíj tí'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

² —Nyényaxaamujritye' hua' jimi mu tyeítyee, jí'nye mu'ríj huéecaj xicáj á'tyeej maj nyaj jamuán yahuatyú'uj majta quee tyi'tíj tyícha'íj maj jáacua'nyij. ³ Ajta títua'aj nyahua'r'é'ityixi'in mej mij jó'cúnyej i juchéj mequee xu tyu'cuá'an, camu tyo'táviicue'raj i juyéj japua, jí'nye séecan mu ímuáj curiá'cixij.

⁴ A'yaa mu mij tyityaatanyúj i maj jamuán huacíj tijn:

—¿Jí'nye tyí'rij tyaj tyihuó'cue'tyey a'yájna jo'tíj quee a'tíj ja'chej?

⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿A'chunyéj mua'aj pua'mácan xaaf'pu'sij i páan?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Arahua'puácaa.

⁶ Aj pu'ij jaata'íjtaca' maj oorá'sej i tyeítyee a chóota', tí'quij ja'ancurái'puj i páan ti aráahua'puaj ará'asej, ajta tí'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraxij, ajta je'en huo'ríi'puí'tyey i maj jamuán huacíj, mej mij a'íimaj huo'ríi'puí'tye'en i tyeítyee, a'yaa mu mij a'ájna jin huaríj. ⁷ Majta mu je'cácaa i hue'tyéee tyí'cha'íica'aj, Jesús pu ajta a'ájna jin tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta je'en huo'ta'íj maj huo'ríi'tye'en i tyeítyee. ⁸ Néijmi'i mu tyú'cuua majta tyámua' tyityaataju'xaj, majta je'en aráahua'puaj sicíi jitze tya'vá'jistyaxij a'íjci jime' i páan ti avá'itzee i ti antyítaarixij. ⁹ Majta i maj tyú'cuua, muáacuaj ví'ra'aj mu a'chu ará'axcaa. Aj pu'ij Jesús hua'r'é'ityixij i tyeítyee, ¹⁰ ajta je'en i báarcuj jitze atyájraa hua' jamuán i maj jamuán huacíj, mati'ij mij jo'c'íj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn Dalmanuta.

A'íimaj i fariseos mu jaatáhuaviiri' ti i Jesús huo'taséjratye'en i maj jin je'e'j tyo'taséj

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹ A'íimaj maj mu i fariseos aje'r'é'nyej mati'ij mij huatyóohuj maj tyee'íhuo' a'íjci i Jesús. Ajta mej mij tyi'tíj jin ja'antymué'tin, a'yaa mu tyaatáhuaviiri' ti tyi'tíj huo'taséjratye'en i maj jin je'e'j tyo'taséj mej mij jáamua'reej ti i Dios jimi jo'vé'mej. ¹² Aj pu'ij i Jesús tyámua' naa tyo'cayáatiraa tí'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—¿Jí'nye mej mij a'íimaj i tyeítyee a'yan tyí'nyahuavii nyaj tyi'tíj huo'taséjratye'en i maj jin je'e'j tyo'taséj?

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' tzáahuatyí'ra'aj jime' nyaj quee tyi'tíj jamuaataséjratye'sij.

13 Aj pu'ij ahuojoohuá'xij i tyeítsee, ti'quij ajtáhua'aj atyájraa i báarcuj jitze aj mu mij antacíj után jitze pujmua'.

A'ájna i huá'nyuucaa i fariseos i maj jin huá'cuanamuaj i tyeítsee
(Mt. 16:5-12)

14 Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj i Jesús, a'íi mu yo'huá'xij maj ya'ráai'puí'in i páan maj jáacua'nyij, séej mu'uj i páan huaf'isima'aj i báarcuj jitze. 15 Jesús pu'ij a'yan tyihuo'ta'íj tijin:

—Cási', tyámua' xu'uj a'íjci jime' i fariseos maj jajnájchi i páan, siajta a'íjci jime' maj jajnájchi i maj Herodes jitze ajtyáma'can.

16 Majta i maj jamuán huacíj a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj maj quee páan tyícha'íica'aj.

17 Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj tyúu'ixaatya'ca'aj, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan tyí'xaj yee siaj quee páan tyícha'íj? ¿Nyi sequée xu yó'itej ca' sequée jamua'reej? ¿Nyi huápuí'ij sequée tyi'tíj jó'itej? 18 ¿Nyi xa'va'ji'síjmee siajta quee tyi'tíj séej, siajta ajta naxiéjmee siajta quee tyi'tíj namuaj? ¿Nyi sequée che' jamua'reej? 19 Nyati'ij huo'rípu'uj i páan ti anxívica'aj a'íjma i tyeítsee i maj anxí ví'ra'aj ará'axcaa, ¿a'chunyéj pua'an sicíi setya'vá'jistej a'íjci jime' i páan ti avá'itzee?

Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tamuáamuata' japuan hua'puaj sicíi.

20 —Arí nyati'ij huo'rípu'uj i páan ti aráahua'puaj ará'axcaa a'íjma i tyeítsee i maj muáacuaj ví'ra'aj ará'axcaa, ¿a'chunyéj pua'an sicíi setya'vá'jista'xij a'íjci jime' i ti avá'itzee?

A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Aráahua'puaj sicíi.

21 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Nyi sequée xu yó'itej?

Jesús pu ta'ráuun tyú'huaaj a'ájna a Betsaida

22 Matí'ij támij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Betsaida, aj mu mij ta'ráuun ajoovi'tij i Jesús jimi, mati'ij mij jaatáhuaviiri' ti ja'ajtamuarie'en. 23 Jesús pu jajví' muáca'ra'an jitze a'íjci i ta'ráuun ti'quij je'ráavi'tij ajéjre' a'ájna jó'tij ja'chajta'. Aj pu'ij ju'í'rique' ja'rámejraxi' a jíisa', ajta je'en ja'ráamuariej ti'quij jaata'íhuo'ri' tipua'aj arí ma'únyeerij 24 Aj pu'ij i ta'ráuun atányeeriaca', ti'quij a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tyétyacaa nu séej. A'yaa mu huasé'rin cuxáa ciyéj maj pué'een i maj mahuaci'ij.

25 Jesús pu'ij ajtáhua'aj ja'ráamuariej a jíisa'an i ta'ráuun, aj pu'ij i tyáati' atányeeriaca' ti'quij huarúj. Pu'ríj tyámua' naa néijmi'i tyí'sejraca'aj. 26 Aj pu'ij i Jesús jaata'ítyaca' ti'ij jó'ra'nyij i juchéj, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj utyáru'piche'en a chájta' pej pij a'tíj huaté'exaatye'en.

Pedro pu jaataxájtaca' ti i Jesús a'ín pué'een i Cirístu'
(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

27 Ti'ij a'yan tyu'ríj, a'ájna i Jesús majta i maj jamuán huacíj, a'áa mu jó'ju' a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea de Filipo. Juyéj jitze mu

ajooju'caj, tí'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'ihuo'ri' a'íjma i maj jamuán huacíj tíjin:

—¿Ji'nye metyí'xaj i tyeítyee a'tanyíj nyaj pué'een?

²⁸ Aj mu mij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Séecan mu a'yan tyí'xaj paj muáaj a'ín pué'een i Juan i ti huá'íiraca'aj, majta séecan a'yan tyí'xaj paj a'ín pué'een i Elías, majta séecan a'yan tyí'xaj paj síij a'ín pué'een i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj.

²⁹ Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'ihuo'ri' tíjin:

—Arí mua'aj, ¿ji'nye setyi'xaj a'tanyíj nyaj pué'een?

Pedro pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Muáaj paj a'ín pué'een i Ciríistu'.

³⁰ Ajta i Jesús pu huo'tá'íjmuejri' maj quee a'tíj ixaatye'ej.

Jesús pu jaataxájtaca' ti mui'nyij
(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³¹ Jesús pu'ij huatyóochej ti tyihuo'mua'tyej ti i yójra' i Dios jéehua jajpuéetzij ja'mej, majta quee jaxie'va'aj muá'ju'un i huáasij, i maj va'cán jin tyiyatatyíj i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyihuo'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta. A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj maj jaje'catan, ajta je'en huéicaj xicáj jitze huatájuuritaj. ³² A'yaa pu tyámua' naa tyihuo'ixaaaj a'huo'itéericán jime'. Aj pu'ij i Pedro je'ráavi'tíj ajta huatyóochej ti jajtyá'xi'in. ³³ Ajta i Jesús pu juhuárita' cacháacajra, huo'séerajraa a'íjma i maj jamuán huacíj, aj pu'ij jajtyá'xij a'íjci i Pedro a'yan tye'ixáatye'ej tíjin:

—Ajtára' nye jimi, mu paj a'yan tyí'xaj tí'ij i tyiyáaru'. Capáj muáaj a'yan tyí'sej je'ej ti i Dios tyá'xie've', sulu je'ej maj tyá'xie've' i tyeítyee.

³⁴ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé a'íjma i maj jamuán huacíj ajta i tyeítyee, tí'quij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Típua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, a'yaa pu tyúuxie've' ti quee a'yan rijcaj je'ej ti jusíj tyá'xie've', sulu che' ja'antyichóoj i jucúruuj nyaj jamuán jo'cha'canye'en. ³⁵ Ji'nye a'tíj ti tyúutyési'ria'aj tí'ij quee huámui'nyij, a'íi pu yo'riésij i ju júuricamej, ajta i ti huámui'nyij a'íjci jime' ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, nusu ti ja'antzaahuaaj i nyúucaria'ra' i Dios, a'íi pu júurij ja'mej jusén jime'.

³⁶ ¿Tyi'tanyí je'ej tyeetyáhuüre'ej i tyévij típua'aj néijmi'í huamué'tin i cháanacaj, ajta je'en yo'rieenyij i ju júuricamej? ³⁷ Nusu a'yájna ¿a'chúquij tyí'najchitan i tyévij tí'ij jáahuüre'en i júuricama'ra'? ³⁸ Ji'nye típua'aj a'tíj nyetyevi'ra' nyéetzij na'ríij a'íjci i nyúucaria'ra' i Dios hua' tzajta' i tyeítyee i maj quee tyámua' een majta jéehua já'itzeere', a'yaa pu ajta tyu'tóotyevi'ra'astaj i Yójra' i Dios a'ájna xicáara' tí'ij jitzán yava'cányesij i cháanacaj japua va'cán jin tyi'tyaváaj i Dios jimi, majta jamuán i maj tajapua' tyí'huüre'.

9

Tí'ij i Jesús seequéj éenye'ej huataséjre
(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

¹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' maj séecan i maj yahuatyú'uj iye'ej, a'íi mu quee jaxie've' maj huácuí'nyij 'asta mana'aj

quee jaaséj tí'ij yatanyéj i Dios tí'ij tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua a'íjci jime' i tí néijmi'i jin putyí'uurej.

Tí'ij i Jesús seequéj éenye'ej huataséjre
(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

² Tí'ij aráseej xicáj tyoomá'caj, Jesús pu a'áan jo'ojnyéj i jiríj japua, a'íjma pu jo'ví'tij a'íjci i Pedro, ajta i Santiago ajta a'íjci i Juan. A'áa pu'ij hua' jíisa' seequéj huatóosejrataca' i Jesús. ³ Tyámua' pu naa tyu'tyácuéenariaca' i tyí'caanaria'ra' a'yájna tí'ij quee a'tíj tyeeyí'tin tí cáanarij a'yan tyu'tyájo'sin tí'ij a'yan tyi'cuéénavi'ij já'ra'nyij. ⁴ Majta a'íj huaséj i Elías majta a'íjci i Moisés, a'íi mu jamuán tyí'xajtaca'aj a'íjci i Jesús. ⁵ Pedro pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Maeestro, xá'puí' pu naa tyaj yahuatyú'uucáj a'yájna. Tyiche' huéicacaa huátaahuaj i ináamuaj, síij tí muéetzij mua' arí ja'mej, ajta síij a'íjci i Moisés ajta síij a'íjci i Elías.

⁶ Jí'nye a'íimaj mu tyu'tátzín i maj jamuán, ajta i Pedro capu jamua'reeriaca'aj je'ej tí tyu'taxáj. ⁷ Aj pu'ij jéetirij huataséjre tí'quij hua' japua acávi'rixij. Ajta i jéetirij tzajta' pu nyúucarij huatánamuajre tí a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu nyiyóoj pu'éen i nyaj jaxie've', xáanamuajri'. ⁸ Aj mu mij, matí'ij ajoonyéjnye'riaca', camu che' a'tíj huaséj jamuán, a'íi pu'uj jusíij i Jesús ajo'tyávaaca'aj.

⁹ Matí'ij aje'cajú'caj i jiríj jitze, Jesús pu huo'ta'íj maj quee a'tíj ixaatye'ej je'ej maj tyí'tíj tyu'séj, 'asta na'aj quee i Dios yójra' huatájuuritaj. ¹⁰ A'íj mu jin a'íin mana'aj jamua'reeriaca'aj, tyij majta a'yan tyúu'íhuo'raca'aj je'ej tí huatóomua'aj i tí huatájuuritaj. ¹¹ A'yaa mu tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—¿Jí'nye mej mij a'yan tyí'xaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta tí i Elías anaquéej ya'uvé'nyesij?

¹² Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna tí i Elías anaquéej uvé'nyesij, ajta a'íin néijmi'i tyámua' tyí'uuren. ¿Ajta jí'nye tí'ij a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tí i yójra' i Dios jajpuéetzij ja'mej majta je'en jaatyáxaahuataj? ¹³ Ajta nyáaj nu a'yan tyajá'mua'ixaatye' tí i Elías arí yatanyéj, majta i tyeítyee a'yaa mu jáaruuj je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj, a'yájna tí'ij tyé'yusí'huaca'aj i yu'xarij jitze je'ej tí tya'ra'nyúiche' jimi.

Jesús pu tyamuéej tyú'huaaj tyiyáaru' tí tzajta' ú'sejria'ca'aj
(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Matí'ij aje're'nyej jo'maj je'ej jé'eenye'ej i séecan i maj Jesús jamuán huacíj, a'áa mu huojo'tyoj majta jéehua i tyeítyee aja'tyúusiiria'ca'aj hua' jamuán, majta séecan i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta a'íi mu tyihuá'íhuo'raca'aj menyínyu'cacuj. ¹⁵ Matí'ij jaaséj a'íjci i Jesús, néijmi'i mu ootyáhuaachaca' mej mij jaatatyójtje'en muutyámua'va'aj.

¹⁶ A'íi pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí jin setyúu'íhuo' a'mújma jamuán?

¹⁷ Síij tí a'áa jo'tyávaaca'aj pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Maeestro, a'yaa nu a'jimi jave'vi'tij i nyiyóoj, jí'nye tyiyáaru' pu tzajta' séejre' capu ij jatá'caa tí huatányuunij. ¹⁸ Jo'tij na'aj je'ej jé'eenye', i tyiyáaru' pu játya'sacaa ajta je'tariésij a'chóota', ajta jéehua

éejcueemuxa'rij i jutyényij jitze, ajta ancuroci'máaj i jutaméj jime', aj pu'ij té'ej huatyáciyaaxarij. Nu'rij huo'táhuaviiri' i maj ajamuán huaci'ij maj jaatamuáriteye'en i tyiyáaru', majta a'íimaj camu pu jáaruuj.

¹⁹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Tyeítyee séej quee tyá'tzaahuatye'. ¿A'chunyéj ooj juxie've' nyaj ja'mua jamuán yahuatyávaacaj? ¿A'chunyéj nyooj ja'mua jime' a'víicue'ria'aj na'mej?

—Mese've'vi'tij i tyamuéej.

²⁰ Aj mu mij aye've'vi'tij i tyamuéej jimi i Jesús. Ajta ti'ij i tyiyáaru' jaaséj a'íjci i Jesús, a'íi pu jaatacá'tzij i tyamuéej, aj pu'ij arájvej a chóota' putahui'tzi'ij ajta éejcueemuxa'riaca' i jutyényij jitze. ²¹ Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' i táatajra' tijin:

—¿A'chunyéj arí á'tyeej ti a'yan tye'tyá'sacaa?

Ajta i táatajra' a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Ti'ij na'aj je'ej tyi'cileenye'ej. ²² A'íjna i tyiyáaru' ti tzajta' séejre', mue'tíj pu áan yo'tyájríej i tiéj tzajta' ajta a jáata', ti'ij jaajé'caj. A'yaa pu'ij, típua'aj peeyi'tíhua'an paj tyáahuaatye'en, tá'ancu'vaxi' ityájma pajta taatáhuüre'en.

²³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye pej pij a'yan tyí'xaj yee: típua'aj peeyi'tíhua'an? Néijmi'i pu tyí'rij a'íjci jimi i ti tyá'tzaahuatye'.

²⁴ Aj pu'ij i táatajra' i tyamuéej a'yan tyu'jíjhuaca' tijin:

—Nyáaj nu tyá'tzaahuatye'. Naatáhuüre' nyej nyij jéetze' tyá'antzaahuatye'en.

²⁵ Ti'ij i Jesús huo'séj maj jéehua i tyeítyee ajtyáxiirisima'aj, aj pu'ij jajtyá'xij i tyiyáaru' ti tzajta' séejre' i tyamuéej, a'yan tijin:

—Tyiyáaru' mu paj quee iityánamuaj pajta quee atányuuvej, nyáaj nu a'yan tyí'mua'íjtye' paj jaatátoonyij mu tyamuéej pajta quee che' tzajta' utyáru'piche'en.

²⁶ Aj pu'ij huajíjhuaca' i tyiyáaru', ajtáhua'aj pu jaatacá'tzij a'íjci i tyamuéej. Aj pu'ij iirájraa, a'áa pu yóoriej cuxáa ti jaajé'caj, a'íj mu jin mue'tíj a'yan tyí'xajtaca'aj tijin huamuí'. ²⁷ Ajta i Jesús, a'íi pu jajví' muáca'ra'an jitze, ti'quij ja'ajriáj, aj pu'ij huatyéechaxij i tyamuéej.

²⁸ Ajta je'en i Jesús chi'táj utyájrúpij, aj mu mij i maj jamuán huacáj jujíme' a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyej tyij quee ityáj pu jáaruuj tyaj jaatamuáriteye'en i tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj?

²⁹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Siata'aj jaatamuáriteye'en i tyiyáaru' ti a'yan een a'yaa pu tyúuxie've' sij huatyényuunyij i Dios jimi.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti muí'nyij

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

³⁰ Matí'ij a'áa jo'cáj, a'áa mu huatyéenyej a'ájna a Galileea. Ajta i Jesús capu jaxie'va'ca'aj ti a'tíj jáamua'reej, ³¹ ji'nye aviítzij pu jin tyihúa'mua'tyajca'aj i maj jamuán huacáj. A'yaa pu tyihúa'íxaatya'ca'aj tijin:

—A'íjna i Yójra' i Dios pu huatátuiri'huaaj a'íjma jimi i tyétyacaa, aj mu mij jaje'catan, ajta huééicaj xicáj jitze huatájuuritaj.

³² Majta a'íimaj camu yó'iteeca'aj tyi'tíj ti huá'ixaatya'ca'aj, majta tyi'tziinya'ca'aj maj jaata'íhuo'.

¿A'tanyíj a'íin pué'een i ti jéetze' juxie've'?
(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³ A'áa mu ja'rá'aj chájta' ti a'yan tya'rájtyapuaaj tijin Capernaúm. Mati'ij meríj chi'táj iiratyá'caj, Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí xúu'íhuo'raca'aj i juyéj jitze?

³⁴ Ajta capu sáij huatanyúj, jí'nye a'yaa mu tyúu'íhuo'raca'aj i juyéj jitze a'tíj ti a'íin pué'eenye'ej i ti jéetze' juxie've'. ³⁵ Aj pu'ij i Jesús ooyíxij, ti'quij huo'tajé i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tijin:

—Típua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti a'íin pué'eenye' i ti jéetze' juxie've', a'yaa pu tyúuxie've' ti a'íin pué'eenye' i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyávaacaj, ajta je'en néijmi'caa huatáyahuí'een.

³⁶ Ajta je'en pá'ri'ij a'áa jé'ta' jo'tyéjchej a'íjma jimi, aj pu'ij jájtii ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

³⁷ —A'tíj ti jaataxié've'en ney jitze ma'can séej i pá'ri'ij ti'ij a'íjna, a'íi pu ajta nyéetzij naataxié've'ej, ajta i ti nyéetzij naataxié've'en, capu nyéetzij na'aj naataxié've'ej, sulu a'íj pu ajta huataxié'vej i ti unyojo'ta'ityaca'.

A'íjna i tiquee tájcha'íire', tajitzé pu ajtyáma'can
(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

³⁸ Juan pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, séej tu huaséj ti a'nyúucaritze' huá'muaritya'ca'aj i tyiyáaru' i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítyee, aj tutyij jaatá'ijmujri' ti'ij quee a'yan rijcaj, jí'nye capu tajitzé ajtyáma'can.

³⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Caxu ja'ijmujraj, jí'nye típua'aj a'tíj a'yan rijcaj i maj jin je'ej tyo'taséj ney jitze ma'can, capu a'náj je'ej pua'aj tyi'nyaxáataj ja'mej. ⁴⁰ A'íjna i ti quee tájcha'íire', a'íi pu tahuíire'. ⁴¹ A'tíj tina'aj ti cii tyajamuaatá'an i jájtyij siaj sij huaye'en a'íjci jime' siaj ney jitze ajtyáma'can, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Dios tyaatanájchitye'sij.

Tyi'tíj ti jin jajpuéjtzij ja'mej típua'aj a'tíj ootyá'itzeere'en i Dios jimi
(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴² —A'tíj tina'aj ti ca'nyíjra'aj jaatá'an ti'ij sáij je'ej pua'aj huárinyij i tiquee xu a'chu tyá'tzaahuatye' nye jimi, jéetze' pu jatáyahuí'rii maj ja'tyárieenyij i jájrij jitze tyetyéj va'cán ma'cave'ran i maj jin tyí'tixicaa.

⁴³ Típua'aj mua' muáca' ca'nyíjra'aj muaatá'an pej pij tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij, pe'entyívéjche, jéetze' pu muatyáhuí'rii paj séej pana'aj ajta-muáca'aj júurij puaatyá'itzeere'en, quee paj hua'puácaa ajtamuaáca'aj a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'paj ya'ajpuéetzij pu'amej, jo'tíj quee a'náj já'mui'nyij i tiéj. ⁴⁴ Jo'maj quee a'náj já'cui'nyij i chui'núuj, ajta i tiéj quee a'náj já'mui'nyij. ⁴⁵ Na'riij mua' íicaj ca'nyíjra'aj muaatá'an pej pij je'ej pua'aj huárinyij, iiráavejchij, jéetze' pu muatyáhuí'rii paj séej pana'aj iira'íicaj júurij puaatyá'itzeere'en, quee paj hua'puácaa iira'íicaj a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tíj já'taa, ⁴⁶ jo'maj quee a'náj já'cui'nyij i chui'núuj, ajta i tiéj quee a'náj já'mui'nyij. ⁴⁷ Na'riij mua' jí'ij ca'nyíjra'aj muaatá'an pej pij je'ej pua'aj huárinyij, eetátichij, jéetze' pu muatyáhuí'rii paj séej pana'aj ajri'sij a'áa po'tyájrutye jo'tíj i Dios tyejé'íjta, quee paj hua'puácaa

ava'ji'sijma'aj a'áa po'tyájrutyé jo'tij já'taa, ⁴⁸ jo'maj quee a'náj já'cui'nyij i chui'núuj, ajta i tiéj quee a'náj já'mui'nyij.

⁴⁹ Ji'nye néijmi'i xu japuéjtzitaren siaj sij tyámua' tyityeetyá'itzeere'en i jutzájta'. ⁵⁰ A'yaa pu tyi'huüre' i unáj ti'ij tyi'me'ra'catye'ej i cue'ráj, ajta tipua'aj rájxi'nyij i ti áncatzaj, ¿ji'nye tyí'rij ti'ij ajtáhua'aj áncatzaj já'ra'nyij? Siata'aj mua'aj a'yan eenye' ti'ij i unáj siata'aj juxáahuaj séjre'ej séej jamuán siajta séej.

10

A'íjci jime' i maj huatóotonyij

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

¹ Jesús pu eerárraa a'ájna a Capernaúm ti'quij a'áa jo'mej a Judea ajta a'ájna pujmua' a Jordán. Majtáhua'aj mu tyúusiij i tyeityee jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, aj pu'ij huatyóochej ti tyihuo'mua'tyej, a'yájna ti'ij tyeeyi'tihua'aj. ² Aj mu mij séecan i Fariseos jimi ajtyáxiiriaca' i Jesús, ajta mej mij tyi'tij jin jaatyámue'tin, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tipua'aj je'ej tyí'riitan ti i tyáati' jaatátoonyij i ju'íj. ³ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuaata'íj i Moisés?

⁴ A'yaa mu mij tyu'taxájtaca' tijin:

—Moisés pu tyu'tá' ti yu'xarij jaatapíjtye'en i ti jitzán á'yu'si'ij je'ej ti een jin jaatátoj i ju'íj.

⁵ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Moisés pu a'yan tyajamuaata'íj a'íjci jime' siaj mua'aj quee tyihuojó'itej. ⁶ Ajta jájcuaj imuáj ti'ij i Dios jaatyátaahuaca' i cháanacaj, “Dios pu huó'taahuaca' i tyáataj ajta i íitaj.” ⁷ “A'íj pu jin i tyáati' mahuóohua'xij i juhuásimua', ti'ij ju'íj jamuán antyóonaxcaj, ⁸ a'yaa mu mij éenye'ej muá'ju'un i maj hua'puaj ti'ij síj na'aj i tyévi.” A'íj mu jin quee che' hua'puaj, sulu síj pu'uj. ⁹ A'yaa pu'ij tyúuxie've' ti i tyáati' quee hua'ajtaja'puana'an i Dios ti hua'antyásiirej.

¹⁰ Matí'ij merij chí'táj íiratyá'caj, majtáhua'aj mu a'íj jime' tyaata'íhuo'ri' i maj jamuán huacáj. ¹¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tipua'aj a'tíj ju'íj huatátoonyij ajta je'en séej ancure'vi'tij, a'íj pu juxana'cire'en a'íjci jimi i ti anaquéej jatyévi'tinya'aj, ¹² ajta tipua'aj i íiti' jucán huatátoonyij ajta je'en séej jamuán huatyéviche'en, a'íj pu ajta juxana'cire'.

Jesús pu hua' japua nyuu i ti'ríj

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³ Matí'ij mij ti'ríj aye've'vi'tichej i Jesús ti'ij hua'ajtamuarie'en, aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacáj huo'tá'íjmuejri' a'tyán maj ahuaja've'vi'tiicaria'aj. ¹⁴ Ti'ij i Jesús huo'séj je'ej maj rijcaj, aj pu'ij huatanyú'caca', ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Miche' yeve're'nyej mu ti'ríj nye jimí, caxu huá'íjmuejra, ji'nye jo'tij i Dios tyejé'ijtaj a'íimaj mu antyúumua'reeriaj muá'ju'un i maj a'yan een matí'ij mu ti'ríj. ¹⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tipua'aj a'tíj quee a'yan tyá'rá'astej je'ej ti i Dios tyí'ijta a'yájna ti'ij síj i pá'ri'ij, capu a'úun jo'tyárutyij.

¹⁶ Aj pu'ij xáxui'can tyí'ti'ijci, ajta tyámua' tyihuo'tyájtoo i Dios jimi hua'va'muáhuaj séej ajta séej.

I tyamuéej ti chújtyaanyi' pu Jesús jamuán tyu'taxájtaca'
(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷ Tí'ij i Jesús arí jo'yi muúicaj síj pu a'táj aje're'nyej huatéechisima'aj, aj pu'ij tyítunutaca' i Jesús jimi, tí'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Maestro nu paj tyámua' een, ¿j'i'nye náarinyij tí'ij náaci'tyij nyaj júurij ná'ra'nyij jusén jime'?

¹⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—¿j'i'nye een jime' a'yan petyi'nyejee yee nyaj tyámua' een? Síj pu'uj séejre' i tí tyámua' een, a'íi pu a'ín pué'een i Dios. ¹⁹ Papu'ríj jamua'reej je'ej tí i Dios tyu'ta'íjtaca': “Capáj tyí'tyacui'care'en,” “pajta quee tyí'xana'cire'ej,” “capáj tyí'nahua'aj,” “capáj hue'tzij a'táj taavijria'aj pajta quee a'táj cuanamuj,” “huo'tyátzaahuatye' a' táataj pajta a' náanaj.”

²⁰ Aj pu'ij i a'táj a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Maestro, néijmi'i nu nyeríj ja'rá'astej nyati'ij nyana'aj tyu'cileenytariaca'.

²¹ Jesús pu jaaséj ajta tyámua' tyo'tóomua'aj i jutzájta', aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Tyí'táj pu ooj muá'itziitye', áricuj, néijmi'i tyu'tój i paj tyí'ijcha'ij pata'aj huorían i túmii i maj quee je'ej tyéejviicue'. A'yaa paj jéehua tya'ancuriáa'sij a'ájna jo'tij i Dios já'sejre'. Pajta je'en mujo've'mej pej pij nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²² Tí'ij jáanamujri' a'íjci i nyúucarij, jéehua pu huatóoxaamujri a'ájna i tyáati', j'i'nye jéehua pu tyí'ijcha'íica'aj.

²³ Aj pu'ij i Jesús huanyéeriajraa, ajta a'yan tyihuo'té'exaa i maj jamuán huacíj tijn:

—Tyámua' pu tyihua'tyesi'huaritye' i chújtyaanyi'ij maj utyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'íjtaj.

²⁴ Majta i maj jamuán huacíj je'ej mu jo'tánamujri', a'íj pu jin i Jesús ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—Nyíyóojmua', tyámua' pu tyihua'tyesi'huaritye' i maj jéehua tyí'ijcha'ij maj a'áa jo'tyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'íjtaj. ²⁵ Jéetze' pu quee tyési' tí i caméeyuj anájra'nyij i pí'se'ej jitze, quee tipua'aj tí chújtyaanyi' a'áa jo'tyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'íjtaj.

²⁶ Mati'ij a'yan tyáanamujri', jéetze' mu je'ej jo'tánamujri', a'yaa mu mij tyúu'íhuo'raca'aj séej jamuán majta séej tijn:

—¿A'tanyíj a'yan rinyij tí'ij jáahuire'en i Dios jimi?

²⁷ Aj pu'ij i Jesús hua'ráasej tí'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—A'íjma jimi i tyétyaca capu je'ej tyí'riij, ajta capu a'íjci jimi i Dios, j'i'nye capu tyí'táj jatyesi'huaritye' i Dios.

²⁸ Aj pu'ij i Pedro huatyóochej tí a'yan tyaaté'exaatye'en tijn:

—Ityáj tu tyeríj néijmi'i tyu'tátoj i tyaj tyú'cha'íica'aj, tyej tyij ajamuán huací'ca'an.

²⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' tijn tipua'aj a'táj tyí'táj jo'rieenyij nye jimi, na'ríj tí i Dios nyuucaa'j á'tzaahuatye', tipua'aj juchi'ij, na'ríj ju'íhuáamua', jutáataj nusu junáanaj, juyójmua' nusu juchuéj,

³⁰ a'íi pu tya'ancuriáa'sij tí'ij ooj júurij íyan i cháanacaj japua, a'chu anxityey tyí'táj tí je'ej tipua'aj chí'ij, na'ríj ju'íhuáamua', junáanaj na'ríj

jutáataj, juyójmua' nusu juchuéj, tyij ajta jajpuéetzij, ti'ij utyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, aj pu'ij ja'ancuriáa'sij i júuricamej ti'ij jusén jin júurij já'ra'nyij. ³¹ Majta mue'tíj maj ijíj a'ín pué'een i maj anáatyij, a'í mu uvé'tyajtirij, majta mue'tíj maj ijíj uvé'tyajtij, a'í mu anára'sij.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti mui'nyij

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³² A'áa mu joojú'caj a Jerusalén, ajta i Jesús pu anaquéej huama'ca'aj a'íjma jimi i maj jamuán huacíj. A'í mu jéehua jutyamua'va'ca'aj, majta i maj hua' cújta' huajú'ca'aj a'í mu tyí'tziinya'ca'aj. Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj jujíme' huo'tajé i maj jamuán huacíj, ti'quij huatyóochej ti huo'té'exaatye'en je'ej ti tyí'tíj ja'uurej. ³³ A'yaa pu tijin:

—A'yájna siati'ij mua'aj seríj tyí'sej, ijíj tu'ríj jó'ju' a'ájna a Jerusalén, jo'tij jo'tátuiri'huaj a'íjna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca' a'íjma jimi i maj tyihua'íjtye' i tyeýúj tzajta', ajta a'íjma jimi i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'í mu tyu'tá'sij maj jaajé'caj, majta a'íjma jimi tyu'tátuiri'e'ej i maj séej chuéj japua já'ma'can. ³⁴ A'í mu jaatyáxaahuari'raj, majta jaatyávaxi'ij, majta jaatyétzi'tziique'muaxi'ij, majta jaje'catan, ajta huéicaj xicáj jitze pu huatájuuritaj.

A'íjna i Santiago ajta i Juan a'í mu jaatáhuoj je'ej maj tyá'xie'va'ca'aj

(Mt. 20:20-28)

³⁵ A'íjna i Santiago ajta Juan, yójmua'mua' a'íjci i Zebedeo, a'í mu aje're'nyej i Jesús jimi mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, a'yaa tu tyá'xie've' paj a'yan huárinyij je'ej tyaj tyimuaatáhuaviiraj.

³⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye setyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij ja'mua jimi?

³⁷ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa tu tyá'xie've' paj taatá'an tyaj ajcára'sixi'in síj amuáca'ta' ajta síj a' útata' a'ájna pati'ij néijmi'i jin antyía'mua'reeraj.

³⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Caxu mua'aj jamua'reej tyí'tíj siaj nyahuavii. ¿Nyi a'yan setyé'viicue' siaj jajpuéetzij xá'ra'nyij nyati'ij nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej, siajta jó'viicue' maj i tyeýtee je'ej pua'aj jamuáa'uurej a'yájna mati'ij nyéetzij nyoorej?

³⁹ Aj mu mij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Ji'nye tyijta' putujoorej.

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj xu jajpuéetzij xá'ju'un nyati'ij nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej, majta je'ej pua'aj já'mua'uuren mati'ij majta nyéetzij nyoorej, ⁴⁰ ajta canu a'íjci jin antyínyamua'ree nyaj jamuaata'an siaj ajcára'sixi'in síj nyamuáca'ta' ajta síj nya' útata', a'íjma pu ci'tyij i maj tyámua' een.

⁴¹ Mati'ij huó'namuajri' i séecan i maj tamuáamuata' ará'asej, muaatanyínyu'cacuca' a'íjma jimi i Jacobo ajta i Juan. ⁴² Ajta i Jesús pu huo'tajé, ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa xu mua'aj tyá'mua'reej, je'ej maj ricij i maj tyí'ijta i cháanacaj japua, ca'nyín mu jin tyihua'íjtye' i tyeýtee, i maj va'cán jin tyityatatyíj, a'í mu tyihua'íjtye' je'ej maj huárinyij i séecan. ⁴³ Ajta ja'mua jimi capu a'yan tyúuxie've' ti a'yan tyí'rijcaa. Tipua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti va'cán jin

tyi'tyaváaj já'ra'nyij, a'yaa pu tyúuxie've' ti néijmi'caa huatyáhuüre'en, ⁴⁴ ajta i ti ja'mua jimi a'yan tyá'xie've' ti a'ín pué'eenye' i ti anájcaj, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'ín huo'tyáhuüre'en néijmi'caa i séecan. ⁴⁵ Ji'nye i yójra' i Dios capu a'íjna jin mujo'vé'mej mej mij jaatyáhuüre'en, sulu ti'ij huo'tyáhuüre'en ajta hua' jitze ma'can huámu'i'nyij mu'i'caa i tyeítyee.

Jesús pu tyáahuaj a'íjci i Bartimeo i ta'rácuun
(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶ Mati'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tya'rájtyapuaaj tijin Jericó. Ajta ti'ij i Jesús arí iiramá'caj a'ájna a chájta', majta cújta' huajú'ca'aj i maj jamuán huacáj, majta mue'tíj i tyeítyee hua' jamuán huajú'ca'aj, a'áa pu sáij ta'rácuun je'tyácatyij véjri' juyéj jitze, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Bartimeo, yójra' a'íjci i Timeo. ⁴⁷ Ti'ij jáanamuaajri' ti a'ín aja'vá'ma'ca'aj i Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'ín pu i ta'rácuun huatyóochej ti a'yan tyu'jijhuaj tijin:

—Jesús, mu paj yójra' pué'een a'íjci i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

⁴⁸ Mue'tíj mu i tyeítyee jaatá'ijmuejri' tiquee jijhuaj, ajta a'íjna jéetze' pu ca'nyíin jin jijhuaca'aj a'yan tijin:

—Mu paj yójra' pué'een a'íjci i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

⁴⁹ Aj pu'ij i Jesús oocháxij, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Usio'tájee.

Aj mu mij uyo'tajé i ta'rácuun, a'yan metye'ixáatye'ej tijin:

—Huatyá'ca'nyej a tzajta', ájchesij, muachó've' i Jesús.

⁵⁰ Aj pu'ij ayóoraaxij i jumáancaj, ti'quij ájtzunaca' aj pu'ij aje'ré'nyej i Jesús jimi, ⁵¹ Jesús pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye petyaaxie've' nyaj tyi'tíj huá'uurej a jimí?

Ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i ta'rácuun tijin:

—Maestro, nyáaxie've' nyaj atányeerej.

⁵² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pu'ríj paj jó'ra'nyij, papu'ríj huarúj a'íjci jime' i paj tyá'antzaahuaj.

Aj pu'ij jiye'tzín tyámua' huaríj i ta'rácuun ti'quij atányeeriaca', ajta je'en jamuán jo'mej a'íjci i Jesús jo'tij jooma'ca'aj i juyéj jitze.

11

Jesús pu utyárupij a Jerusalén
(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Mati'ij meríj avéjri' joojú'caj a'ájna a Jerusalén, a'áa mu ja'tanyéj jo'tij ja'chájta'najmee ti a'yan tya'ratyapuaájme'e tijin Betfagé, ajta a'ájna Betania. A'áa pu ja'chajta' i jiríj jitze ti a'yan tya'rájtyapuaaj tijin Aseitúunajrimi, aj pu'ij i Jesús hua'puácaa huata'ítയാ'ca' ² A'yan tyi-huo'te'exáatye'ej tijin:

—Séricuj, siata'aj a'áa ja'tanyéj a chájta' a ti véjri' já'sejre', tipua'aj seríj a'áa ja'rá'astij, a'áa xu púuru' já'tyoonyij ti quee xu a'náj a'tíj japuan avá'caj, a'áa pu je'ejtápi'huaj ja'mej. Aj xu sij je'ejxista, siajta je'en uya'ráaja. ³ Tipua'aj a'tíj a'yan tyajá'mua'íhuo'raj yee: “¿Ji'nye sijta tya'rájxina mu púuru'?”, a'yaa xu tyaaté'exaate'enyee: “A'íj pu jitzán juxie've' i tavástara”, siajta a'yan tyaaté'exaate'enyee tijin: “Jiye'tzín tu tyijtá yajavá'toosij”.

⁴ Mati'ij mij ujó'ju, a'áa mu mij pua'quéj cáayej jitze yo'tyoj a'íjci i púuru', a'áa pu je'ejtápi'huaca'aj avéjri' puéertaj jitze, mati'ij mij je'ejxistaca'.

⁵ Séecan maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, a'íi mu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin: —¿Tyi'tanyí je'ej sioreej? ¿Ji'nye een jime' setye'ejxinaj mu púuru'?

⁶ A'yaa mu tyu'taxájtaca' je'ej ti i Jesús tyihuo'té'exaa, majta a'íimaj huo'ta' maj ja'ajnáanan. ⁷ Mati'ij mij yo'jáj i Jesús jimi a'íjci i púuru', mati'ij mij i tyúumaancaj tye'tyéveerej, ti'quij avé'yixij i Jesús i púuru' japua. ⁸ Majta a'íimaj i tyeityee jéehua mu i máancaj tyo'caváarajraa i juyéj jitze. Majta séecan xamuáj ucapítiraa i juyéj jitze.

⁹ Majta a'íimaj i maj anáatya'aj huajú'ca'aj, a'íi mu huatyóohuij maj huajíjhua, majta i maj cújta' huajú'ca'aj i Jesús, a'yaa mu tyí'tyeijihuaca'aj tijin:

—Pu'rij xá'pui', che' i Dios tyámua' tyeetyátoonyij a'íjci i ti yevé'mej nyúucaritze' i tavástara'. ¹⁰ Pu'rij xá'pui'. Che' Dios jaatyáhuüre'en tyámua' naa a'íjci ti yevé'mej i ti tyu'ta'íjtaj ti'ij ará'tyeej ti tyu'ta'íjtaca' i tahuáacixa', a'íjna i David. Ajta a'íimaj i maj tyí'huüre' u tajapuá, miche' a'yan tyu'taxáj tijin a'yaa pu tyí'xa'pui'.

¹¹ Ti'ij ij i Jesús ujo'tyájruij a'ájna a Jerusalén ajta je'en i tye'yúuj tzajta' jo'tyájruij. Ti'ij néijmi'que' tyu'séerajra'aj aj pu'ij jó'raa a'ájna a Betania hua'جامuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ji'nye pu'rij huachúmua'ca'aj.

Jesús pu je'ej pua'aj tyaatajé i xápua' ti quee taca'ca'aj
(Mt. 21:18-19)

¹² Yaa ariá'pua'aj, mati'ij uja'ráacij a'ájna a Betania, Jesús pu huatai'cuataca'. ¹³ Ti'quij a'íj huaséj i xápua' ciyéj ti a' imuáj ja'távaaca'aj ajta jéehua tyáxamue'ca'aj, aj pu'ij ujó'mej ti'ij jaaséj tipua'aj taca'aj, ajta capu taca'ca'aj jéehua pu'uj tyáxamue'ca'aj, ji'nye capu a'áa putyí'rijcaa ti'ij pua'aj taajcaa. ¹⁴ Aj pu'ij a'yan tyaatajé a'íjci xápua' tijin:

—Capu che' a'náj a'táj jacua'nyij mua' táque'.

Majta i maj ja'mua huacáj a'íi mu jáanamujari' je'ej ti tyaatajé.

Jesús pu jaajájuarej i tye'yúuj
(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, Jesús pu tye'yúuj tzajta' jo'tyájruij ajta je'en huatyóochej ti hue'rá'ityej i maj a'úun tyó'tooca'aj ajta i maj a'úun tyó'nanaavej. Tye'tahuá'xij i tyihua' meesaj i maj japuan túmij hua'puata'tyl'racaj i tyeityee, ajta jo'maj i cúcui'see ja'tooca'aj, ¹⁶ ajta quee tyu'tá' ti a'táj tyi'táj ajóotisime'en a jé'ta' i tye'yúuj tzajta'. ¹⁷ Ajta je'en tyihua'ajmua'tyájraa a'yan tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “A'yaa mu jaatámua'sij i nye chi'ij tijin chi'ij maj tzajta' huatyényuunyij i Dios jimi néijmi'i i maj séej chuéj japua ja'chej”, siajta mua'aj a'yaa xu jáaruuj ti'ij jo'tij já'tyasta' jo'maj náhua'rij je'ráatyij.

¹⁸ Mati'ij a'yan tyáanamujari', i maj tyihua'íjtye' i puaríj majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi mu huatyóohuij maj jáahuonyij je'ej maj huárinij mej mij jaajé'caj i Jesús, ji'nye a'íi mu jatzi'naya'ca'aj, a'íjci jime' maj néijmi'i naa yó'sejraca'aj je'ej ti a'íin

tyihuo'muá'tyej. ¹⁹ Ajta ti'ij huariá'tica'riaca', i Jesús majta i maj jamuán huacij a'ñi mu eeráacij a'ájna a chájta'.

Huatyáahuaj a'ájna i xápua'
(Mt. 21:20-22)

²⁰ Yaa ariá'pua'aj mu a'áa véjri' ja'tanyéj jo'tij ja'távaaca'aj i xápua', aj mu mij jaaséj ti ari huachica'aj tyétye' imuáj i junáana' jitze. ²¹ Aj pu'ij i Pedro, jo'támua'reeri' je'ej ti tyu'ríj, ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'ájci i Jesús tijin:

—Maestro, cási', pu'ríj huatyáahuaj i xápua' i paj je'ej pua'aj tyaatajé.

²² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Setyá'antzaahuatye' i Dios jimi. ²³ Ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tipua'aj a'tíj a'yan tyaaté'exaatye'en i jíríj yee: “Tyíchesij a'májna atyájrutyij i jájritze’”, ajta quee seequéj tyi'mua'astíj, sulu ti tyá'tzaahuatye'ej ti a'yan tye'mej, aj pu'ij a'yan tye'mej. ²⁴ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tijin tyi'tíj siaj mua'aj je'ej tyu'táhuoosij i Dios jimi, a'yaa xu tyá'antzaahuatye'en siaj seríj ja'ancuriáa', aj xu sij ja'ancuriáa'sij. ²⁵ Ajta siati'íj tyényuusime'en i Dios jimi, setyihuo'tú'uunyi' a'tyán maj jamuájcha'ñire', ta'aj ij ajta i ja'muavástara' tajapúa' ti já'sejre' mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'. ²⁶ Ajta tipua'aj sequéé tyihuo'tú'uunyi' i maj jamuájcha'ñire', capu ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj i ja'muavástara' tajapúa' ti já'sejre' i siaj jin quee xá'pui' jimi huaríj.

I ti jin antyúumua'reej i Jesús
(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

²⁷ Aj mu mij majtáhua'aj a'áa jó'ju' a Jerusalén. Ti'ij i Jesús a'áa ja'ajcayí'cáacaj i tyeuyúj jitze, aj mu mij a'ñimaj ajtyáxñiriaca' i maj tyí'ijta i tyeuyúj tzajta', majta i maj tyihuo'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta majta hua' jamuán i huásij, ²⁸ mati'íj mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí jin petyi'tyéjvee pej pij a'yan ricij? ¿A'tanyíj muaatá' pej pij a'yan rijcáj?

²⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyajta nu nyáaj séej tyajamuaata'íhuo'raj, tipua'aj sianaaté'exaatye'en, aj nu nyij nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'tíj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij. ³⁰ ¿A'tanyíj ja'antyíhuo' a'ájci i Juan ti'ij huá'ñiraca'aj i tyeítyee, nyiquij i Dios, ca'mij i tyeítyee? Sianaaté'exaatye'.

³¹ Aj mu mij huatyóohuij maj tyi'huóo'íhuo' séej jamuán majta séej a'yan tijin:

—Tipua'aj a'yan tyetyaaté'exaatye'en yee Dios pu uyo'ta'ítyaca', a'yaa pu tyitaaté'exaatye'ej yee: “¿Ji'nye een jime' sequéé ja'antzaahuaj je'ej ti tyu'taxájtaca'?” ³² Ajta capu je'ej tyí'rij tyaj a'yan tyaaté'exaatye'en yee i tyeítyee mu uyo'ta'ítyaca'.

A'yaa mu tyu'taxájtaca', ji'nye mahuá'tziñnya'ca'aj i tyeítyee, majta néjimi' i tyeítyee a'yan tyá'tzaahuatya'ca'aj ti i Juan a'ñin pue'éenye'ej i Dios jitze ma'can ti tyí'xajtaca'aj. ³³ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'ájci i Jesús tijin:

—Catu jamua'reej.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Canu nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'tíj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij.

12

A'íjci jime' i maj tyí'muijhuacaa, i maj je'ej pua'aj huaríj
(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

¹ Aj pu'ij i Jesús huatyóochej ti tyihuo'ixaaty'e'en séej jime' i nyúucarij. A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'tíj pu úuvaj huahuástej ajta je'en jariá'naj, aj pu'ij tyi'tíj huatyáaahuaca' i ti jin jaatyájacha'xi'in i úuvaj, ajta tyi'tíj ájtaahuaca' ajtyéevi' i maj japuan utyúuj muua'íxie're'en i maj tyí'muijhuacaa. Ajta je'en séecan huatanyéjtye i chuéj mej mij tyaanájchitye'en cîra'tzuj, tí'quij jó'raa a'íjna i a'tíj séej chuéj japua. ² Tí'ij tya'rá'aj a'náj maj jaju'raaa i úuvaj, séej pu huata'ítyaca' ti jimi tyí'huíire' tí'ij huo'táhuavíj a'chu ti jaci'puaj a'íjci i a'tíj. ³ Majta a'íimaj i maj tyí'muijhuacaa a'íi mu jaatyéevi' a'íjci i ti huata'íjtyi'rej, majta jaatyáavaxij a'yaa mu'uj tyaata'ítyaca' camu tyi'tíj jaatá'. ⁴ Aj pu'ij i ti jachuéj ajtáhua'aj séej huata'ítyaca', majta mu a'íjci huatyáto'sij tyetyéj jime' mati'ij mij tyaapuéj i mu'úura' jitze, majta jajtá'xij. ⁵ Ajtáhua'aj pu séej huata'ítyaca', a'íj mu mij huajé'caj. Aj pu'ij ajtáhua'aj séecan huata'ítyaca', a'íjma mu majta huatyáavaxij, majta séecan huácuij.

⁶ Óoche' pu síj á'ítzeeria'ca'aj, yójra' a'íjci i a'tíj, jéehua pu jaxie'va'ca'aj a'íjci. A'íj pu'ij huata'ítyaca' a'yan tyi'mua'astíj tijin: “Ma'antzaahuaty'e'sij a'íjci i nyiyóoj.” ⁷ Majta i maj tyí'muijhuacaa a'yaa mu tyi'huo'íxaaj tijin: “A'múu pu a'ín pué'een i ti néijmi'i tyá'ci'tyij, tyiche' jaajé'caj, ta'aj néijmi'i tyitáaci'tyij.” ⁸ Aj mu mij jaatyéevi' a'íjci i yójra', majta jaajé'caj, mati'ij mij jí'rájrie.

⁹ —¿Ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj, jí'nye rinyij a'íjna i ti ja'a'rij i chuéj ajta i úuvaj? A'íi pu aja'va'ma'aj ja'mej tí'quij huá'cui'nyij i mej tyí'muijhuacaa, ajta je'en séecan huatapuéjve'sij i chuéj ajta i úuvaj.

¹⁰ ¿Nyi sequée a'náj jo'íjvej i yu'xarij jitze a'íjci i nyúucarij? A'yaa pu tyá'xaj tijin:

A'íjci i tyetyéj maj ayoohuá'axij i maj chi'ij tyí'ta'huacaa, a'yaa pu tye'rájraa ti a'ín pue'éenye'ej ja'raa i ti jéetze' juxie've'.

¹¹ A'yaa pu jáaruuj i tavástara',

a'íi pu a'ín pué'een i ti naa ta'sejratye'.

¹² Aj mu mij tyu'tatyésej maj jaatyéevi' i Jesús, jí'nye a'yaa mu tyá'mua'reeriaca'aj ti a'íjma huataxájtaca' a'íjci i nyúucarij jime'. Majta huá'tziinya'ca'aj i tyeítyee, a'íj mu jin jaatátoj, mati'ij mij jo'cíj.

A'íjci jime' i maj huá'jíjva'ca'aj
(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

¹³ Mati'ij mij séecan huata'ítyaca' i Jesús jimi fariseos mu pué'eenye'ej majta séecan i maj Herodes jitze ajtyáma'can, mej mij tyi'tíj jaaté'exaaty'e'en i maj jin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en. ¹⁴ A'íi mu mij jó'ju' mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, tyáamua'reej paj tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, ajta quee ajitze juxie've' je'ej maj tyí'xaj i tyeítyee, jí'nye capáj a'íjna jin tyí'xaj mej mij tyámua' mojo'sejra. Muáaj paj tzáahuatyí'ra'aj jin huá'mua'tyej i juyáara' i Dios. ¿Nyi xá'pui' tyej tyu'nájchitaj je'ej ti tyí'tajijve' a'íjna i ti tyihua'íjtye' i Roma maj já'ma'can?

15 Ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj maj quee huatoojé'yacan jin tyé'ihuo'raca'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tjiin:

—¿Ji'nye siaj sij tyi'tyese' siaj naatyéevi' hue'tzij jime'? Séej túmii mesenyaja'vá'i'tye', nyej nyij jaaséj.

16 Mati'ij mij aya'vá'i'tyee, aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'ihuo'ri' tjiin:

—¿A'tanyíj pué'een i ta'cájcaj, ji'nye ántyapuaaj i tá'yu'si'?

A'yaa mu tyaaté'exaa tjiin:

—A'ijna i ti tyi'ta'ijtye'.

17 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tjiin:

—Xaatátuiire' a'ijci i ti tyajá'mua'ijtye' tyi'tíj ti jaci'puaj, siajta jaatá'an i Dios tyi'tíj ti ajta jaci'puaj.

Majta a'íimaj tyámua' mu naa tyityo'tóomua'aj a'ijci jime' je'ej ti tyu'taxájtaca'.

A'ijci i xicáara' i maj jitzán huatájuuritaj i mui'chíttyee

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

18 Aj mu mij séecan i saduceos aje'ré'nyej i Jesús jimi. A'íi mu a'yan tyí'xaj maj quee che' huatájuuritaj i maj meríj huácuij, a'yaa mu mij tyaaat'ihuo'ri' tjiin:

19 —Maeestro, a'yaa pu tyo'yú'xaca' i Moisés tjiin ttipua'aj a'tíj nyeiichej, ajta je'en quee eexúj tyiyóomua'caj ti'ij huámuí'nyij, juxie've' ti i ihuáaria'ra' ja'ancuré'vi'tij a'ijci i ti jatyévi'tinya'aj i ti huamuí', ta'aj ij a'íin tyiyóomua'aj já'ra'nyij a'ijci jitze ma'can i ti huamuí'. 20 A'yaa pu tyu'ríj, mua'ráahua'puaj i maj ju'ihuaamua'ca'aj, ti'quij i hua' jaatzí' huatyényeiihaca', capu eexúj tyiyóomua'caj ti'ij huamuí'. 21 Ti'quij i ti je'tyáa'sej ja'ancuré'vi'tij a'ijci i ti jatyévi'tinya'aj a'ijna i ti huamuí', a'íi pu'ij ajta huamuí' quee jitzán tyiyóomua'caj. A'yaa pu cha'tána'aj tyáaruj i síj i ti je'tyáa'sej, 22 ajta néijmi'caa a'yan tyú'ruuj i maj aráahua'puaj ará'axcaa i maj ju'ihuáamua', capu síj jitzán tyiyóomua'aj ta'raa. Ajta je'en a'íin huamuí' i íiti'. 23 Arí a'ájna, mati'ij eetáciinye jo'maj ja'vá'nami' i maj huácuij, majta je'en majtáhua'aj júurij muá'ra'nyij, ¿a'tanyíj cína'ra'an pué'eenye'ej ja'mej a'ájna i xicáara' jitze, ttipua'aj néijmi'i i maj aráahua'puaj meetyévi'tinya'aj?

24 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tjiin:

—Mua'aj xu jéehua tyóoxohuaj, ji'nye caxu jamua'reej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze caxu siajta jamua'reej je'ej ti een i ti jin i Dios néijmi'i putyí'uurej. 25 Mati'ij huatájuurej i maj huácuij, camu che' nyejnye'chen, camu majta i úucaa huíichaj, ji'nye a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un mati'ij een i maj tyi'huíire' u tajapuá. 26 Ajta a'ijci jime' i maj huatájuuritaj i maj meríj huácuij, ¿nyí sequéé a'náj jo'jíjvej i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca' je'ej ti tyá'xaj i nyúucarij ti i Moisés ty'píj huaséj i ti vivéejmee ti'ij tyátaasima'aj? A'ij pu jitze i Dios a'yan tyaaté'exaa a'ijci i Moisés tjiin: “Nyáaj nu a'íin pué'een i hua' Dios, a'ijna i Abraham, ajta i Isaac nyajta a'ijci i Jacob”. 27 A'ij pu jin, capu hua' Dios pué'een a'íijma i maj meríj huácuij, sulu a'íijma pu Dios i maj júurij. A'ij xu jin mua'aj je'ej pua'aj tyityojo'vátzij.

A'ijna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta ti jéetze' juxie've'

(Mt. 22:34-40)

²⁸ Mati'ij jáanamujari' ti i Jesús tyámua' naa tyihuo'té'exaa, síij ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi pu huó'namujari' je'ej maj tyúu'ixaatya'ca'aj, a'íi pu ajtyáxiiriaca' jimi ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí nyúucarira' jéetze' juxie've' i ti jaaxájtaca' a'íjna i Moisés?

²⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i nyúucarij ti jéetze' juxie've' a'íi pu a'íin pu'é'een i ti a'yan yee: “Xáanamujari', mu sij Israel jitze ajtyáma'can, a'íjna i tavástara' i Dios a'íi pu síij na'aj pu'é'een. ³⁰ A'yaa pu tyúuxie've' paj jaaxié've'en i Dios néijmi'i jime' a'xiéjnyu'caa, pajta néijmi'i a júuricamej jime', pajta i paj jin ma'úumua'rej, ajta pati'ij pana'aj tyo'huájca'nyej.” ³¹ Ajtáhua'aj pu síij i nyúucarij ti je'tyáa'sej, ti a'yan yee: “Pata'aj a'yan cha'taj pana'aj tyámua' tyéech'a'íi i axa'aj tyévi, a'yájna pati'ij asíij tyi'tyá'cha'ij.” Capu síij ajtáhua'aj i nyúucarij séejre' ti jéetze' juxie've' quee a'íjna i nyúucarij ti hua'puaj.

³² Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i ti tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze tijin:

—Xá'puí' paj tyaataxájtaca', Maeestro. A'yaa pu tyi'ja'yájna pati'ij tyaataxájtaca', síij pu'uj a'íin pu'é'een i Dios, capu síij ajtáhua'aj séejre'.

³³ Ajta maj jaaxié've'en i Dios néijmi'i jime' i juxiéjnyu'caa, ajta néijmi'i jime' i maj jin ma'umuámua're' ajta a'chu ti síij uhuájca'nyej, ajta i tyaj huo'xié've'en i taxa'aj tyeítsee tyati'ij tajímua'aj tyí'taxie've', jéetze' pu tyí'huüre' i Dios jimi quee tipua'aj néijmi'i tyetyu'támu'vejrita a'íjci jime' i maj huá'cui'caa na'ríij néijmi'i jime' jo'maj huaja'tie'raaca i ya'muáatsee.

³⁴ Ti'ij i Jesús jáamua'reeri' je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i ti tyihuá'mua'tyej, ajta tyámua' tyu'taxájtaca' amitéeria'can jime', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Capáj a' ímuáj je'ej je'en jo'tij tyejé'ijta i Dios.

Ajta quee che' a'tíj óoca'nyajca'aj ti tyi'tíj jaata'íhuo'.

¿A'tanyíj jitze eeráma'can i Ciríistu'?

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

³⁵ Jesús pu tyihuá'mua'tyajca'aj i tyeyúuj tzaíta', aj pu'ij a'yan tyu'ta'íhuoj tijin:

—¿Ji'nye mej mij a'yan tyi'xaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta ti i Ciríistu' a'íj jitze eeráma'can i David? ³⁶ Ajta a'íjna júuricama'ra' i Dios, a'íi pu ca'nyíjra'aj jaatá' a'íjci i David ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

I tavástara' pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i nyavástara' tijin:

“Huatyéyixi' i ipuárij japua íiyan i nyamuáca'ta',

'asta nyana'aj quee huo'mué'tin i maj muájcha'íire'.”

³⁷ ¿Ji'nye tyí'rij ti i Ciríistu' a'íj jitze eerama'cáantaj i David, tipua'aj i David a'yan ajta jatamuá'muatya'an i Ciríistu' tijin “Nyavástara'”?

Majta jéehua i tyeítsee i maj jáanamujari', tyámua' pu tyihua'ránajchaca' je'ej ti tyi'xajta'aj i Jesús.

Jesús pu hua' jitze tyo'jpuá'rij a'íjma i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ A'yaa pu i Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj tijin:

—Tyámua' xu'uj a'íjma jimi i maj tyihua'mua'tyey i yu'xarij jitze, ji'nye a'yaa pu tyihua'ráanaajchi maj tyi'chajca i síicu'ri ti tyi'catítí'ijmee ajta mej mij tzáahuatyí'ra'aj jin i tyeítyee huo'tatyójtye'en jo'tij na'aj i cáayej jitze. ³⁹ A'í mu jahuoo jo'maj ja'rarasej i maj va'cán jin tyityatatyíj, na'riij títua'aj metyí'ye'estyaj aja'hua' chi'táj, a'í mu jahuooniyj jo'tij jo'ojcaj i ti tyihua'cue'tyey mej mij tyú'cua'nyij i méesaj japua véjri' a'íjci jimi, ⁴⁰ a'í mu majta tyihua'ari'raciaa néijmi'i a'chu maj caa tyi'tíj tyí'ijcha'ij i maj antyúujmua'astariaca' i ucaríjsee, ajta mej mij quee je'ej huojo'sejra a'í mu á'tíjtí' metenyúusima'aj i Dios jimi. A'í mu mij jéetze' jajpuéetzij muá'ju'un.

A'íjci jime' i ucaríj ti jusíj ti tyu'támu'vejritaca'
(Lc. 21:1-4)

⁴¹ Ajtáhua'aj pu Jesús a'úun jo'tyávaaca'aj u tyeýúuj tzajta' a'ájna véjri' jo'maj tyajá'mu'vejritacaa, a'íjma pu séjraca'aj i tyeítyee i maj túmii mu'vejritaca'aj. Mue'tíj mu i chíjtyaanyi' jéehua i túmii jucáhua'naa. ⁴² Aj pu'ij íiti' aje're'nyey ti jusíjtaca'aj, ti'quij a'ín hua'puácaa ucáhua'xij i túmii ti quee a'chu ará'asej. ⁴³ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé a'íjma i maj jamuán huacíj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'mújna mu íiti' ti jusíj jéetze' tyu'tá' quee néijmi'i i maj tyu'tá' a'íjma i chíjtyaanyi', ⁴⁴ ji'nye néijmi'i mu a'íj tyu'tá' i túmii ti hua'vá'itzi'tyee, ajta a'mújna mu íiti', mu tíquee je'ej tyéejviicue', néijmi'i pu ucáhua'xij a'chu ti tyí'toova'aj.

13

Jesús pu jaataxájtaca' ti i tyeýúuj huatyú'uunyí'huaj
(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Ti'ij iiramá'caj i Jesús i tyeýúuj tzajta', síj ti jamuán jo'chá'canya'aj pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Maestro, cási' huaséj mu tyetyéj ti tyatítí'ijmee iye'ej ti tyiquéetime ajta mu chí'ij naa pu een.

² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—¿Nyi petyí'sej mu chí'ij ti viváajma'aj tyu'uj? Néijmi'i pu huatyú'uunyí'huaj, capu che' séeria'aj ja'mej i jáxu'uj jitze i tyetyéj ti jujapuá tyiquéetime.

Tyi'tíj ti huataséjre'ej i maj jin jáamua'reej ti arí tímua' néijmi'i tye'entyipua'rij

(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Matí'ij mij a'áa jo'cáj a'ájna a jiríj jitze ti a'yan tya'rájtyapuaaj tíjin Aseitúunajrimi, a'áa ti já'sejre' jo'tij i tyeýúuj ja've'nyee. Ti'quij a'áan jo'tayíxij a'ájna i Jesús, ajta a'ájna i Pedro, ajta i Jacobo, ajta i Juan, ajta i Andrés, a'í mu jujíme' a'yan tyaata'íhuo'ri' ⁴ a'náj ti a'yan tyí'rinyij, ajta tyi'tíj ti huataséjre'sij i maj jin jáamua'reej ti arí néijmi'i tye'entyipua'rij.

⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee a'tíj jamuáacuanamuaj. ⁶ Ji'nye mue'tíj mu huataséjre'sij i maj nyenyúucaa jin tyi'xáataj muá'ju'un, a'yaa mu tíjin: “Nyáaj nu a'ín pué'een”, jéehua mu mij huá'cuanamuan i tyeítyee.

7 'Típua'aj mua'aj seríj a'yan tyí'namuajra yee maj nyo'se' a'ájna ja'hua' na'ríij maj meríj tímua' huatyóohuisij maj tyúunyo'sitye'ej, caxu tyí'tziinye'ej. A'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan atoyojo'ré'nyej, ajta capu eexúj a'ájna atoyojo'ré'nyesij i xicáara' ti jitzán néijmi'i tyá'rá'astij. 8 Ji'nye séecan mu tyeétyee, majta séecan tyeétyee jamuán tyúunyo'si'tye'ej, majta i maj séej chuéj japua huacháatimee, majta maj séej i chuéj japua huacháatimee, a'íi mu majta tyúunyo'si'tye'ej, ajta pua'maquéj huatóoca'tzij i chuéj iye'ej, ajta jéehua huatúuri'huaj ja'mej. A'íi pu a'íin pué'een i ta'nájcaj i maj jin jajpuéetzij muá'ju'un.

9 'Tyámua' xu'uj mua'aj jujímua'aj tyityahuóocha'íin, ji'nye majamuá'vi'tin a'íijma jimi i maj tyí'ijta, majta jamuaatyávaxi'sij a'ájna jo'maj jóosi'rii. Majamuaatájeevij siaj sij nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en a'íijma i tajtúhuan siajta a'íijma i maj rey jin tyityatatyíj, a'yaa pu'ij tyu'tái'riitarij siaj a'íijma nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en.

10 Ji'nye ti'ij quee xu néijmi'i tye'entyipua'ren, a'yaa pu tyúuxie've' siaj anaquéj néijmi'que' i cháanacaj japua huo'té'exaatye'en i Dios nyuucaa.

11 Siajta quee je'ej tyityóomua'ajcaj je'ej siaj tyihuo'té'exaatye'ej mati'ij jamuá'anvi'tij a'íijma jimi i maj tyí'ijta. A'íj xu huataxáj tyi'tíj ti i Dios jamuata'íjtye'sij siaj sij jaataxáj, ji'nye caxu mua'aj a'íin pue'éenye'ej xá'ju'un i siaj tyu'taxájtaj, sulu a'íjna i júuricama'ra' i Dios. 12 Séecan mu ju'ihuámua' tyu'tátuure'sij mej mij huó'cui'nyij, majta i hua' huásimua' juyójmua' mu tyu'tátuure'sij, majta i hua'yojmua' pu mu ájvatzij hua' jimi i jutáatastyamua' mati'ij mij huá'cui'nyij. 13 Néijmi'i mu i tyeétyee quee ja'muaxie'va'aj muá'ju'un a'íjci jime' i siaj nyejitzé ajtyáma'can; ajta a'íjna i ti tyo'táviicue' 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej, a'íj pu huíire'en.

14 'A'ájna xicáara' jitze tyi'tíj xu séjran ti je'ej pua'aj een, ti xána'vi're' ti tziinyi're', a'áa mu yo'tyéchesij jo'tíj quee a'yan tyiye'tyéviytye', (a'íjna i ti já'jíjve', a'íi pu yo'itéej ja'mej), ajta a'íimaj i maj Judea jo'tyú'uucaj, miche' jiyet'zin jo'cáxi'in a'ájna jo'tíj jiríj jo'quéetimee, 15 ajta i ti áaan jo'ojcatyij i juchi'ij japua, che' quee acáyi'can ti'ij tyi'tíj iirá'an u juchi'táj,

16 Na'ríij síj tyaja'muarie'ej i juví'ra'taj, che' quee ajo'ré'nyinyiica'an a juchéj ti'ij tyúucaanaa tyi'rájtui'nyij. 17 Cuíi' xaa a'íimaj i úucaa maj xié'chui'tajmee maj puéjtzij mu muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze, majta i maj juyójmua' móoj tzi'tyaa. 18 Mua'aj xu jahuaviiraj i Dios ti'ij quee a'yan atoyojo'ré'nyinyica'an a'ájna ti'ij pua'aj huaséevi'ij á'yi'ij, 19 ji'nye jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un a'yájna mati'ij quee a'náj tyaaupéjtzitariaca' ti'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj, capu ajta che' a'yan atoyojo'ré'nyesij séej i xicáara' jitze ti'ij a'ájna. 20 Ajta típua'aj i tavástara' quee a'yan jáa'uurej ti'ij quee che' á'tyeevi'in ti tyoomé'en a'chu pua'an xicáj, capu a'tíj júurij ta'me'nyíiche', ajta hua' jime' i tyeétyee i Dios ti arí hua'antyíhuoj, a'íi pu'ríj a'yan jáaruuj ti'ij quee che' á'tyeevi'in.

21 'Típua'aj a'ájna i xicáara' jitze a'tíj a'yan tyajá'mua'ixaatyee'ej yee: "Cási', xaaséj yána'aj huatyéjve i Círíistu'", na'ríij a'yan yee: "Cási', xaaséj ma'aj huatyéjve", caxu já'tzaahuatya'aj. 22 Ji'nye séecan mu yaja'va'ju'uj muá'ju'un i maj tyí'hue'tacaa, a'íi mu mij tyi'tíj tyu'taséjrataj i tyeétyee jimi mej mij huo'cuanamuan, típua'aj huatái'riitarej maj a'íijma huácuanamuan i tyeétyee i Dios ti arí hua'antyíhuoj. 23 Tyámua' xu'uj caxu yó'hua'nan. Néijmi'i nu nyeríj jamuáa'ixaa je'ej ti tyi'tíj rinyij.

Ti'ij ajtáhua'aj yava'cányesij a'íjna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca' (Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)

²⁴ 'Ajta a'ájna i xicáara' jitze, mati'ij jajpuéetzij muá'ju'un, capu che' eeráxirij, ajta quee che' huanyéeri'cij ja'mej i máxcirie' jime', ²⁵ majta uje'cávatzij i xú'ra'vetyee ti'ij ij huatóoca'tzij i tajapuá. ²⁶ Aj xu sij jaséjran i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca' ti aje'cáama'aj ja'mej i jéetirij tzajta', naa pu tyámua' tyu'nyéeri'cij ja'mej, ajta néijmi'i jin antyúumua'reeriaj ja'mej a'ájna i xicáara' jitze. ²⁷ A'íi pu'ij hua'ré'ityixij i maj jahuiire' mej mij néijmi'caa tyí'siire'en i tyeítyee i Dios ti arí hua'antýíhuoj, néijmi'caa mu tyí'siire'ej i tyeítyee jo'tij na'aj joo'ástimee i chuej, ajta jo'tij joo'ástimee i tajapuá.

²⁸ 'A'ij xu jitze tyi'huóo'iteeritye'en i xápua'. Ti'ij antycua'tyíjme'nyij ánimuaj, ajta ti'ij canyáatira'nyij i xámue'ra', a'ij xu jin jamua'reeren ti arí véjri' i víita'rij. ²⁹ A'yaa pu cha'taj na'aj tipua'aj serij tyi'tij a'yan tyí'sejraj, aj xu sij jamua'reeren ti arí véjri' putyí'ricij a'ájna xicáara' ti jitzán a'yan tye'mej, siajta jamua'reeren ti arí aje'cáama'aj ja'mej i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'. ³⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti néijmi'i a'yan tye'mej mati'ij móoj júuricaj i tyeítyee i maj iye'ej huacháatimee cháanacaj japua. ³¹ Néijmi'i pu tye'entyipua'rij i cháanacaj ajta i tajapuá, ajta i nyenyúucaa capu a'náj antyipuá'rij.

³² 'Ajta a'náj ti xicáara' jitze a'yan tye'mej nusu a'tzáaj ti a'yan tye'mej, capu a'tij jamua'reej, camu jamua'reej i maj tajapuá tyí'huiire' nusu i Yójra'. A'íi pu'uj jamua'reej i nyavástara' i Dios.

³³ 'A'ij xu jin tyámua' eenye', siajta atanyéjnye'rij, ji'nye caxu jamua'reej a'náj ti a'yan atyojo're'nyesij. ³⁴ A'yaa xu ti'ij i a'tij ti mu' jó'yi'muij, anaquéej pu'ij juchi'ij hua'cha'iraste' i maj jimi tyí'muarie' mej mij jáacha'in i chí'ra'an. A'íjma pu ijcatye'en séej ajta séej mej mij tyu'muarie'en tyi'tij ti muárie'ria'ra', ajta séej ijcatye'en ti tyí'cha'íj ata'puéertaj. ³⁵ Tyámua' a'náj xu mua'aj eenye' siajta atanyéjnye'rij, ji'nye caxu jamua'reej a'náj ti uvé'nyesij i ti aja'chej, tipua'aj tyechúumua'risima'caj, na'ríij a'tzáaj jé'ta' tíca', nusu a'tzáaj mati'ij tyi'tyeji'huacaa i tyacuáarie', na'ríij ti'ij huatapuá'riaca', ³⁶ ji'nye tipua'aj jiye'tzín nu've'nyej, nyajta jamuáatyoonyij setyacu'tzísima'caj. ³⁷ I nyaj mua'ajmaj já'mua'ixaatye' a'ij nu nyajta huá'ixaatye' néijmi'caa i séecan a'yan tíjin: Sióoche' xu atanyéjnye'rij.

14

Tyeítyee mu jaaxá'pui'íntarej mej mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús (Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Hua'puaj xicáj pu ooj á'ítzeeria'ca'aj ti'ij a'ájna atyojo're'nyej mati'ij pua'aj tyí'ye'estyahua'aj a'íjci jime' i cánya'xií maj cui'nyij, majta i páan maj cua'caa tíquee cu'ustij. A'íimaj i maj tyi'huá'íjtye' i puaaríj majta i maj tyi'huá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi mu jahuoooca'aj je'ej maj huárinyij mej mij hue'tzij jin jaatyéevi' i Jesús, majta je'en jaajé'caj. ² Ji'nye séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj tíjin:

—Catu a'ájna jaatyévi'raj mati'ij tyi'ye'estyáacaj, mej mij quee i tyeítyee huatanyínyu'caj.

Íiti' pu tyi'tíj ti naa tyaarie'ej ja'vá'huaaj a'íjci i Jesús
(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³ Tí'ij i Jesús a'áa jo'tyávaacaj a Betania, a'ájna jo'tij ja'chej a'ájna i Simón, i maj majta a'yan jatamuá'muatya'aj tíjin, ti Cá'atzaj. Tí'ij i Jesús ooj ajtyequeécaj i méesaj jitze, íiti' pu aje're'nyej a'íjci jimi tyetyéj limeetara' pu huajásima'aj, a'íj pu jitze avá'jístij i ti naa tyaarie'ej, nardu jitze ti ma'can tyi'tíj tu'p'íj, ajta jéehua tyá'najchij. Aj pu'ij i íiti' antyítaaraca' a'íjci i limeetaj, ti'quij ja'vá'huaaj a'íjci i ti naa tyaarie'ej i mu'úutze' a'íjci i Jesús. ⁴ Aj mu mij séecan i maj a'úun je'rátaya'ca'aj jaatájaaxiejvi'ri' a'íjci i íitaj, a'yaa mu tyúu'ixaaty'a'ca'aj tíjin:

—¿Ji'nye een jime' jahuaajca a'mújcij i ti naa tyaarie'ej? ⁵ F'rúitacaj pu maj jaatoonyijche' a'chu hueeicaj anxityej i túmii ará'aj, mej mij a'ájna jin huotáhuüre'en i maj quee je'ej tyéejviicue'.

A'íi mu mij je'ej pua'aj tyá'xajtaca'aj a'íjci i íitaj.

⁶ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca'aj tíjin:

—Xaatapuá'cij, ¿ji'nye een jime' setyá'ítziitye'? Tyámua' pu tyi'tíj huáruuj nye jimi. ⁷ Ji'nye a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue' a'íi mu a'náj tina'aj ja'mua jimi séeria'aj muá'ju'un, a'yaa pu'ij tyii'rúitaj ja'mej siaj sij huotáhuüre'en tipua'aj a'yan setyá'xie've'ej, nyajta nyáaj canu a'náj tina'aj ja'mua jamuán séeria'aj na'mej. ⁸ A'ájna i íiti' a'yaa pu huaríj je'ej ti tyaatá'iriityej, a'múu pu anaquéej nyacáhuaj i ti naa tyaarie'ej, mati'ij na'vá'nasij. ⁹ A'yaa nu tzáahuaty'i'ra'aj jin tyajá'mua'ixaaty'e' ti jo'tij na'aj i cháanacaj japua jo'maj huojó'té'exaatye'ej i nyúucaria'ra' i Dios, a'íj mu majta huataxájta je'ej ti tyi'tíj huáruuj a'ájna i íiti', a'yaa mu mij tyo'támua'reerij.

Judas pu tyu'tátuiirej a'íjci i Jesús
(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰ A'ájna i Judas Iscariote, síij ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi pu a'íijma jimi jo'mej i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta ti'ij huotátuiire'en a'íjci i Jesús.

¹¹ Mati'ij jáanamujri', naa pu huotá'aj aj mu mij tya'tóoratziiri' maj tyaanájchitye'en a'íjci i Judas, a'íi pu'ij i Judas jahuooca'aj a'náj ti huatá'riitarij ti'ij huotátuiire'en a'íjci i Jesús.

Tavástara' pu tyihuo'cue'ej a'íijma i maj jamuán huacíj
(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹² A'ájna xicáara' jitze ta'nájcaj i maj jitzán tyi'ye'estyaa mej mij jáacua'nyij i páan tiquee cu'ustij, a'ájna mati'ij hua' mu'vejritacaa i cánya'xi, a'íimaj i maj jamuán huacíj mu a'yan tyaata'lhuo'ri' i Jesús tíjin:

—¿Jo'nyij muaja'raanajchi tyej tyij jó'ju'un, tyajta je'en tyámua' tyú'uurej jo'tyaj i páan já'cua'nyij i tyaj jin jo'támua'reej ti'ij i Dios tyámua' tyitáacha'ij?

¹³ Aj pu'ij hua'puácaa huata'ítyaca' i maj jamuán huacíj, a'yan tyi-hua'ixáaty'e'ej tíjin:

—Séricuj a'ájna a chájta'. A'áa xu a'tíj já'tyoonyij xá'rij ti huátisij jájtyij tu'huájmuua, a'íj xu jamuán ujó'ju', ¹⁴ jo'tij a'íin jo'tyáruutyij, a'úu xu jáahuoonyij i a'tíj ti aja'chej, aj xu sij a'yan tyaaté'exaatye'en tíjin: “A'yaa pu tyi'xaj a'ájna i Maeestro yee: ¿Jo'nyij nyaja'ta'caa nyaj tyú'cua'nyij hua' jamuán i nyetye'ítyeristyamua' tyej tyij jo'támua'reej ti'ij i Dios

tyámua' tyitáacha'ij?" ¹⁵ A'í pu'ij jamuaataséjratye'sij ánimuaj i chi'ij ti uhuaré'yoo, pu'ríj tyámua' naa tyú'ruuj, a'úu xu tyámua' tyú'uurej i tyaj tyí'cua'nyij.

¹⁶ Mati'ij mij ujó'ju' i maj hua'puaj a'ájna a chájta'. A'yaa pu néijmi'i tya'raj je'ej ti i Jesús tyihuo'té'exaa, aj mu mij tyámua' tyú'ruuj i maj tyí'cua'nyij i maj jin jo'támua'reej a'ájna i xicáara' jitze ti'ij i Dios huó'cha'ij.

¹⁷ Ti'ij arí huatíca'caj Jesús pu jo'tyájrurij u chi'táj majta jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ¹⁸ Mati'ij meríj tyí'cua'caj i méesaj japua, aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' síij i ti ja'mua jitze ajtyáma'can mu siaj nyajamuan tyí'cua', a'í pu nyéetzij tyu'tátuiire'ej a'íjma jimi i maj tyityatatyíj.

¹⁹ Aj mu mij huatóoxaamujrityej, majta je'en huatyóohuij maj jaata'íhuo' a'íjci i Jesús síij ajta síij a'yan tijin:

—¿Nyiquij nyáaj a'ín nyaj pué'een?

²⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'í pu a'ín pué'een síij i siaj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'í pu i páan ájrunyíi a'íjci jitze i túxa'aj nyajamuan. ²¹ A'yaa pu atyojo're'nyesij nye jimi je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ajta a'ájna i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij, jéehua pu jajpuéetzij ja'mej. Jéetze' pu jatyahui'rihua'caj tíquee nie'huacajché'.

²² Móoche' mu tyí'tya'cue'síma'caj, ti'ij i Jesús páan tyí'íj, ajta ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij ja'antyitaaraca' ti'quij huo'rípu'uj, a'yan tyihua'ixaatye'ej tijin:

—Xáacua' a'íjci, a'í pu nyahue'ra' pué'een.

²³ Ti'ij ta'ij i váasuj tyijáj ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios, ti'quij a'íjma huatajányij, néijmi'i mu jaaré'ij i váasuj jitze. ²⁴ A'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—A'í pu a'ín pué'een i nyaxúure' i nyaj je'ráxire'sij nyej nyij huo'tyáhuire'en mui'caa, ajta ti'ij i Dios ja'antyipúa'ritye'en i ti jájcuaj jin tya'tóoratiiri'. ²⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee che' ju'quéi'sij a'íjci i úuvaj ja'ra', 'asta a'ájna xicáara' jitze ti'ij i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

Jesús pu jaataxájtaca' ti i Pedro jaatyáhue'taj a'yan tijin canu jamua'tyej (Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶ Mati'ij tyu'táchuiicaj i maj jin tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj mu mij jo'c'íj a'ájna Aseitúunajrimi jíríj ti jo'tacá'aj. ²⁷ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Néijmi'i xu mua'aj yo'huá'xij siaj nye jimi tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'íj nu je'catan i cánya'xii ti siire', majta i cánya'xii mamuj úrutuyij." ²⁸ Ajta nyati'ij huatájuurej, a'áa nu nyajtáhua'aj jamuaja'ajsire'ej a Galíleea.

²⁹ Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj néijmi'i meyo'hua'xij maj a jimi tyá'tzaahuatye', canu nyáaj a'yan rinyij.

³⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'mua'ixaatye', ijíj tíca' tí'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéecaj paj naatyáhue'taj a'yan tíjin capáj nyamua'tyej.

³¹ Ajta i Pedro ca'nyíin pu jin a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Típua'aj a'yan tyúuxieve'ej nyaj ajamuán huámuí'nyij, canu muatááhue'taj.

Majta néijmi'i i séecan a'yaa mu cha'taj mana'aj tyí'xajtaca'aj.

Jesús pu huatyéenyuj a'ájna a Getsemaní

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³² Matí'ij mij jo'cáj a'ájna ja'hua' huastárij tzajta' ti a'yan tya'rájtyapuaj tíjin Getsemaní. Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj i maj jamuán huacáj tíjin:

—Xaará'saj iye'e'ej, nyóoche' nu nyáaj huatyényuusij i Dios jimi.

³³ Tí'quij áyee jo're'nyej, a'íjma pu jo'ví'tij a'íjci i Pedro ajta i Santiago ajta i Juan, aj pu'ij huatyóochej ti huatóoxaamujritye'en ajta je'ej pua'aj jaata'aj i tzajta'. ³⁴ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Je'ej pu pua'aj nu'asej cuzáa nyamuí'nyij. A'yaa xu siooj tyityá'caj, síoóche' xu atanyéjnye'rij.

³⁵ Tí'quij i Jesús eerájraa a'tzúj áyee, aj pu'ij tyítunutaca' a chóota', jájhuaviiri' i Dios típua'aj a'yan tyí'riitan tíquee a'yan atyojo're'nyinyica'an a'ájna i xicáara' jíitze ti jíitán jajpuéetzij ja'mej. ³⁶ A'yaa pu tyá'huooca'aj i Dios jimi tíjin:

—Dios i paj nyavástara' pué'een, néijmi'i pu tyí'rij muéetzij jimi, típua'aj petyu'tá'an tí'ij quee náací'tiyij a'ájna i nyaj jin jajpuéetzij na'mej, ajta che' quee a'yan atyojo're'nyinyica'an je'ej nyej nyáaj tyá'xie've', sulu patí'ij muáaj tyá'xie've'.

³⁷ Aj pu'ij té'ej aje're'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj i maj jamuán huacáj, a'áa pu'ij huojotyóo típua'aj merij tyácu'tzij. A'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Pedro tíjin:

—Simón, ¿nyí petyácusij? ¿Nyi pequee tyo'táviicue'ri' paj séej ooraj atányeerij? ³⁸ Síoóche' xu atanyéjnye'rij siajta huatyényuunyij i Dios jimi, tí'ij quee tyí'tij je'ej já'mua'uurej. A'yaa xu mua'aj tyá'xie've' siaj tyámua' huá'inyij, ajta capu ja'muaca'nyisti' i já'muahue'ra' jíitze.

³⁹ Ajtáhua'aj pu ujó'mej, a'yaa pu cha'tána'aj tyaatáhuaviiri' i Dios. ⁴⁰ Tí'ij aje're'nyej ajtáhua'aj pu huo'tyóo metyacu'tzísima'caj, jí'nye cutzúj pu huá'mue'tica'aj. Capu je'ej huá'miteerastya'ca'aj je'ej maj ye'ej tyaaté'exaatye'en. ⁴¹ Tí'ij huéecaj a'yan huaríj, ajtáhua'aj pu ujó'mej, tí'quij ajtáhua'aj aje're'nyej típua'aj meri'ij táhua'aj tyácu'tzij, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—¿Nyi siooj tyácu'tzij siajta juso'pe'? Pu'ríj óoche', pu'ríj tya'rá'aj a'náj maj nyéetzij tyu'tátuiire'ej i nyaj nyajta tyévíj jíitze huanie'huaca', a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeyee. ⁴² Xá'ajhuixi', che'rój, pu'ríj yaja've'mej i tí nyéetzij tyu'tátuiire'ej.

Matí'ij jaatyéevi' i Jesús majta yo'jáj

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³ Óoche' pu tyí'tyaxáatasima'caj i Jesús tí'ij i Judas, síij ti hua' jíitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íj pu aje're'nyej majta jéehua i tye'ityee jamuán huajú'ca'aj metyu'chúumij majta ciyéj tyu'í'ij. Hua'nyúucaritze' mu a'íjma jimi huajú'ca'aj i maj

tyí'ijta i tye'yúuj tzajta', majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, majta i huáasij. ⁴⁴ Ajta i Judas pu tya'tóoratziiri' je'ej ti ye'ej huárinyij mej mij jáamua'reej a'tíj ti a'ín pué'een i Jesús, a'yan tijin:

—A'íjna i nyaj ji'tyápuí'tze'ej, a'íi pu a'ín pué'een, siata'aj jaatyéevi', sijta ja'ajnáan, sia'nají'que'en tyámua' naa.

⁴⁵ A'íj pu jin ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi ti'quij a'yan tyaatajé tijin:

—Maestro.

Ajta ji'tyáapuítzej. ⁴⁶ Aj mu mij i tye'ityee jaatyéevi' i Jesús majta ja'náaji'quej.

⁴⁷ Aj pu'ij síij ti a'áa jo'tyávaaca'aj a'íi pu juchúun íjcutaca', ti'ij ij ja'ajtavéjchaca' i naxiéera' i ti jahuiire' a'íjci i ti tyihuá'íjtye' i tye'yúuj tzajta'. ⁴⁸ Ti'quij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' i tye'ityee tijin:

—¿Ji'nye een jime' yesetyityavá'ju' xaachúumij sijta ciyéj tyu'f'ij sij naatyéevi', cuxáa nyaj náhua'rij pué'eenye'? ⁴⁹ A'náj tina'aj nu ja'mua jamuán ajo'tyávaaca'aj nyetyaja'muamua'tyáaj u tye'yúuj tzajta', caxu a'náj naatyéevi'. Ajta íjij pu a'yan tye'mej ta'aj ij tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze.

⁵⁰ Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj néijmi'i mu huatóo'uj, aa mu'uj mij yooríeej i Jesús. ⁵¹ Ajta síij pu tyamuéej jaavájasima'aj i Jesús, cáanarij pu jin eerónajca'aj. A'íj mu mij huatyéevi', ⁵² ajta a'íi pu jaatátoj i cáanarij ti'quij huatóo'uj jo'téechajraa muá'vi'ij.

*Mati'ij yo'ví'tij i Jesús a'íjma jimi i maj tyityatatyj
(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)*

⁵³ Mati'ij mij yo'ví'tij i Jesús a'íjci jimi i ti tyihuá'íjtye' néijmi'caa i tye'yúuj tzajta', mati'ij mij néijmi'i tyúusiij i maj tyihuá'íjtye' i puaarij, i huáasij majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze. ⁵⁴ Ajta i Pedro pu imuáj cújta' huama'ca'aj, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'íjna i ti tyihuá'íjtye' i maj tyí'muúihuacaa i tye'yúuj tzajta', a'áa pu ja'ajyíxij hua' jamuán i xantáaru'uj, oopuístya'aj i tá'taa jitze.

⁵⁵ Majta a'íimaj i maj tyihuá'íjtye' i tye'yúuj tzajta', majta i maj tyityatatyj, a'íi mu jahuocaa'aj tyi'tíj maj jitzán uju'pá'ritye'en i Jesús, ajta camu tyi'tíj huátyoj. ⁵⁶ Tyij majta jéehua jaahué'taca'aj, camu i séecan jamua'reeriaca'aj, tyi'tíj maj putyí'xajtaca'aj. ⁵⁷ Aj mu mij séecan ajhuiixij mati'ij mij hue'tzij jin tyu'taxájtaca', a'yan tijin:

⁵⁸ —Ityáj tu a'yaa tyáanamujri' ti a'yan tyí'xajtaca'aj tijin: “Nyáaj nu jaatyú'uunaj a'íjci i tye'yúuj i tye'ityee maj ja'ajtaahuaca', nyajta je'en huéecaj xicáj jitze séej ajtaahuaj i tye'yúuj i maj quee i tye'ityee ja'ajtaahuaj.”

⁵⁹ Ajta camu néijmi'i jamua'reeriaca'aj tyi'tíj maj pu tyí'xajtaca'aj i séecan majta i séecan.

⁶⁰ Aj pu'ij a'ín ajchej a'ájna hua' tzajta' a'íjna i ti néijmi'caa tyí'íjtye' i tye'yúuj tzajta', ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tijin:

—¿Nyi pequee huatányuusij? ¿Tyi'tanyí jin po'tyá'ítzee mej mij a' jitze tyí'pua'ritye'?

⁶¹ Ajta i Jesús capu avé'nyuucaa'aj, capu tyi'tíj huataxájtaca'. Aj pu'ij ajtáhua'aj i ti tyihuá'íjtye' i tye'yúuj tzajta' a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi muáaj a'ín paj pué'een i Ciriístu', i ti yójra' pué'een i Dios?

⁶² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'ín pué'een. Siajta mua'aj xu nyeséejran i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca' nyaj ajcaquée na'mej i muáca'ta' i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, siajta nyeséejran nyati'ij aje'cáame'en i jéetirij tzajta'.

⁶³ Tí'quij a'íjna i ti tyihua'íjtye' i tyeyúuj tzajta' ja'antyúsújtzan' an i jusícu', mej mij jáamua'reej tíjin pu'ríj huatanyú'caca', aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Capu che' juxie've' ti a'tíj je'e'j tyá'xajta. ⁶⁴ Mua'aj xu seríj jáanamujari' ti je'e'j pua'aj tyu'taxájtaca' i Dios jimi. ¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste'?

Néijmi'i mu juxa'aj tyu'taxájtaca' majta tyu'tá' ti huámu'nyij.

⁶⁵ Aj mu mij séecan huatyóohuij maj jaatyétzi'tzique'muaxi'in, majta jo'tanáa ajísa' majta je'en ji'tyáva'ra'aj i jumuáca' jime', a'yan metye'íhuo'raj tíjin:

—Huataxáj a'tanyíj mui'tyéjvee.

Majta i xantáaru'uj i maj tyí'cha'ij i tyeyúuj tzajta' a'íi mu ja'ráavaxij i nyéerima'ra' jitze.

Pedro pu tyu'tyáhue'taca' a'yan tíjin capu jamua'tyej i Jesús (Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

⁶⁶ Ajta i Pedro, a'áa pu jo'tyávaaca'aj jo'tíj ja'rájta'cuaj i chi'táj. Aj pu'ij síij íiti' utyájruij ti jahuíire' i ti tyihua'íjtye' i tyeyúuj tzajta', ⁶⁷ tí'ij a'íj huaséj i Pedro ti jupuistya'ca'aj a'ájna jo'tíj já'taa, aj pu'ij ja'raséeraj ja'raa tí'ij ij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Muáaj paj pajta jamuán jo'chá'canya'aj i Jesús, Nazaret ti já'ma'can.

⁶⁸ Pedro pu jaatyáhue'taca', a'yan tyi'xáataj tíjin:

—Canu jamua'tyej, canu nyajta jamua'reej tyi'tíj paj tyáxajta.

Aj pu'ij iirájraa, a'áa pu je'tyéechaxij a ti ja'pueertaj. Aj pu'ij i tyacuáarie' huajíjhuaca'. ⁶⁹ Tí'ij ij ajtáhua'aj i íiti' jaaséj a'íjci i Pedro aj pu'ij séecan huaté'exaaj a'yan tíjin:

—A'múu pu síij a'ín pué'een i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj jamuán huaci'ij.

⁷⁰ Ajtáhua'aj pu i Pedro jaatyáhue'taca'. A'tzúj a'tyéevi'caj, a'íimaj i maj aja're'tya'ca'aj majtáhua'aj mu a'yan tyaaté'exaa i Pedro tíjin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna muáaj paj síij a'ín pué'een, ji'nye Galílea paj já'ma'can.

⁷¹ Aj pu'ij i Pedro huatyóochej ti nyúucaritze' i Dios a'yan tyihuo'té'exaatye'en tíjin:

—Canu jamua'tyej a'íjci i tyáataj i siaj mua'aj jatyáxajta.

⁷² Aj pu'ij arí hua'puaj huajíjhuaca' i tyacuáarie', tí'quij i Pedro jo'támua'reeri' je'e'j ti tyaaté'exaa i Jesús a'yan tíjin: “Tí'ij quee xu hua'puaj huajíjhua' i tyacuáarie', muáaj paj huéecaj naatyáhue'taj.” Aj pu'ij tyuuyínyajraa a'íjna i Pedro.

15

Metyu'tátuii a'íjci i Jesús i Piláato jimi (Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Tí'ij huatapuá'riaca', a'íi mu tyúusiij i maj tyihua'íjtye' i puaríj a'íjma jamuán i huásij, majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, majta néijmi'i i maj tyityatatyíj. Aj mu mij áyoovi'tíj a'íjci i Jesús

meetyají'que'ej, mati'ij mij jaatátuui a'íjci i Piláato. ² Piláato pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi muáaj a'ín papué'een i ti tyihua'íjtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can?

Ti'quij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Muáaj paj perij a'yan tyaataxájtaca'.

³ Majta i maj tyi'ijta i tyejúuj tzajta', jéehua mu tyaaxájtzi'ri', ⁴ Piláato pu'ij ajtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi pequee je'ej tyu'tányuusij? Cási' jéehua mu a' jitze tyi'pua'ritye'.

⁵ Ajta i Jesús capu je'ej tyaaté'exaa, a'ij pu jin quee je'ej jo'támiteeraj a'íjci i Piláato.

Piláato pu tyu'tá' maj jaajé'caj i Jesús

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38—19:16)

⁶ Mati'ijta tyi'ye'estyaj, Piláato pu a'yan tyeeyi'tihua'aj ti séej huatátoonyij i ti eetyánami', a'tij maj a'yan tyaatáhuaviiraj i tyeítyee. ⁷ Síij pu tyáati' eetyánami'huaca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijn Barrabás, hua' jamuán i séecan i maj tyi'tyacui'caria'aj. ⁸ Aj mu mij i tyeítyee ajé're'neye, mati'ij mij huatyóohuij maj jaatáhuaviiij i Piláato ti'ij a'yan huárinyij a'íjma jimi je'ej ti tyeeyi'tihua'aj. ⁹ Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi mua'aj a'yan setyá'xie've' nyaj jaatátoonyij a'íjci ti ja'mua tajtúhuan pué'een mu siaj Israel jitze ajtyáma'can?

¹⁰ Ji'nye jamua'reeriaca'aj maj já'chueeria'ca'aj a'íjci i Jesús a'íjma i maj tyihua'íjtye' i tyejúuj tzajta', a'ij mu jin jimi tyu'tátuui. ¹¹ Majta i maj tyihua'íjtye' i tyejúuj tzajta', a'íj mu ca'nyíjra'aj huo'ta' i tyeítyee mej mij jaatáhuaviiij a'íjci i Piláato ti a'ij huatátoonyij i Barrabás.

¹² Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Ari' jí'nye náarinij a'mújcij jimi mu ja'mua tajtúhuan mu siaj Israel jitze ajtyáma'can?

¹³ Aj mu mij ca'nyíin jin huatyejíihuajra a'yan tijn:

—Pata'aj jó'tatan i cúruuj jitze.

¹⁴ Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—¿Ji'nye een jime', tyi'tanyí je'ej pu'a'aj huáruuj?

Majta i tyeítyee majtáhua'aj mu ca'nyíin jin huatyejíihuajra a'yan tijn:

—Oótateexi' i cúruuj jitze.

¹⁵ Ajta a'íjna i Piláato, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti tyámua' tyu'tyá'itzeere'en i tyeítyee jimi, a'ij pu jin jaatáto' a'íjci i Barrabás, ajta ti'ij tyu'ta'íitaj maj je'riá'vaxi'in i Jesús, aj pu'ij huo'tátuui mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

¹⁶ Aj mu mij i xantáaru' yo'jáj a'íjci i Jesús a'ájna a ti ja'rájta'caaj, aj mu mij néijmi'caa tyísi i xantáaru'uj. ¹⁷ Síicu'ri mu ju'cáachejtye ti po'vij xú'muavi'can jime', majta cúruun jaatyátaavej tzicare'ej ti jin cistijhuaj, a'ij mu mij ju'cárujtyi'ri'. ¹⁸ Majta je'en huatyóohuij maj huatyejíihuajra'nyij a'yan tijn:

—Che' júurij a'mújna mu ti hua' tajtúhuan pué'een a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹⁹ Majta ciyéj jin ja'vá'va'ra'aj i mu'úra' jitze, majta jaatyétzi'tzique'muaxij, aj mu mij tyítunutacaria'aj mue'cootunáaj, a'yájna cuxáa tyámua' metya'tá'caria'aj. ²⁰ Mati'ij jatyaáhuataj, aj mu

mij je'ré'chuiiri' a'íjci i síicu'ri ti po'vij xú'muavi' jime', mati'ijta mij a'íj ju'cáachejtye i síicu'ria'ra' mati'ij mij yo'jáj mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

Mati'ij yó'tateexij a'íjci i Jesús i cúruuj jitze
(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹ A'áa pu síij tyáati' Cirene ti já'ma'can, Simón ti ántyapua j taatajra' a'íjci i Alejandro ajta a'íjci i Rufo, a'íi pu a'áa ja'rájraa jo'tij quee a'tij ja'chej. A'áa pu'ij huaja'antynájchaca' jo'maj yoojásima'aj i Jesús, a'íj mu mu mij ca'nyéjrij jin huata'íj ti'ij ja'antychóoj i cúruujra' i Jesús.

²² A'áa mu yo'jáj a'íjci i Jesús, a'ájna a jiríj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapua j huá'nyuucaa jime' tijin Gólgota, (Gólgota, a'yaa pu huatóomua'aj tijin Mui'chíj Mu'taj), ²³ mati'ij mij nahuáj jaatanyétzij cuáanye'ej ti á'naxcaj, a'yaa mu jatamuá'muaj a'íjci i cuáanye'ej tijin miirra, ajta i Jesús, capu ju'qué'ij a'íjci i nahuáj. ²⁴ Aj mu mij yó'tateexij i cúruuj jitze. Majta i xantáaru'uj tyetyej mu jin huóomue'tij mej mij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij i tyí'caanaria'ra' i Jesús síij ajta síij.

²⁵ Pu'rij jé'ta' ujmá'caj i xicáj mati'ij yó'tateexij i cúruuj jitze. ²⁶ Majta táabla óotatej i cúruuj jitze, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj tyi'tíj jitzán tyo'ojpuá'rij a'yaa pu tijin: "Hua' tajtúhuan i maj Israel jitze ajtyáma'can." ²⁷ Majta mu hua'puácaa i náhua'rij óotatej, séej mu a'áa jo'tyéjchej i cúruuj i muáca'ta' pujmua', majta séej útata' pujmua'. ²⁸ A'yaa pu tyá'raa je'ej ti a'ájna i nyúucarij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tijin: "A'yaa mu tyá'mua'reeriaca'aj ti je'ej pua'aj tyí'tyevistaca'aj."

²⁹ Majta i maj aja'tányinica'aj naa mu tyitye'cámu'vajra'aj majta je'ej pua'aj tyá'xajta'aj a'yan tijin:

—Muáaj mu paj a'íin pué'een i paj jaatyú'uunaj i tyeyúuj pajta huéecaj xicáj jitze ja'ajtaahua j, ³⁰ asíij a japua huatányuuchij pajta acájra'nyij a'mújci j jitze mu cúruuj.

³¹ A'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'xaahuataca'aj i maj tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta. A'yaa mu tyí'xajta'aj tijin:

—A'múu pu séecan japua huatanyú j, ajta capu jaayí'tin ti jusíij jupapua huatányuunyij. ³² Che' acájra'nyij mu cúruuj jitze a'mújna mu Círíistu' ti pué'een, ajta hua' tajtúhuan i maj Israel jitze ajtyáma'can, tyata'aj tyij jaaséj, tyajta tyá'antzaahuatye'en.

Majta i maj jamuán óotateehuaca' i cúruuj jitze a'íi mu majta já'xaahuataca'aj.

Tí'ij huamu' i Jesús
(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³ Tí'ij tya'rá'aj a'tzáaj tacuaríxpuaj, néjimi'que' pu huariá'tica'riaca' i chuéj japua, ajta á'tyeej ti a'yan tyu'tica' yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj.

³⁴ Tí'ij yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj, aj pu'ij Jesús ca'nyíin jin huajíjhuaca' a'yan tijin:

—Eloí, Eloí, ¿lama sabactani? A'ájna i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Nyavástará', Nyavástará', ¿ji'nye een jime' pej pij nyojo'hua'xij?

³⁵ Séecan i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, mati'ij jáanamua'jri' a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Xáanamua'jri', a'íj pu huatajé i Elías ti'ríij á'tyeej ti tyi'tyávaaca'aj i Dios jimí.

³⁶ Aj pu'ij sñij aje're'nyej huatéechisima'aj, tyi'tíj pu huátisima'aj ti ta'chíra' a'íj pu'ij huatyáru'nyaxij nahuáj jime' ti antzójvi, ti'quij ciyéj jitze ja'antýijj'quej, aj pu'ij a'íjna ájchui ti'ij i Jesús huayé'nyijche' a'íjci jitze i tyi'tíj, a'yan tyi'xáataj a'íjna i a'tíj tijn:

—Setyu'chó've' tipua'aj yatanyéj a'íjna i Elías ti'ij ja'cátoonyij mu cúruuj jitze.

³⁷ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús ca'nyíin jin huajíjhuaca', ti'quij huamuí'.

³⁸ Ajta i tyeyúuj tzajta' cáanarij ti 'tzíjhua pu ujo'tahuájca'aj, a'íj pu'ij jé'ta' acásujtza'an. ³⁹ Ajta i tyenyeéntyí' i xantáaru'uj ti tyí'ijtye' i maj anxityej ará'asej, a'áa pu jo'tyávaaca'aj véjri' jo'tij jóonyeerica'aj i Jesús, a'íj pu'ij jáanamuajri' je'ej ti tyu'jijhuaca' i Jesús, ajta jaaséj je'ej ti tyu'muí', a'yaa pu'ij tyu'taxájtaca' tijn:

—A'yaa pu tyi'jí're'can jime' a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i yójra' i Dios.

⁴⁰ Séecan pu majta úuca a' imuáj jo'tyu'úuj méesejraca'aj, sñij pu a'yan ántyapuaaca'aj tijn María Magdala ti já'ma'can, ajtáhua'aj sñij María hua' náanaj a'íjci i Santiago ti cíleen ajta a'íjci i José, ajtáhua'aj sñij i íiti' ti a'yan ántyapuaaca'aj tijn Salomé. ⁴¹ A'íj mu i úuca jamuán huajú'ca'aj i Jesús majta jahuúria'ca'aj ti'ij a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Galílea. Jéehua mu majta séecan i úuca a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj jamuán a'áa jo're'nyej a'ájna a Jerusalén.

Mati'ij jaatyá'avaataca' a'íjci i Jesús (Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴² Ti'ij huaré'chumua'riaca', tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze mati'ij tyámua' huó'uurej, yaa ariá'pua'aj pu atyojo're'nyesij a'ájna i xicáara' i maj jitzán juso'pii. ⁴³ A'íjna i José Arimatea ti já'ma'can, ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj va'cán jin tyityatatyíj, a'íj pu ajta jacho'va'ca'aj a'íjci xicáara' ti'ij i Dios tyu'ta'íjtaj néijmi'que' i cháanacaj japua, a'íj pu'ij ajo're'nyej i Piláato jimi, ti'quij jaatáhuaviiri' i tyévira' i Jesús. ⁴⁴ Ajta i Piláato je'ej pu tyo'tóomua'aj ti i Jesús arí huamuí', aj pu'ij jaatajé i hua'tyenyeentyí' ti'ij jaata'íhuo' a'chu ti arí á'tyeevi'ca'aj ti huamuí'. ⁴⁵ Ti'ij i hua'tyenyeentyí' a'yan tyaaté'exaa ti a'yan tyi'ja'yájna, aj pu'ij i Piláato jaatá' a'íjci i José ti ja'cájan i tyévira' i Jesús. ⁴⁶ Aj pu'ij i José cáanarij huánaniej ti naa een ti naa tyí'cueenaa, ti'quij ja'ajtajá i muí'chíj ajta je'en je're'íjcataca' a'íjci jime' i cáanarij. Aj pu'ij a'úun yo'tyéetyej jo'maj yo'ojcúunajraa, ajta tyetyéj ti sicírara' eetyájmua. ⁴⁷ Ajta a'íjna i María Magdala ti já'ma'can, ajta sñij i María náanajra' a'íjci i José, a'íj mu jaaséj jo'maj je'ej yó'ruuj i muí'chíj.

16

Jesús pu huatájjuuriaca' (Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Ti'ij mu jo'mej a'ájna i xicáara' maj jitzán juso'pii, a'íjna i María Magdala ti já'ma'can, ajta i sñij i María náanajra' a'íjci i Santiago, ajta je'en a'ájna i Salomé, a'íj mu tyi'tíj huánaniej ti naa tyaarie'ej mej mij jacáhuaatye'en i tyévira' i Jesús. ² A'íjci xicáara' jitze ta'nájcaj i itéerij, ti'ij oochán eere'nyéesima'caj i xicáj, a'áa mu jó'ju' jo'tij ja'vá'nami'huaca'aj i muí'chíj, ³ a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tijn:

—¿A'tanyij uya'ráxiiraj i tyetyéj ti jin eetyánami' jo'tij jóocun tyej tyij utyájrutyeyj?

⁴ Ajta mati'ij a'áa jo're'nyej aj mu mij jaaséj tipua'aj quee che' eetyájmua i tyetyéj. Ajta tyámua' pu tyi'va'caa i tyetyéj ti eetyámuaaca'aj.

⁵ Mati'ij utyájrurij jo'tij jóocun, tyamuéej mu huaséj ti a'úun je'rácatyii muáca'ta' pujmua', catyéevi' pu ucáchajca'aj ajta naa tyi'cueenavi'ca'aj i ti tyi'chajca'aj. Aj mu mij i úucaa tyu'tátziin, ⁶ ajta a'íi pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Caxu tyi'tziinye'ej. Mua'aj xu a'íj tyáhuoonyij i Jesús Nazaret ti já'ma'can, i ti óotateehuaca' i cúruuj jitze. Pu'ríj huatájuuriaca', capu che' yajá'hua' a'yájna. Cási' xaaséj jo'maj yo'ojtyéj. ⁷ Áricuj sio'té'exaatye' a'íjci i Pedro siata'aj i séecan i maj jamuán huacíj, a'yan tijin: “A'íi pu a'áa jooméj a'ájna a Galileea ti'ij ajtáhua'aj jamuájiire'en jájcuan, a'áa xu ye'sejran, a'yájna ti'ij arí tyajamuáa'ixaa.”

⁸ Aj mu mij irahuáachajra i úucaa, ji'nye metyóoviveesima'aj, majta tyi'tziinya'ca'aj. Ajta camu a'tíj huaté'exaaj i juyéj jitze, ji'nye metyí'tziinya'ca'aj.

Jesús pu huataséjre a'íjci jimi i Mariía Magdala ti já'ma'can
(Jn. 20:11-18)

⁹ A'íjci xicáara' jitze ta'nájcaj i séej iteerij ti'ij i Jesús huatájuuriaca', ti'ij tapuá'risima'caj a'íj pu jimi anaquéej huataséjre i Mariía Magdala ti já'ma'can, i maj tzajta' séjria'ca'aj i tyiyáaru'uj i maj aráahua'puaj ará'axcaa i Jesús ti huo'tamuárij. ¹⁰ A'íi pu ujó'mej ti'ij huo'té'exaatye'en a'íjma i maj jamuán huacíj i Jesús, i maj juxaamuujiritya'ca'aj majta juyi'nyaca'aj. ¹¹ Majta a'íimaj mati'ij jáamua'reeri' ti i Jesús huatájuuriaca' ajta i Mariía arí jaaséjraca'aj a'íjci i Jesús, camu ja'antzaahuaj.

Jesús pu huataséjre hua' jimi i maj hua'puaj i maj jamuán huacíj
(Lc. 24:13-35)

¹² Ti'quij Jesús ajtáhua'aj seequéj tyu'taséjre hua'puácaa jimi i maj a'áa joojú'ca'aj i juyéj japua jo'tij quee a'tíj já'chajca'aj. ¹³ A'íi mu mij ujó'ju' mej mij huo'té'exaatye'en i séecan, camu majta hua'antzaahuaj a'íjma i maj hua'puaj.

Tyi'tíj ti i Jesús huo'ta'tíj a'íjma i maj jamuán huacíj
(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴ Ti'ij arí jéetze' huachúmua', Jesús pu huatóosejrataca' a'íjma jimi i maj tamuáamuata' japuan séej ará'asej, mati'ij móoj a'íimaj ajtyetyá'caj i méesaj jitze. Aj pu'ij hua'ajtyá'xij a'íjci jime' i maj jatyánaamuaj i ju júuricamej majta quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye camu huá'tzaahuatya'ca'aj i maj jaaséj ti arí huatájuuriaca'. ¹⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Séricuj néijmi'que' i cháanacaj japua siahuo'té'exaatye' néijmi'caa i tyeítyee i nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁶ A'tíj ti tyá'antzaahuatye'sij ajta huá'huaj, Dios pu tyaatú'uunyi'raj, ajta i ti quee tyá'antzaahuatye'en, a'íi pu jajpuéetzij ja'amej. ¹⁷ A'yaa mu tyeeyi'tihua'aj muá'ju'un i maj tyá'antzaahuatye'en, nyenyúucaritze' mu huo'tamuáaritye'sij i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítyee, majta séej jime' i nyúucarij tyi'xáataj muá'ju'un, ¹⁸ cú'cu'see mu muarie'en i maj tyú'cha'vacaa, ajta camu je'ej

huá'uurej, na'ríj huá've'rij mu'cáaye'en, capu ajta je'ej huá'uurej, ajta tipua'aj a'íjma mua'ajtamuárie'xi'in i maj tyí'cucui', tyámua' mu rinyij.

Jesús pu tyíraa i jútye' tajapuá

(Lc. 24:50-53)

¹⁹ Tí'íj a'yan tyihuo'ixáatya'aj, a'íjna i tavástara' Jesús pu tajapuá jó'vi'tichiihuaca' tí'quij muáca'ta' i Dios ja'ajcáayixij. ²⁰ A'íí mu mij i maj jamuán huacíj ma'úrutyixij mej mij néijmi'que' huo're'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, ajta i tavástara' pu huá'huiiria'ca'aj, ajta jaséjrataca'aj tí a'yan tyi'ja'yájna je'ej maj a'íimaj tyí'xajtaca'aj a'íj hua'séeratya'aj i maj jin tyámua' tyo'taséj.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Lucas

I ti jin uhuatyóochej i yu'xarij

¹ Mue'táj mu meríj a'íjci jin huatyóohuij maj jo'siimua' tyámua' naa je'ej ti tyi'táj i Dios huáruuj ityájma jimi, ² a'yaa mu mij tyitáa'ixaaj a'íimaj i maj juji'íj jin jaaséej ti'íj uhuatyóochej, ajta je'en a'yan tyihuo'ci'íj mej mij a'íimaj huo'té'exaatye'en i tyeítsee i nyúucaríj i Dios ti jimi je'rámua'can. ³ Nyáaj nu nyajta nyeríj tyámua' naa a'íjci jin tyi'huányamua'tyej, a'yaa pu'íj tyino'támiteeraj ti xá'puí' nyaj tyimuuaata'ityi're'en yu'xarij jitze néijmi'i je'ej ti tyi'táj huaríj pej pij muáaj Teófilo jáamua'reej mu paj va'cán jin tyi'tyéjvee, ⁴ pata'aj pij tyámua' naa tyáamua'reej i ti a'yan tyi'ja'yájna i maj meríj muaamuá'tyej.

Síj ti tajapúa tyi'huüre' pu jaataxájtaca' ti nie'huan a'íjna i Juan

⁵ A'ájna imuáj pu i Herodes rey jin tyi'tyávaaca'aj a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'áa pu síj puaaríj já'chajca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Zacarías, a'íj pu jitze eeráma'cantaca'aj i Abías. Ajta a'íjna i íira'ra'an a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Isabel, a'íj pu jitze eeráma'cantaca'aj i Aarón. ⁶ A'íi mu hua'puaj tyámua' tyi'tyetyeítyeristaca'aj i Dios jimi, majta néijmi'i jin ja'tzaahuatya'ca'aj je'ej ti tyu'ta'íjtaca' i tavástara'. ⁷ Ajta camu tyiyójmua'ca'aj, j'i'nye capu yo'mua'tacaria'aj i Isabel, majta meríj huosica'aj a'íimaj i maj hua'puaj.

⁸ Aj pu'íj séej xicáara' jitze tya'rá'aj ti'íj a'yan tyihuo'ci'íj maj a'íimaj tyu'támu'vejritaj i Dios jimi i maj Zacarías jimi tyi'huüre', ⁹ a'yájna mati'íj tyeeyi'tihua'aj a'íimaj i puaríj, a'íj pu huaci'íj i Zacarías ti'íj a'íin utyájrutyey i tyeiyúj tzajta', ajta je'en íjcuua antyíteeraj i tavástara' jimi. ¹⁰ Ti'íj ooj tyatáasima'caj i íjcuua, néijmi'i mu i tyeítsee apua'quéj jo'tyu'úuj metyényuusima'aj i Dios jimi. ¹¹ Aj pu'íj síj ti tajapúa tyi'huüre' huataséjre a'íjci jimi i Zacarías, muáca'ta' pu pujmua' jo'tyávaaca'aj a'íjci jitze i maj japuan jaté'racia i íjcuua. ¹² Ti'íj jaaséej a'íjna i Zacarías, je'ej pu tyo'taséj ajta jéehua tyu'tátziin. ¹³ Ajta a'íjna i ti tajapúa tyi'huüre' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Zacarías, capáj tyi'tziinye'ej, j'i'nye Dios pu arí jáanamua'jri' je'ej paj tyu'tyéenyuj, ajta a'íjna i Isabel siaj néemi'íj, a'íi pu tyiyóoj ja'mej, a'yaa pej pij jaatámua'tyij tijin Juan. ¹⁴ Jéehua paj huatá'tyamua've'sij, majta mue'táj i tyeítsee huatootyamua've'sij ti'íj huanie'huaj i pá'ri'íj, ¹⁵ j'i'nye va'cán pu jin tyi'tyaváaj ja'mej a'yóoj i tavástara' jimi. Capu nahuáj juquéi'sij, ajta jitzán séeria'aj ja'mej i júuricama'ra' i Dios. ¹⁶ A'yaa pu ca'nyíjra'aj tyu'tá'sij mui'caa i tyeítsee i maj Israel jitze ajtyáma'can, mej mij tyá'antzaahuatye'en i tavástara' jimi majta i Dios jimi. ¹⁷ A'íi pu i Juan anaquéj huama'aj ja'mej i tavástara' jimi, a'íjna jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Elías ajta i ti jin néijmi'i putyí'uuriajca'aj i Elías, ti'íj tyámua' huó'uurej a'íjma i hua' huásimua' i ti'ríj mej mij huo'taxié've'en i juyójmua', ajta mej mij i maj quee tyámua' metyityoomuámua're' tyihuojo'itéej muá'ra'nyij. Tyámua' pu'íj huá'uuren i tyeítsee mej mij jaataxié've'en i tavástara'.

18 Aj pu'ij i Zacarías a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i ti tajapuá tyí'huiire' tijin: —¿Ji'nye nyij tyá'mua'reeren ti a'yan tye'mej? Ji'nye nu'ríj vastacirie', ajta a'íjna i tyaj néemi'ij pu'ríj ajta ucaríj.

19 Ajta a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu Gabriel ántyapuaj, a'íj nu jimi tyí'huiire' i Dios, a'íi pu unyojo'ta'ityaca' nyej nyij muaaté'exaatye'en a'íjci i nyúucarij i paj jin huatá'tyamua've'sij. 20 Ajta ijíj capáj tyá'tzaahuatye' je'ej nyaj tyimuaaté'exaaaj, a'íj paj jin quee atanyúuva'aj puá'mej, capu che' i'ríitaj ja'mej paj tyu'taxáj 'asta na'aj quee a'yan tyú'rinyij je'ej nyaj nyeri'j tyimuaaté'exaaaj.

21 Majta a'íimaj i tyeítsee, a'áa mu pua'quéj jo'tyú'uuca'aj mee'chó'va'aj a'íjci i Zacarías a'tzáaj ti iiráamej i tye'yúuj tzajta', majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj tyi'tíj ti jin arí huápu'i'j já'tyeevi'ca'aj ti a'uun je'rávaaca'aj. 22 Ajta ti'ij iirájraa, capu che' i'ríitaca'aj ti tyu'taxáj, a'yaa pu jumuáca' jin tyi'huá'ixaatya'ca'aj, ji'nye capu che' i'ríitaca'aj ti huatányuunyij, aj mu mij jáamua'reeri' ti tyi'tíj jimi huataséjre i tye'yúuj tzajta'.

23 Ti'ij antyipuá'riaca' i ti jin tyi'tyávaaca'aj i tye'yúuj tzajta' a'íjna i Zacarías, aj pu'ij jó'raa i juchéj. 24 Ti'quij huatajútzej a'íjna i Isabel, aj pu'ij huatyóo'avaataca' u juchéj, anxí máxcirie' pu a'tye'j tiquee iiráy'caa i juchi'táj, a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tijin: 25 “Tavástara' pu a'yan náaruj, mata'aj mij i tye'ítsee quee ná'xaahuataj.”

Síj ti tajapuá tyí'huiire' pu jaataxájtaca' ti nie'huan i Jesús

26 Ti'ij aráasej máxcirie' tyoomá'caj, Dios pu jaata'ityaca' a'íjci i Gabriel a'ájna a Nazaret chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, 27 a'áa pu já'chajca'aj a'íjna i Mariía i ti arí tímua' huatyé'viche'sij a'íjci jamuán i José, a'íj ti jitze eeráma'can i David, ajta i Mariía capu eexúj a'tíj jamuán hui'caria'aj. 28 A'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' a'úu pu jo'tyájrupij jo'tíj je'rácatyíi a'íjna i Mariía, ti'quij a'yan tyaatatyójtje tijin:

—Ajíi' Mariía, mu paj Dios jimi tya'ancuriáa'sij. Tavástara' pu a jimi yésejre'.

29 Mariía pu je'ej tyo'taséj ti'ij a'yan tyaaté'exaa, ajta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jin jaatatyójtjej.

30 A'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Capáj tyi'tziinye'ej Mariía, muáaj paj huatá'tyamua've'sij pajta tyaatatyójtzi're'ej i Dios. 31 Ijíj paj huatajútze'sij, séej paj tyiyóoj puá'mej, a'yaa paj jaatámua'tyij tijin JESÚS. 32 A'íi pu va'cán jin tyi'tyaváaj ja'mej, a'yaa mu jaatámua'sij tijin Yójra' i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ajta i Dios ti tavástara' pué'een, a'íi pu tye'entyájrute'ej ti'ij néijmi'i jin antyúumua'reeriaj, a'yájna ti'ij i ti jin tyi'tyávaaca'aj a'íjna i David, 33 a'íi pu'ij jusén jin tyu'ta'íjtaj a'íjma jimi i maj Jacob jitze eeráma'can. Ajta quee a'náj antyípuaríj i ti jin tyu'ta'íjtaj.

34 Mariía pu a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i ti tajapuá tyí'huiire' tijin:

—¿Ji'nye tyí'ríj ti a'yan tyú'rinyij, típu'aj nyequee tyáataj jamuán hui'care'en?

35 Ajta a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu a jitze huatyá'itzeere'ej, ajta a'íjna i ti Dios jin néijmi'i putyí'uurej a'íi pu ajta a'jimi séeria'aj ja'mej. A'íj pu

jín a'íjna i pá'ri'ij ti nie'huan a'yaa mu jaatámua'sij tijín i ti quee tyi'táj jin á'itzeere' ti ajta Yójra' pué'een i Dios.

³⁶ Ajta a'íjna a'ihuáara' i Isabel a'íi pu ajta tyiyóoj ja'mej, tyij ajta arí ucarij, a'íjna i maj a'yan tyá'xajta'ca'aj tijín i ti quee yo'mua'tacaa, pu'rj aráasej máxcirie' á'tyeey ti jutza'. ³⁷ Capu tyi'táj muárie'rij i Dios jimi.

³⁸ Aj pu'ij i Mariía a'yan tyaaté'exaa tijín:

—Nyáaj nu néijmi'i jin jaatyáhuüre'ej i nyavástara', che' i Dios a'yan tyú'uurej nye jimi je'ej paj perij tyinaaté'exaaj.

Aj pu'ij jó'raa a'íjna i ti tajapúa tyí'huüre'.

Mariía pu júumuaarin a'íjci i Isabel

³⁹ A'ájna xicáara' jitze pu i Mariía jiye'tzín jo'mej a'ájna jo'tij ja'chajta' jirj jitze a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea, ⁴⁰ aj pu'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'íjna i Zacarías, ti'quij jaatatyójtjeey a'íjci i Isabel, ajta je'en utyájrurij u chi'táj. ⁴¹ Ti'ij a'íjna i Isabel jáanamuajri' ti jaatatyójtjeey i Mariía, a'íi pu i pá'ri'ij huatáhuaaxij i jucátze', ajta a'íjna jimi i Isabel pu huatyá'itzee i júuricama'ra' i Dios. ⁴² Aj pu'ij Isabel ca'nyín jin a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Mariía tijín:

—Dios pu jéetze' tyámua' tyimuaatyájtóo muéetzij quee séecan i úucaa, ajta tyámua' tyeetyájtóo i pá'ri'ij ti arájca mua' jucáa jitze.

⁴³ ¿A'tanyij nyaj pué'een nyáaj, ti'ij mu jo've'mej nyéetzij jimi i náanajra' i nyavástara'? ⁴⁴ Ji'nye nyati'ij jáanamuajri' i paj naatatyójtjeey, a'íi pu i nyiyóoj ootáhuaaxij i nyajucáa jitze, a'íjci jime' ti huatóotyamua'vej.

⁴⁵ Jéehua paj huatá'tyamua've'sij, ji'nye muáaj paj tyá'antzaahuaaj ti a'yan tyaróo'astej je'ej ti i tavástara' tyimuaaté'exaaj.

⁴⁶ Mariía pu a'yan tyu'taxájtaca' tijín:

I nyaj jin ma'úumua'rej a'íj nu jin tyé'tyojtzire' a'íjci i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i nyavástara',

⁴⁷ ajta i nyajúuricamej pu jutyamua've' i Dios jimi i ti nyaj japua huatanyúj.

⁴⁸ Ji'nye i Dios pu nye jitze rányeeria'ca', i nyaj quee je'ej tyéejviicue', ajta ijij ti yujó'que'tij ja'mej, néijmi'i mu a'yan tyinaataxájta ti i Dios tyámua' tyinaatyájtóo,

⁴⁹ ji'nye a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, a'íi pu nye jimi jéehua huápu'ij tyámua' tyú'ruuj.

Capu tyi'táj jin á'itzeere' i ti jin ántyapuaaj.

⁵⁰ Dios pu a'náj ti na'aj hua'cu'vej, a'íjma i maj jimi jéehua tyá'tzaahuatye'.

⁵¹ A'íj pu jin tyu'muáriej i ti néijmi'i jin putyi'uurej,

ajta tyihua'antyi'uunyi'ri' a'íjma i maj óotzaahuatye',

⁵² ajta tyihuáa'ri'ri' i maj jin tyityatatyá'ca'aj va'cán jime',

ajta va'cán jin tyihua'antyaarujtjeey a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'.

⁵³ Ajta jéehua tyihuo'tá' a'íjma i maj tajcuca'aj,

ajta huo'ta'ityaca' maj jó'cáneyej mequee tyi'táj antyi'á'aj i maj chíjtyaanyi'ij pué'een.

⁵⁴ A'íjma pu huatáhuüi i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj jimi tyí'huüre', ajta quee yo'huá'xij i ti jin tya'tóoratziiri' ti tyámua' tyihuo'tyéjeevej.

⁵⁵ A'yaa pu aamí' tya'tóoratziiraca'aj a'íjma jimi i tahuásimua'ci'ij, a'íjci jimi i Abraham ajta i maj jitzán eerányesij.

⁵⁶ Ajta a'íjna i Maríia a'áa pu jo'tyá'itzee a'chu huéicaj máxcirie' a'íjci jamuán i Isabel, aj pu'ij té'ej huariá'raa jo'tij ja'chej.

Ti'ij huanie'huaca' a'íjna i Juan

⁵⁷ Ti'ij tya'rá'aj a'náj tij tyiyóoj já'ra'nyij i Isabel, tyáatacan pu tyiyóoj ja'raa. ⁵⁸ Majta i tyeityee i maj avéjri' huacháatima'caa, majta ihuáamua'mua', a'íi mu curiá'cixij mej mij jaatatyójtje'en mati'ij jáamua'reeri' ti i tavástara' jéehua ja'ancu'vaxij a'íjci i Isabel. ⁵⁹ Ti'ij arahuéicaj xicáj tyoomá'caj, aj mu mij ujó'ju' mej mij ja'antysisíchej i navíira' i pá'ri'ij, a'yaa mu mij tyá'xie'va'ca'aj mej mij a'yan jaatámua'tyiiche'en tijin Zacarías a'yájna ti'ij ántyapuaj i táatajra'. ⁶⁰ Ajta a'íjna i náanajra' a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Capu a'yan antyapuáaj ja'mej. Sulu a'yaa pu ántyapuaj ja'mej tijin Juan.

⁶¹ A'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin:

—Capu a'tij a'yan antyapuaj ti ja'mua jitze ajtyáama'can.

⁶² Mati'ij mij jumuáca' jin jaata'íhuo'ri' i táatajra' i pá'ri'ij, mej mij jáamua'reej je'ej ti a'íin tyá'xie'va'ca'aj ti'ij a'yan ántyapuaj já'ra'nyij.

⁶³ Ajta a'íjna i táatajra' a'íi pu táabla huo'táhuaviiri' ti jitzán jo'tyéeyu'xaj, a'yaa pu'ij tyo'tyéyu'xaca' tijin: “Juan pu ántyapuaj ja'mej.” Aj mu mij néijmi'i je'ej tyo'taséj. ⁶⁴ Aj pu'ij huatá'riitariaca' ti tyu'taxáj a'íjna i Zacarías, ti'quij huatyóochej ti tyaatatyójtzi're'en i Dios. ⁶⁵ Néijmi'i mu je'ej tyo'taséj i maj avéjri' huacháatima'caa, majta néijmi'que' a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj je'ej ti tyi'tij huaríj a'ájna jo'tij jiríj jo'queétimee a'áa ti ja'ajtyáama'can a Judea. ⁶⁶ Majta néijmi'i i maj a'yan tyi'namuajraca'aj, a'yaa mu tyúu'íhuo'raca'aj tijin:

—¿Tyi'táquij jin tyi'tyaváaj ja'mej a'íjna i pá'ri'ij?

Ji'nye ji'ré'can jime' pu séjria'ca'aj ti i tavástara' jitzán séjria'ca'aj i pá'ri'ij.

Chuúcaría'ra' i Zacarías

⁶⁷ Ajta a'íjna Zacarías, i ti táatajra' pué'een i pá'ri'ij, a'íj pu jimi huatyá'itzee i júuricama'ra' i Dios, aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Dios jitze ma'can tijin:

⁶⁸ Che' tyámua' eenye' i tavástara', i hua' Dios a'íjma i maj Israel jitze ajtyáama'can,

ji'nye a'íj pu jin mujo've'mej ti'ij hua' japua huatányuunyij i jutyétyeristyamua'.

⁶⁹ A'íi pu uyo'ta'ityaca' i ti va'cán jin tyi'tyéjvee ti'ij tajapuá huatányuunyij,

síj ti a'íj jitze eeráma'can i David, i ti jahuiire'.

⁷⁰ A'íi pu a'íin pué'een i ti Dios ará'tyeej jitzán tya'tóoratziiri':

a'íjma jitze ma'can pu a'yan tyaataxájtaca' i maj jitzán ma'can tyi'xajtaca'aj,

⁷¹ a'íi pu tajapuá huatányuusij a'íjma jimi i maj tájcha'íire',

ajta néijmi'caa a'íjma jimi i maj taxana've',

⁷² a'íi pu hua'ancu'vajxi a'íjma i tahuásimua'ci'ij,

ajta quee yo'huá'xij i nyúucarij i ti jin tya'tóoratziiri'.

⁷³ A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i ti jin tya'táratziiri'

a'íjci i tataátaj Abraham:

i ti taatá'sij

⁷⁴ tyej tyij quee tyí'tziinye'ej yan tyesejria'aj, tyajta quee hua'ajcha'íiria'aj i maj tájcha'íire' sulu tyej tyij taxáahuaj jaatyáhuíire'en,

⁷⁵ tyámua' tye'éenye'ej tyajta quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj, ajta tyej tyij jimi huatyá'itzeere'en a'chu tyaj pua'an xicáj á'tyeeren.

⁷⁶ Ajta muéetzij jime', mu paj nyiyóoj pué'een, a'yaa mu muaatámua'sij tijin a'íj ti jitze ma'can tyí'xaj i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej,

ji'nye muáaj paj anaquéej huama'aj puá'mej a'íjci jimi i tavástara' tyámua' petyi'uuriáj i tyeítyee jimi,

⁷⁷ pajta huo'té'exaatye'ej i tyeítyeristyamua'me'en ti i Dios tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'itzee ajta je'en hua' japua huatányuusij.

⁷⁸ Ji'nye a'íjna i taj Dios, a'íi pu jéehua tá'cu'vej, a'íi pu jútye' imuáj tatatzavi'tye' i xicáj jime',

⁷⁹ ti'ij huo'tyatatzavi'tye'en a'íijma i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij jéetze' huápu'íj jo'tica'

ajta je'en a'íj jitze huo'cájuyetyej i maj jitzán juxáahuaj séjre'ej.

⁸⁰ Ajta a'íjna i pá'rí'íj a'íi pu tyéve'sesima'aj, ajta a'íj jitze huatyóoca'an i júuricama'ra' i Dios, a'áa pu já'chajca'aj jo'tij quee já'tyi'tij, 'asta na'aj quee atyojo're'nyej a'ájna xicáara' ti jitzán huatóosejrata a'íijma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can.

2

Ti'ij huanie'huaca' a'íjna i Jesús (Mt. 1:18-25)

¹ A'ájna imuáj a'íi pu rey jime' tyi'tyávaaca'aj i Augusto, a'íi pu'ij tyu'ta'íjtaca' mej mij ahuóoyu'xaj néijmi'i i maj a'áa jo'cháatima'caa jo'tij a'íin tyejé'íjtaj. ² A'yaa pu tyu'ríj matí'ij ahuóoyu'xaca' ti'ij ooj Quirinio tyi'tyávaacaj tajtúhuan jime' a'ájna a Siria. ³ A'yaa pu'ij tyu'tóoxie'vej mej mij néijmi'i i tyeítyee jo'cixij jo'maj já'ma'can mej mij ahuóoyu'xaj.

⁴ A'íj pu jin i José iirájraa a'ájna a Nazaret, i Galilea ti jitze ajtyáma'can, ti'quij a'áa jó'raa a Belén, a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea, a'ájna jo'tij jo'nié'huaca' i David i ti rey jime' tyi'tyávaaca'aj, ji'nye a'íjna i José a'íj pu jitze eerama'cantaca'aj i David. ⁵ A'áa pu jo'mej ti'ij ahuóoyu'xaj, jamuán a'íjci i Maríia i ti jatyévi'tinya'aj, ajta a'íjna i Maríia pu'ríj jutza'ca'aj. ⁶ A'áa mu mij jo'tyá'caj a'ájna a Belén ti'ij atyojo're'nyej i xicáara' ti jitzán huanie'huaj i pá'rí'íj. ⁷ A'áa pu'ij jo'nié'huaca' i yójra' ta'nájcaj, ti'quij cixurij jin jaque'ijcatata' ajta je'en jatyéetyej i ciyéj jitze ti atyácun jo'maj ya'muaatyeey tyajá'cua'caa, ji'nye camu che' ú'vejrica'aj chi'ij tzajta'.

I maj tajapúa tyí'huíire' majta cánya'xii maj siiria'ca'aj

⁸ Véjri' a'ájna a Belén a'áa mu séecan ja'ajtyá'ca'aj i maj cánya'xii siiria'ca'aj, a'áa mu ja'taxai'irihua'aj hua' jamuán i cánya'xii. ⁹ Aj pu'ij jiyet'zín síj huataséjre i ti tajapúa tyí'huíire' i tavástara' jimi, a'íi pu'ij huataséjre i tavástara' ti jin naa huasé'rin ajta je'en huanyéeri'ciriajraa jo'maj ja'ajtyá'ca'aj, aj mu mij jéehua tyu'tátziin. ¹⁰ Ajta a'íjna i ti tajapúa tyí'huíire' a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Caxu tyí'tziñnye'ej, ji'nye a'íj nu i nyúucarij jamuaaté'exaatye'sij ti naa eenye' tyí'xaj, i maj jin jéehua huatóotyamua've'sij i tyeítyee. ¹¹ Ijiij pu huanie'huaca' a'ájna chájta' David ti jitze ajtyáma'can a'ájna i ti ja'mua japua huatányuusij, a'íj pu a'íin pué'een i CHRÍISTU', i ti tavástara' pué'een. ¹² A'yaa xu éenye'que' jamua'reeren, a'áa xu yé'tyoonyij i pá'ri'íj ca'íicatzi'huaj ajta a'áa ja'raque'tíj ja'mej ciyéj jitze ta'tyácun i ya'muáatyee maj jitzán tyá'cua'caa.

¹³ Aj mu mij jiye'tzín mue'tíj huataséjre i maj tajapuá tyí'huíire' a'íjci jimi i síij, i maj tyé'tyojtzi'ria'ca'aj i Dios, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tíjin

¹⁴ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios i ti huápuí'ij naa huasé'rin u tajapuá. Miche' tyámua' tyí'tyesejre'ej i tyeítyee íiyan cháanacaj japua i ti Dios tyámua' tyihuo'tyátoosij.

¹⁵ Matí'ij jo'cíj i maj tajapuá tyí'huíire', a'íimaj i maj cánya'xii tyiséjracaj a'yaa mu tyu'tóo'ixaaj tíjin:

—Tyiche' ujó'ju' a'ájna a Belén, tyata'aj yo'séj je'ej ti tyityaaté'exaaj i tavástara'.

¹⁶ Aj mu mij jiye'tzín ujó'ju', matí'ij mij jáatyoj a'íjci i Mariía majta i José, majta a'íjci i unyáaque'ej, a'áa pu ciyéj jitze ja'ráca'tyii ya'muáatyee maj jitzán tyá'cua'caa. ¹⁷ Matí'ij jaaséj, aj mu mij huo'té'exaa je'ej ti tyihuo'té'exaaj a'ájna i ti tajapuá tyí'huíire', a'íjci jitze ma'can i pá'ri'íj ti huanie'huaca', ¹⁸ majta néijmi'i i maj huó'namuajri' je'ej mu tyo'taséj a'íjci jime' je'ej maj tyí'xajtaca'aj i cánya'xii maj síiria'ca'aj. ¹⁹ Ajta a'ájna i Mariía néijmi'i pu ju'avaataca'aj i jutzájta', ajta a'náj ti na'aj jamua'reeriaca'aj. ²⁰ Majta a'íimaj i maj cánya'xii síiria'ca'aj, a'íj mu huariá'cíj jéehua metye'tyóotzi'ria'aj i Dios, a'íjci jime' je'ej maj tyáanamuajri' i nyúucarij ajta je'ej maj tyi'tíj tyu'séj, ji'nye néijmi'i pu a'yan atyojo're'nyej je'ej ti tyihuo'té'exaaj i tajapuá tyí'huíire'.

Matí'ij uyo'taséjrataca' i Jesús i tyeyúuj tzajta'

²¹ Tí'íj arahuéecaj xicáj tyoomá'caj aj mu mij ja'antysisjchaca' i navíira' i pá'ri'íj, matí'ij mij a'yan jaatamua'aj tíjin JESÚS, a'yájna tí'íj tyaaté'exaa a'ájna i ti tajapuá tyí'huíire' a'íjci i Mariía tí'íj quee xu jútza'caj.

²² Tí'íjta atyojo're'nyej a'náj maj huá'íiracaa a'yájna tí'íj tyé'yus'i' i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', aj mu mij yo'ví'tíj a'íjci i pá'ri'íj a'ájna a Jerusalén mej mij uyo'taséjrataj i tavástara' jimi. ²³ A'yaa mu huarij, ji'nye a'yaa pu tyé'yus'i' i yu'xarij jitze tíjin: “A'yaa pu tyúuxie've' maj jaataséjrataj i tavástara' jimi a'ájna i pá'ri'íj ti tyáati' ti anaqueej huanie'huaca'.” ²⁴ A'áa mu mij ujó'ju' mej mij tyu'támu'vejritaj a'yájna tí'íj tyé'íjta i nyúucaria'ra' i tavástara', ti a'yan tíjin: “Miche' hua'puácaa huatámu'vejritaj i cúcu'ísee na'ríij hua'puácaa i jáamui'ísee.”

²⁵ A'ájna ímuáj síij pu a'áa já'chajca'aj a Jerusalén ti a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Simeón. Tyámua' pu tyí'tyúucha'íica'aj i Dios jimi, ajta tyámua' tyí'tyevistaca'aj, a'yaa pu tye'ejchó'va'ca'aj a'íjci xicáara' ti jitzán i Dios hua'ancu'vajxi'íj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. Ajta a'ájna i júuricama'ra' i Dios a'íj pu jimi séjria'ca'aj i Simeón, ²⁶ a'yaa pu'íj i júuricama'ra' i Dios tyaaté'exaatya'ca'aj ti quee mui'nyij 'asta na'aj quee jaaséj a'íjci i Ciriístu', i Dios ti uyo'ta'ítyij. ²⁷ Aj pu'íj i júuricama'ra' i Dios a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Simeón ti tyeyúuj tzajta' ja'tanyéj, majta a'íimaj

i pá'ri'ij huásimua', a'úu mu majta ja'rá'aj i tye'yúuj tzejta', mej mij a'yan tya'rá'astej je'ej ti tyúuxie've' i yu'xarij jitze, ²⁸ Simeón pu'ij ja'ancuré'chuij a'íjci i pá'ri'ij, ti'quij tyaatatyójtzi'rej i Dios, a'yan tyi'xáataj tijin:

²⁹ Nyavástara', ijíj pu'ríj tya'róo'astej je'ej paj tya'tá'ratziiri' nye jimi, pu'ríj paj jaatá'an ti juxáahuaj huámu'i'nyij a'íjna i ti muahuiire'.

³⁰ Ji'nye nu'ríj jaaséj a'íjci i ti tajapúa huatányuusij,

³¹ a'íjci i paj yan jaatyájtóo ti'ij huo'tyáhuire'en,

néijmi'caa i tyeítyee i maj a'yan huacháatimee,

³² a'íjna i ti huo'tyátatzavi'raj i maj yan séejre' i cháanacaj japua, ajta i maj jin naa huasé'rihua'aj muá'ju'un a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can.

³³ Ajta a'íjna táatajra' ajta i náanajra' i Jesús je'ej mu tyo'taséj mati'ij jáanamujri' je'ej ti i Simeón tyaataxájtaca' a'íjci i pá'ri'ij. ³⁴ Aj pu'ij Simeón tyámua' tyihuo'tyájtóo, ajta a'yan tyaaté'exaa i Maríia, i náanajra' i pá'ri'ij tijin:

—Cási', a'yaa pu tyu'xá'pu'i'ntari'huaca' a'íjci jimi i pá'ri'ij, mej mij mue'tíj va'cán jin tyitye'entyárutyixi'in i maj Israel jitze ajtyáma'can, nusu maj mu'caa tyáa'ri'raj i maj jin tyityatatyíj. A'íi pu a'íin pué'een i siaj jin jamua'reeren je'ej ti tye'mej, ji'nye mue'tíj mu quee jaxie'va'aj muá'ju'un, ³⁵ a'yaa pu'ij tye'mej ti huataséjre'sij je'ej maj tyi'mua'tzej i tyeítyee. Ajta néijmi'i a'íjna a'yaa pu muéet'ij tyimuaatacu'nyij a tzejta' ti'ij a'tíj ti mua'antyéjtzyij náhuaj jime'.

³⁶ Síij pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj ti Dios jitze ma'can tyi'xajtaca'aj, íiti' pu pué'eenye'ej ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Ana, a'íi pu táatajra'ca'aj i Penuel, i ti Aser jitze eeráma'can. Pu'ríj huápu'i'ij ucarístaca'aj. A'íi pu quee eexúj a'chu jajcha'íicaj ti'ij huatyéevichej, aráahua'puaj nyinyi'ra'aj pu'ij á'tyeej ti jamuán ajá'chajca'aj i jucín ti'quij huamu' i cína'ra'an, ³⁷ pu'ríj ij muáacuatyey japuan muáacuaj nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ca'aj ti jusíjtaca'aj. Ajta capu a'náj iiráyi'caa u tye'yúuj tzejta', sulu a'úu pu a'náj tina'aj tyi'huíria'ca'aj i tavástara' jimi, ju'ítzi've'ej ajta jahuoó i Dios jimi. ³⁸ Aj pu'ij a'íjna i Aná ajo're'nyej a'íjma jimi, ti'quij huatyóochej ti tyaatatyójtzi're'en i Dios, ajta ti tyihuo'té'exaatye'en a'íjci jitze ma'can i pá'ri'ij, a'íimaj i tyeítyee i maj jacho'va'ca'aj ti Dios hua' japua huatányuunyij a'íjma jimi i maj Jerusalén huacháatimee.

Mati'ij huariá'cij a Nazaret

³⁹ Mati'ij néijmi'i antyici'ij je'ej ti tyé'yu'si' i nyúucaria'ra' jitze i tavástara', aj mu mij huariá'cij a'ájna a Galileea, a'ájna a Nazaret jo'maj já'ma'can. ⁴⁰ Ajta a'íjna i pá'ri'ij a'íi pu huave'sej ajta huatyóoca'an, jéehua pu tyámua' metyóomua'ria'ca'aj, ajta i Dios pu tyámua' tya'tá'caria'aj.

A'íjci i pá'ri'ij Jesús ti ántyapua'j a'úu mu yó'tyoo u tye'yúuj tzejta'

⁴¹ Majta a'íimaj i huásimua'mua' i Jesús, ti'ij pu na'aj nyinyi'ra'aj jitze mu a'áa ja'tányinyiica'aj a'ájna a Jerusalén, mej mij tyu'yé'estej a'íjci xicáara' jitze ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyiri' i hua' yojmua' i maj anáaty'a'aj muaanánie'huaca'. ⁴² A'yaa pu'ij ti'ij i Jesús arí tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj jajcha'íicaj, néijmi'i mu ujó'ju' mej mij tyu'yé'estej i juyi'ráj jime'. ⁴³ Ajta ti'ij tye'entyipua'riaca' i maj tyu'yé'estej, aj mu mij jo'c'ij jo'maj ja'chej, ajta a'íjna i Jesús a'áa pu jóovej a Jerusalén,

majta i huásimua'mua' camu jamua'reeriaca'aj. ⁴⁴ A'yaa mu tyí'mua'ajcaa ti i Jesús hua' jamuán huama'ca'aj, séej xicáj mu á'tyeej maj huaju', aj mu mij huatyóohuij maj jáahuonyij hua' tzajta' i maj huá'muajtyej, ⁴⁵ ajta camu jáatyoj. Aj mu mij huariá'cij a'ájna a Jerusalén mej mij a'áa yó'huonyij.

⁴⁶ Huéicaj xicáj mu á'tyeej maj jahuoo, mati'ij mij a'úu yo'tyoy i tyejúuj tzajta', a'áa pu jo'tácatyii hua' jamuán i maj tyihua'mua'tyey i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, hua'namuáaraj ajta tyihua'íhuo'raj. ⁴⁷ Majta néijmi'i i maj janamuajraca'aj je'ej mu tyojo'sejraca'aj a'íjci jime' ti tyámua' naa tyojó'iteeca'aj ajta je'ej ti a'íin tyihua'ixaatyaca'aj. ⁴⁸ Mati'ij i huásimua'mua' jaaséj, je'ej mu tyo'taséj, ajta i náanajra' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyiyóoj, ¿ji'nye een jime' a'yan páta'uurej? Tu'ríj jéehua muáahuoj nyáaj ajta a' táataj, je'ej tu pua'aj tyá'tamuajtyaca'aj muéetzij jime'.

⁴⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Ji'nye siaj sij nyahuoca'aj? ¿Nyí sequée jamua'reej ti a'yan tyúuxie've' nyaj a'úun je'rájcatyij i nyavástara' chí'táj?

⁵⁰ Majta a'íimaj camu yo'itéej muá'raa je'ej ti tyihua'ixaatya'ca'aj.

⁵¹ Aj pu'ij hua' jamuán jó'raa a'ájna a Nazaret, jo'tij ij jo've'sej néijmi'i jin huá'tzaahuatya'aj i juhuásimua'. Ajta i náanajra', a'íi pu néijmi'i ju'avaataca'aj i jutzájta'. ⁵² Ajta i Jesús jéetze' pu tyéve'sesima'aj, ajta jéetze' arí tyo'mua'reeriaca'aj, ajta Dios pu tyámua' tyeetyájtoo, majta a'íimaj i tyeítsee.

3

Tí'ij i Juan tyihua'ixaatya'ca'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij (Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

¹ Pu'ríj tamuáamuata' japuan anxí nyinyi'ra'aj tyoomá'caj ti tyí'ijta'ca'aj a'ájna i Tiberio, ajta a'ájna i Poncio Piláato a'íi pu tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Judea, ajta i Herodes a'áa pu tyejé'ijta'ca'aj a Galíleea, ajta i ihuáaria'ra' a'íjci i Herodes Filipo ti ántyapuaaj a'íi pu tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Iturea, ajta a'ájna a Traconiite, ajta a'ájna i Lisaniás a'áa pu ja'tajtúhuanyica'aj a'ájna a Abilene. ² Ajta a'ájna i Anás ajta i Caifás, a'íi mu puaríj jin tyityetyú'uuca'aj i tyejúuj tzajta'. A'ájna imuáj pu i Dios jaatajé a'íjci i Juan i ti yójra' pué'een a'íjci i Zacarías a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, ³ Juan pu'ij néijmi'que' huáraa véjri' a'ájna i játya'naj jitze i Jordán, a'yaa pu tyihua'ixaatya'ca'aj i tyeítsee ti a'yan tyúuxie've' maj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi majta je'en huái'huaj, tí'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'ítzee. ⁴ A'yaa pu tyu'ríj je'ej ti tyo'tyéyu'xaca' a'ájna i Isaías i ti Dios jitze ma'can, tyí'xajta'ca'aj ti a'yan tijin:

A'tíj pu aja'jijhua a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'yaa pu tijin:

“Tyámua' xu huóo'uurej siaj sij jajchó've'ej i tavástara', siajta néijmi'i jin tyu'túu'uunyi' siaj sij tyámua' eenye'.

⁵ Miche' néijmi'que' tya'vá'jstya'xi'in a ti ja'tyacúu'nyijmee, ajta néijmi'que' oorióoje'yij jo'tij i jiríj jo'quéetímee, ajta i juyéj ti tyuututájmee, a'íi pu huatóoje'yij, Ajta jo'tij quee jo'pá'tzaa, miche' jo're'je'yitye'en.

6 Néijmi'i i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'ñi mu jaséjran a'ñjci i ti Dios jin tajapua huatányuusij."

7 Mati'ij i tyeityee ajo're'nyinyiica'aj ti'ij i Juan huó'ñraj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'aj mu siaj cú'cu'see jitze eeráma'can. ¿A'tanyij mua'ajmaj jamuaaté'exaa yee tiqee já'muaci'tyij i puéjtzi'ij ti yan huataséjre'sij?

8 Siata'aj tyámua' tyityetyúucha'ñj, ta'aj ij huataséjre'en siaj serij tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi, siajta quee a'yan tyí'xajtaj yee: "Ityáj tu Abraham jitze eeráma'can", ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Dios jaayí'tin ti a'yan ja'uurej i tyetyéj ti'ij a'ñin pué'eenye' i ti Abraham jitze eeráma'can. 9 Ajta i tyapuéj pu'ríj tyámua' een ti'ij je'ejveechixi'in i ciyéj néijmi'i i náana'ra'. Néijmi'i i ciyéj tiqee tyí'tajcaa a'ñi pu tyu're'veechi'huaj ajta tyu'tyáteeri'huaj.

10 Aj mu mij i tyeityee a'yan tyaata'ihuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyana'aj tyij rinyij?

11 Juan pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'ñjna i ti hua'puácaa tyí'ij síicu'rij, che' séej jaatáchuiitye'en a'ñjci tiqee tyísiicu', ajta a'ñjna i ti tyí'ijcha'ij i ti tyí'cue'ri', che' tyaatá'an a'ñjci i ti quee tyí'táj tyícha'ij.

12 A'ñi mu majta aje're'nyej mej mij huái'huaj i maj huá'ñjva'ca'aj i maj tyí'ti'ñjciaa, mati'ij mij a'yan tyaata'ihuo'ri' a'ñjci i Juan tijin:

—Maeestro, ¿ji'nye táarinyij ityáj?

13 Juan pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Caxu jéetze' huá'ñjve'ej, sulu a'ñj xu'uj ancuriáan a'chu ti xá'puí'.

14 Séecan mu majta i xantáaru' a'yan tyaata'ihuo'ri' tijin:

—Arí ityáj, ¿ji'nye táarinyij?

A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Caxu tyí'táj huá'nahue'raj i tyeityee, caxu hua'nyeechej nusu siaj hue'tzij jin tyihua'xajtzi'raj tyí'táj maj jin quee a'yan huaríj, siata'aj a'ñjci jin tyámua' tyityóomuajtyaj a'chu maj tyaja'muanajchitye'ej.

15 Majta a'ñmaj i tyeityee je'ej mu tyojo'sejraca'aj, majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj tipua'aj i Juan a'ñin pué'eenye' i Ciriístu', 16 ajta i Juan pu a'yan néijmi'caa tyu'té'exaaj tijin:

—Nyáaj nu ji're'can jime' jáytyij jin já'mua'ñiran, ajta síij pu maja've'mej ti i júuricama'ra' i Dios jin já'mua'ñiran. A'ñi pu jéetze' va'cán jin antyúumua'reej nyequee nyáaj, capu nyéetzij nyetyéviitye' nyaj ja'ajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an. 17 A'ñi pu ji'tyáa' i ti jitzán ja'náca'tzij i játza'ra'an i tyeríicuj, ti'ij jujíme' jájsi'rej i xiéerij. Ajta a'ñjci i ímue'rij a'ñj pu utyátoosij i chóorij tzajta', ajta i xiéerij a'ñi pu jaatyáteeraj i tiéj jitze tiqee a'náj já'mui'nyij.

18 A'yaa pu'ij, ajtáhua'aj séecan i nyúucarij jime' pu i Juan a'yan tyihua'ixaatya'ca'aj i tyeityee. 19 A'ñj pu ajta tyityá'xij a'ñjci i Herodes ti tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj, ji'nye a'ñj pu tyévi'tinye'ej a'ñjci i Herodías, i ti ñira'ra'an pué'eenye'ej i ihuáaria'ra' i Herodes, ajta a'ñjci jime' i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ñca'aj, 20 ajta i Herodes jéetze' pu je'ej pua'aj huaríj tyí'táj jime', a'ñi pu je'tyáana'aj a'ñjci i Juan.

*Ti'ij Juan jáa'ñri' a'ñjci i Jesús
(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)*

²¹ A'yaa pu tyu'ríj ti'ij ooj i Juan hua'íiracaj i tyeítyee, a'íj pu ajta huá'íiri' i Jesús, ajta ti'ij i Jesús tyenyúusima'caj, aj pu'ij antacúj i tajapuá, ²² ajta i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu aje'cáanyej a'yan huasé'rihua'aj ti'ij cúcuil', ajta je'en nyúucaríj uje'cánamuajrej i jútye', ti a'yan tyí'xajtaca'aj tíjin:

—Muáaj paj nyiyóoj pué'een i nyaj jéehua jaxie've', muéetzij nu mua'antýihuoo.

A'íimaj i ti Jesús hua' jitze eeráma'can

(Mt. 1:1-17)

²³ Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyéejcha'íica'aj a'chu seityéj japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj ti'ij huatyóochej ti tyu'muárie'en. Majta a'yan tyí'mua'ajcaa ti yójra' pué'eenye'ej a'íjci i José. Ajta a'íjna i José, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Elí, ²⁴ ajta a'íjna i Elí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matat, ajta a'íjna i Matat, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Leví, ajta a'íjna i Leví, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Melquí, ajta a'íjna i Melquí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Janai, ajta a'íjna i Janai, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i José, ²⁵ ajta a'íjna i José, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matatías, ajta a'íjna i Matatías, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Amós, ajta a'íjna i Amós, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahúm, ajta a'íjna i Nahúm, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Eslí, ajta a'íjna i Eslí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nagai, ²⁶ ajta a'íjna i Nagai, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matatías, Ajta a'íjna i Matatías, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Semei, ajta a'íjna i Semei, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i José, ajta a'íjna i José, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Judá, ²⁷ ajta a'íjna i Judá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Johanán, ajta a'íjna i Johanán a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Resá, ajta a'íjna i Resá a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Zorobabel, ajta a'íjna i Zorobabel, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Salatiel, ajta a'íjna i Salatiel, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nerí, ²⁸ ajta a'íjna i Nerí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Melquí, ajta a'íjna i Melquí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Adí, ajta a'íjna i Adí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Cosam, ajta a'íjna i Cosam, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Elmadam, ajta a'íjna i Elmadam, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Er, ²⁹ ajta a'íjna i Er, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Josué, ajta a'íjna i Josué, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliézer, ajta a'íjna i Eliézer, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jorim, ajta a'íjna i Jorim, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matat, ajta a'íjna i Matat, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Leví, ³⁰ ajta a'íjna i Leví, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Simeón, ajta a'íjna i Simeón, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Judá, ajta a'íjna i Judá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i José, ajta a'íjna i José, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jonam, ajta a'íjna i Jonam, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliaquim, ³¹ ajta a'íjna i Eliaquim, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Meleá, ajta a'íjna i Meleá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Mená, ajta Mená, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matatá, ajta a'íjna i Matatá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Natán, ajta a'íjna i Natán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i David, ³² ajta a'íjna i David, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaí, ajta a'íjna i Isaí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Obed, ajta a'íjna i Obed, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Booz, ajta a'íjna i Booz, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Salmón, ajta a'íjna i Salmón, a'íi

pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahasón, ³³ ajta a'íjna i Nahasón, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Aminadab, ajta a'íjna i Aminadab, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Aram, ajta a'íjna i Aram, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Esrón, ajta a'íjna i Esrón, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Fares, ajta a'íjna i Fares, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Judá, ³⁴ ajta a'íjna i Judá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jacob, ajta a'íjna i Jacob, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaac, ajta a'íjna i Isaac, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Abraham, ajta a'íjna i Abraham, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Taré, ajta a'íjna i Taré, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahor, ³⁵ ajta a'íjna i Nahor, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Serug, ajta a'íjna i Serug, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Ragau, ajta a'íjna i Ragau, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Péleg, ajta a'íjna i Péleg, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Heber, ajta a'íjna i Heber, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Sala, ³⁶ ajta a'íjna i Sala, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Cainán, ajta a'íjna i Cainán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Arfaxad, ajta a'íjna i Arfaxad, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Sem, ajta a'íjna i Sem, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Noé, ajta a'íjna i Noé, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Lámecc, ³⁷ ajta a'íjna i Lámecc, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matusalén, ajta a'íjna i Matusalén, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Enoc, ajta a'íjna i Enoc, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jared, ajta a'íjna i Jared, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Mahalaleel, ajta a'íjna i Mahalaleel, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Cainán, ³⁸ ajta a'íjna i Cainán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Enós, ajta a'íjna i Enós, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Set, ajta a'íjna i Set, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Adán. Ajta a'íjna i Adán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej i Dios.

4

*T'i'ij tyiyáaru' tyu'tatyésej ti jaamué'tin a'íjci i Jesús
(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)*

¹ T'i'quij Jesús jimi huatyá'ítzee i júuricama'ra' i Dios, aj pu'ij uja'rájraa i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaaj tijn Jordán, ajta a'íjna i júuricama'ra' a'íi pu yo'ví'tij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ² A'áa pu'ij huá'puatyej xicáj já'tyeej, ajta i tyiyáaru' pu tyúutyesi'ria'ca'aj ti jaamué'tin t'i'ij tyi'tij jin ootyá'ítzeere'en i Dios jimi. Ajta i Jesús capu tyi'tij huácuaj t'i'ij na'aj a'áa já'tyeej, aj pu'ij huataí'cuataca'. ³ T'i'quij i tyiyáaru' a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Típua'aj jí'réc'can jime' yójra' papué'eenye' i Dios, huata'íjtye' mu tyetyéj t'i'ij páan huatyóotaahuaj.

⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn: “Capu i páan na'aj jin júurij ja'mej i tyáati'.”

⁵ Aj pu'ij i tyiyáaru' yo'ví'tij jo'tij ja'ajtyee, t'i'ij néijmi'i jaataséjratye'en i cháanacaj, ⁶ t'i'quij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Nyáa'j nu néijmi'i tyimuaatá'sij pej pij muáaj tyihuo'ta'íjtye'en i maj yan séeje' i cháanacaj japua. Jí'nye nyáa'j nu a'íj ancúriáa', nyajta a'íj huata'sij a'tij ti a'yan tyina'ráanajchi. ⁷ Típua'aj pajtunutaj nyéetzij jimi pajta naatyáanajche, néijmi'i pu muéetzij tyi'mua'a'rij ja'mej.

⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Siata'aj a'íj huatyáanajchej i tavástara' i Dios, a'íj xu'uj huatyáhuüre'en.”

⁹ Aj pu'ij i tyiyáaru' yo'ví'tij a'ájna a Jerusalén, a'áan pu ja'antiyivi'tij i tye'yúuj japua i ti jéetze' ájtyeej, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj jí'ré'can jime' yójra' paj pué'eenye' i Dios, ancájvetzi a'yájna, ¹⁰ jí'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Dios pu uhuojo'ta'ítij i maj jimi tyí'huüre' mej mij muáacha'iin.

¹¹ A'íi mu mua'ajriásij i jumuáca' jime'

pej pij quee tyi'tíj jitze eejca'cata'an ajta ti'ij quee tyi'tíj je'ej mua'uurej.

¹² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu ajta tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capáj tyi'tíj je'ej tyé'ihuo'raj a Dios ti'ij a'íin a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've’.”

¹³ Ti'ij i tyiyáaru' quee che' je'ej tyéejtyoj je'ej ti huárinyij, ti'ij ja'antiyimé'tin a'íjci i Jesús, aj pu'ij jimi ajtáara 'asta na'aj quee atyojo'ré'neye a'náj ti a'yan tyu'xá'pui'intari'huaca' ti ajtáhua'aj huatótyese'en.

Jesús pu huatyóochej ti tyu'muárie'en a'ájna a Galileea
(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴ Aj pu'ij Jesús jó'raa a'ájna a Galileea, ajta jéehua jitzán huatyá'itzee i júuricama'ra' i Dios, majta néijmi'i i tye'ityee a'áa maj jo'cháatima'caa, a'íi mu jáamua'reeri' je'ej ti rijcaj a'ájna i Jesús. ¹⁵ A'íi pu tyihuá'mua'tyajca'aj i hua' tye'yúuj tzajta', majta néijmi'i i tye'ityee tyámua' mu tyeetyájtóo.

Ti'ij Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Nazaret
(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

¹⁶ Jesús pu a'áa jo'mej a Nazaret jo'tij jo've'sej. Ti'ij atyojo'ré'neye a'ájna xicáara' matí'ij pua'aj juso'pii, a'úu pu tye'yúuj tzajta' jo'tyájrurij ti'ij tye'yí'tihua'aj, aj pu'ij huatyéechaxij ti jo'jívve'en i yu'xarij. ¹⁷ Matí'ij mij jaatapíj i yu'xarij Isaías ti jo'yú'xaca', a'aj pu'ij jo'tyoo i ti a'yan tyé'yu'si'huaca'aj tijin:

¹⁸ I júuricama'ra' i Dios pu nye jimi séejre',

jí'nye a'íi pu na'antiyíhuoj,

neye nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue',

a'íi pu unyojo'ta'ityaca' nyaj huo'té'exaatye'en a'íjma i maj námi' nyaj nyeríj hui'rátóosij,

ajta nyaj tyihuó'huaatye'en i maj aracúcu'nyijmee,

nyajta hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj jajpuéjtzij,

¹⁹ neye nyij huo'té'exaatye'en ti arí atyojo'ré'neye a'náj ti i tavástara' tyámua' huá'uurej.

²⁰ Aj pu'ij té'ej jaatyéejre'j i yu'xarij, ajta je'en jaatapíj a'íjci i ti tyí'huüre' i tye'yúuj tzajta', ti'quij ooyixij. Néijmi'i i maj a'úun je'rátya'ca'aj mu jaséjraca'aj. ²¹ Aj pu'ij huatyóochej ti a'yan tyihuo'té'exaatye'en tijin:

—Íjij pu a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij i siaj seríj jáanamujri'.

²² Néijmi'i mu tyámua' tyá'xajtaca'aj a'íjci i Jesús, majta tyámua' naa tyojo'sejraca'aj a'íjci jime' i ti naa namuajria'ca'aj i nyúucarij ti jaataxájtaca'. A'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿Nyiquee a'íin pué'een i yójra' i José?

²³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Tyij sequée mua'aj a'yan tyinaaté'exaatye'sij a'ijci i nyúucarij i ti a'yan yee: “Muáaj mu paj tyi'hua'tacaa, asíij tyi'hua'huaatye'”; siajta a'yan tijin: “A'yájna tyati'ij tyáanamuaajri' je'ej paj tyú'ruuj a'ájna a Capernaúm, pata'aj pajta a'yan huárinyij iye'ej jo'paj já'ma'can.”

²⁴ A'yaa pu ajtáhua'aj tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' maj quee tyámua' tyeetyéjeevij a'ijci i ti Dios jitze ma'can tyi'xaj a'íimaj i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij a'íin já'ma'can. ²⁵ A'yaa pu tyi'ja'yájna, maj jéehua i úucaa séjria'ca'aj i maj juúimua'astaca'aj ti'ij yan séjria'ca'aj i Elías, a'ájna ti'ij huéeicaj nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' á'tyeej maj quee che' viiyaca'aj, ajta jéehua huatújri'huaca'aj néijmi'que' ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Israel,

²⁶ Ajta a'ájna i Elías capu huata'ityi'huaca' a'íijma jimi i úucaa i maj huóojimua'astariaca' i maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'áa pu jó'me'en séej jimi i fíti' ti jusíjtaca'aj, a'áa ti já'chajca'aj a'ájna a Sarepta, véjri' a'ájna a chájta'naj jitze i Sidón. ²⁷ Jéehua mu majta séjria'ca'aj i maj ca'atzájma'caa a'ájna a Israel, ti'ij ooj tyi'tyávaaca'aj a'ájna i Eliseo i ti Dios jitze ma'can tyi'xajtaca'aj, ajta capu a'táj tyú'huaaj, sulu a'íj pu'uj a'ijci i Naamán Siria ti já'ma'can.

²⁸ Mati'ij a'yan tyáanamuaajri' i tyeítyee i maj tyeeyúuj tzajta' je'rátya'ca'aj, néijmi'i mu jéehua huatanyinyu'cacuca'. ²⁹ Aj mu mij ájhuiixij, mati'ij mij yo'ví'tij ca'nyéjrij jime', mej mij jirátoonyij i chájta'naj jitze, a'áa mu yo're'nyijtyej jo'tij ja'ancátýee i jiríj jitze, mej mij a'áan ja'ancárieenyij jo'tij ja'ancátýee. ³⁰ Ajta a'ájna i Jesús a'áa pu hua' jé'ta' huatyenyéej ti'ij jó'raa.

Jesús pu tyévíj tyú'huaaj tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj

(Mr. 1:21-28)

³¹ Jesús pu a'áa jo'mej a'ájna a Capernaúm, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galíleaa, ajta a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pihua'aj, a'íi pu tyihua'mua'tyahua'aj i tyeítyee. ³² Majta i tyeítyee jéehua mu tyámua' yó'namuaajraca'aj je'ej ti a'íin tyihua'ixaatya'ca'aj, j'i'nye a'yaa pu tyi'xajtaca'aj ti'ij i ti va'cán jin tyi'tyéjvee.

³³ A'újna u tyeeyúuj tzajta' a'úu pu sáij tyáati' jo'tyávaaca'aj ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu'ij ca'nyíin jin jaatajé a'ijci i Jesús, a'yan tijin:

³⁴ —Capáj je'ej ta'uurej. ¿Ji'nye pej pij tyita'antýiú'nyi' ityájma muáaj Jesús Nazaret paj já'ma'can? ¿Nyi a'ájna jin mupo've'mej pej pij ta'antýi'puá'ritye'en? Nyáaj nu muamua'tyiej, a'yaa nu tyámua'reej paj a'íin pué'een i ti naa een i Dios ti jimi jo've'mej.

³⁵ Jesús pu'ij jajtyá'xij i tyiyáaru' a'yan tijin:

—Capáj tyi'táj xajtaj, iirájra' mu tyévíj tzajta'.

Aj pu'ij i tyiyáaru' aya'rájriee a chóota' i tyévíj meeséeracaj i tyeítyee, ti'ij quee je'ej jáaruuj a'ijci i tyévíj aj pu'ij iirájraa. ³⁶ Néijmi'i mu tyámua' tyu'tátziin i tyeítyee, majta a'yan tyúu'ihuora'ca'aj tijin:

—¿Tyi'tanyí nyúucarira' pué'een i ti jin tyi'xaj? A'íi pu tyihua'ijtye' i tyiyáaru'see, a'íj pu jin antyúumua'reej ti hui'rá'ityej i tyiyáaru'uj, majta je'en a'íimaj janamua'.

³⁷ Majta néijmi'que' jaxajtaca'aj a'ijci i Jesús ti'ij na'aj jo'maj jo'cháatíma'caa.

Jesús pu tyáahuaj i mu'nyáara' a'íjci i Simón
(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Aj pu'ij i Jesús iirájraa i tye'yúuj tzajta' ti'quij a'áa ja'rá'aj a Simón ti ja'chej. Ajta a'íjna i mu'nyáara' i Simón, a'íi pu tyí'cui'ca'aj, jéehua pu puístaca'aj, aj mu mij jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti tyáahuatye'en. ³⁹ Jesús pu'ij ecóotutaca' a'íjci jimi, ti'quij jajtyá'xij a'íjci i ti jin tyí'cui', aj pu'ij huatyápua'riaca' i cui'nyi'ra'aj. Ti'quij ájchej ajta je'en tyihuo'cue'ej.

Ti'ij Jesús tyihuó'huua jéehua i tye'ityee
(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Ti'ij huaré'chumua'riaca', a'íimaj i tye'ityee mu hua're'vi'tixij i Jesús jimi néijmi'caa i maj tyí'cucui', a'íi pu'ij hua'vá'muarie'xij séej ajta séej, ajta je'en tyihuó'huua. ⁴¹ Majta i tyiyáaru' i tye'ityee maj tzajta' séjria'ca'aj, néijmi' i mu iirácij, a'yaa mu tyí'tyeijhuaca'aj tijin:

—Muáaj paj yójra' pu'é'een i Dios.

Ajta i Jesús pu hua'ajtyá'xij, capu ij hua'tá'caria'aj maj tyu'taxáj, ji'nye máamua'reeriaca'aj ti i Jesús a'íin pu'é'eenye' i Ciriístu'.

Jesús pu huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios a'ájna jo'maj jóosi'rii
(Mr. 1:35-39)

⁴² Ti'ij huatapuá'riaca', Jesús pu eerájraa a'ájna a chájta', a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij quee a a'tíj. Majta a'íimaj i tye'ityee a'íi mu uyó'huosij, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'tij je'ej jé'eenye'ej. A'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj jaatyá'itzen, ti'ij quee jó'yi'can, ⁴³ ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—A'yaa pu tyúuxie've' ney nyajta huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios séecan i tye'ityee i maj séej chájta'naj jitze jo'cháatimee, ji'nye a'íj nu jin ujo'ta'ityi'huaca'.

⁴⁴ A'yaa pu'ij i Jesús tyu'má'ca'aj hua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios hua' tye'yúuj tzajta' a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

5

Mati'ij huatámui'riaca' i hue'tyéé
(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

¹ Jesús pu a'áa jo'tyaváacaj jo'tij jájtyij ja'va'ástimee a ti a'yan tyaja'rájtyapua'ij tijin Genesaret, mati'ij jéehua i tye'ityee jimi ajtyáxiiriaca', mej mij jáanamua'ij i nyúucaria'ra' i Dios. ² Jesús pu hua'puáca' huaséj i báarcuj maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a ti joo'ástimee i jájtyij. Majta a'íimaj i maj hue'tyéé vivi'raaca' a'íi mu tyí'jo'sica'aj i tápi'narij. ³ Aj pu'ij Jesús atyájraa séej jitze i báarcuj, a'íjna i Simón ti jacii, ajta je'en jaatáhuaviiri' ti a'tzúj a' imuáj huatyéchaxij a jáata'. Aj pu'ij a'áa a'ráayixij i báarcuj jitze, a'áa pu raquéé tyihuo'muá'tyej i tye'ityee. ⁴ Ti'ij ja'antypuá'rij i ti tyihuó'ixaaj, a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Simón tijin:

—Pata'aj a' imuáj uré'neye' jo'tij jéetze' ja'tyáati' i jájtyij, a'áa xu tye'tyáahua'xij i tápi'narij, i hue'tyéé siaj jin vivi'raaca'.

⁵ Simón pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, tu'ríj huatáxa'ii tyaj tyí'muarie', catu tyi'tíj huatyéevi', ajta muáaj paj a'yan tyí'nye'itye', nyáaj nu ja'tyáhua'xij i tápi'narij.

⁶ Mati'ij ja'tyáahua'xij i tápi'narij, jéehua mu huápu'i'ij hue'tajápuaj i hue'tyéé, tímua' pu tyu'tyásujtza'nyixij i tápi'narij. ⁷ Aj mu mij huo'tajé i maj hua' jamuán tyí'muarie'ca'aj i maj séej jitze aráatyij i báarcuj mej

mij ajo're'nyej majta huo'táhuire'en. A'í mu mij ajo're'nyej, mati'ij mij hua'vá'jisty'a'xij i hue'tyéé i báarcuj jitze, támua' mu ajo'cárutyixij a'íjci jime' maj avá'jistyaca'aj i hue'tyéé. ⁸ Ti'ij a'yan tyeeséj a'íjna i Simón, a'í pu tyítunutaca' a'íjci jimi i Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Jó'ra' nye jimi nyavástará', j'i'nye jéehua nu a jimi ootyá'itzee.

⁹ A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna Simón, j'i'nye a'íjna majta i séecan tyámua' mu tyu'tátziin a'íjci jime' maj jéehua hue'tajápuaj i hue'tyéé.

¹⁰ A'yaa mu cha'taj tyí'tziinya'ca'aj a'íjna i Santiago ajta i Juan, i maj yójmua'mua' pu'éen a'íjci i Zebedeo, a'í mu jamuán tyí'muarie'ca'aj i Simón. Ajta Jesús pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Simón tijin:

—Capáj tyí'tziinye'ej, ijíj ti yujo'que'tij ja'mej, nye jimi paj tyeítyee tyísiire'ej.

¹¹ Aj mu mij hue'tajápuaj i báarcuj jo'tij jo'huáchij, a'áa mu néijmi'i tyojoohuá'xij mati'ij mij jamuán jo'cáj a'íjci i Jesús.

Jesús pu a'tíj tyú'huaaj ti atzáj jitzán tyinyáxij

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹² Séej xicáj jitze, Jesús pu a'áa jo'tyaváacaj jo'tij ja'chajta', ti'ij siíj tyáati' aje're'nyej ti tyí'cui', jéehua pu cá'atzaca'aj i juhué'ra' jitze, ti'ij jaaséej a'íjci i Jesús, aj pu'ij tyítunutaca' a'áa pu chóota' rá'aj junyéerin jime', a'yaa pu'ij tyaatáhuaviiri' tijin:

—Nyavástará', títua'aj mua'ránajchij paj tyináhuaatye' i nyaj jin tyí'cui'.

¹³ Jesús pu huataméjca'taca' ti'quij ja'ajtamuáriej, a'yan tye'ixáatye'ej tijin:

—A'yaa nu tyá'xie've' nyaj tyimuáhuaatye'en, pata'aj tyámua' huárinij.

Ti'ij a'yan tyaaté'exaa aj pu'ij huarúj, ¹⁴ ajta i Jesús a'yaa pu tyaata'íj tijin:

—Capáj a'tíj ixaatye'ej, sulu a'úu paj jó'me'en i tyeyúuj tzajta' pej pij huatá'sejrataj a'íjci jimi i puaaríj, pajta tyu'támu'vejritaj a'yájna ti'ij tyu'ta'íjtaca' i Moisés, mej mij a'íimaj jáamua'reej i puaaríj tijin papu'ríj huarúj.

¹⁵ Majta a'íimaj i tyeítyee, a'í mu jáamua'reeri' je'ej ti i Jesús huaríj, jéehua mu mij i tyeítyee jimi tyúusi'rihua'aj mej mij jáanamuaaj ajta ti'ij tyihuó'huaatye'en a'íjma i maj tyí'cucui'ca'aj. ¹⁶ Ajta i Jesús pu ajtáyi'caa hua' jimi ti'ij jusíj huatyényuunyij jo'tij quee a a'tíj.

Jesús pu tyihuo'tú'uunyi'ri' ajta séej tyú'huaaj i ti quee tyéchavaaj

(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷ Séej xicáj jitze ti'ij i Jesús tyihua'mua'tyáacaj, séecan mu i fariseos a'áa ja'ajtyá'ca'aj majta i maj tyihuá'mua'tyee i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'áa mu ja'rácíinyaca'aj a'ájna a Galillea, majta séecan a'ájna a Judea, majta séecan a'ájna a Jerusalén. Ajta a'íjna i ti i Dios néijmi'i jin putyí'uurej a'íj pu jimi séjria'ca'aj i Jesús ti'ij tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui'. ¹⁸ Aj mu mij séecan a'áa jo're'nyej, tyéyij mu huáchuisima'aj, itárij mu japuan ju'ujtyáacaj, capu tyéchavaaj a'íjna i a'tíj. A'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj ju'tyátoonyij u chi'táj mej mij a'áa yo're'tyeej i Jesús jimi, ¹⁹ ajta camu jatyoova'aj jo'maj jo'tyájrutyej, j'i'nye jéehua mu tyeítyee eetyóosiiria'ca'aj ata' puéertaj, aj mu mij antycíj i chi'ij japua, mati'ij

mij ja'náacuj, aj mu mij ju'cájtoo i itárij japuan mu'ujtyácaj, hua' tzajta' i tyeítsee jo'tij i Jesús jo'tyéjvee. ²⁰ Ti'ij i Jesús huo'séj maj tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i ti tyí'cui' tijin:

—Nya' amúncuj, nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itsee i Dios jimi.

²¹ Aj mu mij i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze majta i fariseos, a'íi mu huatyóohuij maj a'yan tyú'mua'tyij tijin: “¿A'tanyij pué'een a'mújna ti'ij óoca'neye ti je'ej pua'aj tyu'taxáj i Dios jimi? A'íi pu'uj i Dios a'íin pué'een i ti tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'itsee.”

²² Ajta a'íjna i Jesús a'íi pu jáamua'reeri' je'ej maj tyí'mua'ajcaa, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan tyí'mua'tzej? ²³ ¿Tyi'tanyí jéetze' tyési', nyi nyej a'yan tyu'taxáj yee: “Nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itsee i Dios jimi”, na'rúij yee: “Ájchesij, pajta rájra'nyij”? ²⁴ A'yaa nu nyij tyajamuatasejratye'sij ti i yójra' i Dios a'íjna jin antyúumua'reej ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i tyeítsee i maj jin ootyá'itsee i Dios jimi iyan i cháanacaj japua.

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee tyéjchevej tijin:

—Muéetzij nu a'yan tyí'mua'ixaatye' tijin, ájchesij, pajta ja'antypíij mua' itáaj, jó'ra' jo'paj ja'chej.

²⁵ Aj pu'ij ájchej a'íjna i ti quee tyéchavaaj néijmi'i metyi'séeracaj, ajta je'en jajpi i itárij ti japuan újca'tyii, ti'quij jó'raa i juchéj tye'tyóotzi're'ej i Dios. ²⁶ Néijmi'i mu tyámua' tyo'taséj majta tyaatatyójtzi'rej i Dios, jéehua mu tyi'tzínnye'ej a'yan metyu'taxájtaca' tijin:

—Íjij tu tyerij a'íj huaséj i ti huápu'íj naa huasé'rin.

Ti'ij Jesús jaatajé a'íjci i Leví

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ Aj pu'ij té'ej Jesús iirájraa ti'quij séej huaséj ti huá'jijve' a'íjma i maj tyí'tí'jccicaa a'ájna pujmua' a Roma. A'yaa pu antyapuaaca'aj tijin Leví, a'úu pu je'rácatyii u chi'táj jo'maj huaja'jijve'. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²⁸ Aj pu'ij Leví ájchej, néijmi'i pu atyojoohua'xii ti'quij Jesús jamuán jó'raa.

²⁹ Ti'quij a'íjna i Leví tyu'yé'estej i juchéj a'íjci jime' ti arí Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, majta a'íimaj i maj tyí'tyejijve', majta séecan i tyeítsee a'íi mu hua' jamuán tyú'cuaa. ³⁰ Majta a'íimaj i fariseos majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi mu huatyóohuij maj je'ej pua'aj tyihuo'xáj a'íjma i maj Jesús jamuán huacáj. A'yaa mu tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Ji'nye siaj sij hua' jamuán tyí'cua'caa siajta ya'caa hua' jamuán i maj tyí'tyejijve', siajta hua' jamuán i maj jéehua je'ej pua'aj ricij?

³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íimaj i maj tyámua' een majta i maj quee tyí'cucui', capu hua' jitze juxie've' maj ajo're'neye a'íjci jimi i ti tyí'hua'tacaa, sulu a'íimaj mu i maj tyí'cucui'. ³² Canu nyáaj a'íjna jin mujo've'mej nyej nyij a'íjma huatájeevej i maj tyámua' een, sulu a'íjma i maj jéehua á'itzeere', mej mij tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi.

Mati'ij jaata'ihuo'ri' je'ej maj tytyahuóo'itzi've'en
(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Mati'ij mij a'yan tyaata'ihuo'ri' a'ijci i Jesús tijin:

—A'íimaj i maj Juan jamuán huaci'ij majta i maj fariseos jitze ajtyáma'can jéehua mu ju'itzi'vee, majta jahuoo i Dios jimi, majta a'íimaj i maj a jamuán huaci'ij a'náj tina'aj mu tyí'cua'caa majta ya'caa.

³⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Nyiquij múu'itzi've'en a'íimaj i maj huo'tá'inyej mej mij tyú'cua'nyij jo'tij a'tij jo'tyényeyiichij, tipua'aj ooj hua' jamuán ajo'tyávaacaj a'ijna i ti huatyényeyiichij? ³⁵ Ajta a'yaa pu atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' maj jitzán já'vi'tin a'ijci i ti huatyényeyiichij, ti'ij a'yan tyá'ra'nyij aj mu mij ju'itzi've'en.

³⁶ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj tijin:

—Capu a'tij jacu'nya'puan i cáanarij ti mí'ma'can a'ijci jime' i cáanarij ti jájcuaj. Tipua'aj a'ijci jin jaacu'nya'puaj, a'íi pu huatyátzu'taj i cáanarij ti jájcuaj ti'ij huatyájo'sinyi'huaj, aj pu'ij anasúutza'nyij i ti mí'ma'can ti'quij jéetze' va'tij anasúutza'nyij ja'mej. ³⁷ Camu majta ju'cáto'sij i navíj limeetara' tzajta' ti pítie'nyi' i nahuáj maj moochán jáataahuaca', ji'nye a'íi pu i nahuáj ti jájcuaj jo'tasújtza'naj i navíj ti pítie'nyi', aj pu'ij jó'vesij i navíj ajta i nahuáj. ³⁸ A'ij pu jin a'yan tyúuxie've' maj ju'cáto'nyij i navíj limeetara' tzajta' ti jájcuaj a'ijci i nahuáj ti ajta jájcuaj. ³⁹ Ajta mati'ij ja'antyiye'en i nahuáj ti mí'ma'can, capu a'tij jaxie've' ti ju'cáaye'en i ti jájcuaj, ji'nye a'yaa pu tyu'taxájtaj tijin: “Jéetze' pu ajmé'ra'aj i nahuáj ti mí'ma'can.”

6

I maj Jesús jamuán huacíj mu muéeya'aj újcuuxij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii
(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

¹ A'ájna xicáara' jitze maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jo'tij tyajá'huasti'. Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'íi mu jí'ijtzaanaxij i muéeya'ra' i tyeríicuj, mati'ij mij jajcua'tíraa i játza'ra'an. ² Aj mu mij séecan i fariseos a'yan tyihuo'ta'ihuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan ricij je'ej ti quee tyí'rij siaj a'yan huárinyij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii?

³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Nyi sequée a'náj jo'jijvej i yu'xarij jitze je'ej ti huaríj a'ájna i David ti'ij huataí'cuataca', majta i maj jamuán huací'ca'aj? ⁴ A'úu pu jo'tyájrurij i tyeyúuj tzajta', i ti chí'ra'an pué'een i Dios, ajta je'en a'ájna íirái'puj i páan i maj Dios huatámu'verij, ti'quij jáacuaj, ajta huo'ta' a'íjma i maj jamuán huací'ca'aj, ajta a'ijci i páan a'íi mu'uj jacua'caria'aj i puaríj.

⁵ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íjna i yójra' i Dios a'íi pu ajta antyúumua'reej a'ijci xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii.

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti tyí'cui' a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii
(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Ajtáhua'aj séej xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'uún jo'tyájrupid i tyeyúuj tzajta', ajta je'en huatyóochej ti tyihuo'ixaatye'en. Siiij pu tyáati' a'uún jo'tyávaaca'aj tiquee támeeve'ej jumuáca'ta' pujmua',
⁷ majta a'íimaj i fariseos majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi mu ja'eeva'ca'aj mej mij jaaséj tipua'aj tyáahuatye'en a'íjci xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj a'íj jin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.
⁸ Ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj je'ej maj tyí'mua'ajcaa, a'íj pu jin a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee támeeve'ej tijin:

—Ájchesij maj jé'ta' huatyéjchaxij.

Aj pu'ij a'íjna i tyáati' ájchej, ti'quij huatyéechaxij,
⁹ ti'quij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa nu tyajamuaata'íhuo'raj tijin: ¿Tyi'tanyí i'ríj tyej tyij a'yan huárinij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, nyi a'íjci jime' i ti xá'pui' ca' a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een? ¿Nyiquij tyaj séej japua huatányuunij ca' tyaj tyu'tá'an maj jaajé'caj?

¹⁰ Ajta je'en huos'éerajaa i maj a'áa ja'taváatima'caa, ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee támeevej tijin:

—Huatátzaaraj mua' muáca'.

Aj pu'ij i tyáati' jaatátzaaraca', ti'quij huarúj i jumuáca' jitze.
¹¹ Majta a'íimaj i fariseos jéehua mu huatanyínyu'cacuca', mati'ij mij huatyóohuij maj tyi'huo'ixaatye'en je'ej maj huárinij a'íjci jimi i Jesús.

Ti'ij Jesús hua'antýhuoj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² A'ájna imuáj, Jesús pu a'áa jo'mej i jiríj jitze ti'ij huatyényuunij i Dios jimi, huatáxa'ii ti tyényuusij.
¹³ Ti'ij huatapuá'riaca', aj pu'ij huo'tajé i maj jamuán huacíj, ti'quij tamuáamuata' japuan hua'puácaa antýhuo, ajta je'en a'yan huo'tamua'aj tijin apúusturu'uj ti a'yan huatóomua'aj tijin siiij ti tyu'ta'íjtyi're'ej.
¹⁴ A'íi mu mij a'íin pué'een i ti hua'antýhuoj: A'íjci i Simón, i ti a'yan jaatamua'aj tijin Pedro, ajta a'íjci i Andrés, ihuáaria'ra' a'íjci i Simón, ajta a'íjci i Santiago, ajta a'íjci i Juan, ajta a'íjci i Felipe, ajta a'íjci i Bartolomé,
¹⁵ ajta a'íjci i Mateo, ajta a'íjci i Tomás, ajta a'íjci i Santiago i ti yójra' pué'een a'íjci i Alfeo, ajta a'íjci i Simón, i maj a'yan jatamuámuaj tijin Celote,
¹⁶ ajta a'íjci i Judas i ti yójra' pué'een a'íjci i Santiago, ajta a'íjci i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijin Iscariote, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyu'tátuii a'íjci i Jesús.

Jesús pu tyihua'mua'tyej jéehua i tyeítyee

(Mt. 4:23-25)

¹⁷ Aj pu'ij i Jesús acájraa i jiríj japua hua' jamuán i ti hua'antýhuoj, a'áa mu ja'rá'aj jo'tij jo'pá'tzaa. A'áa mu jéehua ja'tyúusíria'ca'aj i maj majta jamuán huacíj, majta jéehua i tyeítyee ajtyáxiiriaca' i maj a'áa jo'cháatimee a' Judea, majta i maj Jerusalén jo'cháatimee, majta a'áa maj jo'cháatimee a' jájtyij ti ja'va'ástimee a' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tiro ajta a'ájna a' Sidón.
¹⁸ A'íj mu jin aje're'nyej mej mij jáanamua' a'íjci i Jesús, ajta ti'ij tyihuo'huaatye'en i maj jin tyí'cucui'. Majta i maj jajpuéjtzij a'íjci jime' i tyiyáaru' ti hua' tzajta' séejre', Jesús pu néijmi'caa tyú'huaaj.
¹⁹ Néijmi' i mu i tyeítyee jaxie'va'ca'aj maj ja'ajtamuarie'en a'íjci

i Jesús, ji'nye a'íi pu néijmi'caa tyí'huaatya'ca'aj a'íjci jime' i ti jin néijmi'i putyi'uurej i ti jitzán eerányinyiica'aj.

I ti ji'ré'can jime' tyi'tyáhuí'rii i Dios jimi
(Mt. 5:1-12)

²⁰ Jesús pu huo'séerajraa a'íjma i maj jamuán huacíj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj quee je'ej tyéejviicue', ji'nye mua'ajmaj pu tyajá'mua'a'rij a'áa ti tyejé'sejre' jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

²¹ 'Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj tajcuj, ji'nye Dios pu néijmi'i tyajamuaatá'sij.

'Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj juyiin, ji'nye mua'aj xu huatóotyamua've'sij i Dios jimi.

²² 'Siata'aj huatóotyamua've'en mati'ij i tyeítýee jamuájcha'íiria'aj, majta jamuatyítýej, mati'ij je'ej pua'aj tyaja'muajeevaj nusu majamua'xaahuari'raj, a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye'. ²³ Jéehua xu huatóotyamua've'en tí'ij a'yan tyajá'mua'uuriaj, ji'nye mua'aj xu jéehua tya'ancuriáa'sij a'áa ti tyajá'ma'can jo'tij i Dios já'sejre', ji'nye i hua' huásimua'ci'ij a'íjma i tyeítýee, a'yaa mu majta je'ej pua'aj huó'ruuj a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajta'ca'aj.

²⁴ 'Siajta mua'aj mu siaj chíjtyaanyi'ij pué'een, siata'aj huatóoxaamujritye'en, ji'nye mua'aj xu seríj néijmi'i tya'ancuriáa' i cháanacaj japua i siaj jin huóotyamua've'en.

²⁵ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj juxáahuaj tyí'cua', ji'nye mua'aj xu huatatájcu.

'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj na'naj, ji'nye mua'aj xu juyinyen siajta huatóoxaamujritye'sij.

²⁶ 'Siata'aj mua'aj huatóoxaamujritye'en mati'ij néijmi'i tyámua' tyaja'muaxajtaj, ji'nye a'yaa mu cha'taj huaríj i hua' huásimua'ci'ij a'íjma jimi i maj hue'tzij jin tyihua'ixaatya'ca'aj i tyeítýee.

Tyaj huo'xié've'en a'íjma i maj je'ej pua'aj tá'mua'raj
(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷ 'Siajta mua'aj mu siaj nyanamuj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijn: Siata'aj huo'xié've'en a'íjma i maj je'ej pua'aj jamua'mua'raj, tyámua' xu tyityetyúucha'íj a'íimaj jimi i maj jamuájcha'íire'. ²⁸ Siata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, siajta hua' jime' huatyényuunyij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj. ²⁹ Típua'aj a'táj mui'tyéveenij mua' apéesij jitze, pata'aj jaatá'an ti ajta sícita' pujmua' mui'tyéveenij, típua'aj a'táj muá'chuiiraj mua' máancaj, pata'aj pajta mua' síicu' jaatá'chuiiite'en. ³⁰ Típua'aj a'táj tyi'táj muahaviiraj, pata'aj jaatá'an, ajta típua'aj a'táj tyi'táj muá'a'ri' ti muéetzij mua' a'rij, capáj ca'nyéjrij jin jahuaviiraj tí'ij muaatátuiire'en. ³¹ Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj hua' jimi huárinyij, je'ej siaj mua'aj tyá'xie've' mej mij a'yan jamuáa'uurej.

³² 'Típua'aj mua'aj a'íjma siana'aj xie've'ej i maj majta já'muaxie've', ¿tyi'tanyí jin tyámua' siaricij siaj sij tyu'tyámue'tin i Dios jimi? Caxu tyi'táj, ji'nye i maj jéehua á'ítzeere' i Dios jimi a'íi mu majta hua'xie've' a'íjma i maj hua'xie've'. ³³ Ajta típua'aj tyámua' setyityetyúucha'íj a'íjma jimi i maj tyámua' tyityetyúucha'íj ja'mua jimi, ¿tyi'tanyí jin je'ej

tyajamuaatyáhuüre'sij? A'íi mu majta a'yan tyityetyúucha'ij i maj jéehua á'itzeere' i Dios jimi. ³⁴ Ajta tipua'aj tyi'tíj siahuo'tanyíjtye' a'íjma i siaj a'yan tyihuá'cho've' mej mij majta tyi'tíj jamuaata'an, ¿tyi'tanyí jin tyámua' siaricij? A'íimaj i maj jéehua á'itzeere' i Dios jimi, a'íi mu majta tyúunyejtye' séecan jamuán a'yan metye'ejcho've'ej mej mij majta a'íimaj tyi'tíj huo'tá'an. ³⁵ A'yaa pu tyúuxie've' siaj mua'aj huo'xié've'en a'íjma i maj jamuájcha'íire', siajta tyámua' hua' jimi tyityetyúucha'íij, ajta tipua'aj tyi'tíj siahuo'tanyíjtye', caxu a'yan tye'ejchó've'ej mej mij majta a'íimaj tyi'tíj jamuaata'an. A'yaa xu mua'aj jéehua tya'ancuriáa'sij, siajta yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ju'un i Dios tajapuá ti já'sejre', i ti ajta tyámua' huojomua'raj a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij. ³⁶ Siata'aj hua'ancu'vajxi'in i tye'ítyee, a'yájna ti'ij ajta i ja'muavástara' tyihua'cu'vej.

Tyaj quee huá'xijtye'ej i séecan
(Mt. 7:1-5)

³⁷ 'Caxu huá'xijtye'ej i séecan, ti'ij quee i Dios ajta mua'ajmaj jamo'xijtye'en. Caxu puéjtzij hua'tá'care'en i séecan, ti'ij quee Dios ajta mua'ajmaj puéjtzij jamuaata'an. Setyihuo'tú'uunyi', aj pu'ij i Dios ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj. ³⁸ Siata'aj tyihuo'tá'an i séecan, aj pu'ij ajta i Dios mua'ajmaj tyajamuaatá'sij. A'yaa pu tyajamuaatá'sij ti'ij tyámua' jo'rio'uurej ajta jaatóoriaxi'ij ti'ij tyámua' naa tya'vá'jistixi'in. A'chu siaj mua'aj tyu'tapu'éjve'sij, a'yaa pu cha'taj i Dios mua'ajmaj tyajamuaatapu'éjve'sij.

³⁹ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij huo'té'exaa a'yaa pu tijin:

—¿Nyi je'ej tyíi'rij ti síj ti arácun já'anvi'tij i séej ti ajta arácun? ¿Nyi mequee néijmi'i atyávatzij jo'tij ja'tyácun? ⁴⁰ Capu a'íjna jéetze' juxie've' i ti tyúumua'tyej quee a'íjna i ti tyá'mua'tyej, ajta ti'ij ja'antyíci'tyij i ti tyúumua'tyej, aj pu xaa a'yan éenye'ej ja'mej ti'ij a'íjna i ti tyá'mua'tyej.

⁴¹ '¿Ji'nye een jime' petyaráasej a'íjci i a'ihuáara' i ti cí na'aj tyo'tyá'itzee i Dios jimi, pajta muáaj pequee asíj aséej i paj jin jéehua á'itzeere' i Dios jimi? ⁴² Ajta tipua'aj pequee jaséjraj i paj jin jéehua á'itzeere' i Dios jimi, ¿ji'nye pej pij a'yan tyé'ixaatye' a'ihuáara' yee: Nye'ihuáara' nyiche' muaatáhuüre'en i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi? Muáaj paj quee ma' úmua'rej, anaquéej paj asíj hua'séeran i paj jin ootyá'itzeerej i Dios jimi, aj pej pij tyámua' naa tyé'sejran pej pij jaatáhuüre'en a'ihuáara' i ti cí na'aj tyo'tyá'itzee i Dios jimi.

A'íjci i táque'ra' tu jin jamua'reeren tyi'tíj ti ciyáara' pu'éen
(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ 'Capu je'ej tyíi'rij ti i ciyéj ti jí'ren je'ej pua'aj eenye' huatatáca'an, capu ajta i'rij ti i ciyéj ti quee jí're'en naa eenye' huatatáca'an. ⁴⁴ A'íj tu jin i táque'ra' jamua'reeren tyi'tíj ti ciyáara' pu'éen, catu xápua' táque' juuran i ciyéj jitze ti tyétzicare', catu tyajta úuvaj táque'ra' antájuuraj i tzijque'rixa' jitze. ⁴⁵ A'íjna i a'tíj ti tyámua' tyi'tyevij, tyámua' pu ajta tyi'xaj, ji'nye tzajta' pu séejre' i ti naa een, ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyevij, a'íi pu ajta je'ej pua'aj tyi'xaj, ji'nye a'íi pu tzajta' séejre' i ti je'ej pua'aj een. Ji'nye tyi'tíj ti tzajta' séejre' i tyévíj a'íj pu huataxájta i tyénra'ra'.

I ch'i'ij ti tyámua' tyá'ajtaavijhuaca' ajta i síj ti quee tyámua' tyá'ajtaavijhuaca'
(Mt. 7:24-27)

⁴⁶ '¿Ji'nye siaj sij mua'aj a'yan tyí'nyeej tijin: "Tavástara', Tavástara'", siajta quee a'yan ricij je'ej nyaj tyajá'mua'ixaaty'e'? ⁴⁷ Nyáaj nu ja-muaaté'exaaty'e'sij je'ej ti huasé'rin a'ijna i ti nyéetzij jimi mujo've'mej ti'ij náanamuaaj, ajta je'en a'yan huárinyij je'ej nyaj tyí'xaj. ⁴⁸ A'yaa pu huasé'rin ti'ij a'ijna i a'tíj ti ch'i'ij ájtaahuaca', anaquéej pu'ij tyétye' imuáj ja'tacúunajraa, ti'quij ja'ajtaahuaca' i jáxu'uj a'ijci japua i ti atátaavijhuaca'. Matí'ij mij huatyéviyaca', ajta huatámui'yaca' i játya'naj, jitzán pu'ij ajtyá'aj i játya'naj i ch'i'ij jitze, ajta i ch'i'ij capu eetávej, ji'nye tyámua' pu naa tyá'ajtaavijhuaca'.

⁴⁹ Ajta a'ijna i ti nyanamuaaj, ajta quee a'yan ricij je'ej nyaj tyí'xaj, a'yaa pu huasé'rin ti'ij i a'tíj ti ajta ch'i'ij ájtaahuaca', ajta quee ja'ta'íicha'ajra'aj, ajta matí'ij huatyéviyaca' ajta je'en huatámui'yaca' i játya'naj, Tí'ij jitzán ajtyá'aj, aj pu'ij je'táriej ti'quij néijmi'i jo'riej.

7

Tí'ij Jesús tyáahuaj a'ijci i ti jahui're' i ti anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye'
(Mt. 8:5-13)

¹ Tí'ij i Jesús ja'antypuá'rij i ti tyihuo'ixaaj i tyeíttye, aj pu'ij jó'raa a'ájna a Capernaúm. ² A'áa pu síj já'chajca'aj i xantáaru' ti anxityej pua'mácan tyí'ijtya'ca'aj i xantáaru'uj, síj pu'ij tyí'cui'ca'aj i ti jimi tyí'huire', pu'ríj á'me'riajca'aj, ajta a'íin pué'eeny'e'ej i ti jéehua jaxie've'. ³ Tí'ij a'ijna i ti anxityej pua'mácan i xantáaru'uj tyí'ijtye' jáamua'reeri' je'ej ti tyi'tíj uuriajca'aj i Jesús, a'íi pu a'íjma huata'ítyaca' i huásij i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij uyo'tájeevej ti'ij tyáahuaty'e'en a'ijci i ti jimi tyí'huire'. ⁴ A'íi mu mij ajo're'nyej i Jesús jimi, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tye'tyéviytye' paj jaatáhuire'en a'ijci i ti anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye', ⁵ ji'nye a'íi pu néijmi'caa tyámua' tojo'mua'raj, a'íi pu ajta ja'ajtaahuaca' i tatyeyúuj.

⁶ Jesús pu'ij hua' jamuán jo'mej, ajta matí'ij avéjri' joojú'caj, a'íi pu i ti anxityej pua'mácan i xantáaru'uj tyí'ijtye' séecan huata'ítyaca', mej mij a'yan tyaaté'exaaty'e'en tijin:

—Nyavástara', capu a'yan tye'tyéviytye' paj utyájrutyey jó'nyaj ja'chej, ⁷ a'íj nu jin quee nyáaj ahuányaca'an nyej nyij muáhuoonyij. A'yaa papu'uj tyu'ta'íjtaj, aj pu a'ijna tyámua' rinyij i ti nye jimi tyí'huire'. ⁸ Ji'nye séecan mu majta nyéetzij tyí'ny'e'ijtye', nyajta nyáaj séecan nu nyijta tyí'ijtye'. Típua'aj séej a'yan nyetyu'ta'íjtye'en yee áricuj, a'íi pu a'yan rinyij, na'ríj séej a'yan nyetyu'té'exaaty'e'en yee mujo'té'yi'ij, a'íi pu mu jo'va'ma'aj ja'mej, ajta típua'aj tyi'tíj nyaata'íjtye'en a'yaa pu ajta rinyij.

⁹ Tí'ij i Jesús a'yan tyáanamuaajri' tyámua' pu naa tyo'tóomua'aj a'ijci jimi, aj pu'ij huo'séerajra'aj i tyeíttye i maj jamuán huajú'ca'aj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' nyaj quee a'ájna a Israel a'tíj huátyoj ti a'yan cha'tána'aj tyá'tzaahuaty'e' tí'ij a'ijna i xantáaru'.

¹⁰ Majta a'íimaj i maj huata'ítyi'huaca', mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'íjna i xantáaru', aj mu mij jáatyoj a'íjci i ti jimi tyí'huüre' ajta arí tyámua' éenye'ej.

Jesús pu jaatájuurityej i yójra' a'íjci i íitaj ti jusíjtaca'aj

¹¹ Aj pu'ij té'ej Jesús a'áa jo'mej chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Naín. Majta mu ujó'ju' a'íimaj i maj jamuán huacáj, majta jéehua séecan i tyeítsee hua' jamuán. ¹² Mu'ríj avéjri' joojú'ca'aj i chájta'naj jitze, mati'ij séecan antyinájchaca' maj mui'chíj huáchuisima'aj, a'íjna i mui'chíj yójra' pu pué'eenye'ej i íitaj ti jusíjtaca'aj, ajta a'íj na'aj tyi'yójca'aj yaáatan. Jéehua mu majta i tyeítsee jamuán huajú'ca'aj. ¹³ Tí'ij Jesús tyááséj, jéehua pu huatóoxaamujri i íitaj jimi, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Capáj ayiinyaj.

¹⁴ Aj pu'ij ajtyáxiiriaca', ti'quij ja'ajtamuáriej i ciyéj ti japuan áan jo'o'jca'tyiij a'íjna i ti huamuí', majta a'íimaj i maj jáachuisima'aj a'íi mu óohuixij. Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa i mui'chij tijin:

—Muáaj tyamuéej, muéetzij nu a'yan tyí'mua'ixaatye' tijin ájchesij.

¹⁵ Aj pu'ij a'íjna i ti arí huámui'ijcaa ooyíxij ajta huatyóochej ti tyu'taxáj, Jesús pu'ij jaatátuiirej i náanajra'. ¹⁶ Mati'ij a'yan tyeeséj, néijmi'i mu tyu'tátziin majta huatyóohuij maj tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—Síij ti va'cán jin tyi'tyéjvee pu arí huataséjre ityájma jimi.

A'yaa mu majta tyí'xajtaca'aj tijin:

—Dios pu arí mujo've'mej ti'ij huo'tyáhuüre'en i jutyéityeristyamua'.

¹⁷ Néijmi'que' mu jáamua'reeri' je'ej ti tyi'táj huáruuj a'íjna i Jesús, ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Judea.

Tí'ij Juan séecan huata'ítyaca' i Jesús jimi

(Mt. 11:2-19)

¹⁸ Ajta i Juan néijmi'i pu a'íjna tyú'namuajri', ji'nye a'íimaj mu a'yan tyaaté'exaa i maj jamuán huacáj. Aj pu'ij hua'puácaa huatajé i maj jamuán huacáj, ¹⁹ ti'quij huo'ta'ítyaca' i tavástara' jimi, mej mij jaata'íhuo' tipua'aj a'íin pué'eenye' i ti a'yan uvé'nyesij nusu juxie've' maj séej huacho've'en.

²⁰ Aj mu mij a'íimaj a'áa je're'nyej i Juan ti huojota'ítyaca' a'íjci jimi i Jesús, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i Juan i ti tyí'tyai'raaca, a'íi pu tojo'ta'ítyaca' tyej tyij muaata'íhuo' tipua'aj muáaj a'íin papué'eenye' i ti maja've'mej, na'ríij juxie've' tyaj séej huacho've'en.

²¹ Ajta a'íjna i Jesús, a'íi pu mui'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj, ajta i maj juxaamuijri'ca'aj, ajta a'íjma i maj tyiyáaru' hua' tzajta' séjria'ca'aj, mui'caa pu ajta tyú'huaaj i maj aracúcu'nyijmee mej mij majtáhua'aj atanyéjnye'rej. ²² Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Séricuj siata'aj a'yan tyaaté'exaatye'en i Juan je'ej siaj seríj tyu'séj ajta je'ej siaj seríj tyú'namuajri'. A'yaa xu tyaaté'exaatye'en maj meríj atanyéjnye' i maj aracúcu'nyijma'caa, majta meríj huaci'ij i maj quee ráci'nyive'ej, majta i maj tyí'cucui' i atzáj jime', mu'ríj majta huarúj, majta meríj iityanamúarajmee i maj nácxie'ejma'caa, mu'ríj majta huatájuuriaca' i maj meríj huácui'ijcaa, majta meríj jáanamuajri' i nyúucaria'ra' i Dios a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue'. ²³ Che'

huatóotyamua've'en a'íjna i tiquee a'náj jaatáxaahuataca' ti nye jimi tyá'tzaahuatye'.

²⁴ Matí'ij jo'c'íj a'íimaj i Juan ti huojota'ítyaca', Jesús pu huatyóochej ti tyihuó'mua'tyey i tyeítyee a'íjci jitze ma'can i Juan, a'yan tyihua'ixáaty'e'ej tíjin:

—¿Tyi'tanyí usio'tyéesej a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij? ¿Nyiquij huínyij xamue' usio'tyéesej ti áacaj jato'rej? ²⁵ Na'ríij sequée, ¿tyi'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyiquij a'tíj usio'tyéesej ti naa eenye' tyi'tyéechan? Mua'aj xu jamua'reej tíjin a'íimaj i maj jí'r'é'nye' tyí'chaan, ti ajta tyihua'ránajchi néjmi'i i ti tyá'najchij, a'áa mu ja'chej jo'maj i maj va'cán jin tyityatatyí ja'chej. ²⁶ Arí tipua'aj sequée a'yan huaríj, ¿tyi'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyiquij séej i ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj? A'yaa pu xaa nyu'uj tyí'ja'yájna, ajta síj i a'íin pu'éen ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee quee síj ti Dios jitze ma'can tyí'xaj. ²⁷ Juan pu a'íin pu'éen i ti ja'xaj i yu'xarij jitze i ti a'yan tíjin:

Nyáaj nu séej anaquéej huata'ítyij ti huataséjre'sij pequee muáaj, a'íi pu tyámua' huá'uurej i tyeítyee mej mij muéetzij muáanamuaj.

²⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin hua' tzajta' i tyeítyee, capu a'tíj a'náj tye'entyájrapij tyi'tíj jime' ti jéetze' ve'éj quee i ti jin tyi'tyéjvee i Juan, ajta a'íjna i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Juan.

²⁹ Néjmi'i i maj jáanamujri' i Juan, majta a'íimaj i maj tyí'tyeyijve', a'íi mu huái'huaca' i Juan jimi, a'íj mu jin ja'rá'astej je'ej ti i Dios tyá'xie've'. ³⁰ majta a'íimaj i fariseos majta i maj tyihuá'mua'tyey i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', camu huái'huaca' i Juan jimi. ³¹ A'íj mu jin jaatyáxaahuataca' je'ej ti i Dios tyá'xie'va'ca'aj hua' jimi:

—¿Ji'nye nyetyihuo'taxaj i tyeítyee ijíj maj yan séejre'? ¿Ji'nye muasé'rin? ³² A'yaa mu huasé'rin mati'ij i tí'ríj maj a'áa ja'ajtyíj jo'maj tyajá'toj, a'íi mu mij a'yan tyihua'tají'vii i séecan tíjin: “Tyetyu'táci'sityej, siajta mua'aj caxu tyu'tyéenyej, tyajta tu taxamúuritye'ej tyu'táchuiicaca', siajta mua'aj caxu huóoyinyaca'.” ³³ Ji'nye tí'ij a'íjna i Juan yan uvé'nye, i tiquee tyí'cua'caria'aj ajta quee nahuáj ya'caa, mua'aj xu a'yan tyaataxájtaca' ti tyiyáaru' tzajta' séejre'. ³⁴ Ajta je'en a'íin uvé'nye i yójra' i Dios i ti tyí'cua'caa ajta jaya'caa i nahuáj, a'yaa xu sij tyaataxájtaca' tíjin ti huápu'i'ij tyí'cua'caa ajta jui'ive', ajta huá'jaahuatye' a'íimaj i maj tyí'tyeyijve', ajta a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. ³⁵ Ajta i Dios ti néjmi'i jin tyí'mua'reej a'íj pu jin séejre' je'ej ti tyí'muarie'.

Tí'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij ja'chej i Simón fariseo ti pu'éen

³⁶ Síj pu i fariseo jaatá'inyej a'íjci i Jesús ti jamuán tyú'cua'nyij, aj pu'ij Jesús jamuán jo'mej. Tí'ij i Jesús huatyequéecaj i méesaj jitze, ³⁷ aj pu'ij íiti' ti a'áa jo'tyávaaca'aj, ti jéehua je'ej pua'aj tyí'tyúucha'íica'aj i Dios jimi, a'íi pu jáamua'reeri' ti i Jesús a'áa tyajá'cua'ajcaa jo'tij i fariseo ja'chej, a'áa pu ja'rá'aj tyetyéj limeetara' huajáasima'aj ti tyí'tíj uhuámuaaca'aj ti naa tyaarie'ej. ³⁸ Tyoyínyisime'ej pu a véjri' huatyéechaxij jo'tij Jesús jo'tyájcay i méesaj jitze, aj pu'ij jujá'ra' jin ja'nájo'sixij a'íjci i Jesús. Ajta je'en jucipuáj jin ja'náhuatzi'raxij, ajta ja'náapui'tzej, tí'quij ja'náxiri'ri' a'íjci i ti naa tyaarie'ej. ³⁹ Ajta a'íjna i fariseo i ti Jesús huatá'inyej, tí'ij jaaséj je'ej ti ríjcaj a'íjna i íiti', a'yaa

pu tyi'riá'mua'aj tijin: "Típua'aj a'múu ji'réc'an jime' a'ñin pué'eenye' sáij ti Dios jitze ma'can tyi'xaxa'aj, a'múu pu jamua'réeriacaiche' tyi'tíj ti tyévira' pué'een a'mújna mu íiti', ji'nye íiti' pu pué'een ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij i Dios jimi." ⁴⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i fariseo tijin:

—Simón, tyi'tíj nu muaaté'exaatye'sij.

A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i fariseo tijin:

—Naaté'exaatye', Maeestro.

⁴¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Hua'puaj mu i tyétyacaa tyé'cha'íria'ca'aj a'íjci i a'tíj ti túmii huo'tanyéjtye. Sáij pu anxí anxityej tyé'cha'íria'ca'aj, ajta i sáij huá'puatyej japuan tamuáamuata' pu tyé'cha'íria'ca'aj, ⁴² ajta camu púooriajva'aj mej mij tyaaanáchitye'en, a'íjna i ti huo'tanyéjtye i túmii, a'ñi pu tyihuo'tú'uunyi'ri' a'íjma i maj hua'puaj. Ijijj naaté'exaatye', ¿a'tanyíj jéetze' jaxie'va'aj ja'mej a'ímaj i maj hua'puaj?

⁴³ Ajta a'íjna i Simón a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa pu tyinámiteeraste' tijin a'íjna i ti jéetze' tyé'cha'íria'ca'aj, ji'nye jéetze' pu a'íj tyu'tú'uunyi'ri'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Xá'pui' paj tyu'taxájtaca'.

⁴⁴ Aj pu'ij ja'raséera'j a'íjci i íitaj ti'ij ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Simón tijin:

—¿Nyi péesej a'íjci i íitaj? Nyáaj nu utyájrurij íiyu'uj a'chi'táj, capáj jájtyij naatá' nyej nyij anányajo'sixi'ín, ajta a'mújna mu íiti', a'múu pu na'nájo'sixij jujá'ra' jime', ajta jucipuáj jin na'náhuatzí'raxij.

⁴⁵ Capáj ni'tyapu'tze' panaatatyójtje, ajta a'mújna mu íiti', ti'ij na'aj tyi'tyájrurij a'chi'táj, capu eexúj jaatapuá'citaca' ti na'náapu'tzii i nya' íicaj jitze. ⁴⁶ Capáj tyinavá'huaaj i nyamu'utze', ajta a'mújna mu íiti' a'múu pu na'náxiri'ri' i nya' íicaj jitze a'íjci i ti naa tyaarie'ej. ⁴⁷ A'íj nu jin a'yan tyi'mua'ixaatye' ti Dios arí néijmi'i jin tyaatú'uunyi'ri' i ti jin ootyá'itzee jimi, ji'nye jéehua pu naataxié'vej, ajta a'íjci i maj cñ mana'aj tyaatú'uunyi'ri' cñ pu'uj ajta tyihua'xié've'ej ja'mej a'ímaj i maj tyaatú'uunyi'ri'.

⁴⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i íitaj tijin:

—Nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

⁴⁹ Majta a'ímaj i séecan i maj majta huatá'inyilhuaca', a'ñi mu huatyóohuij maj a'yan tyi'huó'ihuo' tijin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna ti'ij a'íjna jin antyúumua'reej ti'ij tyi-huo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi?

⁵⁰ Ajta i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i íitaj tijin:

—A'íj pu jin muáhuñ i paj jin tyá'antzaahua, áricuj axáahua j'ó'ra'.

8

A'ímaj i úucaa i maj jahu'íria'ca'aj a'íjci i Jesús

¹ Ti'ij a'yan tyu'ríj, Jesús pu a'áa jo'chá'canya'aj mui'caquéj i chájta'naj jitze, hua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios. A'ñi mu majta jamuán huajú'ca'aj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ² séecan mu majta úucaa jamuán huajú'ca'aj i Jesús ti tyihuo'huaa i maj tyiyáaru'uj

hua' tzejta' séjria'ca'aj. A'íi pu síij a'íin pué'een a'íjna i Maríia, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Magdala ti já'ma'can, i maj jitzán iiráacij i tyiyáaru'uj i maj aráahua'puaj ará'asej, ³ a'íi pu ajta hua' jamuán huama'ca'aj a'íjna i Juana, i ti íra'ra' pué'een a'íjci i Cuza, i ti tyi'tyéjvee i Herodes jimi, ajta a'íjna i Susana, majtáhua'aj séecan maj majta huá'huúria'ca'aj tyi'tíj maj tyi'cha'íica'aj jime'.

A'íjna i a'tíj ti tyi'huastyaa
(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴ Mue'tíj mu i tyeítyee ja'ráacij i séej chájta'naj jitze majta séej, mej mij jaaséj a'íjci i Jesús, aj mu mij jéehua tyúusiij i tyeítyee. Aj pu'ij Jesús a'yan tyihua'ajmuá'tyej séej nyúucarij jime' a'yan tijin:

⁵ —A'tíj ti tyi'huastee pu a'áa jo'mej jo'tíj tyajá'huaste'. Ajta ti'ij tyi'huástya'caj, séecan pu i ímue'rij juyéj jitze huavatzíjraa, mati'ij mij i tyeítyee japuan huahuúistíraa, majta i pína'see mu jaaré'je'puj. ⁶ Ajta séecan i ímue'rij a'áa pu jo'vatzíjraa i tyetyéj tzejta', ajta ti'ij ajnyáxi aj pu'ij huariá'taj i xicáj jime', j'i'nye capu huaréenajyi'caa. ⁷ Ajta séecan i ímue'rij tzícare'ej pu tzejta' huavatzíjraa, aj pu'ij i tzícare'ej huahuásej jamuán i ímue'rij, capu jaata' ti'ij ajnyáxi'in i ímue'rij. ⁸ Ajta séecan i ímue'rij, a'áa pu jo'vatzíjraa jo'tíj jo'jí're'en i chuej, néijmi'i pu ajnyéj, ti'quij huáciiriaca', a'yaa pu jéetze' tye'rájraa quee i ti jaahuástej.

A'yaa pu tyihuo'íxaaj i Jesús, aj pu'ij ajta a'yan tyihuo'té'exaa ca'nyíin jime' tijin:

—Mu siaj iityanamúaarajmee, tyámua' xu naa tyáanamuaaj.

Ji'nye ti'ij séej nyúucarij jin tyihua'mua'tyej
(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹ Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti jaataxájtaca'. ¹⁰ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Dios pu mua'ajmaj jamuaatá' siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij i ti ju'avaaj a'ájna jo'tíj a'íin tyejé'íjtaj, nyajta a'íijma i séecan a'yaa nu séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaatye'sij, mata'aj mij quee tyi'tíj huaséj tyij majta atanyéjnye'rij, ajta mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij i maj janamuaaj.

Jesús pu huá'íxaatye' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij
(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹ A'íjna i nyúucarij i nyaj jaataxájtaca' a'yaa pu huatóomua'aj tijin: A'íjna i ímue'rij, a'íi pu a'íin pué'een i nyúucaria'ra' i Dios, ¹² ajta a'íjna i ti huavatzíjraa i juyéj jitze, a'yaa pu een mati'ij a'íimaj i maj janamuaaj i nyúucaria'ra' i Dios, ajta je'en i tyiyáaru' mujo'va'ma'aj ja'mej a'íi pu'ij huári'raj i nyúucarij ti arí hua'tzejta' huatyá'ítzee, mej mij quee tyá'antzaahuatye'en, ajta ti'ij quee Dios hua' japua huatányuunyij. ¹³ Ajta a'íjna i ti tyetyéj tzejta' huavatzíjraa, a'yaa pu een mati'ij a'íimaj i maj jutyamua've'ej ja'ancuriáa' i nyúucaria'ra' i Dios, ajta camu jéehua tyé'viicue', a'tzúj mu á'tyeeren maj tyá'tzaahuatye', ajta ti'ijta atyojo're'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán jajpuéjtzij, camu tyo'táviicue'raj sulu jiyet'zín mu yo'huá'xij. ¹⁴ Ajta i ímue'rij ti tzícare'ej tzejta' huavatzíjraa, a'yaa pu een mati'ij i maj janamuaaj i nyúucarij, ajta a'íi pu huá'mue'tíj íiyan ti tyi'sejre' i cháanacaj japua, a'íjna i maj jéehua tyi'íjcha'íij, nusu i ti naa tyu'sé'rin, a'íj mu jin quee aróo'astee maj tyámua'

eenye' i Dios jimi. ¹⁵ Ajta a'íjna i ímue'rij ti a'áa jo'vatzájraa i chuéj japua jo'tij jo'jí're'en, a'í mu a'ín pué'een i maj tyámua' een i jutzájta', majta juxié'vi'ra' jin janamuaj majta a'yan ricij je'ej ti tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa mu mij jéehua tyu'tyáhuu'ire'sij i Dios jimi.

I nyúucarij ti jaxajta a'íjci i tiéj

(Mt. 4:21-25)

¹⁶ 'Capu a'tij ja'antyíiteeraj i tiéj ta'aj ij tyi'tij jin ja'vá'naj, nusu ti'ij utáatzij jityej ye'rájchetyij, sulu áan pu imuáj yo'ojchesij, mej mij atanyéjnye'rij i maj utyáru'pij. ¹⁷ A'yaa pu cha'tána'aj quee tyi'tij tyi'sejre' ti jusén jin avíitzi'huaj ja'mej, capu ajta jusén jin avíitzi'huaj ja'mej je'ej maj tyi'tij tyi'mua'reej i tyeítyee.

¹⁸ 'A'yaa pu'ij, tyámua' xu tyu'namuaj, ji'nye a'íjna i ti tyi'tij tyícha'ij, Dios pu jéetze' tyaata'sij, ajta a'íjna i ti quee tyi'tij tyícha'ij, Dios pu jáari'raj a'íjci i ti a'yan tyé'miteeraste' ti jájcha'ij.

I náanajra' majta i ihuáamua'mua' i Jesús

(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹ 'A'íjna i náanajra' i Jesús majta ihuáamua'mua', a'í mu aje're'nyej jo'tij a'ín jo'tyávaaca'aj, ajta capu huatá'riitariaca' maj ajtyáxi'rej a'íjci jimi, ji'nye jéehua mu i tyeítyee aja'tyúusiiria'ca'aj. ²⁰ A'tij pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Mapua'quéj mu jo'tyú'uu a' náanaj, majta a'ihuáamua', a'yaa mu tyá'xie've' maj muaaséj.

²¹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'ímaj i maj janamuaj i nyúucaria'ra' i Dios majta a'yan ricij je'ej ti i nyúucarij tyi'ijta, a'í mu a'ín pué'een i nyij náanaj majta i nye'ihuáamua'.

Ti'ij Jesús jaatyápua'rij i áacaj

(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²² Séej xicáara' jitze, Jesús pu atyájraa i báarcuj jitze majta a'ímaj jamuán i ti hua'antyíhuoj, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin:

—Tyiche' antáciinyej után jitze pujmua' i ti arájmuua japua.

Aj mu mij jo'cáj, ²³ móoche' mu jájtyij japua huaju'caj, ti'ij i Jesús huatácuj. Aj pu'ij ca'nyíin jin huatá'aacariaca', ajta jéehua atyáxi'rihua'aj i jájtyij i báarcuj jitze, mu'ríj tin ajo'cárutyisima'aj. ²⁴ Aj mu mij i maj jamuán huacíj jaajjeste a'íjci i Jesús, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, maestro, tu'ríj tin ajo'cárutyij.

Aj pu'ij i Jesús ájchej, ti'quij jaatá'ijmuejri' i áacaj ajta i japúutzarij ti tyúuta'hua'aj, ti'quij huatyápua'riaca', ajta naa hua'éenya'aj ja'raa. ²⁵ Aj pu'ij té'ej a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj jamuán huacíj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij quee tyá'tzaahuatye'?

Majta a'ímaj, jéehua mu tyi'tzi'nyca'aj majta je'ej tyi'tyóomuajtyajca'aj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna ti'ij tyihuá'íjtye' a'íjci i áacaj ajta i jájtyij, majta je'en ja'tzaahuatye'?

I a'tij Gadara ti já'ma'can ti tyiyáaru' tzajta' séejre'

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶ Mati'ij anticáj a'áa mu ja'rá'aj a'áa ti huataca'aj a Gadara, után jitze pujmua' ti já'sejre' a'ájna a Galillea. ²⁷ Ti'ij i Jesús eetáraj i báarcuj jitze, aj

pu'ij sñij ja'antinyinájchaca' i tyéviij ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj, a'ñi pu'ij ajtyáxiiriaca'. Pu'ríj á'tyeevi'ca'aj tiquee tyi'chajca'aj a'íjna i a'tíj, capu ajta chi'ij tzajta' chajca'aj, sulu a'áa pu já'chajca'aj jo'maj mu'i'chityee já'ava'tacaa. ²⁸ Ti'ij jaaséj a'íjci i Jesús, a'áa pu véjri' jimi tyítunutaca', a'yan tyi'jiihuaj tíjin:

—Capáj tyina'antiyú'nyi'ra'an nyéetziij, Jesús i paj yójra' pué'een i Dios tajapúa' ti já'sejre'. A'yaa nu tyi'muahuaviij, paj quee puéjtziij nyatá'care'en.

²⁹ A'yaa pu tyu'taxájtaca', ji'nye Jesús pu jaata'íj i tyiyáaru' ti iirájra'nyij i tyéviij jitze. Mue'tíj mu tzajta' séjria'ca'aj i tyiyáaru'uj a'íjci i a'tíj, majta i tyeítyee i maj a'áa já'chajca'aj, a'ñi mu ja'náji'quihua'aj muáca'ra'an jitze, majta icájra'an jitze cadéenaj jime', majta jaatyá'avaataj, ajta a'íjna i tyéviij, a'ñi pu jajtá'na'aj i cadéenaj, ajta ma'úrutyij jo'tíj quee ja' tyi'tíj.

³⁰ Jesús pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye pua'antypuaj?

A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i a'tíj tíjin:

—I tyaj séej ví'ra'aj ará'asej.

A'yaa pu tyu'taxájtaca', ji'nye jéehua mu i tyiyáaru'uj tzajta' séjria'ca'aj,

³¹ a'ñi mu mij i tyiyáaru'uj a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús tiquee huo'ta'ítyej jo'maj já'nami' i tyiyáaru'uj. ³² Majta a véjri' jéehua i tuíxuj jo'tyú'uuca'aj, a'áa mu tyojóohuiriaca'aj i jiríj jitze, a'ñi mu mij i tyiyáaru'uj a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti huo'tá'an mej mij tuíxuj tzajta' utyájrutyey, aj pu'ij Jesús huo'ta'. ³³ Mati'ij mij iirácij i tyéviij tzajta', majta je'en i tuíxuj tzajta' utyájrurij, majta a'íimaj i tuíxuj mu jo'huáchajraa, mati'ij mij ancáavatzij jo'tíj ja'ancátyee, aj mu mij jáata' atyáavatzij a'áa mu atyájcuii.

³⁴ Majta a'íimaj i maj hua'cha'íica'aj i tuíxuj, mati'ij jaaséj je'ej ti tyi'tíj huaríj, a'ñi mu jo'huáchajraa, mati'ij mij chájta' tyojo'taxájtaca', majta néijmi'que' jo'maj jo'cháatimee. ³⁵ Mati'ij mij i tyeítyee aje're'nyej mej mij jaaséj je'ej ti tyi'tíj huaríj. Mati'ij a'áa jo're'nyej jo'tíj i Jesús jo'tyávaaca'aj, a'áa mu yó'tyoo a'íjci i a'tíj i maj jitzán iirácij i tyiyáaru'uj, a'áa pu jo'tácatyíi ajta arí tyi'chajca'aj, capu che' jutimue'raca'aj, aj mu mij tyu'tátziin. ³⁶ Majta a'íimaj i maj jaaséj, a'ñi mu huo'té'exaa i tyeítyee je'ej ti i Jesús tyáahuaj a'íjci i a'tíj tyiyáaru'uj maj tzajta' séjria'ca'aj. ³⁷ Mati'ij mij néijmi' i tyeítyee i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Gadara, a'ñi mu jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti jó'ra'nyij, ji'nye jéehua mu tyu'tátziin. A'íj pu jin Jesús atyájraa i báarcuj jitze, ti'quij jó'raa. ³⁸ Ajta a'íjna i a'tíj i maj tyiyáaru'uj tzajta' iirácij, jéehua pu jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti jaatá'an ti jamuán jó'ra'nyij, ajta i Jesús a'yaa pu tyaata'íj ti a'áa jo'tyá'itzeere'en, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

³⁹ —Huariá'ra' jo'paj ja'chej, pej pij néijmi'i huo'té'exaatye'en je'ej ti i Dios tyú'ruuj a jimi.

Aj pu'ij jó'raa a'íjna i a'tíj, ti'quij néijmi'que' i chájta' huo'té'exaa je'ej ti tyi'tíj huáruuj jimi a'íjna i Jesús.

A'íjna i úti' ti tyi'cui' ajta i yójra' a'íjci i Jairo
(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Ti'ij i Jesús huariá'raa után jitze pujmua', tyámua' mu naa i tyeítyee tyetyéej muutyámua'va'aj, ji'nye néijmi'i mu jacho'va'ca'aj. ⁴¹ Aj pu'ij

síj aje're'nyej ti a'yan ántyapua j tijn Jairo, a'í pu a'ín pué'een i ti tyí'ijtaca'aj u tyeýúuj tzejta'. A'í pu'ij Jesús jimi tyítunutaca', ajta a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti a'áa jo're'nyej jo'tij ja'chej, ⁴² ji'nye séej pu'uj tyiyójca'aj íitacan, ti a'yan tyéejcha'íica'aj a'chu tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj, ajta arí á'me'riajca'aj.

Ti'ij ooj i Jesús ajooma'caj, jéehua mu i tyeítyee jimi ajtyáxiiriaca', tyámua' mu tyiyóotajchaca'aj. ⁴³ Ajta hua' tzejta' i tyeítyee íiti' pu a'áa jo'tyávaaca'aj ti arí tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti tyí'cui' a'íjci jime' ti anányinyica'aj i xúure'ej, ajta arí néijmi'i jin tyaja'huóorieeca'aj a'íjci jime' ti huó'íjtaca' a'íjma jimi i maj tyí'hua'taca, ajta capu a'tij jaayí'tihua'aj ti tyáahuaaty'e'en. ⁴⁴ Ti'quij a'íjna i íiti' huárita' ajo're'nyej a'íjci i Jesús, aj pu'ij ja'ajtamuariej i máancajra'an jitze, ti'ij a'yan huaríj aj pu'ij huatyápua'riaca' i ti anányinyica'aj i xúure'ej.

⁴⁵ Ti'quij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿A'tanyíj na'ajtamuariej?

Ajta capu a'tij jaxajtaca'aj ti ja'ajtamuariej, Pedro pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—Maeestro, jéehua mu i tyeítyee a jitze ajtyáxiiriaca' majta óotajche.

⁴⁶ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijn:

—A'tij pu na'ajtamuariej, ji'nye nyáaj nu jáamua'reeri' ti'ij nya-muarie'ri'ra' iirájraa.

⁴⁷ Ajta a'íjna i íiti', a'í pu jáamua'reeri' ti quee i'riitaca'aj ti hu-atyó'avaaj, aj pu'ij aje're'nyej juviváaj, ti'quij tyítunutaca' jimi i Jesús. A'yaa pu'ij néijmi'i tyu'taxájtaca' je'ej ti een jime' tya'ajtamuariej, ajta je'ej ti'ij tyu'rúj. ⁴⁸ Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Nyiyóoj, papu'ríj huarúj a'íjci jime' paj tyá'antzaahuaj. Áricuj jó'ra' axáahuaj.

⁴⁹ Óoche' pu tyi'xáatacaj a'íjna i Jesús, ti'ij síj aje're'nyej ti hua' jitze ajtyáma'can i maj a'áa ja'chej i Jairo jamuán, a'íjna i ti tyí'ijta i tyeýúuj tzejta', a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijn:

—Pu'ríj huamuí' a'yóoj, capáj che' tye'entyiú'nyi'ra'an mu maeestro.

⁵⁰ Ajta i Jesús ti'ij a'yan tyáanamujri' a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Jairo tijn:

—Capáj tyí'tziinye'ej, petyá'antzaahuaty'e'en papu'uj, tyámua' pu rinyij a'yóoj.

⁵¹ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij i Jairo ja'chej, capu huo'ta' i tyeítyee maj a'úun jo'tyájrutyey u chí'táj, a'íjma pu'uj huatá' i Pedro, ajta i Juan, ajta a'íjci i Santiago, ajta a'íjma i huásimua'mua' i ti huamuí'. ⁵² Néijmi'i mu i tyeítyee juyiinyaca'aj majta juxaamuíjritya'ca'aj, ajta a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyihuo'te'exaa jijn:

—Caxu juyiinyaj, capu muí'chij, sulu tyácusij pu'uj.

⁵³ Néijmi'i mu jaatya'atzájraa, ji'nye máamua'reeriaca'aj tijn huamuí'.

⁵⁴ Aj pu'ij i Jesús jajví' i muáca'ra'an jitze, ajta ca'nyíin jin a'yan tyaatajé tijn:

—Nyiyóoj ájchesij.

⁵⁵ Ti'quij a'ín huatájuuriaca', ajta je'en ájchej, ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'ta'íj i huásimua'mua' mej mij tyáacue'tyey. ⁵⁶ Jéehua mu

je'ej tyityo'tóomuajtyaca' i huásimua'mua', ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'tá'ijmuejri' maj quee a'tíj ixaatye'ej je'ej ti tyi'tíj huaríj.

9

Ti'ij Jesús hua're'ityixij i maj jamuán huacíf mej mij huo're'ixaatye'en i nyúcaría'ra' i Dios

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

¹ Jesús pu hua'ajsii a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta a'yan tyihuo'tá' mej mij huo'tamuáaritye'en i tyiyáaru'uj i maj tyeítýee tzajta' séejre', ajta maj tyihuó'huaatye'en i maj jin tyí'cucuí' i tyeítýee. ² A'yaa pu tyihuo'ta'ityaca' mej mij huo're'ixaatye'en i nyúcaría'ra' i Dios ajta mej mij tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucuí'. ³ A'yaa pu tyihuo'té'exaaíj tijn:

—Caxu tyi'tíj a'aj i siaj jin huatyóohuüre'en i juyéj jitze, ti'ij tyi'tíj tyáxu'uj, nusu áto'rij, na'ríj páan, ca' túmii, caxu siajta hua'puácaa tyí'choocaj i tyúusiicu'. ⁴ Jo'siaj ja'rá'iixaj a'tyán maj ja'chej a'áa xu jo'tyá'itzeere'en 'asta siana'aj quee jó'ciinyej a'ájna a chájta'. ⁵ Ajta ttipua'aj a'chájta' mequee já'muanamuajracuj, siata'aj iiráciinyej siajta jaatáca'tzij i juca'quéj ti'ij cáaxij i chuéj, a'íj mu jin jamua'reeren maj ootyá'itzee i Dios jimi.

⁶ Mati'ij mij a'íjmaíj jo'cíj néijmi'que' a'áa ti huataca'aj, mahua'ixáatye'ej i nyúcaría'ra' i Dios majta tyihua'huáatye'ej i maj tyí'cucuí'.

Ti'ij huamu' a'ájna i Juan i ti huá'iraca'aj i tyeítýee

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷ Ajta a'ájna i Herodes i ti tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj, a'íj pu néijmi'i tyú'namuajri' je'ej ti tyi'tíj rijcaa, capu ij jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyú'mua'tyij, ji'nye séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj ti i Juan huatájuuriaca', ⁸ majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj ti a'ín huataséjre i Elías, majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj ti siij a'ín pué'eenye'ej i ti ará'týeej Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj. ⁹ Ajta a'ájna i Herodes a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijn:

—Nyáaj nu tyu'ta'íjtaca' maj ji'ijvéjchej i mu'úura' i Juan. ¿A'tanyíj na'aj pué'een a'ájna i nyaj jéehua jin a'yan tyí'namuaj?

A'íj pu jin i Herodes tyi'tyasa'ca'aj ti'ij jaaséj a'íjci i Jesús.

Ti'ij Jesús tyihuo'cue'ej a'íjma i tyeítýee i maj anxí v'ra'aj ará'asej

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰ Mati'ij a'íjmaíj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej uvé'nyej, aj mu mij jaaté'exaa a'íjci i Jesús je'ej maj tyi'tíj huáruuj. Ti'quij jujíme' huojo'v'í'tij a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaíj tijn Betsaida. ¹¹ Ajta mati'ij i tyeítýee jáamua'reeri', a'áa mu jo're'nyej, aj pu'ij i Jesús huo'ta' maj ajo're'nyej, ajta huó'ixaaíj je'ej ti tyí'een a'ájna jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj ajta tyihuó'huaa i maj tyí'cucuí'ca'aj.

¹² Ti'ij huare'chúmua'risima'caíj, a'íjmaíj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej mu aje're'nyej i Jesús jimi, a'yaa mu tyaaté'exaa tijn:

—Pata'aj hua're'ityixi'in i tyeítýee, mej mij jo'cíxi'in jo'maj jo'cháatimee mej mij huóso'pe'en majta tyi'tíj huáhuoonyij i maj jáacua'nyij, ji'nye capu yajá'tyi'tíj a'yájna.

¹³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaíj tijn:

—Siata'aj mua'aj tyihuó'cue'tyej.

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'ij tu'uj tyi'cha'iiij anxí'vicaa i páan, tyajta hua'puácaa i hue'tyéé, na'ríij utyó'ju'un tyej tyij utyojo'vá'nanan cue'ráj mej mij néijmi'i tyú'cua'nyij i tyeítýee.

¹⁴ Ji'nye a'yaa mu i tyétyacaa ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj. Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j a'íjma i maj jamuán huacáj tijin:

—Miche' hua'ra'ej i tyeítýee huá'puatyey japuan tamuáamuata' mua'ra'ástima'aj méyee majta méyee.

¹⁵ Mati'ij mij a'yan huaríj je'ej ti tyihuo'té'exaa'j majta i tyeítýee néijmi'i mu huará'saca'. ¹⁶ Aj pu'ij Jesús ja'ancurái'puj i páan ajta i hue'tyéé, ti'quij jútye' jó'nyeeriacá', ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj pu'ij ja'antyitaaraxij i páan, ti'quij huo'rípu'uj a'íjma i maj jamuán huacáj, mej mij a'íjma'j huo'rípu'uy'e'en i tyeítýee. ¹⁷ Néijmi'i mu tyú'cuaa i tyeítýee majta tyámua' naa tyityaatajú'xaj, majta a'íjma'j i maj Jesús jamuán huacáj, a'íj mu jaariá'sii i páan ti avá'ítzee, tamuáamuata' japuan hua'puaj mu tya'vá'jistya'xij sicírij jitze a'íjci jime' i ti avá'ítzee.

Ti'ij i Pedro jaataxájtaca' ti i Jesús a'íin pué'een i Ciriistu'
(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸ A'náj pu i Jesús jusíij tyényuusime'ej, a'íj mu'uj jaséjracá'aj i maj jamuán huacáj, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye metyí'xaj i tyeítýee a'tanyíj nyaj pué'een nyáaj?

¹⁹ A'yaa mu a'íjma'j tyaaté'exaa tijin:

—Séecan mu a'yan tyi'xaj paj muáaj a'íin pué'een i Juan i ti huá'íiraca'aj, majta séecan a'yan tijin paj muáaj a'íin pué'een i Elías, majta séecan a'yan tijin síij pu huatájuuriaca' i maj ará'tyeej i Dios jitze ma'can tyi'xaxa'ta'aj.

²⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—Arí mua'aj, ¿ji'nye setyí'xaj a'tanyíj nyaj pué'een?

Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj a'íin pué'een i Ciriistu' i Dios ti ja'antyíhuoj.

Jesús pu jaataxájtaca' ti arí muí'nyij
(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30—9:1)

²¹ Ajta i Jesús a'yaa pu jéehua tyihuo'íjcaj maj quee a'tíj ixaatyey'ej a'tíj ti pué'een. ²² Ajta a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'íjna i yójra' i Dios jéehua pu jajpuéetzij ja'mej, majta a'íjma'j i huásij, majta i maj tyihuá'íjtye' i puaaríj, majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', néijmi'i mu a'íjma'j jaatyáxaahuataj. A'íj mu mij jaje'catan, ajta ti'ij huéecaj xicáj tyoomá'caj aj pu'ij huatájuuritaj.

²³ Aj pu'ij néijmi'caa a'yan tyu'té'exaa'j tijin:

—Típua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, a'yaa pu tyúuxie've' ti anaquéej majúurieenyij je'ej ti jusíij tyá'xie've', ajta je'en a'yan cha'taj na'aj tya'axié'vi'ra'aj ti'ij a'yan ajta tya'ajpuéetzij já'ra'nyij nyati'ij nyáaj. ²⁴ Ji'nye a'íjna i ti jaxie've' tíquee tyi'tíj je'ej jooriaj a'íj pu muí'nyij, ajta típua'aj a'tíj yó'rieenyij i ju júuricamej a'íjci jime' ti nyéetzij ná'astijre', a'íj pu jusén jin júurij ja'mej. ²⁵ ¿Ji'nye tyi'tíj tye'tyáhu'i'rii i a'tíj típua'aj néijmi'i tyu'mué'tin i ti ínyan tyi'sejre' i cháanacaj japua típua'aj yó'rieenyij i ju júuricamej? ²⁶ Típua'aj a'tíj jútyevi'ra'aj nyéetzij jimi, nusu jatyévi'ra'aj i nyenyúuca, nyáaj nu nyajta huatányetyevi'ra'astaj

a'ijci jimí a'ájna xicáara' jitze nyaj jitzán yava'cányesij, néijmi'i jin na'antyinyamua'réeriaj majta nyaj jamuán huaju'uj muá'ju'un i maj tajapuá tyí'huüre'. ²⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzaahuatyí'ra'aj jime', séecan i maj ya huatyu'uj camu jaxie'va'aj muá'ju'un maj huácu'nyij 'asta mana'aj quee jaaséeran tí'ij i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

Tí'ij i Jesús seequéj huóoruuj

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ A'chu arahuéecaj xicáj tyoomá'caj ti i Jesús a'yan tyu'xájtaca', aj pu'ij jiríj japua antyíraj tí'ij huatyényuunyij, ajta a'íj jo'ví'tíj i Pedro, ajta i Juan, ajta a'ijci i Santiago. ²⁹ Tí'ij ooj tyényuusime'ej, aj pu'ij seequéj huóoruuj i junyéerimij jitze, ajta i tyí'caanaria'ra' naa pu tyu'tyácueenariaca' ajta naa tyá'tátaave'ej, ³⁰ majta hua'puaj huataséjre i Jesús jamuán. A'íi mu a'íin pu'éenye'ej i Moisés ajta a'ájna i Elías, ³¹ huápu'i'ij mu naa huasé'rihua'aj, a'íj mu mij tyáxajtasime'ej je'ej ti tye'mej a'ijci jimí i Jesús a'ájna a Jerusalén. ³² Tyij ajta a'ájna i Pedro, majta i maj hua'puaj i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj jéehua macu'tzicuca'aj, a'íi mu atanyéjnye'rica'aj, majta je'en jaaséj a'ijci i ti jin i Jesús naa huasé'rin, majta hua'puácaa huaséj i tyétyacaa maj jamuán ajo'tyú'uuca'aj i Jesús. ³³ Mati'ij meríj jo'cányisima'caj a'íimaj i maj Jesús jamuán tyí'xajtaca'aj, Pedro pu a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Maestro, tyámua' pu naa tyaj a'yan huatyú'uucáj. Tyiche' huéicacaa tyú'taahuaj i ináamuaj, síij ti muéetzij mua' a'rij ja'mej, ajta síij Moisés ti ja'a'rij ja'mej, ajta síij Elías ti ja'a'rij ja'mej.

Ajta i Pedro capu je'ej já'miteerastya'ca'aj je'ej ti tyí'xajtaca'aj. ³⁴ Tí'ij ooj tyí'xáatacaj, aj pu'ij jéetirij hua' japua huataséjre, ajta tí'ij i jéetirij hue'cáanaj aj mu mij tyu'tátziin. ³⁵ Aj pu'ij i jéetirij tzajta' nyúucarij huatánamuajre ti a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'íi pu a'íin pu'éen i nyiyóoj i nyaj ja'antyíhuoj. Siata'aj jáanamuaj.

³⁶ Tí'ij i nyúucarij a'yan tyu'tánamuajrej, aj pu'ij jusíij ajo'tyaváaj ja'raa i Jesús. Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'íi mu ju'huatyá'itzee i jutzájta', camu a'tíj huaté'exaa je'ej maj tyi'tíj tyu'séj.

Jesús pu tyamuéej tyú'huaaj tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Yaa ariá'pua'aj, mati'ij acáacij i jiríj japua, jéehua mu i tyeítýee ja'antýinájchaca' i Jesús. ³⁸ Ajta síij pu hua' tzajta' i tyeítýee ca'nyíin jin a'yan tyaatajé tíjin:

—Maestro, jéehua nu a'yan tyí'muahuaviiij paj jaaséj i nyiyóoj, jí'nye a'íj nu'tuj caa tyí'ijyóoj, ³⁹ júuricamej ti je'ej pua'aj een pu jájviivi', a'íj pu jin iijri'huaj ajta jéehua huá'rurij jatá'caa, ajta je'en éejcúeemuxa'rij i jutýényij jitze. Jéehua pu je'ej pua'aj joorej capu jatá'caa ti juxáahuaj majo'cha'canye'en. ⁴⁰ Nyahuo'táhuaviiri' i maj a jamuán huací'ij maj jaatamuáritýee'en i ti tzajta' séejre', ajta camu pu jáaruuj.

⁴¹ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuatyé' siajta je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. ¿A'chunyéj juxie've' nyaj ja'mua jamuán yahuatyávaacaj nyej nyij ja'mua jime' óoviicue're'en? Maja've'vi'tíj a'yóoj.

⁴² Tí'ij ooj i tyamuéej ajooma'caj, aj pu'ij i tyiyáaru' je'táriej a chóota', ajta huá'rurij jaatá', ajta i Jesús pu jajtyá'xíj a'ijci i tyiyáaru', aj pu'ij

tyáahuaj a'íjci i tyamuéej, ajta je'en jaatátuii i yo'puáara'an. ⁴³ Néijmi'i mu tyámua' naa tyo'taséj a'íjci jime' ti i Dios jéehua tyámua' tyí'uuriajca'aj.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti muí'nyij
(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Mati'ij móoj néijmi'i je'ej tyojo'séeracaj a'íjci jime' je'ej ti Jesús huaríj, a'íi pu a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tijin.

⁴⁴ —Tyámua' xu naa tyáanamuaaj siajta quee yó'hua'nan, a'íjna i yójra' i Dios pu huatátuiiri'huaaj hua' jimi i tyeítyee.

⁴⁵ Ajta a'íimaj i maj jamuán huacíj, camu yo'itéej muá'raa je'ej ti tyihua'ixaatya'ca'aj, ji'nye capu eexúj huái'riitya'ca'aj mej mij néijmi'i jo'itéej muá'ra'nyij, majta mu tyí'tziinya'ca'aj maj jaata'íhuo' a'íjci i Jesús tí'ij tyámua' tyihuo'té'exaatye'en.

¿A'tanyij jéetze' juxie've'?
(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶ Aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacíj i Jesús huatyóohuij maj a'yan tyityahuóojeveej a'íjci jime' a'tíj ti jéetze' juxié'va'aj ja'mej.

⁴⁷ Tí'ij i Jesús jáamua'reeri' je'ej maj tyí'mua'ajcaa, aj pu'ij pá'ri'ij aja've'vi'tij, tí'quij avéjri' yo'tyéjchej, ⁴⁸ aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'tíj tina'aj ti tyámua' tyeetyéjeeveej a'íjci i pá'ri'ij nye jitze ma'can, a'íi pu ajta nyéetzij naataxié've'ej, ajta a'íjna i ti nyéetzij naataxié'vej, a'íj pu ajta huataxié'vej i ti unyojo'ta'ityaca'. A'yaa pu tyí'een, a'íjna i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee ja'mua jimi, a'íi pu a'íin pué'een i ti jéetze' juxie've'.

A'íjna i ti quee je'ej tojo'mua'raj a'íi pu tahuiire'
(Mr. 9:38-40)

⁴⁹ Juan pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, séej tu a'tíj ajo'séej ti a'nyúucaritze' hue'rámuarityahua'aj i tyiyáaru'uj i maj hua' tzejta' séejre' i tyeítyee, aj tu tyij jaatá'ijmiejri' tiquee a'yan rijcaj, ji'nye capu ityájma jitze ajtyáma'can.

⁵⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Caxu ja'ijmiejraj, ji'nye a'íjna i tiquee je'ej já'mua'uurej, a'íi pu já'muahuiire'.

Tí'ij Jesús hua'ajtyá'xij a'íjci i Santiago ajta a'íjci i Juan

⁵¹ Tí'ij arí tyi'vejri'tacaj a'ájna xicáara' ti jitzán i Jesús jo'méj u tajapúa, Jesús pu ca'nyíjra'aj huatóoa' tí'ij a'áa jó'me'en a Jerusalén. ⁵² Séecan pu huata'ityaca' mej mij anaquéej jó'ciinyej a'ájna a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Samaaria, mej mij a'áa tyámua' tyojó'uurej jo'tij ja'rá'iixaj, ⁵³ majta a'íimaj i maj Samaaria já'chajca'aj, camu jaataxié'vej, ji'nye máamua'reeriaca'aj tijin Jerusalén pu jó'yi'caaj. ⁵⁴ Tí'ij a'íjna i Santiago ajta i Juan, mati'ij a'íimaj jáamua'reeri', a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Tavástará', znyi páaxie've' tyaj a'yan tyu'ta'íjtaj tí'ij jútye' je'cáxire'en i tiéj tí'ij huó'cui'nyij néijmi'caa a'íjma?

⁵⁵ Aj pu'ij i Jesús pu ooré'nyeeriaca' ajta je'en hua'ajtyá'xij, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Caxu mua'aj jamua'reej tyi'tíj ti júuricama'ra' ca'nyíjra'aj jamuaatá' siaj sij a'yan tyu'taxáj. ⁵⁶ Ji'nye canu nyáaj a'íj jin mujo've'mej nyej nyij hua'antypuá'ritye'en i tyeítyee, sulu nyej nyij hua' japua huatányuunyij.

Aj mu mij jo'cáj, mati'ij mij séej chájta'naj jitze ja'rá'aj.

I maj jaxie'va'ca'aj maj Jesús jamuán huací'ca'an

(Mt. 8:19-22)

⁵⁷ Mati'ij móoj huaju'caj i juyéj jitze, síj pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Nyavástará', a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a jamuán jo'cha'canye'en jo'tij na'aj paj jooma'aj puá'mej.

⁵⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íimaj i arachuíjse, a'áa mu ja'chej jo'tij ja'tyásta'najmee, majta i pína'see a'íi mu tyúu'ito'rityee i ti tyu'uj jitze, ajta a'íjna i yójra' i Dios capu tyichí' jo'tij ja'huóoso'pe'en.

⁵⁹ Jesús pu séej a'yan tyu'té'exaaj tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Ajta a'íjna i a'tíj a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástará', naatá' nyaj yahuácatyij 'asta na'aj quee huámuí'nyij i táataj, nyej nyij ja'vá'naj, aj nu nyij ajamuán jo'chá'canya'aj na'mej.

⁶⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Miche' a'íimaj i muí'chítyee hua'vá'naj i juxa'aj muí'chítyee, pajta muáaj áricuj pata'aj huo're'íxaatyee'en i nyúucaria'ra' i Dios.

⁶¹ Ajtáhua'aj pu síj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástará', nyáaj nu jaxie've' nyaj ajamuán jo'cha'canye'en, ajta naatá' nyej nyij anaquéej uja'tanyéj jó'nyej ja'chej nyej nyij huo'tatyójtje'en i nyetyeítyeristyamua'.

⁶² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i a'tíj ti huatyóochej ti'ij tyu'muárie'en, tipua'aj arí jé'ta' umá'caj ajta jaatáxaahuataj, capu tyi'tíj huíire' a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

10

Tí'ij Jesús hua're'ityixij a'íjima i maj huéecatyej japuan tamuáamuata' ará'asej

¹ Tí'ij a'yan mutyojo'ma'aj, tavástará' pu séecan ava'jajpuaxij huéecatyej japuan tamuáamuata' japuan hua'puaj mu ará'axcaa, a'íjima pu'ij huata'ítayaca' tyahua'puaj ma'can, mej mij anáatya'aj huaju'un, a'ájna jo'tij ja'chájta'najmee jo'tij a'íin jo're'nyesij.

² A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Jéehua mu i ti huá'itziitye' mej mij ujo'tyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, ajta camu muí'ij i maj a'íjna jin tyí'huíire' maj huo're'íxaatyee'en i nyúucaria'ra' i Dios. A'íj xu jin a'yan tyaatáhuavii i tavástará' ti'ij jéetze' huójo'ta'ityey i maj tyá'tzaahuatyee', mej mij néijmi'que' huo're'íxaatyee'en i tyeítyee i nyúucaria'ra' i Dios. ³ Séricuj mua'aj, a'yaa nu tyajamuata'ityij hua' tzajta' i tyeítyee, a'yaa xu sij huasé'rihua'aj xá'ju'un mati'ij cánya'xii hua' tzajta' i íira'vetyee. ⁴ Caxu túmii a'aj, caxu tyi'tíj a'aj i siaj jin huatyóohuíire'en caxu siajta áto'rij tyi'píij nusu tyúuca'quej, siajta quee a'tíj tyí'íxaatyee'ej i juyéj jitze. ⁵ Siatí'ij hua'chej ja'rá'astij, néijmi'caa xu anaquéecan huatatyójtje'en a'yan tijin: “Che' tyámua' tyí'eenye'

yajá'muachej." ⁶ Ajta tipua'aj tyámua' naa metyí'tyechej, hua' jimi pu huatyá'itzeere'ej i siaj jin huo'tatyójtjeje, na'ríj mequee, caxu mua'aj tyi'tíj jo'riésij. ⁷ A'áa xu jo'tyá'itzeere'en jo'siaj ja'rá'iixaj, siajta tyú'cua'nyij siajta huaye'en tyi'tíj maj jamuaatá'sij, ji'nye a'yaa pu tye'tyévijtye' maj tyaanájchitye'en a'íjci i ti tyí'muijhuacaa. Caxu ajó'juhua'nye' áyee siajta áyee i maj hua'chej jitze. ⁸ Siati'ij séej chájta'naj jitze tyi'tíj tyájrutyjeje, majta je'en tyámua' tyajamuaatyéjejeje, a'íj xu huácua'nyij tyi'tíj maj já'muacue'tyeje, ⁹ setyihuó'huaatyé' i maj tyi'cucui', siajta a'yan tyihuo'té'exaatye'en tijin: "Pu'ríj ja'mua jimi atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' jitze ti'ij Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj." ¹⁰ Ajta tipua'aj séej chájta'naj jitze sia'rá'astij jo'maj quee tyámua' tyajamojo'tyéjejeje, a'áa xu cáayeje jitze a'yan tyihuo'té'exaatye'en tijin: ¹¹ "A'ájna i chuéj ti muínyíj ti ajtávi'taxij i taca'quéj jitze, a'yaa ti ma'can i chájta', a'íj tu huatáca'tzij siaj sij jáamua'reej siaj jéehua ootyá'itzeereje i Dios jimi. Ajta a'yaa xu tyá'mua'reeriaj ti arí tya'rá'iixaj ja'mua jimi a'náj ti i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj." ¹² A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyé' tzaahuatyira'aj jime', a'ájna xicáara' jitze ti'ij i Dios yará'iixaj jéetze' mu a'íimaj i tyeítyee jajpuéetzij muá'ju'un mequee i maj Sodoma já'chajca'aj.

I tyeítyee maj quee tyá'tzaahuatyé'
(Mt. 11:20-24)

¹³ 'Siata'aj huatóxaamujritye'en mua'aj mu siaj Corazín ja'chej, siata'aj mua'aj mu siaj Betsaida ja'chej. Ji'nye tipua'aj a'yan náarinyijche' hua' jimi i maj Tiro jo'cháatimee na'ríj hua'tzajta' i maj Sidón jo'cháatimee, a'íi mu aami' tya'antzaahuatyé'nyijche' i Dios jimi, majta cha'mana'aj tyu'tyoochéetya'xi'nyijche' majta nasíj japua huara'sejeche' mej mij i tyeítyee jáamua'reej maj meríj tyá'antzaahuaj. ¹⁴ Ajta a'ájna xicáara' jitze mati'ij néijmi'i á'xijtyi'huan, jéetze' xu mua'aj jajpuéetzij xá'ju'un mequee a'íimaj i maj Tiro majta i maj Sidón ja'chej. ¹⁵ Siajta mua'aj mu siaj Capernaúm ja'chej, ¿nyi a'yan setyityóotzaahuatyé' ti i Dios jamua'vi'tin i jútye'? Capu xaa nyu'uj, sulu Dios pu a'áa jamojóohua'xij jo'tíj jéetze' ja'puejtzij.

¹⁶ 'A'ájna i a'tíj ti já'muanamuaj, a'íi pu ajta nyéetzij nyanamuaj, ajta a'ájna i tiquee jamua'tzaahuatyé', capu ajta nyéetzij ná'tzaahuatyé', ajta a'ájna i ti quee nyéetzij ná'tzaahuatyé', a'íj pu ajta quee á'tzaahuatyé' i ti nyojto'ta'ítyaca'.

Mati'ijta uvé'nyej i maj huéicatyey japuan tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

¹⁷ I maj huéicatyey japuan tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, jéehua mu jutyamua've'ej uvé'nyej, a'yaa mu tyu'xájtasime'ej tijin:

—Tavástara', majta mu i tyiyáaru'uj ta'rá'astej tyati'ij a'nyúucaritze' huo'tamuárij.

¹⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu jaaséej a'íjci i tyiyáaru' ti'ij uje'cájveje i jútye', a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij maj tyóona'axcava'ra'an. ¹⁹ Nyáaj nu jamuaatá' mej mij quee je'ej já'mua'uureje i cú'cu'see, majta i tyaxcáj. Nyajta jamuaatá' siaj sij huo'tyámue'tin néijmi'caa i maj jamuájcha'íire', mej mij quee je'ej jamuáa'uureje. ²⁰ Siajta caxu a'íjci jin jutyamua've'ej i maj jamua'rá'astej i

tyiyáaru'uj, sulu a'íj xu jin huatóotyamua've'en ti arí á'yu'si'ij u tajapúa je'ej siaj ántya'ruj.

A'íj pu'uj i yójra' jamua'reej a'tíj ti táatajra' pué'een
(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ A'ájna pu'ij i Jesús jéehua huatóotyamua'vej, ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' i júuricama'ra' i Dios jitze ma'can tijin:

—Jéehua nu tyí'muatyojtzi're', nyavástara', muáaj paj nyavástara', i paj tyí'ijta u tajapúa pajta iíyan i cháanacaj japua, ji'nye muáaj paj huo'taséjratyej a'nyúuca a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', pajta jaatyá'avaataca' a'íjma jimi i maj jéehua tyu'yí'tin, majta i maj jéehua tyúumua'tyej. Jee xaa nyu'uj nyavástara', ji'nye a'yaa pu tyimua'ránajchaca'.

²² Néijmi'i pu i nyavástara' tyinaatá'. Capu a'tíj jamua'reej a'tíj ti yójra' pué'een, sulu a'íj pu'uj jamua'reej i vástaria'ra', capu ajta a'tíj jamua'reej a'tíj ti vástaria'ra' pué'een, sulu a'íj pu'uj jamua'reej i ti yójra' pué'een, majta je'en a'íjma i ti i yójra' huo'taséjratye'sij juxié'vi'ra' jime'.

²³ Ti'quij huo'séerajraa a'íjma i maj jamuán huacíj, a'íjma pu'ij a'yan tyu'té'exaaj tijin:

—Miche' huatóotyamua've'en a'íjma i maj jaséj je'ej siaj mua'aj tyí'tíj seríj tyí'sej, ²⁴ ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' maj a'íjma i maj tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, majta i maj tyityatatyá'ca'aj rey jime', a'íj mi a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj jaaséj je'ej sij mua'aj tyí'sej, ajta camu a'yan tyeeséj, a'yaa mu majta tyá'xie'va'ca'aj maj jáanamuaaj je'ej siaj mua'aj tyí'namuaaj, ajta camu a'yan tyáanamuaajri'.

I a'tíj Samaaria ti já'ma'can ti tyámua' tyí'tyevij

²⁵ A'náj pu síj i ti tyí'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íj pu aje're'nyej ti'ij Jesús jamuán tyu'xáj, a'yaa pu tyí'tyesa'ca'aj ti'ij ja'antymué'tin, a'íj pu jin a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maestro, ¿tyi'tanyí juxie've' nyaj a'yan huárinyij ti'ij náaci'tyij nyej nyij júurij ná'ra'nyij jusén jime'?

²⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye tyé'yu'si' i yu'xarij jitze? ¿Tyi'tanyí puá'ijjve' i yu'xarij jitze?

²⁷ Aj pu'ij a'ájna i ti tyí'mua'taj i yu'xarij jitze a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Huaxie've' a' vástara' i ti Dios pué'een néijmi'i jime' a'xiéjnyu'caa, pajta néijmi'i jime' a'júuricamej, pajta néijmi'i jime' i paj jin uhuájca'nyej pajta i paj jin ma'úumua'rej, ajtáhua'aj pu síj séejre' ti a'yan tijin pata'aj a'yan cha'taj pana'aj tyá'xie've' i axa'aj tyéviij a'yájna patí'ij asíj tyíaxie've'.

²⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Xá'pu'i' paj tyaataxájtaca'. Típua'aj néijmi'i pua'rá'astej, aj paj júurij puá'mej jusén jime'.

²⁹ Ajta a'ájna i ti tyí'mua'taj, a'íj pu jaxie'va'ca'aj mej mij jáamua'reej i tyeítyee ti quee a'náj ootyá'ítzee i Dios jimi, a'íj pu jin a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tijin:

—¿A'tanyíj a'íj pué'een i nyaxa'aj tyéviij?

³⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'tíj pu Jerusalén ja'rájraa, a'áa pu joomá'caj a Jericó, matí'ij mij náhua'rij ja'antynájchaca', néijmi'i mu tyaanáhue'ri', majta tya'cáa'ri'ri'

i tyí'caanaria'ra', majta jaatyáavaxij, mati'ij mij jo'cáj, a'áa mu mij yo're'tyécaj a juyéj jitze ajta arí á'me'riaajca'aj. ³¹ Aj pu'ij sáij ajta a'áa jooma'ca'aj i juyéj jitze, puaaríj pu pué'eenye'ej a'ájna, ti'ij jaaséj ti á'me'riaajca'aj aa pu imuáj ja'tanyáaj i juyéj jitze ajta mu jo'mej.

³² Ajtáhua'aj pu sáij a'áa jooma'ca'aj a'íi pu pué'eenye'ej sáij ti Leví jitze ajtyáma'can, ti ajta tyí'huúria'ca'aj i hua' tyeyúuj tzajta', ti'ij a'áa jo're'neye'j jo'tij jo'riá'ca'aj i ti á'me'riaajca'aj, a'íi pu ajta jaaséj, a'yaa pu cha'taj na'aj huaríj a'áa pu imuáj ja'tanyáaj ajta mu jo'mej. ³³ Ajtáhua'aj pu sáij a'áa jooma'ca'aj i juyéj jitze a'íi pu pué'eenye' sáij ti séej chuéj japua já'ma'can ti a'yan tyaja'rajtyapua'aj tijin Samaaria, ti'ij jaaséj, a'íi pu'ij ja'ancu'vaxij.

³⁴ Ti'quij jimi ajtyáxiiriaca', aj pu'ij jacáajo'sij jo'tij tyajá'puejtyi'huaca'aj i aséityij jime' ajta i nahuáj, ajta jacá'ijcataca' jo'tij tyajá'puejtyi'huaca'aj, aj pu'ij ja'vá'raj ju púuru' japua, ti'ij ij yo'tij a'ájna jo'maj já'asacaa i maj puasaaruve', a'áa pu'ij tyámua' tyéecha'ij. ³⁵ Yaa ariá'pua'aj, a'ájna i ti Samaaria já'ma'can, a'íi pu hua'puácaa iita'í'puj i túmii, ajta jaata'í'pu'uj a'íjci i ti antyúumua'reej a'íjci jime' i chí'ij, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Pata'aj tyámua' tyéecha'íin, nyajta nyáaj nyati'ij uvé'nyej, aj nu muaatá'sij néijmi'i a'chu paj jaaxíjtye i paj jáacha'ij."

³⁶ A'yaa pu'ij, ¿a'tanyíj a'íimaj i maj huéecaj a'íin pué'een i ti tyámua' tyi'tyévistaj ja'raa a'íjci jimi i juxa'aj tyévíj i maj tyaanáhue'ri' i náhua'rij? ³⁷ Ajta a'ájna i ti tyi'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i ti ja'ancu'vaxij.

Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj pata'aj a'yan cha'taj pana'aj huárinyij.

Ti'ij Jesús a'áa jo're'neye'j jo'tij ja'chej i Marta ajta i Maríia

³⁸ Ajta a'ájna i Jesús, a'íi pu ooj huama'ca'aj, ti'quij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chajta', a'áa pu íiti' ti a'yan ántyapua'aj tijin Marta huo'tyéeej i juchi'táj.

³⁹ Séej pu a'ájna tyí'ihuaara'ca'aj íitacan, ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Maríia, a'íi pu'ij i Maríia a'áa véjri' jo'tayíxij i Jesús jimi ti'ij janamuaj je'ej ti tyí'xajta'ca'aj. ⁴⁰ Ajta a'ájna i Marta, capu je'ej jájtyoove'ej je'ej ti huárinyij, j'i'nye jéehua pu tyí'muarie'ca'aj ti'ij tyihuó'cue'tyej, aj pu'ij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', ¿nyiquee a jitze juxie've' ti nye'ihuáara' quee nyahuúria'aj nyej nyij nyasíj nyana'aj tyí'muarie'? Pata'aj jaaté'exaatye'en ti'ij naatáhuúire'.

⁴¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Marta, Marta, jéehua paj tyí'mua'tzej, pajta jéehua je'ej tyá'mua'tzej,

⁴² ajta sáij pu'uj juxie've' paj a'yan huárinyij. Maríia pu a'íj ava'huo'j i ti jéetze' jí're'en, capu ij a'táj jáa'ri'raj.

11

Ti'ij Jesús huo'mua'aj je'ej maj ye'ej tyityeetyenyuunyij

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

¹ Séej pu a'yan tyu'rij, a'áa pu i Jesús ja'tyényuusima'aj i Dios jimi, ti'ij ja'antyipuá'rij ti tyényuusij, sáij pu i maj jamuán huacáj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', táamua'tyey tyaj huatyényuunyij i Dios jimi, a'yájna tí'ij i Juan tyihuo'muá'tyey a'íjma i maj jamuán huací'ca'aj.

² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siatí'ij huatyényuunyij, a'yaa xu tyu'taxáj tijin:

Tavástara', che' tyámua' eenye' i paj jin ántyapuaj.

Che' mujo've'me'en i paj jin néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

³ Tyitaatá' i ti tyí'cue'ri' i ti a'náj tina'aj tajitzé tyúuxie've'.

⁴ Tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee a'jimi, jí'nye ityáj tu tyajta tyihuo'tú'uunyi'ri' néijmi'caa a'íjma i maj ityájma jimi ootyá'itzee.

Capáj tyi'tá'care'en ti i tyiyáaru' ca'nyíjra'aj tatá'care'en tyey tyij je'e'j pua'aj huárinyij.

⁵ Aj pu'ij ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tyiche' a'yan tyaaataxáj yee mua'aj xu séej tyi' amiíncuj, ajta je'en a'tzáaj jé'ta' tíca' a'áa jo're'nyej jo'tij ja'chej i amiíncura' tí'ij ij a'yan tyaaaté'exaa tijin: “Nya' amiíncuj, huéicacaa naatanyíjtye' i páan, ⁶ jí'nye oochán pu uvé'nyej sáij i nya' amiíncuj ti mu' ja'tamá'ca'aj, nyajta nyáaj, canu tyi'táj tyícha'ij i nyaj jáacue'tyey.” ⁷ Tí'quij a'ájna i ti lírájcaj capu a'yan tyu'tányuusij yee: “Capáj nya'itziitya'aj, pu'ríj eetyánami' i puéertaj, majta i tí'ríj mu'ríj huaje'ej, nyajta nyáaj nu'ríj nyajta huaca'aj, capu che' i'ríj nyaj ájchenyij nyey nyij tyi'táj muaa'tá'an.” ⁸ A'yaa nu tyajámua'ixaatyé', capu a'ájna jin ájchesij tí'ij tyi'táj jaatá' a'íjci jime' tí amiíncura' pué'een, sulu a'íj jin pu ájchesij tí'ij quee ja'itziitya'aj i amiíncura', aj pu'ij jaatá'sij, a'chu ti tyi'táj jaatáhuaviiraj. ⁹ A'íj nu jin a'yan tyajámua'ixaatyé' tijin: Tyi'táj siaj huatáhuoosij, Dios pu jamuaatá'sij, ajta tyi'táj siaj huoo a'íj xu jimi jatyoonyij, setye'ejtyáto'sixi' jo'tij ja'puertaj, aj pu'ij i Dios tyajamua'antácuunye'sij. ¹⁰ Jí'nye típua'aj a'táj tyi'táj jahuaviiraj, a'íj pu ja'ancuriáa'sij, ajta i ti tyi'táj huoo, a'íj pu jatyoonyij, ajta i ti tye'ejtyáto'sixi'in jo'tij ja'puertaj, Dios pu tyo'antácuunye'sij.

¹¹ ¿Nyiquij mua'aj a'yan xáarinyij mu siaj huayóojmua', típua'aj a'yóoj hue'ej muahuaviiraj, nyiquij cú'cu'uj paatapíjtye'sij, ¹² nusu tyáxcáj paatáchuiitye'sij típua'aj to'oj muahuaviiraj? ¹³ A'yaa xu mua'aj tyij siajta je'e'j pua'aj een i jutzájta', siámua'reej siaj tyi'táj huo'tá'an i juyójmua' tí jí're'en, ajta a'ájna i ja'muavástara' i ti tajapúa' já'sejre', a'íj pu jéetze' jaayí'tin tí'ij huo'tá'an i júuricama'ra' i Dios a'íjma i maj jaatáhuaviiraj.

Mati'ij i Jesús tyi'táj jitzán ujpuá'rij
(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)

¹⁴ Jesús pu tyiyáaru'uj huatamuárij ti tyévi'j tzejta' séjria'ca'aj, ajta a'ájna i tyiyáaru' capu jatá'caria'aj ti i tyévi'j tyu'taxáj, tí'ij Jesús jaatamuári'j, aj pu'ij huatái'riitariaca' ti tyu'taxáj i tyévi'j. Majta a'íjma'j i tyéityee a'íj mu jin je'e'j tyo'taséj, ¹⁵ majta séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'ájna i Beelzebú i ti tyihua'íjtye' i tyiyáaru'uj, a'íj pu ca'nyíjra'aj jatá'caa a'mújci'j mu Jesús tí'ij huo'tamuári'tyey'en i tyiyáaru'uj.

¹⁶ Majta séecan a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj tyi'táj jin ja'antymué'tin i Jesús, a'íj mu jin jaatáhuaviiri' tí tyi'táj huo'taséjratyey'en mej mij a'íjci jin jáamua'reej tí tajapúa' já'ma'can. ¹⁷ Ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj je'e'j maj tyi'mua'ajcaa, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mati'ij mana'aj i maj séej i chuéj japua tyí'ijta, tipua'aj jé'ta' muáaciñyej, aj mu mij huatóonyo'si'tye'ej, mati'ij mij jujímua'aj antyúupua'ritye'sij, ajta je'en a'yan cha'taj i tyihúa'chi'ij tyu'tyú'uunyi'huaj. ¹⁸ A'yaa pu'ij ajta tyí'een i tyiyáaru' jimi, tipua'aj jé'ta' muáaciñyej, çji'nye tyí'rij tí'ij á'tyeevi'in i maj jin antyúumua'reej? A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' a'ijci jime' siaj mua'aj a'yan tyí'nyaxaj yee nyaj Beelzebú jitze arányaca'nyej nyej nyij huo'tamuáaritye'en i tyiyáaru'uj, ¹⁹ ajta tipua'aj a'yan tyí'eenye', ça'tanyij jitze mua'róoca'nyej mej mij huo'tamuáaritye'en i tyiyáaru'uj a'íimaj i maj ja'mua jamuán huaci'ij? A'íi mu mij a'yan tyajamuaataxájta siaj mua'aj siajta ootyá'itzee. ²⁰ Ji'nye tipua'aj i júuricama'ra' i Dios jitze na'rányaca'nyej nyej nyij huo'tamuáaritye'en i tyiyáaru'uj, a'yaa pu huatóomua'aj ti ari a'ájna atyojo're'nyej ja'mua jimi a'náj ti i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

²¹ 'A'tij tu'huájca'nyej ti ajta tyámua' tyé'cha'ij i juchi'ij, néijmi'i i ti tyi'ráa' tyámua' pu naa tyí'cha'íiri'huaj. ²² Ajta tipua'aj sáij mujo've'me'en ti jéetze' uhuájca'nyej quee a'ájna, a'íi pu'ij jaatyámue'tij, ti'quij néijmi'i tyá'nahue'ran i ti tyí'ijcha'ij.

²³ 'A'íjna i ti quee nyahuíire', a'íi pu nyéjcha'íire', ajta i tiquee tyeítyee tyísiire'ej nye jimi, a'íi pu huojo'cuí'naj.

I júuricamej ti je'ej pua'aj een ajtáhua'aj pu huariá'raa
(Mt. 12:43-45)

²⁴ 'Ajta a'yan tíjin:

—A'yaa pu ricij i xiéjnyu'carij ti je'ej pua'aj een, tí'ij iirájra'nyij séej tzajta' i tyévij, a'íi pu ajo'chá'canya'aj ja'mej tí'ij jáahuoonyij jo'tij ja'huóoso'pe'en, jo'tij jo'huáchiij. Ajta tí'ij quee jatyoove'en, a'yaa pu tyí'mua'tyij tíjin: "Nyiche' huaria'ra'nyij i nyichéj jó'nyaj ja'rájraa." ²⁵ Tí'ij uvé'nyen, a'yaa pu een a'ájna i a'tij, naa pu een i jutzájta', cuxáa maj moochán uhuaré'icho'taca', néijmi'i pu tyámua' tyí'een. ²⁶ Aj pu'ij a'ájna i xiéjnyu'carij séecan uja'rávi'tij i maj aráhua'puaj ará'asej, i maj majta jéetze' je'ej pua'aj een quee i sáij. Mati'ij mij néijmi'i utyarutyij i tyévij tzajta' mej mij a'úu ja'cháaj muá'ra'nyij. Ajta je'en jéetze' je'ej pua'aj éenye'ej ja'mej a'ájna i tyévij quee tí'ij aamí' éenye'ej.

I ti jiré'can jime' tyámua'vi'ra'aj

²⁷ Tí'ij Jesús ooj tyi'xáatacaj, sáij pu íiti' a'áa jo'tyávaaca'aj hua' tzajta' i tyeítyee. Aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' ca'nyíin jime' tíjin:

—Tyámua' pu tyaatá' a'ijci i íitaj i paj jitzán huanie'huaca', ajta muaxá'pueeri'.

²⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Jéetze' pu tyámua' tyihua'tá'caa a'íijma i maj janamua'j i Dios nyuucaa'j, majta ja'tzaahuatye'.

Tyeítyee mu jaxie'va'ca'aj maj tyi'tij huaséj ti huápu'i'ij juxie've'
(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹ Jéehua mu i tyeítyee móoche' ajtyáxiirisima'aj i Jesús jimi, ajta a'ájna, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Jéehua mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i tyeítyee íjij maj yan séejre', a'yaa mu tyá'xie've' nyaj tyi'tij huo'taséjratye'en ti huápu'i'ij juxie've'. Ajta

canu tyi'táj huo'taséjratye'sij, a'áj nu'uj huo'té'exaatye'ej je'ej ti tyáaruj i Jonás.

³⁰ 'Ji'nye a'íi pu i Jonás a'íin pu'éenye'ej i ti huápu'i'ij juxie've' i maj jaaséj i maj Nínive já'chajca'aj, a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj a'íin tyi'pu'éen i ti huápu'i'ij juxie've' mej mij jaaséj i'ijij maj huátýeeyee. ³¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'ájna xicáara' jitze ti jitzán Dios huá'xijtye'en i tyeítyee, a'ájna i ti aami' tyi'tyávaaca'aj reíinaj jime' yúutyej pujmua', a'íi pu a'áa jo'tyéechaxij ja'mua jamuán. A'íi pu ajta hua' jitze tyo'ojpuá'ritye'sij tyi'táj jime', ji'nye a'íi pu imuáj mujo've'mej ti'ij jáanamuj a'ájci i Salomón ti tyámua' metyóomua'riaajca'aj. Nyajta nyáaj, i nyaj yaa huatyéjve i tyeítyee tzajta, jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'ájna i Salomón. ³² Majta i maj Nínive já'chajca'aj, a'yaa mu rinyij a'ájna xicáara' jitze i Dios ti jitzán huá'xijtye'en i tyeítyee. A'íi mu huatyáhuixi'ij ja'mua jamuán i'ijij sij huátýeeyee, mati'ij mij ja'mua jitze tyo'ojpuá'ritye'sij tyi'táj jime'. A'íimaj mu seequéj tyu'muá'aj mati'ij jáanamujajri' je'ej ti tyihuo'té'exaaj i Jonás. Nyajta nyáaj jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'ájna i Jonás.

I ti jatatzavi'tye' i tyévij
(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³ A'ájna i tiéj i maj ja'antyítieeraaj, capu a'táj me'yo'tyá'avaataj. Capu ajta xá'rij tzajta' ju'cáhesij. Capu xaa nyu'uj, sulu áan pu imuáj yo'ojchesij ti'ij huo'tyátatzavi'tye'en i maj a'úun jo'tyarutyaj. ³⁴ A'yaa pu tyi'huúire' aj'i'sij ti'ij tiéj ti á'taa a jitze, a'áj pu jin, tipua'aj jí'reenye' aj'i'sij, a'yaa pu éenye'ej ja'mej, cuxáa ti huányeeri'cij néijmi'que' ajitze. Na'rúj quee jí'reenye' aj'i'sij, a'yaa pu een cuxáa ti huatíca' ajitze. ³⁵ Tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee óomui'nyij i tiéj ti arí ja'mua jitze séejre'. ³⁶ Tipua'aj a'náj tina'aj á'taacaj mua' jitze, ajta quee a'mui'ijca, néijmi'que' pu huányeeri'cij ja'mej. A'yaa pu tye'mej, ti'ij i tiéj ti ajitze séejre'ej.

Ti'ij Jesús hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'ájma i fariseos
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷ Ti'ij ja'antýipua'rij ti tyihuo'ixaaj, aj pu'ij síj fariseo jaatajé ti tyojo'vá'cua'nyij jo'tij ja'chej, a'áa pu'ij i Jesús jo'mej ti'quij utyájrurij ajta je'en ajtyéeyixij jo'tij méesaj jo'tyéjvee. ³⁸ Ajta a'ájna i fariseo, je'ej pu'ij pua'aj tyo'tóomua'aj, ti'ij jaaséj i Jesús tiquee anomuétya'aj tyu'cuaj je'ej maj tyeeyi'tihua'aj. ³⁹ Aj pu'ij tavástara' a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'aj mu sij fariseos pu'éen, a'yaa xu tyi'tyetyij sij anóomuejtye mu jumuáca' jitze, ajta quee je'ej jamuá'miteeraste' sij tyámua' huó'uurej mu jutzájta'. A'yaa xu een ti'ij a'táj ti jacáajo'sij jéjre' i váasuj ajta i puláatuj. Maj siajta mua'aj, je'ej xu pua'aj een mu jutzájta', siajta je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee a'ájci jime' sij tyihua'nahue', siajta je'ej pua'aj huá'uurej.

⁴⁰ 'Siajta quee tyi'táj mua'reej, a'ájna i ti jaatyátaahuaca' i já'muahue'ra', ¿Nyiquee a'íin ajta jaatyátaahuaca' i ti já'muatjazta' séejre'? ⁴¹ Siata'aj tyihuo'tá'an i maj quee je'ej tyéejviicue' a'ájci i sij tyi'ijcha'ij. A'yaa xu a'ájci jin huárinij, ti'ij tyámua' tye'rájra'nyij ja'mua jimi.

⁴² 'Je'ej pu pua'aj atyojo're'nyesij ja'mua jimi i fariseos sij pu'éen. A'yaa xu tyi'tá'caa i séej tamuáamuata' anxityej ti jitze ma'can a'ájci i tu'píj, tyi'táj meentaj, siajta a'ájci i tu'píj ti a'yan huatóomua'aj tijin ruda,

siajta néijmi'i tí'ij na'aj pua'máj tyí'xoo i tu'píj. Siajta seríj yo'huá'xíj i tí jéetze' juxie've' i Dios jimi, siaj tyámua' huó'uurej i juxa'aj tyeítyee je'ej tí tya'ránajchi, siajta tyámua' tyéejcha'íj i Dios. Tyámua' pu atyojo're'nyéenyijche' tipua'aj sequée yo'hua'naacajche' siaj ja'rá'astea a'íjci i tí jéetze' juxie've'. Ajta a'yan tyúuxie've' siaj tyu'tá'an a'íjci i séej tamúaamuata' anxityej tí jitze ma'can.

43 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj, mu siaj fariseos pué'een, jéehua xu jaxie've' tí tyí'tíj jamuáaci'tyíj siaj síj oorá'sej ipuárij japua jo'maj já'ra'sacaa i huásíj i tye'yúuj tzejta'. Ajta jamua'ránajchíj maj i tyeítyee jamuaatatyójtje'en tzáahuatyí'ra'aj jíme' jo'maj tyaja'tóotímej.

44 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en, jí'nye a'yaa xu een tí'ij jo'maj huaja'vá'naamua i mui'chítyee. Majta i tyeítyee i maj japuan huahuístici'íj, camu jamua'reej yee a'tyán mu ava'námi'huajmee.

45 Tí'ij íj síj tí tyí'mua'taj i yu'xarij jíitze, Moisés tí jo'yú'xaca', a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Maestro, je'ej pua'aj paj tyihuá'xaj a'íjma i fariseos, a'íj paj jin pajta je'ej pua'aj tyí'tajee ityájma.

46 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Siajta mua'aj, mu siaj tyí'mua'taj i yu'xarij jíitze Moisés tí jo'yú'xaca', je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi. A'yaa xu tyihuá'íjtye' i tyeítyee a'íjci i tí huápuí'íj tyési', siajta huá'íjtye' mej míj i tyeítyee a'íjci jin a'yan huárinyíj, siajta mua'aj caxu tyí'tíj jin a'yan ricíj.

47 'Je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi, jí'nye mua'aj xu ja'ajtá'huaj i maj tzejta' huo'tyátoosíj a'íjma i maj Dios jíitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, a'íjma maj huo'cuij i já'muahuasímua'cí'íj. 48 A'íj pu jin a'yan tyé'miteere' tíjin jamua'ránajchaca' je'ej maj huó'ruuj i já'muahuasímua'cí'íj, jí'nye a'íj mu huo'cuij a'íjma i maj Dios jíitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, siajta mua'aj ja'ajtá'huaj jo'maj huaja'vá'naj.

49 'A'íj pu jin i Dios jumua'tzíira'aj jin a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: “Nyahuo'ta'ítyíj hua' jimi i tyeítyee séecan maj nye jíitze ma'can tyí'xaj, nyahta séecan i nyaj hua'antyíhuoj mej míj nyahuíria'aj. Je'cácaa mu cui'nyíj a'íjma i tyeítyee, majta séecan je'ej pua'aj uurej.” 50 A'íj pu jin i Dios a'íjma jíitze tyí'pua'ritye'en íjij maj huátyeityee a'íjci jíme', mati'íj mana'aj pua'máj huácuij i maj Dios jíitze ma'can tyí'xajtaca'aj, mati'íj pua'máj huácuij tí'ij na'aj tyu'séjrej i cháanacaj, 51 tí'ij na'aj i Abel tí huamu' ajta a'íjna i Zacarías, i maj jaajé'caj je'ta' jo'tíj jo'tyéjvee a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, ajta i tye'yúuj tí ja've'nyee. A'íj pu jin i Dios a'íjma jíitze tyí'pua'ritye'en íjij maj huátyeityee.

52 'Je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi mu siaj tyí'mua'taj i yu'xarij jíitze Moisés tí jo'yú'xaca'. Jí'nye mua'aj xu jujímua'aj jamua'reeriaca'aj je'ej tí tyá'xie've' i Dios, siajta quee a'yan huaríj je'ej tí i Dios tyá'xie've'. Caxu siajta hua'tá'caa mej míj séecan jáamua'tyíj je'ej tí tyí'een i Dios jimi.

53 Tí'ij Jesús íirájraa, a'íjma i fariseos, majta i maj tyí'mua'taj i yu'xarij jíitze Moisés tí jo'yú'xaca', a'íj mu jéehua huatanyínyu'cacuca', majta je'en huatyóohuíj maj jáa'itziitye'en jéehua metye'íhuo'raj, 54 mej míj jájtyoonyíj i tí jin eerá'itzen, a'íjci jíme' je'ej tí a'ín tyu'taxájtaj.

12

Tɨpua'aj a'tɨj hue'tzij jin jusejrataj

¹ Majta a'ɨmaj i tyeɨtyee, jéehua mu ajtyáxiiriaca', a'yaa mu ará'axcaa a'chu hua'puaj v'ra'aj nusu huéecaj v'ra'aj, a'ɨj mu jin huápuɨ'ɨj á'cataca'aj. Ajta a'ɨjna i Jesús, a'ɨi pu anaquéej tyihua'tyixáaty'a'ajraa a'ɨijma i maj jamuán huacɨj a'yan tɨjin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj a'ɨijma jimi i fariseos i maj ja'najchitye' i páan jitze, a'ɨmaj mu huá'cuanamuaj i tyeɨtyee. ² Ji'nye tyi'tɨj maj mua'reej i tyeɨtyee avíitzi jime' a'ɨi pu mua'reeri'huan, ajta tyi'tɨj maj avaataca'aj a'ɨi pu huataséjre'sij. ³ A'yaa pu'ɨj a'ɨjci i paj jaataxájtaca' tica'riste', a'ɨi pu huatánamuajre'ej tújca'rij tzajta', ajta a'ɨjna i paj jaataxájtaca' xájtari' u chi'táj, Dios pu jaataxájtaj ca'nyiin jime' a'ájna i chi'ɨj japua.

*A'tanyɨj a'yan tyúuxie've' tyaj jatziinya'aj**(Mt. 10:28-31)*

⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' mu siaj nya' amiincustyamua' pué'een, caxu huá'tziinye'ej a'ɨijma i maj jaayí'tin maj jaajé'caj i siaj jatyáhue'ra', ji'nye camu jaayí'tin maj jo'puá'ritye'en i ja'mua júuricamej. ⁵ Nyajta nyáaj nu jamuaaté'exaaty'e'ej a'tɨj siaj tziinye'ej, a'ɨj xu tziinye'ej a'ɨjci i ti jaayí'tin ti jaajé'caj i siaj jatyáhue'ra', ti ajta jaayí'tin ti a'áa yóorieenyij i ja'mua júuricamej i tiéj jitze tiquee a'náj já'mui'nyij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' tɨjin: siata'aj a'ɨj huátziinye'en.

⁶ 'Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj. ¿Nyí mequee a'yan tyí'najchitaj a'chu hua'puaj meeru' anxávicaa jime' i pína'see? Camu jéehua tyá'najchij i pína'see, ajta i Dios capu huojo'hua'naj. ⁷ Ajta ja'mua jime', Dios pu jamua'reej a'chu ti šiij ajta šiij ava'cipuaj, a'ɨi pu arí jaatyé'itej. A'ɨj xu jin quee tyi'tziinye'ej, ji'nye mua'aj xu jéetze' jitzán juxie've' mequee i pína'see.

*I maj ja'xaj a'ɨjci i Jesús i tyeɨtyee tzajta'**(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e', a'tɨj tina'aj ti a'yan tyu'taxáj i tyeɨtyee tza-jta' ti nyéetzi j ná'tzaahuaty'e', nyáaj i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', a'yaa nu nyajta tyaataxájta a'ɨijma jimi i maj tajapúa tyí'huüre' i Dios jimi, ⁹ ajta a'ɨjna i ti naatyáhue'taj a'ɨijma jimi i tyeɨtyee, a'yaa nu cha'taj tyaataxájta a'ɨijma jimi i maj tyí'huüre' i Dios jimi tɨjin canu jamua'tyej.

¹⁰ 'Dios pu tyihuo'tú'uunyi'raj a'ɨijma i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj nyéetzi j i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', ajta capu a'náj tyi-huo'tú'uunyi'raj a'ɨimaj i maj je'ej pua'aj tyaataxáj i júuricama'ra' i Dios.

¹¹ 'Matí'ɨj jamuá'anvi'tij a'ɨijma jimi i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta, nusu a'ɨijma jimi i maj tyi'tɨj jin antyúumua'reej, caxu je'ej tyityóomua'ajcaj je'ej siaj tyityeetyóonaj nusu je'ej siaj tyu'taxájtaj, ¹² ji'nye tí'ɨj jamuáaci'tyij siaj tyu'taxáj, a'ɨi pu i júuricama'ra' i Dios tyaja'muamua'tyen je'ej siaj ye'ej tyu'taxájtaj.

A'ɨjci jime' i ti tyí'ijcha'ɨj a'ɨjna i chíjtyaanyi'

¹³ Šiij ti hua' tzajta' ajo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa i Jesús tɨjin:

—Maestro, pata'aj jaaté'exaaty'e'en i nye'ihuáara' ti tyinaatá'an a'ɨjci i ti nyéetzi j tyí'nyaci'puaj.

¹⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúuj tɨjin:

—¿A'tanyij tyina'antyaarujtyej juées jime' nyej nyij nyáaj tyu'xá'pui'intare'en ja'mua jimi?

¹⁵ Ajta a'yan tyihuo'té'exaa jijn:

—Tyámua' xu'uj mua'aj, siaj sij quee huápu'ij tyi'nyacua'tzaj siaj jéehua tyu'cha'íttime'nyij, ji'nye tipua'aj a'tij jéehua tyi'tij tyícha'íij, capu tyi'tij je'ej tyeetyáhuire'ej ti'ij quee che' tyi'tij je'ej ja'uurej.

¹⁶ Ti'ij ij séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa a'yan jijn:

—A'áa pu ja'hua' chíjtyaanyi' já'chajca'aj, chuéj pu tyícha'íica'aj ti japuan tyi'huastyaa, tyámua' pu jéehua tyú'ciityej. ¹⁷ Ti'ij ij a'yan tyi'riá'mua'aj tijin: “¿Ji'nye náarinyij? Capu che' ma' jáai'rij jó'nyaj je'ej yó'uurej i ti huáciiriaca'.” ¹⁸ Aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “Nu'ríj jamua'reej je'ej nyaj huárinyij. Nyetyu'tyú'uuna i tyi'nyechoorij matij tyu'váatimee, nyajta je'en séecan ájtaahuaxi'sij ti jéetze' viváajma'aj já'ra'nyij, nyati'ij nyij a'uun ju'tyá'toosij i ti tyú'ciiriaca', nyajta néijmi'i i nyaj tyi'ijcha'ij. ¹⁹ Nyajta je'en a'yan tyu'taxájtaj i nyatzájta' tijin: Nu'ríj néijmi'i tyi'ijcha'ij, tyámua' pu tyé'tyeeren ti tyámua' tyinaatyáhuire'sij, nu'ríj nyaj huányaso'pe'en, nyiche' tyi'cua'ajcaj, nyajta ya'caj, nyajta huányetyamua've'en.” ²⁰ Ajta i Dios pu a'yan tyaaté'exaa tijin: “Muáaj mu paj quee ma'úumua'rej, ijíj tíca' paj mu'nyij, ¿a'tanyij tyi'ci'tyij a'íjna i paj tyámua' tyú'ruuj?” ²¹ A'yaa pu tye'mej a'íjima jimi i maj jaxie've' maj jéehua tyi'ijcha'íij, ajta camu tyi'tij tyi'cha'ij i Dios jimi.

Dios pu huá'cha'ij i juyójmua'
(Mt. 6:25-34)

²² Ti'quij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa a'íjima i maj jamuán huacíj tijin:

—Caxu a'íjci jin tyi'mua'ajcaj je'ej siaj tyi'cua'nyij, nusu je'ej siaj tyi'tyeye'en, na'ríj tyi'tij siaj cáanarij tyu'tyóochejtye'sij. ²³ Jéetze' pu i ja'mua júuricamej juxie've' quee i cue'ráj, ajta jéetze' juxie've' i ja'muatyévi'j quee i siaj tyi'tyóoche'tyee. ²⁴ Cási' siahuo'séj mu cua'tzáaj, camu tyi'huastyaa, camu majta tyi'tza'nacaa, camu tyichí' i maj tzajta' tyámua' yó'uurej i maj meríj jájsii, capu je'ej óoche' pu i Dios tyihua'cua'tyey. Siajta mua'aj jéetze' xu jimi juxie've' i Dios mequee i cua'tzáaj. ²⁵ ¿A'tanyij jaay'tin ti jéetze' á'tyeevi'in ti júurij já'ra'nyij a'íjci jime' ti jéehua tyúumua'tziitye'? ²⁶ Tipua'aj sequée jaay'tihua'an siaj a'yan huárinyij, ¿ji'nye een jime' sij tyi'mua'tzej a'íjci jime' i ti tyá'itzeere'?

²⁷ 'Cási' setyu'séj mu xúuxu'uj je'ej ti tyi'huase', capu tyi'muijhuacaa capu ajta tyi'ítzaca. Ajta jéetze' pu naa huasé'rin quee i Salomón i ti tyi'tyáaaca'aj rey jime', capu a'náj a'yan tyu'yóochejtyej tyi'tij jime' ti naa huasé'rin ti'ij mu xúuxu'uj. ²⁸ Tipua'aj i Dios tyámua' tyé'cha'ij i xúuxu'uj ti a'áa já'huase' a'ítzitáj, ajta yaa ariá'pua'aj mu jaaré'vejchi, mati'ij mij jaatyáteeraj, jéetze' pu'ij mua'ajmaj tyajamuaatá'sij i siaj tyu'tyóochejtye'en, mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuatye'. ²⁹ A'íj pu jin caxu je'ej tyityóomaujtyej a'íjci jime' tyi'tij siaj cua'nyij, nusu je'ej siaj tyi'tyeye'en. ³⁰ Ji'nye néijmi'i mati'ij mana'aj pua'máj yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'yaa mu a'íjci jin tyi'mua'tzej, siajta mua'aj xu tyivástara' tajapua' ti já'sejre', a'íj pu arí jamua'reej tyi'tij ti jamuá'itziitye'. ³¹ Jéetze' xu jáahuooniy i Dios ti jin tyi'ijta, aj xu sij néijmi'i tya'ancuriáa'sij i ti tyajamuá'itziitye'.

Ti jéehua tyejé'sejre' i tajapua' ti huápu'i'ij tyí'huüre'
(Mt. 6:19-21)

³² Nyetye'ítyeristyamua', caxu tyí'ziinye'ej tyij siajta c'íi siana'aj ará'asej, a'ijna i siaj jajvástara' a'íi pu jamuaatá'sij siaj utyájrutyey jo'tij a'íin tyejé'ijtaj. ³³ Siata'aj tyú'toonyij i siaj tyí'ljcha'ij siajta tyihuo'riáan i maj quee je'ej tyejvíicue', aj xu sij tajapua' jéehua tyajá'ajsiire'sij i ti tyajamuaatyáhuüre'sij, a'yaa pu éenye'ej ja'mej ti'ij áto'rij tíquee a'náj huatyápa'naj, ajta jo'maj quee a'náj jo'tyárutyij i náhua'rij, majta quee a'náj yo'riésij i cirimiisee. ³⁴ Ji'nye jo'tij tyí'tij jamuaja'ajcha'íire' a'áa pu ajta ja'séeria'aj ja'mej i ja'muaxiéjnyu'caa.

Tyiche' tyámua' eenye' tyajta tyámua' metyityoonyéjnye'rij

³⁵ 'Tyámua' xu huó'uurej siaj sij tyu'tyáhuüre'en, sióoche' atanyéjnye'rij ti'ij a'tij ti antyitátzave'. ³⁶ A'yaa xu éenye'ej xá'ju'un matí'ij i maj tyí'huüre' a'tij jimi ti a'áa jo'mej jo'maj tyeje'ye'esteje' a'íjci jime' i ti síij huatyénye'íichij, majta a'íimaj i maj tyí'huüre' móoche' mu tyí'chó've'ej muá'ju'un a'tzáaj ti uvé'nyesij a'ijna i ti tyihua'íjtye', mej mij jiyet'zín tyá'atácuunye' ti'ij a'íin tye'ejtyáto'sixi'in i puéertaj jitze. ³⁷ Tyámua' pu tyihuo'tyáhuüre'sij a'íjma i maj tyí'huüre' ti'ij huo'séj i maj jacho've' a'tzáaj ti uvé'nyesij a'ijna i ti tyihua'íjtye'. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', a'ijna i ti tyihua'íjtye', a'íi pu tyámua' ju'uurej ti'ij huo'tyáhuüre'en, ajta huo'ta'íjtye'sij maj ajtyáara'asej i méesaj jitze, ti'ij tyihuo'cue'tyej. ³⁸ Tyámua' pu tyihuo'tyáhuüre'sij a'íjma i maj tyí'huüre' típua'aj móoj jacho'va'aj, a'tzáaj ti uvé'nyesij a'ijna i ti tyihua'íjtye', típua'aj jé'ta' tíca' uvé'nyej nusu tapuá'risima'caj. ³⁹ A'yaa xu mua'aj tyá'mua'reeriaj tíjin, a'íjna i ti tyí'chí', típua'aj jamua'reeriaj a'tzáaj ti ará'íixaj i náhua'rij, capu jaatá'sij ti aná'astij ti'ij tyu'náhua'an. ⁴⁰ Siajta mua'aj, tyámua' xu sij siajta huó'uurej, ji'nye nyáaj, i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', aj nu uvé'nyesij siati'ij pua'aj quee pu tyámuamua're'.

I maj tyí'huüre' a'íimaj i maj hua'puaj
(Mt. 24:45-51)

⁴¹ Pedro pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Tavástara', ¿nyij ityájma pana'aj putyí'tajee a'íjci jime' i nyúucarij ca' néijmi'caa paj putyí'jee?

⁴² Tavástara' pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—¿A'tanyij pué'een a'ijna i ti tyí'huüre', ti ajta tyámua' metyóomua'rej, ti ajta quee a'náj tyí'tij jin ootyá'ítzee? Ajta a'ijna i ti tyé'íjtye', a'íi pu tyé'cha'íiraste'en ti'ij a'íjci jin antyúumua'reeriaj a'íjma i séecan i maj majta tyí'huüre', a'íi pu tyihua'cue'tyej a'tzáaj maj pua'aj tyí'cua'caa. ⁴³ Tyámua' pu tye'mej a'íjci jimi i ti tyí'huüre' ti'ij uvé'nyej a'ijna i ti tyé'íjtye', ajta je'en jaatyoonyij a'yan rijcaj je'ej ti tyaata'íj. ⁴⁴ Je'can jime' nu a'yan tyajá'mua'ixaatye', néijmi'i pu tyé'cha'íiraste'en a'chu ti tyí'tij tyí'cha'íij a'ijna i ti tyé'íjtye'. ⁴⁵ Ajta típua'aj a'ijna i ti tyí'huüre' a'yan tyí'mua'ajcaj yee mu pu ja' jé'tyeeren a'ijna i ti tyináacha'íiraj, ajta quee íiya'taj uvé'nyesij, aj pu'ij huatyóochesij ti huo'tyávaxi'in a'íjma i maj tyí'huüre', i maj tyétyacaa ajta i maj úucaa, ajta pu huatyóochesij ti tyú'cua'nyij, ajta ti nahuáj ucáaye'en ti'ij ij huatyátahueesij, ⁴⁶ ajta a'ijna i ti tyé'íjtye', a'íi pu uvé'nyesij a'náj típua'aj quee jacho've', ajta a'tzáaj

típua'aj quee putyamua'riáacaj, aj pu'ij jéehua puéjtzij jaatá'sij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyá'ci'tyij tí'ij a'íjma i maj ootyá'itzeerej i Dios jimi.

⁴⁷ 'A'íjna i tí tyí'huíire' ti jamua'reej je'ej ti tyá'xie've' a'íjna i tí tyé'ijtye', ajta quee tyámua' eenye'en, nusu quee a'yan rijcaj je'ej ti tyá'xie've' i tí tyé'ijtye', jéehua pu'ij javeenyij a'íjna i tí tyé'ijtye'. ⁴⁸ Ajta a'íjna i tí tyí'huíire' tíquee jamua'reej je'ej ti tyá'xie've' i tí tyé'ijtye', cá pu'uj tye're'vesij típua'aj je'ej pua'aj huárinyij. A'tíj maj jéehua tyu'tá', jéehua mu majta tyaatáhuaviiraj, ajta a'tíj maj jéetze' jitzán tyí'ca'nyej jéehua mu majta tyaatáhuaviiraj.

Maj jé'ta' huacíj a'íjci jime' i Jesús
(Mt. 10:34-36)

⁴⁹ 'A'íj nu jin mu jo've'mej nyej nyij puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij íyian i cháanacaj japua. Ajta a'yaa pu tyina'ráanajchi tí arí huatyóochenyij. ⁵⁰ A'yaa pu nyéetzij tyí'nyaci'tyij nyaj jéehua jajpuéetzij na'mej, jéehua pu je'ej pua'aj nya'aj ja'mej 'asta na'aj quee néijmi'í tye'entyipua'rej. ⁵¹ ¿Nyij a'yan tyajamuá'miteeraste' nyaj a'íjci jin mujo've'mej mij tyámua' tyí'tyechajcaj íyian i cháanacaj japua? A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin canu, sulu mej mij jé'ta' huáciinyej. ⁵² Ajta íjij tí yujo'que'tij ja'mej, i maj anxívij i tyeítyee i maj sequée mana'aj aja'chej, a'í mu jé'ta' ootajú', a'íimaj i maj huéeicaj, a'í mu hua'aj jaaxiejvi'raj i maj hua'puaj, majta i maj hua'puaj, a'yaa mu cha'taj tyihua'aj jaaxiejvi'raj i maj huéeicaj. ⁵³ A'í pu i yo'puáara'an jajaaxiéevi'raj ja'mej i juyój, ajta i yójra' a'yaa pu cha'taj na'aj tya'jaaxiéevi'raj ja'mej i jutáataj, ajta i náanajra', a'yaa pu cha'taj tya'jaaxiéevi'raj ja'mej i juyój tí íitaj, ajta a'íjna i yójra' tí íiti', a'í pu ajta jajaxiéevi'raj ja'mej i junáanaj. Ajta i mu'nyáara' i tí íiti' i tí ucarij, a'í pu ajta jajaaxiéevi'raj ja'mej i jumu' tí íiti', ajta a'íjna i mu'nyáara' tí íjmue'estí', a'í pu ajta jajaaxiéevi'raj ja'mej i jumu' tí ucarij.

I maj jin jáamua'reej tyí'tíj tí xicáara' jitze putyí'ricij
(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaj i tyeítyee tíjin:

—Siatí'ij i jéetirij huaséj tí eejnyéj yancij pujmua', a'yaa xu tyí'xaxa'aj tíjin mu'rij huatyéviij, ajta a'yan tye'mej. ⁵⁵ Na'ríij típua'aj huatá'aacarej tí yúutyej pujmua' je'tányéj, a'yaa xu tyí'xaxa'aj tíjin huáxicaj pu ja'mej, ajta a'yan tye'mej. ⁵⁶ Mua'aj mu sij quee ma'muámua're', mua'aj xu jaayí'tin je'ej sij ye'ej tyu'taxáj je'ej tí tyí'tíj rinyij i jútye', nusu íyian i cháanacaj japua, ¿ji'nye sij quee jaayí'tin sij jaataxáj je'ej tí tyí'tíj rinyij ja'mua jimi a'íjci xicáara' jitze?

Siaj tyámua' huárinyij a'íjma jimi i maj jamuájcha'íire'
(Mt. 5:25-26)

⁵⁷ ¿Ji'nye pequee asíj a'jimi já'xa'puí'intare' je'ej tí tyí'tíj tyí'tyéevijtij?
⁵⁸ Típua'aj a'tíj tyí'tíj ajitze huapuá'ritye'en, pata'aj jaatáhuaviij sij jaaxá'puí'intare'en, na'ríij quee a'í pu muá'vi'tin i juéesij jimi, tí'quij i juées muéetzij tyu'tátuure'sij a'íjci jimi i arósee, majta a'íimaj i arósee, a'í mu mue'tyánasij. ⁵⁹ A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyí'raj jime', camu mui'rátuosi'j 'asta pana'aj quee tyu'nájchij néijmi'í a'chu maj muajjive'.

13

Ti jéehua juxie've' ti a'tij seequéj tyú'mua'tyij

¹ A'ájna séecan mu aje're'nyej i Jesús jimi, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa a'ijci jime' i maj i Galileea já'chajca'aj, Piláato ti huo'cuij mati'ij móoj cánya'xií mu'veeritacaj. ² Jesús pu a'yan tyihuo'ta'ihuo'ri' tijn:

—¿Nyi a'yan setyi'mua'tzej mua'aj yee a'ij mu jin huo'cuij i tyétyacaa maj jéetze' je'ej pua'aj tyí'tyetyeiityeristaca'aj mequee i séecan i maj majta a'áa jo'cháatima'caa a Galileea? ³ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye'tiquee a'yan tyi'ja'yájna, ajta tipua'aj mua'aj sequée ja'antzaahuatye'en i Dios, mua'aj xu siajta antyipua'rij. ⁴ Arí a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan aráhueeicaj ará'asej, i ti hua' japua rájve tyi'tij ti ájtyeej a'áa ti jo'tyávaaca'aj a'ájna a Siloé, ¿nyij a'yan setyi'mua'tzej mua'aj a'íjma jimi maj jéetze' je'ej pua'aj tyí'tyetyeiityeristaca'aj mequee i séecan i maj Jerusalén huacháatimee? ⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijn: capu a'yan tyi'ja'yájna, ajta tipua'aj mua'aj sequée seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, mua'aj xu siajta antyipua'rij.

I xápua' ti quee a'náj taca'

⁶ Ti'quij séej nyúcarij jin tyihuo'tá'itiri' a'yan tijn:

—A'tij pu xápua' ta'ityei'ca'aj, a'áa pu ye'tyáhuui jo'tij úuvaj jo'váatimee, ti'quij uyo'tyéesej tipua'aj arí taca'aj, ajta capu taca'ca'aj. ⁷ Ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'ijci i ti a'áa tyí'cha'íica'aj tijn: “Nu'rij huééicaj nyinyi'ra'aj á'tyeej nyaj jatyésize' tipua'aj arí taca'aj, ajta capu taca'. Pata'aj je'ejvéjchej, ji'nye a'múu metyi'távaacaj, ti quee tyi'tij huíire'.” ⁸ Ajta a'íjna i ti tyí'cha'íica'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijn: “Nyavástara', che' ooj matávaacaj séej nyinyi'ra'aj. Nyáaj nu ja'ta'íjche'sij, nyajta tyi'tij ataráastira'aj chuéj jamuán. ⁹ Tipua'aj ju'síj huatatáca'an, che' a'yan metyi'távaacaj, na'rij quee huatáca'an, aj pej pij jaata'íjta maj je'ejvéjchej.”

Jesús pu útaj tyú'huaaj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii

¹⁰ Ti'ij a'ájna putyí'rijcaj i xicáara' maj jitzán juso'pii, Jesús pu tyihua'mua'tyajca'aj u tyeyúuj tzajta', ¹¹ síj pu íiti' a'úun jo'tyávaaca'aj, pu'rij tamuáamuata' japuan arahuééicaj nyinyi'ra'aj tyoomá'ca'aj ti tyí'cui' a'ijci jime' tyiyáaru' ti tzajta' séejre', antyúutipusitye' a'íjna i íiti', capu i'riitaca'aj ti huatyóoje'yey. ¹² Ti'ij Jesús jaaséej, aj pu'ij jaatajé ti jimi ave're'nyej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Íiti', nu'rij tyimuacáa'ri'ri' i paj jin tyí'cui'.

¹³ Ti'ij ij ja'ajtamuáriej, aj pu'ij a'íjna i íiti' huatyóoje'yaca', ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios. ¹⁴ Ajta a'íjna i ti tyí'íjta i tyeyúuj tzajta', a'íj pu huatanyú'caca', ji'nye Jesús pu tyáahuaj a'ájna xicáara' jitze mati'ij pua'aj juso'pii, a'yaa pu tyihuo'té'exaa a'íjma i tyeítyee tijn:

—Arájseej xicáj pu ará'asej i maj jitzán tyí'muijhuacaa, siata'aj mujo'vá'ju'un siata'aj a'ájna tyi'huóohuaatye'en, caxu mujo'vá'ci'ca'an a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii.

¹⁵ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Mu siaj quee tyámua' tyi'huíire' i Dios jimi, ¿nyij sequée hue'ejxiixij i juya'muáj, tipua'aj púyey, na'rij púuru' siaj sij uhuojo'vei'tye'en a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii? ¹⁶ Arí a'mújna mu íiti', a'múu pu jitzán

eeráanyeje a'íjci i Abraham, ajta pu'ríj tamuáamuata' japuan aráhueeicaj nyinyi'ra'aj tyooméj ti i tyiyáaru' jaatyáají'queje cui'nyi'ra'aj jime'. ¿Nyij quee a'yan tyi'tyéevijtij nyaj tyáahuaatye'en a'íjci jime' i ti tyi'cui'?

¹⁷ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', a'ímaj i maj jájcha'íirra'ca'aj a'íjci i Jesús, tyámua' mu tyityaatóotyevi'ri' jimí, ajta séecan i tyeítyee, tyámua' pu huo'tá'aj je'ej ti tyi'tíj huaríj ti huápu'íj juxie've'.

A'íjci jime' i mostáasaj ti atyájatze'
(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸ Aj pu'íj i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí jin i'ríj nyaj jaataxáj je'ej ti een jo'tíj i Dios tyejé'ijta, ajta tyi'tanyí a'yan huasé'rin? ¹⁹ A'yaa pu huasé'rin ti'ij tyi'tíj mostáasaj jatze', ti a'tíj jaahuástej jo'tíj tyajá'huaste, ti'quij ajnyéj a'íjna i jatzíj, ajta je'en huahuásej, ti'ij ij a'yan uhuatítí'ij ja'raa ti'ij ciyéj. Majta i pína'see mu aje're'nyej, mej mij a'aan jo'tyáara'sej i ciyáara' jitze.

A'íjci jime' i levaduuraj i maj jajnájchi i aríinaj
(Mt. 13:33)

²⁰ A'yaa pu ajta tyu'taxájtaca' i Jesús tijin:

—¿Ji'nye huasé'rin i ti jin i Dios tyi'ijta? ²¹ A'yaa pu een ti'ij a'íjna i levaduuraj íiti' ti jajnájchi i aríinaj huéecaj mediidaj ti ará'asej, ajta a'íjna i levaduuraj, a'íj pu néijmi'i tyináxcaj i cuéjtzij.

A'íjci jime' i puéertaj ti cí antayóhuaj
(Mt. 7:13-14, 21-23)

²² Ti'ij Jesús a'áa joomá'caj i juyéj jitze Jerusalén ti jó'nyaa, jo'tíj na'aj ti jo're'nyinyiica'aj, ti huachájta'tajmee, na'ríij a' imuáj maj huacháatimee, a'íjma pu tyí'mua'tyahua'aj. ²³ Síj pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Tavástara', ¿nyij cí mana'aj ará'asej i Dios ti hua' japua huatányuusij? Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

²⁴ —Siata'aj huatyóoca'nyej siaj sij a'áa jo'tyájrutyey jo'tíj ja'puertaj ti cí antayóhuaj, ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin mue'tíj mu jaxie'va'aj muá'ju'un maj utyájrutyey, ajta camu pújoorej. ²⁵ Ti'ij i ti aja'chej ájchenyij, ajta je'en tye'tyáanaj jo'tíj ja'puertaj, siajta mua'aj a'áa xu pua'quéj huatyu'uj xá'ju'un, siajta tye'ejtyáto'sixi'ij i puéertaj jitze, a'yaa xu tyaatájeevij tijin: “Tavástara', tyita'antácuunye'.” Ajta a'yaa pu tyajamuaaté'exaatye'sij tijin: “Canu já'muamuaajtye a'tyán siaj pué'een, nyajta quee jamua'reej jo'siaj ja'ráacij.” ²⁶ Siajta mua'aj, a'yaa xu tyu'taxájtaj tijin: “It'yáj tu ajamuán tyú'cuua, tyajta ajamuán hua'íj, pajta muáaj tyí'tamua'tyahua'aj jo'tíj i juyéj joonyáatimee.” ²⁷ Ajta a'íj pu a'yan tyajamuaaté'exaatye'sij tijin: “Canu jamua'reej jo'siaj já'ma'can. Xa'ajtáciinyij nye jimí mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee.” ²⁸ A'íj xu sij jin juyiinyaj xá'ju'un siajta huatóoxaamujritye'ej, siati'ij a'íj hua'sej i Abraham, siajta i Isaac, siajta i Jacob, siajta néijmi'caa i Dios jitze ma'can maj tyi'xajta'aj, siajta mua'aj a'áa xu jéjre' jo'tya'úuj xá'ju'un. ²⁹ Ji'nye séecan mu aje're'nyesij mej mij oorá'sej jo'tíj méesaj jo'tyéjvee mej mij tyú'cuua'nyij a'ájna i Dios ti já'sejre'. Siajta mua'aj aa xu pua'quéj jo'tyú'uu xá'ju'un. ³⁰ Ajta je'en ijíj maj uvé'tyajtij, a'íj mu anáatya'aj muá'ju'un, ajta i maj ijíj anáatyij, a'íj mu uvé'tyajtijirij.

Ti'ij Jesús huóoyiinyaca' ti'ij aja'rányeeriaca' a Jerusalén
(Mt. 23:37-39)

³¹ Ti'ij Jesús oochán jaatapuá'citaj ti tyihuá'ixaatya'ca'aj i tyeítyee, aj mu mij séecan jimí aje're'nyej, a'íi mu pué'eenye'ej i fariseos, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tyíchenyij a'yájna, ji'nye Herodes pu muaje'catamui'ij.

³² Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Siata'aj a'áa jó'ju' a'íjci jimi i Herodes, siata'aj a'yan tyaaté'exaatye'en tijin ijíij nyajta ariá'pua'aj nu huo'tamuáritye'ej a'íimaj i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítyee, nyajta tyihuá'huaatye'en i maj tyí'cucui', nyajta áatijmua' tye'entyinyaci'piire'ej. ³³ A'yaa pu tyúuxie've' nyaj nyooj huame'en ijíij, nyajta ariá'pua'aj, nyajta áatijmua', ji'nye capu a'yan tyí'tyéevijtij ti huámui'nyij a'yájna pua'quéj Jerusalén sáij ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj.

³⁴ 'Mua'aj mu siaj Jerusalén ja'chej, mu siaj Jerusalén já'ma'can, mua'aj xu huá'cui'caa a'íijma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, siajta hua'to'xacaa tyetyéj jime' a'íijma i Dios ti uhuojo'ta'ítayaca' ja'mua jimi. Mue'tij nu a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj huá'ajsire'en i já'muayojmua' nyej nyij huó'cha'íin a'yájna ti'ij tyacuáarie' ti huá'cha'ij i juyójmua', ti hue'cánaamuaj i ju' anáj jime'. Siajta mua'aj, caxu a'yan tyá'xie've'. ³⁵ Cási' xaaséj, nu'ríj majamúuhua'xij mua'ajmaj mu siaj Jerusalén ja'chej, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', caxu che' nyeséejran 'asta na'aj quee atyojo're'nyej a'ájna xicáara' jitze siati'ij a'yan tyu'taxájtaj yee tyiche' tyámua' tyeetyátoonyij a'íjci i ti maja've'mej nyúucaria'ra' jitze i tavástara'.

14

Ti'ij Jesús tyáahuaj a'íjci i a'tíj ti huatyáaja

¹ A'yaa pu tyu'ríj ti a'ájna putyí'rijcaj i xicáara' maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa ja'rá'aj jo'tíj ja'chej sáij i fariseo ti va'cán jin tyí'tyéjvee, ti'ij jamuán tyú'cua'nyij, majta i tyeítyee, jéehua mu ja'eeva'ca'aj a'íjci i Jesús. ² Sáij pu ajta avéjri' huatyávaaca'aj i Jesús jimi, tyí'cui' a'íjna i a'tíj, néijmi'que' pu huatyáaja. ³ Ajta a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' i fariseos, ajta a'íijma i maj tyúumua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca' tijin:

—¿Nyij je'ej tyí'rij nyaj tyáahuaatye'en a'íjci xicáara' tyaj jitzán taso'pii, ca' quee? ⁴ Majta a'íimaj camu che' huatanyúj, ajta i Jesús, a'íi pu ja'ajtamuáriej a'íjci ti tyí'cui', ajta tyáahuaj, aj pu'ij jaata'ítayaca' ti jó'ra'nyij juxáahuaj. ⁵ Ti'ij ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyiquee i'ríj ti a'tíj a'yan huárinij a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii? Típua'aj púuru' atyéjvetyij jo'tíj ja'tyácun, na'ríij púuyej atyéjvetyij, ¿nyi pequee jiyet'zín je'tajásij jo'tíj ja'tyéjve?

⁶ Majta a'íijma camu je'ej tyityaatanyúj.

A'íjci jime' maj huo'tajé maj utyojo'vá'mua'riive'en jo'tíj a'tíj jo'tyényeíichij

⁷ Ti'quij Jesús huo'séj je'ej maj rijcaa a'íimaj i maj hua'inyiihuaca' maj tyú'cua'nyij, a'íi mu jahuooca'aj maj avéjri' oorá'sej a'íjci jimi i ti tyihuá'cue'tyej, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

8 —Tipua'aj a'tíj muaatájeevej paj tyú'cua'nyij hua' jamuán i maj tyí'ye'esteje a'íjci jime' ti sáij huatyényeíichij, capáj a'áan jo'ojyí'xa'an véjri' jimi i ti muaatajé paj tyú'cua'nyij, sulu a'tzúj paj áan imuáj jo'ojyíxi'in. Na'ríij quee tipua'aj sáij uvé'nyej ti jéetze' juxie've' pequee muáaj ti ajta jaatajé, ⁹ ajta a'ájna i ti jamuaatá'inyej a'yaa pu tyimuaatá'jeevij tijin: “Ájchesij, ta'aj a'mán uyyíxi'in a'ájna i a'tíj.” Aj pej pij huatá'tyevi'ra'astaj, pati'ij a'áan uyyíxi'in a'íjci japua i ti jéetze' quee juxie've'. ¹⁰ Pajta muáaj a'yaa paj huárinyij tipua'aj a'tíj muaatá'inyen, a'áan paj jo'ojyíxi'in jo'tíj quee i'ríj jóoxie've', ti'ij uvé'nyej i ti muaatá'inyej a'íi pu a'yan tyimuaaté'exaatye'ej tijin: “Nya' amíincuj, pata'aj ájchenyij a'yájna pata'aj ooyíxi'in yee véjri' jo'tíj jéetze' jóoxie've'.” A'yaa paj a'íjci jin huárinyij, a'yaa mu tyámua' mojo'mua'ráa muá'ju'un i tyeítyee i maj ajamuán áan jo'ojtyíj. ¹¹ Ji'nye a'tíj ti na'aj ti óotzaahuatye', a'íi pu tyévi'si' huataséjre'ej. Ajta a'ájna i ti tyóoxaahuaj, a'íi pu naa huataséjre'ej.

¹² Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti jaatá'inyej ti tyú'cua'nyij tijin:

—A'yaa paj huárinyij pati'ij huo'tá'inyen maj tyú'cua'nyij a'tzáaj chúmua' nusu tíca', capáj hua'jeeva a'íjma i a' amíincustyamua', ca' a'ihuáamua', nusu a'íjma i maj chíjtyaanyi' i maj aja'chej véjri' a jimi. Tipua'aj a'yan petyihuo'tájeevej a'íjma, mati'ij mij majta a'íimaj muaatá'jeevij muéetzij, a'yaa mu rinyij a'íi mu tyí'muanajchitye'en. ¹³ Pajta muáaj, pati'ij huo'tájeevej maj tyú'cua'nyij, a'íjma paj huatá'inyeen i maj quee je'ej tyéejviicue', pajta a'íjma i maj jéehua jajpuéjtzij cui'nyi'ra'aj jime', pajta a'íjma i maj quee tyámua' tyityaac'íj, pajta a'íjma i maj aracúcu'nyijmee. ¹⁴ A'yaa paj huárinyij, tyámua' mu tyimuaatyátoosij, ji'nye camu tyí'toovej i maj jin tyimuaanájchitye'en, ajta a'íi pu i Dios tyimuaatanájchitye'ej a'ájna xicáara' maj jitzán huatájuuritaj i maj tyámua' tyí'tyetyeíityeristaca'aj.

A'íjci jime' ti a'tíj huo'tajé maj tyú'cua'nyij chúmua' ma'can

¹⁵ Ti'ij sáij ti ajta a'áa jo'tyájcaj hua' jamuán a'yan tyáanamujri' je'ej ti tyu'taxájtaca' i Jesús, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Tyámua' pu tye'mej a'íjci jimi i ti tyí'cua'nyij a'ájna xicáara' jitze ti jitzán i Dios tyu'ta'íjtaj úyan i cháanacaj japua.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—A'tíj pu tyámua' huó'uuriajca'aj ti'ij tyihuó'cue'tyej mui'caa pu huatajé. ¹⁷ Ti'ij a'ájna atyojo're'nyej ti tyihuó'cue'tyej, aj pu'ij a'íj huata'ityaca' i ti jimi tyí'huíire' ti'ij uhuojo'tájeevej i ti huo'tá'inyej, a'yan tijin: “Musio'vá'ju, ji'nye pu'ríj tyámua' tyí'een i sij tyí'cua'nyij.” ¹⁸ Majta a'íimaj, néijmi'i mu huatyóohuij maj tyu'túu'uunyi', ajta a'ájna i ti anaquéej jaatajé, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: “Nyoochán nu chuéj huánaniej nyaj japuan tyu'muárie'en, juxie've' nyaj yo'tyéesej, a'yaa nu tyí'muahuavíj paj tyinaatú'uunyi'.” ¹⁹ Ajta sáij pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “Nyoochán nu púuyesij huánaniej, tamuáamuata' mu ará'asej, nu'ríj jó'raa nyej nyij huo'tyájmua'tyij, pata'aj tyinaatú'uunyi'.” ²⁰ Ajtáhua'aj i sáij, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyoochán nu huatyényeíichaca', a'íj pu jin quee i'ríj nyaj a'áa jó'me'en.” ²¹ Ajta a'ájna i ti tyí'huíire' ti uhuojo'tajé, ti'ij uvé'nyej aj pu'ij jaaté'exaa a'íjci i ti tyé'íjtye' je'ej maj tyu'taxájtaca'. Ajta a'ájna i ti tyé'íjtye' jéehua pu huatanyú'caca'. Ti'ij j

jaata'ityaca' a'íjci ti tyí'huiire' a'yan tye'jéeevej tijin: "Pata'aj jiye'tzín a'áa jó'me'en cáayej jitze, pajta juyéj jitze, ti'ij na'aj tyo'tyényinyii i chájta'. Pata'aj huaja'raví'tij a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', pajta a'íjma i maj jajpuéjtzij cui'nyí'ra'aj jime', pajta a'íjma i maj aracúcu'nyijmee, pajta i maj quee tyéjchevej." ²² Ti'ij arí jéetze' huachúmua', a'íjna i ti tyí'huiire', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nyavástará, nu'ríj a'yan huaríj je'ej paj tyinaata'íj. Ajta móoche' mu ú'vej maj séecan mujo'vá'ju'un." ²³ Ajta i ti tyichí', a'íj pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti jimí tyí'huiire' tijin: "Pata'aj a'áa jó'me'en i juyéj jitze a' imuáj ti ja'tanyáatimee, pajta méyee a' imuáj maj huacháatimee. Pata'aj ca'nyéjrij jin huo'tájeevej maj mujo'vá'ju'un, mej mij uhuájjestej yu nyechi'táj. ²⁴ A'yaa nu tyí'mua'ixaatyé', a'íjma i nyaj anaquéej huo'tajé, capu síj yee tyí'cua'nyij i nyaj tyihua'cue'tyiej."

Je'ej ti tyúuxie've' mej mij jamuán huací'ca'an i Cirístu'

²⁵ Jéehua mu tyeityee jamuán huací'ca'aj i Jesús, ti'quij a'íin huo'séerajraa i tyeityee, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin:

²⁶ —A'tíj ti na'aj ti mujo've'me'en nye jimi, a'yaa pu tyúuxie've' ti jéetze' tyámua' tyinyéjcha'íj nyéetzij quee i jutáataj, i junáanaaj, nusu i ju'íj, nusu i juyójmua' nusu i ju'ihuámua', ajta i jucu'utzimuáj, na'ríj jusíj quee óoca'nyej, capu je'ej tyí'rij ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en. ²⁷ Tipua'aj mua'aj sequée óoca'nyej siaj a'yan ty'a'ajpuéetzij xá'ra'nyij nyatí'ij nyáaj, siajta quee juxié'ví'ra' jin na'rá'astej, capu je'ej tyí'rij siaj nyaj jamuán huací'ca'an. ²⁸ Tipua'aj síj a'yan tyá'ajtaahuamu'uj i chí'ij ti ájtyeej, ¿Nyiquee anaquéej huatyéyixi'íj ti'ij jaatyé'iten i túmii ti'ij jáamua'reej tipua'aj aróo'astyahua'an ti'ij jaatyá'jci'tyij? ²⁹ Ji'nye tipua'aj anaquéej huatyóochenyij ti ja'ajtaahuaj, ajta je'en huaxíj i túmii, capu che' jaatyá'ci'sij, majta i tyeityee, mati'ij jaaséj a'íj mu jaatyáxaahuari'raj. ³⁰ A'yaa mu tyu'taxájtaj tijin: "A'mújna mu tyáati' pu huatyóochej ti ja'ajtaahuaj mu chí'ij, ajta capu pu jáaruuj ti jaatyá'jci'tyij." ³¹ Na'ríj síj ti tyí'tyéjvee rey jime', tipua'aj séej ujá'nyo'si'tye'ej i rey, ¿nyij quee anaquéej huatyéyixaj ti'ij jáamua'reej tipua'aj pújoorejve'en a'íjma jime' i maj tamuáamuata' ví'ra'aj ará'asej ti'ij huo'mué'tin i séecan i seityéj ví'ra'aj maj ará'asej i xantáaru'uj? ³² Ajta tipua'aj quee pújoorejve'en, ti'ij ooj a'imuáj ja've'mej, a'íj pu séecan huata'ityij mej mij ujó'ju' i séej jimi i rey mata'aj mij jaatáhuavij maj jaaxá'pu'íntare'en mej mij quee junyo'si'tye'ej. ³³ A'yaa pu cha'taj na'aj een ja'mua jimi, a'tíj tína'aj ti a'yan tyá'xié've' ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, a'yaa pu tyúuxie've' ti néjimi'ti metyoohuá'xij a'chu ti tyí'ijcha'íj, na'ríj quee, capu je'ej tyí'rij ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Tipua'aj i unáj huatyáapua'rej i ti jin áncatzaj (Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴ 'Ajmé'ra'aj i unáj, ajta tipua'aj huatyáapua'rej i ti jin áncatzaj, ¿ji'nye tyí'rij ti'ij ajtáhua'aj áncatzaj já'ra'nyij? ³⁵ Capu che' tyí'tíj huíire', nyij i chuéj japua, nusu mej mij ja'taráastira'nyij i ityei'rij jitze. A'yaa pu'uj tyí'huiire' maj majúuraxij. I maj iityanamuáarajmee, miche' jáanamuaaj.

15

A'íjci jime' i cánya'aj ti jó'vej
(Mt. 18:10-14)

¹ Majta a'íimaj i maj huá'íjiva'ca'aj i tyeítyee i maj tyí'ticij, majta a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, a'íi mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi mej mij jáanamuj. ² Majta i fariseos, majta a'íimaj i maj tyúumua'tyey i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi mu a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'mújna mu tyáati' tyámua' pu huojo'mua'raj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ajta hua' jamuán tyí'cua'caa.

³ Aj pu'ij Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaaq a'yan tijin:

⁴ —Tipua'aj síij cánya'xií tyíya'muaj maj anxityej ará'asej, ajta je'en séej jo'rieeniy, ¿nyiquee a'áa huojo'tyáhuuít'yey'sij i séecan a itzitáj, ajta je'en jaariá'huosij i síij ti jó'vej 'asta na'aj quee jáatyooniy? ⁵ Tí'ij jáatyooniy, aj pu'ij huatóotyamua've'sij, tí'ij ij uhuatyóoratziiraj. ⁶ Tí'quij jo'mej i juchéj, aj pu'ij ju' amíncustyamua' huatájeevij, ajta a'yan tyihuo'té'exaatyey'ej tijin: “Siata'aj huatóotyamua've'en nyaj jamuán, jí'nye nu'ríj jáatyoy i cánya'aj nyaj yó'rieeca'aj.” ⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyey' ti a'yan tyí'een u tajapúa Dios ti já'sejre', típua'aj a'tíj seequéj tyú'mua'tyij tí'ij quee che' je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íij, tí'ij ajta a'yan huárinyij je'ej tí i Dios tyá'xie've', a'íi mu i maj i Dios jimi já'sejre' jéetze' jutyamua've' a'íjci jime' i a'tíj ti tyá'antzaahuaj i Dios jimi, mequee a'íimaj jime' séecan i maj mu'íj, i maj tyámua' tyí'tyetyeityee, i tiquee huá'itziitye' maj seequéj tyú'mua'tyij.

A'íjci jime' i túmii ti jó'vej

⁸ Tipua'aj íiti' a'yan tyí'toova'aj a'chu tamuáamuata' túmii. ¿Nyiquij quee a'yan rinyij típua'aj séej jo'rieeniy? A'íi pu tiéj antyiteeraj, tí'quij íiri'icho'taj i juchi'táj, tyámua' pu tyí'huooniy 'asta na'aj quee jáatyooniy. ⁹ Tí'ij jáatyooniy, ju' amíncustyamua' pu huatájeevij, a'íimaj i maj véjri' huacháatimee, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaatyey'sij tijin: “Siata'aj huatóotyamua've'en nyaj jamuán, jí'nye nu'ríj jáatyoy i túmii nyaj yó'rieeca'aj.” ¹⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyey' ti a'yan tyí'rinyacaa u tajapúa i Dios jimi, ajta a'íimaj jimi i maj jahuiire'. A'íi mu jutyamua've' a'íjci jime' tí'ij síij ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj huatyóochenyij i seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi.

A'íjci jime' i yójra' ti quee je'ej tyí'mua'tzej ti imuáj je'ej huárupij

¹¹ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaaq a'yan tijin:

—A'áa pu ja'hua' a'tíj já'chajca'aj, hua'puácaa pu tyiyójmua'. ¹² Ajta a'íjna i yójra' ti pá'ri'ij, a'yaa pu tyaaté'exaa i jutáataj tijin: “Pata'aj tyinaatá'an nyéetzij ti tyí'nyaci'tyij patí'ij quee che' majá'hua'tan.” Ajta a'íjna i táatajra', a'íi pu jé'ta' tyaatá' néijmi'i a'chu ti tyí'ijcha'íica'aj. ¹³ A'tzúj a'tyéevi'caj tí'quij a'íjna i ti pá'ri'ij, a'íi pu néijmi'i tyu'tój i táatajra' ti tyaatá'. Ajta je'en imuáj je'ej huárupij a'íjna i yójra', a'áa pu ja'rá'aj séej i chuéj japua. A'áa pu'ij ja' yo'tyáaxijtye i túmii ti ja'ancuriáaca'aj tí'ij tyú'too táatajra' ti tyaatá', jí'nye je'ej pu pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj. ¹⁴ Tí'ij néijmi'i huatyáaxijtye, aj pu'ij jéehua huata'cuataca' a'ájna i séej chuéj japua, ajta jo'tyá'itziij tyí'tíj ti huácua'nyij. ¹⁵ Aj pu'ij séej jimi a'tíj

ajo're'nyej ti'ij jaatá'an ti tyu'muárie'en, ajta a'íjna i a'táj a'yaa pu tyaatá' ti a'áa tyojo'muárie'en jo'maj tuíxuj je'rú'uj ti'ij tyihuó'cue'tyej.

¹⁶ Huápu'i'ij pu huataf'cuataca' a'íjna i ti pá'ri'ij, a'yaa pu tya'ajpuéjtzica'aj, ajta jaxie'va'ca'aj ti jáacua'nyij a'íjci i cútzape'ej tuíxuj maj jacua'ajcaj, ajta capu a'táj jatá'caria'aj ti tyi'táj huácua'nyij. ¹⁷ Aj pu'ij uhuóomua'tzjij, a'yaa pu tyu'muá'aj tijn: "Majta a'íjma i maj jahuüre' i táataj, mati'ij mana'aj pua'máj juxáahuaj mu tyí'cua'. Ajta tya'vá'itze'rii hua' jimi, nyajta nyáaj iye'e'j nu huatyéjve na'me'riiaj i nyej i'cuaj jime'. ¹⁸ Naaré'mej i táataj jimi, a'yaa nu tyaaté'exaatye'e'j tijn: Táataj, jéehua nu ootyá'itzee i Dios jimi, nyajta ajimi. ¹⁹ Capu che' a'yan tyi'tyéevijtij paj a'yan naatámua'tyij yee nyiyóoj. Pata'aj a'yan nyojo'mua'raj pati'ij a'íjma i maj ajimi tyí'muarie'." ²⁰ Ti'quij jó'raa, aj pu'ij a'áa jo'mej i jutáataj jimi.

Ti'ij ooj a' ímuáj joomá'caj, a'íj pu táatajra' jaaséej, huápu'i'ij pu ja'ancu'vaxij ti'quij jo'téechajraa jo'tij ja've'mej i yójra', aj pu'ij ji're'chuiixij ajta ji'tyaápu'i'tzej. ²¹ Ajta a'íjna i yójra', a'yaa pu tyaaté'exaa tijn: "Táataj, jéehua nu ootyá'itzee i Dios jimi, nyajta ajimi. Capu che' a'yan tyi'tyéevijtij paj a'yan tyinaatájeeve'j yee nyiyóoj." ²² Ajta a'íjna i táatajra', a'yaa pu tyihuó'té'exaa a'íjma i maj jimi tyí'muarie' tijn: "Ca'nácan mese've'chuij i sícu'rij ti jéetze' naa een siaj sij a'íjci ju'cáchejtje'en, siajta anyíiraj ju'cárujtyi' i xityáara' jitze, siajta ja'ajtáca'queetye'en. ²³ Siajta i visáaru' aja'va'jaj i ti jéetze' pu'chira', siata'aj jáame'nyij. Tyiche' tyu'yé'estej, tyajta tyú'cua'nyij taxáahuaj. ²⁴ Ji'nye i nyiyóoj pu'rij mu' je're'nyej. Ti a'yan cuxáa arí mu jó'mui'ijcaa, ajta je'en huatájuuriaca', ti ajta jo'vajcaa tyajta tyeríj jáatyoj." Aj mu mij huatyóochej mej tyú'yé'estej.

²⁵ 'Ajta a'íjna i yójra' ti vásti', a'áa pu ja'hua' tyaja'muarie'ca'aj. Ti'ij arí aja'va'má'caj véjri' jo'tij jo'tyéjvee i chi'ij, a'íj pu jáanamua'jri' mej tyí'cuinaca'aj, majta tyí'nye'. ²⁶ Ti'ij ij séej huatajé i ti jahuüre' i yo'puáara'an, aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej maj rijcaj. ²⁷ Ajta i ti tyí'huüre', a'yaa pu tyaaté'exaa tijn: "Pu'rij uvé'nyej a'júuj, ajta a' táataj pu jaata'íjtaca' maj jáame'nyij i visáaru' ti jéetze' pu'chira' a'íjci jime' ti uvé'nyej jimi i jutáataj tyámua' éenye'e'j." ²⁸ Ajta a'íjna i ti vásti', ti'ij a'yan tyáanamua'jri', aj pu'ij huatanyú'caca', capu jaxie'va'ca'aj ti utyájrutyey u chi'táj, ajta i yo'puáara'an, a'íj pu iirájraa ti'ij ij uyo'tajé, jéehua pu naa tyeetyéeeje ti'ij utyájrutyey u chi'táj. ²⁹ Ajta a'íjna i ti vásti', a'yaa pu tyaaté'exaa i jutáataj tijn: "Cási', nyati'ij nyana'aj yatyu'caj, jéehua nu tyí'muarie', canu a'náj tyi'táj jin ootyá'itzee ajimi, néjmi'i nu jin tya'rá'astej je'ej paj tyinaata'íj, pajta muáaj, capáj a'náj tyi'táj naatá' nyi séej i chíiu i nyaj jin tyu'yé'estej hua' jamuán i nya' amúncustyamua'. ³⁰ Pajta muáaj, a'yaa paj huaríj, a'mújna mua' yój a'íj pu úucaá jamuán jaaxíjtye néjmi'i i paj tyaatá', ajta ti'ij uvé'nyej, muáaj paj jáame'rij i visáaru' ti jéetze' pu'chira'." ³¹ Ajta a'íjna i yo'puáara'an, a'yaa pu tyaaté'exaa tijn: "Nyiyóoj, muáaj paj a'náj tina'aj nyaj jamuán yahuácaj, ajta néjmi'i i nyaj tyí'ijcha'ij, muéetzij pu tyí'mua'a'rij. ³² Ajta a'mújna mua' júuj, a'yaa pu éenye'e'j ti'ij mui'chíj, ji'nye capu majá'hua'taca'aj, a'yaa pu'ij ijíj cuxáa ti huatájuuriaca'. A'íj pu jo'vajcaa, ajta pu'rij

huataséjre, a'íj pu jin a'yan tyúuxie've' tyaj huátatyamua've'en, tyajta tyu'yé'estej."

16

A'íjna i ti tyí'huüre' ti ootyá'itzee huápuí'ij a'íjci jimi i ti jahuüre'

¹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huacáj tijin:

—A'áa pu ja'hua' chíjtyaanyi' já'chajca'aj, síij pu jahuüiria'ca'aj ti antyúumua'reeriaca'aj néijmi'i jime' a'chu ti tyí'ijcha'íica'aj i chíjtyaanyi'. Matí'ij mij séecan uyo'té'exaaj a'íjci i ti tyé'ijtye', ti a'íjna i ti jahuüre' cha'na'aj tyí'tyáxijtye'sima'aj i ti tyí'ijséjraca'aj. ² Tí'ij ij i chíjtyaanyi' uyo'tachó'vej, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tijin: “¿Tyi'tanyí pu'é'een a'íjna i maj jin je'ej tyí'muaxaj? Pata'aj jo'yú'xaj néijmi'i a'chu paj tyí'tíj jin antyía'mua'reej ney nyij jáamua'reej a'chu ti tya'rá'asej, jí'nye capáj che' a'íjna jin antyía'mua'reerij puá'mej.” ³ Ajta a'íjna i ti jahuüiria'ca'aj, a'yaa pu tyu'muá'aj tijin: “¿Ji'quij nyarinyij ijíj ti i ti tyí'nye'ijtye' tyináa'ri'raj i nyaj jin antyínyamua'ree? Ajta nyéetzij capu che' nyaca'nyisti' nyaj tyí'tíj huamuárie'en, nyajta nyényetyevi'ra' ney tyí'tíj huóotevenyij. ⁴ Nu'ríj jamua'reej je'ej nyaj rinyij, mej mij tyeítýee naa nyojo'mua'raj a'ájna ajuchéj nyati'ij quee che' tyí'muarie'ej a'yájna.” ⁵ Tí'ij ij huo'tajé séej ajta séej i maj tyé'cha'íiria'ca'aj a'íjci i chíjtyaanyi', a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' i ti anaquéj ave'ré'neye tijin: “¿A'chunyéj petyé'cha'íire' i ti tyí'nye'ijtye'?”

⁶ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i a'tíj tijin: “Anxityej pua'mácan i taampu a'íjci i aséityij ti aseityúnaj jitze ma'can.” Ajta a'íjna i ti antyúumua'reej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Ya'cuíj i yu'xarij ti jitzán tyé'yu'si' a'chu paj tyé'cha'íire', huayíixi'ij jiye'tzín pata'aj séej ooyú'xaj ti a'yaa na'aj a'chu huá'puatýej japuan tamuáamuata' taampu ti ará'asej.” ⁷ Tí'ij ta'ij séej a'yan tyu'ta'íhuo'ri' tijin: “Arí muáaj, ¿a'chunyéj petyé'cha'íire'?” Ajta a'íin, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Anxityej pua'mácan mediidaj i tyeríicuj.” A'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Ya'cuíj i yu'xarij, pata'aj séej ooyú'xaj tijin muáacuatyey paj tyé'cha'íire'.” ⁸ Ajta i ti tyé'ijtye', a'íi pu tyámua' tyaatá', jí'nye tyámua' pu tyu'muá'aj a'íjci jime' je'ej ti ye'ej huárinyij. Jí'nye a'íimaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, jéetze' mu jaayí'tin je'ej maj ye'ej huárinyij i séecan jamuán i tyeítýee mequee a'íimaj i maj jójmua'mua' pu'é'een i Dios.

⁹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', caxu cha' siana'aj jaxijtya'aj i túmii iye'ej ti ma'can cháanacaj japua. Che' a'yan tyajamuaatyáhuüre' sij sij ju' amúincustyamua' huamué'tin mej mij a'íimaj naa jamojo'mua'raj, ajta tí'ij quee che' ma' túmiinyij, aj pu'ij Dios jamuaatá'sij sij utyájrutyey a'ájna jo'tíj quee a'náj á'vatzij i chí'ij.

¹⁰ A'íjna ti xá'puí' ricij a'íjci jime' ti ciléenye' jin tyí'tyéjvee, a'íi pu ajta xá'puí' rinyij tipua'aj tyí'tyaváaj já'ra'nyij va'cán jime', ajta a'íjna i tíquee xá'puí' ricij a'íjci jime' ti ciléenye' jin tyí'tyéjvee, capu ajta xá'puí' rinyij tipua'aj va'cán jin tyí'tyaváaj já'ra'nyij. ¹¹ A'íj pu jin, tipua'aj sequée tyámua' tyitye'entyúumua'reerij a'íjci jime' i ti a'yan tyí'sejre' íyan i cháanacaj japua, ¿a'tanyíj ij ja'mua jitze tyí'ca'nyen sij a'íjci jime' antyúumua'reerij i ti huápuí'ij tyá'najchij? ¹² Tipua'aj sequée tyámua' tyityetyúucha'ij a'íjci jime' i tíquee mua'ajmaj tyajá'mua'a'rij, ¿a'tanyíj ij jamuaatá'sij i ti mua'ajmaj tyajá'mua'a'rij?

13 'Capu i'rjij ti a'tij hua'puácaa huáhuüre'en i maj tyí'ijta, tipua'aj a'yan huárinyij, séej pu xánave'ej ja'mej, ajta i séej pu jéehua xie've'ej ja'mej, na'rrij quee séej pu já'tzaahuatya'aj ja'mej, ajta i séej pu huatyáxaahuataj. Capu ij i'rjij siaj i Dios huatyáhuüre'en, siajta i túmii.

14 Majta a'ímaj i fariseos, jéehua mu janyacua'tzaca'aj i túmii, mati'ij a'yan tyáanamujari', jéehua mu jaatyáxaahuataca' a'ijci i Jesús. 15 A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj i Jesús tijin:

—Mua'aj xu a'ín pué'een i siaj a'yan tyúusejrataj siaj tyámua' tyetyúucha'ij i tyeítjee jimi, Ajta Dios pu jamua'reej je'ej siaj een mu jutzájta', a'ijna ti naa huasé'rin i tyeítjee jimi, a'íi pu je'ej pua'aj huasé'rin i Dios jimi.

A'ijna i Moisés ti jo'yú'xaca', ajta a'ijna i Dios ti jin tyí'ijta

16 'A'ijna i Moisés ti jo'yú'xaca', ajta je'ej maj tyo'yú'xaca' i maj tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, a'íi mu tyihua'ixaatya'ca'aj i tyeítjee. Ajta ti'ij i Juan huataséjre, a'ij mu huá'ixaatye' i nyúucarij i maj jin huatóotyama'ue'en mej mij jáamua'reej je'ej ti een jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, majta néijmi'i tyí'tyese' maj a'áa jo'tyájrutej.

17 'Jéetze' pu quee tyési' ti ja'huópua'rixi'in i tajapúa ti séejre', ajta i cháanacaj. Ajta a'ijna i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca', óoche' pu néijmi'i jin aróo'astej.

*Tipua'aj a'tij ju'íj huatátoonyij
(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)*

18 'Ajtáhua'aj pu séej nyúucarij huo'té'exaa a'yan tijin:

—A'tij ti jaatátoonyij i ju'íj, ajta je'en séej ancure'vi'tij, a'íi pu juxana'cire'. Ajta tipua'aj a'tij íitaj ancure'vi'tij ti huatátuihuaca', ajta pu juxana'cire'.

A'ijna i chjityaanyi', ajta a'ijna i Lázaro

19 'Ajtáhua'aj pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'áa pu ja'hua' chjityaanyi' já'chajca'aj, ti naa eenye' tyúuche'tyahua'aj, cáanarij jime' ti nacámuaa, ajta ti jí're'en, a'náj tina'aj pu tyí'ye'estyahua'aj, ajta jéehua pu tyá'najchica'aj i ti tyihua'cue'tyahua'aj. 20 Ajta a'ijna i tiquee je'ej tyéejviicue', a'áa pu je'tyájcaj jo'tij ja'pueertaj a ti ja'chej i chjityaanyi'. A'yaa pu ántyapuaaca'aj a'ijna i a'tij tijin Lázaro, a'íi pu tyí'cui'ca'aj, néijmi'que' pu cá'atzaca'aj. 21 Jaxie'va'ca'aj ti jáacua'nyij i cue'ráj ti tye'nyíj ti tya'cájvitzej i méesaj japua jo'tij tyajá'cua' i chjityaanyi', majta i tzi'cáj mu ajo're'nyinyiica'aj, majta jacányesixi'ij i ti cá'atzaj jitze.

22 'Ti'quij a'ájna xicáara' ti'ij jitzán huamuí' a'ijna i Lázaro, a'ímaj i maj tyí'huüre' u tajapúa, a'íi mu yo'ví'tij i Abraham jimi jo'tij Dios já'sejre', ajta a'ijna i chjityaanyi', ti'ij ij ajta huamuí', majta ja'vá'naj. 23 A'áa pu jo'tyá'itzee jo'tij já'taa, jéehua pu jajpuéjtzica'aj a'ijna i chjityaanyi'. Aj pu'ij jaaséej a'ijci i Abraham, ajta a'ijci i Lázaro ti ajo'tyávaaca'aj i Abraham jamuán.

24 'Aj pu'ij jaatajé tijin: "Abraham mu paj nyavástara', ná'ancu'vaxi', pata'aj mu yo'ta'ityej a'mújcij mu Lázaro ti'ij a'múu jaatyáru'nyej i juxityéj ti'ij naatyácimujritye'en i nyenyanúu jitze, jí'nye jéehua nu jajpuéjtzij iye'ej tiéj tzajta'." 25 Ajta a'ijna i Abraham, a'yaa pu tyu'tanyúj

tijin: “Nyiyóoj, ¿nyij pequee jamua'reej je'ej paj jéehua tyi'huá'tyamua'vej pati'ij pooj júurica'aj i cháanacaj japua? Ajta a'mújna mu Lázaro, jéehua pu jaapuéjtzitariaca'. Ajta ijíj a'íi pu jutyamua've' a'yájna, pajta muáaj, ijíj paj japuéetzij puá'mej. ²⁶ Ajta ijíj, a'yaa pu een, pu'ríj a'yan huó'ruuj ti acacúnyijme, a'íj pu jin quee i'ríj maj antáciñneye a'múu pujmua' mua'ajmaj jimi, capu ajta i'ríj maj a'yun pujmua' eetáciñnye ityájma jimi.”

²⁷ “Ti'ij ij a'yan tyu'tanyúj tijin: “Nyavástara', a'yaa nu tyi'muahuviiij paj a'mújcij Lázaro huata'íjtye' ti a'áa ja'tanyéj i táataj ti ja'chej, ²⁸ ji'nye anxívicaa nu tyi'ihuaamua', che' a'múu tyámua' tyihuo'té'exaatye'en mej mij quee a'yun pujmua' jo'vá'ci'ca'an jo'tíj ja'puejtzij.” ²⁹ Abraham pu a'yan tyaaté'exaa tijin: “A'íi pu huatyá'ítzee a'íjma jimi a'íjna Moisés ti jo'yú'xaca', ajta i maj jo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyi'xaxa'ta'aj, miche' a'íj huánamuaj.” ³⁰ Ajta a'íjna i chíjtyaanyi', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyavástara', mu paj Abraham pué'een, camu ja'tzaahuatye' a'íjci, ajta tipua'aj a'tíj ti arí huamuú' huataséjre'en a'íjma jimi, aj mu mij seequéj tyi'mua'tyij i Dios jimi.” ³¹ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin: “Tipua'aj mequee jáanamuajri' je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Moisés, ajta a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyi'xaxa'ta'aj, camu majta ja'antzaahuatye'sij tipua'aj síj hua' jimi huataséjre'en i a'tíj ti arí huamuú'.”

17

Tipua'aj a'tíj tyi'tíj jin ootyá'ítzeere'en (Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj jamuán huacíj tijin: — Jéehua pu tyi'sejre' je'ej siaj tyi'tíj jin tyityo'tyá'ítzeere'en i Dios jimi, je'ej pu pua'aj tye'mej a'íjci jimi i a'tíj ti ca'nyíjra'aj hua'tá'caa mej mij séecan tyi'tíj jin ootyá'ítzeere'en i Dios jimi. ² Jéetze' pu jatyáhu'i'rii a'íjci i a'tíj maj ja'cátapi i cípáara'an jitze i tyetyéj so'nyij ti ve'éj, majta je'en ja'tyáreenyij jájritze' ti'ij a'áa ja'tyájmui'nyij, jéetze' pu jatyáhu'i'rii quee tipua'aj ca'nyíjra'aj hua'tá'care'en a'íjma i maj cíle'en mej mij a'íimaj ootyá'ítzeere'en i Dios jimi. ³ A'íj pu jin tyámua' xu'uj mua'aj.

“Tipua'aj a'ihuáara' tyi'tíj jin ootyá'ítzeere'en, pata'aj jajtyá'xi'in, tipua'aj uhuóomua'tzij, aj pej pij tyaatú'uunyi'. ⁴ Tipua'aj séej xicáj a'tíj aráahua'puaj ootyá'ítzeere'en aj jimi, tipua'aj ajta je'en aráahua'puaj ajo're'nyej a'jimi ti'ij muaatáhuavii yee tyinaatú'uunyi'ri' i nyaj jin ootyá'ítzee a'jimi, a'yaa paj huárinij petyaatú'uunyi'.

Tipua'aj a'tíj tyá'tzaahuatye'ej

⁵ Majta a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i tavástara' tijin:

—Taata' tyata'aj jéetze' tyá'antzaahuatye'en.

⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íi pu'uj juxie've' siaj tyá'tzaahuatye'ej, tipua'aj cíh setyá'tzaahuatye'ej, a'yaa pu tyu'tái'riitarij siaj a'yan tyaata'íjtye'en a'íjci i xápua' ti eetácutyej, ti a'áa jé'ta' jáata' ja'tyóohuiitye'en jusíj, ajta i xápua', a'yaa pu rinyij je'ej siaj tyaata'íjtye'sij.

Je'ej ti tyúuxie've' a'íjci jimi i ti tyi'huúire'

7 'Tipua'aj a'tíj tyí'muarie'ej ja'mua jimi a'íjci jime' i ti tasáahua na'ríij cánya'xii ti siire', ti'ijta uvé'nyej ti utojo'vá'muariej, "¿Nyiquij a'yan setyaatájeevij yee mujo'té'yi'ij, huayíxi'ij pata'aj tyú'cua'nyij"?
 8 Caxu xaa nyu'uj a'yan tyaatájeevij, sulu a'yaa xu'uj tyaatájeevij tíjin: "Pata'aj tyámua' tyú'uurej i nyaj tyí'cua'nyij, pajta tyámua' eenye' pej pij tyináacue'tyej, aj pej pij tápij muáaj tyí'cua'nyij, pajta huaye'en." 9 Ajta tí'ij a'yan tyú'uurej je'ej sij tyaata'íj, caxu sijta je'ej tyaaté'exaatye'ej yee che' Dios tyimuaanáychitye'en. 10 A'yaa xu cha'taj siana'aj mua'aj tyu'taxáj, tipua'aj seríj néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyajamuaata'íj, a'yaa xu tyu'taxáj yee: "Catu tyi'tíj huíire', ji'nye a'yaa tu'uj huaríj je'ej ti tyí'taci'puaca'aj."

Ti'ij Jesús tyihuo'huaa a'íjma i maj tamuáamuata' ará'asej

11 Óoche' pu huama'caj i juyéj jitze Jerusalén ti jó'nyaa, a'áa pu huatyéenyey a Samaaria, ajta a Galilea. 12 Ti'ij a'áa joomá'caj a'áa mu ye'entyináychaca' i tyétyacaa i maj tamuáamuata' ará'asej, metyí'cucui' a'íimaj a'íjci jime' ti tyinyáxij huá'hue'ra' jitze i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin léepraj, a'áa mu imuáj jo'tyáhuixij. 13 Matí'ij mij ca'nyíin jin jaatajé a'yan tíjin:

—Jesús, mu paj maeestro pu'é'een, tá'ancu'vaxi'.

14 Ti'ij Jesús huo'séj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Siata'aj ujó'ju' hua' jimi i maj tyí'huíire' u tyeyúuj tzajta' sij sij huatoosejrata a'íjma jimi.

Matí'ij móoj ajoójú'caj, aj pu'ij capua'riaca'aj i atzáj matí'ij mij naa éenye'ej muá'raa. 15 Ti'ij síij huóosej tíjin pu'ríj huarúj, aj pu'ij huariá'raa tye'tyóotzi're'ej i Dios, ca'nyíin jime'. 16 Aj pu'ij tyítunutaca' avéjri' i Jesús jimi, ajta ecóotutaca' ti'ij ij tyaatatyójtzi'rej. A'íjna i a'tíj, Samaaria pu já'ma'can. 17 Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—¿Nyij mequee tamuáamuata' ará'asej i maj huarúj? ¿Jo'nyij je'ej mé'een i sécan i maj arámuaacuaaj? 18 ¿Nyij a'múu na'aj jusíj huariá'raa, a'mújna ti séej chuejra' japua já'ma'can tí'ij tyámua' tyaatá'an i Dios?

19 Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti tyí'cui'ca'aj tíjin:

—Ájchesij pata'aj jó'ra'nyij, ji'nye petyá'antzaahuaj, a'íj paj jin períj huarúj.

Je'ej ti éenye'ej ta'mej a'ájna xicáara' ti jitzán i Dios tyu'ta'íjtaj
 (Mt. 24:23-28, 36-41)

20 A'íi mu i fariseos a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús a'náj ti huataséjre'ej i Dios ti jin tyu'ta'íjtaj, aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'íjna i ti jin Dios tyu'ta'íjtaj, capu tyi'tíj pu'é'een ti séejre' i sij jin jáamua'reej. 21 Camu majta a'yan tyaataxájta i tyeítsee yee: "Yána'aj huatyéjve", na'ríij yee "Mána'aj huatyéjve", ji'nye a'íjna i ti jin i Dios tyí'ijta pu'ríj yésejre' ja'mua tzajta'.

22 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huacáj tíjin:

—A'yaa pu atyojo're'nyesij i xicáara' sij jitzán a'yan tya'xié've'ej xá'ju'un sij jaaséej nyati'íj tyu'ta'íjtaj néijmi'i jime' i nyaj jin antyínymua'reeríaj, sijta mua'aj caxu jaséjran. 23 Sécan mu a'yan tyu'taxájtaj yee: "Yána'aj huatyéjve", na'ríij yee: "Mána'aj huatyéjve"; caxu ujó'ci'ca'an hua' jamuán. 24 Ji'nye a'yaa nu séeria'aj na'mej a'ájna xicáara' nyati'íj jitzán tye'entyárutyij a'íjci jime' nyaj néijmi'i jin

antýnyamua'reeraj na'mej. A'yaa nu cha'taj nyana'aj huasé'rihua'aj na'mej mati'ij i maj tyóona'axcava'ra i jútye', ti'ij ootátaaxi'in, jiye'tzín pu huanyéeri'ciriajra'aj. ²⁵ Ajta anaquéej pu a'yan tyúuxie've' nyaj jéehua jaapuéjtzitarej, a'yaa pu ajta tyúuxie've' maj manúurieenyij a'íimaj jííjij maj huátýeityee. ²⁶ A'yájna ti'ij tyu'ríj ajca'huáj imuáj ti'ij ooj júuricaj a'íjna i Noé, a'yaa pu cha'taj na'aj tye'mej a'ájna xicáara' jitze nyaj jitzán ya'uvé'nyesij, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca'. ²⁷ Metyi'cua'caria'aj i tyeítyee, majta ya'caria'aj, séecan mu nyéjnyai'ijchacaria'aj, a'yaa mu rijcaj 'asta na'aj quee Noé utyájrurij i báarcuj jitze, aj mu mij jéehua huatyéviiyaca' ti'quij tyíjistyaca' i jájtyij, a'í pu néijmi'caa antyipua'rij. ²⁸ A'yaa pu cha'taj tyáaru'j ajca'huáj imuáj ti'ij ooj júurica'aj a'íjna i Lot, a'í mu tyi'cua'caria'aj i tyeítyee, majta ya'caria'aj, majta tyi'nanaava'aj, majta tyi'tooca'aj, majta tyi'huastyahua'aj, majta chi'ij ta'huacaria'aj. ²⁹ Ajta a'ájna xicáara' jitze ti'ij Lot eerájrara a'ájna a Sodoma, aj pu'ij tiéj huatyéviiyaca' asúufrej ti á'naxcaj, aj pu'ij néijmi'caa antyipua'rij. ³⁰ A'yaa pu cha'taj na'aj tyihua'uurej a'ájna xicáara' jitze ti'ij huataséjre'en i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca'.

³¹ A'yaa xu huárinyij a'ájna xicáara' jitze, tipua'aj a'tíj a'áan jó'ojvaacaj i juchi'ij japua, tipua'aj chi'táj tyi'ráa'caj i tyía'ra'an, che' quee acáyi'can ti'ij tyi'rá'an. Ajta i ti tyaja'muarie'ej i juví'ra'taj, che' ajta quee ajo're'nyinyiica'an ajuchéj. ³² Siata'aj jo'támua'reej je'ej ti tyáaru'j i íira'ra'an i Lot. ³³ A'tíj tina'aj ti jacha'ij i ju júuricamej ti'ij quee tyi'tíj je'ej jooriaj, a'í pu yo'riésij. Ajta i a'tíj ti yo'riésij i ju júuricamej nye jitze ma'can, a'í pu xaa jusén jin huatyá'itzeere'ej.

³⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'ájna tía'rij tzajta', mahua'puaj mu huaje'tij muá'ju'un i utáatzij japua. Dios pu séej á'vi'tin, ajta i sáij a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej. ³⁵ Majta hua'puaj i úuca, néijmi'i mu tya'ti'xáj muá'ju'un, Dios pu séej á'vi'tin, ajta i sáij, a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej. ³⁶ Majta hua'puaj tyétyacaa, a'áa mu néijmi'i tyaja'muárie'ej muá'ju'un i ví'ra'taj, Dios pu ajta séej á'vi'tin, ajta i sáij, a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej.

³⁷ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacáj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Tavástara', zjo'nyij a'yan tyajá'rinyij?

A'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Jo'tij jo'riá'ca'aj tyi'tíj ti huamuí', a'áa mu ja'tyúusiire' i muá'rie'caj.

18

A'íjna i íiti' ti jusíj ajta i juées

¹ Aj pu'ij Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaaj mej mij jáamua'reej ti a'yan tyúuxie've' maj a'náj tina'aj nyuucacaj, majta quee tyóoxa'huata'an.

² A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'áa pu ja'hua' séej chájta'naj jitze a'tíj já'chajca'aj ti juées jin tyi'tyávaaca'aj, capu já'astyajca'aj i Dios, capu ajta jitzán juxié'va'ca'aj je'ej ti tyi'tíj huá'uuriajca'aj i tyeítyee. ³ Meentyij sáij íiti' a'áa já'chajca'aj ti antyúusiitariaca', a'náj ti na'aj pu ajo're'nyinyiica'aj i juées jimi, a'yaa pu tyá'huaviiraca'aj ti jo'xá'pui'intari'tze'en a'íjci jime' ti a'tíj jájcha'íire'.

⁴ Ajta a'íjna i juées pu'ríj á'tyeevi'ca'aj tiqee janamuajraca'aj, aj pu'ij a'yan tyu'muá'aj tijin: “Jexaa nyu'uj, canu já'tyese' i Dios, capu ajta nye jitze juxie've' je'ej ti tyi'tíj huá'uurej i tyeítyee. ⁵ Ajta a'mújna mu íiti', ti'ij

pu na'aj pu yatányinyii, ajta nya'itziitye'. Nyáaj nu já'xa'pui'intari'tze'en a'ijci jime' ti a'tij jájcha'üre', ta'aj ij quee che' yatányinyiica'an na'rúij quee nyatácua'naxi'ij a'ijci jime'."

⁶ Ajta tavástara' pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'ijna i juées ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij. ⁷ Ajta i siaj jajvástara', ¿nyiquee a'yan cha'taj na'aj hua' japua tyu'tányuusij a'íjma i ti hua'antyíhuoj i maj a'náj tina'aj jahuaviiij tíca' majta tújca'rij tzajta'? ¿Nyiquij á'tyeeren ti'ij a'yan rinyij? ⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', Dios pu ja'mua japua huatányuusij, capu á'tyeeren. Ajta ti'ij uvé'nyej i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca', ¿nyiquij ooj hua'tyoonyij i maj tyá'tzaahuatye' íiyan i cháanacaj japua?

A'ijna ti fariseo pué'een, ajta a'ijna i ti huá'jijva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaa

⁹ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa'j a'íjma jime' i maj a'yan tyu'muá'aj i jutzájta' tijin tyámua' mu tyí'tyetyeityee, i maj majta hua'xaahuaj i juxa'aj tyeítyee, a'yaa pu tijin:

¹⁰ —A'íimaj i maj hua'puaj i tyétyecaa a'úu mu jo'tyájrapij i tyeýúuj tzajta' mej mij huatyényuunyij, síij pu fariseo pué'een, ajta i síij, a'íi pu puíríci'ij i ti huá'jijva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaa.

¹¹ 'Ajta a'ijna i fariseo, a'íi pu huatyéechaxij ti'quij huatyóochej ti a'yan tyu'tyényuunyij tijin: "Dios, tyámua' nu tyí'muatyojtzi're' muéetzij, jí'nye canu a'yan een mati'ij i séecan i tyeítyee. A'íi mu tyí'nahua'raj, majta je'ej pua'aj tyityeetyúucha'ij, majta juxana'cire' séecan jamuán i úucaa, canu nyajta a'yan een ti'ij a'mújna i ti huá'jijve' a'íjma i maj tyí'ti'ijcicaa. ¹² Hua'puaj nu nye itzi'vii séej itéerij jime', nyajta a'yan tyí'tá'caa séej tamuáamuata' ti anxityej jitze ma'can i nyaj jamue'tij."

¹³ 'Ajta a'ijna i ti huá'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaa, a'áa pu imuáj a'tzúj jo'tyéechaxij, capu ajta óoca'nyajca'aj ti jútye' jó'nyeerej, sulu antyóoto'xa'aj i jutavij jitze i jumuáca' jime'. A'yaa pu tyu'tyéenyuj tijin: "Dios, pata'aj ná'ancu'vaxi' nyéetzij, jí'nye je'ej nu pua'aj tyí'tyínyecha'ij."

¹⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' a'ijna i a'tij ti huá'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaa, a'íi pu xaa jí'rénnya'aj huatyá'itzee i jutzájta' ti'ij jó'raa i juchéj, ajta i fariseo capu jí'rénnya'aj huatyá'itzee, jí'nye típua'aj a'tij óotzaahuatye'ej, a'íi pu huatóotyevi'ra'astaj. Ajta i tíquee a'yan tyóotzaahuatye', a'íi pu jéetze' juxie've' i Dios jimi.

Ti'ij Jesús tyámua' tyihuo'tá' a'íjma i ti'rúij

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵ Majta séecan i tyeítyee, ti'rúij mu aye've'vi'tichej i Jesús ti'ij hua'vá'muarie'xi'in ti'ij Dios a'ijci jin tyámua' tyihuo'tá'an. Mati'ij a'íimaj huo'séj i maj Jesús jamuán huacij, aj mu mij hua'ajtyá'xij i tyeítyee. ¹⁶ Ajta a'ijna i Jesús, a'íi pu huo'tajé i ti'rúij mej mij aje're'nyej jimí, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Miche' mahuaja've'vi'tij nyej jimi mu ti'rúij, caxu huá'ijmuejra, jí'nye jo'tij i Dios tyejé'ijtaj a'íjma pu ci'tyij i maj a'yan een mati'ij mu ti'rúij.

¹⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'tij tíquee a'yan een ti'ij síij i pá'ri'ij, capu a'áa jo'tyáruyij jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

I tyamuéej ti chújtyaanyi', Jesús pu jamuán tyu'taxájtaca'

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

18 Sîj ti tyí'ijta pu a'áa jo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tijin:

—Maeestro, mu paj tyámua' tyí'tyevij, ¿tyi'tanyí juxie've' nyaj a'yan huárinyij ti'ij náaci'tyij nyaj júurij ná'ra'nyij ti'ij na'aj jusén jime'?

19 Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—¿Ji'nye een jime' a'yan petyí'nyaxaj yee nyaj tyámua' tyí'tyevij? Sîj pu a'ín pué'een i ti naa tyí'tyevij, a'íi pu a'ín pué'een i Dios. ²⁰ Papu'ríj jamua'reej je'ej ti Dios tyu'ta'íjtaca' yee: “Capáj axana'ciria'aj; capáj tyí'tyacui'caj; capáj tyí'nahua'aj; capáj pajta tyí'hue'tacare'en. Pajta tzaahuatyi'ra'aj tyícha'ij jimi a' táataj, pajta a' náanaaj.”

21 Ajta a'íjna i tyamuéej a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Néijmi'i nu jin tya'rá'astej nyati'ij nyana'aj tyí'pa'ri'istaca'aj.

22 Ti'ij Jesús jáanamujri' je'ej ti tyu'taxájtaca', aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Sîj pu ooj muá'itziitye', pata'aj néijmi'i tyú'toonyij a'chu paj tyí'ijcha'ij, aj pej pij huo'rian i túmii a'íjma i maj quee je'ej tyé'viicue'. Aj paj xaa ja'ancuriáa'sij i ti tajapuá já'sejre' a'íjna ti huápui'ij tyá'najchij, aj pej pij mujo've'me'en pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

23 Ajta a'íjna i tyamuéej ti'ij jáanamujri' je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca', tyámua' pu tyu'tóoxaamujri, ji'nye jéehua pu tyí'ijcha'íica'aj. ²⁴ Aj pu'ij Jesús ja'raásej, ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Tyámua' pu tyihuá'muarie'riste' a'íjma chíjtyaanyi' mej mij utyájrutyej u tajapuá Dios ti já'sejre'. ²⁵ A'yaa nu tyaja'mua'ixaatye' ti jéetze' muárie'rij ti chíjtyaanyi' utyájrutyej u tajapuá Dios ti já'sejre' quee ti caméeyuj anájrutyej i pí'se'ej jitze.

26 Majta a'íimaj i maj jáanamujri', a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj ij i Dios jimi huatyá'itzeere'ej?

27 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íjma jimi i tyétyacaa, capu je'ej tyí'rij, ajta Dios jimi néijmi'i pu tyí'rij.

28 Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, néijmi'i tu tyeríj atyojoohua'xij i tyaj tyí'ijcha'íica'aj tyej tyij ajamuán huac'ca'an.

29 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa nu tyaja'mua'ixaatye' a'tíj tina'aj ti metyoohuá'xij tipua'aj juchi'ij, na'ríj ju'íj, nusu i ju'ihuáamua', nusu i juhuásimua', na'ríj i juyójmua', ti'ij a'íjci jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyí'ijta, ³⁰ jéehua pu jéetze' tya'ancuriáa'sij ijíj ti yajooméj a'íjci jitze i cháanacaj, ajta a'íi pu júurij ja'mej ti'ij na'aj jusén jime'.

Jesús pu'ríj huéicaj jaataxájtaca' i ti muí'nyij

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

31 Ti'ij ij jujíme' huo'tajé a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Tu'ríj ijíj a'áa jó'ju' a Jerusalén, jo'tij néijmi'i tyaja'róo'astej je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj nyéetzij jime', i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca'. ³² A'íi mu nyéetzij

tyu'tátuiire'sij a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta a'íimaj mu naatyáxaahuataj, majta je'ej pua'aj tyí'nyaxajtan, majta na'rátzi'tzique'muaxi'ij. ³³ Majta je'en naatyávaxi'ij, mati'ij mij nyeje'catan, ajta ti'ij huééicaj xicáj tyoomá'caj, aj nu nyijta huatájuurita.

³⁴ Majta a'íimaj i maj jamuán huacáj, camu yo'itéej muá'raa je'ej ti tyi'táj tyu'taxájtaca' camu majta jáamua'reeri' je'ej ti huatóomua'aj, ji'nye camu tyámua' tyiyo'itéej muá'raa.

Jesús pu tyáahuaj a'íjci ta'rácuun a'ájna a Jericó
(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ Ti'ij i Jesús arí avéjri' joomá'caj a'ájna a Jericó, sáij ti arácun pu a'áa je'tyácatyij i juyéj jitze, túmii ti huá'huaviiraca'aj. ³⁶ Ti'ij huó'namuajri' maj jéehua tyeityee mu jó'ci'ca'aj, aj pu'ij tyu'ta'íhuo' tyi'táj ti je'ej rijcaj.

³⁷ Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Ya pu ja've'mej a'íjna i Jesús, Nazaret ti já'ma'can.

³⁸ Ti'quij a'yan tyu'jájhuaca' tijn:

—Jesús, mu paj yójra' pué'een a'íjci i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

³⁹ Majta i maj anáatya'aj muaajú'ca'aj, a'íi mu jajtyá'xij ti'ij quee che'ave'nyuuca'an. Ajta a'íjna jéetze' pu ca'nyíin jin tyu'taxájtaca' a'yan tijn:

—Jesús mu paj yójra' pué'een a'íjci i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

⁴⁰ Aj pu'ij oocháxij a'íjna i Jesús, ajta huo'ta'íj maj aye've'vi'tij jimí, ti'ij a véjri' aja'vá'ma'ca'aj, Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

⁴¹ —¿Ji'nye tyi'táj petyí'xie've' nyej nyij a'yan huárinij ajimi?

Aj pu'ij i ta'rácuun a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Nyavástara', a'yaa nu tyá'xie've' nyej nyajtáhua'aj atányeerej.

⁴² Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Atányeerij, ji'nye petyá'antzaahuaj a'íj paj jin perij huarúj.

⁴³ Ti'ij a'yan tyaaté'exaa, aj pu'ij i ta'rácuun atányeeriaca', ajta jamuán jó'raa i Jesús, tye'tyóotzi're'ej i Dios, majta néijmi'i i tyeityee i maj jaaséj, a'íi mu majta tyaatatyójtzi'rej i Dios.

19

I Jesús ajta a'íjna i Zaqueo

¹ Ti'ij ij Jesús a'áa jo'tyájrurij a Jericó, a'áa pu jé'ta' jooma'ca'aj i chájta'naj jitze. ² A'áa pu sáij tyáati' já'chajca'aj ti chájtyaanyi', ti a'yan ántyapuaj tijn Zaqueo, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyihuá'ijtye' a'íjma i maj huá'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaa. ³ A'íi pu jaséjramui'ca'aj a'táj ti pué'een i Jesús, ajta capu i'riitaca'aj, ji'nye jéehua mu tyeityee, ajta cfi uhuátýeevi'ij a'íjna i Zaqueo. ⁴ Aj pu'ij anayíxi'ij jo'téechajraa, ti'ij ij antýiraj i méjchi jitze ti'ij jaaséj, ji'nye pu'rij jamua'reeriaca'aj tijn a'áa pu je're'nyesij. ⁵ Ti'ij Jesús a'áa je're'nyej, aj pu'ij ájnyeeriaca', ti'ij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Zaqueo, pata'aj jiye'tzín acájra'nyij, ji'nye ijúj nu a'áa ja'rá'ixaj a paj ja'chej.

⁶ Ti'quij jiye'tzín acájraa, aj pu'ij tyámua' tyetyéejeje a'íjci i Jesús. ⁷ Majta a'íimaj i tyeityee, mati'ij jaaséj aj mu mij huatyóohuij maj je'ej pua'aj tyaaxáj a'íjci i Jesús, a'yan tijn:

—A'áa pu jo'mej ti'ij a'áa ja'rá'astij jo'tij ja'chej sáij ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij.

⁸ Aj pu'ij i Zaqueo ájchej ti'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijn:

—Nyavástará', jé'ta' nu tyihuo'tapuéjve'sij i nyaj tyí'ijcha'ij a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'. Ajta tipua'aj a'náj a'tíj tyi'tíj nyaanáhue'ri', muáacuaca pua'mácan nu jaatátuiire'ej.

⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Íjij pu xaa Dios arí huó'huüi a'yaa mej chej, ji'nye a'íjna i a'tíj, ajta pu a'ín pu'éen i Abraham tí jitze eeráma'can. ¹⁰ Ji'nye nyáaj i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', a'yaa nu een jin mujo've'mej nyej nyij huó'huoonyij, nyajta huó'huüire'en a'íjma i maj jó'vatzijca'aj.

A'íjna i túmii tamuáamuata' ti ará'asej

(Mt. 25:14-30)

¹¹ Móoche' mu tyi'namuáaracaj i tyeítyee, ti'ij Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa, ji'nye pu'ríj avéjri' jooma'ca'aj a Jerusalén. Majta a'íjma i tyeítyee, a'yaa mu tyí'mua'ajcaa tíjin pu'ríj túmua' huataséjre'sij i Dios tí jin tí tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua. ¹² A'íj pu jin a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'áa pu síj tyáati' já'chajca'aj, ti hua' jitze eeráanyej i tyeítyee i maj tyí'íjtaca'aj, tí'quíj ujó'mej séej chuéj japua mej mij a'áa ye'entyíhuoonyij rey jime', tí'ijta ij uvé'nyesij. ¹³ Tí'ij quee xu jo'yi'váacaj, tamuáamuata' pu pua'mácan huatacho'vej i maj jimi tyí'muarie', aj pu'ij i túmii huoríáa' tamuáamuata' ara'astima'caa séej ajta séej, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjin: “Siata'aj tyu'muárie'en a'íjci jime' i túmii, 'asta nyana'aj quee uvé'nyej.” ¹⁴ Majta a'íjma i tyeítyee, a'íj mu jájcha'íiria'ca'aj, matí'ij mij séecan huata'ityaca' mej mij a'yan tyu'taxáj yee: “Catu jaxie've' ti a'ín tye'entyájrutyey rey jime'.” ¹⁵ Ajta a'íj pu tyé'entyájrutyey rey jime', ajta je'en uvé'nyej a'ájna jo'tíj ja'chej, aj pu'ij huotacho'vej a'íjma i túmii tí huoríáa' tí'ij jáamua'reej a'chu maj jaamué'tij síj ajta síj. ¹⁶ Ajta i tí anaquéj aje're'nyej, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: “Nyavástará', a'íjna i túmii muéetzij tí mua' a'rij, tamuáamuata' pu pua'mácan huamue'tij i tí tamuáamuata' ara'ástimee.” ¹⁷ A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i tí tyé'íjtye' tíjin: “Xá'puí' paj huaríj mu paj tyámua' tyí'nyahüire', ji'nye tyámua' pej tyéecha'ij i nyaj cí caa tyimuaatá', nyáaj nu tyimua'antyárujtye'ej pata'aj tyu'ta'íjtaj tamuáamuata' pua'maquéj i chájta'naj jitze.” ¹⁸ Ajta i tí tyí'huüire' tí je'tyáa'sej, a'íj pu ajta aje're'nyej, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: “Nyavástará', a'íjna i túmii, muéetzij tí mua' a'rij, anxívicaa pu pua'mácan huamue'tij i tí tamuáamuata' tí ara'ástimee.” ¹⁹ Ajta a'íjna i tí tyé'íjtye', a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: “A'yaa nu tyimua'antyárujtye'ej pata'aj tyu'ta'íjtaj anxíviq'ue' pua'maquéj i chájta'naj.” ²⁰ Tí'quíj ajtáhua'aj síj aje're'nyej tí jimi tyí'huüire', a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: “Nyavástará', ya'cuíj muéetzij tí mua' a'rij i túmii, yaa nu ja'ancuríá'jí'quej cíxurij jitze, nyatí'ij nyij jaatyá'avaataca'. ²¹ A'yaa nu huaríj, ji'nye nyamuatzíinya'ca'aj, muárie'rij tí a'tíj tyámua' tyu'tyá'itzeere'en ajimi, muáaj paj jaariá'si'rii i paj quee tyu'tá', pajta tyí'tza'nacaa jo'paj quee tyojo'huástej.” ²² Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i tí tyé'íjtye' tíjin: “Muáaj paj quee tyi'tíj huüire', nyáaj nu muá'xijtye'en a'íjci jime' je'ej paj tyu'taxájtaca'. Muáaj paj jamua'reeriaca'aj tíjin ca'nyéjrij nu jin tyí'ijta. Nyajta jaariá'si'rii i nyaj quee tyu'tá'. Pajta a'yan tyí'nyaxaj nyaj tyí'tza'nacaa jó'nyaj quee tyojo'huástej. ²³ ¿Ji'nye een jime' pequee a'áa yóotoj i túmii hua' jimi i maj tyu'nyéjtyej tí'ij jaamué'tin? A'yaa paj huáriníiche', nyáaj nu

nyij ja'ancuriá'nyijche' nyéetzij ti nya'a'rij, nyajta i ti jaamué'tij nyati'ij uvé'nyej."

²⁴ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa' a'íjma i maj avéjri' jo'tyú'uuca'aj tijin: "Siata'aj jáa'ri' i túmii ti jí'tyáa', siaj sij jaatá'an a'íjci i tamuáamuata' ti jaamué'tij." ²⁵ Majta a'íjma' a'yaa mu tyaaté'exaa tijin: "Tavástara', ¿j'i'nye ti'ij? A'múu pu arí jí'tyáa' tamuáamuata' pua'mácan i túmii." ²⁶ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tijin: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'tíj tina'aj ti jéehua tyi'ijcha'íj, jéetze' pu tyá'ci'tyij a'íjci. Ajta a'tíj ti cía na'aj tyi'ijcha'íj, a'íj mu tyáa'ri'raj i ti cía tyi'ijcha'íj." ²⁷ Majta a'íjma' i maj nyéjcha'íire', i maj quee jaxie'va'ca'aj nyaj rey jin tye'entyájrutyey, maj siahua'jvé'vi'tij, siata'aj huó'cui'nyij iye'e'j véjri' nye jimi."

T'i'ij Jesús ujo'tyárutyij u Jerusalén
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ T'i'ij Jesús jaatapuá'citaca' ti tyihuo'íxaatyej, aj pu'ij ta'ij jó'raa Jerusalén ti ooj jó'yi'ij. ²⁹ T'i'ij a'áa véjri' joomá'caj a Betfagé, ajta a'ájna a Betania, chájta' ti a'áa jo'tacá'aj i jiríj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Aseitúunajrimi. A'áa pu hua'puácaa huata'ityaca' i maj jamuán huacíj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

³⁰ —Siata'aj a'áa ja'tanyéj a'ájna chájta', siati'ij a'áa ja'rá'astij a'áa xu púuru' já'tyoonyij ti aje'riá'tapi', tiquee xu a'náj a'tíj japuan á'yi'xacaa, siata'aj je'ejxista siajta je'en uya'ráaja. ³¹ Típua'aj a'tíj a'yan tyajá'mua'íhuo'raj yee jí'nye een jime' setya'rájxinaj, a'yaa xu tyaaté'exaatye'en yee tavástara' pu jitze juxie've'.

³² Mati'ij mij ujó'ju' jo'tij huojó'ityaca', a'yaa pu atyojo're'nyej ti'ij tyihuo'té'exaa' a'ájna i Jesús. ³³ Mati'ij móoj je'ejxistájsima'caj i púuru', a'íj mu mij huo'séj a'íjma' i maj jací, aj mu mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye een jime' setya'rájxinaj mu púuru'?

³⁴ Mati'ij mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—Tavástara' pu jitze juxie've'.

³⁵ Aj mu mij tyúumaancaj tye'tyéveerej, mati'ij mij yo'jáj i Jesús jimi, mati'ij uya'ráaja aj mu mij ja'vá'raj a'íjci i Jesús i púuru' japua. ³⁶ T'i'ij na'aj tyu'má'ca'aj i Jesús, tyeítyee mu máancaj tyo'caváarajyi'caa i juyéj jitze jo'tij jooma'ca'aj. ³⁷ T'i'ij a'áa jo'camá'caj a'ájna Aseitúunajrimi, néijmi' i maj jamuán huajú'ca'aj, a'íj mu huatyóohuj maj tyaatatyójtzi're'en i Dios a'íjci jime' maj huatóotyamua've'en, jí'nye jéehua mu tyu'séj i ti huápu'i'ij tyúuxie've'. ³⁸ A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—¡Huápu'i'ij pu naa een a'ájna i rey ti jime' tyi'tyéjvee ti yaja've'mej nyúucaritze' i Dios! Miche' tyámua' tyi'tyecháaj muá'ra'nyij a'íjma' i maj tajapuá já'sejre'. Miche' majta néijmi' i jáamua'reej i Dios ti néijmi' i jin pu'tí'uurej.

³⁹ Majta séecan i fariseos, mati'ij jáanamua'jri', a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Maestro, huo'ta'íjmuejri' mej mij quee che' a'yan tyi'tyeyijhua' i maj ajamuán huaci'ij.

⁴⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Típua'aj a'íjma' muatyáapua'rej, tyetyéj mu mijta a'yan tyi'tyeyijhuan.

⁴¹ Ti'ij véjri' ajooma'caj a Jerusalén, ti'ij jaaséej i chájta'naj, aj pu'ij huóoyiinaca' a'íjci jime'. ⁴² A'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Típua'aj mua'aj ijíij siámua'reeriaj, tyi'tíj tí pué'een i tí tyámua' tyajamuaatá'sij, sij sij tyámua' tyi'tyecháaj xá'ra'nyij i Dios jimi! Ajta ijíij pu'ríj aviitzi', capu ij che' i'ríj paj jaaséj. ⁴³ Pu'ríj atyojo're'nyesij ja'mua jimi a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán jamuaatanyó'si'tye'ej i maj jamuájcha'íire', a'íi mu mij jamuajnásij, mati'ij mij jamuajnyo'si'tye'ej. ⁴⁴ Majta néijmi'que' mu tye'entyipué'aritye'sij, majta néijmi'caa cui'nyij i maj a'áa huacháatimee, néijmi'i mu huatyú'uunaj i tyetyéj tí jujapúa tyiquéetime, a'íjci jime' sij quee jáanamujri' ti'ij Dios yatanyéj ti'ij ja'mua japua huatányuunyij.

Jesús pu tyámua' tyú'ruuj i tyeyúuj tzajta'
(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵ Aj pu'ij ta'ij i Jesús utyájrurij u tyeyúuj tzajta', ti'quij huatyóochej tí huí'rámuaritye'en a'íjma i maj a'uun tyi'tooca'aj. ⁴⁶ A'yaa pu tyihuó'té'exaaj tíjin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze yee: “A'yaa pu tyi'huíire' i nye chi'ij mej mij a'uun huatyényuunyij i Dios jimi”, maj siajta mua'aj, a'yaa xu jáaruuj tí a'yan tyi'huíire'ej ti'ij tyásta'naj jo'maj náhua'rij jóo'ava'taca.

⁴⁷ A'náj tina'aj pu tyihuá'mua'tyahua'aj i tyeítyee u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyi'ijta u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés tí jo'yú'xaca', majta i maj jéetze' va'cán jin tyityatatyíj hua' tzajta' i tyeítyee, a'íi mu jahuooca'aj je'ej maj ye'ej tyeéj'caj. ⁴⁸ Majta camu je'ej tyeéjtyoj je'ej maj ye'ej huárinyij, ji'nye néijmi'i i tyeítyee, a'íi mu tyámua' tyá'namuajracuca'aj.

20

I tí jin tyi'tyéjvee a'ájna i Jesús
(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

¹ A'yaa pu a'ájna tyu'ríj tí'ij ooj Jesús tyihua'mua'tyáacaj u tyeyúuj tzajta', ajta huá'ixaatya'ca'aj tyeítyee i nyúucarij tí jin Dios hua' japua huatányuusij, mati'ij a'íimaj aje're'nyej i maj tyeyúuj tzajta' tyi'ijta, majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés tí jo'yú'xaca', majta hua' jamuán i huásij.

² Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—¿Tyi'tanyí jin petyi'tyéjvee pej pij a'yan ricij? ¿A'tanyíj a'íjci jin tyimua'antyaárujtye?

³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Nyáaj nu nyajta séej tyajamuaata'íhuo'raj. Siata'aj naaté'exaatye':

⁴ ¿a'tanyíj uyo'ta'ityaca' a'íjci i Juan tí'ij huó'íiraj i tyeítyee? ¿Nyiquij i Dios ca' i tyeítyee?

⁵ Mati'ij mij huatyóohuj maj tyi'huó'íhuo' a'yaa mu tíjin:

—Típua'aj a'yan tyetyaaté'exaatye' yee Dios pu uyo'ta'ityaca', a'yaa pu tyitaaté'exaatye'ej yee: “¿Ji'nye siana'aj sij quee ja'antzaahuaj?” ⁶ Ajta típua'aj a'yan tyetyu'taxáj yee tyétyacaa mu ja'antýíhuoj, aj mu mij néijmi'i i tyeítyee taatyáto'sixi'ij tyetyéj jime', ji'nye néijmi'i mu tyámua' naa tyá'mua'reej tí Juan a'íin pué'eenye'ej síij tí tyi'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ⁷ A'íj mu jin a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Catu jamua'reej a'tíj ti uyo'ta'ít'yaca' a'íjci i Juan ti'ij tyeítyee huá'íiraj.

⁸ Aj pu'ij i Jesús, a'yan tyihuo'té'exaaј tјjin:

—Canu nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'tíj nyaj јin tyi'tyéјvee nyeј nyij a'yan ricij.

I maj tyí'muiјhuacaa maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹ Ajta je'en Jesús séej nyúucariј јin tyihuo'té'exaaј i tyeítyee a'yan tјjin:

—A'tíj pu úuvaj huahuásteј, ti'quij séecan i tyeítyee huatanyéј mej mij a'áa tyoјo'muárie'en i huastáriј tzajta', aj pu'ij jó'raa a'íјna i a'tíj, imuáj pu je'ej huárupij. ¹⁰ Ti'ij a'áјna atyoјo're'nyeј mati'ij pua'aj јaju'racaa i úuvaj, séej pu uјo'ta'ít'yaca' hua' јimi i ti huo'tanyéјtye mej mij jaatátuiire'en je'cácaа i ti huáciiriaca'. Majta a'íјmaj i tyeítyee, a'íј mu jaatyáavaxij a'íјci i ti uјo'ta'ít'yi'huaca', majta quee tyi'tíj jaatá', a'yaa mu'uj tyaata'ít'yaca'.

¹¹ Ajtáhua'aj pu séej huata'ít'yaca' ti јimi tyí'huiire', majta a'íјmaj i ti huo'tanyéј i chuéј, a'íј mu јajtyá'xij, majta je'en jaatyáavaxij, camu tyi'tíj jaatá', a'yaa mu'uj tyaata'ít'yaca'. ¹² Ti'quij ajtáhua'aj séej huata'ít'yaca', majta a'íјmaj i ti huo'tanyéј i chuéј, a'íј mu tyaapuéј, majta jaaré'ít'yaca'.

¹³ "Ti'quij a'yan tyu'muá'aj a'íјna i a'tíj chuéј ti tyu'nyéј tјjin: "¿Ji'quij náarinyij? Nyiyóoј nu huata'ít'yij i nyaj huápu'ij јaxie've', a'ј mu xaa ántzaahuatye'sij." ¹⁴ Majta a'íјmaj, mati'ij jaaséej, aj mu mij tyu'tóo'ixaaј, a'yaa mu tyaaxá'pu'íntareј tјjin: "A'íј pu a'íјn pué'een i ti néijmi'í tyá'ci'tyij, tyiche' jaajé'caј ti'ij ityáјma táaci'tyij." ¹⁵ Aj mu mij јi'ráјtoo, mati'ij mij jaajé'caј.

¿Ji'nye sij mua'aj tyí'mua'tzeј, јi'quij huá'uureј a'íјјma, a'íјna i ti ja'a'riј i chuéј úuvaj ti јapuan huasti'? ¹⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'íј pu a'áa јo're'nyesij, ti'quij huá'cu'nyij a'íјјma i ti huo'tanyéј, ajta je'en séecan huatanyéјtye'sij mej mij a'áa tyoјo'muárie'en.

Mati'ij a'yan tyáanamuaјri' i tyeítyee, a'yaa mu tyu'taxáјtaca' tјjin:

—Che' quee a'náj a'yan tyí'riјcaј.

¹⁷ Aj pu'ij Jesús huo'séerajraа, ti'quij a'yan tyu'taxáјtaca' tјjin:

—Típua'aj quee a'yan tyi'ja'yáјnatan je'ej nyaj tyajamuaaté'exaa, ¿јi'nye na'quij a'yan tyé'yu'si' i yu'xariј јitze? A'yan tјjin:

A'íјna i tyetyéј i maj majca'huaj јúurieј a'íјmaj i maj chi'ij ta'huacaa, a'yaa pu atyoјo're'nyeј ti a'íјn pue'éenye'ej ta'raj i ti јéetze' јuxie've' јo'maj yá'ajtaahuaca' i chi'ij.

¹⁸ A'tíj tina'aj ti a'íјci јapua eetávetyij i tyetyéј, a'íј pu huatyána'xij néijmi'que' i јujitzé. Na'riјј típuа'aj séej јapua ráјvetyij a'íјna i tyetyéј, a'íј pu jaatyátzaanaxi'ij.

A'íјci јime' i maj huá'јijva'ca'aj i maj tyí'ti'јjcicaа

(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

¹⁹ Majta a'íјmaj i maj tyihuá'mua'tyajca'aj i yu'xariј јitze, Moisés ti јo'yú'xaca', majta a'íјmaj i maj tyí'ijtaca'aj u tyeуúuj tzajta', јéehua mu tyu'muá'aj je'ej maj ye'ej huárinyij mej mij jaatyéevi', јi'nye a'yaa mu tyá'mua'reeriaca'aj ti a'íјјma putyí'xajtaca'aj a'íјci јime' i nyúucariј ti jaataxáјtaca', camu majta ahuóoca'an, јi'nye mahuá'tziinya'ca'aj i tyeítyee.

²⁰ Јéehua mu ja'eeva'ca'aj, aj mu mij séecan huata'ít'yaca' i maj a'yan tyúuseјrataca'aj tјjin tzáahuatyi'ra'aj mu јin tyí'xaj, a'yaa mu

tyá'xie'va'ca'aj maj tyaata'íhuo' tyi'táj jime' tí'ij a'íjci jin eerá'ítzen mej mij tyu'tátuire'en a'íjci jimi i tajtúhuan.

²¹ Majta a'íimaj i maj ja'eeva'ca'aj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tjin:

—Maeestro ityáj tu jamua'reej paj tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, pajta tyihuá'mua'tyej je'ej tí tyi'tyéevijtáj. A'yaa paj cha'taj huá'uurej i tyeítyee, muáj paj tzáahuatyí'ra'aj jin tyihuá'mua'tyej je'ej tí tyá'xie've' i Dios. ²² ¿Nyiquij xá'puí' tyaj tyu'nájchij a'íjci jimi i tajtúhuan i tí tyí'ta'íjtye', ca' quee?

²³ Ajta i Jesús tí'ij jáamua'reeri' maj quee tzáahuatyí'ra'aj jin tyé'íhuo'raca'aj, aj pu'íj a'yan tyihuo'té'exaaaj tjin:

²⁴ —Séej sianaataséjratye' i túmii. ¿A'tanyíj nyéerima'ra' puíríci j i tí acájvee? ¿A'tanyíj a'yan ántyapuaj tí'ij tyé'yu'si'?

²⁵ Matí'ij mij a'yan tyityaatanýj tjin:

—A'íi pu pué'een i tajtúhuan.

Aj pu'íj a'yan tyihuo'té'exaaaj tjin:

—Siata'aj jaatá'an a'íjci i tajtúhuan, tyi'táj tí aaria'ra' pué'een, siata'aj siajta jaatá'an i Dios tyi'táj tí aaria'ra' pué'een.

²⁶ Majta a'íimaj camu je'ej tyéejtyoj je'ej maj ye'ej huárinyij maj jaamué'tin a'íjci jime' je'ej tí tyihuo'té'exaaaj hua' tzajta' i tyeítyee. Jí'nye je'ej mu tyo'taséj a'íjci jime' je'ej tí tyu'taxájtaca', aj mu mij quee che' je'ej tyityaatanýj.

A'íjci jime' maj huatájuuritaj i tyeítyee hua' tzajta' i muí'chítyee

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ A'tzúj a'tyéevi'ij, séecan mu aje're'nyej, a'íimaj mu puíríci j i saduceos, a'yaa mu tyí'xaj a'íimaj yee camu che' huatájuuritaj i maj meríj huácuij, matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tjin:

²⁸ —Maeestro, a'yaa pu tyo'yú'xaca' a'íjna i Moisés tí a'yan tye'mej ityájma jimi, típu'a'aj a'táj tí nyeíchej, típu'a'aj quee eexúj tyiyóomua'caj tí'ij huamuí', juxie've' tí i ihuáaria'ra' ja'ancuré'vi'táj a'íjci i tí jatyévi'tinya'aj i tí huamuí' tí'ij a'íjci jitze ma'can tyiyóomua'aj já'ra'nyij.

²⁹ A'yaa pu tyu'ríj ityájma jimi, aráahua'puaj mu ará'axcaa i tyétyacaa i maj ju'ihuaamua'ca'aj, tí'quij i tí vásti', a'íi pu huatyényeíchaca', ajta je'en huamuí', capu eexúj tyiyóocaj, a'yaa pu cha'taj na'aj tyáaru j i séej i tí je'tyáa'sej. ³⁰ Ajta i síij i tí je'tyáa'sej, a'íi pu ja'ancuré'vi'táj a'íjci i íitaj tí jatyévi'tinya'aj a'íjna ihuáaria'ra', mu'ríj mij huéicaj i maj huácuij. ³¹ Ajtáhua'aj síij tí je'tyáa'sej, a'íi pu ajta ja'ancuré'vi'táj, a'yaa pu cha'taj na'aj tyihuo'ruuj néijmi'caa i maj aráahua'puaj, maj quee jitzán tyiyóomua'aj muá'raa, néijmi'i mu huácuij. ³² Ajta je'en a'íjna i íiti' huamuí'.

³³ 'Arí matí'ij huatájuuritaj i muí'chítyee, ¿a'tanyíj cína'ra'an pue'éenye'ej ja'mej? Jí'nye néijmi'i mu jatyévi'tinya'aj.

³⁴ Aj pu'íj Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tjin:

—A'íimaj i tyeítyee íjij mu nyejneyeí'chacaa, majta huiíchej. ³⁵ Majta a'íimaj i tí a'yan tyihuá'ci'puaj maj huatájuurej hua'tzajta' i muí'chítyee, ajta tí'ij a'ájna tyará'astij a'ájna xicáara' jitze tí Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj, camu che' nyejneyeí'chen, camu majta huiíchan. ³⁶ Camu majta che' cui'nyij, jí'nye a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un matí'ij a'íimaj i maj tajapuá tyí'huíre'. A'íi mu yójmua'mua' pue'éenye'ej muá'ju'un i Dios,

ji'nye mu'rj huatájuuriaca'. ³⁷ Ajta a'ijna i Moisés, a'í pu taaté'exaa a'ijci jime' ti'ij jo'yú'xaca' je'ej ti a'náj sáij tyu'tyájttaa i tu'píj ti viváajma'aj tatyé'tye'. A'ij pu jin, Moisés a'yan jaatamua'aj i tavástara' tijin: "I hua' Dios a'íjma i Abraham, ajta a'ijci i Isaac, ajta a'ijci i Jacob." ³⁸ Ajta i Dios, capu hua' Dios pu'é'een a'íimaj i muí'chítýee, a'íjma pu Dios i maj júurij, ji'nye a'ijna jimi néijmi'i mu júurij.

³⁹ Majta séecan i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', a'yaa mu tyityaatanýúj tijin:

—Maeestro, xá'pui' paj tyu'taxájtaca'.

⁴⁰ Ti'ij na'aj a'ájna, capu che' a'tíj óoca'nyajca'aj ti tyi'tíj jaata'íhuo'.

¿A'tanyíj jayjóoj i Ciriístu'?

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹ Ajta Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—¿Ji'nye mej mij a'yan tyí'xaj i tyeítyee a'ijci jime' i Ciriístu' yee David pu jitze eeráma'can? ⁴² Ajta a'ijna i David, a'yaa pu tyu'taxájtaca' a'ijci jime' ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan ántyapuaaj tijin Chuícarij, a'yan tijin:

Dios pu a'yan tyaaté'exaa i Nyavástara' ti jime' yee:

"Acáyixi' ipuárij japua, iíye'ej nyamuáca'ta',

⁴³ nyana'aj quee huo'mué'tin i maj muájcha'íire'."

⁴⁴ Ajta i David, a'í pu a'yan jaatamua'aj a'ijci i Dios ti ja'antýíhuoj tijin nyavástara', típua'aj a'yan tyi'ja'yájna, ¿ji'nye tyí'rij ti i Ciriístu' a'ín pu'é'eenye' i David ti jitze eeráma'can?

Ti'ij Jesús hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íjma i juéesij

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

⁴⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jamuán huacáj, majta tyeítyee tyi'namuáaracaj, ⁴⁶ a'yan tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj, a'íjma jimi i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', ji'nye hua'ránajchi maj catíti'ijma'can metýi'cháatima'aj mamuaaci'ca'an, ajta hua'ránajchi maj i tyeítyee tzáahuatyí'ra'aj jin huo'tatyójtýe'en jo'maj huaja'antýinájchij. Majta a'yan tyá'xie've' maj huara'sej i ipuárij japua ti jéetze' juxie've' u tyeýúuj tzajta', ajta hua'ránajchi maj huara'sej véjri' jimi i ti tyihua'cue'tyej matí'ij tyí'ye'estyaj. ⁴⁷ A'í mu majta tyihua'ari'raca' i hua' chí'ij a'íjma i úuca' i maj antýúujimua'astariaca'. A'yaa mu huarín matí'ijta mij tyeýúuj tzajta' jo'týarutyij. Matí'ijta mij ja'tyéevi'ij tyényuusime'ej muá'ju'un mej mij séecan tyeítyee huo'séj. Majta a'íimaj i maj a'yan ricij, jéehua mu huápu'ij jajpuéetzij muá'ju'un.

21

Ti'ij úti' ti antýuusíjtariaca' túmii huatámu'vejritaca'

(Mr. 12:41-44)

¹ Aj pu'ij Jesús a'íjma huaséj i chíjtyaanyi'ij maj i túmii ú'síria'ca'aj, ti'ij tyeýúuj tzajta' tyu'tyáhuíire'en, ² a'í pu ajta íitaj huaséj tíquee je'ej tyéejviicue', ajta a'ijna i úti' hua'puáca' pu ucáahua'xij i túmii tíquee jéehua tyá'najchij. ³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', a'mújna mu íiti', jéetze' pu ju'cáahua'xij mequee néijmi'i i séecan. ⁴ A'íimaj i séecan,

néijmi'i mu ju'cáahua'xij a'íjci i ti avá'itzee i maj jéehua tyi'ijcha'íj, ajta a'mújna tiquee je'ej tyéejviicue', néijmi'i pu ucáahua'xij a'íjci i ti jin huatyoahuire'nyijche'.

Jesús pu jaataxájtaca' ti huatyú'uunyi'huaj i tyeyúuj
(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵ Majta séecan a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj a'íjci jime' ti naa huasé'rihua'aj i tyeyúuj, ajta i tyetyéj ti cure'tyij néijmi'que', ajta i mu'véjrij i maj tyo'huariá'viihuaa ti naa tyé'en.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

⁶ —Néijmi'i ti'ij na'aj siaj tyí'sej, aj pu atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' maj jitzán néijmi'i huatyú'uunaj, capu che' séeria'aj ja'mej jáxu'uj jitze i tyetyéj ti jujapúa tyiqueetime.

Je'ej ti tyí'rinyij ti'ij néijmi'i tye'entyipúa'risime'en
(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

⁷ Mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maestro, ¿a'najnyí a'yan tyí'rinyij? ¿Tyi'tanyí jin tyáamua'reeren ti arí tímua' a'yan atyojo're'nyesij?

⁸ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj mej mij quee jamuáacuanamuaj, mue'tíj mu uvé'nyesij nyenyúucaritze', a'yaa mu tyajamuaté'exaatye'sij yee: “Nyáaj nu a'íin pué'een i Ciríistu.” Majta a'yan tijin: “Pu'rij atyojo're'nyesij.” Caxu hua' jamuán jo'cí'ca'an. ⁹ Siat'ij a'yan tyu'namuaj tijin: “Mutatóonyo'si'tye'ej aja'hua' séecan jamuán i tyeítsee, majta séecan meríj huatyóohuj maj junyo'si'tye'”, caxu tyi'tziinye'ej, a'yaa pu tyúuxie've' ti anaquéej a'yan tyú'rinyij, ajta capu eexúj néijmi'i tye'entyipúa'rij.

¹⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Séecan mu tyeítsee huatóonyo'si'tye'ej, majta i maj séej chuéj japua huacháatimee, a'íi mu majta séecan jamuán huatóonyo'si'tye'ej. ¹¹ Pua'maquéj pu huápu'ij huatóoca'tzij i cháanacaj, ajta huatúuri'huaj ja'mej, ajta jéehua tyu'cuí'nyí'ra'aj ja'mej, ajta jútje' tyi'tíj pu huataséjre ti tziinyi're', ajta tyi'tíj ti huápu'ij juxie've'.

¹² 'Ajta ti'ij quee xu a'yan tyí'rijcaj, a'íi mu anaquéej já'muavivi'ran, majta je'ej pua'aj já'mua'uuren. A'úu mu jamojo'tyátoosij u tyeyúuj tzajta' na'riij jo'maj tyityaja'naamuacaa, majamuá'vi'tin a'íjma jimi i tajtúhuanyij, majta a'íjma jimi i maj rey jin antyúumua'reej, a'yaa mu já'mua'uurej a'íjci jime' siaj nyéetzij na'rá'astej. ¹³ Aj pu'ij i'ríitaj ja'mej siaj nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en. ¹⁴ Siajta mua'aj caxu a'íjci jin tyí'mua'ajcaj je'ej siaj tyu'taxáj siaj sij jujapúa huatányuunyij, ¹⁵ ji'nye nyáaj nu jamuataá'sij je'ej siaj tyu'taxáj, siata'aj sij jaayí'tihua'an, siaj jin hua'antymue'tin a'íjma. Camu je'ej tye'ejtyóova'aj muá'ju'un, camu majta hue'tzij jin já'muamue'tin. ¹⁶ Majta a'íimaj i já'muahuasimua', majta i ja'mua ihuáamua', majta a'íimaj i ja'muanyoosimua', majta ja'mua amíincustyamua', a'íi mu avítzij jin tyu'tátuiire'sij mua'ajmaj. Majta je'cáca ja'muacui'nyij. ¹⁷ Néijmi'i mu i tyeítsee jamuájcha'íria'aj muá'ju'un a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye'. ¹⁸ Caxu je'ej ty-ityóomua'ajcaj, ji'nye i Dios pu ja'muacha'íj ja'mej. ¹⁹ Siata'aj hu-atyóoca'nyej i jutzájta' siaj sij tyo'táviicue', aj xu sij júurij huatyá'itzeere'ej i Dios jimi.

²⁰ 'Siati'ij huo'séj i xantáaru'uj maj eetyaváatime a Jerusalén, a'yaa xu tyá'mua'reeriaj tijin pu'ríj tìn huatyú'uunyl'huaj i Jerusalén. ²¹ Majta i maj Judea jo'tyú'uu, miche' jiye'tzín jó'cányej i jírj tzejta'. Majta i maj Jerusalén jo'tyú'uu, miche' iiráciinyej apua'quéj i chájta'naj jitze. Majta i maj itzitáj jo'tyú'uu, miche' quee ujo'tyáru'piche'en i chájta'naj jitze. ²² A'ájna xicáara' jitze, jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un, ji'nye aj pu néijmi'l tya'róo'astej je'ej ti tyé'yusi' i yu'xarij jitze. ²³ Jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze a'íimaj i úucaá i maj ootajucájmeé, majta a'íimaj i maj móoj huá'tzi'tyej i juyójmua', jéehua mu huápu'i'ij jajpuéetzij muá'ju'un a'íimaj i maj Israel huacháatimeé, ji'nye puéetzij pu huo'tá'sij i Dios. ²⁴ Séecan mu i tyeítyee cui'nyij i chúun jime', majta séecan á'vi'tin i séej chuéj japua ti a'yan séejre' i cháanacaj japua. Majta i maj quee Israel já'ma'can, a'íi mu jaatyú'uunaj i Jerusalén 'asta na'aj quee aróo'astej a'ájna xicáara' maj jitzán jaataxájtaca'.

Je'ej ti ye'ej yetyi'cányesij a'ájna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca'
(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵ 'Ajta jéehua pu tyu'taséjre'ej i jútye' i xicáj jitze, ajta i máxcirie' jitze, ajta xú'ra'vej tzejta'. Ajta íyan i cháanacaj japua, a'íi mu i tyeítyee tyl'tziinye'ej muá'ju'un ji'nye capu je'ej hua'mitéerastyaj ja'mej, a'íjci jime' i ti jéehua tyuutá'hua'aj ja'mej i jájritze' ti'ij huápu'i'ij pu ti'ránaj ja'mej. ²⁶ Jéehua mu i tyeítyee jó'pua'rij a'íjci jime' mej tyu'tátziinye'ej, mati'ij jéehua tyú'mua'tyij je'ej ti tyl'tj ja'uurej a'íjci i cháanacaj, ji'nye tyl'tj tina'aj ti jútye' tyejé'sejre', a'íi pu ajta tyu'tóoca'tzij. ²⁷ A'ájna xicáara' jitze, a'íi mu jaséjran a'íjci i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', ti aje'cáama'aj ja'mej jéetirij tzejta', huápu'i'ij pu naa huasé'rihua'aj ja'mej, mej mij tyámua' naa tyo'taséj i tyeítyee, jumuárie'rij pu jin yava'cányesij. ²⁸ Ti'ij huatyóochenyij ti a'yan tyl'rinyij, tyámua' xu huóo'uurej. Siata'aj atanyéjnye'rij, ji'nye pu'ríj véjri' a'ájna xicáara' Dios ti jitzán jamui'rátóosij.

²⁹ Ajta séej nyúucarij huo'té'exaa a'yan tijin:

—Cási', xaaséj a'íjci i xápua', na'ríj séecan i ciyéj ti tyl'sejre'. ³⁰ Ti'ij antyinyájxi'in i xámue'ra', mua'aj xu jaséjran, siajta jamua'reeren ti arí véjri' putyí'ricij i víita'rij tzejta'. ³¹ A'yaa pu cha'tána'aj tyl'een, siati'ij tyl'sejra je'ej nyaj tyajamuaaté'exaa, siata'aj a'yan tyámua'reej ti arí tímua' a'ájna putyajá'ricij ti Dios tyu'ta'íjtaj.

³² 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', néijmi'l pu a'yan tyl'rinyij je'ej nyaj tyajamuáa'ixaa, meentyij mequee xu huácuij íjij maj huátyeityee. ³³ A'ájna i tajapúa ti séejre' a'íi pu á'pua'ren, ajta i cháanacaj pu ajta á'pua'ren, ajta i nyenyúucaá, capu a'náj antyipua'rij.

³⁴ 'Tyámua' xu'uj mua'aj, caxu je'ej pua'aj ju'uuriáj i jutzájta', a'íjci jime' siaj jui'ive', caxu siajta a'íj jitze tyl'mua'ajcaj i ti yan tyl'sejre' i cháanacaj japua. Ti'ij quee a'ájna xicáara' jitze, ja'mua japua rájvetyij siati'ij pua'aj quee jacho've'. ³⁵ Ji'nye a'íi pu hua' japua rávesij néijmi'caa japua i maj a'yan huacháatimeé i cháanacaj japua. ³⁶ A'náj tina'aj xu atanyéjnye'rij, siata'aj a'yan tyá'huaviiraj i Dios ti'ij jamuáahuiire'en, ti'ij quee tyl'tj je'ej já'mua'uurej je'ej ti tyl'tj rinyij, siajta a'yan tyá'huoocaj siaj sij nye jimi huatyá'itzeere'en, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca'.

³⁷ A'náj tina'aj tújca'rij tzejta', a'í pu tyihúa'mua'tyahua'aj i tyeýúuj tzejta'. Ajta ti'ijta huaré'chumua'rej, a'áa pu jó'yi'caaj i jiríj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Aseitúnajrimi, a'áa pu ja'táxai'irihua'aj. ³⁸ Majta néjimi'i mu i tyeítyee íiya' ajo're'nyinyiica'aj jo'tij i tyeýúuj jo'tyéjvee mej mij jáanamuaaj i Jesús.

22

Mati'ij jaaxá'pu'intarej maj avítzij jin jaatyéevi' i Jesús
(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

¹ Pu'rij a'ájna véjri' putyí'rijcaj mati'ij pua'aj a'íjci jin tyí'ye'estyaa i maj páan cua'caa i maj quee levaduuraaj jana'ajchityaa. A'yaa mu majta jatamuá'muaj tijin: Ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca' a'ájna a Egipto. ² Majta a'íimaj i maj tyí'ijta tyeýúuj tzejta', majta a'íimaj i maj tyihúa'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', jéehua mu tyí'mua'ajcaa je'ej maj ye'ej tyeéjé'caj i Jesús, majta quee je'ej tyéjtyoova'aj, ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj i tyeítyee.

³ Ti'quij i tyiyáaru' utyájrupij a'íjci i Judas tzejta', i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Iscariote, a'í pu ajta hua' jíjze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ⁴ Ti'quij i Judas a'íjma jimi ajo're'nyej i maj tyí'ijta i tyeýúuj tzejta', ajta i maj tyihúa'ijtye' a'íjma i maj tyí'cha'ij u tyeýúuj tzejta', aj pu'ij huo'té'exaa je'ej ti ye'ej huárinij ti'ij avítzij jin huo'tátuiire'en a'íjci i Jesús. ⁵ Majta a'íimaj mu huatóotyamua'vej, mati'ij mij tya'tóoratziiiri' maj túmii jaatá'. ⁶ A'í pu ja'ancuriáa' i huá'nyuucaa. Aj pu'ij huatyóochej ti jáahuoonij a'náj ti i'rij ti huo'tátuiire'en i Jesús maj quee jaséeracaj i tyeítyee.

Ti'ij tavástara' hua' jamuán tyu'cuaj a'íjma i maj jamuán huacj
(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷ Ti'ij ij a'ájna atyojo're'nyej i xicáara' maj jitzán jacua'caa i páan maj quee levaduuraaj jana'ajchityaa. A'ájna xicáara' jíjze, a'íj mu majta mu'vejritacaa i cánya'aj i maj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti Dios jitzán tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'. ⁸ Aj pu'ij Jesús huo'tacho'vej a'íjci i Pedro ajta i Juan, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Siata'aj ujó'ju' siaj sij tyámua' tyojó'uurej tyej tyij jáacua'nyij a'íjci i tyaj jin jo'támua'reej ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'.

⁹ Ajta a'íimaj, a'yaa mu tyaata'ihuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij jitze a'yan petyiyá'xie've' tyej tyij tyámua' tyojó'uurej?

¹⁰ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Siati'ij chájta' jo'tyájrutyey, tyáataj xu séjran ti xá'rij huátisij, jájtyij ti uhuájmuua, siata'aj jamuán ujó'ju', siajta jamuán ujo'tyájrutyey u chí'táj jo'tij a'íin ja'rá'ixaj. ¹¹ Siata'aj a'yan tyaaté'exaatye'en a'íjci i ti aja'chej yee: “A'yaa pu tyí'xaj i maeestro yee: ¿Jo'nyij jáai'rij ti yú'cua'nyij i ti jin jo'támua'reej ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'? A'í pu tyí'cua'nyij a'íjma jamuán i ti hua'antyíhuoj.”

¹² A'í pu jamuaataséjratye'sij ánimuaj i chí'ij ti ve'éj ti uhuaré'yohuaj, siata'aj a'uun tyámua' tyojó'uurej.

13 Aj mu mij jo'cáij, mati'ij a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyá'raa je'ej ti tyihuo'té'exaaaj i Jesús, aj mu mij tyámua' tyú'ruuj i maj jin jo'támua'reej je'ej ti Dios tyihuo'tú'uunyi'ri'.

14 Ti'ij atyojo're'nyej a'tzáaj maj pua'aj tyí'cua'nyij, néijmi'i mu huatyára'saca' véjri' i méesaj jitze, a'ájna i Jesús, majta a'íimaj i maj jamuán huac'ij. 15 Ti'ij ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Jéehua nu huápu'i'ij a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj ja'mua jamuán tyú'cua'nyij, ijíij nyaj quee xu jajpuéjtzij, tyej tyij néijmi'i jo'támua'reej a'íjci jime' i ti Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'. 16 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyé', canu che' a'náj jacua'nyij i páan 'asta quee néijmi'i tya'róo'astej a'ájna xicáara' ti'ij Dios jitzán néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua.

17 Aj pu'ij jajriáj i váasuj, ti'quij tyámua' tyaatá' i Dios, aj pu'ij huo'tajájnyi, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Ya'cu'ij, siata'aj néijmi'i jaaré'ye'en, 18 ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatyé' nyaj quee che' a'náj ju'que'i'sij já'ria'ra' i úuvaj, 'asta na'aj quee yan huataséjre'en a'náj ti Dios tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua.

19 Ajta je'en i páan tyi'íj, ti'ij ij ajta tyámua' tyaatá' i Dios. Aj pu'ij ja'antýtaaraca' i páan, ajta je'en huo'ta'í'pu'uj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa pu huatóomua'aj i páan, a'íi pu a'íin pué'een i nye tyévira' i nyaj jin ja'mua japua huatanyúj. A'yaa xu huárinyij sij sij jo'támua'reej je'ej nyaj huaríj.

20 Mati'ij tyu'cuá'aj, a'yaa pu cha'taj na'aj huaríj, a'íi pu jajriáj i váasuj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'ájna i váasuj tzajta' ti uhuájmuua, a'yaa pu huatóomua'aj i nyúucarij ti jime' Dios jájcuaj jin tya'tóoratzii'ri' ti ja'mua japua huatányuusij. A'íi pu a'íin pué'een i nyaxúure' nyaj je'ráxire'sij ja'mua jitze ma'can.

21 'Ajta i a'táj ti aviítzij jin tyu'tátuiire'sij nyéetzij, a'íi pu ajta yésejre' nyaj jamuán iye'ej méesaj jitze. 22 A'yaa pu tyí'nya'uurej nyéetzij, i nyaj nyajta tyévi'j jitze huanie'huaca', je'ej ti tyu'xá'pu'i'ntariaca'. Ajta huatóoxaamujritye'ej a'ájna i ti nyéetzij tyu'tátuiire'ej aviítzij jime'.

23 Majta a'íimaj i maj jamuán huac'ij, a'íi mu huatyóohuij maj huóo'ihuo' a'íjci jime' a'táj ti a'íin pué'een i ti tyu'tátuiire'sij.

A'tanyij a'íin pué'een i ti jéetze' juxie've'

24 Mati'ij mij huatyóohuij maj tyi'huóo'ihuo' a'íjci jime' a'táj ti jéetze' juxie've'. 25 Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íimaj i maj rey jin tyityatatyíj hua' tzajta' i maj quee Israel já'ma'can, a'íi mu ca'nyéjri'j jin tyihuá'ijtye'. Ajta a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i tyeítýee, a'yaa mu tyúuxaj yee ityáj tu tyámua' tyaja'muacha'ij. 26 Sijta mua'aj, caxu a'yan eenye' mati'ij a'íimaj, sulu a'yaa xu éenye'ej xá'ra'nyij, a'ájna i a'táj ti jéetze' juxie've' ja'mua jimi, che' a'yan éenye'ej já'ra'nyij ti'ij i tiquee tyi'táj jin juxie've', ajta a'ájna i ti tyí'ijta, che' a'yan éenye'ej já'ra'nyij ti'ij a'ájna i ti huá'huíire' néijmi'caa. 27 Cási', ¿a'tanyij jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee? ¿Nyi a'ájna i ti huatyájcaj jo'táj méesaj jo'tyéjvee, ca' a'ájna i ti tyá'cue'tyej? ¿Nyiquee a'ájna i ti tyí'cua' huatyequéej jo'táj i méesaj

jo'ty'éjvee? Ajta nyáaj nu a'ín pué'een i nyaj jéetze' va'cán jin tyi'ty'éjvee, nyajta nyáaj yanuj huaty'éjve ja'mua jimi, ti'ij a'ájna i ti tyihuá'cue'tyee.

²⁸ 'Siajta mua'aj xu a'ín pué'een i siaj a'náj tina'aj nyajamuan ya huaty'u'uj nyati'ijta jajpué'jtzij. ²⁹ Nyáaj nu jamuaatá', siaj sij tyu'ta'íjtaj, ji'nye a'ájna i nyavástara' pu'ríj naatá' i nyaj jin tyu'ta'íjtaj. ³⁰ A'ájna xicáara' jitze nyaj jitzán tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua, mua'aj xu ajtyára'sij i méesaj jitze siaj sij tyú'cua'nyij siajta huaye'en nyaj jamuán. Siajta je'en huatyára'sij i ipuárij japua ti jéetze' juxie've', siaj sij huo'xíjtye'en a'íjma i tyeítyee i maj majta Israel jitze eerányej, i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa i Pedro tijin: "Huéicaj paj pua'máj naatyáhue'taj"

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

³¹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa i Pedro tijin:

—Simón, Simón, a'ájna i tyiyáaru', a'í pu jaatáhuoj ti Dios jaatá'an ti'ij tyu'tatyése'en ti jamuaamué'tin siaj sij manúurieenyij. ³² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyaatáhuo muéetzij jime' i Dios jimi pej pij quee eeriá'itzen a'íjci jime' i paj na'ra'astijre, ajta pati'ij táhua'aj na'rá'astijre'en, a'yaa paj huárinij, pata'aj ca'nyíjra'aj huo'tá'an a'ihuáamua'.

³³ Ajta a'ájna i Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', nu'ríj a'yan tyo'tyényaca'an nyaj ajamuán eetyánami'huaj na'riij nyaj ajamuán huámu'nyij.

³⁴ Ajta i Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Pedro, a'yaa nu tyí'mua'ixaatye', ti'ij quee xu jíhuacaj i tyacuáarie', huéicaj paj naatyáhue'taj a'yan tijin capáj nyamua'tyej.

Pu'ríj tya'rá'ixaj ti'ij jajpuéetzij ja'mej a'ájna i Jesús

³⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyí tyi'tíj jamo'tyá'ítzii nyati'ij jamuaata'ityaca' siaj jo'cixi'in, siaj quee áto'rij jo'píj, siajta quee tyi'tíj joa'áj siaj túmii tzajta' ucá'an, siati'ij quee che' séecan i juca'quéj jo'i'ipuca'aj?

A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—Capu tyi'tíj to'tyá'ítzii.

³⁶ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Ajta íjij, típua'aj a'tíj tyi' áto'rij, che' ja'antypíj, na'ríj i túmii ti tzajta' ucá'an. Típua'aj a'tíj quee séej tyicha'íj i chúun, che' jáatoonyij i jumáanacaj ajta je'en séej huánanan i chúun a'íjci jime' túmii. ³⁷ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'yaa mu jaatamua'aj tijin a'í pu a'ín pué'een síj ti je'ej pua'aj tyí'tyevij." A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti juxie've' ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' nyéetzij jime'.

³⁸ Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Cási' tavástara', hua'puaj pu yee tyí'sejre' i chúun.

Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Che' a'yan eenye' caxu che' tyi'tíj xajtaj.

Tí'ij Jesús huatyéenyuj a'ájna a Getsemaní

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ Aj pu'ij íirájraa i Jesús, ti'ij ij a'áa jo'mej jo'tij já'asacaa i jiríj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapua'ij tijin Aseitúunajrimi, majta a'íimaj i maj jamuán

huacáij, a'íí mu majta jamuán ujó'ju'. ⁴⁰ Tí'ij a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaј tјin:

—Siata'aj huatyényuunyij siaј sij quee tyi'tјj јin ootyá'itzeere'en.

⁴¹ Tí'quij a'áa huojoohuá'xij a'tzúј pu a' imuáj jo'ré'nyeј a'chu ti imuáj aja'ráahuí'tzij i tyetyéј tipua'aj a'tјj јin tyu'tató'oj, a'áa pu tyítunutaca', tí'quij huatyényuy i Dios јimi, ⁴² a'yan tјin:

—Nyavástara', a'yaa nu tyi'muahuaviij, tipua'aj mua'ránaјchij paj naatá' nyeј nyij quee a'yan tya'ajpuéetzij ná'ra'nyij, ajta che' quee a'yan atyoјo'ré'nyinyiica'an je'eј nyeј nyáaј tyá'xie've', sulu che' a'yan tyá'ra'nyij je'eј paj muáaј tyá'xie've'.

⁴³ Aj pu'ij síјј јimí huataséјre i ti tajapuá tyi'huüre', tí'ij ca'nyјra'aj jaatá'.

⁴⁴ Ajta i Jesús, јéehua pu tyi'mua'ajcaa, a'јј pu јin јéetze' huatyényuy, јéehua pu cámuí'yaca'aj i tiéxi'muariј, a'yaa pu huasé'rihua'aj tí'ij xúure'eј ti aja'rátzunyaa a'chóota'.

⁴⁵ Tí'quij áјcheј jo'tјj ja'tyényuusima'aj, tí'ij ij ajo'ré'nyeј jo'maj je'eј je'eenye'eј a'íimaj i maj jamuán huacáј, mu'rјј tyácu'tzisima'aj, јi'nye јéehua mu cua'naca'aj a'јјci јime' maj јuxaamuјritye'. ⁴⁶ A'yaa pu tyihuo'té'exaaј tјin:

—Јi'nye siaјta tyityetyacu'tzuj? Xá'ajhuiixi', siata'aj huatyényuunyij tí'ij quee tyi'tјj ja'mua јapua ráјvetyij i siaј јin ootyá'itzeere'en i Dios јimi.

Mati'ij jaatyéevi' a'јјci i Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Јn. 18:2-11)

⁴⁷ Óoche' pu tyi'xáatacaј i Jesús, mati'ij јéehua i tyeityee aje'ré'nyeј, ajta a'јјna i ti a'yan ántyapuaj tјin Judas, i ti ajta hua' јitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' јapuan hua'puaj ará'aseј, a'íí pu anaquéеј huama'ca'aj, aj pu'ij ajtyáxiiriaca' tí'ij јi'tyaapui'tzeј a'јјci i Jesús. ⁴⁸ Ajta i Jesús a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tјin:

—Judas, ¿nyij a'јј јin penii'tyápui'tze'sij peј pij nyéetzij tyu'tátuire'en, i nyaj nyajta tyévij јitze huanie'huaca'?

⁴⁹ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacáј, mati'ij jaaséеј je'eј ti tyi'tјj rijcaј, aj mu mij a'yan tyaaté'exaaј tјin:

—Tavástara', ¿nyi tyahuo'tanyó'si'tye'en a'јјci јime' i tyi'tachuun?

⁵⁰ Ajta síјј ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'íí pu tyaapuéј a'јјci ti јahuüre' a'јјna i ti tyi'јta u tyeуúј tzaјta', ja'ajtasјchaca' i naxiéera', muáca'ta' tí'puјmua'.

⁵¹ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxáјtaca' tјin:

—Caxu che' јunyo'si'tye'eј.

Tí'ij ij ja'ajtamuárieј a'јјci i naxiéera' јitze, ajta tyáahuaj. ⁵² Ajta je'en i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaј a'íјјma i maj tyi'јta u tyeуúј tzaјta', ajta i maj tyihua'јtye' i maj tyi'cha'јј u tyeуúј tzaјta', ajta a'íјјma i huásasј, néјјmi'caa mati'ij mana'aj i maj јimí aje'ré'nyeј a'yan tјin:

—¿Nyí náhua'rij nyapu'éen siaј sij mua'aj muјo'vá'ju'un chúun se-tyu'í'sima'aj, siaјta ciyéјј? ⁵³ A'náj tina'aj nu a'úu jo'tyaváaј ná'yi'caaj u tyeуúј tzaјta' ja'mua јimi nyetyaja'muamuatyáaј. Siaјta mua'aj, caxu a'náj naatyéevi', iјјјј xuxaa a'yan rinyij, јi'nye a'íí pu ja'mua јitze ucáјrupij a'јјna i ti tyi'јta tíca'rij tzaјta'.

Tí'ij i Pedro jaatyáhue'taca' a'јјci i Jesús

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Јn. 18:12-18, 25-27)

54 Mati'ij mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús, aj mu mij yo'ví'tij, a'áa mu yo're'nyijtyej jo'tij ja'chej a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej u tyeyúuj tzajta'. Ajta a'íjna i Pedro, a'tzúj pu imuáj jaavájasima'aj. 55 Mati'ij mij óonie' a'ájna jé'ta' jo'tij ja'rájta'cuaj u tyeyúuj tzajta', aj mu mij atarásajra, ajta i Pedro, a'íi pu hua' jamuán uja'ajyíxij. 56 Ti'ij ij síj i íiti' ti a'áa tyí'huüre' jaaséej ti a'áa ja'ajcayii jo'tij já'taa, ti'ij tyámua' tyeeséj aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'mújna mu tyáati', a'múu pu ajta jamuán jo'chá'canya'aj i Jesús.

57 Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyu'tyáhue'taca' tijin:

—Íiti', canu nyáaj jamua'tyej.

58 A'tzúj a'tyéevi'caj, ajtáhua'aj síj jaaséej, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Muáaj paj pajta hua' jitze ajtyáma'can.

Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Canu xaa nyu'uj.

59 Ti'ij séej ooraj tyoomá'caj, ajtáhua'aj pu síj a'yan tyé'jee tijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna ti a'múu síj a'íin pué'een i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, ji'nye Galileea pu já'ma'can.

60 Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'táj pej nye'ixaatye'.

Ti'ij ooj a'yan tyi'xáatacaj, aj pu'ij i tyacuáarie' huajíjhuaca'. 61 Ajta a'íjna i tavástara', a'íi pu ooré'nyeerica', ti'ij ij ja'ráasej a'íjci i Pedro, aj pu'ij jo'támua'reeri' je'ej ti tavástara' tyaaté'exaa yee: “Ti'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéicaj paj a'yan tyinaatyáhue'taj tijin capáj nyamua'tyej.” 62 Ti'quij Pedro iirájraa apua'quéj, aj pu'ij tyuuyiinyajraa huápu'i'ij, je'ej pu pua'aj tyo'tóomua'aj.

Mati'ij jaatyáxaahuataca' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

63 Majta a'íimaj i maj jacha'íica'aj, a'íi mu huatyóohuij maj jatyaáahuataj, majta jaatyáavaxij a'íjci i Jesús. 64 Mati'ij mij jo'tají'ca'aj a ji'sáara' jitze, aj mu mij ca'nyéjrij jin jaata'íhuo'ri' tijin:

—Huataxáj a'tanyíj mui'tyéjvee.

65 Majta jéehua je'ej pua'aj tyeejéj ma'xáahuataj.

Mati'ij ayo're'nyijtye i ju juéesijtyamua' jimi

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

66 Ti'ij huatapuá'riaca', néijmi'i mu tyuúsiij i huásij, majta i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', mati'ij mij yo'ví'tij hua' jimi i ju juéesij.

67 A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Taaté'exaatye', ¿nyij muáaj a'íin papué'een i Dios ti a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua?

Ti'quij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Típua'aj a'yan nyetyájamuaaté'exaatye' yee: Nyáaj nu a'íin pué'een”, caxu ná'antzaahuatye'ej. 68 Ajta típua'aj nyetyajamua'íhuo' caxu huatányuusij. 69 Ajta jíij ti yujo'que'tij ja'mej, nyáaj i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', muáca'ta' nu ja'ajcaquéé na'mej i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

70 Néijmi'i mu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'íin papué'een i yójra' i Dios?

Ajta i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyáaj nu a'ín pué'een je'ej siaj tyu'taxájtaca'.

⁷¹ Mati'ij mij a'yan tyu'tóo'ixaaj tijin:

—¿Ji'nye tyajtáhua'aj tyá'xie've' tyej tyij tyi'tíj jitzán ujuuá'ritye'en? Ityáj tu tyeríj jáanamujri' je'ej ti a'múu tyu'taxájtaca'.

23

Mati'ij yo'jáj i Jesús a'íjci jimi i Piláato
(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Mati'ij mij néijmi'i ájhuiixij i maj a'áa ja'tyúusi, mati'ij mij yo'ví'tij i Jesús a'íjci jimi i Piláato. ² Mati'ij mij huatyóohuij maj jitzán tyo'ojpuá'ritye'en, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa tu tyéetyoj ti a'múu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyeítyee mej mij huatyéno'se'en i ti va'cán jin tyi'tyéjvee jimi. A'yaa pu tyi'xaj tijin capu a'yan tyúuxie've' mej mij tyá'najchitye'ej a'íjci i tajtúhuan i ti huá'íjve', a'yaa pu ajta tyihuá'ixaatye' ti a'múu a'ín pué'een i Dios ti a'áan yó'ojrasij i ípuárij japua, ti jee ajta rey jime' tyi'tyéjvee.

³ Ti'quij Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'ín papu'é'een i paj Rey jime' tyi'tyéjvee a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can?

Ajta i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Jee nyáaj nu a'ín pué'een i paj jaxaj.

⁴ Ti'quij Piláato a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tyi'íjta i tye'yúuj tzejta', ajta a'íjma i maj a'áa ajtyáxiiriaca' tijin:

—Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'tíj ti jin ootyá'ítzee i nyaj jin jo'xíjtye'en.

⁵ Majta a'íimaj, ca'nyíin mu jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Jéehua pu je'ej pua'aj tyihuá'mua'tyej i tyeítyee, a'áa pu a'yan tyojo'tyóochej a Galillea, ajta íjij a'yaa pu ricij a'yájna Judea.

Mati'ij yo'jáj i Jesús a'íjci jimi i Herodes

⁶ Ajta i Piláato, ti'ij a'yan tyáanamujri', a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'mújna mu Jesús a'áa já'ma'can a Galillea?

⁷ Ti'ij Piláato a'yan tyáamua'reeri' ti i Jesús a'áa já'ma'can jo'tij i Herodes tyejé'íjta, aj pu'ij huo'ta'íj maj já'anvi'tij a'íjci jimi i Herodes, i rey ti jin tyi'tyéjvee, a'íi pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj a Jerusalén. ⁸ Ajta i Herodes, jéehua pu huatóotyamua'vej ti'ij jaaséej a'íjci i Jesús, ji'nye pu'ríj á'tyeej ti jaséjramui'ca'aj, ajta jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyi'tíj uuriajca'aj a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti Jesús tyi'tíj jin a'yan huárinij ti huápu'íj juxie've'.

⁹ Jéehua pu tye'e'íhuo'ri', ajta i Jesús capu huatanyúj. ¹⁰ Majta a'íimaj i maj tyi'íjta u tye'yúuj tzejta', majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', a'áa mu véjri' jimí jo'tyú'uuca'aj, jéetxe' mu ca'nyíin jin tyá'xajzi'raca'aj.

¹¹ Ajta i Herodes, majta a'íimaj i xantáaru'uj i ti tyihuá'íjtye', a'íi mu huatyóohuij maj je'ej pua'aj jáa'uurej, majta jaatyáxaahuataca' a'íjci i Jesús. Mati'ij mij cáanarij ju'cáachejtye ti naa een, ti'ij tyihuá'caanaa i maj jamuán tyi'íjta i Herodes, ajta je'en huo'ta'íj mej mij majtáhua'aj já'anvi'tij i Piláato jimi.

¹² A'ájna xicáara' jitze, a'íi mu ju' amíncustyamua'aj muá'raa a'íjna i

Piláato, ajta a'íjna i Herodes, tí'ij quee xu a'yan tyí'rijcaj, móoche' mu tyúucha'íiria'ca'aj.

Mati'ij jaaxá'pui'intarej maj jaajé'caj i Jesús
(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39—19:16)

¹³ Ajta i Piláato huo'tajé a'íjma i maj tyí'ijta i tyeýúuj tzejta', ajta a'íjma i maj tyityatatyíj, ajta a'íjma i tyeítyee. ¹⁴ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Siatí'ij yajave're'nyijtye nye jimi, a'yaa xu jitzán tyí'pua'ritya'ca'aj yee a'íi pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyeítyee mej mij jé'ta' huáciinyej, nu'ríj tyeé'ihuo'ri', mua'aj senyeseeracaj. Ajta quee je'ej ná'miteeraste' tyi'tíj tí jin ootyá'itzee i siaj jin jitzán tyi'pua'ritye'. ¹⁵ Capu ajta je'ej já'miteeraste' a'íjci i Herodes, jí'nye a'íi pu ajtáhua'aj muyo'ta'ityaca' ityájma jimi. A'íj xu jin seríj jamua'reej tiqee a'yan tyi'tyéevijtij tí a'múu huámui'nyij, jí'nye capu tyi'tíj jin ootyá'itzee. ¹⁶ Puéjtzij nu jaatá'sij a'mújci, nyati'ijta nyij jaatátoosij. ¹⁷ A'yaa mu tyeýi'tíhua'aj maj séej huatátoonyij i maj eetyánami' a'ájna mati'ij tyí'ye'estyahua'aj. ¹⁸ Majta a'íjma i tyeítyee, néjyími' mu a'yan tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Miche' jaajé'caj a'mújci mu Jesús, pajta i Barrabás huatátoonyij.

¹⁹ (A'íjna i Barrabás, a'íj pu jin eetyánami'huaca'aj, jí'nye ca'nyíjra'aj pu huo'ta' i tyeítyee Jerusalén maj já'chajca'aj mej mij huo'tanyó'si'tye'en i Roma maj já'chajca'aj, a'íi pu ajta síj a'ín pué'een i tí tyí'tyacui'caria'aj.)

²⁰ Ajta i Piláato jaxie'va'ca'aj tí jaatátoonyij a'íjci i Jesús, a'íj pu jin ajtáhua'aj a'yan tyihuo'tajé tí'ij jámua'reej je'ej maj tyá'xie'va'ca'aj i tyeítyee. ²¹ Majta a'íjma i tyeítyee a'yaa tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Pata'aj yó'tatan, pata'aj yó'tatan.

²² Huééicaj pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—¿Ji'nye een jíme'? ¿Tyi'tanyí je'ej pua'aj huáruuj? Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'tíj tí jin ootyá'itzee tí'ij a'yan tye'tyévijtye'ej tí huámui'nyij a'mújna, a'íj nu jin a'yan nyana'aj rinyij, puéjtzij nu jaatá'sij, nyajta jaatátoosij.

²³ Majta a'íjma i tyeítyee jéetze' mu ca'nyíin jin huatyejíhuajra, majtáhua'aj a'yan tyaata'íj tí jó'tatan. Aj mu mij tyu'mué'tíj a'íjci jíme' i maj jéehua huatyejíhuajra. ²⁴ Aj pu'ij i Piláato jaaxá'pui'intarej tí a'yan huárinij je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj i tyeítyee. ²⁵ Tí'quíj jaatátoj a'íjci i maj jahuaviirica'aj i tyeítyee i tí a'íjci jin eetyánami'huaca'aj tí ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij huatyényo'se'en, tí ajta tyí'tyacui'caria'aj. Ajta i Piláato, a'íi pu tyu'tátui i Jesús mej mij a'yan jáa'uurej je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj i tyeítyee.

Mati'ij yó'tatej a'íjci i Jesús
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶ Mati'ij mij yo'jáj i Jesús, a'áa mu yoojáasima'caj, mati'ij séej huatyéevi' tí a'yan ántyapuaj tijin Simón Cirene tí já'ma'can, a'áa pu ja'tanyéj a itzitáj, mati'ij mij ju'huatyéchuui i cúruuj tí'ij jáachuisime'en cújta' i Jesús.

²⁷ Jéehua mu tyeítyee huajú'ca'aj hua' cújta', mue'tíj mu majta i úucaa huajú'ca'aj muxaamúuritya'aj, majta antyuyínyaj a'íjci jíme'. ²⁸ Aj pu'ij Jesús oore'nyeeriaca', tí'ij ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Mua'aj úucaa, mu siaj Jerusalén já'ma'can, caxu nyéetzij jin juyiinyaj, sulu ja'mua jime' siahuóoyiinyixi', siajta a'íjma jime' i juyóymua', ²⁹ ji'nye aj pu atyojo're'nyesij a'ájna i xicáara' siaj jitzán a'yan tyu'taxájtaj yee: “Dios pu tyámua' tyihuo'tá' a'íjma i maj quee a'náj tyiyóomua'aj muá'raa, majta a'ímaj i maj quee a'náj ti'ríj hua' jitze huataséjre, majta a'íjma i maj quee a'náj tyu'tzi'tyej.” ³⁰ A'ájna xicáara' jitze, a'yaa mu rinyij i tyeítsee, a'íi mu a'yan tyaaté'exaatye'sij i jiríj tijin: “Pata'aj tajapúa rájvetyij.” Majta a'yan cha'taj mana'aj tyaaté'exaatye'ej a'íjci i jiríj ti huaquéetimee tijin: “Pata'aj taatyá'avaaj.” ³¹ Tipua'aj a'yan nyetya'ajpuéjtzij nyáaj nyej quee tyi'tíj jin ootyá'itzee, ¿nyij mequee jéetze' jajpuéetzij muá'ju'un a'ímaj i maj tyi'tíj jin ootyá'itzee?

³² Majta hua'puácaa huajápuuasima'aj i maj je'ej pua'aj tyí'uuriajca'aj mej mij huójo'tatan i Jesús jamuán. ³³ Mat'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Mu'ch'ij mu'taj, a'áa mu mij yó'tatej hua' jamuán i maj je'ej pua'aj tyí'uuriajca'aj. Séej mu óotatej muáca'ta' pujmua', majta i séej útata' pujmua' i Jesús. ³⁴ Ti'quij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyavástara' tyihuo'tú'uunyi'ri', ji'nye camu jamua'reej je'ej maj ricij.

Majta i xantáaru'uj huáhuajcaca' maj tyetyéj jin huóomue'tij mej mij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij i tyí'caanaria'ra' i Jesús. ³⁵ Majta a'ímaj i tyeítsee, a'áa mu jo'tyú'uu méesejraca'aj. Majta a'ímaj i maj tyihua'íjtye', a'íi mu majta jaatyáxaahuataca', a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'múu pu séecan japua huatanyúj, che' ajta jujapúa huatányuunyij, tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan ti a'múu a'íin pu'éen i Dios ti ja'antyíhuoj i ti ajta a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua.

³⁶ Majta a'ímaj i xantáaru'uj mu ajtyáxiiriaca', majta jaatyáxaahuataca', a'íj mu majta jaatanyétzij ti ju'cáaye'en i nahuáj ta'antzíjvi. ³⁷ A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Tipua'aj Rey jime' petyi'tyávaacaj a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, pata'aj ajapua huatányuunyij.

³⁸ Majta táabla óotatej jo'tíj jo'ojmu'uj i Jesús, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj a'íjci jitze i táabla tijin: “A'íi pu a'íin pu'éen i hua' Rey a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.”

³⁹ Ajta síij i ti je'ej pua'aj tyeeyí'tihua'aj i ti ajta óotateehuaca', a'íi pu je'ej pua'aj tyé'jeevaca'aj a'íjci i Jesús, a'yan tijin:

—¿Nyi pequee a'íin pu'éen i ti Dios a'áan mojo'ojrasij i ipuárij japua? Pata'aj ajapua huatányuunyij, pajta ityájma japua.

⁴⁰ Ajta i síij i ti je'ej pua'aj tyeeyí'tihua'aj, ti ajta óotateehuaca', a'íi pu jajtyá'xij a'yan tijin:

—¿Nyi pequee já'tyese' i Dios? Cási', a'yaa paj cha'taj pana'aj tya'ajpuéjtzij ti'ij a'mújna. ⁴¹ A'yaa pu tyi'tyéevijtij tyaj a'yan tya'ajpuéjtzij, a'íjci jime' je'ej tyaj tyi'tíj huáruuj, ji'nye pu'ríj a'yan tyitaaci'ij, ajta a'mújna, capu tyi'tíj jin ootyá'itzee.

⁴² Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Jesús, pata'aj no'támua'reej a'ájna xicáara' paj jitzán huatye'chesij i paj tyu'ta'íjtaj.

⁴³ Ajta a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa nu tyi'mua'ixaatyé' tzáahuatyí'ra'aj jime', ijíj paj a'áa jo'tyaváaj puá'mej nyaj jamuán jo'tíj Dios tyámua' tyimuójo'tyátoosij.

*Ti'ij huamu' a'ijna i Jesús**(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)*

⁴⁴ Ti'ij arí a'tzáaj tacuariixpuaj putyi'rijcáj, aj pu'ij néijmi'que' huariá'tica'riaca' i chuéj japua, huéicaj ooraj pu a'chu á'tyeej ti huat'ica'.
⁴⁵ A'ijna i xicáj oomu', ajta a'ijna i cíxurij ti a'úun jo'tahuíjca'aj u tyeyúuj tzejta', a'íi pu jé'ta' acásujtza'an. ⁴⁶ Ca'nyíin pu jin huajíjhuaca' a'ijna i Jesús. A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Mu paj nyavástara', muéetzij nu muaatátuire'sij i nyaxiéjnyu'caa.

Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij huamu'.

⁴⁷ Ajta a'ijna xantáaru'uj ti tyí'ijtye' anxityej maj ará'asej, ti'ij jaaséej je'e'j ti huaríj, aj pu'ij tyámua' tyaatá' i Dios, ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:
 —A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, a'íi pu tyámua' tyi'tyevistaca'aj.

⁴⁸ Majta a'íimaj i tyeítýee i maj ajtyáxiiriaca', mati'ij tyu'séj je'e'j ti tyi'tíj huaríj, aj mu mij jo'cíxij, jí'nye muatóoxaamujritýej majta je'e'j pua'aj tyityo'tóomuajtyaca'. ⁴⁹ Majta a'íimaj i maj jamua'týej, majta i úucaa i maj jamuán uja'ráacij a'ájna a Galillea, a'íi mu a'íinuáj jo'tyú'uuca'aj, majta tyí'sejraca'aj je'e'j ti tyi'tíj rijcáj.

*Mati'ij ja'vá'naj a'ijci i Jesús**(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)*

⁵⁰ A'áa pu ajta síij jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaj tijin José, a'áa pu já'ma'can chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Arimatea, a'áa ti huataca'aj a Judea, a'íi pu síij a'íin pué'een ti hua' jíjze ajtyáma'can i juésij. Tyámua' pu tyi'tyevistaca'aj, ajta quee tyi'tíj jin á'tizeeria'ca'aj. ⁵¹ Ajta a'íjna i José, a'íi pu ajta jajchó'va'ca'aj a'ájna xicáara' jíjze ti'ij Dios tyu'ta'íjtaj íiyan i cháanacaj japua. A'íj pu jin quee ja'ránajchaca' je'e'j maj tyaaxá'pui'intarej, capu ajta tyámua' jaata'aj je'e'j maj huaríj i séecan i juésij. ⁵² Ti'ij ij a'áa jo'mej i Piláato jimi, ajta je'en jaatáhuaviiri' ti jaatátuüre'en i tyévira' i Jesús. ⁵³ Aj pu'ij ja'ajtajá i tyévira' i Jesús, ajta je'en sáavanaj jin jacá'ijcataca', ti'quij a'úun jo'tyájrurij jo'tij jóocun, ti'ij ij uyo're'týej jo'maj yo'ojcúunajraa, camu meexu a'náj a'tíj a'úun jo'tyá'avaataca'aj. ⁵⁴ Pu'rij a'ájna putyi'rijca' a'ájna xicáara' maj jitzán tyámua' ju'uurej, ajta arí tin atyojo're'nyesima'aj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii.

⁵⁵ Majta a'íimaj i úucaa, i maj a'áa ja'ráacij a Galillea i Jesús jamuán, a'íi mu cújta' huajú'ca'aj a'ijci i José. Mati'ij mij jaaséej jo'tij jóocun, majta jo'tij yó'ruuj i tyévira' i Jesús. ⁵⁶ Mati'ij mij jo'cíj i júchéj, aj mu mij tyámua' jáaruuj i tu'píj ti naa tyaarie'ej, majta i maj jacáhuatye'ej, majta je'en huóoso'pej a'ájna xicáara' jíjze je'e'j ti tyúuxie've'.

24*Ti'ij huatájuuriaca' i Jesús**(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)*

¹ Ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' jíjze ta'nájca'j i itéerij, íiya' mu'uj ujó'ju' a'íimaj i úucaa, mati'ij mij tyojo'tíi i maj tyámua' tyú'ruuj i tu'píj ti naa tyi'tyaarie', mati'ij mij ujó'ju' jo'maj je'e'j yo'uuriajca'aj. ² Mati'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij jaaséej típua'aj arí antácun. Ajta a'íjna i tyetyéj i maj je'tyájmua'j, pu'rij anti'ri'huaca'aj. ³ Mati'ij utyájrurij, camu che' jáatyoj i tyévira' i Jesús. ⁴ Meentyij móoj a'ijci jin tyi'mua'ajca'j je'e'j ti tyi'tíj

huaríj a'íjci jíme' i tyévira' i Jesús, mati'ij jiye'tzín hua'puaj huataséjre i tyétyacaa a'íjma jimi i úucaa, naa mu cuééinavi' tyí'chajca'aj, naa mu tyityetyátatzarisime'ej. ⁵ Tyámua' mu tyu'tátzín i úucaa, a'íj mu jin tyitunutaxij, majta ecóotutaxij, majta a'íimaj i tyétyacaa, a'yaa mu tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan tyá'huo hua' tzajta' i mui'chítýee i ti arí huatájuuriaca'? ⁶ Capu che' yajá'hua', ji'nye pu'ríj huatájuuriaca', ¿nyi sequée jamua'reej je'ej ti tyajamuaaté'exaa tí'ij ooj ajo'tyávaaca'aj ja'mua jamuán a'ájna a Galíleea, ⁷ yee ti a'yan tyúuxie've' maj tyu'tátuire'en a'íjci i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca' a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyi-tyeetyúucha'ij mej mij yó'tateexi'in? Ajta huéecaj xicáj jitze huatájuurij.

⁸ Majta a'íimaj i úucaa, aj mu jo'támua'reeri' je'ej ti tyihuo'té'exaaj a'ájna i Jesús. ⁹ Aj mu mij iirácij jo'tij jóocun, mati'ij mij jo'c'ij juchéj, aj mu mij huo'té'exaa a'íjma i maj tamuáamuata' japon s'ij ará'asej, majta i séecan, néijmi'i mu huo'té'exaa je'ej maj tyi'tíj tyu'séj. ¹⁰ A'íimaj i úucaa, a'íi mu a'íin pué'een, i Maríia Magdala ti já'ma'can, ajta a'ájna i Juana, ajtáhua'aj s'ij i Maríia náanajra' ti pué'een a'íjci i Jacobo, majta séecan i úucaa, a'íi mu a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i Jesús ti hua'antyíhuoj. ¹¹ Majta a'íimaj camu huá'tzaahuatya'ca'aj a'íjma i úucaa, ji'nye capu je'ej huá'miteerastya'ca'aj je'ej maj tyihuo'té'exaaj.

¹² Ajta a'ájna i Pedro, a'íi pu ájchej, ti'quij jo'téechajraa jo'tij jóocun, ti'quij utyárupij. Aj pu'ij cáxurij tyu'séj ti áan tyajá'ajcatyii, ajta je'en jó'raa jéehua tyi'mua'astíj i jutzájta' je'ej ti tyi'tíj huaríj.

A'ájna i juyéj jitze Emaús ti jó'nyaa (Mt. 16:12-13)

¹³ A'ájna xicáara' jitze, i maj hua'puaj i maj hua' jitze ajtyáma'can a'íjma i maj Jesús jamuán huac'ij, a'áa mu joojú'ca'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Emaús, a'áa pu imuáj putyajá'ricij a'ájna a Jerusalén, a'chu tamuáamuata' japon s'ij quiloometro. ¹⁴ Néijmi'i mu tyu'xájtasime'ej je'ej ti tyi'tíj huaríj. ¹⁵ Móoche' mu tyu'xáatasima'caj, tí'ij Jesús ajtyáxiiriaca' aj pu'ij hua' jamuán jo'mej. ¹⁶ Majta a'íimaj camu jaamua'aj. ¹⁷ Ti'quij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí je'ej setyúu'ixaatye' a'yan xuujú' i juyéj jitze?

Mati'ij mij óohuixij, mua'coomua'astíj. ¹⁸ Ajta s'ij ti a'yan ántyapuaaj tijin Cleofas, a'íi pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—¿Nyi pequee muáaj a'íin pué'een i paj huayí'ij pana'aj i paj quee tyi'tíj mua'reej je'ej ti tyi'tíj huaríj tajimí?

¹⁹ Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí je'ej huaríj?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjci jíme' i Jesús, Nazaret ti já'ma'can, a'íi pu tyí'xajtaca'aj tzáahuatyi'ra'aj jíme' i Dios jitze ma'can. Ajta jéehua a'yan tyu'ruuj ti huápu'i'ij juxie've', i tyeítýee jimi ajta i Dios. ²⁰ Majta a'íimaj i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyí'ta'íjtye', a'íi mu tyu'tátui i Jesús mej mij tyu'tá' maj jaajé'caj, mati'ij mij yó'tateexij. ²¹ Tyajta ityáj, a'yaa tu tye'ejchó'va'ca'aj ti a'íin tíi'rátóonyij ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, pu'ríj huéecaj xicáj tyooméj maj yó'tateexij. ²² Majta séecan úucaa i maj tajitzé ajtyáma'can, jéehua mu je'ej pua'aj tyo'taséj, íiya' mu'uj uja'tanyéj

jo'maj ya'vá'najca'aj a'íjci i Jesús. ²³ Majta camu jáatyoj i tyévira', mati'ij mij huariá'cij, aj mu mij taaté'exaa tijin séecan mu huataséjre hua' jimí. A'íi mu a'íin pué'eenye'ej i maj tajapuá tyí'huüre', majta a'yan tyihuo'té'exaaaj ti arí huatájuuriaca' a'íjna i Jesús. ²⁴ Majta séecan i maj tajamuán huacíj, a'íi mu majta uja'tanyéj jo'maj ya'vá'najca'aj, a'yaa pu tyí'eenye'ej je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i úuca, majta a'íimaj camu jaaséj a'íjci i Jesús.

²⁵ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Ji'nye sequée huápu'i'ij tyojó'itej mua'aj, je'ej xu pua'aj tyityóomuajtyej, caxu je'ej tyéejtyoovej mu jutzájta' siaj sij tyá'antzaahuatye'en néijmi'i je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj. ²⁶ ¿Nyi sequée jamua'reeriaca'aj ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti anaquéj jajpuéetzij já'ra'nyij a'íjna i ti Dios a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua, ti'ij tyu'ta'íjtaj íiyan i cháanacaj japua, ajta u tajapuá?

²⁷ Aj pu'ij tyámua' naa néijmi'i tyihuo'té'exaaaj je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze a'íjci jime' i Jesús, ti'ij a'íjna tyo'yú'xaca' i Moisés, ajta mati'ij tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj.

²⁸ Mati'ij meríj avéjri' joojú'ca'aj a'ájna chájta' jo'maj ja'rá'iixaj, óoche' pu huama'ca'aj a'íjna i Jesús, ti'ij i ti muja'yee jó'yi'ij. ²⁹ Majta a'íimaj jéehua mu ca'nyíjra'aj jaatá' ti a'áa jo'tyá'itzeere'en, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tajamuán yahuatyá'itzeere'en, ji'nye pu'ríj huachúmua', ajta arí huariá'tica'rij.

Ti'quij utyájrurij ti'ij hua' jamuán huatyá'itzeere'en. ³⁰ Ti'ij Jesús ajtyéeyixij hua' jamuán i méesaj jitze, aj pu'ij jatyí'puj i páan, ajta tyámua' tyaatá' i Dios, ti'quij jé'ta' jo'tátaaraca' i páan, aj pu'ij huo'tí'pu'uj.

³¹ Ti'ij huo'tai'ípu'uj, aj mu mij jaamua'aj, ajta a'íjna a'huópua'rixij meeséeracaj.

³² Mati'ij mij a'yan tyityetyúu'ihuo'ri' tijin:

—¿Nyiquee ca'nyíin jin ú'tzunaca'aj i taxiéjnyu'caa, ajta tatéexi'raca'aj tatzájta' ti'ij i tiéj, ti'ij a'íin tyitátyixaa i juyéj jitze, ti a'yan tyí'ta'ixaatya'ca'aj je'ej ti huatóomua'aj i ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze?

³³ Mati'ij mij ájhuiixij, ca'nácan mu huariá'cij a Jerusalén, a'áa mu huojotyó'aj a'íjma i maj tamuáamuata' japon síj ará'asej, majta i séecan i maj hua' jamuán huacíj, néijmi'i mu a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj. ³⁴ Majta a'íimaj i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a Jerusalén, a'yaa mu tyihuo'té'exaaaj i maj hua'puaj tijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyí'ja'yájna, tavástara' pu huatájuuriaca', ajta huataséjre a'íjci jimí i Simón.

³⁵ Majta a'íimaj i maj hua'puaj, a'íi mu huo'té'exaa je'ej ti tyi'tíj huaríj mati'ij a'áa joojú'caj i juyéj jitze, ajta je'ej maj tyaamua'aj ti'ij jé'ta' jo'tátaaraca' i páan.

*Ti'ij Jesús huataséjre a'íjma jimí i maj jamuán huacíj
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)*

³⁶ Móoche' mu tyi'xáatacaj a'íjci jime' ti'ij i Jesús huataséjre hua' jimí, a'úu pu jé'ta' huatyéechaxij, aj pu'ij a'yan tyihuo'tatyójtjej tijin:

—Che' tyámua' ja'mua'axcaj ja'mua' tzajta'.

³⁷ Aj mu mij néijmi'i tyámua' tyu'tátziin, ji'nye a'yaa pu huá'seejratya'ca'aj, cuxáa nyájcan pué'eenye'ej. ³⁸ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tjiin:

—¿Ji'nye siaj sij huápu'i'ij tyí'tziinne'? ¿Ji'nye huápu'i'ij tyaja'muatyesi'huaritye' siaj tyá'antzaahuatye'en'? ³⁹ Cási' i nyamuáca' jitze, ajta i nya' íicaj jitze, nyáaj nu a'ín pué'een. Siata'aj na'ajtamuarie'en siajta naaséj. Síj ti mui'chij, capu a'yan tyi'tyáhue'ra', capu ajta a'yan tyi'tyájcarij, xu'ríj nyeséj nyaj tyáhue'ra', nyajta tyájcarij.

⁴⁰ Ti'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj, aj pu'ij huo'taséjra i jumuáca', ajta i ju'íicaj. ⁴¹ Majta a'íimaj, camu ja'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye jéehua mu jutyamua'va'ca'aj, majta je'ej yó'sejraca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tjiin:

—¿Nyi sequée tyi'tíj tyícha'ij nyaj jáacua'nyij?

⁴² Mati'ij mij hue'ej ti hue'ejchi' jaatá'. ⁴³ Ti'quij ja'ancuriáa', aj pu'ij jáacuaaj meeséeracaj a'íimaj. ⁴⁴ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tjiin:

—A'yaa nu tyajamuaat'éexaa nyati'ij ja'mua jamuán jo'chá'canya'aj, ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti néijmi'i tya'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' nyéetzij jime' a'ájna i Moisés, majta a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, ajta i chuúicarij jitze.

⁴⁵ Aj pu'ij huo'ta' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ⁴⁶ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tjiin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti jajpuéjtzij já'ra'nyii'che', a'ájna i Dios ti a'áan yó'o'jrasij i ipuárij japua. Ajta huééicaj xicáj jitze huatájuuritaj. ⁴⁷ Majta néijmi'i japua i cháanacaj tyihuo'té'exaatye'sij nyenyúucaritze' mej mij seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi ti'ij a'ín tyihuo'tú'uunyi'. Siajta mua'aj a'yaa xu huatyóohuisij siaj tyihuo'té'exaatye'en iye'ej Jerusalén. ⁴⁸ Mua'aj xu tyihuo'té'exaatye'ej néijmi'i je'ej siaj tyi'tíj tyu'séj. ⁴⁹ Nyáaj nu uyo'ta'ítyij ja'mua jimi a'íjci i ti nyavástara' jin tya'tóoratziiri'. Siajta mua'aj, siata'aj a'yan huatye'en iye'ej chájta' asta siana'aj quee ja'ancuriá'an a'íjci i ca'nyíjra'aj jútye' ti je'cányesij.

Ti'ij i Jesús tyíraa u tajapuá

(Mr. 16:19-20)

⁵⁰ Ti'quij i Jesús huojoví'tij a'ájna a Betania, aj pu'ij ajmójca'taxij, ajta je'en tyámua' tyihuo'tá' i hua' tzajta'. ⁵¹ Ti'ij ooj hua'huaviviiriaca'aj, aj pu'ij ahuojotyáhuii a'íjma ti'quij jútye' tyíraa. ⁵² Majta a'íimaj mu jaatyánajchaca', jéehua mu huatóotyamua'vej, mati'ij mij jo'cáj a Jerusalén. ⁵³ A'náj tina'aj mu i tyeyúuj tzajta' je'rú'uuca'aj, metye'tyóotzi'ria'aj i Dios.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Juan

I ti jin uhuatyóochej i yu'xarij

¹ Jájcuaj imuáj pu séjria'ca'aj i nyúucarij, ajta a'íjna i nyúucarij a'íj pu jimi séjria'ca'aj i Dios, ajta i Dios pu a'íin pué'eenye'ej i nyúucarij. ² A'íi pu jájcuaj imuáj séjria'ca'aj i Dios jimi ti'íj quee xu ma'huá'tacaj i cháanacaj. ³ A'íj pu jitze ma'can i nyúucarij i Dios néijmi'i tyú'taahuaca' i ti tyí'sejre', capu tyi'tíj a'yan tyi'séere'ej ta'me'nyíche' tipua'aj quee i nyúucarij a'yan tyu'taxáatajche'. ⁴ A'íj pu jitze séjria'ca'aj i júuricamej, ajta i júuricamej pu jin huányeeri'cica'aj hua' tzajta' i tyeítsee. ⁵ Ajta a'íjna i ti jin huányeeri'ij, a'íj pu jin huányeeri'cij ja'raa jo'tij jo'tíca'ca'aj, ajta i tíca'rij capu je'ej joorejvej ti jo'jé'caj a'íjna i ti jin huányeeri'ij.

⁶ Síij pu tyáati' huataséjre ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Juan, Dios pu a'yan yo'ta'ítayaca', ⁷ ta'aj ij a'íjci jitze ma'can i tatzárij tyihuo'té'exaatye'en i tyeítsee, ajta mej mij néijmi'i tyá'antzaahuatye'en je'ej ti a'íin tyí'xajta'ca'aj. ⁸ Ajta a'íjna i Juan capu a'íin pué'eenye'ej i tatzárij, sulu síij ti a'íjna jin mujo've'mej ti'íj a'íjna jitze ma'can i tatzárij tyihuo'té'exaatye'en. ⁹ Ajta a'íjna i ti ji'récán jime' tatzárij pué'een i ti huá'tatzavi'tye' néijmi'caa i tyeítsee, a'íi pu ooj yaja'vá'ma'ca'aj íiyan i cháanacaj japua.

¹⁰ A'íjna i ti nyúucarij pué'een, a'yan pu séjria'ca'aj i cháanacaj japua, ajta Dios pu i cháanacaj huatyátaahuaca' a'íjna jitze ma'can i nyúucarij, majta i maj yan huacháatima'caa i cháanacaj japua camu jaamua'aj. ¹¹ A'íi pu mu jové'mej íiyan cháanacaj, majta i maj a'yan huacháatima'caa camu tyámua' tyetyéejeje. ¹² Majta a'íimaj i maj tyámua' tyetyéejeje majta jitzán tyá'antzaahuaj, a'íi pu a'yan tyihuo'tá' mej mij yójmua'mua' pue'eenye'ej muá'ra'nyij i Dios. ¹³ A'íj mu jin yójmua'mua' pué'een i Dios, camu a'íjna jime' maj tyétyacaa jitze eeráanyeje nusu maj jujímua'aj a'yan tyá'xie'va'ca'aj, sulu a'íjna jime' ti i Dios huatyóoyojmua'tyej.

¹⁴ A'íjna i ti nyúucarij pué'een a'íi pu huatyóotyevistaca', ajta tajamuán yéchajca'aj. Tyajta jaaséj i ti jin huápu'i'ij naa huasé'rin, i ti ja'ancuriáa' i Dios jimi, a'íjna jime' ti a'íi na'aj yójra', a'íj pu jimi séejre' i ti jin taxie've' ajta i ti ji'récán jime'. ¹⁵ Juan pu a'íjna jitze ma'can a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "A'íi pu a'íin pué'een i nyaj jitzán ma'can tyajamuáa'ixaa, nyati'ij a'yan yee a'íjna ti yaja've'mej nyaj cújta', jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee nyequee nyáaj, ji'nye a'íi pu anaquéej séjria'ca'aj nyequee nyáaj."

¹⁶ Néijmi'i tu tyeríj ityáaj a'íj jimi tya'ancuriáa' i ti a'íin juxié'vi'ra' tyámua' tyitatá'caa séej jime' ajtáhua'aj séej, ¹⁷ ji'nye a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'íj pu jitze ma'can i Moisés yan huatyátuihuaca', ajta i tyaj jin huátaxie've'en ajta i ti ji'récán jime' a'íj pu jitze tyeje'rámá'can i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ¹⁸ Capu a'tíj a'náj jaaséj i Dios, sulu a'íi pu'uj i ti yójra' pué'een, i ti ajta Dios jimi séejre', a'íi pu taatá' tyej tyij jáamua'tyij je'ej ti een i Dios.

A'íjna i Juan i ti huá'íiraca'aj a'íi pu jaataxájtaca' a'íjci i Ciríistu' (Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹ A'íi pu a'íin pué'een i Juan ti jaataxájtaca', mati'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'áa huojota'ítayaca' a Jerusalén a'íijma i puariij majta séecan i maj Levi jitze eeráma'can, mej mij a'yan tyaata'íhuo' a'íjci i Juan a'tíj ti pué'eenye'ej. ²⁰ Ajta a'íjna i Juan a'yaa pu tyihuo'té'exaaj je'ej ti tyi'ji'ré'can jime', a'yaa pu tíjin:

—Canu nyáaj a'íin pué'een i Ciríistu'.

²¹ Mati'ij mij majtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyij pana'aj pué'een? ¿Nyi a'íin papué'een i Elías?

Juan pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Canu nyáaj a'íin pué'een.

Mati'ij mij ca'nyíin jin a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi a'íin paj pué'een i tyaj jacho've' i ti Dios jitze ma'can tyitaaté'exaatye'sij?

A'yaa pu tyu'tanyúj tíjin:

—Canu a'íin pué'een.

²² Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—¿A'tanyij pana'aj pué'een? Tajitzé pu juxie've' tyata'aj tyij huó'té'exaatye'en a'íijma i maj tojota'ítayaca'. ¿Ji'nye pij tyitaaté'exaatye'sij ajime'?

²³ Aj pu'ij Juan a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i nyúucarij ti a'áa ja'vá'namuajre' jo'tij quee já'tyi'tij, ti a'yan tyí'xaj tíjin: “Tyámua' xu huó'uurej siaj sij tyámua' naa tyeetyéeevee' a'íjci i tavástara” —a'yájna ti'ij tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías.

²⁴ Majta a'íimaj i maj fariseos uhuojota'ítayaca' mej mij jamuán tyu'taxá' a'íjci i Juan, ²⁵ a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Típua'aj pequee a'íin pué'eenye' i Ciríistu', pajta quee a'íin pué'een i Elías, nusu a'íjna i tyaj jajchó've' ti Dios jitze ma'can tyitaaté'exaatye'ej, ¿ji'nye pej pij a'yan tyihua'íiraj i tyeítýee?

²⁶ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Nyáaj nu jájtyij jin huá'íiraj, ajta síij pu ja'mua jimi séejre' i siaj quee jamua'tyej, ²⁷ a'íi pu ooj maja've'mej. Ajta nyéetzij capu a'yan tyinyetyévíjtye' nyej nyij ja'ajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an.

²⁸ Néijmi'i pu a'íjna a'yan tyu'ríj a'ájna a ti a'yan tyajra'ájtyapua'j tíjin Betania, után jitze pujmua' i játya'naj i Jordán, jo'tij a'íjna i Juan huaja'íiraca'aj.

Jesús pu a'íin pué'een i cánya'aj i ti Dios jaatámu'vejritaj

²⁹ Yaa ariá'pua'aj, Juan pu jaaséj a'íjci i Jesús ti aja'vá'ma'ca'aj a'íjci jimi, aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Cási' xaaséj, a'múu pu a'íin pué'een i cánya'aj i Dios ti jaatámu'vejritaj, i ti jin tyihuo'tú'uunyí'raj i maj jin ootyá'ítzee néijmi'i i maj yan séejre' i cháanacaj japua. ³⁰ A'íi pu a'íin pué'een i nyaj jaxajta'aj nyati'ij a'yan tyajamuaaté'exaa tíjin: “Síij pu yaja'va'ma'aj ta'mej i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee nyequee nyáaj, ji'nye a'íi pu anaquéej séjria'ca'aj nyequee nyáaj.” ³¹ Canu nyajta nyáaj jamua'tyajca'aj, nyajta a'yaa nu een jin mujo've'mej nyej nyij huó'íiraj i jájtyij jime', mej mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can jáamua'tyij.

³² Juan pu ajta a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'yaa nu tyeeséj a'íjci i júuricama'ra' i Dios ti jútye' aje'cáma'ca'aj a'yan huasé'rihua'aj ti'ij jáamui', ajta je'en áan mu'úutze' jo'ojyíxij. ³³ Canu nyajta nyáaj jamua'reeriaca'aj a'tíj ti pué'eenye'ej, ajta a'íjna i ti nyoyo'ta'ítയാ'ca' nyej nyij jájtyij jin huó'íiraj, a'yaa pu tyinaaté'exaa'j tijin: “A'íjna i paj jaséjran i ti jitzán áan jo'ojyíxí'in a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'í pu a'ín pué'een i ti a'íjna jin huá'íiran i júuricama'ra' i Dios.” ³⁴ Nyáaj nu r'íj a'yan tyeeséj, nyáaj nu nyij tyámua' tyá'mua'reej ti a'ín pué'een i yójra' i Dios.

A'íimaj i maj anaquéej jamuán huacíj i Jesús

³⁵ Yaa ariá'pua'aj, Juan pu ajtáhua'aj a'áa jo'tyávaaca'aj hua'puácaa tyivi'tíj i maj jamuán huací'ca'aj. ³⁶ Ti'ij jaaséj ti aja'tama'ca'aj a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Xaaséj, a'múu pu a'ín pué'een i cánya'aj Dios ti jaatámu'vejritaj.

³⁷ Mati'ij a'yan tyáanamujri' a'íimaj i maj hua'puaj, aj mu mij jamuán jó'ju' i Jesús. ³⁸ Aj pu'ij i Jesús ooré'nyeeriaca', ti'quij huo'séj maj jaavájrasima'aj, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí siahuo?

Aj mu mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—Maeestro, ¿jo'nyij pe'chej?

³⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj.

Aj mu mij jamuán jó'ju', mati'ij mij jaaséj, a'áa mu jamuán jo'tyá'ítzee, 'asta na'aj quee arí yáacaj cama'caj i xicáj.

⁴⁰ Síj ti jáanamujri' a'íjci i Juan ajta je'en jamuán jo'mej i Jesús, a'í pu a'ín pué'eenye'ej a'íjna i Andrés, ihuáaria'ra' a'íjci i Simón, ti ajta Pedro pué'een. ⁴¹ Ajta a'íjna i Andrés a'íj pu anaquéej huátyoj a'íjci i ju'ihuáara' i Simón, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa'j tijin:

—Tu'ríj jáatyoj a'íjci i Mesías. (A'íjna i nyúucarij Mesías, a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Ciríistu'.)

⁴² Aj pu'ij i Andrés uya'ráavi'tij a'íjci i Simón i Jesús jimi, ti'ij i Jesús jaaséj, a'yaa pu tyaaté'exaa'j tijin:

—Muáaj paj a'ín pué'een i Simón, yójra' a'íjci i Jonás, ajta a'yaa paj ántyapuaj puá'mej tijin Cefas. (Cefas, a'yaa pu huatóomua'aj tijin Pedro, ti ajta tyetyéj pué'een.)

Jesús pu jaatajé a'íjci i Felipe ajta a'íjci i Natanael

⁴³ Yaa ariá'pua'aj, Jesús pu a'yan tyaaxá'pui'intarej ti a'áa jó'me'en a'ájna a Galileea. A'íj pu'ij antyinájchaca' a'íjci i Felipe, ti'quij a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

⁴⁴ A'íjna i Felipe a'áa pu já'ma'cantaca'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Betsaida, jo'maj majta já'ma'cantaca'aj a'íjna i Andrés ajta i Pedro. ⁴⁵ Felipe pu a'íj jó'huoosij a'íjci i Natanael, ti'quij a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—Tu'ríj jáatyoj a'íjci i ti ja'xaj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'í pu ajta a'ín pué'een i maj jitzán ma'can tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. A'í pu a'ín pué'een a'íjna i Jesús, yójra' a'íjci i José, Nazaret ti já'ma'can.

46 Ajta a'ájna i Natanael a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—¿Nyi a'yan tyí'rij ti Nazaret tyí'tj je'ráanyeje ti tyámua' een?

Felipe pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Che'rěj, pata'aj jaasěj.

47 Tí'ij Jesús jaaséej ti aja'vá'ma'ca'aj a'ájna i Natanael, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Yaa pu síj vé'mej ti jì'ré'can jime' Israel jitze ajtyáma'can, capu tyí'tj séejre' ti hue'tzij pué'een a'ájna jimi.

48 Natanael pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye pej pij een jime' nyamua'tyey?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu muaasěj ti'ij quee xu muaatajéeva'caj a'ájna i Felipe, pati'ij a'áan je'rácatyii i xápua' jityej.

49 Aj pu'ij i Natanael a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, muáaj paj a'ín pué'een i yójra' i Dios, muáaj paj a'ín pué'een i paj tyitaata'íjtye'sij i tyaj Israel jitze ajtyáma'can.

50 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi a'ij pana'aj jin tyá'tzaahuatye' i nyaj muaaté'exaaj nyaj muaasěj pati'ij a'áan je'rácatyii i xápua' jityej? A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' paj a'ájna tyí'sejran i ti jéetze' tyúuxie've'.

51 A'yaa pu ajta tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—A'yaa nu záahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' sij mua'aj jaséjran tí'ij antacúunyi'huaj ja'mej u tajapuá, sijta a'íjma séjran i tajapuá maj tyí'huüre' i Dios jimi, a'í mu yava'canyinyiica'aj muá'ju'un nyéetzij jimi, majta je'en tajapuá jo'ojnyinyiica'aj muá'ju'un.

2

Tí'ij a'tj huatyényeíhchaca' a'ájna a Caná, Galileea ti ja'ajtyáma'can

1 Tí'ij huéicaaj xicáj tyoomá'caj, síj pu huatyényeíhchaca' a'ájna chájta' Caná, Galileea, ti ja'ajtyáma'can. Ajta a'ájna i náanajra' i Jesús, a'áa pu jo'tyávaaca'aj, 2 a'ij mu majta huatá'inyej a'ijci i Jesús, majta i maj jamuán huacíj, mej mij hua' jamuán tyú'ye'esten. 3 Aj pu'ij huaxíj a'ájna i nahuáj, ajta i náanajra' i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Capu che' uhuájmuua i nahuáj.

4 Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Iti', ¿ji'nye pej pij nyéetzij nye'ixaatye'? Capu eexúj tya'rá'aj nyéetzij jimi.

5 Aj pu'ij i náanajra' a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tyí'huüre' tijin:

—Néijmi'i xu jin a'yan huárinyij je'ej ti a'ín tyajamuaaté'exaatye'sij.

6 A'áa pu aráasej i xá'rij tyojo'váatima'caa ti tyetyéj jime' tyí'taavijhuaca'aj, a'í pu tyí'pué'eenye'ej i maj jitzán tyí'tyai'raca a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. A'yaa pu tyo'vejrica'aj a'chu huéecatyej nusu huéecatyej japuan tamuámuata' liitruj i jájtyij. 7 Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tyí'huüre' tijin:

—Siata'aj ja'vá'jistya'xi'in i jájtyij jime' i xá'rij tzajta'.

Mati'ij mij tyámua' naa tya'vá'jistya'xij, 8 ajta je'en Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siata'aj cǎi tyi'tajánie' i tu'huájmuua siajta je'en jaatá'an a'ǎjci i ti a'ǎjna jin antyúumua'reej i maj tyí'ye'estej.

Aj mu mij a'yan huarǎj. ⁹ Ajta a'ǎjna i ti antyúumua'reej, a'ǎi pu ju'qué'ij a'ǎjci i jájtyij ti huatyóonahuastaca', ajta quee jamua'reeriaca'aj jo'tǎj já'ma'cantaca'aj a'ǎjna i nahuáj, majta a'ǎimaj i maj tyí'hui're', a'ǎi mu xaa jamua'reeriaca'aj, jí'nye a'ǎi mu ju'cáato'xij i jájtyij. A'ǎj pu'ij jin jaatajé a'ǎjci i ti huatyényeǎichij, ¹⁰ ti'quij a'yan tyaaté'exaa tǎjin:

—Néijmi'i tu a'yan tyeeyí'tin, anaquéej tu hua'tá'caa a'ǎjna i nahuáj ti jéetze' jí're'en, ajta tipua'aj merǎj huatyáta'ruj, aj tu tyij a'ǎj huo'tá'sij i nahuáj tiquee jí're'en. Pajta muáaj mápaj ja' yá'itzaaca'aj i ti jéetze' jí're'en tyej tyij ijǎj ju'cáaye'en.

¹¹ A'ǎi pu a'ǎin pué'een i ti anaquéej a'yan tyi'tǎj jin huarǎj a'ǎjna i Jesús i maj jin tyámua' tyo'taséj, a'ǎjna chájta' a Caná Galillea ti ja'ajtyáma'can, a'ǎj pu jin huo'taséjra i ti jin naa huasé'rin, majta i maj jamuán huacǎj a'ǎi mu jimí tyá'antzaahuaj.

¹² Aj pu'ij té'ej a'áa jo'mej a Capernaúm, jamuán i náanajra', majta ihuáamua'mua', majta i maj jamuán huacǎj, a'áa mu mij a'chu pua'an xicáj já'tyeej.

Jesús pu jaajǎjcuarej a'ǎjci i tyeeyúuj

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³ Ajta arí tyí'vejri'taca'aj a'ǎjna maj jitzán jo'támua'reej a'ǎjna xicáara' ti jitzán Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' a'ǎjma i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj, Jesús pu'ij a'áa jo'mej a Jerusalén. ¹⁴ A'úu pu'ij i tyeeyúuj tzejta' huojo'atyaj a'ǎjma i maj hua'tooca'aj i púuyesij, majta i cánya'xii, majta cúcuí'see, ajta séecan i maj túmii hua'puata'tyi'raca'aj i tyeíteye. ¹⁵ Ti'ij huo'séj, Jesús pu'ij cuartaj huatyátaahuaca' cójnari jime', ti'quij a'ǎjci jin hui'rámuarǎj néijmi'caa, hua' jamuán i púuyesij ajta i cánya'xii. Ajta tye'tahuá'xij i tyihua' meesaj i maj japuan hua'puata'tyi'raca'aj i túmii. ¹⁶ Ajta a'ǎjma i maj cúcuí'see toooca'aj a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tǎjin:

—Siata'aj tyi'rán a'yun ti tyí'sejre'. Caxu a'yan ja'uurej ti'ij chí'ij i maj tzejta' túmii mue'tǎjcaa a'ǎjci i chí'ra'an i nyavástara'.

¹⁷ Aj mu mij a'ǎimaj i maj jamuán huacǎj jo'támua'reeri' ti a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tǎjin: “A'yaa nu tyá'xie've' ti tyámua' tyí'eenye' jo'paj jo'tyéechi'ij.”

¹⁸ Majta a'ǎimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyaata'ihuo'ri' tǎjin:

—¿Tyi'tanyí jin paataséjrataj tyej tyij jáamua'reej tyi'tǎj paj jin antyá'mua'reeriaj pej pij a'yan ricǎj?

¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tǎjin:

—Xaatyú'uunaj a'ǎjci i tyeeyúuj, nyáaj nu huéecaj xicáj tzejta' nya'táhua'aj ja'ajtaahuaj.

²⁰ Majta a'ǎimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyityaatanyúj tǎjin:

—Huá'puatyej nyinyi'ra'aj japuan aráseej mu á'tyeej mati'ij mij ja'ajtaahuaca' a'ǎjci i tyeeyúuj, ¿nyiquij muáaj huéecaj xicáj jitze pa'ajtaahuaj?

²¹ Ajta a'ǎjna i tyeeyúuj i Jesús ti jaxajtaca'aj, a'ǎj pu putyí'xajtaca'aj i jutyévíra'. ²² A'ǎj pu jin ti'ij huatǎjuuriaca', aj mu mij jo'támua'reeri' i

maj jamuán huacíj je'ej ti tyihuó'ixaatyaca'aj, majta je'en tyá'antzaahuaj i yu'xarij jitze, majta ja'antzaahuaj je'ej ti i Jesús tyihuó'ixaaí.

A'íimaj i maj anaquééj tyá'antzaahuaj i Jesús jimi

²³ Tí'ij ooj i Jesús a'áa jo'tyávaacaj a Jerusalén, a'ájna mati'ij tyi'ye'estyáacaj a'íjci jime' ti Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', jéehua mu tyeítyee jimi tyá'antzaahuaj, mati'ij jaasééj ti a'íin a'yan rijcaa a'íjci jime' ti naa tyihua'sejratye'. ²⁴ Ajta i Jesús capu hua' jitze tyi'ca'nyajca'aj, ji'nye néijmi'caa pu muajtyajca'aj. ²⁵ Capu juxié'va'ca'aj ti a'táj jaaté'exaatye'en je'ej ti tyi'tyúucha'íj síij i tyévíj, ji'nye a'íi pu jamua'reeriaca'aj je'ej ti éenye'ej i mua'tzíiria'ra' i tyévíj.

3

I Jesús ajta i Nicodemo

¹ A'áa pu síij jo'tyávaaca'aj ti a'íjma jitze ajtyáma'cantaca'aj i fariseos, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tíjin Nicodemo, tyáati' pu pué'eenye'ej ti jéehua juxié'va'ca'aj hua' jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ² A'íi pu tíca' aje're'nyej i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Maestro, tyáamua'reej ti i Dios mojo'ta'ityaca' pej pij tyitáamua'tyey, ji'nye capu a'táj jaayí'tin ti a'yan rijcaj pati'ij muáaj, típua'aj quee i Dios jimi séjre'ej.

³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'yaa nu tyí'mua'ixaatyey' tzáahuatyí'ra'aj jime', típua'aj quee i a'táj jájcuan huanie'huaj, capu i'ríj ti jaaséj jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj.

⁴ Nicodemo pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye tyí'ri'j ti a'táj ajtáhua'aj huanie'huaj típua'aj arí vásti' pué'eenye'? ¿Nyi je'ej tyí'ri'j ti ajtáhua'aj atyáhui'xin i jucáara' jitze i junáana'j tí'ij ajtáhua'aj huanie'huaj?

⁵ Tí'quij Jesús a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'mua'ixaatyey', a'ájna i tíquee huóojajuare'en a'íjci jime' ti huái'huaj i jájtyij jime', ajta quee huanie'huaj a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, capu je'ej tyí'ri'j ti utyájrutyej jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj. ⁶ A'ájna i ti tyévíj jitze huanie'huaca' yan pu ma'can i cháanacaj japua, ajta i ti a'ájna jitze huanie'huaca' i júuricama'ra' i Dios, a'íj pu jitze eeráma'can i júuricama'ra' i Dios. ⁷ Capáj je'ej tyá'mua'ajcaj nyaj a'yan tyí'mua'ixaatyey' yee: “Juxié've' paj jájcuan huanie'huaj.” ⁸ Jo'tíj na'aj pu huá'aacaj, tyij paja janamua'j tujhua'naj, capáj jamua'reej jo'tíj pujmua' jo've'yi'ij nusu je'ej ti pujmua' huaru'píj. A'yaa mu cha'taj mana'aj een a'íimaj i maj i júuricama'ra' i Dios jitze huanánie'huaca'.

⁹ Nicodemo pu ajtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye tyí'ri'j ti a'yan tyá'ra'nyij?

¹⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Muáaj paj tyihua'mua'tyey' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ¿nyi pequee yó'itej tyí'tíj nyaj mua'ixaatyey'? ¹¹ A'yaa nu tyí'mua'ixaatyey' tzáahuatyí'ra'aj jime', ityáj tu a'ájna huá'ixaatyey' tyi'tíj tyej tyámua' naa tyí'mua'reej, tyajta jamua'reej tyi'tíj tyaj huaséj, siajta mua'aj caxu tyá'tzaahuatyey' je'ej tyej tyajá'mua'ixaatyey'. ¹² Típua'aj sequée

ná'tzaahuatye'ej tipua'aj tyi'tíj nyaja'mua'ixaatye'ej yan ti ma'can i cháanacaj japua, ¿ji'nye setyina'antzaahuatye'sij tipua'aj a'íj nyajamuaat'éxaatye'en i tajapúa ti tyajá'ma'can?

¹³ 'Capu a'tíj ujo'ojnyéj i tajapúa, sulu a'íi pu'uj i ti yava'cáanyej i cháanacaj japua, a'íi ti'ij pué'een i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca'. ¹⁴ Ajta a'yájna ti'ij i Moisés tye'ejpíj a'íjci i cú'cu'uj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tíj, a'yaa pu cha'taj na'aj tyúuxie've' ti Dios ja'ajriáj a'íjci i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', ¹⁵ mata'aj mij néijmi'i i maj jitzán tyá'antzaahuatye'sij jusén jime' maj júurij muá'ra'nyij.

Dios pu hua'xie've' néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua

¹⁶ 'Dios pu huápui'ij huo'xie'vej a'íjma i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íj pu jin i juyó j ujo'ta'ít'yaca', mata'aj mij néijmi'i i maj jitzán tyá'antzaahuatye'sij quee huácu'i'nyij, sulu mej mij jusén jime' júurij muá'ra'nyij. ¹⁷ Ji'nye capu i Dios a'ájna jin uyo'ta'ít'yaca' i juyó j ti'ij puéjtzij huo'tá'an i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, sulu ti'ij néijmi'caa huáhuire'en a'íjci jitze ma'can.

¹⁸ 'A'ájna i ti tyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i yójra' i Dios, capu puéjtzij jací'tyij, ajta i ti quee jimi tyá'tzaahuatye', a'íj puéjtzij ci'tyij a'íjci jime' tíquee tyá'antzaahuaj i a'íjci jimi i yójra' i Dios. ¹⁹ A'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye', pu'ríj puéjtzij huo'ci'ij, ji'nye je'ej mu pua'aj tyityetyúucha'íica'aj, ajta ti'ij yan huataséjre i tatzárij, camu jaataxié'vej, sulu jéetze' mu jaataxié'vej maj a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tij jo'tíca'. ²⁰ Néijmi'i i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, camu jaxie've' i tatzárij, camu majta jitzán utyáhuixi'íj, ji'nye camu jaxie've' ti huataséjre'en i maj jin je'ej pua'aj ricíj. ²¹ Majta a'íimaj i maj tzáahuatyi'ra'aj jin tyámua' tyityetyúucha'íj, a'íi mu jitzán utyáhuixi'íj i tatzárij, ta'aj ij huataséjre'en maj a'yan ricíj je'ej ti i Dios tya'ajxié'vi'ra'.

A'ájna i Juan i ti huá'íiraca'aj ajtáhua'aj pu Jesús jitze ma'can tyi-huo'té'exaaj

²² Ti'ij ij Jesús a'áa jo'mej a'ájna a Judea ti putyajá'ricíj, majta mu a'íimaj ujó'ju' i maj jamuán huacíj, a'áa pu'ij hua' jamuán jo'tyávaaca'aj a'chu pua'an xicáj huá'íiraj i tyeít'ye. ²³ Ajta a'ájna i Juan a'íi pu ajta huá'íiraca'aj a a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapua j tijn Enón, véjri' a'ájna a Salim, ji'nye jéehua pu muí'yaca'aj a'ájna, a'íj mu jin i tyeít'ye aje're'nyinyiica'aj ti'ij Juan huó'íiraj. ²⁴ Néijmi'i pu a'ájna a'yan tyu'ríj, mati'ij quee xu je'tyanáava'caj a'íjci i Juan.

²⁵ Majta séecan i maj Juan jamuán huací'ca'aj a'íi mu huatyóohuj maj huóotyaxi'in séej jamuán i ti Israel jitze ajtyáma'can a'íjci jime' i huá'yi'raj i ti a'yan tyúuxie've' maj huóojajcuare'en, ²⁶ aj mu mij aje're'nyej i Juan jimi mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Maeestro, a'ájna i ti ajamuán a'áa jo'tyávaaca'aj után jitze pujmua' i Jordán, i paj jaaxájtaca', a'íi pu ijjij huá'íiraj i tyeít'ye majta néijmi'i ajo're'nyinyii a'íjci jimi.

²⁷ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Capu i'ríj ti a'tíj tyi'tíj jin je'ej rijcaj, tipua'aj quee i Dios a'yan tyaatá'an. ²⁸ Mua'aj xu tyámua' naa tyáanamujri' nyaj a'yan tyajamuaat'éxaa nyaj quee nyáaj a'íin pué'een i Ciríistu', sulu síj ti anaquéj

ujo'ta'ít'yi'huaca' a'íjci jimi. ²⁹ Jo'tij a'tíj jo'tyényeiichij, a'íjna i íiti' a'íj pu jimi huatyá'ítzeere'ej i ti ja'ancuré'vi'tij, ajta i amíncura' i a'tíj ti a'áa jo'tyéjvee ajta je'en janamuaj, a'íi pu jéehua huatóotyamua've'sij tí'ij jáanamuj je'ej ti tyu'taxájtaj. A'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj íjij jéehua tyí'nyetyamua've'. ³⁰ A'yaa pu tyúuxie've' ti a'íin jéetze' va'cán jin tye'entyájrutej, nyajta nyáaj nyaj jéetze' ciléenye' jin tyu'tyáhuüre'en.

A'íjna i ti jútye' jo've'mej

³¹ A'íjna i ti jútye' jo've'mej, a'íi pu néijmi'i jin antyúumua'reej. Ajta a'íjna i ti íyan ma'can i cháanacaj japua, a'yan pu'uj ma'can, ajta a'íjna tyí'xaj je'ej ti tyi'tíj ricij i cháanacaj japua. Ajta a'íjna ti tajapúa jo've'mej a'íi pu néijmi'i jin antyúumua'reej, ³² ajta a'íjna huá'ixaatye' je'ej ti tyi'tíj tyí'sej ajta je'ej ti tyú'namuajri' i Dios jimi, ajta capu a'tíj ja'tzaahuatye' je'ej ti tyí'xaj. ³³ Ajta tipua'aj a'tíj jimi tyá'antzaahuatye'en, a'íi pu ajta a'yan tyu'taxájtaj ti a'yan tyi'ja'yájna ti Dios tzaáhuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, ³⁴ jí'nye a'íjna i ti Dios uyo'ta'ít'yaca', a'yaa pu tyí'xaj je'ej ti i Dios tyu'taxájtaca', jí'nye Dios pu a'yan jéehua tyu'tá'caa i ju júuricamej. ³⁵ Ajta i táatajra' a'íi pu jaxie've' i juyó, ajta a'yan tyaatá' tí'ij i yójra' néijmi'i jin antyúumua'reeraj. ³⁶ A'íjna i ti tyá'tzaahuatye' i Dios yójra' jimi, a'íi pu jusén jime' júurij ja'mej, ajta i tiquee jaxie've' ti jimi tyí'antzaahuatye'en, capu jusén jime' júurij ja'mej, sulu Dios pu jéehua puéjtzij jaatá'sij.

4

I Jesús ajta a'íjna i íiti' Samaaria ti já'ma'can

¹ Majta a'íimaj i fariseos, a'yaa mu tyáamua'reeri' tijin jéetze' pu huá'mue'tij i tyeítyee a'íjna i Jesús quee a'íjna i Juan, ajta je'en huá'íiraca'aj, ² ajta capu a'íjna i Jesús huá'íiraca'aj, sulu a'íimaj mu i maj jamuán huacíj. ³ Ajta tí'ij i Jesús a'yan tyáamua'reeri', aj pu'ij uja'rájraa a Judea tí'quij ajtáhua'aj a'áa jo'mej a Galileea.

⁴ Ajta tí'ij a'áa jo'mej a'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti a'áa jé'ta' huatyéenyej a Samaaria. ⁵ A'íj pu jin a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sicar, Samaaria ti ja'ajtyáma'can, a'ájna véjri' jo'tij já'sejre' a'íjna chuéj Jacob ti jaatapuéjve i juyó José. ⁶ A'áa pu já'sejria'ca'aj jo'tij ye'tyáacuj a'íjna i Jacob. Ajta i Jesús, a'áa pu véjri' jo'tayíxij jo'tij ja'tyácun, jí'nye pu'ríj cua'naca'aj a'íjci jime' ti huaméj i juyéj jitze. A'tzáaj pu putyí'rijcaa tacuaríxpauj. ⁷ Tí'quij síij íiti' aje're'nyej Samaaria ti já'ma'can, tí'ij ahuóojere'en, aj pu'ij Jesús a'yan tyatajé tijin:

—Cí jáytyij tyinaatá'.

⁸ Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'áa mu jó'ju' a chájta' mej mij tyi'tíj huánanan i maj jáacua'nyij.

⁹ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, camu naa ja'huóomua'rajca'aj a'íimja jamuán i maj Samaaria ja'chej, a'íj pu jin i íiti' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Jí'nye pej pij muáaj mu paj Israel jitze ajtyáma'can jáytyij nyéetzij tyí'nyahuavii i nyaj íiye'ej Samaaria ma'can?

¹⁰ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tɪpu'a'aj páamua'reerej tyi'táj ti i Dios tyu'tá'caa, pajta jamua'reéerej a'táj ti pu'é'een i jájtyij ti cǎi tyí'muahuavii, a'yaa paj muáaj tyaatahuavírajche', ajta je'en a'ǎn jájtyij muaatá'nyijche' i paj jusén jin júurij puá'mej.

¹¹ Ajta a'ǎna i ǎiti', a'yaa pu tyaaté'exaa tǎjin:

—Nyavástara', capáj tyi'táj tyícha'ij i paj jin je'tájanie' i jájtyij, ajta tyáma' pu tyo'cátýee i ti atýácun, ǎjo'nyij peya'aj jánie'sij a'ǎci i jájtyij?

¹² A'ǎna i tayo'puaci'ij i Jacob a'ǎi pu taatá' tyaj a'yan ooyé'en, a'ǎi pu ajta a'yan ya'caria'aj, majta i yójmua'mua', majta i ya'muáamua'me'en. ǎNyiquij muáaj jéetze' va'cán jin petyi'tyéjvee quee a'ǎna?

¹³ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tǎjin:

—Néijmi'i i maj jaya'caa a'ǎci i jájtyij, majtáhua'aj mu huataí'icuj, ¹⁴ ajta a'ǎna i ti jaayé'en a'ǎci i jájtyij nyáaj nyaj jaatá'sij, capu che' a'náj huataí'imu'uj. Ji'nye a'ǎna i jájtyij nyáaj nyaj jaatá'sij, a'yaa pu séeria'aj ja'mej jimi ti'ij jo'tǎj ja'ajmu'yej, a'ǎi pu jin jusén jime' júurij ja'mej.

¹⁵ Aj pu'ij i ǎiti' a'yan tyaaté'exaa tǎjin:

—Nyavástara', pata'aj naata'an a'ǎci i jájtyij nyej nyij quee che' huataí'imu'un, ti'ij ajta quee che' a'yan tyúuxie've'ej nyaj yaráaje a'yájna.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tǎjin:

—Áricuj, ujo'tájeej i ti muatyévi'tin, pajta je'en mujo've'me'en.

¹⁷ A'yaa pu tyu'tanyúj i ǎiti' tǎjin:

—Capu a'táj nyetyévi'tin.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tǎjin:

—Xá'pui' paj tyu'taxájtaca' tǎquee a'táj muatyévi'tin, ¹⁸ ji'nye mu'rǎj anxívij ará'asej i maj muatyévi'tinya'aj, ajta a'ǎna i paj jamuán huácaj ijǎj, capu muatyévi'tin. A'yaa pu tyi'ja'yájna je'ej paj tyu'taxájtaca'.

¹⁹ Ti'ij a'yan tyáanamujri' a'ǎna i ǎiti', a'yaa pu tyaaté'exaa tǎjin:

—Nyavástara', nu'rǎj jamua'reej paj Dios jitze ma'can tyí'xaj. ²⁰ A'ǎimaj i tahuásimua'ci'ij a'ǎi mu a'yan janajchaca'aj i Dios a'ǎci jitze i jǎrij, siajta mua'aj, mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa xu tyí'xaj ti a'yan tyúuxie've' tyaj a'áa yá'na'miche'en a'ǎna a'Jerusalén.

²¹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tǎjin:

—ǎiti', pata'aj tyá'antzaahuaty'e'en, pu'rǎj atyojo're'nyesij a'náj siaj jaatyánajchij i juvástara' ajta quee che' a'yan tyuuxie've'ej ja'mej siaj a'yan jaatyáanajche iye'ej i jǎrij japua, nusu siaj a'áa jó'ju'un a'Jerusalén.

²² Caxu mua'aj jamua'reej tyi'táj siaj na'michej, tyajta ityáj, ityáj tu jamua'reej i tyaj jana'michej, ji'nye i ti tajapua huatányuusij, a'ǎimaj pu jitze eerányesij i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²³ Ajta pu'rǎj atyojo're'nyesij, ijǎj pu'rǎj a'áan putyajá'ricij, mati'ij a'ǎi jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios jaatyánajchij i tavástara', a'yájna ti'ij tyihuo'tá'sij i júuricama'ra' i Dios. Ji'nye a'yaa pu i tavástara' tyá'xie've' maj a'yan tyeetyáanajchej.

²⁴ Dios pu júuricamej pu'é'een, majta a'ǎimaj i maj janajchej, a'yaa pu tyúuxie've' maj a'ǎci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios mej mij tzáahuaty'i'ra'aj jin jaatyáanajche.

²⁵ Ajta a'ǎna i ǎiti' a'yaa pu tyaaté'exaa tǎjin:

—Nyáaj nu jamua'reej ti ya'uvé'nyesij a'ǎna i Ciríistu', ajta ti'ij a'ǎn uvé'nyej, a'ǎi pu néijmi'i tyitaaté'exaatye'sij.

²⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tǎjin:

—Nyáaj nu a'ñin pué'een, i nyaj ajamuán tyi'tyáxajta.

²⁷ Aj mu mij uvé'nyej a'ñimaj i maj jamuán huacáj, je'ej mu tyi-tyo'tóomuaityaca' mati'ij jaaséj ti i Jesús íitaj jamuán tyi'tyáxajtasima'aj. Ajta capu siij ahuóoca'an ti jaata'ñhuo' tyi'táj ti huococa'aj i íiti', nusu tyi'táj maj tyáxajtasime'ej. ²⁸ Ajta a'íjna i íiti' a'áa pu yo'táraj a'íjci i xá'rij, ti'quii a'áa jo'mej a chájta', a'áa pu'ij a'yan tyihuojo'té'exaa i tyeítjee tijin:

²⁹ —Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj i a'táj ti arí néijmi'i naaté'exaa je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij. ¿Nyiquij quee a'ñin pué'een i Ciriistu'?

³⁰ Aj mu mij i tyeítjee iirácij a chájta', mati'ij mij a'áa jo're'nyej i Jesús jimi. ³¹ Meentyij móoj a'ñimaj i maj jamuán huacáj a'yan jéehua tyá'huaviiraca'aj tijin:

—Maeestro, pata'aj tyú'cua'nyij.

³² Ajta a'íjna a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'íj tyicha'ij i nyaj jáacua'nyij i siaj mua'aj quee jamua'tyej.

³³ Majta i maj jamuán huacáj, a'ñi mu huatyóohuij maj a'yan tyi'huóo'ihuo' séej jamuán majta séej tijin:

—¿Nyiquij tyi'táj cue'ráj yemetya'vá'tuiiri'?

³⁴ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—A'ñi pu nyacue'raj i nyaj a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i ti yan nuojo'ta'ityaca', ajta njej nyij ja'antyíci'tyij i muárie'ria'ra'. ³⁵ A'yaa xu mua'aj tyí'xaj tijin: “Óoche' pu muáacua'j máxcirie' á'itzeere' siaj sij tyi'huóotzaanye'en”; nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' siaj jaaséj i ti tyí'huasti', pu'ríj huaxá'pu' siaj tyu'rióotzaanye'en. ³⁶ A'íjna i ti tyí'muarie' a'ñi pu ajta tyúunajchitye'en, ajta i ti jaariá'siire'sij a'íj pu jusén jime' júurij ja'mej, aj mu mij néijmi'i huatóotyamua've'sij a'íjna i ti tyu'huástej ajta i ti tyu'riá'tzaj. ³⁷ A'íj pu jin a'yan tyi'ja'yájna je'ej ti tyé'yu'si' i ti a'yan tijin: “Séecan mu tyí'huaste', majta séecan tyu'riá'tzaanaj.” ³⁸ Nyajta nyáaj nu jamuaata'ityaca' siaj sij tyu'riá'tzaanaj jo'siaj quee tyojo'huástej, séecan mu tyu'muáriej, siajta mua'aj xu ja'ancuriáa' i maj jaamué'tij a'íjci jime' i maj tyu'muáriej.

³⁹ Majta mue'táj i maj Samaaria já'ma'can tyá'antzaahuaj i Jesús jimi, a'íjci jime' je'ej ti i íiti' tyihuo'té'exaa ti a'yan tijin: “Néijmi'i pu naaté'exaa je'ej nyaj tyi'táj huáruuj.” ⁴⁰ A'íj mu jin, mati'ij aje're'nyej a'yaa mu tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti a'áa hua' jamuán jo'tyá'itzeere'en. A'áa pu'ij hua' jamuán jo'tyá'itzeze hua'puaj xicáj, ⁴¹ majta jéetze' mue'táj tyá'antzaahuaj mati'ij jáanamua'jri' je'ej ti i Jesús tyihuó'ixaa. ⁴² A'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i íitaj tijin:

—Íjij tu tyeríj tyámu'a' tyá'tzaahuaty'e', catu a'íj tyana'aj jime' je'ej paj tyitaaté'exaa, sulu ityáj tu tyeríj tajímua'aj jáanamua'jri', tyajta a'yan tyáamua'reej ti jiré'can jime' a'ñin pué'een i ti tajapuá huatányuusij i tyaj yan séejre' i cháanacaj japua.

Jesús pu tyáahuaj i yójra' a'íjci i ti tyí'huíria'ca'aj i rey jimi

⁴³ Ti'ij mutyojo'ma'aj hua'puaj xicáj, Jesús pu iirá'jraa a'ájna a Samaaria, ajta je'en jó'raa a'ájna a Galilea. ⁴⁴ Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' maj quee tyámua' yó'mua'rajca'aj a'íjci i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj a'ñimaj i maj jamuán aja'chej. ⁴⁵ Ti'ij a'áa ja'rá'aj a Galilea, néijmi'i mu tyámua'

naa tyetyéejeje, ji'nye a'íi mu majta a'áa ja'tanyájca'aj a Jerusalén mati'ij tyu'yé'esteje, a'íi mu mij jaaséjrac'a'aj je'ej ti tyi'tíj huáruuj i Jesús.

⁴⁶ Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'a'aj a'áa ja'rá'aj a'ájna a Caná, jo'tij i jájtyij jo'tyánahuastaca'. A'áa pu sáij jo'tyávaaca'aj i ti tyi'tíj jin tyi'tyávaaca'aj i rey jimi, a'íi pu séej tyiyójc'a'aj ti tyi'cui'ca'aj a'áa pu jóoca'tyii a'ájna a Capernaúm. ⁴⁷ Ti'ij a'íin jáamua'reeri' ti i Jesús uja'rájraa a'ájna a Judea, ajta arí a'áa ja'rá'ajca a Galileea, a'áa pu'ij jo'mej a'íjci jimi, ti'quij jéehua jaatáhuaviiri' ti a'áa jó'me'en jo'tij ja'chej ti'ij tyáahuatye'en i yójra', ji'nye pu'ríj huápu'i'ij á'me'riaajca'aj. ⁴⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Caxu mua'aj a'náj tyá'antzaahuatye'sij, tipua'aj sequée tyi'tíj huaséj i siaj jin je'ej tyo'taséj.

⁴⁹ Ajta a'ájna i ti tyi'tíj jin tyi'tyávaaca'aj i rey jimi, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástara', mupové'me'en jiye'tzín, na'ríj quee a'íi pu mui'nyij i nyiyóoj.

⁵⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej, pu'ríj huarúj a'yóoj.

Ajta a'ájna i a'tíj, a'íi pu tyá'antzaahuaj je'ej ti i Jesús tyaaté'exaa, aj pu'ij jó'raa. ⁵¹ Ti'ij arí avéjri' joomá'caj i juchéj, a'íi mu ja'antynájchaca' i maj jahuüre', mati'ij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Pu'ríj huarúj a'ájna a'yóoj.

⁵² Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'tzáaj ti huatyápua'riaca' i ti jin tyi'cui'ca'aj, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tíjin:

—Tajquij pu huatyápua'riaca' a'tzáaj yacamá'caj i xicáj.

⁵³ Aj pu'ij jáamua'reeri' a'ájna i táatajra' ti a'yan pua'aj putyí'rijca'aj ti'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tíjin: “Pu'ríj huarúj a'ájna a'yóoj”; aj pu'ij a'ájna majta néijmi'i i maj jamuán aja'chej néijmi'i mu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi.

⁵⁴ A'íi pu a'íin pué'een i ti hua'puaj ti huápu'i'ij juxie've' i ti jin i Jesús a'yan huaríj a'ájna a Galileea ti'ij a'áa ja'rájraa a Judea.

5

Jesús pu séej tyú'huaaj i tiquee tyéchavaaj

¹ Ti'ij a'tzúj a'tyéevi'caj, a'íimaj mu tyi'ye'estyáacaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ti'ij i Jesús a'áa jo'mej a Jerusalén. ² Véjri' a'ájna a Jerusalén jo'tij ja'pueertaj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin jo'maj jo'tyáru'pij i cánya'xií, a'áa pu ja'ráamuaca'aj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Betesda. ³ Anxíviqum' pu arata'cuájma'caa jo'maj ja'tyúusi'rihua'aj jéehua tyeítyee i maj tyi'cucui'ca'aj, i maj aracúcu'nyijma'caa, i maj quee tyámua' tyityaací'ij, majta séecan quee pújoorej maj ráciinyej. ⁴ A'íi mu a'yan tye'ejchó'va'ca'aj ti'ij ootáhuaaxi'in i jájtyij, ji'nye sáij ti tajapúa tyi'huüre' pu aje'cányinyiica'aj a'ájna jo'tij ja'rájmuua ti'ij jo'tóoriaxi'in, ajta i ti anaquéej atyájra'nyij a jáata' a'íi pu tyámua' rinyij i ti jin tyi'cui'. ⁵ Sáij pu tyáati' a'áa jo'riá'ca'tyii ti arí seityej japuan tamuáamuata' japuan aráhueeicaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti tyi'cui'. ⁶ Ti'ij i Jesús jaaséj ti a'áa jo'riá'ca'tyii, a'yaa pu tyámua'reeri' ti arí á'tyeej ti a'yan een, aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi páaxie've' paj huarúj?

⁷ Ajta a'ájna i ti tyí'cui' a'yaa pu tyu'tanyúj tijn:

—Nyavástará', capu ma' a'táj ti naatáhuüre' nyej nyij atyájra'nyij a jáata' tí'ijta ootáhuuaxi'in. Ji'nye nyati'ij nyooj ajooméj, sáij pu jiye'tzín atyéemej nye quee nyáaj.

⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Ájchesij, anchóoj mua' utáatzij, pajta jó'ra'nyij.

⁹ Aj pu'ij i tyáati' huarúj, tí'quij yo'áj i ju'utáatzij, ajta je'en jó'raa. Ajta a'ájna putyí'rijcaa mati'ij jitzán juso'píhua'aj, ¹⁰ a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i a'táj ti arí huarúj tijn:

—Íjij pu a'ájna putyí'ricij i xicáara' tyaj jitzán taso'pii, capu je'ej tyí'rij paj jaaf'isima'an mua' utáatzij.

¹¹ Ajta a'ájna i ti tyí'cui'ca'aj a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijn:

—A'ájna i ti tyináahuaj, a'yaa pu tyinaaté'exaa tijn: “Aní'ij mua' utáatzij pajta jó'ra'nyij.”

¹² Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿A'tanyíj pué'een i ti a'yan tyimuauté'exaa yee: “Pata'aj ja'antyi'í'ij mua' utáatzij pajta jó'ra'nyij?”

¹³ Ajta a'ájna i a'táj ti huarúj, capu jamua'reeriaca'aj a'táj ti pué'eenye'ej, ji'nye a'ájna i Jesús pu'ríj áan jo'tyárutyajca'aj hua' tzajta' i maj jéhuuaca'aj i tyeítýee. ¹⁴ Aj pu'ij i Jesús a'úun yo'tyoj a'íjci i tyáataj u tyeýúuj tzajta', tí'quij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Cási', íjij paj períj huarúj, capáj che' tyi'táj jin je'ej pua'aj rijcaj, tí'ij quee tyi'táj jéetze' je'ej pua'aj huárinyij ajimi.

¹⁵ Aj pu'ij jó'raa a'ájna i tyáati' ajta je'en huojo'té'exaa a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can ti i Jesús a'ín pué'eenye'ej i ti tyáahuaj. ¹⁶ A'áj mu jin a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyá'huooca'aj mej mij je'ej pua'aj ja'uurej a'íjci i Jesús, a'íjci jime' je'ej ti tyi'táj uurijca'aj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'píhua'aj. ¹⁷ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijn:

—Í nyavástará' pu a'náj tina'aj tyí'muarie', a'áj nu jin nyajta nyáaj tyí'muarie'.

¹⁸ A'áj mu jin a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can jéetze' jaxie'va'ca'aj maj jaajé'caj, ji'nye capu a'ájna quee huatyátzaahuaj i xicáara' maj jitzán juso'pii, sulu a'yaa pu ajta tyúusejrataca'aj tí'ij i Dios, ajta a'yan jatamua'muatya'aj ti i Dios táatajra' pué'eenye'ej.

I ti jin tyí'tyéjvee i yójra' i Dios

¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—A'yaa nu tyajá'mua'íxaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', ti i yójra' i Dios quee tyi'táj je'ej uuren jusáij, sulu a'yaa pu rinyij je'ej ti tyí'sej i juvástara' jimi. Je'ej ti tyi'táj uurej i vástaria'ra', a'yaa pu cha'taj rinyij i yójra'.

²⁰ Ji'nye a'íi pu i vástaria'ra' jaxie've' i juyój a'áj pu jin néijmi'i tyé'sejratye' je'ej ti tyi'táj uurej, ajta óoche' tyaataséjratye'sij tyi'táj ti jéetze' juxie've', i sija' jin mua'aj je'ej tyo'taséjraj. ²¹ Ajta a'yájna tí'ij i vástaria'ra' tyihuo'tá'juuritye' i maj meríj huácuij, a'yaa pu cha'taj na'aj i yójra' tyihuo'tá'juuritye'sij a'tyán ti jimi a'yan tyajxié'vi'ra'.

²² Ajta a'ájna i vástaria'ra', capu a'táj á'axijtye', sulu pu'ríj néijmi'i i juyój tyu'tá' tí'ij a'ín néijmi'caa ooxíjtye'en, ²³ mata'aj mij néijmi'i jaatyátzaahuatye'en a'íjci i yójra' a'yájna mati'ij tyá'tzaahuatye' i vástaria'ra'. A'ájna i tíquee

tzáahuatyira'aj tyícha'ij a'íjci jimi i yójra', capu ajta ja'tzaahuaty'e i vástaria'ra', jì'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti uyo'ta'ítyaca'.

²⁴ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime', a'tíj ti janamuaj je'e'j nyaj tyí'xaj, ajta tyá'tzaahuaty'e a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ítyaca', a'íi pu jusén jin júurij ja'mej, ajta quee a'náj jajuuéetzij ja'mej, jì'nye a'íi pu r'íj iirájraa jo'tíj ja'mui'nyíche', ajta je'en arí utyájrurij jo'tíj ja' júurij ja'mej jusén jime'. ²⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', ti arí atyojo'ré'nyesij, ajta iíjij arí a'aan putyajá'ricij, mati'ij a'íimaj i maj meríj huácuij janamuajran je'e'j ti tyí'xaj i yójra' i Dios, majta ja'antzaahuaty'e'sij, a'íi mu jusén jime' júurij muá'ju'un. ²⁶ Jì'nye a'yájna tí'ij i vástaria'ra' jusén jin tyí'juurij, a'yaa pu cha'taj tyaatá' i juyó'j tí'ij ajta jusén jime' júurij já'ra'nyij, ²⁷ ajta a'yan tyaatá' tí'ij a'íin huo'xíjtye'en i tyeítyee, jì'nye a'íi pu a'íin pué'een i yójra' i Dios. ²⁸ Caxu je'e'j tyityóomua'jtyaj a'íjci jime', jì'nye a'yaa pu atyojo'ré'nyesij mati'ij a'íimaj i maj meríj huácuij janamuajran i nyúucaria'ra', ²⁹ aj mu mij eetaju' jo'maj ja'va'námi'huajmee. A'íimaj i maj tyámua' tyityetyúucha'íica'aj, a'íi mu huatájuuritaj mej mij jusén jin júurij muá'ra'nyij, ajta i maj je'e'j pua'aj tyityetyúucha'íica'aj, a'íi mu majta huatájuuritaj mej mij huo'xíjtye'en majta je'en pué'jtzij huo'tá'an.

I ti jin séejre' tyi'tíj ti jin tyi'tyéjvee i Jesús

³⁰ 'Capu i'ríj nyej nyáaj tyi'tíj nyasíj je'e'j huá'uurej. A'yaa nu ricij je'e'j tí i nyavástara' tyi'nye'ijtye', nyajta tyámua' naa tyihuá'xíjtye'en, jì'nye canu a'yan ricij je'e'j nyej nyasíj tyá'xie've', sulu je'e'j ti tya'ajxié'vi'ra' i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítyaca'. ³¹ Tipua'aj nyasíj nyejitzé ma'can nyetyu'taxáj, capu tyi'tíj huatyáhuíire'ej je'e'j nyaj tyu'taxájtaj. ³² Ajta síj pu nye jitze ma'can tyu'taxájtaj, a'yaa nu nyij tyámua' tyá'mua'reej ti a'íin tyu'tyáhuíire'sij je'e'j ti a'íin tyinaataxájta. ³³ Mua'aj xu séecan huata'ítyaca' i Juan jimi, ajta a'íi pu tzáahuatyira'aj jin tyajamuaaté'exaa nye jitze ma'can. ³⁴ Ajta quee nye jitze juxie've' ti a'tíj nye jitze ma'can tyi'xajtaj. A'yaa nu'uj tyajá'mua'ixaatye' tí'ij mua'ajmaj jamuáhuíire'en. ³⁵ A'yaa pu tyu'tyáhuíi a'íjna i Juan tí'ij tatzárij ti á'taa, siajta mua'aj a'yaa xu cíi siana'aj tyaataxie'vej siaj sij a'íjna jin huóotyamua've'en. ³⁶ Ajta tyi'tíj pu jéetze' juxie've' quee je'e'j ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Juan. A'íjci jime' je'e'j nyaj ricij, a'íi pu a'íin pué'een i nyavástara' ti jin ny-ojo'ta'ítyaca' nyej nyij a'yan huá'rinij, a'íj pu jin ámiteere' ti i nyavástara' unyojo'ta'ítyaca'. ³⁷ Ajta a'íjna i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítyaca', a'íi pu ajta nye jitze ma'can tyu'taxájtaj, tyij siajta mua'aj quee a'náj jáanamua'jri' i nyúucaria'ra', caxu siajta a'náj me'ye'sej, ³⁸ caxu siajta tyi'tá'caa ti i nyúucaria'ra' ja'mua jimi huatyá'ítzeere'en, jì'nye caxu tyá'tzaahuaty'e a'íjci jimi i Dios tí yo'ta'ítyaca'. ³⁹ Tyámua' xu mua'aj naa tyóomua'tyej a'íjci jitze i yu'xarij, jì'nye a'yaa xu tye'e'jchó've' siaj a'íjci jitze jáatyoonij i siaj jin júurij xá'ra'nyij jusén jime', ajta a'íjna i yu'xarij a'íi pu nyéetzij nyetyáxajta, ⁴⁰ siajta mua'aj caxu jaxie've' siaj nye jimi yeve're'nyej siaj jusén jin júurij xá'ra'nyij.

⁴¹ 'Capu nye jitze juxie've' tipua'aj tyévij tu'cájmua'rej tyámua' tyi-naaté'exaatye'. ⁴² Nyajta tyámua' naa mua'ajmaj tyaja'muamuajtye, a'íj nu jin jamua'reej tiquee ja'mua jimi séejre' i Dios tí jin já'muaxie've'.

⁴³ Nyáaj nu nyavástara' jitze ma'can yava'cáanyej, siajta mua'aj caxu

ná'tzaahuatye', ajta tipua'aj sñij junyúucaritze' mujo've'me'en, a'ij xu xaa huatyátzaahuatye'sij. ⁴⁴ ¿Ji'nye tyí'rij siaj sij tyá'antzaahuatye'en tipua'aj jujímua'aj siana'aj huatyóotzaahuatye'en, siajta quee jahuocaj i ti naa huasé'rin i Dios jimi? ⁴⁵ Caxu a'yan tyí'mua'tzej yee nyaj nu tyaja'muaxajtzi'ran i nyavástara' jimi, sulu a'ñ pu Moisés tyaja'muaxajtzi'ran, i siaj mua'aj jéehua jitzán tyí'ca'nyej. ⁴⁶ Ji'nye tipua'aj mua'aj tyámua' setyá'tzaahuatye'ej a'ijci i Moisés, mua'aj xu sij siajta nyéetzij na'antzáahuatye'nyijche', ji'nye a'ñ pu i Moisés nye jitze ma'can tyo'yú'xaca'. ⁴⁷ Ajta tipua'aj sequée já'tzaahuatya'aj je'ej ti a'ñn tyo'yú'xaca', ¿ji'nye setyá'antzaahuatye'sij i nyáaj nyaj já'mua'ixaatye'?

6

Jesús pu tyihuo'cue'ej a'íjma i maj anxí ví'ra'aj ará'asej
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

¹ Ti'ij a'yan tyu'ríj, Jesús pu antáraj után jitze pujmua' i jájtyij japua a ti a'yan tyaja'rájtyapua j tijn Galílea, a'yaa pu ajta tya'rájtyapua j tijn Tiberias. ² Jéehua mu i tyeítyee jamuán huajú'ca'aj, ji'nye mu'ríj jaséjraca'aj ti tyámua' tyí'uuriajca'aj ajta tyihuo'huaa a'íjma i maj tyí'cucuí'. ³ Aj pu'ij i Jesús jiríj japua antyíraj, a'áan pu jo'ojyixij hua' jamuán i maj jamuán huacíj. ⁴ Ajta arí tyí'vejri'taca'aj a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'ye'estyahua'aj a'íjci jime' ti i Dios hui'rájtoj i ti arí á'tyeej a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj. ⁵ Ti'ij i Jesús huanyéeriajraa, ajta je'en huo'séj maj jéehua i tyeítyee jamuán huajú'ca'aj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa a'íjci i Felipe tijn:

—¿Jo'nyij tyeyá'nanan i páan mej mij néijmi' tyú'cua'nyij i tyeítyee?

⁶ Ajta a'yaa pu tyaata'ihuo'ri' ti'ij jaaséj je'ej ti rinyij i Felipe, ji'nye Jesús pu'ríj jamua'reeriaca'aj je'ej ti huárinyij. ⁷ Felipe pu'ij a'yan tyu'tanyú j tijn:

—Ti pua'aj a'yan tyetyí'toove'ej a'chu hua'puaj anxityej i túmii, capu na'aj ci'pej tyej tyij páan huánanan tyajta je'en néijmi'caa tyú'cue'tyej.

⁸ Aj pu'ij a'ájna i Andrés, ti ajta jamuán jo'chá'canya'aj, ti ajta ihuáaria'ra' pué'een i Simón, a'ñ pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

⁹ —Yaa pu pá'ri'ij huatyéjve, anxívicaa pu i páan tyí'cha'ij, ajta hua'puácaa i hue'tyéé, ajta capu ci'pej mej mij néijmi' tyú'cua'nyij i tyeítyee.

¹⁰ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—Sياهو'té'exaatye' i tyeítyee maj oorá'sej.

Jéehua pu huátu'piica'aj a'ájna, aj mu mij oorá'saca'. A'chu mu anxí ví'ra'aj ará'axcaa i tyétyacaa. ¹¹ Aj pu'ij Jesús ja'ancurái'puj i páan, ajta je'en ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij huo'rái'pu'uj i maj ajo'quetima'caa. A'yaa pu cha'tána'aj huó'ruuj i hue'tyéé, a'íjma pu ajta huo'rí'ij. ¹² Mati'ij tyámua' naa juxáahuaj tyu'cuá'aj, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa j a'íjma i maj jamuán huacíj tijn:

—Siata'aj jaarái'pu' i ti avá'itzee, ti'ij quee tyi'tíj jo'huí'tzi'in.

¹³ A'ñ mu mij jaariá'sii, majta je'en tya'vá'jista'xij tamuáamuata' japuan hua'puaj sicíi a'íjci jime' i ti avá'itzee i páan ti anxívica'aj. ¹⁴ Majta a'ñmaj i tyeítyee, mati'ij jaaséj a'íjci i Jesús ti a'yan huaríj, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijn:

—Ji'ré'can jime' pu a'ñin pué'een i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, i ti yan uvé'nyesij i cháanacaj japua.

¹⁵ Ajta ti'ij i Jesús jáamua'reeri' maj a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj ca'nyéjrij jin jaata'íjtye'en ti'ij tye'entyájrutyej i rey jime', a'ñi pu'ij avá'raj, ti'quij i jirij japua áan jo'ojnyéj justij.

Jesús pu antáraj i jájtyij japua

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Ti'ij huare'chuixarisima'caj, a'ñi mu i maj jamuán huacij ajo'cáanyej jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, ¹⁷ mati'ij mij báarcuj jitze atyáacij, mej mij antáciinyej után jitze pujmua' a Capernaúm. Pu'rij huariá'tica'risima'aj, ajta i Jesús capu aja'hua'taca'aj. ¹⁸ Aj pu'ij ca'nyíin jin huatá'aacariaca', a'ij pu jin á'xiria'ca'aj i jájtyij. ¹⁹ Mati'ij merij anxíivij nusu aráseej quiloometroj a'chu imuáj ajooju'caj, aj mu mij jaaséej ti aja'vá'ma'ca'aj a'ijna i Jesús, jájtyij japua pu huama'ca'aj, tyámua' mu mij tyu'tátziin. ²⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nyáaj nu a'ñin pué'een, caxu tyí'tziinye'ej.

²¹ Mati'ij mij tyámua' tyetyéeej a'ájna i báarcuj jitze, camu a'chu a'tyéevi'ij mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'maj jo'c'ca'aj.

²² Yaa ariá'pua'aj, a'ñimaj i tyeítyee i maj a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj i Jesús jimi, a'ñi mu jáamua'reeri' maj a'ñimaj i maj Jesús jamuán huacij jo'c'ij i báarcuj, ajta quee i Jesús hua' jamuán jo'ra'ajcaa. ²³ Aj mu mij séecan i báarcuj Tiberias maj ja'ráacij a'áa jóohuixij jo'maj tyojó'cuaa i tyeítyee ti'ij Jesús tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios. ²⁴ Ajta mati'ij jaaséj tiquee aja'hua'taca'aj a'ijna i Jesús majta quee aja'hua'taca'aj a'ñimaj i maj jamuán huacij, aj mu mij i tyeítyee atyáacij i báarcuj jitze, mati'ij mij a'áa jó'ju' a Capernaúm, mej mij a'áa yó'huoonyij a'ijci i Jesús.

Jesús pu a'ñin pué'een i páan i maj jin júurij muá'ra'nyij

²⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj után jitze pujmua' jo'tij ja'alaguun, a'áa mu yo'tyoj a'ijci i Jesús mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maestro, ¿a'najnyí yapaj rá'aj a'yájna?

²⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', siaj mua'aj a'ijci jin nyahuo ji'nye setyu'cuaj 'asta siana'aj quee tyámua' tyityaatajú'xaj, caxu a'ijna jime' siaj jaaséj je'ej nyaj huaríj i siaj jin je'ej tyámua' tyo'taséj. ²⁷ Caxu a'ijna jin tyí'muarie'ej siaj sij jaamué'tin i cue'ráj ti jo'huí'tzij, sulu a'ijci jime' i cue'ráj ti jusén jin tyí'huire' i siaj jin júurij xá'ju'un jusén jime'. A'ñi pu a'ñin pué'een i cue'ráj i ti jamuaatá'sij a'ijna i Dios yó'jra', ji'nye a'ijna i Dios, i ti tavástara' pué'een, a'ñi pu néijmi'i jitzán tyu'tyájtóo i juyó'j.

²⁸ A'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí juxie've' tyej tyij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've'?

²⁹ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa pu i Dios tyá'xie've' siaj jitzán tyá'antzaahuatye'en a'ijci jimi a'ñin ti uyo'ta'ítyaca'.

³⁰ Mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí pataataséjratye'sij, tyej tyij jaaséeran tya-mua'antzaahuatye'en? ¿Tyi'tanyí jin je'ej parinyij? ³¹ A'ñimaj i

tahuásimua'ci'ij mu jáacuaaj a'íjci i maná a'ájna jo'tij quee já'tyi'tiitaca'aj, a'yájna ti'ij tyé'yusi' i yu'xarij jitze tijin: "A'íj pu huo'cue'ej i páan tajapuá ti já'ma'can."

³² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyira'aj jin tyajá'mua'ixaatye' tiquee i Moisés pu tyihuo'tá' i páan tajapuá ti já'ma'can, sulu i nyavástara' pu tyu'tá'caa a'ájna i páan ti jí're'can jime' tajapuá já'ma'can. ³³ Ji'nye a'ájna i páan i Dios ti tyu'tá'caa, a'íj pu a'íin pué'een tajapuá ti já'ma'can ajta je'en júuricamej hua'tá'caa a'íjma i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua.

³⁴ Matí'ij mij a'yan tyaatáhuaviiri' tijin:

—Tavástara', taatá' a'náj tina'aj a'íjci i páan.

³⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i páan ti júuricamej tyu'tá'caa. A'ájna i ti nye jimi yeve're'nyej, capu a'náj huata'cuataj, ajta i ti nyéetzij jimi tyá'tzaahuaty'e', capu ajta a'náj huata'imu'uj. ³⁶ Nyajta nyáaj nu nyerij a'yan tyajamuaaté'exaa, caxu mua'aj tyá'tzaahuaty'e' tyij siajta serij naaséj. ³⁷ Néijmi'i a'íimaj i ti Dios naatátuiire'sij, a'íj mu nye jimi yeve're'nyesij, majta a'íimaj i maj nye jimi yeve're'nyesij, canu huo're'ityij. ³⁸ Ji'nye canu a'íjci jin yava'cáanyej nyej nyij a'yan huárinyij je'ej nyej nyasíj tyá'xie've', sulu nyata'aj nyij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i nyavástara', i ti unyojo'ta'ityaca'. ³⁹ Ajta a'yaa pu tyá'xie've' a'ájna i ti unyojo'ta'ityaca' nyaj quee séej jo'rienyij a'íjma i ti naatátuiire'sij, sulu nyej nyij huo'tájuuritye'en a'ájna xicáara' jitze ti'ij néijmi'i tye'entyipua'rij. ⁴⁰ Ji'nye a'yaa pu tya'ajxié'vi'ra' i nyavástara' maj néijmi'i i maj jaséjran i yójra' i Dios majta jitzán tyá'antzaahuaty'e'en, mej mij a'íimaj jusén jin júurij muá'ra'nyij, nyajta je'en nyáaj huo'tájuuritye'en a'ájna xicáara' ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij.

⁴¹ Aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can huatyóohuij maj tyi'huó'ixaatye'en jujíimua'aj a'íjci jime' ti Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Nyáaj nu a'íin pué'een i páan jútye' ti je'cáanyej." ⁴² Matí'ij mij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—¿Nyiquee a'íin pué'een i Jesús i ti yójra' pué'een a'íjci i José? Ityáj tu jamua'tyej i táatajra' tyajta i náanajra'. ¿Ji'nye ti'ij a'yan tyí'xaj yee jútye' nu je'cáanyej?

⁴³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Caxu che' je'ej tyúu'ixaatye'ej. ⁴⁴ Capu i'rij ti a'tíj yeve're'nyej nye jimi, tipua'aj quee i Dios ti unyojo'ta'ityaca' ca'nyíjra'aj jaatá'an ti'ij a'yan huárinyij, nyáaj nu jaatájuuritye'sij a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ⁴⁵ A'yaa mu tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj tijin: "Dios pu néijmi'caa tyí'mua'tyej." A'íj pu jin a'íimaj i maj janamuaaj i nyavástara', majta a'íj jitze tyúu'iteeritye', a'íj mu nye jimi yeve're'nyesij.

⁴⁶ Capu a'yan huatóomua'aj ti a'tíj arí jaaséj i nyavástara', sulu a'íj pu jaaséj i ti a'ájna jitzán eeráma'can i Dios. ⁴⁷ A'yaa nu tzáahuatyira'aj jin tyajá'mua'ixaatye' tijin a'tíj ti tyá'tzaahuaty'e', a'íj pu jusén jime' júurij ja'mej. ⁴⁸ Nyáaj nu a'íin pué'een i páan ti júuricamej tyu'tá'caa. ⁴⁹ A'íimaj i já'muahuasimua'ci'ij a'íj mu jáacuaaj a'íjci i maná a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, majta je'en a'yan cha'taj mana'aj tyityáacuij, ⁵⁰ nyajta nyáaj a'íj

nu já'mua'ixaatye' i páan jútye' ti je'cáanyej, ajta a'tíj ti a'íj huácua'nyij i páan, capu mu'nyij. ⁵¹ Nyáaj nu a'ín pué'een i páan ti júurij jútye' ti je'cáanyej, a'tíj ti jacua'nyij a'íjci i páan, a'íi pu jusén jin júurij ja'mej. Ajta a'íjna i páan i nyaj jaatámu'vejritaj, a'íi pu a'ín pué'een i nyaj jatyáhue'ra'. A'yaa nu tyaatámu'vejritaj mej mij júurij muá'ra'nyij a'íimaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua.

⁵² Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu huatyóohuij maj tyi'huóo'ixaatye'en séej jamuán majta séej, a'yaa mu tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'múu juhué'ra' táacue'tyej?

⁵³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj sequée jáacua'nyij i hue'ria'ra' a'íjci i yójra' i Dios, siajta quee jaayé'en i xúuria'ra', caxu jusén jin júurij xá'ju'un. ⁵⁴ A'íjna i ti jáacua'nyij i nyahue'ra' ajta jaayé'en i nyaxúure', a'íi pu jusén jin júurij ja'mej, nyáaj nu nyij jaatájuuritey'sij a'ájna xicáara' ti'íj jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ⁵⁵ Ji'nye a'íjna i nyahue'ra' a'íi pu pué'een i cue'ráj ti jitzán eeráma'can i júuricamej, ajta i nyaxúure' a'íi pu a'ín pué'een i maj jaayé'en tzáahuaty'i'ra'aj jime'. ⁵⁶ A'íjna i ti jacua'nyij i nyahue'ra', ajta jaayé'en i nyaxúure', a'íi pu nye jimi huatyá'itzeere'ej, nyajta je'en nyáaj jimi huatyá'itzeere'ej. ⁵⁷ A'íjna i nyavástara', i ti unyojo'ta'ítyaca', a'íi pu júurij, nyajta nyáaj a'íj nu jitze ma'can júurij, a'yaa pu cha'tána'aj ij, a'íjna i ti nye jimi tyí'cua'caa, a'íi pu nye jitze ma'can júurij ja'mej. ⁵⁸ A'íj nu já'mua'ixaatye' i páan jútye' ti je'cáanyej. A'íjna i páan capu a'yan een ti'íj a'íjna i maná i já'muahuasimua'ci'íj maj jáacua'aj, ajta mati'íj jaacua'aj a'yaa mu cha'mana'aj tyityáacuij, ajta a'tíj ti jacua'nyij a'íjci i páan, a'íi pu júurij ja'mej jusén jime'.

⁵⁹ A'yaa pu tyihuo'muá'tyej a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj a Capernaúm.

Mue'tíj mu i maj jamuán huacíj jaatáxaahuataca' i Jesús

⁶⁰ Mati'íj a'yan tyáanamua'jri', mue'tíj mu i maj jamuán huací'ca'aj i Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íjna i ti jatyáxajta jéehua pu tyési' tyej tyij a'yan huárinyij, ¿a'tanyíj pújoorej ti'íj a'yan huárinyij?

⁶¹ Ajta a'íjna i Jesús, ti'íj jáamua'reeri' maj a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyí je'ej pua'aj jamuaatá'aj i nyaj jaataxájtaca'? ⁶² ¿Ji'nye tya'ra'nyíche', tipua'aj nyéetzij sianaaséj nyaj jó'ra'nyij u tajapúa jó'nyaj anaqueéj jó'catyí? ⁶³ A'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu júuricamej tyu'tá'caa, ajta a'íjna i siaj jatyáhue'ra' capu tyi'tíj huíire'. Ajta a'íjna i nyúucarij i nyaj jamuáa'ixaa a'íi pu a'ín pué'een i júuricama'ra' i Dios, ajta jamuatá'caa siaj sij jusén jime' júurij xá'ra'nyij. ⁶⁴ Ajta séecan mu ja'mua jimi séejre' i maj quee tyá'tzaahuatye'.

A'yaa pu tyihuo'té'exaaj i Jesús, ji'nye a'íi pu arí jamua'reeriaca'aj a tyán maj pué'eenye'ej i maj quee tyá'tzaahuatye', ajta a'tíj ti a'ín pué'eenye'ej i ti a'íj tyu'tátuiire'sij. ⁶⁵ A'íj pu jin a'yan ajta tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íj nu jin a'yan tyajamuaaté'exaa tiquee i'rij ti a'tíj nye jimi yeve're'nyej, tipua'aj quee i Dios ca'nyíjra'aj jaatá'an ti'íj a'yan huárinyij.

⁶⁶ Ti'íj na'aj a'ájna imuáj, mue'tíj mu i maj Jesús jamuán huací'ca'aj jaatáxaahuataca', camu mij che' jamuán huací'ca'aj. ⁶⁷ Jesús pu a'yan

tyihuo'ta'íhuo'ri' a'íjma i maj jamuán huacáij i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej tijin:

—¿Nyi siajta mua'aj seríj naatáxahuataj?

⁶⁸ Ajta a'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', ¿a'tanyíj jimi utyo'ju'uj tá'ju'un? A'nyúuca pu jitze séejre' i tyaj jin júurij tá'ra'nyij jusén jime'. ⁶⁹ Ityáj tu tyeríj ajimi tyá'tzaahuatye' i tyajta a'yan tyá'mua'reej paj muáaj a'íin pué'een i Dios ti jimi jo've'mej.

⁷⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyi nyequee nyáaj jamua'antyíhuoo mua'ajmaj mu siaj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej? Ajta síij ti ja'mua jitze ajtyáma'can, tyiyáaru' pu jitzán séejre'.

⁷¹ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Jesús, a'íj pu tyáxajtasime'ej i Judas, i ti yójra' pué'een a'íjci i Simón ti Iscariote tye'entyímu'taca, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti avíitzij jin tyu'tátuiire'sij a'íjci i Jesús, tyij ajta i Judas hua' jitze ajtyáma'cantaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

7

Camu jimi tyá'tzaahuatye' i ihuáamua'mua' i Jesús

¹ Ti'ij a'yan tyu'ríj, a'áa pu jó'yi'caaj a'íjna i Jesús a'ájna a Galilea. Capu jaxie'va'ca'aj ti a'áa jo'tyávaacaj a Judea, ji'nye a'íimaj mu jahuoo'ca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij jaajé'caj. ² Ajta arí tyí'vejri'taca'aj a'ájna mati'ij tyí'ye'estyahua'aj a'íjci jime' i ináamuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ³ a'íimaj mu i ihuáamua'mua' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj a'yan a'itzaaj, áricuj a'ájna a Judea, mata'aj mij i maj a jamuán huaci'ij a'áa maj já'sejre' jaaséj je'ej paj tyi'tíj jin ricij. ⁴ Ji'nye tipua'aj a'tíj a'yan tyá'xie've'ej mej mij néijmi'i jáamua'tyij, capu avíitzij jin tyí'muarie'. Ajta a'yájna pati'ij períj ricij, jéetze' pu tyámua' naa paj huo'taséjratye'en néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua.

⁵ Majta a'íimaj i ihuáamua'mua' camu ja'tzaahuatya'ca'aj a'íjci i Jesús.

⁶ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Capu eexúj a'ájna atyojo're'nyej a'tzáaj ti huaxá'pui' nye jimi, ajta ja'mua jimi a'náj ti na'aj pu xá'pui'. ⁷ A'íimaj i maj yan séejre' i cháanacaj japua capu je'ej tyí'rij mej mij mua'ajmaj jamuájcha'íiria'aj, ajta nyéetzij mu xaa nyéjcha'íire', ji'nye nyáaj nu huá'sejratye' ti je'ej pua'aj een je'ej maj tyi'tíj uurej. ⁸ Séricuj mua'aj jo'maj tyeje'ye'estej, canu nyáaj ujó'yi'ij, ji'nye capu eexúj nye jimi huaxá'pui'.

⁹ A'yaa pu tyihuo'te'exáatye'ej, ti'ij ij a'áa jo'tyá'itzee a'ájna a Galilea.

Ti'ij Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj jo'maj a'íjci ja'ye'estej i ináamuaj

¹⁰ Ajta mati'ij jo'cáij i ihuáamua'mua', Jesús pu ajta ujó'mej jo'maj tyejé'yi'istej, ajta capu juséerataj ujó'mej, sulu avíitzij pu jin a'yan huarfíj.

¹¹ Majta i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íi mu jahuoo'ca'aj a'íjci i Jesús, a'yan metyi'xáataj tijin:

—¿Jo'nyij je'ej je'en a'íjna i a'tíj?

¹² Jéehua mu i tyeítyee jaxajtaca'aj a'íjci i Jesús. Séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj tijin: “Tyámua' pu tyí'tyevij”, majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj tijin: “Capu tyámua' ricij, a'íi pu huá'cuanamuaj i tyeítyee.”

¹³ Ajta capu a'táj óoca'nyajca'aj ti jéjre'citze' jaataxáj a'íjci i Jesús, ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹⁴ Mati'ij meríj jé'ta' joojú'caj i maj jin tyí'ye'esteje, aj pu'ij Jesús utyájrupid i tyeuyúj tzajta' ajta je'en huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej. ¹⁵ Je'ej mu tyo'taséj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu mij tyí'xajtaca'aj tijin:

—¿Ji'nye tí'ij a'mújna jéehua tyu'yí'tin, ma'ajta quee a'náj tyi'huóomua'aj?

¹⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íjna i nyaj jin tyaja'muamua'tyej canu nyasíj jájtyo, sulu a'íi pu naatá' i ti unyojo'ta'ítyaca'. ¹⁷ Tipua'aj a'táj jaxie'va'aj tí'ij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tya'ajxié'vi'ra', a'íi pu jamua'reeren tipua'aj i Dios jimi já'ma'cantaj nyaj jin tyaja'muamua'tyej na'ríij nyasíj nyana'aj jájtyo. ¹⁸ A'íjna i ti a'íjci tyáxajta je'ej ti jusíj tyéejtyoj, a'yaa pu tyá'huoo tí'ij jusíj tyámua' huatóosejrata, ajta a'íjna i ti a'yan tyá'huoo tí'ij tyámua' tyaatá'an a'íjci i ti uyo'ta'ítyaca', a'íi pu jí'ré'can jime' tyí'xaj, ajta quee je'ej tyí'rij tí'ij a'táj je'ej pu'a'aj tyá'xajta.

¹⁹ '¿Nyiquee a'yan tyí'ja'yájna ti i Moisés ja'mua jimi jaatyájtoo i nyúucarij i siaj jin tyí'ijta? Ajta capu a'táj ti ja'mua jitze ajtyáma'can ja'tzaahuatye'. ¿Ji'nye een jime' setyá'xie've' siaj sij naajé'caj?

²⁰ A'yaa mu i tyeityee tyityaatoryúj tijin:

—Tyiyáaru' pu atzájta' séejre'. ¿A'tanyíj muaje'catamui'ij?

²¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Néijmi' i xu mua'aj je'ej tyityo'tóomuaajtyaca' nyati'ij tyi'táj tyámua' huáruuj a'ájna xicáara' i siaj jitzán juso'pii. ²² Ajta a'yájna, Moisés pu jamuaata'íj siaj ja'antyisiichixi'in i junavíj (ajta quee i Moisés jitze je'rámá'can, sulu Dios pu jaatyájtoo a'íjma jimi i já'muahuasimua'ci'ij), mua'aj xu sij a'yan tye'entyisi'chej i navíira' i unyáaque'ej ti tyáati' a'ájna xicáara' siaj jitzán juso'pii. ²³ Ajta a'yájna tyij a'íjna jime' siaj quee jaxie've' siaj ootyá'itzeere'en a'íjci jitze i nyúucarij Moisés ti jaatyájtoo, siaj sij ja'antysi'chej i navíira' i unyáaque'ej a'ájna xicáara' siaj jitzán juso'pii. ¿Ji'nye siaj sij nye jimi huatanyínyu'cacuca' nyati'ij séej i tyévíj tyú'huaaj a'ájna xicáara' siaj jitzán juso'pii? ²⁴ Caxu a'íjna jin a'yan tyihuá'xijtye'ej je'ej ti síj huasé'rin. Siati'ijta séej á'xijtye'ej, a'yaa xu huárinyij je'ej ti tyi'tyéevíjtij tzáahuatyí'ra'aj jime'.

Jesús pu jaxaj jo'tij je'rámá'can

²⁵ Séecan i maj a'áa já'chajca'aj a Jerusalén, a'íi mu huatyóohuij maj a'yan tyi'huó'ihuo' tijin:

—¿Nyiquee a'múu a'íin pu'é'een i maj jahuoo mej mij jaajé'caj?

²⁶ A'mána'aj jérista' huatyéjve tyihua'ixáaty'e'ej, ajta quee a'táj je'ej tyé'jee. ¿Nyiquij meríj a'íimaj i maj tyityatatyíj ja'antzaahuaj ti a'múu jí'ré'can jime' a'íin pu'é'een i Ciríistu'? ²⁷ Ajta ityáj tu jamua'reej jo'tij já'ma'can a'mújna, ajta tí'ij i Ciríistu' ya'uvé'nyej, capu a'táj jamua'reeríaj ja'mej jo'tij já'ma'can.

²⁸ Tí'ij i Jesús a'yan tyáanamua'jri', ajta óoche' tyihua'mua'tyáacaj u tyeuyúj tzajta', a'yaa pu'ij ca'nyíin jin tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyi mua'aj sényamua'tyej nyi siajta jamua'ree jó'nyaj já'ma'can. Ajta canu nyasíj nyana'aj mujo've'mej, sulu a'íj nu jitze ma'can mujo've'mej

i ti unyojo'ta'ityaca', síij ti i'ríj siaj jimi tyú'ca'nyej siajta mua'aj caxu jamua'tyej. ²⁹ Nyáaj nu xaa jamua'tyej, ji'nye a'íj nu jitze eeráma'can, ajta a'íin unyojo'ta'ityaca'.

³⁰ Aj mu mij tyu'tatyésej maj jaatyéevi', ajta capu a'tíj ahuóoca'an ti a'yan huárinyij, ji'nye capu eexúj jimi tya'róo'astyaaca'aj. ³¹ Mue'táj mu jimi tyá'antzaahuaaj, majta a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—Tí'ij ya uvé'nyej i Ciríistu', ¿nyiquij quee jéetze' tyámua' tyí'uurej quee a'mújna mu a'tíj?

A'íimaj mu i fariseos tyí'tyese' mej mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

³² Majta i fariseos a'íi mu huó'namuajri' i tyeítyee maj a'yan tyá'xajtaca'aj a'íjci i Jesús, aj mu mij a'íimaj majta i puuariij maj tyí'ijtye' xantáaru' huata'ityaca' mej mij jaatyéevi'. ³³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu nyooj ja'mua jamuán séeria'aj na'mej, aj nu nyij tányij jó'ra'sij a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ityaca'. ³⁴ Mua'aj xu nyahuoonyij, ajta caxu nyetyoonyij, ji'nye capu je'ej tyí'riitaj ja'mej siaj a'áa jo'ré'nyej jó'nyaj je'ej je'éenya'aj na'mej.

³⁵ Aj mu mij i maj Israel jitze ajtyáma'can huatyóohuij maj tyí'huóo'ihuo' séej jamuán majta séej a'yan tijin:

—¿Jo'quíj jo'méj a'mújna, tí'ij quee i'riitaj ja'mej tyaj jáatyoonyij? ¿Nyiquij a'íjma jimi jo'ma'aj ja'mej i maj séej chuéj japua ja'chej, tí'ij a'íjma tyú'mua'tyej i maj quee tyá'tzaahuatyé'? ³⁶ ¿Ji'nye jaatamua'aj a'íjci i nyúucarij ti a'yan yee: “Mua'aj xu nyahuoonyij, siajta quee nyetyoonyij, ji'nye capu je'ej tyí'riij siaj a'áa jo'ré'nyej jó'nyaj je'ej je'éenya'aj na'mej”?

Jesús pu huo'tajé mej mij jimi a uré'nyej

³⁷ Tí'ij arí tye'entyipua'risima'caj i maj tyí'ye'estyaa, a'ájna xicáara' jitze i ti jéetze' juxie've'. A'ájna xicáara' jitze pu i Jesús huatyéechaxij, tí'quíj ca'nyíin jin tyu'taxájtaca' a'yan tijin:

—Tipua'aj a'tíj i'mu'uj, che' nye jimi yeve'ré'nyej, tí'ij huaye'en. ³⁸ Ajta a'íjna i ti nye jimi tyá'tzaahuatyé', a'yájna tí'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “A'íj pu tzajta' séeria'aj ja'mej a'íjna i jájtyij ti júuricamej tyu'tá'caa.”

³⁹ A'yaa pu i Jesús tyu'taxájtaca', a'íjma jimi i maj tyá'antzaahuatyé'sij tí'ij ajta hua' jimi huatyá'itzeere'ej i júuricama'ra' i Dios, ji'nye capu eexúj i júuricama'ra' i Dios hua' jimi séjria'ca'aj, ji'nye capu eexúj i Jesús tajapúa' jo'ojnyájca'aj tí'ij i Dios ju júuricamej ujo'ta'ityej.

Séecan mu i tyeítyee ajtacíj

⁴⁰ Séecan mu i tyeítyee a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj a'yan tyu'taxájtaca' mati'ij jáanamuajri' tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna ti a'múu a'íin pu'éen i ti tyí'xaj i Dios jitze ma'can.

⁴¹ Majta séecan a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu a'íin pu'éen i Ciríistu'.

Majta séecan a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—Capu a'íin pu'éen, ji'nye capu i'ríj ti i Ciríistu' a'áa já'ma'cantaj a Galilea ⁴² A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti i Ciríistu' a'íj jitze

eeráanyesij i David, ajta ti a'áa ja'ma'cáantaj ja'mej a Belén, jo'tij ajta ja'ma'cantaca'aj a'íjna i David.

⁴³ A'íj mu jin séecan ajtacáj i tyeítyee a'íjci jime' je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca'. ⁴⁴ Séecan mu jaxie'va'ca'aj maj jaatyéevi', ajta capu a'tíj a'yan huaríj.

A'íimaj i maj tyityatatyíj camu ja'tzaahuatya'ca'aj i Jesús

⁴⁵ Majta a'íimaj i maj tyí'cha'íj i tyeyúuj tzajta', a'íi mu a'áa jo're'nyej hua' jimi i maj tyeyúuj tzajta' tyí'íjta majta i fariseos jimi, a'yaa mu mij a'íimaj tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye sequée uya ráaja?

⁴⁶ Majta a'íimaj i maj tyí'cha'íj, a'yaa mu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Capu a'náj a'tíj a'yan tyu'xájtaca' ti'íj a'íjna.

⁴⁷ Aj mu mij i fariseos a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Nyi arí ajta mua'ajmaj jamuáacuanamuaj? ⁴⁸ ¿Nyiquij arí síj i ti tyí'ta'íjtye' ja'antzaahuaj a'íjci, na'ríuj síj ti fariseo pu'éen? ⁴⁹ Majta a'íimaj i tyeítyee, camu yó'ítej je'ej ti tyé'yú'si' a'íjci jitze i yu'xarij Moisés ti jaatyájtoo, a'íi mu meríj jo'vátzij.

⁵⁰ Ajta i Nicodemo i ti arí séej i Jesús jimi ja'tanyájca'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

⁵¹ —A'yájna ti'íj tyí'ta'íjtye' i yu'xarij, a'yaa pu tyá'xaj tiquee je'ej tyí'riy tyaj a'tíj ooxájtaye'en, tyequée mí'een tyee'íhuo'ran tyej tyij jaanamuáaran je'ej ti tyi'tíj jin ricij.

⁵² Mati'íj mij a'íimaj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi pajta muáaj a'áa ja'ma'can a Galileea? Ahua'mua'tyej i yu'xarij aj paj jamua'reeren tiquee a'tíj a'áa ja'ma'can a Galileea ti Dios jitze ma'can tyí'xaj.

⁵³ Mati'íj mij jo'cixij síj ajta síj jo'maj jo'cháatimee.

8

A'íjna i íiti' ti huóoxana'cirej

¹ Ajta i Jesús a'áa pu jo'mej jo'tij jiríj jo'tacá'aj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Aseitúnajrimi, ² yaa ariá'pua'aj, ti'íj oochán eere'nyáaj i xicáj, ajtáhua'aj pu utyájrurij u tyeyúuj tzajta'. Majta je'en i tyeítyee ajtyáxiiriaca' jimi, aj pu'íj ooyíxij ti'quíj huatyóochej ti tyihuo'mua'tyej.

³ Majta a'íimaj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'íjta, majta i fariseos, a'íi mu íitaj aje're'nyijtye, i maj a'yan tyeetyéevi' ti'íj ooj juxána'ciria'caj séej jamuán i tyáataj. A'áa mu mij jé'ta' yo'táraj jo'maj ja'tyúusiiria'ca'aj i tyeítyee, ⁴ mati'íj mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Maeestro, a'yaa mu tyeetyéevi' a'mújcij mu íitaj ti'íj ooj juxána'ciria'caj. ⁵ Ajta a'íjna i Moisés a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' i yu'xarij jitze ti a'yan tyúuxie've' tyaj tyetyéj jin jaatyáto'sixi'in tyej tyij jaajé'caj, a'tíj tina'aj íitaj ti a'yan rijcaj. ¿Ari muáaj ji'nye petyí'xaj?

⁶ A'yaa mu a'íimaj tyaata'íhuo'ri' mej mij a'íjci jin ja'antymu'é'tin, ti'íj huatá'riitarej maj tyi'tíj jitzán ujuuá'ritye'en. Ajta i Jesús a'íi pu ecóotutaca', ti'quíj huatyóochej ti juxityéj jin tyo'yú'xaj a chóota'. ⁷ Majta

móoche' a'yan tyé'ihuo'raca'aj, aj pu'ij i Jesús huatyéechaxij ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'ijna i tiquee tyi'táj jin á'itzeere' ajta quee tyi'ijxána'cira'aj, che' a'ín anaquéej jaatato'oj i tyetyéj jime'.

⁸ Aj pu'ij ajtáhua'aj ecóootutaca' ajta tye'ej yú'xajraa a chóota'. ⁹ Mati'ij a'yan tyáanamua'jri' je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca', aj mu mij jo'cáxij síij ajta síij, anaquéej mu a'íimaj jo'cá i maj jéetze' huásij. Ti'ij i Jesús jusíj na'quij a'áa jo'tyá'itzee a'ijci jamuán i íitaj ti a'áa jo'tácatyíi, ¹⁰ aj pu'ij Jesús huatyéechaxij ajta a'yan tyaata'ihuo'ri' tijin:

—Íiti', ¿jo'nyij je'ej mé'een i maj a jitze tyí'pua'ritye'?

¹¹ Aj pu'ij i íiti' a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nyavástara', capu ma' a'táj ti nye jitze tyí'pua'ritye'.

Jesús pu a'yan tyaat'éexaa tijin:

—Canu nyajta nyáaj tyi'táj a jitze pua'ritye', áricuj jó'ra', capáj che' jaxana'ciria'aj.

Jesús pu a'ín pué'een i ti jin huányeeri'ij íiyan i cháanacaj japua

¹² Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaj i tyeítyee tijin:

—Nyáaj nu a'ín pué'een i ti jin huányeeri'ij íiyan i cháanacaj japua, a'ijna i ti nyaj jamuán jo'cha'can, a'ij pu jimi séeria'aj ja'mej i tatzárij ti júuricamej tyu'tá'caa, capu ij a'náj tíca'riste' jo'chá'canya'aj ja'mej.

¹³ Mati'ij mij i fariseos a'yan tyaat'éexaa tijin:

—Muáaj paj asíj tyá'xajta, a'ij pu jin quee tyi'táj huiire' je'ej paj asíj tyi'tyá'xajtaj.

¹⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Í nyaj jin tyé'nyaxajta tyí'huiire', tyij nyajta nyasíj nyana'aj tyényaxajtaj. Ji'nye nyáaj nu jamua'reej jó'nyaj je'rámá'can ajta jó'nyaj jooméj, siajta mua'aj caxu jamua'reej. ¹⁵ A'yaa xu mua'aj tyihua'xijtye' je'ej siaj jujímua'aj tyéejtyoovej. Nyajta nyáaj, canu a'táj ja'xijtye', ¹⁶ ajta tipua'aj a'táj no'xijtyej, a'ij nu jin ja'xijtye'en i ti ji'r'é'can jime', ji'nye canu nyasíj je'ej tyéejtyoj, sulu a'íi pu i nyavástara' i ti unyojo'ta'ityaca' huá'xijtye'en. ¹⁷ A'yaa pu tyé'yu'si' a'ijci jitze i nyúucarij i siaj jin tyí'ijta ti a'ájna tyí'huiire' tipua'aj mahua'puaj tyi'táj muaataxáj. ¹⁸ Nyáaj nu a'ín pué'een i nyaj nyasíj tyényaxajtaj, ajta i síj ti a'yan tyi'nyetyáxajta, a'íi pu a'ín pué'een i nyavástara' i ti unyojo'ta'ityaca'.

¹⁹ Aj mu mij a'yan tyaata'ihuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij je'ej jé'een i ti avastára'?

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Caxu mua'aj nyamua'tyej a'táj nyaj pué'een, caxu sij siajta jamua'tyej i nyavástara', tipua'aj nyéetzij sényamua'ajca, a'yaa xu sij siajta tya'mua'tyéeché'en i nyavástara'.

²⁰ A'yaa pu i Jesús tyu'taxájtaca' ti'ij ooj tyihua'mua'tyáacaj u tyeýúuj tzajta', a'ájna véjri' jo'maj yá'si'rii i túmii. Ajta capu a'táj jaatyéevi', ji'nye capu eexúj atyojo're'nyajca'aj a'tzáaj ti a'yan tya'tácatyíij jimi.

Jó'nyej nyáaj jooméj, capu i'ríj siaj mua'aj a'áa joojú'u

²¹ Ajtáhua'aj pu i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Nyáaj nu jo'mej, mua'aj xu sij nyahuoonyij, ajta a'íj xu jin cui'nyij i siaj á'itzeere' i Dios jimi. Jó'nyej nyáaj jooma'aj na'mej, capu i'ríj siaj mua'aj a'áa jo'ré'nyej.

²² A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can mu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—¿Nyiquij a'yan tyi'mua'tzej ti huóoje'caj, ti'íj a'yan tyi'xaj yee ti quee i'ríj tyaj a'áa jo'ré'nyej jo'tij jooma'aj ja'mej?

²³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Mua'aj xu yan ma'can, nyajta nyáaj jútuye' nu já'ma'can, mua'aj xu hua' jitze ajtyáma'can i maj yan séejre' i cháanacaj japua, nyajta nyáaj canu hua' jitze ajtyáma'can. ²⁴ A'íj nu jin a'yan tyajamuuaté'exaa siaj a'íjna jin cui'nyij i siaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ji'nye tipua'aj sequee tyá'tzaahuatye'ej nyaj a'íin pué'een i Dios ti uyo'ta'ityaca', a'íj xu jin cui'nyij i siaj jin huóoxana'cirej.

²⁵ Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj paj pué'een?

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Anaquéecan jime', ¿ji'nye tyi'tíj tyúuxie've' nyej nyij ja'mua jamuán tyi'tyáxajtasime'en? ²⁶ Jéehua nu ja'mua jitze ma'can tyu'taxájtaj nyajta jéehua jamua'xijtye'en, ajta a'íjna i ti nyajo'ta'ityaca', a'íi pu tzáahuatyi'ra'aj jin tyi'xaj, ajta a'íjna i nyej nyáaj huá'ixaatye' i maj yan japan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu'uj tána'aj pué'een i nyaj jáanamujari' a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ityaca'.

²⁷ Majta a'íimaj camu yo'itéej muá'raa ti a'íj jitze ma'can tyi-huá'ixaatya'ca'aj i juvástara'. ²⁸ A'íj pu jin a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Siatí'íj mua'aj na'ajriáj nyéetzij i nyaj yójra' pué'een i Dios, aj xu sij jamua'reeren nyej nyáaj a'íin pué'een i Dios ti uyo'ta'ityaca', nyajta quee tyi'tíj jin je'ej ricij i nyej nyasíj nyana'aj jájtyo, sulu a'íj nu'uj huá'ixaatye' je'ej ti i nyavástara' tyinaamuá'tyej. ²⁹ Ji'nye a'íjna i ti unyojo'ta'ityaca' a'íi pu nyaj jamuán yésejre', capu i nyavástara' a'náj juséentacan yanúuriej, ji'nye a'náj tina'aj nu a'yan ricij je'ej ti a'íj tya'raanajchi.

³⁰ Ti'íj i Jesús a'yan tyu'taxájtaca', mue'tíj mu jimi tyá'antzaahuaj.

I yójmua'mua' i Dios majta i maj a'íj jimi tyi'huíire' i ti je'ej pua'aj een

³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj jimi tyá'antzaahuaj tijin:

—Típua'aj tyámua' setyityaajú'un a'íjci jitze i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuá'ixaa, aj xu nyaj jamuán huaci'ca'aj xá'ju'un, ³² mua'aj xu jamua'reeren i ti ji'ré'can jime' a'yan tyi'ja'yájna, a'íj xu jin juxáahuaj mahuaci'ca'aj xá'ju'un.

³³ Matí'íj mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ityáj tu Abraham jitze eeráma'can, tyajta quee a'náj séecan jimi ca'nyéjrij jin tyu'tyáhuíi, ¿ji'nye pej pij muáaj a'yan tyi'ta'ixaatye' tyaj taxáahuaj mahuaci'ca'an?

³⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' ti a'tíj tina'aj ti ootyá'itzeere'en i Dios jimi, a'íi pu ca'nyéjrij jin tyi'huíire' a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj een. ³⁵ A'íjna i ti ca'nyéjrij jin tyi'muarie' capu jusén jin huatyá'itzeere'ej i ti jimi tyi'muarie', ajta a'íjna i ti yójra' pué'een, a'íi pu hua' jamuán huatyá'itzeere'ej i jutyéityeristyamua' jimi jusén jime'.

³⁶ A'íj pu jin tipua'aj i yójra' i Dios jamui'ráatoonyij siaj sij juxáahuaj huací'ca'aj, a'yaa xu juxáahuaj tyityaaci'ca'aj xá'ju'un. ³⁷ Nyáaj nu jamua'reej siaj Abraham jitze eeráma'can, siajta a'yan tyá'xie've' siaj naajé'caj, ji'nye caxu ná'tzaahuatye' je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye'. ³⁸ A'íj nu nyáaj já'mua'ixaatye' je'ej ti i nyavástara' tyinaamuá'tyej, a'yaa xu sij siajta mua'aj huárinyij je'ej siaj tyáanamujari' i juvástara' jimi.

³⁹ Mati'íj mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—A'íi pu ityájma tavástara' i Abraham.

Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tipua'aj mua'aj ji'ré'can jime' yójmua'mua' siaj pué'eenye' a'íjci i Abraham, a'yaa xu sij siajta rinyíliche' je'ej ti a'íin huaríj. ⁴⁰ A'yaa pu'íj, tyij nyajta nyeríj jamuáa'íxaa i ti a'yan tyí'ja'yájna, i Dios ti naamuá'tyej, mua'aj xu sij jaxie've' siaj naajé'caj. Ajta i Abraham capu a'náj a'yan huaríj. ⁴¹ Mua'aj xu sij a'yan cha'taj siana'aj ricij ti'íj i ja'muavástara'.

A'yaa mu mij a'íimaj tyityaatanyúj tijin:

—Catu ityáj a'íimaj jitze huanánie'huaca' i maj jujimua'astaca'aj, síij pu'uj a'íin pué'een i ti tavástara', a'íi pu a'íin pué'een i Dios.

⁴² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tipua'aj ji'ré'can jime' Dios ja'muavástara' pué'eenye', mua'aj xu nyaxie've' xá'ju'un, ji'nye nyáaj nu a'íjci jimi jo've'mej ya' nyej nyij huatyéjve. Canu nyasíj mua'aj jo've'mej, sulu Dios pu unyojo'ta'ityaca'.

⁴³ ¿Ji'nye ti'íj quee ja'mua'i'riitye' siaj yo'itéej xá'ra'nyij i nyaj já'mua'ixaatye'? Caxu nyojo'itej, ji'nye caxu janamuaj i nyúucarij nyaj já'mua'ixaatye'. ⁴⁴ A'íi pu mua'ajmaj ja'muatáataj i tyiyáaru', mua'aj xu a'íj jitze ajtyáma'can, a'yaa xu sij ricij je'ej ti a'íin tyá'xie've'. A'íi pu i tyiyáaru' tyí'tyacui'caa ti'íj na'aj jájcuaj imuáj. Capu a'íjna jitze séejre' i ti ji'ré'can jime', a'íj pu jin hue'tzij tyí'xaj. Ti'íjta tyí'hue'taj, a'yaa pu tyaataxájta cuxáa a'yan tyí'ja'yájna, ji'nye huápu'íj pu tyí'hue'tacaa, a'íi pu a'íin pué'een i hua' táataj i maj tyí'hue'tacaa. ⁴⁵ Nyajta nyáaj a'íj nu já'mua'ixaatye' i ti ji'ré'can jime', a'íj xu jin mua'aj quee ná'tzaahuatye'.

⁴⁶ ¿A'tanyíj mua'ajmaj ti jitze ajtyáma'can huatóoci'puaj ti naaté'exaatye' tyí'tíj nyaj jin á'itzeere'? Ajta tipua'aj a'íj nyaja'mua'ixaatye' i ti ji'ré'can jime', ¿ji'nye een jime' sequée ná'tzaahuatye'? ⁴⁷ A'íjna i ti Dios jitze ajtyáma'can, a'íi pu janamuaj je'ej ti Dios tyí'xaj, siajta mua'aj caxu i Dios jitze ajtyáma'can, a'íj xu jin quee janamuajracuj i nyúucaria'ra'.

Ciríistu' pu anaquéj huataséjre quee a'íjna i Abraham

⁴⁸ Aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tyí'ja'yájna je'ej tyaj tyí'xaj paj muáj Samaaria já'ma'can ajta i tyiyáaru' a tzejta' séejre'.

⁴⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Capu tyiyáaru' nyaj tzejta' séejre'. A'yaa nu ricij nyej nyij jaatyátzaahuatye'en i nyavástara', siajta mua'aj, caxu tzáahuatyi'ra'aj nye jimi tyí'cha'íj. ⁵⁰ Canu nyáaj jahuoo nyej nyij nyasíj tyámua' tyi'tányaxaj, sulu síj pu a'yan tyá'huoo, a'íi pu'íj a'íin pué'een i ti tzáahuatyi'ra'aj jin tyíhuá'xíjtye'. ⁵¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' tijin a'íjna i tyá'tzaahuatye' je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye', capu a'náj mui'nyij.

⁵² A'yaa mu mij tyityaatanyúj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin:

—Ijij tu tyerij tyámua' tyá'mua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna ti tyiyáaru' a'tzájta' séejre'. A'ájna i Abraham majta i maj Dios jitze ma'can tyi'xaxa'ta'aj a'íi mu néijmi'i huácuij, pajta muáaj a'yaa paj tyi'xaj tijin: “A'ájna i ti ja'tzaahuatye' i nyenyúucaa, capu a'náj mui'nyij.”⁵³ ¿Nyiquij muáaj jéetze' va'cán jin petyi'tyéjvee quee i tataataj Abraham? A'íi pu huamuí', majta i maj Dios jitze ma'can tyi'xajta'ca'aj, a'íi mu majta huácuij. ¿Ji'nye muáaj petyi'xaj a'tanyij paj pué'een?

⁵⁴ Jesús pu a'yan pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Típua'aj nyasíj ná'nyatzaahuatye'ej, capu tyi'tij huíire'. Ajta i ti tyámua' tyinyatá'caa, a'íi pu a'ín pué'een i nyavástara', a'íjci i siaj mua'aj a'yan tyá'xaj ti ja'mua Dios pué'een.⁵⁵ Siajta mua'aj caxu jamua'tyej. Nyajta nyáaj nu xaa jamua'tyej, ajta típua'aj a'yan nyetyu'taxáj yee canu jamua'tyej, a'yaa nu nyij tyi'hue'tan siati'ij mua'aj. Ajta a'yaa pu tyi'ja'yájna nyej nyáaj jamua'tyej, nyajta ja'tzaahuatye' i nyúucaria'ra'.⁵⁶ A'ájna i Abraham i ti ja'muataataj, a'íi pu huatóotyamua'vej ti'ij jaaséj a'íjci xicáara' nyaj jitzán néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj, a'íi pu jaaséj, ajta jéehua huápu'ij huatóotyamua'vej.

⁵⁷ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Capáj peexuj huá'puatyej japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj jájcha'ij, ¿nyi a'yan petyi'xaj paj jaaséj a'íjci i Abraham?

⁵⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' tijin ti'ij quee eexúj Abraham huaséeria'caj, nyáaj nu'ríj séjria'ca'aj.

⁵⁹ Aj mu mij a'íimaj tyetyéj tyitu'tuj mej mij jaatyáto'sixi'in, ajta a'ájna i Jesús huatyóo'avaataca', ajta je'en iirájraa u tyeyúuj tzajta'.

9

Jesús pu a'tij tyú'huaaj ti aracúnyij huanie'huaca'

¹ Ti'ij i Jesús iiramá'caj a'tij pu huaséj ti aracúnyij huanie'huaca'.

² Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maestro, ¿ji'nye ti'ij aracúnyij tyu'nié'huaca'? ¿Nyiquij i huásimua'mua' mo'tyá'itzee ca' jusíj tyi'tij jin ootyá'itzee?

³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Capu jusíj tyi'tij jin ootyá'itzee, camu majta i huájsimua'mua' ootyá'itzee, a'yaa pu tyáaru'j ti'ij jitzán huataséjre'en je'ej ti een i muárie'ria'ra' i Dios.⁴ Ti'ij ooj huányeerí'cij, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'yan huárinyij i muárie'ria'ra' jime' i ti unyojo'ta'ítyaca', ji'nye pu'ríj huariá'tica'rij, ajta quee che' i'riitaj ja'mej ti'ij a'tij tyu'muárie'en.⁵ Ijij nyaj nyooj yan séejre' i cháanacaj japua, nyáaj nu a'ín pué'een i ti jin huányeerí'ij íyan cháanacaj japua.

⁶ Ti'ij a'án tyu'taxáataj, aj pu'ij i Jesús a chóota' rájtzitzee, ajta juxityéj jin jaatyáaru'nyej i chuéj, aj pu'ij ja'rápityira i ji'sáara' jitze a'íjci i ta'rácuun.⁷ Ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj a'ájna jo'tij ja'rájmuaa a ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Siloé (Siloé a'yaa pu huatóomua'aj tijin: i ti huata'ítyi'huaca'.)

A'áa pu'ij jo'mej a'ájna i ti arácun ti'ij ij acóojista'mij, ajta ti'ij uja'rájraa pu'ríj atányeerica'aj.⁸ Majta a'íimaj i maj avéjri' huacháatima'caa

jo'tij já'chajca'aj a'íjna i a'tíj, majta i maj a'yan tyé'sejraca'aj ti túmii huá'huaviiraca'aj i tyeítyee, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿Nyiquee a'íin pué'een i ti a'áa jo'taquéej túmii huá'huaviiraca'aj i tyeítyee?

⁹ Séecan mu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een.

Majta séecan a'yan tijin:

—Capu a'íin pué'een, a'yaa pu'uj huasé'rin ti'ij a'íjna.

Ajta a'íjna, jusíij pu a'yan tyúuxajtaca'aj tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een.

¹⁰ Mati'ij mij a'yan tyaata'ihuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye ye'ej petya'tányeeriaca'?

¹¹ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'íjna i tyáati' ti a'yan ántyapuaj tijin Jesús, a'íi pu chuéj huatyápuítaca', ti'quij na'ráahuatya'xij i nyaj jüise', ajta je'en a'yan tyinaaté'exaa'j tijin: “Áricuj a'ájna a Siloé, jo'tij ja'rájmuua, pajta je'en ará'ajo'sixi'in.” Nyáaj nu nyij a'áa jo'mej, nyajta je'en arányajo'sixij, aj nu nyij atányeeriaca'.

¹² Mati'ij mij a'yan tyaata'ihuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij je'ej je'en a'íjna i a'tíj?

A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Canu jamua'reej.

A'íimaj i fariseos mu tyé'ihuo' a'íjci i ti arácuunyica'aj

¹³ Aj mu mij yo'ví'tij a'íjci i ta'rácuunyica'aj a'íjma jimi i fariseos.

¹⁴ Ajta a'ájna putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán juso'pii ti'ij i Jesús jaatyáaru'nyej i chuéj ajta tyáahuaj a'íjci i ta'rácuunyica'aj, ¹⁵ a'íi mu mij a'yan tyaata'ihuo'ri' je'ej ti tya'tá'nyeeriaca'. Ajta a'íjna i a'tíj a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'íi pu chuéj huatyáaru'nyej i juí'irique' jime' ajta je'en na'rápuityijraj i nyajíse', aj nu nyij arányajo'sij, nyati'ij nyij atányeeriaca'.

¹⁶ Séecan mu i fariseos a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íjna i ti a'yan huaríj capu i Dios jimi já'ma'can, ji'nye capu jaatyátzaahuatyej a'íjci xicáara' i tyaj jitzán taso'pii.

Majta séecan a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'tíj a'yan huárinyij, tipua'aj á'itzeeria'aj i Dios jimi?

A'íj mu jin je'ta' huacíj a'íimaj, ¹⁷ mati'ij mij majtáhua'aj a'yan tyaata'ihuo'ri' a'íjci i ti arácuunyica'aj tijin:

—A'íi pu arí tyimuáhuuaa pej pij atányeerij, ¿ji'nye petyí'xaj, a'tanyíj pué'een a'íjna?

Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj.

¹⁸ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can camu ja'antzaahuaj ti aracúunyij huanie'huaca' ajta je'en arí atányeerica'aj, 'asta mana'aj quee huo'ta'íjtaca' mej mij ujo'vá'ju' i huájsimua'mua', ¹⁹ mati'ij mij a'yan tyihuo'ta'ihuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'íin pué'een i já'muayoj? ¿Nyi a'íin pué'een i siaj a'yan tyá'xaj yee aracúunyij pu huanie'huaca'? ¿Ji'nye tyu'rúj ti'ij arí atányeej?

²⁰ A'yaa mu a'íimaj i huájsimua'mua' tyityaatanyúj tijin:

—A'yaa tu tyá'mua'reej ti tayó'j pué'een, tyajta jamua'reej ti aracúunyij huanie'huaca', ²¹ ajta catu jamua'reej je'ej ti tyu'rú'j ti'ij arí' ijí'j atányeej, nusu a'tí'j ti tyáahuaj. Siata'aj jaata'íhuo', ji'nye pu'rí'j vástí', a'múu pu jusí'j tyu'taxájtaj.

²² A'yaa mu tyu'taxájtaca' i huájsimua'mua', ji'nye a'í'jmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu merí'j tyaaxá'pu'íntaria'ca'aj mej mij hui'rá'ityej u tyeyú'uj tzajta' a'tí'j tina'aj ti a'yan tyu'taxá'j yee Jesús pu a'ín pué'een i Ciriústu'. ²³ A'í'j mu jin i huásimua'mua' a'yan tyu'taxájtaca' tí'jin: “Siata'aj jaata'íhuo' a'í'jci, ji'nye pu'rí'j vastaca'aj.”

²⁴ A'í'jmaj i maj Israel ajtyáma'can majtáhua'aj mu jaatajé a'í'jci ti arácuunyica'aj, majta je'en a'yan tyaaté'exaa tí'jin:

—Pata'aj jitzán ma'can i Dios taaté'exaatye' i ti ji'ré'can jime'. Ityá'j tu jamua'reej ti a'í'jna i tyáati' á'itzeere' i Dios jimi.

²⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tí'jin:

—Típua'aj á'itzeere' i Dios jimi, nusu quee, canu jamua'reej. A'í'j nu xaa mua'reej nyaj arácuunyica'aj, nyajta ijí'j nyerí'j atányeej.

²⁶ Majtáhua'aj mu a'yan tyaata'íhuo'ri' tí'jin:

—¿Ji'nye ye'ej muáaruuj? ¿Ji'nye ye'ej tyimuáahuuaa pej pij atányeeriaca'?

²⁷ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tí'jin:

—Nu'rí'j jamuaaté'exaa, siajta mua'aj caxu ná'tzaahuatye'. ¿Ji'nye setyá'xie've' nyej nyajtáhua'aj jamuaaté'exaatye'en? ¿Nyi a'yan setyá'xie've' siaj siajta jamuán huací'ca'an?

²⁸ Aj mu mij je'ej pua'aj tyaatajé, a'yaa mu tí'jin:

Muáaj paj jamuán huayi'ij a'í'jci i tyáataj, tyajta ityá'j a'í'j tu já'astijre' i Moisés. ²⁹ Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti i Dios jamuán tyu'xájtaca' i Moisés, ajta a'í'jci jime' i a'tí'j catu jamua'reej jo'tí'j já'ma'can.

³⁰ Aj pu'ij i ta'rácuunyica'aj a'yan tyu'tanyú'j tí'jin:

—Capu je'ej ámiteere' je'ej siaj tyí'xaj. Caxu mua'aj jamua'reej jo'tí'j já'ma'can, ajta a'í'j pu tyináahuaj nyej nyij atányeerej. ³¹ A'yaa tu tyámua' naa tyá'mua'reej ti i Dios quee huá'namuaj a'í'jma i maj jimi á'itzeere', sulu a'í'jma pu'uj i maj jana'michej majta a'yan ricí'j je'ej ti a'ín tyá'xie've'.

³² Catu a'náj a'yan tyáanamujri' ti sí'j a'yan tyáahuatye'en i ti aracúunyij huanie'huaca' ti'ij atányeerej. ³³ Típua'aj a'í'jna i tyáati' quee i Dios jimi já'ma'cantaj, capu a'yan rinyú'iche'.

³⁴ Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa'j tí'jin:

—Muáaj paj jéehua a'ítzéeria'aj i Dios jimi pati'ij huanie'huaca', ¿nyi a'yan petyá'xie've' pej pij ityá'jma tyitáamua'tyej?

Aj mu mij ji'rá'ityaca' u tyeyú'uj tzajta'.

Jesús pu hua'ajtyá'xij a'í'jma i maj tyeyú'uj tzajta' tyí'ijta

³⁵ Ajta a'í'jna i Jesús a'yaa pu tyáamua'reeri' maj ji'rá'ityaca' i ta'rácuunyica'aj, ajta ti'ij ja'antynájchaca' a'í'jci i a'tí'j, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tí'jin:

—¿Nyi petyá'tzaahuatye' a'í'jci jimi i yó'jra' i Dios?

³⁶ Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tí'jin:

—Nyavástara', naaté'exaatye', a'tanyí'j a'ín pué'een nyej nyij jimi tyá'antzaahuatye'en.

³⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa'j tí'jin:

—Papu'rij jaaséej: Nyáaj nu a'ín pué'een, i paj jamuán tyi'tyáxajta.

³⁸ Aj pu'ij a'ijna i tyévij jimi tyítunutaca' i Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástará', nyáaj nu tyá'tzaahuatye'.

³⁹ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyáaj nu a'ijci jin mujo'vé'mej úyan i cháanacaj japua nyej nyij néijmi'caa ooxíjtye'en, mej mij atanyéjnye'rej i maj aracúcu'nyijmee, ajta mej mij aracúcu'nyij muá'ra'nyij a'ímaj i maj atanyéjnye'.

⁴⁰ Séecan mu i fariseos a'áa jo'tyú'uuca'aj, matí'ij a'yan tyáanamuaajri', a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyiquij ityáj tyajta aracúcu'nyijmee?

⁴¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Típua'aj mua'aj sequée atanyéjnye'rij, caxu tyi'tíj jin ootya'ítzéere'nyijche'en i siaj jin quee xá'pui' huaríj. Maj siajta a'yan tyi'xaj siaj atanyéjnye', a'ij pu jin néijmi'i ja'mua jitze tyi'pua'ren i siaj jin quee xá'pui' huaríj.

10

A'ijna i ti tyityéjya'muaj ajta jo'tij ja'pueertaj

¹ 'Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin: A'yaa nu tzáahuatyira'aj jin tyajá'mua'ixaatye', tijin a'ijna i ti quee utyájrutyey i cánya'xií cúraarita' jo'tij ja'pueertaj, sulu ti anyée jo'riá'ra'nyij, a'í pu náhua'rij pué'een. ² Ajta a'ijna i ti a'áa jo'tyájrutyey jo'tij ja'pueertaj, a'í pu pué'een i ti huá'cha'ij i cánya'xií. ³ A'ijna i ti tyi'cha'ij jo'tij ja'pueertaj, a'í pu tya'antácuunye'sij, ajta a'ijna i ti huá'cha'ij i cánya'xií a'í pu huo'tájeevij je'ej maj ántya'ruj síj ajta síj, majta a'ímaj i cánya'xií a'í mu janamuaaj i nyúucaria'ra', a'í pu'ij hui'rájajpuaj i cúraarita', ⁴ ajta ti'ij néijmi'caa úrájajpuan i juya'muáj, a'í pu anaqueej huama'aj ja'mej, majta i cánya'xií cújta' mu huaju'uj muá'ju'un, ji'nye a'í mu janamuaaj i nyúucaria'ra'. ⁵ Ajta típua'aj síj pué'eenye' maj quee jamua'tyey, camu jaatavájjraj, sulu muatóo'uunaj i a'ijci jimi, ji'nye camu jamua'tyey i nyúucaria'ra' a'ijci.

⁶ A'yaa pu i Jesús tyihuo'té'exaa, majta a'ímaj, camu yo'itéej muá'raa je'ej ti a'ín tyihua'ixaatya'ca'aj.

Jesús pu a'ín pué'een i ti tyámua' naa tyihua'cha'ij i cánya'xií

⁷ Jesús pu ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime': Nyáaj nu a'ín pué'een i puéertaj jo'maj jo'tyáruyij i cánya'xií. ⁸ Néijmi'i i maj anaqueej huataséjre nyequee nyáaj, náhua'rij mu pué'eenye', majta i cánya'xií, camu huó'namuaajri' je'ej maj tyu'taxájtaca'. ⁹ Nyáaj nu a'ín pué'een i puéertaj, a'ijna i ti a'úun jo'tyájrutyey, a'ij pu huíre'en. A'yaa pu séeria'aj ja'mej ti'ij i cánya'aj ti juxáahuaj iráayi'ij ajta utyáru'píj ajta jéehua jatyoonyij jo'tij tyojo'cué'huaj.

¹⁰ 'A'ijna i náhua'rij a'ij pu jin mujo'vé'mej ti'ij tyu'náhua'an ti tyityáacui'nyij ajta ti'ij néijmi'caa antyipa'aritye'en, nyajta nyáaj a'ij nu jin mujo'vé'mej siaj sij júurij xá'ra'nyij, ajta siaj sij jusén jime' júurij.

¹¹ Nyáaj nu a'ín pué'een i nyaj tyámua' tyaja'muacha'ij. A'ijna i ti tyámua' tyihua'cha'ij a'í pu ajta hua' jitze ma'can mui'nyij i cánya'xií, ¹² ajta a'ijna

i ti a'íjci jin tyúunajchitye' i ti huá'cha'ij i cánya'xii, tipua'aj jaaséej ti íra'vej aja've'mej a'íi pu ahuajóohua'xij i cánya'xii ajta je'en huatóo'uunaj, jì'nye camu a'íin jaya'muaj i cánya'xii. Aj pu'ij i íra'vej hua' tzajta' áan jo'tyarutyij ajta je'en huojo'cuíxi'sij i cánya'xii. ¹³ A'íi pu i tyévíj huatóo'uunaj, jì'nye a'íi pu jitzán juxie've' maj tyaanájchitye'en, camu jitzán juxie've' i cánya'xii.

¹⁴ 'Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj tyámua' tyihuá'cha'ij i cánya'xii, nyáaj nu huá'muajtyej a'íijma i cánya'xii, majta a'íimaj a'íi mu majta nyamua'tyej, ¹⁵ a'yájna tí'ij ajta tyí'nyamua'tyej i nyavástara', a'yaa nu nyajta nyáaj tyá'mua'tyej i nyavástara', a'íj nu jin hua' jitze ma'can muí'nyij i cánya'xii. ¹⁶ Nyajtáhua'aj nu séecan tyíya'muaj i cánya'xii i maj quee hua' jitze ajtyáma'can i maj íiyu'uj séejre' i cúraaj tzajta', a'yaa pu'ij tyúuxie've' nyej nyajta a'íijma jo'vá'jajpuan. A'íimaj mu ná'antzaahuatye'ej, aj mu mij néijmi'i i cánya'xii séej mana'aj i cúraaj jitze iira'úuj muá'ju'un, ajta síij na'aj hua'cha'íj ja'mej.

¹⁷ 'A'íi pu i nyavástara' nyaxie've', jì'nye nyáaj nu hua' jitze ma'can muí'nyij, nyajta je'en nyajtáhua'aj ja'ancuriáa'sij i júuricamej. ¹⁸ Capu a'tíj náa'ri'raj i nyajúuricamej, sulu nyáaj nu nyaxie'ví'ra' jin hua' jitze ma'can muí'nyij. A'yaa nu tyu'tányaci'puaj nyaj hua' jitze ma'can huámuí'nyij, ajta nyej nyij nyajtáhua'aj huatájuurej. A'íj pu jin tyinaata'íj i nyavástara'.

¹⁹ Mati'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyáanamua'jri', majtáhua'aj mu jé'ta' huacíj. ²⁰ Mue'tíj mu a'yan tyí'xajtaca'aj tíjin:

—¿Jì'nye siaj sij ja'tzaahuatye', ma'ajta tyiyáaru' tzajta' séejre' a'íj pu jin jutímue'?

²¹ Majta séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Capu i'ríj tí a'tíj a'yan tyí'xajtaj tipua'aj tyiyáaru' tzajta' séejre'ej. ¿Nyi a'yan tyíi'rij tí i tyiyáaru' tyihuó'huaatye'en tí'ij hua'tanyéjnje'ritye'en i maj aracúcu'nyijmee?

I maj Israel jitze ajtyáma'can mu jaatyáxaahuataca' i Jesús

²² Pu'ríj a'ájna putyí'rijcaa tí'ij huaséevi'ij a'yí'ij, majta a Jerusalén a'íjna jin tyi'ye'estyáacaj mati'ij tyu'tátuii i tye'yúuj. ²³ Jesús pu a'úun je'rávaaca'aj i tye'yúuj tzajta', a'áa pu ja'ajcáyi'caa jo'tíj ja'antyényinyij Salomón tí ja'ajtaahuaca'. ²⁴ Aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can ajtyáxiiriaca' mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'chunyéj pooj á'tyeeren paj a'yan tyi'ta'avítze'ej puá'mej? Taaté'exaatye' tzaahuatyi'ra'aj jíme', tipua'aj muáaj a'íin papué'eenye' i Círístu'.

²⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—Nu'ríj nyáaj jamuaaté'exaa, siajta mua'aj caxu ná'antzaahuaj. A'íjna i nyaj jin a'yan ricij nyúucaritze' i nyavástara', a'íj pu jin tyámua' naa tyé'miteere', ²⁶ siajta mua'aj caxu tyá'tzaahuatye', jì'nye caxu hua' jitze ajtyáma'can i cánya'xii i nyaj hua'ajya'muaj. ²⁷ A'íimaj i cánya'xii i maj nyeya'muaj, a'íi mu janamuaj i nyenyúucaa, nyáaj nu nyajta huá'muajtyej, a'íi mu mij a'yan ricij je'ej nyaj tyihuá'ixaate'. ²⁸ Nyáaj nu huo'ta'sij mej míj jusén jin júurij muá'ra'nyij, camu mu mij a'náj antyipua'rij, capu ajta a'tíj ná'jajpuanyi'raj. ²⁹ A'íjna i nyavástara' i tí a'yan tyinaatátuii a'íijma i cánya'aj, a'íi pu jéetze' va'cán jin antyúumua'reej, capu ij i'ríj tí a'tíj já'jajpuanyi'. ³⁰ A'íjna i nyavástara' nyajta nyáaj síij tu'uj pué'een.

³¹ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majtáhua'aj mu tyetyéj tyitu'tuj mej mij jaatyáto'sixi'in. ³² Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaј tјjin:

—A'íjna i ti nyavástara' јin néijmi'i putyí'uurej, a'íj nu јin nyeríј jéehua tyajamuaataséјra i ti naa tyí'een, џnyi a'íjna sij јin pu tyinaatyáto'sixi'íј?

³³ A'yaa mu tyaaté'exaa a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tјjin:

—Catu a'íјci јin maaatyáto'sixi'íј je'ej paj tyi'tíј јin xá'pui' huaríј, sulu a'íј tu јime' paj je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios. Muáaj paj tyévíј pana'aj pué'een, pajta a'yan tyí'aseјrata paj Dios pué'een.

³⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaј tјjin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xariј jitze i siaј јin tyí'íјta tјjin: “A'yaa nu nyáaj tyajamuaataxáјtaca' siaј mua'aj diosij pué'een.” ³⁵ A'yaa tu tyá'mua'reeј tiquee je'ej tyí'riј tyaj jó'uunaj je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xariј jitze, ajta i Dios pu a'yan huo'tamua'aj tјjin diosij a'íјma i ti tyihuo'té'exaaј. ³⁶ Ajta tipua'aj i Dios nyéetzij na'antyíhuoј ajta a'yan nyoјo'ta'ityaca' i cháanacaj japua, џјi'nye siaј sij mua'aj a'yan tyí'xaj yee je'ej nu pua'aj tyá'xaj i Dios a'íјci јime' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa yee nyáaj yóјra' pué'een i Dios? ³⁷ Tipua'aj nyequee a'yan rijcaј je'ej ti ricij i nyavástara', caxu ná'tzaahuatye'. ³⁸ Na'riiј a'yan nyariјca je'ej ti ajta ricij i nyavástara', tyij siaјta quee nyéetzij ná'tzaahuatye', a'íј xu jitze tyá'antzaahuatye'en je'ej nyaj ricij, siata'aj sij jáamua'reeј, siaјta yo'itéeј xá'ra'nyij ti i nyavástara' nye jitze séeјre' nyajta nyáaj a'íј јimi séeјre' i nyavástara'.

³⁹ Majtáhua'aj mu tyu'tatyéseј mej mij jaatyéevi', ajta a'íј pu i Jesús huatóo'uj.

⁴⁰ Aj pu'íј i Jesús antáraa után jitze pujmua' i játya'naj jitze i Jordán, a'áa pu jo'tyóo'itzee jo'tij anaquéеј i Juan huaja'iraca'aj. ⁴¹ Mue'tíј mu i tyeityee aје're'nyeј a'íјci јimi, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tјjin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, tyij ajta quee Juan tyi'tíј je'ej huáruuj i tyaj јin tyámua' tyo'taséј, ajta je'ej ti tyaataxáјtaca' a'íјci i Jesús néijmi'i pu a'yan tyi'ja'yájna.

⁴² Majta mue'tíј a'áa maj já'ma'can a'íј mu tyá'antzaahuaj i Jesús јimi.

11

T'íј huamuí' a'íјna i Lázaro

¹ Síјј pu tyáati' a'áa já'chajca'aj ti tyí'cui'ca'aj a'yaa pu ántyapuaaca'aj tјjin Lázaro, a'áa pu já'chajca'aj cháјta' ti a'yan tyaja'ráјtyapuaj tјjin Betania, jo'tij ajta já'chajca'aj a'íјna i Maríia ajta i ihuáaria'ra' Marta. ² Ajta a'íјna i Maríia ti ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'íјci i Lázaro, a'íј pu a'íјn pué'een i ti ja'náxiri'ri' i icájra'an jitze i tavástara' a'íјci i ti naa tyaarie'ej, ti ajta je'en ja'náhuatzi'raxij i jucipuáj јime'. ³ A'íј mu mij i maj hua'puaj i maj јu'ihuámua' a'yan tyu'ta'íјtaca' maj a'yan tyaaté'exaatye'en i Jesús tјjin:

—Tavástara', a'íј pu tyí'cui' a' amíncuj i paj jaxie've'.

⁴ T'íјј i Jesús a'yan tyáanamuaјri', a'yaa pu tyu'taxáјtaca' tјjin:

—Capu a'íјna јin tyi'íјcui'nyaca' t'íјј huámui'nyij, sulu a'yaa pu tyu'tyáhuüre'sij t'íјј huataséјre'en i ti јin Dios tyámua' tyí'uureј, ajta t'íјј huataséјre'en ti néijmi' i јin tyámua' een i yóјra' i Dios.

⁵ Tyij ajta i Jesús jéehua jaxie'va'ca'aj a'íjci i Marta, ajta i ihuáaria'ra', ajta a'íjci i Lázaro, ⁶ mati'ij jaaté'exaa ti i Lázaro tyí'cui'ca'aj, óoche' pu hua'puaj xicáj a'áa jo'tyá'itzee jo'tij je'ej jé'eenye'ej. ⁷ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa i'íjma i maj jamuán huacíj tijin:

—Tyiche' tyajtáhua'aj a'áa ja'tanyéj a Judea.

⁸ Majta a'íjma i maj jamuán huacíj a'yaa nu tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, capu eexúj a'chu á'tyeej maj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can tyu'tatyésej maj muaatyáto'sixi'in tyetyéj jime', ¿nyi patáhua'aj jaxie've' tyej tyij a'áa jó'ju'un?

⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyiquee tamuáamuata' japuan hua'puaj ooraj á'tijti' ti huányeeri'cij i xicáj jime'? Ajta tipua'aj síij tújca jo'cha'canye'en, capu éejcataj, ji'nye a'íi pu ma'únyeej a'íjna jime' ti huányeeri'ij íyan i cháanacaj japua, ¹⁰ ajta tipua'aj síij tíca' jo'cha'canye'en, a'íi pu éejcataj, ji'nye capu huányeeri'ij.

¹¹ Aj pu'ij ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íi pu i ta' amíincuj i Lázaro huatácuj, a'áa nu ja'tanyésij nyej nyij jáajistej.

¹² Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa a'íjma i maj jamuán huacíj tijin:

—Tavástara', tipua'aj tyácusime'en, a'íi pu ooj tyámua' rinyij.

¹³ Ajta je'ej ti i Jesús tyihua'íxaatya'ca'aj a'yaa pu tya'xáataj pué'eenye'ej ti i Lázaro huamuí', majta a'íjma i maj jamuán huacíj a'yaa nu tyí'mua'ajcaa ti i Jesús a'yan tyí'xajta'aj ti i Lázaro tyácusima'aj ti'ij huóoso'pe'en. ¹⁴ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa ja'huoo'itéericán jime' tijin:

—Pu'ríj huamuí' a'íjna i Lázaro. ¹⁵ A'íj nu jin nyetyamua've' nyaj quee a'áa jo'tyávaaca'aj, ji'nye a'yaa pu jéetze' mua'ajmaj tyajamaatyáhuüre'sij, sij sij tyá'antzaahuatye'en. Tyiche' a'áa jó'ju'un tyej tyij uyo'tyéesej.

¹⁶ Ajta a'íjna i Tomás i maj a'yan jatamuá'muatya'aj tijin cuáatyirij, a'íi pu a'yan tyihuo'té'exaa i séecan i maj majta Jesús jamuán huacíj a'yan tijin:

—Che'rój tyajta ityáj, tyata'aj jamuán huácui'nyij.

Jesús pu a'ín pué'een i júuricamej ajta i ti huo'tájuuritye'sij

¹⁷ Ti'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyáamua'reeri' ti arí muáacuaj xicáj á'tyeej maj ja'vá'naj a'íjci i Lázaro. ¹⁸ A'íjna i chájta'naj i Betania a'áa pu véjri' putyajá'ricij a'ájna a Jerusalén a'chu pu huéecaj quilometroj huatátyeej, ¹⁹ mue'tij mu i maj Israel jitze ajtyáma'can a'áa jo're'nyej mej mij jáamuaarej a'íjci i Marta majta a'íjci i María, mej mij tyámua' tyihuo'tyéeevej i maj juxaamuijritya'ca'aj a'íjci jime' ti huamuí' i hua' ihuáara'. ²⁰ Ti'ij i Marta jáamua'reeri' ti Jesús ajooma'caj, a'íi pu iirájraa ti'ij ja'antynájchej, ajta i María a'áa pu jo'tyá'itzee a juchéj. ²¹ Marta pu'ij a'yan tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Nyavástara', tipua'aj yapuáacatyíiche', capu mui'nyíiche' i nye'ihuáara'. ²² Ajta a'yaa nu nyáaj tyá'mua'reej ti i Dios muaatá'sij je'ej paj tyaatáhuaviiraj.

²³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íi pu huatájuuritaj a'ihuáara'.

²⁴ Aj pu'ij Marta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu jamua'ree ti huatájuuritaj mati'ij huatájuurej i maj meríj huácuij, a'ájna xicáara' ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij.

²⁵ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'ín pué'een i nyaj huo'tájuuritye'sij i maj meríj huácuij, nyajta júuricamej pué'een. A'ájna i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', tyij ajta huámui'nyij, a'íi pu huatájuuritaj, ²⁶ ajta a'ájna i ti ooj júurij ajta nye jimi tyá'tzaahuatye', capu a'náj mui'nyij. ¿Nyi pá'tzaahuatye' a'íjci?

²⁷ A'yaa pu'ij i Marta tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyavástara', nyáaj nu tyá'tzaahuatye' paj muáaj a'ín pué'een i Cirístu', yójra' i Dios, i ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti yan uvé'nye i cháanacaj japua.

Jesús pu huóoyinyaca' jo'maj ya'vá'naj a'íjci i Lázaro

²⁸ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij i Marta utyájrurij u chi'táj, ti'ij ij avíitzij jin uyo'tajé i ju'ihuáara' a'yaa pu tijin:

—Pu'rij i maeestro ajo'tyéjvee, a'íi pu muajá'cho've'.

²⁹ Ti'ij a'yan tyáanamua'jri' i Maríia, jiye'tzín pu ájchej ajta je'en ujó'mej i Jesús jimi. ³⁰ Ajta a'ájna i Jesús capu eexúj a'áa jo'tyáru'yajca'aj a chájta', sulu a'áa pu óoche' jo'tyávaaca'aj jo'tij i Marta ye'entyiná'jchaca'. ³¹ Majta i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj uje'rátya'ca'aj u chi'táj jamuán i Maríia mej mij jaatyápua'rite'en, mati'ij jaaséj ti i Maríia jiye'tzín ájchej, ajta je'en iirájraa u chi'táj, a'íi mu jaatavén, a'yaa mu tyí'mua'ajcaa ti a'áa jo'mej jo'maj ya'vá'naj i ihuáaria'ra' ti'ij a'áa ja'huóoyinyixi'in.

³² Ti'ij Maríia a'áa ja'rá'aj jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, aj pu'ij tyítunutaca' jimi jo'tij ja'rá'icajmee, a'yan tye'ixáatye'ej tijin:

—Nyavástara', tipua'aj yapuaatyávaacajche', capu mui'nyíiche' i nye'ihuáara'.

³³ Ti'ij i Jesús jaaséj ti i Maríia tyóoyiinyisime'ej, ajta a'íjma huaséj i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj i maj jamuán huajú'ca'aj, jéehua pu je'ej pua'aj jaata'aj i tzajta', ³⁴ a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij siaya'vá'naj?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Mujo'té'yi'ij tavástara', pata'aj yo'tyéesej.

³⁵ Aj pu'ij i Jesús huóoyinyaca'. ³⁶ Majta i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Cási' jéehua pu jaxie'va'ca'aj.

³⁷ Majta séecan a'yaa tyí'xajta'ca'aj tijin:

—A'íi pu séej tyú'huaaj i ta'rácuunyica'aj, ¿nyiquee jaayí'tihua'ca'aj ti tyáahuatye'nyijche' ti'ij i Lázaro quee huámui'nyíiche'en?

Lázaro pu huatájuuriaca'

³⁸ Ajtáhua'aj pu je'ej pua'aj jaata'aj tzajta' i Jesús, aj pu'ij a'áa jo're'nye' jo'maj ya'vá'naj. A'áa pu já'tyasta'ca'aj, tyetyéj pu eetyámuaaca'aj jo'tij jóocun. ³⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj ja'anta'ín mu tyetyéj.

Ajta i Maríia i ti ihuáaria'ra' pué'een a'íjci i ti huamuí', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', pu'ríj je'ej pua'aj tyaarie'ej, ji'nye pu'ríj muáacuaj xicá' á'tyeej ti avá'nami'huaca'.

40 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi nyequee a'yan tyimuaaté'exaa paj jaséjran i ti jin huápu'i'ij naa huasé'rin i Dios, tipua'aj petyá'antzaahuatye'en?

41 Matí'ij mij ja'anta'íj i tyetyéj, ajta i Jesús jútye' pu jó'nyeeriaca', ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Dios paj nyavástara', jéehua nu tyí'muatyojtzi're', ji'nye muáaj paj náanamujari'. 42 Nyáaj nu jamua'reej paj a'náj tina'aj nyanamuaj, ajta a'yaa nu tyaataxájta ti'ij huó'huüre'en i tyeítyee i maj a'yaa séejre', mej mij tyá'antzaahuatye'en paj muáaj unyojo'ta'ityaca'.

43 Ti'ij a'yan tyu'taxáataj i Jesús, aj pu'ij ca'nyiin jin a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Lázaro, iirájra' a'mújna.

44 Ajta a'íjna i ti huámu'i'ijcaa a'íi pu iirájraa ca'íicatzi'huaj i ju'ícaj jitze, ajta i jumuáca' jitze a'íjci jime' i cíxurij, ajta páanyuj jin aránami'huaca'aj a jujíse'. Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj je're'chueenyij sijata jaatá'an ti jó'ra'nyij.

Je'ej maj avíitzi'j jin tyaaxájtaca' mej mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

45 Aj'ij mu jin mue'táj i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj i Maríia jamuán, a'íi mu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi, matí'ij jaaséj je'ej ti tyi'táj huáruuj. 46 Majta séecan mu a'íimaj jimi ujó'ju' i fariseos, matí'ij mij huo'té'exaa je'ej ti tyi'táj huáruuj i Jesús. 47 Aj mu mij i fariseos majta i maj puaaríj tyí'ijtye', a'íi mu hua'ajsií i maj tyityatatyíj, matí'ij mij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Ji'nye tyarinyij? A'íjna i tyáati' a'náj tina'aj pu a'yan tyi'táj jin ricij i maj jin je'ej tyo'taséj i tyeítyee. 48 Tipua'aj tyequeé je'ej jooriaj, néijmi'i mu jitzán tyá'antzaahuatye'sij, majta a'íimaj i maj Roma ja'ajtyáma'can, a'íi mu ya uvé'nyesij, mej mij tyitáa'ri' néijmi'i i tyaj jin tyityatatyíj i tyejúuj tzajta', majta ja'antypuá'rite'yé'sij i tachuéj Israel.

49 Ajta síj ti hua' jitze ajtyáma'can, ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Caifás, a'íi pu a'ájna ímuáj a'íjna jin tyi'tyávaaca'aj a'íjna jime' i ti jéetze' va'cán jin tyi'huüre' i tyejúuj tzajta', a'íi pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Caxu mua'aj tyi'táj mua'reej, 50 capu ajta je'ej jamuá'miteeraste' ti jéetze' tatyáhu'rii ti síj na'aj huámu'nyij hua' jitze ma'can i tyeítyee, quee tyaj néijmi'i antypua'rej.

51 Ajta a'íjna i Caifás capu jusíj a'yan tyéejtyoj je'ej ti tyu'taxájtaca', sulu a'íi pu i ti Dios jitze ma'can tyi'xajta'aj a'yan tyaataxájtaca' ti i Jesús hua' jitze ma'can mu'nyij matí'ij mana'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, 52 ajta quee a'íjma na'aj jimi, sulu ti'ij ajta huá'ajsiüre'en néijmi'caa i yójmua'mua' i Dios i maj a ímuáj jo'cháatimee. 53 Ti'ij na'aj a'ájna ímuáj a'íimaj i maj tyityatatyíj a'íi mu jaaxá'pu'i'intarej je'ej maj ye'ej huárinij mej mij jaajé'caj i Jesús.

54 A'íj pu jin i Jesús quee che' juséerataj jo'chá'canya'aj hua' tzajta' i maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'íi pu eerájraa a'ájna a Judea, ti'quij a'áa véjri' ja'rá'aj jo'táj quee já'tyi'táj, a'áa pu ja'chajta'ca'aj ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Efraín. A'áa pu'ij jo'tyóo'itzee majta a'íimaj i maj jamuán huacíj.

⁵⁵ Pu'rj tyi'véjri'tacaj mati'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íjci jin tyí'ye'estyahua'aj i xicáara' ti Dios jitzán tyihuo'tú'uunyi'ri', mue'táj mu i tyeítyee curiá'cixij mej mij a'áa jo'r'é'nyeje a Jerusalén, mej mij huatyái'ihuaxi'in je'ej ti tyúuxie've' i maj jin tyí'ye'esten. ⁵⁶ A'íi mu mij jahuoooca'aj a'íjci i Jesús, majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj u tyeýúuj tzejta' tijn:

—¿Ji'nye tyajamuá'miteeraste'? ¿Nyiquij maja've'mej ti'ij yetyi'rámua'riive' ca' quee?

⁵⁷ I fariseos majta i maj puaríij tyí'ijtye', a'yaa mu tyu'ta'íjtaca' tijn tipua'aj a'táj jamua'reeriaj jo'táj je'ej je'en i Jesús, ti a'ín huo'té'exaatye'en, mej mij jaatyéevi'.

12

María pu ja'náxiri'ri' i ti naa tyaarie'ej i icájra'an jitze i Jesús
(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

¹ Ti'ij ooj aráseej xicáj tya'itzéeria'caj mej mij tyu'yé'esteje a'íjci jitze ma'can i xicáara' ti Dios jitzán tyihuo'tú'uunyi'ri', Jesús pu a'áa jo'mej a Betania, jo'táj já'chajca'aj a'íjna i Lázaro i ti jaatájuurityej. ² A'áa mu tyojó'cue'raataca' a'íjci jime' je'ej ti i Jesús huaríj, Marta pu tyí'huúria'ca'aj ti'ij tyihuo'á'xi'in, ajta a'íjna i Lázaro pu huatyácatyíi i téesaj jitze jamuán a'íjci i Jesús. ³ María pu'ij ja' ye'ejriáj i ti naa tyaarie'ej ti jéehua tyá'najchij, nardu pu jaja'ra' ti jumua'tij, aj pu'ij a'íj ja'náxiri'ri' i icájra'an jitze a'íjci i Jesús, ajta je'en jucipuáj jin ja'náhuatzi'raxij. Aj pu'ij néijmi'que' u chi'táj naa tyo'huatyárie'cariaca' a'íjci jime' i ti naa curiá'rie'. ⁴ Ajta a'íjna i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijn Iscariote, i ti a'ín pué'eenye'ej i ti avíutzij jin tyu'tátuiire'sij a'íjci i Jesús, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijn:

⁵ —¿Ji'nye mequee maj jáatoonyijche' a'mújcij mu ti naa tyaarie'ej, mej mij a'íjci jin i túmii huo'tyáhuúire'en a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'?

⁶ Ajta i Judas capu a'íjci jin a'yan tyu'taxájtaca' maj jitzán juxié'va'ca'aj i maj quee je'ej tyéejviicue', sulu a'yaa pu tyu'taxájtaca', ji'nye náhua'rij pu pué'eenye'ej, ajta a'ín jacha'íica'aj i maj tzejta' ju'cáa'vej i túmii, a'íi pu'ij janahua'ca'aj a'íjci i túmii. ⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Capáj je'ej jooriaj che' a'yan huárinij, ji'nye a'múu pu me'yóomua'reeria'ca'aj ti'ij nyacáhuaaty'e'en a'ájna xicáara' maj jitzán na'vá'nasij. ⁸ Majta a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue', a'íi mu a'náj tina'aj ja'mua jamuán séeria'aj muá'ju'un, nyajta nyáaj canu jusén jin ja'mua jimi séeria'aj na'mej.

I maj Israel jitze ajtyáma'can mu jaaxá'pui'intarej mej mij jaajé'caj i Lázaro

⁹ Mue'táj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can jáamua'reeri' ti Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a Betania, a'áa mu mij jó'ju' mej mij jaaséej, ajta mej mij a'íj huaséj i Lázaro i Jesús ti jaatájuurij. ¹⁰ Aj mu mij i maj tyihua'íjtye' i puaríij jaaxá'pui'intarej mej mij majta jaajé'caj a'íjci i Lázaro, ¹¹ ji'nye mue'táj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can ajtacáj hua' jimi, mej mij i Jesús jimi tyá'antzaahuaty'e'en.

Jesús pu a'áa jo'tyáruityij a Jerusalén
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

12 Mue'táj mu tyeítýee a'áa jó'ju' a Jerusalén mej mij tyú'ye'esten, a'íjci jíme' tí'ij i Dios tyihuo'tú'uunýi'ri' i hua'yojmua'. Yaa ariá'pua'aj mu jáamua'reeri' ti i Jesús a'áa ja'rá'astij a Jerusalén. 13 Matí'ij mij tacíj xamue' antávechij majta je'en jó'ju' mej mij ja'antýinájchej, a'yan metýitye'entyijíihuaj tíjin:

—Tyámua' pu naa xá'pui', tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjci i ti yaja've'mej nyúucaritze' i tavástará', a'íi pu a'íin pué'een i Rey ti tyitaata'íjtye'sij itýájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can.

14 Aj pu'ij i Jesús púuru' huátýoj tíquee xu a'táj japuan á'yi'xacaa, ti'quij avé'yixij ta'aj ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tíjin:

15 Caxu tyí'tziinye'ej mu siaj Sión huacháatimee, cási', a'íi pu maja've'mej i ti tyajamuaata'íjtye'sij, a'íj pu japua avá'caj i púuru' ti cíleen.

16 Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacáj camu yo'itéej muá'raa je'ej ti huatóomua'aj i ti a'yan tyé'yu'si'huaca'aj, ajta tí'ij i Dios jaatájuurityej a'íjci i Jesús, aj mu mij jo'támua'reeri' ti a'yan tyé'yu'si'huaca'aj je'ej ti tye'mej a'íjci jimi i Jesús.

17 Majta i tyeítýee i maj jamuán ajo'tyú'uuca'aj i Jesús tí'ij jaatajé a'íjci i Lázaro jo'tij ja'vá'nami'huaca'aj, ajta jaatájuurityej, a'íi mu a'íjna xajtaca'aj je'ej maj tyi'táj tyu'séj. 18 A'íj mu jin i tyeítýee iirácij mej mij ja'antýinájchej a'íjci i Jesús, jí'nye a'íi mu jáamua'reeri' ti tyi'táj jin a'yan huaráj i maj jin je'ej tyo'taséj. 19 Majta a'íimaj i fariseos, a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tíjin:

—Xu'ríj mua'aj tyí'sej tyaj quee je'ej rinyij. Cási', néijmi'i mu i tyeítýee a'íj jamuán jó'ju'.

I maj Grecia já'ma'can mu jahuoo a'íjci i Jesús

20 Ajta hua' tzajta' i tyeítýee i maj a'áa jo're'nyej a Jerusalén mej mij jaatyáanájche i Dios a'ájna matí'ij tyí'ye'estyaa, séecan mu a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj Grecia já'ma'can. 21 A'íi mu mij ajtyáxiiriaca' a'íjci jimi i Felipe, i ti a'áa já'ma'can a Betania, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galíleaa, a'yaa mu mij tyaatáhuaviri' tíjin:

—Vásti', tyá'xie've' tyaj jaaséj a'íjci i Jesús.

22 Ajta a'íjna i Felipe a'áa pu jo're'nyej tí'ij jaaté'exaatye'en a'íjci i Andrés, matí'ij mij a'íimaj hua'puaj a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús. 23 Aj pu'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Pu'ríj a'ájna atýojo're'nyej tí'ij i yójra' i Dios néijmi'i jin an-tyúumua'reeriaj ja'mej. 24 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jíme', tíjin típua'aj tí'ij aja'ajvetyij a chóota' i játza'ra'an i tyeríicuj quee huámu'nyij, a'yaa pu jusíj na'aj tyu'tyá'itzeere'ej a'íjna i játza'ra'an, ajta típua'aj huámu'nyij, jéehua pu i jatzíj jitzán eerányesij. 25 A'íjna i ti jéehua jaxie've' tí'ij júurij já'ra'nyij, a'íi pu mu'nyij, ajta i ti quee jitzán juxie've' ti júurij já'ra'nyij íyan cháanacaj japua, a'íi pu júurij huatýá'itzeere'ej jusén jíme'. 26 Típua'aj síj jaxie'va'aj tí'ij naatyáhuíire', che' a'yan huárnyij je'ej nyej nyáaj ricij, ajta jó'nyaj jo'tyaváaj na'mej, a'áa pu ajta nyaj jamuán jo'tyaváaj ja'mej a'íjna i ti nyéetzij nyahuíire'. Típua'aj síj nyahuíiria'aj, nyavástará' pu jaatyátzaahuatye'sij.

Jesús pu jaataxájtaca' ti mui'nyij

²⁷ 'Jéehua pu je'ej pua'aj nya'asej yu nyatzájta'. ¿Ajta ji'nye nyij tyu'taxájtaj? ¿Nyiquij a'yan nyetyu'taxájtaca yee: "Nyavástara', capáj tyi'tá'care'en ti'ij a'yan tyináaci'tyij je'ej ti arí atyojo're'nyesij"? Canu a'yan tyu'taxájtaj, ji'nye a'ij nu jin mujo've'mej ti'ij nye jimi a'yan tyá'ra'nyij. ²⁸ Nyavástara', pata'aj tyámua' tyeetyátoonyij i paj jin ántyapuaj.

Aj pu'ij jútye' aje'cánamuajre i nyúucarij ti a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Nu'rij tyámua' tyeetyájtoo, nyajta je'en nyajtáhua'aj tyámua' tyeetyátoosij.

²⁹ Majta i tyeítyee i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, a'yaa mu tyu'taxájtaca' maj viítye huatyéenyuj, majta séecan a'yaa mu tyí'xajtaca'aj ti shíj jamuán tyu'taxájtaca' tajapuá ti tyí'huüre' i Dios jimi.

³⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Capu a'ijna jin huatánamuajre i nyúucarij ti'ij nyéetzij ca'nyíjra'aj naata'an, sulu ti'ij mua'ajmaj ca'nyíjra'aj jamuaata'an. ³¹ Pu'rij a'ájna atyojo're'nyej ti'ij i Dios huá'xijtye'en néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta arí atyojo're'nyej i xicáara' ti jitzán tyí'ityi'huaj a'ijna i ti iyan tyí'ijta i cháanacaj japua. ³² Ajta mati'ij nyéetzij na'ajriáj, aj nu nyij néijmi'caa huatájeevij i tyeítyee mej mij nye jimi yeve're'nyej.

³³ A'yaa pu a'ijna jin tyá'xajtaca'aj mej mij jáamua'reej je'ej ti ye'ej tyí'mui'nyij. ³⁴ Majta i tyeítyee a'yaa mu tyityaatanyú'j tijin:

—A'yaa tu tyá'mua'reej a'ijci jitze i nyúucarij Moisés ti yan jaatyájtoo, ti i Ciriistu' jusén jin júurij ja'mej. ¿Ji'nye pej pij muáaj a'yan tyí'xaj ti a'yan tyúuxie've' maj ja'ajriáj a'ijci i ti ajta tyévi'j jitze huanie'huaca'? ¿A'tanyí'j pué'een a'ijna i tyévi'j ti ajta tyévi'j jitze huanie'huaca'?

³⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Óoche' pu ja'mua jimi séeria'aj ja'mej i tatzárij i ti jin huányeeri'ij, ajta capu che' a'chu á'tyeeren. Siata'aj a'yan metyityaací'ca'an iíjij ti ooj ja'mua jimi séejre' i tatzárij, ji'nye a'ijna i ti tíca'riste' majo'cha'can, capu jamua'reej jo'tij jó'yi'ij. ³⁶ Siata'aj jitzán tyá'antzaahuatye'en a'ijci i tatzárij i ti jin huányeeri'ij, siaj sij jitzán ajtyama'cáantaj xá'ra'nyij i tatzárij.

Ti'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij jó'raa a'ijna i Jesús, ajta huatyóo'avaataca' hua' jimi.

Ji'nye mej mij quee tyá'tzaahuatya'ca'aj i tyeítyee i Jesús jimi

³⁷ Ajta a'ijna i Jesús pu'rij jéehua a'yan tyu'uuriajca'aj hua' jimi i maj jin je'ej tyo'taséj, majta a'íimaj, camu jimi tyá'tzaahuatya'ca'aj, ³⁸ ji'nye a'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'ijna i Isaías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tijin:

Tavástara', ¿a'tanyí'j ja'antzaahuaj i tanyúuca'?

¿A'tanyí'j jimi i tavástara' jaataséjrataca' i ti jin néijmi' i putyí'uurej?

³⁹ A'ij mu jin quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye a'yaa pu ajta tyo'yú'xaca' a'ijna i Isaías tijin:

⁴⁰ Dios pu hua'ráanaxij a' hua'jíisa',

ajta tyu'tyáanaj i hua' tzaajta',

mej mij quee atanyéjnye'rij,

ajta mej mij quee tyihuojó'iteej,

mej mij quee nye jimi tyá'antzaahuatye'en.

41 A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías, ji'nye a'íi pu jaaséj i ti jin huápui'íj naa huasé'rihua'aj i Jesús, a'íj pu jin a'yan tyu'taxájtaca'.

42 Majta mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can tyá'antzaahuaj i Jesús jimi, séecan mu majta tyá'antzaahuaj i maj va'cán jin tyityatatyíj i tyeyúuj tzajta'. Ajta camu jaxajtaca'aj hua' tzajta' i tyeítyee, ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj i fariseos, mej mij quee a'íimaj hui'rá'itye u tyeyúuj tzajta'. 43 Jéetze' pu hua'ránajchica'aj mej mij i tyeítyee tyámua'tyihuo'taxáj, quee ti i Dios huo'tyátzaahuatye'en.

I nyúucaria'ra' i Jesús pu huá'xíjtye'en i tyeítyee

44 Aj pu'ij Jesús ca'nyíin jin a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Típua'aj a'tíj nye jimi tyá'tzaahuatye'ej, capu nyéetzij na'aj jimi tyá'tzaahuatye', sulu a'íj pu ajta jimi tyá'tzaahuatye' i ti unyojo'ta'ítyaca'. 45 Ajta i ti nyéetzij nyeséj, a'íj pu ajta arí huaséj i ti unyojo'ta'ítyaca'.

46 Nyáaj nu a'íin pué'een i tatzárij i ti jin huányeeri'íj, nyajta a'íjna jin mujo've'mej íyan i cháanacaj japua, mata'aj mij a'íimaj i maj nye jimi tyá'antzaahuatye'en quee a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tíj jo'tíca'. 47 Ajta a'íjna i ti janamuaj i nyenyúuca a'ajta quee ná'astijre', canu nyáaj a'íin pué'een i nyaj ja'xíjtye'en, ji'nye canu nyáaj a'íjna jin mujo've'mej nyej nyíj huo'xíjtye'en i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, sulu nyej nyíj hua' japua huatányuunyij. 48 A'íjna i ti ná'xaahuaj ajta quee ja'tzaahuatye' i nyenyúuca, a'íi pu a'xíjtyi'huan a'íjna jime' i nyúucarij i nyaj nyeríj jaaxájtaca' a'ájna xicáara' tí'íj jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. 49 Ji'nye canu nyasíj jájtyo je'ej nyaj tyu'taxájtaca', sulu a'íjna i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítyaca', a'íi pu a'yan tyinaata'íj je'ej nyaj ye'ej tyu'taxáj, ajta tyi'tíj nyaj huo'mua'tyej. 50 Nyajta a'yan tyá'mua'ree' ti a'yan tyinaata'íj i nyavástara' tí'íj jamuáaci'tyíj siaj júurij huatya'itzeere'en jusén jime'. A'íj nu jin a'íjna i nyaj já'mua'ixaatye', a'yaa nu tyá'xaj je'ej ti i nyavástara'tyinaata'íj.

13

Jesús pu hua'nájo'sixij i huá'íicaj jitze a'íimaj i maj jamuán huacíj

1 Pu'ríj tímua' a'ájna atyojo're'nyesima'aj a'ájna xicáara' i maj jitzán jo'támua'ree' a'náj ti i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ajta i Jesús pu'ríj jamua'reeriaca'aj ti arí a'ájna atyojo're'nyej i xicáara' tí'íj jitzán jo'mej íyan i cháanacaj japua, tí'íj jó'ra'nyíj i juvástara' jamuán. A'íi pu a'náj tína'aj hua'xie'va'ca'aj a'íjma i maj jamuán huacíj i maj a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua, ajta a'yan tyihuo'xié've'ej ja'mej jusén jime'.

2 Ajta matí'íj tyí'cua'ca'j i chúmua', a'íi pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj i Judas, ti yójra' pué'een i Simón ti a'yan tye'entyímu'tacaa tíjin Iscariote, pu'ríj i tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj ajta ca'nyíjra'aj jaatá' tí'íj tyu'tátuiire'en a'íjci i Jesús, 3 ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj ti i vástaria'ra' arí néijmi'i jin tyee'íjca'j, ti ajta juvástara' jimi jo've'mej, ajta a'íj jimi jo'ma'aj ja'mej, 4 aj pu'ij ájchej jo'maj tyajá'cua'ajca, ajta irióochuiri' i jutasi'j tí'íj riá'huíjca'aj, a'íj pu'íj séej cíxurij jin ahuooj'i'quej i maj jin hua'cá'iimua. 5 Tí'quíj cáasuj jitze atyéeeje, aj pu'íj huatyóochej tí'íj hua'nájo'sixi'in i huá'íicaj jitze séej ajta séej i maj jamuán huacíj, ajta je'en hua'náhuatzi'raxij a'íjci jime' i cíxurij i ti jin ahuooj'i'ca'ca'aj.

6 Ajta ti'ij a'ij jimi aje're'nyej i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'í pu i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', ¿nyi muáaj pana'nájo'sixi'ij i nya' íicaj jitze?

7 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj muáaj ijíij yó'itej je'ej nyaj een jime' a'yan ricij, sulu ma-
jca'huáyee paj yo'itéej puá'mej.

8 Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Canu a'náj tyu'tá'sij paj na'nájo'sixi'in i nya' íicaj jitze.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tipua'aj nyequee mua'nájo'sixi'in, capáj che' hua' jitze
ajtyama'cáantaj puá'mej i maj nye jimi séejre'.

9 Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', tipua'aj a'yan tyuuxié've'ej, capáj a'yaa pana'aj ty-
ina'nájo'sixi'in i nya' íicaj jitze, sulu ajta paj na'nájo'sixi'in i nyamuáca'
jijta i nyamu'uj jitze.

10 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'ijna i ti oochán átyi'huaxij, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yaa na'aj
tya'nájo'sixi'in i ju'íicaj jitze, ji'nye capu choomuara' i jutyévira' jitze, siajta
mua'aj caxu che' choomua, tyij siajta quee néijmi'i tyámua' een.

11 A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: “Caxu néijmi'i tyámua' een”, ji'nye pu'rj
jamua'reeriaca'aj a'tij ti a'ín pué'een i ti tyu'tátuiire'sij.

12 Ti'ij hua'nájo'sixi'ij i hua' íicaj jitze, Jesús pu ajtáhua'aj iirióohuijri'
i jutasj, aj pu'ij ajtáhua'aj huatyéeyixij i méesaj jitze, ajta je'en a'yan
tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi seyó'itej je'ej nyaj een jin a'yan jamuáaruuj? 13 Mua'aj
xu a'yan nyatamuámuaj tijin Maeestro, siajta a'yan tijin Tavástara',
ajta a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye nyáaj nu a'ín pué'een. 14 Ajta nyáaj i
nyaj ja'muavástara' pué'een, nyajta ja'mua maestro, a'yaa nu tyaja-
mua'nájo'sixij i já'mua'íicaj jitze, a'yaa pu'ij ajta tyúuxie've' siaj a'yan
tyitya'nóojo'sixi'in i ju'íicaj jitze séej siajta séej. 15 A'yaa nu nyáaj nyerj
tyajamuáa'itijri', siata'aj sij siajta mua'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij
je'ej nyaj nyerj nyáaj jamuáaruuj. 16 A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e'
tzáahuaty'i'ra'aj jime' ti jéetze' juxie've' a'ijna i ti tyí'ijta quee a'ijna i ti
jahuiire', a'yaa pu ajta jéetze' tyúuxie've' a'ijna i ti unyojo'ta'ityaca' quee
i nyaj ujo'ta'ityi'huaca'. 17 Tipua'aj tyámua' setyiyó'iteej a'ijna siajta je'en
a'yan huárinyij, jéehua xu a'ijna jin huatóotyamua've'sij.

18 'Canu néijmi'caa mua'ajmaj jamuatyáxajta, nyáaj nu jamua'reej
a'tyán nyaj antyíhuo. Ajta a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan tya'róo'astej je'ej
ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tijin: “A'ijna i ti nyaj jamuán tyí'cua',
a'í pu arí nyéjcha'íire'.” 19 A'yaa nu nyerj anaquéej tyajá'mua'ixaaty'e'
ti'ij quee xu a'yan tyí'rijcaj, ajta ti'ij a'yan tyí'rijcaj aj xu sij jamua'reeren
nyej nyáaj a'ín pué'een je'ej nyaj nyerj tyajamuáaté'exaa. 20 A'yaa
nu tyajá'mua'ixaaty'e' tzáahuaty'i'ra'aj jime' tijin a'ijna i ti tyámua'
tyeetyéjeevej i nyaj jaata'ityaca', a'í pu ajta nyéetzij tyámua' tyi-
naatyéjeevij, ajta a'ijna i ti tyámua' tyinaatyéjeevej nyéetzij, a'yaa pu
cha'tána'aj tyámua' tyeetyéjeevij a'íjci i ti unyojo'ta'ityaca'.

Jesús pu jaataxájtaca' ti i Judas a'ín pué'een i ti avíitzij jin tyu'tátuiire'sij

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹ Tí'ij a'yan tyihuo'te'exáatye'ej, jéehua pu je'ej pua'aj jaata'aj i Jesús, aj pu'ij ja'huo'itéerican jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye', síij ti ja'mua jitze ajtyáma'can pu nyéetzij tyu'tátuiire'sij.

²² Majta a'íimaj i maj jamuán huacáj, mua'róosejraxi séej jamuán majta séej, ajta camu jamua'reeriacá'aj a'táj ti tyáxajtasime'ej ²³ Ajta síij ti hua' jitze ajtyáma'can, a'íi pu a'ín pué'een i ti Jesús jéehua jaxie'va'ca'aj, a'íi pu véjri' jimi ajtyácatyíij mati'ij tyí'cua'ajcaa, ²⁴ ajta a'íjna i Simón ti ajta Pedro pué'een, a'íi pu jumuáca' jin jaatajé a'íjci i Jesús ti jaxie'va'ca'aj tí'ij jaata'íhuo' a'táj ti pué'een i ti jatyáxajtasima'aj. ²⁵ A'íj pu'ij jéetze' ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, tí'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Nyavástara', ¿a'tanyíj a'ín pué'een?

²⁶ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj nyeríj ja'ajru'nyaxi'ín i túxa'aj jitze i páan, aj nu nyij jaata'tye'sij a'íjci i a'táj ti a'ín pué'een.

Aj pu'ij ja'ajru'nyaxi' i páan i túxa'aj jitze, tí'quij a'íj huati'ij i Judas, ti yójra' pué'een i Simón ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijin Iscariote. ²⁷ Ajta tí'ij i Judas ja'ancurá'ij i páan, a'íi pu tyiyáaru' tzajta' huataséjre. Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj jiye'tzín a'yan huárinyij je'ej paj períj tyu'muá'aj.

²⁸ Ajta capu síij yo'itéej ja'raa i maj tyí'cua'ajcaa i méesaj jitze je'ej ti een jin a'yan tyaaté'exaa. ²⁹ Ajta a'íjna i Judas a'íi pu a'ín pué'eenye'ej i ti jacha'íica'aj i túmii, séecan mu mij a'yan tyí'riá'mua'aj ti Jesús a'yan tyaaté'exaa tí'ij tyí'táj huánanan i maj jin tyu'yé'estej, nusu ti tyí'táj huotapu'éjve'en i maj quee je'ej tyéejviicue'.

³⁰ Tí'ij i Judas ja'ancurá'ij i páan, aj pu'ij iirájraa. Ajta arí huatíca'ca'aj.

I nyúucarij ti jájcuaj ti ajta jéetze' juxie've'

³¹ Tí'ij iirájraa a'íjna i Judas, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Íjij pu'ríj séejre' i ti jin huápu'íj naa huasé'rin i yójra' i Dios, ajta i ti jin i Dios naa huasé'rin a'íj pu jimi séejre' i yójra'. ³² Ajta típua'aj i yójra' i Dios jimi séjre'ej i ti naa huasé'rin, Dios pu ajta jaataséjrataj i ti jin naa huasé'rin i yójra', ajta jiye'tzín pu a'yan rinyij. ³³ Nyiyóojmua', canu che' á'tyeeren ja'mua jimi. Mua'aj xu nyahuoonyij, ajta a'yájna nyati'ij tyihuo'té'exaa i a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu cha'taj nyana'aj mua'ajmaj tyajamuauté'exaatye'ej a'yan tijin: Capu i'ríj siaj mua'aj a'áa jo're'nyej jó'nyej nyáaj jooma'aj na'mej. ³⁴ A'íj nu nyúucarij ti jájcuaj jin a'yan tyajá'mua'íjcatye'en siaj huóoxie've'een séej jamuán siajta séej. A'yájna nyati'ij nyáaj tyaja'muaxie've' mua'ajmaj, a'yaa xu sij siajta mua'aj tyityahuóoxie've'een. ³⁵ Típua'aj a'yan setyityahuóoxie've'een séej jamuán siajta séej, néijmi'i mu i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua jamua'reeren siaj mua'aj nye jimi tyá'tzaahuatye'.

Jesús pu huá'ixaatye' ti i Pedro jaatyáhue'taj

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ Aj pu'ij a'íjna i Simón ti ajta Pedro pué'een a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—Tavástará', ¿jo'nyij po'ma'aj puá'mej?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Jó'nyaj jooma'aj na'mej, capu i'ríj paj ijíj naataváj, sulu majca'huáyee paj nyacújta' huama'aj puá'mej.

³⁷ Ajta i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástará', ¿ji'nye een jin quee i'ríj nyaj ijíj ajamuán jó'me'en? Nyáaj nu á'nyaca'neye nyaj a jitze ma'can huámuí'nyij.

³⁸ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi a'yan petya'ca'anyej paj nye jitze ma'can huámuí'nyij? A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'mua'ixaatye' tijin ti'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéicaj paj naatyáhue'taj a'yan tijin capáj nyamua'tyej.

14

Jesús pu tyámua' naa tyihuo'tyéje a'íjma i maj jamuán huacíj

¹ Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj. Sióoche' xu tyá'tzaahuatye'ej i Dios jimi, siajta nyéetzij jimi tyá'tzaahuatye'ej. ² A'ájna jo'tij i nyavástará' ja'chej jéehua pu chi'ij a'áa tyejé'sejre', tipua'aj quee a'yan tyi'ja'yájnatan, canu a'yan tyajamuaate'exáatye'nyijche' nyaj a'áa jo'ma'aj na'mej nyej nyij tyámua' tyojó'uurej jo'siaj jo'tya'aj xá'ju'un. ³ Ajta tipua'aj nyeríj jó'ra'nyij nyej nyij tyámua' tyojó'uurej jo'siaj jo'tya'aj xá'ju'un, aj nu nyij nyajtáhua'aj yava'cányesij, nyej nyij jamuá'anvi'tin siaj sij siajta mua'aj a'áa jo'tya'aj xá'ra'nyij jó'nyaj jo'quéej na'mej. ⁴ Mua'aj xu seríj huamuájtye i juyéj jitze ti a'áa jo're'nyee jó'nyaj jooma'aj na'mej.

⁵ Aj pu'ij i Tomás a'yan tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Tavástará', catu jamua'reej jo'paj jooma'aj puá'mej, ¿ji'nye tyí'rij tyej tyij huamuájtye i juyéj jitze?

⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i juyéj, nyajta i ti tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, nyajta nu a'íin pué'een i júuricamej. Nyéetzij pu'uj jimi je'ej tyí'rij ti'ij a'tíj a'áa ja'rá'astij i nyavástará' jimi. ⁷ Tipua'aj tyámua' setyinámua'tyij, a'yaa xu siajta tyá'mua'tyij a'íjci i nyavástará', siajta seríj ijíj jamua'tyej, ji'nye xu'ríj jaaséj.

⁸ Aj pu'ij i Felipe a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tavástará', taataséjratye' a'íjci i a' vástará', a'íi pu tajitzé juxie've'.

⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Felipe, nu'ríj á'tyej nyaj ja'mua jamuán yahuácáaj, ¿nyi pequee xu nyamua'tyej? A'ájna i ti nyéetzij arí naaséj, a'íj pu ajta arí huaséj i nyavástará', ¿ji'nye a'yan petyí'nyahuavíij nyej nyij jamuaataséjratye'en i nyavástará'? ¹⁰ ¿Nyi pequee tyá'tzaahuatye' ti i nyavástará' nye jimi séejre', nyajta nyáaj a'íj jimi nyajta séejre'? Tyi'tíj nyaj ja'mua'ixaatye', canu nyasíj nyana'aj jájtyo. A'ájna i nyavástará' i ti nye jimi séejre', a'íj pu muárie'ria'ra' pué'een i nyaj jin a'yan ricij. ¹¹ Sianá'antzaahuatye' nyej nyáaj a'íj jimi séejre' i nyavástará', ajta i nyavástará' a'íi pu ajta nye jimi séejre', na'ríij quee, siata'aj a'íj jin tyá'antzaahuatye'en je'ej nyaj tyi'tíj jin tyí'muarie'. ¹² A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' tíjin a'ájna i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', a'yaa pu cha'tána'aj tyí'muarie'en nyati'ij nyáaj, ajta jéetze' va'cán jin tyí'muarie'en, ji'nye nyáaj nu a'áa jooma'aj na'mej i nyavástará' jimi. ¹³ Ajta tyi'tíj siaj mua'aj huatáhuoosij

nyéetzij jitze ma'can, a'yaa nu rinyij, ta'aj nye jitze huataséjre'en i ti jin naa huasé'rin i nyavástara'. ¹⁴ Nyáaj nu néijmi'i jin a'yan rinyij je'ej siaj tyi'táj tyaatáhuaviiraj nyéetzij jitze ma'can.

Jesús pu a'yan tya'tóoraj ti uyo'ta'ityij i júuricama'ra' i Dios

¹⁵ 'Tipua'aj sényaxie've'ej, a'yaa xu tya'rá'astijre'ej je'ej nyaj tyajá'mua'ixaaty'e'. ¹⁶ Nyajta nyáaj a'yaa nu tyaatáhuaviiraj i nyavástara' ti'ij a'íin uyo'ta'ityej i ti ja'mua japua huatányuusij, ajta je'en jusén jime' ja'mua jimi huatyá'itzeere'en. ¹⁷ A'íi pu a'íin pu'é'een i júuricama'ra' i Dios, i tiquee i'ri'j maj ja'ancuriá'an a'íimaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye camu jaséj, camu majta jamua'tyej, siajta mua'aj xu jamua'tyej, ji'nye a'íi pu ja'mua jimi séejre', ajta ja'mua jimi huatyá'itzeere'ej.

¹⁸ Canu a'yan ja'mua'uurej mati'ij i maj quee tyitáataj, sulu nyajtáhua'aj nu uvé'nyesij nyej nyij ja'mua jamuán séeria'aj ná'ra'nyij. ¹⁹ Capu che' á'tyeeren mati'ij quee che' nyeséejran i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, siajta mua'aj xu xaa nyeséejran, siajta júurij séeria'aj xá'ju'un, ji'nye nyáaj nu júurij. ²⁰ A'ájna xicáara' jitze, mua'aj xu jamua'reeren nyej nyáaj jimi séejre' i nyavástara', siajta mua'aj nye jimi séejre', nyajta nyáaj ja'mua jimi séejre'. ²¹ A'ájna i ti ja'ancuriáa'sij i nyenyúuca a'ajta a'yan ricij, a'áj pu jin séejre' ti ji'r'é'can jime' nyaxie've'. A'íi pu'ij ajta i nyavástara' jaxie'va'aj ja'mej a'íjci i ti nyaxie've', nyáaj nu nyajta jaxie'va'aj na'mej, nyajta jimi huataséjre'sij.

²² Aj pu'ij i Judas (capu a'ájna i ti a'yan tye'entyímu'tacaa yee Iscariote sulu síij) a'yan tyaat'éxaa tijin:

—Tavástara', ¿ji'nye pej pij ityájma jimi huataséjre'sij pajta quee a'íimaj jimi i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua?

²³ Jesús pu a'yan tyaat'éxaa tijin:

—A'ájna i ti nyaxie've', a'íi pu já'astijre' i nyenyúuca, ajta i nyavástara' pu jaxie'va'aj ja'mej, néijmi'i tu tyij jimi huatyá'itzeere'ej. ²⁴ A'ájna i tiquee nyaxie've', capu já'astijre' i nyenyúuca. A'ájna i nyúucarij i siaj mua'aj janamuaj capu nye jitze ma'can, sulu a'áj pu jimi je'ráma'can i nyavástara' i ti unyojo'ta'ityaca'.

²⁵ A'yaa nu néijmi'i a'ájna tyajá'mua'ixaaty'e' ijíij nyej nyooj ja'mua jimi ya huatyéjve, ²⁶ ajta i ti ja'mua japua huatányuusij, a'ájna i júuricama'ra' i Dios, i ti i nyavástara' uyo'ta'ityij nyéetzij jitze ma'can, a'íi pu néijmi'i tyaja'muamua'ixan, ajta jamuaatá'sij siaj néijmi'i jo'itéej xá'ra'nyij i nyaj nyerij jamuáa'ixaa.

²⁷ A'yaa nu ja'mua jimi jaatyátoosij i ti jamuaatyápua'ritye'sij. Nyáaj nu jamuaatyápua'ritye'sij, ajta canu a'yan rinyij mati'ij a'íimaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua mej mij huo'tyápua'ritye'en i juxa'aj tye'ityee. Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj, caxu siajta tyi'tziinye'ej. ²⁸ Xu'ri'j náanamujari' nyaj a'yan tyajamuuaat'éxaa nyaj jó'raa, nyajtáhua'aj nu nyij uvé'nyesij nyej nyij ja'mua jamuán huatyá'itzeere'en. Tipua'aj ji'r'é'can jime' sényaxie've'ej, mua'aj xu huatootyáma've'nyijche' a'íjci jime' nyaj i nyavástara' jimi jo'mej, ji'nye a'íi pu jéetze' juxie've' nyequee nyáaj. ²⁹ A'yaa nu anaquéej tyajá'mua'ixaaty'e', ta'aj ij ti'ij a'yan tyi'rijcaa, aj xu sij tyá'antzaahuatye'en.

³⁰ 'Canu che' jéehua tyajá'mua'ixaatye'en, ji'nye pu'ríj uvé'nyesij a'íjna i ti íyan tyl'íjta i cháanacaj japua. Tyij ajta quee tyl'tíj jin pújoorej tí'ij na'antyimué'tin, ³¹ a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan tyá'ra'nyij, mata'aj mij a'íimaj i maj yan séejre' i cháanacaj japua jáamua'reej nyej nyáaj jaxie've' i nyavástara', nyajta a'yan ricij tyl'tíj ti jin unyojo'ta'ítyaca'.

Xá'ajhuixi'. Tyiche' tyíhuiinyij a'yájna.

15

I ti ji're'can jime' ciyéj pué'een ti huasti'

¹ 'Nyáaj nu ji're'can jime' a'íin pué'een i ciyéj ti tyáxamue', ajta i nyavástara' pu a'íin pué'een i ti ja'tyáahuastej ajta tyámua' joorej a'íjci i ciyéj. ² Típua'aj síj i ciyáara' ti jitzán ajtanyéj quee taca'aj, a'íi pu ja'ajtavéjchij, ajta típua'aj tyámua' naa tyí'taca'aj, tyámua' pújoorej tí'ij jéetze' huatatáca'an. ³ Xu'ríj tyámua' een a'íjci jime' i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaj. ⁴ Siata'aj siooj nye jimi séjre'ej, a'yájna nyati'ij nyáaj ja'mua jimi tyí'sejre'. Síj i ciyáara' capu i'ríj ti jusíj huatatáca'an típua'aj quee aróovi'raj i ciyéj jitze, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'een ja'mua jimi, capu je'ej tyí'ríj sij tyl'tíj jin tyu'tyáhuüre'en, típua'aj sequée nye jimi séjre'ej.

⁵ 'Nyáaj nu a'íin pué'een i ciyéj, siajta mua'aj i ciyáara' xu pué'een. A'íjna i ti nye jitze ajtá'uj nyajta nyáaj jimi séejre' jéehua pu huatatáque'sij, ji'nye típua'aj sequée nye jimi séjre'ej, caxu tyl'tíj jin je'ej rinyij. ⁶ A'íjna i ti quee nye jimi séejre', a'íi pu nye jitze ajtáveechi'huaj aj pu'ij huatyáhuasij tí'ij xamuáj aj mu mij jaatyáteeraj.

⁷ 'Típua'aj mua'aj nye jimi tyámua' naa setyí'tyesejria'aj, siajta néijmi'i já'astíjria'aj i nyúucarij i nyaj já'muamua'tyej, Dios pu néijmi'i tyajamuaatá'sij tyl'tíj sij je'ej tyaatáhuaviiraj. ⁸ A'íj pu jitze ámiteere' i ti jin naa huasé'rin i nyavástara', sij mua'aj jéehua tyámua' naa tyu'muárie'en siajta a'íjna jin ji're'can jime' nye jitze ajtyama'cáantaj xá'ra'nyij. ⁹ Nyáaj nu mua'ajmaj já'muaxie've' a'yájna tí'ij ajta nyéetzij tyí'nyaxie've' i nyavástara', siata'aj a'íjna jitze séjre'ej i nyaj jin já'muaxie've'. ¹⁰ Típua'aj sia'rá'astej i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaj, a'íj xu jitze séeria'aj xá'ju'un i nyaj jin já'muaxie've', a'yájna nyati'ij nyáaj tyá'astej i nyúucaria'ra' i nyavástara' nyajta a'íj jimi séejre' i ti jin nyaxie've'.

¹¹ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' sij sij nyaj jamuán huatóotyamua've'en, ajta sij sij a'náj tina'aj jutyamua've'ej. ¹² A'íi pu'ij a'íin pué'een i nyúucarij i nyaj jin tyajá'mua'ijcatye'en ti a'yan tíjin: Siata'aj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej, a'yájna nyati'ij nyáaj nyeríj tyaja'muaxie've' mua'ajmaj. ¹³ A'íi pu a'íin pué'een i ti jin jéetze' ámiteere' i ti tíj jaxie've' i juxa'aj tyévi'j a'íjna i ti jitzán ma'can huámui'nyij. ¹⁴ Mua'aj xu nyetye'ítyeristyamua' pué'een, típua'aj a'yan xáarinyij je'ej nyej nyáaj tyajá'mua'íjtye'. ¹⁵ Canu che' a'yan jamuaatámua'sij yee mu sij tyl'huüre' nye jimi, ji'nye síj ti tyl'huüre' capu jamua'reej je'ej ti ricij i ti tyé'íjtye'. A'yaa nu jamuatamua'muaj tíjin nya' amíincustyamua', ji'nye nu'ríj néijmi'i tyajamuaaté'exaa i ti nyavástara' nyéetzij tyinaaté'exaa. ¹⁶ Caxu mua'aj nyéetzij na'antyíhuoj, sulu nyáaj nu mua'ajmaj jamua'antyíhuoo, nyajta a'íjna jin tyajamuaata'íj sij sij huáci'nyej siajta tyámua' naa tyu'muárie'en i Dios jimi, ajta jusén jin huatyá'itzeere'en i sij jin tyu'muáriej. A'yaa pu'ij i nyavástara' néijmi'i tyajamuaatá'sij i sij

jaatáhuaviiraj nye jitze ma'can. ¹⁷ A'í pu a'ín pué'een i nyaj já'mua'ijtye': Sij huóoxie've'en séej jamuán sijta séej.

I maj yan huacháatimee i cháanacaj japua mu jájcha'íire' i Jesús majta a'íjma i maj jitzán ajtyáma'can

¹⁸ 'Típua'aj majá'muaxana've'e'j i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'yaa xu tyá'mua'reeriaj maj nyéetzi'j anaqué'ej naataxána'vej. ¹⁹ Típua'aj mua'aj yan siama'caantaj i cháanacaj japua, a'íimaj mu ja'muaxie'va'cajche' i maj yan huacháatimee, a'yájna mati'ij tyihuá'xie've' i jutyé'ityeristyamua'. Ajta nyáaj nu jamua'va'jajpua hua' tzajta' i maj yan séejre' i cháanacaj japua, a'íj mu jin já'muaxana've' i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye caxu che' hua' jitze ajtyáma'can. ²⁰ Xo'támua'ree'j i nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa tijin: "Capu a'tij jéetze' juxie've' quee a'íjna i ti tyé'ijtye'." Típua'aj meríj nyéetzi'j je'e'j pua'aj náaruj, a'yaa mu majta mua'ajmaj je'e'j pua'aj já'mua'uuren, ajta típua'aj meríj ja'antzaahuaj i nyenyúcaaa, a'yaa mu majta tyá'antzaahuatye'sij je'e'j sij mua'aj tyihuá'mua'tyen. ²¹ Néijmi'i mu jin a'yan já'mua'uuren a'íjci jime' sij nyéetzi'j ná'tzaahuatye', ji'nye camu jamua'tyej a'íjci i ti unyojo'ta'ityaca'.

²² 'Camu a'íimaj tyi'tíj jin a'itzéeria'caj, típua'aj nyequee yava'cányejnyiche' nyej nyij tyihuó'ixaatye'en. Ajta ijíj capu che' tyi'tíj hua' japua huatányuusij a'íjci jime' i maj ootyá'itzee i Dios jimi, ²³ ji'nye a'íimaj i maj nyaxana've', a'íi mu majta jaxana've' i nyavástara'. ²⁴ Camu tyi'tíj jin a'itzéeria'caj, típua'aj nyequee a'yan huárinyiiche' tyi'tíj jime' ti'ij quee a'náj a'tíj huaríj, ajta a'íimaj mu meríj naaséj, majta móoj nyaxana've', majta a'yan cha'taj mana'aj tyá'xana've' i nyavástara'. ²⁵ Ajta a'yaa pu tyi'ricij, ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti aróo'astej je'e'j ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyi'ijta ti a'yan tijin: "A'íimaj mu naataxána'vej ajta canu tyi'tíj jin ootyá'itzee."

²⁶ 'Ajta ti'ij uvé'nyej i ti ja'mua japua huatányuusij, i nyaj uyo'ta'ityij a'íjna jitze ma'can i nyavástara', a'íjna i júuricamej ti Dios jimi já'ma'can, a'íi pu nye jitze ma'can tyu'taxájtaj. ²⁷ Mua'aj xu sijta nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'e'j, ji'nye mua'aj xu nyaj jamuán huacíj nyati'ij nyana'aj a'yan tyu'taséjre.

16

¹ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' sij sij quee jaatapuá'citaj sij nye jimi tyá'tzaahuatye'. ² A'íimaj mu jamui'rá'ityij i tyeyúuj tzajta', ajta a'yan tye'mej maj séecan já'muacui'nyij a'yan metyi'mua'astij maj i Dios jimi tyi'huíre'. ³ A'yaa mu rinyij, ji'nye camu nyamua'tyej, camu majta jamua'tyej i nyavástara'.

⁴ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siata'aj sij jo'támua'ree'j típua'aj arí a'yan atyojo're'nyej, je'e'j nyej nyáaj nyeríj tyajamuá'ixaa.

Je'e'j ti tyi'muarie' i júuricama'ra' i Dios

'Canu a'yan tyajamuaaté'exaa jájcuaj imuáj, ji'nye nyáaj nu ja'mua jamuán yésejria'ca'aj. ⁵ Ajta ijíj nu jo'mej a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ityaca', ajta capu síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can nye'ihuo' jó'nyaj jó'yi'ij, ⁶ sulu

a'yaa xu seríj tyityatóoxamuijrityej, a'íjci jíme' je'ej nyaj nyeríj tyaja-muaaté'exaa. ⁷ Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jíme' tijin: Jéetze' pu jamuatyáhu'i'rii nyaj jó'ra'nyij. Ji'nye tipua'aj nyequee jó'ra'nyij, capu yava'cányesij ja'mua jimi i ti ja'mua japua huatányuusij, ajta tipua'aj nyo'ra'nyij, nyáaj nu ujamojo'ta'ityi'raj. ⁸ Ti'ij a'ín yava'cányej, a'íi pu tyámua' naa tyihuo'taséjrataj i maj yan séejre' i cháanacaj japua i maj á'tzeere', majta i maj quee ji'ré'nye'ej séejre', ajta a'tyán ti i Dios ja'xijtye'en. ⁹ A'tíj ti á'tzeere' a'íi pu a'ín pué'een i tiquee nye jimi tyá'tzaahuatye', ¹⁰ ajta i tiquee tyi'tíj jin á'tzeere', nyáaj nu a'ín pué'een, i nyaj jo'méj i nyavástara' jimi, siajta mua'aj caxu che' nyeséejran, ¹¹ ajta i Dios ti puéjtzij jaatá'sij, a'íi pu a'ín pué'een i ti íyan tyi'ijta i cháanacaj japua, ti ajta arí jimi a'yan tyo'xá'pui'ántari'huaca' ti'ij puéjtzij jáaci'tyij.

¹² 'Jéehua pu óoche' i nyaj tyajá'mua'ixaatye'en, ajta capu eexúj ijíj já'muai'riitye' siaj sij mua'aj néijmi'i jo'itéej xá'ra'nyij. ¹³ Ti'ij uvé'nyej i ti ji'ré'can jíme' júuricama'ra' pué'een i Dios, a'íi pu néijmi'i tyaja'muamua'tyen i ti a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye capu jusíj jájtyoosij i ti jin tyajá'mua'ixaatye'en, sulu a'yaa pu tyajá'mua'ixaatye'en je'ej ti tyi'namuaj, ajta jamuaaté'exaatye'sij je'ej ti tye'mej. ¹⁴ A'íi pu jaataséjrataj i nyaj jin naa huasé'rin, ji'nye a'íj pu ancuriáa'sij i ti nyéetzij nya'a'rij, ajta je'en ja'mua jimi jaatyátoosij. ¹⁵ Néijmi'i i ti nyavástara' tyi'ijcha'ij, a'íi pu ajta nyéetzij tyi'nya'a'rij, a'íj nu jin a'yan tyu'taxájtaca' ti i júuricama'ra' i Dios a'íjna ancuriáa'sij i ti nyéetzij nya'a'rij ajta je'en mua'ajmaj jamuaatá'sij.

¹⁶ 'Capu che' a'chu á'tyeeren, siati'ij mua'aj quee che' nyeséejran, ajta a'tzúj jéetze' majca'huáyeexu xujta nyeséejran.

I siaj jin juxaamuijritye' a'íi pu jamuaatatyámua'viste'sij

¹⁷ Aj mu mij séecan i maj jamuán huacíj a'yan tyúu'ihuo'raca'aj séej ja'mua majta séej tijin:

—¿Ji'nye huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij? A'yaa pu tyi'ta'ixaatye' tiquee che' á'tyeeren tyati'ij quee che' jaséjran, tyajta je'en majca'huáyeexu tyijta jaséjran, ajta a'yan tyi'xaj ti a'áa jooma'aj ja'mej i juvástara' jimi. ¹⁸ ¿Ji'nye huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti jíme' yee tiquee che' a'chu á'tyeeren? Catu yó'ítej tyi'tíj ti tyáxajta.

¹⁹ Jesús pu jáamua'reeri' maj jaxie'va'ca'aj maj tyee'íhuo', a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu nyeríj a'yan tyajamuaaté'exaa tiquee che' a'chu á'tyeeren siati'ij quee che' nyeséejran, siajta majca'huáyeexu xujta nyeséejran. ¿Nyí a'íjna jin mua'aj setyúu'ihuo'? ²⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jíme', siaj mua'aj juyiinyixi'ín, siajta huatóoxaamuijritye'sij, majta a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua. Tyij siajta mua'aj juxaamuijritye', a'íj xu jin huatóotyamua've'sij i siaj jin juxaamuijritye'. ²¹ Ti'ij i íitaj ootacuí'nyej a'íjci jíme' ti tyiyóoj ja'mej, jéehua pu jajpuéetzij ja'mej ti'ij atyojo're'nyej a'tzáaj ti tyiyóoj ja'mej, ajta ti'ij huanie'huaj i pá'ri'ij, aj pu'ij yo'huá'xij i ti jin jajpuéjtzica'aj, a'íjna jíme' ti jéehua huatóotyamua've'sij a'íjci jíme' i pá'ri'ij ti huanie'huaca' íyan i cháanacaj japua. ²² A'yaa xu sij siajta mua'aj ijíj tya'ajpuéjtzij, nyajta nyáaj, nyajtáhua'aj nu já'muasejran,

aj xu sij jéehua huatóotyamua've'sij, ajta capu i'ríitaj ja'mej ti a'tíj jamuáa'ri'raj i sij jin jutyamua've'.

²³ 'A'ájna xicáara' jitze caxu che' tyi'tíj naata'íhuo'raj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' ti i nyavástara' néijmi'i tyajamuaatá'sij tyi'tíj sij jaatáhuaviiraj nye jitze ma'can. ²⁴ Ti'ij na'aj ya ti je're'nyej caxu seexúj mua'aj tyi'tíj jaatáhuaviiri' nye jitze huatama'can, siata'aj jaatáhuaviij, aj xu sij ja'ancuriáa'sij, siajta je'en néijmi'i jin huatóotyamua've'sij.

Jesús pu a'ín pué'een i ti néijmi'i jin tyu'tyámue'tij úyan i cháanacaj japua

²⁵ 'A'yaa nu nyerij tyajamuáa'ixaa séej nyúucarij jime', ajta atyojo're'nyesij i xicáara' nyej quee che' seequéj tyaja'mua'ixáatye'ej na'mej, sulu huatoojé'yacan nu jin tyajá'mua'ixaatye'en je'ej ti tyí'een i nyavástara' jimi. ²⁶ A'ájna xicáara' jitze, mua'aj xu huatyényuusij nye jitze ma'can, ajta canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' nyej nyáaj jaatáhuaviiraj i nyavástara' nyej nyij ja'mua jime' huatyényuunyij, ²⁷ ji'nye a'íi pu i nyavástara' já'muaxie've'. A'yaa pu tyaja'muaxie've' a'íjci jime' sij mua'aj nyéetzij nyaxie've', siajta tyá'tzaahuatye' nyaj i Dios jimi jo've'mej. ²⁸ A'áa nu i nyavástara' jimi ja'rájraa nyej nyij a'yan va'cáanyej i cháanacaj japua, ajta ijíj a'yaa nu tyíchesij i cháanacaj japua, nyej nyij jó'ra'nyij i nyavástara' jimi.

²⁹ Aj mu mij i maj jamuán huacíj a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Ijíj paj períj ja'huoo'itéerici'can jin tyí'xaj, capáj che' séej nyúucarij jin tyí'xaj. ³⁰ Tu'ríj jamua'reej paj néijmi'i tyí'mua'reej, ajta quee juxie've' ti a'tíj tyi'tíj mua'íhuo'raj. A'íj tu jin tyá'tzaahuatye' paj i Dios jimi jo've'mej.

³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—¿Nyij xaa seríj ijíj tyá'tzaahuatye'? ³² Pu'ríj ijíj tya'rá'aj, ijíj pu'ríj a'áan putyajá'ricij siatí'ij mua'aj jo'cixi'ij síij ajta síij, jusén tacan xúsij yanuuriésij. Ajta canu nyasíj huatya'ítzeere'ej, ji'nye i nyavástara' pu nyaj jamuán yésejre'. ³³ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' sij sij tyámua' huárinyij i jutzájta' a'íjci jime' sij nye jitze ajtyáma'can. Jéehua xu jajpuéetzij xá'ju'un úyan cháanacaj japua, ajta siata'aj huatyóoca'nyej, ji'nye nyáaj nu'ríj ja'antymué'tij i cháanacaj.

17

Jesús pu hua' jime' jahuoo i maj jamuán huacíj

¹ Ti'ij i Jesús a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij jútye' jó'nyeeriaa' ajta a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Nyavástara', pu'ríj a'ájna atyojo're'nyej a'tzáaj paj jaaxá'pui'intarej, pata'aj tyámua' tyeetyátoonyij a'yóoj, ta'aj ij ajta a'ín tyámua' tyimuaatyátoonyij muéetzij. ² Ji'nye muáaj paj períj néijmi'i jin tye'entyáaruutyej a'íjci a'yóoj, mata'aj mij néijmi'i jusén jin júurij muá'ra'nyij i paj jaatávi'tistej. ³ Ajta a'ájna i maj júurij muá'ju'un jusén jime', a'íi pu a'ín pué'een i maj muéetzij muáamua'tyij, paj muáaj pana'aj a'ín pué'een i Dios ti tzáahuatyi'ra'aj jin séejre', ajta a'ájna i Ciriístu' i paj muáaj uyo'ta'ítyaca'.

⁴ 'Nyáaj nu nyerij tyámua' tyimuaatá' hua' jimi i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye nu'ríj ja'antyci'ij i paj jin tyinaata'ij. ⁵ Ajta ijíj nyavástara', pata'aj tyámua' tyinaatyátoonyij ajimi, a'yájna pati'ij tyámua' tyinyatá'care'ej nyati'ij ajamuán ajo'catyíi tí'ij quee xu séeria'caj i cháanacaj.

⁶ 'A'íimaj i paj hua'antýihuoj íiyan i cháanacaj japua pej pij naatávi'tistej, nu'ríj huo'té'exaa a'tíj paj pué'een. A'íi mu a'tyéityeristyamua' pué'eenye'ej, ajta muáaj paj naatávi'tistej, majta merij ja'antzaahuaj a'nyúuca. ⁷ A'íimaj mu merij jamua'reej ti néijmi'i muéetzij jimi tyeje'ráma'can, ⁸ ji'nye a'íj nu huo'té'exaa i nyúucarij i paj muáaj naaté'exaa, a'íi mu mij merij ja'antzaahuaj. Majta jáamua'reeri' nyaj ji'ré'can jime' muéetzij jimi jo'vé'mej, majta tyá'antzaahuaj paj muáaj unyojo'ta'ityaca'.

⁹ 'A'yaa nu hua' jime' tyí'muahuavii, canu a'yan tyí'muahuavii a'íjma jime' i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, sulu hua' jime' i paj naatávi'tistej, ji'nye a'íi mu a'tyéityeristyamua' pué'een. ¹⁰ Néijmi'i i maj nyetyeítyeristyamua' pué'een, a'íi mu majta a'tyéityeristyamua' pué'een, majta i maj a'tyéityeristyamua' pué'een, a'íi mu majta nyetyeítyeristyamua' pué'een, a'íjma pu'ij jitze séejre' i nyaj jin naa huasé'rin.

¹¹ 'Canu che' nyáaj yan huatyá'itzeere'ej i cháanacaj japua, majta a'íimaj mu a'yan huatyá'itzeere'ej, nyajta nyáaj nu jo'méj muéetzij jimi. Nyavástara' mu paj tyámua' een, huó'cha'ij a'íjna jitze ma'can i paj jin ántyapua, a'íjna i paj jin a'yan naatamua'aj, mej mij tyámua' eenye', a'yájna tyati'ij ityá. ¹² Nyati'ij nyáaj hua' jamuán a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua, nyáaj nu tyámua' tyihua'cha'íica'aj ajitze ma'can. Capu síj ti hua' jitze ajtyáma'can jó'vej, sulu a'íi pu'uj i ti arí jimi a'yan tya'tácatyíi tí'ij puéjtzij jáaci'tyij, ta'aj ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze.

¹³ 'Nyajta ijíj a'a'a nu jo'mej muéetzij jimi, ajta a'yaa nu tyí'xaj nyati'ij nyooj yahuatyéjvee i cháanacaj japua, mata'aj mij néijmi'i a'yan cha'taj mana'aj tyityatóotyamua've'en nyati'ij nyáaj tyí'nyetyamua've'. ¹⁴ Nyáaj nu nyerij huó'ixaaj a'nyúuca, majta a'íimaj mu hua'ajcha'íire' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye camu hua' jitze ajtyáma'can i maj yan séejre', a'yájna nyati'ij nyajta nyáaj quee yan tyí'ma'can i cháanacaj japua. ¹⁵ Canu a'yan tyí'muahuavii paj hue'rátóonyij i cháanacaj japua, sulu paj tyámua' tyihuo'cha'íin a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj tyí'een. ¹⁶ A'yájna nyati'ij nyáaj quee yan tyí'ma'can i cháanacaj japua, camu majta a'íimaj a'yan ma'can i cháanacaj japua. ¹⁷ Pata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij a'jimi, a'íjci jime' i ti ji'ré'can jime', ajta a'íjna i ti ji'ré'can jime' a'íi pu a'íin pué'een a'nyúuca. ¹⁸ A'yájna pati'ij tyinyojo'ta'ityaca' a'íjma jimi i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj tyihuo'ta'ityij a'íjma jimi i maj yan séejre' i cháanacaj japua. ¹⁹ Nyajta nyáaj, a'yaa nu hua' jitze ma'can tyu'tányatoj, mej mij majta a'íimaj tyámua' tyityeetyátuihuaj a'íjci jitze i ti a'yan tyi'ja'yájna.

²⁰ 'Canu a'íimaj jime' nyana'aj a'yan tyí'muahuavii, sulu nyajta nu a'yan tyí'muahuavii hua' jitze ma'can i maj tyá'antzaahuatye'sij mati'ij jáanamua, i nyúucarij a'íimaj maj huo'té'exaatye'ej. ²¹ A'yaa

nu tyí'muahuviiij maj néijmi'i a'íimaj tyámua' eenye' mej mij quee séecan ajtací'ca'an, a'yájna patí'ij muáaj nyavástara' nye jimi tyí'sejre' nyajta a'jimi séejre', mej mij majta a'íimaj ityájma jimi séeria'aj muá'ra'nyij, mata'aj mij a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua tyá'antzaahuatye'en paj muáaj nyojo'ta'ityaca'. ²² A'yaa nu cha'taj nyana'aj tyámua' tyihuo'tyájtuo a'íjci jime' i ti naa huasé'rin i paj jin tyámua' tyinaatá', mej mij sáij mana'aj pué'eenye', a'yájna patí'ij muáaj nyajta nyáaj sáij tyana'aj tyi'tyapué'een, ²³ nyáaj nu hua' jimi séejre', pajta muáaj nye jimi séejre', mata'aj mij majta a'íimaj néijmi'i sáij mana'aj pué'eenye'ej muá'ra'nyij, mej mij a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua jáamua'reej paj muáaj nyojo'ta'ityaca', pajta hua'xie've' a'yájna patí'ij nyéetzij tyí'nyaxie've'.

²⁴ Nyavástara', muáaj paj naatávi'tistej, a'yaa nu nyij tyá'xie've' maj nyaj jamuán séeria'aj muá'ra'nyij jó'nyaj jó'tyaváaj na'mej, mata'aj mij jaaséej i ti huápu'i'ij naa huasé'rin i paj jin tyámua' tyinaatá', ji'nye muáaj paj nyaxie'va'ca'aj jájcuaj ímuáj tí'ij quee xu séeria'caj i cháanacaj. ²⁵ Nyavástara', mu paj tyámua' een, camu muamua'tyej a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta nyáaj nu muamua'tyej, a'yaa mu mij i nyetyeítyeristyamua' tyá'mua'reej paj muáaj nyojo'ta'ityaca'. ²⁶ Nu'ríj huotáséjra je'ej paj huasé'rin, nyajta nyooj a'yan tyihua'séeratye'ej na'mej, ta'aj ij a'íjna i paj jin nyaxie've' hua' jitze huatyá'ítzeere'en, ajta nyej nyij nyáaj hua' jimi séeria'aj ná'ra'nyij.

18

Mati'ij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

¹ Tí'ij a'yan tyihuo'ixáatye'ej, Jesús pu jó'raa, majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, mej mij antáciiney után jitze pujmua' i áchij jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Cedrón. A'áa pu jéehua jó'uuca'aj i aseitúunaj ciyaraj, a'áa pu'ij i jó'tyájrúpij majta i maj jamuán huacíj. ² Ajta i Judas i ti tyu'tátuiire'sij a'íjci i Jesús, a'íi pu ajta ujá'mua'tyajca'aj a'ájna, ji'nye mue'tíj mu a'áa ja'huóosiirej i Jesús majta i maj jamuán huacíj. ³ A'áa pu'ij i Judas ja'rá'aj majta jamuán i xantáaru'uj majta séecan i maj tyeyúuj tzejta' tyí'cha'ij, a'íimaj mu uhuojo'ta'ityaca' i maj tyihua'íjtye' i puaaríj majta i fariseos. Néijmi'i mu huatátzave'sima'aj majta tyámua' éenye'ej mej mij huatyéno'se'en. ⁴ Ajta i Jesús pu'ríj jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyí'rinyíche', a'íj pu jin eerájraa tí'ij hua'antynájchaca' ajta a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyíj setyáhuoonyij?

⁵ A'yaa mu tyaaté'exaa tíjin:

—A'íjci i Jesús Nazaret tí já'ma'can.

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een.

Ajta a'íjna i Judas, i ti tyu'tátuiire'sij, a'áa pu hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj i xantáaru'. ⁶ Tí'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa jíjin: Nyáaj nu a'íin pué'een, aj mu mij juhuárita' cáacij, majta eetavátzij a chóota'.

⁷ Jesús pu'ij ajtáhua'aj a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyíj setyáhuoonyij?

A'yaa mu mij majtáhua'aj tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íjci i Jesús Nazaret ti já'ma'can.

⁸ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Nu'ríj jamuaaté'exaa nyej nyáaj a'ín pué'een. Tipua'aj nyéetzij senyetyáhuoonye'en, siahuo'tá' maj jó'ciinyej a'íimaj i maj nyaj jamuán huaci'ij.

⁹ A'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'e'j ti i Jesús tyu'taxájtaca' ti a'yan tijin: “Nyavástara', capu sáij jó'vej i ti hua' jitze ajtyáma'can i paj naatávi'tistej.” ¹⁰ Aj pu'ij a'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'íi pu juchúun íjcutaca', ti'quij naxiéera' muáca'ta' ti pujmua' ajtasíjchaca' a'íjci i a'tíj ti a'yan ántyapuaj tijin Malco, a'íi pu a'ín pué'eenye'e'j i ti jahuiiria'ca'aj a'íjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj u tyeyúuj tzajta'.

¹¹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pedro tijin:

—Ucárujtye' mua' chúun, tipua'aj i nyavástara' a'íjna jin uny-ojo'ta'ityaca', ¿nyiquee a'yan tyúuxie've' nyej nyij ja'rá'astijre'en?

Ti'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjci jimi i Anás

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹² Matí'ij mij a'íimaj i xantáaru', ajta a'íjna i ti tyihua'íjtye', majta i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', a'íi mu jaatyéevi' a'íjci i Jesús, majta je'en ja'náaj'i'quej. ¹³ Anaquéej mu mij a'áa yo'ví'tij a'íjci jimi i Anás, j'i'nye a'íi pu mu'nyáara' pué'eenye'e'j a'íjci i Caifás, i ti a'ájna ímuáj néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj i tyeyúuj tzajta'. ¹⁴ A'íjna i Caifás, a'íi pu a'ín pué'eenye'e'j i ti a'yan tyihuo'té'exaatya'ca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can ti jéetze' hua'tyáhu'i'rihua'aj ti sáij na'aj i tyévi'j huámui'nyij hua' jitze ma'can i tyeítýee.

Pedro pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin tiquee jamua'tyej a'íjci i Jesús

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵ Ajta a'íjna i Pedro, ajtáhua'aj sáij ti ajta hua' jitze ajtyáma'can a'íi mu cújta' huajú'ca'aj i Jesús. Ajta i sáij i ti ajta Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'íi pu jamua'tyajca'aj i ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj i tyeyúuj tzajta', a'íj pu jin jamuán utyájrurij i Jesús a'ájna a tij ja'chej a'íjna i ti tyí'ijta, ¹⁶ ajta a'íjna i Pedro apua'quéj pu jo'tyá'ítzee véjri' a ti ja'pueertaj. Aj pu'ij a'íjna i ti jamua'tyej i ti néijmi'i jin antyúumua'reej ajo're'nyej ata' puéertaj, ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i íitaj i ti a'áa tyí'cha'ij ata' puéertaj, ti jaatá'an ti i Pedro utyájrurtyej. ¹⁷ Aj pu'ij a'íjna i íiti' i ti a'áa tyí'cha'ij ata' puéertaj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Pedro tijin:

—¿Nyí pequee muáaj sáij a'ín pué'een i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj jamuán huaci'ij a'mújcij mu tyáataj?

Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Canu, canu a'ín pué'een.

¹⁸ Ajta tyámua' pu tyú'seevi'ij, a'íi mu mij i maj tyí'huüire' i tyeyúuj tzajta' majta i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta' a'íi mu óonie'j, a'áa mumij ja'taváatima'caa jo'tij já'taa moopuístya'aj. Ajta i Pedro pu ajta hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj, oopuístya'aj a ti já'taa.

A'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej pu tye'e'íhuo'ri' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

19 A'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj, a'í pu huatyóochej ti tyee'íhuo' a'íjci i Jesús a'íjna jime' i maj jamuán huaci'ca'aj ajta tyi'tíj ti hua'mua'tyajca'aj. 20 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu jéjrista' tyihuo'íxaaj i tyeityee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'náj tina'aj nu tyihuá'mua'tyajca'aj i tyeýúuj tzajta', nyajta jo'maj jóosi'rii a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, canu tyi'tíj avíitzij jin huataxájtaca'. 21 ¿Ji'nye een jime' a'yan petyi'nye'íhuo'? Pata'aj a'íjma huata'íhuo' i maj náanamujri', miche' a'íimaj jamuaaté'exaatye'en tyi'tíj nyaj huó'íxaaj. A'í mu jamua'reej je'ej nyaj tyu'xájtaca'.

22 Ti'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca', sáij ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tyi'cha'íj u tyeýúuj tzajta', a'í pu ja'rájvee a'yan tye'ixáaty'e'ej tijin:

—¿Nyi a'yan petyaaté'exaatye'ej a'íjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeýúuj tzajta'?

23 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj tyi'tíj je'ej pua'aj nyetyu'taxájtaca', naaté'exaatye' tyi'tíj ti pué'een, ajta típua'aj xá'pu' nyetyu'taxájtaca', ¿ji'nye een jin petyina'ráava'raj?

24 Aj pu'ij i Anás tyu'ta'íjtaca' maj ja'náji'que'en, majta je'en já'anvi'tij a'íjci jimi i Caifás.

*Pedro pu ajtáhua'aj jaatyáhue'taca' i Jesús
(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)*

25 Ajta a'íjna i Pedro, óoche' pu a'áa jóopuistya'ca'aj jo'tij já'taa. Mati'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi pequee muáaj sáij a'íin pué'een i maj Jesús jamuán huaci'ij?

Pedro pu tyu'tyáhue'taca', a'yan tyi'xáataj tijin:

—Canu, canu a'íin pué'een.

26 Aj pu'ij sáij ti jahuiiria'ca'aj a'íjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ti ajta ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'íjci i a'tíj i ti Pedro naxiéera' ajtasíjchaca', a'í pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi nyeequee a'áa muajá'sej a'mújcij jamuán jo'tij jo'váatimee i aseitúunaj ciyaraj?

27 Pedro pu ajtáhua'aj jaatyáhue'taca', aj pu'ij huajíjhuaca' i tyacuáarie'.

*Ti'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjci jimi i Piláato
(Mt. 27:1-2, 11-31; Mr. 15:1-20; Lc. 23:1-5, 13-25)*

28 Mati'ij mij je'ráavi'tij a'íjci i Jesús a'ájna jo'tij ja'chej a'íjna Caifás, majta je'en a'áa yo're'nyijtyej jo'tij je'rácatyii i tajtúhuan ti tyi'huüre' hua' jitze ma'can i maj Roma ja'chej. Ajta ari tapuá'risima'aj, a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can camu utyájrapij jo'tij i tajtúhuan je'rácatyii, mej mij quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en i juyi'ráj jitze, ajta quee huatái'riitarij maj jáacua'nyij i cue'ráj i maj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri'. 29 A'íj pu jin i Piláato iirájraa. A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Tyi'tanyí jin sia'xijtye' a'mújcij mu tyáataj?

30 A'yaa mu mij tyityaatanyúj tijin:

—Típua'aj quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'nyijche'en, catu yamuaatatuüre'nyijche'.

31 Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj mua'aj já'anvi'tij, siajta jo'xíjtye'en a'yájna ti'ij tyajá'mua'ijtye' i ja'muaye'raj.

Majta i maj tyí'ijta a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—Capu ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can tatá'caa tyaj a'tij huajé'caj.

³² A'yaa pu'ij tya'róo'astej a'íjna i nyúucarij i Jesús ti jaataxájtaca' a'íjna jime' je'ej ti tyí'mui'nyij. ³³ Aj pu'ij i Piláato ajtáhua'aj utyájrurij u chi'táj, ti'quij uyo'tajé i Jesús aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi muáaj a'íin papué'een i ti tyihua'íjtye' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can?

³⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi asíj a'yan petyí'nye'íhuo', ca' a'íjci jime' je'ej maj i séecan tyinaataxájtaca' a' jimi?

³⁵ Piláato pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi nyáaj Israel jitze na'ajtyáma'can? A'íimaj i maj a'tyéityeristyamua' pué'een, majta i maj tyihua'íjtye' i puariij, a'íi mu a'íin pué'een i maj muéetzij yamuava'toj nyéetzij jimi. ¿Tyi'tanyí je'ej puáaruuj?

³⁶ Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i nyaj jin tyí'ijta, capu yan ma'can i cháanacaj japua. Tipua'aj a'yan nyama'cantajche', tyeityee mu nye jimi tyí'huírria'cajche' i maj huatyéno'se'en mej mij quee naatyéevi' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. Ajta i nyaj jin tyí'ijta capu a'yan ma'can.

³⁷ Aj pu'ij i Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi muáaj a'íin papué'een i paj tyihua'íjtye'?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj jaataxájtaca', nyáaj nu Rey pué'een. Nyáaj nu huanie'huaca' nyajta yan uvé'neye' i cháanacaj japua, neye nyij a'íjna huo'té'exaaty'e'en i ti a'yan tyí'ja'yájna. Majta néijmi'i i maj a'íj jitze ajtyáma'can i ti a'yan tyí'ja'yájna, a'íi mu nyanamuj.

³⁸ Piláato pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Tyi'tanyí pué'een a'íjna i ti a'yan tyí'ja'yájna?

Ti'ij a'yan tyu'ta'íhuo'oj. Piláato pu ajtáhua'aj iirájraa ti'ij hua' jamuán tyu'taxáj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Canu tyi'tij tyityoovej i nyaj jin jitzán tyo'opuá'ritye'en. ³⁹ Siajta mua'aj a'yaa xu tyeyí'tin nyaj séej jamui'rátuiitze'en i ti eetyánami' siati'ijta tyí'ye'estyaj siaj jo'támua'reej i xicáara' ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ¿nyi a'yan setyá'xie've' nyaj jamui'rátuiitze'en a'íjci i ti tyihua'íjtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can?

⁴⁰ Néijmi'i mu a'yan tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Catu jaxie've' a'mújci. Pata'aj tii'rátuiitze'en a'íjci i Barrabás.

Ajta a'íjna i Barrabás, a'íi pu náhua'rij pué'eenye'ej.

19

¹ Aj pu'ij i Piláato yo'ví'tij a'íjci i Jesús ajta jaata'íjtaca' mej mij je'riá'vaxi'in. ² Majta a'íimaj i xantáaru'uj tzícare'ej mu huatyácistaca' mej mij cúruun huatyátaahuaj, a'íj mu mij ju'cárujtyi'ri' i mu'úutze' i

Jesús, majta cáxurij ju'cáhuirri' ti tin xú'muaa ti po'vij jime'. ³ Aj mu mij jimi ajtyáxiiriaca' a'yan metye'ixáaty'e'ej tijin:

—Che' jusén jime' júurij a'ájna i ti tyihua'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can.

Majta ja'ráva'ra'aj ajáisa'.

⁴ Aj pu'ij i Piláato ajtáhua'aj iirájraa, ajta a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Cási', yanuj jave'vi'tij, siata'aj sij jáamua'reej nyaj quee tyi'tij tyítyoovej i nyaj jin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.

⁵ Aj pu'ij i Jesús iirájraa, ju'carújtya'aj a'ájci i cúruun ti tzícare'ej jin cistijhua'j, ajta ju'cahuúj a'ájna i cáxurij ti tin xú'muaa ti po'vij jime'. Aj pu'ij i Piláato a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Yána'aj huatyéjve i tyáati'.

⁶ Mati'ij a'ímaj jaaséj i maj tyihua'ijtye' i puaaríj majta i maj tyi'cha'ij u tyeyúuj tzajta', a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Óotateexi' i cúruuj jitze, óotateexi'.

Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Siata'aj já'anvi'tij siajta mua'aj jó'tatan, ji'nye canu nyáaj tyi'tij tyítyoovej i nyaj jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.

⁷ Majta a'ímaj i maj tyihua'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Ityáj tu yu'xarij tyícha'ij i tyaj jin tyí'ijta, ajta a'ájna jitze i yu'xarij a'yaa pu tyúuxie've' ti huámu'nyij, ji'nye a'yaa pu tyu'tóosejrataca' ti a'ín pué'een i jójra' i Dios.

⁸ Ti'ij a'yan tyáanamujri' a'ájna i Piláato, jéetze' pu tyu'tátziin. ⁹ Aj pu'ij ajtáhua'aj utyájrurij u chi'táj, ajta yo'vi'tij i Jesús, ti'quij a'yan tyaaatá'huo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij muáaj pá'ma'can?

Ajta a'ájna i Jesús capu huatanyúj. ¹⁰ Piláato pu'ij a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—¿Nyi pequee je'ej tyinaaté'exaatye'ej? ¿Nyi pequee jamua'reej nyaj a'ájci jin antyínyamua'ree nyej nyij muirátoonyij, nusu nyaj mojo'tatan i cúruuj jitze?

¹¹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—Capáj tyi'tij jin antyíamua'reeriacajche' nye jimi tipua'aj quee i Dios muaatá'nyijche', a'ij pu jin i ti nyéetzij tyu'tátuii ajimi, a'ín pu jéetze' ootyá'itzee i Dios jimi pequee muáaj.

¹² Ti'ij na'aj a'ájna imuáj, Piláato pu a'yan tyá'huooca'aj je'ej ti huárinyij ti'ij jaatátoonyij a'ájci i Jesús, majta i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Tipua'aj paatátoonyij, capáj che' tyi'tij jin tyi'tyaváaj puá'mej a'ájci jimi i tajtúhuan i ti tyí'ta'ijtye'. A'tij tina'aj ti a'yan tyúusejrataj ti a'ín pué'een i ti tyí'ta'ijtye', a'ín pu jájcha'íire' a'ájci i tajtúhuan.

¹³ Ti'ij i Piláato a'yan tyihuo'namujri', aj pu'ij ji'ráavi'tij a'ájci i Jesús, ajta je'en ooyíxij a'ájci japua i ipuárij jo'maj tyajá'xa'pui'intare', a'yaa pu tyaja'rátjyapua'j a'ájna i huá'nyuucaa jime' i Hebreos tijin: Gabatá, a'yaa ti'ij huatóomua'aj tijin jo'tij tyetyéj jo'muáanyijmee ti pá'tzaa.

¹⁴ Pu'ríj a'ájna putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán tyámua' huóo'uurej mej mij jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti'ij jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ti'ij

tya'rá'aj a'tzáaj tacuaríxpuaj. Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaa'j a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin:

—Ya'cuíj mu ti tyajá'mua'ijtye'.

¹⁵ Majta a'íimaj a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Meje'rájvi'tij. Iirájvi'tij, pajta jó'tatan i cúruuj jitze.

Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'yan tyí'xa'pui' nyaj jó'tatan a'íjci i ti tyajá'mua'ijtye'?

Majta a'íimaj i maj puaaríj tyí'ijtye' a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Capu a'tíj ityájma ajtáhua'aj tyí'ta'ijtye', sulu a'íi pu'uj i tajtúhuan ti jin tyi'tyéjvee.

¹⁶ Aj pu'ij i Piláato huo'tátuii a'íjci i Jesús mej mij jó'tatan i cúruuj jitze, a'íi mu mij yo'ví'tij.

Mati'ij jó'tatee a'íjci i Jesús i cúruuj jitze

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

¹⁷ Aj pu'ij i Jesús iirájraa ja'antyichóoj i jucúruuj, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tíj a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin: “Mu'chíj mu'taj”, ajta hua' nyuucaaj jime' i Hebreos a'yaa pu tyarájtyapuaj tijin: Gólgota. ¹⁸ A'áa mu mij yó'tatej, majta jamuán hua'puácaa i tyeítyee óotatej, juxa'aj mu tyihuo'jó'tateexij séej síicita' majta séej síicita', a'íi pu'ij i Jesús jé'ta' óotateehuaca'.

¹⁹ Piláato pu a'yan tyo'tyéyu'xaca' i táabla jitze a'yan tijin: “Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'íi pu a'ín pué'een i ti tyihuá'ijtye' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can”, ajta je'en jaata'íjtaca' mej mij jó'tatan i cúruuj jitze jo'tíj jo'ojmu'uj i Jesús.

²⁰ Mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can jo'íjvee je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj, ji'nye a'ájna jo'maj yó'tatej i Jesús a'áa pu véjri' putyajá'rijcaa i chájta', ajta a'íjna i ti á'yu'si'huaca'aj, huéicaj nyuucaaj pu jin ooyú'si'huaca', i huá'nyuucaa i Hebreos, ajta huá'nyuucaa i maj Roma já'ma'can, ajta huá'nyuucaa i Griego. ²¹ A'íj mu jin a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i puaaríj a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Piláato tijin:

—Capáj a'yan tyé'yu'xaj yee: “A'íjna i ti tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can”, sulu a'yaa paj tyo'tyéeyu'xaj tijin: “A'íjna i ti a'yan tyúuxaj ti a'ín pué'een i ti tyihuá'ijtye' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.”

²² Ajta a'íjna i Piláato a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'íjna i nyaj nyeríj jo'tyéyu'xaca'aj, a'yaa pu tye'yú'si'huaj ja'mej.

²³ Ajta mati'ij a'íimaj i xantáaru' jo'tatéexi'íj i Jesús, aj mu mij tyí'íjpi' i tyí'caanaria'ra', mati'ij mij muáacuaque' tyí'íjshria'xij, ta'aj séej ajta séej tyú'ci'tyij i xantáaru'. Ajta a'ín avá'ítzee i síicu'ria'ra' ti ju'cáchajca'aj, séej pu'uj jin itzijhuaca'aj néijmi'que', ²⁴ a'yaa mu mij tyityaatóo'íxaa'j i xantáaru'uj tijin:

—Tyiche' quee jasujtza'naj, sulu tyiche' huátamue'tin tyej tyij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij.

A'yaa pu'ij tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tijin: “A'íi mu tyu'rióotui'tyiej i tyí'nyacaanaa, majta huóomue'tíj mej mij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij i nyesíicu'.” A'yaa mu mij huaríj i xantáaru'uj.

²⁵ Ajta a'ájna véjri' jo'tíj ja'rávaaca'aj i cúruujra' i Jesús a'áa pu jo'tyávaaca'aj i náanajra', ajta i ihuáaria'ra' i náanajra', ajta a'íjna i Mariía ti íira'ra'an pué'eenye'ej a'íjci i Cleofas, ajtáhua'aj shíj a'íjna i Mariía Magdala ti já'ma'can. ²⁶ Ti'ij i Jesús jaaséej i junáanaj, ajta a'íj huaséj

i ti jaxie'va'ca'aj, ti ajta jamuán jo'chá'canya'aj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa i junáanaj tijin:

—Iiti', a'mána'aj huatyéjve i ti a'yóoj pué'een.

²⁷ Ajta a'íj a'yan tyu'té'exaa a'íjci i ti jamuán jo'chá'canya'aj tijin:

—A'mána'aj huatyéjve i ti a' náanaj pué'een.

Ti'ij na'aj a'ájna, a'ájna i ti jamuán jo'chá'canya'aj a'íi pu yo'ví'tij i juchéj.

Ti'ij Jesús huamuí'

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Ti'ij a'yan tyu'ríj, a'ájna i Jesús pu jamua'reeriaca'aj ti arí néijmi'i tye'entyipua'riaca', ajta ta'aj ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Nye í'mu'uj.

²⁹ A'áa pu véjri' xá'rij jo'tácatyíi ti nahuáj ava'jistica'aj ti ántzinaj. Mati'ij mij tyi'tíj újru'nyaxíj ti ta'chíra' i nahuáj jitze, majta je'en hisoopoj ciyaraj jitze ja'antýijí'quej, aj mu mij ja'ajtyáxiiraca' véjri' i tyénya'ra'an jitze. ³⁰ Aj pu'ij i Jesús ju'qué'ij i nahuáj ti ántzinaj, ajta je'en a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Pu'ríj néijmi'i tya'róo'astej.

Aj pu'ij ecóotutaca', ti'quij huamuí' i Jesús.

Xantáaru' pu ja'ajtyéjtzej i ítza'puaria'ra'an i Jesús

³¹ A'aj pu putýí'rijcaa i xicáara' maj jitzán tyámua' huóo'uurej mej mij tyu'yé'estej a'íjci jime' i xicáara' ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', majta a'íimaj i Israel jitze ajtyáma'can camu jaxie'va'ca'aj mej mij i muí'chítýee huatyá'itzee're'en a'íjci jitze i cúruuj ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, ji'nye a'íi pu xicáara' pué'eenye'ej i ti jéetze' juxie've'. A'íj mu jin jaatáhuaviiri' a'íjci i Piláato ti tyu'ta'íjtaj mej mij hua'antýína'xij i huá'íicaj jitze i maj óotateehuaca', majta je'en hua'ajtajájpuan i muí'chítýee. ³² Aj mu mij i xantáaru' u'jój'ju' mati'ij mij ja'antýína'xij i icájra'an i sáij ti óotateehuaca', majta je'en a'yan cha'taj mana'aj huaríj i séej jimi a'áa ti véjri' jó'tateehuaca' i Jesús jimi. ³³ Ajta mati'ij ajtyáxiiraca' i Jesús jimi, a'íi mu jaaséej ti arí muí'chica'aj. A'íj mu jin quee ja'antýína'xij i icájra'an.

³⁴ Ajta sáij pu i xantáaru' ja'ajtyéjtzej i ítza'puaria'ra'an jitze ciyéj jime' ti antýipityij, aj pu'ij jájtyij ajta i xúure'ej eeráaxirej. ³⁵ Ajta i ti a'ájna tyáxajta a'íi pu a'íin pué'een i ti jaaséj, ajta a'yan tyi'ji're'can jime' je'ej ti tyí'xaj, a'íi pu jamua'reej ti tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, siata'aj sij siajta mua'aj tyá'antzaahuatye'en. ³⁶ Ji'nye a'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tyá'xaj tijin: “Camu séej antýína'caj i caríira'an.” ³⁷ Ajtáhua'aj pu séej jitze a'yan tyá'xaj tijin: “A'íi mu jaséjran i maj ja'ajtyéjtzej.”

Mati'ij jaatyá'avaataca' a'íjci i Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Ti'quij a'ájna i José Arimatea ti já'ma'can, a'íi pu jaatáhuaviiri' a'íjci i Piláato ti'ij jaatáuiire'en i tyévira' i Jesús. A'ájna i José a'íi pu ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj i Jesús jimi, ajta avíitizij pu jin a'yan rijcaa, ji'nye huá'tziinya'ca'aj i maj tyityatatyij a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. Aj pu'ij i Piláato jaatá', ti'quij i José jo'mej, ajta je'en yo'chuij i tyévira' i

Jesús. ³⁹ Ajta i Nicodemo i ti tíca' aje'ré'nyej i Jesús jimi ti'ij jamuán tyu'xáj, a'íi pu ajta aje'ré'nyej a'íj huatisíma'aj i ti naa tyaarie'ej i miirra ti muátí'si', áloes tyi'tíj tu'píj ti á'naxcaj, a'yaa pu tyíjetyaca'aj a'chu seityéj quiiluj japuan tamuáamuata'. ⁴⁰ A'yaa pu'ij i José ajta a'íjna i Nicodemo, a'íi mu mij yo'chuij i tyévira' i Jesús, majta jacáhuuaa a'íjci i ti naa tyaarie'ej, majta jacá'ijcataca' cáanarij jime' ti me'estíj, a'yájna mati'ij tyéejyi'raca'aj maj hua'vá'nán i mui'chítyee a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. ⁴¹ Ajta a'ájna jo'maj yó'tateexij a'íjci i Jesús, a'áa pu huastárij tyeje'riá'vaaca'aj, a'áa pu'ij já'tyasta' ajta capu eexúj a'náj a'tíj a'uun ja'vá'nami'huaca'aj. ⁴² A'úu mu mij yo'tyéetyej a'íjci i Jesús tyévira', ji'nye a'áa pu véjri' putyajá'rijcaa, ajta arí a'ájna atyojo'ré'nyesima'aj i xicáara' maj jitzán tyámua' huóo'uurej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can.

20

Jesús pu huatájuuriaca'

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

¹ Ajta a'ájna xicáara' jitze ta'nájcaj i ti jin tyo'tyé'iteesij i itéerij, a'íjna i Mariia Magdala ti já'ma'can a'íi pu íiya' na'aj ti'ij óoche' cii tyu'chuixavi'caj a'áa jo'mej jo'maj ya'vá'naj, aj pu'ij jaaséej ti a'tíj ja'anta'íj i tyetyéj i ti eetyámuaaca'aj jo'tíj jóocun. ² Aj pu'ij huariá'raa ti'quij jo'téechajraa jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, ajta i síij i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj i ti jéehua jaxie'va'ca'aj i Jesús, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Mu'ríj ji'rájchuij i tavástara' tyévira', ajta catu jamua'reej jo'maj je'ej yó'ruuj.

³ Ajta a'íjna i Pedro, ajta i síij i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'íi mu jó'ju' jo'maj ya'vá'najca'aj a'íjci i Jesús. ⁴ Néijmi'i mu a'áa jó'huaachij, ajta síij pu jéetze' ca'nyíin jo'téechajraa quee i Pedro, a'íj pu jin anaqueéj a'áa ja'rá'aj. ⁵ Ti'ij a'áa ja'rá'aj aj pu'ij ecóotutaca', ajta jaaséj ti a'áan ja'ajcatyíi i cáanarij ti me'estíj i maj jin jacá'ijcataca', ajta capu utyájrúpij. ⁶ Aj pu'ij a'íjna i Pedro ajta a'áa ja'rá'aj, a'íi pu'ij utyájrúpij jo'tíj jóocun. A'íi pu'ij ajta jaaséej i cáanarij ti me'estíj ti a'áan ja'ajcatyíi, ⁷ a'íj pu ajta huaséj i cíixurij i maj jin je'cánajca'aj i mu'úutze' i Jesús, a'íi pu jíri'huaj jujíme' áan ja'ajcatyíi. ⁸ Aj pu'ij ajta i síij utyájrúpij i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, i ti anaqueéj a'áa ja'rá'aj, ti'ij jaaséj je'ej ti tyi'tíj huaríj, aj pu'ij tyá'antaahuaj. ⁹ Ji'nyxe camu meexu yó'iteca'aj je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti i Jesús huatájuurej. ¹⁰ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacáj a'íi mu jo'cíxij i juchéj.

Jesús pu huataséjre a'íjci jimi i Mariia Magdala ti já'ma'can

(Mr. 16:9-11)

¹¹ Ajta a'íjna i Mariia, a'áa pu jo'tyéechaxij apua'quéj jo'maj ya'vá'naj juyiinyaj. A'yaa pu tyuyiinyacaj ti'ij ecóotutaca' ti'ij utyényeeriaca' jo'tíj jóocun, ¹² aj pu'ij hua'puácaa huaséj i maj tajapúa tyí'huíire' cuéeinavi' mu tyí'chajca'aj, a'áan mu ja'ajtyá'ca'aj jo'maj yo'ojtyáca'aj i tyévira' i Jesús, síij pu a'áan jo'ojcatyíij jo'tíj jo'ojmu'uuca'aj ajta i síij jo'tíj jo'ca'íicajma'caa. ¹³ A'íimaj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Ití', ¿ji'nye petyí'ayin?

A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'tyán mu yo'chuij i nyavástará' tyévira', ajta nyáaj canu jamua'reej jo'maj je'ej yó'ruuj.

¹⁴ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij pu ooré'nyeeriaca', ti'ij ij a'íj huaséj i Jesús, ajta a'íjna i Maríia, capu jamua'reeriaca'aj ti Jesús pue'éenye'ej.

¹⁵ Jesús pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Iti', ¿ji'nye petyí'ayin? ¿A'tanyij pahuoo?

A'íi pu a'yan tyi'mua'ajcaa ti a'íin pue'éenye'ej i ti tyámua' tyi'uuriáaj tá'yi'ij a'ájna a huastárij tzajta', a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijn:

—Nyavástará', tipua'aj muáaj piyó'chuij i tyévira', naaté'exaatye' jo'paj je'ej yó'ruuj nyej nyij a'áa yó'huoonyij.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Maríia.

Aj pu'ij pu ájvej a'íjci jimi, ti'quij hua' nyuuccaaj jime' a'íimaj i Hebreos a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Raboni.

(Raboni, a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij tijn, Maestro.)

¹⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Capáj nya'itzaaj, ji'nye canu nyeexúj a'áa jo'mej i nyavástará' jimi. Ajta áricuj pata'aj a'yan tyihuo'té'exaatye'en i nye'íhuáamua' nyej nya-jtáhua'aj jo'mej a'íjci jimi i nyavástará', ti ajta ja'muavástará' pue'éen, nyaajta a'íjci jimi i nyaj Dios i ti ajta ja'mua Dios pue'éen.

¹⁸ Aj pu'ij i Maríia Magdala ti já'ma'can jo'mej a'íjima jimi i maj Jesús jamuán huacíj, ti'quij huo'té'exaa ti arí jaaséj i tavástará', ajta je'ej ti tyaaté'exaa.

Jesús pu huatóosejrataca' a'íjima jimi i maj jamuán huacíj

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹ Ti'ij huatyéchumua'riaca' a'ájna xicáara' i ta'nájcaj i itéerij jitze, a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, a'íi mu eetyóonaj u chí'táj jo'maj je'rátya'ca'aj a'íjci jime' i maj huá'tziinya'ca'aj i maj tyityatatyj a'íjima jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. Jesús pu'ij a'úun jo'tyájrurij ti'quij a'jé'ta' huatyéechaxij, a'yaa pu tyihuo'tatyójtjej tijn:

—Che' huatyáapua'rej mu ja'mua tzajta'.

²⁰ Ti'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj, aj pu'ij huo'taséjra i jumuáca' ajta i ju'ítza'puaa jo'maj tyiyo'puéj i maj yó'tateexij i cúruuj jitze. A'íi mu mij i maj jamuán huacíj huatóotyamua'vej mati'ij jaaséj i tavástará'. ²¹ Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Che' huatyáapua'rej mu ja'mua tzajta'. A'yájna ti'ij i nyavástará' nyéetzij tyinyojo'ta'ityaca', a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj mua'ajmaj tyajamuata'ityij.

²² Aj pu'ij huo'tají'tzej, ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Siata'aj ja'ancuriá'an i júuricama'ra' i Dios. ²³ A'tyán siaj mua'aj tyu'tú'uunyi'raj i maj ootyá'itzee i Dios jimi, Dios pu tyihuo'tú'uunyi'raj, ajta a'tyán siaj quee tyu'tú'uunyi'raj, capu ajta i Dios tyihuo'tú'uunyi'raj.

Tomás pu jaaséj i tavástará' ti arí huatájuuriaca'

²⁴ Ajta a'ájna i Tomás, ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, i maj a'yan jatamuá'muaj tijn cuáatyirij, capu hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj ti'ij Jesús hua' jimi huataséjre. ²⁵ Séecan mu mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Tu'ríj jaaséj i tavástara'.

Ajta a'íjna i Tomás a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Canu tyá'antzaahuatye'sij tipua'aj nyequee jaaséj i muáca'ra'an jitze jo'maj ya'nájtze, tipua'aj nyajta quee anáxityataj jo'tij i ciláavu ja'nóopu'ca'aj, tipua'aj nyajta quee ajtyémejca'aj i ítza'puaria'ra'an jitze.

²⁶ Ti'ij séej iteerij tyoomá'caj, a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj mu majtáhua'aj a'úun je'rátya'ca'aj u chi'táj, ajta a'íjna i Tomás, a'íi pu ajta hua' jamuán uje'rácatyii. Ajta eetyánami'huaca'aj i puéertaj, ajta i Jesús pu a'úun jo'tyájrupid, ajta aje'ta' huatyéechaxij hua' tzajta', a'yaa pu tyihuo'tatyójtयेj tijin:

—Che' huatyáapua'rej i ja'mua tzajta'.

²⁷ Ajta je'en a'yan tyaaté'exaa i Tomás tijin:

—Huaséj i nyamuáca', pata'aj anáxityataj, pajta ajtyémejca'aj i nye ítza'puaa jitze. Capáj che' seequéj tyí'mua'ajcaj, sulu pata'aj tyá'antzaahuatye'en.

²⁸ Aj pu'ij i Tomás a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Muáaj paj nyavástara' pué'een pajta nyaj Dios.

²⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyij a'íjna jin petyá'antzaahua'aj i paj naaséj? Miche' huóztiamua've'en i maj quee nyeséeraj metyá'antzaahua'aj.

Ji'nye een jime' ooyú'si'huaca' a'íjna i yu'xarij

³⁰ Jéehua pu i Jesús ajtáhua'aj séecan jin tyu'muáriej i maj jin tyámua' tyo'taséj meeséeracaj i maj jamuán huacíj, i tiquee á'yu'si'ij a'íjci jitze i yu'xarij. ³¹ Ajta a'íjna a'yaa pu tyo'yú'si'huaca' siajta sij mua'aj tyá'antzaahuatye'en ti Jesús a'íin pué'een i Ciríistu', i yójra' i Dios, ajta siaj sij júurij xá'ra'nyij siati'ij jimi tyá'antzaahuatye'en.

21

Ti'ij i Jesús huatóosejrataca' a'íimaj jimi i maj aráahua'puaj ará'asej i maj majta jamuán huacíj

¹ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús huatóosejrataca' a'íimaj jimi i maj jamuán huacíj, a'ájna véjri' jo'tij ja'va'ástimee i ti ja'alaguun a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tiberias. A'yaa pu tyu'ríj: ² A'áa mu jo'tyú'uucaj a'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, ajta a'íjna i Tomás i maj a'yan jatamuá'muaj tijin i ti cuáatyirij pué'een, a'áa pu ajta jo'tyávaaca'aj a'íjna i Natanael i ti Caná já'ma'can a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, majta a'íimaj i yójmua'mua' i Zebedeo, majta séecan i maj hua'puaj i maj majta jamuán huacíj i Jesús. ³ A'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Nyóoche' nu hue'tyéé eetajájpua'aj.

A'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin:

—It'yáj tu tyajta ajamuán jó'cí'ij.

Mati'ij mij ujó'ju' i báarcuj jitze mua'tyacínnye'j, muaatáxa'lii maj á'cue'tzi'puaj ajta camu tyi'tij huatyéevi'. ⁴ Ti'ij arí tapuá'risima'caj, Jesús pu a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij joo'ástimee i jájtyij, majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, camu jaamua'aj a'tíj ti pué'eenye'ej. ⁵ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—Nye'ihuáamua', ¿nyi seríj huo'vívi' i hue'tyéé?

Mati'ij mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—Catu tyeexúj.

⁶ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaј tijin:

—Siata'aj ja'tyáhua'xij i tápi'nariј muáca'ta' pujmua' i báarcuj jitze, aj xu sij hue'tajáјpuaj i hue'tyéé.

Mati'ij mij a'yan huarј, aj mu mij hua'vá'јjsteј i hue'tyéé i tápi'nariј tzaјta', aјta capu che' i'riitaca'aj maj je'tapіј a'јci јime' i maj mui'caa i hue'tyéé. ⁷ Aj pu'ij a'јjna i ti Jesús jaxie'va'ca'aj a'yan tyaaté'exaa i Pedro tijin:

—Tavástara' pu pu'éen.

Aјta a'јjna i Pedro ti'ј a'yan tyáanamuaјri' ti tavástara' pu'éen, aj pu'ij ucócheјtyeј ti'quij huataјóј ti'ј јiye'tzín a'áa jo're'nyeј i Jesús јimi. ⁸ Majta a'јmaj i séecan, a'ј mu majta a'áa jo're'nyeј a ti јoo'ástimee i јáјtyij, mu'va'јáapuaј i tápi'nariј mua'va'јjstican i hue'tyéé јime', јi'nye jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'yaa pu aјóotyeј a'chu anxityeј meetroj. ⁹ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij jo'huáchij, aj mu mij jaaséј ti á'taaca'aj, majta hue'tyéé a'áan ja'náje'tyii i ti'ixcuáa јapua, aјta páan aja'ajmuaanyica'aj. ¹⁰ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaј tijin:

—Siata'aj je'cácaa maja'vá'ин i hue'tyéé i siaј sioochán hue'tajáјpuaj.

¹¹ Aj pu'ij Simón ti aјta Pedro ántyapuaј atyáјraa i báarcuj jitze, aјta je'tajáјpua i tápi'nariј jo'tij jo'huáchij, tyámua' mu tyitya'vá'јjstica'aj i hue'tyéé mej vivéeјmee, anxityeј јapuan huá'puatyeј јapuan tamuáamuata' јapuan huéeicaj mu ará'axcaa, aјta i tápi'nariј capu huatyásujtza'nyij tyij majta avá'ajistica'aj i hue'tyéé. ¹² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaј tijin:

—Musio'vá'ju' siata'aj tyú'cua'nyij.

Aјta capu a'tij óoca'nyajca'aj ti jaata'ľhuo' a'tij ti pu'éeenye'ej, јi'nye mu'rјј јamua'reeriaca'aj ti tavástara' pu'éeenye'ej. ¹³ Aj pu'ij Jesús hua' јimi aјtyáxiiriaca', ti'quij јaty'јuj i páan, aјta je'en huo'r'ľpu'uj, aјta a'yan cha'taj na'aj huarј a'јci јime' i hue'tyéé.

¹⁴ A'јi pu a'јin pu'éen i ti huéeicaj јitze i Jesús huatóoseјrataca' a'јјma јimi i maj јamuán huacјј ti'ј huatáјuuriaca'.

I nyúucariј Jesús ti јaa'ixaa a'јci i Pedro

¹⁵ Mati'ij tyu'cuá'aj, Jesús pu a'yan tyaata'ľhuo'ri' a'јci i Simón ti aјta Pedro ántyapuaј tijin:

—Simón, mu paj yóјra' pu'éen i Juan, ¿nyі јéetze' pényaxie've' pequee a'múјma?

Pedro pu a'yan tyaaté'exaaј tijin:

—Nyavástara', muáaj paj јamua'reeј nyaj muaxie've'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaaј tijin:

—Pata'aj tyámua' tyihuo'cha'ин i nyetye'ityeristyamua'.

¹⁶ Jesús pu aјtáhua'aj a'yan tyaaté'exaaј tijin:

—Simón, mu paj yóјra' pu'éen i Juan, ¿nyі pényaxie've'?

Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Jee xaa nyu'uj, nyavástara', muáaj paj јamua'reeј nyaj muaxie've'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaaј tijin:

—Pata'aj tyámua' tyihuo'cha'ин a'јјma i maj nye јimi јusi'rii.

¹⁷ Huéeicaj јitze pu aјtáhua'aj i Jesús a'yan tyaata'ľhuo'ri' tijin:

—Simón mu paj yójra' pué'een i Juan, ¿nyi tzáahuatyí'ra'aj jin pényaxie've'?

Ajta a'íjna i Pedro, jéehua pu huatóoxaamujri ti'ij i Jesús a'yan huéecaj tyaata'íhuo'ri' tipua'aj jaxie'va'aj, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástará', muáaj paj néijmi'i mua'reej, muáaj paj jamua'ree nyaj muaxie've'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tyámua' tyihuó'cha'iin i nyetye'ítyeristyamua'. ¹⁸ A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'mua'íxaatyé' tijin pati'ij pa'ri'istaca'aj axáahuaj paj huáyí'caa je'ej ti tyimua'ránajchica'aj, ajta pati'ij vastacirie'tan, a'yaa paj tye'ejméjca'taxi'sij ti'ij síij mu'cáchejtye'en, ajta je'en muá'vi'tin jo'paj quee jó'yi'muij.

¹⁹ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Jesús, a'yaa pu tyí'xajtaca'aj mej mij jáamua'reej je'ej ti ye'ej tyí'mui'nyij a'íjna i Pedro, ajta ti a'íjna jin tyaatatyójtzi're'ej i Dios. Ti'quij té'ej a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pedro tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

A'íjci jime' i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj ti ajta jéehua jaxie've'

²⁰ Aj pu'ij Pedro pu ooré'nyeeriaca' ti'ij ij jaaséj ti cújta' huama'ca'aj a'íjna i Jesús ti jaxie'va'ca'aj, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i ti jitzán ajcácatyíi i Jesús mati'ij tyu'cuaj, i ti ajta a'yan tyaata'íhuo'raca'aj a'íjci i Jesús tijin: “Tavástará', ¿a'tanyíj tyu'tátuiire'sij muéetzij a'íijma jimi i maj tyityatatyíj?” ²¹ Ti'ij i Pedro jaaséej, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—Nyavástará', arí a'mújna jimi, ¿ji'nye tye'mej?

²² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tipua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj ti júurij huatyá'itzeere'en 'asta nyana'aj quee uvé'nyej, capu a' jitze juxie've'. Pajta muáaj pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²³ A'íj mu jin a'yan tyo'tánamua'jri' tiquee a'náj mui'nyij a'íjna i a'tíj ti Jesús jamuán jo'cha'canye'ej. Ajta i Jesús capu a'yan tyu'taxájtaca' yee capu mui'nyij. Sulu a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: Tipua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj ti júurij huatyá'itzeere'en 'asta nyana'aj quee uvé'nyej, capu a' jitze juxie've'.

²⁴ A'íi pu a'íin pué'een i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, i ti ajta a'íjna tyáxajta, ajta a'yan tyo'tyéyu'xaca'. Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna je'ej ti a'íin tyí'xaj.

²⁵ Capu síij na'aj i ti Jesús jin tyu'muáriej, tipua'aj néijmi'i tyo'yu'xajche' je'ej ti tyi'tíj jin huaríj séej jime' ajta séej, a'yaa pu tyiná'miteeraste' tiquee tye'veéericaj i cháanacaj japua i yu'xarij ti tyuuxié'va'caj maj tyo'yu'xajche'.

Je'ej maj ye'ej huaríj a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

Dios pu hua'táratziiri' ti hua' jamuán huatyá'itzeere'ej i júuricama'ra'

¹ Muáaj Teófilo, séej jitze i yu'xarij i ta'nájcaj, a'íj nu jitze nyeríj jo'yú'xaca' néijmi'i je'ej ti huaríj a'íjna i Jesús, nyajta néijmi'i je'ej ti tyihuo'mua'aj i tyeítyee, ² 'asta na'aj quee jó'vi'tichiihuaca' u tajapuá a'íjna i Jesús, ti'ij tyihuo'ta'íitye'ej néijmi'i jime' a'íjma i ti hua'antýíhuoj a'íjci jime' i júuricama'ra' i Dios, je'ej maj tyi'tíj huá'uurej ti'ij na'aj yutíj jo'que'tíj ja'mej. ³ Ti'ij huamuí' i Jesús, aj pu'ij a'íjma jimi huataséjre i maj jamuán huacíj, A'yaa pu tyu'tóosejrataca' mej mij jáamua'reej tíjin pu'ríj huátajúuricaa', huá'puatyej xicáj pu á'tyeej ti a'yan tyi'tásiseerihua'aj a'íjma jimi, ajta tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjci jime' i Dios ti jin néijmi'que' tyí'ijta.

⁴ Ajta ti'ij ooj a'áa jo'tyaváacaj hua' jamuán, a'yaa pu tyihuó'ixaaj maj quee iiráci'ca'an a'ájna a Jerusalén. A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tíjin:

—Setyu'chó've' 'asta na'aj quee tya'róo'astej i nyavástara' ti jamua'táratziiri' i nyaj nyeríj jamuáa'ixaa. ⁵ A'íjna i Juan, a'íi pu huátá'iraca'aj i jájtyij jime', ajta capu che' á'tyeeren siati'ij a'íj jin i'huan i júuricama'ra' i Dios, i ti huatyá'itzeere'ej ja'mua tzajta'.

Jesús pu tyíraa u tajapuá

⁶ Majta i maj Jesús jimi aja'tyúusiiria'ca'aj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tíjin: —Tavástara', ¿nyiquij arí tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze paj jitzán tyu'ta'íjtaj iye'ej Israel?

⁷ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tíjin:

—Capu mua'ajmaj já'muaci'puaj siaj jáamua'reej a'náj ti a'yan aty-
ojo're'nyesij. A'íi pu'uj jamua'reej i Dios a'náj ti a'yan rinyij je'ej ti tyí'mua'tzej. ⁸ Ajta ti'ij yava'cáanyej a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu jamuaatá'sij i ca'nyíjra'aj, aj xu sij nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'ej a'íjma i maj a'yaa huacháatimee iye'ej Jerusalén, siajta i maj a'áa huacháatimee a Samaaria majta a Judea, siajta a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee jo'tíj joo'ástimee i cháanacaj.

⁹ Ti'ij a'yan tyihuó'ixáatya'aj, aj pu'ij jó'vi'tichiihuaca' u tajapuá, meeséeracaj i maj jamuán huacíj, aj pu'ij i jéetiríj jaatyá'avaataca' a'íj mu mij jin quee che' jaaséj. ¹⁰ Móoche' mu jútye' jo'nyéenyericaj mati'ij jiyet'zin hua'puaj huataséjre i tyétyacaa a'íjma jimi, naa mu cuéeinavi' tyo'cacháatima'caa. ¹¹ A'yaa mu tyihuo'té'exaa'j tíjin:

—Mua'aj mu siaj Galileea ja'chej, ¿ji'nye een jime' jútye' setyity-
ojó'nyejnye? A'íjna i Jesús, i ti jó'vi'tichiihuaca' u tajapuá, a'yaa pu'ujtána'aj yetyi'cányesij, je'ej siaj seríj tyeeséj ti'ij jó'vi'tichiihuaca'.

A'íi mu ja'antýíhuoj i Matías ti'ij tyu'tyáhuíire'en a'íjci jitze ma'can i Judas

¹² A'áa mu jo'tyú'uuca'aj a'ájna Aseitúunajrimi jiríj jitze ti avéjri' jo'tacá'aj a Jerusalén. A'yaa pu huatátýeej a'chu maj hua'tá'caria'aj ti a'tíj

aja'tanyéj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, aj mu mij uja'ráacij a'ájna a Aseitúunajrimi. ¹³ Mati'ij ará'aj a'ájna a chájta', aj mu mij antycij i chi'ij ta'antyityájtij jitze ti jujapuá tyiváatimee jo'maj je'ráatya'aj muá'ci'ij. A'íi mu uje'rátya'ca'aj a'ájna i Pedro, ajta i Juan, ajta a'ájna i Santiago, ajta a'ájna i Andrés, ajta i Felipe, ajta i Tomás, ajta a'ájna i Bartolomé, ajta i Mateo, ajta i Santiago, yójra' a'íjci i Alfeo, a'ájna i Simón i maj a'yan jatamuá'muaj tijin i ti ooca'nyáaj a'yan ricij, ajta a'ájna i Judas i yójra' ti pué'een a'íjci i Santiago. ¹⁴ Néijmi'i mu a'úun ja'tyúusi'rihua'aj mej mij huatyényuunyij i Dios jimi, a'íjma jamuán i ihuáamua'mua' i Jesús. Ajta a'ájna i Mariia, náanajra' i Jesús, majtáhua'aj séecan i úucaa.

¹⁵ A'ájna mati'ij néijmi'i jusíria'caj a'chu mu anxityej japuan seityéj i maj ju'ihuáamua' ará'axcaa, aj pu'ij a'ájna i Pedro huatyéechaxij ti'ij a'yan tyihuo'té'exaatye'en tijin:

¹⁶ —Nye'ihuáamua', a'yaa pu tyuuxié'va'caj ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti i júuricama'ra' i Dios, a'íjci jitze ma'can i David tyaataxájtaca' i yu'xarij jitze a'íjci jime' i Judas, ti'ij huo'tátuiire'en i Jesús avíutzij jime', mej mij i tyeítjee jaatyéevi'. ¹⁷ Judas pu ajta tajitzé ajtyáma'cantaca'aj, a'yaa pu cha'tána'aj tyi'tij jin tyi'tyávaaca'aj tyati'ij ityáj. ¹⁸ A'yaa pu tyáaruj a'íjci i Judas, a'íi pu chuéj huánaniej a'íjci jime' i túmii ti ja'ancuriáa' ti'ij huo'tátuii i Jesús. Ajta je'en cóocue'mi'in ti'quij acáatzaj, aj pu'ij a'chóota' já'ajvej, ajta je'en ootatzáj ti'quij tye'ráacuaj i tyi'chuitriaara'. ¹⁹ Majta i maj a'áa huacháatimee a'ájna a Jerusalén, néijmi'i mu jáamua'reeri' je'ej ti tyi'tij jáaruj a'íjci i Judas. A'íj mu jin a'yan jaatamu'aj a'íjci i chuéj tijin Acéldama, a'yaa pu huatóomua'aj a'ájna i nyúucarij tijin chuéj ti xúure'me'. ²⁰ A'yaa pu tyi'ja'yájna, pu'ríj a'yan atyojo're'nyej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij ti a'yan huatóomua'aj tijin chuíicarij ti jime'yee:

Che' yáana'quij metyóo'eenye' jo'tij já'chajca'aj.

Che' quee che' a'tíj a'chajcaj.

A'yaa pu ajta tyá'xaj tijin:

Che' síj tye'entyájrutyej a'íjci jime' i ti jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna i a'tíj.

²¹ A'íj pu jin juxie've' tyaj séej avá'huoonyij, ti tajamuán jo'cha'canye'en, síj ti a'náj tina'aj tajamuán yahuatyávaaca'aj ti'ij ooj Jesús yeséeria'caj, ²² ti'ij na'aj i Juan tyáa'íiri' a'íjci i Jesús, ajta ti'ij jó'vi'tichihua'ca' u tajapuá, juxie've' ti síj tajamuán jo'cha'canye'en ti'ij ajta a'yan tyihuo'ixaatye'en i tyeítjee yee pu'ríj huatájuuriaca' i Jesús.

²³ Aj mu mij hua'puácaa antyíhuo: a'íjci i José Justo, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin Barsabás, majta a'íjci i Matías. ²⁴ Aj mu mij huatyéenyuj i Dios jimi, a'yaa mu tijin:

—Tavástara', muáaj paj jamua'reej je'ej ti ye'ej tyi'mua'tzej i jutzájta' síj ajta i síj, taataséjratye' a'tanyij perij antyíhuo a'íjma i maj hua'puaj. ²⁵ Ti'ij tye'entyájrutyej a'íjci jime' i ti jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna i Judas. A'íi pu a'yan tye'rájraa ti'ij jó'ra'nyij jo'tij a'yan tyiye'tyévijtye'.

²⁶ Aj mu mij huóomue'tij, mej mij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij ti'ij tyu'tyáhuüire'en, a'íi pu'ij tyu'mué'tij a'ájna i Matías. Aj mu mij jaatá' ti tyu'tyáhuüire'en hua' jamuán i maj tamuáamuata' japuan síj ará'asej.

2

Ti'ij hua' jimi yava'cáanyej i júuricama'ra' i Dios

¹ Ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'ye'estyahua'aj a'íjci jime' i ta'ráahua'puaj i itéerij. A'yaa mu jatamuá'muaj tijin Pentecostés, aj mu mij néijmi'i tyúusiij a'ájna xicáara' jitze a'újna u chí'táj.

² Mati'ij mij jáanamujri' ti ca'nyiin jin aje'cájujhua'nasima'aj i jútye', ca'nyiin pu jin namujria'ca'aj u chí'táj jo'maj je'rátya'ca'aj. ³ Aj mu mij tyi'táj huaséj yaa ti'ij nyanúrij ti á'taa, ajta jo'tzaanyixij a'ájna i nyanúrij, ti'quij hua' mu'úutze' anráavatzij i ti huatyátzaanyixij. ⁴ Ti'quij huatyá'itzee i júuricama'ra' i Dios hua' jimi i tyeítyee, aj mu mij huatyóohuij maj tyu'taxáj séecan jime' i nyúucarij maj quee xu a'náj jin me'tyajá'xaj, a'íi pu huo'ta' i júuricama'ra' i Dios maj a'yan tyu'taxáj.

⁵ Séecan mu i tyeítyee a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj imuáj curiá'cixij i maj jéehua jaxie'va'ca'aj i juyi'ráj, mej mij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i Dios, a'áa mu jo'tyú'uuca'aj a'ájna a Jerusalén. ⁶ Mati'ij huó'namujri' i maj je'ej tyáhuaasime'ej ca'nyiin jime', néijmi'i mu tyúusiij, ajta quee je'ej huá'miteastrasya'ca'aj, aj mu mij je'ej tyityo'tóomuajtyaca', jinye mahua'namujrasta'aj maj tyi'xajtaca'aj a'íjci jime' i huá'nyuucaa síj ajta síj. ⁷ Jéehua mu je'ej huojó'sejraca'aj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿Nyi mequee néijmi'i mu tyétyacaa, a'áa já'ma'can a Galillea?

⁸ ¿Ji'nye tyu'tái'riitaria'ca'aj maj a'yan tyi'xajtaj tyati'ij ityáj tyi'tamuá'muaj? Tanyúuca mu jin tyi'xaj a'múumaj. ⁹ Séecan tu a'áa já'ma'can a'ájna a Partia, tyajta séecan a'ájna a Media, tyajta séecan a'ájna a Elam, tyajta séecan a'ájna a Mesopotamia. Tyajta séecan a'áa já'ma'can a Judea, tyajta séecan a'ájna a Capadocia, tyajta séecan a'ájna a Ponto, tyajta séecan Asia já'ma'can. ¹⁰ Séecan tu tyajta a'áa já'ma'can a'ájna a Frigia, tyajta séecan a'ájna a Panfilia, tyajta séecan a'ájna a Egipto, tyajta pua'maquéj a'ájna a Libia, tyajta néijmi'que' a'áa tyaj imuáj tyaja'ránamuaj a Cirene, ¹¹ séecan mu Roma já'ma'can; majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj huatyóojuriyutaca', ityáj tu huá'namuaj je'ej maj tyi'xaj i tanyúuca jime'. A'íj mu xaj i ti naa namujre' je'ej ti ye'ej ricij i Dios.

¹² Séecan mu je'ej tyityo'tóomuajtyaca', majta quee jamua'reeriaca'aj je'ej maj tyú'mua'tyij, a'íi mu mij tyúu'ihuo'raca'aj a'yan tijin:

—¿Ji'nye huatóomua'aj néijmi'i a'ájna?

¹³ Majta séecan huo'tyáxaahuataca', a'yaa mu tijin:

—Metyájtaru.

I nyúucarij ti anaquéj jaataxájtaca' i Pedro

¹⁴ Ajta a'ájna i Pedro, a'íi pu huatyéechaxij, a'íjma jamuán i maj tamuáamuata' japuan síj ará'asej, aj pu'ij huo'tajé ca'nyiin jime' a'íjma i tyeítyee, a'yan tijin:

—Xáanamujri' tyámua' naa, i nyaj jamuaaté'exaatye'sij mu'a'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siajta mu siaj iye'ej Jerusalén huacháatimee. ¹⁵ A'yaa xu tyi'xaj tijin: “Metyájtaru a'múumaj mu tyétyacaa. Capu a'yan tyi'já'yájna, ji'nye óoche' pu hua'íya'aj na'aj.” ¹⁶ Ajta a'íi pu a'ín pue'een i ti jaaxájtaca' a'ájna i Joel. A'íi pu a'íjci jin tyi'tyávaaca'aj ti'ij Dios jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en i tyeítyee.

A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'ájna tijin:

17 A'yaa pu tyí'xaj i Dios.

A'yaa pu tye'mej a'ájna xicáara' jitze,
ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipúa'rij.

Nyajúuricamej nu ujo'ta'ítyij
ti'ij hua' tzajta' huatyá'itzeere'en,

i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

Já'muayojmua', i maj tyétyacaa, majta i maj úucaa,

a'íi mu nyenyúucaritze' tyihua'ixáatye'ej muá'ju'un i tyeítyee.

Majta i tyáamua a'íi mu tyi'séeraj muá'ju'un i Dios ti jimi tyeje'ráma'can,
majta i já'muahuasimua', metyi'máaraj mu muá'ju'un.

18 Nyajta nu a'íijma jimi uyo'ta'ítyij

ti'ij huatyá'itzeere'en hua' tzajta'

i maj tyí'huiire' nye jitze ma'can.

I maj tyétyacaa, ajta i maj úucaa.

A'íi mu majta nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'sij.

19 Nyáaj nu tyi'táj jamuaataséjratye'ej u tajapúa

i siaj jin jamua'reej je'ej ti tyi'táj rinyij.

Siajta tyi'táj séjran i siaj jin je'ej tyityo'tóomuajtyej

ti'ij na'aj ve'éj i chuéj.

Xúure'ej xu séjran

siajta tiéj, siajta i citzój.

20 Ajta i xicáj já'mui'nyij, capu che' huanyéeri'cij ja'mej.

Ajta i máxcirie', a'yaa pu éenye'ej ja'mej ti'ij i xúure'ej.

Aj pu'ij atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' jitze

ti'ij a'íin i tavástara' yava'cányesij

íiyan i cháanacaj japua,

naa pu tyu'sé'rihua'aj ja'mej a'ájna xicáara' jitze.

21 Ajta a'táj tina'aj ti i Dios jimi huatyényuunyij,

a'ájna i Dios japuan pu huatányuusij a'íjci i a'táj.

22 Mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, xáanamujri' a'íjci, xu'ríj jamua'reej

ti i Dios ja'antyíhuoj a'íjci i Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'yaa pu tyi'ja'yájna,

ji'nye a'ájna i Jesús, jéehua pu tyi'táj jin a'yan huaríj ti huápu'íj juxie've',

a'íjci jime' ti huo'taséjra i tyeítyee, a'íi pu a'yan huaríj ja'mua jimi siaj

sij jáamua'reej ti Dios ja'antyíhuoj. 23 A'ájna i tyáati' i ti ajta tyévij jitze

huanie'huaca', a'íj pu i Dios jamuaatátuii, ji'nye a'yaa pu jaatamua'aj,

mua'aj xu sij yó'tatee i cúruuj jitze, majta séecan ja'mua jamuán i maj je'ej

pua'aj tyi'tyetyeityee. 24 Ajta i Dios pu jaatájuurityej, a'íi pu ajta japuan

huatanyúj i ti jin jajpuéjtzica'aj a'ájna i Jesús, a'yaa pu huaríj, ji'nye capu

huatá'riitariaca' ti a'áa ja'séeria'aj já'ra'nyij mui'chítjee tzajta'. 25 A'yaa

pu tyu'taxájtaca' a'ájna i David a'íjci jime' i Jesús tijin:

A'náj tina'aj nu jaséjraca'aj a'íjci i tavástara',

a'íi pu yésejre' nyamuáca'ta',

a'íj nu jin quee tyi'táj jin ootyá'itzeerej jimi.

26 A'íj pu jin jutyamua've' i nyaxiéjnyu'caa,

nyajta nyetyamua've' nyetyi'chuúicaj.

A'íj nu jin nyaxáahuaj chaaj na'mej,

27 ji'nye capáj tyu'tá'sij nyaj huámu'nyij,

capáj tyu'tá'sij nyaj a'áan ja'séeria'aj ná'ra'nyij

jo'maj jo'tyá'itze'rii i mui'chítýee,
capáj pajta tyu'tá'sij ti huatyéjpeteyej
a'íjci i tyévira' i ti muahuüre'.

²⁸ Muáj paj naataséjraj i juyéj
ti a'áa jó'nyee jo'tij júuricamej já'sejre'.
Pajta naatá'sij nyaj huatányetyamua've'en
a'ájna jo'paj já'sejre'.

²⁹ 'Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime',
ti'ij i David huamuí', majta je'en ja'vá'naj, ijíj óoche' pu yésejre' iye'ej
Jerusalén jo'maj ya'vá'naj. ³⁰ Ajta a'ájna i David, Dios jitze ma'can pu
tyí'xaxa'ta'aj, a'yaa pu'ij tyá'mua'reeriaca'aj ti i Dios a'yan tya'táratziiri'
ti séej i rey jime' tye'entyárutyij i ti jitzán eeráma'can. ³¹ Ji'nye a'íi pu i
David jamua'reeriaca'aj tijin a'yaa pu tye'mej je'ej ti i Dios tyaataxájtaca'.
A'íj pu jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin huatájuuritaj i Cirístu', ajta quee
a'áa jo'tyá'itzeere'ej i mui'chítýee tzajta', capu ajta huatyépeteyej i tyévira'.

³² Pu'ríj i Dios jaatájuurityej a'íjci i Jesús, ityáj tu tyajta a'yan tyá'mua'reej
tyajta tyu'séj a'íjci jime'. ³³ Pu'ríj ajcáayijxi muáca'ta' i Dios u tajapuá,
ajta ari ja'ancuríaa' a'íjci i júuricama'ra' i ti Dios jin atóoraj, a'íi pu'ij ta'ij
i Jesús ityájma taatá' i júuricama'ra' i Dios, ji'nye a'yaa pu tyita'táratziiri'.
A'íi pu'ij a'íin pu'éen i sij jasej ajta i sij janamuaj. ³⁴ Ji'nye capu a'íin
pu'éenye'ej i David i ti tíyíraa u tajapuá, ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

A'yaa pu i tavástara' tyaaté'exaa a'íjci i nyavástara' tijin:
"Póoche' yan újcatyij iye'ej nyamuáca'ta'.

³⁵ Asta nyana'aj quee hua'antymue'tin
i maj muájcha'üre'."

³⁶ 'A'íj pu jin siata'aj jáamua'reej néijmi'i i sij iye'ej huacháatimee
Israel, ti a'yan tyi'ja'yájna a'ájna i Jesús i sij jó'tatee, a'íi pu a'íin pu'éen i
ti Dios a'ájna jin tye'entyárujtyej ti'ij Tavástara' pu'éenye' ajta Cirístu'.

³⁷ Matí'ij jáanamua'jri' i tyeítýee, je'ej pu pua'aj huo'tá'aj i hua' tzajta',
aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Pedro, majta a'íijma i séecan i maj
tamuáamuata' japuan síj ará'asej, a'yan tijin:

—Ta'ihuáamua', ¿ji'nye táarinyij ijíj?

³⁸ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Siata'aj seequéj tyú'mua'tyij a'íjci jimi i Dios, siajta huái'huaj
nyúucaritze' i tavástara' Jesús, a'yaa xu huárinnyij, aj pu'ij i Dios tyaja-
muuatú'uunni'raj, a'íi pu ajta uyo'ta'ityij i ju júuricamej, ti'ij ja'mua' jimi
huatyá'itzeere'en. ³⁹ Ji'nye a'ájna i nyúucarij ja'mua' jitze pu huatama'can,
ajta já'muayojmua', ajta i maj a' imuáj jo'cháatimee séej i chuéj japua.
Néijmi'caa pu ci'tyij a'íijma i Dios ti huo'tájeevij.

⁴⁰ Séej pu nyúucarij ajta jin tyihuo'té'exaa, jéehua pu huo'ijmujri' mej
mij quee je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij matí'ij i séecan i tyeítýee.

⁴¹ A'íimaj i maj jáanamua'jri', majta tyá'antzaahuaj majta huái'huaca',
huéicaj ví'ra'aj mu a'chu ará'axcaa, aj mu mij a'íijma jamuán antyóosíj
i maj tyá'tzaahuatye'. ⁴² Majta néijmi'i mu a'íj jitze tyí'mua'ajcaj je'ej maj
tyihua'mua'tyajca'aj a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej,
tyámua' mu naa tyityetyúucha'íica'aj, máahuooca'aj i Dios jimi, majta
jusí'rihua'aj mej mij néijmi'i jáacua'nyij i páan.

Je'ej maj tyí'tyechajca'aj i maj anáatya'aj tyá'antzaahuaj

⁴³ Néijmi'i mu je'ej tyojo'sejraca'aj majta je'ej tyityóomuajtyajca'aj, a'íjci jime' je'ej ti Dios tyí'tíj tyí'sejrataca'aj a'íimaj jime' i maj tamuáamuata' japuan hua'pua'j ará'asej. ⁴⁴ Néijmi'i mu tyámua' tyí'tyechajca'aj i maj tyá'antzaahuaj, majta mu néijmi'i tyí'tóoa'caria'aj a'chu ti síj caa tyí'tíj tyí'ijcha'ij. ⁴⁵ A'yaa mu rijcaj, tipua'aj a'tíj tyí'tíj ja'itziitya'aj, a'íi pu tyí'tíj toonyij, ti'ij ij jaatá'sij i túmii a'íjci i tiquee che' je'ej tyéejtyoovej. ⁴⁶ A'náj tina'aj mu jusi'rihua'aj u tyeyúuj tzajta', majta mu jusi'rihua'aj jo'maj ja'chej, mej mij jo'támua'reej i tavástara', majta je'en néijmi'i tyí'cua'nyij, muutyámua'va'aj i jutzájta'. ⁴⁷ Tyámua' mu tya'tá'caria'aj i Dios, majta i tyeítyee naa mu huojo'sejraca'aj a'íjma, a'íj mu jin a'náj tina'aj támui'risima'aj a'íimaj i tyeítyee i maj tya'antzá'huatyahua'aj.

3

Mati'ij tyáahuaj séej i tiquee tyéchavaaj

¹ Séej xicáj jitze pu a'yan tyu'ríj, a'íjna i Pedro ajta i Juan, néijmi'i mu a'áa jó'ju' i tyeyúuj ti jo'tyéjvee, mej mij huatyényuunyij, a'tzáaj pu puty'rijca'aa yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj. ² Síj pu tyáati' a'áa je'tyácatyij a ti ja'pueertaj, capu ráyi'vajca'aj a'íjna i a'tíj, a'yaa pu éenye'ej huanie'huaca', a'náj tina'aj mu aye'tyéyi'tzaaj a ti ja'pueertaj maj a'yan jatamuá'muaj tíjin ti naa huasé'rin, ti'ij a'íin túmii huá'huaviiraj i maj utyáru'pij u tyeyúuj tzajta'. ³ Ti'ij a'íjma huaséj i Pedro ajta i Juan i maj a'úun jo'tyáru'yisima'aj u tyeyúuj tzajta', aj pu'ij túmii huo'táhuaviiri' maj jaatapuéjve'en. ⁴ Aj mu mij ja'ráasej tyámua' naa, ajta a'íjna i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Taaséj.

⁵ Aj pu'ij quee che' huatanyúuj a'íjna i tyáati', a'yaa pu tyí'mua'ajca'aa tíjin túmii mu naatá'sij. ⁶ Ajta a'íjna i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Canu pláataj tyícha'ij, canu nyajta ooroj tyícha'ij, a'íj nu muaatá'sij tyí'tíj nyej tyícha'ij, a'yaa nu tyí'mua'ixaate' a'íjci jitze ma'can i Jesús Nazaret ti ja'ma'can, ájchesij, pajta rájra'nyij.

⁷ Aj pu'ij i Pedro jajví' i muáca'ta' pujma', ti'quij ja'ajriáj, aj pu'ij huarúj néijmi'que' i ju'ícaj jitze. ⁸ A'íjna i tiquee tyéchavaaj ájtzunaca', ajta huatyéechaxij, aj pu'ij huatyóochej ti rájra'nyij, ti'quij hua' jamuán utyájrurij u tyeyúuj tzajta', tyitzúnie'cha'aj pu hua' jamuán utyájrurij, ajta tyé'tyojtzi'ria'ca'aj i Dios. ⁹ Néijmi'i mu jaaséj i tyeítyee ti arí rájyi'vej a'íjna i tiquee tyéchavaaj, majta jáanamujri' ti tyámua' tya'tá'caria'aj i Dios. ¹⁰ Aj mu mij tyámua' tyo'taséj, majta tyí'tziinya'ca'aj, mati'ij jaamua'aj tíjin a'íi pu pu'ricij i ti túmii huá'huaviiraca'aj i tyeítyee a ti ja'pueertaj a'íjna i tyeyúuj, a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin ti naa huasé'rin.

Ti'ij ajtáhuaj tyihuo'té'exaaj a'íjna i Pedro

¹¹ Ajta a'íjna i tiquee tyéchavaaj, capu hua'tato'ra'aj a'íjci i Pedro ajta i Juan. Aj mu mij néijmi'i i tyeítyee je'ej tyityo'tóomuajtyaca', mati'ij mij ootyáhuachaca' a ti ja'pueertaj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Salomón ti ja'a'rij, jo'maj a'íimaj jo'tyú'uucaj. ¹² Ti'ij i Pedro huo'séj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—¿Ji'nye een jime' je'ej setyityotóomuajtyaca' mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can? ¿Ji'nye siaj sij a'yan tyí'tasej cuxáa ityáj tajímua'aj

tyetyáahuaj a'íjci i a'tíj, ajta cuxáa ityáj tyetyáahuaj ti'ij rájra'nyij a'íjci jime' i tyaj jaayí'tin, nusu a'íjci jime' i tyej tyámua' tyihuojó'mua'raj? ¹³ A'íjna i hua' Dios, a'íjma i Abraham, ajta i Isaac, ajta i Jacob. A'íjna i hua' Dios i tahuásimua'ci'ij, a'íi pu tyámua' tyaatá' a'íjci i juyóJ Jesús, i siaj mua'aj tyu'tátuii a'íjma jimi i maj tyí'ijta. Ajta a'íjna i Piláato, jaxie'va'ca'aj ti jaatátoonyijche', siajta mua'aj, caxu jaataxié'vej, sulu a'yaa xu tyá'xie'va'ca'aj ti huámui'nyij. ¹⁴ Caxu jaatátoJ a'íjci i a'tíj tiquee a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ti ajta tyámua' tyí'tyevistaca'aj, sulu a'yaa xu tyaaté'exaa ti a'íj huatátoonyij i síj ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj. ¹⁵ Mua'aj xu jaajé'caj a'íjci i ti hua'tá'caa maj júurij muá'ra'nyij i tyeítyee. Ajta i Dios pu jaatájuurityej, a'íj tu ityáj tyámua' tyi'mua'reej. ¹⁶ A'íi pu ca'nyíjra'aj jaatá' ti'ij huatyéjchenyij a'íjna i tyáati' i siaj jaséj siajta jamua'tyej, a'íi pu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi. A'íj pu jin arí huarúj tyámua' naa, siati'ij mua'aj serj tyé'sej.

¹⁷ 'Nyáaj nu i jamua'reej, nye'ihuámua', siati'ij mua'aj majta i maj tyajá'mua'ijtye' jaajé'caj i Jesús, a'yaa xu huaríj, ji'nye caxu jamua'reeriaca'aj, je'ej siaj tyi'tíj uurijca'aj. ¹⁸ Ajta i Dios ja'rá'astee je'ej maj anaquéej tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj i jitzán ma'can tyí'xaxa'ta'aj. A'yaa mu tyu'taxájtaca' ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti a'íin huámui'nyij i Ciriistu'. ¹⁹ Siata'aj seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, ti'ij a'íin tyajamaatu'uunyí' i siaj jin ootyá'itzee a'íjci jimi. ²⁰ Aj pu'ij Dios uyo'ta'ítyij ja'mua jimi a'íjci i Jesús, i ti ará'tyeej ja'antyíhuooca'aj ti'ij a'íin ja'mua Ciriistu' pu'éenye'. ²¹ Juxie've' ti i Jesús tajapúa' jo'tyaváaj já'ra'nyij, 'asta na'aj quee Dios néijmi'i tyu'jájcuare'en i ti a'yan tyí'sejre' i cháanacaj japua, a'yaa pu i Dios ará'tyeej tyaataxájtaca' a'íimaj jitze ma'can i maj jitzán tyí'xaxa'ta'aj. ²² A'yaa pu i Moisés tyihuo'té'exaa a'íjma i tahuásimua'ci'ij tíjin: "Dios pu séej antyíhuoosij i ti a'yan cha'tána'aj jitzán ma'can tyu'taxájtaj nyati'ij nyáaj, xáanamua'jri' néijmi'i je'ej ti tyu'taxájtaj, siajta ja'antzaahuatyee'n. ²³ Típu'aj a'tíj quee já'tzaahuatya'aj, che' quee che' hua' jimi séjre'ej i tyeítyee."

²⁴ 'Néijmi'i i maj tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, ti'ij na'aj i Samuel tyu'séjrej yatij je're'nyej, a'íi mu majta jaaxájtaca' je'ej ti iíj tyí'ricij. ²⁵ Mua'aj xu a'íin pu'éen i siaj ja'ancuriáa'sij i ti Dios jin atóoraj, a'íjma jitze ti jaataxájtaca' i maj jimi tyí'xaxa'ta'aj, a'íj xu siajta ancuriáa'sij i nyúucarij Dios ti jin atóoraj a'íjma jimi i já'muahuasimua'ci'ij. Ji'nye a'yaa pu i Dios tyaaté'exaa a'íjci i Abraham tíjin: "Néijmi'i i tyeítyee i maj a'áa huacháatima'aj muá'ju'un i cháanacaj japua, a'íi mu ja'ancuriáa'sij i ti xá'pu'i' i ti huo'tyáhuire'sij a'íjma i maj a jitze eerányesij." ²⁶ Ti'ij i Dios jaatájuurij a'íjci i Jesús, a'íi pu anaquéej uyo'ta'ítyaca' ja'mua jimi, ti'ij a'íin tyámua' tyajamaatá'an, siaj sij néijmi'i jaatapúa'citaj i ti je'ej pua'aj een.

4

Mati'ij huo'víví' a'íjci i Pedro majta i Juan

¹ Móoche' mu i Pedro, ajta i Juan tyihua'íxatya'ca'aj i tyeítyee, mati'ij séecan aje're'nyej jo'maj a'íimaj jo'tyú'uuca'aj. A'íi mu pu'éenye'ej i maj tyí'cha'ij u tye'yúJ tzajta', majta a'íimaj i Saduceos. ² Menyínyu'cacuca'aj a'íjma jimi i Pedro ajta i Juan, a'íjci jime' i maj a'yan tyihua'mua'tyajca'aj i

tyeítýee, yee majtáhua'aj mu huatájuurij i maj tyá'antzaahuatye'sij, ji'nye a'yaa pu i Dios tyaatájuuritye a'íjci i Jesús. ³ Aj mu mij huo'vívi', mati'ij mij hue'tyáanaj, ajta camu tyihuo'íhuo'ri' ji'nye pu'ríj huachúmua'ca'aj. ⁴ Jéehua mu i tyeítýee jáanamua'jri' i nyúucaríj maj jaaxájtaca', majta tyá'antzaahuaj, a'íj mu jin meríj a'yan ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj i maj tyá'antzaahuaj.

⁵ Yaa ariá'pua'aj, a'íi mu tyúusiij a'ájna a Jerusalén a'íimaj i maj antyúumua'reej a'ájna a chájta', majta a'íimaj i huásij, majta i maj tyihúa'mua'tyahua'aj i yu'xarij jítze. ⁶ A'áa pu jo'tyávaaca'aj a'ájna i Anás i ti va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta a'ájna i Caifás, ajta i Juan, ajta i Alejandro, majta mue'tíj i maj tyeítýeristyamua' pué'een a'íjci i ti va'cán jin tyi'tyéjvee. ⁷ A'íi mu mij tyu'ta'íjtaca' maj ahuaja've'vi'tíj a'íjci i Pedro majta i Juan, mej mij tyihuo'íhuo'. Aj mu mij aje'ta' huo'tyáhuui, mati'ij mij tyihuo'íhuo'ri' a'yan tijin:

—¿A'tanyíj jítze xa'rooca'nyéej siaj sij a'yan ricij, ca' a'tanyíj ca'nyíjra'aj jamuaatá' siaj sij a'yan tyú'uurej?

⁸ Aj pu'ij i Pedro a'íjci jítze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios, ti'ij ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Mua'aj mu siaj antyúumua'reej iye'e'j chájta', siajta mua'aj huásij. ⁹ Mua'aj xu tyí'ta'íhuo' a'íjci jime' i ti xá'pui' i ti jaaci'ij a'íjci i tyáataj i tiquee tyéchavaaj, siata'aj sij jáamua'reej je'e'j ti een jime' tyu'rúj. ¹⁰ A'yaa tu tyajá'mua'ixaatye' mua'ajmaj, tyajta néijmi'caa i siaj a'yan huacháatimee iye'e'j Israel a'ájna i tyáati' yaa ti huatyéjve, a'íj pu jin arí huarúj a'íjci jime' ti ja'antzaahuaj a'íjci i Ciríistu' Nazaret ti já'ma'can, a'íjci i siaj yó'tatee i cúruuj jítze, Dios ti jaatájuurityej. ¹¹ A'ájna i Jesús, a'íi pu a'ín pué'een i tyetyéj i siaj quee jaataxié'vej mu siaj chí'ij ta'huacaa, a'yaa pu atyojo're'nyej ti a'ín pué'een i tyetyéj ti anájcaj ti ajta jéetze' juxie've'. ¹² Capu máaj a'tíj séejre' ti'ij táahuire'en, ji'nye néijmi'que' i cháanacaj japua capu máaj séej uje'cá'ityaca' i Dios, tyej tyij jitzán huatyátahuire'en.

¹³ Mati'ij i maj tyityatatyíj huo'séj maj ca'nyíjra'aj jin tyihúa'ixaatyaca'aj a'ájna i Pedro ajta i Juan, majta jáamua'reeri' maj quee a'náj tyi'huóomua'aj, majta quee tyojó'iteeca'aj, je'e'j mu tyityo'tóomua'jtyaca', aj mu mij huo'muájtyaca' tijin a'íj mu jamuán huaci'ca'aj i Jesús. ¹⁴ Ajta a'ájna i ti tyí'cui'ca'aj hua' jamuán pu ajo'tyávaaca'aj, a'íj mu jin quee je'e'j tyu'taxájtaca' yee capu a'yan tyi'ja'yájna. ¹⁵ Aj mu mij huo'ta'íj maj iiráciinyej jo'maj jóosiiria'ca'aj a'íimaj i juéesij, mati'ij mij tyi'tyuu'ixáatya'ajraa.

¹⁶ A'yaa mu tijin:

—¿Ji'quij tyahua'uurej a'mújma mu tyétyacaa? Capu i'ríj tyaj a'yan tyaataxáj yee capu a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye néijmi'i i maj iye'e'j huacháatimee Jerusalén, a'íi mu jamua'reej je'e'j ti tyi'tíj jáaruuj a'íjci i tyévíj i ti tyí'cui'ca'aj. ¹⁷ Ajta ti'ij quee jéetze' majca'huáyee namua'jria'aj i tyeítýee tzajta', tyiche' iijij huo'tányeechej mej mij quee che' tyihúa'ixaatye'e'j i tyeítýee i nyúucaritze' i Jesús.

¹⁸ Aj mu mij huo'tajé, majta huo'tá'ijmiejri' mej quee che' tyihúa'ixaatye'e'j majta quee tyihúa'mua'tyej i tyeítýee a'íjci jime' i

nyúucaritze' i Jesús. ¹⁹ Ajta a'íjna i Pedro ajta i Juan, a'yaa mu tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Mua'aj xu jujíimua'aj jaaxá'pui'intare'en tipua'aj a'yan tyí'xa'pui'ij tyaj mua'ajmaj jamuá'antzaahuatye'en, nusu tyaj a'íj ántzaahuatye'en i Dios. ²⁰ Ji'nye capu je'ej tyí'rij tyej quee jaxajta a'íjci i tyaj tyeríj jaaséej tyajta jáanamuaajri'.

²¹ Majta a'íimaj i juéesij, a'íi mu huo'tá'ijmuejri', majta huo'tányeechej, mati'ij mij huo'ta' maj iirácünye' a'íjci jime' maj quee je'ej tyé'ejtyoove'ej je'ej maj puéjtzij tyihuo'tá'an, ji'nye néijmi'i mu i tyeítyee tyámua' tya'tá'caria'aj i Dios a'íjci jime' je'ej ti tyi'tíj huaríj. ²² Ajta i tyáati' i ti huaríj nyúucaritze' i Jesús, a'yaa pu tyéejcha'íica'aj a'chu huá'puatyej nyinyi'ra'aj ajtáhua'aj a'tzúj jéetze'.

I maj tyá'tzaahuatye' máahuoo i ca'nyíjra'aj i Dios jimi

²³ Mati'ij mij huo'tátoo a'íjci i Pedro majta i Juan, aj mu mij jo'cáj, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'íimaj i maj hua' jitze ajtyáma'can. Aj mu mij huo'té'exaa néijmi'i je'ej maj ye'ej tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj va'cán jin tyityatatyíj, majta i huásij. ²⁴ Mati'ij a'íijma huánamuaajri', aj mu mij néijmi'i a'yan tyaatáhuaviiri' i Dios tijn:

—Tavástara', muáaj paj a'íin pu'éen i paj jaatyátaahuaca' a'íjci i tajapuá, pajta i cháanacaj, pajta i jájtyij ti ve'éj. Néijmi'i ti'ij pua'máj a'yan tyí'sejre', muáaj paj tyú'taahuaca'.

²⁵ Muáaj paj tyu'tá' ti a'yan tyu'taxáj a'júuricamej jitze arooca'nyáaj a'íjna i David, i ti muahuíria'ca'aj, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijn:

¿Ji'nye mej mij a'íimaj tyí'tyenyinyu'cacuj i maj séej chuéj japua já'ma'can?

¿Ji'nye mej mij a'yan tyúumua'tziitye' a'íjci jime' i ti quee a'yan tyi'ja'yájna?

²⁶ A'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i tyeítyee, majta i maj va'cán jin tyityatatyíj iye'ej cháanacaj japua.

Tyámua' mu ju'uurej mej mij huatyényo'se'en a'íjci jimi i Tavástara', majta a'íjci jimi i Ciríistu'.

²⁷ 'A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, a'íjna i Herodes, ajta a'íjna i Poncio Piláato, a'íi mu tyúusiij iye'ej chájta', hua' jamuán i tyeítyee i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta hua' jamuán i maj yéchej iye'ej Israel, múumua'tziitya'ca'aj je'ej maj tye'entyímué'tin a'íjci i ti muahuíre', a'íjci i Jesús, i paj ja'antýíhuoj pajta a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua.

²⁸ A'yaa mu huaríj je'ej paj muáaj anaqueéj tyaaxá'pui'intarej ti'ij a'yan tyu'rinyij, je'ej paj muáaj tyá'xie'va'ca'aj. ²⁹ Ajta iijij, muáaj paj tavástara', cási' mu meríj tyi'tányeechej, taatá' i ca'nyíjra'aj tatzájta' ityájma i tyaj muahuíre', tyata'aj quee tyi'tzúnye'ej tyetyihuó'ixaatye'en a jitze ma'can. ³⁰ Huataséjrataj i paj jin néijmi'i putyí'uurej, petyihua'huáatye'ej i maj tyí'cucui', pajta huo'taséjratye'en a'íjci i paj jin períj huo'ta' maj jaayí'tihua'an a'íjci jitze ma'can i Jesús i ti muahuíre'.

³¹ Mati'ij ja'antýipua'rij i maj jin tyényuusime'ej, aj pu'ij huatóoca'tzij i chí'ij jo'maj je'rátya'ca'aj, ajta huatyá'itzee hua' tzajta' a'íjna i júuricama'ra' i Dios, camu tyi'tzúnye'ej metyihuá'ixaatya'ca'aj i Dios jitze ma'can.

Tyi'táj maj tyi'ijcha'íica'aj néijmi'i mu' tyía'rica'aj

³² Néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye', i maj mui'caa, juxa'aj mu tyí'mua'ajcaa ajta juxa'aj na'aj tyihuá'miteerastya'ca'aj. Capu a'táj jusíj na'aj tyi'tyóo'aritye' i tyúua'rij, a'yaa mu néijmi'i tyía'rica'aj. ³³ Majta a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, móoche' mu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjci jime' ti Dios jaatájuurityej a'íjci i Jesús. Dios pu jéehua huá'huúria'ca'aj néijmi'caa. ³⁴ Capu a'náj a'táj quee je'ej tyéejviicue'raca'aj, ji'nye metyi'tooca'aj i tyúuchuej majta i tyúuchi'ij, ajta i túmii ³⁵ a'íjma mu tatu'rihua'aj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta a'íimaj, a'íi mu huo'riáa'caria'aj i túmii, a'chu ti séej á'tziitye'. ³⁶ A'íj pu jin a'yan tyu'ríj a'íjci jimi i José, a'íjna i ti tyí'huúria'ca'aj i Leví jimi. A'áa pu já'ma'can jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuj tíjin Chipre, i maj a'yan jaatamua'aj tíjin Bernabé, a'íjna i nyúucarij tíjin Bernabé, a'yaa pu huatóomua'aj tíjin: Ti tyámua' tyihuá'tá'caa a'íjma i maj juxaamuijitye'. ³⁷ Séej pu chuéj tyícha'íica'aj a'íjna i José, aj pu'ij jáatoj, ajta i túmii a'íjma pu huatá' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

5

I ti jin maj jin ootyá'itzee a'íjna i Ananías, ajta i Safira

¹ Ajta a'íjna i ti a'yan ántyapuj tíjin Ananías, a'íi pu juchuéj huátoo a'íjci jamuán i ju'íj ti a'yan ántyapuj tíjin Safira. ² Ajta a'íjna i Ananías, a'yaa pu tyu'tóosejrataca' ti néijmi'i tyu'tátuii i túmii, ma'ajta je'cácaa pu huatyóo'itziirej i túmii, capu néijmi'i huo'ta' a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, néijmi'i pu ú'mua'reeriaca'aj i íira'ra'an. ³ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Ananías, ¿ji'nye petyaata' ti i tyiyáaru' mua'antymué'tin ti'ij ca'nyíjra'aj muaatá' paj jáacuanamuaj i júuricama'ra' i Dios a'íjci jime' i paj je'cácaa huatyá'itziirej i túmii i paj jaamué'tij a'íjci jime' i chuéj paj huátoo? ⁴ ¿Nyiquee muéetzij ja'a'rica'aj i chuéj? Ajta patí'ij jáatoj, ¿nyiquee ajta muéetzij mua' a'rica'aj i túmii? ¿ji'nye ti'ij a'yan tyimuo'támitteerastej pej pij a'yan tyi'táj huá'uurej? Capáj a'íjma putyu'cuanamuaj i tyeítyee, sulu i Dios paj huácuanamuaj.

⁵ Ti'ij jáanamujri' a'íjci i nyúucarij, aj pu'ij eetávej a véjri' jo'tij ja'ra'íicajmee a'íjna i Pedro, ti'quij huamuí' a'íjna i Ananías. Majta néijmi'i i maj jáamua'reeri' je'ej ti tyi'táj huaríj, tyámua' mu tyu'tátziin. ⁶ Aj mu mij séecan ave're'nyej i maj tyámua, matí'ij mij jacá'ijcataca' i cáanarij jime', aj mu mij yo'chuij mej mij uya'vá'naj.

⁷ Huéecaj ooraj pu a'chu tyoomá'caj, aj pu'ij té'ej aje're'nyej a'íjna i íira'ra'an a'íjci i ti huamuí', capu tyi'táj mua'reeriaca'aj a'íjna je'ej ti tyi'táj huaríj. ⁸ Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjna i Pedro tíjin:

—Naaté'exaatye', ¿nyi a'yan setyáatoj a'íjci i chuéj siati'ij tyaataxájtaca'? Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i íiti' tíjin:

—¡Jee! A'yaa tu tyáatoj.

⁹ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—¿Ji'nye siaj sij mua'aj a'yan tyaaxá'pui'intarej siaj sij jáacuanamuaj i júuricama'ra' i Dios? Cási' a' maj vá'ju', i maj uya'vá'naj a'cín, a'íi mu majta muá'chueenyij muéetzij. ¹⁰ Ti'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i Pedro,

aj pu'ij eetávej jo'tij ja'ra'ñicajmee, ti'ij ij huamuí' a'ájna i íiti', mati'ij utyájrurij i tyáamua, aj mu mij jaaséej tijin pu'ríj mui'chij, mati'ij mij yo'chuij maj uya'vá'naj jo'maj ye'tyéetyej i cína'ra'an. ¹¹ Majta néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye', majta i séecan a'chu maj pua'máj jáamua'reeri', néijmi'i mu tyu'tátziin.

Maj jéehua a'yan tyú'ruuj a'íjci jime' i ti huápuí'ij juxie've' i Dios jimi

¹² Majta a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, jéehua mu a'yan huaríj mej mij huo'taséjratye'en i tyeítyee maj Dios jitze aróoca'nyej, majta i maj tyá'tzaahuatye', a'íi mu tyúusiij a'ájna jo'maj a'yan tyaja'tamuá'muaj tijin a ti jo'tyényinyi'ij Salomón ti ja'a'rica'aj. ¹³ Capu a'tíj óoca'nyajca'aj ti ajtyáxiirej a'íjma jamuán a'ájna jo'tij jo'tyényinyi'ij, majta a'íimaj i séecan, tyámua' mu tyihuá'ajcha'ñica'aj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'. ¹⁴ A'íj mu jin, tyá'antzaahuaj jéehua i tyeítyee, tyétyacaa majta úucaa, mu'ríj jéetze' mui'caa i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i tavástara'. ¹⁵ Mahue'rátora'aj i mej tyí'cucui' a cáayej jitze, utáatzij japua mu áan huo'ojto'aaj, majta itárij japua, a'yaa mu huó'ruuj, majta a'yan tyi'xáataj tijin ta'aj ij i quéenyi'istaria'ra' a'íjci i Pedro hua' japua ucáanyej a'íjma i maj tyí'cucui'. ¹⁶ Jéehua mu majta curiá'cixij i tyeítyee maj a' ímuáj huacháatima'caa. A'íimaj mu uhuaja'ráavi'tij i maj tyi'cucui', majta i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séejre', a'íi mu néijmi'i huaríj.

Mati'ij huanámi'huaca' i maj tyá'tzaahuatye'

¹⁷ A'ájna i ti tyihuá'ijtye' u tye'yúuj tzajta', majta a'íimaj i maj hua' jamuán ajtyu'uj a'íjma i Saduceos, a'íi mu jéehua huá'anchueerej. ¹⁸ A'íj mu jin huo'vívi' a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, mati'ij mij hue'tyáanaj jo'maj já'nami'huacaa i tyeítyee.

¹⁹ Aj pu'ij tíca' sáij aje're'nyej, ti'quij tya'antacúj a'ájna jo'tij ja'pueertaj, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyí'huíire' i tajapua Dios ti já'sejre', aj pu'ij hui'ráavi'tij, a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

²⁰ —Séricuj, siata'aj ujo'tyáhuixi'in u tye'yúuj tzajta', siajta huo'té'xaatye'en i tyeítyee néijmi'i a'íjci i nyúucarij ti júuricamej pué'een.

²¹ Mati'ij mij a'yan huaríj, tapuá'risima'caj pu mati'ij utyájrurij u tye'yúuj tzajta', aj mu mij huatyóohuij maj tyihuó'mua'tyej i tyeítyee.

A'ájna i ti tyihuá'ijtye' i tye'yúuj tzajta', majta i maj jamuán ajtyu'uj, a'áa mu ja'rá'aj, mati'ij mij huo'ta'íj maj tyúusiire'en i juéesij, majta néijmi'i i huásij, i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Israel. Mati'ij mij huo'ta'íjtaca' maj ahuaja've'vi'tij a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

²² Mati'ij mij ujó'ju' i xantáaru', aj mu mij a'áa jo're'nyej jo'maj tyeítyee já'nami'huacaa, ma' ajta quee che' aja'ja'tiitaca'aj, aj mu mij huariá'cij mej mij huo'té'xaatye'en. ²³ A'yaa mu tijin:

—A'yaa tu eeyne' huátyoj jo'maj tyeítyee já'nami'huacaa, tyámua' pu naa tye'tyánami'huaca'aj, majta tyámua' naa tyí'cha'ñica'aj i xantáaru'uj, ajta tyati'ij tya'antacúj, catu che' a'tíj uhuátyoj.

²⁴ Ti'ij jáanamujri' a'ájna i ti tyihuá'ijtye' i maj tyí'huíire' u tye'yúuj tzajta', majta i maj viváajma'aj jin tyityatatyíj u tye'yúuj tzajta', jéehua mu

tyúu'ihuo'raca'aj je'ej ti tye'mej a'íjci jime'. ²⁵ Aj pu'ij síj aje're'nyej, ajta je'en a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Cási', a'íimaj i tyétyacaa i siaj hue'tyáanaj, a'úu mu je'rú'uj u tye'yúuj tzajta', metyihua'mua'tyáaj i tyeítýee.

²⁶ Ti'quij a'íin ujó'mej a'íjna i ti tyihua'íjtye', séecan jamuán i maj jahuüre', mati'ij mij huojó've'vi'tij. Camu ca'nyéjrij jime', ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj i tyeítýee, a'yaa mu tyi'mua'astíj tijin tipua'aj mataatyáto'sixi'in tyetyéj jime'. ²⁷ Mati'ij uhuojó've'vi'tij, aj mu mij huo'ta'íj maj huatóosejrata a'íjma jimi i maj tyityatyíj, ajta a'íjna i tye'yúuj tzajta' ti tyí'íjta, a'yaa pu tyihuo'tajé tijin:

²⁸ —Itýáj tu jamuaatá'íjmuejraca'aj siaj quee che' a'yan tyihua'mua'tyej i tyeítýee a'íjci jitze ma'can i Jesús. ¿Nyi a'yan xaaríj? Caxu xaa nyu'uj a'yan huaríj, síóoche' xu tyihua'mua'tyej néijmi'que' iye'e'ej Jerusalén, siajta tajitzé tyí'pua'ritye' a'yan tijin itýáj tu a'íin pué'een i tyaj jaajé'caj a'íjci i tyévíj.

²⁹ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyu'tanyúj, majta i séecan tijin:

—Juxie've' tyaj ja'antzaahuaty'e'en i Dios, capu a'yan tyúuxie've' tyaj mua'ajmaj jamuá'antzaahuaty'e'en mu siaj tyeítýee pué'een. ³⁰ A'íjna i ti hua' Dios i tahuásimua'ci'ij, a'íi pu jaatájuurityej a'íjci i Jesús, a'íjna i siaj mua'aj jaajé'caj, siati'ij yó'tatej i cúruuj jitze. ³¹ Dios pu yo'ví'tij ti'ij ij a'áan yó'ojraj i jumuáca'ta' pujmua', ajta a'íjci jin antyúumua'reeriaj ja'raa ti anájcaj, ajta ti hua' japua huatányuunyij i tyeítýee. Mej mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, ajta ti'ij a'íin tyihuo'tú'uunyí' i maj jin ootyá'ítzee. ³² A'íj tu itýáj tyámua' tyí'mua'reej, ajta a'yan cha'tána'aj tyá'mua'reej i júuricama'ra' i Dios, i ti huo'ta' a'íjma i maj tyá'tzaahuaty'e'.

³³ Mati'ij a'íj huánamuajri', tyámua' mu tyityaatanyínyu'cacuca', a'íj mu jin a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj huó'cui'nyij. ³⁴ Ajta síj pu a'áa jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Gamaliel, Fariseo pu pué'eenye'e' a'íjna, a'íi pu tyihua'mua'tyahua'aj i yu'xarij jitze, néijmi' mu tyámua'tyéejcha'íica'aj a'íjci i Gamaliel. Aj pu'ij a'íin tyu'ta'íjtaca' maj hui'rávi'tij a'íjma i tyétyacaa. ³⁵ Ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa'j a'íjma i maj tyí'íjta tijin:

—Mua'aj tyétyacaa iye'e'ej siaj huacháatimee Israel, tyámua' xu'uj je'ej siaj ye'ej huá'uurej a'mújma mu tyétyacaa. ³⁶ Xu'ríj jamua'reej, ti arí á'týeej ti síj huaséjre ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Teudas, a'yaa pu tyóotzaahuatyaca'aj ti jéehua juxié'va'ca'aj, majta i maj jamuán huací'ca'aj, a'chu mu muáacauj anxityej ará'axcaa i tyétyacaa, ajta mati'ij jaajé'caj a'íjci i a'tíj, a'íimaj i maj jamuán huací'ca'aj, mo'xíj, capu tyi'tíj je'ej tyeetyáhuíi a'íjci i Teudas. ³⁷ Ajtáhua'aj síj huaséjre, a'íjna i Judas Galillea ti já'ma'can, aj pu huataséjre a'íjna mati'ij huo'tyé'ítej i tyeítýee, a'íi pu huojó'ví'tij je'cácaa mej mij jamuán huací'ca'an, majta mu jaajé'caj, majta i maj jamuán huací'ca'aj, a'íi mu ma'úrutyxij. ³⁸ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaaty'e' a'íjci jime' je'ej maj ricij. Caxu je'ej tyihua'jeeve' a'íjma i tyétyacaa, miche' iiráciinyej, ji'nye tipua'aj jujímua'aj mana'aj a'yan tyéejtyoj, néijmi' pu tyojó'vesij. ³⁹ Na'ríj quee tipua'aj a'íjci jitze mua'róoca'nyej i Dios mej mij a'yan rijcaj, caxu mua'aj a'náj tyu'táviicue'raj, tyámua' xu'uj siaj sij quee a'íj nyo'si'tye'ej i Dios.

40 Néijmi'i mu ja'antzaahuaj, aj mu mij huo'tacho'vej i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. Mati'ij huo'váaj, majta huo'ta'ijmúuraj maj quee che' tyihuá'ixaatye'ej i tyeítyee Jesús jitze ma'can, aj mu mij huo'tátoo. 41 Majta a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, mati'ij iirácij jo'maj je'rátya'ca'aj a'íimaj i maj tyityatatyíj, muatóotyamua'vej a'íjci jime' ti i Dios huo'ta' maj a'yan tyajpuéetzij muá'ra'nyij a'íjci jitze ma'can i Jesús. 42 Majta camu jaatapúa'citaca' mej mij quee che' a'yan rijcaj, a'náj tina'aj mu tyihuá'mua'tyahua'aj i tyeítyee, a'íi mu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjci jitze ma'can i Jesús, u tye'yúuj tzajta' majta jo'maj jo'cháatimee.

6

Mahua'antýíhuoj i maj aráahua'puaj ará'asej mej mij tyu'tyáhuu'ire'en

1 Majta jéetze' meríj mu'caa i maj tyá'tzaahuatye', majta i maj jaay'tíhua'aj i huá'nyuucaa i griego, a'íi mu huatyóohuij maj tyinyinyu'caj a'íjma jamuán i maj jaay'tíhua'aj i huá'nyuucaa i maj Israel jitze ajtýama'can, a'yaa mu tíjin camu tyihuo'riáa'caa i ti tyí'cue'ri' i ucarijsee maj jujímua'aj, i maj jaay'tín i huá'nyuucaa i griego. 2 Aj mu mij hua'ajsii a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaa' a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej tíjin:

—Capu xá'pui' tyej quee che' tyihuá'mua'tyej i tyeítyee i Jesús jitze ma'can, tyej tyij a'íj tyana'aj i cue'ráj tyihuo'riáa'care'en. 3 Cási' ta'ihuáamua', siata'aj arahua'puácaa avá'huoonyij i tyétyacaa i maj ja'mua jitze ajtýama'can, i maj tyámua' metyityoomuámua're' ti ajta i júuricama'ra' i Dios hua' jitze séejre', tyej tyij a'íj huo'íjcatye'en i tyaj jin antyítamua'reej. 4 Tyajta ityáj, tyóoche' tu tyámua' tyityaaju'uj tá'ju'un tyahuavíiraj i Dios, tyajta hua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra'.

5 Aj pu'ij néijmi'caa aránajchaca' i tyeítyee, mati'ij mij a'íj antyíhuo a'íjci i Esteban, i ti jéehua tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, ti ajta i júuricama'ra' jimí séejre', majta a'íjci i Felipe, majta a'íjci i Prócoro, majta a'íjci i Nicanor, majta a'íjci i Timón, majta a'íjci i Pármenas, majta a'íjci i Nicolás Antoquía ti já'ma'can, i ti anaquéej ja'antzaahuaj i huá'yi'raj a'íjma i maj Israel jitze ajtýama'can.

6 Mati'ij mij huojoví'tij jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi mu mij jaatáhuaviiri' i Dios a'íjma jime', majta hua'vá'muarie'xij séej majta séej.

7 Ajta i nyúucaria'ra' i Dios jéehua mu janamuajraca'aj, majta i maj tyá'tzaahuatye' jéetze' mu támui'risima'aj a'ájna a Jerusalén, majta a'íimaj i maj tyityatatyá'ca'aj u tye'yúuj tzajta', mue'tíj mu majta ja'antzaahuaj i nyúucarij.

Mati'ij a'íj huatyéevi' a'íjci i Esteban

8 Ajta a'íjna i Esteban, jéehua pu tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, ajta jéehua a'íj jitze aróoca'nyajca'aj, a'íj pu jin huo'taséjra i tyeítyee je'ej maj ye'ej tyámua' tyaatá'an i Dios. 9 Majta mu séecan aje're'nyej i maj séej jitze já'ma'can i tye'yúuj, maj a'yan jatamuá'muaj tíjin hua' tye'yúuj i maj huatátuihuaca', majta séecan hua' jamuán i maj Cirene já'ma'can, majta séecan a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Alejandría, majta

i maj a'áa já'ma'can a'ájna a Cilicia, majta séecan i Asia. Mati'ij mij huatyóohuij maj jaatájeevixi'in a'íjci i Esteban. ¹⁰ Camu ja'antymu'e'tij, ji'nye a'íj pu jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, ajta jéetze' pu jú'mua'reeriaca'aj a'ájna i Esteban mequee a'íimaj. ¹¹ Mati'ij mij séecan tyu'nájchij mej mij a'yan tyu'taxáj tijin: "It'yáj tu jáanamujri' ti a'ín je'ej pua'aj tyá'xajta'aj a'íjci i Moisés, ajta i Dios." ¹² A'yaa mu huaríj mej mij hua'ajriaxiejtye'en i tyeityee, majta i huásij, majta i maj tyihua'mua'tyahua'aj i yu'xarij jitze, mati'ij mij jaatyéevi' i Esteban, aj mu mij yo'ví'tij a'íjma jimi i juéesij. ¹³ Majta séecan antyíhuo i maj a'yan tyu'hué'taj tijin:

—A'náj tina'aj pu je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjci i tye'yúuj, ajta i yu'xarij. ¹⁴ A'yaa tu tyáanamujri' ti a'yan tyí'xaj ti a'ájna i Jesús Nazaret ti já'ma'can jaatyú'uunaj a'íjci i tye'yúuj, ajta seequéj joorej i tayi'ráj Moisés ti a'yan jaatyájtóo.

¹⁵ Mati'ij ja'ráasej néijmi'i i juéesij, a'yaa pu huasé'rihua'aj i nyéerima'ra' a'íjci i Esteban ti'ij síj i ti tajapúa tyí'huüre' i Dios jimi.

7

Ti'ij jupapúa huatanyúj a'ájna i Esteban

¹ Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ájna i ti tyí'ijta u tye'yúuj tzejta' tijin:

—¿Nyi a'yan tyi'ja'yájna mati'ij tyí'xaj a'múumaj? ² Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ájna i Esteban tijin:

—Xáanamujri' nye'ihuámua', siajta mua'aj huásij, Dios pu huataséjre a'íjci jimi i Abraham, ti'ij ooj a'áa jo'tyavácaaj a Mesopotamia, ti'ij quee xu jo'ra'vácaaj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Harán.

³ A'yaa pu i Dios tyaate'exaa tijin: "Eerájra' a'íjci japua i a' chuéj, ajta mua' tyéeyteristyamua', capáj huá'vi'tij sulu miche' a'yan eenye', séej nu muaataséjratye'ej i chuéj paj japuan séeria'aj puá'mej, pata'aj a'áa jó'ra'nyij." ⁴ Aj pu'ij i Abraham eerájraa a'ájna a Caldea, ti'quij a'áa jo'yíxij a Harán. A'tzúj a'tyéevi'caj pu'ij té'ej huamuí' i táatajra' a'íjci i Abraham, aj pu'ij Dios jaata'íj a'íjci i Abraham ti eerájra'nyij a'ájna a Harán ti'ij ja'rájra'nyij a'íjci i chuéj japua i siaj ijíj yan japuan huacháatimee.

⁵ Ajta quee i chuéj jaatá' a'íjci i Abraham, nyi círa'tzuj jo'tij ja'huóochejtye'en. Ajta i Dios a'yaa pu tya'tóoraj ti chuéj jaatá'sij, ta'aj ij ti'ij huámuí'nyij a'ájna i Abraham, a'íjma huáci'tyij i maj jitzán eerányesij. A'ájna xicáara' jitze ti'ij Dios jitzán a'yan tya'tóoraj, capu eexúj tyiyójmua'ca'aj a'ájna i Abraham. ⁶ A'yaa pu ajta tyaate'exaa maj a'áa jo'tya'aj muá'ju'un i maj jitzán eerányesij, séej chuéj japua jo'maj quee já'ma'can, majta tyihuo'ta'íjtye'sij maj tyu'muárie'en puéjtzij jime', a'yaa mu á'tyeeren a'chu muáacuaj anxityej nyinyi'ra'aj maj a'yan tya'ajpuéetzij muá'ju'un. ⁷ A'yaa pu ajta tyaate'exaa i Dios tijin: "Nyáaj nu puéjtzij huo'ta'sij a'íjma i maj ca'nyéjrij jin tyihua'íitya'aj muá'ju'un, aj mu mij té'ej eeráaju'un a'íimaj, mati'ij mij naatyáhuüre'ej iye'ej jo'paj jo'caj." ⁸ Aj pu'ij Dios jaatá' a'íjci i Abraham ti'ij a'íj jin antyuumua'reerij i maj ja'antysisi'chej i junavíj. A'íj pu jin ti'ij tyoomá'caj arahuéicaj xicáj ti huanie'huaca' i yójra' a'íjci i Abraham, a'yaa pu'ij jáaruuj i juyó j ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Isaac. Ajta a'ájna i Isaac, a'yaa pu cha'tána'aj jáaruuj a'íjci i juyó j ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Jacob. Ajta a'ájna i Jacob,

a'yaa cha'tána'aj huó'ruuj a'íjma i juyójmua', i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, i maj tahuásimua' pué'een.

⁹ 'Majta a'íimaj i yójmua'mua' a'íjci i Jacob, a'íi mu ja'anchueerej séej i ju'ihuáara' ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin José, aj mu mij jáatoj mej mij séecan yo'ví'tij séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Egipto. Ajta Dios pu jaatyáhuu'i a'íjci i José, ¹⁰ jaatyáhuu'i ti'ij quee jajpuéetzij já'ra'nyij. Dios pu jin'cámua'riityej a'íjci i José, ti'ij tyámua' naa yo'sejraj a'íjna i ti va'cán jin tyí'ijta a'ájna a Egipto, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Faraón, a'íj pu jin ja'antiyíhuoj a'íjci i José ti'ij tyu'ta'íjtaj néijmi'que' a'ájna a Egipto, ajta a'ájna jo'tij já'chajca'aj a'íjna i ti va'cán jin tyí'ijta.

¹¹ 'Ajta je'en jéehua huatúuri'huaj ja'raa a'ájna a Egipto, ajta a'ájna a Canaán, majta i tahuásimua'ci'ij, camu tyi'tíj tyí'cha'íica'aj maj jáacua'nyij. ¹² Ti'ij a'yan tyáamua'reeri' a'íjna i Jacob, ti a'áa tyajá'xoovi'ca'aj a'ájna a Egipto tyi'tíj maj jáacua'nyij, aj pu'ij huó'ta'ítyaca' a'íjma i juyójmua', a'íimaj mu a'íin pué'een i tahuásimua'ci'ij. A'íi pu a'íin pué'een i maj anaquéej a'áa ja'tanyéj.

¹³ Ajta mati'ij majtáhua'aj a'áa jó'ju' a'ájna a Egipto, aj pu'ij i José huatóoxajtaca' hua' jimi i ju'ihuáamua' a'tíj ti pué'eenye'ej, a'yaa pu'ij i Faraón tyáamua'reeri' a'tyán ti jitzán eeráma'can a'íjna i José. ¹⁴ Ajta je'en tyu'ta'íjtaca' a'íjna i José ti'ij i táatajra' aje're'nyej a Egipto, majta i maj jamuán ajá'chajca'aj, i maj huéecatyej japuan tamuáamuata' japuan anxívi'j ará'axcaa. ¹⁵ Ti'quij Jacob a'áa ja'huóochejtje a Egipto, a'áa pu'ij jo'muú' a'íjna, majta a'íimaj i tahuásimua'ci'ij a'áa mu majta jo'cuij. ¹⁶ Aj mu mij a'áa huojó'tij i muí'chítyee a'ájna a Siquem, a'áa mu huaja'vá'naj a'íjci jitze i chuéj ti huó'nanieeri' a'íjna i Abraham a'íjma i yójmua'mua' a'íjci i Hamor, Siquem ti já'chajca'aj.

¹⁷ Ti'ij arí atyojo're'nyéesima'caj a'íjci xicáara' ti jitzán aróo'astej i Dios ti jin tya'tóoraj a'íjci jimi i Abraham, jéehua mu huatámui'riaca' a'íimaj i tahuásimua'ci'ij maj jitzán eerányej, mu'ríj muí'caa a'íimaj i tyeítyee i maj a'áa jo'tyá'ca'aj a'ájna a Egipto. ¹⁸ Aj pu'ij síj tye'entyájrupidj i ti va'cán jin tyí'ijta'ca'aj a'ájna a Egipto, capu jaamua'aj a'íjci i José. ¹⁹ A'íjna i rey, a'íi pu huo'cuanamuaj i tatyeyteristyamua', je'ej pua'aj pu tyihua'ajcha'íica'aj i tahuásimua'ci'ij. Ca'nyéjrij pu jin huó'ta'íj mej mij hui'ráhua'xij i juyójmua' i maj móoj unyáaque'ej mej mij huácuí'nyij. ²⁰ A'ájna ti'ij huanie'huaca' i Moisés. Majta a'íimaj i huásimua'mua' i pá'ri'ij, a'íi mu jaaxá'pueeri' a'ájna a juchéj huéicaj máxcirie'. ²¹ Ti'ij tyá'ra'aj a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán huá'cuí'nyij i ti'ríij, i yójra' a'íjci i ti va'cán jin tyí'ijta, a'íi pu japuan huatanyúj ajta jáave'sijri' yaa ti'ij juyój. ²² Mati'ij mij néijmi'i tyaamuá'tyej i maj tyojó'itej a'íimaj i maj Egipto já'ma'can. Tyámua' pu tyo'cámua'riajca'aj a'íjna i Moisés a'íjci jime' ti tyu'taxáj, ajta je'ej ti tyi'tíj huá'uurej.

²³ 'Ti'ij huá'puatyej nyinyi'ra'aj jajcha'íicaj i Moisés, a'yaa pu tyu'tóoxajtaca' ti uhuojó'vá'muaarej i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye a'íjma pu jitze eeráma'can. ²⁴ Ti'ij a'áa ja'rá'aj, aj pu'ij séej huaséj i ti Egipto já'ma'can, a'íi pu séej je'ej pua'aj uuriajca'aj i ti hua' jitze ajtyáma'can, ti'quij i Moisés a'áa jo'mej ti'ij a'íjna japua huatányuunyij, aj pu'ij i Moisés jaajé'caj a'íjci i a'tíj Egipto ti já'ma'can. ²⁵ A'yaa pu tyí'mua'ajcaj yee máamua'reej i ihuáamua'mua' ti i Moisés Dios jitze

aróoca'neye, ti'ij hue'rátóonyij a'íjma, majta camu jáamua'reeri'. ²⁶ Yaa ariá'pua'aj pu huo'tyoj hua'puácaa i ju'ihuáamua', múnyo'si'tya'ca'aj a'íimaj, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj i Moisés ti huo'tá'ijmuj, ti'quij a'yan tyihuo'tajé tijin: "Mua'aj tyétyacaa mu siaj ju'ihuáamua', ¿ji'nye siaj sij je'ej pua'aj ju'uurej jujíimua'aj?" ²⁷ Aj pu'ij i ti je'ej pua'aj jooriajca'aj i séej i ju'ihuáara', a'íi pu jaatátajchaca' i Moisés, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin: "¿A'tanyij mua'antýihuoo muéetzij tyi'tíj jime', pej pij itýajma tyitaata'ítje'en? ²⁸ Nyi pajta nyéetzij nyeje'catan pati'ij tajquij tyeejé'caj a'íjci i ti Egipto já'ma'can." ²⁹ Ti'ij jáanamujri' a'íjna i Moisés, aj pu'ij huatóo'uj, jó'raa a'ájna séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Madián, a'áa pu jó'catyii yaa ti'ij a'tíj tiquee a'áa já'ma'can, a'áa pu jo'tyéneyeíhchaca', ajta hua'puácaa tyiyóomua'aj ja'raa a'íjna i Moisés.

³⁰ Tyoomá'caj huá'puatyej nyinyi'ra'aj, aj pu'ij síij huataséjre a'íjci jimi i Moisés a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj a véjri' i jiríj jitze ti a'yan antýapuaj tijin Sinaí. A'áa pu jo'taséjre i ti tajapúa tyi'huüre' tyi'tíj tu'píj jitze ti tyátaasima'aj. ³¹ Ti'ij a'íj huaséj a'íjna i Moisés je'ej pu jo'taséj, aj pu'ij ajtyáxiiriaca' ti'ij véjri' tyámua' naa tyeeséj, ti'quij jáanamujri' a'íjci i tavástara' ti a'yan tyí'xajta'ca'aj tijin: ³² "Nyáaj nu a'íin pué'een i hua' Dios i já'muahuasimua'ci'ij, a'íjci i Abraham, a'íjci i Isaac, nyajta a'íjci i Jacob." Ajta i Moisés, jéehua pu tyóoviveesima'aj, capu óoca'nyajca'aj ti jaaséj. ³³ Ajta a'yan tyaaté'exaa i tavástara' tijin: "Pata'aj ajtá'pu'xi'in mua' ca'quej, ji'nye nyéetzij pu nya'a'rij nu chuéj paj japanu jo'cha'can. ³⁴ Nyáaj nu nyeríj huo'séj je'ej maj tyá'puejzitarej i nyeteétyeristyamua' i maj a'áa jo'tyíj a Egipto, nyáaj nu huó'namujri' a'íjci i maj jin á'viicue're', nu'ríj yava'cáanyej nyej nyij hua' japua huatányuunyij mej mij iiráciinyej a'ájna a Egipto. A'íj nu jin nyáaj muaata'ityij, pej pij a'áa jó'me'en a Egipto."

³⁵ Maj majta a'íimaj quee jaataxié'vej a'íjci i Moisés, mati'ij a'yan tyaaté'exaa tijin: "¿A'tanyij mua'antýihuoo muéetzij tyi'tíj jime', pej pij itýajma tyitaata'ítje'en?", Dios pu uyo'ta'ityacaa' yaa ti'ij i ti hua' jime' antýuumua'reej, ajta i ti hue'rátóonyij, a'íjci jime' i ti síij huataséjre i ti tajapúa tyi'huüre' a'íjci jitze i tu'píj ti tyátaasima'aj. ³⁶ A'íjna i Moisés, a'íi pu a'íin pué'een i ti hui'rájtoj a'ájna a Egipto a'íjma i tahuásimua'ci'ij, tyi'tíj pu huo'taséjra mej mij a'íjci jin jáamua'reej ti Dios jitze aróoca'nyajca'aj, ajta a'ájna jájritze' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin jájtyij ti po'vij, ajta a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj, a'áa pu huá'puatyej nyinyi'ra'aj á'tyeej ti a'yan rijcaaa i Moisés. ³⁷ A'íjna i Moisés, a'íi pu ajta a'íin pué'eenye'ej i ti a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin: "Dios pu séej antýihuooosij ti mua'ajmaj jitze ajtyáma'can ti ajta a'yan tyihuo'tyáhuüre'sij nyati'ij nyáaj." ³⁸ Mati'ij i tyeityee a'áa ja'tyúusi' jo'tíj quee já'tyi'tíj, a'íi pu ajta i Moisés ajo'tyávaaca'aj hua' jamuán i tahuásimua'ci'ij ti'ij a'íin jamuán tyu'xá i ti tajapúa tyi'huüre' a'ájna jiríj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sinaí, a'íi pu'ij ja'ancuriáa' i nyúucarij júuricamej ti jitzán séejre', ti'ij tajimi séeria'aj já'ra'nyij.

³⁹ Majta i tahuásimua'ci'ij camu jaataxié'vej maj ja'antzaahuatye'en, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj i jutzájta' maj huariá'ciinyej a'ájna a Egipto. ⁴⁰ A'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i Aarón tijin: "Sáanturij táataavej mej mij a'íin anáatya'aj muá'ra'nyij, ji'nye catu jamua'reej je'ej ti tyi'tíj

jaáruuj a'íjci i Moisés, i ti tií'rájtoo a'ájna a Egipto." ⁴¹ Aj mu mij sáantuj huatyátaahuaca' ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij visáaru', mati'ij mij tyaatámu'vejrityej a'íjci i visáaru', muatóotyamua'vej majta tyu'yé'estej a'íjci jime' i maj jaatyátaahuaca' jujúmu'a'aj i sáantuj. ⁴² Ajta i Dios ajtáraa a'ájma jimi, ti'ij ij huo'ta' mej mij séej jimi tyu'tyáhuüre'en, a'ájma jimi i xú'ra'vetyee, máxcirie', xicáj, tyl'tíj ti je'ej tyí'sejre' i jútye'. A'yaa pu tyé'yu'si' a'íjci jítze i yu'xarij i maj jo'yú'xaca' a'íimaj i maj tyityatatyá'ca'aj i Dios jimi tíjin:

Mua'aj mu siaj Israel jítze ajtyáma'can,
 ¿Nyiquij setyinaatámu'vejritye, siati'ij huá'puatyej
 nyinyi'ra'aj á'tyeej a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj?
⁴³ Nyij sequée a'yaa siana'aj tyáatisima'aj i chi'ra'an
 a'íjci i sáantuj ti a'yan ántyapuaj tíjin Moloc,
 siajta i xú'ra'vejra' i séej i sáantuj
 i ti a'yan ántyapuaj tíjin Refán,
 a'íi mu a'íin pué'eenye'ej i sáanturij
 i siaj jujúmu'a'aj huó'taahuaca'
 siaj sij tyámu'a' tyihuo'tá'an a'ájma.
 A'íj nu jin a'áa imuáj jamuaata'ityij
 jo'tíj a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Babilonia.

⁴⁴ 'A'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj, a'íi pu aja' séjria'ca'aj hua' jimi i tahuásimua'ci'ij a'ájna i ináamuaj ti curiá'nami' jo'maj jóosi'rii, a'yaa mu eenye' huatyátaahuaca' je'ej ti ye'ej i Dios tyaata'íj a'íjci i Moisés, ti'ij a'yan tyaaté'exaa ti jaatyátaavej a'yan eenye' ti'ij i mua'tyéjrij ti a'íin jaataséjra. ⁴⁵ A'íi mu i tahuásimua'ci'ij ja'ancuriá'ja a'íjci i ináamuaj, aj mu mij uya'rájti i a'íimaj i maj mu ujo'vá'ju' a'íjci jamuán i Josué, mati'ij huo'mué'tíj i tyeítyee i maj séecan i chájta'naj jítze já'chajca'aj, a'ájma i ti Dios huo'ta' mej mij huo'mué'tin. A'áa pu já'sejria'ca'aj a'ájna i ináamuaj asta quee huaséjre i David. ⁴⁶ A'ájna i David, a'íj pu huaci'ij ti Dios tyámu'a' tyéejcha'íj, a'íj pu jin jaatáhuoj a'ájna i David i Dios jimi, ti'ij Dios jaatá' ti David ja'ajtaavej i tyejúj ti'ij a'yan tyi'huüre'ej já'ra'nyij ti'ij chi'ra'an a'íjci i Dios ra' i Jacob. ⁴⁷ Capu ajta a'yan atyojo're'nyej, sulu a'íi pu ja'ajtaahuaca' i chi'ra'an i Dios a'ájna i Salomón. ⁴⁸ Ma'ajta i Dios capu a'áa ja'chej i chi'ij tzajta' i maj ja'ajtaahuaca' i tyeítyee, a'íj pu jin a'yan tyo'yú'xaca' i síj ti tyí'xajtaca'aj i Dios jítze ma'can tíjin:

⁴⁹ I tajapuá pu a'íin pué'een i nya' ipuáaj,
 ajta i cháanacaj pu a'íin pué'een i nyaj japuan rányaca'nyej.

¿Tyi'tanyí chi'ra'an sianaatyátaavej nyéetzij?

¿Jo'nyij ij já'írij nyaj huányaso'pe'en?

⁵⁰ ¿Nyij nyequee nyáaj a'íin pué'een

i nyaj néijmi' i tyú'taahuaca'?

⁵¹ 'Aj pu'ij a'yan ajta tyihuo'té'exaa a'ájna i Esteban tíjin:

—Maj siajta mua'aj xu tyési', capu tyi'tíj ja'mua tzajta' utyényinyij, a'náj tina'aj xu jítzán raatyij a'íjci i júuricama'ra' i Dios, a'yaa xu tyityetyóonaamuaj i jutájta', mati'ij tyeeyí'tihua'aj i já'muahuasimua'ci'ij. ⁵² ¿A'tanyíj mequee je'ej huáruuj i já'muahuasimua'ci'ij i maj jaxajtaca'aj i Dios ti jítze eeráma'can? A'íi mu huo'cuij a'ájma i maj anaquéej jaataxájtaca' ti yava'cányesij i ti j'i'reenye'ej séejre' i Dios jimi. Ajta

tí'ij yatanyéj a'ájna i tiquee tyi'tíj jin á'ítzeere' i Dios jimi, mua'aj xu jáacuanamuaj, siajta jaajé'caj. ⁵³ Mua'aj mu siaj ja'ancuriáa' a'íjci i nyúucarij, a'íimaj jimi i maj tajapuá tyí'huiire', caxu ja'tzaahuatye'.

Mati'ij jaajé'caj a'íjci i Esteban

⁵⁴ Mati'ij a'yan tyáanamujri', tyámua' mu tyityaatanyinyu'cacuca', majta ancuroci'máaj i jutaméj jitze a'íjci jimi i Esteban. ⁵⁵ Ajta i Esteban, a'íj pu jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios, ti'quij jútye' jó'nyeeriaa', aj pu'ij jaaséj ti aje'cátatzaca'aj i Dios ti jin naa huasé'rin, ajta pu a'íj huaséj i Jesús ti muáca'ta' pujmua' i Dios jo'tyávaaca'aj. ⁵⁶ Ajta je'en a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Cási' nyéesej i ti antácun i tajapuá, nyajta nu jaaséj a'íjci i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', ti a'áa jo'tyéjvee i muáca'ta' i Dios.

⁵⁷ Majta a'íimaj mui'tyóonaxij i junaxiéeta' i jumuáca' jime', majta huatyejíihuajra ca'nyíin jime', aj mu mij ootyáhuaachaca' a'íjci jimi. ⁵⁸ Mati'ij mij je'ráajaj a'ájna a chájta', aj mu mij jaatyáto'sixij tyetyéj jime', majta i maj tyí'sejraca'aj, a'íi mu antyúuchuiixi i tyúusiicu', mati'ij mij atyaja'ajraj a'íjci jimi i tyamuéej ti a'yan ántyapuaj tijin Saulo.

⁵⁹ Mati'ij jatyató'xa'caj a'íjci i Esteban, a'yaa pu tyaatáhuo i Dios jimi tijin:

—Jesús, nyavástara', ancuriáa' i nyajúuricamej.

⁶⁰ Aj pu'ij tyítunutaca', ajta je'en ca'nyíin jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyavástara', capáj hua' jitze japua'ritya'aj i maj jin ootyá'ítzee.

Tí'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij huamuí'.

8

¹ Ajta a'ájna i Saulo a'áa pu jo'tyávaaca'aj, a'íi pu hua'sejraca'aj mati'ij jaajé'caj a'íjci i Esteban.

Saulo pu je'ej pua'aj huá'uurej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'

A'ájna xicáara' jitze mu huatyóohuij maj je'ej pua'aj huó'uurej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', i maj a'áa já'chajca'aj a Jerusalén. Néijmi'i mu ma'úrutyxij tí'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Judea, ajta a'ájna a Samaaria, a'íi mu'uj quee jo'c'ij i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ² Majta séecan i maj tyámua' tyí'tyetyeiityeristaca'aj, a'íi mu ja'vá'naj a'íjci i Esteban, jéehua mu á'tyeej maj juxaamuíjryte' a'íjci jime'. ³ Meentyij a'ájna i Saulo, je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', a'íi pu utyáru'picha'aj hua' chi'táj jo'maj jo'cháatima'caa, aj pu'ij hui'rája'puana'aj i tyétyacaa, ajta i úucaa, néijmi'caa pu tyí'tuuiria'ca'aj mej mij hue'tyáanaaj.

Felipe pu huo'té'exaa i tavástara' nyuucacaj a'íjma i maj Samaaria já'ma'can

⁴ Majta a'íimaj i maj ma'úrutyxij, jo'tij na'aj maj joojú'ca'aj, a'íi mu hua'mua'tyajca'aj i tyeítyee i nyúucaria'ra' i Dios, i ti jin hua' japua huatányuusij. ⁵ Aj pu'ij Felipe a'áa ja'tanyéj a'ájna chájta' ti a'áa ja'ajtyáma'can a Samaaria, ti'quij huatyóochej ti tyihuo'ixaatye'en a'íjci jitze ma'can i Ciríistu'. ⁶ Jéehua mu tyúusi'rihua'aj i tyeítyee, majta tyámua' naa tyúunamuajrastya'ca'aj je'ej ti tyí'xajtaca'aj a'ájna i Felipe, jí'nye jéehua pu tyí'sejrataca'aj tyi'tíj ti huápu'i'ij juxie've' mej mij

jáamua'reej tijin Dios pu jitze aróoca'nyajca'aj. ⁷ Majta mue'tíj huarúj i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj, muatyējiihuajraa i tyiyáaru'uj mati'ij iirácij i tyeítyee tzajta'. Majta mue'tíj huarúj i maj quee tyéchavaaj, majta i maj quee tyámua' tyityaaci'ij. ⁸ A'íj mu mij jin tyámua' tyityahuóotyamua'vej a'ájna a chájta'.

⁹ Síij pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Simón, i ti ará'tyeej i tyí'hua'tacare'ej a'íjci jitze ma'can i tyiyáaru', i ti ajta huá'cuanamuajca'aj i tyeítyee Samaaria maj jo'cháatimee, jéehua pu'ij a'íj jin óotzaahuatya'ca'aj. ¹⁰ Néijmi'i mu ja'tzaahuatya'ca'aj, ti'ij na'aj i maj cíle'en, majta i maj huásij, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i maj a'yan jatamuá'muaj tijin:

—I Dios ti jin néijmi'i putyí'uurej.

¹¹ Majta ja'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye pu'ríj á'tyeevi'ca'aj a'ájna i Simón ti a'yan rijcaj a'íjci jime' mej mij je'ej tyo'taséj i tyeítyee. ¹² Ajta mati'ij ja'antzaahuaj a'íjci i nyúucarij i Felipe ti huó'ixaa, i Dios ti jin tyí'ijta, ajta i Ciríistu', aj mu mij huái'huaca' i tyétyacaa, majta i úucaa. ¹³ A'íi pu ajta i Simón tyá'antzaahuaj, aj pu'ij huái'huaca', ti'quij huatyóochej ti jamuán jo'cha'canye'en a'íjci i Felipe, tyámua' pu tyóomua'ajcaa a'íjci jime' je'ej ti rijcaj a'ájna i Felipe, ajta a'íjci jime' i ti tyí'sejrataca'aj Dios jitze ma'can.

¹⁴ Mati'ij jáamua'reeri' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a Jerusalén, maj meríj ja'antzaahuaj a'íimaj i maj Samaaria jo'cháatimee i nyúucarij Dios ti jimi je'ráma'can, aj mu mij huo'ta'ityaca' a'íjci i Pedro, majta a'íjci i Juan a'íjma jimi.

¹⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij jaatáhuaviiri' i Dios a'íjma jime' i maj tyá'tzaahuatye' Samaaria maj já'ma'can, ti'ij huatyá'itzeere'en hua' tzajta' a'ájna i júuricama'ra' i Dios. ¹⁶ Ji'nye capu eexúj yava'cányajca'aj i júuricama'ra' i Dios ti'ij huatyá'itzeere'en hua' tzajta', a'íj mu jin huái'huaca' i tyeítyee nyúucaritze' i Jesús. ¹⁷ Mati'ij mij a'íin i Pedro ajta i Juan, hua'vá'muarie'xij hua' mu'úutze' a'íjma i tyeítyee, aj pu'ij hua' jitze rá'aj a'ájna i júuricama'ra' i Dios.

¹⁸ Ti'ij i Simón jaaséej ti aje'cáma'ca'aj i júuricama'ra' i Dios mati'ijta séej avá'muarie'en áan mu'úutze', aj pu'ij a'íin túmii huaá'ca'aj. ¹⁹ A'yaa pu tyihuo'té'exaa i Simón tijin:

—Sianaatá' siajta nyéetzij a'íjci i siaj jin jaayí'tin, ta'aj ij a'ájna i neyj nyáaj ja'vá'muarie'sij jitzán huatyá'itzeere'en i júuricama'ra' i Dios.

²⁰ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Che' jó'vetyij mua' túmii, pajta muáaj, ji'nye pej pij a'yan tyí'mua'tzej paj túmii jin jáananan i Dios ti huáapua'aj hua'tá'caa. ²¹ Capáj a'yan tyu'tá'ci'puaj paj ja'ancuriá'an, ji'nye capáj tyámua' tyi'tyía'cha'ij mua' tzajta' i Dios jimi. ²² Huatapuá'citaj a'íjci i paj jin je'ej pua'aj ricij, pajta jaatáhuavij i Dios, ti'ij tyimuaatú'uunyi' a'íjci jime' i paj asíj a'yan tyéejtyoj mua' tzajta'. ²³ Ji'nye a'yaa nu tyí'muasej muéetzij, paj quee tyámua' huojo'mua'raj i tyeítyee, a'íi pu muatyánaamuaj i ti je'ej pua'aj een.

²⁴ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ájna i Simón tijin:

—Xaatáhuavij i Dios nyaj jime', ti'ij quee tyi'tíj je'ej nyoorej, siati'ij tyinaaté'exaa.

²⁵ Mati'ij huo'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i tavástara' a'íjma i tyeítýee, majta mu huo'té'exaa i nyúucarij i ti jin Dios hua' japua huatányuunyij, mul'caquéj a'áa maj huacháatimee a Samaaria, mati'ij mij jo'c'ij a'ájna a Jerusalén.

I Felipe ajta i a'tíj Etiope ti já'ma'can

²⁶ Ti'quij síj tyu'taxájtaca' a'íjci jamuán i Felipe, a'íi pu a'ín pué'een síj ti tyí'huúire' u tajapua i Dios jimi, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Ájchesij pajta jó'ra'nyij aacij pujmua', a'íjci juyéj jitze Jerusalén ti je'cáanyee yu jitze pujmua' a Gaza.

A'íjna i juyéj, a'íi pu a'ín pué'een i ti a'áa jo'r'é'nyee jo'tij quee já'tyi'tij.
²⁷ Aj pu'ij ájchej i Felipe, ti'quij jo'mej, a'áa pu jo'camá'caj ti'ij a'tíj antyinájchaca' Etiope ti já'ma'can. Va'cán pu jin tyi'tyávaaca'aj a'íjna i a'tíj a'íjci jimi i Candace, a'yaa pu huatóomua'aj i Candace tijin hua' reíinaj i maj a'áa já'ma'can a Etiope. A'íjna i a'tíj, a'íi pu a'íjna jin antyúumua'reeriaca'aj ti túmii siiria'ca'aj, a'íi pu a'áa ja'tanyéj a'ájna a Jerusalén ti'ij Dios jo'tyáanajchej. ²⁸ Pu'rij a'áa jó'raa a'ájna chuéj japua jo'tij já'ma'can, a'íj pu jitze araquée huama'ca'aj i caríaata'. Yu'xarij pu jitze tyé'jijva'ca'aj a'ín ti jo'yú'xaca' i Isaías. ²⁹ Aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios, a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Felipe tijin:

—Áricuj, ajtyáxiirij a'mújci jitze mu caríaata'.

³⁰ Ti'ij ij i Felipe ajtyáxiiriaca' a'íjci jimi i a'tíj, aj pu'ij jáanamujri' ti tyé'jijva'ca'aj a'íjci jitze i yu'xarij a'ín ti jo'yú'xaca' i Isaías, ti'quij i Felipe a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi peyó'itej i paj já'jijve'?

³¹ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i a'tíj tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij nyaj yo'itéej ná'ra'nyij, típua'aj quee a'tíj náamua'tyej je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij?

Aj pu'ij jaatá'inye a'íjna i a'tíj ti'ij i Felipe antyíra'nyij i caríaata' jitze, ajta je'en jamuán atyéyixi'in.

³² A'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj i ti jitzán tyé'jijva'ca'aj tijin:

A'yaa mu tyiyo'já mati'ij i cánya'aj jo'maj huaja'cui'caa.

A'yaa pu éenye'ej ja'mej ti'ij cánya'aj tíquee nyuuevej mati'ijta jacáyesime'en.

A'yaa pu cha'tána'aj quee tye'vé'nyuuca'aj, mati'ij je'ej pua'aj jáaruuj.

³³ Jéehua mu jaatyáxaahuataca', capu a'tíj japon huatanyúj.

¿A'tanyíj ij jaataxájtaj a'tíj ti jitze eeráma'can a'íjna i a'tíj?

Ji'nye a'íi pu yo'ví'tij i júuricama'ra' ti'ij quee che' iye'ej séjre'ej i cháanacaj japua.

³⁴ Aj pu'ij a'íjna i a'tíj a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Felipe tijin:

—A'tzúj cui' naaté'exaatye', ¿a'tanyíj pu tyí'xaj i ti tyó'siimuj, nyiquij jusíj tyóoxajta ca' a'tíj séej tyáxajta?

³⁵ Aj pu'ij i Felipe huatyóochej ti jaaté'exaatye'en a'íjci i ti já'jijva'ca'aj i yu'xarij jitze, a'íj pu huataxájtaca' i nyúucarij je'ej ti tyi'tíj jáaruuj a'íjci i Jesús. ³⁶ Mati'ij a'áa jo'r'é'nyee jo'tij ja'rámuaa, aj pu'ij a'íjna i a'tíj a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Felipe tijin:

—Cási' yána'aj arájmuaa, ¿nyiquij quee je'ej tyí'rij paj náa'íiraj nyéetizij?

³⁷ Aj pu'ij i Felipe a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj petyá'tzaahuatye'ej mua' tzajta', aj pu huatái'riitarij.

Aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' a'ijna i a'tíj tijin:

—Nyáaj nu tyá'tzaahuatye' ti i Jesús yójra' pu'éen i Dios.

³⁸ Aj pu'ij jaata'íjtaca' ti óochaxij i cariaata', mati'ij mij acáacij i maj hua'puaj, aj mu mij atyáacij a jáata', ti'quij i Felipe jáa'íiri' a'íjci i a'tíj.

³⁹ Mati'ij eetacáj a jáata', aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios yo'ví'tij a'íjci i Felipe jiye'tzín jime'. Ajta a'ijna i a'tíj capu che' jaaséej a'íjci i Felipe je'ej ti huárupij, aj pu'ij jó'raa a'ijna i a'tíj naa tyuutyámua've'ej. ⁴⁰ Ajta a'ijna i Felipe, a'áa pu jo'taséjrej a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Azoto. A'íi pu huo'té'exaa i tyeítyee a'íjci i nyúucarij ti jin Dios hua' japua huatányuunyij, a'yaa pu a'íjci jin huaríj, ajtáhua'aj áyee ti huachájta'tajmee jitze, ajtáhua'aj áyee, 'asta na'aj quee a'áa ja'rá'aj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea.

9

Ti'ij a'ijna i Saulo huatóotoj i Dios jimi (Hch. 22:6-16; 26:12-18)

¹ Ti'ij ooj a'ijna i Saulo hua'nyeechacaj ti huó'cui'nyij a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi, aj pu'ij uyo'tyéesej a'íjci i ti tyi-hua'íjtya'ca'aj u tye'yúuj tzajta'.

² Aj pu'ij jaatáhuaviiri' ti a'íin i yu'xarij jaatapíjtye'en i ti jin ujo'tyájrutyey i tye'yúuj tzajta' a'ájna ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Damasco. Ti'ij a'áa huojo'huoonyij i tyeítyee i maj ja'tzaahuatye' i nyúucarij i maj jin tyámua' tyityaajú' i Dios jimi, ti'ij na'aj tyétyacaa majta úucaa, ti'ij a'áa hueje'tyáana'aj a Jerusalén.

³ Ti'ij arí a véjri' joomá'caj a Damasco, aj pu'ij jiye'tzín jéehua japuan rányeerí'ciria'ca', a'ájna jo'tíj jooma'ca'aj i Saulo. ⁴ Aj pu'ij acájvej ti'quij chóota' atyívej, nyúucarij pu huánamuajri' ti a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Saulo, Saulo, ¿ji'nye een jime' je'ej pua'aj pényoorej?

⁵ Ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ijna i Saulo tijin:

—¿A'tanyíj paj pu'éen nyavástara'?

Aj pu'ij a'yan utyeje'cánamuajre tijin:

—Nyáaj nu a'íin pu'éen i Jesús, i paj je'ej pua'aj joorej.

⁶ Aj pu'ij i tavástara' a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Ájchesij, pata'aj jó'me'en a chájta', a'áa mu muojo'té'exaatye'sij je'ej paj ye'ej huárinij.

⁷ Majta a'íimaj i maj jamuán huajú'ca'aj, jéehua mu tyí'tziínnya'ca'aj, ji'nye nyúucarij mu huánamuajri', majta camu a'tíj a' jo'séj. ⁸ Aj pu'ij ájchej a'ijna i Saulo, ti'ij a únyeeriacá', capu che' tyí'sejracá'aj, mati'ij mij ja'naví'raj i muáca'ra'an jitze meyo'ví'tij a Damasco. ⁹ A'yaa pu á'tyeej huéicaj xicáj tiquee atányeej, ajta quee tyi'tíj huácuaj capu ajta ya'ca'aj.

¹⁰ Síij ti tyá'tzaahuatye' pu a'áa já'chajca'aj a'ájna a Damasco, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Ananías, aj pu'ij tavástara' huataséjre a'íjci jimi, a'yaa pu tyaatajé tijin:

—Ananías.

Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Yá'nyaj huatyéjve, nyavástara'.

11 Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i tavástará' tijin:

—Ájchesij áricuj, a'ájna cáayej jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin ti huatóoje'yey, pata'aj a'áa tyojo'ta'íhuo' a Judas ti ja'chej, a'íjci jime' i a'tíj ti a'yan ántyapuaj tijin Saulo, Tarso ti já'ma'can, a'íi pu jahuoo i Dios jimi.

12 A'tíj pu huataséjre a'íjci jimi i Saulo, ti a'yan ántyapuaj tijin Ananías, a'yaa pu tyu'taséjre ti a'íjna i Ananías ujo'tyájrúpij, ti'quíj ja'vá'muariej mu'úutze', ti'ij ajtáhua'aj atányeerej.

13 Ti'ij a'yan tyáanamua'jri', a'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i Ananías tijin:

—Cási', nyavástará', mue'tíj mu meríj naaté'exaa je'ej ti tyi'tíj uurej a'íjna i a'tíj, je'ej pua'aj pu huá'uurej a'íjma i maj mua'tzaahuatye' i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Jerusalén. 14 Ajta ijíj, a'íimaj i maj tyí'ijta i tye'yúuj tzajta', a'íi mu jaatá' ti a'íin yatanyéj, ajta huá'anvi'tíj hua'nají'caxi'in a'íjma i maj muéetzij muana'michej.

15 Ajta i tavástará' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj, nyáaj nu ja'antyíhuoj a'íjci i a'tíj ti'ij nyéetzij jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en, a'íjma i maj séej chuéj japua ja'chej, ajta i maj va'cán jin tyí'ijta, ajta a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Israel. 16 Nyáaj nu jaataséjratye'ej a'íjci i Saulo ti a'yan tyúuxie've' ti jéehua jajpuéetzij já'ra'nyij nyéetzij jitze ma'can.

17 Aj pu'ij ujó'mej a'íjna i Ananías, a'áa pu ja'rá'aj a Judas ti ja'chej, aj pu'ij utyájrúpij u chi'táj. Ajta je'en ja'vá'muariej áan mu'úutze' a'íjci i Saulo, aj pu'ij a'yan tyaatajé tijin:

—Nye'íhuára' Saulo, a'íi pu a'yan tyinaata'íj i tavástará', a'íjna i Jesús i ti muéetzij jimi huataséjre pati'ij aja'va'má'caj, a'yaa pu tyinaata'íj pej pij pajtáhua'aj atányeerej, ajta paj a'íjci jitze ará'aca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

18 Ti'ij a'yan tyaaté'exaa, tyi'tíj pu eetácuurixij i jí'sáara' jitze ti jo'riá'najca'aj, ti'ij atányeeriaca', aj pu'ij ájchej a'íjna i Saulo ti'quíj huá'íhuaca'. 19 A'tzúj a'tyéevi'caj pu'ij té'ej tyú'cuaa, ti'quíj jaatáca'nyisti'ri', a'áa pu jo'tyá'ítzee hua' jamuán i maj tyá'tzaahuatye' a'chu pua'an xicáj a'ájna a Damasco.

Saulo pu tyihuá'ixaatye' a Damasco

20 Aj pu'ij huatyóochej ti tyihuó'ixaatye'en i hua' tye'yúuj tzajta', a'yaa pu tyihuá'mua'tyajca'aj ti i Jesús yójra' pué'een a'íjci i Dios. 21 Néijmi'i i maj jáanamua'jri', a'íi mu je'ej yó'sejraca'aj, a'yaa mu tyí'xajta'aj tijin:

—¿Nyiquee a'íin pué'een i ti je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj a'ájna a Jerusalén a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi? ¿Ajta nyiquee a'íjci jin mu jo'vé'mej ti'ij a'mújma ánvi'tíj hua'nají'caxi'in ti'ij huo'tátuiire'en i maj tyí'ijta i tye'yúuj tzajta' a'ájna a Jerusalén?

22 Jéetze' pu jaca'nyisti'raca'aj a'íjci i Saulo, ti'ij a'yan tyihuo'té'exaatye'en i tye'tyee, ajta huo'mué'tíj a'íjma i juríyuj i maj Damasco já'chajca'aj ti'ij a'yan tyihuo'té'exaa' ti i Jesús a'íin pué'een i Ciriístu'.

Saulo pu huató'uj mej mij quee jaatyéevi' i juríyuj

23 A'chu pua'an xicáj, aj mu mij jaaxá'pui'intarej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij jaajé'caj a'íjci i Saulo. 24 Aj pu'ij jáamua'reeri' a'íjna i Saulo. A'náj tina'aj tújca majta tíca', a'áa mu je'tyétya'ca'aj jo'tíj

ja'pueertaj jo'tij je'ráanyee i juyéj, mej mij jaajé'caj. ²⁵ Majta a'íimaj i séecan i maj tyá'tzaahuatye', sicirij jitze ti ve'éj mu ja'tyáaraj mati'ij mij ja'ancuriá'toj i ti curiá'nami' jitze, a'tzáaj jé'ta' tíca' aj pu'ij huató'uj.

²⁶ Tí'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, jaxie'va'ca'aj ti hua'antyáanaxcaj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', majta a'íimaj néijmi'i mu jatziñya'ca'aj, jí'nye camu ja'tzaahuatya'ca'aj yee a'íi pu ajta a'íin pu'éen i ti tyá'tzaahuatye'.

²⁷ Ajta a'íjna i Bernabé ja'antzaahuaj, aj pu'ij yo'ví'tij a'íjma jimi i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta huo'té'exaa ti i Saulo jaaséj a'íjci i tavástara', tí'ij a'áa joomá'caj i juyéj jitze, ajta i Saulo tyihuó'ixaaj i Jesús jitze ma'can a'íjma i maj Damasco já'chajca'aj.

²⁸ A'yaa pu'ij a'áa tyojo'tyá'itzee a'íjna i Saulo a'ájna a Jerusalén, ajta a'íjma jamuán jo'chá'canya'aj. Tyihuá'ixaatya'ca'aj tzáahuatyí'ra'aj jime' i Jesús jitze ma'can.

²⁹ Séecan pu ajta jamuán tyu'taxájtaca', i maj jaayí'tin i huá'nyuucan a griego, majta a'íimaj jéehua mu tyúu'ixaatya'ca'aj a'íjci jime', majta tyí'tyesa'ca'aj maj jaajé'caj. ³⁰ Mati'ij a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' jáamua'reeri', aj mu mij yo'ví'tij a'íjci i Saulo a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Cesarea, mati'ij támij jaata'ityaca' a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Tarso.

³¹ Mati'ij mana'aj i maj tyá'tzaahuatye', a'áa maj huacháatimee a'ájna a Judea, ajta Galillea, ajta a Samaaria, néijmi'i mu tyámua' tyí'tyechajca'aj, majta a'íjci jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios. Me'tyesa'ca'aj a'íjci i tavástara' maj tyí'tij jin ootyá'itzeere'en jimi, majta a'íjna jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, a'íj mu jin támui'risima'aj.

Pedro pu tyáahuaj a'íjci i Eneas

³² A'íjna i Pedro, a'íi pu hua'camuáarejvi'ca a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', a'íjma pu ajta ujo'vá'muaariaca' i séecan i maj tyá'tzaahuatye', a'áa maj já'chajca'aj a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Lida. ³³ Séej pu a'áa jo'tyoo i tyáataj ti a'yan ántyapuaj tíjin Eneas, pu'ríj aráhueeicaj nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ca'aj tíquee ajcha'ca'aj i utáatzij japua, jí'nye capu tyéchavaaj. ³⁴ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i Pedro tíjin:

—¡Eneas! a'íi pu tyí'muahuaatye'en i Jesús. Ájchesij, pata'aj tyámua' jáa'uurej mua' utáatzij.

Tí'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij ájchej i Eneas. ³⁵ Néijmi'i i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Lida, majta a'ájna a Sarón, a'íi mu jaaséj tí'ij ájchej, aj mu mij ja'antzaahuaj a'íjci i tavástara'.

Pedro pu jaatájuurij a'íjci i Doorcaj

³⁶ Síj ti ajta tyá'tzaahuatye', a'áa pu jo'tyávaaca'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Jope, íiti' a'íjna i a'tíj, a'yaa pu ántyapuaj tíjin Tabiita; Tabiita a'yaa pu huatóomua'aj huá'nyuucan jime' i griego tíjin Doorcaj. A'íjna i íiti' jéehua pu a'yan rijcaa tyí'tij jime' ti xá'puí', huá'huíria'aj i maj quee je'ej tyéejviicue'.

³⁷ Tí'ij Pedro ooj a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Lida, aj pu'ij i Doorcaj tyí'ijcuí'nyaca' ti'quij huamuí', ajta i tyévira' mati'ij jaca'oj'sij, aj mu mij ju'tyájtoo u chí'táj. ³⁸ A'ájna a Jope a'áa pu véjri' putyajá'ricij a Lida, a'áa pu jo'tyávaaca'aj a'ájna i Pedro, mati'ij jáamua'reeri' a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', hua'puácaa mu huata'ityaca' mej mij uyo'té'exaatye'en a'yan tíjin:

—Pata'aj jiye'tzín mu ja'rájra'nyij iye'ej Jope.

³⁹ Ti'quij i Pedro hua' jamuán ujó'mej, ti'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij ju'tyéevi'tij jo'tij je'ráca'tyii i muí'chíj, majta néijmi'i a'íimaj i maj antyúujimua'astariaca', mua'cooyi'nya'aj mu eetyahuístiraj a'íjci jimi i Pedro, mati'ij mij tyaataséejra i cáanarij a'ín ti tyí'ta'huacare'ej i Doorcaj ti'ij óoche' júuricaj. ⁴⁰ Pedro pu huo'ta'íj maj néijmi'i iiráciinyej, ti'quij tyítunutaca', ajta jaatáhuoj i Dios jimi, ja'raséeraj a'íjci i muí'chíj, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¡Tabiita, ájchesij!

Ti'quij atányeeriaca' a'íjna i íiti', ti'ij jaaséj a'íjci i Pedro, aj pu'ij ooyíxij. ⁴¹ Ajta i Pedro muáca'ra'an pu jitze jajví'raj ti'quij ja'ajriáj, aj pu'ij huo'tajé a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', ajta a'íjma i úuca a i maj antyúujimua'astariaca', ti'quij júurican huataséjrataca'. ⁴² Néijmi'que' mu jáamua'reeri' a'íimaj i maj a'áa huacháatima'caa a'ájna a Jope, mue'tíj mu mij ja'antzaahuaj a'íjci i tavástará'. ⁴³ Pedro pu a'áa jo'tyá'ítzee a'chu pua'an xicáj a'ájna a Jope, a'íjci jimi i navíj ti tyí'huacaa, Simón pu ántyapuaaca'aj a'íjna i a'tíj.

10

I Pedro ajta a'íjna i Cornelio

¹ Síj pu a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea, Cornelio pu ántyapuaaca'aj, a'íi pu a'ín pué'eenye'ej i ti tyihuá'íjtye' a'íjma i xantáaru'uj i maj Italia já'ma'can. ² A'íjna i Cornelio, jéehua pu naa tyihuojó'mua'rajca'aj, majta néijmi'i i maj jamuán chajca'aj, máana'micha'aj i Dios. Jéehua pu huo'táhuíi túmii jime' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'náj tina'aj jahuooa'aj i Dios jimi. ³ Séej pu a'yan tyu'ríj, a'tzáaj yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj, tyi'tíj pu jimi huataséjre, naa pu tyámua' tyeeséj a'íjci i Dios ti jimi tyí'huíire', ti a'úun jo'tyájrurij jo'tij a'ín je'rácayii, aj pu'ij a'yan tyaatajé tijin:

—¡Cornelio!

⁴ Ti'quij ja'raséeraj ja'raa a'íjna i Cornelio, tyi'tzínnye'ej pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí nyavástará'?

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i tajapuá ti tyí'huíire' tijin:

—Dios pu jú'mua'ree a'íjci i paj jahuoo a'náj tina'aj, ajta i paj períj huo'tyáhuíi i maj quee je'ej tyéejviicue'. ⁵ Pata'aj huo'ta'ítyej i tyétyacaa maj a'áa jó'ju' a'ájna a Jope, mata'aj yo've'vi'tij a'íjci i Simón i ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Pedro. ⁶ A'áa pu jo'caj séej jamuán ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Simón, navíj pu tyí'huacaa a'íjna i Simón, a'áa pu véjri' ja'chej jo'tij jájtyij ja'vá'asej.

⁷ Ti'ij jó'raa a'íjna i ti tajapuá tyajá'huíire' i ti jamuán tyu'xájtaca', aj pu'ij i Cornelio hua'puácaa huatacho'vej i maj jahuíire', ajta séej i xantáaru' i ti ajta ja'tzaahuatya'ca'aj i Dios. ⁸ Néijmi'i pu huo'té'exaa je'ej ti tyi'tíj huaríj, aj pu'ij huo'ta'ítyaca' maj a'áa jó'ju' a Jope.

⁹ Yaa ariá'pua'aj, a'tzáaj tacuaríxpuaaj, mati'ij meríj a véjri' ajoou'caj a chájta', aj pu'ij Pedro antyíraj i chí'ij japua, ti'ij jaatáhuoonyij i Dios jimi. ¹⁰ Pu'ríj i'cuataca'aj, jaxie'va'ca'aj ti tyi'tíj huácua'nyij, mati'ij móoj tya'cue'rátacaj i ti tyí'cua'nyij, aj pu'ij tyi'tíj jimi huataséjre. ¹¹ A'íj pu huaséj ti antacúj i tajapuá, tyi'tíj pu aje'cáma'ca'aj muáacuaque'

pu tya'ajhuihuíjma'caj. ¹² Néijmi'i mu tyí'tyesejria'ca'aj a'íjci jitze i ti aje'cáma'ca'aj néijmi'i i tyi'tyán i maj muáacuacaa iira'íicajmee, majta i maj chóota' huaci'ij, i maj hua'cínycajci'ij, majta i maj rá'rie. ¹³ Aj pu'ij nyúucarij huánamuajri' ti a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pedro, ájchesij, pata'aj huó'cui'nyij pajta huo'ci'mej.

¹⁴ Ajta i Pedro a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Canu xaa nyu'uj a'náj tyi'tíj cua'nyij i tiquee tyéevijtij, na'rúij tyi'tyán maj xána'vi're'. ¹⁵ Ajtáhua'aj pu i nyúucarij a'yan tyatajé tijin:

—Néijmi'i i Dios ti tyámua' naa tyú'ruuj, capáj che' a'yan tyí'xajtaj yee tyí'xana'vi're'.

¹⁶ A'yaa pu huéecaj huaríj, ti'quij ajtáhua'aj tyíraa u tajapuá a'íjna i ti aje'cáanyej. ¹⁷ Jéehua pu tyí'mua'ajcaj a'íjna i Pedro a'íjci jime' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i ti jaaséj, mati'ij a'ín ará'aj a ti ja'puertaj a'ímaj i Cornelio ti huojo'ta'ityaca', mati'ij a'áa ja'rá'aj a'íni mu tyu'íhuo'sime'ej jo'tíj ja'chej a'íjna i Simón. ¹⁸ Aj mu mij ca'nyín jin tyu'ta'íhuo' tipua'aj a'úun je'rájcatyij a'íjna i Simón, i ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Pedro. ¹⁹ Ajta i Pedro óoche' pu tyí'mua'ajcaa a'íjci jime' i ti huataséjre a'íjci jimi, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa i júuricama'ra' i Dios tijin:

—Simón, huéecaj mu i tyétyacaa muatyáhuoonyij. ²⁰ Ájchesij, pata'aj acájra'nyij, pajta jó'me'en hua' jamuán, capáj je'ej tyí'mua'ajcaa, j'nye nyáaj nu uhuojo'ta'ityaca'.

²¹ Aj pu'ij acájraa a'íjna i Pedro, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'ín pué'een i siaj jatyáhuoonyij, ¿tyi'tanyí jin yesiavá'ju'?

²² Aj mu mij a'yan tyityaantanyúj tijin:

—A'íj tu jin yavá'ju' a'íjci jitze ma'can i Cornelio i ti tyihua'íjtye', tyámua' pu tyí'tyevij, jéehua pu ja'tzaahuatye' i Dios, majta néijmi'i tyámua' tyéejcha'íij i maj Israel jitze ajtyáma'can. Síj ti tyí'huíire' u tajapuá i Dios jimi, a'íni pu jaaté'exaa ti muéetzij muaata'íjta paj ujó'me'en a ti ja'chej, tí'ij a'ín Cornelio muáanamua' a'chu paj nyúucarij tyaaté'exaaty'e'sij.

²³ Tí'quij i Pedro huo'tá'inyej maj utyájrutyey u chí'táj, a'áa mu jo'tyóó'ítzee, yaa ariá'pua'aj pu jó'raa i Pedro hua' jamuán, séecan mu majta hua' jamuán ujó'ju' i maj tyá'tzaahuatye' maj a'áa já'chajca'aj a'íjna a Jope.

²⁴ Yaa ariá'pua'aj mu a'áa ja'rá'aj a Cesarea, jo'tij i Cornelio huaja'cho'va'ca'aj, a'íjma jamuán i ju'íhuáamua', ajta i maj tyámua' naa tyá'mua'tyey, néijmi'i mu tyúusiij u chí'táj. ²⁵ Tí'ij Pedro ará'aj a ti ja'chej, a'íni pu ja'antynájchaca' a'íjna i Cornelio, aj pu'ij tyitunutaca' a ti jóonyee i Pedro, tí'ij jaatyáanajche. ²⁶ Ajta i Pedro ja'ajriáj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Huatyéjchaxij, tyéviij nu nyajta nyáaj pué'een, pati'ij muáaj.

²⁷ Mati'ij tyu'taxáataj jujímua'aj, aj mu mij utyájrurij u chí'táj, tí'quij a'íjna i Pedro huo'séj i maj jéehua tyúusiij i tyeityee. ²⁸ Pedro pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj xu jamua'reej ti i tayi'ráj quee tyi'tá'caa ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, tyaj a'yan tyityojó'juhua'nye' a'íjma jamuán i maj séej chuéj japua já'ma'can, nyij tyaj huá'muaariaj. Ajta i Dios pu naamuá'tyey nyaj quee a'yan tyá'xajta yee capu naa een mu a'tíj, nusu yee xána'visi' pu huasé'rin a'mújna. ²⁹ A'íj nu jin, mati'ij naatajé nyaj mu mujo've'mej,

canu tyi'táj je'ej tyu'taxájtaca'. A'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'reej ji'quii een jime' setyinaatacho'vej.

³⁰ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ájna i Cornelio tijin:

—Pu'ríj muáacuaj xicáj tyooméj, yáapua'aj a'tzáaj, a'yaa nu huaquéj iye'ej nyichéj, nyati'ij huatyéenyuj i Dios jimi, a'tzáaj yáacii jé'ta' ucamá'caj i xicáj, ti'quii a'táj huataséjre nye jimi, naa pu tyi'tyama'astájyi'caa a'ájna i ti jucáchajca'aj. ³¹ Ajta a'yan tyinaaté'exaaj a'ájna i a'táj tijin: “Cornelio, Dios pu arí jáanamua'jri' a'ájci i paj jimi huatyéenyuj, ajta pu jo'támua'reeri' a'chu paj tyihuo'tapuéjve i maj quee je'ej tyéejviicue'. ³² Pata'aj huo'ta'ítyej maj ujó'ju'un a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Jope, miche' uyo've'vi'táj a'ájci i Simón, i ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Pedro, a'áa pu jo'caj jo'tij ja'chej i Simón, a'ájna i navj ti tyi'huacaa, a'áa pu ja'chej a'ájna véjri' jájtyij ti ja'vá'asej.” ³³ A'áj nu jin jiyet'zín huo'ta'ítyaca' mu séecan mata'aj mojo'tájeevej, paja muáaj xá'pu' paj huaríj paj mujo've'mej. Ya tu'ríj tyij ijíj néijmi'i huatyu'uj, Dios pu jamua'reej je'ej tyaj ye'ej tyá'xie've', tyata'aj néijmi'i jáanamua'j a'chu ti i tavástará' tyimuata'íj paj tyitaaté'exaatye'en.

Pedro pu tyihuo'ixaaj jo'tij Cornelio ja'chej

³⁴ Aj pu'ij Pedro a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Nu'ríj ijíj yó'itej tijin a'yaa pu tyi'ja'yájna a'ájci jimi i Dios néijmi'i mu juxa'aj mana'aj een síj ajta síj. ³⁵ Néijmi'i mu jitzán juxie've' i Dios a'ímaj i tyeítyee i maj ja'tzaahuatye', majta xá'pu' ricij. ³⁶ Dios pu a'yan tyihuo'tájé a'ímaj i maj Israel jitze eeráma'can, a'í pu huo'té'exaa i nyúucarij ti tyú'tyamua'viste', a'ájci jime' i Ciríistu', a'ájna i ti néijmi'caa vástara'.

³⁷ Xu'ríj jamua'reej je'ej ti tyi'táj huaríj néijmi'que' a'ájna a Judea, a'áa pu jo'tyóochej a'ájna a Galilea, ti'ij i Juan a'yan tyihuo'té'exaaj i tyeítyee ti a'yan tyúuxie've' maj huái'huaj. ³⁸ A'yaa xu tyá'mua'reej ti i Dios jitzán jaatyájtoo i ju júuricamej ajta i ti néijmi'i jin putyi'uurejve, a'ájci jimi i Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'yaa pu rijcaj je'ej ti tyi'xa'pu', ajta tyihua'huatya'ca'aj néijmi'caa i maj jajpuéetzij a'ájci jime' ti tyiyáaru' tyihua'íjtya'ca'aj. A'í pu néijmi'i putyi'uuriajva'aj, ji'nye Dios pu jitzán séjria'ca'aj. ³⁹ Ityá tu néijmi'i mua'reej je'ej ti tyi'táj huáruuj iye'ej jo'maj ja'chej a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'ájna a Jerusalén. A'tzúj a'tyéevi'caj mu mati'ij jaajé'caj a'ájci jime' i maj yó'tatej i cúruuj jitze. ⁴⁰ Ajta i Dios pu jaatájuurityej ti'ij tyoomá'caj huéecaj xicáj i ti huamu', ajta tyu'tá' ti'ij huataséjre tajimi. ⁴¹ Camu néijmi'i jaaséj, sulu ityá tu'uj jaaséj, i ti a'ín arí ta'antýhuooca'aj i Dios. Ityá tu jamuán tyú'cuua, tyajta hua'íj a'ájci jamuán i Jesús ti'ij huatájuuriaca'. ⁴² A'í pu tyitaata'íj tyej tyij huo'té'exaatye'en i tyeítyee, yee Jesús pu a'ín pué'een i ti huá'xájtye'en néijmi'caa i tyeítyee, i maj júurij, ajta i maj meríj huácuij. ⁴³ Néijmi'i i maj Dios jitze ma'can tyi'xaxa'ta'aj a'í mu jaxajta'aj a'ájci i Jesús, a'yaa mu majta tyu'taxájtaca' yee néijmi'i i maj tyá'antzahuatye'en a'ájci jimi a'í pu tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

A'ímaj i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'í mu ja'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios
(Hch. 11:15-17)

44 Óoche' pu tyi'xáatacaj a'íjna i Pedro, ti'ij i júuricama'ra' i Dios hua' jitzán rá'aj néijmi'caa, a'íjma i maj janamuajraca'aj je'ej ti tyi'xajtaca'aj a'íjna i Pedro. 45 Majta séecan i maj tyá'tzaahuatye', i maj a'íjma jitze ajtyáma'can i maj ja'antysisí'chej i junavíj, tyámua' mu tyo'taséj a'íjma a'íjci jime' ti Dios ajta jaatyájtóo i ju júuricamej a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can. 46 Tyámua' mu tyo'taséj, ji'nye mahuó'namuajri' maj séecan nyúucarij jin tyi'xajtaca'aj, majta tyámua' tyá'tá'caria'aj i Dios. 47 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjna i Pedro tijin:

—¿Nyi je'ej tyí'rij ti a'tíj tyu'tyáanaaj mej mij quee huái'huaj a'íimaj i tyéitsee, i maj majta meríj ja'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios yaa tyati'ij ityáj?

48 Ajta je'en huo'ta'íj maj huái'huaj nyúucaritze' a'íjci i Jesús ti Círíistu' pué'een. Mati'ij mij i maj huái'huaca' jaatáhuaviiri' i Pedro ti huatýá'itzeere'en hua' jamuán a'chu pua'an xicáj.

11

Pedro pu huo'té'exaa je'ej ti tyi'tíj huaríj a'íjci jimi i Cornelio (Hch. 10:9-23, 44-48)

1 Aj mu mij a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, majta i maj tyá'tzaahuatye' i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Judea, a'íi mu jáamua'reeri' tijin i maj séej chuéj japua já'ma'can mu majta ja'ancuriáa' i nyúucaria'ra' i Dios. 2 Ti'ij a'íjna i Pedro a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, je'ej mu pua'aj tyaaxájtaca' a'íimaj i maj majta tyá'tzaahuatye', i maj ja'antysisí'chej i junavíj, 3 a'yaa mu tyaatájé tijin:

—Je'ej paj pua'aj huaríj, ji'nye a'íjma paj ujo'vá'muaariaca' i maj quee ja'antysisí'chej i junavíj, pajta hua' jamuán tyú'cuaa.

4 Aj pu'ij Pedro huatyóochej ti huo'té'exaatye'en néijmi'i je'ej ti tyi'tíj huaríj, 5 a'yan tijin:

—A'áa nu chájta' jo'tyávaacaj ti a'yan tyaja rájtyapuaj tijin Jope, nyati'ij nyooj tyenyúusima'caj i Dios jimi, aj pu'ij tyi'tíj nyej jimi huataséjre, cáanarij tyi'tíj ti jútye' aje'cáanyej, muáacuaque' pu tyé'ejvivin, a'áa pu jútye' je'cáanyej jó'nyaj jo'ojcatyíj. 6 Tyámua' nu tyeeséj tyi'tíj ti eeriáa'ca'aj, aj nu nyij tyi'tyán huaséj i maj muáacuacaa iira'íicajmee, majta i maj simuáruunyij, majta i maj chóota' huacínnyajci'ij, majta i maj rá'rie.

7 Nyati'ij nyij nyúucarij huánamuajri', ti a'yan tyinaatájé tijin:

—Pedro, ájchesij, pata'aj huó'cui'nyij, pajta huo'ci'mej. 8 A'yaa nu tyu'tanyúj tijin: “Canu xaa nyu'uj nyavástara', ji'nye canu a'náj tyi'tíj cua'nyij tíquee tyéevijtij ti ajta xána'vi're.” 9 Jútye' pu ajtáhua'aj je'cánamuajre i nyúucarij ti a'yan tyinaaté'exaaaj tijin: “I Dios ti tyámua' naa tyú'ruuj, capáj a'yan tyi'xajtaj yee tyi'xana'vi're.” 10 Huéicaj pu a'yan tyu'ríj, ajta je'en tyíraa u tajapúa a'íjna i cáanarij. 11 Aj mu mij huéicaj i tyétyacaa a'áa ja'rá'aj jó'nyaj jó'catyíj, a'áa mu huojta'ityaca' a Cesarea mej mij nyéetzij náahuonyij. 12 Ajta i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu naata'ij nyaj ujó'me'en hua' jamuán a'íjma, nyequee je'ej tyi'mua'astíj, a'íi mu majta jó'ju' nyaj jamuán a'íimaj i ta'ihuáamua' i maj aráseej ará'asej, néijmi'i tu jo'tyájrapij u chi'táj jo'tij ja'chej a'íjna i a'tíj. 13 A'íi pu taaté'exaa ti sñij i tyévíj huataséjre ti tajapúa tyi'hui're' i Dios jimi a'ájna

jo'tij ja'chej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "A'tíj huata'ítyej a'ájna a Jope mej mij uyo've'vi'tij a'íjci i Simón i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin Pedro. ¹⁴ A'íi pu muaaté'exaatye'sij je'ej ti i Dios tyimuaatú'uunyi'raj ajta a'íjma a'tyétyeristyamua'." ¹⁵ Nyati'ij huatyényechej nyaj tyihuo'té'exaatye'en, aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios hua' jitzán rá'aj a'íjma, a'yaa pu cha'tána'aj tí'ij jájcuaq tajimi tyu'tyá'ítzee. ¹⁶ Aj nu nyij jo'támua'reeri' je'ej ti tyitaaté'exaaj i tavástara' ti a'yan tijin: "A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, a'ájna i Juan, a'íi pu huá'íiraca'aj jájtyij jime', siajta mua'aj a'íj xu jin i'huan i júuricama'ra' i Dios." ¹⁷ A'íj pu jin tipua'aj Dios a'yan cha'tána'aj tyihuo'tá' a'íjma a'íjci i ti ajta ityájma taatá', i tyaj ja'antzaahuaj a'íjci i Jesús i ti ajta Ciriístu' pué'een, çji'nye tyí'rij nyej nyaj quee tyi'tá'care'en je'ej ti i Dios tyá'xie've'?

¹⁸ Mati'ij jáanamua'jri' a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' i maj a'áa huacháatimee a'ájna a Jerusalén, camu che' huatanyúj, sulu tyámua' mu tyaatá' i Dios, a'yan metyi'xáataj tijin:

—Pu'rij Dios huo'ta' i maj séej chuéj japua ja'chej mej mij jájcuan jin tyámua' naa tyú'mua'tyij jimi, mej mij jusén jin júurij muá'ra'nyij.

I hua' tyeyúuj a'íjma i Antoquíia maj ja'chej

¹⁹ Tí'ij huamu' a'ájna i Esteban, aj mu mij huatyóochej maj je'ej pua'aj huó'uurej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', séecan mu mij a'áa ja'rá'aj a Fenicia, majta séecan a'ájna a Chipre, majta séecan a'ájna jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Antoquíia. Camu a'tíj tina'aj ixaatya'ca'aj a'íjci i nyúucarij i Dios ti jitze je'ráma'can, a'íjma mu'uj huaté'exaaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²⁰ Majta i séecan i maj Chipre já'ma'can a'íjma jamuán i maj Cirene já'ma'can, a'íi mu a'áa ja'tanyéj a'ájna a Antoquíia, aj mu mij huó'ixaaj a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, a'íj mu huo'té'exaa i nyúucaria'ra' i Jesús i ti ajta tavástara' pué'een. ²¹ Jéehua pu huo'tyáhuú i tavástara', a'íj mu jin mue'tíj tyu'tátoj i tyúuye'raj, mati'ij ja'antzaahuaj a'íjci i tavástara'.

²² Majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', i maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Jerusalén, mati'ij a'íimaj jáanamua'jri' je'ej ti tyi'tíj huaríj, a'íj mu huata'ítyaca' a'íjci i Bernabé a'ájna a Antoquíia. ²³ Tí'ij a'áa ja'rá'aj, Bernabé pu jaaséj ti Dios tyámua' tyú'ruuj a'íjma jimi. A'íj pu jin jéehua huatóotyamua'vej, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj maj huatyóoca'nyej i jutzájta' mej mij tyámua' tyityaaju'un i tavástara' jimi. ²⁴ A'yaa pu tyú'ruuj a'íjna i Bernabé, ji'nye tyámua' pu tyi'tyevistaca'aj, a'íj pu jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, ajta jéehua tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'íj mu mij jin jéehua i tyeítyee ja'antzaahuaj a'íjci i tavástara'.

²⁵ Tí'ij té'ej jó'raa a'ájna i Bernabé a'ájna a Tarso, tí'ij jáahuonyij a'íjci i Saulo. ²⁶ Tí'ij jáatyoj, aj pu'ij yo'ví'tij a'ájna a Antoquíia, a'áa mu séej nyinyi'ra'aj já'tyeej hua' jamuán i maj tyá'tzaahuatye', metyihua'mua'tyáaj jéehua i tyeítyee. A'ájna a Antoquíia a'áa mu anaquéj a'yan huojotamua'aj tijin cristianos.

²⁷ A'ájna xicáara' jitze, séecan mu a'áa ja'rá'aj a'ájna a Antoquíia Jerusalén maj ja'ráacij, a'íi mu a'ín pué'een i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj. ²⁸ Síij pu a'yan ántyapuaaca'aj tijin Agabo, a'íi pu ajo'tyéechaxi hua' tzajta', a'íj pu jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios, tí'ij a'yan tyihuo'té'exaatye'en ti huatúuri'huaj ja'mej néijmi'que' úyan i cháanacaj

japua. A'yaa pu'ij tyu'ríj ti'ij a'ájna tyí'íjtaca'aj i ti va'cán jin tyi'tyávaaca'aj i ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Claudio. ²⁹ Aj mu mij i maj tyá'tzaahuatye' Antoquíia maj já'chajca'aj, a'íi mu a'yan tyaaxá'pui'intarej maj tyi-huo'ta'ítyi're'en a'íjma i ju'ihuáamua' Judea maj já'chajca'aj, a'chu ti sáij caa putyá'uurejve ti'ij huo'tapu'éjve'en. ³⁰ A'yaa mu huaríj, u mu tyihuojo'ta'ítyi'ri' néijmi'i i maj tyihuo'tapu'éjve. Ajta a'ájna i Bernabé, a'íjci jamuán i Saulo, a'íi mu huo'tátuii i huásasij i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a'ájna a Jerusalén.

12

Ti'ij huamu' a'ájna i Santiago, ajta i Pedro eetyánami'huaca'aj

¹ Ajta a'ájna xicáara' jitze, a'ájna i Herodes i ti va'cán jin tyi'tyávaaca'aj, a'íi pu huatyóochej ti je'ej pua'aj huó'uurej i maj tyá'tzaahuatye'. ² A'íi pu jaata'íjtaca' maj jaajé'caj a'íjci i Santiago, i ti ihuáaria'ra' pu'é'en a'íjci i Juan. ³ Ajta ti'ij jaaséj ti hua'ránajchaca' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj pu ajta huata'íjtaca' maj jaatyéevi' a'íjci i Pedro. A'yaa pu tyu'ríj a'ájna mati'ij a'íj jin tyi'ye'estyáacaj i maj páan cua'caa tiquee cu'ustij. ⁴ Mati'ij jaatyevi'raj, aj pu'ij i Herodes je'tyáanaaj, jéehua mu tyí'cha'íica'aj, muáacuaque' mu tyiú'pu'ca'aj metyamuáacuastajma'aj. A'yaa pu tyí'mua'ajcaa ti a'ájna jaataséjrataj, ti'ij tya'náara'an i maj tyí'ye'estyaa. ⁵ A'íj pu jin i Pedro eetyánami'huaca'aj ajta tyámua' tyí'cha'íiri'huaca'aj, majta i maj tyá'tzaahuatye', a'íi mu jéetze' jahuoooca'aj i Dios jimi a'íjci jime' i Pedro.

Sáij ti tajapuá tyí'huíire' pu jirájtoo a'íjci i Pedro

⁶ Ti'ij huaré'chumua'riaca' aj pu'ij i Herodes jiratoonyíiche' mej mij jaaséj i tyeítjee, ajta a'ájna i Pedro a'íi pu tyáacusima'aj a jé'ta' jo're'que'tíj anají'qui'huaj i cadéenaj jime' ju'íicaj jitze ajta i jumuáca' jitze, majta hua'puaj i xantáaru'uj ajtatápi'huaca'aj i Pedro jitze, majta séecan i xantáaru'uj, a'áa mu je'tyú'uuca'aj a ti ja'pueertaj maj jacha'íica'aj. ⁷ Aj pu'ij jiyet'zín jime' sáij ti tajapuá tyí'huíire' huataséjre a'újna jo'maj tyeítjee já'namuacaa, ti'quij uhuanyéeri'ciriajraa, aj pu'ij jaatóoriaxij a'íjci i Pedro ajta a'íin huájij, ti'quij a'yan tyaatajé tijin:

—Ca'nácan, ájchesij.

Aj pu'ij aja'ajvátzij i cadéenaj a chóota' a'ájna i ti jin anají'qui'huajma'caaj i Pedro. ⁸ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tyu'tyé'chejtje' pajta ajtá'aca'queetye'.

Aj pu'ij a'yan huaríj i Pedro, ajtáhua'aj a'yan tyaaté'exaa a'ájna i ti tajapuá tyí'huíire' tijin:

—Uca'rújtyi'raj mua' máancaj, pata'aj nyajamuan jó'me'en.

⁹ Aj pu'ij iirájraa i Pedro, cújta' a'íjci i ti tyí'huíire' u tajapuá, ajta quee jamua'reeriaca'aj tyij a'yan tyi'ja'yájna je'ej ti tyi'tíj uuriajca'aj a'ájna i ti tyí'huíire' u tajapuá, nusu tyi'tyámaarasima'aj na'aj. ¹⁰ Mati'ij mij ajo're'nyej jo'maj je'tyú'uuca'aj i xantáaru'uj i maj tyí'cha'íica'aj, majta áyee séecan jimi i xantáaru'uj, aj mu mij ajo're'nyej jo'tij tyapúusti' puéertara' je'tyéjvee jo'tij je'ráanyee i juyéj, ti'quij jusáij antacúj i puéertaj, aj mu mij iiráacij, a'íj mu jitze huajú'ca'aj i juyéj. Mati'ij móoj ajoju'caj jo'tij jo're'nyee i juyéj, aj pu'ij jiyet'zín jó'raa a'ájna i ti

tajapuá tyí'huüre'. ¹¹ Aj pu'ij uhuóomua'tzij a'íjna i Pedro, a'yaa pu'ij tyu'taxájtaca' tijin:

—Nu'ríj jamua'reej ti a'yan tyí'ja'yájna ti tavástará' séej ujo'ta'ítayaca' i ti tyí'huüre' u tajapuá ti'ij a'ín nì'rátóonyij, ti'ij quee a'yan tyí'nyoorej je'ej ti tyá'xie've' a'íjna i Herodes, majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹² Ti'ij jáamua'reeri' ti a'yan tyí'ja'yájna, aj pu'ij jó'raa, a'áa pu ja'rá'aj a María ti ja'chej, náanajra' a'íjci i Juan ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Marcos. A'áa mu jóosiiria'ca'aj jéehua i tyeítyee i maj jahuuoca'aj i Dios jimi. ¹³ Ti'quij a'ín tye'ejtyáto'sixij jo'tij ja'pueertaj, aj pu'ij íjmue'esti' iirányeeriaca' ti a'yan ántyapuaj tijin Rode, ti'ij jaaséej a'tíj ti pué'een.

¹⁴ Ti'ij a'ín jaamua'aj ti i Pedro atyaja'xajtaca'aj, capu tya'antacúj, ji'nye huápu'íj pu huatóotyamua'vej a'íjna i íjmue'esti', ti'quij huaria'téechajra ti'ij huo'té'exaatye'en ti i Pedro ajetyéjvee a ti ja'pueertaj. ¹⁵ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i íjmue'estaj tijin:

—Puá'timue' papu'uj.

Ajta a'íjna, je'can jime' pu a'yan tyí'xajtaca'aj ti a'yan tyi'ja'yájna. Majta a'íimaj a'yan mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—Capu a'ín pué'een, a'íj pu'uj pué'een i tajapuá ti tyí'huüre' i ti jacha'ij.

¹⁶ Meentyij óoche' i Pedro tye'ejtyáto'xa'aj i puéertaj jitze, aj mu mij tya'antacúj, mati'ij jaaséej metyu'tátzin. ¹⁷ Jumuáca' pu jin huo'té'exaa a'íjna i Pedro mej mij quee che' je'ej tyáhuuasime'en, aj pu'ij huo'té'exaa je'ej ti tyi'rájtoó a'íjna i tavástará' jo'tij je'tyánami'huaca'aj, ajta a'yan tihuo'té'exaaaj tijin:

—Siata'aj jaaté'exaatye'en a'íjci i Santiago, siajta i séecan i ta'ihuáamua'.

Aj pu'ij iirájraa, ti'quij aja'hua' yee ja'rá'aj.

¹⁸ Yaa ariá'pua'aj ti'ij huatapuá'riaca', jéehua pu quee je'ej huá'miteerastya'ca'aj i xantáaru'uj, ji'nye camu jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyi'tíj huaríj a'íjci jimi i Pedro. ¹⁹ Aj pu'ij i Herodes tyu'ta'íjtaca' maj jáahuoonyij, majta a'íimaj camu jáatyoj, a'íj pu jin a'íjma jitze tyo'ojpuá'rij i xantáaru'uj i maj jacha'íica'aj, ajta je'en huo'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij. Ti'ij a'yan tyu'ríj, aj pu'ij i Herodes eerájraa a Judea, ti'quij a'áa jó'raa a Cesarea, a'áa pu ja'cháaj ja'raa.

Ti'ij huamu' i Herodes

²⁰ A'íjna i Herodes, tyámua' pu tyihuá'jaaxiejvi'raa'aj a'íjma i maj a'áa jo'cháatima'caa a Tiro majta a Sidón, a'íj mu mij tyúusiij, mati'ij mij uja'tanyéj a'ájna a Cesarea. Mati'ij mij séej huamue'tij i a'tíj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Blasto, a'íj pu a'ín pué'een i ti jahuúiria'ca'aj a'íjci i Herodes, a'íj pu huo'tyáhuuú mej mij jaatáhuaviiij a'íjci i Herodes ti'ij quee che' huá'jaaxiejvi'raj a'íjma, ji'nye i Tiro maj já'chajca'aj majta a Sidón, a'áa mu tyajá'huoocaria'aj i maj tyi'cua', a'ájna i chuéj japua jo'tij tyejé'íjtaj a'íjna i Herodes. ²¹ A'ájna xicáara' jitze maj jaaxá'pu'íintarej, a'íj pu ucóochejtyej i jusíicu' i maj jin jáamua'tyij ti a'ín pué'een i ti va'cán jin tyí'íjta, aj pu'ij acáayixij i ípuárij jitze, ti'quij tyihuá'tyixaa néjmi'caa i tyeítyee. ²² Mati'ij jáanamua'jri' a'íjci i Herodes, a'yaa mu tyityeetyejíihuajraa tijin:

—A'íjna i ti tyí'xaj capu tyéviij pué'een, sulu dios pu pué'een. ²³ A'ájna pu'uj tána'aj, sáij i ti tyí'huüre' u tajapuá i tavástará' jimi puéjtzij pu jaatá'

a'íjci i Herodes, ti'ij a'íin tyi'ijcuí'nyej, ji'nye capu tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj pu'ij huatyéchui'nurej ti'quij huamuí'.

²⁴ Ajta i nyúucaria'ra' i Dios, néijmi'que' pu huanamuáariajraa, jo'tij na'aj mu jaxajtaca'aj. ²⁵ Mati'ij a'íimaj i Bernabé ajta i Saulo ja'antyci'ij i maj tyu'muáriej a'ájna a Jerusalén. Aj mu mij jo'cáj majta a'íj jo'v'í'tij a'íjci i Juan i ti ajta a'yan ántyapuaaca'aj tijin Marcos.

13

Mati'ij huatyóohuij a'ájna i Bernabé ajta i Saulo maj tyihuó'ixaatye'en i tyeítyee

¹ A'ájna tyejúuj ti jo'tyéjvee a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Antoquíia, a'áa mu séecan jo'tyú'uuca'aj i maj tyi'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, majta séecan i maj tyihuá'mua'tyajca'aj i tyeítyee. A'íi mu a'íin pué'eenye'ej a'ájna i Bernabé, ajta i Simón, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin ti xú'muara', ajta i Lucio Cirene ti já'ma'can, ajta i Menahem (a'ájna i Menahem, a'íj pu jamuán huave'sej i Herodes i ti tyi'íjtaca'aj néijmi'que' a Galileea), ajta a'ájna i Saulo. ² A'ájna mati'ij jusíiria'caj i tavástará' jimi, majta ju'ítzi've'ej, aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Siahua've'vi'tichij a'mújcij mu Bernabé, siajta mu Saulo mata'aj a'yan tyu'tyáhuíire'en a'íjci jime' i muárie'rij i nyaj nyerij jin hua'antyhuij.

³ Mati'ij jaatáhuaviiraj i Dios majta huoo'ítzi'va'aj, majta hua'va'muárie'xi'ij i hua' mu'úutze', aj mu mij huo'ta'ítyaca' maj jo'cáinyej.

Mati'ij a'áa ja'tanyéj a Chipre

⁴ A'ájna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu huo'ta'ítyaca' a'íjci i Bernabé, ajta i Saulo, mej mij a'áa jó'ju' a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Seleucia, a'áa mu mij báarcuj jitze atyáacij, mati'ij mij antacáj séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Chipre. ⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij i báarcuj ja'ajtyéecha'caj, a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Salamina, aj mu mij huatyóohuij maj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, a'úu mu tyihuá'ixaatya'ca'aj i hua' tyejúuj tzajta' a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can. A'íi pu ajta i Juan hua' jamuán huama'ca'aj, a'íi pu'ij huá'huíiria'ca'aj.

⁶ Néijmi'que' mu cányaca'aj ti'ij na'aj va'tíj a'chájta', mati'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta', ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Pafos, a'áa mu séej ja'antynájchaca' ti tyi'chahuaa Israel ti jitze ajtyáma'can, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Barjesús, i ti hue'tziz jin tyihuá'ixaatya'ca'aj i Dios jitze ma'can. ⁷ A'ájna i ti tyi'chahuaa, a'íi pu jamuán ajo'tyávaaca'aj a'íjci i tajtúhuan i ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Sergio Paulo, tyámua' pu metyóomua'ria'ca'aj a'ájna i tajtúhuan, aj pu'ij huo'tacho'vej a'íjci i Bernabé, ajta i Saulo, ji'nye janamuá'jramui'ca'aj i Dios nyuucáaj. ⁸ Ajta i ti tyi'chahuaa a'yaa pu ántyapuaaca'aj hua' nyuucáaj jime' i Griegos tijin Elimas, a'íi pu tyu'tyáana'ij ti'ij quee'aj'antzaahuatye'en i tajtúhuan. ⁹ Ajta i Saulo, i ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Pablo, a'íj pu jitze juca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios, ti'ij ij ja'ráasej tyámua' naa. ¹⁰ Ti'quij a'yan tyaaté'exaa'ij tijin:

—Muáaj mu paj tyí'hue'tacaa, pajta je'ej pua'aj metyóomua'rej, tyiyáaru' pu atáataj, muáaj paj quee janamuajramui' i ti naa een. ¿Ji'nye petyihua'antiyú'nyí'raj i maj a'yan ricij je'ej ti tyá'xie've' i Dios? ¹¹ Pu'rij Dios puéjtzij maaatá'sij, pua'racúnyij paj puá'mej, capáj che' tyi'táj séeraj puá'mej a'chu pua'an xicáj.

Aj pu'ij a'yan tyá'raa je'ej ti tyaaté'exaa i Pablo, ti'quij aracúnyij ja'raa a'ájna i ti tyi'chahuua, aj pu'ij a'tij huáhuo ti'ij ja'navi'raj, ji'nye capu che' atányeerica'aj. ¹² Ti'ij a'áj huaséj i tajtúhuan, aj pu'ij tyá'antzaahuaj, ajta tyámua' naa tyo'taséj a'íjci jime' je'ej maj ye'ej tyihuo'muá'tyey i tavástara' nyuucaa.

Mati'ij a'áa tyihuojo'mua'aj a Antoquía a'áa ti huataca'aj a Pisidia

¹³ A'ájna i Pablo, majta a'íimaj i maj jamuán huajú'ca'aj, a'áa mu atyáacij i báarcuj jitze a'ájna a Pafos, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Perge, a'áa ti huataca'aj a Panfilia, ajta a'ájna i Juan a'áa pu huojoohuá'xij, ti'quij huariá'raa a'ájna a Jerusalén.

¹⁴ Majta a'íimaj i séecan, a'íi mu eeráacij a'ájna a Perge, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Antoquía, a'áa ti huataca'aj a Pisidia. A'áa mu jo'tyájrurij hua' tyeyúuj tzajta' a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, mati'ij mij huatyára'saca'. ¹⁵ Mati'ij jo'jíiva'aj i yu'xarij i ti anxíviij, majta séecan i yu'xarij i maj jo'yú'xaca' i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. Aj mu mij i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', a'íi mu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Ta'ihuáamua', tipua'aj tyi'táj siahuá'ixaatya'cuj i tyeítyee i siaj jin ca'nyíjra'aj huo'tá'an, siahuo'té'exaatye' ijíj.

¹⁶ Ti'quij huatyéechaxij a'ájna i Pablo, aj pu'ij i jumuáca' jin huo'tá'ijmuejri' mej quee je'ej tyáhuuasime'en, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Setyú'namuajri' mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siajta mua'aj mu siaj séej chuéj japua já'ma'can, mu siaj já'tyese' i Dios. ¹⁷ A'ájna i hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi pu hua'antiyihuo'j a'íjma i tahuásimua'ci'ij, jéehua pu huo'támui'rej, mati'ij móoj a'áa jo'tyá'caj a'ájna a Egipto jo'maj quee já'chajca'aj. A'túzuj a'tyéevi'caj pu i Dios hue'rájtoo a'ájna a Egipto, a'íjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej. ¹⁸ A'íi pu hua' jime' huatyéeviicue'rej huá'puatyej nyinyi'ra'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ¹⁹ Ajta arahua'puaquej pu hua'antyipua'rij i tyeítyee i maj a'áa jo'cháatima'caa i séej chuéj japua, ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Canaán, ti'ij ij huo'tapuejve a'íjci i chuéj a'íjma i tahuásimua'ci'ij.

²⁰ A'yaa pu á'tyeej a'chu muáacuj anxityej, japon huá'puatyej japon tamuáamuata' nyinyi'ra'aj. Ajta je'en Dios huo'ta' i juyójmua' ti tyihuo'ta'íjtye'en juéesij jime', a'yaa mu tyityaajú'ca'aj 'asta na'aj quee huaséjre a'ájna i Samuel i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. ²¹ Aj mu mij jaatáhuaviiri' ti síij tye'entýájrutyey ti'ij va'cán jin tyu'ta'íjtaj, ti'quij i Dios a'yan tyu'tá' ti síij tyu'tyáhuüre'en huá'puatyej nyinyi'ra'aj jime', a'íi pu a'íin pué'eenye'ej a'ájna i Saúl ti yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Quis, i ti hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj a'íjma i maj Benjamín jitze eeráanyej. ²² A'túzuj a'tyéevi'caj ti'quij té'ej i Dios jáa'ri'ri' i ti jin tyihua'íjtya'ca'aj a'ájna i Saúl, ajta a'áj huatá' i David ti'ij tyihuo'ta'íjtye'en, ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Dios tijin:

“Nyáaj nu ja'antiyihuo'j a'íjci i David, i ti yójra' pué'een a'íjci i Isai, tyámua' pu tyiná'astijre', néijmi'i pu a'yan tyí'uurej je'ej nyaj tyá'xie've'.”

23 Siij ti a'ij jitze eeráma'can i David, a'íi pu a'íin pué'een i Jesús, i ti Dios uyo'ta'ityaca' ti'ij hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj Israel huacháatimee, a'yaa pu tya'rá'astej i Dios i ti jin atóoraj. 24 Ti'ij quee xu uve'nyáava'caj a'íjna i Jesús, pu'ríj i Juan huá'ixaatya'ca'aj néijmi'caa a'íjma i maj Israel jo'cháatimee, a'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj ti a'yan tyúuxie've' maj seequéj tyú'mua'tyij jutzájta', majta huá'ihuaj. 25 Ajta ti'ij arí a'ájna atyojo're'nyesima'aj i xicáara' ti jitzán mu'i'nyij i Juan, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: "Canu nyáaj a'íin pué'een i siaj jacho've', siij pu óoche' yaja've'mej, a'íjci jimi capu nyéetzij nyetyéviytje' nyaj tyi'tíj jin jaatyáhuüre'en."

26 'Nye'ihuámua' mu siaj Abraham jitze eeráanyej, siajta mua'aj mu siaj séej chuéj japua já'ma'can, mu siaj já'tyese' i Dios, a'íjna i nyúucarij i ti tyi'tyáhu'i'rii ityájma pu jitze huatama'can. 27 A'íimaj i maj Jerusalén já'chajca'aj, majta i maj tyihuá'ijtya'ca'aj, camu jaamua'aj a'tíj ti pué'eenye'ej a'íjna i Jesús, camu majta yo'itéej muá'raa i nyúucarij i maj jo'yú'xaca' a'íimaj i maj tyi'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, ti'ijta atyojo're'nyej a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, a'íi mu a'yan tya'rá'astej a'íjci i nyúucarij mati'ij jitzán tyo'ojpuá'rij a'íjci i Jesús. 28 Camu je'ej ja'tyoova'aj tyi'tíj maj jitzán ujpuá'ritye'en mej mij jaajé'caj, mati'ij mij jaatáhuaviiri' a'íjci i Piláato ti a'íin jaata'íjta maj jaajé'caj. 29 Mati'ij néijmi'i jin a'yan huaríj je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj a'íjci i jitze yu'xarij, aj mu mij ja'ajtajá i cúruuj jitze, mati'ij mij jaatyá'avaataca'aj. 30 Ajta i Dios pu jaatájuurityej. 31 A'chu pua'an xicáj, Jesús pu huatóosejrataca' a'íjma jimi i maj jamuán huacíj ti'ij a'áa ja'rájraa a'ájna a Galíleea, ti'ij ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, ajta ijíj a'íi mu a'íin pué'een i maj tyihuá'ixaatye' i tyeítjee a'íjci jitze ma'can i Jesús.

32 'Tyajta ityáj, a'yaa tu tyajá'mua'ixaatye' a'íjci i nyúucarij ti naa huánamuajrii, a'íjna i ti jin Dios atóoraj a'íjma jimi i tahuásimua'ci'ij. 33 Pu'ríj ityájma a'yan tyá'ta'rá'astijre, i tyaj hua' jitze eeráma'can, a'íj pu jin aróo'astej ti'ij jaatájuurij a'íjci i Jesús, a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i chuúicarij jitze ti hua'puaj tijin: "Muáaj paj nyiyooj pué'een, ijíj nu'ríj nyáaj muatáataj." 34 Pu'ríj i Dios a'yan tyaataxájtaca' ti jaatájuuritye'sij ti'ij quee huatyéjpetyej i tyévira', a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj tijin: "A'yaa nu ji're'can jime' tya'ránya'astesij je'ej nyaj nyerij tyi'tíj tya'taratziiiri' a'íjci i David." 35 A'íj pu jin ajta a'yan tyá'xaj séej jitze i chuúicarij tijin: "Capáj tyu'tá'sij ti huatyéjpetyej i tyévira' a'íjci i ti muahüüre', i ti ajta quee tyi'tíj jin á'tzeere' a jimi." 36 A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'íi pu i David huó'tyáhuüi' i jutyétyeristryamua' je'ej ti i Dios tyaata'íjtya'ca'aj, a'tzúj a'tyéevi'caj ti'quij huamuí', mati'ij mij ja'vá'naj a'íjma jamuán i huásimua'ci'ij, ajta je'en huatyépetyaca' i tyévira'. 37 Ajta a'íjna i tyévira' i Dios ti jaatájuurityej, capu huatyépetyaca'. 38 A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' nye'ihuámua', siaj jáamua'reej ti a'íjna i Dios tyajamuaatú'uunyi'raj a'íjci jime' ti Jesús huamuí' ja'mua jime'. 39 A'íj pu jin tyihuo'tú'uunyi'raj néijmi'caa i maj tyá'antzaahuatye'sij, ajta i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca', capu a'náj tyi'tíj jin tyajamuaatu'uunyi'rajche'. 40 Tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee a'yan tyaja'mua'uurej je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj tyi'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. 41 A'yaa mu tijin:

Cási' mu siaj já'xaahuaj,

xu'huóomua'tzij i jutzájta', siajta yo'huá'xi, j'i'nye ijíij ti yaa jooméj, tyi'tíj nu jin a'yan tyí'uurej i siaj quee ja'antzaahuatye'sij, tipua'aj a'tíj já'mua'ixaatya'aj.

⁴² Mati'ij iráacij u tyejúuj tzajta', a'íjna i Pablo majta i maj jamuán huajú'ca'aj, aj mu mij séecan huo'táhuaviiri' mej mij majtáhua'aj tyi-huó'mua'tyej séej jitze i xicáj maj jitzán juso'pii. ⁴³ Ti'ij antyipua'riaaj i maj huóosi u tyejúuj tzajta', jéehua mu i tyeítyee i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta séecan i maj jaataxié'vej i huá'yi'raj, a'íi mu hua' jamuán jó'ju' a'íjci Pablo ajta i Bernabé. A'íi mu mij tyámua' tyihuó'ixaaj, mej mij a'yan tyityaajú'caj je'ej ti tyi'huóoxie've', a'íjci jime' i Dios ti huo'xie'vej.

⁴⁴ Ti'ij ajtáhua'aj tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze maj jitzán juso'pii, néijmi' i mu tin tyúusiij i maj a'áa huacháatimee, mej mij jáanamuaaj i nyúucaria'ra' i tavástara'. ⁴⁵ Mati'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can huo'séj maj jéehua tyúusiij i tyeítyee, tyámua' mu tyihuá'anchueerej, aj mu mij huatyóohuij maj a'yan tyu'xáj tiquee a'yan tyi'ja'yájna je'ej ti tyi'xajta'aj a'íjna i Pablo, majta je'ej pua'aj tyé'jeevaca'aj. ⁴⁶ Mati'ij mij ca'nyíjra'aj huatóoa' a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, aj mu mij a'yan tyihuó'té'exaaj tíjin:

—A'yaa pu tyi'taci'puaj tyaj anaquéej mua'ajmaj jamuaaté'exaatye'en mu siaj Israel jitze ajtyáma'can a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios. Siajta mua'aj caxu jaataxié'vej, caxu siajta tyá'tzaahuatye' siaj júurij xá'ra'nyij i Dios jimi jusén jime', a'íj tu tyij jin a'íjma jimi ujo'ju'uj tá'ju'un i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. ⁴⁷ Ji'nye a'yaa pu tyitaata'íj i tavástara' tíjin: Nyáaj nu jamua'antiyíhuoo mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siata'aj huó'ixaatye'en i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mata'aj mij jáamua'reej a'íimaj i nyúucarij i nyaj jin hue'rátosij, néijmi'que' íijan i cháanacaj japua.

⁴⁸ Mati'ij jáanamuaajri' i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, naa mu tyityaatóotyamua'vej, mati'ij mij huatyóohuij maj a'yan tyu'taxáj tíjin naa pu huánamuaajrii i nyúucaria'ra' i tavástara', aj mu mij néijmi'i tyá'antzaahuaj i Dios ti arí hua'antiyíhuoca'aj mej mij júurij muá'ra'nyij jusén jime'. ⁴⁹ A'íj mu jin jaaxájtaca' i nyúucaria'ra' i tavástara' néijmi'que' a'áa ti huaca'aj. ⁵⁰ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu tyu'xájtaca' séecan jamuán i úucaa i maj naa tyi'tyetyeítyee, majta tzáahuatyí'ra'aj hua' jimi tyi'cha'íj, majta a'íimaj i tyétyacaa i maj jéehua tyi'tíj jin juxié'va'ca'aj a'ájna a chájta', ca'nyíjra'aj mu huo'ta' mej mij je'ej pua'aj huó'uurej a'íjci i Pablo, majta i Bernabé, mej mij hue'rá'ityej jó'maj jo'cháatima'caa. ⁵¹ Mati'ij mij a'íimaj jaatacá'tzij i juca'quéj tí'ij cáaxij i chuéj, mej mij a'íimaj i tyeítyee jáamua'reej maj ootyá'ítzee i Dios jimi, aj mu mij jo'cáj, a'ájna a'chájta' a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Iconio. ⁵² Majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', naa mu tyúutyamua'va'ca'aj, ajta a'íin jéehua hua' jitze séjria'ca'aj i júuricama'ra' i Dios.

1 Mati'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Iconio, a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, aj mu mij utyájrurij i hua' tyeyúuj tzajta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, mati'ij mij tzáahuatyi'ra'aj jin tyihuo'mua'aj a'íjma i tyeítyee, a'íj mu jin jéehua tyá'antzaahuaj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can. 2 Majta séecan i maj quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'íi mu ca'nyíjra'aj huo'ta' a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, mej mij a'íimaj je'ej pua'aj huojonamujraj a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye'. 3 A'íj mu jin a'áa já'tyeej a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, a'íj mu jitze tyi'ca'nyáaj i tavástara' metyihuo'ixaaj, ajta i tavástara' a'yaa pu tyá'xa'pui'intaria'ca'aj je'ej maj a'íimaj tyí'xajtaca'aj, a'íjci jime' ti Dios hua'xie've', a'íj pu jin ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij a'yan huárinyij, majta jáamua'reej i tyeítyee yee i Dios mu jitze aróoca'nyej. 4 Majta i tyeítyee i maj a'áa já'chajca'aj a chájta, a'íi mu jé'ta huacíj, séecan mu a'íjma jamuán i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta séecan a'íjma jamuán i Jesús maj jamuán huacíj. 5 Aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'íi mu jaaxá'pui'intarej a'íjma jamuán i maj tyityatatyíj, mej mij huo'tyá'xi'in, majta huo'tyáto'sixi'in tyetyéj jime'. 6 Ajta a'íjna i Pablo ajta i Bernabé, mati'ij jáamua'reeri' aj mu mij huatóo'uj, a'áa mu ja'rá'aj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Listra, ajta a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Derbe, a'áa pu jitzán ja'ajtyáma'can a'ájna a Licaonia, majta néijmi'que' a'áa ti hua'ca'aj, 7 jo'maj majta huaja'ixaatya'ca'aj i tyeítyee i nyúucaria'ra' i Dios.

Mati'ij jaatyáto'sixij a'íjci i Pablo a'ájna a Listra

8 A'áa pu síij jo'tyávaaca'aj a'ájna a Listra, tyévij tiquee ráyi'vaaca'aj. Capu huáyi'caa, ji'nye a'yaa pu éenye'ej huanie'huaca'. A'íjna i tyáati' a'áa pu jo'tácatyíi, 9 jatyanamuáarasima'aj je'ej ti tyí'xajtaca'aj a'íjna i Pablo, ti'quij i Pablo jaaséej ti jéehua tyá'tzaahuatya'ca'aj ti'ij huarúj. 10 Aj pu'ij a'yan tyaatajé ca'nyíin jime' tijin:

—Huatyéjchaxij, tyámua' naa.

Ti'quij a'íin ájtzunaca', ajta je'en huatyóochej ti rájra'nyij. 11 Mati'ij jaaséej je'ej ti tyi'tíj huáruruj i Pablo, aj mu mij huatyéjíhuajra i tyeítyee junyúucaa jime' i maj jin tyí'xaj a'ájna Licaonia, a'yaa mu tijin:

—Dioosij mu yava'cáanyej, a'yaa muaasé'rihua'aj mati'ij tyétyacaa mej mij yahuataséjre'en tajimí.

12 A'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin, a'mújna mu Bernabé, a'íi pu a'íjna pué'een i dios tyaj a'yan jatamuámuaj tijin, Júpiter, ajta a'mújna mu Pablo, a'íi pu a'íin pué'een a'íjna i Mercurio, a'yaa mu jaatamua'aj a'íjci i Pablo, ji'nye a'íi pu tyí'xajtaca'aj. 13 A'íjna i puaríj ti jin tyí'huüre' i tyeyúuj tzajta', Júpiter ti ántyapuaj a'áa ti jo'tyávaaca'aj jo'tíj jo'tyárutyi'ij a chájta', a'íi pu túuru'uj ajootoj, ajta i xúuxu'uj ti to'tyátutzijhua, majta i tyeítyee, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj tyihuo'támu'vejritye'en. 14 Mati'ij jáamua'reeri' a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, aj mu mij tya'cásujtza'naj i tyúucanaa, mati'ij mij áan jo'tyájrurij i tyeítyee tzajta' mua'antyíjihuaj, 15 a'yaa mu tijin:

—Mua'aj tyétyacaa, ¿ji'nye sij tásij a'yan tyí'tyaricij? Ityáj tu tyajta tyétyacaa pué'een, yaa siati'ij mua'aj. A'yaa tu een jime' mujo'vá'ju'un tyata'aj jamuaaté'exaatye'en siaj sij jaatapuá'citaj a'íjci i tiquee tyi'tíj huüre', siajta ja'antzaahuatye'en i Dios ti júurij, i ti jaatyátaahuaca' i

tajapuá, ajta i cháanacaj, ajta i jájtyij, ajta néijmi'i ti'ij na'aj pua'máj tyí'sejre'. ¹⁶ A'náj imuáj pu a'yan tyu'ríj, Dios pu tyu'tá' maj i tyeítýee a'yan ríjcaj je'ej maj a'íimaj tyá'xie'va'ca'aj. ¹⁷ Capu a'náj quee a'yan ríjcaj je'ej ti tyúuxie've', a'íjci jime' i ti tyámua' ricij, j'i'nye a'íi pu uhuaja'ta'ítýacaa i viityee, ajta ti tyámua' tyú'cáirej, ajta tyajamuaatá'sij i siaj jáacua'nyij, siata'aj naa tyuutyámua've'ej.

¹⁸ Tyij majta meríj a'yan tyihuo'té'exaatya'ca'aj, tyámua' pu tyihuo'tatyési'huarij maj huo'tá'ijmuejra mej mij quee i tyeítýee tyihuo'támu'vejrite'en.

¹⁹ Aj mu mij séecan ará'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'áa ja'ráacij a Antoquía, majta a Iconio, mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaaj i tyeítýee ti je'ej pua'aj tyí'tyevij i Pablo. Aj mu mij i tyeítýee jaatyáto'sij tyetyéj jime' a'íjci i Pablo, a'yaa mu tyí'mua'ajcaa tijin pu'ríj huamuí', mati'ij mij j'i'rasa'riéechajraa ajéjre' i chájta'naj jitze. ²⁰ Ajta mati'ij a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' tyúusiij, a'íi mu mij eetyahuúistiraj a'íjci jimi i Pablo, aj pu'ij ájchej, ajtáhua'aj ujo'tyájrurij u chájta', yaa ariá'pua'aj pu jó'raa a'íjci jamuán i Bernabé, a'áa mu jó'ju' a Derbe.

²¹ Mati'ij huo'ixáatya'aj i nyúucarij i Dios ti jin hue'rátosij, a'ájna a Derbe, jo'maj jéehua huojomue'tij i tyeítýee maj tyá'antzaahuaj, aj mu mij támij huariá'cij a'ájna a Listra, majta a'ájna a Iconio, majta a Antoquía. ²² A'yájna yatij huaca'aj jéehua mu ca'nyíjra'aj huo'ta' a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', a'yaa mu tyihuo'ixaa mej mij a'yan tyityaajú'caj je'ej ti tyúuxie've', majta mu a'yan tyihuo'té'exaaj ti ajta juxie've' maj jaapuéjtzitarej mej mij ujo'tyájrurtyej jo'tij Dios tyejé'ijtaj. ²³ Majta mu huáasij antyihuo mej mij tyu'tyáhuúire'en hua' tyeýúuj tzejta', mati'ij mij huatyéenyuj i Dios jimi, majta huoo'ítzi'va'aj, aj mu mij jitzán huo'tyájto a'íjci i tavástara' i maj jitzán tyá'antzaahuaj.

I Pablo ajta i Bernabé, majtáhua'aj mu ujó'ju' a Antoquía Siria ti jitze ajtyáma'can

²⁴ Mati'ij mu jó'ju' a'ájna a Pisidia, a'áa mu mij ja'rá'aj séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Panfilia. ²⁵ Mati'ij huo'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios, a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Perge, aj mu mij támij jo'cój a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Atalia. ²⁶ A'áa mu báarcuj jitze atyáacij, mati'ij a'áa jó'ju' séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Antoquía, a'ájna chájta' jo'maj yo'táhuaviiraca'aj ti i Dios huó'cha'íin, mej mij a'yan tyu'muárie'en je'ej maj meríj tye'entyicí'ij. ²⁷ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a Antoquía, aj mu mij hua'ajsi i maj tyeýúuj tzejta' jusi'rihua'aj, néijmi'i mu huo'té'exaa je'ej ti i Dios tyu'muáriej a'íjma jimi, je'ej ti ajta i tavástara' tyihuo'tá' a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can mej mij majta a'íimaj tyá'antzaahuatye'en. ²⁸ I Pablo ajta i Bernabé, a'áa mu á'tyeej hua' jamuán i maj tyá'tzaahuatye'.

15

Mati'ij a'áa ja'tyúusi i Jerusalén

¹ A'áa mu a'náj séecan ja'rá'aj a'ájna a Antoquía, Judea maj ja'ráacij, mati'ij mij huatyóohuij maj a'yan tyihuo'mua'tyej i ju'ihuáamua', tiquee je'ej tyí'rij ti Dios tyihuo'tú'uunyi' tipua'aj mequee ja'antýisíjchej i junavíj,

a'yájna ti'ij tyeetyájtoo i Moisés. ² A'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, tyámua' mu tyihuó'ixaa'j tzaahuaty'i'ra'aj jime', mati'ij mij a'íjma antyíhuo a'íjci i Pablo majta i Bernabé, majtáhua'aj séecan, mej mij a'áa jó'ju' a Jerusalén, majta je'en jaaxá'puí'intare'en a'íjma jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásasij i maj jusi'rii u tye'yúuj tzejta' a Jerusalén.

³ Mati'ij a'áa ja'ráacij a Antoquía, a'áa mu je're'nyej a Fenicia, majta a'ájna a Samaaria, majta huo'té'exaa maj majta a'íjma i maj séej chuej japua já'ma'can tyá'antzaahuaj i Dios jimi. Aj mu mij huatóotyamua'vej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' mati'ij huó'namuajri' je'ej maj tyí'xajtaca'aj.

⁴ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén a'íjna i Pablo ajta i Bernabé, tyámua' mu tyihuo'tyéeeje a'íjma i maj jusi'rii u tye'yúuj tzejta', majta i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásasij. Mati'ij mij néijmi' huó'té'exaa je'ej ti i Dios tyámua' tyú'ruuj hua' jimi i séecan i tyeítyee. ⁵ Majta séecan a'íjma i fariseos i maj majta tyá'tzaahuatye', a'íi mu ájhuiixij, mati'ij mij a'yan tyu'taxájtaca' tjin:

—Juxie've' maj ja'antyísiichixi'in i junavíj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' i maj séej chuej japua já'ma'can, miche' ja'rá'astej néijmi'i je'ej ti tyu'ta'íjtaca' a'íjna i Moisés.

⁶ Aj mu mij tyúusiij a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásasij, mej mij tyi'huó'ixaatye'en a'íjci jime'. ⁷ Mati'ij a'tzúj a'tyéevi'ij maj tyí'xaj, aj pu'ij i Pedro ájchej, ti'quij a'yan tyihuó'té'exaa'j tjin:

—Nye'ihuámua', mua'aj xu serij jamua'reej a'náj ti imuáj i Dios na'antyíhuoj nyéetzij, nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucarij ti jin Dios tyihuo'tú'uunyi' i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mej mij a'íjma tyá'antzaahuatye'en. ⁸ Ajta i Dios, i ti jú'mua'ree je'ej ti a'tíj tyí'mua'tzej i jutzájta', a'íi pu taataséjra ti huo'taxié'vej, ji'nye a'yaa pu cha'tána'aj tyihuo'tá' a'íjna i ju júuricamej ti'ij huatyá'itzeere'en a'íjma tzejta' ti'ij ajta ityájma tyitaatá'. ⁹ A'íjci jimi i Dios, néijmi'i tu taxa'aj tyana'aj een, ji'nye a'yaa pu cha'tána'aj tyámua' tyihuó'ruuj mati'ij jimi tyá'antzaahuaj. ¹⁰ A'íj pu jin, ¿ji'nye een jime' a'yan setyá'xaj i Dios a'íjci jime' siaj tyihua'íjtye' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' yi'ráj jime' i maj quee ja'viicue'raca'aj i tahuásimua'ci'ij, tyajta ityáj? ¹¹ Ajta a'yájna, a'yaa tu tyá'tzaahuatye' tyaj quee tyu'nájchitaca', a'íjci jime' ti tavástara' tajapua huatanyúj, a'yaa pu cha'tána'aj hua' japua tyu'tányuusiij a'íjma.

¹² Aj mu mij néijmi'i huatyápua'riaca' i maj tyí'xajtaca'aj, mati'ij mij huó'namuajri' je'ej maj tyihua'ixaatya'ca'aj a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé. Néijmi'i mu huo'té'exaa je'ej ti i Dios tyihuo'tá' mej mij tyi'tíj huo'taséjratye'en i maj jin tyámua' tyo'taséj, a'íjma i maj séej chuej japua já'ma'can. ¹³ Mati'ij ja'antypuá'rij i maj tyí'xajtaca'aj, aj pu'ij Santiago a'yan tyu'taxájtaca' tjin:

—Nye'ihuámua', sianáanamuajri'. ¹⁴ Simón pu taaté'exaa ti i Dios huo'tyáhuí a'íjma i maj séej chuej japua já'ma'can, séecan i tyeítyee tzejta' mej mij majta tyámua' tyaatá'an. ¹⁵ Je'ej maj tyí'xaj a'íjma, a'yaa mu cha'taj mana'aj ará'tyeej tyo'yú'xaca' i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ¹⁶ a'yan tjin:

Ti'ij antyúuci'tyij, aj nu xaa nyij nyáaj uvé'nyesij.

A'íjna i chi'ra'an i David, i ti arí á'vej, nyáaj nu nyajtáhua'aj já'ajca'nyej.

Nyáaj nu ja'antyítaahuaj jájcuau a'íjci jitze i ti ooj ajá'ajnyee.

¹⁷ Mata'aj mij séecan jáahuoonyij i tavástará', a'íjma jamuán i tyeítyee i maj séej chuéj japua já'ma'can,

i maj merij nyejitzé pu huatóomua'aj.

¹⁸ I tavástará' pu jájcuaj imuáj tyu'tá' maj a'íjci tyú'mua'tyij, ajta ará'tyeej ti tyu'tá' i junyúuca.

¹⁹ 'A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaaty'e' tyaj quee tyihua'antiyú'nyi'ra'an a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can i maj majta ja'antzaahuaty'e'sij i Dios. ²⁰ Jéetze' pu tyí'huúire' tyaj tyihuo'ta'ít'yí're'en yu'xarij jitze, tyej tyij a'yan tyihuo'té'exaaty'e'en maj quee tyí'cua'caj i maj tyu'támu'vejritaca' hua' jimi i hua' diosij, majta quee juxana'ciria'aj úuca jamuán, majta i úuca quee juxana'ciria'aj i tyétyacaa jamuán, majta quee jacua'caa hue'ria'ra' tyi'tíj maj jaatyácue'mi'in, ajta maj quee jacua'caa i xúuria'ra'.

²¹ Ji'nye mati'ij mana'aj tyityeetyóohuij jo'maj jo'cháatimee, tyeítyee mu séejre' maj huá'ixaaty'e' je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Moisés, i maj hua' tyeyúuj tzajta' já'jivii ti'ijta atyojo're'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii.

I yu'xarij maj huo'ta'ít'yí'ri' a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can

²² A'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásasij, majta néijmi'i i maj jusi'rii u tyejúuj tzajta', a'íj mu jo'xá'pui'intarej maj séecan antyíhuoonyij, mej mij huo'ta'ít'yey a Antoquíia, a'íjma jamuán i Pablo, ajta i Bernabé. A'íj mu antyíhuo i Judas ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Barsabás, majta a'íjci i Silas, a'íj mu a'íjn pué'een i tyétyacaa maj jéehua juxie've' hua' tzajta' i maj tyá'tzaahuaty'e'. ²³ A'íjma mu jimi jaata'ityaca' i yu'xarij ti a'yan tyá'xaj tijin:

"It'yáj i tyaj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásasij i tyaj tasi'rii i tyejúuj tzajta', yaa tu já'muatoyoty'e' mu siaj tyá'tzaahuaty'e', siajta séej chuéj japua jo'cháatimee a'ájna Antoquíia, siajta a'ájna Siria, ajta a'ájna a Cilicia. ²⁴ Tu'ríj jáamua'reeri' maj séecan iye'ej jo'c'ij tyaj quee it'yáj huo'ta'ít'yaca', a'íj mu mij tyajamua'antiyú'nyi' a'íjci jime' je'ej maj tyajá'mua'ixaaty'e', a'íj xu sij jin quee che' je'ej jájtyoovej. ²⁵ Ji'nye néijmi'i tu'ríj a'yan tyo'xá'pui'intarej tyaj séecan antyíhuoonyij it'yájma maj jitze ajtyáma'can, tyata'aj tyij huo'ta'ít'yey ja'mua jimi, a'íjma jamuán i Pablo, ajta i Bernabé, ²⁶ A'íjma mu merij a'yan tyityatóomua'aj maj huá'cuí'nyij a'íjci jimi i tavástará' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ²⁷ A'íj tu jin huo'ta'ít'yaca' a'íjci i Judas, tyajta i Silas, a'íj mu jamuaaté'exaaty'e'sij néijmi'i je'ej tyaj tyeríj tyaaxá'pui'intarej. ²⁸ A'yaa pu tyámua' naa tyá'rá'najchaca' a'íjci i júuricama'ra' i Dios, ajta it'yájma, tyaj quee jéehua tyi'tíj jin tyajá'mua'ijcaty'e'ej, sulu a'íj tu'uj i ti jéetze' juxie've'. ²⁹ Siaj quee jacua'caa i ya'muáatyee hue'ra' i maj hua' mu'vejritacaa i judioosij jimi, caxu siajta jacua'caj hue'ria'ra' i tyi'tíj ti huatyácue'mi'nyi'huaca' nusu i xúuria'ra', caxu siajta juxana'ciria'aj úuca jamuán, majta i úuca quee majta juxana'ciria'aj i tyétyacaa jamuán. Tipua'aj a'yan xáarinij a'íjci jime' je'ej tyaj tyajá'mua'ixaaty'e', tyámua' xu tyityeetyá'itzeere'sij i Dios jimi. A'yaa tu tyajá'muatoyotzi're'."

³⁰ Mati'ij a'íjma huo'tatyóotya'aj, aj mu mij jo'c'ij a'ájna a Antoquíia, aj mu mij hua'ajsii néijmi'caa i maj tyá'tzaahuaty'e', mati'ij mij huo'tapíj i yu'xarij. ³¹ Mati'ij a'íjma i maj tyá'tzaahuaty'e' jo'jijvej i yu'xarij, tyámua'

mu naa tyityaatóotyamua'vej, ji'nye jéehua pu ca'nyíjra'aj huo'ta'. ³² Ajta a'íjna i Judas, ajta i Silas, i maj majta tyihuá'ixa'tyahua'aj i Dios jitze ma'can, a'íi mu jéehua ca'nyíjra'aj huo'ta' i ju'ihuáamua' a'íjci jime' i maj tyihuo'té'exaaj. ³³ Mati'ij a'tzúj a'áa a'tyéevi'ij, aj mu mij i maj tyá'tzaahuatye' tyámua' naa tyihuo'tatyójtjej mej mij juxáahuaj jó'ciiney, mata'aj mij majtáhua'aj a'áa ja'rá'astij a'íjma jimi i maj uhuojo'ta'ityaca'. ³⁴ Ajta a'íjci i Silas, a'yaa pu tya'ránajchaca' ti a'áa jo'tyá'itzeere'en. ³⁵ Ajta a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, a'íi mu Antoquía jo'tyá'itzee, majta séecan jamuán, móoche' mu tyihuá'mua'tyajca'aj, majta huá'ixaatya'ca'aj i tavástara' nyuucaa.

Tí'ij i Pablo ajtáara a'íjci jimi i Bernabé

³⁶ A'tzúj a'tyéevi'caj, aj pu'ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Bernabé tijin:

—Tyooj tyajtáhua'aj huojova'muáaren i ta'ihuáamua' i maj a'áa jo'cháatimee néijmi'que' jo'tyaj tyerij huojó'ixaa i nyúucaria'ra' i tavástara', tyata'aj jáamua'reej je'ej ti tyihuá'huüre'.

³⁷ Ajta a'íjna i Bernabé, a'íj pu vi'tímu'caj i Juan, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin Marcos. ³⁸ Ajta a'íjci i Pablo capu ja'ránajchaca' ti já'anvi'tij, ji'nye i Marcos pu a'áa huojóohua'xijca'aj a'ájna a Panfilia, capu che' hua' jamuán tyihuá'mua'tyajca'aj. ³⁹ A'íj mu jin quee tyámua'tyo'xá'pui'intarej, mati'ij mij juxáxui'ij jo'cixij, ajta a'íjna i Bernabé, a'íj pu jo'vi'tij i Marcos, báarcuj jitze mu jo'cój a'ájna a Chipre. ⁴⁰ Ajta a'íjna i Pablo, a'íj pu huatajé i Silas tí'ij jamuán jó'me'en, majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', a'íi mu jaatáhuaviiri' i tavástara' tí'ij huó'cha'íin a'íjma i maj hua'puaj, mati'ij mij jo'cój. ⁴¹ A'áa mu huatyéenyey a'ájna a Siria, majta a'ájna a Cilicia, ca'nyíjra'aj mu hua'tá'caria'aj i hua'tyeyúuj tzajta' i maj tyá'tzaahuatye'.

16

Tí'ij Timoteo hua' jamuán ujó'mej a'íjma i Pablo ajta i Silas

¹ A'íjna i Pablo, ajta i Silas, a'áa mu jo'ré'nyey a Derbe, majta a'ájna a Listra, a'áa mu séej jo'tyoo ti tyá'tzaahuatye', ti a'yan ántyapuaj tijin Timoteo, ajta i náanajra' Israel pu jitze ajtyáma'can, ajta i táatajra' griego pu pué'een. ² Tyámua' mu yó'mua'rajca'aj a'íjci i Timoteo a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' i Listra maj já'ma'can, majta i Iconio maj já'ma'can. ³ A'íjna i Pablo, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti i Timoteo ujó'me'en hua' jamuán, a'íj pu jin jaata'íjtaca' maj ja'antysíjchej i navíira' mej mij quee je'ej tyá'mua'tziire'ej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye néijmi'i mu jamua'reeriaca'aj ti griego pué'eenye'ej i táatajra' a'íjci i Timoteo. ⁴ Néijmi'que' jo'maj jo'ré'nyinyiica'aj tí'ij na'aj tye'chájta'najmee, a'áa mu huó'ixaaaj i tyeityee je'ej maj tyaaxá'pui'intarej i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huáasij i tye'yúuj tzajta' maj tyí'huüre' a Jerusalén. ⁵ A'íimaj i maj jusi'rihua'aj, a'íi mu ca'nyíjra'aj tooa'care'ej i maj jitzán tyá'tzaahuatye', a'íj mu jin támui'risima'aj i maj tyá'tzaahuatye'.

Pablo pu jimi huataséjre a'íjna i a'tíj Macedonia ti já'ma'can

⁶ Ajta i júuricama'ra' i Dios, capu huo'ta' maj huó'ixaatye'en i nyúucarij a'ájna a Asia, a'áa mu huatyéenyey a Frigia majta a'ájna a Galacia, ⁷ a'áa

mu véjri' tanyéj jo'tij ja'vá'asej sáij i chuéj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Misia. A'yaa mu tyí'mua'ajcaa maj utyájrutyey a'ájna chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Bitinia, ajta capu huo'ta' i júuricama'ra' i Dios. ⁸ Mati'ij mij antacíj után jitze pujmua' a Bitinia, mati'ij mij a'áa je'caányej chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Troas. ⁹ Tíca' pu i Pablo tyi'tij huaséj, ti a'áa jo'tyávaaca'aj után jitze pujmua', a'tij ti séej chuéj japua ja'ma'can ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Macedonia, jéehua pu jaatáhuaviiri' a'yan tijn: "Eetára' yu jitze pujmua' pata'aj taatáhuüre'en." ¹⁰ Ti'ij a'yan tyu'séeraj a'ájna i Pablo, jiye'tzín tu tyámua' huátaruuj tyej tyij antáciñyey a'ájna a Macedonia, ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reeriac'a'aj ti i Dios taatajé tyej tyij huo'té'exaaty'e'en i nyúucarij ti jin Dios hue'rátosij.

Mati'ij tyihuo'mua'aj a'ájna a Filipos

¹¹ A'ájna a Troas a'áa tu i báarcuj jitze atyácij, tyati'ij tyij jo'cáj a'ájna a Samotracia jo'tij chuéj ja'ajnyeej a jáata', yaa ariá'pua'aj tutyij ará'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Neápolis. ¹² Tyajta je'en a'áa jo'cáj, aj tu tyij a'áa ja'rá'aj séej i chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Filipos. A'áa mu ja'chajca'aj a'íimaj i maj Roma jitze ajtyáma'can, a'íi pu a'íin pué'een i chájta'naj ti jéetze' juxie've' a'áa ti huataca'aj a Macedonia. A'áa tu á'tyeej a'chu pua'an xicáj. ¹³ A'náj mati'ij pua'aj juso'píhua'aj, aj tu tyij iirácij a jéjre' chájta', a'áa tu jo're'nyej véjri' játye', tyej tyij jáahuonyij jo'tij jáai'rij tyaj huatyényuunyij i Dios jimi. A'áa tu oorá'saca', tyati'ij tyij huo'té'exaa i nyúucaria'ra' i Dios a'íjma i úuca maj tyúusiiria'ca'aj. ¹⁴ Sáij i íiti', a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijn Lidia, Tiatira pu ja'ma'can a'ájna, cáanarij pu tyí'to'racaria'aj ti tyí'nacamuua. A'íi pu ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, aj pu'ij Dios jaatá' ti'ij tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti tyí'xajta'aj a'ájna i Pablo. ¹⁵ Aj pu'ij huái'huaca', majta néijmi'i i ihuáamua'mua', ajta a'yan tyitaatajé a'ájna i Lidia tijn:

—Típua'aj a'yan tyajamuá'miteeraste'ej i nyaj nyerij ja'tzaahuaty'e' a'íjci i tavástara', siata'aj mujo'vá'ju'un nyaj jamuán jó'nyaj ja'chej.

Aj pu'ij ca'nyéjrij jime' taatajé.

¹⁶ Séej pu a'yan tyu'ríj, tyati'ij a'áa joojú'caj jo'tyaj tyiye'ixa'tyehua'aj i Dios, a'áa tu íjmue'estaj ja'antynájchaca' ti tyiyáaru' tzejta' séjria'ca'aj ti támua'rej. Séecan pu jimi ajtyávaaca'aj ti'ij jéehua túmii huo'mué'tiste'en. ¹⁷ Ti'quij a'ájna i íiti' taatavén, a'áa pu ja've'jijhuasima'aj tacújta' a'yan tijn:

—A'múumaj mu tyétyacaa mu jahuüre' i Dios i ti tajapúa' ja'sejre' a'yaa mu mij tyajá'mua'ixaaty'e' je'ej ti tyí'rij ti Dios tyajamuuaatú'uunyi'.

¹⁸ Á'tyeej ti a'yan tyihuojó'vajran, 'asta na'aj quee i Pablo jatýúna'vej, aj pu'ij ooré'nyeeriac'a', ti'quij a'yan tyaatajé a'íjci i tyiyáaru' tijn:

—A'yaa nu tyí'mua'ijtye' a'íjci jitze ma'can i Ciriistu' paj iirájra'nyij a'mújcij jitze mu íjmue'estaj.

Ti'ij a'yan tyaatajé, aj pu'ij iirájraa a'íjci i íitaj tzejta'.

¹⁹ Majta a'íimaj i maj tyé'ijtya'ca'aj i íjmue'estaj, mati'ij jáamua'reeri' tiquee che' je'ej tyí'iitaca'aj maj jaamué'tin i túmii a'íjci jimi, aj mu mij huo'vivi' a'íjma i Pablo majta i Silas. Mati'ij mij huojoví'tij a'íjma jimi i maj tyí'ijta a'ájna jo'tij ja'rájta'cuaj. ²⁰ Mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaaj i juésij tijn:

—A'íimaj i tyétyacaa, Israel maj jitze ajtyáma'can, jéehua mu hua'jaaxiejtye'ej iye'e'ej maj huacháatimee. ²¹ Yi'ráj mu tamua'tyey tíquee je'ej tyí'rij tyaj ja'antzaahuatye'en, na'ríij tyaj a'yan huárinyij ityáj i tyaj Roma jitze ajtyáma'can.

²² Mati'ij mij i tyeítsee huo'táaaxiejvi'ri' a'íjci i Pablo, majta i Silas, aj mu mij i juéesij tyu'ta'íjtaca' maj tyihua'cáa'ri'raxi'in i tyihua'caanaa, majta hue'riá'vaxi'in. ²³ Mati'ij jéehua huo'tyaváaxi'ij, aj mu mij hue'tyáanaaj, majta jaata'íj i ti tyí'cha'ij ti huó'cha'íin tyámua' naa. ²⁴ Aj pu'ij a'íjna i maj tyéecha'íiraj, a'íi pu a'uún huojo'tyáito jo'tíj quee já'í'rij maj iirá'ciinnyeje, ajta i huá'íicaj, a'áan pu a'nárurtya'xij i táabla jitze.

²⁵ A'tzáaj jé'ta' tica', a'íjna i Pablo ajta i Silas, móoche' mu tyenyúusima'caj i Dios jami, majta tyí'chuiicaca'aj, majta i séecan i maj nami'huaca'aj hua' jamuán, a'íi mu huá'namuajraca'aj, ²⁶ ti'ij jiyé'tzín jime' huatóoca'tzij i chuéj, ajta i chi'ij jo'maj je'tyánami'huaca'aj, ca'nyíin pu huatóoca'tzij. Aj pu'ij tya'antácuunyixij jo'maj je'tyánami'huaca'aj, ajta tyí'íjtzaanyixij i cadéenanaj i maj jin anají'qui'huajma'caaj i maj námi'. ²⁷ Ajta a'íjna i ti tyí'cha'íica'aj, ti'ij huájij, aj pu'ij jaaséej ti arí tya'antacúunyi'huajma'caj jo'tíj tyeje'tyanámi'huajma'caa, ti'quij juchúun íjcutaca' ti'ij huóoje'caj, jí'nye a'yaa pu jaata'aj maj meríj iiráacij i maj nami'huaca'aj. ²⁸ Ajta i Pablo, a'yaa pu tyaatáaj ca'nyíin jime' tijin:

—Capáj asíj je'ej ja'uurej, yú'tyaj tyooj néijmi'i iiráatyij.

²⁹ Aj pu'ij tiéj huáhuo i ti tyí'cha'íica'aj, ti'quij huatéechisima'aj ujo'tyájrapij jo'maj já'nami'huaca'aj, aj pu'ij tyítunutaca' a'ájna véjri' jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'íjna i Pablo, ajta i Silas. ³⁰ Ti'quij hui'ráavi'tíj, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye náarinyij ti'ij Dios tyinaatú'uunyi'?

³¹ Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ántzaahuatye' i tavástara' a'íjci i Jesús, aj pu i Dios tyimuatú'uunyi'raj, ajta a'íjma i maj ajamuán aja'chej.

³² Mati'ij mij jáa'íxaa i nyuucaria'ra' i tavástara' a'íjci i a'tíj, majta a'íjma i maj jamuán aja'chej. ³³ A'áa pu'uj tána'aj a'tzáaj tica' a'íjna i ti tyí'cha'íica'aj, a'íi pu huo'jó'sij i maj tyí'puejtyi'huaca'aj, ajta je'en huái'huaca' a'íjna i ti tyí'cha'íica'aj, majta i maj jamuán aja'chej. ³⁴ Ti'ij ij huojo'ví'tíj i juchéj, aj pu'ij tyihuo'cue'e'ej, ajta i maj jamuán aja'chej, jéehua mu huatóotyamua'vej a'íjci jime' maj ja'antzaahuaj i Dios.

³⁵ Iiya' mu'uj a'íimaj i juéesij huo'ta'íj i xantáaru'uj, a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i tyí'cha'íica'aj ti hue'rátóonyij a'íjci i Pablo ajta Silas.

³⁶ Aj pu'ij a'íjna i ti tyí'cha'íj, a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pablo tijin:

—Manaata'íj i juéesij nyaj jamui'rátóonyij, pu'ríj siaj juxáahuaj jó'ciinnyeje.

³⁷ Ajta a'íjna i Pablo, a'yaa pu tyihuo'té'exaa a'íjma i maj tyí'cha'íj tijin:

—Ityájma, i tyaj romanos pué'een, a'íi mu jéjrista' taatyáavaxij tyeítsee tzajta', majta quee xu tyi'tíj taa'íhuo'raj je'ej tyaj tyi'tíj jin tyityo'tyá'ítsee, mati'ij mij te'tyáanaaj. ¿Nyí ijíj meri'ij támij jaxie've' maj ti'rátóonyij aviitzi jime'? Catu iiráaju', míche' a'íimaj yeve're'nyej mata'aj a'íimaj ti'rátóonyij.

³⁸ Mati'ij mij i xantáaru'uj a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i juéesij je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Pablo, aj mu mij tyámua' tyu'tátziin a'íimaj i juéesij

mati'ij jáamua'reeri' maj romanos jitze ajtyáma'cantaca'aj a'ájna i Pablo ajta i Silas. ³⁹ Mati'ij mij ujó'ju' a'íimaj i juéesij mej mij utyojo'túu'uunyi' hua' jimi i maj hua'puaj, aj mu mij hue'rájtoo, majta huo'ta'íj maj eeráçinyej a'ájna a chájta'. ⁴⁰ Majta a'íimaj i maj hua'puaj, a'íi mu iirácij jo'maj já'nami'huaca'aj, mati'ij mij a'áa jó'ju' Lidia ti ja'chej, mati'ij huo'séeraj majta ca'nyíjra'aj huo'tá'aj i maj tyá'tzaahuatye', aj mu mij jo'cáj.

17

Mati'ij tyúunyo'si'ij a'ájna a Tesalónica

¹ Mati'ij mij jo'cáj, a'ájna i Pablo ajta i Silas, a'áa mu jo're'nyej chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Anfípolis, majta a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Apolonia, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tesalónica, jo'tij hua' tyeyúuj já'sejre' a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ² Ajta a'ájna i Pablo a'yaa pu'uj tyu'méj je'ej ti tyeyí'tihua'aj ti tyihuó'mua'tyej, a'úu pu jo'tyájrurij hua' tyeyúuj tzajta', ti'ij a'yan atyojo're'nyej a'ájna xicáara' jitze mati'ij pua'aj juso'pii, huéecaj sáahuaj pu tyihuó'ixaa'j i yu'xarij jitze.

³ A'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj ti a'yan tyúuxie've' ti jajpuéetzij já'ra'nyij a'ájna i ti Dios ja'antyíhuoj, ajta ti'ij huamuí', a'yaa pu ajta tyúuxie'va'ca'aj ti huatájuurej, a'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tijin:

—A'íjna i Jesús, i nyaj já'mua'ixaatye' a'íi pu a'íin pué'een i Ciríistu'.

⁴ Séecan mu tyá'antzaahuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, aj mu mij huo'jaahua a'íjci i Pablo, majta i Silas. Jéehua mu majta tyá'antzaahuaj i maj griego pué'een i maj jana'michej i Dios, majta mue'táj i úucaa i maj jéetze' juxie've'. ⁵ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'íi mu huápu'i'ij huá'anchueerej, mati'ij mij séecan tyísi i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee i maj ámana'aj huaci'ij, mata'aj mij ca'nyíjra'aj huo'tá'an i tyeityee mej mij huatanyinyu'caj. Aj mu mij a'áa jó'ju' jo'tij Jasón ja'chej, a'íj mu mij huáhuo i Pablo, majta i Silas, mej mij hui'rávi'tij, majta tyu'tátuire'en i tyeityee jimi. ⁶ Ajta mati'ij quee huo'tyoj a'íijma i maj hua'puaj, a'íj mu mij jo'jáj i Jasón, majta séecan i maj tyá'tzaahuatye', a'íijma mu jimi ahuojóotoj i maj tyityatatyíj a chájta', majta a'yan tyitye'entyijíihua tijin:

—A'íimaj i tyétyacaa i maj tyi'jaaxiejtaj néijmi'que' i cháanacaj japua, a'íj mu jin meríj majta yará'aj, ⁷ ajta a'ájna i Jasón, tyámua' pu tyihuo'tyéeje i juchéj, néijmi'i mu a'íimaj quee a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta i tajtúhuan, jì'nye a'yaa mu tyí'xaj ti sáij ajtáhua'aj tyí'ijta, a'tíj ti a'yan ántypuaj tijin Jesús.

⁸ Mati'ij a'íijma huánamujri', je'ej mu pua'aj tyityo'tóomuajtyaca' i tyeityee, majta i maj tyityatatyíj. ⁹ Aj pu'ij i Jasón, majta i séecan, túmii mu tyu'tá' a'íijma jimi i maj tyityatatyíj, aj mu mij huo'tátoo.

Mati'ij a'áa jo'tyú'uuca'aj a Berea a'ájna i Pablo ajta i Silas

¹⁰ Tíca' mu i maj tyá'tzaahuatye' huo'ta'ityaca' a'íjci i Pablo majta i Silas, mej mij jiye'tzin jó'çinyej a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Berea, mati'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij a'úu jo'tyájrurij hua' tyeyúuj tzajta' a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹¹ A'íimaj i maj Berea ja'chej,

jéetze' mu tyámua' naa tyí'tyetyeii'teristaca'aj mequee a'íimaj i maj Tesalónica huacháatima'caa, naa mu tyámua' tya'ancuriáa' i nyúucarij, a'náj tina'aj mu jahuooca'aj i yu'xarij jitze mej mij jáamua'reej tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan je'ej maj tyihuá'mua'tyajca'aj. ¹² A'íj mu jin mue'tíj tyá'antzaahuaj, majta mue'tíj i griego maj jitze ajtyáma'can, a'íi mu majta tyá'antzaahuaj i úucaa maj jéehua juxie've', majta i tyétyacaa. ¹³ Majta i Israel maj jitze ajtyáma'can, Tesalónica maj já'chajca'aj, mati'ij jáamua'reeri' ti i Pablo huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios a'ájna a Berea, aj mu mij a'áa jó'ju', mati'ij mij huatyóohuij maj ca'nyíjra'aj huo'tá'an i tyeityee mej mij hua'aj jaaxiejtye'en. ¹⁴ Majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', a'íi mu quee á'tyeej, je'en mu jaata'ít'yaca' i Pablo ti'íj jó'ra'nyij a'ájna a ti ja'va'ástimee i jájtyij ti ve'ej, ajta a'ájna i Silas, ajta i Timoteo, a'áa mu jó'tyá'ítzee a'ájna a Berea. ¹⁵ Majta i maj Pablo jamuán huajú'ca'aj, a'íi mu jamuán ujó'ju' a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Atenas. Mati'ij támij huariá'cij, ajta i Pablo a'yaa pu tyihuo'táhuaviiri' maj a'yan tyaaté'exaatye'en a'íjci i Silas majta i Timoteo maj jiye'tzín uja'rá'ciinyej a'ájna a Atenas.

Tí'ij Pablo a'áa jó'tyávaaca'aj a Atenas

¹⁶ Tí'ij Pablo óoche' hua'cho'va'caj a'ájna a Atenas, jéehua pu tyinyú'caca' i jutzájta' a'ájna jime' ti huo'séj i hua' diosij i maj iiratyé'tya'ajma'caa néijmi'que' a chájta'. ¹⁷ A'íj pu jin i Pablo tyihuá'ixaatya'ca'aj hua' tyeyúuj tzajta' a'íjima i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i séecan jamuán i Dios maj na'michej. A'náj tina'aj pu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjima i maj a'áa jó'tyú'uuca'aj a'ájna jó'tíj tyaja'tuíhuaj tá'yí'ij. ¹⁸ Séecan mu a'áa jó'tyú'uuca'aj i maj tyúumua'tyey i maj a'yan hua'tamuá'muaj tíjin epicúreos, majta séecan estoicos maj hua'tamuá'muaj, a'íi mu mij huatyóohuij maj tyu'xáj a'íjci jamuán i Pablo. Séecan mu mij a'yan tyí'xajtaca'aj tíjin:

—¿Ji'nye tyí'xaj mu ti jéehua tyí'tyáxajta?

Majta séecan a'yan tíjin:

—Cuxáa tyí'ta'ixaatye' séej jime' i nyúucarij ti séej Dios jimi já'ma'can.

A'yaa mu tyí'xajtaca'aj, ji'nye Pablo pu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjci jitze ma'can i Jesús, ajta je'ej maj tyityaatájuurij. ¹⁹ Mati'ij mij yo'ví'tij a'ájna jó'maj jóosi'rihua'aj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Areópago, a'yaa mu tyaaat'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi je'ej tyí'rij tyaj jáamua'reej tyi'tíj ti pué'een mu paj jájcuan tyí'tamua'tyey? ²⁰ Ji'nye petyí'ta'ixaatye' tyi'tíj jime' tyej quee yó'itej, tyá'xie've' tyaj jáamua'reej je'ej ti huatoomua'aj i nyúucarij.

²¹ Majta néijmi'i i maj Atenas já'ma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can i maj meríj a'áa jó'cháatima'caa a Atenas, a'íj mu namuajraca'aj majta yuu'ixáatye'ej je'ej ti jájcuan tyi'tíj ricij.

²² Aj pu'ij Pablo aje'ta' huatyéechaxij hua'tzajta' i maj aja'tyúusiiria'ca'aj a'ájna a Areópago, ti'quij a'yan tyu'taxájtaca'aj tíjin:

—Mua'aj Atenas sij já'ma'can, a'yaa nu tyaja'muasej sij jéehua huá'tzaahuatye' i judiosij tyámua'. ²³ Ji'nye nyati'ij majo'cha'canya'aj jó'siaj jóosi'rii, séej nu huaséj ti jitzán a'yan tyé'yu'si' tíjin: “Tyámua' tu tya'tá'caa i Dios tyaj quee jamua'tyey.” A'íjci i sij quee jamua'tyey, tyámua' xu tya'tá'caa, a'íj nu nyij nyáaj jamuaaté'exaatye'ej.

²⁴ 'A'íjna i Dios i ti jaatyátaahuaca' i cháanacaj tyaj japuan séejre', ajta néijmi'i i ti íiyan tyí'sejre', a'í pu a'ín pué'een i ti tyí'íjta néijmi'que' u tajapuá, ajta néijmi'que' i cháanacaj japua. Capu a'yun chej i Dios íiyu'uj tyeyúuj tzajta' i tyéyaca'a maj jaatyátaahuaca'. ²⁵ Capu a'yan tyúuxie've' maj tyí'tj'jín jín jahuuíria'aj, jí'nye a'í pu néijmi'caa tatá'caa tyej tyij júurij tá'ra'nyij, ajta tatá'caa i áacaj tyej tyij ucayáatiyi'can, ajta tyitatá'caa néijmi'i i ti tyitá'tziitye'.

²⁶ 'A'yaa pu i Dios jáaruuj maj séej mana'aj jitze eerányej i tyáataj néijmi'i i tyeéyee, mej mij néijmi'que' séjre'ej íiyan i cháanacaj japua. Ajta a'yan tyihuo'xá'pui'ántari'tzej a'chu maj á'tijti're'en, ajta jo'maj jo'cháatime'nyij. ²⁷ Siata'aj sij jáahuonyij i Dios, sij sij jáatyonyij, capu ajta muja' ímuáj já'sejre' ityájma jimi. ²⁸ A'yaa pu tyí'een, jí'nye a'íj tu jimi júurij i Dios, tyej tyij mahuac'ca'an, tyej tyij tyajta séjre'ej, mati'ij majta a'ímaj i maj tyí'chuicaca'a mua'ajmaj jimi, i maj a'yan tyu'taxájtaca' tijn: "Itýáj tu tyajta i Dios jitze eeráma'can." ²⁹ Jí'nye itýáj tu i Dios jitze eeráma'can, capu ij juxie've' tyaj a'yan tyí'mua'ajcaj ti Dios ooroj jín taavijhua, nusu i pláataj jime', nusu tyetyéj jime'. Capu a'yan een tí'ij tyí'tj'jín i maj jaatyátaahuaca' i tyeéyee je'ej maj ye'ej tyéejtyoj i jumua'tziira'aj jime'. ³⁰ A'náj ímuáj capu i Dios huo'xíjtyej i tyeéyee maj quee jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyúuxie'va'ca'aj, ajta íjij pu a'ín hua'íjtye' néijmi'caa i tyeéyee maj tyá'antzaahuatye'en jimi i Dios. ³¹ Jí'nye i Dios pu'rj jaataxájtaca' a'náj ti huá'xijtye'en néijmi'caa i tyeéyee, a'í pu huá'xijtye'en a'íjna i a'tj'jín i Dios ti arí ja'antyíhuoj, ajta arí huo'taséjra ti a'yan tyí'ja'yájna a'íjci jime' ti jaatájuurityej.

³² Mati'ij jáanamujri' maj huatájuurij i muí'chítyee, séecan mu jaatyáxaahuataca', majta séecan a'yan tijn:

—A'yaa tu tyá'xie've' paj pajtáhua'aj tyitáa'ixaatye'en a'íjci jime'.

³³ Aj pu'ij i Pablo íirájraa jo'maj jóosiiria'ca'aj. ³⁴ Séecan mu i tyeéyee jamuán ujó'ju', majta tyá'antzaahuaj. A'yaa pu sñj ántyapuaaca'aj tijn Dionisio, i ti hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj a'ájna a Areópago, ajta sñj i íiti' ti a'yan ántyapuaaj tijn Dámaris, majtáhua'aj séecan i maj majta tyá'antzaahuaj.

18

T'íj Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Corinto

¹ Tí'quij té'ej i Pablo íirájraa a'ájna a Atenas, aj pu'ij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Corinto. ² A'áa pu séej jo'tyoo ti Israel jitze ajtyáma'can ti a'yan ántyapuaj tijn Aquila, a'áa pu já'ma'can chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Ponto. A'íjna i Aquila, ajta i íira'ra'an ti a'yan ántyapuaj tijn Priscila, a'í mu a'áa ja'ráacij a'ájna a Italia, jí'nye a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' a'íjna i Claudio i ti va'cán jín tyí'íjta i romanos jimi, maj íirá'cinyej néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can. Ajta a'íjna i Pablo, a'í pu uhuojo'vá'muaariaca', ³ ajta a'yan cha'taj na'aj tyí'muarie'ca'aj tí'ij a'íjna i Aquila, ajta i Priscila. A'íj pu jín hua' jamuán ajo'tyá'ítzee, mej mij néijmi'i tyu'muarie'en. ⁴ Ajta a'náj tina'aj mati'ij pua'aj juso'píhua'aj, a'úu pu ja'tányinyiica'aj hua' tyeyúuj tzajta', jo'tij tyihuaja'ixa'tyahua'aj tí'ij hua'antymue'tin a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i maj séej chuéj japua já'ma'can.

⁵ Mati'ij ará'aj a'ájna i Silas ajta i Timoteo Macedonia maj ja'ráacij, Pablo pu huatyóochej ti a'náj tina'aj tyihuó'ixaaty'e'en i yu'xarij jitze, ajta tyámua' tyihuá'ixaatya'ca'aj a'ájijma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ti i Jesús a'áin pué'een i Ciríistu'. ⁶ Majta a'áimaj camu jaxie'va'ca'aj maj jáanamuaaj, a'áj mu jin huatyóohuij maj je'ej pua'aj tyéjeeve, aj pu'ij Pablo tyu'tacá'tzij i tyúucaanaa mej mij jáamua'reej tijin mo'tyá'ítzee i Dios jimi, a'yaa pu tyihuó'té'exaaaj tijin:

—Mua'aj xu jujámua'aj pué'eenye'ej xá'ju'un ti'ij jamua'antyía'sej i puéjtzij, canu nyáaj. Ajta ijij ti yujo'que'tij ja'mej, hua' jimi nu jo'ma'aj na'mej i maj séej chuéj japua já'ma'can.

⁷ Aj pu'ij iirájraa u hua' tyeyúuj tzajta' ti'quij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'táj ti a'yan ántyapuaj tijin Justo. A'á pu tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, ajta avéjri' já'chajca'aj jo'tij i tyeyúuj jo'tyéjvee. ⁸ Ajta a'ájna i Crispo, i ti tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', a'á pu tyá'antzaahuaj i tavástara' jimi, majta néijmi'i i ihuáamua'mua'. Majta mue'táj i maj Corinto jo'cháatima'caa, mati'ij jáanamuaajri' i nyúucarij, metyá'antzaahuaj mati'ij mij huá'ihuaca'. ⁹ A'tzáaj tíca', tavástara' pu huataséjre a'ájci jimi i Pablo, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Capáj tyí'tziinye'ej, póoche' paj hua'ixáatya'aj i nyúucarij, capáj ja'antyápu'a'citacare'en. ¹⁰ Ji'nye nyáaj nu ajamuán yésejre', capu a'tij mu'a'antymué'tij, ti'ij puéjtzij muaat'an, majta jéehua i nyetyeátyeristyamua' yésejre' iye'ej chájta'. ¹¹ A'áj pu jin i Pablo séej nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' a'áa já'tyeej a'ájna a Corinto, hua'mua'tyáaj a'ájci i nyúucaria'ra' i Dios.

¹² Ti'ij i Galión tyi'tyávaaca'aj tajtúhuan jime' a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Acaya, i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'á mu tyinyinyu'cacuca' a'ájci jimi i Pablo, mati'ij mij yo'jáj i juéesij jimi. ¹³ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa i tajtúhuan tijin:

—A'ájna i tyáati', a'á pu huá'mua'tyey i tyeétyee mej mij seequéj tyá'na'miche'en i Dios, ma'ajta quee a'yan tyitatá'caa i tayi'ráj tyaj a'yan rájcaj.

¹⁴ Pu'ríj tin tyu'taxáatajche' a'ájna i Pablo, ti'ij i Galión a'yan tyihuó'té'exaaaj a'ájma i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin:

—Típua'aj tyi'táj je'ej huá'uurenyijche', na'ríj a'táj huajé'catajche', aj nu xaa ja'muanamuáarajche' mua'ajmaj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, ¹⁵ ajta nyúucarij na'aj pué'een i siaj jin tyí'ijta, a'yaa pu tyi'tyéevijtij siaj jujámua'aj siana'aj jo'xá'pu'i'intare'en, ji'nye canu nyáaj já'xa'pu'i'intare' a'ájci i nyúucarij.

¹⁶ Ti'ij ij i Galión tyu'ta'íjtaca' maj néijmi'caa iirá'ityej a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj i juéesij. ¹⁷ Aj mu mij néijmi'i jaatyéevi' a'ájci i Sóstenes i ti tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', mati'ij mij jaatyáavaxij jiisa'puaj i tajtúhuan. Ajta a'ájci i Galión, capu jitzán juxié'va'ca'aj.

Ti'ij i Pablo ajtáhua'aj a'áa jo'mej a Antioquía

¹⁸ Ajta i Pablo tyámua' pu óoche' tyé'tyee a'ájna Corinto. Ti'quij huo'tatyójtjej i ju'ihuáamua', ajta je'en báarcuj jitze atyáajraa, a'ájma jamuán i Priscila ajta i Aquila. Mati'ij mij antacáj a'ájna séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Siria. Ti'ij quee xu uja'rayi'váacaj a'ájna a Cencrea, aj pu'ij ahuóosisaaxij ti'ij aróo'astej tyi'táj ti jin atóoraj. ¹⁹ Mati'ij

a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Éfeso, a'áa pu i Pablo huojoohuá'xij a'íjma i Priscila ajta i Aquila, ti'quij u tyeyúuj tzajta' jo'tyájruij, ajta je'en tyihuó'ixaaj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'úun jóosi'rihua'aj. ²⁰ A'íi mu mij jaatáhuaviiri' ti jéetze' á'tyeevi' hua' jamuán, ajta capu otyóoca'an. ²¹ Aj pu'ij huo'tatyójtjej, a'yaa pu tijin:

—Tipua'aj i Dios a'yan tyá'xie've'ej, nyajtáhua'aj nu yajamuarámuaarij.

Ti'quij i Pablo i báarcuj jitze atyájraa, aj pu'ij jó'raa. ²² Ti'ij ij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Cesarea, ajta je'en a'áa jo're'nyej a Jerusalén, ti'ij huo'tatyójtje'en i maj tyeyúuj tzajta' jusi'rii, aj pu'ij té'ej a'áa jo'mej a Antoquíia. ²³ A'tzúj a'tyeevi'caj, aj pu'ij té'ej jájcuan iirájraa, ti'ij a'áa ja'tanyéj jo'tij ja'chájta'najmee a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Galacia, ajta a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Frigia. A'íi pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caria'aj néijmi'caa i maj tyá'tzaahuatye'.

Ti'ij Apolo tyihuó'ixaaj a'ájna a Éfeso

²⁴ A'áa pu a'náj sáij jo're'nyej Israel ti jitze ajtyáma'can, a'yaa pu ántyapuaaj tijin Apolo, a'áa pu já'chajca'aj chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Alejandria. Tyámua' pu tyeyi'tihua'aj ti tyihuó'ixaaty'e'en, ajta tyámua' tyiyo'iteeca'aj je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ²⁵ Naa pu tyú'mua'reeriaca'aj je'ej ti tyá'xie've' i tavástara', ajta naa tyuutyámua've'ej tyihuá'ixaatyaca'aj, tyámua' pu tyihuá'mua'tyajca'aj a'íjci jitze ma'can i Jesús, ajta a'íj pu'uj mua'reeriaca'aj i ti jin i Juan huo'íiri'. ²⁶ A'íi pu huatyóochej ti tyihuó'ixaaty'e'en u tyeyúuj tzajta' naa tyu'toocua'nyéej, mati'ij jáanamua'jri, a'íjna i Priscila ajta i Aquila, a'íi mu jaatajé ti'ij uhuojo'vá'muaarej, aj mu mij jéetze' tyámua' tyaatá'iteeri' je'ej ti tyá'xie've' i tavástara'. ²⁷ Ajta ti'ij i Apolo arí jo'yi'mu'ícaj a'ájna a Acaya, a'íi mu i maj tyá'tzaahuatye' canyíjra'aj jaatá', aj mu mij yu'xarij huo'ta'ityi'ri' i maj tyá'tzaahuatye' i maj a'áa ja'chej, mata'aj mij tyámua' tyeetyéjeevej. Ti'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Acaya, tyámua' pu tyihuo'tyáhuíi a'íjma i ti Dios huo'ta' juxié'vi'ra' jime' mej mij tyá'antzaahuatye'en. ²⁸ Ji'nye a'yaa pu tyihua'ráaje i tyeityee i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i yu'xarij jitze pu huo'taséjra ti Jesús a'íin pué'een i Ciriístu'.

19

Ti'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a Éfeso

¹ Ti'ij ooj i Apolo a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Corinto, Pablo pu huáraa mui'caquéj ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee a'áa ti huataca'aj a Asia. Ti'ij ij té'ej a'áa ja'rá'aj a'ájna a Éfeso, jo'tij jéehua huojo'tyoy i maj tyá'tzaahuatye'.

² A'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi sia'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios siati'ij tyá'antzaahuaj?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Catu ma'yá'namuajraca'aj maj jaxajta i júuricama'ra' i Dios.

³ Aj pu'ij i Pablo a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj nyúucaritze' xáai'huaca'?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íj tu nyúucaritze' huái'huaca' i Juan.

⁴ Pablo pu a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Juan pu huo'iiri' i tyeítyee mej mij seequéj tyú'mua'tyij i jutzájta', ajta a'íi pu huá'ixaatya'ca'aj maj tyá'antzaahuatye'en a'íjci jimi i ti ooj uvé'nyesij majca'huáye, a'íi pu a'ín pué'een i Jesús.

⁵ Mati'ij jáanamujri', aj mu mij huái'huaca' nyúucaritze' i Jesús. ⁶ Ajta ti'ij i Pablo hua'vá'muarie'xij i hua' mu'úutze', aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios huatyá'itzee hua'q' tzejta'. Mati'ij mij huatyóohuij maj tyu'xáj nyúucarij jime' i maj quee xu jaayí'tihua'aj, majta maj tyu'taxáj i Dios jitze ma'can. ⁷ A'yaa mu a'chu tamuáamuata' japuan hua'puaj i tyétyacaa ará'axcaa.

⁸ Huéecaj máxcirie' pu á'tyeej ti i Pablo uja'tá'nyinyiica'aj hua'tyeyúuj tzejta', jo'tij tyihuaja'ixaatya'ca'aj quee tyí'tziinye'ej, ajta hua'tyámue'tisima'aj i tyeítyee a'íjci jime' i ti jin i Dios tyí'ijta. ⁹ Majta séecan, camu jáanamujri' i nyúucarij ti huá'ixaatya'ca'aj, sulu a'yaa mu mij je'ej pua'aj tyí'xajtaca'aj i tyeítyee tzejta'. Ti'quij i Pablo avá'raj a'ájna hua' tzejta', ajta séecan jo'ví'tij i maj tyá'tzaahuatye', a'ájna jo'maj tyihuaja'mua'tyej, jo'tij ja'chej i ti a'yan ántyapuaj tijin Tirano. A'áa pu a'náj tina'aj tyihuá'ixaatya'ca'aj, ¹⁰ a'yaa pu huaríj a'chu hua'puaj nyinyi'ra'aj ti a'yan tyihuá'mua'tyajca'aj, a'íj mu jin néijmi'i i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Asia i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'íi mu jáanamujri' i nyúucaria'ra' i tavástara'. ¹¹ Ajta a'ájna i Pablo, va'cán pu jin tyámua' tyí'uuriajca'aj i tyeítyee tzejta' a'íjci jitze ma'can i Dios, ¹² ti'ij ajta a'ájna i paanyújra' a'íjci i Pablo, nusu tyí'caanaria'ra', tipua'aj a'tíj hua' japua áan tyojo'ojpíjxi'in i mej tyí'cucui', aj mu mij tyámua' rinyij, majta i tyiyáaru'uj iiráaju' i maj hua' tzejta' séejre' i tyeítyee.

¹³ Majta séecan i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a cáayej jitze ajcáci'ca'aj, a'íi mu hui'tamuárityahua'aj i tyiyáaru'uj i maj hua' tzejta' séjria'ca'aj i tyeítyee, máaxie'va'ca'aj maj a'yan huárinyij nyúucaria'ra' jitze i Jesús, a'íj mu jin a'yan tyihuá'jeevaca'aj i tyiyáaru'see tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ijtye' a'íjci jitze ma'can i Jesús i ti jitzán ma'can tyí'xaj i Pablo sij iiráciinyej.

¹⁴ A'yaa mu rijcaa i maj aráahua'puaj ará'axcaj i maj yójmua'mua' pué'een a'íjci i a'tíj ti a'yan ántyapuaj tijin Esceva, i ti tyihuá'ijtya'ca'aj i maj tyí'huüre' u tyejúuj tzejta'. ¹⁵ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ájna i tyiyáaru' tijin:

—Nyáamua'tyej a'íjci i Jesús, nyajta nu jamua'reej a'tíj ti Pablo pué'een, arí'mua'aj, ¿a'tyaanyíj sij puíríjij?

¹⁶ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij a'ájna i tyiyáaru' jiyé'tzín hua' jitze rájve, ajta huo'mué'tij ti'ij huo'tyényo'si'ij. Mati'ij mij huatóo'uj mamuámua'vi'ij majta tyi'puéetyi'huaj. ¹⁷ Majta i maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Éfeso, i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, néijmi'i mu jáamua'reeri' je'ej ti tyí'tíj huó'ruuj, a'íj mu jin tyu'tátziin. Mati'ij mij jéetze' mue'tíj jaamua'aj a'íjci i tavástara' Jesús.

¹⁸ Majta mue'tíj i maj tyá'antzaahuaj, a'íi mujo'vá'ju'un mej mij huatóoxaj jéjrista' tyi'tíj maj je'ej pua'aj huáruuj, ¹⁹ majta mue'tíj i maj tyí'chahuaa, umuj tyaja'ráai'puj i tyúuyu'xaa, mati'ij mij tyu'tyáatiej, metyi'séeracaj i tyeítyee. Mati'ij mij jaatyé'itej a'chu ti tyá'najchica'aj a'ájna i yu'xarij, a'yaa pu ará'aj a'chu huá'puatyej japuan tamuáamuata'

ví'ra'aj i pláataj. ²⁰ A'yaa mu i nyúucaria'ra' i tavástara' meríj jéetze' néijmi'que' tyá'mua'reeriaca'aj, majta jaséjrataca'aj i ti néijmi'i jin putyí'uurej.

²¹ Ti'ij a'yan tyu'ríj, aj pu'ij i Pablo jaaxá'pu'i'intarej ti uhuojo'vá'muaarej a'ájna a Macedonia, ajta a Acaya, ajta ti ooj a'áa jó'yí'ij a Jerusalén. Ajta ti'ij Jerusalén huojó'va'muáaren, juxié'va'aj pu ta'mej ti a'áa jó'me'en a'ájna a Roma. ²² Aj pu'ij i Pablo hua'puácaa huata'ítയാ'ca' i maj jahuíire', a'íjci i Timoteo ajta i Erasto mej mij jó'ciinyej a'ájna a Macedonia, ajta a'ájna óoche' pu a'áa jo'tyóo'itzee a Asia.

Mati'ij tin tyúucuij a'ájna a Éfeso

²³ A'áa mu a'náj jéehua huatanyínyu'cacuca' i tyeítýee a'íjci jime' i maj huataséjre i maj tyá'tzaahuatye'. ²⁴ Síij pu a'ájna pué'eenye'ej i ti a'yan ántyapuaj tíjin Demetrio, a'íi pu chí'ij tyí'ta'huacare'ej ti tyí'cile'en i ti pláataj tyúumua'tij, ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij chí'ra'an i hua' dios ti a'yan ántyapuaj tíjin Artemisa, jéehua mu mij jamue'tijca'aj i maj jimi tyí'muarie'ca'aj. ²⁵ A'íi pu'ij hua'ajsií a'íijma i maj jimi tyí'muarie'ca'aj, ajta séecan i maj a'yan cha'taj mana'aj eenye' tyí'muarie'ca'aj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa'j tíjin:

—Tyétyacaa, mua'aj xu jamua'reej tyej tyámua' naa tyá'mue'tij i túmii a'íjci jime' i tyaj jin tyí'muarie'. ²⁶ Ajta siati'ij seríj tyí'sej siajta tyí'namuaj, je'ej ti i Pablo metyojo'xajtan tíjin i dioosij tyétyacaa maj huo'taahuaca' camu je'can jime' dioosij puíríci, a'íj pu jin arí jéehua huo'mué'tij i tyeítýee i maj a'yan ma'can iie'ej Éfeso, ajta néijmi'que' a'áa ti huataca'aj a Asia.

²⁷ Je'ej pu pua'aj tyí'uurej, ji'nye a'yaa pu tyu'tái'riitarij tyaj yó'rieenyij i tyaj jin tyí'muijhuacaa, ajta i taj tyeyúuj i ti tzajta' iirájvee i tadioos ti ve'ej, a'ájna i Artemisa, a'yaa pu tyu'tái'riitarij maj quee che' jana'miche'en. Majta camu che' jaataxié've'sij a'íjci i tadioos ti ve'ej i maj jana'miche' néijmi'que' a'áa ti huaca'aj a Asia, majta néijmi'que' i cháanacaj japua.

²⁸ Mati'ij a'yan tyú'namuajri', jéehua mu huatanyínyu'cacuca', majta huatyejíihuajra, a'yan tíjin:

—iChe' jusén jin júurij a'ájna i Artemisa, Éfeso ti já'ma'can!

²⁹ Capu je'ej huo'támiteeraj je'ej maj huárinyij a'ájna a chájta'. Mati'ij mij a'íijma jimi ootajé'yaca' a'íjci i Gayo majta i Aristarco i maj Macedonia já'ma'can, a'íi mu jamuán huajú'ca'aj a'íjci i Pablo, mati'ij mij huojó'sa'riéechajra a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj i tyeítýee. ³⁰ Ajta i Pablo, a'íi pu utyáruyímui'ca'aj ti'ij tyihuo'ixaaty'e'en i tyeítýee, majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' camu jaatá' ti utyájrutyej. ³¹ Majta séecan i maj tyityatatyíj a'ájna a Asia, i maj naa yó'mua'raj a'íjci i Pablo, a'íi mu a'yan tyaata'ítýi'rej tiquee ajo're'nyinyiica'an a'ájna jo'maj jóosi'rii.

³² Majta a'íimaj i tyeítýee i maj jusiiria'ca'aj séecan mu seequéj tyityetyéjijhuajsiime'ej, majta séecan seequéj, majta jéetze' ará'axcaa i maj quee jamua'reeriaca'aj je'ej maj een jime' jusiiria'ca'aj. ³³ Majta séecan i tyeítýee i maj jamua'reeriaca'aj je'ej maj een jime' jusiiria'ca'aj, a'íi mu tyámua' tyaaté'exaa a'íjci i Alejandro, i maj Israel jíitze ajtyáma'can, a'íi mu ajúutajchaca' jo'maj ja'vé'nye'nje' i tyeítýee. Ti'quij i Alejandro jumuáca' jin huo'tá'ijmiejri' mej mij quee che' je'ej tyáhuaasime'en, ti'ij a'íin hua' japua huatányuunyij a'íijma i maj Israel jíitze ajtyáma'can.

³⁴ Majta i tyeítýee mati'ij jáamua'reeri' ti a'ñin Israel jitze ajtyáma'can, néijmi'i mu huatyejiihuajra a'yaa mu á'týeej a'chu hua'puaj ooraj maj a'yan tyityetyéijhuaj tijin:

—¡Che' jusén jin júurij a'ijna i Artemisa Éfeso ti já'ma'can!

³⁵ Ajta a'ijna i ti tyí'yu'xacaa, a'ñi pu huo'tá'ijmuejri' maj quee che' tyí'xajtaj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj i tyeítýee tijin:

—Mua'aj tyeítýee, Éfeso siaj já'ma'can, néijmi'i i tyeítýee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'ñi mu jamua'reej ti a'ijna i chájta'naj antyúumua'reej ti jáacha'ñin i tyeyúuj ti tzajta' iirájcaj i dios ti ve'éj, a'ijna i Artemisa, ajta i nyéerima'ra' ti tajapua je'caányej. ³⁶ Capu je'ej tyí'rij ti a'tj já'xaahuataj a'ijci, xaatapuá'cij mu siaj tyé'ijjhua, caxu tyi'tj je'ej uuriaj siaj quee tyámua' tyá'mua'reej.

³⁷ Ji'nye a'íimaj i tyétyacaa i siaj yahua've'vi'tij camu já'xaahuaj i tyeyúuj, camu majta je'ej pua'aj tyá'xaj i tadioos.

³⁸ Tipua'aj a'ijna i Demetrio, majta i maj jimi tyí'muarie', tipua'aj a'tj huá'jaaxie'vi'raj, má'maj pueej jin séejre' mu juéesij ajta séejre' jo'maj huojoxjtye'en, miche' a'áa ja'huóonyuuste'en ajta je'en a'yan tyéejcha'ij ti sñij ajta sñij jujapua huatányuunij. ³⁹ Ajta tipua'aj mua'aj tyi'tj siajtáhua'aj huocaj, a'yaa pu tyúuxie've' maj a'áa yotaxáj jo'maj néijmi'i jóosi'rii. ⁴⁰ Tyi'tj ti arí je'ej huarj ijij a'yaa pu tyu'táci'pej maj tajitzé tyo'ojpuá'riyte'en a'ijci jime', capu métyi'tj je'ej tyaj tyi'tj tyu'taxáj, tipua'aj mataata'íhuo' a'ijci jime' i maj huatyejiihuajra i tyeítýee.

⁴¹ A'yaa pu tyu'taxáataj a'ijna i ti tyí'yu'xacaa, ti'ij ij hue'rá'ityaca' i tyeítýee.

20

Ti'ij i Pablo a'áa jo'mej a Macedonia ajta a Grecia

¹ Ti'ij antyipuá'riaca' i maj huóotya'xij, Pablo pu huo'tajé i maj tyá'tzaahuatye' ti'ij a'ñin tyámua' tyihuo'té'exaatye'en. Aj pu'ij huo'tatyóotye'ej, ti'quij a'áa jó'raa a Macedonia. ² Néijmi'que' pu huó'muaariaca' mati'ij mana'aj tyityeecháatima'caa a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', ca'nyijra'aj pu hua'tá'caria'aj i nyúucarij jime' i ti jin tyihuó'ixaaj, ti'quij té'ej a'áa ja'rá'aj a'ájna a Grecia, ³ a'áa pu huéecaj máxcirie' á'týeej. Ti'ij arí tin antyirá'sima'caj i báarcuj jitze ti'ij antára'nyij a'ájna a Siria, ti'ij a'yan tyáamua'reeri' maj a'yan tyaaxá'pu'intarej maj a'áa ye'tyécho've'en i juyáara' jitze jo'tij jo're'nyéenyijche', a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. Aj pu'ij huariá'raa ti'ij ajtáhua'aj a'áa huatyéenyey a'ájna a Macedonia. ⁴ A'ñi mu jamuán jó'ju' i Sópater yójra' a'ijci i Pirro, Berea ti já'ma'can, ajta a'ijna i Aristarco ajta i Segundo i maj Tesalónica ja'chej, ajta i Gayo Derbe ti já'ma'can, ajta i Timoteo, ajta i Tíquico, ajta i Trófimo, i Asia maj já'ma'can. ⁵ A'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' anaquéej mu jó'ju' mej mij a'áa taja'cho've'ej a'ájna a Troas. ⁶ Tyajta ityáj, ti'ij tyo'puá'riaca' i maj tyu'yé'estej a'ijci jime' i maj jacua'caa i páan tíquee cu'ustij, a'áa tu ja'rácij a Filipos i báarcuj jitze, anxí xicáj tu jitze huo'táa'saca' a'ájna a Troas, a'áa tu tyij aráahua'puaj xicáj á'týeej.

Ti'ij i Pablo a'áa huojová'muaariaca' a Troas

⁷ Ti'ijta atyojo're'nyej i séej xicáj jitze i ta'nájcaj i itéerij, aj tu tyij tyítasiij tyej tyij huariátatare'en i páan, ajta i Pablo tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'. Ji'nye a'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti jó'ra'nyij yaa ariá'pua'aj, a'íj pu jin jéehua tyihuó'ixaaj 'asta na'aj quee jé'ta'tíca' tya'rá'aj. ⁸ A'áa tu ja'tyítasiij ánimuaj i chi'ij tzajta', ti huéicaj jupapúa tyiváatimee, a'aan pu ú'taaca'aj jéehua i tatzárij jime'. ⁹ Ajta tyamuéej a'úun je'rácatyii ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Eutico, a'aan pu jo'huáayixij jo'tij ja'nácun. Ajta a'íjna i Pablo jéehua pu tyihuó'ixaaj, a'íj pu jin huamué'tichej i cutzjij jime' a'íjna i Eutico, ti'quij tyámua' huápui'ij tyu'tácuj, aj pu'ij ancure'vej a'íjci jitze i chi'ij ti huéicaj jupapúa tyiváatimee, mu'chícan mu'uj mij jajriáj. ¹⁰ Aj pu'ij acájraa i Pablo, ti'ij ij ja've'vi'raxij a'íjci i tyamuéej. Ajta a'yan tyihuo'té'exaa' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' tijin:

—Caxu tyi'tziinye'ej, óoche' pu júurij.

¹¹ Aj pu'ij i Pablo ajtáhua'aj antyíraj i chi'ij tzajta', ti'quij huo'riá'taarej i páan, mati'ij jaacua'aj, ajtáhua'aj tyihuá'tyixaa, 'asta na'aj quee huata-puá'riaca'. Ti'quij jó'raa. ¹² Ajta a'íjna i tyamuéej, júurican mu jo'vi'tij, a'íj mu jin jéehua ca'nyíjra'aj huatóoa'.

Troas pu ja'rájraa ti'ij ij a'áa ja'rá'aj a Mileto

¹³ Tyajta ityáj ta'náatya'aj tu jo'cáj i báarcuj jitze, a'áa tu ja'rá'aj a'ájna Aso, tyej tyij a'áa ya'rávi'tin a'íjci i Pablo, ji'nye jui'icán pu uja'rájraa. ¹⁴ Tyati'ij jáatyoj a'íjci i Pablo a'ájna a Aso, aj pu'ij tajamuán atyájraa i báarcuj jitze, tyati'ij tyij jó'ju' a'ájna a Mítilene. ¹⁵ A'áa tu eeráacij, yaa ariá'pua'aj tu avéjri' ja'ajtyéenyey jo'tij ja'ráahuachij ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin Quío, tyati'ij tyij séej xicáj jitze a'áa ja'rá'aj a'ájna a Samos. Tyajtáhua'aj yaa ariá'pua'aj a'áa tu ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin Mileto. ¹⁶ A'yaa tu huaríj, ji'nye Pablo pu jaaxá'pui'ántarej tiquee a'áa ja'tanyéj a'ájna a Éfeso, capu ajta á'tyeerimu'ca'aj a'ájna a'áa ti huataca'aj a Asia, ji'nye jiye'tzín jime' pu ja'rá'astijmu'ca'aj a'ájna a Jerusalén, tipua'aj a'yan tyii'riitan tyaj a'áa jo'tyú'uucuj mati'ij tyi'ye'estyaa a'íjci jime' i maj jo'támua'reej ti arí a'yan tyooméj huá'puatyej japuan tamuáamuata' xicáj.

Pablo pu ca'nyíjra'aj huo'ta' a'íjma i huásasij Éfeso maj já'ma'can

¹⁷ A'áa pu jo'tyaváaj i Pablo a Mileto, ti'ij huo'ta'íjtaca' maj uhuojo'tájeevej i huásasij i tyeeyúuj tzajta' maj tyi'huüre' a'ájna a Éfeso. ¹⁸ Mati'ij i huásasij aje're'nyej, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa' tijin:

—Mua'aj xu jamua'reej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij nyati'ij nyana'aj anaquéej yetyi'tanyéj iye'ej Asia. ¹⁹ A'náj tina'aj nu yahuatyéjvee ja'mua jamuán, nyeti'huüria'aj nyajta nyacu'váaj i tavástara' jimi, a'yaa nu tya'canyeyí'nyaa' a'íjci jime' i ti jéehua je'ej pua'aj tyina'antyimué'tijcaa ajta i maj je'ej pua'aj nyooriajcuca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²⁰ Canu a'náj ootyá'ítzee nyaj quee tyajá'mua'ixaatye'ej tyi'tij ti mua'ajmaj jamuatyáhu'i'rii, nyetyaja'muamua'tyáaj i tyeeyúuj tzajta', nyajta jo'siaj jo'cháatimee. ²¹ A'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'yaa nu tyihuó'ixaaj ti a'yan tyúuxie've' mej seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, majta ja'antzaahuatye'en a'íjci i tavástara' Jesús i Ciríistu'. ²² Ajta ijíj a'áa nu jo'ma'aj na'mej a Jerusalén a'íjci

jime' ti i júuricama'ra' i Dios a'yan tyinaata'fj, canu jamua'reej je'ej ti mu' tyinyaja'huúria'aj ja'mej. ²³ A'fj nu xaa mua'reej, ti jo'tij na'aj ti huachájta'tajmee, a'fjna i júuricama'ra' i Dios a'yaa pu tyí'nye'ixaatye' ti a'fín nyejcho've' i maj tzajta' tyí'tyanamuacaa ajta jéehua i puéjtzij. ²⁴ Capu nye jitze juxie've' i nyaj jin júurij, a'fj nu'uj xie've' nyaj ja'antyci'tyij je'ej ti i Dios tyí'tj tyinaa'fjcaj nyaj huo'té'exaatye'en i tyeétyee i nyúucaria'ra', ti'ij a'fín tyihuo'tú'uunyí' juxié'vi'ra' jime'.

²⁵ 'Ajta ijíj tyámua' nu tyá'mua'reej, tiqee che' a'tj me' nyeje'seejran, a'fímaj i nyaj nyeríj huó'ixaaj i Dios ti jin tyí'ijta. ²⁶ A'fj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' ijíj, canu nyáaj pu'éeenye' tipua'aj tyí'tj je'ej já'mua'uurej mua'ajmaj, ²⁷ ji'nye néjmi'i nu tyajamuáa'ixaa je'ej ti tyá'xie've' i Dios, nyajta quee a'náj tyí'tj jamuaatyá'avíitzej. ²⁸ Tyámua' xu'uj, siata'aj huó'cha'fín néjmi'caa i maj jusi'rii i Dios jimi, jo'tij i júuricama'ra' i Dios huaja'antiyihuo mej mij a'fjma huácha'fín i maj tyá'tzaahuatye', i ti juxúure' jin huó'naniej a'fjna i Jesús. ²⁹ A'yaa nu nyáaj tyá'mua'reej nyati'ij jó'ra'nyij, séecan mu yaja'va'ju'uj muá'ju'un ja'mua jimi maj a'yan een mati'ij fira'vetyee mej tyí'tyaci'macaa, i maj a'yan tya'xié've'ej muá'ju'un maj hua'antypuá'rite'en i maj tyá'tzaahuatye'. ³⁰ Séecan mu avá'ju' i maj ja'mua jitze ajtyáma'can, a'fí mu hue'tzij jin tyihua'mua'tyen, mej mij a'fjma antymue'tin i maj tyá'tzaahuatye'. ³¹ Tyámua' xu'uj mua'aj, xo'támua'reeri' nyaj huéecaj nyinyi'ra'aj tyajamuáa'ixaa tójca'rij tzajta' nyajta fíca'rij tzajta', canu a'náj jaatáxaahuataca' nyaj tyajamuáa'ixaa na'canyeyí'nya'aj ja'mua jime'.

³² 'Ajta ijíj nye'ihuáamua' Dios jimi nu jamuatyátoosij, ajta i nyúucaria'ra' ti jaxaj juxié'vi'ra' jime'. A'fí pu néjmi'i pu tyí'uurej ti'ij a'fjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, ajta néjmi'i huo'tá'sij i ti jin atóoraj a'fjma jimi i jutyeítyeristyamua'. ³³ Canu nyáaj a'náj tyí'tj nyacua'aj tipua'aj túmii, na'riij tyihua'caanaa. ³⁴ Sulu a'yaa xu tyá'mua'reej, nyej nyasiij nyamuáca' jin tyu'muáriej nyej nyij jaamué'tin tyí'tj ti juxie've' nye jimi, ajta a'fjma jimi i maj nyaj jamuán huacíj. ³⁵ A'náj tina'aj nu jamuáa'itíiri' ti a'yan tyúuxie've' siaj tyu'muárie'en ajta siaj sij huo'tyáhuire'en a'fjma i maj quee je'ej tyéejviicue', a'fj xu ú'mua'reerij je'ej ti tyu'taxájtaca' i tavástara' Jesús tijin: "Jéetze' pu tyámua' tyé'yi'ij nyaj tyí'puejva'aj quee nyaj tyí'tj ancuriáan."

³⁶ Ti'ij a'yan tyihuo'ixáatya'aj i Pablo, aj pu'ij tyítunutaca' ajta huatyéenyuj i Dios jimi hua' jamuán. ³⁷ Néjmi'i mu huóoyinyixij majta néjmi'i ji'ré'chuiixij, majta ji'tyápuí'tza'xij a'fjci i Pablo. ³⁸ Jéehua mu juxaamuijritya'ca'aj, ji'nye a'yaa pu tyihuo'té'exaa mej quee che' a'náj me'yé'sejran. Aj mumij jamuán ujó'ju' jo'tij ja'tyájraa i báarcuj jitze.

21

Tí'ij i Pablo a'áa jo'mej a'ájna a Jerusalén

¹ A'áa mu'uj mij joovátzij i ta'ihuáamua', aj tu tyij ityáj atyáacij i báarcuj jitze, tyati'ij tyij huatátaje'yaca' a'ájna a Cos, yaa ariá'pua'aj tu a'áa ja'rá'aj a'ájna a Rodas, tyati'ij tátyij a'áa jo'ré'nyej a'ájna a Pátara. ² A'ájna a Pátara a'áa tu séej jo'tyoo i báarcuj Fenicia ti jó'yi'ij, a'fj tu tyij jitze atyáacij, tyati'ij tyij jo'c'ij. ³ A'áa tu joojú'ca'aj tyati'ij jaaséej a ti ja'ajhuáchij, a'yaa pu tya'rájtyapua'j tijin Chipre, a'áa tu muáca'ta'

pujmua' ajcaanyej, mu tu'uj jó'ju' 'asta tyana'aj quee a'áa ja'rá'aj a Siria. Ajta i báarcuj a'áa pu je'cácaa tyu'tyáitoo i íjcaj ti tyú'tisime'ej a'ájna a Tiro, a'áa tu tyij acáacij. ⁴ Tyati'ij a'íjma huátyoj i maj tyá'tzaahuatye', aráahua'puaj xicáj tu á'tyeej tyaj hua' jamuán ajo'tyu'uj. A'íimaj mu júuricama'ra' i Dios jitze ma'can jaatá'íjmuejri' a'íjci i Pablo ti'ij quee a'áa ja'tányiniica'an a Jerusalén. ⁵ Ti'ij mu tyojo'ma'aj aráahua'puaj xicáj jitze, aj tutyij jo'cáj. Néijmi'i i tyétyacaa muanyínyí'chaj, majta huayóomua'aj, a'áa mu tojóotoj jo'tij joo'ástimee i chájta'naj, a'áa tu tyij tyítunutaxij jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, tyati'ij tyij huatyéenyuj i Dios jimi. ⁶ Tyati'ij huo'tatyóotyaj, aj tu tyij atyáacij i báarcuj jitze, majta a'íimaj huariá'cij jo'maj jo'cháatimee.

⁷ Tyati'ij jaatyáaxijtye i tyaj huajú'ca'aj i jájritze', Tiro tyaj ja'ráacij tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Tolemaida, a'áa tu huo'tatyójtje i ta'ihuámua', tyajta hua' jamuán séej xicáj ajo'tyu'uj. ⁸ Yaa ariá'pua'aj tu jo'cáj tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea. A'áa tu ja'tanyéj jo'tij ja'chej a'ájna i Felipe i ti tyihuá'ixa'tyee tyeítýee, a'íi pu a'íin pué'een síj i maj aráahua'puaj ará'asej i maj tyí'huüre' i tyeyúuj tzajta', a'áa tu jo'tyá'ítzee a'íjci jimi i Felipe. ⁹ A'ájna i Felipe muáacuacaa pu tyiyójmua'ca'aj i úucaa mej quee xu huüichej, a'íi mu jaxajtaca'aj nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁰ A'áa tu tyij á'tyeej a'chu pua'an xicáj, ti'ij ij síj ará'aj ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, Judea ti já'ma'can, a'yaa pu ántyapuaj a'ájna tijin Agabo. ¹¹ Ti'ij tajimí ará'aj, aj pu'ij ja'vá'xistaca' i ti jin ahuóoji'ca'ca'aj a'ájna i Pablo, aj pu'ij a'íjci jin anóoji'quej i ju'íicaj jitze, ajta i jumuáca' jitze, ti'ij ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa pu tyí'xaj i júuricama'ra' i Dios tijin a'ájna a Jerusalén, a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyeetyáji'que'sij a'íjci i ti ja'a'rij a'íjci i maj jin ahuóoji'ca'ajma'aj muá'cí'ij, majta huo'tátuüre'sij a'íjma i maj séej i chuéj japua já'ma'can.

¹² Tyati'ij a'íj huánamuajri', ityáj majta i maj Cesarea já'ma'can, néijmi'i tu jaatáhuaviiri' a'íjci i Pablo ti'ij quee ujó'yi'can a Jerusalén.

¹³ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ájna i Pablo tijin:

—¿Ji'nye setyityúuyin siajta nyaxaamujritye'? A'yaa nu tyé'nyaca'nyej, canu a'íj nyana'aj jime' maj naatyáji'que'en, sulu nyej nyajta huámu'nyij a'ájna Jerusalén a'íjci jime' i nyaj jahuüre' i tavástara' Jesús.

¹⁴ Ji'nye catu jaatáviicue'ri' tyaj jaatyá'itzen, tyaatá' tu'uj tyij, a'yan tyetyatajéevj tijin:

—Che' a'yan atyojo're'nyej je'ej ti tyá'xie've' i tavástara'.

¹⁵ Ti'ij a'yan tyu'ríj aj tu tyij tyámua' huátaruuj, tyati'ij tyij ujó'ju' a'ájna a Jerusalén. ¹⁶ Séecan mu tajamuán jó'ju' i maj tyá'tzaahuatye' Cesarea maj já'ma'can, a'íi mu a'áa tojo're'nyijtyej jo'tij ja'chej a'ájna i tyáati' ti a'yan ántyapuaj tijin Mnasón, Chipre ti já'ma'can, i ti arí á'tyeej ti tyá'tzaahuatye'.

Pablo pu uyá'muaarej a'íjci i Jacobo

¹⁷ Tyati'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, naa mu tyámua' tyitaatyéeje jutýámu'vi'ra'aj jime' a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye'. ¹⁸ Yaa ariá'pua'aj pu i Pablo tajamuán ujó'mej tyej tyij a'íj ujo'vá'muaarej a'íjci i Jacobo, majta i huásij néijmi'i mu a'áa jo'tyú'uuca'aj. ¹⁹ Aj pu'ij i Pablo huo'tatyójtje, ti'quij té'ej tyámua' naa tyihuá'tyixaa néijmi'caa je'ej ti tyi'tij huáruuj

a'íjna jitze ma'can i Dios, a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, ²⁰ Mati'ij a'íj huánamuajri', aj mu mij tyaatatyójtzi'rej i Dios. Majta a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pablo tijin:

—Cási' ta'ihuáara', papu'ríj metyooséj, a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, mue'tíj mu meríj tyá'antzaahuaj, néijmi'i mu a'yan tyá'xie've' maj a'yan tya'rá'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' i yu'xarij jitze a'íjna i Moisés. ²¹ Majta a'yan tyihuó'ixaaq néijmi'caa i maj séej chuéj japua ja'chej i maj majta Israel jitze ajtyáma'can, paj muáaj a'yan tyihuá'mua'tyej maj quee a'yan rijcaj je'ej ti tyaaxájtaca' a'íjna i Moisés, pajta a'yan tyihuá'ixaatye' maj quee ja'antyisi'chej i junavíj i juyójmua', majta quee a'yaa mana'aj tyaá'sime'ej i juyi'ráj. ²² ¿Ji'nye tyana'aj tyij tyu'taxájtaj mati'ij jáamua'reej i tyeítyee paj períj ya'uvé'nye? ²³ Tyámua' pu jéetze' naa paj a'yan huárinyij je'ej tyaj tyimuaaté'exaatye'sij. Yaa mu muáacuj huatyuj tajamuán i tyétyacaa, i maj ja'antyíci'sij i maj jin atóoraj i Dios jimi. ²⁴ Pata'aj hua'antyivi'tíj, pata'aj huá'jajcuare'en hua' jamuán, pajta hua' japua tyu'náachitan, mata'aj mij huo'yéj. Aj mu mij néijmi'i jamua'reeren tiquee a'yan tyi'ja'yájna je'ej maj tyi'muaxaj muéetzij, sulu paj pajta muáaj ja'astej i yu'xarij i maj jin tyí'ijta. ²⁵ Majta i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, i maj majta meríj tyá'antzaahuaj, tu'ríj tyihuo'ta'ityi'ri' i tyaj a'yan tyaaxá'pui'intarej maj quee jacua'caa i hue'ra'aj maj jáamu'vejritaca', majta quee jacua'caa i xúure'ej majta i hue'ria'ra' i maj jaatyácue'mi'in. Majta quee juxana'ciria'aj séecan jamuán.

Mati'ij jaatyéevi' a'íjci i Pablo u tyeyúuj tzajta'

²⁶ Aj pu'ij i Pablo huojoví'tíj i tyétyacaa i maj muáacuj, yaa ariá'pua'aj pu huóojajcuarej hua' jamuán ti'quij utyájrurij u tyeyúuj tzajta' ti'ij huo'té'exaatye'en a'náj maj ja'antyíci'sij i maj jin atóoraj, mej mij tyu'támu'vejritaj síij ajta síij.

²⁷ Ti'ij ari' tin aráahua'puaj xicáj tya'ra'astísima'caj, séecan i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj Asia ja'chej, a'í mu jaaséej a'íjci i Pablo i tyeyúuj tzajta', mati'ij mij ca'nyíjra'aj huo'ta' maj huatanyínyu'caj i tyeítyee. Aj mu mij ootátzunaxij i Pablo jimi, ²⁸ a'yan metyi'tyejihuaj tijin:

—Mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siataatáhuire'. A'í pu a'ín pué'een i tyáati' ti néijmi'que' majo'cha'can, seequéj tyihua'mua'tyéé néijmi'caa i tyeítyee je'ej tiquee tyi'tyéevijtíj tajimí, ajta maj quee ja'rá'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' i Moisés, ajta je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjci i tyeyúuj. Ajta séecan i griego utyéevi'tíj i tatyeyúuj tzajta', capu tzáahuatyira'aj tyícha'ij i taj tyeyúuj jitze.

²⁹ A'yaa mu tyí'xajta'aj, ji'nye anaquéj mu meríj jaaséjraca'aj a chájta' a'íjci jamuán i Trófilmo Éfeso ti já'ma'can, a'íj mu jin a'yan tyí'mua'ajcaj ti i Pablo a'uun ya'tavi'tístiraa u tyeyúuj tzajta'.

³⁰ Néijmi'que' i chájta'naj jitze, jéehua mu huatanyínyu'cacuca', aj mu mij i tyeítyee ará'aj muahuáachisima'aj. Mati'ij mij jaatyéevi' a'íjci i Pablo, majta ji'rajáanajra u tyeyúuj tzajta', majta je'en jiyé'tzin tye'tyaanaxij a ti ja'pueertajmee. ³¹ Mati'ij meríj tin jaje'catacuj a'íjci i Pablo, ti'ij jáamua'reeri' a'íjna i xantáaru' ta'nájcaj tijin néijmi'que' mu nyinyu'cacuj a'ájna a chájta' Jerusalén. ³² Aj pu'ij a'íjna xantáaru' ta'nájcaj hua'ajsi i juxantáaru'ustyamua', ajta a'íjma i maj anxityej xantáaru'uj tyí'ijtya'ca'aj,

mati'ij mij ujó'huaachij jo'maj jo'tyú'uuca'aj i tyeítýee. Mati'ij jaaséej a'íjci i xantáaru' ta'nájcaj majta a'íjma i xantáaru'ustyamua'mua', aj mu mij jaatáxaahuataca' i maj jatyáva'ra'aj a'íjci i Pablo. ³³ Aj pu'ij ajtyáxiiriaca' i xantáaru' ta'nájcaj, ti'ij ij jaatyéevi' a'íjci i Pablo, ajta jaata'íjtaca' maj ja'náji'que'en hua'puácaa jime' i cadéenaj. A'tzúj a'tyéevi'caj ti'quij tyu'ta'íhuo' a'táj ti pué'eenye'ej ajta tyi'táj ti je'ej huáruuj. ³⁴ Majta a'íimaj i tyeítýee, séecan mu seequéj tyityetyéjijhuasime'ej, majta séecan seequéj, a'íj pu jin quee je'ej já'miteerastya'ca'aj a'íjci i xantáaru' ta'nájcaj je'ej ti tyo'xá'pui'intarej, ji'nye jéehua mu je'ej tyáhuaasime'ej, a'íj pu jin jaata'íjtaca' maj já'anvi'tij a'ájna jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj. ³⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'cachetzíici'huajme, a'íimaj i xantáaru'uj mu'huatyechóoj mu ayootoj a'íjci i Pablo, ji'nye jéehua mu i tyeítýee jama'cujca'aj, ³⁶ majta néijmi'i i maj cújta' huajú'ca'aj, a'yaa mu tyityetyéjijhuasime'ej tijin:

—Che' huámui'nyij.

Ti'ij Pablo jujapuá huatanyúj

³⁷ Mati'ij ju'tyarújtye'sima'caj a'íjci i Pablo jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj, aj pu'ij i Pablo a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i xantáaru' ta'nájcaj tijin:

—¿Nyi i'ríj nyej tyu'taxáj c'íra'tzuj ajamuán?

Ajta a'íjna i xantáaru' ta'nájcaj, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—¿Nyi peeyi'tin i hua' nyuucacaj i griego? ³⁸ ¿Nyi pequee muáaj a'íin pué'een i paj Egipto já'ma'can, i ti ará'týeej ti huá'jaxiejtya'ca'aj i tyeítýee, i ti ajta huojo'vi'tij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij muáacuaj vi'ra'aj maj ará'asej i mej tyi'tyacui'caa?

³⁹ Aj pu'ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu Israel jitze ajtyáma'can, a'áa nu jiríj ja'chej a'ájna a Tarso, i chájta'naj ti jéehua juxie've' a'áa ti huataca'aj a Cilicia, jéehua nu muahuavii paj naatá' nyaj tyihuo'té'exaatye'en i tyeítýee.

⁴⁰ Aj pu'ij jaatá' ti tyihuo'té'exaatye'en, ti'quij i Pablo huatyéechaxij a'ájna jo'tij ja'cachetzíici'huajme, ajta i jumuáca' jin huo'tá'ijmiejri' maj quee che' je'ej tyáhuaasime'en. Mati'ij quee che' je'ej tyahuáasima'caj, aj pu'ij hua' nyuucacaj jin tyu'taxájtaca' i hebreos, a'yan tijin:

22

1 —Nye'ihuáamua' siajta nyahuáasimua', xáanamujri' je'ej nyaj tyajamuaaté'exaatye'sij i nyúucarij nyaj jin nyajapuáj huatányuusij.

2 Mati'ij jáanamujri' ti a'íj jin tyihuá'ixaatyca'ca'aj i hebreos nyuucacaj jime', aj mu mij jéetze' huatyápuariaca' i maj je'ej tyáhuaasime'ej. Ajta i Pablo a'yaa pu tyihua'tyé'ixaatyca'ca'aj tijin:

3 —Nyáaj nu Israel jitze ajtyáma'can, a'áa nu jo'nié'huaca' a'ájna a Tarso a'áa ti ja'ajtyáma'can a Cilicia, a'yaa nu huave'sej iye'ej Jerusalén, nyajta tyi'huányamua'aj a'íjci jimi i Gamaliel, i ti a'yan tya'róonajchij i nyúucarij je'ej maj tyo'yú'xaca' i tahuásimua'ci'ij. A'náj tina'aj nu a'yan tyáahuosij je'ej nyaj tyeetyáhuüre'en i Dios, néijmi'i jime' i nyaxiéjnyu'caa, a'yájna siati'ij néijmi'i mua'aj ijíj tyaá'sij. ⁴ Jájcuaj imuáj nu a'yan tyihuá'huooca'aj nyej nyij huó'cui'nyij a'íjma i maj jájcuan jin tyá'tzaahuatyé', nyajta néijmi'caa huavívi' i tyétyacaa, nyajta i maj úucacaj nyej nyij hue'tyáanaj. ⁵ A'íjna i ti tyihuá'ijtye' a'íjma i puaríj, majta

néijmi'i i huáasij a'ñi mu jamua'reej. A'ñi mu yu'xarij tyinaatapíj nyej nyij tyihuo'tátuiire'en i nye ihuáamua' Israel maj jitze ajtyáma'can, Damasco maj ja'chej, nyajta a'áa ja'tanyéj nyej nyij huó'huoonyij a'ñijma i maj tyá'tzaahuatye', nyej nyij uhuaja'rávi'tíj a'yájna iye'e'ej Jerusalén tyej tyij puéjtzij huo'tá'an.

Pablo pu huá'ixaatye' je'ej ti tye'entyíhuo i tavástará'
(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

⁶ Nyati'ij a'áa joomá'caj juyéj jitze, nu'ríj avéjri' joomá'caj a Damasco a'tzáaj tacuariixpuaj, aj pu'ij jiyé'tzín ca'nyín jin uje'cátatzariaca' u tajapúa, ti'quíj nie'riá'naj. ⁷ Nyati'ij nyij eetáve'j a chóota'. Nyajta je'en a'tíj huánamuajri' ti a'yan tyinaatajé tijin: "Saulo, ¿ji'nye een jime' je'ej pua'aj pényoorej?" ⁸ Nyati'ij nyij tyu'ta'íhuoj a'yan tijin: "¿A'tanyíj papué'een nyavástará'?" Ajtáhua'aj a'yan tyu'tánamuajrej tijin: "Nyáaj nu a'ñin pué'een i Jesús Nazaret nyaj já'ma'can, a'ñina i paj muáaj meyo'vajran." ⁹ Majta i maj nyaj jamuán huajú'ca'aj, a'ñi mu majta jaaséj i ti huatátzariajraa, a'ñi mu'uj quee huánamuajri' i nyúucarij ti tyí'nye'ixaatya'ca'aj. ¹⁰ Nyati'ij nyij tyu'ta'íhuo' a'yan tijin: "¿Ji'nye náarinyij nyavástará'?" Aj pu'ij i tavástará' a'yan tyinaaté'exaaj tijin: "Ájchesij, pata'aj i paj pooj huaméj a'ájna a Damasco. A'áa mu néijmi'i muojo'té'exaatye'sij je'ej paj huárinyij." ¹¹ Ji'nye na'racúunyij nu na'raa a'ñici jime' i tatzárij, a'ñi mu jin a'ñimaj i maj nyaj jamuán huajú'ca'aj mana'naví'raj mu' mij nyojo'vi'tíj a'ájna a Damasco.

¹² 'Síij pu tyáati' a'áa jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaj tijin Ananías, i ti naa tyi'tyevístaca'aj ajta ja'tzaahuatya'ca'aj a'íjci i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca', néijmi'i mu naa yó'mua'rajca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Damasco. ¹³ Ananías pu a'áa nyojo'tyéesej, ti'ij ará'aj a'yaa pu'ij tyinaaté'exaaj tijin: "Nye'íhuáara' Saulo, ancuriáa' ajtáhua'aj jájcuan i paj jin atányeerej." Ti'ij a'yan tyinaatajé aj nu nyij jiyé'tzín atányeeriaca', nyati'ij nyij jaaséj. ¹⁴ Ajta a'yan tyinaaté'exaaj tijin: "I hua' Dios i tahuásimua'ci'ij, a'ñi pu mua'antyíhuo muéetzij pej pij jáamua'reej je'ej ti tyá'xie've', pata'aj jaaséj a'íjci i tiquee a'náj tyi'tíj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, pajta jáanamuj je'ej ti tyí'xaj. ¹⁵ Muáaj paj a'ñin pué'eenye'e'ej puá'mej i paj a'ñi jin antyía'mua'reeriaj puá'mej néijmi'que' i cháanacaj japua, jitzán ma'can i tavástará', pata'aj huó'ixaatye'en je'ej paj períj tyi'tíj tyu'séj, pajta je'ej paj tyú'namuajri'. ¹⁶ Ajta ijíj, capáj jéehua tyi'chó've'e'ej. Ájchesij, pata'aj huái'huaj nyúucaritze' i tavástará', ti'ij a'ñin tyimuaatú'uunyí' i paj jin ootyá'ítzee i Dios jimi."

Pablo pu huá'ixaatye' je'ej ti tyu'ta'íjtyi'huaca' a'ñijma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can

¹⁷ Nyati'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, aj nu nyij utyájrurij i tyeyúuj tzajta' nyej nyij huatyényuunyij i Dios jimi, aj nu nyij tyu'séj. ¹⁸ A'ñi nu huaséj i tavástará' ti a'yan tyinaaté'exaaj tijin: "Ca'nácan, eerájra' jiyé'tzín jime' a'yájna Jerusalén, ji'nye camu muá'antzaahuatye'sij je'ej paj tyihuo'té'exaatye'sij nye jitze ma'can." ¹⁹ Aj nu nyij a'yan tyu'até'exaa tijin: "Nyavástará', a'ñi mu a'yan tyá'mua'reej nyej nyáaj majo'cha'canya'aj néijmi'que' hua' tyeyúuj tzajta', nyajta hue'tyáanamua i maj muéetzij mua'tzaahuatya'ca'aj, nyajta hua'tyáva'ra'aj. ²⁰ Ajta mati'ij a'ñi huajé'caj

i Esteban i ti muahuiiria'ca'aj, ajta tyí'xajtaca'aj a jitze ma'can, nyáaj nu a'áa jo'tyávaaca'aj, a'yaa nu tyá'xa'pui'intaria'ca'aj maj jaajé'caj, nyáaj nu nyajta tyú'cha'ij i tyihuá'caanaa a'íjma i maj jaajé'caj." ²¹ Ajta i tavástara' a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin: "Áricuj ma'úrutyij, jì'nye nyamuaata'ityij imuáj tyeítyee tzajta' i maj séej chuéj japua já'ma'can."

Tí'ij i xantáaru' ta'nájcaj jacha'íca'aj a'íjci i Pablo

²² A'yaa mu'uj úhuiixij i maj móoj jatyánamuajrasima'aj, mati'ij mij huatyóohuij maj huatyeyíhuajra'nyij a'yan tijin:

—A'mújna mu tyévíj, capu juxie've' ti júurij, xaajé'caj ta'aj ij quee che' majá'hua'tan íyan i cháanacaj japua.

²³ A'yaa mu'uj jéetze' tyityetyéjijhuasime'ej, majta i tyúucaanaa jútye' tyojó'raara'aj, majta i chuéj jútye' jó'raaraaj. ²⁴ Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj tyu'ta'íjtaca' maj ju'tyátoonyij a'íjci i Pablo jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj, ajta huo'ta'íj maj je'riá'vaxi'in, ta'aj ij tyu'taxáj je'ej maj een jime' tyityetyéjijhuaj i tyeítyee. ²⁵ Mati'ij meríj jaatyají'ca'aj mej mij je'riá'vaxi'in, aj pu'ij i Pablo a'íj a'yan tyaata'íhuo'ri' i xantáaru' ta'nájcaj ti a'áa jo'tyávaaca'aj tijin:

—¿Nyi a'yan setyityaatáci'pej siaj sij je'riá'vaxi'in i a'tíj Roma ti já'ma'can, siajta quee jamua'reerij tyi'tíj siaj jin pújoorej?

²⁶ Tí'ij a'yan tyáanamuaajri', a'íjna i anxityej xantáaru'uj ti tyí'ijtye', a'áa pu jo'mej a'íjci jimi i xantáaru' ta'nájcaj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—¿Jì'nye parinyij a'íjci jime'? A'íjna i tyáati' a'áa pu ja'ajtyáma'can a Roma.

²⁷ Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj a uré'nyej i Pablo jimi, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'yan tyi'ja'yájna paj a'áa ja'ajtyáma'can a Roma?

Aj pu'ij i Pablo a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Jee xaa nyu'uj.

²⁸ Ajta i xantáaru' ta'nájcaj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Jéehua nu nyáaj tyu'nájchitaca' nyej nyij huatyényaromaanotaj.

Tí'ij ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'áa nu nyáaj jijo'nié'huaca'.

²⁹ Aj mu mij a'íjmaj eeráxiiriaca' i maj je'ria'vaaxi'nyijche' i Pablo, ajta a'íjna i xantáaru' ta'nájcaj, tí'ij jáamua'reeri' ti Roma já'ma'can, tyámua' pu tyu'tátziin ti je'ej tyeetyají'que'ej i cadéenaj jime'.

Pablo pu a'úu jo'tyéechaxij jo'maj je'ráatyij i maj tyí'ijta

³⁰ Yaa ariá'pua'aj, i xantáaru' ta'nájcaj, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti jáamua'reej je'ej maj een jime' tyá'xajtzi'raca'aj a'íjci i Pablo, aj pu'ij jì'rájto, ajta tyu'ta'íjtaca' maj tyúusüre'en a'íjma i maj tyí'ijta u'tyeyúuj tzajta', majta néijmi'i i maj tyityatatyíj. Aj pu'ij hua' jimi áyoovi'tij.

23

¹ Pablo pu hua'ráasej a'íjma i maj tyityatatyíj ti'quij a'yan tyi-huo'té'exaaj tijin:

—Nye'ihuáamua', tí'ij na'aj yatij je're'nyej, canu tyi'tíj jin je'ej tyé'nyamua'astij i Dios jimi menyo'cha'can.

² Aj pu'ij a'íjna i Ananías, i ti tyihua'íjtye' a'íjma i puaaríj, a'íi pu huo'ta'íj maj ja'ancáveenyij a'íjci i Pablo. ³ Ajta i Pablo a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Dios pu muéetzij mua'ancávesij, mu paj quee ma'úumua'rej. Muáaj paj a'íj jin antyía'mua'reej pej pij no'xájtye'en a'íjci jime' je'ej ti tyí'ijta i yu'xarij, ¿ji'nye pej pij a'yan tyá'mua'reerij pahuá'íjtye' maj na'ancáveenyij?

⁴ Majta a'íimaj i maj uje'rátya'ca'aj, a'yaa mu tyaatajé tijin:

—¿Ji'nye pej pij je'ej pua'aj tyé'jee a'mújcij mu ti jéetze' juxie've' i Dios jimi?

⁵ A'yaa pu i Pablo tyihuo'té'exaa tijin:

—Nye'ihuámua', canu jamua'reeriacaj ti a'múu a'íin pué'een i ti jéetze' juxie've' i Dios jimi, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capáj je'ej tyé'jeevej a'íjci i ti tyi'tyéjvee i tye'ityee jimi.”

⁶ Aj pu'ij i Pablo jáamua'reeri' tijin séecan mu i maj tyityatatyíj saduceos pué'eenye'ej, majta séecan fariseos, aj pu'ij ca'nyíin jime' a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nye'ihuámua', nyáaj nu fariseo pué'een, hua' jitze nu eeráma'can a'íjma i fariseos, majta ijíj ná'xijtye' a'íjci jime' nyaj jacho've' a'náj maj huatájuuritaj i mu'chítyee.

⁷ Ti'ij i Pablo a'yan tyu'taxájtaca', aj mu mij huatyóohuij maj tyí'huó'ihuo' a'íimaj i fariseos, majta a'íimaj i saduceos, mati'ij mij jé'ta' huacáj i maj jusiiria'ca'aj. ⁸ Ji'nye i saduceos a'yaa mu tyí'xaj maj quee che' huatájuuritaj i mu'chítyee, majta a'yan tijin maj quee séejre' i júuricamej i maj tyí'huíire' u tajapúa, majta a'íimaj i fariseos néijmi'i mu a'íjci tyá'tzaahuatye'. ⁹ Néijmi'i mu tyéjijhuasime'ej, majta je'cáj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, i maj majta fariseos jitze ajtyáma'can, a'íi mu ájhuuixij mati'ij mij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íjna i tyáati' capu tyi'táj je'ej huáruuj, tyij quee síj tyaaté'exaa i júuricamej ti tyí'huíire' u tajapúa, típua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, tyiche' quee jimi rányuuca'an i Dios.

¹⁰ Majta merij jéetze' nyinyu'cacuca'aj, a'íjna i xantáaru' ta'nájcaj tyí'tziinya'ca'aj típua'aj meetyáto'sixi'in a'íjci i Pablo, a'íj pu jin huo'ta'íj i xantáaru'uj maj je'ráavi'tij mej mij majtáhua'aj uyo'tyátoonyij jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj.

¹¹ Séej tíca'rij tzajta' pu i tavástara' huataséjre a'íjci jimi i Pablo, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Huatyá'ca'nyej mua' tzajta' Pablo, ji'nye a'yájna pati'ij períj nyaj jime' tyihuo'ixaaj iye'ej Jerusalén, a'yaa paj cha'taj tyihua'ixaatye'en a'ájna a Roma.

Mati'ij jaaxá'pui'intarej je'ej maj tyeéjé'caj i Pablo

¹² Yaa ariá'pua'aj, séecan mu i Israel maj jitze ajtyáma'can a'yan tyaaxá'pui'intarej maj jaajé'caj a'íjci i Pablo, a'yaa mu tyitya'tóoraj maj quee tyú'cua'nyij, majta quee huaye'en, asta mana'aj quee jaajé'caj a'íjci i Pablo. ¹³ A'chu mu huá'puatyej ará'asej i tyétyacaa i maj a'yan tyitya'tóoraj. ¹⁴ A'íjma jimi mu ujó'ju' i maj tyihua'íjtye' i puaaríj, majta a'íjma jimi i huásij, mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—It'yáj tu tyeríj a'yan tyaaxá'pui'intarej tyej quee tyi'tíj cua'nyij, 'asta tyana'aj quee jaajé'caj a'íjci i Pablo. ¹⁵ Ajta iíjij, mua'aj majta i séecan i maj tyityatatyíj, xaatáhuavíj i xantáaru' ta'nájcaj ti'íj ariá'pua'aj ya'ráavi'tíj a'íjci i Pablo ja'mua jimi, a'yan setyu'taxáatan yee siata'aj tyámua' naa tyee'íhuo', tyajta it'yáj tyámua' tu éenye'ej tá'ju'un tyej tyij jaajé'caj ti'íj quee xu ya'uvé'nyeje.

¹⁶ Ajta i yójra' i ihuáaria'ra' a'íjci i Pablo, a'íi pu jáamua'reeri' je'ej maj tyi'tíj tyi'xa'pui'intaria'ca'aj, ti'íj ij ujó'mej jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj, aj pu'íj jaaté'exaa a'íjci i Pablo. ¹⁷ Pablo pu séej huatajé i maj anxityej xantáaru'uj tyi'íjtye', ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ánvi'tichij mu tyamuéej a'íjci jimi i xantáaru' ta'nájcaj, ji'nye tyi'tíj pu jaaté'exaatye'ej.

¹⁸ Ti'quij i ti anxityej xantáaru'uj tyi'íjtye', yo'ví'tij i xantáaru' jimi ta'nájcaj, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i Pablo ti eetyánami' naatáhuaviiri' nyaj ya'ráavi'tij a jimi a'íjci i tyamuéej, ji'nye tyi'tíj pu muaaté'exaatye'sij.

¹⁹ Aj pu'íj i xantáaru' ta'nájcaj ja'náavi' i muáca'ra'an jitze a'íjci i tyamuéej, ti'quij je'ráavi'tij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí pénye'ixaatya'mu'?

²⁰ A'yaa pu tyaaté'exaa i tyamuéej tijin:

—A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu jaaxá'pui'intarej mej mij ariá'pua'aj muaatáhuavii i Pablo, pej pij já'anvi'tij hua' jimi i hua' juéesij mata'aj nu'uj mij tyámua' tyáamua'reej i maj jitzán tyi'pua'ritye'. ²¹ Capáj huá'tzaahuatya'aj, ji'nye huá'puatyej mu a'chu ará'asej i tyétyacaa i maj je'tyécho've'ej i juyéj jitze aviitizij jime', a'yaa mu tyaaxá'pui'intarej maj quee tyi'tíj cua'nyij, majta quee ye'en 'asta mana'aj quee jaajé'caj a'íjci i Pablo, ajta iíjij mu'ríj tyámua' huóoruuj, a'íj mu'uj mij cho've' je'ej paj muáaj tyu'taxájtaj.

²² Aj pu'íj i xantáaru' ta'nájcaj jaata'ítyaca' i tyamuéej ti'íj jó'ra'nyij, a'yaa pu tyaata'íj tiquee a'tíj ixáatye'ej je'ej ti arí a'íj tyu'té'exaa.

Pablo pu jó'ví'tichiihuaca' a'íjci jimi i Félix

²³ A'íjna i xantáaru' ta'nájcaj hua'puácaa pu huatajé i maj anxityej xantáaru'uj tyi'íjtye', ajta a'yan tyihuo'ta'íj maj hua'puaj anxityej i xantáaru'uj tyámua' huá'uurej i maj ju'icán, majta huéecatyej japuan tamuáamuata' maj ave'tyé'tya'aj, majta hua'puaj anxityej i maj chúun tyu'ísima'aj muá'ju'un, mej mij a'áa jó'ju'un a'ájna a Cesarea tíca' a'tzáaj arámuaacuj tyoomá'caj i tíca'rij. ²⁴ Ajta pu huo'ta'íj maj séej eetyésiiratye'en i cahuáayu' i Pablo ti japuan ave'quéej, a'yaa pu tyihuo'íjcaj maj tyámua' eenye' ajóotonyij a'íjci jimi i tajtúhuan ti a'yan ántyapuaj tijin Félix. ²⁵ A'íjma pu jimi yu'xarij huata'ítyaca' a'yaa pu tyá'xajta'aj tijin:

²⁶ “Nyáaj Claudio Lisias, yaa nu muatyojtye' muéetzij Félix mu paj huápu'íj naa huasé'rin pajta tajtúhuan jin tyi'tyéjvee. ²⁷ A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu jaatyéevi' a'íjci i tyévij majta je'en jajé'catajche', ajta nyati'íj jáamua'reeri' ti romano pu'éen nyáaj nu nyij ajo'ré'nyej nyahua'ajvi'tíj i nyaxantáarustyamua', nyati'íj nyij japuan huatanyúj. ²⁸ Nyajta jamua'reerimu'ca'aj je'ej maj een jime' tyá'xajtzi'raca'aj, a'íj nu jin yo'ví'tij hua' jimi i juéesij i maj tyá'xa'pui'intare'. ²⁹ Aj nu

nyij jáamua'reeri' maj a'íjci jin tyá'xajtzi'raca'aj i yu'xarij ti tyihuá'íjtye' a'íjma, capu tyi'tíj jin ootyá'ítzee mej mij jaajé'caj, nusu mej mij a'íjci jin je'tyáanaj a'íjci i a'tíj. ³⁰ Ajta nyati'íj jáamua'reeri' maj séecan i Israel maj jitze ajtyáma'can a'yan tyitya'tóoraj maj jaajé'caj, muéetzij nu nyij maaata'ítýi'ri' a'íjci i tyévíj, nyajta nu huo'ta'íj i maj tyá'xajtzi' maj muéetzij maaaté'exaatye'en tyi'tíj maj jin tyá'xajtzi'."

³¹ Majta a'íimaj i xantáaru'uj, a'yaa mu huaríj je'ej ti tyihuo'té'exaa i xantáaru' ta'nájcaj, tíca' mu yo'ví'tíj a'íjci i Pablo, mati'íj mij a'áa yo're'nyijtyej jo'tíj a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Antípatris. ³² Yaa ariá'pua'aj mu huariá'cij i maj jui'icán huajú'ca'aj jo'maj ja'chej i xantáaru'uj, majta i mata've'tye'tye' jamuán mu ujó'ju' a'íjci i Pablo. ³³ Mati'íj ará'aj a'ájna a Cesarea aj mu mij jaatátuii i yu'xarij a'íjci i tajtúhuan majta a'íjci i Pablo. ³⁴ Tí'íj i tajtúhuan jo'jíjve' a'íjci i yu'xarij, aj pu'íj tyu'ta'íhuo' jo'tíj já'ma'cantaca'aj i Pablo, ajta tí'íj jaamua'réeriaj ti Cilicia já'ma'can, ³⁵ a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Aj nu muanamuajran típua'aj meríj uvé'nyej i maj a jitze tyi'pua'ritye'.

Ajta tyu'ta'íjtaca' maj jáacha'íin i xantáaru'uj a'ájna jo'tíj i Herodes je'rájcaj.

24

Pablo pu jupauá huatanyúj a'íjci jimi i Félix

¹ Anxí xicáj pu tyoomá'caj, tí'íj Ananías i ti tyi'íjta u tyeyúuj tzajta' a'áa ja'rá'aj a'ájna a Cesarea, majta séecan jamuán i huáasij, ajta hua' jamuán síij ti hua' japua huatanyuunyij, ti a'yan ántyapuaj tíjin Tértulo. A'íi mu ajo'tyáhuiixij i tajtúhuan jimi, mej mij tyi'tíj jitzán ujpuá'ritye'en a'íjci i Pablo. ² Mati'íj ayo're'nyijtye a'íjci i Pablo, a'íi pu i Tértulo huatyóochej ti tyaxájtzi', a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Félix tíjin:

—Tyóoche' tu tyámua' tyi'tyechajca'aj naa taxáahuaj pati'íj pooj muáaj tyi'ta'íitya'ca'aj, jéehua paj tyámua' tyéjtyoova'aj a tzajta', tyej tyij jéetze' tyámua' yetyityecháatime'nyij. ³ Néijmi'i tu a jimi tya'ancuriáa'vej a'náj tína'aj ajta jo'tíj na'aj, tyámua' tu tyi'muatojtzí're' muéetzij Félix paj tajtúhuan pu'éen, pajta jéehua tyámua' naa tyi'uurej. ⁴ Ajta tyata'aj quee jéehua mua'ítzaaj, a'yaa nu tyi'muahuavíj paj a'tzúj táanamua' i tyaj tyimuaaté'exaatye'sij. ⁵ A'yaa tu tyéetyoj a'mújci mu tyáati', ti jéehua je'ej pu'a'aj tyi'uurej, ajta néijmi'que' i cháanacaj japua ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyeityee i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij huóonyo'si'tye'en, a'íi pu ajta antyúumua'reej a'íjma jimi i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i Nazaret tí já'ma'can. ⁶ Ajta pu huatotyesej tí jaatyáahuataj i tyeyúuj, a'íj tu jin jaatyéevi' tyej tyij jo'xíjtye'en a'yájna tí'íj tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ⁷ Ajta a'ájna i xantáaru' ta'nájcaj i Lisias, a'íi pu a'úun jo'tyájrúpij tí'quíj tá'jajnyi'ri' ca'nyéjrij jime'. ⁸ F'ríj paj muáaj asíj tye'e'íhuo' pej pij jáamua'reej tí a'yan tyi'ja'yájna néijmi'i i tyaj jitzán tyi'pua'ritye'.

⁹ Majta i Israel maj jitze ajtyáma'can i maj ajo'tyú'uuca'aj, a'yaa mu majta tyi'xajtaca'aj tí a'yan tyi'jí're'can jime'. ¹⁰ Aj pu'íj i tajtúhuan jumáca' jin jaaté'exaa a'íjci i Pablo tí'íj tyu'taxáj, tí'íj ij Pablo a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Jéehua nu nyetyámua've'ej nyaj japua huatanyuusij muéetzij jimi, jí'nye nyámua'ree paj períj á'tyeej paj juées jin tyi'tyéjvee a'ájna chuéj

japua. ¹¹ F'rij paj mu'aa'j as'ij tyu'ihuo' pej pij jáamua'reej tijin oochán pu tamu'áamuata' japuan hua'puaj xicáj tyooméj nyaj a'áa ja'rá'aj a'ájna a Jerusalén nyej nyij huatyényuunyij i Dios jimi. ¹² Camu náatyoy a'tij je'ej pua'aj nyetyi'jeevacaj, canu nyajta huá'tya'xi'ca'aj i tyeítyee i tyeýúuj tzajta', canu nyajta jo'maj jóosi'rii, nyajta quee ca'nyí'ra'aj hua'tá'caria'aj aja'hua' yee i chá'ta'naj jitze. ¹³ A'íimaj i tyeítyee camu je'ej a'náj tyéejtyoosij maj jaataséjrataj i maj jin nye jitze tyí'pua'ritye'. ¹⁴ Ajta a'yaa nu xaa tyaataxá'taj, canu jaatyá'avaataj, nyáaj nu jahuúire' i hua' Dios i nyahuásimua'ci'ij a'íjci jime' i juyéj ti jájcuaj, i maj a'íimaj a'yan tyí'xaj tijin nyas'ij nu'uj jájtyo, ji'nye a'yaa nu néijmi'i tyá'tzaahuatyé' je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, ajta je'ej maj tyo'yú'xaca' i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ¹⁵ A'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj tye'ejchó've' i Dios jimi mati'ij a'múumaj a'íjci jime' i maj huatájuuritaj i mui'chítyee, a'íimaj i maj tyámua' tyí'tyetyeítyeristaca'aj, majta i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íica'aj. ¹⁶ A'íj nu jin tyí'tyese' a'náj tina'aj nyej nyij ji'réenya'aj majo'cha'canye'en i Dios jimi, nyajta i tyeítyee jimi.

¹⁷ Ti'ij tyoomá'caj a'chu pua'an nyinyi'ra'aj nyaj majo'cha'can, naariá'raj jó'nyaj já'ma'can nyej nyij túmii tyu'tapuéjve'en, nyajta tyu'tamu'vejritaj i Dios jimi. ¹⁸ A'yaa nu nyij rijcaj mati'ij séecan naaséj i maj Israel jitze ajtyáma'can Asia maj ja'ráacij, nyati'ij nyeríj huányajajcuarej a'yájna ti'ij tyúuxie've', capu i'rij aja'ja'tiitaca'aj, camu mij majta ju'itziitya'ca'aj. ¹⁹ A'yaa pu tyúuxie've' mej mij a'íimaj yeve're'nyej a jimi mej mij nye jitze tyo'ojpuá'ritye'en, tipua'aj a'yan tyi'tij metyí'mua'reeriaj nye jimi. ²⁰ Na'riij mequee, miche' a'múumaj jaataxáj tipua'aj tyi'tij jin no'tyá'itzeerej nyati'ij a'áa jo'tyávaaca'aj hua' jimi i hua' juéesij i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²¹ Ca' a'íj jin no'tyá'ítzee nyati'ij ujo'tyávaaca'aj hua' jimi, nyati'ij a'yan tyu'taxájtaca' ca'nyiin jime' tijin: "Ijij xu mua'aj ná'xijtye', ji'nye nyetyá'tzaahuatyé' a'íjci jime' i maj majtáhua'aj huatájuuritaj i mui'chítyee."

²² Ti'ij a'íj huánamuajri', a'íjina i Félix, tyámua' pu tyú'mua'reeriaca'aj je'ej ti ajóo'en i maj tyá'tzaahuatyé' jimi, a'íj pu jin jaatapuá'citaca', ajta a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Tipua'aj arí yará'astij i xantáaru' ta'nájcaj a'íjina i Lisias, aj nu nyij tyámua' tyá'mua'reeren tyi'tij siaj jin tyá'xajtzi'.

²³ Aj pu'ij i Félix a'íj huata'íj i xantáaru' ti anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye' ti ooj jacha'ícaj a'íjci i Pablo, ajta a'tzúz cá' tyaatá'an mej mij a'íimaj jáamuarej i maj jamua'tyej, majta tyi'tij jaatá'an ti tyá'itziitye'.

²⁴ Ti'ij tyoomá'caj a'chu pua'an xicáj, ajtáhua'aj uvé'nyej a'íjina i Félix, ajta jamuán i íira'ra'an ti a'yan ántyapuaj tijin Drusila, i ti Israel jitze ajtyáma'can. Ti'ij ij jaata'íjtaca' a'íjci Pablo, ajta je'en jáanamujri' je'ej ti a'íin tyí'xajtaca'aj a'íjci jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciríistu' pu'éen.

²⁵ Ajta ti'ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa ti tyámua' tyí'chajca, ajta tyámua' tyi'huóocha'íin, ajta a'yan tyaaté'exaa ti Dios puéjtzij huo'tá'sij a'íjima i maj a'yan séejre' iye'e'j cháanacaj japua, a'íj pu'ij tyu'tátziin a'íjina i Félix, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Jó'ra' i ijij. Nyajtáhua'aj nu muaatájeevij tipua'aj nyeríj huata'íci'pa'aj.

²⁶ Ajta a'íjina i Félix a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti i Pablo túmii jaatá'an, a'íj pu jin mue'tij jaatacho'vej ti'ij jamuán tyu'xáj ²⁷ Hua'puaj nyinyi'ra'aj

pu mutyojo'mej, ti'quij Félix eerájraa ti tyi'tyávaaca'aj tajtúhuan jime', ti'quij té'ej sáij tye'entyájrurij ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Porcio Festo. Ajta a'ájna i Félix, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'ájma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'áj pu jin quee ji'rájtoó a'ájci i Pablo.

25

Ti'ij Pablo ajoovi'tichihuaca' a'ájci jimi i Festo

¹ Aj pu'ij i Festo a'áa ja'rá'aj ti'ij tye'entyájrurtey tajtúhuan jime', huéicaj xicáj pu á'tyeej a'ájna a Cesarea, ti'ij ij té'ej a'áa jo'mej a Jerusalén. ² Majta a'áimaj i maj tyihuá'ijtye' u tyeyúuj tzajta', majta séecan i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj viváajma'aj jin tyityatatyj, a'á mu ajo're'nyej a'ájci jimi i Festo, mej mij tyi'táj jin tyaaxájtzi' a'ájci i Pablo. ³ A'yaa mu tyá'huaviiraca'aj a'ájci i Festo ti jaata'ijta maj yo'vi'tij a'ájci i Pablo a'ájna a Jerusalén. Majta a'yaa mu tyi'mua'ajcaa a'áimaj maj aye'tyécho've'en aja'hua' i juyéj jitze mej mij jaajé'caj. ⁴ Ajta a'yaa pu tyihuo'té'exaa' a'ájna i Festo ti i Pablo óoche' nami'huaj a'ájna a Cesarea, ajta a'áin a'yan tyi'mua'ajcaa tiquee a'chu tyoomá'caj ti'ij jusáij a'áa jo'ma'aj ja'mej. ⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaa' tijin:

—A'áj pu jin, miche' a'áimaj i maj tyityatatyj ja'mua jimi ujó'ju'un nyaj jamuán a'ájna a Cesarea, tipua'aj i Pablo tyi'táj jin á'itzeeria'aj, a'áa pu i'ríj mej mij jitzán tyo'ojpuá'ritey'en.

⁶ A'ájna i Festo a'yaa pu ujá'tyee a'chu arahuéicaj xicáj, nusu tamuáamuata' xicáj a'ájna a Jerusalén, aj pu'ij té'ej huariá'raa a'ájna a Cesarea. Yaa ariá'pua'aj pu'ij acáayixij hua' jamuán i juésij, ajta je'en jaatacho'vej a'ájci i Pablo. ⁷ Ti'ij i Pablo utyájrurij, aj mu mij a'áimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'áa ja'ráacij a Jerusalén, a'á mu ajtyáxiiraca', mati'ij mij jéehua tyaaxájtzi'ri', ajta quee huatá'riitariaca' maj jaataxá'j tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan nusu quee. ⁸ Aj pu'ij i Pablo tyu'taxájtaca' ti'ij jujapuá huatányuunyij, a'yaa pu tijin:

—Canu tyi'táj jin ootyá'itzee a'ájci jimi i huá'yu'xaa i maj Israel jitze ajtyáma'can, canu nyajta a'ájci jimi i hua' tyeyúuj, canu nyajta tyi'táj jin ootyá'itzee a'ájci jimi i ti tyihuá'ijtye' i romanos.

⁹ Ajta a'ájna i Festo, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj maj tyámua' yo'sejraj a'áimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'áj pu jin a'yan tyaata'ihuo'ri' tijin:

—¿Nyi páaxie've' paj a'áa jó'me'en a Jerusalén, nyata'aj a'áa mojo'xá'pui'intari'tze'?

¹⁰ Pablo pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Yá'nyaj huatyéjve hua' jimi i maj jahuüre' i ti tyihuá'ijtye' i romanos, a'yaa pu tyi'tyéevijtij siaj jaaxá'pui'intare'en a'yájna, ji'nye papu'ríj jáamuareej, nyaj quee tyi'táj jin ootyá'itzee a'áimaj jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹¹ Tipua'aj tyi'táj jin no'tyá'itzeerej ti'ij a'yan tyi'tyéevijtij maj naajé'caj, canu huatyényanasij sulu miche' naajé'caj, na'ríij quee a'yan tyi'ja'yájna je'ej mati'ij merij tyinaaxájtzi'ri', capu a'táj huatóoci'puaj ti nyéetzij tyu'tátuire'en hua' jimi. Nyámuahuavii ti a'áin jaaxá'pui'intare'en i ti tyihuá'ijtye' i romanos.

¹² Ajta a'ájna i Festo, a'áimaj pu jamuán tyu'taxájtaca' i maj tyá'xa'pui'intare', aj pu'ij a'yan tyaat'éexaa a'ájci i Pablo tijin:

—Muáaj paj jahuoo ti a'ñin jaaxá'pui'intare'en i ti tyihuá'ijtye' i romanos, a'ijci jimi paj jo'ma'aj puá'mej.

T'i'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a'ijci jimi i Agripa

¹³ Tyoomá'caj a'chu pua'an xicáj, mati'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Cesarea, a'ájna Agripa i ti rey jin tyi'tyávaaca'aj, ajta a'ájna i Berenice, mej mij jaatatyójtje'en a'ijci i Festo. ¹⁴ Ji'nye jéehua mu á'tyeej a'ájna, Festo pu jaaté'exaa a'ijci i rey je'ej ti tyáaru'j a'ijci i Pablo, a'yan tijin:

—Sii'j pu i tyáati' eetyanami'huaj ja'raa, ti'ij i Félix eerá'jraa i ti jin tyi'tyávaaca'aj. ¹⁵ Ajta nyati'ij a'áa jó'catyii a Jerusalén, a'íimaj i maj tyi'ijta hua' tye'yúuj tzajta', majta i huásij i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu tyinaataséjra i maj jitzán tyi'pua'ritye', majta je'en naatáhuaviiri' nyaj puéjtzij jaatá'an. ¹⁶ A'yaa nu tyihuo'té'exaa' a'ijci jime' tiquee tyi'tá'caa i hua' yi'ráj i romanos ti a'tij huámui'nyij, mequee xu anaquéej jamuán tyu'xáatan i maj jimi tyi'tij jitzán pua'ritye', ti'ij junyúucaa jin jujapuá huatányuunyij. ¹⁷ A'ij nu jin, mati'ij mujo'vá'ju'un nye jimi, canu á'tyeej, sulu yaa ariá'pua'aj nu acáayixij hua' jamuán i juésij, nyati'ij nyij jaata'íjtaca' maj aye've'vi'tij i Pablo. ¹⁸ Majta a'íimaj i maj jitzán tyi'pua'ritya'ca'aj, camu a'yan tyu'taxájtaca' je'ej nyati'ij nyáaj tyi'mua'ajcaa. ¹⁹ A'ij mu'uj jin tyá'xajtzi'raca'aj a'ijci jime' i juyi'ráj i ti jitzán tyá'tzaahuatyé', majta a'ijci jime' i a'tij Jesús ti huamuí', ti i Pablo a'yan tyá'xaj tijin: “Óoche' pu júurij a'ájna i Jesús.” ²⁰ Ajta nyéetzij capu je'ej ná'miterastya'ca'aj je'ej nyaj huárinyij a'ijci jime', aj nu nyij jaata'íhuo'ri' a'ijci i Pablo tipua'aj ujó'yi'mu'uj a'ájna Jerusalén mej mij jaaxá'pui'intari'tze'en a'ijci jime'. ²¹ Aj pu'ij a'yan tyinaatáhuaviiri' ti a'ñin jo'xájtje'en i romanos ti tyi'ijtye', nyati'ij nyij jaata'íjtaca' ti ooj eetyánami'huaj, 'asta quee huatá'riitarej nyaj jaata'ítyej a'ijci jimi.

²² Aj pu'ij i Agripa a'yan tyaaté'exaa a'ijci i Festo tijin:

—Nyajta nu nyáaj janamuajramui' a'ijci i tyáataj.

Ajta i Festo a'yan tyu'tanyúuj tijin:

—Ariá'pua'aj paj janamuajran.

²³ Yaa ariá'pua'aj mu a'áa ja'rá'aj a'ájna i Agripa, ajta a'ájna i Berenice, naa mu éenye'ej tyu'tyoochéetye'ej, mati'ij mij a'úun jo'tyájrapij hua' jamuán i maj viváajma'aj jin tyityatatyij i xantáaru'uj. Ajta i Festo jaata'íjtaca' maj aye've'vi'tij a'ijci i Pablo. ²⁴ Yaa pu tyu'taxájtaca' a'ájna i Festo tijin:

—Agripa mu paj rey, siajta mu siaj tajamuán yetyúusiire', xaaséj a'mújcij mu tyévi'j. Néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'áa ja'che' a Jerusalén, majta i maj iye'ej huacháatimee a'yájna Cesarea, néijmi'i mu a'yan tyá'huoo ti huámui'nyij a'mújna mu tyévi'j. ²⁵ A'yaa pu nyéetzij tyiná'miteeraste' tiquee tyi'tij jin ootyá'itzee mej mij jaajé'caj. Ajta a'mújna, a'yaa pu tyinaatáhuaviiri' ti a'ñin jaaxá'pui'intare'en a'ájna i ti tyihuá'ijtye' i romanos, a'yaa nu nyij tyu'muá'aj tijin nyiche' jaata'ítyej a'ájna a Roma. ²⁶ Ji'nye capu je'ej ná'miteeraste' je'ej nyaj ye'ej tyaata'ítyi're' a'ijci i ti tyihuá'íjtye' i romanos a'ijci jime' i tyévi'j, a'ij nu jin yajavé'vi'tij ja'mua jimi, nyajta muéetzij jimi, Agripa, mu paj rey, pata'aj tyee'íhuo' ti'ij tyámua' tyo'támiteere'en nyej nyij tyaata'ítyi're'. ²⁷ A'yaa pu nya'asej tiquee tyi'tij hui're' tipua'aj nyequee jo'yú'xan je'ej maj ye'ej tyi'tij jitzán tyi'pua'ritye', nyej nyij a'yaa nyana'aj tyaata'ítyej.

26

Pablo pu jupapúa huatanyúy a'íjci jimi i rey Agripa

¹ Aj pu'ij i Agripa a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pablo tijin:

—Írjij paj tyu'taxáj pata'aj ajapua huatányuunyij.

Ti'quui i Pablo ajméjca'taca', ajta huatyóochej ti a'yan tyu'taxáj tijin:

²—Agripa rey paj pué'een, naa pu nya'asej nyaj yahuatyéjvee ajimi, nyej nyij nyaj japua huatányuunyij néijmi'i jime' i maj jin tyí'nyaxajtzi' i maj Israel jitze ajtyáma'can. ³ Pajta perjij jamua'reej je'ej ti een i huá'yi'raj i maj Israel jitze ajtyáma'can, pajta jamua'reej i maj jime' tyúu'ixaatyé'. A'íj nu jin a'yan tyí'muahuvijij paj náanamua' tyámua' naa.

⁴ Néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj a'áa ja'chej jó'nyaj já'ma'can, a'íi mu tyámua' tyá'mua'reej je'ej nyaj ye'ej tyi'tyínyecha'íica'aj nyati'ij nyana'aj tyu'pá'ri'istariaca'. ⁵ Majta mu jamua'reej, tipua'aj hua'ránajchi, írjij maj a'yan tyu'taxáj yee a'yaa nu'uj nyerij tyi'fariseo, a'íjna i tayi'ráj ti jéetze' tyési'. ⁶ Ajta ijijij ya mu merij nyeve'vi'tij, mana'xijtye' a'íjci jime' nyaj jacho've' a'íjci i ti Dios jin atóoraj i tahuásimua'ci'ij jimi. ⁷ Majta a'íimaj i tatyeyteristyamua' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi mu majta jacho've' 'asta na'aj quee atyojo're'nyej a'ájna xicáara', a'íj mu jin jana'michej i Dios, néijmi'i tújca'rij tzajta', majta tíca'rij tzajta' mu jahuíre'. Agripa rey paj pué'een, nyáaj nu a'yan cha'taj nyana'aj tye'ejchó've' a'íjci, a'íj nu mij jin ijij tyí'nyaxajtzi'. ⁸ ¿Ji'nye siaj sij quee mua'aj tyá'tzaahuatyé' ti Dios huo'tajúuritye'sij i maj merij huacúij?

⁹ 'A'yaa nu nyajta nyáaj tyí'mua'ajcaa jájcuaj imuáj ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj nyaj néijmi'i huo'tá'ijmuj i maj ja'tzaahuatyé' a'íjci i ti a'yan ántyapuaj tijin Jesús Nazaret ti já'ma'can, ¹⁰ a'yaa nu nyij huarjij a'ájna a Jerusalén. A'íimaj i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', a'íi mu yu'xarij naatapij i nyaj jin huatányaci'puaj nyaj muí'caa eetyáana'aj i maj tyá'tzaahuatyé', ajta mati'ij huá'cui'caria'aj, nyáaj nu nyajta a'yan tyá'xie'va'ca'aj. ¹¹ Mue'tij nu puéjtzij hua'tá'caria'aj mej mij jaatapuá'citaj i maj ja'tzaahuatyé'. A'yaa nu huá'uuri'ajca'aj néijmi'que' hua' tyeyúuj tzajta', nyajta jéehua hua'ajcha'íiria'ca'aj, jo'tij na'aj nu huáyí'caa mati'ij mana'aj tyityeecháatima'caa nyej nyij je'ej pua'aj huó'uurej.

Pablo pu huo'té'exaa i tyeítyee tí'ij tyá'antzaahuaj i Jesús jimi

(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

¹² 'A'íj nu jin ujó'mej a'ájna a Damasco, ji'nye a'íimaj i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', a'íi mu naata'ityaca', majta naatá' i nyaj jin a'yan huárinyij. ¹³ A'yaa nu tyí'mua'ixaatyé', muáaj paj rey, a'áa nu joomá'caj i juyéj jitze a'tzáaj tacuaríixpuaj nyati'ij jaaséej ti tajapúa uje'cányeeri'ciriacá', ajta jéetze' á'taaca'aj quee i xicáj, a'íi pu néijmi'que' nye jitze rátatzavej, ajta hua' jitze i maj nyaj jamuán huajú'ca'aj. ¹⁴ Tyati'ij tyij néijmi'i eetavátzij, aj nu nyij a'tij huánamuajri' ti ajo'tanyúy hua' nyuucáaj jime' a'íjma i hebreos a'yan tijin: "Saulo, Saulo, ¿ji'nye pej píj je'ej pua'aj nyoorej? Muáaj paj asíj jahuoo i puéjtzij." ¹⁵ Nyati'ij nyij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin: "¿A'tanyúy paj pué'een nyavástara?" Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúy tijin: "Nyáaj nu a'íin pué'een i Jesús, i paj je'ej pua'aj joorej. ¹⁶ Ájchesij, huatyéjchaxij, a'yaa nu een jime' huataséjre ajimi, nyej nyij tyimuaa'íjcatye'en a'íjci jime' i paj naatyáhuíre'en, pajta huo'té'exaatye'en i tyeítyee je'ej paj

perij tyu'sej nyej jimi, pajta a'yan tyihuo'te'exaatye'en je'ej nyaj nyooj tyi'tij tyimuaataséjratye'sij. ¹⁷ Nyáaj nu ajapua huatányuusij a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáama'can, nyajta a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'íjma jimi nu ijíj muaata'ityij. ¹⁸ A'yaa nu tyimuaata'ityij pata'aj hua'tanyéjnye'ritye'en, mej mij quee che' tíca'riste' cünyeje, sulu mata'aj nyéeri'iste' mahuací'ca'an, ti'ij quee che' i tyiyáaru' tyihua'ijtye'ej, sulu mej mij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've', mata'aj nyéetzij majta ná'antzaahuatye'en, aj pu xaa Dios tyihuo'tú'uunyí'raj i maj jin quee xá'puí' huaríj, ti'ij ajta huo'ci'tyij mej mij a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tij i Dios tyejé'ijtaj."

Pablo pu a'yan huaríj je'ej ti tyi'tij tyu'sej

¹⁹ A'yaa pu'ij, Agripa rey paj pu'éen, nyá'astej a'íjci i ti tajapúa já'sejre', ²⁰ nyati'ij nyij anaquéej huo'te'exaa a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Damasco, nyajta je'en a'íjma i maj Jerusalén ja'chej, nyajta néijmi'que' a'áa ti huataca'aj a Judea, nyajta i maj séej chuéj japua já'ma'can, jéehua nu huó'ixaaj mej mij seequéj tyú'mua'tyij i jutzájta', mata'aj mij Dios jimi ja'séeria'aj muá'ra'nyij, majta a'yan huárinyij ti'ij séjre'ej tíjin mu'ríj seequéj tyityaajú'. ²¹ A'íj mu jin i maj Israel jitze ajtyáama'can, a'íj nu naatyéevi' u tyejúj tzajta', majta nyeje'catamui'ca'aj. ²² Ajta i Dios pu naatyáhuú a'íj nu jin nyóoche' tyámua' éenye'que' séejre', nyajta nyooj tyihua'ixaatye' néijmi'caa i tyeityee, i maj cíle'en, nyajta i maj huásasij. Canu séej tyi'tij huó'ixaaj, a'íj nu'uj je'ej ti tyaaxájtaca' a'ájna i Moisés, majta a'íjma i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, a'íjci jime' je'ej ti tyi'rinyíche'. ²³ A'yaa mu tyu'taxájtaca' ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti i Ciriístu' huámui'nyij, ajta je'en a'íj pu'eenye'ej ta'mej i ti anaquéej huatájuuritaj i muí'chityee tzajta', ajta je'en huo'te'exaatye'ej i ti jin Dios huo'tyáhuúire'en i tyeityee i maj Israel jitze ajtyáama'can, ajta i maj séej chuéj japua já'ma'can.

Pablo pu tyi'tyese' je'ej ti tyaamue'tin ti'ij tyá'antzaahuatye'en a'ájna i rey Agripa

²⁴ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Pablo, aj pu'ij jiye'tzín huajíjhuaca' a'ájna i Festo tíjin:

—Pablo puá'timue' muáaj. Papu'ríj huatyá'timue'ri' i paj jéehua tyiá'mua'tyej.

²⁵ Ajta i Pablo a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Festo tajtúhuan paj pu'éen, canu nyatimue', i nyaj nyeríj jaataxájtaca' tyámua' pu een ajta a'yan tyi'ja'yájna. ²⁶ A'mújna mu rey Agripa, tyámua' pu tyá'mua'reej a'íjci jime', a'íj nu jin quee tyi'tzúnje'ej nyetyi'xaj jíisa'puaj, jí'nye tyámua' nu tyá'mua'reej ti a'múu ajta néijmi' i mua'reej, tíquee tyi'tij je'ej huaríj avíitzij jime'. ²⁷ ¿Nyi pequee ja'tzaahuatye' muáaj Agripa rey paj pu'éen, je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íjma i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can? Nyáaj nu jamua'reej tíjin petyá'tzaahuatye'.

²⁸ Ajta Agripa a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—¿Nyi a'yan petyí'mua'tzej yee a'íj pu'uj jin tyá'antzaahuaj i paj cí pana'aj tyináa'ixaaj i nyúucarij?

²⁹ Ajta i Pablo a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Típua'aj cá na'aj na'ríj jéehua á'tyeevi'in, Dios pu a'yan tyá'xie've' paj quee muáaj pana'aj tyá'antzaahuatye'en, sulu majta mu séecan i maj nyanamuaj ijíj, mej mij néijmi'i a'yan tya'rá'astej a'íjci i Jesús nyati'ij nyáaj, mequee a'yan tyitya'naji'qui'huajma'aj i cadéenaj jime'.

³⁰ Aj pu'ij ájchej a'ájna i rey, ajta a'ájna i tajtúhuan, ajta i Berenice, majta néijmi'i i maj a'uun je'rátya'ca'aj. ³¹ Aj mu mij a'tzúz eeracínjej jujámua'aj mej mij tyi'huóo'ixaatye'en a'íjci jime', a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—A'mújna mu tyévi, capu tyi'táj je'ej huáruuj mej mij jaajé'caj, capu ajta a'yan tyi'tyéevijtij ti'ij eetyánami'huaj.

³² Ajta i Agripa a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Festo tijin:

—Frítacaj pu tyaj jaatátoonyijche' a'íjci i tyáataj, típua'aj quee a'yan tyá'huocajche'en ti a'ín jaaxá'pui'intare'en i ti tyihuá'íjtye' i romanos.

27

Mati'ij jaata'ityaca' a'íjci i Pablo a'ájna a Roma

¹ Mati'ij jaaxá'pui'intarej maj taata'ityej a'ájna a Italia, a'ájna i Pablo, majta séecan i maj nami'huaca'aj, néijmi'i mu séej jimi huatátuihuaca' i xantáaru' ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Julio, a'íi pu tyihuá'íjtya'ca'aj i xantáaru'ustyamua'mua' a'íjci i ti tyihuá'íjtye'. ² A'áa tu atyáacij báarcuj jitze chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Adramitio, ajta i báarcuj pu'ríj jó'yi'muijca'aj után jitze pujmua' ti'ij a'áa jo're'neye jo'maj báarcuj jo'tyú'uuvej a'áa ti huataca'aj a Asia. Síj pu ajta tajamuán huama'ca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Aristarco, a'áa pu ja'ma'can a'ájna a Tesalónica, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Macedonia. ³ Yaa ariá'pua'aj tu a'áa ja'rá'aj jo'tij báarcuj jo'tyéecha'caj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sidón, jo'tij a'ájna i Julio tyámua' tyiyo'tyéeeje a'íjci i Pablo, ji'nye jaatá' ti huó'muaarej i ju' amúncustyamua' mej mij a'ímaj tyámua' tyeetyéjeevej a'íjci i Pablo.

⁴ Tya'ti'ij tátyij iiráacij a'ájna a Sidón, tyati'ij tyij a'áa jo're'neye jo'tij ja'ajhuáchij ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Chipre, ji'nye yaa pujmua' pu aja'vá'aacaca'aj. ⁵ Aj tutyij antacij a'ájna véjri' jájtyij ti ja'va'ástimee, a'áa ti huataca'aj a Cilicia, ajta Panfilia, tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Mira, chájta'naj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Licia. ⁶ Ajta a'ájna i xantáaru'uj ti tyi'ijtya'ca'aj, séej pu a'áa huátyoj i báarcuj Alejandria ti ja'ma'can ti ajta Italia jó'yi'ij, aj pu'ij a'ín taata'íj tyaj atyácinneye a'íjci jitze tyej tyij huaju'caj. ⁷ Tá'tyee tyaj xájtari' huaju' a'íjci jitze i báarcuj, ajta taatatyési'huarij tyaj a'áa ja'rá'astij jo'tij ja'ráahuachij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Gnido. Óoche' pu aja'vá'aacaca'aj a'ájna pujmua' a tyaj joojú', a'áa tu véjri' ajcaanyej a'ájna a Salmona, tyajta a'áa pujmua' je're'neye jo'tij ja'ajhuáchij ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Creta, ⁸ tyati'ij tyij mujóju' tyési'huacan jime' a'ájna jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj báarcuj ti jo'tyéecha'caj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin jo'tij jo'cuá'naj ti i'ríj ti óochaxij, a'ájna véjri' chájta'naj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Lasea.

⁹ Tu'ríj á'tyeevi'ca'aj tyaj huajú'ca'aj, ajta arí tyú'tziinyi'ria'ca'aj a'ájna jo'tyaj joojú'ca'aj, ji'nye pu'ríj véjri' putyí'rijcaa i ti jitzán huaséevi'ij tá'yi'ij. A'íj pu jin i Pablo a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

10 —Mua'aj tyétyacaa, a'yaa pu tyná'miteeraste' nyéetzij ti jéehua tzíinyi're', tipua'aj taajú'caj, tyiyo'riésij i báarcuj, tyajta i íjcaj, ajta tyá'ca'nyej tyej tyajta ityáj atyájcu'nyij.

11 Ajta i xantáaru'uj ti tyí'ijtya'ca'aj, jéetze' pu ja'antzaahuaj a'íjci i a'tíj i báarcuj ti tyimuárie'rij, ajta a'íjci i ti antyúumua'reej i báarcuj jime', ajta a'íjci i Pablo capu ja'antzaahuaj. 12 Ajta jo'tyaj ja'rá'aj capu naa hua'éenya'aj tyej tyij a'áa já'tyeevi'cajche' ti'ij pua'aj huaséevi'ij tá'yi'ij, néijmi'i mu tin a'yan tyí'mua'ajcaa maj iirá'ciñneye' a'ájna mej mij a'áa ja'rá'astij a Fenice, báarcuj ti jo'tyéecha'caj, Creta ti tyaja'rájtyapuaaj, a'áa pu séjria'ca'aj ti'ij na'aj ujtyapuáj pujmua', ajta áatyey pujmua', tyej tyij a'áa já'tyeevi'in ti'ij na'aj tyu'séevi'ij tá'yi'ij.

Tí'ij apúutzarij huo'táa'saca' i jájritze'

13 A'yaa mu tyí'mua'ajcaj tijin i'ríj tyaj huaju'un, ji'nye cí pu'uj tya'na'áacarejyi'caa áatyey pujmua', aj mu mij jo'cáj a'áa mu véjri' ja'ajtyéenyej jo'tíj ja'va'ástimee i jájtyij a'ájna a Creta. 14 Ajta capu a'chu a'tyéevi'caj ti'ij ca'nyiin yejtyapuáj pujmua' je'rá'aacariaca' aj pu'ij jaataj'tzej i báarcuj, 15 ti'quij jaatátajchaca'. Tyajta quee pu jáaruuj tyaj huaju'ujcaj i áacaj tzajta', aj tu tyij huatáta'a ti tá'antinyij i áacaj. 16 Aj tu tyij huárita' ajcaanye' jo'tíj cíléenye' i chuéj já'ajnyeej ti a'yan tya'rájtyapuaaj tijin Cauda, jo'tíj quee jéehua jó'aacaca'aj, ajta i báarcuj ti cíleen tyej tyajta jaajásima'aj, tyési'huacan tu jin ja'antyítoj i báarcuj jitze ti ve'ej. 17 Matí'ij ja'antyítoj, aj mu mij ja'vá'ji'quej cójnari jime' i báarcuj jitze ti ve'ej. Majta meríj tyí'tziñya'ca'aj i ti arí tin tya'ajcachaaj i séj japua, a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin La Sirte, aj mu mij tyí'tíj ootyáxiixij ti'ij huatájtyo'rej majta jaatá' ti i áacaj hua'antinyij. 18 Yaa ariá'pua'aj, óoche' pu jéehua huá'aacaca'aj, matí'ij mij huatyóohuij maj tye'tyáhua'xij a jáata' i íjcaj ti tyú'tisime'ej i báarcuj. 19 Tí'ij huéicaj xicáj tyoomá'caj, aj mu mij tye'tyáhua'xij i jumuáca' jime' néijmi'i a'chu ti tyú'tisime'ej i báarcuj. 20 Jéehua tu á'tyeej tyej quee che' jaséj i xicáj, tyajta i xú'ra'vetyee, ajta óoche' pu huá'aacaca'aj, majta viiyaca'aj, tu'ríj a'yan tyí'mua'ajcaa tyej quee che' je'ej rinyij.

21 Tyajta tyeríj á'tyeevi'ca'aj tyej quee che' tyi'tíj cua'ajcaa, aj pu'ij i Pablo huatyéechaxij hua' tzajta' ti'ij ij a'yan tyihuo'té'exaa' tijin:

—Mua'aj tyétyacaa, siana'aj tzij ná'antzaahuatye'nyijche' siaj quee uja'ráci'ca'nyijche' a'ájna a Creta, catu a'yan tyojo'rienyúiche' i íjcaj.

22 Ajta ijíj jéehua nu já'muahuavii siaj ca'nyíjra'aj huatóoa'an mu jutzájta', ji'nye capu a'tíj mui'nyij, tyij tyajta i báarcuj jo'riésij. 23 Tíca' pu síj nye jimi huataséjre i ti jahuíire' i Dios i nyej nyajta nyáaj jahuíire' nyajta jitzán ajtyáma'can. 24 A'yaa pu tyinaaté'exaa' tijin: “Pablo, capáj tyí'tziñye'ej, ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i tajtúhuan jaaxá'pui'intare'en i maj jin tyí'muaxajtzi', ajta i Dios pu juxié'vi'ra' jin huo'tyáhuíire'sij mej mij néijmi'i júurij muá'ra'nyij i maj ajamuán huaju' i báarcuj jitze.” 25 A'íj pu jin tyétyacaa siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an mu jutzájta', ji'nye nyáaj nu i Dios jitze tyé'ca'nyej nyajta tyá'tzaahuatye' ti a'yan tye'mej je'ej ti a'ín tyinaaté'exaa'. 26 Tyajta tyóoche' tu a'áa ja'rá'astij jo'tíj ja'ajhuáchij.

27 Séej tíca'rij jitze, ti'ij tyoomá'caj a'chu hua'puaj iteerij, óoche' pu jáatajchisima'aj i áacaj i báarcuj, a'íjci japua i jájtyij ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Adriático, ti'ij atyojo're'nyej a'tzáaj jé'ta' tíca',

a'ñimaj i maj jajmuárie'rij i báarcuj, a'ñi mu jáamua'reeri' tyaj tyeríj tin ará'astisima'aj jo'tij ja'ajhuáchij. ²⁸ Mati'ij mij jaatyé'itej i cójnari jime' a'chu ti ootí' i jáata', seityéj japuan tamuáamuata' japuan arásevij meetroj pu atyáti'ca'aj, mati'ij ajca'huáye ujú'caj majtáhua'aj mu jaatyé'itej, pu'ríj seityéj japuan aráhua'puaj meetroj atyáti'ca'aj. ²⁹ Mati'ij mij muáacuacaa atyáhua'xij i tyapúusti' ti jo'tóovijmee cítzata' i báarcuj ti'ij aróoca'nyej, ji'nye metyí'tziinya'ca'aj tìpua'aj tya'ajtó'oj i tyetyéj jitze, majta huatyóohuij maj huatyényuunyij i Dios jimi ti'ij jiye'tzín huatapua'rej. ³⁰ Séecan mu i maj tyí'huíria'ca'aj a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj iiráciineyeche' i báarcuj jitze, a'ñi mu a'yan tyityatóosejrataca' maj ja'tyáhua'xij i tyapúusti' ti jo'tóovijmee, maj majta quee a'yan huaríj, ma'cájtoo mu'uj i báarcuj i ti cíleen mej mij a'íjci jitze huatyóohuüre'en. ³¹ Aj pu'ij Pablo a'yan tyaaté'exaa a'íjci i xantáaru'uj ti tyí'ijtya'ca'aj, ajta a'ñijma maj jamuán huajú'ca'aj tijin:

—Tìpua'aj mequee a'ñimaj yahuatyá'itzeere'en i báarcuj jitze, capu je'e'j tyu'tái'riitarij ti jamuáahuüre'en.

³² Aj mu mij i xantáaru' ja'antyivéjchaca' i cójnari i ti jin arátapi'huaca'aj i báarcuj ti cíleen, ti'ij ij atyéjvej a jáata'.

³³ Ti'ij arí tin tapuá'rij, Pablo pu ca'nyíjra'aj huo'ta' i hua' tzejta' mej mij tyi'tíj huácua'nyij, a'yan tijin:

—Pu'ríj hua'puaj iteerij tyooméj siaj tyí'cho've' je'e'j ti tyi'tíj rinyij, siajta quee me' tyajá'cua'. ³⁴ Nyaja'muahuavii siaj cí tyi'tíj tyú'cua'nyij. A'yaa pu tyúuxie've', tìpua'aj a'yan setyá'xie've'e'j ti jamuáahuüre'en, ji'nye capu tyi'tíj je'e'j já'mua'uurej.

³⁵ Ti'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij i páan tyi'íj, ti'ij ij tyaatatyójtzi'rej i Dios néijmi'i meeséeracaj i tyeityee. Ti'ij jé'ta' jo'tatáaraj i páan aj pu'ij huatyóochej ti jáacua'nyij. ³⁶ Aj mu mij néijmi'i ahuóoca'an, mati'ij mij majta a'ñimaj tyú'cuua. ³⁷ A'yaa tu ará'axcaa hua'puaj anxityej japuan huéicatyey japuan tamuáamuata' japuan arájseej i tyaj arátya'ca'aj i báarcuj jitze. ³⁸ Mati'ij tyu'cuá'aj a'chu ti hua'ránajchaca', aj mu mij ja'tyájríee a jáata' a'íjci i tyeríicuj ti'ij quee che' a'chu tyíjetyej i báarcuj.

Ti'ij i báarcuj ajo'cájrurij a jáata'

³⁹ Ti'ij huatapua'riaca', camu che' huamuájtyajca'aj jo'tij putyajá'rijcaa, mati'ij mij jaaséj jo'tij ja'ajtyásaata', a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj a'áa yooaj i báarcuj jo'tij jó'saata'. ⁴⁰ Mati'ij mij tyaráveechixij i cójnari i maj jin je'ejtápa'xi'ca'aj i báarcuj, metye'tyáhua'xij a jáata', majta je'en ja'ajca'an i cíxurij i ta'ancáavii i báarcuj jitze jo'tij jóonyee ti'ij i áacaj ja'ajnáan a'íjna jime' i cíxurij, aj pu'ij i báarcuj ajtyáxiiriaca' jo'tij ja'ajtyásaata'. ⁴¹ Ajta séj jitze pu tya'ajcaachaca', capu che' i'riitaca'aj maj jaatóoríaxi'in jo'tij jóonyee. Ajta i cítzata' i báarcuj, pu'ríj tyána'chisima'aj a'íjci jime' ti ca'nyíin jime' ajtyáxijrihua'aj i jájtyij.

⁴² Majta a'ñimaj xantáaru'uj, mahuá'cui'cujca'aj néijmi'caa i maj eetyánami'huaca'aj, mej mij quee huatóo'uunaj muajóosima'aj mana'aj. ⁴³ Ajta i xantáaru'uj ti tyí'ijtya'ca'aj, a'ñi pu a'yan tyá'xie'va'ca'aj ti japuan huatányuunyij a'íjci i Pablo, a'íj pu jin quee huo'ta' maj huó'cui'nyij, sulu a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' maj anaquéej antajój i maj jaayí'tihua'aj, mej mij a'áa ja'rá'astij jo'tij jó'saata', ⁴⁴ majta i séecan cíyéj japua mu huatajójij,

majta séecan ciyéj japua ti pá'tzaa i báarcuj jitze ta'ajtaná'xij. A'yaa tu néijmi'i tyityaja'rá'aj ujitzé pujmua' capu a'tíj atyáamu'i'.

28

Tí'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a Malta

¹ Tí'ij arí néijmi'caa taahuúria'aj, aj tu tyij jáamua'reeri' ti a'yan tya'rájtyapuaj a'ájna tijin Malta. ² Majta i maj a'áa já'chajca'aj, tyámua' mu tyitaatyéje ityájma. Mati'ij mij óonieje, aj mu mij taatajé tyaj huatátapuiste'en, jí'nye mevíiyaca'aj, ajta huáseevi'ij. ³ Ajta a'ájna i Pablo, ciyéj pu huaria'sii tí'ij ja'náto'nyij atá'taa, aj pu'ij cú'cu'uj áan je'ráanyej i tiéj tzajta', tí'quij i Pablo anáachej i muáca'ra'an jitze. ⁴ Majta a'ímaj i maj a'áa ja'chej, mati'ij jaaséj i cú'cu'uj i ti anja'cáhuújca'aj i muáca'ra'an jitze i Pablo, a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj síij ajta síij tijin:

—A'ájna i tyéviy tyij quee a'ín pué'een i ti tyí'tyacui'caa, pu'ríj jáahuii tíquee atyáamu'i' a jáata', ma' ajta i Dios capu tyu'tá'sij ti júurij já'ra'nyij.

⁵ Tí'quij i Pablo jaatacá'tzij i jumuáca' antiépuaj, a'áan pu'ij huatyáavatzij i cú'cu'uj, capu tyi'tíj je'ej jáaruuj. ⁶ Néijmi'i mu a'yan tye'ejchó'va'ca'aj ti i muáca'ra'an huatyáaanyijche', nusu ti huatámu'i'nyijche', ajta mati'ij tyu'chó've'ej, mati'ij jaaséj tíquee tyi'tíj je'ej jáaruuj, aj mu mij seequéj tyu'muá'aj, majta a'yan tyu'taxájtaca' ti i Pablo dios pué'eenye'ej.

⁷ A'ájna véjri' chuéj pu ria'námi'huaajma'caa a'ín ti ja'a'rica'aj i Publio i ti tajtúhuan pué'eenye'ej a'ájna, a'íi pu tyámua' tyitaatyéje ajta tyámua' naa tyitaaxá'pueeri' huéicaj xicáj jitze. ⁸ Ajta a'ájna i táatajra' a'íjci i Publio tyí'cui'ca'aj, jéhua pu pistaca'aj, ajta juhuúria'ca'aj. Tí'quij i Pablo jáamuariaca', ajta jaatáhuaviiri' i Dios tí'ij huarúj, aj pu'ij ja'vá'muariej áan mu'úutze' tí'quij huarúj. ⁹ A'íj mu jin majtáhua'aj séecan ujo'vá'ju' i maj tyí'cucui'ca'aj i maj a'áa jo'cháatima'caa, ajta pu a'íjma tyú'huaaj. ¹⁰ Tyámua' mu tyitaatyéje, ajta tyati'íjtá tyámua' huátaruuj tyej tyij jó'ciinyej, néijmi'i mu tyitaatapu'éjvej a'chu ti tyitá'itziitya'ca'aj i tyaj jin jó'ciinyej.

Tí'ij i Pablo a'áa ja'rá'aj a Roma

¹¹ Tyati'ij huéicaj máxcirie' á'tyeej a'ájna, aj tu tyij séej jitze atyácij i báarcuj ti ajta a'áa jo'tyá'itzeeria'ca'aj 'asta na'aj quee che' huáseevi'ij, a'áa pu já'ma'cantaca'aj a'ájna i báarcuj a Alejandría. Majta tyi'tyán antyiu'pu'ca'aj a ti jóonyee i báarcuj i maj a'yan huasé'rihua'aj tí'ij diosij, síij ti a'yan antyapuaj tijin Cástor, ajta i síij tijin Pólux. ¹² Tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj a báarcuj ti jo'tyéecha'caj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Siracusa, jo'tyaj huéicaj xicáj á'tyeej. ¹³ Tyati'íjtá tyij jo'cáj, a'áa tu tyij ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Regio. Yaa ariá'pua'aj áatyej pujmua' pu va'tá'aacaca'aj ca'nyin jime', tyajta séej xicáj jitze tu a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Puteoli. ¹⁴ A'áa tu séecan jo'tyoo i ta'ihuáamua', a'íi mu mij taatajé tyaj a'áa huatyá'itzeere'en hua' jamaún séej iteerij, a'yaa tu a'íjci jin huaríj tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Roma. ¹⁵ Majta a'ímaj i ta'ihuáamua' i maj a'áa ja'chej, mu'ríj jamua'reeriaca'aj tyaj tyeríj ajooju'caj, a'íj mu jin eerácij a chájta' mej mij ta'antynájche, a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin El

Foro de Apio, ajta a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin las Tres Tabernas. Ti'ij i Pablo huo'séj, aj pu'ij tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta jéetze' huatyóoca'an i jutzájta'. ¹⁶ Tyati'ij a'áa ja'rá'aj a Roma, maata' ti i Pablo jujíme' nami'huaj, ajta síij na'aj jacha'íica'aj i xantáaru'.

Ti'ij i Pablo tyihuo'ixaaj a'ájna a Roma

¹⁷ Ti'ij huéeicaj xicáj tyoomá'caj, Pablo pu huo'tacho'vej i maj tyihua'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can a Roma maj ja'chej. Mati'ij tyúusíij, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Nye'ihuáamua', canu tyi'táj je'ej huáruuj a'íjma jimi i tyeítyee, canu nyajta tyi'táj jin ootyá'ítzee i huá'yi'raj jitze i tahuásimua'ci'ij. A'yaa nu éenya'ca'aj, mati'ij naatyéevi' a'ájna a Jerusalén, nyajta je'en a'íjma jimi huatátuiihuaca' i romanos. ¹⁸ Mati'ij tyinaa'ihuo'raj aj mu mij támij a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj naatátoonyij, ji'nye camu tyi'táj huátyoj i ti jin a'yan tya'ráanajchi mej mij naajé'caj. ¹⁹ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íi mu huóonyuustej, aj nu nyij jaatáhuaviiri' ti a'íin no'xá'pui'ántari'tze'en i tajtúhuan, tyij nyajta quee tyi'táj jin tyihua'xajtzi' a'íjma i nyetyeítyeristryamua'. ²⁰ A'íj nu jin a'yan tyaatáhuaviiri' nyaj yajamuaatyéesej, nyajta tyajamua'ixaatye'en, ji'nye nyáaj nu a'yan cha'taj nyana'aj tyé'cho've' i Dios mati'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj nu jin a'yan huatyéjve na'nají'qui'huaj i cadéenanaj jime'.

²¹ Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capu ityájma a'táj mu tyitojo'ta'ítyi'ri' muéetzij jime' a'ájna a Judea, camu majta i ta'ihuáamua' i maj a'áa ja'ráacij, capu a'tíj tyi'táj jin tyi'muaxajtzi'. ²² Ajta ityájma ta'ráanajchi tyaj muáanamuaaj je'ej paj tyi'mua'tzej, ji'nye néijmi'que' tu a'yan tyá'mua'reej ti je'ej pua'aj namua-jre' a'íjna i nyúucarij ti jájcuaj i paj jaxaj i tyeítyee jimi.

²³ Mati'ij mij jaaxá'pui'ántarej a'náj maj tyúusíire'sij, mue'táj mu mij ajtyáxiiricaa' i tyeítyee jo'táj i Pablo jo'tyávaaca'aj. Ti'ij na'aj íiya' tyu'tyóochej 'asta chúmua' imuáj pu jaatapuá'citaca' ti tyihuo'ixaaj a'íjci jime' ti Dios tyi'ijta néijmi'que'. Tyi'tyasa'ca'aj ti huo'mué'tin mej mij ja'antzaahuatye'en a'íjci i Jesús, a'íj pu jitze tyihua'ixaatya'ca'aj i Moisés ti jo'yú'xaca', ajta i maj tyo'yú'xaca' i maj tyi'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ²⁴ Séecan mu ja'antzaahuaj je'ej ti Pablo tyihua'ixaatya'ca'aj, majta séecan camu ja'antzaahuaj. ²⁵ Mati'ij quee pu jáaruuj je'ej maj tyo'xá'pui'ántare'en, a'íj mu mij jo'cixij. A'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'íjna i Pablo tijin:

—Xá'pui' pu tyu'taxájtaca' a'íjna i júuricama'ra' i Dios, ti'ij a'yan tyihuo'té'exaaj i já'muahuasimua'ci'ij a'íjci jitze ma'can i Isaías tijin:

²⁶ Áricuj huojoté'exaatye' a'íjma i tyeítyee.

Tyij majta jéehua tyú'namuajri', camu yo'itéej muá'ju'un.

Tyij majta jéehua tyi'sej, camu a'náj tyi'táj séjran.

²⁷ I hua'muatziira' pu ari je'ej pua'aj huaríj.

Majta unámi'huajmee i junaxiéeta',

majta aranámi'huajmee i jujíse',

mej mij quee atanyéjnyerij,

majta quee iityanamuaarajme'nyij,

majta quee yo'itéej muá'ra'nyij,

mej mij quee nye jimi mujo'vá'ju'un,

nyata'aj nyij nyáaj tyihuó'huaatye'en.

²⁸ Siata'aj a'yan tyámua'reej mua'aj, ijíj ti yajooméj, Dios pu arí huo'tá'sij i maj séej chuéj japua já'ma'can, mej mij a'íimaj ja'ancuriá'an i ti jin Dios atóoraj ti hua' japua huatányuunyij, a'íi mu xaa janamuajran.

²⁹ Ti'ij i Pablo a'yan tyu'taxájtaca', aj mu mij jo'cáj i maj Israel jitze ajtyáma'can, jéehua mu tyojo'xáatajraa jujíimua'aj.

³⁰ Ajta a'íjna i Pablo, a'áa pu hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeej u chi'táj i maj huatóonyej, jo'tij néijmi'caa jimi tyámua' tyí'tyevistaca'aj i maj jamuariacaria'aj. ³¹ Jéehua pu tyihua'ixaatya'ca'aj a'íjci jime' ti Dios néijmi'i jin antyúumua'reej úyan i cháanacaj japua, ajta u tajapuá, ajta tyihua'mua'tyahua'aj a'íjci jitze ma'can i tavástara' Jesús, ajta quee a'táj ja'itziitya'ca'aj.

Je'ej ti ye'ej tyo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íjma jimi i maj Roma jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj nu Pablo yajá'muatyoytye', i nyaj jahuiire' i Ciriistu' ti Jesús pué'een, a'í pu na'antyíhuoj, nyej nyij a'yan huárinyij je'ej ti a'ín tyinaata'íj, ajta na'vá'aj nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios.

² Jájcuaj imuáj pu i Dios a'yan tya'tóoratziiiri' ti tyámua' tyihuo'tá'an, a'íj mu jin a'yan tyo'tyéyu'xaca' a'íjci jitze i yu'xarij ti'íj ityájma jimi huatýá'itzeere'en. ³ A'íjna i nyúucarij, a'íj pu á'xaj i Ciriistu' ti jí'yojra' ajta tavástara' pué'een, ti ajta a'yan tyu'nié'huaca' ti'íj tyévi, a'íj ti jitze eeráma'can i David. ⁴ Ajta ti'íj huatájuuriaca', Dios pu a'yan jaatamua'aj tijin nyiyóoj pu pué'een, ajta jaatá' ti'íj néijmi'i jin antyúumua'reeriaj, jí'nye a'íj pu jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios.

⁵ Ciriistu' jimi nu ja'ancuriáa' a'íjci ti jin i Dios tyámua' tyinaatá', nyej nyij jitzán ma'can jó'me'en hua' tzajta' i tyeityee, mata'aj mij néijmi'que' i cháanacaj japua ja'antzaahuatye'en majta a'íj ará'astej. ⁶ Mat'íj mana'aj a'íimaj, mua'aj xu siajta hua' jitze ajtyáma'can mu siaj Roma ja'chej. Dios pu jéehua já'muaxie've', ajta jamua'antyíhuoo siaj sij jitzán ajtyama'cáantaj xá'ra'nyij i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een ajta siaj sij hua'ajtyáanaxca a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'. ⁷ Che' i Dios, ajta i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, miche' a'ín tyámua' tyajamuaatá'an majta tyámua' jamuáa'uurej.

Pablo pu jaxie've' ti huojo'vá'muaarej a Roma

⁸ Anaqueécan jime', a'íj nu jitze ma'can i Ciriistu' tyámua' tya'tá'caa i Dios ja'mua jime', jí'nye néijmi'que' i cháanacaj japua mu meríj jamua'reej siaj tyá'tzaahuatye'. ⁹ A'íjna i Dios, i nyaj jahuiire' néijmi'i jime' i nyaxiéjnyu'caa nyahua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i yójra', a'í pu jamua'reej nyaj a'náj tina'aj jamua'tamuá're'rii, ¹⁰ a'yaa nu a'náj tina'aj tyá'huaviij i Dios, tipua'aj a'yan tyinyatá'care'en juxié'vi'ra' jime' nyej nyij jamojo'vá'muaarej. ¹¹ Jí'nye jéehua nu já'muasejramu' nyata'aj nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an, ajta siaj sij a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, siata'aj sij jéetze' tyámua' naa tyityaaju'un, ¹² tyata'aj tyij ca'nyíjra'aj huatáta'an síj ajta síj, a'íjci jime' tyaj taxa'aj tyá'tzaahuatye' taxié'vi'ra' jime'.

¹³ A'yaa nu tyá'xie've' nye'ihuáamua', siaj jáamua'reej nyaj mue'tíj jaaxá'pu'i'intarej nyaj a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi, ajta nyati'ijta jaaxá'pu'i'intare'en nyaj a'yan huárinyij, tyi'tíj pu je'ej rinyij nyej nyij quee a'áa jó'me'en. A'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan cha'taj nyana'aj tyaamue'tin ja'mua jimi i nyaj jin tyu'tátuiire'en i Dios jimi, je'ej nyaj nyeríj tyaamue'tij séecan jimi i tyeityee i maj séej chuéj japua jo'cháatimee. ¹⁴ A'yaa nu nyeríj a'íjci jin tyatányaraj nyej nyij tyihuo'té'exaatye'en a'íjma i maj Grecia já'ma'can, nyajta a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, tipua'aj jéehua maj tyojó'itej nusu i maj quee tyojó'itej; ¹⁵ a'íj nu jin jéehua

jaxie've' nyej nyajta jamuaaté'exaatye'en i nyúucarij i ti jin i Dios ja'mua japua huatányuunyij, mua'ajmaj mu siaj Roma ja'chej.

I ti jin uhuájca'nyej i nyúucaria'ra' i Dios

¹⁶ Capu nyetyevi'raste' a'íjna i nyúucarij, ji'nye a'íh pu pué'een i Dios ti jin uhuájca'nyej ta'aj ij néijmi'caa huáhuüre'en i maj tyá'antzaahuaty'e'sij, anaquéej mu a'íh maj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta je'en i maj séej chuéj japua já'ma'can. ¹⁷ Ji'nye a'íjna i nyúucarij jitze pu séejre' ti i Dios tyámua' ta'uurej, a'íjci jime' i tyej tyá'tzaahuaty'e', ti'ij na'aj tyo'huatyóochesij ajta jusén jime'. A'yaa pu tyé'y'u'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'íjna i ti naa tyí'tyevij, a'íh pu júurij huatyá'itzeere'ej a'íjci jime' i ti tyá'tzaahuaty'e'."

I maj jin já'itzeere' i Dios jimi

¹⁸ Ajta i Dios pu jaséjrataj i ti jin nyú'camui' puéjtzij hua'tá'caria'aj néijmi'caa i tyeityee i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, i maj quee tyi'tá'caa ti séjre'ej a'íjna i ti ji'r'é'can jime'. ¹⁹ Ajta i Dios ti jimi i'rij ti a'tíj jáamua'tyij a'íh mu meríj jamua'tyej, ji'nye Dios pu jusíj ari huo'taséjra. ²⁰ Ti'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj i ti yujo'vá'ca'aj, tyámua' pu naa tyé'miteere' je'ej ti een i muárie'ria'ra', ajta quee a'náj huatyápua'rij ti'ij na'aj yutij jo'que'tij ja'mej, ji'nye a'yaa pu tyí'sejre' je'ej ti een i Dios. A'íj pu jin quee je'ej tyí'rij ti a'tíj séej jitzán tyo'ojpuá'ritye'en. ²¹ Tyij majta meríj jamua'tyej i Dios, camu jaatyátzaahuatyey, camu majta tyaatatyójtzi'rej. Sulu a'íj mu jitze ucájrurij maj a'íjci jitze tyú'mua'tyij i mua'tziira'aj tiquee tyi'tíj huüre', capu ij che' huatá'i'riitarij ti tyámua'tyihuo'támiteeraste'en tzaahuaty'i'ra'aj jime'. ²² A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin tyámua' tu metyityoomuámua're', ajta a'yaa pu tye'rájraa maj jéetze' quee ma'umuámua'ria'aj muá'raa. ²³ Ji'nye mu'rij seequéj tyú'ruuj séecan mu'uj mij pujmua' najchej tiquee Dios pué'een, ti a'yan huasé'rin ti'ij tyévi, na'riij ti'ij pína'aj, nusu tyi'tíj ti muáacucaa iira'íicajmee ca' tyi'tíj ti huacányeji'ij.

²⁴ A'íj pu jin i Dios mahuoohuá'xij a'íjma i maj je'ej pua'aj meríj tyityo'cájrurij, majta tyévi'si' ricij i juxa'aj tyeityee jamuán. ²⁵ A'íh mu yo'huá'xij i ti ji'r'é'can jime' i Dios jimi, a'íj mu jéetze' á'astijre' i ti hue'tzij, majta a'íj jimi jutzaahuaty'e' i maj tyí'najchej i Dios ti tyú'taahuaca', camu che' a'íjci i Dios i ti néijmi'i tyú'taahuaca', tyej tyij tyámua'tyaatá'an ti'ij na'aj jusén jime'. Che' a'yan atyojo're'nyej.

²⁶ A'íj pu jin i Dios a'yan metyihuoohuá'xij mata'aj mij tyévi'si' huataséjre'en. Majta a'íh maj i maj úcaaa, a'íh mu jaatapúa'citaca' maj antyóonaxcaj i tyétyacaa jamuán, mej mij seequéj huárinyij je'ej tiquee i Dios éenye'que' huo'tyájto. ²⁷ Majta a'íh maj i tyétyacaa, a'yaa mu cha'taj mana'aj tyaatapua'citaca' mej mij quee che' majta hua'antyáanaxcaj i úcaaa je'ej ti i Dios tyihuo'tyájtoo. A'yaa mu huaríj mej mij juxa'aj tyétyacaa jamuán huóoxana'cire'en a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een ti hua'tzajta' eerányinyii, a'yaa mu mij tya'ajpuéjtzij a'íjci jime' i maj huápu'ij je'ej pua'aj ricij.

²⁸ Majta quee jaaxie've' maj jáamua'tyij i Dios, a'íj pu jin a'yan metyihuoohuá'xij, mej mij a'yan huárinyij je'ej tiquee tyi'tyéevijtij ²⁹ Néijmi'i pu hua' jimi séejre' i ti je'ej pua'aj een, a'íh mu juxana'cire', majta jéehua

tyí'nyacua'aj, je'ej mu pua'aj tyí'tyetyeityee. A'íi mu majta tyú'jaaxie'vi', majta tyí'tyacui'caa, jéehua mu majta jutya'raaa, majta jujímua'aj jucuanamuajcaa, majta mu je'ej pua'aj huá'uurej i ju'ihuáamua', majta je'ej pua'aj tyí'xaxa'aj. ³⁰ Je'ej mu pua'aj tyihuá'xaj i juxa'aj tyeítyee, majta jájcha'íire' i Dios, majta hua'xaahua'aj i juxa'aj tyeítyee, majta óotzaahuatye', majta hue'tzij jutaavijre', majta quee huá'tzaahuatye' i juhuásimua'. ³¹ Camu jaxie've' maj tyihuojo'itéej muá'ra'nyij, camu ja'rá'astyaa i junyúucua, camu hua'xie've' i jutyeítyeristryamua', camu tyá'cu'vej. ³² Máamua'reej je'ej ti Dios arí tyaaxá'pui'intarej tijin néijmi'i mu cui'nyij i maj a'yan ricij, capu hua' jitze juxie've', móoche' mu a'yan ricij, ajta pu naa hua'asej maj séecan a'yan cha'taj mana'aj rijcay.

2

Dios pu tzáahuatyi'ra'aj jin huá'xijtye'en i tyeítyee

¹ Tipua'aj muáaj a'tij jitzán petyi'pua'riteye'ej, capu i'ríj paj a'yan tyu'taxáj yee capáj muáaj tyi'tíj jin je'ej pua'aj huaríj, jí'nye muáaj paj a'yan cha'taj pana'aj je'ej pua'aj tyi'tyia'cha'ij mati'ij a'íimaj. ² Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti i Dios tzáahuatyi'ra'aj jin huá'xijtye'en a'íijma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. ³ Ajta muéetzij jime', mu paj séecan a'xijtye' pajta a'yan cha'taj pana'aj je'ej pua'aj tyi'tyia'cha'ij, capáj a'yan tyí'mua'ajcay yee capu nyéetzij i Dios puéjtzij naatá'sij. ⁴ Muáaj paj jaatyáxaahuataca' a'íjci i Dios ti jéehua tyámua' tyimuatá'caa, ajta muá'cu'vej, ajta a jime' tyi'ijchó've', ajta muéetzij quee je'ej muá'miteeraste' ti i Dios tyámua' tyimuatá'caa pej pij jitzán ajtyáma'cantaj puá'ra'nyij. ⁵ Pajta muáaj, capáj ma'úumua'rej a'íj paj jin quee jaxie've' paj ja'antzaahuatye'en i Dios, a'yaa pej pij jéehua tyi'tyá'asiiri'tze'sij i puéjtzij ti'ij a'ájna atyojo're'nyej a'náj ti i Dios a'yan huataséjre'sij ti'ij néijmi'caa to'xijtye'en tzáahuatyi'ra'aj jime', ⁶ ajta je'en a'yan tyihuo'tá'an séej ajta séej je'ej ti síij tyi'tíj jin huaríj. ⁷ Dios pu huo'ta'sij maj jusén jin júurij muá'ra'nyij a'íimaj i maj xá'pui' huaríj, majta jajchó'va'ca'aj ti Dios tyámua' tyihuo'tá'an, ⁸ ajta i Dios pu nyu'camu'ij puéjtzij huo'ta'sij a'íijma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, i maj a'ájna jitze jutyamua've' i ti je'ej pua'aj een. ⁹ Jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, anaqueej mu a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta je'en a'íimaj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee. ¹⁰ Ajta i Dios pu tyámua' tyihuo'tyátoosij a'íimaj i maj tyámua' tyityetyúucha'íij, ajta huo'tyátzaahuatye'sij, ajta tyámua' tyihuo'tyéjeevij jusén jime', anaqueecan a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta je'en a'íijma i maj séej chuéj japua já'ma'can. ¹¹ Ji'nye néijmi'i mu juxa'aj mana'aj een i Dios jimi.

¹² Néijmi'i i maj quee xá'pui' ricij majta quee a'náj ja'ancuriáa' i nyúucarij Moisés ti jaaxájtaca', a'yaa mu majta tyí'tyacui'nyij, majta a'íimaj i maj juxana'cire', a'yan metya'mua'rériaj je'ej ti tyaaxájtaca' i Moisés, a'íi pu i nyúucarij huá'xijtye'en. ¹³ Ji'nye camu tyámua' een i Dios jimi a'íimaj i maj janamuaj mana'aj i nyúucarij, sulu a'íimaj i maj a'yan ricij je'ej ti tyá'xaj i nyúucarij. ¹⁴ Ji'nye a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj quee a'náj ja'ancuriáa' i nyúucarij, a'yaa mu tyá'astijre' je'ej maj jujímua'aj mana'aj tyéejtyoovej i jutzájta', a'íj mu jin jujímua'aj tyúu'ijtye' i junyúucua jime', ¹⁵ a'íimaj mu a'yan tyúusejrataj

je'ej ti tyá'xie've' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íi pu hua' tzejta' séejre'. A'íi pu ajta jaséjrataj i maj jin ma'umuámua're', ajta i hua'mua'tziira'aj pu'ij hua' jitze tyo'ojpuá'ritye'ej nusu hua' japua huatányuusij, ¹⁶ a'ájna xicáara' jitze tí'ij i Ciriístu' huá'xijtye'en i Dios jitze ma'can, néijmi'caa i tyeítyee je'ej maj tyi'táj huáruuj avíitizij jime', ajta i nyúucarij jitze ma'can i nyej nyáaj jamuáa'ixaa.

A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i nyúucarij Moisés ti jaatyájtoo

¹⁷ Pajta muáaj mu paj a'íjci jitze ajtyáma'can i Israel, pajta já'astijre' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, pajta á'tzaahuatye' i Dios jimi. ¹⁸ Páamua'reej je'ej ti a'íin tyá'xie've', pajta jamua'tyej a'íjci i nyúucarij i ti tyí'muamua'tyej pej pij tyámua' eenye'. ¹⁹ A'yaa paj tyí'mua'tzej paj jaayí'tin paj tyihuó'mua'tyej a'íijma i maj quee a'náj tyi'huóomua'aj, pajta tyámua' tyihuó'tyéjeevej a'íijma i maj tíca'riste' séejre', ²⁰ pajta a'yan tyí'mua'tzej paj jaayí'tin paj tyihuó'mua'tyej a'íijma i tíquee huá'miteeraste' je'ej ti tyi'tyéevijtij, nusu i maj quee óotzaahuatye', jí'nye a'íj paj jitze tyá'mua'tyej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, i ti jí're'can jime'. ²¹ Tipua'aj a'yan petyihuá'mua'tyej i séecan, ¿jí'nye een jime' pequee a'yan tyi' amua'tyej asíj? Tipua'aj a'yan petyihuá'mua'tyej maj quee tyí'nahua'aj, ¿jí'nye pej pij muáaj tyí'nahua'? ²² A'yaa paj pajta tyihuá'ixaatye' tíjin maj quee juxana'ciria'aj, ¿jí'nye pej pij muáaj tyí'xana'cire'? Tipua'aj quee mua'ránajchij maj hua'najchej i sánturij, ¿jí'nye pej pij tyí'nahua' hua' tyeyúuj tzejta'? ²³ A'íj paj jitze á'tzaahuatye' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, pajta períj jaatyáxaahuataca' i Dios, jí'nye capáj a'yan ricij je'ej ti a'íin tyí'ijta. ²⁴ A'íj pu jin a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: "A'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye' mu je'ej pua'aj yó'sej i Dios, jí'nye mua'aj xu quee xá'puí' ricij."

²⁵ A'yaa pu tyi'ja'yájna tíjin a'íjna i ti já'astijre' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, tyi'táj pu jin je'ej tyeetyáhuíire'ej, ajta tipua'aj quee a'yan rijcaj je'ej ti tyí'ijta i nyúucarij, a'yaa mu ja'uurej mati'ij huó'ruuj a'íijma i maj séej chuéj japua já'ma'can. ²⁶ Ajta tipua'aj a'íjna i ti séej chuéj japua já'ma'can já'astijria'aj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa mu jaatámua'sij tíjin Israel pu jitze ajtyáma'can, tyij ajta quee a'yan tyi'ja'yájnatan. ²⁷ A'íjna i ti a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta i nyúucarij, tyij ajta quee ja'antysisjchaca' i junavíj, a'íi pu ja'xijtye'en a'íjci i ti ja'ancuriáa' i nyúucarij ajta ja'antysisjchaca' i junavíj. ²⁸ Jí'nye a'íjna i ti Israel jitze ajtyáma'can, capu a'íi na'aj juxie've' i ti jéjre'citze' séejre', ajta tipua'aj ja'antysisjchaca' i junavíj, capu ajta a'íi na'aj juxie've' tí'ij a'yan eenye' i jutyévíj jitze. ²⁹ A'íjna i ti tzaahuatyí'ra'aj jin Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa pu ajta een i jutzájta', ajta a'íjna i ti ja'antysisjchaca' i junavíj, a'yaa pu huatóomua'aj ti tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzejta', capu a'íi na'aj i ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, sulu a'íi pu jéetze' juxie've' i júuricama'ra' i Dios. A'táj ti a'íjna jin néijmi'i a'yan ricij, a'íi pu tyámua' een, ajta quee i tyeítyee jimi je'ráma'can, sulu i Dios pu jimi je'ráma'can.

3

¹ A'yaa pu'ij, ¿nyiquij tyi'táj jin je'ej tye'tyáhuí'rii a'íjci i a'táj ti Israel jitze ajtyáma'cantaj nusu i ti ja'antysisjchaca' i junavíj? ² A'yaa pu tyi'ja'yájna

ti jéehua tya'ancuriáa'sij, ajta jéehua jatyáhu'i'rii, ji'nye Dios pu anaquéej jaatyájtoo i junyúucaa a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ³ ¿Ji'nye na'quij tye'mej? ¿Nyiquij i Dios ajta je'ej pua'aj rinyij a'íjna jime' i maj merij i tyétyacaa je'ej pua'aj huaríj? ⁴ Capu xaa nyu'uj. Dios pu tzáahuatyí'ra'aj jin séejre' ajta ji'ré'can jime' tí'ij na'aj jusén jime', tyij majta i tyétyacaa jéehua tyí'hue'tacaa, miche' a'yan eenye', ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

A'yaa mu tyá'mua'reeren paj tyámua' tyi'tyía'cha'ij a'íjna jime' je'ej paj tyí'xaj,

pajta tyu'tyámue'tij mati'ij muá'xijtye'ej.

⁵ Ajta tipua'aj a'íjna jime' i tyaj je'ej pua'aj ricij jin séejre'ej ti i Dios ji'réenye'ej séejre', ¿ji'nye tyetyu'taxájtaj? ¿Nyiquij a'yan tyetyu'taxájtaj ti i Dios quee xa'pui' ricij tí'ijta puéjtzij taatá'an? (A'yaa mu tyí'xaj a'íimaj i maj quee jamua'tyej i Dios.) ⁶ ¡Catu xaa nyu'uj! Ji'nye tipua'aj i Dios quee tyi'táj tyámua' uuriyaj ityájma jimi, ¿ji'nye tyí'rij tí'ij huo'xíjtye'en néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua'?

⁷ Ajta tipua'aj a'íjna i nyaj jin tyí'hue'taj a'yan tyí'huire'ej tí'ij i Dios jéetze' tyámua' huataséjre'en, ¿ji'nye een jime' i Dios a'yan tyiná'xijtye' a'íjci jime' i nyaj jin ootyá'itzee jimi? ⁸ Ajta tipua'aj a'yan tyí'eenye', ¿nyij a'yan tyúuxie've' tyaj je'ej pua'aj huárinyij ta'aj ij a'ín huataséjre'en i tí naa een? A'yaa mu séecan nye jitze tyí'pua'rite' mej mij tyina'antyí'uunyi' je'ej nyaj tyihuá'mua'tyej, ajta a'íjma a'yaa pu tyihuá'ci'tyij mej mij jajpuéetzij muá'ra'nyij.

Néijmi'i tu á'itzeere' i Dios jimi

⁹ ¿Ji'nye na'quij? ¿Nyiquij jéetze' tatyáhu'i'rii ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can? Capu xaa nyu'uj, ji'nye tu'ríj a'yan tyataaxájtaca' tíjin a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, néijmi'i mu merij je'ej pua'aj huaríj, ¹⁰ ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Capu síj a'táj séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íj.

¹¹ Capu a'táj séejre' ti tyojó'itej, capu ma' a'táj tí jahuocaj i Dios.

¹² Néijmi'i mu merij je'ej pua'aj huaríj, majta néijmi'i merij huóoxana'cirej. Capu ma' a'táj ti tyámua' tyi'tyúucha'íj.

Capu na'aj síj a'táj ma' já'sejre'.

¹³ Je'ej pu pua'aj namuajre' je'ej maj tyí'xaj, ajta i hua' nyanúu pu jéehua tyí'hue'tacaa, hua' tyenyij jitze pu aviitzi' i huá've'rij cú'cu'uj ti jitze éejnyinyii

¹⁴ ajta i maj jin je'ej pua'aj tyihuo'xáj i juxa'aj tyeítyee, mej mij tyúujaaxiejvi'.

¹⁵ Ca'nácan mu jo'huáachajci'ij mej mij séej huajé'caj,

¹⁶ jéehua pu je'ej pua'aj tyí'een jo'maj joojú',

¹⁷ camu jamua'reej je'ej maj juxáahuaj tyí'tyesejre'ej.

¹⁸ Capu je'ej huá'miteeraste' mej mij jaatyátzaahuatye'en i Dios, nusu maj jáatziinye'en.

¹⁹ A'yaa tu tyá'mua'reej tíjin néijmi'i je'ej ti tyá'xaj i yu'xarij jitze, a'yaa pu tyihuá'ixaatye' a'íjma i maj a'íjna jin tyí'ijta, mej mij

néijmi'i tyu'tyátzaahuatye'en, majta néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua jáamua'reej maj quee xá'pu'i' huaríj i Dios jimi, ²⁰ ji'nye capu i'ri'j ti a'tíj a'yan tyu'taxáj yee néijmi'i pu ará'astej i nyúucarij, tí'ij ajta a'yan tyúuxie've'e'j tí'ij Dios a'yan jaatámua'tyij yee tyámua' pu tyi'tyúucha'ij, ji'nye a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'yaa pu tyí'huüre' tyej tyij a'íjna jin jáamua'reej i tyaj jin quee xá'pu'i' huaríj.

Je'ej ti tyú'ri'j tyaj ji'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi

²¹ Ajta ijíj, Dios pu arí a'yan tyitaataséjra je'ej ti tyú'ri'j tyej tyij ji'r'é'nye'ej jimi huatyá'itzeere'en, ajta a'yan cha'tána'aj tyí'ta'ixaatye' a'íjna i nyúucarij, majta a'íimaj i maj ará'tyeej tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, ²² a'íjna i s'iaj jin tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi, a'íj pu jin i Dios tyámua' tyajamuaatyátoosij. Ji'nye néijmi'i mu juxa'aj mana'aj een i Dios jimi, ²³ néijmi'i mu meríj ootyá'itzee, a'íj mu jin a' imuáj já'sejre' i Dios jimi. ²⁴ Ajta i Dios pu juxié'vi'ra' jin a'yan tyihuo'xá'pu'i'ántari'ri' mej mij ji'r'énya'aj huatyá'itzeere'en, a'íj pu jin hua' japua huatanyúj a'íjci jime' je'ej ti huaríj i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een. ²⁵ Dios pu a'yan jáaruuj tí'ij i Ciriístu' je'ráxire'en i juxúure', ajta je'en a'íjna jin tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee. Ajta tí'ij tyihuo'tú'uunyi' a'yaa pu tyúuxie've' maj tyá'antzaahuatye'en. Dios pu a'yan tyaataséejrataca' je'ej ti a'íin tyámua' ta'uurej, tyitaata'úunyi'ran a'íjna i tyaj jin aamí' ootyá'itzee, ²⁶ ji'nye a'íi pu tajíme' tyi'íjchó've'e'j. A'yaa pu huaríj mej mij a'íimaj i tye'tyee ijíj maj séejre' jaaséej i ti a'íin tyámua' táaruuj, ji'nye a'íi pu ji'r'énya'aj séejre', a'yaa pu'ij ajta tyámua' huá'uurej a'íijma i maj tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi.

²⁷ ¿Jo'nyij je'ej je'en a'íjna i ti jin i tyévi'j óotzaahuatye' i Dios jimi? Capu che' ma' já'sejre', ¿ji'nye een jime'? Capu a'íjna jime' maj ja'rá'astijre' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íjna jime' i maj tyá'antzaahuaj i Ciriístu' jimi. ²⁸ A'yaa tutyij tyá'mua'reej tíjin: Dios pu tyámua' ja'uurej i tyévi'j, capu ij tyí'tíj je'ej tye'tyáhu'i'rii ti néijmi'i ará'astijre'en a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta.

²⁹ ¿Nyiquij i Dios a'íijma na'aj hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can? ¿Nyiquee hua' Dios pué'een a'íijma i maj séej chuéj japua já'ma'can? Jee xaa nyu'uj, a'íi pu ajta hua' Dios pué'een néijmi'caa i maj séej chuéj japua já'ma'can, ³⁰ ji'nye síij pu'uj séejre' i Dios, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyámua' huá'uurej a'íijma i maj tyá'tzaahuatye', ajta quee jitzán juxie've' típua'aj Israel jitze mua'ajtyáma'cantaj nusu mequee. ³¹ ¿Nyiquij a'íjna jin tyá'uunan a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'íjci jime' tyej tyá'tzaahuatye'? Catu xaa nyu'uj. Sulu a'íj tu jin a'yan tyá'neijmi'tare'en.

4

Je'ej ti huaríj a'íjna i Abraham

¹ ¿Ji'nye tyana'aj tyij tyaataxájta je'ej ti tyi'tíj tyu'mué'tíj i Dios jimi a'íjna i Abraham? ² A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, típua'aj a'yan metyáamua'tyijche' i Abraham yee tyámua' pu tyí'tyevij a'íjci jime' je'ej ti tyi'tíj huáruuj, aj pu xaa i'riitacaj ti jusíj ahuóotzaahuatye'nyijche', ajta capu je'ej tyí'ri'j ti a'yan huárinij i Dios jimi. ³ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: "Abraham pu ja'antzaahuaj i Dios, a'íj pu jin i Dios a'yan tyaamua'aj ajta a'yan tyaataxájtaca' tíjin tyámua' pu tyí'tyevij." ⁴ Ajta

a'yájna tipua'aj a'tíj tyi'táj jin tyí'muarie'ej, camu tyi'táj jaatapuéjve'sij juxié'vi'ra' jime', sulu metyá'najchitye'en a'íjci jime' i ti a'ín tyu'muariej. ⁵ Ajta tipua'aj a'tíj tyá'tzaahuatye'ej ti i Dios jaayí'tin ti tyámua' jáa'uurej i tyévíj ti jéehua jimi á'itzeere', Dios pu ajta a'yan tyaataxájta ti tyámua' tyí'tyevij a'ájna i a'táj, tyij ajta quee tyi'táj xá'puí' huáruuj. ⁶ David pu a'yan cha'tána'aj tyu'taxájtaca' a'íjci jime' i a'táj ti Dios a'yan tyá'xaj yee ti tyámua' tyí'tyevij, quee a'yan tyaataxáatan tyi'táj ti je'ej huáruuj. ⁷ A'yaa pu tyu'taxájtaca' i David tíjin:

Miche' huatóotyamua've'en a'íjma i Dios ti tyihuo'tú'uunyi'ri' i maj jin quee xá'puí' huaríj a'íjci jimi.

⁸ Che' huatóotyamua've'en a'ájna i tyévíj ti Dios quee jitzán tyí'pua'ritye' i ti jin ootyá'itzee a'íjci jimi.

⁹ ¿Nyiquij a'íjma na'aj ci'puaj i maj meríj ja'antysi'jchaca' i junavíj, a'ájna i ti jin Dios tyámua' tyihua'tá'caa, ca' ajta hua'ci'puaj i séecan i maj quee a'yan tye'entysi'jchaca' i junavíj? A'yaa tu tyeríj tyaataxájtaca' a'íjci i Abraham, ti Dios a'yan jaatama'aj tíjin tyámua' pu tyí'tyevij a'íjci jime' ti a'ín tyá'antzaahuaj. ¹⁰ Ajta, ¿a'najnyí a'yan tyaataxájtaca' i Dios? ¿Nyiquij tí'ij i Abraham ja'antysi'jchaca' i junavíj ca' tí'ij quee xu ja'antysi'chava'caj? Capu tí'ij ja'antysi'jchaca' i junavíj, sulu jájcuaj ímuáj pu a'yan tyaataxájtaca'. ¹¹ Aj pu'ij Abraham ja'antysi'jchaca' i junavíj, mej mij jáamua'reej tíjin Dios pu arí a'yan tyaataxájtaca' ti tyámua' tyí'tyevij, a'íjci jime' ti tyá'tzaahuatye'. A'íj pu jin i Abraham a'ín pué'een i hua' táataj néijmi'caa i maj tyá'tzaahuatye', tyij majta quee xu ja'antysi'jchaca' i junavíj, Dios pu a'yan cha'taj na'aj tyihuo'taxájtaj tíjin tyámua' mu tyí'tyetyeityee. ¹² Ajta i Abraham, a'íj pu ajta hua' táataj pué'een i maj ja'antysi'chej i junavíj, ajta a'íjma i maj tyámua' tyityetyúucha'ij tí'ij ajta a'ájna i Abraham, ti ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj tí'ij quee xu ja'antysi'chava'caj i junavíj.

I ti jin Dios tyá'tóoratziiri' a'íjma jimi i maj Abraham jitze eeráma'can

¹³ A'yaa pu i Dios tyá'táratziiri' a'íjci i Abraham, ajta a'íjma i maj jitzán eeráanyesij ti a'yan tyihua'ci'tyij néijmi'i i cháanacaj, capu a'yan tyá'tácatyíj a'íjma jimi i maj ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íjma jimi i maj tyámua' tyityetyúucha'ij majta tyá'tzaahuatye'.

¹⁴ Tipua'aj a'íjma a'yan tyi'táj metya'ancuria'an i maj ja'astijre' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, capu ij che' tyi'táj je'ej tyí'huíre' i maj jin tyá'tzaahuatye', capu ajta che' tyi'táj huíre' i ti jin Dios tyá'tóoratziiri'.

¹⁵ Ji'nye puéjtij pu hua'tá'caa a'ájna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ajta jo'tíj quee já'sejre' i nyúucarij maj jin tyí'ijta, camu majta tyi'táj jin já'itzeere' a'íjci jimi i nyúucarij.

¹⁶ A'íj pu jin, ta'aj ij a'ájna i ti jin i Dios tyá'táratziiri' i Abraham a'íjma jimi huatyá'itzeere'en i maj jitzán eeráma'can, a'yaa pu huáapua'aj hua' jimi tyí'sejre' a'ájna jime' i maj tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu'ij huatóomua'aj tíquee a'íjma na'aj jimi tyá'tóoratziiri' i maj ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íjma pu ajta jimi i maj a'yan cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatye' tí'ij i Abraham. A'íj pu jin a'ín pué'een i tataataj néijmi'caa ityájma, ¹⁷ a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: "A'yaa nu tyimua'antyáaruitye pej pij hua' táataj pué'eenye' mul'caa i tye'ityee." A'íj pu a'ín pué'een

i Dios, i Abraham ti jimi tyá'antzaahuaj, a'íi pu a'íin pué'een i Dios ti jaayí'tin ti huo'tájuuritye'en a'íijma i maj merij huácuuj, ajta tyí'taahuaj tyi'tíj tiquee xu tyí'sejre'.

¹⁸ Ajta a'íjna i Abraham, a'yaa pu tyá'antzaahuaj maj mue'tíj jitzán eerányesij i tyeítyee je'ej ti Dios tya'táratziiri', a'íj pu jin a'íin pue'éenye'ej ta'raj i hua' táataj muí'caa i tyeítyee, a'yájna ti'íj i Dios tyaaté'exaa tíjin: "Mue'tíj mu i tyeítyee a' jitze eerányesij." ¹⁹ Ajta i ti jin tyá'tzaahuatya'ca'aj a'íjna i Abraham capu huatyápua'riaca', majta arí tin anxityej nyinyi'ra'aj jájcha'íica'aj, ajta a'íjna i Sara ti íira'ra'an pué'eenye'ej a'íi pu ajta arí ucarístaca'aj, a'íj pu jin a'yan tyí'mua'ajcaa ti quee che' je'ej tyí'riitaca'aj mej mij tyiyóoj muá'ra'nyij. ²⁰ Capu jaatáxaahuataca' capu ajta quee che' jitzán tyi'ca'nyajca'aj je'ej ti i Dios tya'táratziiri', sulu jéetze' pu tyá'antzaahuaj. Ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios, ²¹ a'yan tyá'tzaahuatye'ej ti i Dios a'yan rinyij je'ej ti arí tya'táratziiri'. ²² A'íj pu jin i Dios a'yan jaatamua'aj a'íjci i Abraham ti tyámua' tyi'tyúucha'íica'aj a'íjci jimi.

²³ Ajta a'íjci jime' ti i Dios a'yan jaatamua'aj, capu a'yan tyé'yu'si'huaca'aj ti'íj a'yaa na'aj tyáaci'tyij a'íjci i Abraham, ²⁴ sulu a'yaa pu ajta tyo'tyéyu'si'huaca' ityájma jimi. Ji'nye Dios pu a'yan cha'taj na'aj tyi'tamua'tyej a'íjci jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye', típua'aj tyetyá'antzaahuatye'en a'íjci jimi i ti jaatájuurityej a'íjci i Jesús ti tavástara' pué'een, ²⁵ i ti huatátuihuaca' ti'íj tajitze ma'can huámui'nyij, a'íjci jime' tyaj quee xá'pui' huaríj i Dios jimi, ajta je'en Dios jaatájuurityej ti'íj ityájma tyámua' tyitaatyátoonyij.

5

I tyaj jin jáamua'reej ti i Dios jéehua taxie've'

¹ Dios pu arí tyámua' tyitaatyájtóo, a'íjci jime' i tyej tyá'tzaahuatye', pu'ríj tyaj taxáahuaj séjre'ej i Dios jimi, tyajta tyaatatyójtzi're'en a'íjci i tavástara' Jesús i ti ajta Ciriístu' pué'een. ² Ji'nye a'íi pu i Ciriístu' taatá'íriútyej tyej tyij ajtyáxiirej i Dios jimi, a'íjci jime' i tyej tyá'tzaahuatye', tyej tyij huátatyamua've'en a'íjna jime' i ti tyámua' tyitaatyájtóo, tyámua' tutyij een, tyajta tatyamua've' a'íjci jime' tyaj jajchó've' a'ájna xicáara' i tyaj jamuán séeria'aj tá'ra'nyij i Dios. ³ Ajta quee a'íi na'aj, sulu a'íj tu tyajta jin tatyamua've' i tyaj jajpuéjtzij, ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reej tíjin a'íi pu ca'nyíjra'aj tatá'caa tyej tyij tyo'táviicue', ⁴ ajta i tyej tyámua' eenye' pu tatá'caa tyej tyij jéetze' tyámua' huárinyij, ajta i tyaj jéetze' tyámua' eenye' pu tatá'caa tyej tyij tyi'íjchó've'ej tyaj a'áa jo'tyá'itzeere'en i Dios jimi. ⁵ Ajta i tyaj jin tyi'íjchó've' capu a'náj taatatyévi'raste'sij, ji'nye Dios pu ca'nyíjra'aj taatá' i tatzájta', a'íjci jime' ti ju júuricamej ityájma jimi huatyájtóo.

⁶ Ji'nye tyati'íj ityáj quee pújooriajva'aj tyaj tajapuá huatányuunyij, Ciriístu' pu tajitze ma'can huámui' néijmi'caa ityájma i tyaj quee xá'pui' huaríj. ⁷ Jéehua pu tyési' ti a'tíj séej jitze ma'can huámui'nyij. Capu ajta a'tíj óoca'nyej ti séej jitze ma'can huámui'nyij i tyévi' ti tyámua'tyey'nyij, nusu xaa a'tíj óoca'nyej ti jitzán ma'can huámui'nyij i a'tíj ti jéehua huápu'íj tyi'tíj xá'pui' huáruuj jimi. ⁸ Ajta i Dios pu a'yan tyitaataséjratyey ti huápu'íj taxie've', ji'nye tyati'íj tyooj jéehua a'ítzéeria'caj a'íjci jimi,

Ciríistu' pu tajitzé ma'can huamuí'. ⁹ Ajta ijíj, tí'ij i Dios tyámua' tyitaatyájtóo a'íjci jime' ti Ciríistu' tajitzé ma'can huamuí', tyámua' pu'ij jéetze' tyí'tahuüre' tí'ij quee i puéjtzij táaci'tyij. ¹⁰ A'yaa pu tyí'ja'yájna, jí'nye tyati'ij tyooj jajcha'írria'caj i Dios, a'í pu tyámua' tyitaatyájtóo a'íjci jime' tí i yójrna' tajitzé ma'can huamuí', jéetze' pu'ij tajapúa huatányuusij, tyej tyij tyámua' tyityeetyá'itzeere'en, ijíj tyaj tyeríj jími ajtyu'uj. ¹¹ Ajta quee a'í na'aj, sulu tyajta tu huatátatyamua've'sij i Dios jími, a'íjci jime' tí i tavástara' Jesús i tí ajta Ciríistu' pué'een tyámua' táaruuj, tyej tyij tyámua' tyityeetyá'itzeere'en i Dios jími.

A'íjna i Adán ajta a'íjna i Ciríistu'

¹² A'yaa pu tyí'ja'yájna, síj pu'uj i tyévij tí je'ej pua'aj huaríj a'yan huataséjre i cháanacaj japua aj mu mij néijmi'i je'ej pua'aj huaríj, aj pu'ij a'yan atyojo're'nyej tí huamuí' a'íjna i a'tíj, a'íj mu mij jín majta néijmi'i huácuij i maj a'íjci jitze i tyévij eeráanyej, jí'nye néijmi'i mu majta ootyá'itzee i Dios jími. ¹³ Tí'ij quee xu huatyátuihuaca' i nyúucarij i maj jín tyí'ijta, mu'ríj a'yan tyityá'itzeeria'ca'aj i tyeítyee i Dios jími, ajta típua'aj quee séjre'ej i nyúucarij i maj jín tyí'ijta, capu i'riitaca'aj tí séej a'yan tyo'xíjtye'en je'ej tí tyí'tíj jín tyo'tyá'itzee. ¹⁴ Ajta tí'ij na'aj tyu'séjrej i Adán 'asta na'aj quee huataséjre a'íjna i Moisés, néijmi'i mu i tyeítyee huácuij i maj quee xá'pui' huaríj, tyij majta quee a'yan cha'taj mana'aj huaríj tí'ij a'íjna i Adán i tíquee ja'rá'astijrej je'ej tí i Dios tyaata'íj, jí'nye Adán pu a'yan éenye'ej tí'ij i tí ya'uvé'nyesij.

¹⁵ Ajta i tí jín ootyá'itzee a'íjna i Adán, capu a'yan cha'tána'aj een tí'ij i tí Dios juxié'vi'ra' jín taatapuéjve. Jí'nye mue'tíj mu huácuii a'íjci jime' tí síj ootyá'itzee i Dios jími, ajta a'íjna i Dios tí taatapuéjve, a'íjci jime' je'ej tí síj i tyévij huaríj juxié'vi'ra' jime', a'í pu a'íjn pué'een i Ciríistu', jéetze' pu'ij tyí'huüre' ajta tí'ij tyámua' tyihuo'tyátoonyij mui'caa i tyeítyee. ¹⁶ A'íjna i tí jín síj ootyá'itzee i Dios jími, capu a'yan cha'taj na'aj een tí'ij i tí Dios taatapuéjve, jí'nye tí'ij síj i a'tíj ootyá'itzee i Dios jími, aj pu'ij huataséjre i puéjtzij, ajta i Dios tí taatapuéjve, a'íjci jime' i maj jéehua ootyá'itzee a'íjci jími, a'í pu tata'caa tyej tyij jí're'nye'ej huatyá'itzeere'en a'íjci jími. ¹⁷ Jí'nye a'íj mu jín huácuij i tyeítyee a'íjci jime' tí síj na'aj i tyévij quee xá'pui' huaríj, jéetze' pu'ij i Dios tyámua' ta'uurej a'íjci jime' i tí taatapuéjve, tyej tyij jí're'nye'ej huatyá'itzeere'en a'íjci jími, a'íjci jime' je'ej tí huaríj a'íjna i tyévij, a'íjna i Jesús tí ajta Ciríistu' pué'een.

¹⁸ Ajta a'íjna i tí jín quee tyámua' huaríj i Adán, Dios pu'ij néijmi'caa ooxíjtye i tyeítyee tí'ij puéjtzij huo'tá'an, a'yaa pu'ij ajta tye'rájraa mej mij néijmi'i jí're'nye'ej huatyá'itzeere'en, a'íjci jime' je'ej tí huaríj i Ciríistu' mata'aj mij júurij muá'ra'nyij jusén jime'. ¹⁹ A'yaa pu síj na'aj i tyévij quee ty'a'rá'astijre je'ej tí i Dios tyaata'íj, a'íj mu jín mue'tíj ootyá'itzee i Dios jími, a'yaa pu'ij ajta mui'caa tyu'cí'ij mej mij jí're'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jími a'íjna jime' tí síj i tyévij ja'rá'astej i Dios, mej mij mue'tíj tyámua' huárinyij i tyeítyee.

²⁰ Ajta a'íjna i nyúucarij i maj jín tyí'ijta, a'yaa pu een jín huatyátuihuaca' tí'ij jéetze' huataséjre'en i maj jín ootyá'itzee i Dios jími, ajta tí'ij jéetze' huataséjre i maj jín ootyá'itzee, Dios pu ajta jéetze' tyámua' tyihuo'tá' juxié'vi'ra' jime'. ²¹ A'íjna i tí je'ej pua'aj een i Dios jími, a'yaa

pu tyihuo'mué'tij mej mij huácui'nyij, a'yaa pu cha'tána'aj tyu'tyámue'tij i ti jin Dios tyámua' tyitaatá, tyej tyij ji're'nye'ej huatyá'itzeere'en, ajta tyej tyij júurij tá'ra'nyij jusén jime' a'ijci jimi i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een.

6

Ityáj tu júurij séejre' i Ciriístu' jimi

¹ ¿Ji'nye tyana'aj tyij tyu'taxájtaj? ¿Nyiquij tyooj atya'itzé'rihua'aj tá'ju'un ta'aj ij i Dios jéetze' tyámua' tyihuojó'mua'raj? ² Catu xaa nyu'uj. Tu'ríj ityáj huácuij a'ijci jimi i ti je'ej pua'aj een, ¿ji'nye ooj tyí'rij tyaj a'yan tyí'tyechaj ta'tya'itzé'rihua'aj tyi'táj jime' tiquee xá'puí' een i Dios jimi? ³ ¿Nyij sequée jamua'reej, sij jimi ajtyáhuuixij i Ciriístu' siati'ij huái'huaca', tyajta je'en jitzán ajtyáma'cantaj ta'raa ti'ij a'ín huamuí'? ⁴ Ji'nye tyati'ij huái'huaca' tyajta tu avá'nami'huaca' i Ciriístu' jamuán, tyajta huá'cui'ihuaca' tyej tyij huatájuurej tyajta je'en jájcuan jin chajca, a'yájna ti'ij i Ciriístu' tyu'tájuuriaca' a'ijci jime' i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej.

⁵ Típua'aj a'ijci jitze ta'ajtyáma'cantaj i Ciriístu' ti'ij a'ín huamuí', tyajta tu jitzán ajtyama'cántaj ta'raj ti'ij a'ín huatájuuriaca'. ⁶ A'yaa tu tyá'mua'reej tijn je'ej tyaj jájcuaq tyi'tyítacha'íica'aj a'íj pu ajta jamuán óotateehuaca' i Ciriístu', ti'ij antyipua'rej a'ájna ti je'ej pua'aj een i tyaj jin tyítacha'íica'aj, ti'ij quee che' ca'nyíjra'aj tatá'care'en a'ájna i ti je'ej pua'aj een. ⁷ Ji'nye típua'aj a'táj arí huámui'nyij, capu che' i'ríitaj ja'mej ti i ti je'ej pua'aj een tyaaatá'ijtye'en. ⁸ Típua'aj tyeríj jamuán huácuij i Ciriístu', jitzán tutyij tyí'ca'nyej tyej tyajta jamuán júurij tá'ju'un. ⁹ A'yaa tu tyá'mua'reej tijn ti'ij i Ciriístu' huatájuuriaca', capu che' i'ríj ti'ij ajtáhua'aj huámui'nyij. Capu che' i'ríj ti ja'antymu'é'tin a'ájna i ti a'ájna jin tyí'ijta mej mij huácui'nyij. ¹⁰ Ji'nye i Ciriístu', ti'ij huamuí', a'yaa pu een jin huamuí' ti'ij jo'puá'ritye'en a'ájci i ti je'ej pua'aj een i maj jin tyúucha'íica'aj, ajta ti'ij huatájuuriaca', a'íj pu jin júurij ta'raa ti'ij i Dios jimi séjre'ej. ¹¹ A'yaa xu sij cha'taj siana'aj mua'aj tyá'mua'reerij sij seríj huácuij a'ijci jimi i ti je'ej pua'aj een, maj sijta júurij i Dios jimi a'ijci jime' sij seríj jitzán ajtyáma'can i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een.

¹² A'íj pu jin, caxu tyi'tá'care'en ti i ti je'ej pua'aj een tyajá'mua'ijtye'ej i ja'mua tzajta', caxu sijta já'astijria'aj a'ijci i ti je'ej pua'aj een i ti ja'mua tzajta' eerányinyii. ¹³ Caxu sijta jatuiiria'aj i ja'muatyé'vira' a'ijci i ti je'ej pua'aj een, sij sij a'ijci jimi tyí'huüre'ej. Sulu siata'aj huatóotonyij i Dios jimi, mati'ij tyeítyee maj meríj huácuij majta je'en huatájuuriaca' a'ijci jime' ti a'ín arí jamuáhuuú, siata'aj jaatáuiire'en i jutyé'vira' sij sij jaatyáhuüre'en tyí'táj jime' ti xá'puí' een. ¹⁴ A'yaa pu quee che' a'náj tyajamuáatá'ijtye'sij a'ájna i ti je'ej pua'aj een, ji'nye caxu ca'nyé'rij jin já'astijre' a'ijci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íj xu jitze aróoca'nyej i ti i Dios juxié'vi'ra' jin tyámua' jamuáaruuj.

Típua'aj ca'nyé'rij jin metyí'huúria'aj

¹⁵ ¿Ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj? ¿Nyiquij tyooj je'ej pua'aj tyi'tyítacha'íj tá'ju'un a'ijci jime' ti Dios juxié'vi'ra' jin tyámua' tyitatá'caa, tyajta quee che' já'astijria'aj a'ijci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta? Catu

xaa nyu'uj. ¹⁶ Mua'aj xu tyámua' tyá'mua'reej tijin tipua'aj xatóotoonyij a'táj jimi siaj sij ca'nyéjrij jin ja'rá'astijre'en, mua'aj xu ca'nyéjrij jin jaatyáhuüre'ej. Tipua'aj a'yan setyá'astijria'aj a'íjci ti je'ej pua'aj een, a'í pu jamuaatá'sij siaj sij huácui'nyij, na'rúj tipua'aj a'yan setyeetyáhuüre'en a'íjci i ti xá'pui' een, mua'aj xu júurij huatyá'itzeere'ej i Dios jimi. ¹⁷ Ajta tyiche' tyaatyójtzi're'en i Dios ja'mua jime', ji'nye mua'aj mu xu anaquéej ca'nyéjrij jin jahuúria'ca'aj a'íjci ti je'ej pua'aj een, xu'rúj ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyajamuaamuá'tyej. ¹⁸ Ti'ij Dios jamui'rájtoo siaj sij quee che' ca'nyéjrij jin jatyáhu'i'rihua'an a'íjci i ti je'ej pua'aj een, a'yaa pu jamuáaruuj siaj sij jaatyáhuüre'en a'íjci i ti xá'pui' een a'íjci jimi i Dios. ¹⁹ (A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' je'ej ti tylhuá'miteeraste' hua' tzajta' i tyeítyee, ji'nye óoche' pu jamuá'itziitye' siaj sij néijmi'i jo'itéej xá'ra'nyij.) A'yájna siati'ij ará'tyeej tyityaatóo'a' siaj sij jaatyáhuüre'en a'íjci i ti je'ej pua'aj een, a'yaj sij jéehua huóoxana'cire'en i Dios jimi, a'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj a'yan cha'taj siana'aj tyityaatóotoonyij néijmi'i jime' siaj sij jaatyáhuüre'en i ti xá'pui' een, siata'aj sij ji're'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi.

²⁰ Siati'ij siooj jatyáhu'i'rihua'aj a'íjci i ti je'ej pua'aj een, caxu a'íjci jitze tyí'huúria'ca'aj i ti xá'pui' een i Dios jimi, ²¹ ¿tyi'tanyí ij jin je'ej tyajamuaatyáhuüi? Ijúj xu sij jutyevi'ra' a'íjci jime' je'ej siaj tyi'táj huáruuj, ji'nye i ti je'ej pua'aj een, a'yaa pu tyu'tá'caa siaj sij a'íjci jin huácui'nyij. ²² Ajta ijúij, ti'ij Dios jamui'rájtoo siaj sij quee che' jatyáhu'i'rihua'an a'íjci i ti je'ej pua'aj een, xu'rúj sij jahuüre' i Dios. A'í pu xaa já'muahuüre'en, ji'nye a'ij pu jitze eeráamej i júuricamej ti naa een, i siaj jin júurij xá'ju'un jusén jime'. ²³ A'yaa pu tyá'mue'tin i a'táj ti huámui'nyij tipua'aj jaatyáhuüre'en a'íjci ti je'ej pua'aj een, ajta i ti Dios juxié'vi'ra' jin tyámua' tyitaatá', a'í pu taatá'sij tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en a'íjci jamuán i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, i tavástara'.

7

Je'ej ti huatóomua'aj tipua'aj i maj tyóovi'tin

¹ Nye'ihuáamua', mua'aj xu jamua'tyej i yu'xarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa xu siajta tyá'mua'reej ti i nyúucarij a'yan tyé'ijtye' ti'ij ooj júurij i a'táj. ² Ajta a'yájna tipua'aj íiti' huicha'aj, a'yaa pu tyé'ijtye' a'íjna i nyúucarij ti a'yan tyúuxie've' ti i íiti' huatyá'itzeere'en i jucán jamuán ti'ij ooj júurij, ajta tipua'aj i cína'ra'an arí huámui'nyij, capu che' a'yan tye'íitye'ej ja'mej i nyúucarij. ³ A'ij pu jin, tipua'aj séej jamuán huatyévice'en, ti'ij ooj júurij i cína'ra'an, juxana'cire' a'íjna i íiti', ajta tipua'aj i cína'ra'an arí huámui'nyij, a'íjna i nyúucarij capu che' tye'íitye'ej ta'mej, aj pu'ij i'rúitaj ja'mej ti séej tyáataj jamuán huatyévice'en.

⁴ Siajta mua'aj, nye'ihuáamua', siati'ij jitzán ajtyáhuixij i Ciríistu' aj xu sij siajta jamuán huácuij a'íjci jimi i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'ij xu jin mua'aj séej jitze ajtyáma'can, a'í pu a'íin pué'een i ti huamuí' ajta je'ej huatájuriaca'. A'ij pu jin i'rúj tyej jaatáuire'en i Dios i tyaj jin xá'pui' huarij. ⁵ Ji'nye tyati'ij a'yan tyí'tyechajca'aj mati'ij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa pu tyitaatyáhuüi tyej tyij jáamua'reej tyaj quee xá'pui' rijcaa, a'ij tutyij huamue'tij tyej tyij huácui'nyij. ⁶ Ajta ijúij tyaj tyeríj huácuij a'íjci jimi i nyúucarij ti néijmi' i jin

tyí'ta'íjtya'ca'aj, tu'ríj taxáahuaj séejre' tyej tyij jaatyáhuüre'en i Dios a'íjci jíme' i júuricamej ti jájcuaj, catu che' a'íjci jimi i nyúucarij ti mí'ma'can.

A'íjna i ti je'ej pua'aj een ti nye jitze séejre'

⁷ ¿Nyij a'yan tyetyu'taxájtaj ti i nyúucarij i maj jin tyí'ijta je'ej pua'aj een? Catu xaa nyu'uj, ji'nye canu a'yan tya'mua'réeriajche' tyi'tíj ti je'ej pua'aj een tipua'aj quee huatya'itzéere'nyijche' ityájma jimi a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. Canu a'náj jamua'réeriajche' ti je'ej pua'aj een tipua'aj nyetyí'nyacua'tzaj, tipua'aj quee a'yan tyinaaté'exaatye'nyijche' a'íjna i nyúucarij yee: "Capáj tyí'nyacua'tzaj." ⁸ Ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj een a'íj pu jitze huóoca'an, tí'ij nye jitze jaatyátoonyij néijmi'i i ti je'ej pua'aj een. Ji'nye tipua'aj quee séjre'ej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, capu i'ríj tyaj jáamua'reej tyi'tíj ti je'ej pua'aj een. ⁹ Ajta jájcuaj ímuáj, nyaxáahuaj nu jo'chá'canya'aj, canu tyi'tíj mua'reeriaca'aj, ajta nyati'ij jáamua'reeri' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, aj pu'ij jéetze' huataséjre nye jimi a'íjna i ti je'ej pua'aj een, aj nu nyij huamuí'. ¹⁰ Ajta a'íjna i nyúucarij ti tyámua' tyinaatá'nyijche' nyej nyij júurij ná'ra'nyij, a'yaa pu tyino'xíjtyej nyej nyij huámui'nyij, ¹¹ ji'nye a'íjna i ti je'ej pua'aj een a'íj pu náacuanamua'aj nyej nyij quee ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij, a'íj pu'ij jin i nyúucarij no'xíjtyej nyej nyij huámui'nyij.

¹² A'íj pu jin tyámua' een a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ajta quee tyi'tíj ja'itzíute', néijmi'i pu xá'puí' een. ¹³ Ajta ji'nye na'quij, ¿nyíquij a'íjna i ti xá'puí' een no'xíjtyej nyej nyij huámui'nyij? Capu xaa nyu'uj. A'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti huataséjre'en i ti je'ej pua'aj een, a'íj pu jin a'íjna i ti xá'puí' een no'xíjtyej nyej nyij a'íjci jin huámui'nyij, tí'ij ajta séeria'aj já'ra'nyij ti jéehua huápuí'ij je'ej pua'aj huasé'rin i Dios jimi a'íjna i ti je'ej pua'aj een.

¹⁴ A'yaa tu tyá'mua'reej ti i nyúucarij a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, nyajta nyáaj canu uhuájca'nyej, néijmi'i nu jin jahuüre' a'íjci i ti je'ej pua'aj een. ¹⁵ Canu yó'itej je'ej nyaj een jíme' jin a'yan tyi'tyínyecha'ij, ji'nye canu a'yan ricij je'ej nyaj tyá'xie've', ajta a'íjna i tiqúee na'ráanajchij, a'yaa nu a'íjci jin ricij. ¹⁶ Ajta tipua'aj a'yan nyarijca a'íjci jíme' i tiqúee na'ráanajchij, aj nu nyij a'yan tyá'mua'reeren ti xá'puí' een a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ¹⁷ A'íj nu jin quee che' nyáaj a'ín pué'een i ti a'yan ricij, sulu a'íjna i ti je'ej pua'aj een i ti ú'sejre' yunyatzájta'. ¹⁸ Ji'nye a'yaa nu tyá'mua'reej yunyatzájta', i nyahue'ra' jitze tiqúee uhuájca'nyej, tiqúee ú'sejre' i ti xá'puí' een, tyij nyajta a'yan tyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij a'íjci jíme' i ti xá'puí', canu pújoorej nyaj a'yan huárinyij. ¹⁹ Canu a'íjci jin a'yan ricij i ti xá'puí' i ti na'ráanajchij nyej nyij a'yan huárinyij, sulu a'íj nu jin je'ej pua'aj ricij i tiqúee na'ráanajchij. ²⁰ Arí íjij, tipua'aj a'yan nyarijca a'íjci jíme' je'ej tiqúee tyina'ráanajchi, canu che' nyáaj a'ín pué'een i nyaj a'yan ricij, sulu a'íjna i ti je'ej pua'aj een ti ú'sejre' yunyatzájta'.

²¹ A'yaa pu'ij tyé'miteere' nyaj jaxie've' nyaj xá'puí' huárinyij, ajta canu pújoorej, ji'nye nye jitze pu séejre' a'íjna i ti je'ej pua'aj een. ²² I nyaxiéjnyu'caa nu jin jaxie've' nyaj ja'rá'astej a'íjci i Dios nyuucaa, ²³ a'íj pu nyo'se' a'íjna i ti je'ej pua'aj een a'íjci jamuán i ti tyí'ijta yu nyaxiéjnyu'caa tzajta'. A'íj pu a'ín pué'een i ti je'ej pua'aj een i ti tyí'ijta nyej jitze ti ajta arí naatyáají'quej.

24 Canu nyij che' je'ej tyéejtyooovej. ¿A'tanyíj nii'rátosij a'íjna jitze i nyaj jatyáhue'ra' ti'ij quee a'yan tyináaci'tyij nyaj huámui'nyij? 25 A'í pu'uj i Dios, i nyaj tyé'tyojtzi're', a'íjci jitze ma'can je'ej ti huaríj a'íjna i Jesús, i Ciriístu' ti ajta tavástara' pué'een. A'yaa nu nyij tyiyó'itej nyej jaatyáhuüre'en je'ej ti tyeetyájtoo a'íjna i Dios i junyúuca, nyajta quee nyaca'nyej a'íj nu nyij jin putya'huüre' a'íjci i ti je'ej pua'aj een.

8

Tyej tyámua' tyi'tyítacha'íj je'ej ti tyá'xie've' i júuricama'ra' i Dios

1 A'yaa pu'uj, capu che' tyi'táj je'ej huá'uurej a'íjma i maj jitzán ajtyu'uj i Ciriístu', ti ajta Jesús pué'een, 2 ji'nye a'íjna i nyúucaria'ra' i júuricama'ra' i Dios, i ti ajta tyu'tá'caa tyej tyij júurij tá'ra'nyij a'íjci jimi i Ciriístu', a'í pu muí'rájtoo a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een ti ajta tyu'jé'caj. 3 Ji'nye i Dios pu a'yan huaríj je'ej tiqee tyu'tái'riitariaca' ti a'yan huárinyij ityájma jimi a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta Moisés ti jaatyájtoo, capu táahuí a'íjna i nyúucarij a'íjci jime' tyaj quee ja'viicue'raca'aj tyaj ja'rá'astej. A'íj pu jin Dios muyo'ta'ityaca' i juyó'j ti'ij a'íjn a'yan cha'tána'aj huataséjre'en matí'ij i tyétyacaa i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj i Dios jimi, ti'ij huatóomu'vejritaj a'íjma jitze ma'can i maj ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu a'íjna jin huaríj ti'ij jo'xíjtye'en ti'ij quee che' tyi'ta'íitya'aj ja'ra'nyij a'íjna i ti je'ej pua'aj een. 4 A'í pu a'yan huaríj tyej tyij ityáj ja'rá'astijre'en je'ej ti tyúuxie've' a'íjci jitze i nyúucarij, ji'nye catu che' a'yan tyi'tyítacha'íj a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een ti eerányinyii i tatzájta', sulu a'íj tu jitze arátaca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

5 A'ímaj i maj a'yan tyityetyúucha'íj a'íjci jime' ti je'ej pua'aj een ti eerányinyii i hua' tzajta', a'yaa mu a'íjci jitze tyi'mua'tzej je'ej ti a'íjn ca'nyíjra'aj tyihua'tá'caa, majta a'ímaj i maj a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, a'yaa mu a'íjci jin tyá'huoo je'ej ti tyá'xie've' a'íjna i júuricama'ra' i Dios. 6 Tipua'aj a'táj a'íjci jitze tyi'mua'ajcaj i ti je'ej pua'aj een ti tzajta' eerányinyii, a'yaa pu tyá'ci'tyij ti'ij huámui'nyij, ajta tipua'aj a'táj a'íjci jitze tyi'mua'ajcaa je'ej ti tyá'xie've' a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'í pu júurij huatyá'itzeere'ej ajta tyámua' tyi'éenye'ej ja'mej a'íjci jimi. 7 Majta a'ímaj i maj a'íjci jitze tyi'mua'tzej i ti je'ej pua'aj een, a'í mu jájcha'üre' i Dios, ji'nye camu jaxie've' majta quee pújoorej maj ja'rá'astej i nyúucaria'ra' i Dios. 8 A'íj pu jin a'ímaj i maj a'yan tyá'astijre' a'íjci ti je'ej pua'aj een ti hua' tzajta' eerányinyii, capu je'ej tyí'rij maj tyámua' tyaatá'an i Dios.

9 Sijta mua'aj caxu che' a'yan tyí'tyechej ti'ij i ti je'ej pua'aj een, sulu je'ej ti tyúuxie've' i júuricama'ra' jimi i Dios, ji'nye a'í pu'ríj huatyá'itzee ja'mua jimi. Dios pu ja'mua tzajta' séejre'. Ajta a'íjna i tiqee jimi séejre' i júuricama'ra' i Ciriístu', capu Ciriístu' jitze ajtyáma'can. 10 Ajta tipua'aj i Ciriístu' ja'mua tzajta' séejre'ej, a'í pu ajta ja'mua tzajta' séejre' i júuricamej, ji'nye Dios pu arí tyámua' jamuáaruuj, tyij ajta arí i ja'muatyévíra' huamú' a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een. 11 Ajta tipua'aj ja'mua tzajta' séejre'ej i júuricama'ra' i Dios ti jaatájuurityej a'íjci i Ciriístu', a'í pu ajta jaatájuuritye'sij i sij jatyáhue'ra' a'íjci jime' ti i júuricama'ra' arí ja'mua tzajta' séejre'.

12 A'íj pu jin nye'ihuáamua' a'yan tyúuxie've' ityájma jimi tyej tyij quee che' a'yan tyá'astijre'ej a'íjci ti je'ej pua'aj een i ti tatzájta' eerányinyii. 13 Ji'nye tipua'aj a'yan setyityetyúucha'íij a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een i ti eerányinyii ja'mua tzajta', a'yaa pu tyajá'muaci'tyij siaj huácui'nyij, ajta tipua'aj sequée che' já'astijria'aj a'íjci i ti je'ej pua'aj een ti eerányinyii i ja'mua tzajta', siajta je'en a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, aj xu júurij xá'ju'un.

14 Néijmi'i i maj jitán aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, a'íi mu yójmua'mua' pué'een i Dios. 15 Siajta mua'aj caxu a'íjna ancúriaa' i júuricamej ti'íj ca'nyéjrij jin tyajamuata'íjtye'en siaj sij siajta jatzínya'aj a'íjci i ti tyajá'mua'íjtye', sulu a'íi pu a'íin pué'een i júuricama'ra' i ti a'yan já'mua'uurej siaj sij yójmua'mua' pué'éenye'ej xá'ra'nyij i Dios. A'íj tu júuricama'ra' jitze arataca'nyáaj tyij a'yan tyé'jee tíjin: “Muáaj paj tavástara' pué'een.” 16 Ajta a'íjna i júuricama'ra' i Dios, ajta i tajúuricamej, a'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'mua'reej tyaj yójmua'mua' pué'een i Dios. 17 Ajta tyaj tyeríj yójmua'mua' pué'een i Dios, tyi'tíj pu a'íjci jin ajta taci'tyij i Dios jimi jamuán i Ciriístu', ji'nye ityáj tu tyajta jamuán jajpuéjtzij i Ciriístu' tyajta tutyij jamuán séeria'aj tá'ju'un jusén jime'.

A'íjna ti huápui'ij naa huasé'rihua'aj ta'mej ti ooj maja've'mej

18 A'yaa pu tyiná'miteeraste' nyéetzij, a'íjna i tyaj jin jajpuéjtzij íiyan i cháanacaj japua, capu tyi'tíj je'ej a'íjci jimi i tyaj jimi séeria'aj tá'ju'un ti'íj huataséjre'en i tavástara'. 19 Ajta ti'íj na'aj i ti a'yan tyi'sejre' i Dios ti tyú'taahuaca', a'íi mu jajchó've' a'ájna xicáara' ti'íj i Dios huatóosejrata ityájma jimi i tyaj yójmua'mua' pué'een. 20 Ji'nye néijmi'i ti'íj na'aj tyi'sejre' seequéj pu tyi'huó'ruu ti'íj quee a'yan éenye'ej tá'ra'nyij je'ej ti tyá'xie'va'ca'aj i Dios, capu jusíj a'yan huóoruuj, sulu Dios pu juxié'vi'ra' jin a'yan tyeetyájtóo ti'íj jaajácuare'en majca'huáyee, 21 néijmi'i i ti tyi'sejre' pu tyi'íjchó've' a'ájna xicáara' ti jitán Dios jaatyáhuíire'ej, ti'íj ajta tajamuán séeria'aj já'ra'nyij i tyaj yójmua'mua' pué'een. 22 A'yaa tu tyá'mua'reej ti a'yan tyi'een jo'tíj na'aj i cháanacaj japua ti a'yan tyu'puéjtzij ti'íj tipua'aj íitaj ootacuí'nyej. 23 Tyajta ityáj a'yaa tu tyajta tya'ajpuéetzij, ji'nye pu'ríj ityájma jimi séejre' i júuricama'ra' i Dios, ti a'íin pué'een i ta'nájcaj ti Dios a'yan tyita'táratziiri'. Jéehua tu jajpuéetzij a'yan tyetye'ejcho've'ej ti'íj táaci'tyij tyaj yójmua'mua' pué'éenye'ej tá'ra'nyij i Dios, ti'íj ajta i Dios japuan huatányuunyij i tatyévira'. 24 A'yaa pu een jin Dios tíi'rájtoó tyej a'yan tye'ejchó've'ej a'íjci i tyaj quee xu jaséj. Ajta tipua'aj tyeríj jaséjraj i tyaj jajchó've', capu che' juxie've' tyaj jacho'va'aj. ¿Nyi a'tíj tyi'tíj tyicho've' ti arí jaaséj? 25 Ajta tipua'aj i tyaj jajchó've' tyequée xu jaséjraj, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj jacho'va'aj tyequée tyá'xaahuataj.

26 A'yaa pu'ij ajta i júuricama'ra' i Dios tyi'tahuíire' a'íjci jime' tyaj quee je'ej rinyij tajímmua'aj. Ji'nye catu jamua'reej tyi'tíj ti nyúucarira' juxie've' tyej tyij huatényuunyij, a'íj pu jin i júuricama'ra' i Dios tajitzé ma'can tyényuusij, a'yaa pu tyó'ci'xíj ti'íj i tíquee tya'ancurí'rej, ji'nye capu i'ríj ti a'tíj jaataxáj. 27 Ajta a'íjna i Dios ti néijmi'i mua'reej je'ej tyaj tyi'mua'tzej i tatzájta', a'íi pu jamua'reej je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i ti

jahuoo i júuricama'ra', jì'nye a'íi pu hua' japua huatányuusij je'ej ti i Dios tyá'xie've'.

Néijmi'i tu jin tyu'tyámue'tij i Dios jimi

²⁸ A'yaa tu tyá'mua'reej ti Dios huá'huiire' ti'ij néijmi'i a'yan tye'rájra'nyij je'ej ti a'íin tyámua' tyihuo'tá'an a'íjma i maj jaxie've', a'íjma i ti arí a'íin hua'antyíhuoj ti'ij tyi'tíj jin tyihua'antyárujtye'en.

²⁹ Ajta a'íjma i ti Dios jájcuaj imuáj arí huá'muajtyajca'aj, a'yaa pu tyihua'antyíhuoo ti'ij a'yan huó'uurej ti'ij a'íjna i yójra', ajta ti'ij a'íin pue'éenye'ej tá'ra'nyij i ta'nájcaj a'íjma jimi i ihuáamua'mua'. ³⁰ Ajta a'íjma i ti a'yan jájcuaj imuáj tyihua'antyíhuoo, a'íi pu ajta huotajé, ajta a'íjma i ti huotajé, a'íi pu tyámua' huó'ruuj mej mij jì'reenya'aj huatyá'itzeere'en a'íjci jimi, ajta a'íjma i ti tyámua' huó'ruuj, a'íi pu huo'ta' mej mij jamuán séjre'ej muá'ra'nyij jusén jime'.

³¹ ¿Jì'nye tyajtáhua'aj tyu'taxájtaj? Tipua'aj i Dios tajapuá nyuuccaj, capu i'rij ti a'tíj ta'antypuá'ritye'en ityájma. ³² Capu i Dios quee a'yan tyíto'tyéchootzej i juyój, sulu a'íi pu tyu'tá' ti'ij huámu'nyij tajitzé ma'can i cúruuj jitze, ¿nyiquee a'yan cha'taj na'aj ij juxié'vi'ra' jin néijmi'i tyitaatapuélve'sij, i ti tyí'sejre' i Ciriístu' jimi? ³³ ¿A'tanyíj a'yan tyihuá'xajtzi' a'íjma i Dios ti hua'antyíhuoj? Dios pu a'íin pue'éen i ti tyámua' huá'uurej. ³⁴ ¿A'tanyíj puéjtzij huo'tá'sij? A'íi pu a'íin pue'éen i Ciriístu' ti huamu', ajta je'en huatájuuriaca', ijíj pu muáca'ta' i Dios já'sejre', a'íi pu'ij taatyáhuíire'ej. ³⁵ ¿A'tanyíj ij tye'entyí'uunaj ti'ij i Ciriístu' quee che' taxie've'ej? ¿Nyiquij tipua'aj tyi'tíj tamuarie'riste'ej, na'ríj tyi'tíj ta'itziitya'aj, ca' tipua'aj je'ej pua'aj máta'uuriaj, nusu tyatájcuj, ca' tipua'aj tyej quee je'ej tyéejviicue'raj, ca' tipua'aj tyaj huácu'nyij? ³⁶ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn:

Muéetzij jime' tu a'náj tina'aj á'taca'nyej tyej tyij huácu'nyij, a'yaa mu ta'uurej mati'ij a'íimaj i cánya'xii i maj huá'cui'caa.

³⁷ Ajta néijmi'i jime' a'íjci, a'yaa tu tyu'tyámue'tij a'íjci jime' ti i Ciriístu' taaxié'vej. ³⁸ A'yaa nu tyámua' tyá'mua'reej ti'iquee tyi'tíj tye'entyí'uunaj ti'ij quee che' i Dios taxie've'ej. Capu i tyaj júurij huatyá'itzeere'en, na'ríj tyaj huácu'nyij, na'ríj i maj tajapuá tyí'huiire' i Dios jimi, na'ríj a'íimaj i maj tyí'huiire' i tyiyáaru' jimi, je'ej ti tyí'ricij i ti tyí'sejre', nusu je'ej ti tyí'rinyij, ³⁹ tipua'aj i ti jéetze' ájtyeej, na'ríj i ti jéetze' ajo'cátjee i tajityé, tyi'tíj tina'aj ti a'yan séejre' i Dios ti tyú'taahuaca'. Capu tyi'tíj tye'entyí'uunaj i Dios ti jin taxie've' ajta taataséjratyej i Ciriístu' jimi, a'íjna i Jesús ti tavástara' pue'éen.

9

Dios pu hua'antyíhuoj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can

¹ A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' i Ciriístu' jimi, canu tyí'hue'taj. Ajta i nyaj jin ma'úumua'rej jamuán, ² júuricama'ra' i Dios, a'yaa mu tyí'nye'ixaatye' ti a'yan tyi'ja'yájna, ² jéehua' nyaxaamujri-tye', nyajta a'náj tina'aj jajpuéjtzij i nyaxiéjnyu'caa tzajta, ³ a'yaa nu tyá'xie've' tipua'aj i'ríitan na'ráanajchij ti Ciriístu' manúurieenyij, ti'ij na'antypuá'ritye'en hua' jitze ma'can i nye'ihuáamua', a'íjma i maj a'yan cha'taj mana'aj tyitye'ráanyej nyati'ij nyáaj. ⁴ A'íi mu Israel jitze

ajtyáma'can, ajta i Dios huatyóoyojmua'tyej. Dios pu ajta huatyá'itzee hua' jimi a'íjna ti naa séeria'aj ta'raa, ajta hua' jimi tyu'tá' i junyúucaa je'ej ti tya'ra'nyúiche', majta a'íimaj, a'yaa mu tya'ancuriáa' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, majta a'íjci i yi'ráj je'ej maj tyá'na'michej, ajta mui'caa jin tyihua'táratziiri'. ⁵ A'íi mu majta hua' jitze eeráma'can i tahuásimua'ci'ij, ajta hua' jitze pu a'yan tye'ráanyeje a'íjna i Ciriístu' ti ajta a'íin pué'een i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, tyiche' a'náj tina'aj tyé'tyojtzí're'ej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

⁶ Canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' ti i nyúucarij quee tyi'tíj huúiria'ca'aj i Dios ti huo'ta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'íimaj i maj a'íjci jitze eeráanyeje i Israel, camu néijmi'i jí'ré'can jime' a'íjci jitze ajtyáma'can. ⁷ Camu majta néijmi'i yójmua'mua' pué'een a'íjci i Abraham, sulu Dios pu a'yan tyaaté'exaatya'ca'aj tijin: "A'íi mu a'íin pué'eenye'ej muá'ju'un a'yóojmua' i maj jitzán eerányesij a'íjci i Isaac." ⁸ A'yaa pu'ij tyí'ta'ixaatye' maj quee néijmi'i yójmua'mua' pué'een i Dios i maj Abraham jitze eeráanyeje, sulu a'íimaj i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i ti jin Dios tya'tóoratziiri', a'íi mu a'íin pué'een i maj yójmua'mua' pué'een a'íjci i Abraham. ⁹ Ji'nye Dios pu a'yan tya'tóoratziiri' a'íjci jimi i Abraham tijin: "A'náj nyaj nyeríj a'yan tyaaxá'pui'intarej, nyáaj nu nyajtáhua'aj ya'uvé'nyesij, ajta i Sara pu arí tyiyóoj ta'mej."

¹⁰ Ajta quee a'íi na'aj. A'íimaj i maj hua'puaj i yójmua'mua' i Rebeca, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i hua' táataj a'íjna i Isaac, ¹¹ Ajta mati'ij quee xu nánie'huacaj i maj hua'puaj, mati'ij quee xu tyi'tíj je'ej uuriáacaj, tipua'aj ti xá'pui' een, na'ríij ti je'ej pua'aj een, a'yaa pu Dios tyaaté'exaa a'íjci i hua' náanaj tijin: "A'íjna ti vásti', a'íi pu jaatyáhuire'ej a'íjci i ti pá'ri'ij." ¹²⁻¹³ Ajta a'yan tijin: "Nyáaj nu jaxie've' a'íjci Jacob, nyajta jájcha'íire' a'íjci i Esaú." A'yaa pu'ij tyé'miteere' je'ej ti ricij i Dios ti'ij a'íin séej avá'huoonyij, je'ej ti a'íin tyá'xie've', ajta quee a'yan tyaataxáatan je'ej ti tyi'tíj jin huaríj.

¹⁴ ¿Nyij a'íjci jin a'yan tyetyu'taxájtaj ti i Dios quee xá'pui' ricij? Catu xaa nyu'uj. ¹⁵ Ji'nye Dios pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Moisés tijin: "Nyáaj nu tyaatú'uunyi'raj a'tíj tina'aj ti a'yan tyina'ránajchi, nyajta nu ja'ancu'vaxi'ij a'tíj ti ajta a'yan tyina'ránajchi." ¹⁶ A'yaa pu'ij, capu a'yan tyá'ci'tyij i a'tíj a'íjci jime' je'ej ti jusíj tyá'xie've', nusu je'ej ti tyi'tíj jin tyí'tyese', sulu je'ej ti i Dios tyá'ancu'vaxi'ij. ¹⁷ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti i Dios a'yan tyaaté'exaa a'íjci i rey Egipto ti tyejé'ijta'ca'aj tijin: "A'yaa nu rey jime' tyimua'antyáaru'jtye nyej nyij a' jimi huo'taséjratye'en i nyaj jin néijmi'i putyí'uurej, ajta mej mij néijmi'que' náamua'tyij íyan i cháanacaj japua." ¹⁸ A'yaa pu'ij i Dios tyá'cu'vej a'tíj ti a'yan tyá'ránajchi, ajta a'yan tyá'tá'caa ti a'tíj a'yan tye'tyánaamuan i juxiéjnyu'caa a'tíj ti ajta a'yan tyá'ránajchi.

¹⁹ Ajta a'tíj pu a'yan tyu'taxájtaj tijin: "Tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, ¿ji'nye een jime' i Dios tajitzé tyí'pua'ritye', tipua'aj a'íin jusíj a'yan ta'uurej?" ²⁰ ¿Pajta muáaj tyáati'! ¿A'tanyíj paj pué'een pej pij a'yan tyí'anyuuste' i Dios jimi? ¿Nyiquij i xá'rij a'yan tyaaté'exaatye'sij a'íjci i ti jaatyátaahuaca' yee: "Ji'nye een jime' a'yan petyinatyátaahuaca'?" ²¹ A'íjna i a'tíj ti xá'rij tyí'ta'huacaa, a'yaa pu tyu'tóoci'puaj ti

tyu'muárie'en i xaríj jime', tí'ij séecan tyú'taahuaj i xá'rijtze ti naa tyu'sé'rin, ajta séecan ti cha'na'aj tína'aj tyí'huüre'.

²² Dios pu a'yan tyá'xie've' tí taataséjratye'en ti a'ín néijmi'i putyí'uurej, a'íj pu jin néijmi'i tyo'táviicue'ri' a'íjma jimi i ti a'yan tyi-hua'tyévíjtya'ca'aj mej mij jó'vetyij. ²³ A'yaa pu'íj ajta ityájma tyitaataséjra ti a'ín tyámua' tyihuo'tyájtóo a'íjma i ti hua'ancu'vajxi, ajta anaqueéj tyámua' táaruuj tyej tyij hua' jíjze ajtyáma'cantaj tá'ra'nyij. ²⁴ A'yaa pu i Dios tyitaatajé, ityájma i tyaj Israel jíjze ajtyáma'can, ajta a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can. ²⁵ A'yaa pu ajta tyo'tyéyu'xaca' i yu'xarij jíjze a'íjna i Oseas tíjin:

A'íjma j i maj quee nyejíjze ajtyáma'cantaca'aj, a'yaa nu huo'támua'sij tíjin mu'ríj nyetyeéjtyeristyamua' pué'een, nyajta a'íjma i nyaj quee hua'xie'va'ca'aj, a'yaa nu nyajta tyihuo'taxájtaca' tíjin nyaj hua'xie've'.

²⁶ Ajta jo'maj a'yan tyihuojo'té'exaa i tyeítyee yee:

“Mua'aj xu quee nyetyeéjtyeristyamua' pué'een”, a'yaa mu tyihuo'taxájtaj maj yójmua'mua' pué'een i Dios ti júurij.

²⁷ Ajta a'íjma i maj Israel jíjze ajtyáma'can, Isaías pu a'yan tyi-huo'té'exaa tíjin: “Tyij majta jéehua i maj Israel jíjze ajtyáma'can, a'yan a'chu tí'ij i séj ti a'áa ja'ajtyájcaj jó'tíj ja'va'ástimee i jájrij, capu néijmi'caa huüre'en tí'ij i Dios hua' japua huatányuunyij, ²⁸ jí'nye jíye'tzin pu i Dios néijmi'i antyupá'rite'sij tí'ij puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.” ²⁹ A'yájna tí'ij ajta arí tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías tíjin:

Típua'aj i Dios tí néijmi'i jin antyúumua'reej quee taatá'nyijche', tyej tyij séecan jíjze eerama'cáantaj, a'yaa pu'íj ajta tyi'ta'urényijche', tí'ij tyihuo'ruuj i maj a'áa jo'cháatima'caa a Sodoma majta a Gomorra.

I maj jin ootyá'itzee i maj Israel jíjze ajtyáma'can

³⁰ ¿Ji'nye tyetyu'taxájtaj a'íjna jime'? Nyiquij a'íjna jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye', i Dios tyámua' huó'ruuj i maj quee tyá'tzaahuatye', i maj majta jahuooca'aj mej mij jí're'nye'ej huatya'ítzeere'en i Dios jimi. ³¹ Majta a'íjma j i maj Israel jíjze ajtyáma'cantaca'aj, i maj a'yan tyá'huooca'aj i nyúucarij jíjze i maj jin tyí'ijta mej mij jí're'nye'ej huatya'ítzeere'en i Dios jimi, a'íi mu quee ja'ancuriáa' i maj jahuooca'aj. ³² ¿Ji'nye een jime' mequee ja'ancuriáa'? A'yaa mu een jin huamué'tichej maj quee a'íjna jíjze tyi'ca'nyajca'aj i maj jíjzán tyá'tzaahuatye', sulu je'ej maj tyi'táj jin rijcaa. ³³ A'íj mu jin huamué'tichej a'íjci jime' maj jaatyáxaahuataca' a'íjci i ti a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jíjze tíjin:

Nyáaj séej tyévíj huata'ítyij a Sión, a'yaa pu tyinaatyáhuüre'ej tí'ij i tyetyéj i maj jíjzán éjcataj i tyétyacaa, ajta i tí jíjzán tyi'ca'nyej capu jaatatyévi'raste'sij.

10

¹ Nye'ihuámua', a'yaa nu tyá'xie've' i nyaxiéjnyu'caa tzajta', nyajta a'yan tyá'huavíj i Dios tí'ij a'ín hue'rátoonyij i maj Israel jíjze ajtyáma'can. ² A'yaa nu tyámua' tyá'mua'reej siaj jéehua jaxie've' siaj jaatyáhuüre'en i Dios, ajta a'íjna i siaj jin jaxie've' siaj sij a'yan huárinij capu a'íjna jíjze aróoca'nyej i tí jí're'can jime'. ³ Ji'nye caxu jamua'reej

ti i Dios a'ín pué'een i ti tyámua' huá'uurej i tyeítýee, jujímua'aj xu sij a'yan tyá'huoo sij j'i'ré'nye'ej huatyá'itzeere'en, siajta quee a'yan ricij je'ej ti i Dios tyaaxá'puí'intarej ti'ij a'táj j'i'réenya'aj jimi huatyá'itzeere'en a'íjci jimi. ⁴ Ajta a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'íjta a'íi pu antyípuá'riaca' ti'ij i Ciriístu' yan uvé'nyej, a'yaa pu'ij tyí'rij sij néijmi'i tyámua' tyíteetyá'itzeere'en a'íjci jime' sij tyá'antzaahuatye'en i Ciriístu' jimi.

⁵ Ajta ti'ij a'táj tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'íjna jitze ma'can i nyúucarij i maj jin tyí'íjta, Moisés pu a'yan tyo'tyéyu'xaca' tijin: "A'táj ti ja'rá'astijre'en a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'íjta, a'yaa pu tyúuxie've' ti néijmi'i a'íjci jitze aróoca'nyej i nyúucarij." ⁶ Ajta i ti jin a'táj tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'íjna jimi i maj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyá'xaj tijin: "Capáj a'yan tyí'mua'ajcaj mua' tzajta' yee: ¿A'tanyij tajapúa' jo'ojnyésij?, ta'aj ij yajava'cányijtye'en a'íjci i Ciriístu'", ⁷ na'riij yee; ¿ajo'cárutyij tyétye' imuáj?, ta'aj ij je'tátoonyij i Ciriístu' hua' tzajta' i maj merij huácuij." ⁸ Tyi'tanyí na'aj putyí'xaj i ti a'yan yee: "A'íjna i nyúucarij a jimi pu séejre', ajta a'íjci jitze i paj jin ma'úmua'rej ajta a'xiéjnyu'caa tzajta'." A'íi pu a'ín pué'een i nyúucarij tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' tyajta huá'ixaatye'. ⁹ Tipua'aj a'yan petyu'taxáj yee Jesús pu tavástara' pué'een, pajta a'xiéjnyu'caa tzajta' tyá'antzaahuatye'en ti i Dios jaatájuurityej, aj pu i Dios mui'rátosij. ¹⁰ A'yaa pu tyúuxie've' paj a'xiéjnyu'caa jin tyá'antzaahuatye'en ti'ij muáhuüre'en, pajta mua' tuyenij jin jaataxáj ti i Jesús a'ín pué'een i Ciriístu', aj pu'ij Dios a japua huatányuusij.

¹¹ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'táj ti tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi, capu a'náj huatóotyevi'ra'astaj." ¹² Majta juxa'aj mana'aj een i tavástara' jimi, a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, j'i'nye sáij pu'uj a'ín pué'een i ti néijmi'caa tavástara', ajta néijmi'i tyihua'tá'caa je'ej ti sáij ajta sáij tyaatáhuaviiraj. ¹³ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tijin: "A'táj tina'aj ti a'yan tyaatáhuoosij i tavástara' jimi, Dios pu japuan huatányuusij." ¹⁴ Ajta ¿ji'nye tyí'rij maj huatyényuunyij i tavástara' jimi, tipua'aj mequee xu jimi tyá'tzaahuatye'? ¿Ajta ji'nye tyí'rij mej mij jimi tyá'antzaahuatye'en, tipua'aj mequee xu jánamuajri' ti a'táj jitzán ma'can tyihuó'ixaatye'en? ¿Ajta ji'nye metyá'namuajran, tipua'aj quee a'táj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios? ¹⁵ ¿Ajta ji'nye metyihuá'ixaatye'en i nyúucarij tipua'aj mequee huata'ityi'huaj mej mij hua' jimi ujó'ju'? A'íj pu jin a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Huápui'ij nu naa huasé'rin a'íimaj i maj huata'ityi'huaj mej mij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i tavástara'."

¹⁶ Ajta camu néijmi'i ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra' i Dios. A'yaa pu tyí'een ti'ij tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías tijin: "Tavástara', ¿a'tanyij ja'antzaahuatye'sij i nyúucarij i tyaj tyerij huo'té'exaa?" ¹⁷ A'yaa pu'ij tyí'een, aj pu i a'táj tyá'antzaahuatye'sij ti'ij jánamuaj i nyúucarij, ajta a'íjna i nyúucarij a'íj pu jimi eeráma'can i nyúucaria'ra' jitze i Ciriístu'.

¹⁸ Nyajta nyáaj a'yaa nu tyí'ihuo' tijin: ¿Nyiquij mequee jánamuajri' i nyúucarij? Ji'nye mijta mánamuajri'. A'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin:

Néijmi'que' pu huánamuajre i huá'nyuucaa,
ajta huá'nyuucaa, a'áa pu imuáj jó'namuajrej jo'tij i cháanacaj
joo'ástimee.

19 Nyajtáhua'aj nu a'yan tyu'ta'ihuo'sij tijin: ¿NyiQUIJ mequee jáamua'reeri' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can?, anaquééj pu i Moisés a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

“Nyáaj nu jamuaatá'sij siaj sij tyíchueerej a'íjma jimi i maj quee chájta'naj pué'een, nyajta jamuaatá'sij siaj tyinyínyu'caj a'íjma jimi i maj quee jaxie've' maj tyihuojo'itéej muá'ra'nyij.”

20 Ajta i Isaías, a'yaa pu tya'huóoca'an ti a'yan tyu'taxáj tijin:

A'íimaj i maj quee nyahuoca'aj, a'íi mu náatyoj, nyajta a'íjma jimi huatányesejrataca' i maj quee nyéetzij nye ihuo'ca'aj.

21 Ajta i Isaías a'yaa pu tyihuo'taxájtaca' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin: “A'náj tina'aj nu huo'tyáhuuü i maj séej chájta'naj jitze ja'chej i maj quee tyu'namuaj majta quee tyihuojo'ítej.”

11

I Israel Dios ti ja'antýíhuoj

1 A'yaa nu nyijta ijíj tyajá'mua'ihuo': ¿NyiQUIJ i Dios arí mahuoohuá'xij a'íjma i maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een? Capu xaa nyu'uj. Nyáaj nu nyajta Israel jitze ajtyáma'can, nyajta i Abraham jitze eeráma'can, nyajta hua' jitze ajtyáma'can a'íjma i maj Benjamín jitze eeráma'can.

2 Ti'ij na'aj jájcua imuáj, Dios pu a'yan tyihuo'taxájtaca' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can maj tyeítyeristyamua' pué'eenye'ej, ajta ijíj capu eexúj mahuoohuá'xij. ¿NyiJ sequéé jamua'reej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze a'íj ti á'xaj i Elías, ti'ij a'yan tyaatáhuaviiri' i Dios ti'ij a'íin puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can?

A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: ³ “Nyavástara', mu'ríj huo'cuuj a'íjma i maj muéetzij jitze ma'can tyí'xaj, majta jaatyú'uunaxij i maj japuan tyí'mu'vejritaca, nyáaj nu'uj nyij nyasíj huatyá'ítzee nyajúurij, majta mu mij nyéetzij meríj nyeje'catamui'.” ⁴ Ajta i Dios a'yaa pu tyu'tanyúj tijin: “Nu'ríj aráahua'puaj ví'ra'aj i tyeítyee ava'huoj i maj quee a'náj jaanájchaca' a'íjci i Baal.” ⁵ A'yaa mu cha'taj mana'aj cí tyí'tyesejre' ijíj i maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een, a'íimaj i ti Dios juxié'vi'ra' jín hua'antýíhuoj. ⁶ Ajta tipua'aj i Dios hua'antýíhuoj juxié'vi'ra' jíme', capu che' a'íjna jíme' je'ej maj tyityetyúucha'íica'aj, ji'nye tipua'aj a'yan tyí'eenye', capu che' tyi'tíj je'ej tyí'huüre' i ti jín Dios hua'antýíhuoj juxié'vi'ra' jíme'.

⁷ ¿Ji'nye na'QUIJ? A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can camu ja'ancuriáa' i maj jahuooca'aj, majta a'íimaj i Dios ti hua'antýíhuoj, a'íi mu xaa ja'ancuriáa'. Ji'nye i séecan huápuí'ij mu quee tyihuojo'íteeca'aj, ⁸ a'yájna ti'ij tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin: “Dios pu a'yan huó'ruuj mej mij quee tyámuamua're'ej, a'yaa mu mij móoj ijíj een, capu je'ej huá'miteeraste' i maj jaséj camu majta yó'ítej i maj janamuaj.” ⁹ A'yaa pu ajta tyaataxájtaca' a'íjna i David tijin:

Miche' a'íjna jín huavívi'huaj i maj jín tyi'ye'estyaa, mej mij jó'vatzij ajta je'en puéjtzij huo'ci'tyij.

¹⁰ Miche' aracúcu'nyij muá'ra'nyij mej mij quee che' ma'unyéjnye'rij, Che' i hua' huarij antýúututaj jusén jíme'.

Dios pu hui'rátoosij a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can

11 A'yaa nu nyijta ijíj tyajá'mua'ihuo' t'jín: ¿Nyiquij huápu'i'j néijmi'i jin muo'vátzj i maj Israel jitze ajtyáma'can ti'ij hua' japua rájve i puéjtzj? Capu xaa nyu'uj. Sulu mati'ij a'íjma quee a'yan huaríj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjma pu'ij huáhuú i maj séej chuéj japua já'ma'can mej mij júurij huatyá'itzeere'en, ajta mej mij a'íjna jin tyíchueerej i maj Israel jitze ajtyáma'can. 12 A'yaa pu'ij tyu'tyáhuú a'íjna i maj jin huamué'tichej a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, mej mij a'íjna jin huo'tyáhuúire'en a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, jéetze' pu'ij tyámua' tye'mej a'íjma jimi a'ájna xicáara' ti'ij tyámua' huá'uuren a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

13 Ajta tyi't'j nu jamuaaté'exaatye'ej mua'ajmaj mu sij quee Israel jitze ajtyáma'can. Ji'nye Dios pu a'íjma jimi naata'ít'yaca' i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, a'íj nu jin jéehua jaxie've' nyaj a'íjna jin jamuaatyáhuúire'en. 14 A'yaa nu tyá'xie've' mej mij séecan i nyetye'ítyeristyamua' jamua'anchueere'en mua'ajmaj, mej mij majta a'íjma tyá'antzaahuatye'en. 15 Ji'nye ti'ij i Dios mahuoohuá'xij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa pu tyu'tyáhuú mej mij majtáhua'aj ajtyáxiirej i Dios jimi a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, ¿ji'nye tye'mej ti'ij i Dios ajtáhua'aj tyámua' tyihuo'tyéjeeve'j a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can? A'yaa pu tye'mej ti i Dios huo'tájuurite'sij a'íjma i maj meríj huácui'ijcaa 16 Ji'nye t'ipua'aj a't'j jaatámu'vejritaj i Dios jimi a'íjna i páan i ti anaquééj jaatyátaahuaca', néijmi'i pu ajta i cuéjtzj huatámu'vejritaj'huaca'. T'ipua'aj i Dios jimi huatámu'vejritaj'huaj i náana'ra' i ciyéj, néijmi'i pu i ciyáara' ajta huatámu'vejritaj'huaj.

17 A'íjna i aseitúunaj, i maj a'íjn pué'een i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu je'cácaa tye'entyiná'xij i pi'istáara', majta je'en séej antyivi'ijtye i pi'istáa ti séej jitze ma'cantaca'aj i aseitúunaj ti jusíj ajnyéj, mua'aj xu a'íjn pué'een. A'yaa xu seríj a'íjci jitze tyitye'ejtyáma'can i aseitúunaj, i Dios ti jimi ajtyáma'can. 18 Ajta caxu a'íjna jin óotzaahuatye'ej, sij seríj a'íjci jitze ajtyáma'can. T'ipua'aj a'yan siaríjca, xo'támua'ree'j t'iquee mua'ajmaj jitze aróoca'nyej i náana'ra' a'íjci i ciyéj, sulu mua'aj xu a'íjci jitze aróoca'nyej i náana'ra'.

19 Tyij sequéé a'yan tyu'taxájtaj yee: "Séecan mu i pi'istáa antyiná'axij mej mij nyéetzj na'ant'yivi'ijtye'en i ciyéj jitze." 20 A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta a'yaa mu huó'ruuj ji'nye camu tyá'tzaahuatya'ca'aj, sijta mua'aj a'yaa xu a'íjci jitze tyitye'ejtyáma'can a'íjci jime' sij tyá'tzaahuatye'. A'íj xu jin quee óotzaahuatye'ej, sulu siata'aj jáatzínye'en i Dios. 21 Ji'nye capu i Dios tyaatú'uunyi'ri' a'íjci i pi'istáa i ti ajtanyáxij i ciyéj jitze ti tyámua' een, capu ij ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj. 22 Siata'aj a'íjci jitze tyú'mua'tyij i ti jin i Dios jamua'ancu'vaxij, ajta ca'nyíin jin tyi'ijta. Ca'nyíin pu jin tyihuo'ta'íj a'íjma i maj ootyá'itzee, ajta mua'ajmaj jamua'ancu'vaxij. A'yaa pu'ij tyúuxie've' sij a'íjci jitze aróoca'nyej i ti jime' i Dios tyámua' tyajamuaatá', na'riij sequéé a'yan huárinij a'íj pu ajta majamúhua'xij. 23 Ajta t'ipua'aj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can majtáhua'aj tyá'antzaahuatye'en, Dios pu ajtáhua'aj hua'ant'yivi'ijtye'sij, ji'nye a'íj pu jaay'tin ti a'yan huárinij. 24 Ji'nye mua'ajmaj pu i Dios jamua'ant'yina'xij a'íjci jitze i ciyéj ti jusíj ajnyéj, ti'ij jamua'ant'yivi'ijtye'en

a'íjci jitze i séej i maj ja'tyáhuii, majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj anaquéej ajtyáma'cantaca'aj a'íjci jitze i ciyéj, jéetze' pu'ij i'rij ti i Dios ajtáhua'aj hua'antyivi'ijtya'xi'in a'íjci jitze i ciyéj, mej mij majtáhua'aj jitzán ajtyama'cáantaj muá'ra'nyij.

Ti'ij Dios hui'rátosij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can

²⁵ Nye'ihuámua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj yo'itéej xá'ra'nyij a'íjna i ti aviitzi' i Dios jimi, siaj sij quee tyi'tíj jin óotzaahuatye'ej. A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can je'cáj mu quee tyihuojó'itej, a'yaa pu tyihuo'ruuj mej mij séecan tyá'antzaahuatye'en i maj quee Israel jitze ajtyáma'can.

²⁶ Ti'ij a'yan tyá'ra'nyij, néijmi'caa pu huúire'en a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

A'íjna i ti hui'rátosij a'áa pu jo'va'ma'aj ja'mej a Sión, ajta je'en huo'tyáhuúire'sij a'íjma i maj Jacob jitze eeráma'can.

²⁷ A'íi pu a'íin pu'é'en i nyaj jin tya'tányaratziiraj a'íjma jimi nyati'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin quee xá'pui' huaríj.

²⁸ Ajta a'íjna jitze ma'can i nyúucarij i ti jin i Dios hui'rátosij, a'íi mu jájcha'íire' i Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu a'íjci jin huaríj ti'ij ajta mua'ajmaj jamuáahuúire'en, ajta i Dios óoche' pu hua'xie've' a'íjma, ji'nye a'íjma pu antyíhuo i hua' huásimua'ci'ij. ²⁹ Ji'nye i ti Dios huo'ta', capu huáari'raj, capu ajta jo'rio'uunaj i nyúucarij i ti jin huo'tajé.

³⁰ A'ájna imuáj xu siajta mua'aj quee ja'rá'astijrej i Dios, ajta iijij maj quee já'astijre' i maj Israel jitze ajtyáma'can, Dios pu'ij arí ajta mua'ajmaj jamua'ancu'vaxij. ³¹ A'yaa mu cha'taj mana'aj mij iijij quee tyá'astijre', ta'aj ij i Dios jamua'ancu'vaxi'in, ajta je'en hua'ancu'vaxi' a'íjma a'yájna ti'ij arí mua'ajmaj tyajamuá'ancu'vaxij. ³² Ji'nye Dios pu juxa'aj na'aj tyihuo'xíjtyej i maj jin ootyá'itzee a'íjci jimi, a'yaa pu'ij ajta juxa'aj na'aj néijmi'caa tyá'ancu'vaxi'sij.

³³ Jéehua pu huápu'ij tyu'yí'tin i Dios, néijmi'i pu tyo'mua'reej. Capu a'táj jaayí'tin ti jaataxáj je'ej ti a'íin tyá'xa'pui'intare', nusu ti yo'itéej já'ra'nyij je'ej ti ajóo'en i Dios jimi. ³⁴ ¿A'tanyíj jamua'reej je'ej ti een i mua'tzíria'ra' i Dios? ¿A'tanyíj jaayí'tin ti tyámua' tyée'ixaatye'en?

³⁵ ¿A'tanyíj anaquéej tyi'tíj jaatá' i Dios ti'ij a'yan tyúuxie've'ej ti jaatátuúire'en? ³⁶ Ji'nye néijmi'i pu a'íjci jimi tyajá'ma'can i Dios, a'íi pu néijmi'i tyú'taahuaca' ajta néijmi'i jimi tyí'sejre'. Tyiche' a'náj ti na'aj tyé'tyojtzí're'ej i Dios. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

12

Je'ej maj ye'ej tyityetyúucha'ij i maj tyá'tzaahuatye'

¹ A'yaa nu nyij nye'ihuámua' tyaja'muahuaviiij, a'íjna jime' i ti jin i Dios jamua'ancu'vaxij siaj a'yan tyityaatóosejrataj ti'ij mu'vejrij ti júurij, i ti ajta naa een i Dios jimi. A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan huárinij siaj sij júurij huatóomu'vejritaj. ² Caxu che' a'yan tyityetyúucha'íij mati'ij a'íimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, sulu siata'aj seequéj metyityo-oomuámua're'ej siajta seequéj tyí'tyechajcaj siata'aj sij jáamua'reej je'ej ti i Dios tya'ajxié'vi'ra' i ti naa een, i ti tya'ránajchi, ajta siaj sij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj.

³ A'íjci jime' i ti jin i Dios tyinaa'íjcaj juxié'vi'ra' jime', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' néijmi'caa mua'ajmaj tiquee síij tyi'tíj jin óotzaahuatye'ej. Sulu siata'aj tyámua' metyityoomuámua're'ej, siajta a'íjci jitze tyú'mua'tyij je'ej ti tyi'tíj jin i Dios tyajamuaatajé siati'ij jimi tyá'antzaahuaj. ⁴ Ji'nye a'yájna ti'ij i tatyévira' een, capu síij na'aj i ti jitzán tyí'sejre', capu ajta juxa'aj na'aj tyí'huüre', ⁵ a'yaa tu cha'taj tyana'aj een ityá'j, tyij tyajta mui'íj, séej tu'uj tyévira' pué'een i Cirístu' jimi, a'yaa tutyij séej tyana'aj tyévira' jitze néijmi'i tyitye'ejtyáma'can.

⁶ Ajta i Dios quee juxa'aj na'aj tyitaatá' i tyaj jin jaatyáhuüre'en, sulu a'yaa pu je'ej ti a'íj tya'ránajchaca' séej jimi ajta séej. A'íj pu jin tipua'aj i Dios a'yan tyitaatá'an tyej tyij jitzán ma'can tyu'taxáj, tyiche' jitzán ma'can tyu'taxáj a'chu tyej tyá'tzaahuatye', ⁷ tipua'aj a'yan tyitaatá'an tyej tyij séecan huatyáhuüre'en, tyiche' tyámua' tyihuo'tyáhuüre'en. Ajta i ti a'yan tyaací'ij ti tyihuo'mua'tyej, che' tyámua' tyihuo'mua'tyej, ⁸ ajta i ti a'yan tyaací'ij ti ca'nyíjra'aj huo'tá'an i séecan, che' ca'nyíjra'aj huo'tá'an. Ajta i ti a'yan tyaací'ij ti a'íjma tyu'tapuéjve'en i maj quee je'ej tyéejviicue', che' quee ootzáahuatye'ej a'yan rijcaj, ajta i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti tyihuo'ta'íjtye'en, che' tyámua' tyi'tyúucha'íj, ajta a'íjna i ti huá'huüre' i maj japuéjztitarej, che' jutyamua've'ej a'yan huárinyij.

⁹ Siata'aj tzáahuatyí'ra'aj jin huóoxie've'en séej siajta séej. Siajta jaatáxaahuataj a'íjci i ti je'ej pua'aj een, siajta je'en ja'rá'astijre'en a'íjci i ti xá'pui'. ¹⁰ Siata'aj a'yan tyityahuóoxie've'en séej siajta séej ti'ij siaj tyámua' naa tyityúu'ihuaamua'taj, siajta tzáahuatyí'ra'aj jujimí tyícha'íj.

¹¹ Xaatyóoca'nyej, caxu ju'xaahuataj siaj jahuüria'aj i tavástara' a'íjna jitze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios.

¹² Siata'aj huóotyamua've'en a'íjci jime' siaj tyi'ijchó've' i Dios jimi, siajta tyo'táviicue' i siaj jin jajpuéetzij, a'náj tina'aj xu jahuaviiraj i Dios.

¹³ Siata'aj tyihuo'tá'an tyi'tíj ti i séecan tyihuá'itziitye' i maj ja'mua jitze ajtyáma'can, siajta tyámua' naa tyihuo'tyéjeevej i maj já'muamuaarej.

¹⁴ Tyámua' xu naa tyihuo'tyéjeevej a'íjma i maj je'ej pua'aj já'mua'uurej. Caxu puéjtzij hua'tá'care'en sulu tyámua' xu'uj tyihuo'tá'an.

¹⁵ Siajta huatóotyamua've'en a'íjma jamuán i maj jutyamua've', siajta huatóoxaamujritye'en a'íjma jamuán i maj juxaamuíjritye'.

¹⁶ Tyámua' xu huójo'mua'raj séej siajta séej. Caxu óotzaahuatye'ej, sulu siata'aj antyóosiire'en hua' jamuán i maj quee tyi'tíj jin tyityetyu'uj. Caxu a'yan tyityóotzaahuatye'ej yee siaj nu'uj jéehua tyu'yí'tin.

¹⁷ Tipua'aj a'tíj je'ej pua'aj já'mua'uurej, caxu a'yan cha'taj siana'aj mua'aj je'ej pua'aj ja'uurej. A'íj xu jin tyi'tyese'ej siaj sij tyámua' tyityetyúucha'íj néijmi'caa jimi i tyeítýee. ¹⁸ Siata'aj a'yan huárinyij a'chu siaj a'yan tya'axié'vi'ra', siaj sij tyámua' huójo'mua'raj néijmi'caa i tyeítýee.

¹⁹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', caxu puéjtzij jatá'care'en i a'tíj ti je'ej pua'aj jamuáaruuj, sulu che' i Dios puéjtzij jaatá'an, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'yaa pu nyéetzij tyí'nyaci'puaj nyaj puéjtzij jaatá'an a'íjci i ti je'ej pua'aj mua'uurej, nyáaj nu tyí'najchitan, a'yaa pu tyí'xaj i tavástara'." ²⁰ A'yaa pu ajta tyé'yu'si' tijin: "Tipua'aj í'cuataj a'íjna i ti muájcha'üire', pata'aj tyáacue'tyej, na'riij ajta í'mu'uj pata'aj jájtyij jaatá'an, a'yaa paj huárinyij ti'ij a'íjn huatóotyevi'ra'astaj." ²¹ Capáj tyi'tá'care'en ti a'íjn mua'antymué'tin i ti

je'ej pua'aj een. Sulu pata'aj ja'antymu'é'tin a'íjci ti je'ej pua'aj een a'íjci jime' i ti xá'pui'.

13

¹ A'yaa pu tyúuxie've' siaj néijmi'i hua'rá'astjire'en a'íjma i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej. Ji'nye Dios pu a'yan tyihua'antyíhuoo, a'íj pu a'íjna jin tyihua'antyáarujtjej. ² A'íj pu jin a'íjna i tiquee huá'astjire' a'íjma i maj tyityatatyíj, a'íj pu quee já'astjire' je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca'. Majta i maj quee tyá'astej maj a'yan huárinyij, puéjtzij pu hua' íjapua rávesij, ³ ji'nye i maj tyityatatyíj camu a'íjna jin antyúumua'reej mej mij a'íjma muaritya'aj i maj tyámua' tyityetyúucha'íj, sulu a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj. ¿Nyij a'yan petyá'xie've' paj quee huá'tzínnye'ej a'íjma i maj tyityatatyíj? Tyámua' paj tyityá'cha'íj aj mu mij i maj tyityatatyíj jamua'reeren paj quee tyi'tíj jin á'itzeere', ⁴ ji'nye a'íj pu i Dios jimi tyi'tyéjvee ti'ij muáacha'íin. Ajta tipua'aj je'ej pua'aj petyi'tyíacha'íj, aj paj xaa hua'tzínnye'ej puá'mej, ji'nye a'íj pu a'íjna jin antyúumua'reej ti'ij puéjtzij muaata'an, a'íj pu jin tyi'huüre' i Dios jimi, ta'aj ij Dios jitze ma'can puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj. ⁵ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj hua'rá'astjire'en a'íjma i maj tyityatatyíj, caxu a'íj siana'aj jime' mej mij quee puéjtzij jamuaata'an, sulu siaj sij a'íjna jin ja'rá'astjire'en i Dios. ⁶ A'íj xu jin mua'aj tyi'najchitaj a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, ji'nye a'íj mu tyi'huüre' i Dios jimi, majta a'náj tina'aj a'íjna jin antyúumua'reej.

⁷ Siata'aj a'yan tyihuo'tá'an séej siajta séej je'ej ti tya'ráanajchi. Tipua'aj petyé'cha'íj a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, pata'aj tyihuo'nájchitye'en, na'ríj mámuajijve'ej a'íjci jime' i paj tyi'to'racia, pata'aj pajta a'íjci jin tyu'nájchij, pajta tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íj a'íjma jimi i ti a'yan tyúuxie've' paj huo'tyátzaahuaty'e'en, pajta tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'íjma i ti a'yan tya'ráanajchi paj tyámua' tyihuo'tyéjeevej.

⁸ Caxu a'tíj tyé'cha'íire'ej, a'íj xu'uj jin tyóocha'íiria'aj siaj tyámua' naa tyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej, ji'nye a'íjna i ti hua'xie've' i juxa'aj tyeítyee a'íj pu arí ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyi'íjta.

⁹ A'yaa pu tyá'xaj i nyúucarij i maj jin tyi'íjta tíjin: "Capáj axana'ciria'aj, capáj tyi'tyacui'caj, capáj tyi'nahua'aj, capáj tyi'nyacua'tzaj", néijmi'i i nyúucarij ti a'yan een, ajtáhua'aj i séecan, séej pu'uj jitze i nyúucarij aróo'astej i ti a'yan tyé'yu'si' tíjin: "Pata'aj a'yan tyá'xie've' i axa'aj tyévíj, ja'yájna pati'ij asíj tyíaxie've'." ¹⁰ A'íjna i ti tzáahuatyí'ra'aj jin hua'xie've' i juxa'aj tyeítyee, capu je'ej pua'aj huá'uurej i tyeítyee, a'íj pu jin néijmi'i ará'astej i nyúucarij i maj jin tyi'íjta.

¹¹ Siata'aj néijmi'i tyámua' tyi'mua'reeriaj je'ej ti ijíj tyí'een, siajta a'yan tyá'mua'reeriaj ti a'yan tyúuxie've' siaj atanyéjnye'rij. Ji'nye pu'ríj jéetze' véjri' a'ájna xicáara' ti'ij jitzán Dios tajapúa huatányuusij, quee xu a'yan tyi'véjri'tacaj tyati'ij anaquéej tyá'antzaahuaj. ¹² Pu'ríj jéetze' huatíca', a'íj pu jin arí véjri' a'ájna xicáara' ti jitzán i Ciriústu' tajapúa huatányuusij, a'íj pu jin, tyiche' tyu'tapúa'citaj a'íjci i ti je'ej pua'aj tyi'een, je'ej tyaj anaquéej rijcaa, tyiche' a'íjci jin eecátanaj i tatzárij, a'yájna ti'ij i xantáaru' tyámua' tyúu'uurej ti'ij huatyényo'se'en. ¹³ Tyiche' tyámua' tyityetyítacha'íj mati'ij i tyeítyee i maj nyéeri'iste' maj huaci'íj.

Tyiche' quee hua' jamuán tyí'ye'estyaj i tyeítýee, tyajta quee ta'ruj, tyajta quee tyí'xana'cìre'ej, nusu tyaj tanyo'si'tye'ej tajímua'aj, tyiche' quee á'tachueeria'aj. ¹⁴ Sulu tyiche' tyámua' tyityahuátacha'ín a'yájna tí'ij tyi'tyúucha'íica'aj i tavástara', a'íjna i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, caxu a'íjna huocaj siaj sij a'íj ará'astjire'en i ti je'ej pua'aj een i ti já'muatza'ajta' eerányinyii.

14

I maj quee jéehua uhuácaca'nye' i maj jitzán tyá'tzaahuatye'

¹ Siata'aj tyámua' tyeetyéjeevej a'íjci i tíquee xu jéehua tyá'tzaahuatye', caxu tyé'ihuo'raj je'ej ti a'ín tyi'tíj tyojó'itej. ² A'yájna mati'ij i séecan tyí'mua'tzej ti i Dios tyi'tá'caa maj néijmi'i tyú'cua'nyij, majta séecan i maj quee tyámua' tyá'mua'reej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, a'íj mu'uj tyí'cua'caa i ti tye'ejnyéj a chóota'. ³ A'yaa pu'ij, a'íjna i ti néijmi'i tyí'cua'caa, che' quee a'yan tyá'xaahuataj a'íjci i tíquee néijmi'i tyí'cua'caa, ajta a'íjna i tíquee néijmi'i tyí'cua'caa, che' quee ajta je'ej tyá'xajta a'íjci i ti néijmi'i tyí'cua'caa, ji'nye Dios pu arí jaataxié'vej. ⁴ ¿A'tanyíj muáaj papué'een pej pij je'ej pua'aj tyá'xajta a'íjci i ti séej jimi tyí'huúire'? Típua'aj tyámua' huárinyij nusu quee, a'íj pu'uj jamua'reej i ti tyé'íjtye'. Ajta a'íj pu tyámua' tyu'tyá'ítzeere'ej, ji'nye tavástara' pu jaay'tin tí'ij tyámua' jáa'uurej.

⁵ Ajtáhua'aj a'yájna, séecan pu a'yan tyé'miteeraste' ti séej xicáj tyatácaj ti jéetze' juxie've' i Dios jimi, quee máaj séecan xicáara' jitze, majta séecan a'yan tyí'mua'tzej ti juxa'aj na'aj tyi'tápuaapua'rej néijmi'i i xicáj. A'yaa mu mij jujímua'aj tyámua' naa tyá'mua'reej tyi'tíj maj jitzán tyá'tzaahuatye'. ⁶ A'íjna i ti a'yan tyé'miteeraste' ti séej i xicáara' jitze jéetze' juxie've', a'yaa pu a'íjna jin tyeetyátzaahuatye'sij i tavástara'. Ajta a'íjna i ti néijmi'i tyí'cua'caa, a'yaa pu ajta ricij i tavástara' jimi, ajta a'íjna jin tyé'tyojtz'i're' i Dios, ajta i tíquee néijmi'i tyí'cua'caa, a'yaa pu ajta a'íjna jin tyí'cua'caa i tavástara' jimi, ajta pu a'íjna jin tyé'tyojtz'i're' i Dios.

⁷ Néijmi'i tyati'ij tyana'aj pua'máj yan séejre' capu a'tíj jusíj júurij, capu ajta a'yan tyí'muí'nyij je'ej ti jusíj tya'ajxié'vi'ra'. ⁸ Típua'aj tyajúurij, a'yaa tu tyajta tyí'tyacui'nyij tavástara' huatyáhuúire'en, na'rúj táacui'nyij, a'yaa tu tyajta tyí'tyacui'nyij tavástara' jitze ma'can. A'íj pu jin típua'aj tyajúurij nusu táacui'nyij, tavástara' tu jitze ajtyáma'can. ⁹ A'íj pu jin i Ciriistu' tajitzé ma'can huamuí', ajta je'en huatájuuriaca' tí'ij hua' vástara' pue'éenye'ej tá'ra'nyij a'íjma i maj meríj huácuij, ajta a'íjma i maj júurij.

¹⁰ ¿Ji'nye pej pij muáaj je'ej pua'aj tyá'xaj a'ihuáara'? ¿Ji'nye pej pij pajta tyá'xaahuaj? Néijmi'i tu huatátasejrataj i Dios jimi, ta'aj ij a'ín to'xíjtye'en ityájma. ¹¹ Ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjin:

A'íjna jime' i nyaj jin júurij, a'yaa pu tyí'xaj i tavástara' néijmi'i mu nye jimi tyítunutaxi'ij, majta néijmi'i tyaatatyójtzi're'ej i Dios.

¹² A'íj tu jin néijmi'i a'yan tyaataxájta i Dios jimi je'ej tyaj tyi'tíj jin huaríj.

¹³ A'íj pu jin tyiche' quee tajímua'aj je'ej pua'aj tyí'taxajta. Sulu tyiche' tyámua' huáta'uurej tí'ij quee síj ta'ihuáara' tyi'tíj jin ootyá'ítzeere'en, nusu yó'rieenyij i ti jin tyá'tzaahuatye'. ¹⁴ Tyámua' nu nyáaj tyá'mua'reej tíquee tyi'tíj séejre' ti je'ej pua'aj tyú'uurej, nyáaj nu tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi i tavástara' pué'een. Ajta típua'aj síj a'yan tyí'mua'ajcaj ti je'ej

pua'aj tyú'uurej, a'íj pu jimi quee tyámua' éenye'ej ja'mej. ¹⁵ Ajta tipua'aj a'íjna jime' je'ej paj muáaj tyi'tíj tyí'cua'caa je'ej pua'aj tyo'tóomua'tyij a'ihuáara', a'íj paj jin quee che' jaxie've' a'ihuáara'. Che' quee a'cueráj jin jo'huí'tzi'in ja'ihuáara', ji'nye Ciriístu' pu'ríj jitzán ma'can huamuí'. ¹⁶ Caxu sij tyi'tá'care'en ti je'ej pua'aj tyú'rinyij i ti naa tyí'een ja'mua jimi. ¹⁷ Ji'nye a'ájna jo'táj i Dios tyejé'íjtaj, capu a'ín juxie've' je'ej tyaj tyi'tíj tyí'cua'caa nusu je'ej tyaj tyi'tyeya'caa, sulu tyej tyámua' tyi'tyechajcaj, tatatyámua've'ej a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios. ¹⁸ A'íjna i ti a'yan tyá'huüre' i Ciriístu', tyámua' pu tyé'tyojtzí're' i Dios, majta i tyeítyee a'yaa mu tyá'mua'reeren ti a'ín tyámua' tyí'tyevij.

¹⁹ A'íj pu jin tyiche' a'yan tyityeetyátaca'nyej tyej tyij tyámua' tyi'tyítacha'íj, ajta tyej tyij tajímua'aj huatyátahuüre'en. ²⁰ Caxu yó'jpuan i muárie'ria'ra' i Dios a'ájna jime' je'ej siaj tyi'tíj tyí'cua'caa. Ji'nye néijmi'i pu i cue'ráj tyámua' tyí'een, a'í pu'uj quee xá'pui' tipua'aj tyi'tíj puáacua'nyij ti séej jimi je'ej pua'aj een, ji'nye a'í pu yo'riésij i ti jin tyá'tzaahuatye'. ²¹ A'íj pu jin jéetze' tyámua' siaj quee hue'ra'aj cua'ajcaj, na'ríj siaj nahuáj ya'caj, siajta quee tyi'tíj je'ej uuriaj ti'ij quee síj ja'mua'ihuara' tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en. ²² A'íjna i paj jin tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyúuxie've' paj a'ájna jin tyámua' eenye' i Dios jimi. Che' huatóotyámua've'en a'ájna i tíquee jumua'tziira'aj jin óoxijtye' je'ej ti tyi'tíj jin ricij. ²³ Ajta i tíquee tyámua' tyá'mua'reej ti a'yan tyí'xa'pui' ti tyi'tíj huáacua'nyij, ajta je'en jáacua'nyij a'íj pu jin je'ej pua'aj tyo'tóomua'sij, ji'nye a'í pu quee tyá'tzaahuatye' tyí'cua', ajta tyi'tíj tina'aj ti jin a'tíj a'yan rijcaj quee tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, a'íj pu jin ootyá'itzeere'ej i Dios jimi.

15

Tyej tyámua' tyi'tyítacha'íj i taxa'aj tyeítyee jimi

¹ Tyajta i tyaj jéetze' tyámua' tyá'tzaahuatye', tyiche' tyámua' tyi-huo'tyéjeevee' a'íjma i maj quee xu a'chu tyá'tzaahuatye', tyajta quee a'íj tyana'aj huocaj je'ej ti ityájma tyita'raanajchij. ² A'yaa pu tyúuxie've' tyaj néijmi'i tyámua' tyihuo'tyáhuüre'en i taxa'aj tyeítyee, tyajta tyámua' tyihuo'tyáhuüre'en, tyej tyij néijmi'i tyámua' eenye'. ³ Ji'nye capu i Ciriístu' a'yan tyá'huocaj je'ej ti a'ín tyá'xie'va'ca'aj, sulu a'yaa pu a'íj jimi tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze ti a'yan tijn: "A'íjna i maj jin je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaca'aj nyéetzij pu naaci'ij." ⁴ Néijmi'i i ti anaquéej ooyú'si'huaca' i yu'xarij jitze, a'yaa pu tyo'yu'si'huaca' ti'ij tyitáamua'tyej, ti'ij a'ín ca'nyíjra'aj tatá'care'en, tyej tyij tyooj tyi'íjchó've'ej i Dios jimi. ⁵ Ajta i Dios i ti ca'nyíjra'aj tyu'tá'caa ti ajta tyámua' tyitaatyéeevij, a'í pu jamuaatyáhuüre'ej siaj sij tyámua' ja'huóomua'raj séej jamuán siajta séej, a'yájna siati'íj tyaari'rej i Ciriístu' jimi ti ajta Jesús pué'een, ⁶ siaj sij néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i Dios i ti vástaria'ra' pué'een i tavástara', a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een.

⁷ Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj tyámua' tyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej, a'yájna ti'ij i Ciriístu' mua'ajmaj tyajamuaataxié'vej, siata'aj sij tyaatatyójtzi're'en i Dios. ⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Ciriístu' a'íjna jin mujo've'mej ta'aj ij huo'tyáhuüre'en a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can ajta je'en a'yan tya'róo'astej je'ej ti i Dios tyihua'táratziiri'

a'íjma i maj anaquéej huaséjre, ta'aj ij a'íjna jin huataséjre'en ti Dios aróo'astee je'ej ti tyi'tíj jin tya'tóorasij. ⁹ A'íj pu ajta jin mujo've'mej mej mij majta a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can tyaatatyójtzi're'en i Dios a'íjci jime' ti a'ín hua'ancu'vajxi, a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

A'íj nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej hua' tzajta' i maj séej chuéj japua já'ma'can, nyajta a jitze ma'can tyu'táchuiicaj.

¹⁰ Ajtáhua'aj pu a'yan tyá'xaj i yu'xarij tijin:

Siata'aj huatóotyamua've'en hua' jamuán i maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een i Dios.

¹¹ Ajtáhua'aj pu séej jitze a'yan tyá'xaj tijin:

Néijmi'i i siaj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, siata'aj tyaatatyójtzi're'en i tavástara'.

¹² Ajta i Isaías a'yaa pu tyo'tyéyu'xaca' tijin:

Síj pu eerányesij a'íjci jitze i Jesé,

a'íi pu'ij tyihuo'ta'íjtye'sij néijmi'caa i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta a'íimaj, a'yaa mu jitzán tyi'íjchó've'sij ti'ij a'ín hui'rátóonyij.

¹³ Ajta a'íjna i Dios i ti ca'nyíjra'aj tatá'caa tyej tyij jitzán tyi'íjchó've'ej, che' a'ín tyámua' tyajamuaatá'an siaj sij huatóotyamua've'en ajta jamuaatyápua'ritye'en mua'ajmaj mu siaj jitzán tyá'tzaahuatye' i tavástara', che' a'ín ajta tyámua' jamuáa'uurej siaj sij jéetze' jitzán tyi'íjchó've'ej a'íjci jitze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios.

¹⁴ Nye'ihuámua', a'yaa nu tyámua' naa tyá'mua'reej siaj néijmi'i tyámua' tyityetyúucha'íj séej jamuán siajta séej, siajta jaayí'tin siaj tyámua' tyi'huó'ixaatye'en séej siajta séej, ¹⁵ nyajta a'íjna jitze i yu'xarij a'yaa nu tya'huányaca'an nyaj a'yan tyajamuaatayú'se'en tyi'tíj jime', siaj sij quee yó'hua'nan. A'yaa nu ricij siaj sij quee yó'hua'nan ti i Dios juxié'vi'ra' a'íjna jin tyina'antyáarujtyej, ¹⁶ nyej nyij jaatyáhuüre'en i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, nyajta je'en nyúucaria'ra' i Dios huo'té'xaatye'en a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, mej mij majta a'íimaj a'yan éenye'ej muá'ra'nyij ti'ij mu'vejrij ti síj jaatyájttoo i Dios jimi, a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios.

¹⁷ A'íj nu jin huatányaci'puaj nyej nyij huatányetyamua've'en a'íjci jimi i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een a'íjci jime' nyaj a'yan tyá'huüre' i Dios, ¹⁸ ji'nye canu á'nyaca'nyej nyej nyajtáhua'aj séecan tyi'tíj jamuáa'ixaatye'en, sulu a'íj nu'uj je'ej ti i Ciriístu' arí tyú'ruuj nye jitze ma'can, mej mij a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can majta ja'antzaahuatye'en i Dios. A'yaa mu a'íjna jin tyá'antzaahuaj je'ej nyaj tyihuo'ixaaj, ajta je'ej nyaj tyi'tíj jin ricij, ¹⁹ a'íjna jime' je'ej nyaj tyi'muarie' i maj jin je'ej tyo'taséj, ji'nye a'íj nu jitze arányaca'nyej i júuricama'ra' i Dios. A'íj nu jin néijmi'que' nyeríj huó'ixaaj i nyúucaria'ra' i Ciriístu', ti'ij na'aj a'áa maj huacháatimee a Jerusalén, 'asta nyana'aj quee a'áa ja'tanyéj a'áa ti huataca'aj a Iliríaj. ²⁰ A'yaa nu nyij a'náj tina'aj tyí'tyese' nyej nyij tyihuo'ixaatye'en jo'maj quee xu a'náj yó'namuajri' i nyúucaria'ra' i Ciriístu', nyej nyij quee a'íjci jitze ootyényechenyij jo'tíj arí síj tyojo'muáriej, ²¹ sulu nyej nyij a'yan huárinyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

A'íi mu jaséjran a'íjci i tiquee eexúj a'tíj huo'té'exaa, majta yo'itéj muá'ju'un a'íjci i maj quee xu a'náj jáanamuajri'.

Pablo pu jaaxá'pui'intarej ti'ij a'áa jo'mej a Roma

²² A'íj nu jin quee pu jáaruuj nyej nyij jamojo'tyéesej, tyij nyajta nyeríj mue'tíj a'yan tyaaxá'pui'intarej nyaj a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi. ²³ Ajta ijíj nyaj nyeríj antyínyaci'ij i nyaj jin tyu'muáriej a'yaa ti huataca'aj, nyajta nyeríj a'chu pua'an nyinyi'ra'aj á'tyeej nyaj a'yan tyá'xie've' nyaj jamojo'vá'muaarej, ²⁴ a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan huárinnyij nyati'ij a'áa jó'me'en a España. Ajta nyati'ij jamuaaséeran, tyij nyajta quee a'chu á'tyeeren, a'yaa nu tye'ejchó've' sijaj mua'aj naatáhuüre' nyej nyij huame'en jó'nyej nyooj jó'yi'ij. ²⁵ Ajta ijíj a'áa nu jo'ma'aj na'mej a Jerusalén nyej nyij huo'táhuüre'en a'íjma i ta'ihuáamua' i maj a'áa ja'chej. ²⁶ Ji'nye i maj Macedonia huacháatimee, majta i maj Acaya ja'chej, a'yaa mu juxié'vi'ra' jin tyaaxá'pui'intarej maj huo'táhuüre'en a'íjma i ta'ihuáamua' i maj quee je'ej tyéejviicue' i Jerusalén maj ja'chej. ²⁷ Juxié'vi'ra' mu jin a'yan tyaaxá'pui'intarej, ajta a'yan hua'jitze tyuuxié'va'caj maj a'yan huárinnyij, ji'nye a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyihuo'táhuüre' a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'íj mu jin majta a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can a'yan tyityatóoci'puaj maj huo'tyáhuüre'en a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²⁸ A'yaa nu nyij nyati'ij huo'tatuüre'en i maj tyu'tá' i ta'ihuáamua', aj nu nyij a'áa jo'ma'aj na'mej ja'mua jimi, nyajta je'en a'áa jo'ma'aj na'mej a España. ²⁹ A'yaa nu tyá'mua'reej ti a'yan tye'mej nyati'ij a'áa jó'me'en ja'mua jimi ti i tavástara' néijmi'i jin tyámua' tyitaatyátoosij capu ij tyi'tíj ta'itziitya'aj ta'mej.

³⁰ A'yaa nu jéehua tyaja'muahuavij nye'ihuáamua' a'íjna jitze ma'can i tavástara', a'íjci i Jesús ti ajta Cirístu' pué'een, nyajta a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, sijaj jéehua jahuaviiraj i Dios nyéetzij jime'. ³¹ A'yaa xu tyá'huaviiraj i Dios ti'ij a'íjn nyaj japua huatányuunyij a'íjma jimi i maj quee já'astijre' i tavástara' i maj Judea huacháatimee, sijajta a'íjna jin jahuooaj mej mij tyámua' tya'ancuriáan i maj Jerusalén já'ma'can i nyaj jin huo'táhuüre'ej, ³² a'yaa xu huárinnyij nyej nyij a'áa jó'me'en ja'mua jimi tipua'aj i Dios a'yan tyi'tá'care'en, tyej tyij huátatyamua've'en, tyajta ca'nyíjra'aj huatáta'an séej tyajta séej. ³³ Che' i Dios tyámua' tyajamuaatyápua'ritye'en mua'ajmaj. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

16

Pablo pu hua'tyojtye' a'íjma i ti huá'muajtye'

¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i ta'ihuáara' ti íiti' a'íjna i Febe tyámua' naa tyihuá'huüre' a'íjma i maj jusi'rii a'ájna a Cencrea. ² Siata'aj tyámua' tyaataxie've'en tavástara' jitze ma'can, a'yájna ti'ij tyi'tyéevijtij i tajimi i tyaj i Dios jimi tyá'tzaahuatye', sijajta néijmi'i jin jaatáhuüre'en i ti tyá'itziitye', ji'nye a'íj pu arí mui'caa huatyáhuüre' i tyeítyee, ajta pu nyéetzij naatáhuüre'.

³ Siata'aj jaatatyójtje'en a'íjci i Priscila, sijajta a'íjci i Aquila, a'íj mu nyaj jamuán tyi'muarie' tyej tyij néijmi'i jaatyáhuüre'en i Cirístu' ti ajta Jesús pué'een. ⁴ A'íj mu jéehua huápui'ij naatáhuüre', majta a'íj jin tin huácuij, nyajta quee nyáaj nyana'aj hua'tyojtye', sulu majta mu a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can i maj majta tyá'tzaahuatye'.

⁵ Siata'aj sijajta huo'tatyójtje'en a'íjma i maj a'áa jóosi'rii jo'maj ja'chej

i Priscila, ajta a'íjna i Aquila. Siata'aj siajta jaatatyójtje'en a'íjci i Epéneto, i ti a'áa ja'chej a Asia i ti anaqueéj tyá'antzaahuaj i Ciríistu' jimi. ⁶ Siajta a'íj huatatyójtje'en i Mariía, i ti arí jéehua tyu'muáriej ja'mua jimi. ⁷ Siata'aj huo'tatyójtje'en i Andrónico, siajta i Junias, a'íi mu nyaj jamuán huanámi'huaca', majta tyámua' naa tyihuá'muajtyej a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ji'nye a'íi mu anaqueéj tyá'antzaahuaj i Ciríistu' jimi nyeequee nyáaj.

⁸ Siata'aj jaatatyójtje'en a'íjci i Ampliato, i nyaj jéehua jaxie've' i tavástara' jimi. ⁹ A'yaa xu siajta tyaatatyójtje'en a'íjci i Urbano i ti tajamuán tyí'muarie' i Ciríistu' jimi, siajta a'íjci i Estaquis, i nyaj nyajta jéehua jaxie've'. ¹⁰ Siata'aj jaatatyójtje'en i Apeles, a'íi pu jéehua á'viicue're' i Ciríistu' jitze ma'can, siajta a'íjma i maj Aristóbulo jamuán ja'chej. ¹¹ Siata'aj jaatatyójtje'en i nye'ihuáara' Herodión, siajta i maj Narciso jamuán aja'chej i maj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi. ¹² Siata'aj jaatatyójtje'en a'íjci i Trifena, siajta a'íjci i Trifosa, i maj tavástara' jitze ma'can tyí'muarie', siajta a'íjci i Pérside, i jéehua huápu'íj arí tyu'muáriej i tavástara' jimi. ¹³ Siata'aj jaatatyójtje'en a'íjci i Rufo, tavástara' ti ja'antyíhuoj, siajta i náanajra', ji'nye a'íi pu a'yan tyináacha'íj ti'íj nyaj yójra' pué'eenye'. ¹⁴ Siata'aj jaatatyójtje'en i Asíncrito, siajta i Flegonte, siajta i Hermas, siajta a'íjci i Patrobas, siajta i Hermes, siajta a'íjma i ta'ihuáamua' i maj jamuán aja'chej. ¹⁵ Siata'aj siajta a'íj huatatyójtje'en i Filólogo, siajta i Julia, siajta i Nereo, siajta i ihuáaria'ra' ti íiti', siajta i Olimpás, siajta néijmi'caa a'íjma i maj hua' jamuán a'áa ja'chej i maj majta tyá'tzaahuatye'.

¹⁶ Siata'aj huatootoyjtje'en séej jamuán siajta séej je'ej ti tyi'tyéevijtij i Dios jimi. Néijmi'i i maj jusi'rii i Dios jimi, a'íi mu yajá'muatyojtje'.

¹⁷ Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', siaj tyámua' tyihuo'séj a'íjma i maj quee xá'puí' ricij i maj majta merij ajtacíj a'íjci jitze je'ej tyaj tyajamuaamuá'tyej. Siajta ajtácíinyej a'íjma jimi, ¹⁸ ji'nye camu a'íimaj jahuüre' i tavástara' ti ajta Ciríistu' pué'een, sulu a'yaa mu'uj je'ej maj jujímua'aj tyá'xie've', a'yaa mu mij tyihuá'cuanamaj nyúucarij jime' ti naa namuajre' a'íjma i tye'tyee i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere'. ¹⁹ Néijmi'i mu a'yan tyá'mua'reej siaj tyámua' tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi. A'íj nu jin nyetyamua've' ja'mua jime', nyajta a'yan tyá'xie've' siaj sij tyámua' tyityetyúucha'íj je'ej ti tyi'tyéevijtij i Dios jimi, caxu siaj sij je'ej pua'aj rijcaj, ²⁰ a'yaa pu'íj i Dios i ti tyámua' tyitaatyá'pua'rij jiye'tzín tye'entyipua'ritye'sij a'íjci i tyiyáaru' ti'íj jamuáata'an siaj néijmi'i jin tyu'tyámue'tin. Che' i tavástara' a'íjna i Jesús tyámua' tyajamuaatyátoonyij.

²¹ A'íi pu yajá'muatyojtje' i Timoteo, i ti nyaj jamuán tyí'muarie', ajta a'íjna i Lucio, ajta i Jasón, ajta i Sosípater i maj nyaj jamuán yahuatyíj.

²² Nyajta nyáaj, Tercio nyaj pué'een, i nyaj á'yu'xaj a'íjci i yu'xarij i Pablo jitze ma'can, nyáaj nu nyajta já'muatyojtje' i tavástara' jitze ma'can.

²³ A'íi pu ajta yajá'muatyojtje' i Gayo. I nyaj jimi yahuácaj, a'íi pu tyámua' tyihuá'cha'íj néijmi'caa i maj a'yaa jusi'rii. ²⁴ Yapu ajta já'muatyojtje' a'íjna i Erasto i ti a'íjna jin tyi'tyéjvee ti túmii šiire'ej, ajta a'íjna i ta'ihuáara' Cuarto.

I ti jin ja'antyipuá'rij

²⁵ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios, i ti jaayí'tin ti ca'nyíjra'aj ja-muaata'an siaj sij tyámua' tyityetyúucha'íij a'yájna nyati'ij nyeríj tyajamuáa'ixaa a'íjci i nyúucaria'ra' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. A'íjna i nyúucarij, a'íi pu a'ín pué'een i ti Dios jin arí tyitaataséjra i ti aviitzi'huaca'aj jájcuaj imuáj ti'ij quee xu séeria'caj i cháanacaj, ²⁶ ajta ijíij i Dios arí taataséjratyej a'íjna jitze je'ej maj tyo'yú'xaca' i maj jitzán ma'can tyí'xaxa'ta'aj, je'ej ti i Dios i ti jusén jime' séejre' tyu'ta'íjtaca'. A'íjna i ti aviitzi'huaca'aj, pu'ríj huataséjre néijmi'que' i cháanacaj japua, mej mij jitzán tyá'antzaahuatye'en majta ja'rá'astijre'en.

²⁷ Tyiche' jusén jime' tyé'tyojtzi're'ej i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, tyiche' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een jitze ma'can tyaatatyójtzi're'en. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I yu'xarij i ti anaquéej jaatyátaahuaca' i San Pablo i ti huo'ta'ítyi'ri' a'íjma i maj Corinto jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, i ti Dios na'antyíhuoj juxié'vi'ra' jime' nyej nyij tyu'tyáhuüre'en i Ciriístu' jitze ma'can ti ajta Jesús pué'een, nyaja'muatyojtye' a'íjci jamuán i ta'ihuáara' Sóstenes. ² Mua'aj mu siaj a'áa jóosi'rii i Dios jimi a'ájna a Corinto, i siaj Ciriístu' jitze ma'can tyámua' tyí'tyesejre' a'ájna jime' ti a'ín jamuaatajé siaj sij jimi séeria'aj xá'ra'nyij, majta néijmi'i i maj majta a'yan tyí'xaj ti Jesús hua' vástara' pué'een, majta i maj jitzán ajtyáma'can. ³ Che' i Dios i ti tatáataj, ajta i tavástara' a'ájna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, miche' a'ín tyámua' tyajamuaatá'an, majta tyámua' jamuáa'uurej.

I ti jin i Pablo tyé'tyojtzi're' i Dios

⁴ A'náj tina'aj nu tyé'tyojtzi're' i Dios ja'mua jime', a'íjci jime' i ti Dios tyámua' tyajamuaatá' a'íjci jitze ma'can i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een. ⁵ Ji'nye a'íj xu jitze ma'can i Dios seríj néijmi'i tya'ancuriáa' i ti tyajamuatyáhuü'rii, i siaj jin tyihuo'té'exaatye'en i tyeítýee, ajta i siaj jin yo'itéej xá'ra'nyij je'ej ti tyí'táj een, ⁶ ajta a'ájna i nyúucaria'ra' i Ciriístu' tyámua' xu tya'ancuriáa' ja'mua tzajta'. ⁷ A'íj pu jin quee tyí'táj jamo'tyá'itziityej i ti jin Dios tyámua' tyajamuaatá' meentyij siooj jacho've' a'ájna xicáara' ti jitzán huataséjre'ej i tavástara', a'ájna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ⁸ Dios pu ca'nyíjra'aj jamuaatá'sij siaj sij tyo'táviicue' 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej, ti'ij quee a'táj tyí'táj jin ja'mua jitze tyí'pua'ritye'ej a'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'neye a'ájna i tavástara', i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ⁹ Dios pu a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyí'táj jin tya'tóoraj, a'íj pu jamuaatajé siaj sij júurij jamuán i yójra' a'ájna i tavástara' i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een.

Pablo pu ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij quee ajtací'ca'an

¹⁰ Nye'ihuáamua', nyúucaritze' a'íjci i tavástara' i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, a'yaa nu jéehua tyaja'muahuaviiij siaj juxa'aj siana'aj tyá'mua'reeriaj, siaj sij quee ajtací'ca'an. Tyámua' xu tyí'tyechaj juxa'aj xu'uj tyí'mua'astíj, siajta juxa'aj siana'aj tyo'xá'pui'intare'en. ¹¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' nye'ihuáamua', ji'nye a'yaa nu tyáamua'reeri', a'ímaj mu a'yan tyinaaté'exaaaj i maj Cloé jamuán aja'chej, siaj jujúmua'aj jujaaxiejvi'. ¹² A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' siaj séecan a'yan tyí'xaj yee: "Nyáaj nu Pablo jitze ajtyáma'can." Majta séecan a'yan tijin: "Nyajta nyáaj, Apolo nu jitze ajtyáma'can." Majta séecan a'yan tijin: "Nyáaj nu Pedro jitze ajtyáma'can"; majta a'yan tijin: "Nyáaj nu Ciriístu' jitze ajtyáma'can." ¹³ ¿Nyiquij huatámui'riaca' i Ciriístu'? ¿Nyiquij Pablo óotateehuaca' ja'mua jime'? ¿Nyiquij mua'aj xáai'huaca' nyúucaritze' i Pablo? ¹⁴ Tyámua' nu tya'tá'caa i Dios nyaj quee a'táj huá'íiri', sulu a'íjma nu'uj i Crispo nyajta a'íjci i Gayo. ¹⁵ A'íj pu jin quee a'táj huatáci'pej ti

a'yan tyúuxajtaj yee nyenyúucaritze' pu huái'huaca'. ¹⁶ A'íjma nu nyajta huá'íiri' i tyeítyeristyamua'me'en a'íjci i Estéfanos, canu máaj jamua'reej nyaj séecan nyajtáhua'aj huá'íiri', ¹⁷ jí'nye capu i Ciriístu' nyojo'ta'ít'yaca' nyej nyij huó'íiraj, sulu nyej nyij huó'íxaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, ajta quee a'íjna jin nyojo'ta'ít'yaca' nyaj huápu'i'ij tyu'yí'tin nyej nyij tyi'táj naa huá'uurej, mej mij quee já'xaahuataj i Ciriístu' ti huamu' i cúruuj jitze.

Ciriístu' pu a'ín pué'een i ti jin i Dios néijmi' i tyámua' tyí'uurej

¹⁸ I nyúucarij tyaj huá'íxaatye' ti Ciriístu' huamu' hua' jitze ma'can i cúruuj jitze, a'yaa pu hua'namuajraste' cuxáa quee tyi'táj je'ej tyi'táhuu'rii a'ímaj i maj jo'vátzjij, ma' ajta a'íi pu a'ín pué'een i nyúucarij i ti jin i Dios tíi'rátosij. ¹⁹ A'yájna tí'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Nyáaj nu huojo'rieraaj i maj jéehua tyo'mua'reej nyajta ja'pua'ritye'en i maj jin jéehua tyu'yí'tin.

²⁰ ¿Jo'nyij je'ej je'een a'íjna i ti jéehua tyo'mua'reej, i ti tyihuá'mua'tyej, na'ríij i ti jaayí'tin ti tyu'taxáj je'ej ti tyi'táj rinyij íyan i cháanacaj japua? Dios pu arí jaataséjrataca' tíquee tyi'táj huúire' i maj jin jéehua tyo'mua'reej a'ímaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

²¹ A'ímaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua camu a'yan huarij mej mij jáamua'tyij i Dios, ajta je'ej ti a'ín tyihuo'taséjra, a'yaa pu'ij i Dios tyaaxá'pui'intarej tí'ij juxié'vi'ra' jin hui'rátosonyij i maj ja'antzaahuatye'sij i nyúucaria'ra', i nyúucarij tíquee je'ej huatóomua'aj a'íjma jimi.

²² I maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyá'xie've'ej maj tyi'táj huaséj i maj jin tyámua' tyo'taséj, majta i grecia maj já'ma'can, a'yaa mu tyá'huoo maj jéehua tyojo'itéej muá'ra'nyij, ²³ tyajta ityáj, a'íj tu huá'íxaatye' i Ciriístu' i maj jó'tatee i cúruuj jitze. A'íi pu'ij je'ej pua'aj hua'namuajraste' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'yaa pu huá'sejratye' tíquee tyi'táj huúire', ²⁴ majta a'ímaj i Dios tí huo'tajé, típua'aj Israel maj jitze ajtyáma'can, na'ríij séej chuéj japua maj já'ma'can, a'íjna i Ciriístu' a'íi pu a'ín pué'een i ti jin i Dios jéehua tyu'yí'tin. ²⁵ A'íjna i ti a'yan huá'sejratye' tíquee je'ej huatóomua'aj i Dios jimi, jéetze' pu jaayí'tin quee i hua'mua'tziira'aj i maj jin jéehua tyu'yí'tin i tyeítyee, ajta i ti a'yan séejre' i Dios jimi tí'ij i tíquee uhuájca'nyej, jéetze' pu uhuájca'nyej quee a'chu maj uhuácaca'nye' néijmi'i i tyeítyee.

²⁶ Nye'ihuámua', xu'huóomua'tzij ti i Dios jamuaatajé, tyij siajta quee mu'ij mu siaj jéehua tyo'mua'reej íyan ti tyi'ma'can i cháanacaj japua, caxu siajta mu'ij mu siaj tyi'táj jin tyityatatyij nusu i maj a'íjma jitze eeráma'can i maj jéehua juxie've'. ²⁷ Ajta a'yájna, Dios pu a'íjma antyihuo i maj a'yan tyihuá'xaj yee maj quee tyojó'itej, ta'ij huo'tatyévi'ra'astaj a'íjma i maj a'yan tyúusejrataj tijin jéehua mu tyojó'itej, Dios pu ajta a'íjma antyihuo i maj quee tyi'táj jin antyúumua'reej tí'ij ajta huo'tatyévi'ra'astaj a'íjma i maj va'cán jin tyityatatyij. ²⁸ Dios pu hua'antyihuoj a'íjma i tyeítyee i maj quee hua'xie've', majta i maj quee jéehua juxie've' i cháanacaj japua, a'yájna mati'ij i maj quee tyi'táj je'ej tyi'mua'reej, tí'ij hua'antypuá'ritye'en a'íjma i maj tyityatatyij. ²⁹ A'yaa pu quee a'táj tyóotzaahuatye' i Dios jimi. ³⁰ Ajta i Dios pu ari mua'ajmaj jamua'ajtyáhuu' i Ciriístu' jimi, a'yaa pu ajta jáaruuj tí'ij i Ciriístu' a'ín pué'eenye' i tyaj jin ma'umuámua're', ti ajta tajapua huatányuunyij, i tyaj

jín huátajajcuare'en, ajta tyej tyij taxáahuaj mahuatyu'uucaj. ³¹ A'íj pu jín, a'yájna tí'íj tyé'yú'si' tijn: "Típua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti óotzaahuatye'ej, che' a'yan huárinyij a'íjna jime' je'ej ti i tavástara' tyámua' tyaatá'."

2

I nyúucarij ti a'íjna á'xaj i Ciríistu' i maj jó'tatee

¹ Nye'ihuáamua', nyatí'ij ujó'mej nyej nyij jamuaaté'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, canu a'íjna jín tyajamuáa'ixaa i nyúucarij ti naa huánamujrii, nusu yaa tí'íj i ti jéehua tyu'yí'tin. ² Ajta nyatí'ij ja'mua jamuán ajo'tyáaaca'aj, canu máaj tyi'tíj mua'reerimu'ca'aj sulu a'íj nu'uj i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, i maj jó'tatee i cúruuj jitze. ³ A'áa nu jo'tyéechaxij ja'mua jimi nyetyenyaxáahuataj nyajta tyenyevivíeesime'ej, jí'nye nyetyi'tziñya'ca'aj. ⁴ Ajta nyatí'ij jamuaatajé nyajta jamuáa'ixaa i nyúucarij, canu a'íj jín tyajamuáa'ixaa i nyúucarij ti naa tyojó'iteeri'ij, nyej nyij jamua'antymue'tin. Sulu a'yaa nu tyajamua'antymue'tij nyaja'muaséeraty'a'aj nyaj a'íjna jitze arányaca'nyej i júuricama'ra' i Dios nyajta a'íjci jitze i ti jín néijmi'i putyí'uurej, ⁵ ta'aj ij i siaj jín tyá'tzaahuatye' a'íj jitze aróoca'nyej i ti jín i Dios néijmi'i putyí'uurej, tí'ij quee a'íjna jitze aróoca'nyaj i tyétyacaa maj jín tyí'mua'reej.

Dios pu jaataséjrataca' a'íjci i ti aviitzi'huaca'aj a'íjci jitze ma'can i ju júuricamej

⁶ Majta a'íjma i maj meríj néijmi'i jó'itej i maj jitzán tyá'tzaahuatye', a'íj mu xaa a'íjna jín tyajamuáa'ixaa i nyúucarij jime' ti naa tyojó'iteeri'ij. Ajta a'íjna i nyúucarij capu a'yan ma'can i cháanacaj japua, capu ajta hua' jitze ma'can a'íjma i maj tyí'ijta i maj majta meríj yo'riésij i maj jín putyí'uurej. ⁷ A'íj pu a'íj pué'een i ti néijmi'i tyí'mua'reej, ti ajta aviitzi'huaca'aj i Dios jimi jájcuaj imuáj i a'yan tyaaxá'pui'intarej tí'ij táaci'tyij ityájma a'íjna i ti huápui'ij naa huasé'rin. ⁸ A'íj pu a'íj pué'een i maj quee yo'itej i maj tyí'ijta íyan i cháanacaj japua, jí'nye típua'aj meyo'iteej, camu yo'tatáanyijche' i tavástara', i ti ajta huápui'ij naa huasé'rin. ⁹ Ajta a'yájna tí'íj tyé'yú'si' tijn:

Dios pu arí tyámua' tyú'ruuj a'íjma jimi i maj jaxie've', tyi'tíj tiquee xu a'náj a'tíj me'ye'sej ti ajta quee a'tíj a'náj me'ya'namuaj, je'ej tiquee ajta a'tíj tyé'miteeraste'.

¹⁰ A'íj pu a'íj tyi'pué'een i ti Dios tyitaataséjratyej a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra', jí'nye i júuricama'ra' i Dios néijmi'i pu tyí'sej, ajta néijmi'i mua'reej i ti huápui'ij aviitzi' i Dios jimi.

¹¹ ¿A'tanyíj pújoorej ti jamua'reej je'ej ti tyí'mua'tzej síj i ajta síj i tyáati'? A'íj pu'uj jamua'reej i júuricama'ra' i tyáataj. A'yaa pu cha'taj na'aj een i Dios jimi, a'íj pu'uj jamua'ree i júuricama'ra' i Dios je'ej ti tyi'tíj jimi tyí'sejre'. ¹² Tyajta ityáj catu a'íj ancuriáa' i júuricamej ti a'yan séejre' i cháanacaj japua, sulu i a'íj tu i júuricama'ra' i Dios, tyej tyij yo'iteej tá'ra'nyij je'ej ti Dios juxié'vi'ra' jín tyámua' tyiaataá'. ¹³ A'yaa tu tyí'xaj a'íjci jime' i nyúucarij ti taamuá'tyej i júuricama'ra' i Dios, catu a'íjna huá'ixaatye' i tyaj tafíjmu'aj tyo'mua'reej. A'yaa tu tyihúa'ixaatye' tyi'tíj ti a'íj jitze eeráma'can i júuricama'ra' i Dios a'íjma i ti hua' jitzán séejre' i júuricama'ra' i Dios.

14 Ajta a'íjna i tiquee jitzán séejre' júuricama'ra' i Dios, capu ja'ancuriáa'sij tyi'táj ti a'áa já'ma'can i júuricama'ra' jimi i Dios, ji'nye capu tyi'táj huüre' a'íjna jimi i a'táj. Capu i'rij ti yo'itéej já'ra'nyij, ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i júuricama'ra' i Dios jitze aróoca'neye, ti'ij jo'támiteeraste' je'ej ti huatóomua'aj. 15 Ajta i ti jitzán séejre' i júuricama'ra' i Dios, néijmi'i pu tyí'sej ajta néijmi'i tyojo'itej, ajta quee a'táj huatáci'pej ti a'íj ooxíjtye'en. 16 Ji'nye a'yaa pu tye'y'u'si' i yu'xarij jitze tijin: “¿A'tanyíj jú'mua'ree je'ej ti tyí'mua'tzej i tavástará?” ¿A'tanyíj jaayí'tin ti tyáamua'tyej? Ajta a'yájna, ityáj tu jájcha'ij i mua'tziiria'ra' i Ciriístu'.

3

Tyaj néemi'ij tyí'muarie' i Dios jimi

1 Nye'ihuáamua', capu huatái'riitariaca' nyaj a'yan tyajamauaté'xaaty'e'en ti'ij a'íjma i ti arí hua' jitze séejre' i júuricama'ra' i Dios, sulu a'yaa nu'uj ti'ij a'íjma i maj moochán jitzán ajtyáhuixij i Ciriístu'. 2 Tyi'táj nu jamuaamua'tyej tiquee tyési', a'yájna mati'ij i unyáaque'ej léechij mana'aj tyéi'tye', ji'nye capu eexúj yó'japui'ra' i cue'ráj, caxu siajta seexúj mua'aj yó'japui'ra' i cue'ráj, 3 ji'nye caxu juca'neye. Ajta ti'ij ooj ja'mua tzajta' séjre'ej i siaj óochueere', siajta jujaxiejvi'raj, a'yaa pu huatóomua'aj siaj quee xu juca'neye, ji'nye a'yaa xu ricij mati'ij a'íjma i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. 4 Tipua'aj síij a'yan tyi'xajtaj yee: “Nyáaj nu Pablo jitze ajtyáma'can”, ajta i síij a'yan tijin: “Nyajta nyáaj, Apolo nu jitze ajtyáma'can”, a'yaa xu ricij mati'ij a'íjma i tyétyacaa i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

5 Che' a'yáana'aj, ¿ji'nye a'tanyíj pué'een a'íjna i Apolo? ¿A'tanyíj pué'een i Pablo? Ityáj tu jahuüre' i tavástará', a'yaa xu een jime' tyá'antzaahuaj i tavástará' jimi. A'yaa tu ricij je'ej ti a'íjn tyitaata'íj séej ajta séej. 6 Nyáaj nu tyu'huástej, ajta i Apolo pu tyú'ipuj, ajta i Dios pu jaahuási'ri' ti'ij huáciirej i ti huahuásti'huaca'. 7 A'íj pu jin a'íjna i ti tyu'huástej, ajta i ti tyú'ipuj, camu tyi'táj jin juxie've', sulu a'íj pu i Dios i ti jaahuási'ri' ti'ij huáciirej, a'íj pu a'íjn pué'een i ti juxie've'. 8 I maj tyí'huaste' majta i maj tyí'ipuj, juxa'aj mu'uj een, ajta i Dios pu a'yan tyihuo'tá'sij je'ej ti síij ajta síij tyu'muáriej. 9 Néijmi'i tu tyí'muarie' i Dios jimi, siajta mua'aj a'yaa xu tyí'huüre' ti'ij jo'tij tyajá'huasti' siajta ti'ij chí'ij maj ja'ajtaahuaj Dios ti ja'a'rij. 10 Nyajta nyáaj, nyáaj nu a'yan tyí'muarie' ti'ij a'táj ti chí'ij ájtaahuaj, i ti Dios a'yan tyinaata'íj nyej nyij ja'tátaahuaxi'n a'íjna i ti japan ajtaavijhuaj i jáxu'uj, ajta síij pu japan tyá'ajtaahuaj. Ajta a'yan tyúuxie've' ti síij ajta síij tyámua' tyu'muárie'en, 11 ji'nye capu a'táj pújoorej ti ajtáhua'aj séej atátaahuaj ti'ij i ti arí atátaavijhuaj i ti a'íjn pué'een i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. 12 A'íjna jitze i ta'tátaavijhua pu i'rij ti a'táj tyi'táj japan ajtaahuaj, tipua'aj ooroj jime', nusu pláataj jime', na'riij tyetyéj jime' ti huápui'ij tyá'najchij, na'riij ciyéj jime', nusu ixáj jime' ca' huácixa'aj jime', 13 a'yaa pu tyi'séere'ej ja'mej je'ej ti síij ajta síij tyu'muáriej a'ájna xicáara' jitze, ti'ij néijmi'i tye'entyipua'rij, ji'nye a'ájna xicáara' jitze tiéj pu uvé'nyesij, a'íj pu jaatyámua'sij tipua'aj xá'pui' metyu'muáriej síij ajta síij. 14 Ti pua'aj je'ej ti síij tyu'muáriej tyo'táviicue' i tiéj tzajta', a'yaa pu tyá'ci'tyij i a'táj

je'ej ti ty'a'ráanajchi. ¹⁵ Na'ríj tipua'aj huatyátanyij i ti ja'ajtaahuaca', yo'riésij i ti tyu'muáriej, ajta i a'tíj a'yaa pu éenye'ej ja'mej tí'ij i a'tíj ti xié'chui' jáahuí i tiéj tzajta'.

¹⁶ ¿Nyij sequée jamua'reej siaj mua'aj a'ín pué'een i chi'ra'an i Dios, ti ajta ja'mua tzajta' séejre' i júuricama'ra' i Dios? ¹⁷ Tipua'aj a'tíj jaatyú'uunaj i chi'ra'an i Dios, Dios pu ja'antyipua'ritye'sij a'íjci i a'tíj, ji'nye i chi'ra'an i Dios naa pu arí een, ajta a'íjna i chi'ra'an mua'aj xu a'ín pué'een.

¹⁸ Che' quee a'tíj jucuanamuj, tipua'aj síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyóotzaahuaty'e'ej ti jéehua tyojó'itej íyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua, che' a'yan huárinyij tí'ij i tíquee tyi'tíj mua'reej, ta'aj ij ji'r'é'can jime' a'ín pué'eenye'ej tá'ra'nyij i ti jéehua tyojó'itej. ¹⁹ Ji'nye i maj jin tyu'yí'tin íyan i cháanacaj japua capu tyi'tíj huíire' i Dios jimi. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: "Dios pu hua'vivi'ran a'íjma i maj jéehua tyu'yí'tin a'íjna jime' i maj tyí'hue'tacaa." ²⁰ A'yaa pu ajta tyé'yu'si' tíjin: "Tavástara' pu jamua'reej tíquee tyi'tíj huíire' je'ej maj tyí'mua'tzej i maj jéehua huápu'íj tyojó'itej." ²¹ A'íj pu jin, che' quee a'tíj óotzaahuaty'e'ej a'íjci jime' i ti séej jimi i tyáataj ajtyáma'can, ji'nye néijmi'i pu ja'mua jimi tyí'ma'can. ²² Pablo, Apolo, Pedro, i cháanacaj, i júuricamej, je'ej ti tyi'tíj ricij íjij, je'ej ti ooj atyojo'r'é'nyesij, néijmi'i pu ja'mua jimi tyí'ma'can, ²³ siajta mua'aj, a'íj xu jitze ajtyáma'can i Ciriístu', ajta i Ciriístu' a'íj pu jitze ajtyáma'can i Dios.

4

I maj jin tyí'muarie' a'íimaj i Dios ti hua'antyíhuoj

¹ A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan tojo'mua'raj ityájma tí'ij i a'tyán maj jahuíire' i Ciriístu', tyaj a'íj jin antyítamua'reej tyej tyij jamuáamua'tyej i ti aviítzi' i Dios jimi. ² Ajta a'yájna, a'íjna i maj tyi'tíj jaa'íjcaj, a'yaa pu tyúuxie've' ti tyámua' tyu'tóosejrataj mej mij jitzán tyi'ca'nyej. ³ Ajta nyéetzij jimi, capu nyejitzé juxie've' tipua'aj mua'aj siano'xíjtye'en, na'ríj a'íimaj mano'xíjtye'en i maj tyityatatyíj. Canu nyajta nyasíj á'nyaxíjtye'en. ⁴ A'yaa pu'uj, tipua'aj nyequee je'ej pua'aj tyí'mua'axcaj nyaj jime', capu a'yan huatóomua'aj yee nu'ríj xá'pui' een i Dios jimi. Tavástara' pu a'ín pué'een i ti ná'xíjtye'en. ⁵ A'íj pu jin, caxu tyi'tíj á'xíjtya'aj tí'ij quee xu atyojo're'nyáava'caj, setyu'chó've' asta na'aj quee uvé'nyej a'íjna i tavástara', tí'ij a'ín jaataséjrataj i ti ju'avaataca'aj i tíca'riste', a'íj pu ajta jaataséjrataj je'ej maj tyí'mua'tzej i tyeítsee. Aj pu'ij i Dios tyámua' tyihuo'tá'sij je'ej ti tyá'ci'puaj séej ajta séej.

⁶ Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' siaj sij tyámua' huárinyij, nyajta ja'mua'séeratye'ej je'ej tí ricij a'íjna i Apolo nyajta nyáaj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' siaj sij a'yan huárinyij je'ej tyaj ityáj ricij, siaj sij quee a'yan rijcaj je'ej tíquee tyé'yu'si', ajta tí'ij quee a'tíj óotzaahuaty'e'ej, nusu siaj séej tyámua' tyí'xajtaj siajta séej á'xaahuataj. ⁷ ¿A'tanyíj tyámua' tyí'muaxaj i séecan tzajta' i tyeítsee? ¿Tyi'tanyí pójcha'íj tíquee i Dios muataá? Ajta tipua'aj i Dios néijmi'i tyimuaatá', ¿ji'nye een jime' a'yan petyá'tzaahuaty'e' cuxáa asíj pupáa'uureej?

⁸ Xu'ríj mua'aj huoochíjtyaanyi'taca', siajta seríj néijmi'i tyí'ijcha'íj tyi'tíj siaj je'ej tyí'xie've', ajta a'yan ja'mua'asej siaj mua'aj seríj tyí'ijta, siajta

quee che' ityájma ta'tamuá're'rii. A'tzúj cuj a'yan tyi'ja'yájnatan, tyej tyij ityáj ja'mua jamuán tyu'ta'íjtaj. ⁹ A'íj pu jin a'yan tyiná'miteeraste', ti ityájma i tyaj huata'ityi'ri'huaca', Dios pu a'áa tojo'tyáhuui jo'tij quee jóoxie've', cuxáa meríj pu taatamua'aj yee tyiche' huácu'i'ihuaj. Tu'ríj a'tzisi' huá'sejratye' néijmi'caa i maj tajapua' já'sejre', tyajta hua' jimi i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁰ Tyajta ityáj, a'íjna jime' i tyaj a'yan tyá'huüre' i Ciriístu', a'yaa mu tyí'taxaj tyaj nu'uj tatimue', siajta mua'aj, i Ciriístu' jitze ma'can tyámua' xu metyityoomuámua're'. Capu taca'nyisti' ityájma, siajta mua'aj néijmi'i xu jin tyé'viicue'. Majta ityájma mata'xaahuaj, majta mua'ajmaj mu jamuá'tyese'. ¹¹ Ti'ij na'aj yatij je'ré'neye ajta ijíj, a'yaa tu'uj tyana'aj tya'ajpuéjtzij a'íjci jime' tyaj tajcuj, tyajta i'cuj, ajta cáanarij tyitá'itziitye', je'ej mu pua'aj tá'mua'raj i tyeítyee, tyajta quee ma'ja'chej, ¹² tyajta cua'naj tyati'íjta tyi'muarie'ej. I maj je'ej pua'aj tyí'taxaj tyámua' tu' ityáj tyihuo'tájeevij, je'ej mu pua'aj ta'uurej, tyajta ityáj néijmi'i tu tyé'viicue'. ¹³ Ajta mati'íjta i tyeítyee je'ej pua'aj tyí'taxajtaj, tyámua' tu'uj ityáj tyihuo'tájeevij. A'yaa mu tojo'mua'raj ti'ij tyi'tij tiquee che' tyí'huüre' íiyan i cháanacaj japua. A'yaa mu'uj mana'aj mij ijíj tyityaajú'.

¹⁴ Canu a'íj jin tyajá'muayu'se' nyej nyij jamuaatatyévi'ra'astaj, sulu nyej nyij tyámua' tyajamuata'ítiiij, a'yájna nyati'íj i nyiyóojmua', ji'nye jéehua nu já'muaxie've'. ¹⁵ Tyij mequee mamue'tij tyajamuámua'aj i Ciriístu' jitze ma'can, maj siajta quee mui'caa tyitáatastyamua'. Nyáaj nu a'ín pué'een i siaj jajtáataj i Ciriístu' jitze ma'can, ji'nye nyáaj nu jamuáa'ixaa i nyúucarij ti jin Dios jamui'rátóonyij, siaj sij jitzán ajtyáhuixij i Ciriístu'. ¹⁶ A'íj nu jin a'yan jéehua tyaja'muahuviiij siaj a'yan tyityaajú'caj nyati'íj nyáaj.

¹⁷ A'íj nu jin ja'mua jimi jaata'ityaca' a'íjci i Timoteo, i nyaj huápu'i'ij jaxie've', nyajta yo'puáara'an pué'een i tavástara' jitze ma'can. A'íj pu jamo'támua'reeritzi'tye'ej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'íj i Ciriístu' jimi ti ajta Jesús pué'een, ajta je'ej nyaj tyihuá'mua'tyej néijmi'que' jo'maj jóosi'rii. ¹⁸ Séecan xu mua'aj seríj óotzaahuatye', a'yan setyi'mua'astij yee canu che' a'náj amojotyésejra, ¹⁹ ajta tipua'aj i tavástara' a'yan tya'ránajchij, nyáaj nu jije'tzín a'áa ja'tanyésij ja'mua jimi. Aj nu nyij hua'sejran i maj jéehua óotzaahuatye', majta a'yan tyi'tij uuriáj mej quee a'íj mana'aj je'ej maj tyí'xaj. ²⁰ Ji'nye jo'tij i Dios tyejé'íjtaj, capu nyúucarij na'aj jin tyí'íjta, sulu i ti ajta néijmi'i jin putyí'uurej. ²¹ ¿Ji'nye setyá'xie've' mua'aj, nyiquij nyaj a'íjna jin ujó'me'en nyej nyij puéjtzij jamuaata'an, na'ríij nyaj a'íj jin jamojo'tyéesej nyaja'muaxie've'ej, nyajta jamua'cu'váaj nyetyajamuáa'ixaatye'en?

5

Siaj jo'xíjtye'en i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj

¹ A'yaa pu tyú'mua'reeritzi'huaca' ti síj ti ja'mua jimi ajtyáma'can juxana'cire' a'íjci jime' ti jamuán hui'caa i ti jatyévi'tin i táatajra'. Huápu'i'ij pu a'íjna je'ej pua'aj namuajre', majta i maj quee tyá'tzaahuatye' camu a'yan ricíj. ² Maj siajta mua'aj, a'íj xu jin óotzaahuatye', a'yaa pu tyuuxié'va'caj siaj a'íj jin huatóoxaamujritye'en. A'tíj ti a'yan tyi'tyúucha'íj, siata'aj quee che' jatá'care'en ti ja'mua jamuán séjre'ej.

³ Ajta nyéetzij jime', tyij nyequee nyajta ja'mua jamuán ajo'tyéjvee, i nyajúuricamej pu ja'mua tzajta' séejre', cuxáa nyaj ja'mua jamuán ajo'tyávaacaj, nu ríj nyij a'yan tyo'xíjtyej a'íjci i a'tíj ti a'yan ricij. ⁴ Siatí'íjtá mua'aj tyúusiire'en, nyáaj nu jamuán séeria'aj na'mej i nyaj júuricamej jime', ajta i tavástará' ti jin néijmi'i putyí'uurej a'íi pu ajta ja'mua tzajta' séeria'aj ja'mej. Aj pu'ij a'íjci jitze ma'can i tavástará' Jesús, ⁵ che' i tyáati' huatátuiiri'huaj i tyiyáaru' jimi, ta'aj ij i tyévira' jo'puá'rixí'in, ajta júuricama'ra' huatyá'ítzeere'en i Dios jimi a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástará'.

⁶ Caxu mua'aj a'íj jin huatóoci'puaj siaj sij a'íjci jin óotzaahuaty'e'ej. Ji'nye xu'ríj a'yan tyá'mua'reej tíjin: "Círa'tzuj i levaduura' néijmi'i pu tyináxcáj i cuéjtzij." ⁷ A'íj xu jin siata'aj majúurieenyij a'íjci i ti mí'ma'can i ti jamojo'jipua'j, siata'aj sij huóojajcuare'en tí'ij a'ájna i cuéjtzij tíquee tyí'tíj á'naxcáj. A'yaa xu mua'aj een tí'ij i páan tíquee levaduura'j á'naxcáj i maj jacua'caa a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán hue'rájtoo i maj Egipto já'ma'cantaca'aj. Ji'nye pu'ríj i Ciriístu' huatóomu'vejritaca' tajitzé ma'can tí'ij quee puéjtzij táaci'tyij. ⁸ A'íj pu jin tyiche' tyu'yé'estej tyaj tyeríj taxáahuaj séejre', a'íjci jime' i páan tíquee levaduura'j á'naxcáj, i ti a'ín pué'een i tá'tzaahuatyí're' ajta i ti jí'ré'can jime', che' quee che' a'ájna i levaduura'j ti mí'ma'can, i ti je'ej pua'aj een ajta i ti je'ej pua'aj tyú'uurej.

⁹ Nu'ríj a'yan tyajamuataé'exaa séej jitze i yu'xarij i nyaj jamuata'ítyi'ri' siaj quee hua' jamuán tyí'xajtaj i maj juxana'cire'. ¹⁰ A'íjci jime' i nyúucarij canu a'yan jaatamua'aj yee siata'aj sij néijmi'caa jimi ajtáci'nyej i maj íyian juxana'cire' i cháanacaj japua, nusu i maj huápu'íj tyí'nyacua'aj, na'ríij i mej tyí'nahua', ca' i maj sánturij na'miche'j, siata'aj sij a'yan huárin'yiiche', a'yaa pu tyuuxié'va'caj siaj iiráci'nyej i cháanacaj japua. ¹¹ A'yaa nu jaatamua'aj i nyaj tyajamuata'ítyi'ri' siaj quee che' jamuán tyí'tíj xajtaj síj ti a'yan tyúuxaj ti ta'ihuáara' pué'een, ajta je'en tyí'xana'cire'ej, nusu tyí'nyacua'tzaj, na'ríij huá'na'miche'en i sánturij, na'ríij je'ej pua'aj tyí'jepe', nusu ti jutahueeve'ej, na'ríij ti tyí'nahua'caa. Capu a'yan tyí'tyéevíjtíj siaj hua' jamuán tyí'cua'ajcaj a'tyán maj a'yan ricij. ¹² Capu nyéetzij nyaci'puaj nyej nyij a'íjma jooxíjtye'en i mej quee ityájma jitze ajtyáma'can, Dios pu a'íjma huá'xijtye'en. ¹³ Maj siajta mua'aj seríj huá'xijtye' a'íjma i maj ja'mua jitze ajtyáma'can. A'íj pu jin, siata'aj jatyítyej a'íjci i ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'íj.

6

Je'ej maj ye'ej tyá'xa'puí'intare'en i maj tyá'tzaahuaty'e'

¹ Típua'aj síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can séej jamuán metyúu'jaaxie'jvi', ¿ji'nye tí'ij a'íjma jimi tyúunyuste' i juéesij i maj quee ityájma jitze ajtyáma'can, quee i'ríj ti a'íjma huaté'exaatye' i maj jimi séejre' i Dios, mej mij a'íimaj huó'xa'puí'intari'tze'en? ² ¿Nyij sequéee jamua'reej maj a'íimaj i maj tyá'tzaahuaty'e' huá'xijtye'en néijmi'caa i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua? Ajta típua'aj mua'aj siahuá'xijtye'en, ¿ji'nye siaj sij quee pújoorej siaj jo'xá'puí'intare'en a'íjci i tíquee tyési'? ³ ¿Nyij sequéee siajta jamua'reej tyaj ityáj huá'xijtye'en a'íjma i maj tajapua' tyí'huíire'? A'íj pu jin, capu tyési' tyaj tajímua'aj tyí'tíj je'ej tyo'xá'puí'intarej. ⁴ A'yaa pu'ij, típua'aj tyí'tíj jin xúujaxie'jvi'raj, ¿ji'nye siaj sij a'íjma mahuatyáhuí'tyaa

i maj quee tyi'táj jin antyúumua'reej ja'mua jimi? ⁵ A'yaa nu een jime' tyajá'mua'ixaatye' siata'aj sij huatóotyevi'ra'astaj. ¿Nyiquee síj ja'mua jimi séejre' i ti jaria'mua'reej je'ej ti tyi'táj tyo'xá'pui'intare'en i maj tyá'tzaahuatye' jimi? ⁶ Caxu jujúmua'aj siana'aj tyúucha'íire'ej, sulu siajta xu a'íjma jimi junyuuste' i maj quee tyá'tzaahuatye'.

⁷ Xu'ráj a'íj jin huamué'tichej a'íjna jime' i siaj jujúmua'aj jujaaxie'jvi'. ¿Ji'nye siaj sij quee siaj jó'viicue' siana'aj i siaj jin je'ej pua'aj jóomua'raj? ¿Quee i'rjij siaj huatóoa'an siana'aj maj tyajamuaanáhue'? ⁸ Siajta mua'aj, jujúmua'aj xu je'ej pua'aj ju'uurej siajta tyihuá'nahue' i ju'ihuáamua'.

⁹ ¿Nyij sequée jamua'reej maj quee a'áa jo'tyáru'tyij jo'táj Dios tyejé'ijta i maj je'ej pua'aj ricij? Caxu tooa'care'en ti a'táj já'muacuanamua'j, camu ujo'tyáru'tyij i maj juxana'cire', camu majta i maj hua'na'michej i sánturij, nusu i maj juxana'cire' séecan jamuán i tyeityee, nusu i maj juxa'aj tyétyacaa jamuán juxana'cire', ¹⁰ camu majta ujo'tyáru'tyij i maj tyi'nahua'raj, nusu i maj tyi'nyacua'aj, na'ríij i maj ju'ive', nusu i maj je'ej pua'aj tyí'jepe', nusu i maj avíitzij jin tyí'nahua'. ¹¹ Siajta mua'aj je'cáj xu a'ín pué'eenye'ej, siajta ijíij seríj a'yan tyityahuóojajcuare, siajta seríj tyámua' huaríj a'íjna jitze ma'can i tavástará' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, siajta a'íjna jitze i júuricama'ra' i taj Dios.

I tyaj taxáahuaj jin séejre' capu a'íj jin tyí'huiire' tyej tyij huátaxana'cire'en

¹² A'yaa mu tyí'xaj tijin: “Nyáaj nu'uj jamua'reej je'ej nyaj tyi'táj uurej.” A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta capu néijmi'i tyinyetyáhu'i'rii. A'yaa pu tyi'ji're'can jime' nyej nyáaj nyana'aj jamua'reej je'ej nyaj tyi'táj uurej, ajta canu jaatá'sij ti a'ín na'antyimué'tin. ¹³ A'yaa mu majta tyí'xaj tijin: A'íjna i cue'ráj, jucáa jitze pu tyí'huiire', ajta a'íjna i jucáa, a'íj pu'ijta jin tyí'huiire' ti'ij i cue'ráj tyaráyixi'in. A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta i Dios pu néijmi'caa antyipuá'ritye'sij i jucáa, ajta i cue'ráj. Ajta i tatyévira', capu a'íj jin tyí'huiire' tyej tyij a'íjci jin tyí'xana'cire'ej, sulu tyej tyij a'íjci jin jaatyáhuire'en i tavástará', ajta i tavástará' pu'ijta jaatyáhuire'ej a'íjci i tatyévira'. ¹⁴ A'yájna ti'ij i Dios tyaatájuuritye i tavástará', ajta pu ityájma taatájuuritye'sij a'íjci jime' i ti jin néijmi'i putyí'uurej.

¹⁵ ¿Nyij sequée jamua'reej ti i Ciriistu' jitze ajtyáma'can a'íjna i siaj jatyhue'ra'? ¿Nyiquij nyáaj nye'entyánajchitye'sij i íitaj jamuán ti tyí'tyejijve' i jutyévíj jime', a'íjci i ti Ciriistu' jitze ajtyáma'can? Canu xaa nyu'uj. ¹⁶ ¿Nyij sequée jamua'reej yee tipua'aj a'táj ja'antyanaxcaj i íitaj ti jatoy i jutyévíra', a'íj mu séej tyévíj mana'aj mij pue'eenye'ej muá'ju'un? Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “A'íjma i maj hua'puaj a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un ti'ij ti síj na'aj tyévíj pué'eenye'.” ¹⁷ Ajta tipua'aj a'táj ajtyé'chaxij i tavástará' jimi, síj pu'uj ajta pue'eenye'ej ja'mej i júuricama'ra' jitze.

¹⁸ Siata'aj néijmi'i huatapuá'citaj i siaj jin tyi'xana'cire'. Ajta tipua'aj séej tyi'táj jin po'tyá'itzeere'en i Dios jimi, capu je'ej joorej i jutyévíra', ajta tipua'aj a'táj a'íj jin tyi'xana'cire'ej i ti jatoy i jutyévíra', a'íj pu je'ej pua'aj joorej i jutyévíj. ¹⁹ ¿Nyij sequée jamua'reej ti ja'muatyévíj a'ín pué'een i tye'yúj i ti tzajta' ú'sejre' i júuricama'ra' i Dios, a'íj ti ajta jamuaatá'? Ajta i júuricama'ra' ja'mua tzajta' séejre', siajta mua'aj caxu jujúmua'aj

jumua'ree, ²⁰ ji'nye Dios pu arí jamuáananiej. A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj jaatyátzaahuatye'en i jutyévíj jime'.

7

Je'ej ti tyihuá'ci'puaj i maj nyejnye'i'chej ajta i maj huüichej

¹ Ijij nu nyijta jamo'riá'hua'xijre'ej i siaj tyinaa'íhuo'ri' i yu'xarij jitze i siaj unyojo'ta'ityi'ri'. Jéetze' pu naa tiquee a'tíj nyeüichej, ² ajta mata'aj mij quee a'yan tyúuxana'cire'ej, miche' huanyéjnye'i'chej i tyéyacaá, majta i úucaá huáhuüichej. ³ Ajta i tyáati' ajta i íiti' miche' a'yan huárinij je'ej ti tyihuá'ci'puaj. ⁴ Capu ajta i íiti' jusíj antyúumua'reej i jutyévira' jime', ji'nye a'íj pu jitze ajtyáma'can i jucín, a'yaa pu'uj tána'aj quee i tyáati' jusíj tye'entyúumua'ree i jutyévira' jime', ji'nye ju'íj jitze pu ajtyáma'can. ⁵ A'íj pu jin, caxu je'ej siana'aj tyúujeevej i siaj néemi'ij aja'chej, na'rúj xaa seríj siajta a'yan tyaaxá'puí'intarej siaj a'tzúj a'tyévi'ij siaj quee jumuarie'ej a'chu pua'an xicáj, siata'aj sij huatyényuunyj i Dios jimi. Tipua'aj seríj a'yan huarín aj xu sij siajtáhua'aj antyóonaxcáj, ti'ij quee i tyiyáaru' ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij séej jamuán huóoxana'cire'en.

⁶ A'yaa nu'uj a'íjci tyajá'mua'ixaatye', canu já'mua'íjtye' siaj sij a'yan huárinij. ⁷ Ajta nyéetzij, a'yaa pu tyina'ranáachicaj maj néijmi'i a'yan eenye' nyati'ij nyáaj, ma' ajta i Dios pu arí a'yan tyihuo'tá' je'ej ti tyihuo'xá'puí'intari'ri' séej ajta séej.

⁸ I maj quee xu nyejnye'i'chej ajta i maj quee xu huüichej, majta i maj antyúujímua'astariaca', a'yaa pu jéetze' tyí'xa'puí' maj a'yan éenye'ej huatyá'itzeere'en nyati'ij nyáaj. ⁹ Ajta tipua'aj quee huái'riitya'aj maj huóocha'íin, miche' huanyéjnye'i'chej, majta huáhuüichej, ji'nye jéetze' pu hua'tyáhui'rii maj a'yan huárinij, quee maj jajpuéjtzij.

¹⁰ Majta i maj meríj nyejnye'i'chej ajta i maj huüichej, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'íjci i tavástara' ti jaata'íjtaca' a'yan tíjin: Che' quee ajtáyi'can i íira'ra'an a'íjna jimi i jucín. ¹¹ Ajta tipua'aj i íira'ra'an ajtára'nyij i jucín jimi, che' jusíj huatyá'itzeere'en, na'rúj quee che' ajtáhua'aj ja'antyánaxcáj i jucín. A'yaa pu'uj tána'aj a'íjna i cína'ra'an, che' quee jatató'ra'an i ju'íj.

¹² Ajta a'íimaj jimi i séecan, nyáaj nu'uj a'yan tyihuá'ixaatye' capu i tavástara', tipua'aj i ta'íhuáara' íira'ra'an quee tyá'tzaahuatye'ej, ajta i íiti' a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj ti jamuán huácatyj, che' quee i ta'íhuáara' jatató'ra'an. ¹³ A'yaa pu cha'taj na'aj tipua'aj i íiti' ja'antyánaxcaca' séej i tyáataj tiquee tyá'tzaahuatye', ajta je'en a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj ti jamuán huácatyj, a'yaa pu cha'taj na'aj tyúuxie've' tiquee jatató'ra'an i jucín. ¹⁴ Ji'nye i tyáati' tiquee tyá'tzaahuatye', tyámua' pu rinyij a'íjci jime' ti íitaj antyánaxcaca' ti tyá'tzaahuatye', ajta i íiti' ti quee tyá'tzaahuatye', tyámua' pu ajta rinyij a'íjci jime' ti tyáataj antyánaxcaca' ti tyá'tzaahuatye'. Na'rúj quee, a'íi mu quee xá'puí' metyityoomuámua're'ej muá'ju'un i hua'yojmua', majta a'íj jitze ajtyáma'can i maj tyá'tzaahuatye'. ¹⁵ Ajta tipua'aj i tyáati' na'rúj i íiti' tiquee tyá'tzaahuatye', a'yan metya'xie've'ej maj huatóotonyij, miche' a'yan huárinij. Ajta i ta'íhuáara' ti tyáati', nusu i ta'íhuáara' ti íiti', juxáahuaj mu mahuatyáhuixi'ij, ji'nye Dios pu a'yan tyajamuatajé siaj sij juxáahuaj maj séjria'aj. ¹⁶ Ajta, jí'nye pij muáaj íiti' tyá'mua'reej yee japuan paj

huatányuusij a'cáin? ajta, ¿ji'nye pij pajta muáaj tyáati' tyá'mua'reej yee japuan paj huatányuusij a'íij?

¹⁷ A'yaa pu'uj, miche' a'yan mana'aj tyí'tyechajcaj je'ej ti i tavástara' tyi-huo'tá' séej ajta séej, ajta je'ej maj éenye'ej ti'ij i tavástara' huo'tajé. A'yaa nu tyihuá'íjtye' a'íijma i maj jusí'rú jo'tij na'aj i tye'yúuj tzajta'. ¹⁸ Tipua'aj i Dios séej huatájeevej ti ari ja'antysisíjchaca' i junavíj ta'antyúuvi'raj i ti jitzán sa'racaa, che' quee ja'avaataj i ti antysisiichi'huaca', ajta tipua'aj a'íj huatájeevej i tíquee xu antysisiichi'huaca' i navíira', che' quee ja'antysisí'che'en i junavíj. ¹⁹ Ji'nye capu a'íin juxie've' tipua'aj antysisiichi'huaj na'rúij quee, sulu ti a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyaata'íjtaca'. ²⁰ A'íj pu jin che' a'yan na'aj éenye'ej huatyá'itzeere'en síj ajta síj ti'ij éenye'ej ti'ij i Dios jaatajé. ²¹ Tipua'aj pooj ca'nyéjrij jin tyí'huíría'caj ti'ij Dios muaatajé, capáj je'ej tyá'mua'ajcaj, ajta tipua'aj je'ej tyí'riitan paj pajtáhua'aj axáahuaaj majo'cha'canye'en, pata'aj jitzán tyu'ca'nyej. ²² A'íjna i ti ca'nyéjrij jin tyí'huíría'caj ti'ij tavástara' jaatajé, pu'rúj íjij juxié'ví'ra' jin tyí'huíire' i tavástara' jimi, a'yaa pu'uj tána'aj, a'íjna i ti juxáahuaaj majocha'canya'caj ti'ij i tavástara' jaatajé, a'íj pu ari' ta'ij ca'nyéjrij jin tyí'huíire' i Cirístu' jimi. ²³ Dios pu mua'ajmaj jamuáananiej, a'íj pu jin caxu che' tooa'care'en mej mij majtáhua'aj séecan tyétyacaa ca'nyéjrij jin tyajamuaata'íjtye'en. ²⁴ A'yaa pu'uj nye'ihuáamua', siata'aj a'yan siana'aj eenye' i Dios jimi síj ajta síj, je'ej sij éenya'caj ti'ij a'íin jamuatajé.

²⁵ Ajta a'íimaj i úucaa maj quee huíichej, capu tyi'táj jin je'ej tyinaata'íj i tavástara', sulu nyáaj nu'uj a'yan tyajá'mua'ixaatye', je'ej nyati'íj tyá'mua'reej, i nyaj síj a'íin pu'é'een ti i'rúj sij jitzán tyu'ca'nyej, a'íjna ti i tavástara' ná'ancu'vaxij. ²⁶ Ji'nye a'yaa pu nyéetzij tyiná'miteeraste' ti jéetze' tyi'tyéevijtij sij a'yan eenye' siati'ij een íjij, a'íjna jime' ti jéehua tyési' je'ej sij juxáahuaaj tyí'tyechajcaj. ²⁷ Tipua'aj penyéiichej, capáj jatató'ra'an, na'rúij tipua'aj pequee nyeiichej, capáj jahuocaj pej pij huatyényeiichej. ²⁸ Tipua'aj puaatyényeiichej, capáj tyi'táj jin ootyá'itzeere'ej i Dios jimi, ajta tipua'aj íiti' huatyéviche'en, capu ajta tyi'táj jin ootyá'itzeere'ej. Ajta i maj antyóonaxcaj jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un, a'íj nu nyij quee nyáaj xie've' ti a'yan tyajá'mua'uuriaj.

²⁹ Nye'ihuáamua', a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij i nyaj já'mua'ixaatye', cá pu'quij tyá'itzeere' ti'ij néijmi'i tye'entyipua'rúj. A'íj pu jin, a'íimaj i maj nyejnyeí'chej, miche' a'yan rijcaj mati'ij a'íimaj i maj quee nyejnyeí'chej, ³⁰ majta a'íimaj i maj juxaamuijritye', miche' a'yan eenye' mati'ij i maj tyí'ye'estej, majta i maj tyí'ye'estej, miche' a'yan eenye' mati'ij i maj juxaamuijritye', ajta i maj tyí'nanaavej, miche' a'yan tyí'tyechajcaj mati'ij i maj quee tyi'táj tyí'cha'íj, ³¹ majta i maj a'íjna jin juhuíire' iieye'ej ti tyí'sejre' cháanacaj japua, miche' a'yan tyí'tyechajcaj mati'ij i tíquee tyi'táj je'ej tyihuá'huíire' i cháanacaj, ji'nye a'íjna i cháanacaj tyaj jaséj pu'rúj tin á'pua'ren.

³² Nyáaj nu a'yan tyá'xie've' sij quee tyi'táj jin je'ej tyí'mua'ajcaj. A'íjna i tíquee nyeiichej, tavástara' pu jimi tyí'ca'nyej, ajta ti'ij tyámua' jimi tyí'sejre'ej. ³³ Ajta a'íjna i ti nyeiichej, a'íj pu jitze tyí'mua'tzej úyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua, ajta je'ej ti ye'ej tyámua' jimi tyi'tyúucha'íj i ju'íj, a'íj pu jin quee che' i'rúj ti néijmi'i jin jaatyáhuíire'en

i tavástará'. ³⁴ A'yaa pu'uj tána'aj, a'íjna i íiti' ti quee che' víche' ajta i ti íjmue'esti', a'yaa pu a'íjma jítze tyúuxie've' je'ej maj ye'ej tya'rá'astjire'en i tavástará', a'yaa pu ajta hua' jítze tyúuxie've' mej mij jí'reénaya'aj huatyá'ítzeere'en i Dios jimi, néijmi'i jime' i jutyévij jítze, ajta i ju júuricamej jime', ajta i íiti' ti arí víche', a'íj pu jítze tyí'mua'tzej íiyan ti tyí'ma'can i cháanacaj japua, ajta ti'ij tyámua' tyí'tyúucha'íj i jucín jimi.

³⁵ A'yaa nu tyajá'mua'íxaatye', canu nyej nyij tyajamuáa'íjmuj, sulu a'íj nu'uj jin ti'ij jamuaatyáhuíire'en, ajta siaj sij tyámua' tyí'tyechajcaj, naa tyámua' setya'huíria'aj i tavástará'.

³⁶ Ajta típua'aj séej a'yan tyé'miteeraste'ej ti arí xá'pui' ti huatyényeíchej, jí'nye pu ríj a'yan tyéejcha'íj mati'ij pua'aj nyejnyeí'chaca, ajta a'yan tyí'mua'ajcaj yee naa pu jéetze' ti huatyényeíchej, che' a'yan huárinyij je'ej ti tyé'miteeraste', che' huatyényeíchej, capu tyí'táj jin je'ej tyo'tyá'ítzeere'ej i Dios jimi. ³⁷ Ajta típua'aj síj a'yan tyámua' tyaa'á'pui'intare'en i jutzájta' ti'ij huóocha'íin, ajta quee ca'nyérij jin ja'íjtye' ti'ij huatyényeíchej, a'íjna i a'táj jéetze' pu tyámua' jimi atyojo're'nyesij. ³⁸ A'íj pu jin, típua'aj huatyényeíchej a'íjci jamuán i maj meríj néemi'ij a'yan tyaa'ájtaca', xá'pui' pu rinyij, ajta típua'aj quee huatyényeíchej, jéetze' pu xá'pui' rinyij.

³⁹ I íiti' ti víche', a'íj pu jítze ajtyáma'can i jucín típua'aj ooj júurij i cína'ra'an, ajta típua'aj huámui'nyij i cína'ra'an, pu ríj i ríj ti ajtáhua'aj juxié'vi'ra' jin huatyéviche'en a'táj ti ja'ráanajchi, a'íj pu'uj juxie've' ti i tyáati' tavástará' jimi tyá'tzaahuatye'ej. ⁴⁰ Ma'ajta tyij quee jéetze' naa típua'aj quee che' vicha'aj. A'yaa pu nyéetzij tyiná'miteeraste', ajta i júuricama'ra' i Dios nye jítze pu ajta séejre'.

8

I cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' i sánturij jimi

¹ A'íj nu nyijta íjij tyajamuaa'té'xaatye'ej i cue'ráj i maj tyí'mu'vejritacaa i sánturij jimi. A'yaa pu tyí'ja'yájna mati'ij tyí'xaj a'yan tjin: Néijmi'i tu jamua'reej i ti jí're'can jime', ajta a'yan tyí'rinyacaa ti a'táj a'íjna jin ahuóotzaahuatye'en i ti jéehua ma'úumua'rej, ajta típua'aj mahuóoxie've'en jéetze' pu tyámua' tye'mej hua' jimi. ² Típua'aj a'táj a'yan tyóomua'ajcaj ti jéehua ma'úumua'rej, capu eexúj a'yan metyóomua'rej je'ej ti tyúuxie've' i Dios jimi. ³ Na'ríj a'táj jitzán tyí'ca'nyej i Dios juxié'vi'ra' jime', Dios pu ajta jitzán séejre' a'íjci i a'táj.

⁴ Ajta típua'aj setyú'cua'nyij i cue'ráj ti tyu'támu'vejrityí'huaca' i sánturij jimi, tyámua' tu tyá'mua'reej maj quee tyí'táj huíire' i sánturij íiyan i cháanacaj japua, ajta síj na'aj i Dios. ⁵ Tyij majta mue'táj séejre' i tajapúa majta íiyan i cháanacaj japua i maj a'yan hua'tamuá'muaj yee dioosij, jí'nye a'yaa mu tyí'xaj maj mu'íj i maj dioosij pu'éen, majta mu'íj i maj tyí'táj jin tyityatatyj, ⁶ ajta tajimí, síj pu'uj Dios i tyaj jajvástara', i ti néijmi'i jimi tyu'taséjre, tyajta ityáj néijmi'i tu a'íjna jin séejre' tyej tyij tyámua' tyeetyatootnyij. Síj pu'uj ajta i tavástará', a'íjna i Jesús ti ajta Círístu' pu'éen, néijmi'i pu a'íj jimi tyú'taavijhuaca', tyajta ityáj a'íj tu tyajta jítze eeráma'can.

⁷ Ajta camu néijmi'i jamua'ree i ti jí're'can jime'. Séecan i maj hua'na'miche'ej i sánturij, móoche' mu tyí'cua'caa i cue'ráj a'yan

metyi'mua'astij tijin tyu'támu'vejrityi'huaca' i díoosij jimi, ajta i maj jin ma'umuámua're' a'ij pu jin a'yan tyihuá'miteeraste' maj majta merij huo'tyánajchaca' i sáanturij. ⁸ Ajta capu i Dios a'ijna jin taaxié'vej je'ej tyaj tyi'tij tyí'cua'caa, ji'nye catu jéetze' tyámua' rinyij tipua'aj tyetyí'cua'care'en, catu tyajta je'ej pua'aj rinyij tipua'aj tyequéee tyi'tij cua'care'en. ⁹ Tyámua' xu'uj sij quee je'ej pua'aj jáa'uurej séej i a'tij tiquee jéehua tyá'tzaahuatye'. ¹⁰ Ji'nye tipua'aj muáaj, mu paj tyámua' tyá'mua'reej, a'áa petyaja'cua'caj jo'maj huaja'na'michej i sáanturij, ajta je'en a'tij tiquee eexúj jéehua tyá'tzaahuatye' muaaséj, ca'nyíjra'aj paj jaatá'sij a'ijci i a'tij ti'ij ajta a'ín tyú'cua'nyij i cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' i sáanturij jimi. ¹¹ A'yaa pej pij muáaj, i paj tyámua' tyá'mua'reej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, a'yaa paj ja'uurej ti'ij jó'vetyij a'ijna a'ihuáara' tiquee jéehua tyá'tzaahuatye', a'ijci i ti ajta jitzán ma'can huamuí' i Ciriístu'. ¹² Tipua'aj serij ootyá'itzeere'en a'íjma jimi i ju'ihuáamua' i maj quee jéehua tyá'tzaahuatye', mua'aj xu sija'ta a'ijci jin ootyá'itzeere'ej i Ciriístu' jimi. ¹³ A'ij pu jin, tipua'aj nye'ihuáara' jó'vetyij a'ijna jime' je'ej nyej nyáaj tyí'cua', canu a'náj jacua'nyij a'ijci i cue'ráj, nyej nyij quee ca'nyíjra'aj jaatá'an ti a'yan huárinyij a'ijci i ti jin jó'vetyij.

9

Je'ej ti tyu'tóoci'puaj a'ijna i ti huata'íjtyi'rej

¹ Caxu mua'aj a'yan tyu'taxájtaj yee capu a'yan tyi'ja'yájna nyej nyaxáahuaj majo'cha'can, nyej nyajta síj a'ín pué'een i Dios ti uyo'ta'ityaca' nyej nyij jitzán ma'can tyu'taxáj, ji'nye nyáaj nu jaaséej a'ijci i Jesús i tavástara', siajta mua'aj xu a'ín pué'een i nyaj jime' tyí'muarie' i tavástara' jimi. ² Tyij nyequee séecan jimi quee a'ín pué'een i Dios ti uyo'ta'ityaca', ja'mua jimi nu xaa a'ín pué'een, ji'nye mua'aj xu a'ín pué'een i siaj jimi séejre' i tavástara', a'ij pu jin ámiteere' nyej nyáaj a'ín pué'een i Dios ti uyo'ta'ityaca'.

³ A'íi pu a'ín pué'een i nyaj huo'ria'hua'xijre'ej a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj. ⁴ Néijmi'i tu jin huatátaci'puaj tyej tyij tyú'cua'nyij, tyajta huaye'en, ⁵ ajta tyaj séej tyévi'tinye'en ti ajta tyá'tzaahuatye', mati'ij i séecan i Dios ti huo'ta'ityaca', majta i ta'ihuáamua' i tavástara' jimi, ajta a'ijna i Pedro. ⁶ ¿Nyiquij i Bernabé, nyajta nyáaj a'ín tyapué'een i tiquee a'yan tyúuxie've' tyaj tyu'muarie'en? ⁷ ¿A'tanyíj tyi'huúire' xantáaru' jime' ajta je'en jusíj tyúunajchitye'? ¿A'tanyíj quee jacua'nyij i táque'ra' i ti jáahuii? ¿A'tanyíj quee juquéi'sij i hua' léechij i ti huá'siire' i ya'muáatye? ⁸ Caxu a'yan tyityóomua'ajcaj yee jujímua'aj mu'uj i tyétyacaa je'ej tyéejtyoj, sulu a'yaa pu ajta tyo'yú'xaca' a'ijna i Moisés. ⁹ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta tijin: "Capáj ja'ancánaamuan i púuyej ti atayl'cáaj jayuhua'j i tyerícuj." Ajta capu a'yan huatóomua'aj maj jitzán juxie've' i Dios a'íjma i púuyesij, ¹⁰ sulu ityáj tu jitzán juxie've'. Ji'nye ityájma pu jitze ma'can ooyú'si'huaca' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'ijna i ti tasa'huacaa ajta i ti tyi'tza'nacaa a'yaa mu ricij mejchó'va'aj ti tyi'tij huo'ci'tiyij i ti huáciiriaca'. ¹¹ A'yaa pu'ij, tipua'aj ityáj tyeríj jaahuástej ja'mua jimi a'ijna i ti Dios jimi já'ma'can, capu je'ej meteyé'tyi'tij tyaj je'cácaa jamuaatáhuavij i tyaj

jín huatyátahuüire'en fiyan i cháanacaj japua. ¹² Tipua'aj séecan a'yan marijcaj ja'mua jimi, jéetze' tutyij ityáj a'ijna jín huatátaci'puaj.

Tyajta ityáj, catu a'yan ricij, sulu néijmi'i tu jín tyé'viicue' tyej tyij quee tye'entyiú'una'an i nyúucaria'ra' jitze i Ciriístu'. ¹³ Xu'ríj mua'aj jamua'reej je'ej maj ricij a'íimaj i maj tyí'huüire' i tyeyúuj tzejta', a'íi mu tyí'cua'caa a'ijna i maj séecan tyo'tyaato'raj. Majta a'íimaj i maj a'áa tyí'huüire' jo'maj tyajá'mu'vejritacaa, a'íi mu majta jacua'caa i maj tyu'támu'vejritaca'. ¹⁴ A'yaa pu'uj tána'aj tavástara' pu a'yan tyu'ta'íjtaca' ti a'yan tye'tyévijtye' maj a'ijna jín huatyóohuüire'en i maj huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁵ Nyajta nyáaj, canu a'náj a'íj jín huatyényahuüirej, canu nyajta a'íj jín tyajá'muayu'se'ej siaj sij mua'aj tyi'tíj naata'an. Jéetze' pu na'ránajchij nyaj huámu'i'nyij quee nyaj a'yan huárinyij. Capu a'tíj náa'ari'raj a'íjna i nyaj jín nyetyamua've'.

¹⁶ Capu a'yan tyinyatá'caa nyej nyij a'íj jín á'nyatzaahuatya'aj, ji'nye Dios pu a'ijna jín a'yan tyinaatajé ti puéjtzij naatá'sij tipua'aj nye-quee huo'té'exaatye'en. ¹⁷ A'íj pu jín, tipua'aj nyaxie'vi'ra' jín nyetyi-huo'té'exaatye'nyijche', naatanyaci'puáacaj nu nyej nyij tyi'tíj ancuriáan, ajta ti a'yan tyinaaci'ij, a'íj nu jín a'yan ricij, ji'nye Dios pu a'yan tyinaata'íj. ¹⁸ Ajta a'yájna, a'íjna i ti nyéetzij nyaci'tyij a'íi pu a'íin pué'een i ti naa nya'asej nyaj quee hua'jíive'ej nyetyihuá'ixaatye', ajta nyej quee a'ijna jín huatyényahuüire'en i nyaj jín antyínyamua'ree.

¹⁹ Tyij ajta quee a'tíj tyí'nye'ijtye', nyáaj nu nyeríj tyámua' huányaruuj mej mij néijmi'i tyinaata'íjtye'en, ajta nyej nyij i Ciriístu' jitze ma'can jéetze' huo'mué'tin i teityee. ²⁰ A'íimaj jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu huányaruuj mati'ij i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyej nyij huo'mué'tin i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu huányaruuj ti'ij a'tíj ti ja'astej i nyúucarij i maj jín tyí'ijta, nyej nyij huo'mué'tin a'íjma i maj já'astijre' i nyúucarij i maj jín tyí'ijta, tyij ajta quee nyéetzij tyí'nye'ijtye' a'ijna i nyúucarij. ²¹ Ajta a'yájna, nyata'aj huo'mué'tin a'íjma i maj quee já'astijre' i nyúucarij i maj jín tyí'ijta, a'yaa nu nyajta huányaruuj mati'ij a'íimaj, nyajta nyáaj, nyáaj nu séej nyúucarij ará'astej i Dios jimi, ji'nye a'íi pu tyí'nye'ijtye' i nyúucarij i ti jín i Ciriístu' tyí'ijta. ²² Nyati'ijta a'íjma jamuán ajo'tyávaacaj i maj quee i'ríj tyá'tzaahuatye', a'yaa nu nyajta huányaruuj mati'ij a'íimaj, nyej nyij huo'mué'tin a'íjma. Néijmi'caa jimi nu a'yan huányaruuj nyej nyij séecan huamué'tin. ²³ Néijmi'i nu jín a'yan ricij a'íjci jime' i nyúucarij i nyaj huá'ixaatye' i ti jín Dios hui'rátóonyij, ta'aj ij ajta náaci'tyij i ti jín i Dios tyámua' tyihuo'tá'sij a'íjma i maj já'astijre' i nyúucarij.

²⁴ Xu'ríj jamua'reej tipua'aj jo'maj ja'hua'chacaa, néijmi'i mu hu-atyáhuaachij, ma' ajta sáij pu'uj a'íin pué'een i ti tyí'mue'tin. Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij siata'aj sij tyi'tíj huamué'tin i Dios jimi. ²⁵ I maj tyámua' ju'uurej mej mij huáhuajca, tyámua' mu tyúucha'ij. A'yaa mu ricij mata'aj mij cúruun ancurai'in tiquee á'tíjti', tyajta ityáj, a'yaa tu ricij tyej tyij cúruun ancurai'in ti naa huasé'rihua'aj ja'mej jusén jime'. ²⁶ A'íj nu jín nyáaj, canu cha' nyana'aj tie'chacaa, canu nyajta cha' nyana'aj tyi'tató'xaj i áacaj tzejta', ²⁷ sulu a'yaa nu tyí'nye'ijtye', ti'ij na'rá'astijre'en i nyaj jatyhue'ra', ta'aj ij ajta quee Dios naaré'ityej nyati'ij nyeríj huo'ixáatya'aj i séecan.

10

Maj quee jana'miche'en i tiquee Dios pu'e'en

¹ Nye'ihuáamua', canu a'yan tyá'xie've' siaj yó'hua'nan ti i jéetirij aja'cáava'aj huo'vi'tisime'ej i tahuásimua'ci'ij, majta je'en néijmi'i jájritze' antacáj. ² A'yaa mu a'ímaj néijmi'i mu huámui'vijhuaca' a'ájna jamuán i Moisés ti'ij ooj aja'cáva'ca'aj i jéetirij, ajta mati'ij antacáj i jájritze'. ³ A'yaa mu'uj támána'aj néijmi'i tyáacua a'ájna i cue'ráj ti i Dios jimi jo've'mej, ⁴ majta néijmi'i a'ájci juqué'ij i jájtyij ti ajta i Dios jimi jo've'mej. Ji'nye a'áj mu jitze hua'áj i tyetyéj ti hua' jamuán huama'ca'aj, ajta a'ájna i tyetyéj, a'ái pu a'áin pué'eenye'ej i Ciríistu'. ⁵ Majta a'ímaj, mue'táj mu quee tyaatatyójtzi'rej i Dios, a'áj pu jin Dios hua'antyipua'rij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij.

⁶ Néijmi'i pu a'yan tyu'ráj ti'ij ityájma tyitáamua'tyej, tyej tyij quee a'yan a'ájci jitze tyityaaju'un i ti je'ej pua'aj een, mati'ij a'ímaj huaráj. ⁷ A'áj pu jin, caxu mua'aj hua'najchej i sánturij, mati'ij séecan a'ímaj huaráj, ji'nye a'yaa pu tyé'yusi' tijin: "A'ímaj mu tyeityee oorá'saca' mej mij tyú'cua'nyij, majta huaye'en, mati'ij támij ájhuixij mej mij huóotyamua've'en." ⁸ Tyiche' quee a'yan tyí'xana'cire'ej mati'ij séecan a'ímaj huaráj, majta je'en huácuij séej xicáj a'chu seityéj japuan huéecaj ví'ra'aj i tyeityee. ⁹ Tyiche' tyajta quee tyi'táj ja'ihuo'raj i tavástara' Ciríistu', mati'ij séecan a'ímaj huaráj, i maj huá'cuij mati'ij cú'cu'see huo'tyéechexij. ¹⁰ Siajta quee je'ej siana'aj tyí'tyenyuuca'an i Dios jimi, mati'ij séecan a'ímaj huaráj, aj pu'ij a'ájna i ti tajapúa' tyí'hui're' i Dios jimi i ti a'ájna jin antyúumua'reej ti hua'antyipua'ritye'en i tyeityee, a'ái pu'ij hua'antyipua'rij a'ájma.

¹¹ A'yaa pu tyihuó'ruuj i tahuásimua'ci'ij ti'ij ityájma tyitáamua'tyej, ajta je'en a'áj jin ooyú'si'huaca' ti'ij tyámua' táa'uuren, ji'nye pu'rúj atyojo're'nyesij ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ¹² A'áj pu jin, a'ájna i ti a'yan tyóotzaahuatye' tiquee tyi'táj jin á'itzeere', che' tyámua' tyu'mé'en ti'ij quee tyi'táj jin atyá'itze'rihua'an. ¹³ Caxu seexúj mua'aj tyi'táj jin óoviicue'rej ti huápu'i'ij tyési'. Ajta ja'mua jimi i'rúj siaj i Dios jimi tyú'ca'nyej, ji'nye capu tyu'tásij ti tyi'táj ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij quee che' tyo'táviicue'. Sulu a'yaa pu'uj, ti'ij tyi'táj je'ej já'mua'uurej, Dios pu ajta jamuaatá'sij je'ej siaj ye'ej huárinyij siaj sij tyo'táviicue'.

¹⁴ A'áj pu jin, nye'ihuáamua', mu nyaj já'muaxie've', caxu hua'najchej i sánturij. ¹⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti'ij tyeityee maj tyámua' tyo'j'itej, siata'aj jui'ímua'aj jaaxá'pu'i'intare'en tipua'aj xá'pu'i' nyetyi'xajta na'rúij nyequee. ¹⁶ Tyati'ijta ja'antyiye'en i vásuuj jitze tyej tyij tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'yaa pu huatóomua'aj tyaj néijmi'i ajtyú'uuvej i xúuria'ra' jitze i Ciríistu'. Ajta i páan i tyaj jaatyatáaraxi'ín tyajta jacua'nyij, a'áj tu tyajta jin ajtyú'uuvej i tyévira' jitze i Ciríistu'. ¹⁷ Tyij tyajta mu'ij, néijmi'i tu séej tyana'aj i páan huariátataare'ej, ji'nye néijmi'i tu séej tyana'aj jitze ajtyáma'can.

¹⁸ Cási', siahuo'séj a'ájma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ímaj mu tyí'cua'caa i maj tyu'támu'vejritaca', a'ái mu majta tyí'hui're' a'ájna jo'maj tyajá'mu'vejritacaa. ¹⁹ Canu a'áj jin a'yan tyí'xaj yee tyi'táj mu jin je'ej tyúuxie've' i sánturij, capu ajta jéetze' tyí'hui're' i cue'ráj ti tyu'támu'vejrityí'huaca' i sánturij jimi. ²⁰ A'yaa pu huatóomua'aj i

nyaj tyajá'mua'ixaatye' tijin mati'ijta a'íimaj tyu'támu'vejritaj i maj quee tyá'tzaahuatye', a'íj mu tyí'mu'vejritye' i tyiyáaru', camu i Dios, nyajta nyáaj canu jaxie've' siaj tyi'tíj jin huá'huüria'aj i tyiyáaru'uj. ²¹ Capu i'ríj siaj ya'caj i váasuj jítze siati'ijta tyé'tyojtzi're'ej i tavástara', tipua'aj siajta siooj a'íj jítze ya'caa i váasuj i maj jin jana'michej i tyiyáaru', capu ajta i'ríj siaj japuan tyí'cua'caj i méesaj i maj japuan jo'támua'reej i tavástara', tipua'aj siajta siooj a'íjna jítze tyí'cua'ajcaj i méesaj i maj japuan huá'na'michej i tyiyáaru'uj.

²² ¿Ca' a'yan tyetyá'xie've' ti tyinyú'caj i tavástara'? ¿Nyiquij ityáj jéetze' tu'huácaca'nye' quee a'íjna?

Tyaj ztáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íj i taxa'aj tyévij

²³ A'yaa mu tyí'xaj tijin: A'tíj tina'aj pu i'riitye' ti'ij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've'. A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta capu néjmi'i tyi'tyáhu'i'rii. Jee xaa nyu'uj, a'tíj tina'aj pu i'riitye' ti'ij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've', ajta capu néjmi'caa jimi tyámua' tyi'rinyacaa. ²⁴ Tyiche' quee jahuocaj ti'ij tyámua' tyí'eenye' tajimí, sulu tyiche' jáahuoonyij ti'ij tyámua' tyá'ra'nyij séecan jimi.

²⁵ Siata'aj néjmi'i tyú'cua'nyij i ti tyí'xoo jo'maj hue'ra'aj já'toj, caxu tyí'ihuo'oj yee tipua'aj je'ej pua'aj táa'uurej tatzájta', ²⁶ ji'nye tavástara' pu ja'a'rij i chuéj i tyaj japuan yan huacháatimee, a'íj pu ajta tyía'rij ti'ij na'aj iieye'ej ti tyí'sejre'.

²⁷ Tipua'aj síij tiquee tyá'tzaahuatye' jamuaatá'inyen siaj jamuán tyú'cua'nyij, siajta mua'aj jo'ciinyicuj, siata'aj néjmi'i tyú'cua'nyij i ti a'án tyeje'tyá'sij ja'mua jimi, caxu tyí'ihuo'oj siana'aj yee nyiquee tyú'je'hua'aj. ²⁸ Ajta tipua'aj a'tíj a'yan tyajamuaté'xaatye' yee a'íjna i hue'ra'aj huatámu'vejrityi'huaca', caxu sij jacua'caj, a'íjci jime' i a'tíj ti a'yan tyaataxájtaca' ajta pej pij quee je'ej tyá'mua'ajcaj. ²⁹ A'íj nu tyáxajta je'ej ti tyí'mua'tzej i síij, canu je'ej siaj mua'aj tyí'mua'tzej.

Canu nyáaj tyu'tá'sij ti a'tíj tyina'antyi'uunyi'raj, a'íjci jime' je'ej ti a'íin tyí'mua'tzej. ³⁰ Tipua'aj nyetye'tyójtzi'ria'aj i Dios nyati'ijta tyí'cua'caj, canu tyu'tá'sij ti a'tíj je'ej pua'aj tyí'nyaxajta a'íjci jime' nyej tyé'tyojtzi're' i Dios. ³¹ A'yaa pu'uj tána'aj, tipua'aj setyi'cua'ajca na'ríj seya'caj, nusu tyi'tíj siaj je'ej uuriaj, siata'aj néjmi'i jin tyé'tyojtzi're'ej i Dios. ³² Caxu a'tíj je'ej pua'aj tyí'iteeraj, caxu siajta a'íjma i maj Israel jítze ajtyáma'can, nusu i maj séej chuéj japua já'ma'can, na'ríj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi. ³³ Ajta nyaj jime' nyetyí'tyese' nyaj tyámua' tyihuo'tyáhuüire'en néjmi'caa, nyej quee jahuoo ti'ij nyéetzij náahuüire'en, sulu ta'aj ij séecan huáhuüire'en, mej mij tyámua' tyityeetyá'itzeere'en i Dios jimi.

11

¹ Siata'aj mua'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij nyati'ij nyáaj, a'yájna nyati'ij nyáaj i Ciriístu' jimi tyu'méj.

Je'ej maj ye'ej huárinyij i úucaa i tyejúuj tzajta'

² Nyetyaja'muatyójtzi're', ji'nye a'náj tina'aj xu na'tamuá're'rii, siajta a'yan ricij je'ej nyaj tyajamuamuá'tyej. ³ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyá'xie've' siaj yó'itej xá'ra'nyij ti i Ciriístu' antyúumua'reej a'íimaj jimi i tyétyacaa, ti'ij ajta i tyáati' tye'entyúumua'ree i ju'íj jimi, yaa ti'ij ajta i Dios

tye'entyúumua'ree i Ciríistu' jimi. ⁴ Tipua'aj tyáati' utyamúucu'tzij huatyényuunyij nusu tyihua'ixaaty'e'ej, a'íi pu jaatyáxaahuataj a'íjci i ti jimi antyúumua'reej. ⁵ Ajta tipua'aj íiti' antyimua'vi'ij huatyényuunyij, nusu antyimua'vi'ij tyí'xajtaj i Dios jitze ma'can, a'íi pu ajta jaatyáxaahuataj a'íjci i ti jimi antyúumua'reej. A'yaa pu cha'tána'aj tyú'tyevi'raste' ti íiti' cóoyej. ⁶ Ji'nye tipua'aj íiti' quee ahuóonaj i jumu'új jitze, jéetze' pu ti ahuóosisaaxi'in. Na'ríij i íiti' a'yan tyé'miteeraste'ej ti tyú'tyevi'raste' ti cóoyej na'ríij ti ahuóosisaaxi'in, che' ahuóonaj i jumu'új jitze. ⁷ Capu xá'pui' ti tyáati' ahuóonamuan, ji'nye a'íi pu a'yan een ti'ij i Dios, a'íj pu'ij ajta jitze séejre' je'ej ti een i Dios. Ajta i íiti' jimi pu séejre' je'en ti een i tyáati', ⁸ ji'nye a'íjna i tyáati', capu a'íjna jitze huatyátaavijhuaca' i íiti', sulu i íiti' pu a'íjna jitze huatyátaavijhuaca' i tyáati'. ⁹ Capu i tyáati' a'íj jin huatyátaavijhuaca' ti'ij jaatáhuire'en i íitaj, sulu i íiti' pu a'íj jin huatyátaavijhuaca' ti'ij jaatáhuire'en i tyáataj. ¹⁰ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' ti i íiti' ahuóonaj i jumu'új jitze, ti'ij ámiteeria'aj tijn já'astijre' a'íjci i ti tyé'ijtye', ajta ti'ij quee je'ej pua'aj séjre'ej a'íjma jimi i maj tajapuá tyí'huire'. ¹¹ Ajta a'íjma jimi i maj tyá'tzaahuaty'e', camu jujúmua'aj séejre' i úucaa, camu majta jujúmua'aj séejre' i tyétyacaa. ¹² A'yaa pu tyi'ja'yájna ti i íiti' a'íj jitze huatyátaavijhuaca' i tyáataj, a'yaa pu ajta tyi'ja'yájna ti i tyáati' a'íjci jitze eeráanye'ej i íiti', majta néijmi'i mu i Dios jimi je'rámacan.

¹³ Siata'aj jujúmua'aj jaaxá'pui'intare'en tipua'aj a'yan tya'ránajchij ti i íiti' antyimua'vi'ij huatyényuunyij i Dios jimi. ¹⁴ A'yaa tu tyá'mua'reej ti tyévi'si' huasérin tipua'aj i tyáati' cáati'rej, ¹⁵ ajta tipua'aj i íiti' cáati'rej, a'íi pu a'íin pu'éen i ti jin ámiteere' ti já'astijre' i Dios, ji'nye a'yaa pu i cipuáj tyu'tyátuihuaca' i íitaj jimi ti'ij ja'vá'naj i mu'úura' jitze. ¹⁶ Tipua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti a'íj tyámua' tyu'taxáj, a'yaa pu tyúuxie've' ti jáamua'reej tyej quee itájaj majta quee a'íimaj i maj jusi'rii i Dios jimi, seequéj tyityetyúucha'ij.

Je'ej maj ricij i maj jusi're'

¹⁷ Ajta ijíij nyej nyijta jamuaaté'exaatye'sij, canu che' tyajamuaatatójtzi're'ej, ji'nye a'yaa pu cuxáa je'ej pua'aj já'mua'uurej siati'íjtá jusiiria'aj quee i'ríj sij tyámua' huárinij. ¹⁸ Anaquéecan jime', a'yaa mu tyináa'ixaaj tijn siati'íjtá jusiiria'aj, je'ej xu pua'aj ja'huoomua'raaj xá'ci'ij, nyajta a'yan tyí'mua'tzej ti je'cáj a'yan tyi'ji'ré'can jime'. ¹⁹ A'yaa pu tyi'ji'ré'can jime' ti a'yan tyúuxie've' ti a'yan tyá'ra'nyij, ta'aj ij ootámiteere'en a'tyán maj ji'ré'can jime' tyá'tzaahuaty'e'. ²⁰ Mua'aj xu sijta a'yan ricij, siati'íjtá aja'tyúusiire'en, caxu a'íjna jin tyi'cua'nyij i sij jin jo'támua'reej ti tavástara' tajapuá huatanyúj. ²¹ Ji'nye siati'íjtá tyi'cua'caj, je'cáj xu anaquéej tyí'ijcuesij, meentij séecan móoj tajcuj, majta séecan huatyáta'ruj. ²² ¿Nyij sequée ma'ja'chej sij a'áa tyojó'cua'nyij, sijta huaye'en? ¿Ji'nye sij sij hua'tyáxa'huataj i maj jusi'rii i Dios jimi, sijta hua'tyevi'ra'astaj i mej quee tyi'tíj tyícha'ij? ¿Ji'nye nyetyajamuaate'xaaty'e'sij? ¿Nyiquij nyetyajamuaatatójtzi're'ej? Canu xaa nyu'uj a'íjci jime'.

I maj jin jo'támua'reej i tavástara'

(Mt. 26:26-29; Mr. 14:22-25; Lc. 22:14-20)

²³ Ji'nye nyáaj nu a'íjci ancuriáa' i tavástara' ti a'yan jaatyájtóo, a'íj nu nyij nyajta nyáaj ja'mua jimi huatyájtó, a'ájna imuáj tíca'rij tzajta' ti'ij avíltzij jin huatátuiiri'huaca' i tavástara' Jesús, a'íi pu jatyí'puj i páan, ²⁴ ajta ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij jaatyátaaraxij, ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tijin: "A'íi pu a'íin pué'een i nyaj jatyhue'ra' i nyaj jin ja'mua japua huatányuusij. A'yaa xu huárinyij sij sij a'ájna jin no'támua'reej." ²⁵ Mati'ij tyu'cuá'aj, aj pu'ij ja'ajriáj i váasuj, ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tijin: "A'ájna i váasuj tzajta' tu'huájmuua, a'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij ti jájcuaj i ti jin Dios tyajamua'táratziiri' a'íjci jime' i nyaxúure' nyaj je'ráxire'sij." Ajta siati'ijta a'yan rijcaj a'íj xu jin no'támua'reej. ²⁶ A'íj pu jin, 'asta na'aj quee uvé'neye i tavástara', mua'aj xu a'yan tyihuo'té'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj ti a'íin tavástara' huamu', siati'ijta jáacua'nyij a'ájna i páan, siajta huaye'en a'íjci jitze i váasuj.

Je'ej maj ye'ej tyú'cua'nyij i maj jin jo'támua'reej i tavástara'

²⁷ A'yaa pu'ij, a'tíj tina'aj ti jáacua'nyij a'íjci i páan, nusu huaye'en a'íjci jitze i váasuj je'ej tíquee tyi'tyéevijtáj, a'yaa pu jitzán tyo'ojpuá'rij ti jaatyáxaahuataca' i tyévira' ajta xúuria'ra' i tavástara'. ²⁸ A'íj pu jin, siati'ij quee xu tyí'cua'caj siajta quee xu ya'caj i váasuj jitze, mí'een tyámua' setyityahuoséeraj i jutzájta'. ²⁹ Ji'nye tipua'aj setyú'cua'nyij siajta huaye'en sequée jamua'reerej ti a'íin pué'een i tyévira' i tavástara', jujúmua'aj xu puéjtzij huatóoa'sij siati'ijta tyí'cua'caj siajta ya'caj. ³⁰ A'íj nu jin mue'tíj tyí'cucui', ajta quee che' huá'ca'nyisti', majta séecan meríj huácuij. ³¹ Tipua'aj tyámua' tyetyityahuátasejrajnyii'che' tajímua'aj, capu puéjtzij taatá'nyijche' i tavástara'. ³² Ajta tipua'aj i tavástara' puéjtzij taatá'an, a'íj pu jin tyata'aj tyij jáari'rej tyej tyij quee néijmi'i antyipua'rej hua' jamuán i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

³³ A'íj xu jin nye'ihuámua', siati'ijta jusiiria'aj sij sij tyú'cua'nyij, siahuoócho've'ej síj ajta síj sij sij néijmi'i tyú'cua'nyij. ³⁴ Ajta tipua'aj síj i'cuataj, che' juchéj tyojó'cua'nyij, ta'aj ij quee Dios puéjtzij jamuaata'an siati'ijta jusiiria'aj. Ajta i séecan jime' i ti tyá'itzeere', nyáaj nu tyámua' tyí'uurej nyati'ij a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi.

12

I ti jin tyihuo'ta'íj i júuricama'ra' i Dios

¹ Nye'ihuámua', nyáaxie've' sij jáamua'reej je'ej ti een i ti jin tyajamuaata'íj i júuricama'ra' i Dios.

² Mua'aj xu jamua'reej je'ej sij tyeeyí'tihua'aj siati'ij quee xu tyat'záahuaty'a'caj, a'íjma xu jimi juca'nyajca'aj i saánturij i maj quee atanyúuve'ejmee. ³ A'íj nu jin ijíj a'yan tyá'xie've' sij jáamua'reej tíquee je'ej tyí'rij ti a'tíj je'ej pua'aj tyá'xajta i Jesús, tipua'aj a'íj jitze aróoca'nyaj i júuricama'ra' i Dios. Capu ajta i'ríj ti a'yan tyu'taxáj yee: "Jesús pu tavástara' pué'een." Tipua'aj quee a'íjci jitze aróoca'nyaj i júuricama'ra' i Dios.

⁴ Capu síj na'aj i ti jin tyajamuaata'íj i júuricama'ra' i Dios, ma' ajta síj na'aj i júuricamej ti tyu'ta'íjtaca'. ⁵ Mue'tíj pu tyí'sejre' je'ej sij tyu'tyáhuüre'en i Dios jimi, ajta síj pu'uj i tavástara' ti a'yan tyu'ta'íjtaca'.

⁶ Mue'tíj pu ajta tyí'sejre' i sij jin tyí'muarie', ajta síj pu'uj i Dios

tì néijmi'i jin putyí'uurej hua' jimi néijmi'caa i tyeítyee. ⁷ Dios pu tyihuo'ta'íjtye'sij séej ajta séej je'ej maj tyi'tíj tyu'yí'tin, mej mij a'ájna jin néijmi'caa huatyáhuüre'en. ⁸ A'ájna jitze pu ma'can i júuricama'ra' i Dios, séecan huatá' mej mij tyámua' tyiyo'itéej metyu'taxáj, ajtáhua'aj séecan, a'íi pu'uj tána'aj i júuricama'ra' i Dios huo'ta' mej mij jéehua jaria'mua'reeraj maj tyu'taxáj. ⁹ Séecan mu a'ájna ancúriáa'sij mej mij jéehua tyá'antzaahuatye'en, a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, majta séecan a'íj ancúriáa'sij mej mij jaayí'tihua'an maj tyihuo'huaatye'en i maj tyí'cucui'. ¹⁰ Séecan mu a'ájna ancúriáa'sij maj jaayí'tihua'an mej tyi'tíj je'ej huá'uurej mej mij séecan tyámua' tyo'taséj, majta séecan mej mij tyihuo'té'examatye'en i Dios ti jitze tyeje'ráma'can. Ajta i séecan, Dios pu a'yan tyihuo'tá' mej mij jaayí'tihua'an maj jáamua'reej tyi'tíj ti júuricama'ra' pué'een, ajta séecan maj tyu'taxáj séej i nyúucarij jime' i maj quee yó'itej, ajta séecan maj jaayí'tihua'an maj jaataxáj je'ej ti huatóomua'aj a'ájna i síj ti jaataxájtaca'. ¹¹ Néijmi'i i maj a'yan tyeyí'tin, a'íi pu jusíj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu hua'tá'caa séej ajta séej je'ej ti tya'ránajchaca'.

¹² A'ájna i tyévira' i a'tíj, tyí'mui'ij i ti jitzán tyí'sejre', ajta síj pu'uj pué'een i tyévij. A'yaa pu cha'taj na'aj tyí'een i Ciriistu' jimi. ¹³ A'yaa pu'uj tána'aj, néijmi'i i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, nusu i maj ca'nyérij jin tyí'muarie' na'ríij juxáahuaj maj mahuaci'ij, néijmi'i tu huá'huaca' tyej tyij séej tyana'aj jitze ajtyáma'cantaj a'ájna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, ajta síj na'aj i júuricamej tajimí huatyátuihuaca'.

¹⁴ Ajta capu síj na'aj i ti jitzán tyí'sejre' i tyévij, sulu tyí'mui'ij. ¹⁵ Tipua'aj i íicaj a'yan tyu'taxáj yee: Canu muáca'aj pué'een, canu nyij jitzán ajtyáma'can i tyévij, capu a'ájna jin quee che' jitzán ajtyama'caantaj ja'mej. ¹⁶ Ajta tipua'aj i naxiéj a'yan tyu'taxáj yee: Ji'nye canu ji'síj pué'een, canu nyij jitzán ajtyáma'can i tyévij, capu ajta a'ájna jin quee che' jitzán ajtyáma'cantaj ja'mej. ¹⁷ Tipua'aj néijmi'i i tyévij ji'síj pué'eenye', capu je'ej tyí'rij ti iityánamuajra. Ajta tipua'aj néijmi'i i tyévij a'ín pué'eenye' i ti jin iityánamuaj, capu ij ajta je'ej tyí'rij ti tyúui'chuej. ¹⁸ Ajta i Dios pu a'yan eenye'en tyu'tyájtoó i tyévij jitze je'ej ti a'íj tya'rá'najchaca'. ¹⁹ Tipua'aj néijmi'i i ti jitzán tyí'sejre' síj na'aj pué'eenye', capu maja'huá'tacajche' i tyévij. ²⁰ Ma' ajta a'yaa pu tyí'een, tyij ajta tyí'mui'ij i tyévij ti jitze tyí'sejre', síj pu'uj i tyévij pué'een.

²¹ Capu i'rij ti i ji'síj a'yan tyaaté'exaatye'en i muáca'aj yee: "Capáj nyej jitze juxie've'", capu ajta i'rij ti i mu'úra' a'yan tyaaté'exaatye'en i íicaj yee: "Capáj nyej jitze juxie've'." ²² Sulu a'yaa pu tyí'een, i ti a'yan huasé'rin tí'ij i ti jéetze' quee juca'nyej i tyévij jitze, a'íi pu a'ín tyi'pué'een i ti jéetze' tyúuxie've', ²³ ajta i ti tajitzé tyí'sejre' i tíquee jéehua tyúuxie've', a'íj tu jéetze' tyámua' tyi'tyéche'tyaa. Ajta i ti tyú'tyevi'raste' tipua'aj séjre'ej jéjre'citze', a'íj tu tyajta jéetze' tyámua' tyi'tyéche'tyaa, ²⁴ ajta i séecan ti jitzán séejre', catu tyámua' tye'tyéche'tyaa. Dios pu a'yan eenye' huatyájo i tyévij tí'ij jéetze' tyámua' tyéecha'ín a'ájna i tíquee jéehua jitzán juxie've', ²⁵ mej mij quee je'ej pua'aj eenye' i maj tyévij jitze ajtyáma'can, sulu mej mij tyámua' tyityahuóocha'ín síj ajta síj. ²⁶ Tipua'aj síj a'yan tya'ajpuéjtzij, néijmi'i mu a'yan cha'taj mana'aj tya'ajpuéetzij

muá'ju'un, ajta tipua'aj síij tyámua' tyu'tyécha'íhuaj, néijmi'i mu jamuán huatóotyamua've'sij.

²⁷ A'yaa pu xaa nyu'uj tyí'een ja'mua jimi, mua'aj xu tyévira' pué'een i Ciriístu', néijmi'i xu jitzán ajtyáma'can síij ajta síij. ²⁸ Dios pu a'yan tya'ránajchaca' maj jo'maj jóosiire' i tyeýúuj tzajta', a'yan tyí'tyesejre'ej anaquéecan jime' i maj huo'ta'ítje'ej mej mij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, majta je'en a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, majta je'en i maj tyihuó'mua'tyej, majta je'en i maj jaayí'tin i maj jin je'ej tyo'taséj i tyeítyee, ajta séecan i maj tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui', nusu i maj tyí'tíj jin huo'tyáhuüre'en, majta i maj jaria'mua'reej, na'ríij i maj jaayí'tin maj séej nyúucarij jin tyu'taxáj. ²⁹ Camu néijmi'i a'ín pué'een i maj mahuaci'ij mahua'ixáatye'ej i nyúucaria'ra' i Dios, camu majta néijmi'i i Dios jitze ma'can tyí'xaj. Camu néijmi'i a'ín pué'een i maj tyihuá'mua'tyej, camu majta néijmi'i jaayí'tin maj tyí'tíj tyámua' huá'uurej mej mij séecan tyámua' tyo'taséj, ³⁰ camu majta néijmi'i jaayí'tin mej mij tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui'. Camu majta néijmi'i séej nyúucarij jin tyí'xaj, na'ríij i maj jaayí'tin maj jaataxáj je'ej ti huatóomua'aj i síij ti jaataxájtaca'. ³¹ Mua'aj xu a'íjna jéetze' huáhuoonyij siaj sij jáatyoonyij i Dios jimi i ti jéetze' juxie've', nyajta nyáaj nu jamuaatá'ítiraj je'ej siaj jéetze' tyámua' jí'r'é'nye'ej tyí'tyesejre'ej.

13

Maj néijmi'i huóoxie've'en

¹ Tipua'aj nyetyi'xajta huá'nyuucaa jime' i tyétyacaa nyajta a'íjna jime' i huá'nyuucaa i maj tyí'huüre' u tajapua', nyajta quee naa tyihuojó'mua'raj, capu tyí'tíj huüre', a'yaa nu een tí'ij i tyapúusti' tí'cha' na'aj tyí'tíj jin táhuan, na'ríij tí'ij túxa'aj ti jujitzé tyí'rájvitzej. ² Ajta tipua'aj nyeyé'tíhua'an nyej tyu'taxáj Dios jitze ma'can, nyajta néijmi'i tyojó'iteej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, nyajta néijmi'i tyí'mua'reej, nyajta jéehua tyá'tzaahuatye' tí'ij nyaí'ríitye'ej nyaj a'yan tyaata'íjtye'en i jíríj ti tyíchenyij jo'tíj jo'tácaj, nyajta quee tyámua' tyihuojó'mua'raj, canu tyí'tíj je'ej tyí'huüre'. ³ Ajta tipua'aj nyetyihuo'ria'an néijmi'i i nyaj tyí'ijcha'ij a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', na'ríij nyajta huatánya'an mej mij naatyáteeraj, nyajta quee tyámua' tyihuojó'mua'raj, capu tyí'tíj je'ej tyinaatyáhuüre'ej.

⁴ Tipua'aj a'tíj jíríj tyí'tyevistan, a'íi pu néijmi'i jin tyé'viicue', ajta tyihua'cu'vej, capu chueerij, capu ajta óotzaahuatye', ⁵ capu ajta axáa tyí'jepe', capu tyí'tíj muajche', capu tyo'cájaaxieje', capu ajta ja'tamuá're'rii a'tíj ti je'ej pua'aj jáaruuj, ⁶ capu jutyamua've' a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een, sulu a'íj pu jin jutyamua've' i ti jí'r'é'can jime' a'yan tyí'ja'yájna. ⁷ Tipua'aj a'tíj i'ríj tyí'tyevistan, néijmi'i pu jin japuétzitaren, néijmi'i pu tyá'tzaahuatye' i ti Dios tyámua' tyaata'sij, néijmi'i pu ajta tyicho've' i ti Dios jin aróo'astej, néijmi'i pu ajta jin tyo'táviicue'raj.

⁸ Capu a'náj huatyápua'rij i tyaj jin taxie've'. A'náj pu huatyápua'rij i tyaj jin tyí'xaxa'aj i Dios jitze ma'can, camu mij che' séej nyúucarij jin tyí'xáataj muá'ju'un, capu ajta che' tajimí juxié'va'aj ja'mej tyej tyij jéehua tyu'yí'tíhua'an. ⁹ Ji'nye catu néijmi'i tyu'yí'tin, catu tyajta

néijmi'i tyí'mua'reej i Dios ti jitze tyí'ma'can, ¹⁰ ajta ti'ij a'yan hu-ataséjre'en i ti néijmi'i jin tyámua' een, aj pu'ij a'ín tyí'nejmi'tare'en i ti tyá'itzeeria'ca'aj.

¹¹ Nyati'ij nyáaj pa'ri'istaca'aj, a'yaa nu tyu'xáxa'ta'aj ti'ij i pá'r'i'ij, nyajta a'yan tyí'mua'ajcaa ti'ij i pá'r'i'ij, nyajta a'yan metyóomua'riaajca'aj ti'ij i pá'r'i'ij, ajta ijíij nyaj nyeri'j vásti', nu'ríj metyaja'ajhua'xíj i nyaj jin a'yan metyóomua'riaajca'aj ti'ij i pá'r'i'ij. ¹² Ajta ijíij a'yaa tu tyé'sej i Dios cuxáa ti'ij jájtya'huaa jitze tiqee tyámua' tyí'sejre', ajta a'ájna xicáara' jitze tu tyámua' naa tyé'sejran i nyéerima'ra'. Ijíij canu néijmi'i tyu'yí'tin, ajta a'ájna xicáara' jitze, aj nu xaa jamua'tyij i Dios ti'ij a'ín tyí'nyamua'tyej.

¹³ A'íj pu jin tyí'hueeicaj i ti a'náj tina'aj tyi'séere'ej ja'mej: tyej tyá'tzaahuatye', tyaj jajchó've' i Dios, tyaj huátaxie've'en, ajta i ti jéetze' juxie've', a'íj pu a'ín pué'een i tyaj huátaxie've'en séej jamuán tyajta séej.

14

I maj séej nyúucarij jin tyu'taxáj

¹ Siata'aj jahuocaj siaj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej, siajta a'yan tyá'huocaj ti Dios jamuaata'an i ju júuricamej, siaj sij tyu'taxáj Dios jitze ma'can. ² A'íjna i ti jaayí'tin ti séej nyúucarij jin tyu'taxáj, Dios pu tyí'ixaatye', capu i tyeityee tyí'ixaatye', ji'nye capu a'tíj yó'itej je'ej ti tyí'xaj. I júuricama'ra' pu tyí'xaj tyi'tíj ti aviitzi' i Dios jimi, ajta quee a'tíj yó'itej. ³ Ma' ajta i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'íj pu a'yan ricij ti'ij huo'tyáhuüre'en i maj tyá'tzaahuatye', ajta ti'ij ca'nyíjra'aj huo'tá'an, ajta tyámua' tyihuo'tyéjeveej. ⁴ A'íjna i ti séej nyúucarij jin tyí'xaj, a'íj pu jusíj tyámua' ju'uurej, ajta i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'íj pu tyámua' huá'uurej néijmi'caa i maj jusi'rii i tyejúuj tzajta'.

⁵ A'yaa nu nyáaj tyá'xie've' siaj néijmi'i séej nyúucarij jin tyu'taxáj, ajta jéetze' pu a'yan tyina'ránajchi siaj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'an, a'íjna pu jéetze' tyámua' naa quee siaj séej nyúucarij jin tyu'taxáj, na'ríj xaa a'tíj séjre'ej ti'ij huó'ixaatye'en i tyeityee je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i ti jaataxájtaca', ti'ij huo'tyáhuüre'en i maj jusi'rii u tyejúuj tzajta'. ⁶ Ajta a'yájna nye'ihuámua', capu tyi'tíj je'ej tyajamuaatyáhuüre'sij tipua'aj nyajamojo'vá'muaarej nyajta tyajamuáa'ixaatye'en séej jime' i nyúucarij i siaj quee yó'itej, quee tipua'aj nyajamuáat'exaatye'en a'íjna i Dios ti taataséjra, na'ríj i siaj jin jáamua'reej i ti ji'r'é'can jime', nusu nyaj tyajamuáat'exaatye'en i Dios jitze ma'can, na'ríj tyi'tíj nyajamuátá'itii.

⁷ Tipua'aj i maj jin tyí'cui'nacaa yaa ti'ij i ci'sítje'rij, na'ríj i áarpaj, tipua'aj síj quee seequéj huánamuajrihua'an, capu ij je'ej ootámiteere'ej je'ej ti huánamuajrii síj ajta síj. ⁸ Ajta tipua'aj jo'maj já'nyo'se' quee tyámua' tyu'tánamuajre'en i ci'sítje'rij, capu a'tíj tyámua' ju'uurej ti'ij ujo've'nyo'se'en. ⁹ A'yaa pu'uj tána'aj tyí'rinyacaa ja'mua jimi, tipua'aj sequée tyámua' tyu'xáxa'ta'an mej mij i tyeityee jamojo'itéej muá'ra'nyij, ¿ji'nye tyí'rij ti'ij a'tíj jáamua'reej je'ej siaj tyi'tyáxajta? A'yaa pu'uj ti'ij áacaj siaj tyí'ixaatye'ej. ¹⁰ Tyámua' pu tyí'mui'ij i nyúucarij i maj jin tyúu'ixaatye' iie'ej i cháanacaj japua, ajta néijmi'i mu a'yan tyaja'huo'itéecan jin tyí'xaj. ¹¹ Ajta tipua'aj nyequee ja-mua'reeraj je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij, a'yaa nu séeria'aj na'mej jimí i ti tyí'nye'ixaatye' ti'ij a'tíj ti séej chuéj japua já'ma'can, ajta i ti

tyí'nye'ixaaty'e', a'íi pu ajta a'yan nye jimi séeria'aj ja'mej tí'ij a'tíj tí séej chuéj japua já'ma'can. ¹² A'íj pu jin, mu siaj jéehua jaxie've' tí i júuricama'ra' i Dios tyí'tíj jamuaata'an, a'yaa pu tyúuxie've' siaj a'íjna jéehua ancuriáan i siaj jin tyámua' huó'uurej a'íjma i maj jusi'rii i tyeýúuj tzajta'.

¹³ A'yaa pu'ij, a'íjna i tí séej nyúucarij jin tyí'xaj, che' jaatáhuaviiij i Dios tí'ij jaatá'an ta'aj ij yo'itéej já'ra'nyij je'ej tí tyí'xaj. ¹⁴ Ji'nye típua'aj nyáaj naatyényuunyij séej jime' i nyúucarij, a'yaa pu tyí'ja'yájna nyej nyajúuricamej jin huatyényuusij, ajta i nyamua'tzíra'aj capu yó'ítej je'ej tí tyí'xaj i nyaj júuricamej. ¹⁵ ¿Ji'nye nyana'aj nyij huárinyij? A'yaa pu tyúuxie've' nyej nyajúuricamej jin huatyényuunyij, nyajta a'yan cha'taj nyana'aj rinyij i nyaj jin ma'úumua'rej jime'. A'yaa pu ajta tyúuxie've' nyaj tyu'táchuicaj i nyajúuricamej jime', ajta i nyaj jin ma'úumua'rej. ¹⁶ Ji'nye típua'aj a'júuricamej jin petyé'tyojtzi'ria'aj i Dios, ajta je'en a'tíj tíquee ja'mua jitze ajtyáma'can muáanamuaaj, capu huatái'riitarij tí'ij ajta a'íin tyaatatyójtzi're'en i Dios, ji'nye capu yo'itéej ja'mej je'ej paj tyí'tyáxajta. ¹⁷ F'riitaj pu á'mej paj tyámua' naa tyaatatyójtzi're'en i Dios, ajta capu tyí'tíj je'ej tyeetyáhuüre'ej i axa'aj tyévíj. ¹⁸ Tyámua' nu tyé'tyojtzi're' i Dios a'íjna jime' nyaj jéetze' tyí'xaj séej jime' i nyúucarij sequée néijmi'i mua'aj, ¹⁹ ajta a'íjna i tyeýúuj tzajta', jéetze' pu na'raanajchij nyaj anxívicaa i nyúucarij huataxáj i tí jó'iteeri'ij, quee nyaj tamuáamuata ví'ra'aj i nyúucarij huataxáj siaj quee yó'ítej.

²⁰ Nye'ihuáamua', caxu a'yan metyityoomuámua're'ej mati'ij i tí'ríij. Sulu siata'aj a'yan eenye' mati'ij i tí'ríij i maj quee tyí'tíj jin á'ítzeere', siajta a'yan metyityoomuámua're'ej mati'ij i maj meríj huásij. ²¹ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: "Nyetyihuo'té'exaaty'e'sij a'íjma i tyeétyee séej nyúucarij jime', a'íimaj mu tyihuo'té'exaaty'e'sij i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta a'íimaj camu na'rá'astjire'ej, a'yaa pu tyí'xaj i tavástara'." ²² A'íj pu jin tyí'huüre' a'íjna i nyúucarij i maj quee yó'ítej, mej mij a'íj jin jáamua'reej i maj quee tyá'tzaahuaty'e', camu mej mij a'íimaj jáamua'reej i maj meríj tyá'tzaahuaty'e'. Ajta i tí Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'íjma pu huatyáhuüre'ej i maj tyá'tzaahuaty'e', capu a'íjma i maj quee tyá'tzaahuaty'e'. ²³ Ji'nye típua'aj meri'taj jusi'ria'aj i tyeýúuj tzajta', majta je'en néijmi'í séej nyúucarij jin tyí'xajta, típua'aj síj tíquee tyá'tzaahuaty'e', na'ríij séecan i maj quee yó'ítej a'úun mo'tyájrutej jo'siaj jóosiire', a'yaa mu tyí'mua'tyij siaj seríj huóotímue'ri'ij. ²⁴ Ajta típua'aj néijmi'í setyí'xáatacaj i Dios jitze ma'can ajta je'en síj utyájrutej tíquee tyá'tzaahuaty'e', nusu tíquee yó'ítej, a'yaa pu tyo'tóomua'sij siaj néijmi'í ja'xijtye' a'íjna jime' tí a'íin ootyá'ítzee i Dios jimi. ²⁵ A'yaa pu'ij tyu'taséjre i tí ja'avaataca'aj i jutzájta', tí'quij tyitunútan a' chóota' jaatyánajchij i Dios, ajta je'en a'yan tyu'taxájtaj tí i Dios jí're'can jime' ja'mua tzajta' séejre'.

Maj néijmi'í a'yan huárinyij je'ej tí tyúuxie've'

²⁶ Nye'ihuáamua', siati'íjtá mua'aj jusi'ria'aj, séecan mu tyu'táchuicaj, majta séecan tyihúa'mua'tyej, na'ríij maj jaataxáj i Dios tí hua' jítzán jaatyájto, nusu séej nyúucarij jin setyí'xajtamu'uj, na'ríij síj jaataxáj je'ej tí huatóomua'aj i nyúucarij tí jaataxájtaca' i síj. Siata'aj a'yan huárinyij siaj síj néijmi'í huatyóohuüre'en. ²⁷ Ajta siati'íjtá séej

nyúucarij jin tyí'xajtaj, miche' mahua'puaj, na'ríj maj huéicaj a'yan muáarinyij mue'tyoo'astíma'aj, ajta je'en síj huo'té'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj a'ájna i nyúucarij. ²⁸ Ajta tìpua'aj quee a'tíj jaayí'tihua'an ti huo'té'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj, miche' quee séej nyúucarij jin tyí'xajtaj hua' jimi i maj jusi'rii, che' jusíj tyí'xajtaj i jutzájta' ajta i Dios jimi. ²⁹ A'yaa pu'uj tána'aj a'ímaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, miche' a'yan tyu'taxáj mahua'puaj na'ríj maj huéicaj, majta i séecan a'yan tyaaxá'pui'intare'en je'ej ti i síj tyí'xaj. ³⁰ Ajta tìpua'aj i Dios séej jimi i tyévíj tyí'tíj huatyátonyij ti ajta ja'mua jamuán uje'rájcaj, che' huatyáapua'rej i ti anaquéej tyi'tyáxajtasime'ej. ³¹ A'yaa pu tyí'rij siaj néijmi'i Dios jitze ma'can tyu'taxáj, mata'aj mij néijmi'i jáari'rej majta je'en ca'nyíjra'aj huatóoa'an. ³² I maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, a'yaa pu tyúuxie've' maj majta jaayí'tihua'an maj jamua'reéerej a'náj maj tyu'taxáj, nyúuxie've' maj quee tyí'xajtaj hua' jimi i maj jusi'rii, ³³ ji'nye i Dios a'ín pu a'ín pué'een i ti huo'tyápua'ritye'sij, capu i ti je'ej pua'aj huá'uurej mej mij quee xá'pui' rijcaj.

Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij je'ej maj tyeyí'tin néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, ³⁴ a'yaa pu tyúuxie've' maj i úucaa quee je'ej tyáhuaasime'en jo'maj jóosi'rii i tyeyúuj tzajta', ji'nye capu je'ej tyí'rij maj tyi'tyáxajtasime'en, sulu maj hua'rá'astijre'en i jucínastyamua', a'yájna tíj tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta. ³⁵ Tìpua'aj a'yan metya'xie've'ej maj tyi'tíj huámua'ree, miche' huo'ta'íhuo' i jucínastyamua' a juchéj, ji'nye capu a'yan tyí'xa'pui' ti i íiti' tyi'tyáxajtasime'en hua' tzajta' i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta'. ³⁶ Siata'aj a'yan tyá'mua'reeriaj ti i nyúucaria'ra' i Dios quee ja'mua jimi huatyóochej, caxu siajta mua'aj siana'aj a'ín pué'een i siaj seríj ja'ancuriáa'.

³⁷ Ti pua'aj síj a'yan tyóomua'ajcaj ti a'ín pué'een síj ti tyí'xaxa'aj i Dios jitze ma'can, na'ríj ti a'áj jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, a'ín pu jamua'reeren nyaj a'áj jin tyajá'muayu'se'ej je'ej ti a'ín tyé'ijta i tavástara'.

³⁸ Ajta tìpua'aj quee jáamua'tyij, capu ajta i tavástara' jamua'tyij a'ájci i a'tíj.

³⁹ A'áj pu jin nye'ihuáamua', siata'aj a'áj huáhuoonyij siaj i Dios jitze ma'can tyí'xajtaj, siajta quee huá'ijmuejra maj séej nyúucarij jin tyí'xajtaj, ⁴⁰ a'yaa xu huárinyij tyámua' naa siajta záahuatyi'ra'aj jime'.

15

Tí'ij i Ciriístu' huatájuuriaca'

¹ Ajta iíjij, nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj jo'támua'reej i nyúucarij i nyaj jamuáa'ixaa i ti jin Dios jamui'rátosij. A'ín pu a'ín pué'een i nyúucarij i siaj ja'ancuriáa', i siaj siajta jitzán tyámua' tyí'tyesejre'. ² A'íi pu ajta a'ín pué'een i nyúucarij i ti jin Dios jamui'rátosij, tìpua'aj tyámua' jitzán setyí'tyesejria'aj, je'ej nyaj nyeríj tyajamuáa'ixaa, na'ríj sequée, capu tyi'tíj je'ej tyajamuatya'huire'ej i siaj ja'antzaahuaj.

³ Anaquéecan jime' a'yaa nu cha'taj tyajaamuamua'tyey je'ej nyej nyajta nyáaj tya'ancuriáa', ti i Ciriístu' huamuí' tajitzé ma'can tí'ij tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ⁴ mati'ij

ja'vá'naj ajta je'en huéecaj xicáj jitze huatájuuriaca', a'yájna ti'ij ajta tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ⁵ Aj pu'ij a'íjci jimi huataséjre i Pedro, ajta je'en hua' jimi i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ⁶ Ajta je'en a'íjma jimi huataséjre i maj a'yan ará'asej a'chu anxívi i anxityej, majta mue'tíj móoche' júurij, tyij majta meríj je'cáj huácuij. ⁷ Ti'quij té'ej a'íjci jimi huataséjre i Santiago, ajta je'en néijmi'caa jimi i ti hua'antýhuoj.

⁸ Uve'tyáatican jime' pu'quij nye jimi huataséjre, nyaj a'yan een ti'ij i pá'ri'ij ti huanie'huaca' ti'ij quee xu tyar'á'aj a'náj ti nie'huan. ⁹ Ji'nye nyáaj nu a'íin pué'een i ti jéetze' ciléeny'e' jin tyi'tyéjvee hua' jimi i ti Dios hua'antýhuoj, capu ij a'yan tyinyetyéviytye' nyaj a'yan tyataxáj yee nyáaj nu hua' jitze ajtyáma'can a'íjma i Dios ti hua'antýhuoj, ji'nye nyáaj nu je'ej pua'aj huó'ruuj a'íjma i maj jusi'rihua'aj i Dios jimi. ¹⁰ Ma' ajta i Dios pu tyáma' tyinaatá', a'íj nu jin síij a'íin pué'een i Dios ti ja'antýhuoj, ajta i ti jin tyáma' tyinaatá' jéehua pu tyu'tyáhuui, ji'nye jéetze' nu nyeríj tyu'muáriej mequee a'íimaj, Dios pu a'íin pué'een i ti ca'nyíjra'aj naatá' ajta jéehua náahuui nyej nyij tyu'muárie'en. ¹¹ Ajta i ti jéetze' juxie've', típua'aj nyáaj na'ríj a'íimaj, a'íi pu a'íin pué'een i tyaj já'mua'ixaatye', ajta i sij mu'aj seríj ja'antzaahuaj.

Mati'ij huatájuurij i mu'i'chítýee

¹² Ajta típua'aj a'íj tyajá'mua'ixaatye' ti i Ciríistu' huatájuuriaca', ¿ji'nye mej mij séecan i maj ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyí'xaj yee maj quee che' huatájuurij i maj meríj huácuij? ¹³ Ji'nye típua'aj mequee che' huatájuurej i mu'i'chítýee, capu ij ajta i Ciríistu' huatájuuriaca', ¹⁴ ajta típua'aj i Ciríistu' quee huatájuuriaca', capu ij tyi'tíj huíire' i nyúucarij tyaj já'mua'ixaatye', capu ajta tyi'tíj huíire' i sij jin tyá'tzaahuatye'. ¹⁵ Típua'aj a'yan tyi'ja'yájnatán, ityáj tu a'yan éenye'ej tá'ju'un ti'ij i maj tyi'hue'tacaa a'íjna jime' i tyaj a'yan tyu'taxájtaca' ti i Dios jaatájuurityej i Ciríistu', ajta quee jaatájuurityej, típua'aj a'yan tyi'ja'yájnatán mati'ij séecan tyí'xaj tíjin maj quee che' huatájuurij i maj meríj huácuij. ¹⁶ Ji'nye típua'aj mequee che' huatájuurítaj i mu'i'chítýee, a'yaa pu huatóomua'aj ti i Ciríistu' ajta quee huatájuuriaca'. ¹⁷ Típua'aj i Ciríistu' quee huatájuuriaca', capu tyi'tíj huíire' i sij ja'tzaahuatye', sijta síóoche' je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. ¹⁸ Majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye'ej i Ciríistu' jimi muáacuij, mu'ríj mij majta jó'vej. ¹⁹ Típua'aj a'yaa na'aj tyi'tahuíire' íjij tyaj tyooj júurij i tyaj jin tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi, jéetze' pu'ij je'ej pua'aj tyi'ta'uurej quee néijmi'caa a'íimaj i maj a'yan japuan séejre' i cháanacaj.

²⁰ Ajta a'yaa pu tyi'ja'yájna ti i Ciríistu' huatájuuriaca'. A'íi pu a'íin pué'een i ti anaquéej a'yan huaríj tyej tyij jáamua'reej maj majta huatájuurítaj i maj meríj huácuij. ²¹ A'yaa pu'uj ti'ij ajta tyihuá'ci'tyij i tyeityee maj huá'cu'nyij a'íjna jime' ti síij na'aj i tyáati' ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu cha'taj na'aj tyihuá'ci'tyij maj huatájuurej a'íjna jime' ti ajta síij i tyáati' huatájuuriaca'. ²² Ajta a'yájna mati'ij i Adán jimi néijmi' i tyityáacuij, a'yaa mu cha'taj mana'aj néijmi' i tyi'tyajúurij muá'ju'un i Ciríistu' jimi. ²³ Ajta a'yaa pu tyihuá'ci'tyij je'ej ti tyihuo'xá'pu'íntari'ri', anaquéej pu i Ciríistu' huatájuuriaca', majta je'en a'íimaj huatájuurij i maj jitzán ajtyáma'can. ²⁴ Aj pu'ij néijmi' i tye'entyipua'rij, ti'ij i Ciríistu' a'íjma antýipua'ritye'en i maj tyityatatyíj, ajta i maj tyi'tíj jin antýúumua'reej,

ajta néijmi'i tyu'tátuire'en i Dios jimi i ti jin antyúumua'reej. ²⁵ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i Ciriistu' tyu'ta'íjtaj 'asta na'aj quee néijmi'caa antyimue'tin i maj jájcha'íire'. ²⁶ Ajta i ti uve'tyáatican jin ja'antyimue'tij, a'íi pu a'íin pué'een i ti tye'entyípuaapua'rityee. ²⁷ Ji'nye Dios pu néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij i Ciriistu' jimi. Ajta ti'ij a'yan tyí'xaj ti a'íin néijmi'i tyu'mué'tij, capu xaa nyu'uj a'íj huatyáamue'tij i Dios, ji'nye Dios pu a'íin pué'een i ti jaatá' ti'ij néijmi'i jin antyúumua'reerij. ²⁸ Ajta ti'ij i Ciriistu' néijmi'i tyu'tyáamue'tij, aj pu'ij i Ciriistu' i ti yójra' pué'een i Dios, a'íi pu jusíj huatóotosij i Dios jimi, i ti néijmi'i tyaatá'. A'yaa pu i Dios néijmi'i jin tye'entyúumua'reerij ja'mej.

²⁹ Tipua'aj seequéj eenye', ¿ji'nye marinyij i tyeítyee i maj huóomue'huaca' a'íjma jitze ma'can i maj meríj huácuij? Tipua'aj mequee che' huatájuuritaj i maj meríj huácuij, ¿ji'nye een jime' hua'nyúucaritze' mahuóomue'huaca'? ³⁰ ¿Ji'nye een jime' ityáj tyetya'ajpuéjtzij a'náj tina'aj? ³¹ Ji'nye een jime' nye'ihuáamua', a'náj tina'aj nyetya'ajpuéjtzij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' a'íjna jime' nyaj já'nyatzaahuatye' ja'mua jime' i Ciriistu' jimi, a'íjna i Jesús ti ajta tavástará' pué'een. ³² Tipua'aj mequee huatájuurej i maj meríj huácuij, ¿ji'nye tyí'tíj jin tyinyetyáhuí'rii nyati'ij huatyéenyó'sej a'íjma jimi i tyí'tyán a'ájna a Éfeso? A'yaa mu séecan tyí'xaj tíjin: "Tyiche' tyú'cua'nyij, tyajta huaye'en, ji'nye ariá'pua'aj tu cui'nyij."

³³ Caxu toa'care'en maj já'muacuanamuy tyí'tíj jime'. Ti'ij i a'tíj tyu'taxájtaca': "A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij, a'íi mu je'ej pua'aj tyíhuo'j'jipua'aj i maj tyámua' tyityetyúucha'íij mej mij majta je'ej pua'aj huárinyij." ³⁴ Siata'aj tyámua' huárinyij, caxu che' juxana'círía'aj, ji'nye je'cáj xu mua'aj quee jamua'tyej i Dios. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siata'aj sij huatóotyevi'ra'astaj.

Ji'nye metyityaatájuurij i mui'chítýee

³⁵ Tyij quee síj a'yan tyu'ta'íhuo'sij tíjin: "¿Ji'nye metyityaatájuurij i mui'chítýee? ¿Tyi'tanyí tyévira' jin maj séeria'aj muá'ju'un?" ³⁶ Mu paj quee ma'úumua'rej, a'íjna i jatzíj i sij jaahuástej, capu ajnyésij tipua'aj quee anaquéej acáanyej. ³⁷ Pati'ij tyí'huaste'ej capáj a'íj atyáhuaste'ej i ciyéj ti'ij ajnyéj, sulu a'íj paj atyáhuaste'ej i jatzíj tipua'aj tyeríicuj jatze' nusu tyí'tíj séecan. ³⁸ Ajta je'en i Dios jaatá'sij i ciyáara' je'ej ti arí tyaxá'pui'intari'ri' séej ajta séej i jatzíj. ³⁹ Capu juxa'aj na'aj een i hua'tyévíra', síj pu a'íin pué'een i tyévíj ti jatyáhu'e'ra', ajta seequéj mu eenye'tyáhu'e'ra' i ya'muátyee, majta seequéj i pína'see, majta seequéj eenye'tyáhu'e'ra' i hue'tyé. ⁴⁰ Ajta jútye' ti tyí'sejre', ajta i ti a'yan tyí'sejre' i cháanacaj japua, capu juxa'aj na'aj tyí'een, síj pu a'íin pué'een i ti naa tyíhuá'sejratye' i jútye' ti tyí'sejre', ajta síj pu ajta a'íin pué'een i ti naa tyíhuá'sejratye' íyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua. ⁴¹ A'íjna i xicáj, a'íi pu síj a'íin pué'een i ti naa tyíhuá'sejratye', ajta i máxcirie', seequéj pu tyíhuá'sejratye', majta i xú'ra'vetyee, camu majta juxa'aj mana'aj een.

⁴² A'yaa pu cha'taj na'aj tyí'rinyacaa a'íjma jimi i mui'chítýee. A'íjna i tyévira' ti huanie'huaca', a'íi pu á'pua'ren, ajta i Dios ti ja'ajríásij, capu che' a'náj á'pua'ren. ⁴³ A'íjna i tyévira' i ti ava'nami'huaj, capu tyí'tíj huíire', ajta i ti huatájuuritaj Dios pu tyámua' tyaata'sij. I ti ava'nami'huaj

capu juca'nyej, ajta i Dios ti jaatájuuritye'sij, a'íi pu uhuájca'nyej. ⁴⁴ A'íjna i ti ava'nami'huaj a'yan pu ma'can i cháanacaj japua, ajta i ti huatájuuritaj a'íj pu jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios. Típua'aj séjre'ej i tyévira' íyan ti ma'can i cháanacaj japua, a'yaa pu cha'taj na'aj tyí'sejre' i tyévira' ti jitzán aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

⁴⁵ A'yaa pu tyé'yu'si' tijin: "A'íjna i Adán i ti anaquéj huaséjre, a'íi pu júurij huatyá'ítzee", ajta a'íjna i ti ajta Adán puírícij i tu've'tyajtij, a'yaa pu júuricamej tyu'tyóotaahuaca' ti'ij ajta huo'tá'an maj júurij muá'ra'nyij.

⁴⁶ Capu anaquéj huataséjre i júuricama'ra' i Dios, sulu a'íjna i ti íyan tyí'ma'can i cháanacaj japua, ti'ij ij té'ej i júuricama'ra' i Dios. ⁴⁷ I tyáati' ti anaquéj huaséjre, chuéj pu jin huatyátaavijhuaca', a'íj pu jin íyan chuéj japua ma'can, ajta i tyáati' i ti je'tyáa'sej, a'íi pu jútye' já'ma'can.

⁴⁸ A'íimaj i maj a'yan huacháatimee íyan i cháanacaj japua, a'yaa mu een ti'ij ajta een i tyévij ti chuéj japua ma'can, majta a'íimaj i maj a'íj jitze ajtyáma'can i ti jútye' já'ma'can, a'yaa mu majta een ti'ij een a'íjna i tajapúa ti já'ma'can. ⁴⁹ A'yájna tyati'ij huasé'rin ti'ij a'íjna i tyévij chuéj japua ti ma'can, a'yaa tu cha'taj tyana'aj huasé'rihua'aj tá'ju'un ti'ij a'íjna i tyévij jútye' ti já'ma'can. ⁵⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' nye'ihuáamua', capu i'rj ti á'a jo'tyájrutyey jo'tij Dios tyejé'íjtaj a'tj ti ooj a'yan huasé'rin ti'ij i tyévij chuéj japua ti ma'can, ajta a'íjna i a'tj ti á'pua'ren, capu i'rj ti a'yan tyáaci'tyij a'íjna i tiquee a'náj á'pua'ren.

⁵¹ A'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'tyij a'íjna i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi. Catu néijmi' cui'nyij, sulu Dios pu néijmi'caa seequéj ta'uurej,

⁵² a'yaa pu tye'mej a'ájna xicáara' ti'ij huatánamuajre'en i ci'sitye'rj, ti'ij néijmi' tye'entyipúa'rj. Ti'ij i ti tajapúa tyí'huüre' tyu'táci'sitye'en, a'yaa pu huataséjre'ej ti'ij maj huatyóona'axcava'xi'in jije'tzín jime', aj pu'ij i Dios huo'tájuuritye'sij a'íjma i maj merij huácuij, mej mij quee che' a'náj á'pua'rej. Tyajta ityáj seequéj tu huataséjre'sij. ⁵³ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i ti á'pua'ren seequéj huó'uurej ti'ij quee che' á'pua'rej, ajta a'yan tyúuxie've' ti i ti mui'nyij, ajta seequéj huó'uurej ti'ij quee che' a'náj mui'ijcay. ⁵⁴ Ti'ij seequéj huó'uurej a'íjna i ti á'pua'ren ti'ij quee che' á'pua'rej, ajta ti'ij arí seequéj huó'uurej a'íjna i ti mui'nyiche' ti'ij quee che' mui'ijcay, aj pu xaa ij ajtyojo're'nyesij je'ej ti anaquéj tyé'yu'si'huaca'aj, a'íjna i nyúucarij ti a'yan tyá'xaj yee: "Néijmi'i pu jin huamué'tichej a'íjna i ti huá'cui'caa. ⁵⁵ Mu paj huá'cui'caa, ¿jo'nyij je'en i paj jin huo'tyáamue'tij? Ajta mu paj jin tyihuo'puéj, ¿jo'nyij je'en?"

⁵⁶ Ajta a'íjna i ti tyihuá'puejtye' ajta i ti huá'cui'caa, a'íi pu a'ín pué'een i xána'cira'aj, ajta a'íjna jitze aróoca'nyej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta.

⁵⁷ Ajta tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios ti tatá'caa tyaj tyu'tyámue'tij a'íjna jitze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁵⁸ A'íj pu jin nye'ihuáamua' mu nyaj huápu'ij já'muaxie've', siata'aj tyámua' tyí'tyesejre'ej siajta a'náj tina'aj a'yan rijcay, setyí'muárie'ej i tavástara' jimi, ji'nye xu'rj jamua'reej siaj quee huáapua'aj tyí'muarie' i tavástara' jitze ma'can.

16

¹ I túmii siaj jasi'rii siaj sij jin huo'tyáhuüire'en a'áijma i maj Dios jitze ajtyáma'can, a'yaa nu cha'taj nyana'aj tyajá'mua'ijtye' je'ej nyaj nyeriñ tyihuo'ta'ij a'áijma i maj jusi'rii néijmi'que' a Galacia. ² A'ájna xicáara' ti jitzán tyo'tyé'iteesij i itéerij, che' síij ajta síij ja'ajta'an i juchéj a'chu ti caa tya'ajxié'vi'ra', ajta je'en ayóomua'reerij ti'ij quee a'yan tyuuxié've'ej siaj jasi'rihua'an nyati'ij a'áa ja'tanyéj. ³ Nyati'ij a'áa ja'rá'astij, aj nu nyij huo'ré'pijtye'sij i yu'xarij a'áijma i siaj hua'antyíhuoj mej mij ja'na'an a'ájna a Jerusalén i siaj serfij jáasiñ siaj sij huo'tapuéjve'en. ⁴ Tipua'aj a'yan tyuuxié've'ej nyej nyajta nyáaj ujó'me'en, néijmi'ti tu jó'ju'uj tá'ju'un.

Je'ej ti tyá'xa'puí'intare' ti'ij jó'me'en séej chuéj japua

⁵ Nyati'ij a'áa jó'me'en a'áa nu jo'ré'nyesij a Macedonia, aj nu nyij tányij a'áa ja'rá'astij a Corinto. ⁶ Tyij nyequee a'tzúj á'tyeeren ja'mua jamuán, na'riij ná'tyee ti'ij na'aj tyu'séevi'ij ja'mej siata'aj sij naatyáhuüire'en jó'nyaj jo'ma'aj na'mej. ⁷ Canu a'yan tyá'xie've' nyej nyij a'tzúj nyana'aj jamuáamuarej, sulu a'yaa nu tyá'xie've' nyej nyij a'tzúj á'tyeevi'in nyaj a'áa jó'catyüi ja'mua jamuán, tipua'aj a'yan tyinyatá'care'en i tavástara', ⁸ ajta a'áa nu jo'tyaváaj na'mej a'ájna a Éfeso 'asta na'aj quee tya'rá'astij a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'ye'estyaa a'ájci jime' maj tyaatatyójtzi're'ej i Dios, a'ájci jime' i ti anaquééj tyú'ciiriaca' i chuéj japua, ⁹ ji'nye naa pu tyináahuüi a'ájna jime' i nyaj tyí'muarie' nyej nyij jéehua huápui'ij jaatyáhuüire'en i tavástara', tyij majta jéehua i maj nyéjcha'üire'.

¹⁰ Ajta tipua'aj a'áa ja'rá'astij a'ájna i Timoteo, siata'aj tyámua' tyetyéjeevej, ji'nye a'áa pu a'yan cha'taj na'aj tyí'huüire' i tavástara' jimi, nyati'ij nyáaj. ¹¹ Che' quee a'tij já'xaahuataj, siata'aj jaatáhuüire'en ti'ij ajtáhua'aj mu ja'rájra'nyij, ti'ij yará'astij nye jimi, ji'nye a'yaa nu jajchó've' séecan jamuán i ta'ihuáamua'.

¹² Ajta a'ájna i ta'ihuáara' i Apolo, jéehua nu ca'nyijra'aj jaatá' ti'ij jamojo'vá'muaarej hua' jamuán i séecan i ta'ihuáamua', ajta capu jó'yi'muúij ja'raa. Aj pu a'áa ja'tanyésij ja'mua jimi ti'ij huata'íci'pa'aj.

I nyúucarij i ti jin tye'entyipué'rij

¹³ Tyámua' xu'uj mua'aj, siata'aj tyámua' tyí'tyesejre'ej a'ájna jime' siaj ja'rá'astijrej i tavástara'. Siata'aj huatyóoca'nyej i jutzájta', siajta aróoca'nyej a'ájna jitze i júuricama'ra' i Dios siaj sij tyo'táviicue'. ¹⁴ Ajta je'ej siaj tyi'tij uuriaj, siaaxié've'ej xu a'yan huárinyij.

¹⁵ Nye'ihuáamua', xu'rij jamua'reej maj a'áin pué'een i maj anaquééj tyá'antzaahuaj i tavástara' jimi a'ájna a Acaya a'áimaj i tyeítyeristyamua'me'en a'ájna i Estéfanos, a'áa mu majta merij a'ájna jin huatyóohuij maj huo'tyáhuüire'en a'áimaj i maj Dios jitze ajtyáma'can. ¹⁶ A'yaa nu tyá'xie've' siaj tzáahuatyí'ra'aj hua' jimi tyí'cha'áij a'áimaj, siajta néijmi'caa i tyeítyee i maj a'yan cha'taj mana'aj tyí'muarie' tzáahuatyí'ra'aj jime' i tavástara' jimi.

¹⁷ Nyáaj nu nyetyamua've' a'ájna jime' i maj yará'aj, a'ájna i Estéfanos, i Fortunato ajta a'ájna i Acaico, ji'nye siati'ij mua'aj quee majá'hua'taca'aj ¹⁸ a'áa mu tyámua' tyinaatyéeeje a'ájna jime' maj yanyarámuaariaca' ja'mua jitze ma'can. A'yaa pu tyúuxie've' siaj tyámua' huojomua'raj néijmi'caa i maj a'yan een mati'ij a'áimaj.

¹⁹ Yamu já'muatyojtye' a'íimaj i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta' ti a'yan tyí'sejre' tí'ij na'aj a'yaa ti huataca'aj iye'ej Asia. A'íjna i Aquila ajta i Priscila, majta néijmi'i i maj jusi'rii jo'maj a'íimaj ja'chej, a'íi mu majta yajá'muatyojtye' nyúucaritze' i tavástara'. ²⁰ Néijmi'i i ta'ihuámua' i maj yahuatyij, a'íi mu majta yajá'muatyojtye'. Siata'aj huo'tatyójtje'en tyámua' naa, xui'tyoo'pu'í'tza'xi'in nyúucaritze' i tavástara'.

²¹ Nyáaj i nyaj Pablo pué'een, nyamuáca' nu jin tyajá'muayu'se'ej nyej nyij nyajta jamuaatatyójtje'en.

²² Tipua'aj a'tíj quee jaxie'va'aj i tavástara', che' puéjtzij jáaci'tyij. Nyajta nyáaj a'yaa nu tyá'huoo ti ya'uvé'nyej i tavástara'.

²³ Che' i tavástara', a'íjna i Jesús tyámua' tyajamuatá'care'en. ²⁴ Jéehua nu já'muaxie've' a'íjna jime' siaj siajta a'íjna jitze ajtyáma'can i tavástara' Jesús.

I yu'xarij ti hua'puaj i ti jo'yú'xaca' a'ijna i San Pablo a'íjma jimi i maj Corinto já'ma'can

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyaj Pablo pué'een, nyáaj nu sáij a'ín pué'een i nyaj jahuíre' i Ciriístu', a'íjci jime' ti i Dios juxié'vi'ra' jime' a'yan tyinaatá', a'ijna jamuán i ta'ihuáara' i Timoteo, a'yaa tu já'muatyoytye' mu siaj jusi'rii i Dios jimi, mu siaj Corinto jo'cháatimee, tyajta néijmi'caa i maj Acaya jo'cháatimee. ² Che' i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'ijna i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, miche' a'ín tyámua' tyajamuaatá'an, majta jamuaatyápuar'itye'en.

I Pablo ti jin tyé'tyojtzire'

³ Tyiche' tyámua' tya'tá'care'en i Dios ti ajta yo'puáara'an pué'een i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, a'í pu a'ín pué'een i tyaj jajvástara' i ti tá'cu'vej, ajta a'ín pué'een i Dios i ti a'náj tina'aj tyámua' tyitacájee. ⁴ A'í pu tyámua' tyitacájee néijmi'i jime' je'ej tyaj tya'ajpuéjtzij, tyata'aj tyij tyajta ityáj tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'íjma i maj jajpuéjtzij, a'yájna ti'ij a'ín tyámua' tyitaatyéee ityájma. ⁵ Ji'nye a'yájna ti'ij i Ciriístu' tyaapuéjtzitariaca' tajíme', a'yaa tu'uj tátyana'aj ityáj tya'ajpuéjtzij, a'yaa pu cha'tána'aj ij Ciriístu' jimi tyajá'ma'can i tyaj jin huátatyamua've'en. ⁶ Típua'aj ityáj tyajpuéjtzij, a'yaa pu tyi'huíre' ti'ij Dios tyámua' tyajamuaatyéjeevej, ajta ja'mua japua huatányuunyij, ajta típua'aj Dios tyámua' tyitaatyéjeevej, a'yaa pu ajta tyi'huíre' ti'ij ajta a'ín tyámua' tyajamuaatyéjeevej, ajta siaj sij tyo'táviicue' i siaj jin jajpuéjtzij tyati'ij ityáj tya'ajpuéjtzij. ⁷ A'yaa tu tyámua' naa tyi'ijchó've' ja'mua jimi, ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reej tijn a'yájna siati'ij tya'ajpuéjtzij, a'yaa pu ajta tyajá'muaci'tyij siaj sij huatóotyamua've'en.

⁸ Nye'ihuáamua', a'yaa tu tyá'xie've' siaj jáamua'reej je'ej tyej tyaa-puéjtzitariaca' tyati'ij a'áa jo'tyá'ca'aj a'ájna a Asia. Huápu'i'ij tu jajpuéjtzica'aj catu che' tyé'viicue'raca'aj, a'yaa pu tyitá'miteerastya'ca'aj cuxáa tyej quee che' tyo'táviicue'raj. ⁹ A'yaa pu ta'axcaa cuxáa tyacui'nyij. A'yaa pu'ij tyitaatyáhuíi tyej tyij jáari'rej tyaj quee tajitzé tyi'ca'nyej, sulu tyej tyij a'ijna jitze arátaca'nyej i Dios ti hua' juuritye' i maj mer'ij huácuij. ¹⁰ Ajta i Dios pu tii'rájtoo ti'ij quee a'yan tyitáaci'tyij tyaj a'ij jin huá'cui'nyij ti huápu'i'ij je'ej pua'aj een. A'ij tu jitze tyi'ca'nyej ti a'ín tii'rátóosij, ¹¹ típua'aj mua'aj siataatáhuíre' a'yan setya'huooj tajíme'. Típua'aj mue'tíj a'yan metyá'huooj tajíme', mue'tíj mu majta tyaatatyójtzi're'ej i Dios i ti a'ín tyámua' tyitatá'caa.

Ji'nye een jime' i Pablo quee aja'tanyéj a Corinto

¹² Tyi'tíj tu jin á'tatzaahuatye', ji'nye a'ijna i tyaj jin ma'umuámua're' a'yaa pu tyi'ta'ixaatyé' tijn tyámua' tu tyi'tyítacha'ij tzáahuatyí'ra'aj jime' íyan cháanacaj japua, tyajta jéetze' tyámua' tyi'tyítacha'ij ja'mua jimi. Catu ityáj a'ijna jitze tyi'ta'itii je'ej maj i tyeítyee metyiyoomuámua're', sulu a'ij tu jitze tyi'ca'nyej i ti jin i Dios tyámua' tyitatá'caa. ¹³ Ajta i tyaj tyajá'muayu'se'ej, a'í pu'uj pué'een i siaj ser'ij jaayi'tin siaj jo'jijve'en,

ajta i siaj yo'itéej xá'ra'nyij. A'yaa nu tyá'xie've' siaj néijmi'i tyámua' naa tyojo'itéej xá'ra'nyij, ¹⁴ a'yájna siati'ij serij je'cácaa tyí'mua'reej a'tyán tyaj pué'een, ajta ti'ij uvé'neye i tavástara' mua'aj xu tajime' ootzáahuatye'ej xá'ju'un, a'yájna tyati'ij tyajta ityáj tya'tatzáahuatye'ej tá'ju'un ja'mua jime'.

¹⁵ A'ij nu jitze tyi'ca'nyáaj, a'yan nyetyu'mua'aj nyaj anaquéej a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi, nyej nyij hua'puaj jamuáamuaarej, ¹⁶ a'yaa nu tyí'mua'ajcaa nyaj jamuáamuaarej nyati'ij a'áa jó'me'en a Macedonia, ajta nyati'ij a'áa pu ja'ajvetyij nyajtáhua'aj nu já'muamuaaren. A'yaa pu'ij tyí'rij siaj mua'aj naatáhuüre'en nyej nyij nyooj huame'en a'ájna a Judea. ¹⁷ ¿Nyiquij nyequee tzáahuatyi'ra'aj jin a'yan tyu'muá'aj? ¿Nyij a'yan setyi'mua'tzej nyaj a'yan tya'tányarasij a'yan nyetyi'mua'astij nyaj a'yan rinyij, nyajta a'yan nyajta tyi'mua'astij nyej quee a'yan huárinij? ¹⁸ Dios pu a'yan tyá'mua'reej tyaj quee a'yan tyajá'mua'ixaatye' yee "jee" tyajta je'en a'yan yee "capu" a'aj cha'taj tyana'aj. ¹⁹ Ji'nye a'ájna i Ciriístu' ti yójra' pué'een i Dios, a'ájna i nyaj jaxaj ja'mua jimi nyaj jamuán a'ájna i Silvano, ajta i Timoteo, capu a'yan tyu'taxájtaca' yee "jee" ajta je'en a'yan yee "capu". Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' i Ciriístu' jimi jusén jime' tijin "jee", ²⁰ ji'nye a'ij pu jimi i néijmi'i a'yan atyojo're'nyinyii je'ej ti i Dios tyi'tj jin tya'tóoratziiri'. A'ij tu jin tyati'ijta tyé'tyojtzi're'ej i Dios a'yaa tu tyí'xaj tijin: "Che' a'yan tyá'ra'nyij", a'ájna jitze ma'can i Ciriístu'. ²¹ Ajta i Dios pu a'ín pué'een i ti tyámua' tyitájcha'ij ityájma, ajta mua'ajmaj i Ciriístu' jimi. ²² A'í pu ityájma huatyóa'rij ajta tajimí jaatyájtoo i ju júuricamej tyej tyij jáamua'reej ti a'ín tyámua' tyitaatyátoosij.

²³ Ajta tyij nyequee xu a'áa ja'tanyéj a Corinto, a'yájna nyati'ij tyí'mua'ajcaj, Dios pu jamua'reej nyej quee tyí'hue'ej, nyajta a'yan tyí'xaj tzáahuatyi'ra'aj jime', nyaj quee a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi nyej nyij quee jamuaatamuárie'riste'en. ²⁴ Catu ityáj a'yan tyajá'mua'ijtye' siaj sij ca'nyéjrij jin tyá'antzaahuatye'en, sulu ja'mua jamuán tu tyí'muarie' siaj sij a'ájna jin huatóotyamua've'en, ji'nye mua'aj xu tyámua' een i siaj jitzán tyá'tzaahuatye'.

2

¹ A'ij nu jin quee jamuáamuaariaca' nyej nyij nyajtáhua'aj xaamuíjrirra'aj jamuaata'an. ² Ji'nye tipua'aj nyaja'muaxamuíjritya'aj, ¿a'tyanquij mana'aj a'ín pue'éenye'ej muá'ju'un i maj naatatyámua'viste'ej? Ji'nye mua'aj xu a'ín pué'een i nyaj jamuaatáxaamuíjrityej. ³ A'yaa nu een jime' tyajamuaatayú'sej, ji'nye canu a'yan tyá'xie've' siaj sij naatáxamuíjritye', sulu siata'aj natatyámua'viste'en. A'yaa nu tyámua' tyá'tzaahuatya'ca'aj siaj néijmi'i mua'aj siajta a'ájna jin huatóotyamua've'sij i nyaj jin nyetyamua've', ⁴ ajta nyati'ij tyajamuaatayú'sej, jéehua pu je'ej pua'aj nya'axcaj, nyajta acanyeyi'nya'aj. Nyajta quee a'ájna jin tyajamuaatayú'sej nyej nyij jamuaatáxaamuíjritye'en, sulu siaj sij jáamua'reej nyaj jéehua huápu'ij já'muaxie've'.

⁵ Tipua'aj a'táj tyi'táj je'e'j huá'uurej ti'ij síj huatóoxaamujritye'en, capu nyéetzij na'aj naatáxaamuijritye'sij, sulu mua'ajmaj pu ajta jamuaatáxaamuijritye'sij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' nyej nyij quee jéehua jamuaatamuárie'riste'en. ⁶ A'íi pu'uj i siaj seríj mue'táj puéjtzij jaatá' a'íjci i a'táj. ⁷ Ajta ijíij a'yaa pu tyúuxie've' siaj tyaatú'uunyi' siaja jaatáhuire'en, na'ríij quee a'íi pu mue'tiche'en a'íjci jime' ti jéehua juxaamuijritye'. ⁸ A'íj nu jin jéehua já'muahuavii siaj siajtáhua'aj a'yan tyaataséejratye'en siaj siooj jaxie've'. ⁹ A'yaa nu nyerij anaquéej tyajamuaatayú'sej, nyej nyij jamuatyéesej nyajta je'en jáamua'reej tipua'aj néijmi'i setyá'astyaj i nyaj tyajá'mua'itíij. ¹⁰ A'yaa pu'ij a'íjna i siaj mua'aj tyaatú'uunyi'ri', nyáaj nu nyajta tyaatú'uunyi'raj. Tipua'aj a'yan tyi'táj jin nyetyaatú'uunyi', a'yaa nu een jime' tyaatú'uunyi'raj nyej nyij ja'mua japua huatányuunyi i Ciriistu' jimi. ¹¹ Ti'ij quee i tyiyáaru' tyi'táj jin ta'antiyumé'tin, ji'nye tyámua' tu naa tyá'mua'reej je'e'j ti éenye'que' tyi'muarie'.

I ti jin je'e'j pua'aj ja'axcaa a'íjci i Pablo ti'ij a'áa jo'tyávaaca'aj a Troas

¹² Nyati'ij a'áa ja'rá'aj a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tjin Troas, nyej nyij a'áa huó'ixaaty'e'en i nyúucaria'ra' i Ciriistu', nyavástara' pu a'yan tyinaatá' nyej nyij nyaxáahuaj tyihuó'ixaaty'e'en i tyeítýee. ¹³ Ajta jéehua nu tyi'mua'ajcaa a'íjci jime' nyej quee jáatyoj i nye'ihuáara' Tito. A'íj nu jin huo'tatyóoty'a'aj nyati'ij nyij a'áa jo'mej a Macedonia.

I tyaj jin tyaatatyójtzi're'en i Dios

¹⁴ Tyámua' tu tyaatatyójtzi'rej i Dios ti a'yan tyitatá'caa tyaj tyu'tyámue'tin jamuán i Ciriistu', ajta ityájma jime' pu jaxajta i junyúucaa, a'íjna i ti néijmi'que' naa curiá'rie'. ¹⁵ Ji'nye ityáj tu a'yan een ti'ij i ti naa curiá'rie' i Ciriistu' ti'ij i Dios jimi tyu'tátuiire'ej, a'yaa tu cha'taj tyana'aj een hua' jimi i Dios ti hui'rátosij, tyajta hua' jimi i maj jó'vesij. ¹⁶ A'íimaj jimi i maj jó'vesij, a'yaa pu huá'rie'catye' ti'ij tyi'táj ti huamuú', ajta a'íimaj jimi i Dios ti hui'rátosij, a'yaa pu huá'rie'catye' ti'ij tyi'táj ti júurij ti naa tyaarie'ej ti ajta huo'tá'sij mej mij júurij muá'ra'nyij. ¿A'tanyíj jaayí'tin ti'ij a'íjna jin tyu'tyáhuire'en? ¹⁷ Catu ityáj jatýátoonyij i nyúucaria'ra' i Dios, mati'ij i séecan ricij, sulu tzaáhuaty'i'ra'aj tu jin tyí'xaj i Dios jimi, a'yaa tu i Dios jimi tyí'xaj ti'ij síj ti Ciriistu' jitze ma'can tyi'huire'.

3

A'íjna i nyúucarij ti jájcuaj i ti jin i Dios tyat'óoratziiri'

¹ Tyati'íjta a'yan tyi'xajta, ¿nyiquij a'yan jamua'séjratye' tyej tyatáhua'aj huatyátahuij tyej tyij tajímua'aj tyámua' tyi'huátaxaj? Na'ríij, ¿nyiquij a'yan tyúuxie've' tyaj jo'tyeyú'xan tyej tyij jamuaataséjratye'en, nusu tyaj jamuaatáhuaviij siaj mua'aj jo'tyéeyu'xaj i siaj jitzán tyámua' tyi'taxaj ityájma, mati'ij i séecan ricij? ² Mua'aj xu a'íin pué'een i siaj a'yan tyi'huire' ti'ij yu'xarij i tyaj jin huatátasejrataj, yu'xarij xu pué'een siaj á'yu'si'ij i taxiéjnyu'caa jitze i maj néijmi'i jamua'tyej majta jaayí'tin maj jo'jíjve'en. ³ Tyámua' pu naa tyi'sejre' siaj mua'aj a'íin pué'een i yu'xarij ti Ciriistu' jimi jo've'mej ityáj tyej tyij yajavá'toj, ajta capu a'táj na'aj jo'yú'xaca', sulu a'íj pu jin ooyú'si'huaca' i júuricama'ra' i Dios, ajta i yu'xarij capu tyetyéj jitze ooyú'si'huaca', sulu a'íi pu jaatyájtoo ja'mua xiéjnyu'caa tzajta'.

4 I Ciriistu' jitze ma'can tu Dios jitze tyí'ca'nyej, a'yaa tutyij tyámua' tyá'tzaahuatye'. 5 Capu a'yan tye'tyévijtye' tyaj tajímua'aj tyu'taxáj yee tajímí pu ma'can, sulu a'ájna i tyaj jitzán arátaca'nyej, Dios pu jimi jo've'mej, 6 ji'nye a'ái pu ta'antyíhuo tyej tyij a'ájna jimi tyu'tyáhuüre'en i nyúucarij ti jájcuaj ti Dios ajta jin tya'tóoratziiri', i tiquee a'ájna jitze aróoca'nyej i yu'xarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'ájna jitze i júuricama'ra' i Dios. A'ájna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta tyí'tá'caa maj a'tíj ooxíjtye'en majta je'en jaajé'caj, ajta i júuricama'ra' i Dios júuricamej pu tyu'tá'caa.

7 Ajta i nyúucarij i maj jin a'tíj ooxíjtye'en ti'ij a'áin huámui'nyij, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj i tyetyéj jitze, huápu'i'ij pu naa huasé'rihua'aj ti'ij i Dios jaatyájtóo a'ájci jimi i Moisés, majta a'áimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu huái'riitya'ca'aj maj ja'ráasej i Moisés, ji'nye huápu'i'ij pu tyátatzarisima'aj i nyéerima'ra', ajta a'yan tyu'tyátuihuaca' ti'ij oopua'rej, 8 ajta i ti jin tyí'huüre' i júuricama'ra' i Dios, jéetze' pu huápu'i'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej. 9 A'yaa pu'ij, tipua'aj jéehua huápu'i'ij naa huataséjre ti'ij i Dios jaatyájtóo i nyúucarij i maj jin a'tíj ooxíjtye'en, jéetze' pu huápu'i'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej a'ájna i nyúucarij ti tyí'tá'caa ti a'tíj ji'rénnya'aj huatyá'itzeere'en i Dios jimi. 10 Ji'nye a'ájna i ti anaquééj huápu'i'ij naa huasé'rihua'aj, capu che' naa huasé'rin a'ájna jime' ti arí sáij huataséjre ti jéetze' huápu'i'ij naa huasé'rin. 11 Ajta tipua'aj naa éenye'ej huataséjre a'ájna i ti á'pua'ren, jéetze' pu huápu'i'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej a'ájna i ti jusén jime' séeria'aj ja'mej.

12 Ji'nye tu'ríj jacho've' i Dios jimi ti a'yan atyojo're'nyej, a'áj tu jin quee tyí'tziinye'ej tyetyihua'ixaatye'. 13 Catu a'yan ricij ti'ij i Moisés ti i cixurij jin aróonaj i junyéerimij jitze mej mij quee ja'ráasej a'áimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'ájna i ti tyápua'risime'ej. 14 Majta a'áimaj camu jaataxié'vej maj yo'itéej muá'ra'nyij, majta móoche' a'yan ricij, mati'ij jo'jíjvej a'ájna i nyúucarij ti mí'ma'can, óoche' pu a'yan huasé'rin cuxáa mua'ranámi'huajmee, ajta tiquee eexúj a'tíj huo'táxiixi, ji'nye a'áj pu jitze ma'can i Ciriistu' je'ej tyí'ri'ij. 15 A'yaa pu'uj na'aj tyí'een ijíj, mati'ijta jo'jíjve'en a'ájci i Moisés ti jo'yú'xaca', móoche' mu aranámi'huajmee mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij. 16 Ajta tipua'aj a'tíj tyá'antzaahuatye'en i tavástara' jimi, Dios pu jo'táxistaj i ti jin aránami'. 17 Ji'nye i tavástara' pu a'áin pué'een i júuricama'ra' i Dios, ajta jo'tíj já'sejre' i júuricama'ra' i tavástara', a'áa pu jáai'rij ti a'tíj juxáahuaj jo'cha'canye'en. 18 A'áj pu jin, néijmi' i ityáj catu che' aranámi'huajmee, a'yaa tutyij tyí'tasejrataj ti'ij i tavástara' tyámua' naa tyúusejrataj, ityáj tu seequéj huatyáta'uuresij tyej tyij a'yan huasé'rihua'aj tá'ra'nyij ti'ij tyévira' i tavástara', ji'nye jéetze' tu naa huasé'rihua'aj tá'ju'un ti'ij na'aj yutij jo'que'tíj ja'mej, a'yaa pu tyí'muarie' i tavástara', a'ájna jime' i ju júuricamej.

4

1 A'áj tu jin quee tyátaxa'huataj, ji'nye i Dios, a'ájna jime' i ti jin tá'ancu'vaxi', a'ái pu taa'íjcaj a'ájci i muárie'rij. 2 Tu'ríj ityáj jaatáxaahuataca' i tyaj avíitzi'j jin je'ej pu'a'aj rijcaj, a'ájna jime' i ti tyú'tyevi'raste', catu á'taca'nyej tyej tyí'tíj jin tyu'hué'taj, catu tyajta á'taca'nyej tyaj seequéj tyataxáj a'ájci i nyúucaria'ra' i Dios. Sulu a'yaa tu jé'yacan jin tyí'xaj tzaahuatyí'ra'aj jime', a'yaa tu a'ájna jin tyí'tasejrataj

hua' jimi i tyeétyee ti a'yan tyi'ja'yájna i Dios jimi. ³ Ajta tìpua'aj i nyúucarij i tyaj huá'ixaaty'e' a'yan eenye' tì'ij i ti aránami', a'yaa pu'uj een a'íjma jimi i maj á'pua'ren. ⁴ Majta a'íimaj camu tyá'tzaahuaty'e', jì'nye a'íjna i dios ti a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'í pu huo'tánamuaj mej mij quee tyojó'íteej, ajta mej mij quee jaaséj i tatzárij ti huá'tatzavi'tye' ti a'ín pué'een i nyúucaria'ra' i Ciriístu', a'í pu ajta a'ín pué'een i ti a'yan een tì'ij i Dios. ⁵ Catu tajtjé ma'can tyihuá'ixaaty'e', sulu a'íj tu jitze ma'can tyihuá'ixaaty'e' i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, tyajta ityáj a'yaa tu tyí'taxaj tyaj a'ín pué'een i tyaj jahuúire' i Jesús a'íjna jime' i tyaj ja'mua xie've'. ⁶ Jì'nye a'íjna i Dios i ti a'yan tyu'ta'íjtaca' ti huányeeri'cij jo'tij jo'tica'ca'aj, a'í pu a'ín pué'een i ti huataséjre yutatzájta', tyej tyij séecan huatyátatzavi'tye'en, tyajta huo'tá'an maj jáamua'tyij a'íjna i ti jin i Dios huápu'íj naa huasé'rin a'íjna jimi i Ciriístu'.

A'íj tu jitze tyí'ca'nyej i tyaj jin tyá'tzaahuaty'e'

⁷ Ajta a'íjna i ti jin i Dios tyámua' tyitaatá' i ti ajta huápu'íj tyá'najchij, tatzájta' pu séejre' i tatyévíj jitze ti a'yan huasé'rin tì'ij xá'rij xarij ti jin taavijhua, ta'aj ij huataséjre'en tíquee ityájma jimi séejre' a'íjna i ti néijmi'i putyí'uurej, sulu ti i Dios jimi já'ma'can. ⁸ A'yaa pu'ij, tyij tyajta jéehua á'viicue're', catu mue'tiche'en, je'ej tu tyá'tamuajtyej a'íjci jime' je'ej ti tye'mej, ajta catu a'íj jin tátacua'nyii. ⁹ Je'ej mu pua'aj ta'uurej, ajta i Dios capu matúuhua'naj, metyita'antiyú'nyí'raj, ajta camu ta'antypua'ritye'sij. ¹⁰ Jo'tij na'aj tyaj já'cñnyej, a'yaa tu cha'taj tyana'aj tyaa'á'sij je'ej ti éeñye'que' huamu' i Jesús, tì'ij ajta tajimí huataséjre'en je'ej ti a'ín tyi'tyúucha'ij. ¹¹ Jì'nye ityáj, tyati'ij tyooj júurij, a'náj tina'aj tu a'yan tyaj'axié'vi'ra' tyaj huá'cui'nyij a'íjci jitze ma'can i Jesús, tì'ij ajta tajimí huataséjre'en i júuricama'ra', a'íjna jitze i tyaj jatyáhue'ra' ti ajta á'puaapua'rej. ¹² A'íj pu jin, ityáj tu a'yan tyaj'axié'vi'ra' tyaj huá'cui'nyij, siajta mua'aj juxáahuaj xu huacháatimee.

¹³ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tìjin: "Nyáaj nu tyá'antzaahuaj, a'íj nu nyij jin tyu'taxájtaca'." A'yaa pu cha'taj na'aj een ityájma jimi, ityáj tu tyajta tyá'tzaahuaty'e', tyajta a'íjna jin tyí'xaj. ¹⁴ Jì'nye a'yaa tu tyá'mua'reej ti a'íjna i Dios, i ti jaatájuurityej a'íjci i tavástara' Jesús, a'í pu ajta taatájuuritye'sij ityájma a'íjci jamuán i Jesús, ajta taataséjrataj ja'mua jamuán tyej tyij néijmi'i jimi huatyá'ítzeere'en. ¹⁵ Néijmi'i pu a'yan tyu'ríj tì'ij mua'ajmaj jamuaatyáhuúire'en, mej mij mue'tíj ja'ancuriá'an a'íjna i ti jin Dios tyámua' tyajamuatá'caa, majta je'en mue'tíj tyaatatyójtzi're'en, a'íjna jime' ti huápu'íj naa huasé'rin i Dios.

¹⁶ A'íj tu jin quee tyátaxa'huataj. Tyij ajta i tyaj jatyáhue'ra' ti jéjre'citze' séejre' á'puaapua'rej, i ti yutatzájta' séejre' pu jajajcuare' a'náj tina'aj. ¹⁷ A'íjna i tyaj jin jajpuéjtzij capu tyí'táj je'ej, jiye'tzín pu mu jó'yi'ij, ajta a'yaa pu tyámua' ta'uurej tyej tyij ja'ancuriá'an a'íjci i ti huápu'íj naa huasé'rihua'aj ja'mej jusén jime'. ¹⁸ Jì'nye catu a'íj tyí'sej i ti tyí'taavijhua, sulu a'íj tu tyí'sej i tíquee tyí'taavijhua, jì'nye a'íjna i ti taavijhua, capu á'tyeeren, ajta a'íjna i ti quee taavijhua, a'í pu jusén jime' séeria'aj ja'mej.

5

¹ A'yaa tu ityáj een tì'ij i chí'ij cháanacaj japua ti tyu'uj, tì'ij i ináamuaj tíquee jusén jime' séejre', tyajta a'yan tyá'mua'reej tìpua'aj huatyá'uunyej

a'ijna i ináamuaj, Dios pu arí taatyéechi'tyey u tajapuá ti jusén jin séejre', ti ajta quee muáca'aj jin taavijhua. ² A'ij tu jin jéehua tyí'mua'tzej a'ijna jime' tyaj tyooj iyan séejre' i cháanacaj japua, ji'nye a'yaa tu tyá'xie've' tyaj ujo'tyajrutyej u chi'táj ti jútye' já'sejre' i ti ajta Dios jin tie'cánasij, ³ a'yaa pu'ij, tyaj tyajta quee tyí'ijcaana, catu muámua'vi'ij tá'ju'un. ⁴ Meentiy tyooj jityán huacháatimee i ináamuaj, tyátayiin yutatzájta', ji'nye catu jaxie've' ti i Dios tu'huáa'ri' a'ijna i ti jin tie'cánasij, sulu ti a'ín jéetze' tie'cáanaj i júuricamej jime' ti jájcuaj tiquee a'náj á'pua'ren. ⁵ Ajta i Dios pu a'ín pué'een i ti tyámua' ta'uurej tyej tyij a'ijna ancuriáan i júuricamej, ji'nye a'ín pu tajimí jaatyájtóo i ju júuricamej, tyej tyij a'ij jin jáamua'reej je'ej tyaj tyí'táj tya'ancuriáa'sij i Dios jimi.

⁶ A'ij tu jin a'náj tina'aj jitzán tyí'ca'nyej. A'yaa tu tyá'mua'reej tijin tyati'ij tyooj júurij séjre'ej a'ijci jitze i tyaj jatyáhue'ra', a'yaa tu a' imuáj tyityejé'sejre' i tavástara' jimi. ⁷ Catu pújoorej tyaj jaaséj, sulu a'ij tu jitze tyí'ca'nyej i tyaj ja'tzaahuatye', ⁸ jitzán tu jéehua tyí'ca'nyej, ajta ta'ránajchi tyaj iitácinyej a'ijci jitze i tyaj jatyáhue'ra' tyej tyij tavástara' jimi ja'séeria'aj tá'ra'nyij. ⁹ A'ij tu jin a'náj tina'aj a'yan tyá'huoo tyej tyij tyaatatyójtzi're'en i tavástara', tipua'aj tyooj a'yan séjre'ej nusu tyequée. ¹⁰ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' tyaj néijmi'i huatátasejrataj jo'tij já'sejre' i Ciriístu' ti'ij a'ín néijmi'caa to'xítje'en, aj pu'ij shíj ajta shíj ja'ancuriáa'sij je'ej ti tyá'ci'puaj, je'ej ti tyí'tij tyu'muáriej ti'ij ooj júuricaj, tipua'aj xá'puí' huaríj nusu je'ej puaj'aj huaríj.

I nyúucarij ti tyámua' ta'uurej i Dios jimi

¹¹ A'ij tu jin, a'yaa tu tyá'mua'reej ti a'yan tyúuxie've' tyaj jéehua já'tyasa'aj i tavástara', a'yaa tutyij tyí'tyese' tyaj hua'antymue'tin i tyétyaca. Dios pu tyámua' naa tyí'tamuajtyej, a'yaa nu nyij nyajta tyá'xie've' sij a'yan cha'taj siana'aj mua'aj tyí'tamuajtyej. ¹² Catu tyajta tajámua'aj tyámua' tyí'taxaj, sulu ityáj tu jamuatá'caa sij sij tajíme' ahuóotzaahuatye'en, siata'aj sij jaayí'tihua'an sij huatányuunyij a'íjma jimi i maj óotzaahuatye' a'ijci jime' je'ej maj tyúusejrataj majta quee a'ijci jime' je'ej maj tyí'mua'tzej i juxiéjnyu'caa tzajta'. ¹³ Tipua'aj tyátatimue'raj, a'ij pu jime' tyaj jahuiire' i Dios, na'ríj quee a'yan tyí'ja'yájna, a'yaa tu ricij tyej tyij mua'ajmaj jamuaatyáhuire'en. ¹⁴ A'ijna i ti Ciriístu' jin taaxié'vej a'ín pu tajitzé rá'aj, a'ij tu tyij jin a'yan tyá'mua'reej ti shíj huamuí' hua' jitze ma'can néijmi'caa i tyeítyee, majta je'en néijmi'i jamuán huácuij. ¹⁵ Ajta i Ciriístu' pu huamuí' néijmi'caa jitze ma'can, mej mij a'íjma i maj móoj júurij quee che' jujámua'aj mana'aj je'ej tyé'ejtyoovej je'ej maj ye'ej tyityetyúucha'íj, sulu mej mij tyámua' tyityetyúucha'ij a'ijci jimi i ti hua' jitze ma'can huamuí', ajta je'en hua' jitze ma'can huatájjuuriaca'.

¹⁶ A'ij pu jin, catu che' a'táj je'ej puaj'aj tyí'mua'tziire', tyij tyajta tyooj jájcuaj a'yan tyí'mua'ajcaa i Ciriístu' jimi ti tyévíj na'aj pué'eenye'ej, ajta ijij catu che' a'yan tyí'mua'tzej. ¹⁷ A'yaa pu'ij, a'ijna i a'táj ti Ciriístu' jitze ajtyama'can a'ín pu shíj pué'een i tyévíj ti Dios arí jaajájcuarej. Pu'ríj metyaja'ajhua'xij je'ej ti tyí'tyúucha'iica'aj ti mí'ma'can jime', ji'nye pu'ríj néijmi'i jin huóojajcuarej. ¹⁸ Néijmi'i pu a'ijna a'ín pué'een i ti Dios jin tyí'muarie', a'ijna ti jitze ma'can i Ciriístu' tajapuá huatanyúj, ajta je'en taata'íj tyej tyij huo're'ixaatye'en i nyúucaria'ra' ti'ij huó'huire'en.

19 A'yaa pu'ij huatóomua'aj ti i Dios tyámua' huó'ruuj a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta quee huo'xíjtyej a'íjna jime' i maj jimi ootyá'itzee, sulu a'íi pu taata'íj tyej tyij huo're'ixaatye'en i nyúucaria'ra'. 20 A'íj tu jin ityáj a'íin pué'een i Dios ti huo'ta'ítayaca' tyej tyij tyihuó'ixaatye'en i Ciriístu' jitze ma'can, i ti a'yan séejre' ti'ij i Dios ti já'muajee a'íjci jime' i nyúucarij i tyaj huá'ixaatye'. A'íj tu jin a'yan tyaja'muajee jitzán ma'can i Ciriístu' sij tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi. 21 Ajta i Ciriístu' capu tyi'táj jin ootyá'itzee, tajitzé ma'can pu i Dios a'yan jáaruuj tyej tyij jamuán i Ciriístu' ji'reenye'que' huatyá'itzeere'en.

6

1 Ajta ijíj, ityáj tu jamuán tyí'muarie' i Dios, a'yaa tutyij tyajta jéehua tyaja'muahuaviiij sij ja'ancuriá'an i ti jin Dios tyámua' tyajamuaatá'sij. 2 Ji'nye a'yaa pu a'íin tyí'xaj i yu'xarij jitze tijin: A'áa nu muáanamujari' ti'ij ajitze juxié'va'ca'aj, nyajta a'ájna xicáara' jitze muaatáhuu' nyajta mui'rájtoo. Ajta ijíj pu a'áan putyajá'ricij sij ja'ancuriá'an. Ijíj pu a'ájna putyí'ricij i xicáara' ti jitzán Dios jamui'rátoonyij.

3 Tyajta ityáj catu a'táj je'ej pua'aj tyí'itíj, na'ríj quee capu tyi'táj je'ej tyu'tyáhuu're'sij i tyaj jin tyí'muarie'. 4 Tyajta ityáj, a'yaa tu ja'mua jimi tasejrataj mati'ij a'íimaj i maj tyí'huu're' i Dios jimi, a'yaa tu jéehua tyé'viicue're' a'ájna jime' i tyaj jajpuéjtzij, tyajta quee tyi'táj tyí'cha'ij, ajta tyí'tamuarie'riste', 5 majta taatyáavaxij, tyajta huanámi'huaca', mátanyo'si'tye'ej, tyajta tyési'huacan jin tyí'muarie', tyatáxa'l'rii tyaj atanyéjnye', na'ríj tyaj huatatájcun. 6 Tyajta a'yan tyí'tyesejre' tyej tyámua' naa tyi'tyítacha'ij, a'íjci jime' tyaj jamua'tyej i ti ji're'can jime', tyajta tyé'viicue' hua' jimi i séecan, tyajta tyámua' huojomua'raj i taxa'aj tyeítsee, ji'nye a'íi pu tatzájta' séejre' i júuricama'ra' i Dios, tyajta tzáahuatyi'ra'aj jin hua'xie've'. 7 A'yaa tu tyajta tyihuá'ixaatye' i nyúucarij ti ji're'can jime', tajitzé pu séejre' a'ájna i ti jin i Dios néijmi'i putyí'uurej. Tyámua' tu naa tyí'muarie', tyej tyij huatyéno'se'en ajta tyej tyij huatyátanaj. 8 A'náj taca'aj mu taatyátzaahuatye'sij, majta a'náj taca'aj je'ej pua'aj tyitaatájeevij, a'náj taca'aj mu tyámua' tyitaataxájta, majta a'náj taca'aj je'ej pua'aj tyi'taxáataj muá'ju'un. A'yaa mu tojomua'raj ti'ij i mej tyí'hue'tacaa, tyajta ityáj tzáahuatyi'ra'aj tu jin tyí'xaj. 9 A'yaa mu tojomua'raj cuxáa mequee tamuajtyej, majta tyámua' naa tyí'tamuajtyej. A'yaa tu huasé'rin cuxáa tyaj já'cui'iihuaj, tyajta tyóoche' tu júurij, puéjtzij mu tatá'caa, majta quee a'íj jin tacui'nyij. 10 A'yaa tu huasé'rin cuxáa tyátaxaamuijryte', matyajta a'náj tina'aj tatyamua've', a'yaa tu huasé'rin cuxáa tyequee je'ej tyéejviicue', matyajta mui'caa chíjtyaanyi'taj, tyajta a'yan cuxáa tyequee tyi'táj tyí'cha'íj, metyajta néijmi'i tyí'ijcha'ij.

11 Ta'ihuáamua' Corinto sij jo'cháatimee, tu'ríj tyajamuáa'ixaa ja'huo'it'éerican jime', tyámua' tu tyeríj tyajamuaataséjra a'tyán tyaj pué'een. 12 Catu ityáj tyi'táj ja'mua'aviítze', mua'aj xu a'íin pué'een i sij tyi'táj avaaj i jutzájta'. 13 A'íj nu jin a'yan tyaja'muahuaviiij, a'yájna ti'ij a'táj ti jéehua hua'xie've' i juyójmua', sij nyejitzé tyú'ca'nyej, a'yájna nyati'ij nyáaj ja'mua jitze tyi'ca'nyej.

Ityáj tu a'íin pué'een i tyejúuj Dios ti tzajta' iirájcaj

14 Caxu a'yan rijcaj mati'ij a'ñjma i maj quee tyá'tzaahuatye'. Xu'huóomua'tzij a'ñjna jime', ¿ji'nye tyí'rij ti síj na'aj pué'eenye' a'ñjna i ti naa een ajta a'ñjna ti je'ej pua'aj een? ¿Ca' ji'nye tyí'rij maj antyóonaxcaj i tatzárij ajta i tica'rij? 15 Capu je'ej tyí'rij maj huóojaahuatye'en i Ciriístu' ajta i tyiyáaru', capu ajta je'ej tyí'rij maj huóojaahuatye'en a'ñjna i ti tyá'tzaahuatye' a'ñjna jamuán i tiquee tyá'tzaahuatye'. 16 ¿Tyi'tanyí je'ej metyí'xa'pui'íntare' a'ñmaj i maj jusi'rii i tye'yúuj tzajta' Dios ti ja'a'rij a'ñjma jamuán i sáanturij? Ji'nye ityáj tu a'ñn pué'een i tye'yúujra' i Dios ti júurij, a'yájna ti'ij a'ñn tyu'taxájtaca' tijn: Nyáaj nu hua' tzajta' u'séeria'aj na'mej, nyáaj nu hua' Dios pue'éenye'ej na'mej, majta a'ñmaj nyetye'ñtyeristyamua' mu pue'éenye'ej muá'ju'un. 17 A'ij pu jin ajta a'yan tyí'xaj i tavástará' tijn: Xa'vá'ciinyij hua' tzajta', caxu che' a'yan rijcaj mati'ij a'ñmaj. Aj nu nyij nyáaj jamuaataxié've'ej, 18 nyáaj nu ja'muavástará' pue'éenye'ej na'mej, siajta mua'aj nyiyóojmua' xu pue'éenye'ej xá'ju'un, a'yaa pu tyí'xaj i tavástará' i ti néijmi'i jin tye'entyúumua'ree.

7

1 A'yaa pu'ij, ta'ihuáamua' mu tyaj já'muaxie've', a'ñ pu a'ñn pué'een i Dios ti jin tya'tóoratziiri'. A'ij pu jin tyiche' tyámua' eenye' i tatyévíj jitze tyajta i tajúuricamej jitze, a'yaa tu tzáahuatyi'ra'aj tyi'ijcha'ñj i Dios jimi tyetyí'tyese' tyej tyij ji'ré'nye'ej huatyá'itzeere'en.

Pablo pu huatóotyamua'vej a'ñjci jime' maj tyá'antzaahuaj i Corinto maj ja'chej

2 Siataataxié've' mu juxiéjnyu'caa tzajta'. Catu a'tíj je'ej pua'aj jó'mua'rajca'aj, catu tyajta a'tíj je'ej pua'aj huáruuj, catu a'náj a'tíj tyu'xívi'ri'. 3 Canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' nyej nyij je'ej pua'aj tya-jamuaaxáj, ji'nye nu'ríj a'yan tyajamuá'ixaa, mua'aj xu ú'sejre' yuny-atzájta', tyata'aj tyij néijmi'i júurij huatyá'itzeere'en nusu tyaj néijmi'i huácu'nyij. 4 Canu tyi'tíj aváataj nyetyajá'mua'ixaatye', jéehua nu nyij á'nyatzaahuatye' ja'mua jime'. Tyij nyajta jaipeújtzij, jéehua pu nú'ca'nyisti' nyajta nu nyetyamua've'.

5 Tyati'ij a'áa ja'rá'aj a Macedonia, catu ma' já'taso'pe', sulu jo'tíj na'aj tu jajpuéjtzica'aj, jéehua tu á'viicue'ria'ca'aj hua' jimi i tyeityee, tyajta tyi'tziinya'ca'aj. 6 Ajta i Dios, i ti ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i maj je'ej tyityóomua'jtzej, tyámua' pu táaruuj ti'ij a'ñn uvé'nyej i Tito, 7 ajta capu a'ñ na'aj i ti a'ñn yará'aj, sulu ti a'ñn ajta jutyamua'va'ca'aj ja'mua jime'. A'ñ pu taaté'exaa siaj mua'aj jéehua huápu'ij tasejracuj, ajta i siaj juxaamu'jritye' a'ñjna jime' siaj jamua'reericuj je'ej ti tyí'nyahúire', a'ñ nu jin jéetze' huatányetyamua'vej.

8 Tyij ajta jamuaatáxamu'jrityej i yu'xarij nyaj jamuaata'ityi'ri', capu ijij je'ej pua'aj nya'asej. Ajta anaquéej pu je'ej pua'aj nya'axcaj, nyati'ij jaaséj i ti cí tyajamuaatáxamu'jrityej, 9 ijij nu nyetyamua've', canu a'ñjna jime' i siaj huatóoxaamujri, sulu a'ij nu jin i siaj huatóoxaamujri siaj sij siajtáhua'aj ja'antzaahuatye'en i Dios. A'yaa xu tyityaatóoxaamu'jrityej je'ej

ti i Dios tya'ajxié'vi'ra'ca'aj, a'íj tu jin quee ityáj je'e'j pua'aj jamuáaruuj, ¹⁰ ji'nye a'íjna i siaj jin huatóoxaamujrityej Dios pu jimi jo've'mej siaj sij tyu'túu'uunyi' ajta ti'ij jamuáahuire'en, a'íj pu jin quee je'e'j metyeyé'tyi'tij siaj sij juxaamujritya'aj. Ajta a'íi pu tyu'jé'caj i xaamujrira'aj iyan ti ma'can i cháanacaj japua. ¹¹ I siaj jin huatóoxaamujritye'en, Dios jimi pu jo've'mej, xaaséj je'e'j ti atyojo're'nyej. Jéehua xu jaatyátzaahuatyej siajta nyaj japua huatanyúj, siajta huatanyínyu'cacuca', siajta tyu'tátziin. Siajta je'en jéehua jaataxié'vej siaj naaséj, a'íj xu jin puéjtzi'j jaatá' a'íjci i ti je'e'j pua'aj rijcaa. A'íj pu'ij jin néijmi'i a'yan tyu'taséjre siaj mua'aj quee tyi'tij jin ootyá'itzee. ¹² A'yaa pu'ij, nyati'ij tyajamuaata'ityi'ri', canu a'yan huaríj a'íjna nyamua'tzaj i a'tíj ti ootyá'itzee, nusu i ti séej jimi ootyá'itzee, sulu ta'aj ij huataséjre'en i Dios jimi a'chu siaj tajimi tyi'ca'nyej. ¹³ A'íi pu a'íin pué'een i ti jéehua naa taatá'aj.

Ajta capu a'íi na'aj i ti naa taatá'aj, sulu tyajta tu huátatyamua'vej a'íjna jime' ti i Tito yará'aj jutyamua've'e'j, ji'nye néijmi'i xu mua'aj ca'nyíjra'aj jaatá'. ¹⁴ Nu'ríj nyáaj a'yan tyaaté'xaatya'ca'aj i Tito nyaj jéehua á'nyatzaahuatye' ja'mua jime', siajta mua'aj caxu naatatyévi'rastej. Ji'nye néijmi'i i tyaj tyeríj jamuáa'ixaa, a'yaa pu tyi'ja'yájna, a'yaa pu cha'taj na'aj tyi'ji're'can jime' je'e'j tyaj tyaaté'exaa i Tito, tyaj jéehua á'tatzaahuatye' ja'mua jime'. ¹⁵ A'íjna i Tito jéetze' pu já'muaxie've' ti'ijta jo'támua'reej je'e'j siaj néijmi'i jéehua huápu'i'ij tyeetyátzaahuatyej. ¹⁶ Jéehua nu nyetyamua've', a'íjna jime' i ti i'ríj nyej nyaxáahuaj ja'mua jitze tyú'ca'nyej.

8

I maj juxié'vi'ra' jin tyi'tá'caa i maj jusi'rii i tye'yúuj tzajta'

¹ Ajta ijíj ta'ihuáamua', a'yaa tu tyá'xie've' tyaj jamuaaté'exaatye'en je'e'j ti Dios tyámua' tyihuo'tá' a'íjma i maj jusi'rii i tye'yúuj tzajta' a'áa ti huataca'aj a Macedonia. ² Tyij majta jéehua jajpuéjtzi'j mu'ríj néijmi'i jin tyo'táviicue'ri', jéehua mu mij jutyamua've', capu je'e'j tyij majta quee je'e'j tyéejviicue', i maj tyu'tá' juxié'vi'ra' jime' jéehua pu tyu'tyáhuíi cuxáa chíjtyaanyi'ij maj pué'eenye'. ³ Nyáaj nu jamua'reej maj tyu'tapuéjve a'chu maj caa putya'uurejve'e'j, majta juxié'vi'ra' jin jéetze' a'yan huaríj. A'íimaj mu jujímua'aj huatyóohuij ⁴ maj taatáhuaviiri' tyaj huo'tá'an maj huo'tyáhuire'en a'íjma i maj i Dios jitze ajtyáma'can. ⁵ Majta a'íimaj camu a'yan mana'aj tyu'tapuéjve je'e'j tyaj tye'ejchó'va'ca'aj, ji'nye anaquéej mu i tavástara' jimi huatóotoj, majta je'en ityájma jimi, a'yájna tí'ij i Dios tya'ajxié'vi'ra'. ⁶ A'íj tu jin jéehua jahuaviij a'íjci i Tito ti a'íin jaariá'siire'en ja'mua jimi i siaj juxié'vi'ra' jin tyu'tá', a'íjna i ti arí anaquéej huatyóochej ja'mua tzajta'. ⁷ Ji'nye mua'aj jéetze' xu tyi'mue'tíj, a'íjna jime' i siaj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi, ajta ja'mua'i'riitye' siaj huo'té'exaatye'en i nyúucarij, siajta tyámua' tyá'mua'reej je'e'j ti ajóo'en i Dios jimi, siajta juxié'vi'ra' jin taataxié'vej i siaj ityájma jimi jaarí'rej, a'yaa pu cha'tána'aj siaj sij tyu'tyámue'tin a'íjna jime' i siaj séecan huatyáhuire'en.

⁸ Canu nyej nyij a'yan tyaja'mua'ítya'aj nyaja'mua'ixaatye', sulu a'íj nu siaj sij jáamua'reej je'e'j maj majta séecan tya'ajxié'vi'ra', mej mij mua'ajmaj jamuaataséjratye'en maj ji're'can jime' já'muaxie've'. ⁹ Ji'nye

xu'ríj mua'aj jamua'reej ti i tavástara' Jesús, i ti ajta Ciríistu' pué'een, a'íi pu néijmi'i tyí'ijcha'ij a'yan tyu'tóosejrataca' ti'ij síij tiquee je'ej tyéejviicue', ti'ij ja'mua japua huatányuunyij, siaj sij mua'aj a'ájna jin a'íin pue'éenye'ej xá'ra'nyij i maj tya'ancuriáa'sij i Ciríistu' jimi.

¹⁰ A'yaa nu nyáaj tyajá'mua'ixaatye' je'ej nyej nyáaj tyí'mua'tzej a'ájna jime' i siaj huo'tyáhuüre'en. Ti'ij na'aj ju'síj, caxu a'áj siana'aj jin huatyóohuij siaj huo'tyáhuüre'en i séecan, sulu a'yaa xu siajta huaríj xuu-tyámua've'ej. ¹¹ Ajta ijíj, je'ej siaj caa putya'uurejve, siata'aj ja'antyíci'tyij i siaj ju'huatyáhuuij, a'yan naa setyuutyámua've'ej siati'ij jájcuaj imuáaj tyu'huatyáhuuij siaj a'yan huárinyij. ¹² Ji'nye tipua'aj a'tíj ji'récán jime' a'yan tyá'xie've'ej ti tyi'tíj tyu'tá'an, Dios pu ja'ancuriáa'sij a'chu ti caa tyi'tíj tyu'tá'sij. Capu i Dios tyu'huavij tyi'tíj tiquee síij tyícha'ij.

¹³ Capu ajta a'yan tyi'tyéevijtij ti a'ájna jime' siaj séecan huatyáhuuij mua'ajmaj tyi'tíj jamuá'itziitye'ej, sulu siaj sij juxa'aj siana'aj eenye'. ¹⁴ Ajta ijíj mua'aj xu tyí'ijcha'ij i séecan ti tyá'itziitye', ajta majca'huáyee, a'íi mu mijta jamuaatáhuüre'sij a'ájna jime' i ti mua'ajmaj tyajamua'itziitya'aj ja'mej. ¹⁵ A'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze a'yan tijin: "Capu tyi'tíj avá'itzeerej a'íjci jimi i ti jéehua jáasi, capu ajta tyi'tíj jo'tyá'itziityej a'íjci i ti cíi na'aj tyáasi."

Pablo pu i Tito huata'ityaca' a Corinto

¹⁶ Tyámua' nu tyé'tyojtzi're' i Dios ti ca'nyíjra'aj jaatá' a'íjci i Tito siaj sij a'yan cha'taj siana'aj jitzán tyuuxié've'ej siati'ij nyej jimi. ¹⁷ A'íi pu ja'ancuriáa' i nyaj tyee'íjcaj, siajta mua'aj xu jéehua jitzán juxie've', a'yaa pu'ij ijíj tyajaxié'vi'ra' ti a'áa jó'me'en ja'mua jimi.

¹⁸ Jamuán i Tito, séej nu huata'ityaca' i ta'ihuáara' ti'ij ajta jamuán ujó'me'en. A'ájna i ta'ihuáara', néijmi'que' mu tyámua' naa yó'sej a'íjci jime' ti a'íin tyámua' naa tyí'muarie' i nyúucaria'ra' jime' i Dios. ¹⁹ Ajta, a'íimaj i maj jusi'rii i Dios jimi, a'íi mu ja'antyíhuoj ti'ij tajamuán jo'cha'canye'en ajta tyu'tyáhuüre'en a'ájna jime' i tyaj tyí'muarie', i tyaj jin tyámua' tyeetyátoonyij i tavástara', ajta tyej tyij jamuaataséjratye'en i tyaj jéehua já'muahuíria'cuj. ²⁰ A'yaa tu tyá'huoo ti'ij quee a'tíj je'ej pu'aj tyí'taxajta a'ájna jime' tyaj jéehua jáasiire'en i siaj mua'aj tyi'tá'caa. ²¹ Tyajta tu jahutoo tyej tyij a'náj tina'aj xá'puí' rijcaj je'ej ti tyi'tyéevijtij, catu a'áj tyana'aj jimi i tavástara', sulu tyajta tu a'yan ricij hua' jimi i tyeityee.

²² Hua' jamuán a'íjma i tyaj huo'ta'ityaca', séej nu nyajta huata'ityaca' i ta'ihuáara', i ti arí mue'tíj taataséjra ti a'íin a'yan tyajaxié'vi'ra' ti taatáhuüre', ajta ijíj jéetze' pu óoca'nyej a'ájna jime' ti huápu'ij jéehua ja'mua jitze tyí'ca'nyej. ²³ Ajta a'ájna i Tito a'íi pu a'íin pué'een i ti nyajamuan tyí'muarie' tyej tyij mua'ajmaj jamuaatyáhuüre'en. Majta a'íimaj i maj hua'puaj i ta'ihuáamua', a'íi mu a'íin pué'een i maj huo'ta'ityaca' a'íimaj i maj jóosi'rii mej mij i Ciríistu' tyu'tatyójtzi're'en. ²⁴ Ajta mata'aj mij jáamua'reej i maj jusi'rii, siata'aj huo'taséjratye'en a'íjma i tyétyacaa siaj tzáahuatyí'ra'aj jin hua'xie've', mej mij majta jáamua'reej ti a'yan tye'tyévijtye' i tyaj á'tatzaahuatyé' ja'mua jime'.

9

1 Ajta a'íjna jime' i tyaj jin huá'huüre' a'íjma i ta'ihuáamua' i maj a'yan cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatye', capu juxie've' nyej tyatáhua'aj a'íjci jin tyajamuaatayú'se'en siaj sij a'yan huárinyij, 2 ji'nye nu'ríj jamua'reej siaj jéehua mua'aj a'yan tya'ajxié'vi'ra'. A'íj nu jin á'nyatzaahuatya'aj a'yan nyetyihúa'ixaatye' a'íjma i maj Macedonia jo'cháatimee, a'yaa nu tyihúa'ixaatye' ti arí séej nyinyi'ra'aj tyooméj siaj tyámua' huóoruuj mua'aj Acaya siaj jo'cháatimee, a'íj mu mij jin majta mue'tíj a'yan tyitya'huóoca'an mej mij majta tyu'tyáhuüre'en i Macedonia maj jo'cháatimee. 3 Nyajta nyáaj, a'yaa nu een jime' ta'ihuáamua' tyu'ta'ítayaca' ja'mua jimi, ti'ij quee a'yan tyá'ra'nyij nyaj huápua'aj nyana'aj á'nyatzaahuatya'aj nyati'ijta mua'ajmaj jamuatyáxajtasime'en. Sulu siata'aj sij tyámua' eenye' je'ej nyaj nyeríj tyihuo'té'exaa'j mua'ajmaj jime', 4 ji'nye tipua'aj séecan i maj Macedonia ja'ma'can nyajamuan mó'ju'un, majta je'en jamuáatyoonyij sequée tyámua' éenya'caj. Aj pu'ij taatatyévi'raste'sij ityájma, capu mua'ajmaj sulu ityájma pu a'íjna jime' tyaj mua'ajmaj jin á'tatzaahuatye'. 5 A'íj pu jin a'yan tyina'ránajchaca' nyaj huo'táhuavij i nye'ihuáamua' mej mij jó'ju' ja'mua jimi mej mij anaquéej jamuáamuaarej, ajta siaj sij huo'tá'an i siaj jin tya'tóoratziiri' siaj tyu'tapuéjve'en. A'yaa xu sij juxié'vi'ra' jin tyu'tá'sij, capu a'yan éenye'ej ta'mej ti'ij nyaj ca'nyérij jin jamuaata'íj siaj sij tyu'tapuéjve'en.

6 A'íj xu ootámua'reej: A'íjna i ti cii na'aj tyu'tá', cii pu'uj ajta tya'ancuriáa'sij, ajta i ti jéehua tyu'tá', jéehua pu ajta tya'ancuriáa'sij. 7 A'yaa pu tyúuxie've' ti síj ajta síj tyu'tá'an a'chu ti a'yan tya'ajxié'vi'ra' i jutzájta', che' quee jamuáacha'aj nusu ca'nyérij jime', ji'nye Dios pu jaxie've' i a'tíj ti jutyamua've'ej tyu'tá'. 8 Dios pu jaayí'tin ti jaatámui'ren i ti jin tyámua' tyajamuaatá'an, siaj sij a'náj tina'aj néijmi'i tyí'ijcha'ij, ajta ti'ij tyí'ci'paa siaj séecan huatáhuüre'en. 9 A'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjin:

Jéehua pu tyihuo'tá' a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue',

ajta i ti jin xá'pui' ricij, a'íj pu jusén jime' séejre'.

10 Dios pu a'íjn pu'éen i ti tyu'tá'caa i ímue'rij ti huahuásti'huaca', ajta i cue'ráj ti tyí'cue'ri', a'íj pu'ij ajta néijmi'i tyajamuaatá'sij, ajta ja'muahuosi'ran, siaj sij jéetze' tyu'muárie'en a'íjna jime' i ti xá'pui' een. 11 A'yaa xu néijmi'i tyí'ijcha'íj xá'ju'un siaj sij juxié'vi'ra' jin tyihuo'tapuéjve'en. Ajta i siaj mua'aj mutyojo'ta'ítayaca', a'yaa pu tyu'tyáhuüre'sij mej mij i ta'ihuáamua' tyaatatyójtzi're'en i Dios. 12 Ji'nye tyati'ij huo'táhuüi i ta'ihuáamua', catu a'íj tyana'aj tyihuo'tá' i ti tyihúa'ítziitya'ca'aj, sulu tyajta tu ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij tyaatatyójtzi're'en i Dios a'íjna jime' je'ej siaj huaríj. 13 A'íj mu majta tyaatatyójtzi're'ej i Dios, ji'nye a'íj mu a'íjna jin jamua'reeren i siaj jin huo'tyáhuüi siaj ja'astej i Círíistu'. Majta mu jaatyátzaahuatye'sij i Dios, a'íjna jime' je'ej siaj mua'aj tyihúa'huüre' a'íjma, siajta néijmi'caa i séecan. 14 Majta je'en jaatáhuoosij i Dios jimi ja'mua jime' jéehua maja'muaxié've'ej, a'íjna jime' ti i Dios jéehua huápui'ij tyámua' tyihuo'tá' je'ej siaj tyi'tíj jin huaríj. 15 Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios, ji'nye a'íj pu taatapuéjve' i ti huápui'ij juxie've' i ti quee maja' nyúucarij tyaj jin jaataxáj.

10

Pablo pu japuan huatanyúj i ti jin tyi'tyéjvee

¹ Nyáaj, i nyaj Pablo pué'een, a'yaa nu tyaja'muahuavii, a'ijna jime' ti i Ciríistu' ná'ancu'vaxij, tyij majta a'yan tyi'nyaxaj yee nyaj jee tyi'tziinye' tipua'aj ja'mua jamuán anyo'tyávaacaj, nyajta je'ej huányaxaxa'aj tipua'aj ya' imuáj naatyávaacaj. ² A'yaa nu nyij tyaja'muahuavii, nyati'ij a'áa jó'me'en ja'mua jimi, sij quee ca'nyijra'aj nyatá'care'en nyej nyij a'yan huatányesejrataj nyaj á'nyaca'nyej yunyatzájta' a'íjma jimi i maj a'yan tyi'taxaj tyaj a'yan cha'taj tyana'aj ricij mati'ij a'íjma i maj íyan huacháatimee i cháanacaj japua, jí'nye ná'nyaca'nyej nyaj a'yan tyihua'rájeevej. ³ A'yaa pu ajta tyi'ja'yájna tyaj tyeítýee pué'een, tyajta catu a'yan tyi'tyenyó'se' mati'ij i tyeítýee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. ⁴ I tyaj jin nyo'se', capu íyan tyi'ma'can i cháanacaj japua, sulu a'íi pu a'íin pué'een i Dios ti néijmi'i jin putýi'uurej. A'yaa tutyij néijmi'i tye'entyí'uunaj i maj jin tajitzé tyi'pua'ritye' ⁵ tyajta i maj jin óotzaahuatye' mej mij tyi'tyánaamuaj maj jáamua'tyij i Dios. Néijmi'i i hua'mua'tziira'aj a'íj tu jimi tyu'tátuire'en i Ciríistu', ta'aj ij a'íj ará'astej, ⁶ tyajta tyámua' een tyej tyij puéjtzij jaatá'an a'íjci i tiquee tyihuojó'itej, tipua'aj serij mua'aj néijmi'i jin ja'rá'astej i Dios.

⁷ Xaaséj a'íjci i ti séejre'. Tipua'aj a'tij a'yan tyámua' naa tyá'mua'reeriaj ti i Ciríistu' jitze ajtyáma'can, che' ajta a'yan tyá'mua'reeriaj tyej tyajta ityáj i Ciríistu' jitze ajtyáma'can. ⁸ Tipua'aj nyáaj jéetze' ná'nyatzaahuatye'ej a'ijna jime' i ti jin nyavástara' tyinaata'íj, capu nyetyevi'raste', jí'nye i tavástara' pu a'yan tyitaata'íj tyej tyij tyámua' jamuáa'uurej capu tyej tyij jamua'antýipua'ritye'en. ⁹ Canu a'yan tyá'xie've' ti'ij a'yan séjre'ej yee nyaj já'muamuaritye' a'ijna jime' je'ej nyaj tyajá'muayu'se'ej. ¹⁰ Séecan mu a'yan tyi'xaj tijin nyej jee ca'nyéjrij jin tyajá'mua'ijtye' a'ijna i yu'xarij jitze, ajta tipua'aj ja'mua jamuán anyo'tyávaacaj canu jee á'nyaca'nyej nyaj a'yan tyajamuaté'exaate', nyajta jee quee tzaahuatyi'ra'aj jin tyi'xaj. ¹¹ Ajta a'ijna i ti a'yan tyi'xaj, che' jáamua'reej tijin a'yaa tu tyi'xaj tipua'aj ya' imuáj taatyú'uucaj, tyajta a'yan rinyij tyati'ij ja'mua jimi jo'tyú'uucaj.

¹² A'yaa pu tyi'jí're'can jime', tyaj quee á'taca'nyej tyej tyij tajíimua'aj á'tatzaahuatye'ej, mati'ij i séecan jusejrataj ja'mua jimi. Majta a'íjma j camu xá'pui' metyityoomuámua're' mej mij jujíimua'aj óotzaahuatye' séecan jamuán. ¹³ Catu ityáj a'yan tyá'tatzaahuatye' je'ej tiquee tyitatyévi'jtye'. A'yaa tu'uj ricij a'chu ti i Dios tata'caa tyej tyij ahuátatzaahuatye'en a'ijna jime' i tyaj jin tyi'muarie', a'íi pu'ij taatá' tyej tyij mua'ajmaj jimi ja'rá'astij mu sij Corinto ja'chej. ¹⁴ A'íj tu jin quee a'yan ricij je'ej tiquee tyitatá'caa, a'yaa pu tya'ra'nyíiche' tipua'aj tyequée jájcuaj imuáj a'áa ja'tanyéjnyíiche' ja'mua jimi. Ityáj tu a'íin pué'een i tyaj anaquéej jamuaat'éxaxa i nyúucaria'ra' i Ciríistu'. ¹⁵ Catu tyajta a'ijna jin á'tatzaahuatye' je'ej maj i séecan tyu'muariej, a'yaa tyi'tij tya'uuriáaj tiquee xá'pui'. Sulu a'yaa tu tyá'xie've' tyaj jéetze' tyu'tyahúire'en ja'mua jimi, a'yájna siati'ij mua'aj serij tyá'tzaahuatye'. ¹⁶ A'yaa tu tyajta tyá'xie've' tyaj huó'ixaatey'en i nyúucaria'ra' i Ciríistu' i maj a' imuáj jo'cháatimee séej chuéj japua, jo'maj quee xu séecan tyojo'muariej, tyej tyij quee ahuátatzaahuatye'en a'ijna jime' je'ej maj séecan tyu'muariej.

¹⁷ Tipua'aj a'tíj tyi'tíj jin óotzaahuatya'mui'ij, che' i tavástará' jimi ahuóotzaahuatye'en. ¹⁸ Ji'nye a'íjna i ti jusíj tyámua' tyúusejrataj, capu a'íin pué'een i ti Dios jaataxié'vej, sulu a'íjna i a'tíj tavástará' ti tyámua' tya'tá'caa.

11

Pablo pu tzáahuatyí'ra'aj jin tyi'tyéjvee i tavástará' jimi

¹ A'tzúj cuj cǎi setyino'viicue', tyij nyajta a'yan huasé'rihua'aj cuxáa nyenyatímue'raj nyetyaja'mua'ixatye'. Che' je'ej tina'aj, siano'táviicue'. ² Ji'nye a'íjna i nyaj jin chueerij ja'mua jime' Dios jimi pu jo've'mej. A'yaa nu tyaaxá'puí'intarej siaj sij a'íj siana'aj jimí huatyá'itzeere'en i Ciriístu' sequée tyi'tíj jin a'itzéeria'aj, yaa ti'ij íiti' tiquee xu tyáataj jamuán hui'caa. ³ Ajta a'yaa nu tyí'tziñye' tipua'aj a'tíj jamuáacuanamuaj ti'ij i cú'cu'uj tyáacuanamuaj a'íjci i Eva, siaj sij quee che' tzáahuatyí'ra'aj jin já'astijria'aj i Ciriístu'. ⁴ Tyámua' xu mua'aj tyihúa'jepe' tipua'aj sǎj mu jo've'mej ti séecan i nyúucarij jime' jaxaj a'íjci i Jesús, tiquee a'yan huánamuajrrii je'ej tyaj tyeríj tyajamuáa'ixaa, siajta xu ja'ancuriáa'vej séej i júuricamej tiquee a'íin pué'een i Dios ti anaqueéj jaatyájtóo ja'mua jimi, ajta sǎj i nyúucarij tiquee a'yan huánamuajrrii ti'ij i siaj seríj ja'antzaahuaj. ⁵ A'yaa pu'ij, capu a'yan nya'asej nyaj jéetze' ciléenye' jin tyí'huüre' mequee a'íimaj i maj nu'uj huápuí'ij va'cán jin tyityetyu'uj. ⁶ Tyij ajta quee nyai'riitye' nyej nyij tyámua' naa tyu'taxáj hua' jimi i tyeítaye', capu a'yan een i nyaj jin ucájmua'rej, a'íj tu tyij a'náj tina'aj já'muasejratye', tyajta néijmi'i jin a'yan ricij.

⁷ ¿Nyiquij je'ej pua'aj naaríj nyati'ij huáapua'aj nyana'aj jamuaaté'exaa i nyiucaria'ra' i Dios, nyajta huatyenyaxáahuataca' siaj sij mua'aj ahuóotzaahuatye'en? ⁸ Nyáaj nu huári'ri' i hua' túmii a'íimaj i maj a'yee jusí'rii i Dios jimi, nyej nyij a'íjna jin huatyényahuüre'en nyajta mua'ajmaj jamuaatyáhuüre'en. ⁹ Ajta nyati'ij a'áa jo'tyaváacaj ja'mua jimi capu tyi'tíj no'tyá'itzii, canu tyi'tíj jin jamuaatamuárie'ristej, ji'nye a'íimaj i nye'ihuáamua' i maj a'áa ja'ráacij a Macedonia, a'íi mu tyinaatá' i ti tyiná'itziiitya'ca'aj. A'yaa nu tyá'xie've' nyaj quee jamuaatamuárie'riste'en, nyajta nyooj a'yan tyu'ma'aj na'mej. ¹⁰ Tyámua' nu naa tyá'mua'reej i ti a'yan tyi'ja'yájna i Ciriístu' jimi, a'yájna ti'ij ajta quee a'tíj tyináa'ri'raj i nyaj jin á'nyatzaahuatye' néijmi'que' a'áa ti huataca'aj a Acaya. ¹¹ ¿Ji'nye een jime' a'yan nyetyí'xaj? ¿Nyiquij a'íjna jime' nyaj quee já'muaxie've'? Dios pu jamua'reej tíjin nyajá'muaxie've'.

¹² Nyajta nyóoche' nu a'yan tyu'ma'aj na'mej, nyej nyij quee huo'tá'an a'íimaj i maj jahuoo mej mij cha'mana'aj tyi'tíj jin óotzaahuatye', maj quee a'yan tyi'muarie' tyati'ij ityáj, ¹³ ji'nye a'íi mu'uj pué'een i maj quee tzáahuatyí'ra'aj jin huata'ityi'huaca', majta tyú'cuanamuaj a'yan metyuuúséerataj ti nu'uj i Ciriístu' huojo'ta'ityaca'. ¹⁴ Ajta a'íjna capu je'ej ta'sejratye', ji'nye i tyiyáaru' pu ajta a'yan nyejjrataj ti'ij sǎj ti tyí'huüre' u tajapua', ¹⁵ a'íj pu jin quee je'ej ámiteere' tipua'aj a'íimaj i maj jahuüre' i tyiyáaru' a'yan metyúusejrata maj a'íjna jin tyí'huüre' i ti xá'puí' een. Majta a'yaa mu tyitye'entyipua'rij je'ej maj tyaamue'tij a'íjna jime' je'ej maj tyi'tíj huáruuj.

I ti jin jajpuéetzij a'íjna i Pablo

¹⁶ Nyajtáhua'aj nu a'yan tyajamuaaté'exaatye'ej tiquee a'táj a'yan tyí'mua'ajcaj yee nyej nyatímue', ajta tipua'aj a'yan metyí'mua'ajcaj, siata'aj naata'an nyaj a'yan tyu'taxáj ti'íj túutímue', nyej nyij nyajta nyáaj ahuá'nyatzaahuatye'en, ¹⁷ ajta a'yájna nyati'íj tyé'nyatzaahuatye' nyenyatímue'raj, capu a'yan tyí'xa'puí' i tavástara' jimi. ¹⁸ Ji'nye mue'táj mu óotzaahuatye' a'íjna jime' je'ej maj tyu'muáriej, a'yaa nu nyij nyajta nyáaj tyé'nyatzaahuatye'en. ¹⁹ Tyámua' xu mua'aj metyityoomuámuare', a'íj xu jin tyámua' naa tyé'viicue' a'íimaj jimi i maj jutímue', ²⁰ siajta xu tyé'viicue' a'íijma jimi i maj ca'nyéjrij jin tyajá'mua'íjtye', na'ríij i maj tyajamuáa'ri'raj, nusu i maj já'muacuanamuaj, i maj já'muaxana've', ajta i maj jamua'ráava'raj i ja'mua'jíise'. ²¹ Tyij ajta nyetyevi'raste' nyaj jaataxáj, catu ityáj ahuátaca'an tyej tyij a'yan huárinij mati'íj a'íimaj.

Ajta tipua'aj séecan a'yan metyóotzaahuatya'aj, a'yaa nu nyajta nyáaj tyé'nyatzaahuatye'en, tyij ajta quee xá'puí'. ²² ¿Nyiquij Hebreos maj pué'een a'íimaj? Nyáaj nu nyajta a'íin pué'een. ¿Nyiquij a'íjna jitze mua'ajtyáma'can i Israel? Nyáaj nu nyajta a'íjna jitze ajtyáma'can. ¿Nyiquij i Abraham jitze mue'rá'ma'can? Nyajta nu nyáaj a'íjna jitze eeráma'can. ²³ ¿Nyiquij metyí'huüre' i Ciriistu' jitze ma'can? Jéetze' nu nyáaj a'íjna jime' tyí'huüre', tyij nyajta íjij nyatímue'raj nyetyajá'mua'ixaatye'. Nyáaj nu jéetze' tyu'muáriej mequee a'íimaj, nu'ríj jéetze' mue'táj huanámi'huaca' mequee a'íimaj, majta mue'táj meríj naatyáavaxij, nyajta nu mue'táj tin huamuí'. ²⁴ Anxíj mu pua'máj puéjtzij naatá' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjci jime' i maj seityéj japuan tamuáamuata' japuan arámuaacuaj pua'máj nie'riá'vaxij. ²⁵ Huéecaj mu natyáavaxij ciyéj jime', majta séej naatyáto'sixij tyetyéj jime'. Huéecaj pu ajo'cájrupij i báarcuj i nyaj tzajta' yi'cacaria'aj, séej tíca' nyajta séej xicáj nu á'tyeej nyaj jájtyij japua huajósij. ²⁶ Jéehua nu nyeríj huáraa i juyéj jitze, nyajta tyu'tátzín a'íjna jime' nyaj antáyi'caa i játya'naj jitze, nyajta a'íijma jime' i náhua'rij, nyajta a'íijma jimi i nyetyeítyeristyamua', na'ríij a'íijma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can. Nyajta nu a'yan cha'taj nyana'aj tyu'tátziin i chájta'naj jitze, ajta jo'tij quee ja' a'táj, nusu i jájritze', nyajta a'íijma jimi i maj a'yan tyúusejrataj maj nu'uj ta'ihuáamuua' pué'een. ²⁷ Jéehua nu á'viicue're', nyajta jéehua jajpuéetzij, mue'táj nu huatáxa'ii nyaj quee che' cutzuj, nyaapuéjtzitariaca' a'íjna jime' nyaj huataí'cuataca' nyajta huataí'imuj, mue'táj nu quee tyú'cuua, nyajta huatáxaamuuj, nyajta quee tyí'chajca'aj.

²⁸ Ajta a'náj tína'aj nu je'ej tyé'nyamua'ajcaa a'íijma jime' i maj jusi'rii i Dios jimi. ²⁹ Tipua'aj sáij tyí'cui'caj, nyáaj nu nyajta tyi'ijcui'nyij, ajta tipua'aj séej je'ej pua'aj ma'uuriaj ti'íj a'íin ootyá'itzeere'en i Dios jimi, nyéetzij pu je'ej pua'aj naatá'ixaj. ³⁰ Tipua'aj a'yan tyuuxié've'ej nyej tyi'táj jin ahuányatzahuatye'en, a'íj nu jin á'nyatzaahuatye'en i tiquee nú'ca'nyisti'. ³¹ A'íjna i Dios ti ajta vástaria'ra' pué'een i tavástara' Jesús, a'íj pu jamua'reej nyaj quee tyi'tyáhue'taj, tyiche' tyé'tyojtzí're'ej i Dios jusén jime'. ³² Nyati'íj a'áa jo'tyávaaca'aj a Damasco, a'íjna i tajtúhuan i ti jahuúiria'ca'aj i rey Aretas, a'íj pu tyí'cha'íica'aj jo'tij jo'tyényinyi'ij i chájta'naj jitze ti'íj naatyéevi', ³³ ajta séecan mu na'cájtoo i sicírij jitze a'ájna jo'tij ja'nácun i tyetyéj jitze, i ti jin curiá'nami' i chájta'naj.

12

Je'ej ti tyi'táj tyu'taséjre i Pablo jimi

¹ Capu tyi'táj je'ej tyi'huiire' ti a'táj jusúj óotzaahuatye'ej. Nyajta nyáaj a'áj nu jin tyajamuaaté'exaatye'sij je'ej ti tyi'táj tyu'taséjre nye jimi, ajta je'ej ti tavástara' tyinaataséjra. ² A'táj nu mua'tyej ti Ciriístu' jitze ajtyáma'can ti a'náj a'yan tyáaruj, pu'ríj tamuáamuata' japuan muáacuaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti Dios jútye' yo'ví'táj. Canu jamua'reej je'ej ti tyojo'vi'tichihuaaca' tyij jutyévíj jime' nusu quee, Dios pu xaa jamua'reej. ³ A'áj nu xaa mua'reej ti a'ájna i tyáati', (tipua'aj jutyévíj jime' nusu i júuricama'ra' na'aj, Dios pu'uj jamua'reej) ⁴ a'áa pu jó'vi'tichihuaaca' jo'táj naa jó'een, jo'táj ajta yó'namuajri' a'ájci i nyúucarij tiquee je'ej tyi'ri'j ti a'táj jaataxáj iíyan i cháanacaj japua. ⁵ F'riitacaj pu nyaj ahuáanyatzaahuatye'en a'ájna jime' i a'táj, ajta canu nyajime', a'áj nu jin ootányatzaahuatye'sij i tiquee nú'ca'nyisti'. ⁶ Ajta tipua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj nyej nyij ahuányatzaahuatye'en, canu a'ín pue'éenye'ej na'mej síj ti cha'na'aj tyi'xaj, ji'nye nyáaj nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyu'taxájtaj, ajta canu a'yan rinyij, ti'ij quee a'táj a'yan tyi'nyesejra je'ej tiquee tya'ránajchi, sulu che' a'ín séjre'ej je'ej nyaj ricij, nusu je'ej nyaj tyi'xaj,

⁷ a'áj nu jin á'nyaxijtye' je'ej ti tyi'táj tyu'taséjre nye jimi. A'áj pu jin nyata'aj nyij quee á'nyatzaahuatya'aj, Dios pu nye jimi a'yan tyetyájtóo tyi'táj ti a'yan een ti'ij tzicare'ej ti na'ajtyéjztetyij, ma'ajta a'ín pué'een i tyiyáaru' ti yo'ta'ityaca' ti'ij je'ej pua'aj náa'uurej. ⁸ Huéicaj nu nyeríj a'yan tyaatáhuaviiri' i tavástara' ti náa'ri' a'ájna i nyaj jin japuéjztitarej, ⁹ ajta i tavástara' a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin: "A'ájna i nyaj jin muaxie've' a'ín pu a'ín pué'een i ti a'jitze juxie've', ji'nye a'ájna i nyaj néijmi'i jin putyi'uurej a'ín pu huataséjre'sij a'ájna jime' i tiquee nú'ca'nyisti'." A'áj nu nyij jin á'nyatzaahuatye' i tiquee nú'ca'nyisti', ta'aj ij i Ciriístu' ti jin putyi'uurej nye jimi huatyá'itzeere'en. ¹⁰ A'áj nu nyij jin nyetyamua've' i tiquee nú'ca'nyisti', maj je'ej pua'aj tyi'nyeeje, maj na'náva'vaj, i ti nyamuarie'riste' ajta je'ej nyaj tya'ajpuéjtzij a'ájna jime' nyaj Ciriístu' á'tzaahuatye', ji'nye ti'ijta quee nú'ca'nyisti'raj aj nu nyijta jéetze' huatyényaca'nyej i tavástara' jimi.

¹¹ A'yaa nu tyi'tyínyecha'ij ti'ij tútímue', mua'aj xu ca'nyíjra'aj naatá' nyej nyij a'yan huárinyij. Ji'nye mua'aj xu a'ín pué'een i siaj huatóoci'puaj siaj tyámua' tyinaataxáj, nyej nyajta quee jéetze' ciléenye' jin tyi'huiire' a'ájma jimi i maj va'cán jin tyi'huiire'. Tyij nyajta quee tyi'táj jin antyínyamua'ree. ¹² I nyaj jin jaapuéjztitariaca', i siaj jin je'ej tyo'taséj, ajta i ti huápu'i'ij naa huasé'rin, a'áj xu mua'aj tyu'séj, a'áj xu sij jin jamua'reej nyej nyáaj ji'récán jime' a'ín pué'een i tavástara' ti nyojo'ta'ityaca'. ¹³ Setyinaatú'uunyi' tipua'aj nyeequee xá'pui' tyajamuataajé, tyi'táj pu'uj quee jamuaaci'ij ti'ij tyihuo'ci'ij a'íimaj i maj pua'maquéj jusi'rii, a'ín pu a'ín pué'een i nyaj quee a'náj tyi'táj jin muárie'rij jamuaatá'.

Pablo pu jaxaj ti ajtáhua'aj huóomuaarij

¹⁴ Nu'ríj tyámua' huányaruuj nyej nyij nyajtáhua'aj jamojo'vá'muaarej, canu nyajta i'íj tyi'táj jin jamuaatamuárie'riste'ej. Canu a'áj huoo i ti mua'ajmaj ja'mua'a'rij, sulu mua'ajmaj, ji'nye mua'aj xu a'ín pué'een i ti a'yan tyaja'muaci'puaj siaj tyi'táj huo'tá'an i juyójmua',

capu maj hua'yojmua' tyi'tíj hua'tá'care'en i juhuásimua'. ¹⁵ Nyáaj nu nyaxie'vi'ra' jin néijmi'i xijtye'en a'chu nyej tyi'tíj tyícha'ij, na'ríij nyasíj néijmi'i nya'huányariej nyej nyij mua'ajmaj jamuaatyáhuüre'en. Ajta típua'aj jéetze' nyajá'muaxie've'ej, ¿nyiquij jéetze' sequée che' nyaxie've' xá'ju'un?

¹⁶ A'yaa xu tyámua' naa tyá'mua'reej nyej quee tyi'tíj jin muárie'rij ja-muaatá'. Ajta séecan a'yaa mu tyí'xaj nyaj nu'uj huápuí'ij jú'mua'ree je'ej nyaj tyajamuáacuanamuaj. ¹⁷ ¿Nyij tyi'tíj jin nyajamojó'rie a'íjna jime' nyaj séecan huata'ít'yaca' ja'mua jimi? ¹⁸ Nyáaj nu i Tito huatáhuaviiri' tí'ij jamojo'vá'muaarej, nyajta séej ta'ihuáara' jamuán huata'ít'yaca'. ¿Nyiquij tyi'tíj jin jamojo'riej a'íjna i Tito? ¿Nyiquee a'yan tyi'ji'réc'an jime' tyaj taxa'aj tyana'aj tyi'tyítacha'ij tyajta a'ij tyana'aj tyajta jitze arátaca'nyej i júuricama'ra' i Dios?

¹⁹ Tyij sequée a'yan tyí'mua'tzej tyaj a'íjna jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tyej tyij tyu'táta'uunyi' ja'mua jimi, ma' ajta capu a'yan tyí'ja'yájna. Sulu a'yaa tu tyí'xaj i Dios jimi a'íjna jime' tyaj Ciriístu' jitze ajtyáma'can. Ajta a'íjna nye'ihuáamua', a'íi pu tyámua' já'mua'uurej. ²⁰ Ji'nye a'yaa nu tyí'tziinye' típua'aj nyeríj a'áa ja'rá'astij, nyajta a'yan tyajamuáatyonyij je'ej nyaj quee tyá'xie've', siajta mua'aj a'yan éenye'que' náatyooniyij je'ej siaj siajta quee tyá'xie've'. Je'ej pu pua'aj nya'asej típua'aj xúutya'xi'ij, nusu xóochueeria'aj, na'ríij senyinyu'cacuj, nusu setyúumueeria'aj, na'ríij je'ej pua'aj setyúuxajta, nusu xootzáahuatye'ej, siajta je'ej pua'aj rijcaj. ²¹ A'yaa nu nyajta tyí'tziinye' ti Dios naatatyévi'raste'en mua'ajmaj jime' nyati'ij nyajtáhua'aj a'áa ja'rá'astij, nyajta je'en a'íjna jin huatányaxamuijryte'en siaj mue'tíj seríj á'tyeej siaj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij siajta quee jaatapuá'citaca' siaj juxana'cire', majta i maj jutyévi'j jin jaamué'tij i túmii, ajta néijmi'i i siaj jin je'ej pua'aj tyityo'cájruij.

13

Pablo pu tyihuá'ijmuj ajta hua'tyojtye' antyityáatican jime'

¹ A'íi pu a'íin pué'een i nyaj nyeríj huéecaj jamúumuarin. Néijmi'i pu a'yan tyá'xa'puí'intari'huan mahua'puaj nusu mahueeicaj metyi'séeracaj i tyeityee. ² A'íimaj i maj aami' huóoxana'cirej, majta néijmi'i i séecan, ijíj nyaj ya' ímuáj huatyéjve, a'yaa nu nyajtáhua'aj tyihuá'ixaatye' nyati'ij tyihuó'ixaaj nyati'ij hua'puaj jamojo'vá'muaariaca'. Típua'aj nyajtáhua'aj jamojo'vá'muaarej, canu che' tyihuo'tú'uunyi'raj, ³ ji'nye a'yaa xu mua'aj tyá'xie've' nyaj tyi'tíj jamuaataséjratye'en i siaj jin jáamua'reej ti i Ciriístu' ca'nyíjra'aj nyatá'caa nyej nyij a'yan tyu'taxáj a'íjna jitze ma'can. Ajta i Ciriístu' capu a'yan een ja'mua jimi tí'ij síj tiquee jú'ca'nyisti', sulu a'íi pu jaataséjrataj ja'mua jimi i ti jin uhuájca'nyej. ⁴ A'yaa pu tyí'ja'yájna ti a'íin óotateehuaca' i cúruuj jitze tí'ij i tiquee uhuájca'nyej, ajta a'íi pu júurij séejre' a'íjna jime' i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej. A'yaa pu cha'taj na'aj quee ityájma tyitú'ca'nyisti' a'íjna jime' tyaj Ciriístu' jitze ajtyáma'can, ajta ityáj tu júurij tá'ju'un jimí, a'íjna jime' tyaj jitzán arátaca'nyej i Dios tyej tyij mua'ajmaj jamuaatyáhuüre'en.

⁵ Siata'aj jujímua'aj huóosej, siaj sij jáamua'reej típua'aj tyámua' naa setyá'tzaahuatye'ej, tyámua' naa setyityahuóosej. ¿Nyij sequée

jamua'reej ti a'ín Jesús ti ajta Círíistu' pué'een ja'mua tzajta' séejre'? Nusu seríj a'íj jin huamué'tichej i siaj japuéjtzitarej. ⁶ A'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'reej tyaj quee ityáj huamué'tichej. ⁷ A'yaa tu tyá'huoo i Dios jimi siaj sij quee tyí'tíj je'ej pua'aj uuriaj, catu tyej tyíj jaataséjrataj tyaj quee huamué'tichej, sulu siata'aj sij mua'aj tyámua' siana'aj tyí'tyesejre'ej, tyíj tyajta a'yan huasé'rin mati'íj i maj meríj huamué'tichej. ⁸ Ji'nye catu pújoorej tyaj seequéj tyaaataxáj a'íjci i ti ji'r'é'can jime', sulu tyaj tyu'tyáhuúire'en a'íjna jimi i ti ji'r'é'can jime'. ⁹ A'íj tu jin tatyamua've' i tiquee tú'ca'nyisti', siaj sij mua'aj huatyóoca'nyej i tavástara' jimi, a'yaa tu tyajta tyóoche' tya'huavíraj tá'ju'un i Dios ja'mua jime' siata'aj sij tyámua' huárinyij. ¹⁰ A'yaa nu anaquéj tyajá'muayu'se'ej meentyij nyequee xu já'muasej, ta'aj ij quee a'yan tyuuxié've'ej nyej nyíj jamuaatamuárie'riste'en a'íjci jime' i nyavástara' ti jin tyinaata'íj nyej nyíj tyámua' jamuáa'uurej, capu nyej nyíj jamua'antypuá'ritye'en.

Hua'tyojtye' ajta aantypuá'rij

¹¹ Nyata'aj ja'antypuá'ritye'en, nye'ihuámua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj jutyamua've'ej, siajta jahuoocaj siaj sij tyámua' tyí'tyechajcaj. Siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an, siaj sij juxáahuaaj naa tyityeecháatime'nyij, ajta i Dios ti já'muaxie've' a'íi pu ja'mua tzajta' huatyá'itzeere'ej. ¹² Siata'aj huóotyojtye'en síij ajta síij, xui'tyoo'pu'á'tza'xi'in a'íjna jime' siaj néijmi'i i Círíistu' jitze ajtyáma'can. ¹³ Néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye', i maj iye'ej jusi'rii, a'íi mu yajá'muatyojtye'.

¹⁴ Che' ja'mua jimi huatyá'itzeere'en a'íjna i ti jin tyámua' tyajamu-atá'caa i tavástara' a'íjna i Círíistu', ajta i Dios ti jin já'muaxie've', ajta i júuricama'ra' i Dios, miche' a'ín huatyá'itzeere'en néijmi'caa mua'ajmaj jimi. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Je'ej ti ye'ej tyihuo'tayú'sej a'íjna i San Pablo a'íjma i maj Galacia jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyaj Pablo pué'een, camu i tyeítýee nyojo'ta'ityaca' camu majta a'íimaj na'antyíhuoj, sulu a'íi pu i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, ajta i Dios i ti tavástara' pué'een, i ti jaatájuurityej a'íjci i Jesús, ² néijmi'caa jamuán i nye'ihuáamua', yatuj já'muatyojtye' mua'ajmaj mu sijaj jusi'rii a Galacia. ³ Che' i Dios ajta i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyajamuaatá'an, majta jamuaatyápuar'itye'en i já'muatzajta'. ⁴ I Ciriístu' pu huatóoa' ti huámui'nyij tajitzé ma'can, ti'ij tajapua' huatányuunyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'yaa pu tya'ajxié'vi'ra' i Dios i ti tavástara' pué'een. ⁵ Tyiche' tyé'tyojtzire'ej i Dios jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Capu síj ajtáhua'aj majá'hua' i nyúucarij i ti jin i Dios ti'rátoonyij

⁶ Je'ej nu pua'aj tyo'tányamua'aj a'íjci jime' sijaj jiye'tzín ajtacíj i Dios jimi, i ti jamuaatajé ja'muaséeratya'aj i Ciriístu' jimi a'chu ti já'muaxie've', mua'aj xu sij seríj séej ántzaahuaj i nyúucarij. ⁷ Majta quee capu síj ajtáhua'aj i nyúucarij séejre'. Sulu séecan mu séejre' i maj já'mua'itziitye', majta tyí'tyese' mej mij seequéj jáa'uurej i nyúucarij i Ciriístu' ti jajax. ⁸ Ajta tipua'aj a'tíj seequéj tyajá'mua'ixaaty'e'ej i nyúucarij ti quee a'yan namuajre' je'ej tyaj tyeríj tyajamuáa'ixaa, che' i Dios puéjtzij jaatá'an, capu je'ej a'tíj ti pué'een tipua'aj nyáaj, na'riij síj i ti tyí'huüre' u tajapua'. ⁹ Nu'ríj anaquéej a'yan tyaataxájtaca' ajta ijíj nu nyajtáhua'aj jaataxájtaj. Tipua'aj a'tíj seequéj tyajá'mua'ixaaty'e'ej i nyúucarij ti quee a'yan namuajre' ti'ij i sijaj seríj ja'antzaahuaj, che' i Dios puéjtzij jaatá'an.

¹⁰ Canu nyáaj a'yan tyá'huoo nyej nyij tyámua' tyu'tyá'itzeere'en i tyétyacaa jimi, sulu nyej nyij tyámua' tyu'tyá'itzeere'en i Dios jimi. Canu a'yan tyá'huoo mej mij i tyétyacaa tyámua' nyojo'seejra. Tipua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj maj a'íimaj tyámua' nyojo'seejra, canu che' a'íin pué'een i ti jahuüre' i Ciriístu'.

Ciriístu' pu i Pablo antyíhuo

¹¹ Siata'aj a'yan tyáamua'reej nye'ihuáamua', i nyúucarij i nyaj já'mua'ixaaty'e' capu i tyeítýee jimi já'ma'can. ¹² Canu ja'ancuriáa' i tyeítýee jimi, capu ajta a'tíj naamuá'tyej, sulu a'íj nu jimi i Ciriístu' ja'ancuriáa', a'íi pu ajta naatá' nyej nyij jáamua'tyij.

¹³ Sijajta mua'aj xu'ríj tyí'namuajraca'aj je'ej nyaj tyi'tyínyecha'íica'aj jájcuaj ímuáj nyati'íj nyooj já'astyajca'aj i huá'yi'raj i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj a'íjma i maj jusi'rii i Dios jimi, nyetyí'tyasa'ca'aj nyaj néijmi'caa antyipuá'aritye'en. ¹⁴ Jéetze' nu janamuajraca'aj i nyahuásimua'ci'ij yi'ráj, nyajta nu néijmi'caa mue'tijca'aj i nyaxa'aj tyeítýee i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjci jime' i nyaj já'astyajca'aj i tayi'ráj. ¹⁵ Ajta ti'ij ja'ránajchaca' i Dios ti'ij na'antyíhuoonyij nyati'íj quee xu nié'huacaj, a'íi pu naatajé juxié'vi'ra'

jíme', ¹⁶ nyej nyij jáamua'tyij y jójra', nyajta je'en huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. Canu a'tíj jimi ja'tanyéj tí'ij a'ín tyináamua'tyey je'ej nyaj tyi'tíj jin huárinyij, ¹⁷ canu nyajta a'áa jo'mej a Jerusalén nyej nyij huó'muaarej a'íjma i maj anaquéej antyihuaviihuaca' nyati'ij quee xu nyáaj, sulu je'en nu a'áa ja'tanyéj a Arabia, nyati'ij tányij huariá'raa a Damasco.

¹⁸ Tí'ij huéeicaj nyinyi'ra'aj mu tyojo'ma'aj, aj nu nyij a'áa jo'mej a Jerusalén nyej nyij jáamua'tyij a'íjci i Pedro, hua'puaj iteerij nu nyij á'tyeej nyaj jamuán ajo'caj. ¹⁹ Canu a'tíj a' jo'séj tí hua' jitze ajtyáma'can a'íjma i maj antyihuaviihuaca', a'íj nu'uj i Santiago i tí ihuáaria'ra' pué'een i tavástara'. ²⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jíme' tí i Dios ajta jamua'reej nyej quee hue'tzij jin tyajá'muayu'se'ej.

²¹ Aj nu nyij tányij a'áa jo'mej i séej chuéj japua a'ájna a Siria, nyajta a Cilicia. ²² Majta a'íjma i maj Judea jo'cháatimee i maj majta Ciríistu' jimi séejre', camu nyamua'tyajca'aj. ²³ A'íj mu'uj nyúucarij namuajraca'aj tíjin: "Í tí ará'tyeej je'ej pua'aj ta'uuriajca'aj, íjij pu huá'ixaatye' i tyeítjee mej mij ja'antzaahuatye'en i nyúucarij tí ará'tyeej ja'antypuá'rityamu'ca'aj."

²⁴ Majta a'íjma, tyámua' mu tya'tá'caria'aj i Dios nyéetzij jíme'.

2

A'íi mu i maj tamuáamuata' japon hua'puaj ará'asej jaataxié'vej a'íjci i Pablo

¹ Tí'ij arí a'yan tyoomá'caj tamuáamuata' japon muáacuaj nyinyi'ra'aj, nyajtáhua'aj nu a'áa jo'mej a Jerusalén a'íjci jamuán i Bernabé, nyajta nu a'íj jo'ví'tij i Tito. ² A'áa nu jo'mej, jí'nye i Dios pu a'yan tyinaataséjra tí a'yan tyúuxie'va'ca'aj nyaj a'áa jó'me'en. A'áa nu nyij huó'ixaaj i nyúucarij i nyaj huó'ixaatye'sij a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. Avíitzij nu jin a'yan huaríj hua' jimi i maj tyihuá'íjtye', ta'aj ij huataséjre'en nyaj quee huáapua'aj nyana'aj tyí'muarie'ca'aj. ³ Ajta quee capu a'yan tyu'ríj je'ej maj i séecan tyá'xie'va'ca'aj, jí'nye a'ájna i Tito i tí nya-jamuántaca'aj ajta hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj i griego, camu a'yan tyaata'íj tí'ij ja'antypisíjchej i junavíj. ⁴ Séecan i maj a'yan tyúusejratay maj tajitzé ajtyáma'can, a'íi mu avíitzij jin utyájrurij ityájma tzajta', mej mij táa'eeve'en je'ej tyaj ye'ej tyityetyitacha'íj i Ciríistu' jimi, mej mij majtáhua'aj ca'nyéjrij jin tyitaata'íjtye'en i nyúucarij jíme' i maj jin tyi'íjta. ⁵ Catu huo'ta' mej mij taamué'tin, jí'nye a'yaa tu tyá'xie'va'ca'aj tí ja'mua tzajta' séjre'ej i nyúucarij tí jí'ré'can jíme' i tí jin Dios jamui'rátosij.

⁶ Majta a'íjma i maj huápuí'ij juxie've', camu je'ej tyéejtyoj mej mij tyi'tíj jájcuan naaté'exaatye', ajta capu nyejitzé juxie've' a'tyán mej pué'een a'íjma, jí'nye capu i Dios a'íj jin tyihuá'xíjtye' je'ej tí síj huasé'rin. ⁷ Majta a'íjma, a'yaa mu tyáamua'reeri' tí i Dios a'yan tyinaata'ítayaca' nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, a'yájna tí'ij ajta a'íj tyu'ta'ítayaca' i Pedro, tí'ij huo'té'exaatye'en i nyúucarij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ⁸ Jí'nye a'ájna i Dios a'íj tí huata'ítayaca' i Pedro a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi pu cha'taj na'aj nyéetzij naata'ítayaca' nyej nyij a'íjma jimi ujó'me'en i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. ⁹ Ajta a'ájna i Santiago, ajta i Pedro, ajta i Juan, a'íi mu a'ájna jin antyúumua'reeriaca'aj mej mij

huó'cha'ñin i maj i Dios jimi séejre', a'yaa mu tyáamua'reeri' ti i Dios a'ñna jin na'antyíhuoj, ajta ta'aj ij ootámiteere'en maj merij taataxié'vej, a'ñ mu tyámua' tyitajcha'ñij muá'raa nyéetzij majta a'ñci i Bernabé, a'ñ mu mij a'yan tyaaxá'pui'intarej tyej tyij ityáj ujó'ju'un a'ñjma jimi i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, majta a'ñmaj a'ñjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹⁰ A'ñ mu taatáhuaviiri' tyaj a'ñjma ootámua'reej i maj quee je'ej tyéjvicue', a'ñ nu nyij jin ootyényaca'an nyej nyij nyaxie'vi'ra' jin a'yan huárinij.

Pablo pu jajtyá'xij a'ñci i Pedro a'ájna a Antoquíia

¹¹ Ajta a'ájna i Pedro, ti'ij a'áa ja'tanyéj a Antoquíia, nyáaj nu jajtyá'xij, ji'nye a'ñ pu tyi'tíj jin quee xá'pui' rijcaj. ¹² Ji'nye hua' jamuán pu tyí'cua'caria'aj a'ñjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, 'asta mana'aj quee séecan ará'aj i Santiago ti uhuojo'ta'ítýaca', aj pu'ij ajtáaraa hua' jimi, ajta jaatapuá'citaca' i ti hua' jamuán tyí'cua'caria'aj, ji'nye huá'tziinya'ca'aj a'ñjma i maj ja'antýisi'chej i junavij. ¹³ Majta i séecan i maj Israel jitze ajtyáma'can, camu majta a'yan huaríj huatoojé'yacan jime', sulu a'yaa mu hue'tzij jin tyúusejrataca'aj a'yájna ti'ij ajta huaríj i Pedro, a'ñ pu jin ajta i Bernabé tyo'tyóohue'tzej ti'ij ij ajta a'yan huaríj mati'ij a'ñmaj. ¹⁴ A'ñ nu jin, nyati'ij huo'séj maj quee tzaahuatyí'ra'aj jin a'yan tyityetyúucha'ñica'aj ti'ij tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa nu nyij tyaaté'exaa a'ñci i Pedro metýi'séeracaj néijmi'i i tyeítýee tijin: "Muáaj paj hua' jitze ajtyáma'can i maj Israel jitze eeráanyej, a'yaa paj tyi'tyía'cha'ij mati'ij i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, ¿ji'nye een jime' ca'nyéjrij jin a'yan pahuá'uurej a'ñjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mej mij a'rá'astej i huá'yi'raj a'ñjma i maj Israel jitze ajtyáma'can?"

Dios pu néijmi'caa tyu'túu'uunyi'raj i maj tyá'tzaahuatyé'

¹⁵ Ityáj tu a'ñjma jitze eeráma'can i maj Israel jitze ajtyáma'can, catu a'ñjma jitze i maj ootyá'itzeereej i Dios jimi. ¹⁶ Tyajta ityáj, a'yaa tu tyá'mua'reej tíquee a'tij ji'rénnya'aj huatyá'itzeere'ej i Dios jimi, tyij ajta néijmi'i ará'astej a'ñci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'ñ pu ji'rénnya'aj huatyá'itzeere'ej i ti tyá'tzaahuatyé' i Ciriístu' jimi. A'ñ tu jin tyajta ityáj tyá'tzaahuatyé' i Ciriístu' jimi, ta'aj ij i Dios a'yan taatámua'tyij tyaj ji'rénnye'ej séejre', a'ñci jime' tyej tyá'tzaahuatyé' i Ciriístu' jimi, catu i tyaj ja'rá'astej a'ñci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. Ji'nye capu a'tíj ji'rénnya'aj huatyá'itzeere'ej i Dios jimi tipua'aj a'rá'astej a'ñci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta.

¹⁷ Ajta ijíij, tipua'aj a'yan tyetyá'huocaj tyaj ji'rénnye'ej huatyá'itzeere'en, a'yaa pu tyé'miteere' tyej tyajta ityáj á'itzeere', ¿nyiquij a'yan huatóomua'aj ti i Ciriístu' ca'nyíjra'aj taatá' tyej tyij je'ej pua'aj tyi'tyítacha'ñij? Capu xaa nyu'uj. ¹⁸ Tipua'aj nyáaj tyi'tíj naatyú'uunaj, nyajtáhua'aj nyij jaatyátaahuaaj, nyáaj nu nyasíj pué'eenye'. ¹⁹ Ji'nye nyáaj nu huamu' a'ñci jimi i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, nyej nyij júurij huatyá'itzeere'en i Dios jimi. Nyáaj nu nyajta jamuán óotateehuaca' i Ciriístu', ²⁰ a'ñ nu jin quee che' nyáaj júurij, sulu a'ñ pu i Ciriístu' nye jimi júurij. Ajta i júuricamej i nyaj jin ijíij júurij, a'ñ pu jin júurij i nyaj tyá'tzaahuatyé' a'ájna jitze ma'can i yójra' i Dios, i ti naataxié'vej, ajta huatóotoj ti nyejitzé ma'can huámui'nyij. ²¹ A'ñ nu jin quee majuuriésij

a'íjci i ti Dios jin juxié'vi'ra' naatá', ji'nye tipua'aj a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta tyu'tá'care'en nyej nyij ji'rénnya'aj huatyá'itzeere'en, capu che' tyi'táj huatyahuíre'nyijche' ti i Ciriístu' huamuí'.

3

I nyúucarij i maj jin tyí'ijta ajta i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Mua'aj mu siaj Galacia jo'cháatimee, capu já'muai'riitye' siaj tyi'táj jo'itéej xá'ra'nyij. ¿A'tanyij je'ej pua'aj jamuáaruuj? A'íjci i tyaj já'mua'ixaatye' a'íj tu já'muasejratye' i maj jó'tatee a'íjci i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ² A'íj nu'uj mua'reerimu' ja'mua jimi: ¿Nyi a'yan setya'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios a'íjci jime' siaj ja'rá'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ca' a'íjci jime' siaj ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra' i Dios? ³ ¿NyiQUIJ huápuí'ij quee já'muai'riitye' siaj yo'itéej xá'ra'nyij, ji'nye mua'aj xu seríj a'íjci jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, siajta ijíij a'yan tyá'xie've' siaj a'íj ará'astej i siaj jujámua'aj siana'aj jájtyo? ⁴ ¿NyiQUEE tyi'táj je'ej tyajamuaatyáhuíi i nyaj jéehua tyámua' naa tyajamuáa'ixaa? Capu je'ej tyí'rii tiquee tyi'táj jin je'ej tyajamuatyáhuíre'en. ⁵ Ti'ij i Dios jamuaatá' i ju júuricamej, ajta je'en tyi'táj huataséjrataca' i ja'mua tzajta, ¿ji'nye een jime' a'yan huaríj? Capu a'íjna jime' siaj ja'rá'astijrej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íj pu jin i siaj ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra'.

⁶ A'yaa pu cha'tána'aj i Abraham tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, a'íj pu jin i Dios tyámua' tyeetyájtoo, ajta ji'rénnye'ej jimi huatyá'itzee. ⁷ A'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj jáamua'reej tíjin i maj ji'ré'can jime' i Abraham jitze eeráma'can, a'íi mu a'íin pué'een i maj tyá'tzaahuatye'. ⁸ Jájcuaj ímuáj pu a'yan tyé'yusihuaca'aj i yu'xarij jitze ti i Dios a'yan ajta huo'támua'sij maj tyámua' een a'íimaj i maj quee Israel jitze ajtyáma'can i maj majta tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyaat'éxaatya'ca'aj a'íjci i Abraham tíjin: “Néijmi'caa nu i tyeétyee tyámua' tyu'tyátoosij a jitze ma'can.” ⁹ A'íj pu jin, néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye', Dios pu tyámua' tyihuo'tá'sij jamuán a'íjci i Abraham i ti ajta tyá'antzaahuaj.

¹⁰ A'tyán maj a'íj jitze tyí'ca'nyej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íjma pu puéjtzij huo'ta'sij i Dios, ji'nye a'yaa pu tyé'yus'i i yu'xarij jitze tíjin: “Puéjtzij pu jaci'tyij a'táj tiquee néijmi'i já'astijre' je'ej ti ye'ej tyé'yus'i i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta.” ¹¹ A'íj tu jin a'yan tyámua'reej tiquee a'táj ji'rénnya'aj séejre' ti néijmi'i ará'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ji'nye a'yaa pu ajta tyé'yus'i i yu'xarij jitze tíjin: “A'íjna i ti naa tyí'tyevij, a'íi pu júurij huatyá'itzeere'ej a'íjci jime' i ti tyá'tzaahuatye'.” ¹² Ajta a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta capu a'íj jitze ma'can i maj jin tyá'tzaahuatye', sulu a'yaa pu tyá'xaj tíjin: “A'íjna i ti ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íj pu jin a'yan tyi'cháaj ja'mej.”

¹³ Ciriístu' pu tajapua huatanyúj, ti'ij quee puéjtzij táaci'tyij a'íjci jime' tyaj quee ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íi pu tajitzé ma'can jaapuéjtzitariaca, ji'nye a'yaa pu tyé'yus'i i yu'xarij jitze tíjin: “Puéjtzij pu jaci'tyij a'táj ti muí'nyij jo'tatéehuaaj i ciyéj jitze.” ¹⁴ A'yaa pu a'íjci jin tyu'ríj ta'aj ij huo'ci'tyij i Dios ti jin tyámua' tyihuo'tyátoosij, a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, tyata'aj tyij tyajta néijmi'i a'íjna jitze

ma'can i tyaj jin tyá'tzaahuatye' ja'ancuriá'an i júuricama'ra' i Dios i ti jin tyatóoratziiri'.

I nyúucarij i maj jin tyí'ijta capu jo'rio'uunaj i Dios ti jin tya'tóoratziiri'

¹⁵ Nye'ihuáamua', a'ij nu jamuaté'eexaatye'ej je'ej ti tyí'rinyacaa i tyeítyee jimi, tipua'aj a'tíj tyí'tíj jin atóoratyi ajta jo'yú'xaj je'ej ti rinyij, capu i'ríj ti a'tíj jo'rio'uunaj nusu ti jéetze' jitzán tyo'yú'xaj. ¹⁶ Ajta i'ijíj, Dios pu a'yan tya'táratziiri' a'íjci i Abraham ajta i ti jitzán eeráma'can. Capu i yu'xarij a'yan mu'caa tyi'tyáxajta, sulu síj pu'uj i ti jitzán eeráma'can, a'íj pu'ij a'íin pué'een i Ciriístu'. ¹⁷ A'yaa pu huatóomua'aj i nyaj já'mua'ixaatye' tíjin: Dios pu tyi'tíj jin tya'tóoraj i Abraham jimi, a'yaa pu'ij ajta tyaróo'astej. A'íj pu jin i nyúucaria'ra' i Moisés tí'ij yan huataséjre a'yan tyoomá'caj muáacuaj anxityej nyinyi'ra'aj japuan seityej japuan tamuáamuata', capu i'ríj ti i nyúucarij jo'rio'uunaj tí'ij quee che' tyi'tíj huúiria'aj i Dios ti jin tya'tóoraj. ¹⁸ Ji'nye tipua'aj i Dios ti jin tya'tóoratziiri', a'íj jitze aróoca'nyaj i nyúucaria'ra' i Moisés, capu che' a'íin pue'éenye'ej ja'mej i Dios ti jin tya'tóoratziiri', ajta i Dios pu a'yan tya'tóoratziiri' ti juxié'vi'ra' jin tyámua' tyetyátoonyij a'íjci i Abraham.

¹⁹ ¿Tyi'tanyí na'aj ij je'ej tyí'huúire' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta? A'yaa pu hua' jimi tyu'tyátuihuaca', mej mij jáamua'reej i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, 'asta na'aj quee huataséjre a'íjna i ti jitzán eeráma'can i Abraham, i ti jitzán i Dios tya'tóoratziiri'. Ajta i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íj mu i maj tajapua' tyí'huúire' hua' jimi jaatyájtoo i tyeítyee, a'íjna jitze ma'can i Moisés. ²⁰ Ajta tí'ij i Dios a'yan tya'táratziiri' a'íjci i Abraham, capu a'tíj huata'ítayaca', sulu jusíj pu a'yan huaríj, ajta síj na'aj a'íin pué'een i Dios.

I ti jin tyí'huúire' a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta

²¹ ¿Nyiquij a'yan huatóomua'aj ti seequéj tyá'xaj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'íjci i Dios ti jin tya'tóoratziiri'? Capu xaa nyu'uj, ji'nye tipua'aj i nyúucarij i maj tyí'ijta júuricamej tatá'care'en, a'yaa pu'ij tyii'riitacaj tyaj ji're'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi a'íjci jime' tyaj ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ²² Ajta a'íjci i yu'xarij jitze a'yaa pu tyá'xaj tyaj néijmi'i ootyá'itzee i Dios jimi, mata'aj mij a'tyán maj tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi huatái'riitarij maj ja'ancuriá'an a'íjci i ti jin Dios tya'tóoratziiri'.

²³ Tí'ij quee xu huataséeria'caj i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'íj tu jin eetyánami'huaca'aj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yan tyetye'ejcho've'ej ti huataséjre'en a'íjna i tyaj jitzán tyá'antzaahuatye'en. ²⁴ A'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'yaa pu tyí'tacha'íica'aj tí'ij i ti ca'nyérij jin tyí'muarie' tí'ríj i tyiséjra, 'asta na'aj quee uvé'nyej i Ciriístu', ta'aj ij i tyaj jin tyá'antzaahuatye'sij taatá'an tyaj ji're'nye'ej huatyá'itzeere'en. ²⁵ Ajta i'ijíj ti arí huataséjre i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', capu che' a'íin tacha'íj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ²⁶ ji'nye a'íjna jime' i sij jin tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi, néijmi'i xu mua'aj yójmua'mua' pué'een i Dios, ²⁷ ajta siatí'ij jimi huatyá'itzee i Ciriístu' a'ájna siatí'ij huái'huaca', aj pu ajta jamue'ré'chejtya'xij. ²⁸ Capu che' a'íin juxie've' tipua'aj Israel jitze pu'a'ajtyáma'cantaj, na'ríj a'íjma jimi i Griego, tipua'aj i ti juxáahuaj majo'cha'can, na'ríj i ti ca'nyérij jin tyí'huúire', tipua'aj tyáati' nusu íiti', ji'nye néijmi'i xu mua'aj i Ciriístu' jitze ajtyáma'can, a'íj xu jin síj siana'aj pué'een jimi. ²⁹ Ajta tipua'aj Ciriístu' jitze xa'ajtyáma'can, a'íj xu jin siajta

a'íj jitze eeráma'can i Abraham, ajta a'íin tyajá'muaci'tyij i ti jin Dios tya'tóoratziiri'.

4

¹ A'yaa pu huatóomua'aj i nyaj já'mua'ixaaty'e tijin: Ti'ij ooj pa'ri'istan a'íjna i ti néijmi'i tyá'ci'tyij, a'yaa pu cha'tána'aj een ti'ij síj ti ca'nyérij jin tyí'muarie', tyij ajta arí néijmi'i tyía'ra'an tyi'pué'een ² Séecan mu jacha'íj, majta a'íjna jin antyúumua'reej maj tyú'cha'íin néijmi'i i ti tyía'ra'an, 'asta na'aj quee tya'rá'astij a'náj ti i táatajra' a'yan tyaaxá'pui'intari'ri'. ³ A'yaa pu cha'taj ityájma jimi tyé'yi'ij, tyati'ij quee xu tyi'tíj mua'reeriacaj, a'íi pu tyi'ta'íjtya'ca'aj íiyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua. ⁴ Ajta ti'ij atyojo're'nyej a'náj ti a'yan tyu'xá'pui'intari'huaca', Dios pu juyó j ujo'ta'ityaca', i ti huanie'huaca' i íitaj jitze, ajta a'yan tya'rá'astej i nyúucarij Moisés ti jo'yú'xaca', ⁵ ta'aj ij a'íin tajapúa huatányuunyij, ji'nye a'íi pu tyi'ta'íjtya'ca'aj i nyúucarij i maj jin tyí'íjta, ajta je'en taatá'an tyej tyij huátatyamua've'en a'íjna jime' tyaj tyeríj yójmua'mua' pué'een i Dios. ⁶ Ajta tyaj tyeríj yójmua'mua' pué'een, Dios pu yo'ta'ítyaca' i júuricama'ra' i juyó j i taxiéjnyu'caa tzajta', ajta i júuricama'ra' a'yaa pu tyá'huoo tijin: "Muáaj paj nyatáataj pué'een, i nyaj jéehua jaxie've'." ⁷ A'yaa pu'ij, capáj che' ca'nyérij jin tyí'muarie', sulu yójra' paj pué'een i Dios, ajta íjij paj períj yójra' pué'een, Dios pu a'yan tya'ajxié'vi'ra' pej pij néijmi'i jimi tya'ancuriáan.

Pablo pu je'ej tyóomua'ajcaa a'íjma jimi i maj tyá'tzaahuatye'

⁸ Jájcua j imuáj, siati'ij quee xu jamua'tyáacaj i Dios, mua'aj xu ca'nyérij jin huá'huúria'ca'aj a'íjma i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijin diosij. ⁹ Ajta íjij siaj seríj jamua'tyej i Dios, nusu íjij ti arí i Dios já'muamua jtye, ¿ji'nye tyí'rij siaj sij siajtáhua'aj ca'nyérij jin tyu'tyáhuire'en a'íjci jimi i tíquee tyi'tíj huire', ajta ti'ij ajtáhua'aj ca'nyérij jin tyajamuaata'íjtye'en? ¹⁰ Mua'aj xu tyí'ye'estyaa, ti'ijta a'ájna atyojo're'nyej a'náj ti tyi'tíj je'ej huaríj, na'ríij i máxcirie' ti jitzán tyi'tíj atyojo're'nyesij, nusu i nyinyi'ra'aj i maj jitzán a'yan tyá'mua'reej tyi'tíj jime'. ¹¹ A'íj nu jin jéehua tyí'tziinye' tipua'aj quee tyi'tíj huatáhuire'en i nyaj jin tyu'muáriej ja'mua tzajta'.

¹² Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyaja'muahuavíij siaj a'yan rijcaj nyati'ij nyáaj, ji'nye nyáaj nu nyajta a'yan tyi'tyínyecha'íj siati'ij mua'aj. Caxu siaj mua'aj tyi'tíj jin ootyá'itzeerej nye jimi. ¹³ A'yájna siati'ij seríj tyá'mua'reej, nyati'ij anaquéej jamuaaté'exaa i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa nu tyi'cuí'ij nyati'ij a'yan huaríj. ¹⁴ A'íjna i nyaj jin tyi'cuí'ca'aj, jéehua pu jamuaatamuárie'ristej, siajta mua'aj caxu naataxána'vej, caxu siajta naatyáxaahuataca', sulu tyámua' xu tyinaatyéeje ti'ij nyaj a'íin pué'eenye' síj ti tajapúa tyí'huire', na'ríij yaa ti'ij nyaj a'íin pué'eenye' i Ciriistu' ti ajta Jesús pué'een. ¹⁵ ¿Ji'nye huaríj a'íjna i siaj jin jutyamua'va'ca'aj? A'yaa pu tyí'rij nyaj a'yan tyaataxáj ja'mua jime' yee tipua'aj a'yan tyí'riitacajche', mua'aj xu je'tatú'tu'nyijche' i ju'í'sij siaj sij nyéetzij naatatú'tu'tye'en. ¹⁶ Arí íjij, ¿nyij seríj nyéjcha'ire' a'íjci jime' nyaj tzaahuaty'ra'aj jin tyajá'mua'ixaaty'e'?

¹⁷ A'íjma jimi i tyeítyee jéehua xu hua' jitze juxie've', majta quee a'íjna jime' mej mij tyámua' jamuáa'uurej. A'yaa mu tyá'xie've' siaj sij tajimí ajtácinnye j, siaj sij siajta mua'aj hua' jitze tyú'ca'nyej. ¹⁸ A'yaa pu

tyí'xa'pui' maj ja'mua jitze juxié'va'aj i séecan, siaj sij tyámua' huó'uurej, ajta a'náj tina'aj a'yan tyúuxie've', capu a'áa na'aj tipua'aj nyijta ja'mua jamuán a'áa jó'catyij. ¹⁹ Nyiyóojmua', jéehua nu jajpuéjtzij ja'mua jime', a'yájna tí'ij i íiti' ti jo'tacuí'nyaca' pá'ri'ij jime', 'asta na'aj quee i Ciriístu' ja'mua jimi tyámua' tyu'tyá'itzeere'en. ²⁰ Canu a'túzj jamua'reej je'ej nyaj ye'ej huárinyij mua'ajmaj jime'. Nyóoche' a'áa jó'catyiiche' ja'mua jimi nyej nyij quee che' tyajá'muayu'se'ej nyana'aj, sulu nyej nyij tyajamuáa'ixaatye'en senyeséeracaj.

Je'ej maj huaríj a'íjna i Agar, ajta i Sara, i tyaj jin yo'itéej tá'ra'nyij

²¹ Siata'aj naaté'exaatye' mua'aj mu siaj jaxie've' siaj sij ja'rá'astyaj a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ¿nyitzaa sequée a'yan tyáanamujri' je'ej ti tyá'xaj a'íjci jitze i nyúucarij? ²² A'yaa pu tyé'yu'si' ti i Abraham hua'puácaa tyiyóojmua'ca'aj i maj tyétyacaa. Síj pu jitzán huanie'huaca' a'íjci i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie'ca'aj, ajta i síj, a'íj pu jitzán huanie'huaca' a'íjci i íitaj ti juxáahuaj jo'chá'canya'aj. ²³ A'íjna i ti huanie'huaca' a'íjci jitze i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie'ca'aj, a'íj pu a'yan éenye'ej huanie'huaca' mati'ij i tí'ríj. Ajta i síj, a'íjna i ti huanie'huaca' jitzán i íitaj ti juxáahuaj jo'chá'canya'aj, a'íj pu a'íjci jin huanie'huaca' ti Dios a'yan tya'tóoratziiri'. ²⁴ Ír'íj tyaj a'yan tyaataxáj ti a'yan huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti a'yan tyé'yu'si'. A'íjma i úucaa i maj hua'puaj, a'yaa pu huatóomua'aj i nyúucarij ti hua'puaj ti jin Dios tyihuo'ta'íj i tyétyacaa. Síj i nyúucarij pu a'áa já'ma'can i jiríj japua ti a'yan tyaja'rájtyapua j tijn Sinaí. A'íj mu jitzán eerányesij a'íjma i tí'ríj i maj tyu'tyáhuire'sij ca'nyéjrij jime'. Ajta a'íjna i nyúucarij, a'íj puírícij a'íjna i íiti' ti a'yan ántyapua j tijn Hagar. ²⁵ A'íjna i Hagar, a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i jiríj i Sinaí, a'áa ti jo'tácaj a Arabia. A'yaa pu ajta huatóomua'aj chájta' ti já'sejre' a Jerusalén, ji'nye óoche' pu ca'nyéjrij jin tyí'muarie' jamuán i yójmua'mua'. ²⁶ Ajta a'íjna i Jerusalén tajapuá ti já'ma'can, a'íj pu juxáahuaj jo'cha'can. Ajta a'íj pu pué'een i taj náanaj. ²⁷ A'yaa pu'uj na'aj ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tijn:

Pajta muáaj, tiquee che' muo'tacuí'nyij, pata'aj huatá'tyamua've'en. A'yaa paj huárinyij, ji'nye jéehua paj tyiyóomua'aj puá'mej mu paj quee a'náj ootájucataca' quee a'íjna i íiti' ti víche'.

²⁸ Siajta mua'aj, nye'ihuámua', a'yaa xu cha'taj siana'aj séejre' tí'ij a'íjna i Isaac ti a'íjci jin eerányej i ti jin Dios a'yan tya'tóoratziiri'. ²⁹ A'ájna imuáj a'íjna i yójra' ti a'yan cha'tána'aj éenye'ej huanie'huaca' mati'ij i tí'ríj, a'íj pu je'ej pua'aj jáaruuj a'íjci i yójra' ti huanie'huaca' a'íjci jime' i muárie'ria'ra' i júuricama'ra' i Dios. Ajta íjij, a'yaa pu cha'taj tyí'rinyacaa. ³⁰ Ajta, ¿ji'nye tyá'xaj i yu'xarij jitze? Nyiquij a'yan yee: "Pata'aj jaatamuáritye'en a'íjci i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie', pajta i yójra', ji'nye capu a'náj tyi'táj jaci'tyij a'íjci i yójra' i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie', sulu néijmí' pu tyá'ci'tyij a'íjci i yójra' i íitaj ti juxáahuaj jo'cha'can." ³¹ A'íj pu jin, nye'ihuámua', catu a'íjci jitze eerányej a'íjci i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie'ca'aj. Catu xaa nyu'uj, sulu a'íj tu jitzán eerányej a'íjci i íitaj ti juxáahuaj jo'chá'canya'aj.

5

Maj quee tooa'care'en maj ca'nyéjrij jin tyí'huüre'ej

¹ Ciriistu' pu tii'rájtoo tyej tyij taxáahuaj mahuaci'ca'an. A'ij xu jin caxu che' tooa'care'en siaj sij ca'nyéjrij jin tyí'muarie'ej, caxu che' huariá'ci'ca'an a'yájna siati'ij tyityaajú'ca'aj.

² Sianáanamujri'. Nyáaj i nyaj Pablo pué'een, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye'. Típua'aj a'yan setyityaató'a'an maj ja'antyisiichixi'in i ta'antyyuuví'rajmee i siaj jitzán sa'racia, ti'ij tyá'xaj i nyúucarij maj jin tyí'ijta capu tyi'táj jin jamuaatyáhuüre'ej i Ciriistu'. ³ A'yaa nu tyaaté'exaatye'sij tzáahuatyí'ra'aj jime' a'táj tina'aj ti ja'antyyisíjchej i junavíj, a'yaa pu jimi tyuuxié've'ej ja'mej ti'ij néijmi'i ará'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ⁴ Mua'aj mu siaj a'yan tyá'huoo siaj ji'ré'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi, mua'aj xu seríj ajtacíj a'ijci jimi i Ciriistu', siajta ajtacíj a'ijci jimi i Dios ti tyámua' tyajamuaatá'. ⁵ Tyajta ityáj, a'ij tu jitze arataca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios a'yan tyetyi'ijcho've'ej tyej tyij ji'ré'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi a'ijci jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye'. ⁶ A'yaa pu tyí'een, ji'nye i Ciriistu' jimi, capu a'tzúj jitzán juxie've' tipua'aj a'táj ari ja'antyyisíjchaca' i junavíj nusu quee. A'ii pu xaa jitzán juxie've' ti a'táj a'yan tyihuo'taxié've'en i tyeityee tzáahuatyí'ra'aj jime'.

⁷ Tyámua' xu seríj mua'aj tyityaajú'ca'aj i juyéj jitze. ¿A'tanyíj tyajamua'ntyyi'uunyi'ri' siaj sij quee che' já'astyaj a'ijci i nyúucarij ti ji'ré'can jime'? ⁸ Capu a'íin ca'nyíjra'aj jamuaatá' i Dios i ti jamuaatajé. ⁹ A'yaa mu tyí'xaj ti cára'tzuj i levaduura' néijmi'i tyináxcaj i cuéjtzij, ¹⁰ a'ij nu jin nyáaj i tavástara' jitze tyí'ca'nyej siaj mua'aj quee seequéj tyí'mua'tyij, ajta i Dios pu puéjtzij jaatá'sij a'ijci i ti tyajamua'antyyi'uunyi', ajta quee je'ej rinyij a'táj ti pué'een.

¹¹ Ajta nyéetzij jime', nye'ihuámua', típua'aj nyooj a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej siaj ja'antyyisiichixi'in i junavíj, camu che' je'ej pua'aj nya'uureenyijche' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye capu je'ej pua'aj hua'namuaaraste'ej ja'mej i nyúucarij nyaj já'mua'ixaatye' ti i Ciriistu' óotateehuaca' i cúruuj jitze. ¹² Ajta a'íijma jime' i maj a'ijci jin tyajamua'antyyi'nyí', a'yaa pu tyina'ráanajchi nyéetzij maj anaquéj a'íimaj jujímua'aj huatyóosiichixi'in.

¹³ Siajta mua'aj nye'ihuámua', Dios pu jamuaatajé siaj sij juxáahuaj mahuaci'ca'an. Ajta caxu a'ijci jin a'yan rijcaj siaj sij a'yan cha' siana'aj je'ej pua'aj rijcaj je'ej ti tyajamuá'miteeraste'. Sulu siata'aj juxie've' huatóohuüre'en séej jamuán siajta séej. ¹⁴ Ji'nye néijmi'i pu i nyúucarij i maj jin tyí'ijta séej na'aj jitze tya'róo'astee i ti a'yan tyá'xaj tijin: "Pata'aj jaxie've' i axa'aj tyévíj a'yájna pati'ij asíj tyí'axie've'." ¹⁵ Tyámua' xu'uj mua'aj, ji'nye típua'aj mua'aj je'ej pua'aj setyúuxajta na'riij siooj jujímua'aj tyúucha'üre'ej, mua'aj xu sij jujímua'aj antyyúupua'ritye'sij.

I ti tatzájta' eerányinyii, ajta i ti jitzán eerányinyii i júuricama'ra' i Dios

¹⁶ A'ij nu jin a'yan tyí'xaj tijin: Siata'aj a'yan tyí'tyechajcaj a'ijci jitze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios, siaj sij quee tyi'táj jin je'ej pua'aj rijcaj i ti ja'mua tzajta' tye'rányinyii. ¹⁷ Ji'nye je'ej ti tyá'xie've' i ti je'ej pua'aj een, a'ii pu jájcha'üre' i júuricama'ra' i Dios, ajta a'ijna i

júuricama'ra' i Dios a'íi pu ajta jájcha'íire' i ti je'ej pua'aj een. A'íi mu a'yan tyityetyúucha'íire', a'íj xu jin mua'aj quee a'náj a'yan rinyij je'ej siaj tyá'xie've'. ¹⁸ Ajta tipua'aj i júuricama'ra' i Dios tyaja'muamua'tyej, capu ij che' mua'ajmaj tyaja'mua'íitya'aj ja'mej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta.

¹⁹ Tyámua' pu tyé'miteere' je'ej maj ricij a'íimaj i maj ja'astej i ti je'ej pua'aj een, a'íi mu juxana'cire' séecan jamuán i maj quee jatyévi'tin, huápui'ij mu xána'visi' ricij a'íj mu mij jin merij jó'vej, ²⁰ a'íi mu hua'najchej i sáanturij, majta tyí'chahuaa. Jéehua mu juxana've', majta quee tyámua' ja'huóomua'raj, majta óochueere'. Jéehua mu tyo'cájaaxiejeve', majta séecan jaaxiejtye', majta jé'ta' huaci'ij, majta séecan jimi ajtyú'uuvej. ²¹ Jéehua mu tyihuá'chueere', majta juta'rujve', majta tyí'nyacua'aj, majta néijmi'i jin a'yan ricij i ti je'ej pua'aj tyí'een. A'yaa nu nyij mua'ajmaj tyaja'mua'ixaatye', a'yájna nyati'ij nyáaj nyerij jájcuaj imuáj huaríj, tíjin i maj a'yan tyityetyúucha'ij camu ujo'tyáruytyij jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

²² Ajta a'íjna i júuricama'ra' i Dios ti tyihuatá'caa, a'íi pu a'íin pué'een tyej tyámua' tyihuojó'mua'raj, ajta tyámua'vi'ra'aj, ajta tyaj taxáahuaaj séjre'ej, tyaj néijmi'i jin tyo'táviiucue', tyajta huo'xié've'en séecan i tyeítyee, tyajta tyihuo'tapuejve'en, tyajta quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, ²³ tyaj quee á'tatzaahuatye'ej, ajta hua' jitze séejre' i ti xá'pui'. Capu ij ajtáhua'aj síj séejre' i nyúucarij ti tyi'tíj jin hua' jitze pua'ritye'ej. ²⁴ Majta i maj jitzán ajtyáma'can i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, mu'ríj néijmi'i tyu'táxaahuataca' i ti je'ej pua'aj tyí'een ti eerányinyiica'aj i hua' tzajta' mej mij quee che' je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij. ²⁵ Tipua'aj a'íj jin tyajúurij i júuricama'ra' i Dios, tyiche' tyajta tyu'tá'an tí'ij i júuricama'ra' i Dios tu'cájuyetyej.

²⁶ Tyiche' quee á'tatzaahuatye'ej, tyajta quee ca'nyíjra'aj tatá'care'en tyej tyij je'ej pua'aj á'tamua'raj nusu tyej tyij tajímua'aj tyítajaaxieji'.

6

Miche' huatóohuüre'en síj ajta síj

¹ Nye'ihuáamua', tipua'aj séej a'tíj xaaséj ti ootyá'itzeere'en tyi'tíj jime', siata'aj mua'aj mu siaj i júuricama'ra' i Dios jitze aróoca'nyej jaatáhuüre'en. Ajta siati'ij a'yan huárinyij tyámua' xu'uj siaj síj quee a'yan cha'taj siana'aj tyityo'tyá'itzeere'en tí'ij a'íin tyo'tyá'itzee. ² Siata'aj huatóohuüre'en séej jamuán siajta séej, a'yaa xu síj a'íjci jin tya'rá'astej i nyúucaria'ra' i Ciriístu'.

³ Tipua'aj a'tíj a'yan tyé'miteeraste'ej ti tyi'tíj jin antyúumua'reej, ajta quee tyi'tíj jin antyúumua'reej, a'íi pu jusíj jucuanamuaj. ⁴ Che' síj ajta síj jusíj huóosej je'ej ti tyi'tyúucha'íj, ajta tipua'aj tyi'tíj jin óotzaahuatya'mui'ij, che' a'íjna jime' je'ej ti jusíj tyi'tyúucha'íj, che' quee i séecan jime'. ⁵ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti síj ajta síj a'yan tyó'viicue' je'ej ti tyi'tíj tyá'muarie'riste'.

⁶ A'íjna i ti jumua'tyej i nyúucaria'ra' i tavástara', a'yaa pu tyúuxie've' ti jaatyáhuüre'en a'íjci i ti tyá'mua'tyej.

⁷ Caxu mua'aj jucuanamuaj, capu i'ríj siaj jáacuanamuaj i Dios. Tyi'tíj siaj mua'aj tyu'tá', a'yaa xu cha'taj siana'aj tya'ancuriáa'sij. ⁸ A'íjna i a'tíj ti a'íj jimi tyí'muarie' i ti je'ej pua'aj een, a'yaa pu tyá'ci'tyij ti huámu'nyij.

Ajta a'tíj ti a'íj jimi tyí'muarie' i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu i júuricama'ra' i Dios jaatá'sij ti júurij já'ra'nyij jusén jime'. ⁹ A'íj tu jin tyiche' quee jaxaahuataj i tyaj jin xá'pui' ricij, ji'nye tipua'aj tyequée jaxaahuataj tyi'tíj tu ancuriáa'sij a'ájna xicáara' jitze je'ej ti tye'tyévijtye'. ¹⁰ A'íj pu jin, a'náj tyaj a'yan tya'axié'vi'ra'aj, tyiche' tyámua' huó'uurej i taxa'aj tyeítyee, tyajta jéetze' tyámua' tyihuó'cha'ín a'íjma i maj majta tyá'tzaahuatyee'.

Maj tyámua' tyeeséj tí'ij quee a'tíj huo'cuanamuan

¹¹ Tyámua' xu mua'aj tyeeséj je'ej nyaj va'cán jin tyé'yuxaj i nyamuáca' jime'. ¹² A'ímaj i maj já'mua'itziitye', majta a'yan tyí'tyese' siaj sij ca'nyéjrij jin ja'antysisíjchej i junavíj, a'yaa mu ricij mej mij i tyeítyee tyámua' huojo'sejra camu jaxie've' ti puéjtzij huo'ci'tyij a'íjci jime' maj ja'rá'astee a'íjci i Ciriístu' i ti óotateehuaca' i cúruuj jitze. ¹³ Ajta a'ímaj i maj ja'antysisíjchej i junavíj, camu ja'rá'astyaa i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. A'yaa mu tyá'xie've' siaj mua'aj ja'antysisíjchej i junavíj, mej mij a'íjci jin ahuóotzaahuatyee' en siaj a'íjci jin a'yan huaríj. ¹⁴ Nyajta nyáaj canu tyi'tíj jin á'nyatzaahuatyee', sulu a'íj nu jin á'nyatzaahuatyee' ti Ciriístu' nyej jitze ma'can jaapuéjtzitariaca' i cúruuj jitze. Ji'nye a'íjna jitze ma'can i cúruujra' i Ciriístu', capu che' i cháanacaj nye jimi séejre', nyajta nyáaj canu nyajta che' i cháanacaj japua séejre'. ¹⁵ Capu tyi'tíj huúire' tipua'aj a'tíj ja'antysisíjchaca' i junavíj nusu quee, a'íi pu juxie've' ti a'tíj jájcuán jin huanie'huaj i Dios jimi. ¹⁶ Che' Dios huo'tyápua'rityee' en, ajta hua'ancu'vajxi'ín a'chu maj pua'máj ja'rá'astee a'íjci i nyúucarij, majta néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can i tyeítyeristyamua'me' en i Dios.

¹⁷ Ijíj ti yujo'que'tíj ja'mej canu che' jaxie've' ti a'tíj nya'itziitya'aj, ji'nye pu'ríj nye jitze séejre' a'íjci jime' i nyaj jajpuéetzij i Jesús jitze ma'can.

¹⁸ Nye'ihuáamua', che' i tavástara' i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, che' a'ín tyámua' tyajamuaatá'an i ja'mua tzajta'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I yu'xarij Pablo ti huo'ta'ítyi'ri' i Éfeso maj jo'cháatimee

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, a'íi nu pué'een i Dios ti na'antyíhuoj juxié'vi'ra' jime' nyej nyij jaatyáhuüre'en i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, nyaja'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj Éfeso ja'chej i siaj tyeítyeristyamua' pué'een i Dios, siajta tyá'tzaahuatye' a'íj xu jin jimi séejre' i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een. ² Che' i Dios i tavástara' ajta i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, miche' a'íin jamuaatyáhuüre'en majta tyámua' jamuáa'uurej ja'mua tzajta'.

I tyaj jin tyé'tyojtzire' i Dios a'íjna jime' i ti taatyáhuui'

³ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios i ti yo'puáara'an pué'een i tavástara' i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, ji'nye a'íj pu jitze i Ciriístu' tyitaatapuéjvej néijmi'i i tajapua' ti tyej'sejre'. ⁴ Dios pu ta'antyíhuo i Ciriístu' jitze jájcuaj imuáj tí'ij quee xu jaatyatáahuava'caj i cháanacaj, tyej tyij néijmi'i jin tyámua' éenye'ej tá'ra'nyij i tatzájta', tyajta quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj jimi i Dios. ⁵ Ji'nye a'yaa pu tyitaaxié'vej tyej tyij yójmua'mua' pue'éenye'ej tá'ra'nyij a'íjna jitze ma'can i Ciriístu', je'ej ti a'íin jájcuaj imuáj tyitaaxié'vej. ⁶ A'íj pu jin a'yan jaatamua'aj tyej tyij a'náj tína'aj tyé'tyojtzire'ej a'íjci jime' i ti jin naa huasé'rin i Dios, i ti juxié'vi'ra' jin taatá' i juyó jitze ma'can i ti huápu'i'ij jaxie've'. ⁷ A'íi pu i Ciriístu' tajáme' tyu'nájchitaca' i Dios jimi tí'ij juxúure' eeráaxirej tajitzé ma'can tí'ij i Dios tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee. ⁸ Ji'nye a'yaa pu i Dios tyá'xie've' ti tyámua' tyitaatyátoonyij, ajta tajimí jaatyájtóo a'íjna i tyaj jin tyu'yi'tíhua'an ajta tyej tyij néijmi'i tyojo'itéej tá'ra'nyij, ⁹ a'yaa pu tyitaatá' tyej tyij jáamua'tyij tyi'tíj ti puírícij i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi. A'íi pu arí a'yan tyaaxá'pu'i'intaria'ca'aj tí'ij i Ciriístu' jimi taataséjratye'en i ti ju'avaataca'aj, ¹⁰ a'yaa pu'ij tya'róo'astej je'ej ti tyaaxájtaca'. Ajta a'íjna i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi a'íi pu a'íin pué'een tí'ij i Ciriístu' tyihuo'ta'íjtye'en néijmi'caa i maj tajapua' já'sejre', majta i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

¹¹ Ciriístu' jimi pu i Dios anaqueéj ta'antyíhuo ta'aj ij jamuán tyitáaci'tyij, a'yájna tí'ij i Dios tya'táraj, a'íi pu a'yan ricij je'ej ti tyá'xie've'. ¹² A'yaa pu tyá'xie've' tyej ityáj anaqueéj jajchó've'ej i Ciriístu', tyej tyij néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i ti jin néijmi'i putyí'uurej. ¹³ Tyetyé'tyojtzire' i Ciriístu', siajta mua'aj mu siaj jáanamua'jri' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, i ti jin jamui'rátóosij, siajta tyá'antzaahuaj, mua'aj xu sij jitzán ajtyáma'cantaj xá'raa i Dios tí'ij a'íin ju júuricamej ja'mua jimi huatyájto i ti a'yan tya'tárajcaa. ¹⁴ A'íjna i júuricama'ra' i Dios a'íi pu a'íin pué'een i tyaj jin jamua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna ti tyi'taci'tyij i Dios ti tyitaatá'sij, típua'aj arí ja'antyíci'tyij i ti jin tí'rátóosij tyej tyij jimi ajtyáma'can tá'ra'nyij, tyej tyij tyaatatyójtzi're'en i ti jin néijmi'i putyí'uurej.

Pablo pu huá'huaviitze' i maj tyá'tzaahuatye'

15 A'íj nu jime' nyáaj jamua'ree siaj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi i Jesús, siajta hua'xie've' néijmi'caa i maj tyeítyeristyamua' pué'een i Dios, 16 canu nyij ja'antypua'citacaa nyaj tyé'tyojtzi're'ej i Dios ja'mua jime', nyajamua'tamua're'rihua'aj nu nyij huatyényuusij i Dios jimi. 17 A'yaa nu tyá'huaviiij i Dios i ti vástaria'ra' pué'een i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, i ti naa huasé'rin, ti'ij jamuaata'an i júuricamej i siaj jin tyámua' metyityoомуámuare'ej ajta ja'mua jimi huataséjre'en, ajta siaj sij ji're'can jime' jáamua'tyij. 18 A'yaa nu tyá'huaviiij i Dios ti'ij jamo'támiteeraste'en, siaj sij jáamua'reej tyi'tíj ti puírícij i siaj jajchó've', i ti jin i Dios jamuaatajé, ajta naa éenye'ej tyihua'ci'tyij i tyeítyeristyamua'me'en i Dios, 19 ajta quee iteere' i ti jin huápu'i'ij tyu'yí'tin i Dios, i ti jin tye'entyimuáriej tatzájta' i tyej tyá'tzaahuatye'. A'íi pu a'ín pué'een i ti Dios jaataséjrataca' i ti jin néijmi'i putyí'uurej ti ajta jin uhuájca'nyeje 20 ti'ij jaatájuurityej i Ciriístu' ajta yo'ví'tij u tajapúa' ti'ij a'áa ya'ajcájra i jumuáca'ta' pujmua', 21 ajta jaatá' ti'ij néijmi'i putyí'uuriaj, ti tyu'ta'íjtaj, ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaj a'íjna jime' i ti jin antyapuaj, ti'ij na'aj íjij ti tyí'sejre' ajta je'ej ti ooj yatyojooméj. 22 Néijmi'i pu jin i Ciriístu' antyúumua'reej, a'íi pu ajta i Ciriístu' antyíhuaviihuaca' ti'ij a'ín pué'eenye'ej já'ra'nyij i hua' mu'uj néijmi'caa i maj jusi'rii i Dios jimi. 23 Ji'nye a'íimaj i maj jusi'rii i tye'yúuj tzajta' a'íi mu a'ín pué'een i tyévira' i Ciriístu', a'íi pu hua' mu'uj pué'een, ji'nye a'íi pu a'ín pué'een i Ciriístu' i ti néijmi'i tyámua' tyi'uurej.

2

Dios pu tajapúa huatanyúj i Ciriístu' jitze ma'can

1 Jájcuaj imuáj xu mua'aj muí'chica'aj a'íjci jime' i siaj je'ej pua'aj rijcaa siajta jéehua á'itzeeria'ca'aj, 2 a'yaa xu sij tyi'tyesejria'ca'aj, ji'nye a'yaa xu tyityetyúucha'íica'aj mati'ij ricij a'íimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, siajta a'yan rijcaa je'ej ti tyá'ráanajchi a'íjna i ti íyan tyi'íjta ajta a'íjma jimi i xie'nyu'carij i maj séejre' áacaj tzajta' i ti'ij ajta ca'nyíjra'aj hua'tá'caa mej mij quee ja'astej i Dios. 3 A'yaa tu tyajta néijmi'i ityáj jájcuaj imuáj tyi'tyesejria'ca'aj, a'yan tyetyityaaju'uj je'ej tyaj tyaaxié'va'ca'aj tajímua'aj, ajta je'ej ti tyitá'miteerastya'ca'aj. A'íj pu jime' a'yan tyi'taci'puáatacaj ti i Dios jéehua puéjtzij taatá'an, a'yájna ti'ij puéjtzij tyihuo'tá'sij i séecan. 4 Ajta i Dios jéehua pu tá'cu'vej ajta va'cán jin taxie've', 5 a'íj pu jin taatá' tyaj júurij tá'ra'nyij jamuán i Ciriístu', tyati'ij tyooj muí'chica'aj a'íjci jime' i tyaj á'itzeeria'ca'aj. A'íjna i ti jin jéehua já'muaxie've' i Dios a'íj xu jin seríj ja'ancuriáa' ti'ij jamuáahuire'en. 6 Ajta jamuán i Ciriístu' taatájuurityej, tyej tyij jamuán oorá'sej u tajapúa. 7 A'yaa pu a'íjna jin huaríj ti'ij jaataséjrataj i ti jin tá'ancu'vaxij ajta taaxié'vej a'íjci jitze ma'can i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een. 8 A'íj xu jitze ma'can i Dios ti jin já'muaxie've' mua'aj ja'ancuriáa' ti'ij jamuáahuire'en i siaj jin tyá'tzaahuatye'. Caxu jujímua'aj siana'aj jájtyo, sulu a'íi pu i Dios juxié'ví'ra' jin jamua'ancu'vaxij. 9 Caxu mua'aj jujímua'aj a'yan tyéejtyoj, tá'aj íj quee a'tíj óotzaahuatye'ej, 10 ji'nye i Dios pu a'ín pué'een i ti táataahuaca', a'íi pu táataahuaca' jimi i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, tyej tyij tyámua' tyu'muárie'en, a'yan tyetyityaaju'uj je'ej ti a'ín jájcuaj tyitu'cájuyetyej.

Néijmi'i tu séej chájta'naj tyana'aj pué'een

¹¹ A'yaa pu'ij, mua'aj mu siaj quee Israel jitze ajtyáma'can, majta a'yan hua'tamuá'muaj tijin: "i maj quee ja'antysis'chej i junavíj", majta i maj ja'antysis'chej i junavíj, majta jujámua'aj a'yan huatóomua'aj tijin: "i maj ja'antysis'chej i junavíj", ¹² xo'támua'reej siaj jájcuaaj imuáj quee jimi ajtyáma'cantaca'aj i Ciriístu', siajta quee a'íjma jimi ajtyáma'cantaca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu ij tyi'tíj ja'muaci'tyúiche' i Dios jimi nusu i ti jin tya'tóoratziiri'. A'yaa xu éenye'que' séjria'ca'aj i cháanacaj japua, caxu jamua'ajcaa i Dios ajta quee má'hua'taca'aj i siaj jin jacho've'. ¹³ Ajta ijíj, mua'aj xu seríj jimi séejre' i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een a'íjci jime' ti a'íin juxúure' eeráaxirej, mua'aj mu siaj jájcuaaj imuáj a' imuáj já'sejria'ca'aj xu'ríj jimi séejre'. ¹⁴ Ciriístu' pu pué'een i ti taatyápua'rij i tatzáta'. A'íi pu a'yan táaruuj tyej tyij séej tyana'aj tyeítýeera' pue'éenye'ej tá'ra'nyij, a'íi pu jaatyú'uj i ti tyi'tyánaamuaaj ajta i tyaj jin tanyo'si'tya'ca'aj. ¹⁵ A'íi pu ja'antýipua'rij i nyúucarij i maj jin tyí'ijta'ca'aj majta jin tyúu'ijtya'ca'aj, ajta i maj huá'puaca'aj pu séej na'aj huatyátaahuaca', mej mij séej mana'aj tyeítýeera' pué'eenye'ej muá'ra'nyij. A'yaa pu éenye'que' huo'tyápua'rij. ¹⁶ A'íi pu ja'antýipua'rij i maj quee naa ja'huóomua'rajca'aj i séecan jamuán, ajta i maj jó'tatee i cúruuj jitze a'íj pu jin jitzán ta'ajtyáhuii i Dios, tyej tyij séej tyana'aj tyévira' pue'éenye'ej tá'ra'nyij.

¹⁷ Ciriístu' pu mujo've'mej ti'ij jamuaaté'examtye'en i nyúucarij i ti jin jamuaatyápua'ritye'en mu siaj a' imuáj jo'tyú'uuca'aj, siajta mu siaj yevéjri' séjria'ca'aj. ¹⁸ Ji'nye i Ciriístu' jimi tu pújoorej tyej tyij séej tyana'aj jin i júuricamej ajtyáxiirej i tavástara' jimi. ¹⁹ A'íj xu jin mua'aj quee che' a'íin pué'een i maj séej i chuéj japua já'ma'can, caxu che' ajéjre' já'sejre', sulu xu'ríj hua' jitze ajtyáma'can a'íjma jimi i maj jitzán séejre' i Dios, siajta tyeítýeristyamua'me'en pué'een. ²⁰ A'yaa xu mua'aj een ti'ij i chí'ij, majta a'íimaj i ti huo'tajé i Jesús, majta i maj ará'tyeej tyí'xajta'ca'aj i Dios jitze ma'can, a'yaa mu tyí'huíire' ti'ij tyetyéj ti japuan ájtaavijhuaj i jáxu'uj, ajta i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, a'íi pu a'íin pué'een i tyetyéj ti jéetze' juxie've'. ²¹ I Ciriístu' jimi, néijmi'i pu i chí'ij huatyáama'aj ja'mej 'asta na'aj quee a'yan huárinyij ti'ij tyeyúuj ti jitzán i Dios iirájcaj. ²² Siajta mua'aj jitzán xu siajta tyúuvi'raxi'sij siaj sij a'yan tyi'huíire'ej xá'ra'nyij ti'ij tyeyúuj ti jitzán iirájcaj i júuricama'ra' i Dios.

3

Pablo pu a'íjna jin antyúumua'reej ti tyihuó'ixaatye'en i maj séej chuéj japua ja'chej

¹ A'íj nu jin nyáaj Pablo eetyánami' a'íjci jime' nyaj jahuíire' i Ciriístu' i ti ajta Jesús pué'een ti'ij mua'ajmaj jamuáahuíire'en, mu siaj quee Israel jitze ajtyáma'can. ² Xu'ríj sij jamua'reej ti Dios naata'íj nyej nyij jamuaaté'examtye'en i nyúucaria'ra' ajta je'ej ti tya'tóoraj mua'ajmaj jimi. ³ Dios pu arí naataséjraj i ti jimi ju'avaataca'aj, a'yájna nyati'ij nyeri'j chí tyajamaatayú'sej. ⁴ Tipua'aj seríj jo'íjyve'en, aj xu sij yo'itéej xá'ju'un je'ej nyaj tyiyó'ítej tyámua' naa a'íjci jime' i ti ju'avaataca'aj i ti jin i Ciriístu' a'yan huaríj, ⁵ i ti quee eexúj huo'taséjratya'ca'aj a'íjma i tyeítýee i maj jájcuaaj imuáj séjria'ca'aj, ajta ijíj i júuricama'ra' i Dios pu arí huo'taséjra

a'ñjma i maj jimi séejre' mej mij jaatyáhuire'en, ajta a'ñmaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ⁶ A'ñi pu a'ñn pué'een i ti ju'avaataca'aj i nyúucaria'ra' i Dios i ti néijmi'que' a'yan tyihuá'jee maj antyóosiire'en i Ciriístu' jimi, mej mij síij mana'aj tyeítyeera' pue'éenye'ej muá'ra'nyij, majta néijmi'i ja'ancuriá'an a'ñna i ti jin tya'tóoratziri' i Dios a'ñjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ⁷ A'ñj nu jin nyáaj tye'entyájrurij nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, a'ñi pu a'yan tyinaatapuéjvej juxié'vi'ra' jime' ajta ná'ancu'vaxij, a'ñj pu jin jaataséjrataca' i ti néijmi'i jin putyí'uurej.

⁸ Nyáaj nu a'ñn pué'een i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee a'ñjma jimi maj ciléenye' jin tyityetyu'uj i Dios jimi, ajta a'ñi pu tyámua' tyinaatyájtoo nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' a'ñjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mej mij jáamua'reej je'ej ti tyí'een i Ciriístu' jimi. ⁹ A'yaa pu tyinaa'ñjcaj nyej nyij huo'té'exaatye'en néijmi'caa je'ej ti i Dios tyaxá'pui'ntarej, i ti néijmi'i tyú'taahuaca', a'ñi pu a'yan tyá'avaataca'aj ti'ij na'aj jájcuaj imuáj ti yaje're'nyej. ¹⁰ A'yaa tutyij iñij a'ñmaj jimi tyá'mua'reej i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta', néijmi'i i maj jin tyí'ijta u tajapuá, majta mu tyi'tij jin antyúumua'reej jo'tij i Dios já'sejre', mej mij jáamua'reej ti'quee síij na'aj i Dios ti jin a'yan huaríj i jumua'tziira'aj jime'. ¹¹ Dios pu a'yan huaríj je'ej ti a'ñn jájcuaj imuáj tyaxá'pui'ntarej, ti'ij i tavástara' Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, a'ñna jin a'yan huárinyij. ¹² A'ñj tutyij jimi i Ciriístu' taxáahuaj séejre' tyej tyij ajtyáxiirej i Dios jimi, a'ñj jitze tyetyi'ca'nyáaj i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'. ¹³ A'ñj nu jin a'yan tyaja'muahuavij sij quee juxaahuataj a'ñjci jime' i nyaj ja'mua jime' jajpuéetzij, ji'nye jéehua pu naa tye'mej ja'mua jimi.

I tyaj jahuoo ajta i tyaj jin tyé'tyojtzire' i Dios

¹⁴ A'ñj nu jin tyítunutaj jimi i vástaria'ra' i Ciriístu', ¹⁵ i tyaj jitzán ja'ancuriáa' je'ej ti huatóomua'aj síij ajta síij i tyeítyeristyamua'me'en, ti'ij i jútye' ajta úyan i cháanacaj japua. ¹⁶ A'yaa nu tyá'huoo ti i Dios ca'nyijra'aj jamuaata'an i ja'mua tzajta', sij sij a'ñjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, ¹⁷ che' i Ciriístu' ja'mua tzajta' séejre'ej a'ñna jime' sij tyá'tzaahuatye', ajta i sij jin juxie've' a'ñi pu pué'een i ti jéetze' juxie've' ja'mua jimi. ¹⁸ Sij sij néijmi'i tyámua' ja'huóomua'raj sijta jáamua'reej ti jéehua já'muaxie've' i Ciriístu', ti'ij na'aj tyí'sejre' áatyej imuáj, ajtyapuáj imuáj, aacij imuáj, a'ñi pu a'ñn pué'een i ti jin já'muaxie've'. ¹⁹ A'yaa nu tyá'huoo ja'mua jime' sij sij jáamua'tyij i ti jin i Ciriístu' já'muaxie've', i ti'quee je'ej ámiteere' tyej tyij yo'itéej tá'ra'nyij, ti'ij ajta néijmi'i jime' i Dios tyámua' tyajamuaatyátoonyij.

²⁰ Ajta iñij, tyetyé'tyojtzire' i Dios, ti jéehua huápui'ij jaayí'tin ti a'yan huárinyij je'ej tyaj tyaatáhuaviiraj, nusu je'ej tyaj tyí'mua'tzej, tyetyé'tyojtzire' i ti jin néijmi'i putyí'uurej ti tatzájta' séejre'. ²¹ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios jo'tyaj já'tasi'rii, tyajta a'ñjci i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, tyiche' tyé'tyojtzire'ej ti'ij na'aj yutij jo'que'tij ja'mej jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

4

Néijmi'i tu séej tyéítyeera' tyana'aj pué'een i júuricama'ra' jimi i Dios

1 A'íj nu jin nyáaj, i nyaj eetyánami' a'íjna jime' nyaj jahuiire' i tavástará', a'yaa nu tyaja'muahuavijij siaj tyámua' tyityetyúucha'íij, jì'nye a'íi pu i Dios jamuaatajé. 2 Caxu óotzaahuaty'e'ej sulu naa xu tyihuojó'mua'raj, siajta quee jiye'tzín nyinyu'caj sulu setyo'táviicue' siahuá'xie've'ej séej siajta séej, 3 siajta huatyóoca'nyej siaj sij séej siana'aj tyeíteera' pué'eenye', jì'nye a'íi pu a'áa já'ma'can i júuricama'ra' jimi i Dios, a'íjna jime' siaj sij juxáahuaj séjre'ej. 4 Síij pu'uj i tyévira' ajta síij na'aj i júuricama'ra' i Dios, a'yájna tí'ij ajta i Dios tí jamuaatajé siaj séej siana'aj tyicho've'ej. 5 Síij pu'uj i tavástará', ajta síij na'aj i tyaj jitzán tyá'tzaahuaty'e', síij pu'uj ajta i tyaj nyúucaritze' huái'huaca'. 6 Síij pu'uj i Dios i tyaj néijmi'i jajvástara', i tí néijmi'caa jin antyúumua'reej, a'íi pu ajta néijmi'i jin tyí'muarie' ajta néijmi'caa jimi séejre'.

7 Ajta ityájma pu i Ciríistu' tyitaatapu'éjve' séej ajta séej je'ej tí a'íj tyá'ránajchaca'. 8 A'íj pu jin a'yan tyé'yusí' i yu'xarij jitze tijin: Tajapúa pu jo'ojnyéj ajta huojó'vít'ij a'íjma i tí huó'mué'tij tí'ij néijmi'caa eetyáana'aj,

ajta huó'ta' a'íjma i jutyétyeristyamua' mej mij tyámua' tyityahuóocha'íin.

9 ¿Tyí'tanyí pu tyí'xaj i nyúucarij tí a'yan tyá'xaj yee "a'íi pu tajapúa jo'ojnyéj"? A'yaa pu huatóomua'aj tijin a'íi pu ajta anaquééj yava'cáanyej íyian i cháanacaj japua. 10 Ajta i tí yava'cáanyej, a'íi pu ajta a'íin pué'een i tí tajapúa jo'ojnyéj tí'ij tyu'néijmi'tare'en tí'ij na'aj pua'máj tyí'sejre'.

11 A'íi pu hua'antyíhuoj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta séecan mej mij Dios jitze ma'can tyu'taxáj, ajta séecan antyíhuo mej mij huó'ré'ixaaty'e'en i tyeíteee i nyúucaria'ra' i Dios, ajta séecan mej mij huó'cha'íin i maj jusí'rii, ajta séecan maj tyihuo'ímua'tyej. 12 A'yaa pu'ij tyámua' huó'ruuj i tyeíteyristyamua'me'en i Dios, mej mij a'íimaj tyu'tyáhuüre'en, majta tyíve'sej jamuán i Ciríistu', 13 'asta tyana'aj quee séej tyévira' pue'eenye'ej tá'ra'nyij a'íjna i tyaj jin tyá'tzaahuaty'e', ajta tyej tyij jáamua'tyij i yójra' i Dios, aj tutyij néijmi'i huose'en i Ciríistu' jimi. 14 Catu che' a'yan éenye'ej tá'ju'un mati'ij i tí'riij, i maj cha'mana'aj tyojó'namuajran majta quee xu jamua'reej je'ej tíquee tyí'xa'puí'ín, majta a'yan een tí'ij i jéetirij i tí áacaj jáatisij jo'tij na'aj pujmua', majta je'en séecan huá'cuanamuaj je'ej tí tyihua'ránajchi maj tyihuo'ixaaty'e'en a'íjci jime' i tí hue'tzj pué'een. 15 Tyajta ityáj a'yaa tu tyi'xáataj tá'ju'un je'ej tí tyi'jiré'can jime', jì'nye tyátaxie've', a'yaa pu'ij tyúuxie've' tyaj huahuóse'en i Ciríistu' jamuán, jì'nye a'íi pu a'íin pué'een i taj mu'uj néijmi'caa ityájma. 16 Ajta i Ciríistu' jitze ma'can, néijmi'i tu i tyaj tasi'rii i tye'yúuj tzajta' tyihuóse'sij, a'íjna jime' tyaj taxie've' séej tyajta séej, a'yaa pu tye'mej típua'aj néijmi'i metyí'muarie'ej je'ej tí tyihuo'cí'ij séej ajta séej.

Je'ej maj jájcuan jin tyí'tyechej i maj Ciríistu' jimi séejre'

17 A'yaa nu nyij tyajá'mua'ixaaty'e', nyajta a'yan tyajá'mua'ijcatye' i tavástará' jitze ma'can siaj quee che' a'yan tyityetyúucha'íij mati'ij i maj quee tyá'tzaahuaty'e', i maj a'yan tyí'tyechej je'ej tí i hua'mua'tziira'aj jitze tye'rányinyii tíquee tyi'tij huüre' 18 majta quee tyi'tij jó'ítej. Camu a'íimaj jamua'reej je'ej tí tyí'een i Dios jimi, jì'nye camu tyihuojó'ítej a'íjna jime' maj quee tóocua'nyii i juxiéjnyu'caa tzajta'. 19 Muríj huatyétze'riaca', majta a'íjna jimi huatóotoj je'ej tí tyi'tij tyihua'ránajchi i hua'tzajta' mej

mij néijmi'i jin tyu'xána'cire'en. ²⁰ Siajta mua'aj, caxu a'íj jin jaamua'aj i Ciriústu' siaj sij a'yan cha'taj siana'aj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij, ²¹ ji'nye tyámua' xu tyáanamua'ajri' i nyúucaria'ra' siajta a'íj jitze tyi'huóó'itíiri' siaj sij a'yan tyi'tyeséere'ej xá'ra'nyij je'ej ti a'íin tyá'xie've', ajta a'yan tyi'jí're'can jime' jimi i Jesús. ²² A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj metyaja'ajhua'xij je'ej siaj jájcuaj imuáj tyi'tyesejria'ca'aj, siajta yó'hua'xin je'ej siaj tyityetyúucha'íica'aj, ji'nye je'ej pu pua'aj já'mua'uuriajca'aj i ti já'muacuanamua'ajca'aj. ²³ A'yaa pu tyúuxie've' siaj huóójajcuare'en a'íjci jitze i siaj jin ma'umuámua're', ²⁴ siaj sij tyámua' naa tyityetyúucha'íij i ti tyi' jájcuaj jime', siaj sij a'yan éenye'ej xá'ra'nyij je'ej ti i Dios yan tyajamuaatyájtoo, i ti ajta ámiteeria'aj siaj tyámua' tyi'tyesejre' jí're'can jime'.

Tyiche' jusén jime' tyámua' huárinyij

²⁵ A'íj pu jin, caxu che' jucuanamua'aj, sulu siata'aj huatoojé'yacan jin tyaaté'exaatye'en i juxa'aj tyévij, ji'nye néijmi'i tu séej tyana'aj tyévira' jitze ajtyáma'can.

²⁶ Típua'aj xaatanýnyu'cacuj, caxu a'íjci jin ootyá'itze'rihua'an i Dios jimi, caxu siajta á'tyeevi' siaj nyinyu'cacuj tyi'tíj jime'. ²⁷ Caxu jatá'care'en ti i tyiyáaru' avíitizij jin huataséjre'en ja'mua tzajta'.

²⁸ I ti tyi'nahua'ra'aj, che' quee che' tyi'nahua'aj, sulu che' tyu'muárie'en tí'ij tyi'tíj huamué'tin i ti jin huo'tyáhuúire'en a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'.

²⁹ Caxu tyi'tíj xajtaj ti je'ej pua'aj namua'ajre', sulu a'íj xu'uj huataxáj i nyúucarij ti xá'puí' i ti hua'tyáhuú'rii mej mij jéetze' yo'itéej muá'ra'nyij ajta tí'ij tyámua' tyihuo'tá'an a'íjma i maj janamua'aj. ³⁰ Caxu xaamújrira'aj jatá'care'en i júuricama'ra' i Dios, i ti jin i Dios já'muamajtyen tíjin jitzán xu ajtyáma'can tí'ij atyojo're'nyej a'náj ti ja'mua japua huatányuusij.

³¹ Siata'aj néijmi'i tyu'tapuá'citaj i siaj jin je'ej pua'aj metyityo-oomuámua're', i siaj jin jujaaxiejtje', nusu i siaj jin nyinyu'cacuj, na'ríij i siaj jin hua'tají'vii i tyeítje, nusu i siaj jin je'ej pua'aj tyihua'xaj. ³² Siata'aj tyámua' tyityetyúucha'íij, siajta óocuu'vej séej siajta séej, setyu'túu'uunyi' séej siajta séej, a'yájna tí'ij i Dios mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'ri' i Ciriústu' jimi.

5

Je'ej maj ye'ej tyityeecháatime'nyij i yójmua'mua' i Dios

¹ Siajta mua'aj, mu siaj yójmua'mua' pué'een i Dios, a'yaa xu cha'taj siana'aj huárinyij tí'ij i Dios ricij. ² Néijmi'caa xu naa jó'mua'raj siajta hua'xie've'ej, a'yájna tí'ij i Ciriústu' tyi'taxie've', ajta huatóotoj tajíme' tí'ij huatóomu'vejritaca' tajitzé ma'can i Dios jimi, a'yaa pu'ij éenye'ej séejre' tí'ij mu'vejrij ti naa tyaarie'ej u tajapuá'.

³ A'yaa pu ja'mua jimi tyúuxie've' siaj tyámua' tyityetyúucha'íij, ji'nye tyeítjeristyamua'me'en xu pué'een i Dios, caxu a'íj xajtaj i siaj jin huóoxana'cire'en, na'ríij tyi'tíj siaj jin je'ej pua'aj ricij, nusu siaj tyi'nyacua'tzaj. ⁴ Caxu tyi'xajtaj nyúucarij jime' ti je'ej pua'aj huánamua'ajrii, na'ríij i tiquee tyi'tíj huúire', ji'nye capu xá'puí', jéetze' pu naa siaj tyaatatyójtzi're'en i Dios. ⁵ A'yaa xu tyá'mua'reeriaj tíjin típua'aj a'tíj juxana'círria'aj, nusu je'ej pua'aj metyóomua'ria'aj, na'ríij jéehua

tyí'nyacua'tzaj, a'yaa pu huasé'rin i Dios jimi tí'ij síj ti hua'na'michej i sáanturij, a'íjma capu huá'ci'tyij maj utyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ajta i Ciriístu'.

Tyiche' tyámua' tyí'tyechajcaj je'ej ti i Ciriístu' tyita'tanyéjnye'rityee

⁶ Che' quee a'tj já'muacuanamuj a'ijna jime' i nyúucarij tíquee tyi'tj huíire', jì'nye Dios pu jéehua puéjtzij huo'tá'sij a'íjma i maj quee já'tyese'.
⁷ A'ij xu jin caxu mua'aj hua'ajtyánaxcan a'íjma. ⁸ A'náj imuáj xu mua'aj tíca'riste' séjria'ca'aj, siajta ijíj xu'rj nyéeri'iste' séejre', a'ijna jime' siaj tavástara' jimi séejre'. A'ij xu jin tyámua' tyityetyúucha'ij mati'ij i maj nyéeri'iste' séejre', ⁹ jì'nye a'ijna i tatzárij néijmi'i pu tyámua' tyí'uurej, ajta a'yan ricij je'ej ti tye'tyévijtye', ajta tzaahuatyi'ra'aj jin séejre'.
¹⁰ A'náj tina'aj xu jahuocaj je'ej ti tya'ránajchi i tavástara'.
¹¹ Caxu hua'ajtyánaxcan a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i maj tíca'riste' séejre', sulu siata'aj nyéeri'iste' jaataséjrataj je'ej maj ricij.
¹² Jì'nye tyú'tyevi'raste' ti a'tj jaataxáj je'ej maj a'íjma avlítzij jin ricij,
¹³ ajta néijmi'i pu tyámua' naa tyu'taséjre'sij i tatzárij jime', ¹⁴ jì'nye a'ijna i tatzárij néijmi'i pu tyí'sejrata je'ej ti een. A'ij pu jin a'yan tyé'yu'si' tijn: Huatájisij, muáaj mu paj tyácusij, ájchesij hua' tzejta' i muí'chítýee, ajta i Ciriístu' pu muatyátatzavi'tye'ej.

¹⁵ A'ij xu jin tyámua' tyityetyúucha'íj. Caxu a'yan tyityetyúucha'íj mati'ij i maj quee ma'umuámua're', sulu tyámua' xu metyityoomuámua're'ej. ¹⁶ Tyámua' xu eenye' siajta a'yan rijcaj je'ej ti tyí'xa'pu'i' ijij ti ooj je'ej tyí'rij, jì'nye je'ej pu pua'aj tyí'ricij yatij jooméj. ¹⁷ Caxu je'ej pua'aj metyityoomuámua're'ej, sulu a'yaa xu tyá'huocaj siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij je'ej ti tyá'xie've' i tavástara'.
¹⁸ Caxu ta'ruj, jì'nye je'ej pu pua'aj já'mua'uurej, jéetze' pu naa siaj néijmi'i a'ij jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios. ¹⁹ Setyi'huó'ixaatyé' tyámua' naa a'ijci jime' i chuícarij, siajta i siaj jin tyé'tyojtzí're' i Dios, siata'aj tyu'táchuicaj, siaj sij tyámua' tyaatá'an néijmi'i jime' i ja'muaxiéjnyu'caa i tavástara'.
²⁰ A'náj tina'aj xu tyé'tyojtzí're'ej i Dios i ti néijmi'i tyú'taahuaca' tí'ij na'aj íyan ti tyí'sejre', nyúucaritze' i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een.

Je'ej maj ye'ej tyityetyúucha'íicaj i maj tyá'tzaahuatyé'

²¹ Siata'aj huóohuíre'en séej siajta séej, a'ijci jime' i siaj tzaahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij i Ciriístu'.

²² Siajta mua'aj mu siaj huíichej, siata'aj huá'astyaj i jucínastyamua' a'yájna siati'ij tyá'astej i tavástara'. ²³ Jì'nye i cína'ra'an pu mu'úra' pué'een i ju'íj, tí'ij ajta i Ciriístu' hua' mu'uj tyí'pué'een néijmi'caa i maj jimi jusí'rii, a'íj pu'ij hua' japua huatányuusij. ²⁴ Ajta a'yájna mati'ij i maj jusí'rii tyá'astej i Ciriístu', a'yaa pu cha'tána'aj tyúuxie've' mej mij a'íjma i maj huíichej huá'astyaj néijmi'i jime' i jucínastyamua'.

²⁵ Siajta mua'aj mu siaj hua'cínastyamua' pué'een, siata'aj huo'xié've'en i ju'irástyamua' a'yájna tí'ij i Ciriístu' tyíhuá'xie've' a'íjma i maj jimi jusí'rii, a'íj pu ajta hua' jitze ma'can huamuí'. ²⁶ A'yaa pu huaríj tí'ij huo'jájcuare'en, ajta tyámua' huó'ruuj i hua' tzejta', a'ijna jime' maj ja'antzaahuaj a'ijci i nyúucarij ti jaatyájtooo hua' jimi, ²⁷ tí'ij a'yan tyaataséjrataj tí'ij i tyeyúuj ti naa een, tíquee tyi'tj a'me'ej, ajta quee

huatyátzu'taca', sulu ti tyámua' naa huasérin ajta quee tyi'táj jin á'itzeere'. ²⁸ A'yaa pu cha'tána'aj tyúuxie've' mej mij i maj nyejnye'i'chej huo'xié've'en i ju'irástyamua', a'yájna mati'ij jujúmua'aj tyúuxie've'. A'ijna i ti jaxie've' i ju'íj, a'íi pu ajta jusíj juxie've'. ²⁹ Ji'nye capu a'táj jaxana've' i jutyévi, sulu a'íi pu tyá'cue'tyej ajta tyámua' tya'xá'puee, ti'ij ajta i Ciriístu' tyámua' tyihuá'cha'ij i maj jimi jusi'rii, ³⁰ ji'nye a'íi pu tyévira' pué'een. Tyajta iyáj tu i Ciriístu' jitze ajtyáma'can. ³¹ A'íj pu jin i tyáati' majuuríesij i jutáataj ajta i junáanaj ti'ij ja'antyáanaxcaj i ju'íj, majta a'íimaj i maj hua'puaj, síj mu'uj mij tyévira' pué'eenye'ej muá'ju'un. ³² A'yaa pu'ij tyi'sejre' i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi. Nyajta nyáaj a'íj nu jime' tyi'xaj a'íjci i Ciriístu', nyajta néijmi'i jime' i maj jimi jusi'rii. ³³ A'yaa pu'ij tyúuxie've', mua'aj mu siaj nyejnye'i'chej, siata'aj huo'xié've'en i ju'irástyamua' a'yájna siati'ij jujúmua'aj tyúuxie've', majta i hua'irastyamua' miche' huo'tyátzaahuaty'e'en i jucínastyamua'.

6

¹ Siajta mua'aj mu siaj hua'yojmua', siahuá'astyaj i juhuásimua' a'yájna ti'ij tya'ránajchi i tavástara', ji'nye a'yaa pu tyi'xa'pui'in. ² A'ijna i nyúucarij ta'nájcaj i Dios ti jin tyita'táratziiri' a'yaa pu tyá'xaj tijn: "Pata'aj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íj a táataj pajta a' náanaj, ³ ta'aj muáahuíre'en pata'aj á'tyeevi'in paj júurij puá'ra'nyij úyan i cháanacaj japua."

⁴ Siajta mua'aj mu siaj hua' huásimua' pué'een, caxu hua'jaaxiejtje'ej mu juyójmua', sulu tyámua' xu tyi'huóocha'íin, siaj sij huo'mua'tyej, siajta huo'té'examtye'en tyámua' je'ej ti tyá'xie've' i tavástara'.

⁵ Siajta mu siaj ca'nyérij jin tyi'huíre', siata'aj huá'astyaj i maj úyan cháanacaj japua tyajá'mua'ijtye'. Siahuá'astyaj tzáahuatyi'ra'aj jime', a'yájna siati'ij tzáahuatyi'ra'aj jin tyá'huíre' i Ciriístu'.

⁶ Siahuo'tyáhuíre', caxu a'áa siana'aj mati'ijta a'íimaj já'muasejra, siaj sij hua' jimi tyámua' tyu'tyá'itzeere'en, sulu siata'aj a'yan tyihuo'tyáhuíre'en siati'ij tyá'huíre' i Ciriístu', ajta je'ej ti tyá'xie've' i Dios. ⁷ Siata'aj tyámua' naa tyu'muarie'en, a'yájna siati'ij i tavástara' siaj jimi tyi'huíre' caxu i tyétyacaa jimi. ⁸ A'yaa pu tyúuxie've' siaj jáamua'reej síj ajta síj, tipua'aj i ti tyi'ijtyi're' nusu i ti juxáahuaj tyi'muarie', a'yaa tu i tavástara' jimi ty'a'ancuriáa'sij je'ej ti síj tyi'táj jin xá'pu' huaríj.

⁹ Siajta mua'aj, mu siaj tyihuá'ijtye', a'yaa xu cha'taj siana'aj tyámua' tyihuo'cha'íin i maj ja'mua jimi tyi'muarie', caxu hua'nyeechej. Xo'támua'reej tijn mua'aj majta a'íimaj i maj ja'mua jimi tyi'muarie' néijmi'i xu a'íj jitze ajtyáma'can i tavástara' tajapua' i já'sejre', siajta a'íjci jimi juxa'aj xu'uj een.

I maj jin nyo'se' i maj tyá'tzaahuaty'e'

¹⁰ Ajta ijíj nye'ihuáamua', xáahuo siaj sij huatyóoca'nyej i tavástara' jimi, siaj sij tyu'tyámue'tin i muarie'ria'ra' jime'. ¹¹ Siata'aj tyámua' tyitya'cónaj néijmi'i jime' i ti Dios jaatyáitoo ja'mua jimi i siaj jin huatyényo'se'en, siata'aj sij tyo'táviicue' néijmi'i jime' i ti jin já'muacuanamuaj i tyiyáaru'. ¹² Ji'nye catu a'íjma nyo'si'tye' i tyeítyee, sulu a'íjma i maj tyi'táj jin antyúumua'reej, majta a'íimaj i maj tyi'ijtyaca'aj, a'íjma i xiéjnyu'carij maj je'ej puaj een, i maj majta tyityatatyíj

tyi'tíj jíme' tíca'riste' ííyan i cháanacaj japua, ajta u tajapuá. ¹³ A'íj xu jin néijmi'que' cóonaj i Dios ti jaatyájtóo ja'mua jimi, siata'aj sij tyo'táviicue'en a'ájna xicáara' jitze i ti je'ej pua'aj tyí'ricij, ajta siati'íj tyámua' huóo'uuren a'yaa xu sij tyityaaju'un.

¹⁴ A'íj xu jin tyámua' eenye', caxu ajtací'ca'an, ajta je'ej siaj ricij, a'yaa xu jáa'uuren je'ej ti tyi'jí'ré'can jime'. ¹⁵ Siajta a'náj ti na'aj tyámua' eenye', siaj sij jaariá'xaj i nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁶ Ajta a'ájna i siaj jítzán tyá'tzaahuatye' a'íi pu jamuaatyáhuúire'ej ti'ij quee jamua'antypuá'ritye'en i tyiyáaru'. ¹⁷ Ajta i ti ja'mua japua huatányuusij a'yaa pu tyajamuaatyáhuúire'ej ti'ij i xantáaru' ti ju'tyámuucu'uj, ajta i nyúucaria'ra' i Dios a'íi pu pué'een i chúun ti juxa'aj tya'antámuamuaa ti jamui'tyéchuiitye'sij i júuricama'ra' i Dios. ¹⁸ Caxu jatapuá'citacare'en siaj jahuocaj i Dios jimi, sulu a'yaa xu jéehua tyá'huocaj, xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' jitze i Dios. Xa'tanyéjnye'rij, caxu tyá'xaahuataj siaj hua' jíme' jahuocaj i Dios jimi i maj tyá'tzaahuatye'. ¹⁹ Siata'aj nyajíme' jahuocaj i Dios jimi, ta'aj ij naata'an je'ej nyaj tyu'xáj, nyej nyij tyihuo'íxaatye'en i tyeítyee, nyajta quee tyí'tziinye'ej tyi'tíj jíme', a'yaa nu nyij tyihuo'té'exaatye'sij a'íjci i ti aviitzi' i Dios jimi, a'ájna jíme' i nyúucaria'ra'. ²⁰ Dios pu a'ájna jin nyojo'ta'ítyaca' nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra', a'íj nu jin eetyánami' ííjij. Siáahuocaj i Dios jimi nyej nyij quee tyí'tziinye'ej nyetyihuo'te'exaatye'en a'ájna jitze ma'can.

Pablo pu hua'tyojtye' i ti jin ja'antypuá'ritye'ej

²¹ A'ájna i Tíquico, i ta'ihuáara' i tyaj jaxie've' ti a'yan cha'tána'aj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi nyati'íj nyáaj ajta quee tyi'tíj jin á'ítzeere' i Dios jimi, a'íi pu néijmi'i tyajamuaaté'exaatye'sij siaj sij jáamua'reej je'ej ti tyí'nyahuúire' ajta je'ej nyaj ricij. ²² A'íj nu jin jaata'ítyij ja'mua jimi, siaj sij jáamua'reej je'ej ti tyí'nyahuúire' ajta ca'nyíjra'aj jamuaata'an.

²³ Che' i Dios jamuaatyápua'ritye'en néijmi'caa i já'muatzajta', ajta néijmi'caa i ja'mua' ihuáamua', ajta i tavástara' Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, che' a'íin jamuaataxié've'en, ji'nye mua'aj xu tyá'tzaahuatye', ²⁴ Che' tyámua' tyí'eenye' néijmi'caa jimi i maj jusén jin jaxie've' i tavástara' Jesús ti ajta Círíistu' pué'een.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íimaj jimi i maj Filipos jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo ajta a'íjna i Timoteo, ityáj tu jahui're' a'íjna i Jesús i Ciriístu', a'yaa tu já'muatyojtye' néijmi'caa mua'ajmaj mu siaj Filipos jo'cháatimee, siajta a'íjma jitze ajtyáma'can i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i Jesús i Ciriístu', i maj tyajá'mua'ijtye', majta i maj já'muahuire' tyi'tíj jime', néijmi'caa tu yajá'muatyojtye'. ² Che' i Dios i tyaj javástara' ajta i tavástara' Jesús i ti ajta Ciriístu' pu'éen, miche' a'ín tyámua' tyajamuáacha'íin majta jamuaatyápua'ritey'en i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta'.

Pablo pu tyé'tyojtzi're' i Dios

³ Nyati'ijta mua'ajmaj jamo'támua'reej jéehua nu tyé'tyojtzi're' i nyaj Dios, ⁴ ajta nyati'ijta jahuoocaj i Dios jimi, nyenyetyámua'va'aj nu ja'mua jimi nyajta jahuoó néijmi'caa mua'ajmaj jime', ⁵ ji'nye mua'aj xu a'náj tina'aj naatáhuíi nyej nyij huó'ixaatye'en i tyeítýee a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios, sianaatáhuíi i jájcuaj imuáj siajta ijíj síóoche' xu a'yan ricij. ⁶ Tyámua' nu naa tyá'mua'reej ti i Dios a'íjci i ti ju'huatyáhuíi ti tyámua' jamuáa'uurej i ja'mua tzajta', a'í pu ajta ja'antyíci'sij a'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'nyej i Jesús ti ajta Ciriístu' pu'éen. ⁷ A'yaa pu tyí'xa'puí' nyaj a'yan tyí'mua'ajcaa ja'mua jime', ji'nye mua'aj xu nyatzájta' séejre' siajta a'yan tyinaataséjra' siaj a'náj tina'aj nyahuire', tipua'aj nyanámi'huaj, na'ríij a'íjma jimi anyo'tyávaacaj i maj tyityatatyíj nyej nyij a'yan tyaataxáj yee xá'puí' i nyúucarij nyaj huá'ixaatye'. ⁸ Dios pu jamua'reej nyaj jéehua huápuí'ij já'muasejramu', a'íj nu jin já'muaxie've' i ti ajta nyéetzi'j jin naaxie'vej a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pu'éen. ⁹ A'yaa nu tyá'huoó i Dios jimi siaj jéetze' huóoxie've'en jujímua'aj, ti'ij ajta i Dios jamuaata'an siaj sij jéetze' tyámua' naa néijmi'i tyojo'itéej xá'ra'nyij siajta tyámua' metityoómuámua're'ej, ¹⁰ ajta siaj sij jáamua'reej tyi'tíj ti jéetze' xá'puí'. A'yaa xu tyámua' tyi'tyecháaj xá'ju'un, siajta huaju'uj xá'ju'un juxáahuaj, 'asta na'aj quee uvé'nyej a'íjna i Ciriístu', ¹¹ ji'nye mua'aj xu tyu'taséjrataj i siaj jin jéehua tyámua' naa tyú'ruuj, a'íjna jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciriístu' pu'éen, ajta jéehua tyaatatyójtzi're'ej i Dios.

Ciriístu' pu a'ín pu'éen i tyaj jin júurij

¹² Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'reej, je'ej ti tyi'tíj náaruj, a'yaa pu'ij tyí'nyahuire' mej mij jéetze' mue'tíj jáanamua'aj i nyúucaria'ra' i Dios. ¹³ Ji'nye i nyaj námi' a'íj pu jin séejre' nyaj jahui're' i Ciriístu', mej mij jáamua'reej a'íimaj i xantáaru'uj i maj jacha'ij a'íjna i ti va'cán jin tyi'tyéjvee majta néijmi'i i séecan. ¹⁴ Ajta mati'ij naaséj nyaj nami'huaca'aj, mue'tíj mu i nye'ihuáamua' ahuóoca'an mej mij jaariá'xaj i nyúucaria'ra' i Ciriístu', camu tyí'tziinye' sulu a'íj mu jitze tyí'ca'nyej i tavástara'.

¹⁵ A'yaa pu tyi'ja'yájna maj séecan a'yan tyí'xaj i Ciriístu' jitze ma'can, ji'nye jéehua mu chueerij nyéetzi'j jime', majta nyéjcha'íire', majta séecan

a'yan tyí'xaj tzáahuatyí'ra'aj jime' majta jutyamua've'ej. ¹⁶ Séecan mu i Ciriístu' jitze ma'can tyí'xaj tzáahuatyí'ra'aj jime', máamua'reeriaj ti Dios a'íjna jin nyojo'ta'ít'yaca', nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra', ¹⁷ majta i séecan a'yaa nu ricij mej mij jujímua'aj huatyóohuüre'en, camu tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, sulu a'yaa mu tyá'xie've' mej mij naata-muaríe'riste'en ijíj nyaj eetyánami'. ¹⁸ Ajta zji'nye rinyij? A'íi pu jéetze' juxie've' i maj tyí'xaj i Ciriístu' jitze ma'can, a'íj nu jin nyetyamua've', capu nye jitze juxie've' tipua'aj tzáahuatyí'ra'aj jin metyí'xajta nusu mequee.

Nyajta nyóoche' jéetze' huatányetyamua've'sij, ¹⁹ ji'nye a'yaa nu tyá'mua'reej ti a'íjna naatyáhuüre'ej, siajta mua'aj xu naatáhuüi a'íjna jime' siaj jahuoo i Dios jimi, ajta a'íjna i júuricama'ra' i Ciriístu' a'íi pu ajta naatáhuüi. ²⁰ Ji'nye jéehua nu jacho've' ti i Dios quee a'náj naatatyévi'ra'astaj, sulu a'náj tina'aj pu jaataséjrataj mej mij jáamua'reej nyej i Ciriístu' jitze arányaca'nyej tipua'aj nyaj júurij na'ríij nyaj huámui'nyij. ²¹ Ji'nye nyéetzij jime', nyej nyooj júurij a'íi pu a'íin pué'een nyaj jin jaatyáhuüre'ej a'íjci i Ciriístu', ajta tipua'aj náamui'nyij, nu'ríj tyu'tyámue'tij u tajapuá. ²² Ajta tipua'aj ná'tyeevi'in nyaj júurij ná'ra'nyij, aj nu néijmi'i séjran je'ej nyaj tyí'muarie', canu che' jamua'reeren tyi'tj ti jéetze' xá'puí', tyij nyaj á'tyeevi' nyaj júurij, nusu nyaj jiyé'tzín huámui'nyij. ²³ Jéehua pu nyamuarie'riste' nyej nyij jamua'reej tyi'tj ti jéetze' na'ráanajchij, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj huámui'nyij nyej nyij jamuán jó'ra'nyij i Ciriístu', ji'nye a'yaa pu jéetze' tyámua' naa tye'mej nyej jimi, ²⁴ ajta ja'mua jime' a'yaa pu tyúuxie've' nyej nyooj júurij. ²⁵ Nyajta a'yan tyámua' naa tyá'mua'reej a'íjci jime', a'yaa nu huaquéej na'mej siaj sij jéetze' tyá'antzaahuaty'e'en, siajta huóotyamua've'en. ²⁶ A'yaa nu ja'mua jamuán yetyu'tyaváaj na'mej, siaj sij tyaatatyójtzi're'en i Ciriístu' ti Jesús pué'een.

Tyaj a'yan tyí'tyechej je'ej ti tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Ciriístu'

²⁷ A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan tyí'tyese'ej siaj a'yan tyí'tyechajcaj je'ej ti tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Ciriístu'. A'yaa xu eenye', tipua'aj a'áa nya'tanyéj nyej nyij jamuáamuaarej na'ríij nyequee, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'reej siaj néijmi'i tyá'tzaahuaty'e', siajta néijmi'i nyo'se' a'íjna jime' siaj ja'tzaahuaty'e' i nyúucaria'ra' i Dios, ²⁸ caxu huá'tziinye'ej a'íijma i maj jamuájcha'üre'. A'yaa pu tyámua' naa tyé'miteere' maj a'íimaj á'pua'ren, siajta mua'aj a'yaa xu tyá'mua'reeren ti já'muahuüre'en. A'íi pu i Dios jimi já'ma'can. ²⁹ A'íj xu jitze ma'can i Ciriístu', capu a'íi na'aj já'muaci'tyij siaj ja'tzaahuaty'e', sulu siaj sij siajta jajuéetzij xá'ra'nyij jitzán ma'can. ³⁰ Mua'aj nyajta nyáaj taxa'aj tu tyí'tyenyó'se'. Xu'ríj jaaséj je'ej nyaj jájcuaj tyu'tyéenyó'sej, ajta ijíj a'yaa xu siooj tyí'namuaj nyej nyóoche' a'yan tyí'nyo'se'.

2

Maj huóoxie've'en majta quee ootzáahuaty'e'ej

¹ A'yaa pu'uj, tipua'aj i Ciriístu' jamuaata'an siaj séecan ca'nyíjra'aj huatá'an, tipua'aj a'yan setyá'xie've'ej siaj séecan tyámua' tyu'tyéjeevej, tipua'aj néijmi'i a'íjna jitze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios, tipua'aj siahuá'cu'vaj i juxa'aj tyeítyee, ² sianaatatyámua'viste' a'íjna jime' siaj tyámua' naa tyí'tyechajcaj, siaj sij néijmi'i juxa'aj tyityahuóoxie've'en, siaj

juxa'aj siana'aj tyéejtyoove'en siajta juxa'aj siana'aj tyí'mua'ajcaa. ³ Caxu tyí'táj je'ej uuriaj siaj sij a'ájna jin ahuóotzaahuatye'en, sulu caa xu'uj tyityetyóoxaahuataj, siajta a'yan tyaataxáj maj i séecan jéetze' tyámua' een siata'aj sij quee jujúmua'aj óotzaahuatye'ej. ⁴ Che' quee a'táj jahuuocaj i ti jitzán juxie've', sulu che' ajta jaatáhuüre'en i séej tyí'táj ti a'yan tyá'itziitye'.

Je'ej maj tyeetyáxaahuataca' i Ciriístu', ajta i ti jin tyí'tyaváaj ja'raa

⁵ Siata'aj juxa'aj siana'aj tyí'mua'ajcaj síij ajta síij ti'ij ajta tyí'mua'tzej i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, ⁶ ajta i Ciriístu', a'yaa pu cha'tána'aj tyí'sejria'ca'aj ti'ij i Dios, ajta capu a'ájna jitze tyu'tyáaca'an ti a'yan cha'tána'aj eenye' ti'ij i Dios, ⁷ Sulu aa pu tyoohuá'xij juxié'vi'ra' jime' i ti jin tyí'tyávaaca'aj u tajapúa, aj pu'ij a'yan huataséjre ti'ij i a'táj maj tyé'ijtye'. A'yaa pu huóoruuj matí'ij séecan i tyeítyee, ajta a'yan tyu'tóosejrataca' ti'ij a'táj tiquee tyí'táj jin tyí'tyéjvee, ⁸ a'yaa pu tyu'tyóoxaahuataca' ti'ij i tiquee va'cán jin tyí'tyéjvee, ajta huatóoa' ti huámui'nyij i cúruuj jitze. ⁹ A'ij pu jin i Dios tye'entyáaruujtyej tyí'táj jime' ti jéetze' ve'éj ajta ti jéetze' naa huasé'rin i tyétyacaa jimi, ¹⁰ mata'aj mij néijmi'i a'ájna xicáara' jitze tyítunutaxi'in jimi i Jesús, i maj tajapúa já'sejre', majta i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, majta i maj tajityé já'sejre', ¹¹ mata'aj mij néijmi'i jáamua'tyij ti i tavástara' a'áin pué'een i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, tyej tyij a'ájna jin tyaatatyójtzi're'en i Dios i tyaj jajvástara'.

I maj tyá'tzaahuatye' a'yaa mu een ti'ij i tatzárij úyan i cháanacaj japua

¹² A'yaa pu'ij, nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'yájna siati'ij mua'aj a'náj tina'aj tyiná'astijre', caxu a'áa siana'aj nyati'ijta a'áa jó'catyii ja'mua jamuán, jéetze' xu ijíij nyaj ya' imuáj huatyéjve. A'ij xu jitze tyú'ca'nyej i ti já'muahüüre'en jéehua tzáahuatyí'ra'aj jimi sejcha'íj, ¹³ ji'nye i Dios, a'íi pu ca'nyíjra'aj jamuaatá'sij, siaj sij xá'pu' huárinyij, ajta jamuaatáhuüre'sij siaj sij ja'antyíci'tyij.

¹⁴ A'yaa xu néijmi'i jin huárinyij caxu je'ej pua'aj tyúuxajtaj, siata'aj quee junyo'sitye'ej, ¹⁵ ta'aj ij quee a'táj tyí'táj ja'mua jitze pua'ritye'ej nusu siaj tyí'táj jin ootyá'itzeere'en, siaj sij yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ra'nyij i Dios, tyámua' sia'éenya'aj hua' tzajta' i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee majta quee xá'pu' metyityoomuámua're'. Hua' tzajta' a'yaa xu tyí'tyatatzarej matí'ij i xú'ra'vetyee úyan cháanacaj japua, ¹⁶ siajta tyámua' eenye' a'íjci jitze i nyúucarij ti júuricamej tyu'tá'caa, a'yaa pu'ij ti'ij uvé'nyej i Ciriístu', aj nu nyij ootányatzaahuatye'sij ja'mua jime', a'yan nyetya'mua'rériaaj nyej quee huápua'aj tyu'muáriej. ¹⁷ Tyij nyajta nyáaj huámui'nyij siaj sij mua'aj ja'antyíci'tyij i siaj tyu'támu'vejritaj i Dios jimi a'ájna jime' i siaj tyá'tzaahuatye', nyáaj nu nyetyamua've' nyajta jamuaatá'sij siaj sij a'yan cha'taj siana'aj tyityaatóotyamua've'en. ¹⁸ Siata'aj huatóotyamua've'en siajta mua'aj, siajta nyéetzij naata'an i nyaj jin huatányetyamua've'en.

I Timoteo ajta i Epafrodito

¹⁹ A'ij nu jitze tyí'ca'nyej i tavástara' Jesús, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jiye'tzín i Timoteo huata'íttyej ja'mua jimi, nyej nyij huatányetyamua've'en nyati'ij jáamua'reej je'ej ti tyaja'muahüüre'. ²⁰ Ji'nye capu ma' a'táj ti

a'yan cha'tána'aj tyí'mua'tzej nyati'ij nyáaj, siajta jéehua jitzán juxie've',
²¹ néijmi'i mu a'yan tyá'huoo je'ej ti hua' jitze tyúuxie've', camu a'ijna
 huoo je'ej ti jitzán tyúuxie've' i Ciríistu' ti Jesús pué'een. ²² Siajta mua'aj
 xu'ríj jamua'reej ti tyámua' tyi'tyúucha'ij a'ijna i Timoteo, ajta jéehua
 arí tyu'tyáhuui a'ijna jime' ti jaaxájtaca' i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa pu
 tyináahuui ti'ij nyiyóoj ti pué'eenye'. ²³ A'yaa nu nyij tyá'xie've' nyaj
 jaata'ityej ja'mua jimi, nyati'ij jáamua'reej je'ej ti ye'ej tye'mej nyej jimi,
²⁴ nyajta nu nyavástara' jimi tyí'ca'nyej nyej nyij nyasíj ca'nácan a'áa
 ja'tanyéj ja'mua jimi.

²⁵ A'yaa pu ajta nya'asej ti xá'pui' nyej nyajta ja'mua jimi jaata'ityej
 i nye'ihuáara' Epafrodito, i ti nyajamuan tyí'muarie', i siaj mua'aj
 yo'ta'ityaca' nye jimi ti'ij tyinaatá'an tyi'tíj ti tyiná'itziitya'ca'aj.

²⁶ Jéehua pu a'ín já'muasejramu', ajta je'ej pu'a'aj jaata'aj a'ijna jime'
 i siaj jáamua'reeri' ti a'ín tyi'ijcu'nyaca'. ²⁷ A'yaa pu tyi'ja'yájna ti
 tyí'cu'ca'aj, tímua' pu huamuí', ajta i Dios pu ja'ancu'vaxij a'íjci, ajta capu
 a'íj na'aj sulu a'yaa pu cha'tána'aj tyiná'ancu'vaxij nyéetzij, nyej nyij quee
 nyaxaamuijritya'aj i nyaj jin jajpuéjtzij. ²⁸ A'íj nu jin a'yan tyá'xie've'
 nyaj jiyet'zin jaata'ityej ja'mua jimi, siata'aj sij quee che' juxaamuijritya'aj.
²⁹ Siata'aj jaataxié've'en xuutyámua've'ej i tavástara' jitze ma'can, siajta
 jéehua huo'xié've'en i tyetyacaa ti'ij a'ijna, ³⁰ ji'nye tímua' pu huamuí'
 a'yan tyi'muarie'caj i Ciríistu' jitze ma'can. A'yaa pu tyí'xie'viria'ra'ca'aj
 ti huámu'nyij, a'íj pu jin tin huamuí' a'ijna jime' ti naatyáhuüre'en i siaj
 jin quee mua'aj pu jáaruuj.

3

A'ijna i ti ji'ré'can jime' tyí'huüre' i Dios jimi

¹ A'yaa pu'ij nye'ihuáamua', siata'aj huóotyamua've'en i tavástara' jimi.
 Capu nya'una'aviste' nyej nyajtáhua'aj tyajaamuata'ityi' je'ej nyaj nyeríj
 tyajamuaata'ityi'ri', a'íj pu jamuaatyáhuüre'ej. ² Tyámua' xu'uj a'íjma
 jimi i tyetyacaa i maj a'yan een mati'ij i tzi'c'ij i tiquee a'tíj huá'ya'muaj,
 i maj quee tyámua' tyí'muarie', majta juhué'ra' ajtasi'chej, ³ ji'nye i
 maj ji'ré'can jime' ja'antysis'chej i junavíj, ityáj tu a'ín pué'een, ajta i
 júuricama'ra' i Dios, a'íj pu ca'nyíjra'aj tata'caa tyej tyij tyaatatyójtzi're'en,
 a'íj tu jin tatyamua've' tyaj jitzán ajtyáma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús
 pué'een, tyajta quee tyi'tíj jitze tyí'ca'nyej ti séejre'. ⁴ Nyáaj nu nyajta
 a'yan tyu'tányaci'puaj nyaj a'ijna jitze tyú'ca'nyej. Capu máaj a'tíj a'ijna
 jin a'yan tyu'tóoci'puaj nyati'ij nyáaj, ⁵ ti'ij tyoomá'caj arahuéicaj xicáj
 nyaj huanie'huaca', aj mu mij ja'antysis'chaca' i nyanavíj, hua' jitze
 nu ajtyáma'can i maj yójmua'mua' pué'een a'ijna i Israel, nyajta a'íj
 jitze eeráma'can i Benjamín, hebreo nu pué'een nyajta a'íjma jitze
 huanie'huaca'. Nyajta a'ijna jime' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íjma nu
 jitze ajtyáma'cantaca'aj fariseos, ⁶ jéehua nu huápu'íj ja'astyajca'aj a'ijna
 i nye yi'ráj, a'íj nu jin je'ej pu'a'aj huá'uuriajca'aj i maj tyá'tzaahuatye' i
 Jesús jimi, nyajta quee a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzee a'ijna jitze i nyúucarij
 i maj jin tyí'ijta. ⁷ Ajta néijmi'i a'ijna, i ti jéehua nyejitzé juxié'va'ca'aj,
 ijíj nyaj jahuüre' i Ciríistu', a'yaa nu tyá'mua'reej tiquee tyi'tíj huüre'.
⁸ Ajta a'yaa pu jéetze', capu maja'tyi'tíj ti jéetze' nyetyáhuü'rii ti'ij nyaj
 jáamua'tyij a'ijna i nyavástara', a'ijna i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. A'íj

nu jitze ma'can i Ciríistu' nyeríj néijmi'i tyojo'riej, nyáaj nu metyóoraxij yaa ti'ij xiéerij nyej nyij tyu'tyámue'tin i Ciríistu' jimi, ⁹ ajta nyej nyij jitzán ajtyáma'cantaj ná'ra'nyij, canu nyej nyáaj tyámua' tyí'tyevij, a'ájna jime' i nyaj néijmi'i ará'astej je'ej ti tyá'xaj i yu'xarij jitze, sulu a'yaa nu tyámua' tyí'tyevij a'ájna jime' nyaj ja'tzaahuatye' i Ciríistu', i ti Dios a'yan tyinaatá' i nyaj jin tyá'tzaahuatye'. ¹⁰ A'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'tyij a'ájna i Ciríistu', nyajta jáamua'tyij i muárie'ria'ra' i ti jin huatájuuriaca', ajta i ti jin jaapuéjtzitariaca', nyej nyij a'yan séeria'aj ná'ra'nyij ti'ij a'ájna i Ciríistu' ti'ij huamuí', ¹¹ a'yaa nu tye'ejchó've' nyaj jaatáa'sej a'ájna xicáara' jitze mati'ij huatájuuritaj i muí'chítýee.

Catu tyeexúj néijmi'i jin antýtaci'ij

¹² Canu a'yan tyí'xaj nyej nyáaj nyeríj néijmi'i tyu'táa'saca', canu nyajta a'áin pué'een i tiquee tyi'táj jin á'itzeere', a'yaa nu nyóoche' tyu'méj nyej nyij jaatáa'sej, ji'nye a'áin pu i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een anaquéej nyéetzij naatáa'saca'. ¹³ Nye'ihuáamua', canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' yee nu'ríj néijmi'i jin tyámua' huaríj, sulu a'yaa nu ricij nyej nyij quee che' a'ájna jitze tyí'mua'ajcaj i nyaj nyeríj metyaja'ajhua'xij, nyajta je'en huatányaca'nyej nyej nyij jaatáa'sej i ta'nájcaj, ¹⁴ nyata'aj nyij a'áa ja'rá'astij jo'tyaj yá'mue'tin i ti naa een i Dios ti jin taatajé a'ájna jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een.

¹⁵ Néijmi'i i tyaj tyeríj huáasij a'ájna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyúuxie've' tyaj seequéj tyú'mua'tyij. Tipua'aj mua'aj tyi'táj jitze seequéj setyi'mua'tzej, Dios pu ajta a'yan tyajamuataséjratye'sij. ¹⁶ Ajta a'yájna, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'yan tyí'tyechajcaj je'ej tyaj tyeríj tyi'táj tyu'táa'saca'.

I tyej tyá'tzaahuatye' tajapuá tu já'ma'can

¹⁷ Nye'ihuáamua', siata'aj a'yan huárinyij je'ej nyej nyáaj ricij siajta a'áijma jitze tyi'huóo'itíi i maj a'yan tyí'tyechej je'ej tyaj tyeríj mua'ajmaj tyajamuáa'ixaa. ¹⁸ Nu'ríj mue'táj a'yan tyajamuáa'ixaa, ijíij nu nya-jtáhua'aj a'yan tyajamuaaté'exaatye'sij na'canyeyi'nya'aj, a'ájna jime' maj mue'táj a'yan tyityetyúucha'ij mati'ij i maj jájcha'íire' i Ciríistu' i ti huamuí' i cúruuj jitze, ¹⁹ a'yaa pu tyihuá'ci'tyij maj jó'vetyij. Jéetze' pu hua' jitze juxie've' maj jéehua tyú'cua'nyij, a'áin pu'ij hua' dios pué'een, majta a'ájna jin óotzaahuatye' i ti tyú'tyevi'raste'. A'áj mu'uj jitze tyí'mua'tzej íyan ti tyi'sejre' i cháanacaj japua. ²⁰ Tyajta ityáj, tajapuá tu já'ma'can, tyajta a'yan tye'ejchó've' ti i tavástará' a'ájna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een yava'cáanyej ti'ij ti'rátoonyij, ²¹ a'áin pu seequéj ja'uuren i tyaj jatyhue'ra' tiquee tyi'táj huíire' ti'ij a'yan jáa'uurej ti'ij i tyévira' ti naa huasé'rin. Ajta a'ájna jin a'yan joorej i ti néijmi'i jin putyí'uurej i ti jitzán eeráma'can ti'ij tyámua' tyú'uurej i ti tyi'sejre'.

4

Tyiche' a'náj tina'aj tatyamua've'ej i tavástará' jimi

¹ A'yaa pu'ij, nye'ihuáamua' i nyaj já'muaxie've', i nyaj jéehua já'muasejramu', mua'aj xu a'áin pué'een i nyaj jin huatányetyamua've'en, i nyaj jamuaamue'tij, a'yaa xu tyámua' tyityaaju'un i tavástará' jimi.

² Jéehua nu huá'huavii a'íjma i Evodia nyajta a'íjci i Síntique, mej mij antyúuci'piire'en maj tyámua' tyuu'ihuáamua'aj muá'ra'nyij i tavástara' jimi. ³ Pajta muáaj, mu paj nyéetzij jamuán tyí'muarie', a'yaa nu tyí'muahuavii paj huo'táhuúire'en a'mújma mu úucaa, jì'nye a'íi mu jéehua huatyéenyosej mej mij naatáhuúire' tyaj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios a'íjna jamuán i Clemente, majtáhua'aj i séecan i maj nyajamuan tyu'muáriej. A'íimaj mu merij á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj i yu'xarij jitze júuricamej ti tyu'tá'caa.

Je'ej nyaj néijmi'caa tyí'ijtye'

⁴ A'náj tina'aj xu jutyamua've'ej i tavástara' jimi. Nyajtáhua'aj nu jamuaaté'exaatye'sij: Sihuúotyamua've'. ⁵ Miche' néijmi'i a'yan tyaja'muamujtyaj siaj tyámua' naa tyí'tyetyeityee. Pu'ríj yevéjri' tí'ij i tavástara' uvé'nyesij.

⁶ Caxu tyi'tíj jin je'ej tyityóomua'ajcaj, sulu néijmi'i xu jin huatyényuunyij i Dios jimi, xaatáhuaviiri', siajta tyaatatyójtzi're'en. ⁷ A'yaa pu i Dios tyajamuaatá'sij i siaj jin tyámua' huárinyij i jutzájta', ajta a'íjna jéetze' pu tyámua' een je'ej maj quee tyiyó'itej i tyétyacaa, ajta i ti jin tyámua' já'mua'uuren a'íi pu jacha'íj ja'mej i ja'muaxiéjnyu'caa, ajta je'ej siaj tyí'mua'tzej a'íjna jitze ma'can i Ciríistu' ti Jesús pué'een.

A'íj xu jitze a'náj tina'aj tyí'mua'ajcaj je'ej ti tyí'xa'pui'

⁸ Uve'tyáatican jime', nye'ihuáamua', siata'aj a'íjna jitze tyú'mua'tyij i ti jì'ré'can jime', siajta i ti a'yan tye'tyévijtye' siaj sij tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íj, siajta a'íjna jitze i ti huatóoje'yey, siajta i ti jumua'tíj, i ti naa huasé'rin, i ti naa namuajre'. Siata'aj néijmi'i a'íjna jitze tyú'mua'tyij je'ej siaj tyi'tíj tyámua' tyu'yí'tin, mej mij a'íjna jin tyámua' jamojo'sejraj.

⁹ Siata'aj a'yan huárinyij je'ej nyaj tyajamuaamuá'tyey, siajta je'ej nyaj tyajamuá'ixaa, je'ej siaj tyináanamujri' ajta je'ej siaj tyinaaséj, a'yaa xu huárinyij ajta i Dios ti tyámua' já'mua'uurej a'íi pu ja'mua jamuán séeria'aj ja'mej.

Tyi'tíj maj tyaatapuéjve i Filipos maj já'ma'can

¹⁰ Jéehua nu nyetyamua've' i tavástara' jimi a'íjna jime' i siaj mua'aj no'támua'reeri'. Canu a'yan tyí'xaj yee mua'aj xu nyojohua'xij, sulu caxu pújooriajva'aj je'ej siaj ye'ej tyinaatáhuúire'en. ¹¹ Canu nyajta a'yan tyí'xaj yee canu je'ej tyéejviicue', jì'nye nu'ríj jaarí'rej nyaj huatányetyamua've'en a'íjna jime' a'chu nyej tyi'tíj tyí'cha'íj. ¹² Nyáamua'ree je'ej ti tyú'asej tipua'aj nyequee je'ej tyéejviicue'raj, nyajta jamua'reej tipua'aj jéehua nyetyí'ijcha'íj. Nu'ríj jaarí'rej je'ej nyaj huárinyij néijmi'i jime', a'yaa nu'uj tányana'aj tipua'aj tyámua' nya'axcaj nusu tipua'aj nye í'cuataj, ajta tipua'aj jéehua nyetyí'ijcha'íj nusu nyequee tyi'tíj tyí'cha'íj. ¹³ Néijmi'i nu putyí'uurej nyej nyij tyu'tyámue'tíj, a'íjna jime' nyaj i Ciríistu' jitze arányaca'nyej. ¹⁴ Siajta mua'aj xá'pui' xu huaríj, a'íjna jime' siaj naatáhuúii i nyaj jin óoviicue'rej.

¹⁵ Nyati'ij a'áa ja'rájraa a Macedonia, nyej nyij huatyényechenyij nyaj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, mua'aj xu naatáhuúii mu siaj Filipos jóosi'rii, mua'aj xu a'íin pué'een i siaj tyinaatapuéjvej, siajta mua'aj tya'ancuriáa' nyéetzij jimi. ¹⁶ Ajta nyati'ij a'áa jo'tyávaaca'aj a Tesalónica, caxu séej siana'aj tyinaata'ítyi'ri' i ti tyiná'itziitya'ca'aj nyej

nyij a'íjna jin huatyényahuiire'en. ¹⁷ Canu nyajta a'yan tyá'huoo sij sij tyinaanjchitye'en, sulu a'yaa nu tyá'xie've' sij mua'aj jéetze' tya'ancuriáan i Dios jimi. ¹⁸ Néijmi'i nu tya'ancuriáa', ajta arí tyina'vá'itzi'tyee. I Epafrodito sij jimi tyinyojo'ta'ítýi'ri', jéehua nu tyí'ijcha'ij. I sij mutyinyojo'ta'ítýi'ri' a'yaa pu een tí'ij mu'véjrij tí naa tyaarie'ej, tí ajta ja'ránajchi i Dios. ¹⁹ A'íj pu jin i Dios i nyaj jahuiire', a'íi pu néijmi'i tyajamuaatá'sij i tí tyajamuá'itziitye', a'yájna tí'ij a'íj tya'ránajchi, jí'nye a'íi pu néijmi'i tyí'ijcha'ij i Ciriístu' jimi i tí Jesús pué'een. ²⁰ Tyiche' jusén jin tyé'tyojtz'i're'ej i Dios, a'íjna i tavástara'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I tí jin antyipua'rij

²¹ Siata'aj huo'tatyójtýe'en nyejitzé ma'can néijmi'caa i maj jusi'rii i Dios jimi, a'íjna jime' tí i Ciriístu' hua' japua huatanyúj. Majta i nye'ihuáamua' i maj nyajamuan yahuatýij, a'íi mu majta yajá'muatyojtýe'. ²² Néijmi'i i maj yahuatýij i maj jimi séejre' i Dios, a'íi mu yajá'muatyojtýe', majta a'íijma i maj jitzán ajtyáma'can i tyeítyeristyamua'me'en i tí tyihuá'ijtye' i Roma maj ja'ajtyáma'can.

²³ Che' i tavástara', a'íjna i Ciriístu' tí Jesús pué'een, che' a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íjma jimi i maj Colosas jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, nyáaj nu tyí'huüre' i Ciríistu' jimi, ji'nye a'yaa pu tya'ránajchaca' i Dios, nyajamuan a'íjna i nye'ihuára' Timoteo, ² a'yaa tu já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj Colosas ja'chej, siajta tyámua' tyúu'ihuaamua' i Ciríistu' jimi. Che' i Dios i tyaj jajvástara' tyámua' tya-jamuáacha'íin, ajta tyámua' jamuáa'uurej mu ja'muaxiéjnyu'caa tzajta'.

Pablo pu tyé'tyojtzire' i Dios ajta huá'huaviitze' i maj tyá'tzaahuaty'e'

³ Tyati'íjtá huatyényuunyij tyajta tu tyé'tyojtzire' i Dios ja'mua jime', i vástaria'ra' a'íjci i tavástara' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁴ Ji'nye a'yaa tu tyámua'reeri' siaj tyá'tzaahuaty'e' i Ciríistu' jimi, siajta jéehua hua'xie've' i maj majta tyá'tzaahuaty'e' i Dios jimi, ⁵ a'yaa xu ricij seejcho'va'aj je'ej ti ari mua'ajmaj tyajamuaaci'ij u tajapúa. A'íj xu mua'aj serij huánamujri' i nyúucarij ti ji'récán jime' tzaahuaty'ra'aj jin jaxaj i Dios ⁶ i tí'ij ajta ja'mua jimi huataséjre. A'íjna i nyúucarij a'yaa pu tí'ij i ciyéj ta'ajhuóse'sij, ajta je'en huatatáque'sij néijmi'que' úyan i cháanacaj japua, a'yájna tí'ij huaríj ja'mua jimi siati'ij jáanamujri' i ti jin jéehua já'muaxie've' i Dios siajta jaamua'aj i ti ji'récán jime' a'íjna jimi. ⁷ A'yaa pu tyajamuamuá'ty'ej a'íjna i Epafras, i ti tajamuán tyí'muarie' siajta a'yan tyá'mua'reej ti tyámua' naa tyí'huüre' i Ciríistu' jimi. ⁸ A'íi pu ari taaté'exaa je'ej ti tyaja'muahüüre' ajta siaj jéehua juxie've' a'íjna jime' ti i júuricama'ra' i Dios já'muahüüre'.

⁹ A'íj tu jin ityáj, tyati'ij jáamua'reeri', catu a'náj jaatapúa'citaca' tyaj jahuocaj i Dios jimi tyajta a'yan tyá'huavij ti a'íin jamuáamua'ty'ej je'ej ti tya'ajxié'vi'ra' siaj sij néijmi'i jo'itéej xá'ra'nyij ajta siaj sij jáamua'reej je'ej ti tyí'een i júuricama'ra' jimi i Dios. ¹⁰ A'yaa xu tyámua' tyityetyúucha'ij xá'ju'un mati'ij i maj tyeítysteristyamua'me'en pué'een i tavástara', siaj sij a'náj tina'aj tyámua' eenye' siajta a'yan huárinyij je'ej ti tya'ránajchi i tavástara', siajta a'yan eenye' tí'ij ciyéj ti ajhuóose'sij ajta je'en antatáque'esij, a'íjna jime' siaj jamua'ty'ej i Dios. ¹¹ A'yaa tu tyá'huavij ti a'íin jamuaata'an néijmi'i i ca'nyíjra'aj i já'muatzajta', siaj sij a'íj jitze arooca'nyáaj setyo'táviicue', siajta jacho'va'aj je'ej ti tyí'tj já'mua'uurej, siajta je'en a'íjna jin huatotyamua've'en, ¹² aj xu sij tyaatatyójtzi're'ej i tyaj jajvástara', i ti jamuaatá' siaj sij ja'ancuria'an a'íjci i ti já'muaci'tyij a'ájna jo'tij a'náj tina'aj jó'nyeerí'ij je'ej ti a'íin tyihuo'tá'sij i jutyéityeristyamua'. ¹³ Dios pu tajapúa huatanyúj a'ájna jo'tij jo'tíca', ajta je'en tojo'ví'tij jo'tij tyejé'íjtaj a'íjna i yójra' i ti huápuí'ij jaxie've', ¹⁴ a'íi pu tyu'nájchitaca' i tyaj jin tyé'cha'íica'aj i Dios jimi, a'íjci jime' i ti yójra' tajíme' huamuí', tí'ij tyitaatú'uunyi' i tyaj jin á'ítzeeria'ca'aj.

Dios pu taataxié'vej a'íjci jime' ti i Ciríistu' tajitzé ma'can huamuí'

¹⁵ Ciríistu' pu a'íin pué'een i tyaj jin jáamua'reej je'ej ti een i Dios i tyaj quee jaséj, a'íi pu ajta a'íin pué'een i ti anaquéej séjria'ca'aj tí'ij quee

xu maja'tyi'tiitacaj. ¹⁶ Dios pu i Ciriístu' jimi néijmi'i tyú'taahuaca' ti'ij na'aj pua'máj tyí'sejre' u tajapúa ajta íyan i cháanacaj japua, néijmi'i i ti tyí'sejre' ajta i tiquee tyí'sejre', ajta i júuricamej i maj néijmi'que' tyí'íjta. Dios pu néijmi'caa huátaahuaca' mej mij a'íj jitze ajtyáma'cantaj. ¹⁷ Ciriístu' pu ríj séjria'ca'aj ti'ij quee xu majá'tyi'tiitaca'aj, ajta i ti tyí'sejre' a'íj pu jitze néijmi'i tya'róoca'nye. ¹⁸ Ajta i Ciriístu' pu a'ín pué'een i hua' mu'uj i maj jusi'rii i tyeýúuj tzajta' i ti ajta tyévira' pué'een. A'íj pu a'ín pué'een i ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, i ti anaquéj huatájuuriaca', ti'ij a'ín pue'éenye'ej tá'ra'nyij i ti néijmi'i jin antyúumua'reej. ¹⁹ Ji'nye a'yaa pu tya'ránajchaca' i Dios ti i Ciriístu' jimi séeria'aj tá'ra'nyij i ti jin néijmi'i putyí'uurej, ²⁰ ajta i Ciriístu' jitze ma'can Dios pu néijmi'caa tyámua' tyu'tyéje mej mij jitzán huatyá'itzeere'en, mati'ij mana'aj a'íjma i maj tajapúa já'sejre', majta i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íj pu tyámua' huó'ruuj a'íjna jime' ti i Ciriístu' i juxúure' eeráaxirej i cúruuj jitze.

²¹ Anaquéj xu mua'aj a' imuáj já'ma'cantaca'aj i Dios jimi, siajta jájcha'íiria'ca'aj i jutzájta', a'íjna jime' siaj je'ej tyityetyúucha'íica'aj, ²² ajta ijíj i Ciriístu' pu tyámua' jamuáaruuj ti'ij huamui' i cúruuj jitze, ajta jaapuéjtzitariaca'. A'yaa pu'ij huaríj ti'ij jamuá'anvi'tin i Dios jimi, siajta je'en jimi huatyá'itzeere'en, tyámua' sia'éenya'aj, siajta quee che' tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, capu ajta a'tíj ja'mua jitze tyi'tíj jin tyi'puá'riteye'ej ta'mej. ²³ A'yaa pu tyúuxie've' siaj tyámua' naa tyá'tzaahuatyee'ej, siajta quee yó'hua'nán i siaj jajchó've' a'yájna ti'ij tyá'xaj i nyúucaria'ra' i Dios i siaj jáanamauajri'. A'íj pu a'ín pué'een i nyúucarij i maj meríj huó'ixaaj néijmi'que' i cháanacaj, i nyaj nyáaj Pablo a'íjna jin tyi'hui're' nyej nyij huo'ré'ixaatye'en.

Pablo pu huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can

²⁴ Ijij nu nyetyamua've' a'íjna jime' i nyaj jin japuéjtzitarej ja'mua jime', ji'nye a'yaa nu tyá'neijmi'tare' a'íjci i nyahue'ra' jitze i ti á'itzeere' i Ciriístu' ti jin jaapuéjtzitariaca', nyáaj nu a'yan rinyij a'íjna jitze i tyeítyeristyamua'me'en jimi i maj tyévira' pué'een. ²⁵ Dios pu a'íjna naata'íj nyej nyij huo'tyáhuire'en i maj jusi'rii i tyeýúuj tzajta', a'yaa pu tyinaa'íjcaj nyej nyij tyámua' jamuáa'uurej, nyajta huo'ré'ixaatye'en néijmi'que' i nyúucaria'ra', ²⁶ a'íjna i nyúucarij, i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi ti'ij na'aj ajca'huá' imuáj ajta yatij je'ré'nye, i ti ijíj arí huó'ixaaj jéjre'citze' a'íjma i maj tyá'tzaahuatyee'. ²⁷ A'íjma'j pu i Dios huataséjratyej i ti naa huasé'rin jimi, i maj majta jin huatóotyamua've'sij, ajta a'íjna jin jamuaatyécha'íisij néijmi'caa jimi i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. A'íjna i ti ju'avaataca'aj a'íj pu a'ín pué'een i Ciriístu', i ti ja'mua jimi séejre', i siaj siajta jajchó've' i ti naa huasé'rin ti'ij ja'mua jimi séeria'aj tá'ra'nyij.

²⁸ Ityáj tu tyihua'ixaatye' i Ciriístu' jitze ma'can, tyámua' tyetyi-huá'ixaatye'ej tyajta tyihua'mua'tyéé mej mij jáamua'reej tzaahuatyí'ra'aj jime' i ti a'yan tyi'ja'yájna, mej mij tyámua' éenye'ej huatóosejrata i Ciriístu' jimi. ²⁹ A'íj nu jin ca'nyiin tyi'muarie', nyajta a'yan tyi'nyo'se' néijmi'i jime' nyajta a'íjna jime' i Ciriístu' ti jin néijmi'i putyí'uurej.

2

¹ A'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'reej nyaj jéehua ja'mua jime' nyo'se', nyahta hua' jime' i maj Laodicea ja'chej, nyahta hua' jime' i maj quee a'náj naaséj nye tyévira' jitze. ² A'yaa nu ricij mej mij a'ímaj huatyóoca'nyej i jutzájta', mej mij majta tyámua' tyuu'ihuámua'aj muá'ra'nyij, majta huóoxie've'en, ti'ij huo'ci'tyij i maj jin yo'itéej muá'ra'nyij néijmi'i i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi, i ti a'ín pu'éen i Ciriístu', ³ ji'nye a'ij pu jimi néijmi'i tyí'sejre' i ti tyúuxie've' tyej tyij tyámua' mety-ityoomuámua're'ej tyajta néijmi'i tyojo'itéej tá'ra'nyij. ⁴ A'yaa nu mua'ajmaj tyajá'mua'ixaatyé', ta'aj ij quee a'tij já'muacuanamuaj a'ijna jime' i nyúucarij ti naa namuajre'. ⁵ Tyij nyequee nyahta ja'mua jamuán ajo'tyéjvee, nyaj júuricamej pu ja'mua jimi séejre', a'ij nu jin nyetyamua've' nyaj jáamua'reej siaj tyámua' tyityaajú' a'ijna jime' siaj tyá'tzaahuatyé' i Ciriístu' jimi.

I júuricamej ti jájcuaj i Ciriístu' jimi

⁶ A'ij pu jin, mua'aj mu siaj serij ja'antzaahuaj i Ciriístu' ti'ij juvástara', a'yaa pu tyúuxie've' siaj sij a'yan tyityetyúucha'ij mati'ij i maj Ciriístu' jimi séejre', ⁷ siaj sij a'yan eenye' ti'ij i ciyéj ti tyétye' imuáj jo'canaana'ajmee, a'ijna jitze xuuca'nyéej i siaj jitzán tyá'tzaahuatyé', a'yájna mati'ij tyajamuaamuá'tyej, siajta a'náj tina'aj tyé'tyojtzi're'ej i Dios.

⁸ Tyámua' xu'uj mua'aj, caxu tooa'care'en maj já'muacuanamuaj i nyúucarij jime' ti hue'tzij pu'éen, ji'nye camu a'ímaj Ciriístu' jimi jo'vá'ju', sulu a'ij mu huá'ixaatyé' je'ej maj jujímua'aj tyéejtyoj, majta a'ijna jin tyí'mua'taj iyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua.

⁹ Ji'nye néijmi'i i Dios ti jimi tyajá'ma'can, a'ij pu jimi tyí'sejre' i Ciriístu', ¹⁰ ajta i Dios a'ij pu jitze néijmi'caa tyámua' já'mua'uurej, ji'nye i Ciriístu' pu antyúumua'reej a'ijna jimi i júuricamej i maj tyí'ijta, majta tyi'tij jin tyityetyu'uj. ¹¹ A'ij xu siajta mua'aj jimi serij ja'rá'astee a'ijci jime' i maj ja'antysi'chej i junavij, i Dios ti jin a'yan jamuáaruuj siati'ij jimi ajtyáhuixij i Ciriístu', ajta tyajamuacáa'ri'ri' i siaj jin je'ej pua'aj rijcaa. ¹² Siati'ij huái'huaca', aj xu siajta jamuán avá'nami'huaca' i Ciriístu', siajta je'en jamuán huatájuuricaa', ji'nye mua'aj xu ja'antzaahuaj a'ijna i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej ti'ij jaatájuurityej. ¹³ Jájcuaj imuáj pu muí'chica'aj i ja'mua júuricamej a'ijna jime' i siaj jéehua je'ej pua'aj rijcaa, ajta i'ij i Dios pu'rij i júuricamej jamuaatá' jamuán i Ciriístu', i ti ajta néijmi'i tyitaatú'uunyi'ri' i tyaj jin ootyá'itzee. ¹⁴ Dios pu jo'úuj i ti a'yu'si'huaca'aj i tyaj jime' tyé'cha'ica'aj i ti ajta ca'nyéjrij jin tyí'ta'ijtya'ca'aj, a'yaa pu tye'entyipua'riaca' ti'ij óotateehuaca' i cúruuj jitze, a'ijna jamuán i Ciriístu'. ¹⁵ Dios pu tyihuáa'ri'ri' i maj tyityatatyá'ca'aj i júuricamej maj je'ej pua'aj een, ajta i Ciriístu' jimi huo'tatyévi'raste jéjre'citze' ti'ij eetyájra hua'najáapuaaj i ti huo'mué'tij.

Maj tyú'huoonyij a'ijci i jútye' ti tyajá'ma'can

¹⁶ A'ij pu jin, che' quee a'tij je'ej tyaja'muaxajta je'ej siaj tyi'tij tyí'cua', na'rij je'ej siaj tyí'tyeye', nusu a'ijna xicáara' ti jitzán a'yaa tyúuxie've' siaj tyú'ye'estej ti'ijta tyo'tyé'iten i máxcirie', na'rij ti'ijta tyá'rá'astij a'náj maj juso'pii. ¹⁷ Néijmi'i a'ijna a'yaa pu mua'ajmaj tyaja'mua'uurej, ajta a'yan tyí'huüre' tyej tyij jáamua'reej je'ej ti yatyojooméj, ajta i ti ji'récán jime'

a'ñi pu a'ñin pué'een i Ciriistu'. ¹⁸ Caxu tooa'care'en mej mij je'ej pua'aj já'mua'uurej a'ñimaj i maj a'yan tyúusejrataj mati'ij i maj quee tyi'táj jin tyityetyu'uj, majta a'ñimaj najchej i maj tyi'huüre' u tajapúa, a'yaa mu majta tyi'xaj maj nu'uj tyi'táj tyi'sej, a'ñi mu mij jéehua jin óotzaahuatye' i tiqee tyi'táj huüre'. ¹⁹ Camu a'ñimaj a'ij jitze ajtyáma'can i Ciriistu', i ti néijmi'i ve'sij i tyaj jatyáhue'ra' ajta tyá'cue'tyej, tyej tyij néijmi'i jitzán séjre'ej ti'ij i Dios tyá'xie've'. ²⁰ Xu'ríj mua'aj huácuij i Ciriistu' jamuán a'ij mu jin quee che' tyajá'mua'ijtye' i maj tyi'ijta iíyan i cháanacaj japua. ¿Ji'nye een jime' siaj sij a'yan cha'taj siana'aj ricij mati'ij a'ñimaj i maj a'yan ma'can i cháanacaj japua? A'yaa mu tyajá'mua'ijtye' ²¹ tyi'táj jime' ti'ij: "Capáj jamuarie'ej, capáj jacua'caj, capáj ji'tyáa'aj mua' muáca' jitze". ²² Néijmi'i i nyúucarij ti a'yan tyi'ijta a'yaa pu ajta tye'entyipúa'rij, ji'nye tyeítyee mu' a'yan tyi'ijta majta a'yan tyi'huá'mua'tyej. ²³ A'yaa pu tyi'ja'yájna ti a'yan huasé'rin ti'ij i ti xá'pu'i, ji'nye tzáahuatyí'ra'aj mu jin a'yan ricij majta quee óotzaahuatye', a'yaa mu majta ca'nyín jin ricij, ma' ajta quee capu tyi'táj huüre', sulu a'yaa pu'uj tyi'huüre' mej mij jujímua'aj a'ñina jin ahuóotzaahuatye'en.

3

¹ A'yaa pu'ij, mua'aj mu siaj seríj huatájuuriaca' jamuán i Ciriistu', siata'aj a'ij tyú'huoonyij i tajapúa ti tyejé'sejre', jo'táj i Ciriistu' muáca'ta' ja'ajcájcay i Dios. ² Siata'aj a'ij jitze tyú'mua'tyij tajapúa ti tyejé'sejre', caxu a'ij jitze tyi'mua'ajcaj iíyan ti tyi'ma'can i cháanacaj japua. ³ Ji'nye mua'aj xu'ríj huácuij i Ciriistu' jamuán, ajta i Dios pu jamuaatá'sij siaj sij i Ciriistu' jamuán ja'séeria'aj xá'ra'nyij. ⁴ Ciriistu' pu a'ñin pué'een i já'muajuuricamej. Ti'ij a'ñin yan huataséjre'en, mua'aj xu siajta jamuán huataséjre'ej tyámua' sia'éenya'aj.

I júuricamej i ti arí m'ima'can ajta i ti jájcuaj i Ciriistu' jimi

⁵ Siata'aj jaatapúa'citaj néijmi'i i ti je'ej pua'aj een i ti ja'mua jitze séejre', che' quee a'táj juxana'ciria'aj, caxu tooa'care'en ti tyajamuaata'ijtye'ej i ti ja'mua tzajta' eerányinyii, caxu che' jahuocaj i ti ja'mua jitze juxie've' ti ajta je'ej pua'aj een, siajta quee tyi'nyacua'tzaj, ji'nye i Dios jimi a'yaa pu een ti'ij i a'táj ti jana'michej i tiqee Dios pué'een. ⁶ A'ij mu jime' néijmi'i jin jajpuéetzij muá'ju'un i maj quee já'astijre' i Dios, ⁷ siajta mua'aj a'yaa xu anaquéej éenye'ej tyá'astyajca'aj siajta néijmi'i jin a'yan rijcaa. ⁸ Ajta iíjij, a'yaa pu tyúuxie've' siaj néijmi'i tyu'tapúa'citaj, caxu nyinyu'cacuj, caxu a'yan rijcaj je'ej ti ja'mua jitze tyúuxie've', caxu tyi'táj je'ej pua'aj uuriaj, caxu je'ej pua'aj tyi'huá'xajtaj i tyeítyee nusu siaj mua'aj je'ej pua'aj tyi'xajtaj. ⁹ Caxu jucuanamua'j séej jamuán siajta séej, ji'nye xu'ríj tyu'tapúa'citaca' i siaj jin je'ej pua'aj aamí' tyityetyúucha'ñica'aj, siajta i siaj jin je'ej pua'aj rijcaa, ¹⁰ siajta seríj jájcuaj jin tyu'tyóochejtyej, Dios pu jamuaajájcuarej i ja'mua tzajta', siaj sij a'yan éenye'ej xá'ra'nyij ti'ij a'ñina i ti jamuáataahuaca', siaj sij tyámua' naa tyáamua'tyij. ¹¹ Capu che' juxie've' tipua'aj šiij Griego pué'eenye' nusu Israel jitze ajtyáma'cantaj, tipua'aj aróo'astej a'ñina jime' ti ja'antysisjchaca' i junavíj nusu quee, tipua'aj séej i chuéj japua ja'chajca, nusu séej jimi tyi'muarie'ej, na'ríj juxáahuaj jo'cha'can, sulu a'ñi pu i Ciriistu' a'ñin pué'een i ti juxie've' ti ajta néijmi'caa jimi huatyá'itzeere'en i jutyétyeristyamua'.

¹² Dios pu mua'ajmaj já'muaxie've' ajta a'ñin jamua'antyíhuoo sij jitzán ajtyáma'cantaj xá'ra'nyij. Siata'aj hua'cu'vej i juxa'aj tyeítýee, siata'aj tyámua' tyihuó'cha'ñin, caxu óotzaahuatye'ej, sulu siata'aj tyámua' eenye' siajta tyo'táviicue' tipua'aj tyi'táj je'ej já'mua'uurej. ¹³ Siata'aj tyo'táviicue' séej jamuán siajta séej, siajta tyu'tú'uunyi' tipua'aj síij jájriaaxiejtye'en i juxa'aj tyévij. A'yájna tí'ij i tavástara' tyajamuaatú'uunyi'ri', a'yaa xu sij siajta mua'aj tyu'tú'uunyi' séej siajta séej. ¹⁴ Ajta a'yájna siata'aj a'ñjna ucóochejtye'en i sij jin huóoxie've'en, jí'nye a'ñ pu a'ñin pué'een i tí naa een. ¹⁵ Ajta i Ciríistu' tí jin tyámua' jamuáaruuj che' a'ñin ú'sejria'aj i ja'mua tzajta', jí'nye a'ñ pu jin jamuatajé i Dios sij séej tyévira' siana'aj pué'eenye'. Siajta tyaatatyójtzi're'en i Dios.

¹⁶ Che' i nyúucaria'ra' i Ciríistu' a'náj tina'aj ja'mua tzajta' séjre'ej néijmi'i jime' i tí jéehua tyí'huiire'. Siata'aj huatóohuiire'en séej jamuán siajta séej, sij sij jáamua'reej je'ej sij tyihuó'ixaatye'en néijmi'caa amitéeria'can jime'. Siata'aj chuúicarij jime' tyaatatyójtzi're'en i Dios, néijmi'i xu i ju júuricamej jin tyu'táchuiicaj. ¹⁷ Ajta néijmi'i je'ej sij tyi'táj uurej nusu je'ej sij tyí'xaj, a'yaa xu huárinyij néijmi'i jime' i nyúucaritze' i tavástara' a'ñjna i Jesús, siajta tyaatatyójtzi're'en i Dios i tyaj jajvástara' a'ñjna jitze ma'can i Ciríistu'.

Je'ej maj tyityetyúucha'íij i maj tyá'tzaahuatye' a'ñjna jimi i tyeítýee

¹⁸ Mua'aj mu sij huúichej, siahua'rá'astijre' i ju'cínastyamua', jí'nye a'yaa pu tyúuxie've' maj a'yan huárinyij i maj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi. ¹⁹ Siajta mua'aj mu sij nyejnye'chej, siata'aj huo'xié've'en i ju'írástyamua', caxu je'ej pua'aj tylhua'jeevej.

²⁰ Siajta mu sij hua'yojmua' pué'een, siahuá'astyaj i já'muahuasimua', jí'nye a'yaa pu tya'ránajchi i tavástara'. ²¹ Siajta mua'aj, mu sij hua' huásimua' pué'een, caxu hua'jaaxiejtye'ej i juyójmua', mej mij quee je'ej tyóomujtyej.

²² Siajta mua'aj mu sij tyí'ijtyi're', siata'aj néijmi'i jin hua'rá'astijre'en a'ñjma i maj tyajámua'íjtye' úyan i cháanacaj japua, caxu a'áa siana'aj mati'ijta a'ñmaj já'muasejra, sij sij tyámua' hua' jimi eenye', sulu a'yaa xu tzáahuatyi'ra'aj jin huárinyij, a'ñjna jime' sij tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij i tavástara'. ²³ Néijmi'i je'ej sij tyi'táj jin ricij, a'yaa xu huárinyij tzáahuatyi'ra'aj jime', a'yájna siati'ij tyá'huiire' a'ñjci i tavástara', jí'nye caxu a'ñjma huúire' i tyétyacaa. ²⁴ Siajta a'yan tyá'mua'reej tí i tavástara' jamuata' sij je'ej tí tyi'táj tyajámua'ci'tyij a'ñjci sij jaamué'táj. Jí'nye mua'aj xu jahuiire' i Ciríistu' i tí ja'muavástara' pué'een. ²⁵ Ajta a'ñjna i tí je'ej pua'aj ricij, a'yaa pu cha'taj je'ej pua'aj tyá'ci'tyij, jí'nye juxa'aj xu'uj een i Dios jimi.

4

¹ Siajta mua'aj mu sij tyihuá'íjtye', siata'aj tyámua' tyihuó'cha'ñin i maj ja'mua jimi tyí'huiire' siajta a'yan tyihuotá'an je'ej tí tyi'tyéevijtj. Xo'támua'reej tí i tavástara' tajapúa' tí já'sejre' ajta mua'ajmaj tyajámua'íjtye'.

² Siata'aj a'náj tina'aj jahuocaj i Dios jimi, tyámua' xu'uj tyitya'tanyéjnye'rij siajta tyé'tyojtzi're'ej i Dios. ³ Siajta a'yan tyá'huocaj

ì Dios jimi ityájma jìme', ta'aj ij ì tavástara' taatáhuüre'en tyej tyij huó'ixaatyen en ì nyúucaria'ra' tyajta a'íjna ì ti ju' avaa; ì Dios jimi, jì'nye a'íj nu jin eetyánami'. ⁴ Siáahuocaj ì Dios jimi nyéetzij jìme' nyej nyij amitéeria'can jin tyihuó'ixaatyen, je'ej ti nyéetzij tyinaac'íj.

⁵ Tyámua' xu tyityetyúucha'íj a'íjma jimi ì maj quee tyá'tzaahuatyen, a'náj tina'aj xu xá'pui' rijcaj. ⁶ Siajta a'náj tina'aj tyámua' tyí'xajtaj siajta naa huojo'mua'raj, a'yaa pu ajta tyúuxie've' siaj tyámua' tyihuá'ixaatyen eej séej siajta séej.

Hua'tyojtye' ì ti jin ja'antypuá'ritye'ej

⁷ Ajta a'íjna ì ta'ihuáara' Tíquico ì tyaj jéehua jaxie've', a'íi pu nyaj jamuán tyámua' naa tyí'huüre' ì tavástara' jimi, a'íi pu'íj ajta néijmi'ì jamuaaté'eexaatyen sij je'ej ti tyí'nyahuüre'. ⁸ A'íj nu jin ja'mua jimi jaata'ítij, ta'aj ij jamuaaté'eexaatyen je'ej ti tyí'tahuüre' ajta je'en ca'nyíjra'aj jamuaata'an. ⁹ Onésimo pu ajta jamuán jo'mej, ì tyaj jéehua jaxie've' a'íjna jìme' ti tyámua' naa tyí'muarie', ti ajta ja'mua jítze ajtyáma'can, a'íi mu néijmi'ì jamuaaté'eexaatyen sij je'ej ti tyí'tíj tyí'tahuüre' iye'ej.

¹⁰ Ajta a'íjna ì Aristarco ti ajta nyaj jamuán eetyánami', a'íi pu ajta ja'muatyojtye', jamuán a'íjna ì Marcos, ì ti nyoosájra' pué'een a'íjci ì Bernabé. Xu'rij mua'aj jamua'reej je'ej siaj huárinyij a'íjci jimi ì Marcos, tipua'aj jamojo'vá'muaarej tyámua' xu tyeetyéjeevej. ¹¹ A'íi pu ajta yajá'muatyojtye' ì Jesús, ì maj a'yan jatamuá'muaj tíjin Justo. A'íimaj mu a'íin pué'een ì maj Israel jítze maj ajtyáma'can, ì maj nyaj jamuán tyí'muarie', tyej tyij huó'té'eexaatyen ì tyeítjee je'ej ti tyí'een jo'tíj ì Dios tyejé'íjtaj, a'íi mu jéehua tyámua' tyinaatyáhuüi. ¹² Ajta pu ì Epafras yajá'muatyojtye', a'íjna ì ti tyí'huüre' ì Ciriüstu' jimi, ti ajta ja'mua jítze ajtyáma'can, a'náj tina'aj pu jahuo ì Dios jimi ja'mua jìme', siaj sij mua'aj tyámua' eenye', siajta a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' ì Dios. ¹³ Nyáaj nu tyámua' tyá'mua'reej siaj jéehua jítzán juxie've' a'íjci ì Epafras, ajta a'íjma jimi ì maj Laodicea já'ma'can, ajta a'íjma jìme' ì maj Hierápolis ja'chej. ¹⁴ A'íjna Lucas ì ti tyí'hua'tacaa a'íi pu ajta yajá'muatyojtye', ajta a'íjna ì Demas.

¹⁵ Sياهو'tatyójtje' a'íimaj ì ta'ihuáamua' ì maj Laodicea jo'cháatimee. Siajta jaatatyójtje'en a'íjci ì Ninfa siajta néijmi'caa ì maj jusí'rii jo'tíj ja'chej a'íjna ì Ninfa. ¹⁶ Siatí'ij mua'aj jo'jíive'en a'íjci ì yu'xarij, siata'aj jaata'ítijej a'ájna a Laodicea, mata'aj a'íimaj majta jo'jíjve'en, a'yaa xu siajta mua'aj tyo'jíjve'en a'íjci ì yu'xarij Laodicea ti já'ma'can. ¹⁷ Siajta a'yan tyaaté'eexaatyen a'íjci ì Arquipo tíjin: "Tyámua' paj huárinyij a'íjci jìme' je'ej maj tyimuaata'íj a'íjna jítze ma'can ì tavástara'."

¹⁸ Nyáaj Pablo, nyáaj nu tyajamuaata'ítij'ri' a'íjna ì nyaj jo'yú'xaca' nyamuáca' jìme'. Xo'támua'reej nyaj eetyánami'. Che' ì Dios jéehua jamuaatyáhuüre'en.

I yu'xarij ti anaquéej jo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íimaj jimi i maj Tesalónica jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyáaj Pablo pué'een, a'íjna i Silvano ajta a'íjna i Timoteo, a'yaa tu já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj Tesalónica ja'chej, i siaj siajta tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, siajta jimí tyámua' tyí'tyesejre' i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. Che' i Dios tyámua' tyajamuáacha'iin ajta jamuaatyápuar'itye'en ja'mua tzajta'.

Pablo pu jéehua tyé'tyojtzire' i Dios

² A'náj tina'aj tu tyé'tyojtzire' i Dios ja'mua jime', tyajta jamua'tamuá're'rii tyati'ijta' jahuocaj i Dios jimi. ³ A'náj tina'aj tu ja'tamuá're'rii je'ej ti jéehua i Dios tyámua' jamuáaruuj a'íjna jime' i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', siajta jéehua tyí'muarie' a'íjna jime' siaj jaxie've' siaj séecan huatyáhuire'en i Dios jimi, jéehua xu tyé'viicue' a'íjna jime' siaj jacho've' i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'íjna jitze ma'can i Dios. ⁴ Nye'ihuáamua' i nyaj jéehua já'muaxie've' i Dios jitze ma'can, tyámua'reej ti i Dios jamua'antyíhuoo. ⁵ Ji'nye tyati'ij jamuáa'ixaa i nyúucaria'ra' i Dios, catu a'yaa tyana'aj tyajamuáa'ixaa, sulu a'yaa tu tyajta huaríj je'ej ti tyé'ijta i júuricama'ra' i Dios tyajta a'íjna jime' i ti jin néijmi'i putyí'uurej, jéehua tu a'íjna jin tyé'tyojtzire'. Tyámua' xu mua'aj tyá'mua'reej je'ej tyaj huaríj tyej tyij mua'ajmaj tyámua' jamuáa'uurej.

⁶ Siajta mua'aj, a'yaa xu huaríj je'ej tyaj tyajamuáa'ixaa, siajta a'yájna je'ej ti tyé'ijta i tavástara', siajta jáanamujri' i nyúucarij xuutyámua've'ej a'yájna je'ej ti tyajamuata' i júuricama'ra' i Dios a'íjna jime' i nyaj jin jajpuéjtzij. ⁷ A'íj xu tyámua' tyíhuo'tá' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' i Macedonia maj já'ma'can, siajta i Acaya maj já'ma'can. ⁸ Capu a'áa na'aj já'namuajre' je'ej siaj mua'aj ricij, sulu néijmi'que' pu namuajre' je'ej siaj mua'aj ricij a'íjna jime' i nyúucaria'ra' i tavástara', a'yaa mu tyá'mua'reej siaj mua'aj ja'astej i nyúucaria'ra' i Dios, a'íj pu jin quee che' juxie've' tyaj ityáj tyíhuá'ixaatye'ej ja'mua jime'. ⁹ A'íi mu jujímua'aj jaataxájtaca' je'ej tyaj huaríj tyati'ij a'áa ja'rá'aj, ajta je'ej siaj mua'aj metyíhuoohuá'xij i sáanturij siaj sij a'íj huatyáhuire'en i ti ji'r'é'can jime' Dios pué'een ¹⁰ siajta a'yan tye'ejchó've'ej ti ajtáhua'aj ya'uvé'nyej i tavástara' i ti yójra' pué'een i Dios, i ti ajta jaatájuurityej. A'íjna i Jesús a'íi pu a'íin pué'een i ti ti'rátoosij ti'ij quee puéjtzij táaci'tyij.

2

Pablo pu jaxaj je'ej ti tyí'muarie' a'ájna a Tesalónica

¹ Siajta mua'aj nye'ihuáamua', tyámua' xu tyá'mua'reej tyaj quee huáapua'aj tyana'aj jamojo'vá'muaariaca'. ² Ajta a'yájna siati'ij seríj siajta tyá'mua'reej, anaquéej mu je'ej pua'aj táaruuj a'íimaj i Filipos

maj ja'chej, Dios pu taatáhuui tyej tyij mua'ajmaj jamuaaté'exaatye'en i nyúucaria'ra', ajta ca'nyíjra'aj taatá' tyej tyij ca'nyíin jin huatyényo'se'en. ³ Ji'nye catu hue'tzij jin tyajamuáa'ixaa, catu tyajta a'íjna jime' tyej tyij je'ej pua'aj jamuáa'uurej, nusu tyej tyij tyi'tíj jin jamuáacuanamuj. ⁴ Ajta ityájma, Dios pu ta'antýíhuo ajta taata'íj tyej tyij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra', a'íj tutyij jin tyajá'mua'ixaatye'. Catu a'yan tyá'huo tyej tyij tyámua' tyíhuo't'an i tyeítsee, sulu tyej tyij tyámua' tyaatá'an i Dios, i ti jamua'reej je'ej tyaj tyí'mua'tzej i tatzájta'. ⁵ A'yájna siati'ij mua'aj seríj tyá'mua'reej tyej quee a'náj nyúucarij jin tyajamuáa'ixaa ti naa huánamujrii, catu tyajta a'yan tyá'huo tyej tyij a'íjna jin tyi'tíj ancuriáan. Dios pu jamua'reej tyaj tzaahuatyí'ra'aj jin a'yan ricij. ⁶ Catu tyajta jahuoo mej mij séecan naa tojo'sejra, típua'aj mua'ajmaj jimi nusu séecan jimi. ⁷ Tyij quee i'rúitacaj tyaj a'yan huárinýiiche' a'íjna jime' ti i Cirístu' ta'antýíhuo, ajta ityáj catu a'yan huarij, sulu tyámua' tu tyajamuáacha'ij. A'yájna ti'ij i hua' náanaj i ti'rúij tyámua' tyihuá'cha'ij i juyójmua', ⁸ a'yaa tu jéehua tyaja'muaxie've' mua'ajmaj, capu a'yaa na'aj tyita'ránajchaca' tyaj a'íj jamuaaté'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, sulu tyej tyajta huá'cui'nyij ja'mua jitze ma'can. A'yaa tu jéehua tyaja'muaxie've'. ⁹ Ta'ihuáamua', mua'aj xu jamua'reej tyaj jéehua tyu'muáriej, tyajta jaapuéjtzitariaca'. Jéehua tu tyu'muáriej tújca tyajta tíca', tyej tyij quee a'íj huatamuárie'riste'en tyati'ij já'mua'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios.

¹⁰ Mua'aj xu tyámua' naa tyá'mua'reej, a'yájna ti'ij ajta i Dios tyá'mua'reej, tyej tyámua' naa tyi'tyítacha'íij ja'mua jimi mu sij tyá'tzaahuatye', catu a'tíj je'ej pua'aj huáruuj, catu tyajta tyi'tíj jin ootyá'ítzee. ¹¹ A'yaa xu sijta tyá'mua'reej tyaj jéehua ca'nyíjra'aj jamuaatá' tyajta tyámua' tyajamuatyeéje séej tyajta séej, a'yájna ti'ij tyihuá'ítíij i hua' táataj i juyójmua'. ¹² A'yaa tu tyajta tyajamuáa'íjca sij sij tyámua' tyityetyúucha'íij a'yájna mati'ij i maj i Dios jimi séejre', ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti jamuaatajé, sij sij a'áa ja'rá'astij jo'tij a'íin tyejé'íjtaj.

¹³ A'íj tu jin ityáj a'náj tína'aj tyé'tyójtzi're' i Dios, ji'nye siati'ij mua'aj jáanamujri' i nyúucaria'ra' i Dios, i tyaj jamuáa'ixaa, a'yaa xu tyancuriáa' ti'ij Dios nyuucacaj, caxu a'yan tyancuriáa' ti'ij i tyétyacaa nyuucacaj. A'yaa pu tyi'ja'yájna ti nyúucaria'ra' pué'een i Dios, a'íi pu tyámua' jamuáaruuj i ja'mua tzajta' mu sij tyaj'tzaahuatye'. ¹⁴ Siati'ij mua'aj ta'ihuáamua' jaapuéjtzitariaca' i ja'muatyeítyeristyamua' jimi, a'yaa pu cha'tána'aj tyihuó'ruuj a'íijma i maj Judea jo'cháatimee, i maj majta jusi'rii u tyeyúuj tzajta' mej mij jaatyáanajche i Dios, i maj majta i Cirístu' jitze ajtyáma'can, ji'nye a'íi mu majta jajuéjtzica'aj a'íijma jimi i juxa'aj tyeítsee i maj Judea já'ma'can. ¹⁵ A'íi mu a'íin pué'een i maj jaajé'caj i tavástará' ti ajta Jesús pué'een, a'yájna mati'ij majta tyihuo'cuui a'íijma i maj Dios jitze ma'can tyi'xajtaca'aj, a'íi mu majta taatamuárij ityájma. Camu tyé'tyójtzi're' i Dios, majta mu hua'ajcha'íire' néijmi'caa i tyeítsee, ¹⁶ ji'nye tyati'íjta tyihuá'ixaatya'mui'ij a'íimaj i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, ti'ij ajta huó'huíre'en, camu a'íimaj tatá'caa tyaj a'yan huárinij. A'yaa mu mij tyá'mue'tij ti i Dios jéehua puéjtzij huo'tá'an. Ajta ta'aj ij huatyáapua'rej a'íjna, Dios pu arí jéehua puéjtzij huo'ta'.

Pablo pu jaxie've' ti ajtáhuu'aj huojó'vá'muaarej i Tesalónica maj ja'chej

17 Ta'ihuáamua', tyati'ij ajtacíj ja'mua jimi, catu majamuuhuá'xij, tyij tyajta quee já'muasejraca'aj, a'náj tina'aj tu mua'ajmaj jitze tyí'mua'ajcaa, tyajta a'yan jéehua tyá'xie'va'ca'aj tyaj jamojo'tyeesej. 18 A'yaa tu tyu'tatyésej tyaj a'áa ja'tanyéj, nyajta nyáaj Pablo mue'tíj nu a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj a'áa ja'tanyéj, ajta i tyiyáaru' pu tyi'tyánaamuaaj. 19 Ji'nye, ¿a'tanyíj a'ín pué'een i tyaj jin tyi'ijchó'ru', i tyaj jin tatyamua've', ajta i tyaj jin á'tatzaahuatye'en a'ájna xicáara' jitze tí'ij uvé'nyej i tavástara' ti ajta Jesús pué'een? Tipua'aj sequée mua'aj a'ín pué'eenye', capu máaj a'tíj a'ín pué'eenye'ej ta'mej. 20 A'yaa pu tyi'ja'yájna, mua'aj xu a'ín pué'een i tyaj jin á'tatzaahuatye' siajta i tyaj jin tatyamua've'.

3

1 Aj tutyij tyati'ij quee che' je'ej huaríj, a'yaa tu tyaaxá'pui'intarej tyaj tajímua'aj a'áa jo'tyá'itzeere'en a'ájna a Atenas 2 tyajta je'en a'íj huata'ityaca' i ta'ihuáara' Timoteo i ti tajamuán tyí'muarie' i Dios jimi, tyej tyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Cirístu', a'yaa tu een jime' jaata'ityaca' ja'mua jimi tí'ij ca'nyíjra'aj jamuaata'an a'ájna jitze i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', 3 ajta tí'ij quee huatóoxaahuataj a'ájna jime' i sij jin jajpuéetzij. Ji'nye mua'aj xu a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyúuxie've' siaj a'yan tyaapuéjtzitarej. 4 Ajta, tyati'ij tyooj a'áa jo'tyá'caj ja'mua jamuán, a'yaa tu tyajamuáa'ixaa tyaj a'yan tya'ajpuéetzij ta'me'nyíche', a'yaa pu'ij tyu'ríj, siati'ij seríj tyá'mua'reej. 5 A'íj nu jin, nyati'ij quee che' pu jáaruuj nyaj a'áa ja'tanyéj, a'yaa nu tyu'ta'íjtaca' mej mij tyajamuáa'íhuo' nyej nyij jáamua'reej je'ej ti tyajá'muahuúria'ca'aj a'ájna jime' i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', ji'nye a'yaa nu tyi'tziinya'ca'aj ti i tyiyáaru' tyi'tíj jin jamuaatamuárie'riste'en siaj sij quee che' tyá'tzaahuatye'ej ajta tí'ij quee che' tyi'tíj huúria'aj já'ra'nyij i tyaj jin tyu'muáriej ja'mua jimi.

6 Ajta i Timoteo pu'ríj yará'aj a'áa ti ja'rájraa ja'mua jimi, a'yaa pu tyi-taaté'exaaj siaj tyámua' een a'ájna i siaj jitzán tyá'tzaahuatye' ajta je'ej siaj tyihuá'xie've' i séecan. A'yaa pu tyitaaté'exaaj siaj jéehua ta'tamuá're'rii, siajta jéehua jaxie've' siaj taaséj, a'yájna tyati'ij tyajta ityáj tyá'xie've' tyaj jamuaaséj. 7 A'íj tu jin, ta'ihuáamua', tyij ajta jéehua tyi'tatyési'huaritye' tyajta taxaamuijritye', jéehua tu huátatyamua'vej tyati'ij jáamua'reeri' siaj siooj tyámua' naa tyá'tzaahuatye'. 8 Tyati'ij a'yan tyámua'reeri' siaj siooj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi, jéehua pu ca'nyíjra'aj taatá' i tazájta'. 9 ¿Ji'nye tyí'ríj tyej tyij jéehua tyaatatyójtzi're'en i Dios a'ájna jime' i tyaj jin tatyamua've' jimi, mua'ajmaj jime'? 10 Tújca tyajta tíca' a'yaa tu tyá'huavíij i Dios tí taatá'an tyej tyij tyajtáhua'aj jamuaaséj, tyajta jamuaatáhuúre'en tyaj janéijmi're'en i ti jamuá'itziitye' i siaj jin tyá'tzaahuatye'.

11 A'yaa tu jéehua tyá'xie've' ti i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'ájna i tavástara' i Jesús, maj a'ín taatáhuúre'en tyej tyij a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi. 12 Che' ajta i tavástara' jamuáave'sij siaj sij jéehua huóoxie've'en séej siajta séej, siajta huo'xié've'en néijmi'caa i tyeityee, a'yájna tyati'ij ityáj tyaja'muaxie've'. 13 Ti ajta tyámua' jamuáa'uurej i já'muatzaajta', siaj sij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj i Dios jimi i tyaj jajvástara' a'ájna tí'ij uvé'nyej i tavástara' i Jesús, jamuán i maj tyi'huúre' u tajapuá. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

4

I júuricamej ti ja'ráanajchi i Dios

¹ Ajta ijíj ta'ihuáamua', a'yaa tu tyaja'muahuavíj tyajta a'yan tyajá'mua'ijcatye' a'íjna jitze ma'can i tavástara' Jesús, siaj a'náj tina'aj tyámua' eenye' siajta tyámua' tyityetyúucha'íj a'yájna siati'íj tyaari'rej ityájma jimi, siaj sij tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'yájna siati'íj seríj ricíj.

² Mua'aj xu'ríj jamua'reej je'ej tyaj tyajamuáa'ixaa jitzán ma'can i ti jin tyi'tyéjvee i tavástara' Jesús. ³ A'yaa pu i Dios tyá'xie've' siaj tyámua' eenye', tiqee a'tíj juxana'ciria'aj ⁴ a'yaa pu tyúuxie've' ti síj ajta síj tyámua' tyéecha'iin i jutyévíj, ti'íj tzáahuatyí'ra'aj jin séjre'ej, ⁵ tiqee a'yan rijcaj je'ej ti jusíj tyá'xie've' tyi'tíj jime' ti quee xá'puí', a'yájna mati'íj ricíj i tyeítyee i maj quee jamua'tyej i Dios. ⁶ Che' quee a'tíj tyi'tíj jin a'yan rijcaj, ajta quee juxana'ciria'aj jamuán íra'ra'an i juxa'aj tyévíj, jí'nye tavástara' pu jéehua puéjtzi'j jaatá'sij a'tíj ti a'yan ricíj, a'yaa tu tyeríj tyeemí' tyajamuáa'ixaa. ⁷ Jí'nye capu i Dios a'íjna taatajé tyej tyíj je'ej pua'aj éenye'que' séjre'ej, sulu tyej tyíj jí'ré'nye'ej séjre'ej i tatzájta'. ⁸ A'yaa pu'íj, a'íjna i tiqee tyá'tzaahuatyé' je'ej tyaj tyajá'mua'ixaatyé', capu a'íj ma'úuhua'xíj i huá'nyuucáa i tyétyacáa, sulu a'íj pu quee á'tzaahuatyé' i Dios i ti ju júuricamej jamuaatá' ti'íj ja'mua tzajta' séjre'ej.

⁹ Ajta a'íjna jime' i siaj jin huóoxie've'en i siaj ju'ihuáamua', capu juxie've' tyaj a'íjna jin tyajá'muayu'se'ej, jí'nye Dios pu arí jamuaa-mua'tyej je'ej siaj tyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej. ¹⁰ A'yaa xu mua'aj ricíj a'íjna jime' siaj hua'xie've' i ju'ihuáamua' i maj a'áa jo'cháatimee néijmi'que' a'áa ti huaca'aj a Macedonia. Tyajta ityáj, a'yaa tu tyaja'muahuavíj ta'ihuáamua' siaj jéetze' huóoxie've'en. ¹¹ Siata'aj juxáahuaj naa tyí'tyechajcaj setyi'muárie'ej i jumuáca' jime' je'ej ti tyi'tíj tyaací'íj séej ajta séej, a'yájna tyati'íj tyeríj tyajamuáa'íjca, ¹² mej mij i maj quee tyá'tzaahuatyé' jamuaatyátzaahuatyé'en, ajta ti'íj quee tyi'tíj jamuá'ítziitye'ej.

Tí'íj uvé'nye'j i tavástara'

¹³ Ta'ihuáamua', catu jaxie've' siaj quee jamua'réerej je'ej ti tye'mej a'íimaj jimi i maj meríj huácuij, siata'aj quee juxaamuijritya'aj mati'íj i séecan, i maj quee jacho've' i tavástara'. ¹⁴ A'yájna tyati'íj tyá'tzaahuatyé' ti i Jesús huamuí' ajta je'en huatájuuriaca', a'yaa tutyíj tyajta tyá'tzaahuatyé', ti i Dios huo'tájuuritye'ej i Jesús jamuán a'íjma i maj huácuij jimi metya'tzáahuatyé'ej.

¹⁵ A'íj tu jin a'yan tyajá'mua'ixaatyé' i tavástara' jitze ma'can tíjin, ityáj i tyaj júurij a'yan huatyá'ítzeere'ej íyan i cháanacaj japua, catu anáatya'aj tá'ju'un a'íjma jimi i maj meríj huácuij. ¹⁶ Jí'nye nyúucarij pu huatánamuajre ti'íj tyu'ta'íjtaj, a'yaa pu ajta tyu'tánamuajrej ti'íj a'tíj ti ca'nyíin tyu'táci'sitye'en a'ájna jo'tíj i Dios já'sejre', aj pu'íj i tavástara' jime'cányesij a jútye'. Majta i maj huácuij metya'tzáahuatyé'ej i Ciriistu' jimi, a'íj mu anaquéej huatájuuritaj, ¹⁷ tyajta je'en ityáj, i tyaj júurij a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íj pu ajta tá'vi'tin i jéetiríj tyajta' hua' jamuán i maj moochán huatájuuriaca', tyej tyíj ja'antynájche'j i tavástara' i jéetiríj tzajta', a'yaa tutyíj jusén jin tyeje'séeria'aj tá'ju'un i tavástara' jamuán.

18 A'íj xu jin, siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an a'íjna jime' i nyúucarij i nyaj jamuáa'ixaa.

5

1 Ajta a'íjna jime' a'tzáaj ti uvé'nyesij i tavástara' nusu a'náj ti huataséjre'sij, ta'ihuáamua', capu juxie've' tyaj a'íjna jin tyajá'muayu'se'ej. 2 Tyámua' xu mua'aj naa tyá'mua'reej ti a'ájna xicáara' ti jítzán uvé'nyesij i tavástara', a'áa pu a'yan tye'mej siati'ij pua'aj quee jacho've', a'yaa pu tyu'taséjre'sij ti'ij náhua'rij ti utyárutyij tíca' jo'siaj ja'chej. 3 Mati'ij i tye'ityee a'yan tyí'xajtaj tíjin: "Capu che' tyi'tíj je'ej ricij, pu'ríj tyu'puá'riajraa", aj pu'íj a'ájna atyojo're'nyesij i xicáara' maj jítzán antyipua'rij, a'yájna ti'ij íitaj ti ootacuí'nyej, capu huatái'riitarij maj huatóo'uunaj. 4 Siajta mua'aj, ta'ihuáamua', caxu tíca'riste' séejre', a'íj pu jin quee a'yan tye'mej ja'mua jimi ti'ij náhua'rij ti utyájrutyey jo'siaj ja'chej, a'ájna xicáara' jítze ti'ij tavástara' uvé'nyej. 5 Néijmi'i xu mua'aj a'íjma jimi ajtyáma'can i maj a'áa já'sejre' jo'tíj jó'nyeeri'ij i Dios jimi. Catu hua' jítze ajtyáma'can i maj tíca'riste' jó'juhua'an, nusu jo'tíj quee jó'nyeeri'ij, 6 a'íj tu jin quee a'yan rinyij mati'ij i séecan i maj a'yan séejre' mati'ij i maj cu'tzuj, sulu tyiche' atanyéjnye'rij tyajta tyámua' metyityoomuámua're'ej. 7 A'íjma i maj cu'tzuj, a'yaa mu tíca' tyí'tyacu'cuj, majta i maj juta'rujve', a'íj mu majta tíca' juta'rujve', 8 tyajta ityáj, nyéeri'iste' tyaj ciñneye, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'náj tina'aj tyámua' eenye'. Tyiche' huátacha'iin, a'íjna jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi tyajta huátaxie've'en, tyiche' tyajta a'íjna jin avátanaj i tyaj jin jacho've' ti i Dios tíi'rátoonyij. 9 Ji'nye capu i Dios a'íjna jin ta'antyíhuo tyej tyij jajpuéetzij tá'ra'nyij, sulu ti'ij táahuire'en a'íjna jítze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. 10 A'íj pu tajitzé ma'can huamuí', tyej tyij júurij tá'ra'nyij jamuán i tavástara', típua'aj i tyaj júurij, na'ríij i maj meríj huácuij, néijmi'i tu jimi huatya'itzeere'ej jusén jime'. 11 A'íj xu jin ca'nyíjra'aj huatóoa'an séej siajta séej, a'yájna siati'ij seríj ricij.

Je'ej maj tyityetyúucha'ij i maj tyá'tzaahuatye'

12 Ta'ihuáamua', a'yaa tu tyaja'muahuavíij siaj tyámua' tyihuá'ajcha'ij a'íjma i maj ja'mua jimi tyí'muarie', i maj majta a'íjna jin antyúumua'reej maj tyajamuamuá'tyey je'ej ti tyá'xie've' i tavástara'. 13 A'yaa pu tyúuxie've' siaj jéehua huo'xié've'en, a'íjna jime' i maj tyí'muarie' ja'mua jimi. Tyámua' xu huojomua'raj séej siajta séej.

14 A'yaa tu tyajta tyajá'mua'ijcatye', ta'ihuáamua', siaj tyámua' huó'uurej a'íjma i maj quee xá'puí' ricij, siajta ca'nyíjra'aj huo'tá'an a'íjma i maj quee juca'nyej i juxiéjnyu'caa tzajta', siajta huo'táhuire'en a'íjma i maj quee tyámua' ricij, siajta néijmi'caa á'cu'vaj.

15 Tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee a'tíj je'ej pua'aj ja'uurej i juxa'aj tyévij. Sulu siata'aj a'náj tina'aj tyámua' eenye', a'yájna siati'ij jujíimua'aj tyityetyúucha'ij siajta a'yan cha'taj siana'aj tyityetyúucha'íj néijmi'caa jimi i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

16 A'náj tina'aj xu jutyamua've'ej. 17 Siajta a'náj tina'aj jahuocaj i Dios jimi. 18 Néijmi'i xu jin tyé'tyojtzí're'ej i Dios, ji'nye a'yaa pu tyá'xie've' ja'mua jime' i siaj tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi i ti ajta Jesús pué'een.

19 Caxu já'je'cataj i júuricama'ra' i Dios. 20 Caxu jaxaahuataj a'íjna i siaj Dios jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en. 21 Siata'aj anaquéej tyámua' tyáamua'reej tyi'tíj ti xá'puí' nusu i tiqúee siajta je'en a'íj huatyátzaahuaty'e'en i ti xá'puí'. 22 Xa'ajtáciinyij a'íjna jitze i ti je'ej pua'aj een.

23 Che' a'íi cha'tána'aj i Dios, a'íjna i ti jamuaatyápua'rityej, che' a'íin tyámua' jamuáa'uurej, siaj sij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', nusu ja'muamua'tziira'aj jitze, na'rúj i ja'muatyévíj jitze, a'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'nyesij i tavástara', a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. 24 A'íjna i ti a'íjna jin jamuaatajé, capu tyi'tíj jin á'itzeere', a'íi pu ajta néijmi'i jin aróo'astej.

Hua'tyojtye' i ti jin ja'antypuá'ritye'ej

25 Ta'ihuáamua', siata'aj siajta ityájma jime' jahuoocaj i Dios jimi.

26 Siahuo'tatyójtje' néijmi'caa i ta'ihuáamua'.

27 A'yaa nu tyajá'mua'ijcatye' i tavástara' jitze ma'can, siaj jo'jívje'en a'íjna i yu'xarij néijmi'caa jimi i ta'ihuáamua'.

28 Che' i tavástara' Jesús i ti ajta Ciriístu' pué'een, che' a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin.

I yu'xarij ti hua'puaj a'íin ti jo'yú'xaca' i San Pablo a'íjma jimi i maj Tesalónica já'chajca'aj

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, jamuán i Silvano, ajta a'íjna i Timoteo a'yaa tu já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj tyá'tzaahuatye' Tesalónica siaj ja'chej, siajta jusi'rii i Dios jimi, siajta jimi i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ² Che' i Dios i tyaj jajvástara', ajta i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, mich'e' jamuáacha'íin, majta jamuaatyápua'ritye'en tyámua' naa ja'mua tzajta'.

Pablo pu tyé'tyojtzire' i Dios ajta jimi jahuo

³ Nye'ihuámua', a'náj tina'aj tu tyé'tyojtzire' i Dios ja'mua jime', a'yájna ti'ij tye'tyéviijtye' tyaj a'yan huárinyij, ji'nye mua'aj xu'ríj jéetze' tyá'tzaahuatye' siajta seríj jéetze' juxie've' séej jamuán siajta séej. ⁴ A'íj tu jin ityáj tyámua' tyaja'muaxaj i séecan jimi i maj jusi'rii i Dios jimi, a'íjna jime' i siaj jéehua tyé'viicue' siajta tyá'tzaahuatye', tyij majta je'ej pua'aj já'mua'uurej nusu siajta jajpuéjtzij. ⁵ A'yaa pu'ij tyé'miteere' ti i Dios a'yan tyaaxá'pui'intarej siaj sij a'áa jo'tyájrutyej jo'tij a'íin tyejé'ijta, a'íjna jime' i siaj jin jajpuéjtzij.

⁶ A'yaa pu tyí'xa'pui' ti i Dios puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj je'ej pua'aj já'mua'uurej i siaj jin jajpuéjtzij, ⁷ ajta mua'aj mu siaj jajpuéjtzij, Dios pu jamuaatá'sij siaj huóoso'pe'en a'yájna ti'ij ajta ityájma. A'yaa pu tye'mej a'ájna xicáara' jitze ti'ij huataséjre'en u jútye' i tavástara' Jesús, a'íjma jamuán i maj tajapua' tyí'huüre' i maj va'cán jin tyityatatyíj, a'yaa pu atyeje'caama'aj ta'mej a jútye' i tiéj tzajta'. ⁸ A'íj pu jin yava'cányesij ta'aj ij puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj quee jamua'tyej i Dios, majta quee já'astijre' i nyúucaria'ra' i tavástara' Jesús. ⁹ A'íi mu mij jusén jin jajpuéetzij muá'ju'un, majta a' ímuáj huojóohua'xij jo'tij quee já'sejre' i tavástara' ti jin naa een ajta i ti néijmi'i jin putyí'uurej, ¹⁰ A'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'nyej i tavástara' mej mij a'íimaj jaatyátzaahuatye'en i tye'ityeristyamua'me'en, majta néijmi'i i maj jimi tyá'tzaahuatye', a'yaa pu ajta mua'ajmaj tyajá'muaci'tyij siaj jaaséj ji'nye setya'antzaahuaj je'ej tyaj tyajamuáa'ixaa.

¹¹ A'íj tu jin a'náj tina'aj jahuaviij i Dios ja'mua jime', a'yaa tu tyá'huaviij ti jamuaata'an i ti jin jamua'antyíhuoo, ajta a'yan huárinyij je'ej siaj mua'aj tyá'xie've' a'ájna jime' i ti jin néijmi'i putyí'uurej, ajta néijmi'i jime' i siaj jin tyámua' tyu'muáriej a'ájna jime' i siaj tyá'tzaahuatye'.

¹² A'yaa pu'ij, a'ájna i ti jin ántyapua' a'ájna i tavástara' Jesús mua'aj xu jaatyátzaahuatye'sij, ajta a'íin tyámua' já'mua'uuren jitzán ma'can i Dios ajta a'ájna jitze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een.

2

I tyaj jin jamua'reeren ti'ij uvé'nyesij i tavástara'

1 Ajta ijíj, ta'ihuáamua', a'náj ti uvé'nyesij i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een ajta ti'ij a'ín tájsiire'sij jujimí, a'yaa tu jéehua tyaja'muahuaviiij 2 siaj quee seequéj tyí'mua'ajcaj, caxu siajta tyi'tá'care'en ti a'tíj já'muamuaritye'ej a'yan tyi'xáataj yee a'yaa pu tyinaaté'exaa i júuricama'ra' i Dios, ti arí atyojo're'nyesij a'ájna i xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástara', nusu a'yan tyajá'mua'ixaaty'e'ej yee a'yaa mu tyináa'ixaa, na'riij yee yu'xarij nu ja'ráapij i Pablo ti jo'yú'xaca' ti jitzán á'yu'si'ij ti arí atyojo're'nyej a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástara'. 3 Caxu tyi'tíj jin tyi'tá'care'en mej mij jamuáacuanamuaj. Ji'nye ti'ij quee xu a'ájna atyojo're'nyej, a'yaa pu tyúuxie've' ti anaquéej huataséjre'en i ti jájcha'íire' i Dios, ajta a'ájna ti'ij ajta huataséjre'sij a'ájna i ti quee tyi'tíj já'astijre', a'ájna i ti hua' jitze ajtyáma'can a'íimaj i Dios ti hua'antypua'ritye'sij. 4 A'íi pu a'ín pué'een i ti hua'ajcha'íire' a'íjma i maj i Dios jimi séejre', a'íi pu ajta a'yan tyúuxaj ti jéetze' juxie've', ajta ujo'tyárutij u tyeyúuj tzajta' jo'maj yá'na'michej i Dios, aj pu'ij a'yan tyu'tóosejrataj ti a'íi a'ín pué'een i Dios.

5 ¿Nyi sequée che' jamua'reej nyaj a'yan tyajamuáa'ixaa nyati'ij a'áa jo'tyávaaca'aj ja'mua jamuán? 6 Siajta ijíj jamua'reej tyi'tíj ti puírícij i ti quee tyi'tá'caa, ta'aj ij quee huataséjre'en a'ájna i a'tíj, 'asta na'aj quee atyojo're'nyej a'náj ti a'yan tyaxá'pui'intarej. 7 Ji'nye a'ájna i ti avíltzij jin je'ej pua'aj ricij pu'ríj huatyóochej, a'íi pu'quij á'itzeere' maj jatytiej a'ájna i ti ijíj quee tyi'tá'caa. 8 Aj pu'ij huataséjre'sij a'ájna i ti quee tyi'tíj já'astijre', ajta i tavástara' Jesús pu ja'pua'ritye'en i junyúuca a'jime' a'ájna ti'ij uvé'nyej. 9 Ajta a'ájna i ti quee tyi'tíj já'astijre', a'íi pu jahuúria'aj ta'mej i tyiyáaru', jéehua pu tyi'tíj jin a'yan rinyij mej mij tyámua' tyo'taséj i tyeityee, a'íj pu jin jéehua huá'cuanamuan. 10 A'yaa pu néijmi' i jin tyihuá'cuanamuan a'íjma i tyeityee, ji'nye camu jaataxié'vej maj tyá'antzaahuatye'en majta jaaxié've'en i ti ji'ré'can jime' mej mij a'ájna jin jaatáa'sej i ti huó'huúire'en. 11 A'íj pu jin Dios tyi'tá'caa ti i ti je'ej pua'aj een huo'cuanamuaj, majta a'íj antzaahuatye'en i ti hue'tzij pué'een, 12 ti'ij i Dios puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj quee ja'antzaahuaj i ti a'yan tyi'ja'yájna, sulu maj a'ájna jin jutyamua've'ej i ti je'ej pua'aj een.

Dios pu hua'antylhuoj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' ti'ij huí'rátoonyij

13 Tyajta ityáj a'yaa tu a'náj tina'aj tyé'tyojtzi're' i Dios ja'mua jime', ta'ihuáamua' jéehua tu já'muaxie've' i tavástara' jimi, ji'nye Dios pu jamua'antylhuo siaj sij mua'aj a'ín pué'eenye' i ti anaquéej huó'huúire'en, a'ájna jime' ti a'ín tyámua' jamuáaruuj i ju júuricamej jime' siati'ij ja'antzaahuaj i ti a'yan tyi'ja'yájna i Dios jimi. 14 A'yaa pu een jime' i Dios jamuaatajé a'ájna jitze ma'can i nyúucarij tyaj jamuáa'ixaa i Ciriístu' jitze ma'can, ti'ij a'yan tyajamuáaci'tyj siaj a'áa ja'séeria'aj xá'ra'nyij jamuán i tavástara' Jesús i ti ajta Ciriístu' pué'een.

15 A'íj xu jin ta'ihuáamua' tyámua' eenye' i jutzájta', siajta quee yó'hua'nan je'ej tyaj tyajamuamuá'tyej nusu i tyaj jamuáa'ixaa i yu'xarij jitze. 16 Che' a'ín cha'tána'aj i Ciriístu' ajta i Dios i maj taaxié'vej majta tyámua' tyitaatyéeje, tyej tyij jimi tyi'ijchó've'ej, 17 miche' a'ín jamuaatá'ca'nyisti' i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', majta tyámua' jamuáa'uurej siaj sij a'náj tina'aj tyámua' rijcaj siajta a'íj xajtaj i ti xá'pui'.

3

Che' i nyúucaria'ra' i Dios tyámua' éenye'que' séjre'ej

¹ Uve'tyáatican jíme', ta'ihuáamua', siata'aj tajíme' jahuoocaj, tyata'aj tyij i nyúucaria'ra' i tavástara' jiye'tzín huo'té'exaatye'en néijmi'caa i maj a'yan huacháatimee, a'yájna ti'ij tyú'namuajrej ja'mua jimi. ² Siata'aj siajta jahuoocaj ta'aj i tavástara' taatyáhuüre'en a'íjma jimi i tyétyacaa i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i maj majta je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, ji'nye camu néijmi'i tyá'tzaahuatye'. ³ Ajta i tavástara' i tiquee tyi'táj jin á'itzeere', a'íi pu'ij tyámua' já'mua'uuren ajta ja'muacha'íj ja'mej, ti'ij quee tyi'táj je'ej já'mua'uurej. ⁴ Tyajta ityáj a'íj tu jitze tyi'ca'nyej i tavástara' siaj mua'aj tyámua' ricij, siajta a'yan siooj éenye'ej xá'ju'un tya'ti'ij tyajamuata'íj. ⁵ Che' i tavástara' jamuaatáhuüre'en siaj sij huóoxie've'en séej siajta séej, a'yájna ti'ij i Dios tyaja'muaxie've', siata'aj siajta tyo'táviicue' tipua'aj siaj puéjtzij a'yájna ti'ij ajta i Ciriístu' tyo'táviicue'ri'.

Je'ej ti tyúuxie've' siaj sij tyu'muárie'en

⁶ Ta'ihuáamua', a'yaa tu tyajá'mua'ijtye' nyúucaritze' i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, siaj ajtáçinyej a'íjna jimi i ta'ihuáara' ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, ajta quee a'yan ricij je'ej tyaj mua'ajmaj tyajamuáa'ixaa. ⁷ Ji'nye mua'aj xu serij jamua'reej je'ej siaj ye'ej huárinyij, siaj sij a'yan huárinyij tyati'ij ityáj, catu ityáj tyi'táj jin je'ej pua'aj huaríj ja'mua jimi, ⁸ catu tyajta huáapua'aj tyú'cuaa séej jimi. Sulu a'yaa tu a'náj tina'aj tyu'muáriej tújca tyajta tíca', tyej tyij quee tyi'táj jin jamuaatamuárie'riste'en. ⁹ Ma' ajta a'yaa pu tye'tyevúitya'caj tyaj mua'ajmaj jamuaatáhuavíj siaj sij taatáhuüre'en, catu a'yan huaríj sulu a'yaa tu tyu'muáriej tyej tyij jamuáamua'tyej je'ej siaj ye'ej huárinyij. ¹⁰ Tyati'ij ja'mua jamuán ajo'tya'ca'aj, a'yaa tu tyajamuata'íj tijin: A'íjna i tiquee tyi'muarie'mui', che' quee ajta tyú'cua'nyij. ¹¹ Ajta ijíj a'yaa tu tyáamua'reeri' maj séecan je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, majta quee tyi'táj jin tyi'muarie' sulu múuçinyive' mej mij tyú'itziitaj. ¹² A'íjma jíme' a'yaa tu tyajá'mua'ijcatye' a'íjna jitze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, maj tyu'muárie'en mej mij a'íjna jin jaamué'tin i maj jin huatyóohuüre'en.

¹³ Siajta mua'aj ta'ihuáamua', caxu jacua'nyijra'aj i siaj jin xá'pui' ricij. ¹⁴ Tipua'aj a'táj quee já'astyaj je'ej tyaj tyajá'mua'ixaatye' a'íjna jitze i yu'xarij, siata'aj jáamua'tyij a'táj ti pué'een, siajta je'en ajtáçinyej a'íjci jimi ta'aj ij huatóotyevi'ra'astaj. ¹⁵ Caxu siajta jájcha'íria'aj, sulu tyámua' xu tyeetyejeveej, ji'nye já'mua'ihuara' pu pué'een.

Hua'tyojtye' i ti jin ja'antypuá'uritye'sij

¹⁶ Ajta i tavástara' ti tyámua' já'mua'uurej, a'íi pu a'náj tina'aj ja'mua tzajta' séeria'aj ta'mej néijmi'i jíme'. Che' i tavástara' ja'mua jimi séjre'ej.

¹⁷ Nyáaj Pablo, nyamuáca' nu jin tyajá'muayu'se'ej a'íjna jitze i yu'xarij. A'yaa nu tyé'yu'xaj néijmi'i i nyaj tyajá'mua'ityi'. ¹⁸ Che' i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, che' a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin mua'ajmaj.

I yu'xarij ti anaqueéj jo'yú'xaca' i San Pablo a'íj ti huata'ítyi'ri' i Timoteo

Pablo pu jatyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, i nyaj jahuiire' i Ciríistu' ti Jesús pué'een, a'yaa pu i Dios tyina'antyíhuo ajta i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een i tyaj jajchó've', ² a'yaa nu tyí'muatyojtye' Timoteo, mu paj nyiyóoj pué'een a'íjna i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'. Che' i Dios ajta i Ciríistu' ti Jesús pué'een i tavástará', che' a'ín tyámua' tyimuáacha'íin, ajta muá'ancu'vaxi'in ajta ajimi séjre'ej i ti jin tyámua' muáaruuj.

I maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej

³ A'yájna nyati'ij nyeri'j tyimuáatáhuaviiri' nyati'ij a'áa joomá'caj a Macedonia, a'áa paj jo'tyá'itzeerej a Éfeso, pej pij séecan huata'íjtye'en mej mij quee hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej, ⁴ majta quee a'íj jitze tyúu'iteeritye'ej je'ej maj tyityetyúucha'íica'aj i tahuásimua'ci'ij. A'yaa pu'uj tyí'huire' mej mij a'íjna jin huatóonyo'si'tye'en, capu tyí'huire' mej mij a'íjna jin a'yan huárinij je'ej ti i Dios tyá'xie've'.

⁵ A'íjna i paj jin tyihuo'ta'íjtye'sij a'íi pu a'ín pué'een i maj jin huóoxie've'en séej majta séej, a'íjna jime' i xiéjnyu'carij ti jí'ren, majta i maj jin tyámua' metyityoomuámua're'ej, majta jí're'can jime' ja'tzaahuatye' i tavástará'. ⁶ Séecan mu meríj a'íjna jin je'ej pua'aj huarij majta jó'vej a'íjna jime' i nyúucarij tiqee tyi'tíj huire'. ⁷ A'yaa mu tyá'xie've' maj huó'mua'tyej i nyúucaria'ra' i Dios, majta a'íimaj quee yo'itéej je'ej maj tyí'xaj, nusu je'ej maj tyi'tíj tyihuá'mua'tyej a'yan metyuúséerataj tíjin tyámua' mu naa tyá'mua'reej.

⁸ A'yaa tu tyá'mua'reej ti tyí'huire' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, típua'aj a'yan muáarinij je'ej ti tyúuxie've' a'íjna jitze. ⁹ Tyiche' jo'támua'reej ti i nyúucarij i maj jin tyí'ijta quee a'íjma jimi huatyátuihuaca' i maj tyámua' tyityetyúucha'íj. A'íjna i nyúucarij a'íjma pu jimi huatyátuihuaca' i maj quee tyihuo'j'ítej, i maj quee tyu'namuaj, i maj je'ej pua'aj ricij, i maj tyi'íjxána'cira', i maj quee tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íj i Dios, i maj já'xaahuataj i huá'yi'raj, i maj huá'cu'caa i juhuásimua', ajta néijmi'caa jimi i maj tyí'tyacu'caa, ¹⁰ ajta a'íimaj jimi i maj juxana'cira' úucaa jamuán, nusu séecan jamuán i tyétyacaa, i maj tyi'tíj jin je'ej pua'aj ricij, i maj tyí'hue'tacaa, a'yaa ti'ij huatóomua'aj tíjin néijmi'i i maj je'ej pua'aj tyihuá'mua'tyej tyi'tíj tiqee xá'pu'. ¹¹ A'yaa pu tyí'mua'taj a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios i ti nyéetzij a'yan tyinaata'íj nyej nyij huó'ixaatye'en.

I Dios ti jin ja'ancu'vaxij a'íjci i Pablo

¹² Nyetye'tyojtzí're' a'íjci i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa, nyajta i Ciríistu' ti Jesús pué'een i tavástará', jí'nye a'yaa pu naatamua'aj tíjin nyaj quee tyi'tíj jin ootyá'ítzee, ajta na'antyíhuoj nyej nyij jaatyáhuire'en, ¹³ tyij nyajta jájcuaj ímuáj je'ej pua'aj tyi'tyínyecha'íica'aj, je'ej nu pua'aj ja'uuriajca'aj nyajta je'ej pua'aj tyé'jeevacaj. Ajta i Dios pu ná'ancu'vaxi' nyéetzij, jí'nye canu nyeexúj tyá'tzaahuatya'ca'aj nyajta quee jamua'reeriacaj je'ej

nyaj rijcaj. ¹⁴ Ajta i tavástará' jéehua pu huápu'i'ij tyámua' tyinyejcha'íj ta'raj, a'íi pu naatá' i nyaj jin tyá'tzaahuatye' ajta nyej nyij huo'xié've'en a'íjna jitze ma'can i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een.

¹⁵ A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'yaa pu'ij tyúuxie've' maj néijmi'i tyá'antzaahuatye'en ti i Ciriístu' a'íjna jin yatanyé úiyan i cháanacaj japua ti'ij hui'rátouniyj a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, nyáaj nu sáij a'íin pué'een i nyaj je'ej pua'aj tyi'tyinyecha'íica'aj. ¹⁶ Ajta i Dios pu ná'ancu'vaxij, a'íj pu jimi i Ciriístu' naataséjraj ti jéehua nyaxie've'. A'yaa nu nyij nyáaj tyí'huiire' ti'ij i maj jitzán jaaséej a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' i maj jusén jin júurij muá'ju'un. ¹⁷ Tyiche' jaatyátzaahuatye'en tyajta tyaatatyójtzi're'en a'íjci i tajtúhuan ti jusén jin tyi'tyéjvee, capu a'náj mui'nyij, ajta sáij na'aj a'íin pué'een i Dios. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

¹⁸ Nyiyóoj Timoteo, a'yaa nu tyi'mua'ijcatye' paj a'íjna jin huatyéno'se'en i paj jin tyámua' naa tyí'huiire' i tavástará' jimi, a'yájna matí'ij anaqueej a jimi tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj tyí'xaj i Dios jitze ma'can. ¹⁹ Séecan i maj quee a'yan huaríj je'ej maj hua' jimi tyu'taxájtaca', a'íi mu huamué'tichej i maj jitzán tyá'tzaahuatya'ca'aj. ²⁰ A'yaa pu tyihuo'ruuj a'íjma i Himeneo ajta i Alejandro, i nyaj nyeríj tyu'tátuii i tyiyáaru' jimi, mej mij jáari'rej maj quee je'ej pua'aj tyá'xajta i Dios.

2

Je'ej maj ye'ej tyityeetyényuunyij

¹ A'yaa nu tyaja'muahuviiij siaj jéehua jahuocaj i Dios jimi siajta tyé'tyojtzi're'ej néijmi'caa jime' i tyeítyee. ² A'yaa pu tyúuxie've' siaj hua' jime' jahuocaj i maj tyityatatyíj siajta néijmi'caa jime' i maj tajtúhuan jin tyityetyu'uj, tyata'aj tyij taxáahuaj mahuacháatime'nyij, tyajta tyámua' tyi'tytacha'íj néijmi'caa jimi. ³ A'yaa pu tyí'xa'pu' ajta a'yan tya'ránajchi i Dios ti tajapúa huatanyúj, ⁴ ji'nye a'yaa pu i Dios tyá'xie've' ti néijmi'caa táahuiire'en ajta maj néijmi'i jáamua'reej i ti jiré'can jime' a'íjna jimi. ⁵ Ji'nye sáij pu'uj i Dios, ajta sáij na'aj a'íin pué'een i ti hua' japua huatanyúj i tyeítyee i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi. A'íi pu a'íin pué'een i Ciriístu' ti Jesús pué'een. ⁶ A'íi pu tajitzé ma'can huamu' ti'ij néijmi'caa táahuiire'en ajta tyej tyij a'yan tyihuo'té'examatye'en i tyeítyee je'ej ti i Dios tyaaxá'pu'intarej. ⁷ Ajta tyej tyij a'yan tyihuo're'ixaatye'en i tyeítyee, a'íj pu jin nyéetzij na'antyíhuoj nyej nyij tyu'tyáhuuiire'en i Dios jimi, ajta nyej nyij huo'mua'tyej i maj jitzán tyá'antzaahuatye'en, i ti a'yan tyi'ja'yájna, a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. Nyajta tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, canu tyí'hue'ej.

⁸ A'yaa nu nyij tyá'xie've' maj i tyétyacaa néijmi'que' jahuocaj, majta ajméjca'taxi'in i Dios jimi tyámua' ma' éenye'ej i jutzájta' majta quee nyinyu'cacuj, nusu múujaxaxie'vi'raj. ⁹ A'yaa nu nyajta tyá'xie've' maj i úucaa tyámua' mana'aj tyu'tyóochejtyej je'ej ti tye'tyévijtye', miche' quee huápu'i'ij tyámua' ju'uurej i jucipujáj jitze, miche' majta quee tyo'carújtya'ajma'aj tyi'tíj ti ooroj tyi'pue'éenye'ejmee, nusu tyi'tíj peerla, nusu maj a'íjna tyi'tyóoche'tyahua'an i cáanarij ti tyá'najchij. ¹⁰ Miche' a'íjna jin tyámua' huó'uurej i maj jin i séecan jamua'reej maj tyámua' tyi'tyetyeityee, a'yájna ti'ij tye'tyévijtye' a'íimaj jimi i

úucaa i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi. ¹¹ A'yaa pu tyúuxie've' maj i úucaa tyámua' naa néijmi'i tyu'namuaj je'ej maj tyihuá'ixaatye', majta néijmi'i jin tyu'tyátzaahuatye'en, ¹² nyajta quee tyi'tá'caa maj i úucaa tyihuá'mua'tyej u tyeýúuj tzajta', miche' majta quee tyihuá'ijtye'ej i tyétyacaa. A'yaa nu tyá'xie've' maj quee ave'nyuucan, ¹³ ji'nye Dios pu anaqueéj a'ij huatyátaahuaca' i Adán, ajta je'en i Eva, ¹⁴ ajta i Adán capu a'tíj jáacuanamuaj, sulu Eva pu i tyiyáaru' jáacuanamuaj, a'ij pu jin ootyá'itzeerej i Dios jimi. ¹⁵ Ajta a'yaa pu tyá'huiire'en i íitaj tipua'aj tyámua' tyihuó'cha'íin i juyójmua', ajta tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, hua'xie've'ej i séecan ajta ji'rénnya'aj i jutzájta'.

3

Je'ej maj huárinyij i maj tyihuá'ixaatye' u tyeýúuj tzajta'

¹ A'yaa pu tyi'ja'yájna. Tipua'aj a'tíj a'yan tya'xie've'ej ti a'ijna jin antyúumua'reeriaj ti tyihuó'ixaatye'en i tyeýúuj tzajta', a'yaa pu tyá'xie've' ti tyi'tíj jin tyámua' huárinyij. ² A'ij pu jin, a'ijna i ti a'yan tyi'tíj jin tye'entyúumua'reeriaj, a'yaa pu tyúuxie've' tíquee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj. Ajta ti séej na'aj tyévi'tinye'en i íitaj, ti'ij tyámua' éenye'que' séjre'ej mata'aj tzáahuatyira'aj jimi tyícha'íij. Ajta a'náj tina'aj a'yan tya'axié'vi'ra'aj ti tyámua' tyihuo'tyéjeevej i maj jamua'reej jo'tíj ja'chej, ti ajta jaayí'tihua'an ti tyámua' tyihuó'mua'tyej, ³ ajta quee jutahueeve'ej, ajta quee junyo'se've'ej, che' tyámua' tyi'tyevistan a'íjma jimi i tyeítyee, ajta quee janyacua'tzaj i túmii. ⁴ A'yaa pu tyúuxie've' ti tyámua' naa atyeje'chej, majta i yójmua'mua' janamuajraj, majta néijmi'i i maj jamuán aja'chej tyámua' tyityetyúucha'íij, ⁵ ji'nye tipua'aj quee jaayí'tihua'an ti tyámua' tyihuo'ta'íjtye'en a'íimaj i maj jamuán aja'chej, ¿ji'nye tyí'rij ti tyámua' tyihuó'cha'íin a'íimaj i maj jusi'rii i Dios jimi? ⁶ A'ij pu jin a'yan tyúuxie've', ti a'ijna i ti tyihuá'mua'tyej quee oochán na'aj tyá'antzaahuatye'en, na'ríij quee a'íi pu óotzaahuatye'en a'íjna jime' ti tyi'tíj jin tyi'tyéjvee, ti'ij ij a'yan tyi'mue'tiche'en ti'ij i tyiyáaru'. ⁷ A'yaa pu ajta tyúuxie've' maj tzáahuatyira'aj jimi tyícha'íij i maj quee tyá'tzaahuatye', mej mij quee séecan jaatyáxaahuataj nusu i tyiyáaru' tyi'tíj jin ja'antymué'tin.

Je'ej maj tyityetyúucha'íij i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej u tyeýúuj tzajta'

⁸ A'íimaj i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej u tyeýúuj tzajta', a'yaa pu tyúuxie've' maj tyétyacaa pu'éenye' maj tzáahuatyira'aj hua' jimi tyícha'íj, maj quee a'náj tyi'hue'taj, majta quee jura'rujve'ej, majta quee janyacua'tzaj i túmii i maj jaamué'tíj hue'tzij jime'. ⁹ A'yaa pu tyúuxie've' maj néijmi'i ántzaahuatye'en a'íjna i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi, majta tyámua' naa metyityoomuámua're'ej. ¹⁰ A'yaa pu ajta tyúuxie've' maj i tyeítyee huo'séj maj jaataséjrataj i maj jaaxá'pui'intarej, tipua'aj mequee tyi'tíj jin je'ej pua'aj tyi'tyesejre'ej, aj mu mij tyi'tíj jin antyúumua'reeriaj muá'ju'un u tyeýúuj tzajta'. ¹¹ A'yaa pu'uj tána'aj tyi'een i úucaa jimi, maj tzáahuatyira'aj jin séjre'ej, majta quee je'ej pua'aj tyi'xaxa'ta'an, maj quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj. ¹² Síij ti tyi'huiire' u tyeýúuj tzajta', a'yaa pu tyúuxie've' ti séej na'aj i íitaj tyévi'tinye'en, ajta jaayí'tihua'an

tí tyihuo'ta'íjtye'en i juyójmua', ajta néijmi'caa i maj jamuán aja'chej. ¹³ Ji'nye a'íimaj i maj tyámua' tyí'huüre' u tyeyúuj tzajta', a'íi mu jamue'tin mej mij tyámua' huojó'sejra i tyeítyee, majta juxáahuaj séeria'aj muá'ju'un a'íjna jime' maj tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi tí Jesús pué'een.

I nyúucarij tí jì'ré'can jime' i Dios taataséjratyeyj

¹⁴ A'yaa nu tyí'ijchó've'ej nyaj jiyé'tzín muojotyéesej, a'íj nu jin a'yan tyí'muayu'se', ¹⁵ tipua'aj nyequee jiyé'tzín a'áa ja'tanyéj, a'yaa nu tyá'xie've' paj jáamua'reej je'ej maj huárinyij a'íimaj i tyeítyeristyamua'me'en i Dios, maj a'íin pué'een i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta', mej mij tyaatatyójtzi're'en i Dios tí júurij, i tí huá'huüre' ajta a'íj huá'ixaatye' i tí a'yan tyí'ja'yájna. ¹⁶ A'yaa tu tyá'mua'reej tí i nyúucarij i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' jo'tij na'aj séejre', jì'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjin:

Ciriístu' pu a'yan tyu'tóosejrataca' tí'ij tyáati', tyu'tyámue'tij a'íjna jime' i júuricama'ra' i Dios, majta jaaséj i maj tajapua' tyí'huüre'.

Néijmi'que' mu i cháanacaj japua tyihuo'té'exaaj a'íjna jitze ma'can, majta tyá'antzaahuaj a'íjna jimi, ajta i Dios yo'ví'tij u tajapua'.

4

I maj hue'tzij jime' tyihuá'mua'tyeyj

¹ Ajta i júuricama'ra' i Dios, a'yaa pu tyí'xaj ja'huoo'itéericán jime' maj séecan jaatyáhue'taj i maj jitzán tyá'tzaahuatye', mej mij a'íjma ántzaahuatye'en i maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyeyj a'íjna jitze ma'can i tyiyáaru'. ² A'íjma mu ántzaahuatye'sij i maj je'ej pua'aj tyí'jepe' majta tyí'hue'tacaa, je'ej mu pua'aj tyityeyúucha'íj, majta je'ej pua'aj metyityoomuámua're'. ³ A'íimaj tyeítyeera' metyu'ijmuej maj quee nyejnye'ichaj, ajta maj je'cácaa mana'aj tyí'cua'ajcaj i tí tyí'cue'ri' i Dios tí a'yan tyu'tyájtoo, mej mij tyú'cua'nyij i maj tyá'tzaahuatye', majta i maj jamua'reej i tí a'yan tyí'ja'yájna metye'tyóotzi'ria'aj. ⁴ Ji'nye néijmi'i i Dios tí tyú'taahuaca' tyámua' pu tyí'een, a'íj tu jin néijmi'i tya'ancuriáa'sij tyetye'tyóotzi're'ej i Dios, ⁵ jì'nye i nyúucaria'ra' i Dios ajta i tyaj jin jahuoo jimi, a'íj pu tyámua' néijmi'i tyí'uurej.

Síj tí tyámua' naa tyí'huüre' i Ciriístu' jimi

⁶ A'íj paj huo'mua'tyeyj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', aj pej pij tyámua' tyu'tyáhuüre'sij i Ciriístu' jimi tí ajta Jesús pué'een, petyu'tyáhuüre'sij a'íjna jitze i nyúucarij i paj jitzán tyá'antzaahuaj matí'ij muaamuá'tyeyj.

⁷ Capáj já'tzaahuatya'aj a'íjci i nyúucarij íiyan tí ma'can i cháanacaj japua. Pata'aj jáari'rej paj a'yan huárinyij je'ej tí i Dios tyá'xie've', ⁸ tyij ajta cíi tyí'huüre' tipua'aj pahuá'cua'ajtye'en pej pij huatya'ca'nyej i mua' tyéviij jitze, ajta paj a'yan huárinyij je'ej tí tyá'xie've' i Dios jéehua pu tyí'huüre', íjij paj pooj a'yan séejre' i cháanacaj japua, ajta muaatyáhhuüre'eyj pej pij júurij puá'ra'nyij jusén jime'. ⁹ A'yaa pu tyí'ja'yájna, ajta a'yan tyéjxie've' mej mij néijmi'i ja'antzaahuatye'en. ¹⁰ A'íj tu jin tyí'muarie' tyajta a'íjna jin nyo'se', jì'nye a'íj tu jitze tyí'ijchó've' i Dios tí júurij, i tí néijmi'caa huüre' i tyeítyee, ajta jéetze' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'.

11 A'yaa paj tyihuo'ta'íjtye'en pajta a'yan tyihuo'mua'tyej. 12 Capáj tyi'tá'care'en maj muá'xaahuataj a'íjna jime' paj quee a'chu vásti', sulu a'yaa paj tyihuo'tyáhuüre'en i maj tyá'tzaahuatye' mej mij muéetzij jitze tyi'huóo'iteeritye'en je'ej paj tyí'xaj, je'ej paj tyi'tyía'cha'ij, ajta je'ej paj tyi'huá'xie've', pajta tyámua' huárinyij a'íjna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', pej pij tyámua' eenye'en a tzejta'. 13 A'yaa paj pooj rijcaj, 'asta nyequee a'áa ja'rá'astij, pata'aj huo'tánamuajraste'en i yu'xarij pajta tyihuo'mua'tyej pata'aj pij a'íjna jin ca'nyíjra'aj huo'tá'an. 14 Capáj jaxaahuataj tyi'tíj ti je'ej i Dios tyimuaatapuéjve mati'ij huásasij mua'vá'muariej, majta tyu'taxájtaca' ajime' i Dios jitze ma'can.

15 Pata'aj tyámua' huárinyij a'íjna jitze, pajta a'íj jitze tyi'huá'mua'tyej, mata'aj mij néijmi'i muaaséj paj néijmi'i jin tyámua' ricij. 16 Tyámua' paj tyi'huá'cha'iin, pajta je'ej paj tyi'tíj tyi'huá'mua'tyej i séecan, pajta pooj tyámua' tyu'mé'en. Tipua'aj a'yan puáarinyij, muájaj paj asiij a japua huatányuusij, pajta a'íimaj japua i maj muanamuajran.

5

Je'ej maj tyityetyúucha'íj a'íjma jimi i maj tyá'tzaahuatye'

1 Capáj je'ej pua'aj tyé'tya'xi'ij i ti arí vastacirie', sulu tyámua' paj tyeetyéjeevej pati'ij a' táataj, pajta a'íjma i maj tyáamua, pata'aj tyámua' tyihuo'tyéjeevej pati'ij a'ihuáamua'. 2 Pajta i ucaríjsee tyámua' paj tyihuo'tyéjeevej a'yájna pati'ij a' náanaj, pajta i maj íimuaa a'yájna pati'ij á'cu'tzimua, tyámua' paj néijmi'caa tyu'tyéjeevej.

3 Pata'aj huo'táhuüre'en i úuca a' maj huóojímua'astariaca', tipua'aj mequee je'ej tyéejviicue'raj tyi'tíj jime'. 4 Ajta tipua'aj sáij i íiti' ti antyúusiijtariaca' tyiyójmua' na'ríij tyiyá'cuarimua'aj, miche' a'íimaj anaquéej jaatyáhuüre'en mej mij a'íjna jin ja'rá'astej maj huo'tyáhuüre'en i jutyétyeristyamua', ji'nye a'yaa pu tya'ráanajchi i Dios. 5 A'íjna i íiti' ti ji'ré'can jime' antyúusiijtariaca', ajta quee je'ej tyéejviicue', a'íj pu jitze tyi'íjchó've' i Dios, ajta quee a'náj jaatapuá'citaj ti jahuoo, a'yaa pu a'náj tina'aj rinyij tújca ajta tíca'. 6 Ajta i íiti' ti antyúusiijtariaca', ajta je'en a'yan rijcaj je'ej ti jimi tyúuxie've', a'yaa pu een i Dios jimi tí'ij i ti huamuí'. 7 A'yaa paj pajta tyihuo'ta'íjtye'en i tyeítýee i nyúucarij jime' mej mij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj. 8 Ji'nye a'tíj maj quee jitzán juxie've' i tyeítýeristyamua'me'en, majta i maj jamuán aja'chej, a'íi pu jaatyáxaahuataca' i ti jitzán tyá'tzaahuatye', ajta jéetze' je'ej pua'aj ricij quee i sáij tiquee a'náj tyá'tzaahuaj.

9 A'íimaj i maj huóojímua'astariaca', a'íjma papu'uj ooyú'xaj i maj huéicatyey nyinyi'ra'aj jájcha'ij nusu jéetze', ajta maj séej mana'aj huávichej. 10 Ajta a'yan tyúuxie've' maj néijmi'i jamua'reeriaj maj xá'puí' ricij, majta tyámua' tyihuo'xá'pueeri' i juyójmua', ajta huo'taxié've'en a'íjma i maj jamuariacaa, nusu ti hua'nájo'sixij i huá'íicaj jitze a'íimaj i maj ajtyu'uj i Dios jimi, ajta huo'táhuüi a'íjma i maj jajpuéjtzij. Ajta a'íjna jime' i ti a'náj tina'aj tyámua' néijmi'i jin huárij.

11 Capáj a'íjma á'yu'xaj i maj huóojímua'astariaca' majta móoj íimuaa, ji'nye tipua'aj majtáhua'aj a'yan tyaataxie've'en maj huáhuüichej, aj mu mij ajtáciinyij i Ciríistu' jimi, 12 aj mu mij jéetze' ootyá'itzeere'sij i Dios jimi, a'íjna jime' maj jaatyáxaahuataca' je'ej maj anaquéej tyi'tíj

jìn tyitya'tóoraj. ¹³ Majta a'yan tyeeyí'tin maj mahuojo'muaarin i hua'chej méyee majta méyee, a'íj mumij jìn jéehua hui'na'se', majta quee a'yaa mana'aj ricij sulu majta mu tyúuxajtave' je'ej tiquee tyi'tyéevijtij. ¹⁴ A'íj nu jìn a'yan tyá'xie've' maj huáhuüichej i maj móoj ímuari'taj mat'i'ij huóojíimua'astariaca', miche' tyiyóomua'aj muá'ra'nyij, majta tyámua' tyu'muárie'en jo'maj ja'chej, mej mij quee tyi'tá'care'en tí i tí tájcha'íire' tyi'tíj jìn hua' jitze tyo'ojpuá'ritey'en. ¹⁵ Ji'nye séecan i maj antyúujíimua'astariaca' mu meríj ajtacíj i Dios jimi, mej mij a'íj ántzaahuatye' i tyiyáaru'.

¹⁶ Tipua'aj síj i líti' tí tyá'tzaahuatye', séecan jamuán ajá'chajcaj i maj huóojíimua'astariaca', che' huo'táhuüire'en, tí'ij quee huá'muarie'ristya'aj a'íjma i maj tyi'hüüire' u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyu'tái'riitarij mej mij huo'táhuüire'en i maj huóojíimua'astariaca' majta quee je'ej tyéevjiicue'.

¹⁷ Majta i huásasij i maj tyámua' tyi'muarie' u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyúuxie've' maj tyámua' tyihuó'cha'íin, siajta jéetze' a'íjma i maj tyihuá'íxa'tyee majta i maj tyihuá'mua'tyej. ¹⁸ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: "Capáj ja'anjí'quihua'an i púuyej tí jayuu i tyeríicuj." A'yaa pu ajta tyé'yu'si' tíjin: "A'yaa pu tyi'xa'puí' maj tyaanájchitye'en a'tíj tí tyi'muijhuacaa."

¹⁹ Capáj tyi'tíj jitzán pua'ritey'ej i vásti', típua'aj síj na'aj tyi'tíj jitzán pua'ritey'ej, sulu miche' mahua'puaj, na'riij mahueeícaj i maj jitzán tyi'pua'ritey'.

²⁰ Ajta i maj móoj tyi'tíj jìn je'ej pua'aj ricij, pata'aj hua'ajtyá'xi'ín néijmi'i metyi'namuáaracaj i tyeítsee mej mij majta a'íjma tyu'tyátzaahuatye'en.

²¹ A'yaa nu tyi'mua'íjcatye' i Dios jimi nyahta i Ciríistu' jimi tí ajta Jesús pué'een, nyahta a'íjma jimi i maj tyi'hüüire' i tajapué Dios tí hua'antyíhuoj, paj néijmi'i jìn a'yan huárin'yij je'ej nyaj tyimuáa'íxaaaj, capáj séej je'ej jo'séjraj pajta séej xie've'ej, sulu juxa'aj paj néijmi'caa jó'mua'raj. ²² Capáj a'tíj avá'muijhuua'an pequee xu jamua'réerej je'ej tí een i jutzájta', na'riij quee jamuán paj ootyá'itzeere'ej i Dios jimi. Pata'aj asíj tyámua' tyi'huá'cha'íin pej pij quee tyi'tíj jìn ootyá'itzeere'en i Dios jimi.

²³ Pajta quee a'íj pana'aj ya'caj i jájtyij, sulu pata'aj cá i nahuáj tyu'yé'en, pej pij quee tyi'cuí' mua' tzajta'.

²⁴ Je'ej maj séecan tyi'tíj jìn tyityá'itzeere', a'íj pu séejre' mat'i'ij quee xu huá'xijtye'ej, ajta séecan jime', capu je'ej ámiteere' i maj jìn ootyá'itzee, sulu majca'huáyee pu huataséjre'sij. ²⁵ A'yaa pu ajta tyi'sejre' je'ej maj tyi'tíj jìn tyámua' ricij, ajta i tiquee tyámua' een capu i'riij tí huatyóo'avaaj jusén jime'.

6

¹ A'íjma i maj ca'nyéjrij jìn tyi'muarie', a'yaa pu tyúuxie've' maj tzáahuatyi'ra'aj tyícha'íij hua' jimi i maj tyihuá'íjtye', mej mij quee je'ej pua'aj tyá'xajta je'ej tyaj jatamuá'muaj i Dios tí tavástara', ajta je'ej tyaj tyihuá'mua'tyej. ² Ajta típua'aj séecan i maj tyajá'mua'íjtye' majta tyá'tzaahuatye'ej, caxu hua'xahuari'raj a'íjci jime' siaj ju'ihuáamua' i tavástara' jimi. A'yaa xu jéetze' tyámua' tyihuo'táhuüire'en, ji'nye a'íjma i

siaj hua' jimi tyámua' tyí'huüre' a'ñi mu majta tyá'tzaahuatye' i Dios majta ta'ihuámua' pué'een i jéehua hua'xie've'.

I ti ji'ré'can jime' jéehua tyí'huüre'

³ Tipua'aj siij a'yan seequéj tyí'mua'taj ajta quee a'yan tyu'mé'en je'ej tyaj ityáj tyaja'muamua'tyej i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een jitze ma'can, ajta quee a'yájna je'ej tyaj tyí'tyítacha'ij, ⁴ a'ñi pu a'ñin pué'een i ti óotzaahuatye' ajta quee tyi'táj huayí'tin. Capu i'ríj tyej tyámua' jamuán tyu'taxáj, a'ij pu jin tyihua'chueere', ajta je'ej pua'aj tyí'jepe', capu i'ríj ti a'táj jitzán tyú'ca'nyej, ⁵ ajta jéehua nyo'se' a'ñijma jamuán i maj quee tyámua' metyityoomuámua're', ajta quee jamua'tyej i ti a'yan tyi'ja'yájna, a'yaa pu tyé'miteeraste' maj séecan a'ñjna jin tyí'mue'tin i maj a'yan tyúusejrataj tijin Ciriístu' mu jimi tyí'huüre'. ⁶ Ajta a'yan tyi'ja'yájna tipua'aj a'táj tyámua' huóo'uurej ti'ij ja'antzaahuatye'en i Dios, a'yaa pu jéehua tya'ancuriáa'sij tipua'aj jutyamua've'ej je'ej ti tyi'táj tyí'ijcha'ij. ⁷ Ji'nye catu tyi'táj hua'á'síma'aj tyati'ij a'yan huaséjre i cháanacaj japua, a'ij tu jin tyequée tyajta tyi'táj á'tinyij ijin ti ma'can i cháanacaj japua, ⁸ tipua'aj tyi'táj tyéjcha'ij tyaj jáacua'nyij tyajta i tyaj tyu'tyátachejtye'en, tyiche' a'ñjna jin huátatyamua've'en. ⁹ Majta a'ñmaj, i maj a'yan tyá'xie've' maj huochújtyaanyi'taj, a'yaa mu een mati'ij i maj cójnari jin huo'tyáaj'quej, a'ñi pu'ij hua'tyánaamuaj i hua' tzajta' mej mij a'yan huárinyij je'ej ti hua' jitze tyúuxie've', a'ñi pu néijmi'i tyihuaá'ri'raj ajta hua'antyipua'ritye'sij jusén jime'. ¹⁰ Ji'nye a'ij pu jitze i túmii tye'rányinyii néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een, séecan mu meríj jaatyáxaahuataca' i maj jitzán tyá'tzaahuatye' a'ñjna jime' maj jéehua huápu'i'ij janyacua'aj i túmii, a'ij mu jin jéehua jajpuéjtzi.

I ti huanyo'se'en a'ñjna jime' i ti jitzán tyá'tzaahuatye'

¹¹ Pajta muáaj, mu paj Dios jimi séejre', capáj tyi'táj a'yan uuriaj. Pata'aj tyámua' tyi'tyía'cha'ij, pajta hua'cu'vej, pata'aj tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, pajta hua'xie've'ej néijmi'caa, pajta huatyá'ca'nyej i paj jin jaxaamuijryte', capáj á'tzaahuatya'aj. ¹² Pata'aj a'ñjna jin huatyéno'se'en i paj jin tyá'tzaahuatye', capáj yó'jipuan i paj jusén jime' júurij puá'mej, ji'nye a'ij pu jin i Dios muaatajé, a'ij paj jin tyámua' tyu'taxájtaca' jéehua metyi'seeracaj. ¹³ Ajta iijij, i Dios jimi i ti néijmi'caa ta'caa mej mij júurij, ajta jimí i Ciriístu', i ti ajta xá'pu'i' tyu'taxájtaca' a'ñjna jimi i tajtúhuan ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Poncio Piláato, a'yaa nu tyí'mua'ijtye' ¹⁴ paj a'yan huárinyij je'ej nyaj tyi'mua'ijtye', pajta tyámua' eenye' pej pij quee tyi'táj jin á'tzeeria'aj, 'asta na'aj quee uvé'nyej i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ¹⁵ Ajta a'yan tye'mej a'náj ti i Dios a'yan tyaaxá'pu'i'intarej, ji'nye a'ñi pu a'ñin pué'een i ti tyihua'ijtye' a'ñijma i maj tajtúhuan jin tyityeyúu'pu', ajta hua' vástara' a'ñmaj i tyaj a'yan hua'tamuá'muaj tijin tavástara' i maj a'yan mana'aj séejre' i cháanacaj japua. ¹⁶ A'ñi pu'uj a'ñin pué'een i ti quee a'náj mui'nyij, ajta a'aa já'sejre' jo'tij jéehua já'taa, jo'tij quee já'i'rij ti a'táj ajtyáxi'rej. Capu a'táj a'náj jaaséj, capu ajta i'ríj ti a'táj jaaséj. Tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'ñjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej jusén jime'.

¹⁷ A'ñmaj i maj chíjtyaanyi'ij pué'een, a'yaa paj tyihuo'ta'ijtye'en maj quee óotzaahuatye'ej, majta quee a'ij jitze tyí'ca'nyej i maj

jéehua tyí'ijcha'ij, ji'nye capu tyé'tyeeren i maj jéehua tyí'ijcha'ij. A'yaa pu tyí'xa'pui' maj a'ijna jitze tyí'ijchó've'ej i Dios, a'ijna i ti juxié'vi'ra' jin jéehua tyitaatapuéjve'sij tyej tyij a'ijna jin huátatyamua've'en. ¹⁸ Pahuo'ta'ijtye'en maj tyámua' huárinyij, miche' a'ijna jin huochíjtyaanyi'taj i maj jéehua tyámua' tyu'muárie'en a'ijna jime' i ti xá'pui' een, majta a'yan tya'ajxié'vi'ra' maj tyihuo'tá'an a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue', mej mij tyihuo'riáan i maj tyí'ijcha'ij. ¹⁹ A'yaa mu jéehua tya'ancuriáa'sij i maj jin huatyóohuiire'en majca'huáyee, ajta a'yan tyihua'ci'tyij maj jusén jime' júurij muá'ra'nyij.

Je'ej ti i Pablo tyaata'ij uve'tyáatican jime' i Timoteo

²⁰ Muáaj Timoteo, pata'aj tyámua' tyéecha'íin je'ej ti tyi'tíj jin i Dios tyimuaata'ij. Capáj huá'astyaj i maj cha'mana'aj tyí'xaj a'ijna jime' i nyúucarij tíquee tyi'tíj huiire', nusu a'íijma i maj a'yan tyóotzaahuaty'e' maj jéehua tyo'mua'reej, ajta quee a'yan tyi'ja'yájna, ²¹ ji'nye séecan mu merij huó'namuajri', a'ij mu jin ajtacij i maj jitzán tyá'tzaahuaty'e'.

Che' i tavástará' tyámua' tyajamuáahuire'en ajta tyámua' ja-muáa'uurej.

I yu'xarij ti hua'puaj a'íin ti jo'yú'xaca' i San Pablo ti'ij i Timoteo huata'ítyi'

Pablo pu jatyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, i nyaj jahuiire' i Ciriístu', Dios pu juxié'vi'ra' jin na'antýihuoj, a'ájna jime' i ti a'yan tya'tóoratziiiri' ti taatá'an tyaj júurij tá'ra'nyij jusén jime' jamuán i Ciriístu' ti Jesús pué'een, ² a'yaa nu ya tyí'muatyojtye' muéetzij Timoteo mu paj nyiyóoj pué'een. Che' i Dios ajta i Ciriístu' ti tavástara' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyimuáacha'íin, majta muá'ancu'vaxi'in mej mij tyámua' tyimuaatyápua'ritye'en mua' tzejta'.

Tyu'taxájtaj a'íjci jitze ma'can i Ciriístu'

³ A'náj tina'aj nu mua'tamuá're'rii nyati'ijta jahuocaj, tújca na'ríij tíca', a'yaa nu tyé'tyojtzi're' i Dios, i nyaj jimí tyámua' éenye'ej tyí'huuiire', a'yájna mati'ij majta tyí'huuiri'a'ca'aj i nyahuásimua'ci'ij. ⁴ A'náj tina'aj nu mua'tamuá're'rii i paj acá'yi'nyaja', a'íj nu jin a'yan tyá'xie've' nyaj muaaséj, nyej nyij huatányetyamua've'en. ⁵ Ji'nye a'yaa nu tyá'mua'reej paj tzáahuatyí'ra'aj jin tyá'tzaahuatye'. Anaquéej pu a'yáacuari' Loida tyá'antzaahuaj ajta a' náanaj Eunice, a'yaa nu nyij nyajta tyámua' naa tyá'mua'reej paj a'yan cha'taj pana'aj muáaj tyá'tzaahuatye'.

⁶ A'íj nu jin a'yan tyí'mua'ixaatye' paj quee jatýáxa'huata'an je'ej ti i Dios tyimuaatá' nyati'ij mua'vá'muariej i nyamuáca' jime'. ⁷ Ji'nye capu i Dios a'ájna jin ju júuricamej taatá' tyej tyij tyí'tziinye'ej, sulu tyej tyij a'íjci jitze arátaca'nyej, tyej tyij tyajta huo'xié've'en, tyajta tyámua' metyityoomuámua're'ej. ⁸ Capáj atyevi'ra'aj paj tyámua' tyihuó'ixaatye'en i tyeítyee jitzán ma'can i tavástara', capáj pajta atyevi'ra'aj nyajíme' a'ájna jime' nyaj námi'. Sulu a'íj paj jitze je'ej ti i Dios tyimuaatá' pajta a'ájna jime' i paj jaxaamuijritye' pej mij jéetze' jáanamua'j i nyúucaria'ra' i Dios. ⁹ Dios pu tajapúa huatanyúj ajta taatajé tyej tyij jitzán ajtyama'cáantaj tá'ra'nyij, capu a'ájna jime' tajapúa huatanyúj je'ej tyaj tyi'tíj huáruuj, sulu a'yaa pu arí anaquéej tyaaxá'pui'intaria'ca'aj, ajta a'yan tyí'taxie'va'ca'aj jájcuaj imuáj, a'ájna jitze ma'can i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een. ¹⁰ A'ájna i ti jin taaxié'vej ijíj pu arí huataséjre a'ájna jitze ma'can i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, a'íi pu ja'antýipua'rij i maj jin cui'caa, ajta i junyúucaa jin taataséjra i tyaj jin júurij tá'ju'un jusén jime'.

¹¹ Dios pu na'antýihuoj nyej nyij huo'té'exaatye'en i tyeítyee i nyúucaria'ra', ajta nyej nyij jimí tyu'tyáhuuie're'n, nyajta tyihuó'mua'tyej. ¹² A'íj nu jin nyáaj a'yan tya'ajpuéjtzij. Ajta canu nyetyevi'ra' a'ájna jime', ji'nye nyáaj nu jamua'reej a'tíj nyaj jitzán tyí'ca'nyej, nyajta a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyinaatá'sij a'ájna xicáara' jitze je'ej ti tyi'tíj nye jimí tyá'táraj.

¹³ A'yaa paj huárinyij pajta a'yan tyihuó'mua'tyej je'ej paj tyi'tíj tya'ancuriáa' nyéetzij jimí, pajta a'yan tyu'mé'en je'ej tyej tyá'tzaahuatye', pahua'xié've'ej a'yájna ti'ij i Ciriístu' tyitaaxié'vej itýájma. ¹⁴ A'íi pu muaatáhuuie're'ej i júuricama'ra' i Dios i ti tatzájta' séejre', tyámua' paj tyéecha'íin je'ej ti tyi'tíj jin tyimua'antýihuoo.

¹⁵ A'yájna patí'ij períj tyá'mua'reej, néijmi'i i maj Asia ja'chej a'íi mu manúuriej, a'íi mu hua' jitze ajtyáma'can i Figelo, ajta i Hermógenes. ¹⁶ Che' i tavástara' hua'ancu'vajxi'in i tyeítyeristyamua'me'en a'íjci i Onesíforo, jì'nye jéehua pu yetyinyavá'tuiiri' i nyaj jin huarúj, ajta quee jaatatyévi'rastej nyaj eetyánami'huaj. ¹⁷ Ajta ti'ij i Onesíforo a'áa ja'rá'aj a Roma, a'íi pu huatyóochej ti náahuonyij 'asta na'aj quee náatyoy. ¹⁸ Che' i tavástara' jéehua ja'ancu'vajxi'in a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij. Muáaj paj tyámua' tyá'mua'reej ti taatáhuui a'ájna a Éfeso.

2

Síj ti a'yan tyá'huüre' ti'ij xantáaru' a'íjci i Ciriústu'

¹ Pajta muáaj nyiyóoj, pata'aj huatyá'ca'nyej a'tzájta' a'ájna jime' je'ej ti i Dios tyimuaataséjra a'íjci jitze ma'can i Ciriústu' ti ajta Jesús pué'een.

² Je'ej paj períj nyéetzij tyináanamujri' nyaj a'yan tyihuó'ixaaj i tyeítyee, a'yaa paj tyihuó'íjcatye'en a'íjma i tyétyacaa i paj hua' jitze tyi'ca'nyej mej mij majta a'yan tyihuó'mua'tyej i séecan.

³ Pata'aj tajamuán tyo'táviicue' a'íjci jime' i paj jajpuéetzij ti'ij i xantáaru' ti tyí'huüre' jimi i Ciriústu' ti ajta Jesús pué'een. ⁴ Capu síj xantáaru' a'yan ricij je'ej ti jusíj tyá'xie've' tyi'tíj jime', jì'nye a'yaa pu jitzán tyúuxie've' ti tyámua' tyu'tyá'ítzeere'en a'íjci jimi i ti tyé'íjtye'.

⁵ A'yaa pu ajta tyí'een a'íimaj jimi i maj hua'ajcacia, a'ájna i ti huajcaj capu tyi'tíj mue'tin, tipua'aj quee a'yan tyu'tatyése'en je'ej ti tyi'huóoxie've'.

⁶ A'ájna i tyi'muijhuacaa i juchuéj japua, a'yaa pu tyu'táci'pej ti a'íin anaquéj ty'a'ancuriáan i ti tyú'cútyej. ⁷ A'íj paj jitze tyu'mua'tyij je'ej nyaj tyi'mua'íxaatyé', jì'nye i tavástara' pu muaatá'sij pej pij tyámua' tyiyo'itéej puá'ra'nyij.

⁸ Ootámua'reej a'íjci i Ciriústu', i ti huatájuuriaca' a'íj ti jitze eeráma'can i David, a'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i nyaj huá'ixaatyé'. ⁹ A'íj nu jin néijmi'í tyé'viicue' i nyaj jajpuéjtzij, nyajta eetyánami' ti'ij síj ti tyí'tyacui'caa, ajta i nyúucaria'ra' i Dios i nyaj jaxaj capu eetyánami'. ¹⁰ A'íj nu jin néijmi'í tyo'táviicue'ri' néijmi'caa jimi i Dios ti hua'antyíhuoj, ti'ij ajta a'íjma huáhuüre'en ajta i Ciriústu' ti ajta Jesús pué'een hui'ratoonyij, mej mij jusén jin jimi séjria'aj.

¹¹ A'ájna pu a'yan tyi'jì're'can jime' ti a'yan tíjin:

Tipua'aj jamuán táacui'nyij, jamuán tu tyajta júurij ta'mej,

¹² tipua'aj tyetyo'táviicue' i tyaj jajpuéjtzij, jamuán tu tyajta tyu'ta'íjtaj, tipua'aj tyeetyáhue'taj, a'íi pu ajta ityájma taatyáhue'taj,

¹³ tipua'aj tyequéé tyámua' tyi'tyítacha'íj, a'íi pu a'náj tína'aj tyámua' éenye'ej ta'mej,

jì'nye capu i'ríj ti jusíj huatyóohue'taj.

Je'ej ti ye'ej tyi'tyúucha'íj a'ájna i Timoteo

¹⁴ Huo'támua'ree i séecan pajta i Dios jimi huo'tyátoonyij, mej mij quee jujímua'aj je'ej pua'aj tyúújeevej. Capu tyi'tíj huüre', a'yaa pu'uj je'ej pua'aj huá'uurej a'íjma i maj janamuaj. ¹⁵ A'yaa paj jéehua tyi'tyese'ej paj a'yan tyu'tá'sejrataj i Dios jimi, ti'ij síj i maj a'yan tyaataxájtaca' tíjin xá'pui' pu huaríj, ti'ij síj ti tyi'muijhuacaa tíquee tyi'tíj jin jutyevi'ra', ajta a'yan tyámua' tyihuá'mua'tyej a'íjci i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna.

16 Capáj janamuaajra a'íjci i nyúucarij tiquee je'ej huatóomua'aj, ajta quee tyi'táj xaj, ji'nye a'ímaj i maj a'yan tyi'xaj, jéetze' mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, 17 ajta je'ej maj tyihua'mua'tyej jéehua pu je'ej pua'aj tyú'uurej. A'yaa pu tyi'ricij a'íjma jimi i Himeneo ajta i Fileto, 18 i maj meríj a'yan tyitya'ajtacíj i nyúucarij jitze ti a'yan tyi'ja'yájna, a'yan metyi'xáataj tíjin muríj huatájuuriaca' i mui'chítýee, a'yaa mu mij meríj séecan tye'entyi'uunyi'ri' je'ej maj tyá'tzaahuatye'. 19 Ajta i Dios a'yan tyi'táj huáruuj, tyej tyij jitzán arátaca'nyej, ajta jitzán a'yan tyé'yu'si' tíjin: Tavástara' pu huá'muajtyej i maj jitzán ajtyáma'can"; ajta a'yan tíjin: "Néijmi'i i maj já'astijre' i tavástara', miche' ajtácünyej a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een."

20 I chí'ij tzajta' ti ve'ej, capu a'íi na'aj tyó'sejre' i ooroj ti jin tyi'taavijhua nusu i pláataj jime', sulu ajta pu tyó'sejre' i ciyéj ti jin tyi'taavijhua, ajta xaríj jime', séecan pu a'yan tyi'huüre' mati'ij tyi'ye'estyaj, ajta séecan cha'na'aj pu'uj tyi'táj jin tyi'huüre'. 21 Típua'aj a'táj a'yan eenye' tiquee tyi'táj jin áitzeeria'aj, tyámua' pu séeria'aj ta'mej, ajta jéehua tyu'tyáhuüre'sij i tavástara' jimi, néijmi'i jime' i ti xá'pui' een.

22 Pata'aj quee a'yan rijcaj je'ej maj tyityetyúucha'íj i maj tyáamua, pata'aj jáahuonyij i ti naa een, i paj jitzán tyá'tzaahuatye', pajta tyámua' eenye' a'tzájta' a'íjma jamuán i maj tyámua' tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi. 23 Capáj huá'astyaj i maj cha'mana'aj tyi'xaj, papu'ríj jamua'reej ti a'yan na'aj tyi'huüre' maj a'íj jin tyúunyo'si'tye'en i tyeítýee. 24 Ajta síij ti tavástara' jimi tyi'huüre' capu a'yan tye'tyévijtye' ti a'yan éenye'que' jo'cha'canye'en, sulu che' tyámua' tyi'tyúucha'íj néijmi'caa jimi. Ajta jaay'tihua'an ti tyihuó'mua'tyej, ajta quee nyu'camui'ij tyo'táviicue' 25 ajta quee ootzáahuatye'ej tyámua' huó'uurej a'íjma i maj quee tyihuojó'itej, ajta tyi'ijchó've'ej ti i Dios huo'tá'an mej mij seequéj tyú'mua'tyij, majta jáamua'reej i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, 26 tí'ij huatái'riitarej maj iirácünyej jo'tij tyiyáaru' hueje'tyáanaaj, jo'tij a'íin a'yan tyiyá'xie'va'ca'aj maj ja'rá'astijre'en.

3

Je'ej maj tyityetyuucha'íj muá'ju'un i tyeítýee tí'ij néijmi'i tye'entyipúa'ríj

1 A'yaa pu ajta tyúuxie've' paj jamua'reeraj ti a'yan tye'mej tí'ij néijmi'i tye'entyipúa'risime'en ti jéehua je'ej pua'aj tyi'éenye'ej ta'mej.

2 Capu hua' jitze juxié'va'aj ta'mej je'ej ti tyihua'uurej i séecan, majta jéehua jaxie'va'aj muá'ju'un i túmii, majta jéehua ootzáahuatye'en, majta huo'tyáxaahuataj i juxa'aj tyeítýee. Je'ej mu pua'aj tya'xáataj muá'ju'un i Dios, majta quee huá'tzaahuatya'aj muá'ju'un i juhuásimua', camu tyámua' tyihuo'tá'sij a'ímaj i maj tyi'táj jin huo'tyáhuü, majta quee tzáahuatyi'ra'aj tyicha'íj muá'ju'un i maj jitzán tyá'tzaahuatye'.

3 Camu hua'xie've'ej muá'ju'un i tyeítýee, camu majta hua'cu'váaj muá'ju'un, sulu jéehua mu je'ej pua'aj tyuuxáataj muá'ju'un, majta a'yan rinyij je'ej ti tyihua'ráanaajchi, mejcha'íria'aj mu muá'ju'un néijmi'i i ti xá'pui' een. 4 Aviitiz mu jin tyu'tátuüre'sij i juxa'aj tyéviij majta quee oocu'váaj muá'ju'un, jéehua mu ootzáahuatye'ej muá'ju'un, a'íjna jime' ti a'yan tyihua'miteeraste' maj jéehua juxie've', majta a'íj huonyij maj a'yan huárinij je'ej ti tyihua'ráanaajchi, camu jaxie'va'aj muá'ju'un maj

jáahuonyij i Dios. ⁵ A'yaa mu tyuuséerataj muá'ju'un i tyeítýee jimi, tí'ij i maj já'astijre' i Dios, ajta camu a'yan ricij je'ej maj tyí'xaj.

Capáj huá'jaahuatyee'ej a'íjma i tyeítýee maj a'yan ricij. ⁶ Ji'nye a'íjma mu jitze ajtyáma'can i maj hue'tzij jin utyáru'pij u hua' chi'táj i tyeítýee, majta hua'cuanamuaj a'íjma i úucaá i maj quee tyé'viicue' i jutzájta', i maj juxaamuijrite' a'íjna jime' i maj ootyá'ítzee i Dios jimi, majta jéehua tyi'ijxána'cira' a'íjna jime' maj a'yan ricij je'ej ti tyi'tíj tyihua'ráanajchi, ⁷ a'náj tina'aj mu huá'namuaj i maj tyihua'mua'tyej, ajta camu a'náj yo'itéej muá'ju'un i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. ⁸ Ajta a'íimaj i tyétyacaa Janes ajta i Jambrés a'íi mu a'yan cha'taj mana'aj tyé'ejcha'íiria'ca'aj i Moisés, a'yaa mu majta tyéjcha'íire' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. A'íi mu pué'een i maj je'ej pua'aj metyityoomuámua're', majta quee tzáahuatyí'ra'aj jin tyá'tzaahuatyee'. ⁹ Camu che' á'tyeeren i maj a'yan ricij, ji'nye néijmi'i mu jamua'reeren tiquee tyi'táti huíire' je'ej maj tyí'xaj, a'yájna tí'ij tyihuó'ruuj a'íimaj i maj hua'puaj i maj jájcha'íiria'ca'aj i Moisés.

Pablo pu tyé'ixaatye' i Timoteo

¹⁰ Pajta muáaj a'yaa paj tyámua' naa tyu'mé'en je'ej nyaj tyimuua-muá'tyej, je'ej nyaj éenye'que' jo'cha'can, je'ej nyaj tyí'muijhuacaa, je'ej nyaj tyá'tzaahuatyee', nyajta tyé'viicue' tyámua' naa i nyaj jin jajpuéjtzij, ¹¹ muáaj paj jamua'reej maj je'ej pua'aj náaruj, nyajta jéehua jajpuéetzij, a'yájna mati'ij náaruj a'ájna a Antoquía, majta a'ájna a Iconio, majta a'ájna a Listra. Jéehua nu japuéjtzitariaca'. Ajta nyavástara' pu néijmi'i jin naatáhuíi. ¹² A'yaa pu tyi'ja'yájna tijin a'tíj ti na'aj ti tyi'týese' ti ja'rá'astijre'en i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, jéehua pu jajpuéetzij ja'mej, ¹³ ajta a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta i maj huá'cuanamuaj i tyeítýee, móoche' mu jéetze' je'ej pua'aj rinyij i jutzájta', séecan mu i tyeítýee huá'cuanamuan, majta jujímua'aj tyo'tyóohue'tze'sij.

¹⁴ Pajta muáaj, a'yaa paj pooj tyá'tzaahuatyee'ej je'ej paj tyaari'rej, pajta a'yan tyá'mua'reerej ti a'yan tyi'ja'yájna. Pajta jamua'reej a'tyan maj a'yan tyimuamuá'tyej. ¹⁵ Ootámua'reej pati'ij pa'ri'istaca'aj, tyámua' paj tyá'mua'reej je'ej ti tyé'yus'i' i yu'xarij jitze Dios ti janyuucaa, a'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij ti muaatá'sij paj tyámua' metyóomua'riaj, ajta tí'ij muáahuíire'en a'íjna jime' paj tyá'tzaahuatyee' i Ciriístu' jimi ti ajta Jesús pué'een. ¹⁶ Néijmi'i i ti tyé'yus'i' i yu'xarij jitze, Dios jimi pu já'ma'can, ajta a'yan tyi'huíire' mej mij a'íj huo'mua'tyej majta a'íjna jin tyámua' huó'uurej i tyeítýee, mej mij a'íjna jitze huo'té'exaatye'en i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, ajta mej mij ji'rénaya'aj muá'ra'nyij i jutzájta', ¹⁷ ta'aj ij a'íjna i tyáati' i ti Dios jitze ajtyáma'can tyámua' eenye'en tí'ij a'yan huárinyij néijmi'i jime' je'ej ti tyí'xa'puí'.

4

¹ I Dios jitze ma'can, ajta i Ciriístu' ti Jesús pué'een, ti a'yan uvé'nyesij tí'ij tyu'ta'íjtaj a'íjma jimi i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta a'íjma jimi i maj merij huácuij, a'yaa nu jéehua tyí'mua'ijcatye' ² paj huó'ixaatye'en i nyúucarij, pajta huo'táhuaviij mej mij tyámua' tyáanamuaaj, tipua'aj a'yan metya'xie've'ej, na'riij mequee. Pata'aj huo'tyámue'tij, pajta huo'tá'ijmuj mej mij quee je'ej pua'aj rijcaj,

ca'nyíjra'aj paj huo'tá'an, pajta xájtari' naa tyihuó'mua'tyej. ³ Ji'nye a'náj pu atyojo're'nyesij mati'ij i tyeítyee quee che' janamuáaracuj muá'ju'un i maj xá'puí' tyihuá'mua'tyej, sulu a'yaa mu mui'caa tyu'tájeevij i maj tyihuá'mua'tyej, mej mij a'ájna huó'ixaatye'en je'ej maj tyi'tíj tyí'namuajracuj. ⁴ A'á'í mu jaatyáxaahuataj i ti a'yan tyi'ja'yájna, majta a'ájna ántzaahuatye'sij i nyúucarij tiquee tyi'tíj je'ej tyi'xaj. ⁵ Pajta muáaj tyámua' paj eene', pata'aj tyo'táviicue' i paj jin jajpuéjtzij, pajta pooj huá'ixaatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios, tyámua' paj naa tyu'muárie'en a'ájci jime' i paj jin tyi'huúire' i Dios jimi.

⁶ Pu'rij nye jimi a'yan tye'mej nyej nyij a'yan tyu'tyáhuúire'en ti'ij mu'vejrij, ajta arí atyojo're'nyesij a'náj nyaj mui'nyij. ⁷ Jéehua nu nyerij tyámua' tyu'tyéenyosej nyej nyij a'yan huárinyij je'ej ti tyi'xa'puí' i Dios jimi, a'áj nu jin nyerij ja'antyci'ij i nyaj jin antyinyamua'ree, nyajta néijmi'i jin ja'rá'astijrej i nyavástara'. ⁸ A'áj nu'uj nyij tyicho've' i cúruun i nyaj jaamué'tij a'á'ín ti naatí'tye'sij i nyavástara', ti tajtúhuan jin tyi'tyéjvee, a'ájna xicáara' ti jitzán a'yan tyaaxá'puí'intarej nye jimi. Ajta capu nyéetzij na'aj naatí'tye'sij i cúruun, sulu néijmi'caa i maj a'yan tye'ejchó've' ti a'á'ín uvé'nyej huápuí'ij naa huasé'rihua'aj.

Pablo pu tyámua' naa tyé'ixaatye' je'ej ti ye'ej huárinyij i Timoteo

⁹ Pata'aj huatá'ca'nyej paj ca'nácan yanatyéesej, ¹⁰ ji'nye i Demas, a'áj pu jéetze' tya'ránajchaca' úyan ti tyi'sejre' i cháanacaj japua, a'áj pu jin manúuriej ti'ij ij a'áa jo'mej a Tesalónica. Ajta i Crescente a'áa pu jó'raa a Galacia, ajta i Tito a'ájna a Dalmacia. ¹¹ A'á'í pu'quij i Lucas nyaj jamuán yahuatya'ítzee. Pata'aj jáahuoonyij i Marcos pajta muya'rávi'tij ajamuán, ji'nye a'á'í pu jéehua naatáhuú i nyaj jin tyi'muarie'. ¹² Nyajta a'ájci i Tíquico nyaata'ítയാca' a'ájna a Éfeso. ¹³ Pati'ij mu ja'rájra'nyij mu paj nyaja'rachuúitye'en i nyamáanacaj i nyaj a'áa yoohuá'xij a Troas, a'ájna a Carpo ti ja'chej, pajta mu tyinyaja'rápijtye'en i yu'xarij, pajtáhua'aj i séecan i yu'xarij ti tyi'jiri' nyéetzij ti tyi'nya'a'rij.

¹⁴ Ajta a'ájna i Alejandro tyapúusti'ij ti tyi'ta'huacaa, jéehua pu je'ej pua'aj náaruj, i tavástara' pu a'yan tyá'najchitye'en je'ej ti tyi'tíj huáruuj. ¹⁵ Tyámua' paj tyi'huá'cha'á'ín a'ájci jimi, ji'nye jéehua pu jájcha'úire' i nyúucarij i anaj huá'ixaatye' i tyeítyee.

¹⁶ Nyati'ij anaquéej nyaj japua huatanyúj a'ájma jimi i maj tyityatatyíj, capu a'tíj naatáhuú, néijmi'i mu manúuriej. A'yaa nu tye'ejchó've' ti i Dios quee puéjtzij hua'tá'care'en a'ájci jime' je'ej maj huaríj. ¹⁷ Ajta i nyavástara' pu naatáhuú ajta ca'nyíjra'aj naatá', a'áj nu jin huo'té'ixaatye'ej i tyeítyee i nyúucaria'ra' i tavástara', mej mij néijmi'i jáanamuj a'á'ímaj i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. A'yaa pu a'ájna jin i nyavástara' tyini'rájtoó ti'ij quee tyi'tíj je'ej nyoorej, ¹⁸ ajta ooj a'yan tyi'nyahuúire'ej ta'mej néijmi'i jime', ajta ná'vi'tin u jútye' jo'tíj a'á'ín tyejé'ijtaj. Tyiche' a'náj tina'aj tyé'tyojtzire'ej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I ti jin ja'antypuá'rij

¹⁹ Pata'aj nyaj jime' huo'tatyójtjej a'ájci i Prisca, pajta i Aquila, pajta néijmi'caa i Onesíforo maj jamuán aja'chej. ²⁰ Ajta i Erasto a'áa pu jo'tyá'ítzee a Corinto, nyajta i Trófimo a'áa nu yo'tyájtóo tyi'cuí'can a'ájna chájta' Mileto. ²¹ Pata'aj huatá'ca'nyej paj yatanyéj ti'ij quee eexúj

huáseevi'ij. A'ñi mu yámuatyoytje' i Eubulo, ajta i Pudente, ajta a'ijna i Lino, ajta i Claudia, majta néijmi'i i ta'ihuáamua' maj tyá'tzaahuatye'.

²² Che' i tavástara' muéetzij jimi huatyá'itzeere'en, ajta i Dios jéehua tyámua' tyajamuaatá'an néijmi'caa mua'ajmaj.

Je'ej ti tyaatayu'sej a'íjna i San Pablo a'íjci i Tito

Pablo pu jatyojtye' a'íjci i Tito

¹ I ya'xarij a'ín ti jo'yú'xaca' i Pablo, Dios ti jimi tyí'huiire', ajta a'ín yo'ta'ityaca' i Jesús i ti Ciriístu' pué'een, a'íi pu na'antýíhuoj nyej nyij a'íj jimi tyu'tyáhuire'en mej mij tyá'antzaahuatye'en a'íimaj i Dios ti hua'antýíhuoj, majta je'en jéetze' yo'itéej muá'ra'nyij tzáahuatyi'ra'aj jime' je'ej ti een i tayi'ráj, ² a'íj tu tyicho've'ej tyej tyij júurij tá'ra'nyij jusén jime'. I Dios tiquee tyí'hue'tacaa pu a'yan tya'tóoraj jájcuaj imuáj, ³ ajta ijíj, ti'íj atyojo're'nyej a'náj ti jaaxá'pu'intarej, a'íi pu taatá' tyej tyij jáamua'reej i nyúucaria'ra', a'íj pu jin a'yan tyinaata'íj nyej nyij huo'té'exaatye'en a'íjci i ti jin Dios tya'tóoraj. ⁴ A'íjci i Tito, i paj nyiyóoj pué'een a'íjci jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' tyahua'puaj. Che' i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'íjna i Ciriístu' ti Jesús pué'een i ti tajapúa' huatanyúj, miche' a'ín tyámua' tyimuáacha'íin, majta muaatyápua'ritye'en mua'tzajta'.

Je'ej ti tyi'tíj jin tye'entyúumua'ree a'íjna i Tito a'ájna a Creta

⁵ Nyati'íj a'áa mojóoriej a'ájna a Creta, a'yaa nu huaríj pej pij ja'antýíci'tyij i ti á'itzeeria'ca'aj, ajta pej pij séej chájta'naj pajta séej hua'antýíhuoonyij a'íjma i huáasij i maj tyu'tyáhuire'sij u tyeyúuj tzajta', a'yájna nyati'íj tyimuaa'íjca. ⁶ A'yaa pu tyúuxie've' a'íjna jimi i a'tíj ti tye'entýárutyij vástaj jime', tiquee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj. Ajta séej na'aj tyévi'tinye'en i íitaj, majta i yójmua'mua' néijmi'í tyá'tzaahuatye'ej, majta quee tyi'tíj hua' jitze pua'ritye'ej nusu maj quee tyihuojó'iteej. ⁷ Ji'nye a'íjna i ti tyi'tíj jin antyúumua'reej a'íjma jimi i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, a'íj pu jin a'yan tyúuxie've' ti tyámua' tyi'tyúucha'íj. Juxie've' ti tyámua' tyihuojó'iteej, tiquee je'ej pua'aj tyihuojó'mua'raj, ajta quee jutahueeve'ej, nusu ti a'íjma já'jaahuatya'aj i maj junyo'se've', ajta quee janyacua'tzaj i túmii i maj je'ej pua'aj éenye'que' jaamué'tíj. ⁸ A'yaa pu tyúuxie've' ti a'náj tina'aj jajxié'vi'ra'aj ti'íj huo'taxié've'en a'chu maj pua'máj jamuaaren, ajta tyámua' eenye'en, tiquee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, ti tyámua' metyóomua'riaj, ajta tyámua' tyi'tyúucha'íj néijmi'caa jimi. ⁹ Juxie've' ajta ti tyámua' tyá'tzaahuatye'ej i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, je'ej tyaj tyeríj tyaamuá'tyej, ti'íj ajta a'yan ca'nyíjra'aj tyihuo'tá'an a'íjna jime' je'ej ti tyihua'mua'tyen, ti'íj a'íjna jin hua'antýimue'tin a'íjma i maj seequéj tyá'xaj i nyúucarij.

¹⁰ Ji'nye jéehua mu séejre' i maj quee tyi'tíj ja'astej, a'íi mu a'ín pué'een i maj ja'antýisi'chej i junavíj, i maj a'yan tyihua'mua'tyej a'íjci jime' i nyúucarij tiquee tyi'tíj je'ej tyihua'tyáhui'rii, ti ajta hua'cuanamuaaj. ¹¹ A'íjma i maj a'yan tyi'xaj tyiche' huo'tá'íjmuj mej mij quee che' a'yan tyi'xajtaj, ji'nye jéehua mu tyihua'antýiú'nyi'raj mati'íj mana'aj i maj seequéj aja'chej, a'íj mu huá'mua'tyej i tiquee a'yan tyi'ja'yájna mej mij a'íjna jin huatýóohuiire'en.

¹² Sñij ti Dios jitze ma'can tyí'xaj ti a'áa cha'tána'aj ja'chej a Creta, a'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjma jimi i jutyétyeristyamua' tíjin: "Néijmi'i mu tyí'hue'tacaa i Creta maj huacháatimee, majta simuáruunyij, majta cuéeri'ij, majta tyámua' tyí'tyahui'na'se'." ¹³ A'yaa pu tyi'jì'ré'can jime' je'ej ti tyu'taxájtaca', a'íj pu jin juxie've' paj ca'nyiin jin hua'ajtyá'xi'in, mata'aj mij tyámua' tyá'antzaahuatye'en, ¹⁴ ajta mej mij quee janamuajra a'íjci i nyúucarij tíquee tyi'tíj je'ej tyi'tyáhuu'rii, ti a'íjma jitze eeráanyej i maj Israel jitze ajtyáma'can, nusu je'ej maj tyi'ijta a'íjna jime' i tíquee a'yan tyi'ja'yájna. ¹⁵ A'íjma jimi i maj tyámua' een i jutzájta', néijmi'i pu tyámua' tyí'een i Dios ti tyú'taahuaca', majta a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye', majta quee tyámua' een i jutzájta', capu tyi'tíj séejre' ti naa een, jì'nye camu tyámua' metyityoомуámuare'. ¹⁶ A'yaa mu tyityóomuajtyej maj jamua'tyej i Dios, maj majta quee jamua'tyej, jì'nye camu a'yan ricíj je'ej ti i Dios tyá'xie've', je'ej mu pua'aj tyihuojó'sej, majta quee tyi'tíj ja'astej, camu tyi'tíj huayí'tin ti tyámua' een.

2

I nyúucarij ti tyámua' een mej mij a'íjna huo'mua'tyej

¹ Ajta je'ej paj tyi'tíj tyihuá'ixaatye', a'yaa pu tyúuxie've' paj a'náj tina'aj tzáahuatyi'ra'aj jin tyámua' tyihuá'ixaatye'. ² Ajta i huásij jimi a'yaa pu tyúuxie've' maj tzáahuatyi'ra'aj hua' jimi tyícha'íij, majta quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, majta tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, ajta maj huo'xié've'en i juxa'aj tyeítyee, mata'aj mij néijmi'i jin tyámua' tyo'táviicue'. ³ A'yaa pu cha'tána'aj tyi'huóoxie've' a'íjma jimi i ucarijsee, mej mij majta tyámua' tyityetyúucha'íij, capáj tyi'tá'care'en maj je'ej pua'aj tyúuxajtaj séej jamuán majta séej, nusu maj jaya'care'en i nahuáj, sulu miche' tyámua' tyityetyúucha'íij, ⁴ majta huo'mua'tyej i maj úucaa maj huo'xié've'en i jucínastyamua', majta i juyójmua', ⁵ maj tyámua' metyityoомуámuare'ej majta quee juxana'cira'aj, maj tyámua' tyí'tyechej, mej mij huá'astyaj i jucínastyamua', ta'aj ij quee a'tíj je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i nyúucaria'ra' jimi i Dios.

⁶ A'yaa paj pajta tyihuó'mua'tyej mej mij tyámua' tyityetyúucha'íij ⁷ néijmi'i jime', pajta muáaj a'yan tyihuó'mua'tyej je'ej maj tyámua' huárinyij. Pajta a'yan tyihuó'mua'tyej tzáahuatyi'ra'aj jime', je'ej maj tyi'tíj uurej, ⁸ a'yan petyihua'ixáatye'ej amitéeria'can jime', ta'aj ij quee a'tíj je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj. A'yaa pu tyu'tóotyevi'ra'astaj a'íjna i ti je'ej pua'aj tyihuá'xaj, jì'nye capu je'ej tyu'tái'riitarij ti je'ej pua'aj tyitaaxáj ityájma.

⁹ Pata'aj a'yan tyihuo'té'exaatye'en a'íimaj i maj ca'nyéjrij jin tyi'huúire', mej mij huá'astyaj a'íjma i maj tyihuá'íjtye', mej quee je'ej mana'aj tyihuá'jeevej. ¹⁰ Miche' quee tyihuá'nahue'raj, sulu mej mij tyámua' eenye', mej mij a'íjna jin a'yan tyu'tóosejrataj maj tyámua' tyihuá'mua'tyej je'ej ti tyé'ijta i Dios.

¹¹ Jì'nye a'yaa pu i Dios tyaatasérajtaca' i ti jin tá'cu'vej néijmi'caa i tyeítyee. ¹² A'íjna i ti jin Dios taxie've', a'íi pu tamua'tyej tyej tyij meyoóhuaxij néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een, i tyaj jaxie've' i cháanacaj japua, tyata'aj tyij tyámua' tyi'tyítacha'íij tyahua'xié've'ej i Dios jimi, ¹³ 'asta na'aj quee a'ájna atyojo'ré'nyej i tyaj jin huátatyamua've'en je'ej

tyaj tyi'táj tyi'ijchó've', a'ájna ti'ij yan huataséjre'en a'ájna i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ajta a'ájna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ¹⁴ A'ái pu huamu' tajitzé ma'can, ti'ij néijmi'caa táahuire'en, ajta néijmi'i tyitacáa'ri'ri' i tyaj jin á'itzeere', tyej tyij a'ájna jitze ajtyáma'cantaj tá'ra'nyij, a'ájna jime' tyej tyámua' huárinyij.

¹⁵ A'ái pu a'áin pué'een i ti juxie've' paj huo'mua'tyej, pajta ca'nyíjra'aj huo'tá'an néijmi'i jime' i paj jin antyía'mua'reej. Capáj tyi'tá'care'en ti a'táj muá'xaahuataj.

3

Je'ej maj huárinyij i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Pata'aj huo'té'exaatye'en i tyeítyee mej mij hua'rá'astijre'en a'ájma i maj tyí'ijta, miche' a'yan huárinyij je'ej maj tyihua'íjtye', majta a'náj tina'aj tyámua' eenye' mej mij xá'pui' huárinyij. ² Miche' quee je'ej pua'aj tyihua'xajtaj i juxa'aj tyeítyee, miche' tyámua' eenye' i jutzájta' majta hua'cu'vej, mej mij majta quee óotzaahuatye'ej a'ájma jimi i séecan.

³ Ji'nye jájcuaj imuáj tu tyajta ityáj a'yan éenye'ej, catu tyi'táj mua'reeriaca'aj catu tyajta tyi'táj já'astyajca'aj. A'yaa tu éenye'que' je'ej pua'aj tyi'tyechajca'aj tyahua'ajcha'íria'aj i taxa'aj tyeítyee, majta a'áin tájcha'íria'ca'aj ityájma, tyajta tajímua'aj tájaaxie'vi'raca'aj séej jamuán tyajta séej. ⁴ Ajta a'ájna i Dios i ti tajapúa' huatanyúj, a'ái pu jaataséjrataca' i ti jin naa tojo'mua'raj, ajta i ti jin taxie've' néijmi'caa i tyaj a'yan séejre' i cháanacaj japua, ⁵ tyij tyajta quee tyi'táj jin xá'pui' tyámua' huaráj, sulu a'áj pu jime' i ti a'áin tá'ancu'vaxij, ajta tyitacáa'ri'ri' i tyaj jin ootyá'itzee, a'áj pu jin jájcuacan i júuricamej taatá' a'ájna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios. ⁶ Ji'nye a'áj pu jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, jéehua taatá' a'ájna i júuricama'ra' i Dios, ⁷ ajta tyati'ij quee che' tyi'táj jin á'itzeere' a'ájci jimi a'ájna jime' ti a'áin tá'ancu'vaxij, a'yaa tutyij tyi'ijchó've' ti táaci'tyij tyaj jimi júurij tá'ra'nyij jusén jime'.

⁸ A'yaa pu tyi'jiré'can jime', a'áj nu jin a'yan tyá'xie've' paj jéehua huó'ixaatye'en, mata'aj mij a'áimaj i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi tyámua' huárinyij. A'ái pu néijmi'i naa tyí'een ajta néijmi'caa jimi tyi'tyáhu'rii. ⁹ Capáj huá'namuajraj a'ájma i maj cha'mana'aj tyi'xaj, ajta je'ej maj tyi'táj tyi'xaj a'ájma jimi i tahuásij i maj anaquéej a'yan huacháatima'caa, majta i maj tyúu'ihuo' a'ájci jime' je'ej ti huatóomua'aj i yu'xarij i Moisés ti jo'yú'xaca'. Néijmi'i i ti a'yan tyí'een capu tyi'táj huire' ajta quee je'ej huatóomua'aj.

¹⁰ Típua'aj a'táj tyi'táj je'ej pua'aj uuriaj i tyeyúuj tzajta', pata'aj jaatá'ijmuej séej na'ríij hua'puaj pua'máj, ajta típua'aj quee muáanamuaaj, a'yaa paj tyaaté'exaatye'en tíquee che' ajo're'nyinyiica'an, ¹¹ a'yaa paj tyáamua'reej ti a'ájna i a'táj arí je'ej pua'aj tyo'cájruij, ti'ij ajta i xána'cira'ra' je'ej pua'aj joorej.

Pablo pu ja'ixaatye' a'ájci i Timoteo je'ej ti huárinyij

¹² Nyati'ij muéetzij jimi jaata'ityej a'ájci i Artemas, nyajta a'ájci i Tíquico, pata'aj jiyé'tzín a'áa nyojo'tyéesej a Nicópolis, ji'nye a'yaa nu tyaaxá'pui'intarej nyaj a'yan huacatyij ti'ij na'aj tyu'séevi'ij ta'mej. ¹³ Pata'aj néijmi'i jime' huo'táhuire'en a'ájci i Zenas, pajta a'ájci i Apolo,

pajta tyihuo'tá'an tyi'tíj ti huá'itziitye' mej mij huaju'un ta'aj ij quee tyi'tíj á'itzeeria'aj hua' jimi. ¹⁴ Majta a'íimaj i tatyéítyeristyamua' a'yan tyaari'rej maj tyámua' tyu'muárie'en tyi'tíj jime', majta tyu'tyáhuúire'en jo'tij tyi'tíj já'itzeere'.

¹⁵ Néijmi'i i maj nyajamuan yahuatyú'uj, a'íi mu yámuatyojtye'. Pata'aj huo'tatyójtje'en tajíme' a'íijma i tyaj hua'xie've' i maj a'yan cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatyé'. Che' Dios tyámua' tyaja'muahúiria'aj néijmi'caa mua'ajmaj.

Je'ej ti tyaatayu'sej a'íjna i San Pablo a'íjci i Filemón

Pablo pu jatyojtye' a'íjci i Filemón

¹ Nyáaj Pablo, i nyaj eetyánami' a'íjna jime' nyaj já'astijre' i Ciríistu' i ti ajta Jesús pué'een, ajta i nye'ihuáara' Timoteo, a'yaa tu muatyojtye' muéetzij Filemón, i paj tajamuán tyí'muarie' tyajta jéehua muaxie've', ² tyajta a'íjma i maj a'áa jóosi'rii jo'paj ja'chej, tyajta a'íjna tyojtye' i ta'ihuáara' Apia tyajta i Arquipo, i ti ajta a'yan cha'tána'aj éenye'que' á'viicue're' tyati'ij ityáj. ³ Che' a'íjna i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'íjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, miche' a'íin tyámua' naa tyajamuáacha'íin, majta tyámua' jamuáa'uurej i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta'.

Filemón pu tyé'tyojtzire' i Dios ajta jéehua jahuoo jimí

⁴ A'náj tina'aj nu tyé'tyojtzire' i Dios nyajta jahuoo muéetzij jime' nyati'ijta mo'támua'ree, ⁵ ji'nye a'yaa nu tyi'namuaj je'ej paj tyihuá'xie've' pajta jéehua tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimí, pajta néijmi'caa xie've' i tyeítyeristyamua'me'en i Dios. ⁶ A'yaa nu tyá'huoo i Dios jimí ti'ij a'íjna i paj jin tyá'tzaahuatye' muaatáhuüre'en pej pij huame'en i tavástara' jimí, pajta néijmi'i jin a'yan huárinyij a'íjna jitze ma'can i Ciríistu'. ⁷ Jéehua nu nyetyamua've' muéetzij jimí, ji'nye muáaj paj ca'nyíjra'aj huo'ta', pajta tyámua' tyihuo'tyéeeje a'íjma i tyeítyeristyamua'me'en i Dios.

Pablo pu jahuoo ti'ij jáahuüre'en a'íjci i Onésimo

⁸ A'yaa pu'ij tyij nyajta a'íjna jin antyínyamua'ree nyej nyij tyimuaata'íjtye'en je'ej paj huárinyij a'íjna jitze ma'can i Ciríistu', ⁹ a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan tyimuaatáhuaviij, a'íjna jime' i nyaj jéehua muaxie've'. Nyáaj Pablo, i nyaj nyeríj vásti', nyajta eetyánami' a'íjci jime' nyaj ja'tzaahuatye' i Ciríistu' i ti Jesús pué'een, ¹⁰ a'yaa nu tyí'muahuaviij a'íjci jime' i nyiyóoj Onésimo, i ajta tyá'tzaahuatye', ji'nye nyáaj nu ca'nyíjra'aj jaatá' a'yújna jó'nyaj je'tyánami'. ¹¹ Jájcuaj imuáj, capu tyi'tíj je'ej tyimuaatyáhuui a'íjna i Onésimo, ajta ijíj jéehua pu nyahuüre' nyéetzij, ajta muéetzij. ¹² Nu'ríj nyij nyajtáhua'aj jájcuaj jin jaata'ítyij muéetzij jimí, a'íi pu a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jéehua jaxie've'. ¹³ A'yaa nu nyáaj tyá'xie'va'ca'aj ti yahuatyá'itzeere'en nyajamuan, ti'ij a' jime' naatáhuüre'en, ji'nye nyáaj nu eetyánami' a'íjna jime' i nyaj tyihuá'ixaatye' i tyeítyee i Ciríistu' jitze ma'can. ¹⁴ Ajta canu a'yan tyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij nyequee xu muéetzij muaata'ixaatye'en, ti'ij a'yan huárinyij ca'nyéjrij jime' je'ej tiquee muéetzij tyimua'ráanajchi. ¹⁵ Tyij quee a'íjna jin a'tzúz á'tyeej ti imuáj je'ej huárupij, ti'ij ajimi huatyá'itzeere'en jusén jime', ¹⁶ capu che' a'yájna ti'ij síj ti ca'nyéjrij jin tyí'huüre', sulu ti'ij a'ihuáara' i paj jéehua jaxie've', jéehua nu nyáaj jaxie've', ajta jéetze pu muéetzij jimí juxie've', ji'nye tyéviij pu pué'een, ajta a'ihuáara' pué'een i tavástara' jimí.

¹⁷ A'yaa pu'ij, tipua'aj a'yan petyinaaséjri' nyaj a'ihuáara' pué'een a'íjna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yaa paj tyaataxie've'en a'íjci i Onésimo pati'ij tyinaataxie'vej nyéetzij. ¹⁸ Tipua'aj tyi'tíj jin je'ej pua'aj muáaruuj,

na'riij tyi'tíj muá'cha'iiire', nyéetziij paj naajíjve'en. ¹⁹ Nyáaj Pablo, nyáaj nu nyamuáca' jin tyí'muayu'se'. Nyáaj nu tyí'muanajchitye'en. Nyajta nyáaj canu a'yan tyí'mua'ixaaty'e' paj muáaj jo'tyéeyu'xaj, ji'nye muáaj paj tyiná'cha'iiire' a'íjci jime' ti muáahuirej pej pij júurij puá'ra'nyij jusén jime'. ²⁰ A'yaa nu nyij nye'ihuáara' tyí'muahuaviiij, pej pij a'íjna jin naatáhuire'en i tavástara' jitze ma'can, pata'aj ca'nyíjra'aj naata'an i nyaxiéjnyu'caa tzajta' a'yájna patí'ij nye'ihuáara' tyi'pué'een i Ciriístu' jimi.

²¹ A'yaa nu tyí'muayu'se', ji'nye tyámua' nu tyá'mua'reej paj a'yan rinyij, pajta jéetze' a'yan rinyij je'ej nyaj tyí'muahuaviiij. ²² Ajtáhua'aj a'yájna, pata'aj séej i chi'ij tyámua' huá'uurej nyej nyij a'áa ja'rá'astij, ji'nye a'yaa nu tye'ejchó've' ti i Dios naata'an, nyej nyij a'áa ja'tanyéj ajimi, ji'nye a'yaa xu mua'aj tyá'huoo i Dios jimi.

I nyúucarij ti jin ja'antypuá'rite'sij

²³ A'íi pu ajta yámuatyojtye' i Epafra, i ti nyajamuan ya' eetyánami' a'íjci jime' ti ajta a'yan tyu'méj i Ciriístu' jimi ti ajta Jesús pué'een, ²⁴ a'íi mu majta yajá'muatyojtye' a'íjna i Marcos, ajta i Aristarco, ajta i Demas, ajta i Lucas, i maj nyahuire' i tyaj jin tyí'muarie'.

²⁵ Che' a'íjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, che' a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin.

Je'ej ti tyo'tyéyu'si'huaca' a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can

A'í pu Ciríistu' tyitáa'ixaaj i Dios jitze ma'can

¹ A'yaa pu jájcuaj ímuáj i Dios mue'tíj tyihuó'ixaaj i tahuásimua'ci'ij, ajta quee séej na'aj jime' i nyúucarij, a'yaa pu séecan tyu'ta'ityaca' mej mij jitzán ma'can tyu'taxáj. ² Ajta ijíj, tí'ij arí néijmi'i tye'entyipua'rij, Dios pu i juyó j ujo'ta'ityaca' tí'ij a'ín tyitaat'éxaaty'e'en jitzán ma'can, a'í pu jitzán ma'can jaatyátaahuaca' i cháanacaj, ajta je'en a'yan tye'entyíhuo tí'ij néijmi'i tyá'ci'tyij a'íci i yójra'. ³ A'í pu a'ín pué'een i tí jin huápu'íj tyámua' naa huasé'rin i Dios, ajta i tyévira' a'yan cha'tána'aj huasé'rin tí'ij ajta i Dios, a'í pu néijmi'i tyí'vi' tí'ij na'aj i tí tyí'sejre' a'íjna jime' i junyúuca. Tí'ij tyitacá'ri'raj i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, aj pu'ij huatyéeyixij i ípuárij japua muáca'ta' i Dios, ⁴ ajta a'yan tye'rájraa tí a'ín jéetze' va'cán jin tyi'tyaváaj ta'raa, mequee a'ímaj i maj tajapúa tyí'huüre', jí'nye a'íj pu jin tye'entyárupij i tí jéetze' juxie've' jime' mequee a'ímaj i maj tajapúa tyí'huüre'.

A'íjna i yójra' i Dios jéetze' pu va'cán jin tyí'tyéjvee mequee a'ímaj i maj tajapúa tyí'huüre'

⁵ Jí'nye i Dios capu a'náj a'yan séej tyu'té'exaaj a'íjma i maj tajapúa tyí'huüre' yee:

Muáaj paj nyiyóoj pué'een,
nyáaj nu ijíj mua'antyíhuoo.

Capu ajta a'yan séej tyu'té'exaaj a'íjma i maj tajapúa tyí'huüre' yee:
Nyáaj nu táatajra' pue'éenye'ej na'mej,
ajta a'ín nyiyóoj pu pue'éenye'ej ta'mej.

⁶ Ajta a'íjna jitze ma'can i juyó j, a'yaa pu tyihuó'té'exaaj a'íjma i maj a'yan cháanacaj japua huacháatimee tíjin:

Míche' néijmi'i i maj tyí'huüre' i Dios jimi jaatyáanajche.

⁷ Ajta a'íjma jimi i maj tajapúa tyí'huüre', a'yaa i Dios tyí'xaj tíjin:
A'yaa pu huá'uurej a'íjma i maj tajapúa tyí'huüre' tí'ij áacaj,
ajta a'yan huá'uurej tí'ij tíej a'íjma i tí tyihuá'íjtye'.

⁸ Ajta a'íjna jitze ma'can i juyó j, a'yaa pu tyí'xaj tíjin:

Muáaj mu paj Dios pué'een, capu a'náj antyípu'a'rij i paj jin antyía'mua'reej,
ajta i paj jin tyí'tyéjvee jí'réenya'aj pu séejre', pajta a'yan tyí'ijta je'ej tí tye'tyévjtye'.

⁹ Muáaj paj jaxie've' i tí tyámua' een pajta quee jaxie've' i tí je'ej pua'aj een,

a'íj pu jin i Dios mua'antyíhuoo, a Dios,
ajta muaatá' i paj jin jéetze' huatá'tyamua've'en
mequee a'ímaj i a'tyétyeristryamua'.

¹⁰ A'yaa pu ajta tyí'xaj tíjin:

Muáaj nyavástara', jájcuaj ímuáj paj jaatyátaahuaca' i cháanacaj,
pajta a'íjna huatyátaahuaca' i tajapúa tí séejre'.

¹¹ Ajta néijmi'i pu tye'entyipua'rij ti'ij na'aj pua'máj tyí'sejre', pajta muáaj, jusén paj jin séeria'aj puá'mej.

Néijmi'i pu a'yan tyu'tyemí'ma'cantarij ti'ij i cáanarij,

¹² a'yaa paj tyeetyátutaj ti'ij i cáanarij tyí'tutzijhuacaa,

a'yaa paj néijmi'i seequéj tyí'uurej, ti'ij a'tíj ti seequéj eenye' tyu'tyóochejtye'en.

Pajta muáaj paj póoche' a'íin pana'aj pué'een,

capáj a'náj á'pua'ren.

¹³ Capu i Dios a'náj séej a'yan tyu'té'exaa a'íjma i maj tajapua' tyí'huiire' yee:

Huatyéyixi' i nyamuáca'ta',

'asta nyana'aj quee huo'mué'tin a'íjma i maj muájcha'íire' mej mij muéetzij mua'rá'astijre'en.

¹⁴ Ji'nye néijmi'i i maj tajapua' tyí'huiire', a'íi mu a'íin pué'een i júuricamej Dios ti tyihua'íjtye', mej mij huo'tyáhuire'en a'íjma i ti huá'ci'tyij ti Dios hua' japua huatányuunyij.

2

Tyiche' ja'rá'astijre'en a'íjna i tyaj jáanamujri'

¹ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' tyaj jéehua tyámua' naa tyáanamuj a'íjna i nyúucarij, tyej tyij quee ajtáciinyej a'íjna jitze i juyéj. ² A'íjna i nyúucarij i ti Dios ará'tyeej jaataxájtaca' a'íjma jimi i maj tajapua' tyí'huiire', a'íi pu ajta tyí'huiiria'ca'aj, majta a'íimaj i maj quee ja'rá'astijrej, a'yaa pu puéjtzij tyihuo'ci'ij je'ej ti tye'tyévijtya'ca'aj. ³ Ji'nye ij tyí'rij tíquee puéjtzij táaci'tyij tipua'aj a'yan tyetyá'xaahuataj a'íjci i nyúucaria'ra' i Dios, ti ajta jéehua huápu'íj juxie've'? Ji'nye a'íi pu i tavástara' anaquéej a'yan tyaataxájtaca', majta je'en séecan a'yan tyaataxájtaca' je'ej maj tyáanamujri' a'íjci i nyúucarij. ⁴ Dios pu ajta jaataséjrataca' a'íjci jime' ti a'yan huaríj tyi'tíj jime' ti huápu'íj naa huasé'rin, ajta jaatyájtoo i ju júuricamej hua'tzajta' je'ej ti tyá'ránajchaca'.

Ciríustu' pu a'yan ajta tyu'nié'huaca' mati'ij i ihuáamua'mua'

⁵ Capu i Dios jaatyájtoo a'íimaj jimi i maj tajapua' tyí'huiire', mej mij a'íjci jin antyúumua'reeríaj muá'ra'nyij i cháanacaj tyaj japuan huacháatima'aj tá'ju'un, a'íjna i tyaj a'yan jime' tyí'xaj. ⁶ A'yaa pu'uj a'tíj a'náj tyí'xajtaca'aj tíjin:

¿Tyi'tanyí je'ej tyi'pué'een i tyévij?

¿Tyi'tanyí jin mua'antyúumua'ree i tyétyacaa?

¿Ji'nye pej pij hua'tamuá're'rii majta a' jíjze juxie've'?

⁷ A'yaa paj jáaruuj ti'ij jéetze' ciléenye' jin tyi'tyaváaj tá'ra'nyij, mequee a'íimaj i maj tajapua' tyí'huiire',

pajta tyámua' tyaatá', a'íjci jime' paj ja'antyíhuoj ti'ij jéehua huápu'íj tyáaci'tyij, majta néijmi'i tyámua' jo'taséj,

⁸ pajta néijmi'i tyaatá' ti'ij tyi'tíj jin antyúumua'reeríaj, mej mij a'íjna jin ja'rá'astijre'en.

A'yaa pu'íj, ti'ij néijmi'i jimi tyu'tyátuihuaca', Dios pu ajta néijmi'i tyaatá'. Ajta ijíj capu eexúj séejre' maj néijmi'i já'astijria'aj. ⁹ Tyajta a'yan tyé'sej a'íjci i Jesús, ti i Dios a'yan jáaruuj ti'ij cii na'aj á'tyeevi' ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyaváaj tá'ra'nyij mequee a'íimaj i maj tajapua' tyí'huiire', a'íi pu ijíj

va'cán jin tyi'tyéjvee, a'ájna jime' ti a'áin jaapuéjtzitariaca' ti'ij huamuí'. Dios, i ti jéehua taxie've', a'yaa pu tyu'tá' ti'ij i Jesús néijmi'caa jitze ma'can huámui'nyij, ajta je'en néijmi'caa táahuiire'en.

¹⁰ Néijmi'i i ti tyí'sejre' Dios pu tyía'rij ajta néijmi'i jimí tyí'sejre' a'ájna jime' ti a'áin néijmi'i tyú'taahuaca', a'yaa pu'ij tyá'xie've' mej mij néijmi'i i yójmua'mua' jimí huatyá'itzeere'en jusén jime'. A'áj pu jin i Dios, a'yan tyaanéijmi'tarej a'ájna jime' ti jaapuéjtzitariaca' i Ciríistu' ta'aj ij tyámua' tyú'uurej, ajta néijmi'caa táahuiire'en. ¹¹ Ji'nye néijmi'i mu séej mana'aj jitze ajtyáma'can, a'áijma i ti huatyóa'rij, ajta a'áijma a'áin ti arí hua'antyívi'tica'aj. A'áj pu jin, capu jatyevi'raste' a'ájci yójra' ti a'yan hua'tamuá'muaty'a'an yee: "Nye'ihuáamua' mu pué'een", ¹² ajta a'yan tyu'taxájtaca' i yu'xarij jitze tijin:

Nyatyihuo'té'exaatye'sij muéetzij jitze ma'can i nye'ihuáamua', nyajta tyu'táchuiicaj hua' tzajta' a'áijma i maj jusi'rii.

¹³ A'yaa pu ajta tyí'xaj tijin:

A'áj nu jitze tyi'ijchó've'ej na'mej.

Ajtáhua'aj a'yan tijin:

Yá'nyaj huatyéjve, hua' jamuán i yójmua'tyee i Dios ti naatávi'tistej.

¹⁴ A'yájna mati'ij a'áimaj i yójmua'mua' i maj seequé aja'chej, juxa'aj mana'aj eenye' tyáhue'ra', majta juxa'aj eenye' tyáaxure', a'yaa pu ajta i Jesús huóoruuj ti'ij a'yan cha'tána'aj eenye' tyáhue'ra', ajta a'yan eenye' tyáxuure'ej, ta'aj ij ja'antyipuá'ritye'en a'ájci i ti a'ájna jin antyúumua'reeriaca'aj ti huó'cui'nyij ti tyeítjee, a'áin pu a'áin pué'een i tyiyáaru'. ¹⁵ A'yaa pu'ij tyihui'rájtoo a'áijma i maj a'yan séjria'ca'aj mati'ij i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie' a'ájna jime' maj tyi'tziinya'ca'aj maj huácu'nyij. ¹⁶ A'yaa pu tyi'ja'yájna, tiquee a'ájna jin mujo've'mej ti'ij a'áimaj huatyáhuire'en i maj tajapúa' tyi'huire', sulu ta'aj ij a'áijma huatyáhuire'en i maj Abraham jitze eeráma'can. ¹⁷ A'áj pu jin a'yan huó'ruuj mati'ij i ihuáamua'mua', ta'ij ij a'ájna jin tye'entyájrutyej i ti néijmi'i jin tyu'tyáhuire'en i Dios jimí, ajta a'yan tyihuá'ancu'vaxij i tyeítjee, ajta tyihucáari'ri' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimí. ¹⁸ Ajta je'en a'áin jaapuéjtzitariaca', ajta tyo'táviicue'ri', iijij pu arí i'rij ti a'áin huo'táhuire'en a'áijma i maj á'viicue're' tyi'táj jime'.

3

Jesús pu jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'ájna i Moisés

¹ A'yaa pu'ij, nye'ihuáamua', mua'aj xu i Dios jitze ajtyáma'can, ajta a'áin jamuaatajé siaj sij néijmi'i jimí huatyá'itzeere'en, siata'aj tyámua' a'áj jitze tyú'mua'tyij i Jesús, i Dios ti uyo'ta'ityaca' ajta a'áin néijmi'i jin tyi'huire' i Dios jimí, a'áin pu ajta taat'éxaa a'ájna i nyúucarij i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'. ² Ji'nye a'áin pu i Jesús néijmi'i jin tyámua' tyí'sejre' i Dios jimí, i ti ja'antyíhuoj ti'ij a'ájna jin tyu'tyáhuire'en, a'yájna ti'ij ajta i Moisés néijmi'i jin tya'rá'astej ti'ij tyi'huiria'ca'aj i chi'ra'an tzajta' i Dios. ³ Ajta i Jesús Dios pu jéetze' pu va'cán tye'entyáaruutyej, quee a'ájci i Moisés, a'yájna tyati'ij tyajta jéetze' tyámua' tya'tá'caa a'ájci i ti chi'ij tyi'ta'huacaa tyequée a'ájci i chi'ij. ⁴ Néijmi'i i chi'ij ti tyí'sejre' a'táj pu ja'ajtaahuaca', ajta i Dios pu a'áin pué'een i ti néijmi'i tyú'taahuaca' ti'ij na'aj i ti a'yan tyí'sejre'. ⁵ A'yaa pu'ij, a'ájna i Moisés, i ti tyi'táj jin

tyí'huúria'ca'aj, néijmi'i pu jin tyámua' huaríj i chi'ra'an tzajta' i Dios, a'yaa pu tyí'huúria'ca'aj tí'ij jaataxáj je'ej tí tyi'táj i Dios tyu'taxájtaj. ⁶ Ajta i Ciriústu', i tí yójra' pué'een, a'íi pu néijmi'i jin tyámua' tyí'huúire' i chi'ra'an tzajta' i Dios, ajta a'ájna i chi'ra'an ityáj tu a'íin pué'een i tyeítyeristyamua'me'en, típua'aj tyetyo'táviicue' tyej tyámua' eenye' tyajta tatyamua've'ej a'íjci jime' i tyaj jitzán tyi'ijchó've'.

I Dios jimi mu juso'pe' a'íimaj i maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een

⁷ A'íj pu jin, a'yájna tí'ij tyí'xaj i júuricama'ra' i Dios i yu'xarij jitze a'yan tíjin:

Típua'aj mua'aj íjij síaanamuaj je'ej tí i Dios tyí'xaj,

⁸ caxu tyi'tyánaamuan i juxiéjnyu'caa tzajta', mati'ij a'íjma i maj quee jáanamujri',

majta je'en tyi'táj jin jaatatyésej i Dios a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij.

⁹ A'áa mu tyi'táj jin natatyésej a'íimaj i já'muahuasímua'cí'ij,

majta a'áa já'tyeej huá'puatyej nyinyi'ra'aj metyi'séeraj je'ej nyaj tyi'táj jin rijcaj.

¹⁰ A'íj nu jin huo'tájaaxiejvi'ri' néijmi'caa a'íimaj i tyeítyee,

nyajta a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "A'náj tina'aj mu je'ej pua'aj tyi'mua'tzej i jutzájta',

majta quee a'náj jaxie've' maj jáamua'tyij je'ej nyej nyáaj tyí'ijta."

¹¹ A'íj nu nyij jin nyú'camu'íj a'yan nyetya'tányaratziiiri'

maj quee a'náj ujo'tyárrutyij jo'maj ja'huóoso'pe'en nyajamuan.

¹² Nye'ihuáamua', tyámua' xu'uj mua'aj tí'ij quee síj tí ja'mua jitze ajtyama'can je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj i jutzájta', nusu tíquee ajta che' tyá'tzaahuatye'ej, tí'ij a'ájna jin ajtára'nyij i Dios jimi tí júurij. ¹³ Sulu siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an séej siajta séej jamuán a'náj tina'aj, íjij siaj siooj júurij, tí'ij quee síj tye'tyánaamuan i jutzájta' tyi'táj jime' tí hue'tzij pué'een ajta je'en a'ájna jin je'ej pua'aj huá'nyij. ¹⁴ Ji'nye a'yaa pu ityájma tyi'táj tyí'taci'tyij jamuán i Ciriústu', típua'aj tyetyo'táviicue' tyaj a'náj tina'aj tyámua' eenye' 'asta na'aj quee néijmi' i tye'entyipua'rej, a'yájna tyati'ij tye'ejchó'va'ca'aj tya'tí'ij huatátahuij.

¹⁵ A'íj pu jin a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjin:

Típua'aj mua'aj íjij síaanamuaj je'ej tí i Dios tyí'xaj,

caxu tyi'tyánaamuan i jutzájta', mati'ij a'íimaj i maj quee jáanamujri'.

¹⁶ ¿A'tyaanyíj maj a'íin pué'een i maj quee ja'rá'astej mati'ij jáanamujri' i nyúucaria'ra' i Dios? A'íimaj mu a'íin pué'een i Moisés tí hui'rájtoj a'ájna a Egipto. ¹⁷ Ajta a'íjma i Dios tí huá'puatyej nyinyi'ra'aj huá'jaaxiejvi' a'íimaj mu a'íin pué'een i maj ootyá'itzee i jimi, majta je'en huá'cuii a'ájna jo'tij quee já'tyi'táj. ¹⁸ A'íi mu majta a'íin pué'een i tí Dios hua' jime' a'yan tya'tóoratziiiri' mej mij quee a'náj ujo'tyájrutyij jo'maj ja'huóoso'pe'en, a'ájna jime' maj quee ja'antzaahua. ¹⁹ A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'yaa tu tyá'mua'reej tíquee a'yan tyihuo'cí'ij maj ujo'tyájrutyij, jí'nye camu tyá'antzaahua.

4

¹ A'íj pu jin, íjij tu ooj je'ej tyí'rij tí'ij táahuire'en a'ájna i Dios tí jin tya'tóoratziiiri' tyej tyij ujo'tyájrutyij jo'tyaj ja'huátaso'pe'en, tyiche' tyámua' tyi'huátacha'íin, tí'ij quee síj tyi'táj jin ootyá'itzeere'en ajta je'en

quee jáaci'tyij ti a'áa jo'tyájrutyey. ² Ji'nye ityáj tu ja'ancuriáa' a'ájna i nyúucarij i Dios ti jin tii'rátoosij, ajta a'ájma capu huo'tyáhuui matí'ij jáanamua'jri', ji'nye camu a'yan huaríj ti'ij tyé'ijtaca'aj i nyúucarij maj jáanamua'jri'. ³ Tyajta ityáj, i tyej tyá'antzaahuaj, ityáj tu a'áa jo'tyájrutyij jo'tyaj ja'huátaso'pe'en, a'ájna i ti Dios jin a'yan tyu'taxájtaca' hua' jime' tijn:

A'áj nu jin nyú'camu'ij nyetya'tányaratziiri',
mej mij quee a'áa jo'tyájrutyey jo'maj nyajamuan ja'huóoso'pe'en.

Ajta i Dios jimi pu'ríj néijmi'i tyí'ci'piihuaca'aj ti'ij na'aj tyetyátaahuaca' i cháanacaj, ⁴ ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze a'ájna jime' i xicáara' ta'ráahua'puaj tijn:

Dios pu huóoso'pej ti'ij ja'antyci'ij i ti jin tyu'muáriej a'ájna xicáara' jitze i ta'ráahua'puaj.

⁵ Ajtáhua'aj pu a'yan tyá'xaj yu'xarij jitze tijn:

Camu a'áa jo'tyájrutyij jó'nyaj huaja'tá'caa mej mij huóoso'pe'en.

⁶ Ajta móoche' mu séecan á'itzeere' maj a'áa jo'tyájrutyey jo'maj jamuán ja'huóoso'pe'en i Dios, a'ájma i maj quee a'áa jo'tyájrupij, a'ájna jime' maj quee ja'rá'astijrej a'ájci i nyúucarij i Dios ti jin hui'ratonyíche'. ⁷ A'áj pu jin i Dios arí ajtáhua'aj séej xicáara' jitze tya'taráj ajta a'yan jaatamua'aj tijn: "ijíj", a'ájna pu jimi a'yan ará'tyeej tyaataxájtaca' i David a'náj ti a'yan atyojo're'nyesij, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijn:

Típua'aj ijíj mua'aj siáanamua'j je'ej ti tyí'xaj i Dios,
caxu tyí'tyánaamuan i jutzájta'.

⁸ Ji'nye típua'aj a'ájna i Josué huo'tá'nyijche' maj huóoso'pe'en a'ájma i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu i Dios a'yan tyataxáatajche' ajtáhua'aj séej xicáara' jitze. ⁹ A'áj pu jin óoche' á'itzeere' hua' jimi i tyeityeristyamua'me'en i Dios mej mij jamuán huóoso'pe'en, ¹⁰ ji'nye a'ájna i a'tij ti a'áa jo'tyájrutyij jo'tij i Dios tyihuaja'tá'caa ti'ij a'tij huóoso'pe'en, a'yaa pu tyá'ci'tyij ti huóoso'pe'en i ti jin tyí'muarie' ti'ij ajta Dios tyí'huóoso'pej. ¹¹ A'áj pu jin, tyiche' ca'nyíjra'aj huatáta'an tyej tyij tyámua' eenye' ajta ij táaci'tyij tyaj a'áa jo'tyájrutyey jo'tyaj ja'huátaso'pe'en, ta'aj ij quee a'tij a'yan rijcaj matí'ij jájcuaj imuáj huaríj i maj quee tyá'antzaahuaj.

¹² Ji'nye a'ájna i nyúucaria'ra' i Dios, a'áj pu júurij ajta néijmi'i putyí'uurej. Ajta jéetze' tyí'huire' quee i chúun ti juxa'aj tya'antámuamuaa, a'áj pu tyáru'pij i xiéjnyu'caria'ra' jitze i tyévi, ajta i mua'tziiria'ra' tzajta', ajta jaayí'tin ti jáamua'reej je'ej ti síj tyí'mua'tzej, ajta je'ej ti síj tyá'xie've' i juxiéjnyu'caa tzajta' ti'ij tyí'tij jin je'ej huárinij. ¹³ Ajta néijmi'i i Dios ti tyú'taahuaca' capu tyí'tij i'ríj ti'ij jimi huatyóo'avaaj, néijmi'i pu jimi tyí'sejre', ajta a'yan tyúuxie've' tyaj néijmi'i jimi huatátasejrataj.

Jesús pu a'ájna pu'é'en i ti jéetze' va'cán jin tyí'tyéjvee

¹⁴ A'ájna i Jesús, i ti yójra' pu'é'en i Dios, a'áj pu a'ájna pu'é'en i ti tajimí va'cán jin tyí'tyéjvee i Dios jimi, ajta arí tajapua' jo'ojnyéj. A'áj pu jin tyiche' tyámua' eenye' i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'. ¹⁵ Ji'nye a'ájna i ti tajime' va'cán jin tyí'tyéjvee i Dios jimi, a'áj pu jaayí'tin ti'ij tá'ancu'vaxi'in a'ájna jime' tyaj quee taca'nyej i tatzájta', ji'nye a'áj pu ajta a'yan tyaapuéjtzitariaca' tyati'ij ityáj, ajta a'ájna capu a'náj tyí'tij jin

ootyá'itzee. ¹⁶ Tyiche' taxáahuaj ajtyáxiirej jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij i ti jitzán acájca i Dios ti jéehua taxie've', ti'ij a'íin tá'ancu'vaxi'in ajta je'en táahuire'en tyati'ij á'viicue'ria'aj.

5

¹ Néijmi'i i maj va'cán jin tyi'huüre' i Dios jimi, a'íi mu a'yan tyihua'vá'huosij i tyeítyee, mej mij a'íjna jin antyúumua'reerij mej mij hua' japua huatányuunyij i Dios jimi, ajta mej mij tyu'támu'vejritaj i Dios jimi, majta ya'muáatyee huatámu'vejritaj a'íjci jime' i maj jin ootyá'itzee. ² Ajta a'íjna i ti tyi'tij jin tyi'tyéjvee a'íimaj mu tyé'ijtye' i tyeítyee, a'íj pu jin i'ríj ti'ij hua'ancu'vajxi'in a'íimaj i maj quee tyi'tij mua'reej, majta i maj tyi'tij jin á'itzeere' i Dios jimi, ³ ajta a'íjna jime' ti'iquee juca'nyej a'íj pu jin juxie've' ti anaquéej tyu'támu'vejritaj a'íjna jime' ti a'íin ootyá'itzee i Dios jimi, ajta je'en a'íjma jime' i tyeítyee i maj a'yan cha'taj mana'aj tyi'tij jin tyityo'tyá'itzeerej i Dios jimi. ⁴ Capu i'ríj ti a'tij jusíj a'íjna jin tye'entyájrutyey, sulu Dios pu a'yan tyaata'íjtye'sij, a'yájna ti'ij tyaata'íj a'íjci i Aarón. ⁵ A'yaa pu cha'tána'aj, a'íjna i Ciriístu' capu jusíj antyúuhoj ti'ij va'cán jin tye'entyájrutyey, sulu Dios pu a'íjna jin tye'entyárujtyey, ji'nye a'íi pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

Muáaj paj nyiyóoj pué'een,

ijíj nu a' táataj pue'éenye'ej na'mej.

⁶ A'yaa pu ajtáhua'aj tyaaté'exaa i yu'xarij jitze tijin:

Muáaj paj jusén jime' va'cán jin tyi'tyaváaj puá'mej i Dios jimi

a'yájna ti'ij ajta a'íjna i Melquisedec.

⁷ Ti'ij ooj i Ciriístu' a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua, a'yaa pu jéehua tyu'tyéenyuj ajta huóoyiinyaca' a'íjna jimi i Dios, i ti a'yan tyeeyí'tin ti japuan huatányuunyij ti'ij quee huámu'nyij, ajta néijmi'i tya'rá'astej, a'íj pu jin i Dios jáanamujari'. ⁸ A'yaa pu'ij a'íjna i Ciriístu', i ti yójra' pué'een i Dios, a'yaa pu tyapuéetzitarej ti'ij ij jáamua'reeri' i ti néijmi'i tya'rá'astijre, ⁹ ajta ti'ij néijmi'i jin tyámua' huaríj, aj pu'ij a'íjna jin tye'entyájrurij ti'ij a'íin hui'rátóonyij jusén jime' néijmi'caa i maj jimi tyá'tzaahuatyey', ¹⁰ ajta i Dios a'íjna jin tye'entyárujtyey ti'ij va'cán jin tyu'tyáhuüre'en i Dios jimi, a'yájna ti'ij ajta tyu'tyáhuüi' a'íjna i Melquisedec.

Maj jéetze' tyámua' tyá'antzaahuatyey'en i Dios jimi

¹¹ Jéehua tu tyajá'mua'ixaatyey' a'íjci jime', ajta tyési' tyej tyij tyámua' naa tyajamuaaté'exaatyey'en, ji'nye caxu mua'aj jiye'tzín yo'itéej xá'ju'un. ¹² Maj siajta seríj á'tyeej, pu'ríj a'yan tyi'xá'pui'ntacaj sij sij mua'aj tyihuo'mua'tyey, maj siajta quee caxu, sulu a'yaa pu tyúuxie've' ti a'tij ajtáhua'aj tyajamuáamua'tyey a'íjna jime' i nyúucarij i maj jin huatyóohuij. A'yaa xu een mati'ij a'íimaj i ti'ríj maj jumua'tij léechij ya'caa, maj quee xu yó'japui'ra' i cue'ráj. ¹³ A'íimaj i maj i léechij jin júurij a'yaa mu een mati'ij i ti'ríj i maj móoj huá'tzi'tyey, a'íj mu jin quee xu yó'itej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyihuo'muá'tyey je'ej ti síj tyi'tyúucha'ij i Dios jimi. ¹⁴ A'íjna i nyúucarij a'yaa pu tyi'huüre' ti'ij i cue'ráj i maj jacua'caa i maj huáasij, i maj meríj jamua'reej tyi'tij ti xá'pui' ajta i ti'iquee xá'pui', ji'nye mu'ríj jaayí'tin a'íjci jime' maj tyámua' tyityetyúucha'ij i Dios jimi.

6

¹ A'íj pu jin tyiche' huaju'un tyej tyij jéetze' huahuóse'en i Dios jimi, tyata'aj tyij jéetze' jáari'rej i nyúucaria'ra' i Ciríistu'. Tyiche' quee a'íj tyana'aj namuajraj i nyúucarij ti jime' jaxaj tyej tyij seequéj tyú'mua'tyij, a'íjci jime' i yí'ráj tíquee tyi'tíj huúire' i Dios jimi, nusu i nyúucarij ti jaxaj tyej tyij tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi, ² je'ej maj tyitaamuá'tyej tyij tyij huái'huaca' i Ciríistu' jitzán ma'can, nusu i tyaj hua'vá'muarie'xi'in a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', ajta a'íjna jime' i nyúucarij ti jaxaj a'náj maj huatájuurita' a'ímaj i maj meríj huácuij, ajta ti i Dios huá'xijtye'en séej ajta séej je'ej ti tyá'ci'tyij jusén jime'. ³ A'yaa tu néijmi'i jin rinyij tipua'aj i Dios a'yan tyitató'care'en.

⁴ Ji'nye a'ímaj i ja'antzaahuaj i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, mu'ríj jaamua'aj a'íjna i Dios ti huo'tapuejve, majta ja'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios, ⁵ a'íi mu majta jaataxié'vej a'íjci i nyúucarij ti jéehua tyi'huúire' i Dios ti jimi jo've'mej, majta ja'ancuriáa' a'íjna i ti jin i Dios tyu'ta'íjtaj jusén jime', ⁶ tipua'aj a'ímaj majtáhua'aj je'ej pua'aj huárinyij, capu che' je'ej tyí'rij mej mij majtáhua'aj jitzán ajtyáhuixi'in i Dios, ji'nye a'íi mu majtáhua'aj jó'tateesij i cúruuj jitze a'íjci i ti yó'jra' pué'een i Dios, majta hua' tzajta' i tyeítyee jaatyáxaahuataca'. ⁷ A'yaa mu een ti'ij i chuéj i maj japuan huáviiyaca' ajta je'en néijmi'i i chuéj tzajta' ajo'cárutyij i jájtyij, aj pu'ij japuan tye'ejnyésij i ti tyu'tyáhuúire'sij a'íjma jimi i maj japuan tyu'huástej, ⁸ ajta tipua'aj japuan ajnyéj a'íjna i tzicare'ej, ajta a'íjna i ti jéehua tyi'tyáxamue', capu tyi'tíj huúire' a'íjna i chuéj, aj pu'ij a'yan tye'mej ti i Dios je'ej pua'aj ja'uurej, ajta je'en jaatyáteeraj.

⁹ Tyij tyajta a'yan tyajá'mua'ixaatye', mua'ajmaj nye'ihuáamua' mu tyaj jéehua já'muaxie've', a'yaa tu tyámua' tyá'mua'reej siaj mua'aj a'íin pué'een i siaj tyámua' tyityaajú' ti'ij jamuáahuúire'en. ¹⁰ Ji'nye Dios pu tyámua' rinyij ja'mua jimi, ajta quee yo'huá'xij je'ej siaj tyu'muáriej, ajta a'íjna jime' siaj huo'taxié'vej i Dios jitze maj ajtyáma'can, a'yájna siati'ij siooj ricij. ¹¹ A'yaa tu tyá'xie've' siaj mua'aj a'yan síj ajta síj tyuusejrataj siaj jutyamua've' a'íjna jime' je'ej siaj tyí'muarie', ta'aj ij néijmi'i a'yan atyojo're'nyej je'ej siaj tyi'ijchó've'. ¹² Catu jaxie've' siaj huí'na'sa'aj, sulu siata'aj a'yan huárinyij mati'ij a'ímaj i maj tya'ancuriáa'sij i ti jin Dios tyihua'táratziiri' a'íjna jime' maj tyá'tzaahuatye' majta néijmi'i jin tyo'táviicue'ri'.

¹³ Ti'ij i Dios a'yan tya'táratziiri' a'íjci i Abraham, a'íi pu a'yan tyaaté'exaa i junyúucaa jime', ji'nye capu aja'ja'tiitaca'aj ti jéetze' va'cán jin tyi'tyávaaca'aj ti'ij nyúucarij jin tya'táratziij, ¹⁴ a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: "Nyáaj nu jéehua muaatyáhuúire'ej, nyajta huo'támui'rej a'íjma i maj muéetzij jitze eerama'cáantaj muá'ju'un." ¹⁵ Ajta a'íjna i Abraham a'tyéevi'ij pu tyu'chó'vej juxié'vi'ra' jime', aj pu'ij ja'ancuriáa' a'íjna i ti jin Dios tya'táratziiri'. ¹⁶ Tipua'aj i tyeítyee tyi'tíj jin metya'tóoratzi, a'íj mu jimi tya'tóoratziiraj i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee mequee a'ímaj, ajta mati'ij tyi'tíj a'yan tyu'taxáj, a'yaa mu tyá'mua'reej ti a'yan tye'mej je'ej maj meríj tyaaxá'pui'intarej, a'íj pu jin quee che' je'ej tyí'rij maj seequéj tyaataxáj. ¹⁷ A'yaa pu'ij, Dios pu a'yan tyaaxá'pui'intarej ti'ij huo'taséjratye'en tyámua' naa a'ímaj i ti huá'ci'tyij je'ej ti a'íin tyihua'táratziiri', mej mij jáamua'reej tíquee seequéj ja'uurej a'íjci i ti

jín arí a'yan tyaaxá'pui'intarej. A'íj pu jín a'yan tya'tóoraj tí néijmi'i jín a'yan huárinyij je'ej tí tyu'taxájtaca'. ¹⁸ A'íjna i tí tyí'hua'puaj tíquee i'ríj tí seequéj jáa'uurej, tí ajta quee i'ríj tí Dios jaatyáahue'taj, a'íj tu jízte huatyátaca'nyej tí'íj Dios táahuire'en tyajta a'íjna jízte tyí'ca'nyej je'ej tí a'íin tyitaatá' ityájma. ¹⁹ A'íjna i tyaj jín jajchó've', ca'nyíjra'aj pu tatá'caa tí'íj quee tyí'tíj ta'itziútya'aj i tatzájta, a'yájna tí'íj i báarcuj a'íjna jízte tyúuca'nyej i tyapúusti' ta'cáatojvi. A'íjna i tyaj jín tyí'íjchó've' tajapuá pu je'ráma'can, huárita' a'íjna i cáixurij tí jé'ta' ja'cáavii, ²⁰ jo'tíj i Jesús anaquéej jo'tyájrurij tí'íj tajapuá huatányuunyij, ajta a'íjna jín tye'entyájrurij tí'íj va'cán jín tyu'tyáhuire'en i Dios jimi jusén jime', a'yájna tí'íj ajta a'íjna i Melquisedec.

7

Jesús pu jéetze' va'cán jín tyí'tyéjvee quee a'íjna i Melquisedec

¹ A'íjna i Melquisedec a'íi pu rey jín tyí'tyávaaca'aj a'íijma jimi i maj Salem já'chajca'aj, ajta va'cán jín tyí'tyávaaca'aj i Dios jimi. Tí'íj Abraham mupu já'ajvej tí'íj néijmi'caa antyimue'tíj a'íijma i maj rey jín tyityatatyá'ca'aj, a'íi pu i Melquisedec ujó'mej tí'íj ij ja'antynájchaca' a'íjci i Abraham, aj pu'íj tyámua' tyeetyájtóo, ² aj pu'íj i Abraham tyaatá' tamuáamuata' pua'mácan tí a'íjna jízte ajtyáma'can i tí tyu'mué'tíj jo'maj jo'nyó'sej. Ajta a'íjna i maj jín a'yan jatamuá'muaj tíjin Melquisedec, a'yaa pu huatóomua'aj tíjin, I rey tí tyámua' naa tyí'íjta, ajta a'íjna i tí rey jín tyí'tyéjvee a'íjna a Salem, a'yaa pu huatóomua'aj tíjin, Rey tí tyámua' tyihua'cha'íj mej mij juxáahuaj ajo'cháatime'nyij. ³ Capu je'ej ámiteere' a'tíj tí táatajra', nusu a'tíj tí náanajra' pué'een, capu ajta je'ej ámiteere' a'tíj tí jízte eeráma'can, nusu a'náj tí huanie'huaca', na'ríj a'náj tí huamuí', a'íj pu jín, a'yaa cha'tána'aj tin huasé'rin tí'íj ajta i yójra' i Dios, i tí va'cán jín tyí'tyéjvee jusén jime'.

⁴ Ajta a'yájna, siata'aj tyámua' tyeeséj tí jéehua juxié'va'ca'aj a'íjna i Melquisedec, a'íj pu jín i Abraham tyaatá' a'chu tamuáamuata' pua'mácan, tí a'íijma jízte tye'ejtyáma'cantaca'aj i maj rey jín tyityatatyá'ca'aj i tí hua'antyimue'tíj. ⁵ A'yájna tí'íj tyá'xaj i nyúucarij Moisés tí jo'yú'xaca', a'íimaj i maj Leví jízte eeráma'can i maj majta tyí'tíj jín tyityatatyíj i Dios jimi, a'yaa mu tyityaatóoci'puaj maj huo'táhuavíj i tyeítvee tamuáamuata' pua'mácan i maj tyí'íjcha'íj, tyij majta hua' ihuáamuá' pué'een nusu majta i Abraham jízte eeráma'can mati'íj a'íimaj. ⁶ Ajta a'íjna i Melquisedec, capu a'íjna jízte eeráma'cantaca'aj i Leví, a'íi pu ajta ja'ancuriáa' tamuáamuata' pua'mácan a'íjna jimi Abraham, je'ej tí i Dios tyí'tíj jín tya'tóoraj a'íjna jimi i Abraham. A'yaa pu a'íjna jín i Melquisedec tyámua' tyeetyájtóo a'íjci i Abraham, ⁷ ajta quee i'ríj tí a'tíj a'yan tyaataxáj yee capu a'yan tyí'ja'yájna tí a'íin jéetze' va'cán jín tyí'tyéjvee i tí tyámua' tyihua'tá'caa. ⁸ Ajta íyan i cháanacaj japua, a'íimaj i maj tya'ancuriáa'vej i tí tamuáamuata' tya'rá'asej a'íi mu pué'een i tyeítvee i maj cui'caa, ajta i yu'xarij jízte a'yaa pu tyá'xaj a'íjci i Melquisedec tí'íj i tí ooj júurij. ⁹ A'yaa pu tyí'ríj tyaj a'yan tyaataxáj tíjin a'íimaj i maj Leví jízte eeráma'can, i maj majta tya'ancuriáa'vej i tí tamuáamuata' tya'rá'asej, a'íi mu tyu'nájchitaca' a'íjna jimi i Melquisedec tí'íj a'íin tyaanájchi i Abraham, ¹⁰ jí'nye tí'íj a'íjna i Melquisedec eerájraa

tí'ij ja'antynájchej a'íjci i Abraham, a'íi mu meríj jitzán séjria'ca'aj i maj jitzán eerama'cáantaj muá'ju'un.

¹¹ A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íj mu ancuriáa' i nyúucarij a'íj ti jitze eeráma'can i Leví. Ajta íjij, a'íimaj i maj va'cán jin tyityatyá'ca'aj majta tyámua' eenye', capu juxié'va'caj ti síij huataséjre'en ti ajta va'cán jin tyi'tyéjvee, capu che' a'íj ti jitze eeráma'can i Aarón sulu a'íj ti jitze ajtyáma'can i Melquisedec. ¹² Ji'nye mati'ij seequéj jáaruuj i maj jin tyityatyíj, a'yaa pu ajta tyúuxie've' maj seequéj jáa'uurej i nyúucarij i maj jin tyu'ta'íjtaj, ¹³ ajta a'íjna i tavástara', i ti ja'xaj i yu'xarij jitze, séej pu tyeítyeera' jitze ajtyáma'can, i tiquee eexúj a'náj a'tíj tyi'tíj jin eerájraa tí'ij tyu'tyáhuüre'en i Dios jimi. ¹⁴ Ji'nye tyámua' tu tyá'mua'reej ti i tavástara' Judá jitze eeráma'can, ajta i Moisés capu a'náj tyi'tíj huataxájtaca' a'íjma tyeítyeera' jitze ma'can, tí'ij huo'taxájtaca' i maj va'cán jin tyityetya'úuj muá'ju'un i Dios jimi.

¹⁵ Ajta a'yan tyámua' naa tyé'miteere', tipua'aj a'íjna i ti huataséjre a'yan cha'tána'aj va'cán jin tyi'tyávaacaj tí'ij a'íjna i Melquisedec, ¹⁶ ajta quee a'íjna jin tyi'tyávaaca'aj je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íimaj i tyétyacaa i maj cui'caa, sulu a'íj pu jin tye'entyájrurij a'íjna jime' ti júurij ta'mej jusén jime'. ¹⁷ Ji'nye a'yaa pu i Dios tyaataxájtaca' tíjin: Muáaj paj jusén jin va'cán tyi'tyaváaj puá'mej, a'yájna tí'ij i Melquisedec.

¹⁸ A'yaa pu'ij a'íjna i nyúucarij ti i Dios anaquéej jaatyájtoo a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu juca'nyajca'aj a'íj pu jin quee tyi'tíj je'ej tyu'tyáhuüi, ¹⁹ ji'nye a'íjna i nyúucarij Moisés ti jaatyájtoo capu tyi'tíj tyámua' huáruuj, a'íj tu jin séej jimi tyi'íjchó've' i nyúucarij ti jéetze' tyámua' een, tyej tyij a'íjna jin ajtyáhuürej i Dios jimi.

²⁰ Ajta i Dios a'íjna jin tyatóoraj i junyúucaa jime'. Majta a'íimaj i maj va'cán jin tyitye'entyájrurij capu i Dios junyúucaa tyu'tá' a'íjma jimi, ²¹ ajta i tavástara', a'yaa pu a'íjna jin tye'entyájrurij i nyúucarij jime', ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjin: Tavástara' pu arí a'yan tyatóoratzíiri', a'íj pu jin quee juhuárita' huaré'mej. Tavástara' pu va'cán jin tyi'tyaváaj ta'mej jusén jime'.

²² A'yaa pu'ij, Jesús pu a'íin pué'een i tyaj jin jamua'reej ti jéetze' tyámua' een a'íjna i nyúucarij ti jájcuaj i Dios ti jin tyatóoraj ityájma jimi. ²³ A'íimaj i maj ará'tyeej va'cán jin tyi'huüiria'ca'aj i Dios jimi, mamul'caaj, ji'nye a'íi mu cui'caria'aj, a'íj pu jin quee i'riitaca'aj maj jusén jin júurij, ²⁴ ajta i Jesús a'íi pu jusén jin séejre', ajta i ti jin va'cán tyi'tyéjvee i Dios jimi capu a'náj antyipua'rij. ²⁵ A'íj pu jin pújoorej ti hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj ajtyáhuüixij i Dios jimi a'íjna jitze ma'can i Jesús, ji'nye a'íi pu jusén jin júurij, ta'aj ij hua' japua huatányuunyij.

²⁶ A'íj pu jin i Jesús a'íin pué'een i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i tajitzé juxie've'. A'íi pu ji'rénnya'aj séejre' i Dios jimi, ajta quee tyi'tíj á'itzeere', capu je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj mati'ij i séecan i maj je'ej pua'aj tyi'tyesejre' i Dios jimi, ajta tajapua'já'sejre'. ²⁷ Capu a'yan tyi'sejre' mati'ij i séecan i maj majta tyityetyu'uj i Dios jimi, i maj ya'muáatyee cui'caa mej mij huo'támu'vejritaj jujime' majta je'ej a'íjma jime' i jutyeítyeristyamua'. Ajta i Jesús, a'yaa pu séej na'aj tyu'tóomu'vejritaca' ta'aj ij jusén jin

néijmi'caa huatyáhuüre'en. ²⁸ Ajta a'íjna i nyúucarij Moisés ti jaatyájtóo, a'íjma pu antyíhuooca'aj i tyeítyee mej mij va'cán jin tyu'tyáhuüre'en i maj majta quee tyámua' éenye'ej i jutzájta', ajta a'íjna i nyúucarij i Dios ti jin tya'tóoraj, a'íj pu antyíhuo i juyó, ti tyámua' een jusén jime'.

8

Jesús pu a'ín pué'een i ti va'cán jin tyi'tyéjvee u tajapúa

¹ Ajta i ti jéetze' juxie've' i tyaj jatyáxajta a'íi pu a'ín pué'een ti síij va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi ti'ij tajapúa nyuucaaj, ajta uja'ajcaáyixij muáca'ta' i Dios, ² ajta va'cán jin tyi'tyéjvee u tyejúj zajta', a'íjna i ináamuaj ti tzáahuatyira'aj jin já'sejre' i Dios jimi, tavástara' ti ja'ajtaahuaca' camu a'íimaj i tyeítyee.

³ Néijmi'i i maj va'cán jin tyityetyu'uj, a'íj mu jin antyíhuaviihuaca' mej mij tyi'tíj tyu'tapuéjve'en majta tyu'támu'vejritaj, a'íj pu jin a'yan tyúuxie've' ti i Círíistu' ajta tyi'tíj huatámu'vejritaj. ⁴ Típua'aj a'ín a'yan huatyávaacaj i cháanacaj japua, capu i'rúitacajche' ti va'cán jin tyu'tyáhuüre'en i Dios jimi, ji'nye mu'rij a'yan séejre' i maj a'íjci jin antyúumua'reej mej mij tyu'támu'vejritaca' majta tyu'tapuéjve'en i Dios jimi, a'yájna ti'ij tyé'yu'si' a'íjna jitze i yu'xarij Moisés ti yan jaatyájtóo.

⁵ Majta a'íimaj i maj va'cán jin tyi'huüre', a'yaa mu a'íjna jin tyityetyu'uj ti a'yan séejre' ti'ij quéenyi'istaria'ra' i jútye' ti já'sejre'. Tyajta a'yan tyá'mua'reej maj quéenyi'istarij pué'een i jútye' ti já'ma'can, ji'nye ti'ij i Moisés huatyóochej ti jaatyátaahuaj a'íjci i ináamuaj Dios pu a'yan tyaaté'exaa tijin: "Pata'aj néijmi'i jin a'yan huárinyij, je'ej nyaj tyimuaataséjra a'ájna i jiríj japua." ⁶ Ajta i ti tajimí va'cán jin tyi'tyéjvee, a'íi pu ja'ancuriáa' ti a'íjna jin tyu'tyáhuüre'en i ti jéetze' jí'ren i Dios jimi, a'íi pu a'ín pué'een i ti tajapúa huatányuusij, ajta a'íjna jitze aróoca'nye i ti jéetze' tyámua' een i Dios ti jin tya'tóoraj.

⁷ Típua'aj a'íjna nyúucarij i ti jin anaquéj i Dios a'yan huaríj tyámua' éenya'cajche', capu a'yan tyuuxié'va'caj ti'ij ajtáhua'aj séej i nyúucarij huátýoonyij i ti jin tya'tóoratziij. ⁸ Ajta i Dios a'yaa pu tyíhuo'séj maj a'íimaj i tyeítyee quee tyámua' éenye'ej, a'íj pu jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin,

A'yaa pu tyí'xaj i tavástara' tijin: A'yaa pu atyojooma'aj ta'mej, nyej nyij jájcuan i nyúucarij huo'tá'sij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can,

nyajta a'íjma i tyeítyeristyamua'me'en i Judá.

⁹ A'íjna i nyúucarij, capu a'yan éenye'ej ta'mej ti'ij i nyaj huo'ta' i já'muahuasimua'ci'ij,

nyati'ij hua'navi'raj hua' muáca' jitze

nyahuí'ráavi'tíj a'ájna a Egípto,

majta a'íimaj camu a'yan huaríj je'ej nyaj tyíhuo'ta'íj i nyúucarij jitze,

a'íj nu jin ahuojoohuá'xij, a'yaa pu tyí'xaj i tavástara'.

¹⁰ A'íjna i nyúucarij i nyaj jin tya'tányarasij a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can,

ti'ij tye'entyipúa'ren a'ájna xicáara' jitze,

a'íi pu a'ín pue'éenye'ej ta'mej, i ti jime' tavástara' a'yan tyí'xaj tijin,

A'yaa nu tyeetyátoosij i nyenyúuca hua'mua'tziira'aj jitze,

nyajta i hua'xiéjnyu'caa tzajta'.

Nyáaj nu hua' Dios pue'éenye'ej na'mej,

majta a'íimaj nyetyeítyeristyamua' mu pue'éenye'ej muá'ju'un.

¹¹ Capu che' a'yan tyuuxié've'ej ta'mej maj séej jamuán majta séej,

tyi'huóomua'tyej mej mij jáamua'tyij i tavástará',

ji'nye néijmi'i mu nyamua'tyáaj muá'ju'un,

ti'ij na'aj i ti jéetze' cíleen ajta i ti jéetze' vásti'.

¹² Nyáaj nu tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin je'ej pua'aj huaríj,

nyajta quee che' a'náj jo'támua'reerij i maj jin ootyá'itzee.

¹³ Ti'ij i Dios a'yan tyá'ajta ti jájcuacan huatyátoosij i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj ti i nyúucarij arí mí'ma'can i ti anaquéej hua' jimi jaatyájtóo, ajta i ti arí mí'ma'can ti ajta quee che' tyi'táj huiire', a'íi pu'ríj antyipua'ríj.

9

A'íjna i ináamuaj ti a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua

¹ Ajta a'íjna i nyúucarij ti anaquéej jaatyájtóo, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj huárinyij mej mij jaatyáanajche i Dios, a'íjna tzajta' i ináamuaj ti a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua. ² Ajta i ináamuaj a'yaa pu éenye'ej ájtaavijhuaca' jé'ta' ootanámi'huaaj, ajta i ta'nájcaj jitze a'yaa pu tya'rátyapuaaca'aj tijn jo'tij naa tyejé'een, jo'tij jo'tyávaaca'aj a'íjna i ti antyitáatime, ajta a'íjna i méesaj ti japuan anja'ajmuaanyica'aj i páan i Dios ti jimi huatyátuihuaca'. ³ Ajta huárita' a'íjna jitze i cíxurij ti je'tyáa'sej, a'yaa pu tya'rátyapuaaca'aj tijn "Jo'tij i Dios huápu'i'ij tyámua' naa tyojo'ruuj", ⁴ a'áa pu ooroj jin ja'ajtaavijhuaca'aj i maj japuan tyu'támu'vejritaj cítzive'rij jime', ajta a'íjna i chí'ra'an ti ooroj néijmi'que' cámejri'huaca'aj. Ajta a'íjna tzajta' i chí'ra'an xá'rij pu iirácatyij ti ooroj jin taavijhuaca'aj i ti tzajta' uhuáaca'aj i cue'ráj i maj a'yan jatamuá'muaty'a'aj tijn maná, a'úu pu ajta je'raca'tyii a'íjna i Aarón tyaxu' ti arí ajtanyáxi'ca'aj, ajta a'úun je'rámuaanyica'aj i tyetyéj ti jitzán á'yu'si'huaca'aj i nyúucarij Dios ti jin anaquéej tya'tóoraj. ⁵ Ajta japuan a'íjci chí'ra'an a'áan mu hua'puaj já'sejria'ca'aj i maj tajapua' tyí'huire' i Dios jimi, a'íi mu ju' anáj jin ja'vá'najca'aj a'íjci i chí'ra'an i Dios. Ajta iijij capu a'yan tyúuxie've' tyaj néijmi'i tyu'taxáj tyi'táj ti tzajta' séejre'.

⁶ Mati'ij tyámua' tyu'uuren, a'úu mu jo'tyáru'picha'aj muá'ju'un a'íjna tzajta' i ti a'nájca i ináamuaj, a'íimaj i maj va'cán jin tyí'huiria'ca'aj i Dios jimi, mej mij a'yan huárinyij je'ej maj tyi'táj jin tyitye'entyúumua'reerica'aj. ⁷ Ajta a'íjna jitze i ináamuaj ti je'tyáa'sej, síj pu'uj a'úun jo'tyáru'pij i ti va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta séej na'aj a'úun jo'tyáru'pij séej nyinyi'ra'aj jitze, ajta ti'ij utyájrutyej, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'íj hua'ásime'en i ya'muáatye'e xuure', ti'ij jaatámu'vejritaj jujime', ajta hua' jime' i tyeítyee, i maj quee jamua'reerij mo'tyá'itzee i Dios jimi. ⁸ A'yaa pu a'íjna jin i júuricama'ra' i Dios tyí'tamua'tyej ti a'yan huatóomua'aj tiquee xu tya'antácuun, tyej tyij utyájrutyej jo'tij i Dios já'sejre', ji'nye óoche' pu séejre' i síj i ináamuaj. ⁹ Néijmi'i a'íjna a'íi pu a'íin pu'éen i huá'yi'raj iijij maj huátyeityee, ji'nye i maj a'yan tyá'astej a'íjci i yi'ráj, a'yaa mu tyí'puejve' majta tyí'mu'vejritaj i Dios jimi, ajta a'íjna capu tyámua' huá'uurej i hua'mua'tziira'aj jitze. ¹⁰ Ji'nye

a'íi pu tyi'pué'een i maj jacua'caa majta i maj jaya'caa, na'ríij i maj jin huatyái'ihuaxi'in, néijmi'i pu a'yan tyí'een je'ej maj jujímua'aj tyéejtyoj, ajta quee tyi'táj huíire' 'asta na'aj quee i Dios seequej jáa'uurej.

¹¹ Ajta ijíij i Ciríistu' pu arí yatanyéj, ajta a'íin pué'een i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, ti'ij tyámua' tyitaatyátoonyij. Ajta jo'táj a'íin tyejé'íjtaj jéetze' pu tyámua' tyí'een, ji'nye camu i tyeítyee ja'ajtaahuaca'.
¹² Ciríistu' pu a'úun jo'tyájrupid, capu ti'ij a'ájna i chíiutyeex xuure' huatámu'vejritaj, nusu i visáaru'uj, sulu juxúure' pu jin tyu'nájchitaca', hua' jitze ma'can i tyeítyee jusén jime', a'ájna jime' i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi. ¹³ A'yaa pu tyi'ja'yájna ti tyi'huúria'ca'aj a'íjma jimi i maj quee tyámua' een, maj a'yan jáa'uurej i Dios jimi, mej mij huo'tyá'íiraxi'in a'ájna jime' i hua' xuure' i chíiutyeex, majta i túuru'uj xuure', ajta i maj jacáraaxij i nasiira' i visáaru' i maj jaatyáatiej. ¹⁴ Ajta tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, jéetze' pu'ij tyi'huíire' i xúuria'ra' i Ciríistu'. Ji'nye a'íj pu jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios i Ciríistu' a'yan tyu'tóomu'vejritaca', ajta quee tyi'táj jin a'ítzéeria'aj jaatyáhuíirej, a'yaa pu een jin huaríj, tyej tyij jaatapuá'cítaj siaj já'astijre' a'íjci i yi'ráj tiquee tyi'táj huíire', tyej tyij jaatyáhuíire'en a'íjci i Dios ti júurij.

I nyúucarij ti jájcuan jin i Dios tya'tóoratziiri'

¹⁵ A'íj pu jin i Ciríistu' a'íin pué'een i ti tyá'xa'pui'intare' a'ájna jitze i nyúucarij ti jájcuaaj, ajta a'ájna jime' mej mij tya'ancuriáan i ti tyihuá'ci'tyij jájcuan jime', ji'nye Ciríistu' pu huamuí', a'íj pu jin tyihuo'tú'uunyi'ri' i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, a'yaa pu'ij tyí'riij mej mij a'íimaj i Dios ti huo'tajé tya'ancuriáan je'ej ti tyi'táj tyihua'táratziiri'. ¹⁶ Ajta ta'aj ij i yu'xarij tyu'ta'íjtaj, i ti jin a'táj tya'tóoraj, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'ájna i a'táj anaqueej huámui'nyij ti'ij séej tyú'ci'tyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ¹⁷ Ji'nye a'ájna i yu'xarij capu tyi'táj huíire' tipua'aj ooj júurij a'ájna i a'táj ti a'íjci jin tya'tóoraj, sulu tipua'aj arí huámui'nyij aj pu'ij séej a'táj tyi'ci'tyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ¹⁸ A'íj pu jin, a'ájna i nyúucarij ti Dios anaqueej jin tya'tóoratziiri', a'yaa pu ajta tyu'tóoxie'vej maj je'ráxire'en i ya'muáatyeex xuure'. ¹⁹ Moisés pu a'yan tyihuo'tánamuajrastej néijmi'caa i tyeítyee, je'ej ti tyé'yu'si' huaca'aj a'ájna jitze i yu'xarij i maj jin tyi'íjtaca'aj, aj pu'ij té'ej a'íj tyi'á'aj i muxáj ti po'vij ajta i hisoopo pl'ístaa, ti'quij jaatyáaru'nye i visáaru' xuure' jime' ajta i chíiutyeex xuure' jamuán i jájtyij, aj pu'ij a'ájna jaatyá'íiraxij i yu'xarij ti jírí', ajta huo'tyá'íiraxij néijmi'caa i tyeítyee. ²⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin: "A'íi pu a'íin pué'een i xúure'ej ti jin Dios a'yan tyaaxá'pui'intarej mua'ajmaj jimi."
²¹ Moisés pu ajta a'yan tyeetyá'íiraxij i xúure'ej jime' a'íjci i ináamuaj, ajta néijmi'i i ti a'úun tyi'ráa'ca'aj u ináamuaj tzajta'. ²² Ajta a'ájna jitze i yu'xarij i maj jin tyi'íjta, a'yaa pu tyá'xaj tiquee je'ej tyi'riij ti tyihuo'tú'uunyi' i tyeítyee i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, tipua'aj mequee huo'tyá'íiraxi'in i xúure'ej jime', nusu mequee je'ráxire'en ya'muáatyeex xuure'.

I mu'vejrij ti jéetze' tyámua' een i Dios jimi

²³ A'íj pu jin a'yan tyi'huóoxie'va'ca'aj maj a'yan tyityeetyá'ihuaxi'in mej mij tyu'jácuare'en a'íjci i ti a'yan tyi'sejria'ca'aj ti'ij quéenyl'istaria'ra' a'íjci i ti jútye' tyejé'sejre', ajta a'ájna i ti jútye'

tyejé'sejre' jéetze' pu tyámua' tyí'een, quee i maj a'yan tyí'mu'vejritaca*a* i cháanacaj japua. ²⁴ Ji'nye i Ciriístu' capu a'úun jo'tyájrupid i ináamuaj tzejta' i tyeityee maj ja'ajtaahuaca', ti ajta a'yan een ti'ij quéenyi'istaria'ra' a'íjci i ti jútye' já'sejre', sulu tajapua pu jo'tyájrupid i Dios jimi ta'aj ij tajapua huatányuunij. ²⁵ Capu ajta a'ájna jin utyájrupid ti'ij mue'tij huatóomu'vejritaj, a'yájna ti'ij i ti va'cán jin tyí'huüre' íyan i cháanacaj japua, i ti séej na'aj utyáru'pid séej nyinyi'ra'aj jitze, jo'tij tyámua' tyejé'een ta'aj ij huatyá'i'ihuaxi'in i xúure'ej jime' tíquee jusíj je'ráaxirej. ²⁶ Típua'aj a'yan tyí'ja'yájnatan, a'yaa pu tyuuxié'va'caj ti i Ciriístu' mue'tij huámu'i'nyij ti'ij na'aj tyu'séjrej i cháanacaj. Ajta íjij ti'ij ari néijmi'i tye'entyipua'rij, Ciriístu' pu séej na'aj a'yan tyu'taséjre ajta jusén jin séejre', a'yaa pu jusíj tyu'tóomu'vejritaca' ta'aj ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzeerej i Dios jimi. ²⁷ A'yájna ti'ij ajta néijmi'caa i tyeityee tyihua'ci'tyij maj séej huácu'i'nyij ajta je'en a'yan tyihua'ci'tyij ti i Dios huo'xájtye'en, ²⁸ a'yaa pu ajta i Ciriístu' séej na'aj tyu'tóomu'vejritaca' hua' jitze ma'can i tyeityee, ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi. Ti'quij ajtáhua'aj huataséjre'sij, capu che' puéjtzij huo'tá'sij a'íjci jime' i maj ootyá'itzee, sulu a'íj pu hui'rátosoj i maj jajchó've'.

10

¹ Ji'nye a'ájna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta Moisés ti yan jaatyájtóo, a'yaa pu éenye'ej ti'ij quéenyi'istaria'ra' i ti xá'pui' ti yaja've'mej, capu a'ín pué'een i ti jí're'can jime'. A'íj pu jin quee je'ej tyí'rij ti i nyúucarij tyámua' huó'uurej a'íjma i maj ajtyáxiirij i Dios jimi mej mij séej tyu'támu'vejritaj séej nyinyi'ra'aj jitze. ² Ji'nye típua'aj a'ájna i nyúucarij tyihuo'tú'uunyi'rajche' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, camu che' a'yan tyo'tamua'reerejche' tyi'tij maj jin ootyá'itzee, majta jaatapuá'citajche' maj tyí'mu'vejritaj. ³ Ajta a'ájna i maj tyí'mu'vejritaj a'yaa pu'uj tyí'huüre' mej mij a'íjci jin jo'támua'reej ti'ij na'aj séej nyinyi'ra'aj jitze i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi. ⁴ Ji'nye i hua' xuure' i túuru'uj ajta i chíutye'e capu i'rij ti'ij a'ájna jin i Dios tyihuo'tú'uunyi' i maj jimi ootyá'itzee. ⁵ A'íj pu jin i Ciriístu' ti'ij a'yan huataséjre i cháanacaj japua, a'yaa pu tyaté'exaa i Dios tíjin:

Capáj jaxie've' maj tyu'támu'vejritaj, nusu maj tyi'tij tyu'tátuire'en muéetzij jimi,

sulu a'yaa paj muáaj tyinaatá' i nyaj jatyáhue'ra'.

⁶ Capu mua'ráanajchij maj ya'muáatye'e mu'vejritaj muéetzij jimi i maj huá'teeraj,

nusu maj tyu'tátuire'en muéetzij jimi a'ájna jime' i maj jin ootyá'itzee.

⁷ Aj nu nyij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

“Yá'nyaj huatyéjve, a'yájna ti'ij nye jimi tyé'yu'si' i yu'xarij jitze,

a'íj nu jin mujo've'mej nyej nyij

a'yan huárinij je'ej paj muáaj tyá'xie've', Dios paj pué'een.”

⁸ A'yaa pu anaqueej tyu'taxájtaca', ti i Dios quee jaxie've' ajta quee ja'ráanajchi maj jimi tyí'mu'vejritaj, na'rij maj jimi tyí'tuúria'aj i ya'muáatye'e i maj huo'tyáatiej, ti'ij a'ájna jin tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee, tyij ajta a'yan tyihuo'ta'íj a'ájna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta.

⁹ Ajta je'en a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: “A'íj nu jin mujo've'mej nyej nyij

a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've'." A'yaa pu'ij huatóomua'aj ti a'ín arí jo'rio'uj i nyúucarij ti anaquéej huatyátuihuaca', ajta je'en séej huatyájto i nyúucarij ti jájcuaj. ¹⁰ Dios pu tyámua' táaruuj, ji'nye Ciriistu' pu a'yan huaríj je'ej ti i Dios tyá'xie'va'ca'aj, a'íjna jime' ti séej na'aj huatóomu'vejritaca' ajta jusén jin a'yan éenye'ej ja'mej.

¹¹ Néijmi'i i maj va'cán jin tyityatatyí i Dios jimi, a'yaa mu a'náj tina'aj tyí'huüre', majta a'náj tina'aj tyí'mu'vejritaj, ajta a'íjna capu a'náj tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi. ¹² Ajta i Ciriistu', a'yaa pu séej na'aj tyu'támu'vejritaca' ti'ij tyihuo'tú'uunyi' jusén jime' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ajta je'en uja'ajcáayixij muáca'ta' i Dios. ¹³ A'áa pu'ij tyí'cho've' 'asta na'aj quee Dios hua'antymue'tin néijmi'caa i maj jájcha'üre', ¹⁴ ji'nye séej pu jin i mu'vejrij tyámua' huó'ruuj jusén jime' a'íjma i Dios maj jimi ajtyu'uj. ¹⁵ Ajta i júuricama'ra' i Dios, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'ta'ixaatye' tijin:

¹⁶ A'íjna i nyúucarij i nyaj jin tya'tányaratziiri' hua' jimi ti'ij tya'náara'an a'ájna xicáara' jitze.

A'íi pu a'ín pue'éenye'ej ta'mej i ti tavástara' a'yan tyá'xaj tijin: "Nyahuo'tá'sij i nyenyúucaa hua'xiéjnyu'caa tzajta'", nyajta jaatyátoosij i hua'mua'tziira'aj jitze.

¹⁷ Nyajta quee che' jo'támua'reerij i maj jin ootyá'itzee, nusu i maj jin je'ej pua'aj huarij.

¹⁸ A'yaa pu'ij, capu juxie've' maj tyí'mu'vejritaj, ji'nye Dios pu arí tyihuo'tú'uunyi'ri' i maj jin ootyá'itzee.

Tyiche' tyámua' tyí'tyesejre'ej i Dios jimi

¹⁹ Nye'ihuáamua', a'yaa pu ijíj tyitatá'caa tyej tyij taxáahuaj utyájrutyey u tyejúuj tzajta', a'íjna jime' ti i Jesús je'ráaxirej i juxúure' tajitzé ma'can, ²⁰ a'yaa tu a'íjna jitze tyityaajú' i juyéj ti jájcuaj, tyej tyij a'úun jo'tyájrutyey jo'tij je'cáahuí a'íjna i cáanarij ti nyéeri'ij, a'íjna i cáanarij ti nyéeri'ij, a'íi pu a'ín pu'éen i tyévira' i Jesús. ²¹ A'yaa tu tyá'mua'reej ti a'ín va'cán jin tyí'huüre' tajitzé ma'can a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

²² A'íj pu jin, tyiche' ajtyáxiirej i Dios jimi, tzáahuatya'ra'aj jime' tyajta tyámua' éenye'ej i tatzájta', tyajta ji'r'é'can jime' tyá'tzaahuatye'ej ti a'yan tyi'ja'yájna ti i Dios tyámua' tyitaatá'sij a'íjna jime' ti i Ciriistu' arí tyámua' táaruuj i taxiéjnyu'caa tzajta', a'íjna jime' tyaj huái'huaca' i jájtyij jime' ti jí're'en. ²³ Tyiche' tyámua' eenye', tyajta quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj, a'íjna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' tyajta jitzán tyi'ijchó've'ej a'íjna i tyaj huá'ixaatye' i tyeítyee, ji'nye Dios pu a'yan rinyij je'ej ti arí tya'tóoraj ityájma jimi. ²⁴ Tyiche' jáhuoonyij tyej tyij ca'nyíjra'aj huatáta'an séej jamuán tyajta séej, tyej tyij jéetze' huátaxie've'en, tyajta xá'pui' huárinyij.

²⁵ Tyiche' quee atyá'itze'rihua'an jo'tyaj já'tasi'rii, matí'ij séecan ricij, sulu tyiche' jéetze' ca'nyíjra'aj huatáta'an séej jamuán tyajta séej, tyej tyij tyámua' eenye', ji'nye pu'rij a'ájna atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' jitze ti tavástara' yan huataséjre'sij.

²⁶ Ji'nye tipua'aj taxié'vi'ra' jin tyooj je'ej pua'aj tyi'tyítacha'íj a'yan tyetya'mua'reeriaj tiquee xá'pui', capu che' mu'vejrij séejre' i ti jin i Dios tyitaatú'uunyi', ²⁷ a'íi pu'quij taci'tyij i ti tzáinyi're', ajta puéjtzij ti a'yan séejre' ti'ij tiéj i ti Dios huo'tá'sij néijmi'caa a'íjma i maj jájcha'üre'. ²⁸ Tipua'aj a'táj quee jaatyáxaahuataj a'íjci i nyúucarij Moisés

tì jo'yú'xaca', majta hua'puaj, na'ríj maj huéicaj a'yan metyi'sej tí i a'tíj tyí'tíj jín ootyá'ítzee a'íjci jítze i nyúucarij i maj jín tyí'íjta, a'yaa mu quee tya'cu'váaj mééje'catan. ²⁹ Ajta jéetze' pu puéjtzij huá'ci'tyij a'íjma i maj jaatyáxaahuataj a'íjci i yó'jra' i Dios, majta i xúure'ej tí jín tyu'xá'puí'íntarej a'íjna i nyúucarij Dios tí jín tya'tóoratzíiri', majta je'ej pua'aj tyá'xaj i júuricama'ra' i Dios. ³⁰ A'yaa tu tyá'mua'reej, tí i tavástara' a'yan tyu'taxájtaca' tíjín: "A'yaa pu nyéetzij tyí'nyaci'puaj nyej nyij tyo'xá'puí'íntare'en, nyáaj nu tyí'najchitan." A'yaa pu ajta tyu'taxájtaca' tíjín: "Tavástara' pu huá'xíjtye'en i jutyéityeristyamua'." ³¹ Jéehua pu huá'puí'íj tziínyi're' tí i Dios tí júurij jo'xíjtye'en i a'tíj tí je'ej pua'aj tyí'tyúucha'íj jímí.

³² Siata'aj jo'támua'reej je'ej tí tyí'eenye'ej a'ájna imuáj, siati'íj anaquéej ja'ancuriáa' i nyúucaria'ra' i tavástara', a'yaa xu néijmi' i tyityo'viicue'rej i siaj jín jajpuéjtzica'aj. ³³ Je'cáj mu je'ej pua'aj tyajamuataaj, majta séecan ca'nyíjra'aj huo'ta' a'íjma i maj a'yan cha'taj mana'aj tya'ajpuéjtzica'aj, jí'nye néijmi' i xu ju'ihuáamua'. ³⁴ Mua'aj xu hua'ancu'vajxi a'íjma i maj eetyánami'huaca'aj, siajta jutyamua've'ej setyu'táto'j i siaj tyí'íjcha'íjca'aj, jí'nye a'yaa xu tyá'mua'reeriaca'aj siaj jéehua tya'ancuriáa'sij i Dios jímí, a'ájna tí tyajá'mua'arij tí jéetze' tyámua' tyí'een ajta jusén jín tyí'sejre'. ³⁵ A'íj xu jín quee yó'hua'nan i siaj jítzán tyí'ca'nyej, jí'nye jéehua xu tya'ancuriáa'sij. ³⁶ A'yaa pu ja'mua jítze tyúuxie've' siaj tyo'táviicue' i siaj jín jajpuéjtzij, siaj sij a'yan huárinyij je'ej tí i Dios tyá'xie've' ajta je'en tyajamuáaci'tyij i tí ja'mua jímí tya'tóoraj. ³⁷ Jí'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jítze tíjín:

Jíye'tzín jíme', ca'nácan,

pu a'yan huataséjre'sij, a'ájna tí yaja've'mej.

Capu che' á'tyeeren.

³⁸ A'íjna i tí tyámua' tyí'tyúucha'íj

a'íj pu jahúire'en i tí jítzán tyá'tzaahuatye',

ajta típua'aj jaatyáxaahuataj i tí jítzán tyá'tzaahuatye',

canu che' nyetyámua've'ej na'mej a'íjci jímí.

³⁹ Tyajta ityáj catu hua' jítze ajtyáma'can i maj jaatyáxaahuataca' i nyúucaria'ra' i Dios, majta je'en a'ájna jín antyipua'rij, sulu ityáj tu hua' jítze ajtyáma'can i maj tyá'tzaahuatye', jí'nye a'íjma pu húire'en.

11

I maj jín tyá'tzaahuatye'

¹ A'ájna i tyaj jín tyá'tzaahuatye' a'yaa pu huatóomua'aj tyej tyámua' naa tyá'mua'reerej i tyaj jajchó've'ej, tyajta a'yan tyá'mua'reerej tí a'yan tyí'ja'yájna i tyaj quee jaaséj. ² A'íjma i tahuásimua'ci'íj, a'yaa mu néijmi' i jín tyu'tyáamue'tíj, jí'nye a'íj mu tyá'tzaahuatya'ca'aj.

³ A'ájna i tyaj jín tyá'tzaahuatye', a'íj tu jín jamua'reej tí Dios néijmi' i tyú'taahuaca' íjij tí tyí'sejre', a'ájna jíme' tí a'yan tyu'taxájtaca', a'yaa pu'íj íjij tyaj tyí'sej, a'yaa pu tyu'séjrej je'ej tíquee tyí'sejria'ca'aj.

⁴ A'ájna i tí jín tyá'antzaahuaj i Abel, a'íj pu jín tyámua' eenye' jéetze' tyu'támu'vejritaca' i Dios jímí quee a'ájna i Caín, a'íj pu jín Dios a'yan tyaataxájtaca' tí i Abel tyámua' éenye'ej ajta je'en ja'ancuriáa' i tí jín

tyu'támu'vejritaca'. A'yaa pu'ij, tyij ajta i Abel arí huamuí', óoche' pu tyí'ta'ixaatye' a'ájna jime' i ti jin tyá'antzaahuaj.

⁵ A'ájna i ti jin tyá'antzaahuaj i Enoc, Dios pu a'ájna jin yo'ví'tij júurican tí'ij quee huámuí'nyij, a'áj mu jin quee che' jáatyoy, jí'nye Dios pu yo'ví'tij. Ajta a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjin tí'ij quee xu yo'ví'tícaría'caj, Enoc pu tyámua' tyí'tyúucha'íica'aj i Dios jimi. ⁶ Ajta capu je'ej tyí'rij tí a'tj tyámua' tyí'sejría'aj i Dios jimi, típua'aj quee tyá'tzaahuatye'ej, jí'nye típua'aj jaxie'va'aj tí ajtyáxiirej i Dios jimi, a'yaa pu tyúuxie've' tí a'ín tyá'antzaahuatye'en tí i Dios séejre', tí ajta a'ín tyámua' tyihua'tá'caa a'ájma i maj jahuoo.

⁷ A'íi pu ajta tyá'antzaahuaj a'ájna i Noé, tí'ij i Dios a'yan tyaaté'exaa tí a'yan tye'mej je'ej tíquee xu tyí'tj tyí'sejraca'aj, a'áj pu jin ja'rá'astej tí'ij ij jaatyátaahuaca' i canúuhuaj tí ve'ej, ta'aj ij huo'tyáhuíire'en i jutyeítysteristyamua'. A'íjci jime' i ti jin tyá'antzaahuaj, Noé pu huo'té'exaa néjmi'caa i tyeítsee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua maj quee xá'pui' ricij i Dios jimi, ajta a'yan tyaac'íj tí'ij jí'rénnya'aj huatyá'ítzeere'en i Dios jimi, a'ájna jime' i ti tyá'antzaahuaj.

⁸ A'yaa pu cha'taj tyá'antzaahuaj a'ájna i Abraham, tí'ij i Dios jaatajé, a'yaa pu tyá'rá'astjire tí'ij ij jó'raa a'ájna i chuéj japua jo'tij yá'cí'puaj. A'íi pu quee jamua'reeriaca'aj jo'tij jó'yi'caaj tí'ij iirájraa jo'tij já'chajca'aj, ⁹ a'ájna jime' i ti tyá'tzaahuatya'ca'aj a'áa pu jó'catyíi jo'tij quee já'ma'can, a'ájna séej chuéj japua jo'tij i Dios a'yan tyaja'tóoraj tí jací'tyj. A'áa pu jó'catyíi navíj chí'ra'an tzajta', a'yájna tí'ij ajta i Isaac, ajta a'ájna i Jacob, i maj majta a'yan tya'ancuríaa' je'ej tí i Dios tya'tóoraj hua' jime'. ¹⁰ Jí'nye Abraham pu a'yan tye'ejchó'va'ca'aj tí a'áa jo'tyájrutyey i chájta'naj jitze tíquee a'tj a'náj jaatyú'uunaj a'ájna jime' tí i Dios jáasiimuaj tí'ij ij ja'ajtaahuaca'.

¹¹ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'ájna i Sara, a'áj pu jin i Dios a'yan tyaatá' tí pá'rí'ij jitzán huataséjre'en, ajta arí huápuí'ij ucarístaca'aj, ajta i Abraham pu'rij ajta vastacirie'ca'aj, a'yaa pu tyaac'íj tí tyiyóoj já'ra'nyij, jí'nye a'íi pu tyá'antzaahuaj tí i Dios a'yan tya'róo'astej je'ej tí hua' jimi tya'tóoraj. ¹² A'áj pu jin i Abraham, tyij ajta arí tin muí'nyíiche', a'yaa mu mue'tj jitzán tyitye'rama'cáantaj muá'raa i yójmua'mua' matí'ij i xú'ra'vetyee, nusu tí'ij i séj tí a'áa ja'ajtyájcay jo'tij i jájtyij ja'va'ástimee i tíquee i'rij tí a'tj jaatyé'íten.

¹³ Néjmi'i mu i tyeítsee huácuij mequee xu tya'ancuria'aj je'ej tí i Dios tyihua'táratziiri', ajta a'íimaj mu tyá'antzaahuaj, a'áj mu jin tyu'sej a' ímuáj mu'tyu'úuj majta huatatyójtaca' a'yan metya'mua'réeriaj maj quee hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj a'íimaj i maj íyan huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁴ Majta a'íimaj i maj a'yan tyí'xaj, a'yaa mu huatóomua'aj tíjin móoche' mu jáahuosij i chuéj jo'maj jo'rá'sej. ¹⁵ Típua'aj a'íimaj a'yan metyá'mua'ajcaj i chuéj jo'maj ja'ráacij, a'yaa pu tyíi'riitacaj maj huariá'cñyeyche'en jo'maj ja'ráacij, ¹⁶ majta a'íimaj a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj a'áa jo'rá'sej jo'tij jéetze' tyámua' tyejé'en, a'yaa tí'ij huatóomua'aj, a'ájna i tajapúa' tí já'sejre'. A'áj pu jin quee i Dios jatyevi'raste' maj a'yan jaatámua'tyj tíjin hua' Dios, jí'nye a'íi pu arí tyámua' jáaruuj séej i chájta'naj jo'maj jo'tya'aj muá'ju'un jusén jime'.

¹⁷ A'yaa pu i Abraham tyá'antzaahuaj, ti'ij i Dios a'yan tyaatatyésej, a'í pu yo'ví'tij a'íjci i juyó Isaac ti'ij jaatámu'vejritaj. A'yaa pu tyóoca'nyajca'aj ti i juyó huatámu'vejritaj, tyij ajta a'íj na'aj caa tyi'ijyóca'aj, i ti jitzán i Dios a'yan tya'tóoraj tijin: ¹⁸ "A'íjna jitze ma'can mu i Isaac néijmi'i eerányesij i maj muéetzij jitze eerama'cáantaj muá'ju'un." ¹⁹ A'yaa pu a'íjna i Abraham tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj ti i Dios néijmi'i putyí'uurej, ti ajta huo'tájuuritye'en a'íimaj i maj merí huácuij, a'íj pu jin i Abraham júurican jo'ví'tij i juyó, a'yaa pu'ij a'ín síj tyi'pué'een i tyaj jitzán tzáahuatyí'ra'aj tyícha'íij.

²⁰ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Isaac, ti'ij jaatáhuaviiri' i Dios ti'ij a'ín tyámua' tyihuo'tyátoonyij a'íjci i Jacob, ajta a'íjci i Esaú. ²¹ A'yaa pu tyá'antzaahuaj a'íjna i Jacob, a'íj pu jin ti'ij arí á'me'riajca'aj, a'í pu ecóotutaca' i jutyáxu' japua ti'ij jaatyáanajche i Dios, ajta je'en a'íjna jin tyámua' tyihuo'tyáitoo séej ajta séej i yójmua'mua' a'íjci i José. ²² A'yaa pu tyá'antzaahuaj a'íjna i José, a'íj pu jin ti'ij arí á'me'riajca'aj a'yaa pu tyu'taxájtaca' maj eeráaju'un a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íjna a Egipto, ajta pu huo'ta'íj jo'maj ya'vá'naj i tyévira'.

²³ A'íjna i maj jin tyá'antzaahuaj i huásimua'mua' i Moisés, a'íj mu jin huéica'j máxcirie' jaatyá'avaataca' ti'ij huanie'huaca', ji'nye a'yaa mu tyé'sejraca'aj ti naa huasé'rihua'aj a'íjna i pá'ri'ij, majta quee tyí'tziinya'ca'aj a'íjna jime' je'ej ti tyu'ta'íjtaca' a'íjna i rey, mej mij huó'cui'nyij i ti'ríj maj tyétyacaa.

²⁴ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Moisés, a'íj pu jin ti'ij arí vastaca'aj, capu a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj a'yan jaatámua'tyij yee yójra' pu pué'een a'íjci i íitaj i rey ti jajyóoj, ²⁵ a'yaa pu tya'ránajchaca' ti jaapuéjtzitarej hua' jamuán i maj tye'ityeristyamua' pué'een i Dios, capu a'yan tya'ránajchaca' ti a'íjna jin huóotyamua've'en i ti je'ej pua'aj een i Dios jimi. ²⁶ A'yaa pu tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj ti jéetze' jatyáhu'i'rihua'aj maj jaatyáxaahuataj i Ciriístu' jitze ma'can, quee ti a'íjna jin huóotyamua've'en i ti huápui'ij tyá'najchij a'áa ti tyajá'ma'can a Egipto, ji'nye a'íj pu tyicho'va'ca'aj i ti tyá'ci'tyij i Dios ti tyaata'sij. ²⁷ Moisés pu tyá'antzaahuaj, a'íj pu jin eerájraa a Egipto, ajta quee jatziinya'ca'aj tipua'aj tyinyú'ca'aj a'íjna i rey, a'yaa pu tyámua' eenye' je'ej ti tyi'tij jin tya'tóoraj, cuzáa ja'sejraca'aj a'íjna i Dios tiquee séejre'.

²⁸ A'íjna jime' ti tyá'antzaahuaj a'íjna i Moisés, a'íj pu jin a'yan tyee'e'estej a'íjna xicáara' ti jitzán Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ajta a'yan tyu'ta'íjtaca' maj ja'ajtyáputyijraxi'in i xúure'ej i puéertaj jitze, ta'aj ij quee a'yan tyihuo'ci'tyij maj huá'cui'nyij i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca' a'íjma i Israel jitze ajtyáma'can. ²⁹ A'íjna jime' i maj tyá'antzaahuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj mu jin antacíj i jájtyij japua ti ve'éj ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin jájtyij ti po'vij, a'yaa mu japuan tyitya'antacíj ti'ij jo'tij jo'huáchij, majta a'íimaj i maj Egipto já'ma'cantaca'aj, mati'ij jaataxié'vej maj a'yan cha'taj mana'aj huárinyij, a'íj mu atyájcuii.

³⁰ A'yaa mu majta tyá'antzaahuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj pu jin mati'ij aráahua'puaj xicáj eetyáacíj i chájta'naj jitze, aj pu'ij eetávej i tyetyéj ti jin ájtaavijhuaca', i ti jin curiá'nami'huaca'aj a'íjna i chájta'naj Jericó. ³¹ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Rahab, a'íjna i íiti' ti

huá'jijva'ca'aj i maj jamuán ji'pitya'aj, a'íi pu quee huamuí' hua' jamuán i maj quee ja'rá'astijrej i Dios, ji'nye a'íi pu tyámua' tyihuo'tyéje a'íimaj i maj ixie'ria'ca'aj.

³² ¿Tyi'tanyi nyajtáhua'aj huata'xájtaj? Móoche' mu á'itzeere' i nyaj huo'taxáj je'ej ti huaríj a'íjna i Gedeón, ajta i Barac, ajta a'íjna i Sansón, ajta i Jefté, ajta a'íjna i David, ajta a'íjna i Samuel, majta a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. ³³ A'íj mu jin i maj tyá'antzaahuaj huo'mué'tij a'íjma i maj tyiyatatyá'ca'aj i séej chuéj japua, tyámua' mu tyu'ta'íjtaca', majta tya'ancuriáa' i Dios ti jin hua' jimi tya'tóoratziiri', majta hua'ancáanaxij hua' tyenyij jitze i muajyéj, ³⁴ majta jo'jé'caj i tiéj ti'ij quee huo'tyátieeraj, séecan mu huatoo'uj mej mij quee huó'cui'nyij i náhuaaj jime', a'íi mu huatyóoca'an i maj quee uhuácaca'nye'ej, mati'ij mij tyu'mué'tij i maj huanyo'sej, a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'cantaca'aj. ³⁵ Séecan mu majta i úcaaa júurican huaséj i jutyéityeristyamua' i maj meríj huá'cui'ijcaa.

Majta séecan huá'puí'ij jaapuéjtzitariaca', majta quee jaataxié'vej maj hui'rátoonyij, ji'nye a'yaa mu tye'ejchó'va'ca'aj maj a'íjna jin huatájuurej i maj i jusén jin júurij muá'ra'nyij. ³⁶ Majta séecan a'íjna jin jaapuéjtzitariaca' i maj je'ej pua'aj tyihua'jeevaca'aj, nusu i maj huo'tyáavaxij, majta hua'náji'ca'xij cadéenaj jime', na'riij maj hue'tyáanaj. ³⁷ Séecan mu huácuij i maj huo'tyáto'sixij tyetyéj jime', majta je'cácaa huatyéveechixij, majta huo'cuij chúun jime' ti juxa'aj tya'antamuuaa, a'yaa mu metyityojo'juhua'nya'aj méyee majta méyee, a'íjna metyi'cháaj i huá'navij i cánya'xii nusu i chíiutyee, camu je'ej tyéejviicue'ra'ca'aj, jéehua mu jajpuéjtzica'aj, majta je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj. ³⁸ A'íimaj i tyétyacaa, tiquee a'yan tyihua'tyéviytia'ca'aj maj a'yan huacháatime'nyij i cháanacaj japua, a'yaa mu metyityojo'juhua'nya'aj, jo'tij quee já'tyi'tij, majta jo'tij jiríj jo'quétimée, nusu jo'tij já'tyasta'ca'aj, majta jo'tij jo'ojcúunyjimée íyan i cháanacaj japua. ³⁹ Majta a'íimaj, camu meexu tya'ancuriáa' i Dios ti jin hua' jimi tya'tóoraj, majta tyámua' tyi'tyeséere'ej muá'raa a'íjna jime' i maj tyá'antzaahuaj, ⁴⁰ a'íj pu jin i Dios a'yan tyitaaxá'puí'intari'ri' ityájma a'íjna i ti jéetze' tyámua' tyí'een mej mij a'íimaj tajamuán tyámua' éenye'ej muá'ra'nyij.

12

Tyiche' a'íjna jitze rányejnye'rej i Jesús

¹ A'yaa pu'ij, ityáj tu jéehua hua'sej i tyeítyee i maj majta a'yan tyá'tzaahuatye', tyiche' tyu'táxaahuataj a'íjna i ti tyí'ta'itziitye', tyajta jaatapuá'cítaj a'íjna i tyaj jin je'ej pua'aj ricij i Dios jimi, a'íjna i ti tatyáji'quii, tyajta huatyátaca'nyej tyej tyij néjmi'i jin tyu'tyámue'tin. ² Tyiche' a'íjci jitze rányejnye'rej i Jesús, a'íj pu jitze já'ma'can i tyaj jin tyá'tzaahuatye', a'íi pu ajta a'íin pué'een i ti néjmi'i tyámua' tyí'uurej. Jesús pu jó'viicue'ri' mati'ij yó'tatej i cúruuj jitze, capu jitzán juxié'va'ca'aj maj a'íjna jin jaatatyévi'ra'astaj, ji'nye a'íi pu jamua'reeriacaa'aj tijin ti'ij japuéjtzitaren aj pu'ij té'ej huatootyamua've'sij, ajta uja'ajcaáyixij muáca'ta' i Dios.

³ A'íj pu jin, siata'aj a'íjna jitze tyú'mua'tyij je'ej ti huaríj i Jesús, ti'ij a'íjma jitze ma'can jaapuéjtzitariaca' i maj je'ej pua'aj tyi-tyetyúucha'íica'aj, a'íj xu jin quee cua'naj siajta quee tyóoxa'huata'an. ⁴ Ji'nye caxu mua'aj seexúj a'íjna jin huácuuj i siaj nyo'se' siaj sij jaatyámue'tin i ti je'ej pua'aj een i Dios jimi. ⁵ Siajta mua'aj seríj yo'huá'xij a'íjci i nyúucarij i Dios ti jamuatá'caa, a'yájna ti'ij hua' táataj tyihuá'ixaatye' i juyójmua'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: Capáj nyiyóoj tyá'xaahuataj, i tavástara' ti tyí'mua'itii, capáj pajta ahuárita' huaré'yi'can tipua'aj a'ín puéjtzij muatá'an.

⁶ Ji'nye i tavástara' pu a'yan tyé'itii a'tíj ti xie've', ajta puéjtzij jaatá'sij a'tíj ti a'yan huatamua'aj tijin nyiyóoj. ⁷ A'íj xu jin mua'aj jajpuéjtzij siaj sij tyámua' huárinyij. Dios pu a'yan já'mua'uurej ti'ij ajta a'tíj huá'uurej i juyójmua'. A'tíj tina'aj ti tyiyójmua' a'yaa pu tyámua' tyihuá'mua'tyej i juyójmua'. ⁸ Ajta tipua'aj Dios quee tyámua' já'mua'uurej ti'ij juyójmua', caxu sij mua'aj ji'ré'can jime' yójmua'mua' pué'een. ⁹ Ajta a'yájna, tyati'ij tyooj ti'riistaca'aj, a'íimaj i tahuásimua'ci'ij a'íi mu tyitaamuá'tyej úyan cháanacaj japua, tyajta a'yan tyihuá'astijria'ca'aj. A'íj pu jin, tyiche' jéetze' tyámua' tya'rá'astijre'en a'íjci i tavástara' i ti jusén jin séejre', ajta a'yan tyitaatá'sij tyej tyij jimi júurij tá'ra'nyij. ¹⁰ Tahuásimua'ci'ij mu tyámua' tyitaamuá'tyej úyan cháanacaj japua, majta quee á'tyej maj a'yan tyi'ta'itii je'ej ti tyihua'ránajchica'aj, ajta i Dios, a'yaa pu een jin tyi'ta'itii ti'ij tyámua' táa'uuren, tyej tyij a'yan éenye'ej tá'ra'nyij ti'ij a'íjna. ¹¹ Ajta a'yan tyi'ja'yájna ti'quee naa tyú'asej tipua'aj tyi'tíj jin tyajpuéjtzij, sulu a'yaa pu tyú'cui', ma' ajta a'yan tyiatyáhuu'rii tyej tyij taxáahuaj séjre'ej, tyajta tyámua' éenye'ej.

Je'ej ti tyihuá'uurej a'íjma i maj quee janamuajracuj i Dios nyuucaaj

¹² A'íj pu jin, siata'aj jaajájuare'en i siaj jin uhuácaca'nye'ej i jumuáca' jitze siajta jutunúj jitze, ¹³ siajta jáahuoonyij a'íjna i juyéj ti huatóoje'yej, siaj sij tyámua' huárinyij i ju'ícaj jitze, siata'aj sij tyámua' tyityaaju'un i Dios jimi.

¹⁴ Siata'aj tyámua' eenye' néijmi'caa jamuán, siajta tyámua' tyi-tyetyúucha'íij, ji'nye tipua'aj a'tíj quee tyámua' tyi'tyúucha'íij, capu a'náj jaséjran i tavástara'. ¹⁵ Caxu tyi'tá'care'en ti síij tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en, ti'ij a'íjna jin quee che' i Dios tyámua' tyaatá'an, nusu ti síij huataséjre'en, ja'mua jimi ti seequéj tyo'cájmua'rej ti'ij a'ín je'ej pua'aj jamuáa'uurej siaj sij tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi. ¹⁶ Che' quee a'tíj juxana'ciria'aj, nusu já'xaahuataj a'íjna i ti Dios jaatyájtóo ityájma jimi, ji'nye a'yaa pu huaríj a'íjna i Esaú, a'íj pu jin quee ja'ancuriáa' i ti jaci'tyúiche'en, ti ajta á'ria'ra' pué'eenye'ej, a'íjna jime' ti huataí'cuataca'. ¹⁷ Siajta a'yan tyá'mua'ree'j tijin ti'ij jaataxié'vej ti jáaci'tyij a'íjna i ti jin Dios tyámua' tyeyatooonyij, a'íi pu i táatajra' jaaré'ityaca', tyij ajta jéehua huóoyiinycaca', capu che' huatái'riitariaca' ti jáahuúire'en.

¹⁸ Siajta mua'aj caxu ajtyáxiiriaca' i Dios jimi, mati'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'áa ja'tanyéj i jiríj jitze jo'tij já'taaca'aj, ajta ootíca'ca'aj, majta jéehua viiyaca'aj japúutzarij jime', ¹⁹ caxu siajta

jáanamujari' ti'ij a'tij ucájjihuaca' i a'huáj tzejta', nusu ti'ij i Dios tyu'taxájtaca'. A'íimaj i maj jáanamujari' a'yaa mu jéehua tyaatáhuaviiri' tíquee che' tyihua'íxaaty'e'ej, ²⁰ ji'nye camu pújooriája'aj maj a'yan huárinyij je'ej ti tyihuo'ta'íj a'yan tijin: "A'íjna i ti japuan rá'íicataj i jírj, siata'aj tyetyéj jin jaatyáto'sixi'in, capu je'ej tyij ajta cántzij pué'een, che' huámu'i'nyij." ²¹ Huápu'i'ij pu tzíinyi'si' huasé'rihua'aj i maj jaaséej, ajta a'íjna i Moisés a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: "Nyényevivej a'íjna jime' nyaj tyí'tziinye'."

²² Siajta mua'aj, séej jitze xu i jírj a'yan tyitye'ejtyáxiiriaca' ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Sión, siajta chájta'naj jitze jo'tij i Dios ti júurij já'sejre', a'íjna i Jerusalén jútye' ti já'sejre', jo'maj majta mue'táj ja'tyúusiire' i maj tajapua' tyí'huüre' mej mij tyaatatyójtzi're'en i Dios, ²³ jo'maj majta ja'tyúusiire' i maj anáaty'a'aj yójmua'mua' pue'éenye'ej muá'raa i Dios, i maj majta merj á'yu'si'ij u tajapua'. A'íj xu jimi ajtyáxiiriaca' i Dios, i ti néijmi'caa tyí'ijtye', siajta a'íjma jimi i huá'juuricamej i tyétyacaa i Dios ti tyámua' huó'ruuj, ²⁴ a'íj xu jimi ajtyáxiiriaca' i Jesús, i ti a'yan tyu'xá'pu'i'ntarej a'íjna jime' i nyúucarij ti jájcuaj, ajta i juxúure' jin tyámua' táaruuj, i ti jéetze' tyámua' eenye' séejre' i Dios jimi, quee i Abel xuure'.

²⁵ A'íj xu jin tyámua' siana'aj siaj sij quee já'xaahuataj a'íjna i ti tyajá'mua'íxaaty'e'. Ji'nye a'íimaj i maj quee jáanamujari' ti'ij i Dios huo'tajé, capu huó'huü. A'íj pu jin quee i'rj ti'ij táahuüre'en tipua'aj tyetyáxaahuaj a'íjci ti a'yan tyí'tajee i jútye' ti já'sejre'. ²⁶ A'ájna ímuáj, a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios pu jaatóoriáxij i cháanacaj ti'ij tyu'taxájtaca', ajta ijíj a'yaa pu tyí'xaj tijin: "Nyajtáhua'aj nu jaatóoriáxi'ij i cháanacaj, nyajta néijmi'i i tajapua' ti tyejé'sejre'." ²⁷ A'íjna i nyúucarij ti jime' yee "nyajtáhua'aj nu jaatóoriáxi'ij", a'yaa pu huatóomua'aj ti tyu'tóoraxi'sij i ti tyú'taavijhuaca', a'yaa pu'ij tyí'tyia'sij a'íj pu'quij tyu'tyá'tzeere'ej i tíquee tyí'rij ti tyu'tóoraxi'in. ²⁸ A'íjna i Dios ti jin tyámua' tyítatá'caa, capu i'rj ti jaatóoriáxi'in, a'íj pu jin jusén jime' séeria'aj ja'mej. ²⁹ Ji'nye a'íjna i Dios i tyaj jitzán ajtyáma'can a'yaa pu een ti'ij i tiéj ti néijmi'i tyí'tie'raaa.

13

Je'ej maj tyityetyúucha'íj muá'ra'nyij i maj tyá'tzaahuaty'e'

¹ Caxu jatapua'citacare'en i siaj juxie've' ti'ij ju'ihuáamua'. ² Caxu yó'hua'nan siaj tyámua' tyihuo'tyéjeeve'ej i maj já'muamuaarej, ji'nye a'yaa mu majta séecan huaríj, majta quee jamua'reeriaca'aj maj a'íimaj pué'eenye'ej i maj tajapua' tyí'huüre'.

³ Siata'aj huo'támua'ree a'íimaj i maj eetyánami', a'yan cuzáa mua'aj siajta hua' jamuán eetyánami'huaj. Siajta a'íjma jitze tyú'mua'tyij i maj je'ej pua'aj huá'uurej, ji'nye a'yaa pu tyí'rij ti a'yan cha'tána'aj mua'ajmaj tyajamuáa'uurej.

⁴ Miche' néijmi'i huo'tyátzaahuaty'e'en i ju'irástyamua', majta a'íimaj i jucínastyamua', majta tyámua' tyityahuóocha'íin i maj nyejnye'i'chej, ji'nye Dios pu huá'xijtye'en a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, ajta a'íjma i maj juxana'cire'.

⁵ Caxu huápu'i'ij jaxie'va'aj i túmii, siata'aj a'íjna jin huatóotyamua've'en i siaj caa tyí'ijcha'íj, ji'nye Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Canu a'náj

muaatátoosij, canu nyajta a'náj mamuuriésij.” ⁶ A'íj pu jin i'rj tyaj taxáahuaj a'yan tyu'taxáj yee:

Tavástara' pu nyahuiire', a'íj nu jin quee tyí'tziinye'.

¿Ji'nye nya'uuren i tyévij?

⁷ Siahuo'támua'ree a'íimaj i maj jamuáavi'tij, majta jamuáa'ixaa i nyúucaria'ra' i Dios, siata'aj a'íjna jitze tyú'mua'tyij je'ej ti tya'raj ja'mua jimi, siajta je'en a'yan cha'taj siana'aj tyá'antzaahuatyee'en mati'ij a'íimaj.

⁸ Ciriístu' pu a'yan tyí'sejre' ijíj, tí'ij ajta tyí'sejria'ca'aj jájcuaj imuáj, ajta a'yan tyi'séere'ej ta'mej jusén jime'. ⁹ Caxu tooa'care'en ti a'tij jamuáacuanamuaj a'íjna jime' i nyúucarij ti seequéj namuajre'. Jéetze' pu tyámua' tye'mej siaj huatyóoca'nyej i Dios jimi a'íjna jime' siaj huóoxie've'en, quee siaj a'íjna jitze tyí'mua'ajcaj i yi'ráj ti a'yan tyi-huá'ijtye' tyi'tij jime' tí'ij cue'ráj, capu tyi'tij je'ej tyihuá'huire' maj a'íj ará'astijre'en.

¹⁰ Dios pu a'yan tyeetyájtoo ityájma jimi i tyaj japuan tyu'támu'vejritaj tíquee hua'tá'caa maj japuan tyú'cua'nyij a'íimaj i maj ará'tyeej a'uun tyí'huire' i ináamuaj tzajta'. ¹¹ Ji'nye a'íjna i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, a'yaa pu tyu'tyáto'ra'aj i ya'muáatyee xuure', ajta je'en jaatámu'vejritaj a'íimaj jitze huatama'can i maj ootyá'itzee i Dios jimi, ajta i hua' hue'ra' i ya'muáatyee a'áa pu yo'tyáteeraj apua'quéj jo'maj jo'cháatima'caa i tyeityee'. ¹² A'yaa pu ajta i Jesús tyaapuéjtzitariaca' apua'quéj i chájta'naj jitze, ta'aj ij a'íjna jin i juxúure' jin tyámua' huó'uurej i jutyéityeristyamua'. ¹³ A'íj pu jin, tyiche' jimi ajtyáxiirej i Jesús, apua'quéj jo'tyaj tyeemí' jo'cháatima'caa tyej tyij a'yan cha'taj tyana'aj tyajpuéetzij tá'ra'nyij tí'ij a'íjna. ¹⁴ Ji'nye iian i cháanacaj japua capu chájta'naj ye'jé'sejre' tí'ij jusén jin séejre', a'íj pu jin tyiche' jáahuosime'en a'íjna i chájta'naj tí'ij jusén jin séejre'. ¹⁵ Tyiche' nyúucaritze' i Jesús tyaatatyójtzi're'en i Dios. A'íj pu a'íin pué'een i tyaj jin tyu'támu'vejritaj. Tyiche' jitzán huátatyamua've'en tyajta tatyényij jin tyaatatyójtzi're'en. ¹⁶ Caxu yó'hua'nán siaj tyámua' tyityetyúucha'íij, siajta huo'tyáhuire'en i séecan a'íjna jime' i siaj tyi'ijcha'íij, ji'nye a'yaa pu tya'ránajchi i Dios.

¹⁷ Siahua'rá'astijre' a'íimaj i maj tyaja'muamua'tyiej i tyejúuj tzajta', ji'nye a'íj mu a'náj tina'aj ja'muacha'íij, a'yaa mu tyá'mua'reej tí'ij a'yan tyúuxie've' siaj jaatánamuaj i Dios je'ej siaj tyi'tij jin huaríj. Siata'aj tyámua' tyu'muárie'en caxu tyévi'si' rijcaj, ji'nye capu tyi'tij jin je'ej tyajamuatyáhuí'rii.

¹⁸ Siata'aj tájime' jahuoocaj, tyej tyij tyámua' eenye' i tyaj jin ma'umuámua're', ji'nye a'yaa tu tyá'xie've' tyaj a'yan huárinyij je'ej tí'ij tyí'xa'pui'. ¹⁹ A'yaa nu nyajta huápui'ij tyaja'muahaviij siaj sij jéehua jahuaviiraj i Dios tí'ij ajtáhua'aj naata'an nyej jiye'tzín mua'ajmaj jimi jo'tyávaacaj.

Tyámua' pu tyihuo'tyájtoo ajta huo'tatyójttyej i ti jin ja'antypuá'rij

²⁰ Che' i Dios i ti tyámua' tyitaatyéeeje, tí'ij ajta jaatájuurityej a'íjci i tavástara' Jesús, i ti va'cán jin antyúumua'reej, a'íjna jime' ti huá'cha'íj i jutyéityeristyamua' tí'ij síij tí'ij hua' cújta' huaméj i cánya'xií, ajta je'ráaxirej i juxúure' tí'ij jaaxá'pui'intare'en a'íjna i nyúucarij tí'ij jájcuaj tí'ij ajta jusén jin séejre', ²¹ che' a'íin tyámua' jamuáa'uurej siaj sij néijmi'i jin tyámua' eenye', siajta je'en a'yan huárinyij je'ej tí'ij a'íin tyá'xie've', ta'aj ij a'yan

táa'uurej je'ej ti a'íj tya'ráanajchi a'íjna jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. A'íj pu jin, tyiche' jusén jin tyámua' tyé'tyojtzi're'ej.

²² Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyaja'muahuaviij siaj tyámua' tya'ancuriáan a'íjci i nyúucarij i nyaj jin tyajá'muayu'se'ej nyajta a'íjna jin ca'nyíjra'aj jamuatá'caa. ²³ Siata'aj jáamua'reej maj meríj jaatátoj a'íjci i ta'ihuáara' Timoteo, tìpua'aj jiye'tzín yará'astij, nyáaj nu já'vi'tin nyati'ij mua'ajmaj jimi jó'me'en.

²⁴ Siata'aj huo'tatyójtje'en tajitzé ma'can a'íimaj i maj ja'mua jimi antyúumua'reej, siajta néijmi'caa i tye'ityeristyamua'me'en i Dios. Majta i Italia maj já'ma'can, a'íi mu majta yajá'muatyojtje'.

²⁵ Che' i Dios tyámua' tyajamuaatyátoonyij néijmi'caa mua'ajmaj. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Santiago

Santiago pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Santiago, i nyaj tyí'huüre' i Dios jimi, nyajta a'íjci jimi i tavástara' Jesús ti ajta Círístu' pu'éen, yanuj ja'muatyoytye' mu siaj a'íjna jitze eeráma'can i tahuásimua'ci'íj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, siajta néijmi'que' a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

A'íjna i ti néijmi'i tyojó'itej i Dios jimi ti tyajá'ma'can

² Nye'ihuáamua', a'yaa pu tyúuxie've' ja'mua jimi, siaj néijmi'i jin huatóotyamua've'en a'íjna jime' i siaj jin á'viicue're'. ³ Ji'nye a'yaa xu tyá'mua'reej tíjin tipua'aj a'íjna i siaj jin tyá'tzaahuatye' a'yan setya'ajpuéjtzij, a'yaa xu a'íjna jin tyá'ri'ren siaj sij néijmi'i tyo'táviicue'. ⁴ Siajta a'yan tyu'tá'an tí'ij a'íjna tyámua' jamuáa'uurej, siajta a'íjna jin huahuóse'en, quee tyi'táj jamua'itziitye'ej.

⁵ Tipua'aj séej ja'itziitya'aj i ti jin jaria'mua'reeraj je'ej ti ye'ej huárinyij, che' jaatáhuaviiij i Dios, a'í pu pu a'yan tyaatá'sij, ji'nye i Dios pu juxié'vi'ra' jin hua'tá'caa i jutyéityeristyamua', ajta quee séej huatyáxaahuataj. ⁶ Ajta a'yan tyúuxie've' ti jaatáhuaviiij tyá'tzaahuatye'ej ti a'yan tye'mej, ajta quee je'ej tyi'ria'mua'sime'ej, ji'nye a'íjna i ti je'ej na'aj tyi'riámua'sij a'yaa pu een tí'ij i jájtyij ti atyúuta'hua'aj i áacaj jime'. ⁷ A'íjna i ti a'yan een, che' quee a'yan tyi'mua'ajcaj ti tyi'táj ancuriáa'sij i tavástara' jimi, ⁸ ji'nye iíjij pu seequéj tyi'mua'tzej ajta ariá'pua'aj seequéj pu ijta tyi'mua'astáj ja'mej, a'íj pu jin quee je'ej já'miteeraste' je'ej ti tyi'táj jin huárinyij.

⁹ A'íjna i ta'ihuáara' tiquee je'ej tyéejviicue', che' huatóotyamua've'en a'íjna jime' ti i Dios jéehua huápu'i'ij tyámua' tyeetyátoosij, ¹⁰ ajta a'íjna i ti chíjtyaanyi', Dios pu jaatyáxaahuataj. Ji'nye a'íjna i chíjtyaanyi' a'yaa pu een tí'ij i xúuxu'uj tu'píj jitze ti xuta', tiquee jusén jin séejre'. ¹¹ Tí'ijta i xicáj eeré'nye, ajta ca'nyín jin eeráxirej, a'í pu i tu'píj huatyáhuasij i xicáj jime', ajta i xúuxu'ra'an cáavatzij, aj pu'ij jó'vesij i ti naa huasé'rihua'aj. A'yaa pu cha'tána'aj tyá'uurej a'íjci i chíjtyaanyi', a'íj pu á'pua'ren néijmi'i jime' i ti jéehua tyi'ijcha'ij.

Tyaj néijmi'i tyu'tyámue'tin i tyaj jin á'viicue're'

¹² Che' huatóotyamua've'en a'íjna i a'táj ti néijmi'i tyé'viicue' i ti je'ej pua'aj tyí'een, ji'nye tí'ij néijmi'i tyu'tyámue'tin, Dios pu jaatá'sij i ti jaamué'táj, tí'ij júurij huatyá'itzeere'en jo'táj i Dios já'sejre', a'yájna tí'ij i Dios ti tyihuo'tá'sij néijmi'caa i maj jaxie've'. ¹³ Tipua'aj séej jimi tyi'táj huataséjre'en ti ca'nyíjra'aj jatá'care'en tí'ij je'ej pua'aj huárinyij, che' quee a'yan tyi'mua'ajcaj yee Dios pu ca'nyíjra'aj jaatá' tí'ij a'yan huárinyij, ji'nye capu i'ríj ti Dios tyi'táj jin je'ej pua'aj huárinyij, capu ajta a'táj ca'nyíjra'aj tá'caa tí'ij tyi'táj jin je'ej pua'aj huárinyij. ¹⁴ Sulu a'íjna i ti je'ej pua'aj een a'íj pu jitze eerányinyii je'ej ti i a'táj tyá'xie've', tí'ij a'yan tyi'táj jin je'ej pua'aj tyú'rinyij. ¹⁵ A'íjna jitze i ti je'ej pua'aj een, a'íj pu jitze eerányinyii i ca'nyíjra'aj tí'ij a'táj tyi'táj jin je'ej pua'aj huárinyij, ajta tí'ij a'táj néijmi'i jin je'ej pua'aj huarín, aj pu'ij mui'nyij.

¹⁶ Nye'ihuáamua' mu nyaj jéehua já'muaxie've', caxu tyi'táj jin jucua-namua, ¹⁷ néijmi'i i ti tyámua' tyí'een ti ajta quee tyi'táj jin tyá'itzeere' i ti tyajamuaaci'ij, tajapúa pu tyajá'ma'can, a'ájna jimi i Dios i ti néijmi'i tyú'taahuaca'. Ajta a'ájna i Dios capu a'náj seequéj ju'uurej, capu ajta a'náj huariá'tica'rij a'ájna jimi. ¹⁸ Ji'nye a'yaa pu juxié'vi'ra' jin tyitaatá' i junyúuca i ti záahuatyí'ra'aj jin séejre', tyej tyij anáatya'aj a'yan huataséjre'en i cháanacaj japua, ji'nye a'ái pu néijmi'i tyú'taahuaca'.

A'íimaj i maj a'yan ricij je'ej ti tyúuxie've' i nyúucarij jimi

¹⁹ Siata'aj a'ájna mua'reeraj nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', néijmi'i xu tyámua' eenye' siaj sij néijmi'i naa tyu'namua, siajta quee jiye'tzín huo'riá'hua'nyiracare'en i tyeítsee, caxu siajta jiye'tzín nyinyu'cacuj. ²⁰ Ji'nye a'ájna i a'táj ti nyú'camui', capu i'ríj ti tyi'táj jin xá'pui' huárinyij i Dios jimi. ²¹ A'áj pu jin, siata'aj jaatapúa'citaj néijmi'i i ti je'ej pua'aj een siajta a'ájna i ti je'ej pua'aj tyí'ricij, siajta ja'rá'astijre'en a'ájci i nyúucarij ti ja'mua jimi huatyátuihuaca', ji'nye a'ái pújoorej ti jamuí'rátoonyij.

²² Ajta quee a'yaa na'aj tyúuxie've' siaj janamua'ra i nyúucarij, sulu siaj a'yan huárinyij je'ej ti tyajá'mua'itíj, na'ríj quee a'yaa xu jujámua'aj tyúucuanamua'j xá'ju'un. ²³ A'ájna i a'táj ti janamua'j na'aj i nyúucarij, ajta quee a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta, a'yaa pu een ti'ij a'ájna i a'táj ti junyéerimij aráasej i jájtya'huaa jitze, ²⁴ a'yaa pu jusíj tyúusej, ajta ti'ijta tyí'chenyij aj pu'ij jiye'tzín yo'huá'xij je'ej ti huasé'rihua'aj i nyéerima'ra'. ²⁵ Ajta i ti'quee yó'hua'naj i ti janamua'j, sulu ti a'yan tyámua' naa tyúunamua'jaste' i nyúucarij ti tyámua' een, ti ajta i Dios jin hui'rátoosij, ajta a'yan ricij je'ej ti a'ájna tyí'ijta i nyúucarij, a'ái pu jutyamua've'ej ta'mej je'ej ti tyi'táj jin ricij.

²⁶ Tipua'aj síj a'yan tyúuxajtaj ti tyámua' naa tyá'astej i juyi'ráj, ajta quee jaayí'tin ti jaatapúa'citaj i ti je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'an, a'ái pu jusíj jucuanamua'j, ajta i yi'ráara' capu tyi'táj hui're'. ²⁷ A'ájna i yi'ráj ti tyámua' een ti ajta quee tyi'táj jin á'itzeere' i Dios jimi, a'ái pu a'ín pué'een i ti a'yan tyí'xaj tíjin: Miche' huo'táhuire'en a'íjma i maj xá'rican, majta tyámua' tyihuo'tyéeevej i maj huóojímua'astariaca', mej mij quee juxana'ciria'aj a'íjma jamuán i maj a'yan cháanacaj japua huacháatimee.

2

Maj quee je'ej pua'aj huojosejra i juxa'aj tyeítsee

¹ Nye'ihuáamua', mu siaj já'astijre' i tavástara' Jesús ti ajta Cirístu' pué'een, ti ajta huápu'i'ij naa huasé'rin, a'yaa pu tyúuxie've' ja'mua jimi siaj juxa'aj siana'aj huojosejra néijmi'caa i tyeítsee. ² Tyiche' a'yan tyaataxáj yee hua'puaj mu ujo'tyájrurij jo'siaj jóosi'rii, síj ti anyíraj ucárurjtye' ti ooroj jin taavijhua ajta naa eenye' tyi'tyéechan, ajta síj ti'quee je'ej tyéejviicue' ti ajta mí'ma'can ucáachan. ³ Siajta mua'aj a'yaa xu tyámua' tyeetyéeevij a'ájci i ti naa eenye' tyi'tyéechan, siajta a'yan tyaaté'xaatye'sij tíjin: "Pata'aj iye'ej huayíxi'in yatij jéetze' jóoxie've'." Siajta a'ájci i ti mí'ma'can tyi'tyéechan, a'yan xu tyaaté'xaatye'sij tíjin: "Pata'aj mahuatyávaacaj, nusu pata'aj ooyíxi'in a'májna chóota'".

⁴ Tipua'aj a'yan siarijca, a'áj xu jin quee juxa'aj siana'aj tyihua'aj i juxa'aj

tyeítyee, sulu a'yaa xu tyihuá'xijtye' i juxa'aj tyeítyee, a'íjna jime' tíquee xá'pui' een.

⁵ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', xáanamujri' a'íjci, Dios pu hua'vá'jajpuaxij a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue' úyan cháanacaj japua, mej mij a'íjna jin huoco'híjtyaanyi'taj i maj Dios jimi tyá'tzaahuatye', tí'ij ajta a'yan tyihuó'ci'tyij maj jamuán tyu'ta'íjtaj, a'yájna tí'ij i Dios arí tya'tóoratziri' a'íjma jimi i maj jaxie've', ⁶ siajta mua'aj xu'ríj jaatyáxaahuataca' a'íjci i tíquee je'ej tyéejviicue'. ¿Nyij mequee a'íimaj i maj chíjtyaanyi' pué'een puéjtzij jamuaatá', majta jamuá'anvi'tij a'íjma jimi i maj tyityatatyíj? ⁷ ¿Nyij mequee a'íin pué'een i maj je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjna i nyúucarij i siaj mua'aj tyámua' tya'tá'caa?

⁸ Tyámua' xu mua'aj rinyij tipua'aj tzáahuatyí'ra'aj jin sia'rá'astijre'en a'íjci i nyúucarij, a'yájna tí'ij tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjin: "Huaxie've' i axa'aj tyévi'j patí'ij asíj tyáxie've'." ⁹ Ajta tipua'aj sequée juxa'aj siana'aj huojó'sejra i tyeítyee, a'íj xu jin seríj je'ej pua'aj ricij, siajta a'íjna jin ootyá'ítzee i Dios jimi. ¹⁰ Jí'nye tipua'aj a'tíj néijmi'í já'astyaj a'íjci i nyúucarij i maj jin tyl'íjta, ajta je'en séej jitze tyl'tíj jin ootyá'ítzeere'en, a'yaa pu a'íjna jin néijmi'í tyo'tyá'ítzeesij i nyúucarij jitze. ¹¹ A'íi pu i Dios a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "Capáj tyl'xana'cire'ej", ajta a'yan tíjin: "Capáj tyl'tyacui'care'en." A'íj pu jin, tipua'aj a'tíj quee tyu'xána'cire'en, ajta tyu'jé'caj, a'íj pu jin arí ootyá'ítzee a'íjna jitze i nyúucarij i maj jin tyl'íjta. ¹² A'yaa pu tyúuxie've' ja'mua jimi siaj tyámua' tyúu'ixaatye'ej siajta tyámua' tyityetyúucha'íij, a'íjna jime' tí i Dios jamua'xijtye'en i nyúucarij jime' tí jin jamui'rátóosij. ¹³ Jí'nye a'íimaj i maj quee hua'cu'vej i juxa'aj tyeítyee, capu ajta i Dios hua'cu'váaj huá'xijtye'en, majta a'íimaj i maj hua'cu'vej i juxa'aj tyeítyee, a'íi mu néijmi'í jin tyu'tyámue'tij a'ájna xicáara' jitze.

A'íjna i tyaj jin tyá'tzaahuatye' a'íj pu jitze séejre' je'ej tyaj ricij

¹⁴ Nye'ihuáamua', ¿j'nye tyi'tíj jin tye'tyáhuí'rii tipua'aj síij a'yan tyúuxajtaj yee tyá'tzaahuatye', ajta quee a'yan tyl'tíj jin rijcaj je'ej tí tyí'xaj? ¿Nyij i'ríj tí a'íin jáahuí're'en i tí jin tyá'tzaahuatye'? ¹⁵ Tyiche' a'yan tyaataxáj tí síij i ta'ihuáara' tí tyáati' nusu tí úiti', quee tyl'tyéechan nusu quee tyl'tíj tyícha'íj tí jáacua'nyij séej xicáj jitze, ¹⁶ ajta síij tí ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyaaté'xaaty'e'en yee: "Áricuj, che' tyámua' tyaja'muahuí'ria'aj", siajta néijmi'í tyu'cu'a'nyij tyl'tíj tí je'ej tyájamua'ráanajchij, ajta quee tyl'tíj huó'tá'an i maj jin huatyóohuí're'en, ¿capu tyl'tíj je'ej tye'tyáhuí're'ej a'íjna jime'? ¹⁷ A'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'íjna jime' i siaj jin tyá'tzaahuatye', tipua'aj quee séejre'ej siaj a'yan ricij je'ej siaj tyl'xaj, a'yaa pu een tí'ij tyl'tíj tí arí huamu'.

¹⁸ A'yaa pu tyí'rij tí síij a'yan tyu'taxáj yee: "Muáaj paj tyá'tzaahuatye', nyajta nyáaj a'yaa nu ricij je'ej nyaj tyl'xaj." Naataséjratye' i paj jin tyá'tzaahuatye' i paj jin quee a'yan ricij, nyáaj nu nyajta muaataséjratye'sij i nyaj jin tyá'tzaahuatye', nyajta a'íj jin a'yan ricij je'ej nyaj tyl'xaj. ¹⁹ A'yaa paj muáaj tyá'tzaahuatye' tí síij na'aj i Dios séejre', a'íj paj jin xá'pu' ricij, ajta a'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatye' a'íimaj i tyiyáaru'uj, majta juvivej i maj jin tyl'tziinye'. ²⁰ Capáj a'íin pué'eenye' i tíquee tyámua' metyóomua'rej, pajta a'yan tyámua'tyij tíjin tipua'aj

a'yaa pana'aj tyá'tzaahuatye'ej pajta quee a'yan rijcaj je'ej paj tyí'xaj, capu tyí'tj huüre' i paj jin tyá'tzaahuatye'. ²¹ Dios pu tyámua' tyeetyájtoo a'íjci i Abraham, i ti tayo'puaci'ij pué'eenye'ej, a'íjna jime' ti jaatámu'vejritaca' i juyóy Isaac. ²² A'yaa pu tyí'rij tyaj jáamua'reej je'ej ti huaríj a'íjna i Abraham, a'íjna i ti jin tyá'antzaahuaj a'íj pu jin ajta a'yan huaríj, a'yaa pu'ij tyámua' tyí'eenye'ej ta'raj i ti jin tyá'antzaahuaj. ²³ A'yaa pu a'íjna jin tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Abraham pu ja'antzaahuaj i Dios, a'íj pu jin i Dios tyámua' tyeetyájtoo." A'íj mu jin a'yan jaatamua'aj i Abraham tijin: "Maj jumuaityej i Dios jamuán."

²⁴ Xu'ríj mua'aj a'yan tyí'sej, ti i Dios tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i a'tj a'íjna jime' je'ej ti tyí'tyúucha'íj, capu a'íi na'aj i ti jin tyá'tzaahuatye'. ²⁵ A'yaa pu cha'tána'aj tyáaru' a'íjci i Rahab, i íiti' ti jamue'tica'aj i túmii i jutyévi'j jime', Dios pu tyámua' tyeetyájtoo a'íjna jime' je'ej ti a'íin huaríj, ti'íj tyámua' tyihuo'taxié'vej a'íimaj i maj ixie'ria'ca'aj, ajta huo'táhuu'í maj séej jitze i juyéj jó'ciiney. ²⁶ A'yaa pu'ij tye'mej, tipua'aj i tyévira' jitze i a'tj quee júuricamej séjre'ej, a'íi pu mu'chij, a'yaa pu cha'tána'aj a'íjna tyí'mu'chij i siaj jin tyá'tzaahuatye', tipua'aj sequée a'yan rijcaj je'ej siaj tyá'tzaahuatye'.

3

Je'ej ti tyí'huüre' i nyanúrij

¹ Nye'ihuáamua', miche' quee jéehua séjre'ej ja'mua jimí i maj tyihua'mua'tyey i séecan, ji'nye xu'ríj jamua'reej ti i Dios jéetze' ca'nyíin jin huá'xijtye'en a'íjma i maj tyí'mua'taj. ² Néijmi'i tu je'ej pua'aj ricij, tyajta néijmi'i tyí'tj jin á'itzeere', tipua'aj a'tj quee tyí'tj jin á'itzeeria'aj a'íjna jime' je'ej ti tyí'xaj, a'íi pu tyámua' een, ajta jaayí'tin ti huóocha'íin, ti'ij quee tyí'tj jin ootyá'itzeere'en. ³ Tyati'ij hua'ancárujtyi' i hua' tyényi'tze' i cahuáayu'uj a'íjna i píriin, mej mij tá'astyaj, a'íj tutyij jin hua'ria'ca'nyii. ⁴ Siajta a'íjna huaséj i báarcuj, tyij ajta tyámua' tyí've'ej, a'íi pu áacaj jáatajchi ca'nyíin jime', ajta a'íjna i ciyéj ti jáata atyéjvee, a'yaa pu tyí'huüre' ti'ij a'íjna i ti jajmuárie' jaajásime'en i báarcuj jo'tj a'íin a'yan tyiyá'xie've'. ⁵ A'yaa pu cha'tána'aj tyí'een i tanyanúu jitze, tyij ajta cíleenye' na'aj séejre' i tatyévi'j jitze, a'yaa pu putyá'uurej ti va'cán jin ahuóotzaahuatye'en. Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti i'rij ti tiéj ti cíi na'aj tyá'ajtaanyij, a'yaa pu va'cán jin tyu'riá'taasij. ⁶ Ajta i tanyanúu a'yaa pu cha'tána'aj tyí'sejre' ti'ij i tiéj. A'yaa pu ajta séejre' ti'ij i maj jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij, a'íi pu'ij jó'jipua'j i tatyévi'j. A'íjna i ti je'ej pua'aj een ti jitzán éejnyinyii i tanyanúu, a'íi pu ca'nyíjra'aj jatá'caa i tyiyáaru', a'íi pu'ij néijmi'que' tyí'ijta a'íjna jitze i ti je'ej pua'aj een. ⁷ A'íjna i tyévi'j néijmi'i pu putyí'uurej ti'ij huo'muá'ajcaanyitye'en i maj a'yan tyityaací'ij majta i maj rá'rie, majta i maj siru'pii i chóota', ajta i maj jáata' já'xoo, mu'rij néijmi'caa huamuá'ajcaanyityej, ⁸ ajta capu a'tj jaayí'tin ti jaamuá'ajcanyitye'en i junyanúu. A'yaa pu een a'íjna i nyanúrij ti'ij i ti je'ej pua'aj een, ajta jitzán éejnyinyii i ti a'yan een ti'ij huá've'rij ti tyu'jé'caj. ⁹ A'íj tu jin i tanyanúu tyé'tyojtz'i're' i tavástara' i tyaj jajtáataj, tyajta a'íjna jin je'ej pua'aj tyihua'xaj i tyeítyee i Dios ti huó'taahuaca' i maj a'yan huasé'rin ti'ij i tyévira'. ¹⁰ A'íjci i tatyényij jitze pu éejnyinyii i tyaj jin tyámua' tyihua'tá'caa, ajta a'íjna i tyaj jin je'ej pua'aj tyihua'xaj.

Nye'ihuáamua' capu a'yan tyí'xa'pui' ti a'yan tyí'eenye'. ¹¹ Jo'tij ja'ajréxaj, capu i'ríj ti a'áa na'aj tána'aj ajnyéj a'ájna i jájtyij ti jumua'tij jamuán i jájtyij ti antzíjvi. ¹² A'yájna ti'ij ajta quee tyí'rij ti i xápua' jitze huatácan a'ájna i aseituunaj, nusu ti i úuvaj ciyéj jitze huatácan a'ájna i xápua', nye'ihuáamua', nyij i'ríj ti jájtyij ti jumua'tij a'áa ja'ajnyéj jo'tij jájtyij ta'antzíjvi jin ja'ajréxaj.

A'ájna i mua'tziira'aj ti néijmi'i tyí'mua'reej

¹³ Tipua'aj síj ja'mua jimi séjre'ej ti tyámua' metyóomua'rej, ajta tyámua' tyojó'iteej, che' a'ájna jin jaataséjrataj i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij, ajta quee óotzaahuatye'ej a'ájna jime' i ti jéehua tyojó'iteej. ¹⁴ Ajta tipua'aj mua'aj setyu'tá'an ti a'ájna i siaj jin chueerij je'ej pua'aj jamuáa'uurej i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', siajta je'en a'ájna jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, capu ij i'ríj siaj tyí'tij jin ahuóotzaahuatye'en, a'ájna jime' siaj á'itzeere' i ti jiré'can jime' jitze. ¹⁵ Ji'nye néijmi'i i ti a'yan tyí'een capu i Dios jimi tyojo've'mej, sulu a'yan pu cháanacaj japua ma'can, jo'tij je'rányinyij hua'mua'tziira'aj jitze i tyeítyee ajta a'ájna jitze i tyiyáaru'. ¹⁶ Jo'maj jóochueere', ajta jo'maj jóo'itziitee', a'áa mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta néijmi'i je'ej pua'aj ju'uurej, ¹⁷ majta a'íimaj i ti hua' jitze séejre' i mua'tziira'aj ti i Dios jimi jo've'mej, a'íi mu tyámua' tyityetyúucha'ij, majta naa tyihujo'mua'raj, majta tyámua' tyúu'ihuaamua', a'íj mu jin naa tyámua' tyí'tyesejre'. A'íi mu majta tyihua'cu'vej, majta juxa'aj mana'aj tyihua'xie've', camu majta tyí'hue'tacaa, sulu néijmi'i mu jin tyámua' ricij. ¹⁸ Majta a'íimaj i maj jahuoo mej mij tyámua' tyihuo'tyeejeevej i juxa'aj tyeítyee, a'íi mu juxáahuaj séejre', majta a'ájna ancuriáa'sij i ti tyámua' een.

4

I maj a'ájna jamuán óojaahuatye' i maj a'yan cháanacaj japua séejre'

¹ ¿Jo'nyij je'rányinyij a'ájna i ti ca'nyíjra'aj jamuatá'caa siaj sij jujíimua'aj junyo'si'tye'ej? A'yaa pu tyí'ja'yájna ti ja'mua mua'tziira'aj tzajta' je'rányinyij. ² A'yaa xu mua'aj tyí'tij tyí'xie've', siajta quee a'yan tya'ancuriáa'vej, a'íj xu jin tyí'tyacui'caa, siajta jéehua tyí'nyacua'aj, siajta quee óocu'vej, a'íj xu jin junyo'sitye'ej, siajta jujaaxiejvi'. Caxu jatyoovej i siaj jaxie've', ji'nye caxu jahuavij i Dios. ³ Ajta tipua'aj siaatáhuavii, capu jamuaatá'sij, ji'nye caxu tyámua' tyá'huavij, siajta a'ájna jin jahuavij siaj sij cha' siana'aj jaaxíjtye'en je'ej ti tyajamua'ráanajchij; siaj sij a'ájna jin huatóotyamua've'en. ⁴ Mua'aj siaj juxana'cire', ¿nyij sequée jamua'reej tíjin a'íimaj i maj jamuán ajtyu'uj i cháanacaj, a'íi mu jájcha'íire' i Dios? A'tij tina'aj ti jaxie've' ti hua'ajtyájahuatye'en a'íimaj i maj íyan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu ajta jájcha'íire' i Dios. ⁵ A'íj pu jin a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjin: "Dios pu chueerij a'ájna jimi i júuricamej ti a'yan jaatyájtóo ityájma tzajta'." ⁶ Ajta i Dios a'yaa pu jéettez tyámua' tyitojo'mua'raj, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: "Dios pu hua'ajcha'íire' a'íjma i maj óotzaahuatye', ajta tyámua' naa huojomua'raj a'íimaj i maj quee óotzaahuatye'." ⁷ A'yaa pu'ij, siata'aj ja'rá'astijre'en i Dios. Siajta ajtáciinyej i tyiyáaru' jimi, aj pu'ij ajta i tyiyáaru' tyichesij ja'mua jimi. ⁸ Siata'aj ajtyáxiirej i Dios jimi, aj pu'ij

ajta i Dios ajtyáxiirij mua'ajmaj jimi. Siata'aj tyámua' huó'uurej mu siaj jéehua je'ej pua'aj ricij. Siajta huóojajcuare'en mu juxiéjnyu'caa tzajta', mua'aj mu siaj jaxie've' i Dios siajta ííyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua. ⁹ Siata'aj uhuóomua'tziz i siaj je'ej pua'aj ricij i Dios jimi, siajta huatóoxaamujritye'en, siajta huóoyiinyixi'in. Siata'aj huatóoxaamujritye'en a'íjna jime' je'ej siaj ará'tyeej rijcaa, siajta huatóoxaamujritye'en i siaj jin jutyamua'va'ca'aj. ¹⁰ Siata'aj quee óotzaahuatye'ej i tavástará' jimi, tipua'aj a'yan xáarinyij a'íi pu tyámua' tyajamuaatyátoosij.

¹¹ Nye'ihuáamua', caxu je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i séecan. A'íjna i ti je'ej pua'aj tyá'xaj i ju'ihuáara', na'ríij já'xijtya'aj, je'ej pu pua'aj ajta tyá'xaj a'íjci i yu'xarij i maj jin tyí'ijta, ajta ja'xijtye'. Ajta tipua'aj a'yan setyá'xijtye'ej i yu'xarij, muáaj paj a'íin pué'eenye'ej puá'mej i paj tyá'xa'puí'intare', ji'nye capáj che' já'astijre' a'íjci i yu'xarij. ¹² Síij pu'uj a'íin pué'een i ti a'yan jaatyájtóo i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íi pu ajta a'íin pué'een i ti tyá'xa'puí'intare', ajta jaayí'tin ti jamuí'rátóonyij, nusu ti jamua'antypuá'ritye'en, arí muáaj, zji'nye een jime' a'yan petyí'mua'tzej paj a'íjna jin antyía'mua'reej pej pij jo'xijtye'en a'ihuáara'?

Catu jamua'reej je'ej ti tye'mej ariá'pua'aj

¹³ Xáanamujri' mua'aj a'íjci, mu siaj a'yan tyí'xaj tijin: "Íjij nusu ariá'pua'aj chájta' tu jo'cáj, a'áa tu séej nyinyi'ra'aj á'tyeeren tyetyi'muárie'ej tyej tyij túmii huamué'tin", ¹⁴ maj siajta quee jamua'reej je'ej ti ariá'pua'aj tye'mej mua'ajmaj jimi, tipua'aj siooj júurij nusu sequée. A'yaa xu mua'aj een tí'ij i jéetirij ti huariéenajyi'ij, ti a'tzúj huataséjre'sij ajta je'en ja'huóopua'rixí'ij. ¹⁵ Sulu a'yaa pu tye'tyévijtye' siaj a'yan tyu'taxáj yee: "Tipua'aj i tavástará' a'yan tyá'xie've'ej, tyóoche' tu júurij tá'ju'un, tyej tyij a'íjna jin tyu'muárie'en, nusu séej jime' tyi'táj." ¹⁶ Siajta mua'aj, a'yaa xu tyí'xaj xootzáahuatye'ej, ajta a'íjna i siaj jin óotzaahuatye', capu xá'puí' een i Dios jimi. ¹⁷ A'íjna i ti jaayí'tin ti tyámua' huárinij tyi'táj jime', ajta quee a'yan rijcaj, a'íi pu ootyá'itzeere'ej i Dios jimi.

5

Miché' tyámua' tyityetyúucha'íij i maj chújtyaanyi'ij pué'een

¹ Xáanamujri' mua'aj a'íjci mu siaj chújtyaanyi'ij pué'een! Siata'aj huóoyiinyej, siajta huatóoxaamujritye'en, a'íjna jime' siaj jéehua japuéeetzij xá'ju'un. ² Pu'ríj tyí'pe'nyij i siaj tyí'ijcha'íj, ajta i tyajá'muacaana mu'ríj i tyajpuásij tyi'ráaci'xij. ³ Pu'ríj ajta huatyámucua'reej i ooroj ajta i pláataj i siaj jájcha'íij, ajta a'íjna i ti jin huatyámucua'reej, a'íi pu jamuaataxájta, ajta a'yan tyajamua'antypuá'ritye'sij tí'ij i tiéj. Mua'aj xu seríj jéehua tyí'isii i ti tyá'najchij, íjij ti arí néijmi'i tye'entyipua'ríj. ⁴ Ajta a'íjna i siaj quee tyihuo'nájchij a'íijma i tyétyacaa i maj tyu'ré'vejchaca' i já'muavi'ra'taj, a'íi pu mua'ajmaj ja'mua jijve'en, ajta i tavástará' i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, pu'ríj jamua'reej je'ej siaj huaríj, ji'nye pu'ríj huó'namujri' i maj a'íjna jin junyo'si'tye' a'íimaj i maj tyi'muarie'ca'aj mua'ajmaj jimi. ⁵ Ííyan cháanacaj japua xu mua'aj juxáahuaj tyí'tyechej, siajta juxáahuaj tyí'cua', cuxáa siaj tyúuci'mitye' siaj sij huápu'taj, ajta arí atyojo're'nyesij a'náj maj já'muacui'nyij. ⁶ Mua'aj xu siajta seríj

huo'cuij a'íjma i maj quee tyi'táj jin á'itzeeria'ca'aj, majta a'íimaj camu jamuaatá'ijmuejri'.

Tyiche' quee je'ej tyá'tamuajtyej a'íjna jime' i tyaj jajpuéjtzi

⁷ Siajta mua'aj nye'ihuáamua', siata'aj tyo'táviicue' 'asta na'aj quee uvé'nyej i tavástará'. A'íjna i ti chuéj japua tyí'muijhuacaa, a'yaa pu tye'chó'va'aj ta'mej 'asta na'aj quee tyú'ciirej, ta'aj ij ja'ancuriá'an i táque'ra' i ti jéehua huápu'i'ij juxie've', a'yaa pu tyi'chó've'ej ja'mej, 'asta mana'aj quee huatyéviiey i viíta'rij jitze majta je'en atáchenyij. ⁸ A'yaa xu siajta mua'aj tyi'ijchó've'ej, siata'aj huatyóoca'nyej i jutzájta' siaj sij tyámua' eenye', ji'nye capu á'tyeeren ti'ij uvé'nyesij a'íjna i tavástará'.

⁹ Nye'ihuáamua', caxu óoxijtye'ej séej jamuán siajta séej, ti'ij quee Dios a'yan cha'tána'aj tyajamo'xíjtye'en, ji'nye pu'rij tin uvé'nyesij a'íjna i ti tyá'xa'pui'intare'. ¹⁰ Nye'ihuáamua', siata'aj a'íjma jitze tyi'huóomua'tyey i maj tyí'xajtaca'aj i tavástará' jitze ma'can, i maj jéehua jaapuéjztariaca', majta néijmi'i jin tyo'táviicue'ri'. ¹¹ A'yaa tu tyá'mua'reej ti Dios tyámua' tyihuo'tá' a'íimaj i maj néijmi'i jin tyo'táviicue'ri' i maj jin jaapuéjztariaca'. Xu'rij jamua'reej je'ej ti tyaapuéjztariaca' a'íjna i Job, siajta a'yan tyá'mua'reej je'ej ti i tavástará' tyaxá'pui'intari'ri', ji'nye jéehua pu i tavástará' tyámua' tyitájcha'ij ajta jéehua tyihua'cu'vej.

¹² Ajta a'yájna, nye'ihuáamua', caxu tyi'táj jin tya'tóoratzi'ra'an, a'íjna jitze huatama'can i tajapúa, nusu i cháanacaj, nusu séej tyi'táj jime'. Tipua'aj a'yan setyu'taxáj yee "Jee", che' a'yan atyojo're'nyej; na'riij a'yan setyu'taxáj yee "Capu", che' ajta a'yan atyojo're'nyej, ta'aj ij quee Dios jamo'xíjtye'en.

¹³ Tipua'aj síij ti ja'mua jitze ajtyáma'can jajpuéjtzi, che' huatyényuunyij i Dios jimi. Na'riij síij jutyamua've'ej che' chuícarij jin tyaatatyójtzi're'en i Dios. ¹⁴ Tipua'aj síij tyí'cui'ij, che' huo'tájeevej a'íjma i huásij i maj tyeyúuj tzajta tyí'huüre', mej mij a'íimaj huatyényuunyij, majta jitzán ma'can i tavástará' ja'vá'huaatye'en i já'ria'ra' i aseitúnaj. ¹⁵ Ajta mati'ij tyá'tzaahuatye'ej huatyényuunyij, aj pu'ij a'íjna i ti tyí'cui'ij rujnyi, ajta i tavástará' pu japuan huatányuusij, ajta tyaatú'uunyí'raj i ti jin ootyá'itzee. ¹⁶ A'íj pu jin, siata'aj tyi'huóo'ixaatye'en séej jamuán siajta séej i siaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, siajta huatyényuunyij séej jime' siajta séej ti'ij i Dios tyajamuáahuatye'en. A'íjna i siaj huatyényuunyij jéehua pu tyí'huüre' tipua'aj tyámua' sia'éenya'aj xaatyényuunyij i Dios jimi. ¹⁷ A'íjna i Elías, a'yaa pu cha'tána'aj tyi'tyaataca'aj tyati'ij ityáj, ajta ti'ij tyá'tzaahuatye'ej huatyényuj mej mij quee che' huatyéviiey, a'yaa pu huéicaj nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' á'tyeej mej quee che' viiyaca'aj. ¹⁸ Ti'quij ajtáhua'aj huatyényuj, mati'ij támij huatyéviyyaca', ajta je'en tyú'ciiriaca' i ti tyu'huásti'huaca'.

¹⁹ Nye'ihuáamua', tipua'aj síij ajtára'nyij a'íjna jitze i ti ji're'can jime' ajta je'en síij tyámua' tyeetyéjeevej ti'ij ajtáhua'aj tyá'antzaahuatye'en, ²⁰ a'yaa xu tyá'mua'reerij tijin a'táj ti séej tyámua' tyu'tyéjeevej ti'ij ajtáhua'aj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi, a'íj pu jaatyáhuüre'ej ti'ij quee jó'vetyij, ajta ti'ij Dios néijmi'i jin tyaatú'uunyí'.

I yu'xarij ti anaquéej jo'yú'xaca' a'íjna i San Pedro

Pedro pu hua'tyojtye' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Nyáaj Pedro, i nyaj jahuiire' i Ciriistu', yaa nu já'muatyoytye' mua'ajmaj mu siaj Ponto ja'chej, nyahta mua'ajmaj Galacia siaj ja'chej, siajta séecan a'ájna a Capadocia, ajta a'ájna a Asia, ajta a'ájna a Bitinia, ² a'íjma i Dios ti anaquéej hua'antyíhuoj a'yájna ti'ij a'ín tya'tóoratziiiri'. A'íj pu jitze ma'can i ju júuricamej jamuaajáycuarej siaj sij ja'rá'astijre'en siajta tyámua' huárinyij a'íjna jime' i xúuria'ra' i Ciriistu'. Che' i Dios tyámua' tyajamuáacha'íin ajta jamuaatyápua'ritye'en ja'mua tzajta'.

A'íjna i ti jin tyí'ijchó've' a'íjna i ti tyá'tzaahuatye'

³ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios ti ajta vástaria'ra' pué'een i tavástara' Jesús ti Ciriistu' pué'een, a'íi pu jéehua tá'ancu'vaxij ajta taatá' tyej tyij jájcuan jin huanánie'huaj, a'yájna ti'ij ajta i Ciriistu' tyu'tájuuriaca'. A'íi pu'ij tatá'caa tyej tyij jajchó've'ej a'íjna i tyaj jin júurij tá'ju'un, ⁴ ajta taatá'sij ti táaci'tyij i Dios ti arí tyámua' tyú'ruuj, a'íjna i tiquee a'náj je'ej rinyij, capu ajta a'náj huatyéchoomuarij, ajta quee a'náj ja'huópua'rixí'ij. ⁵ A'íjna jime' i siaj jin mua'aj tyá'tzaahuatye', a'íi pu ja'muacha'ij a'íjna jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej ti'ij jamuáahuire'en, a'íjna jime' i ti tyámua' een, a'íi pu huataséjre'ej a'ájna xicáara' jitze ti'ij néijmi'i tye'entyipú'aríj.

⁶ A'íj xu jin mua'aj jéehua jutyamua've'ej a'íjci jime' ti Dios tyámua' tyajamuaatá'sij, tyij ajta a'yan tyúuxie've' siaj a'íjna jin mue'tíj íijíj jaapuéjtzitarej. ⁷ Ji'nye a'íjna i siaj jin tyá'tzaahuatye', a'yaa pu een ti'ij ooroj, a'íjna i ooroj a'yaa pu tyúuxie've' maj jaatyáteeraj ta'aj ij jumua'tij tá'ra'nyij. A'íjna i siaj jin tyá'tzaahuatye' siajta jin jajpuéjtzij, jéetze' pu tyí'huire' quee a'íjna i ooroj i ti i'ríj maj jaatyú'uunaj. A'íj pu jin i siaj jin tyá'tzaahuatye' a'yan tyúuxie've' siaj néijmi'i tyo'táviicue', siaj sij néijmi'i tya'ancuriáan i Ciriistu' jimi.

⁸ Mua'aj xu jaxie've' i Ciriistu', maj siajta quee xu a'náj jaaséj, siajta jitzán tyá'tzaahuatye', ajta a'íjna i siaj jin jéehua jutyamua've' capu i'ríj tyaj jaataxáj nyúucarij jime', ⁹ ji'nye mua'aj xu seríj tín néijmi'i tyu'táa'sij a'íjna jime' i siaj tyá'tzaahuatye', ajta a'íjna jin já'muahuire'en.

¹⁰ A'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, a'íi mu jájcuaaj ímuáj jaataxájtaca' a'íjna i ti jin i Dios tyámua' tyajamuatyátoosij, a'íi mu majta a'yan tyá'huooca'aj, majta a'íjna jin tyí'mua'ajcaa mej mij yo'itéej muá'ra'nyij. ¹¹ A'íjna i júuricama'ra' i Ciriistu' a'yaa pu tyíhuo'té'exaaaj a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, mej mij jáamua'reej je'ej ti tya'ajpuéetzij ta'me'nyúiche' i Ciriistu', ajta je'en je'ej ti tye'mej majca'huáyee, a'yaa mu mij a'íimaj tyá'huooca'aj mej mij jáamua'reej a'náj ti a'yan tye'mej. ¹² A'yaa pu Dios tyíhuo'tá' mej mij jáamua'reej tiquee hua' jime' tyí'xajtaca'aj, sulu mua'ajmaj pu tyajá'mua'ixaatyá'ca'aj. A'íi pu'ij a'íin pué'een i maj jamuáa'ixaj i nyúucaria'ra' i Dios, a'íjna jitze

ma'can i júuricama'ra' i Dios tajapuá ti já'ma'can. Majta a'ñmaj i maj tajapuá tyí'huüre', a'yaa mu tyá'xie've' mej mij néijmi'i a'ñna tyu'séj.

Dios pu ta'ixaaty'e tyej tyij tyámua' tyi'tyítacha'ñj

¹³ A'ñj xu jin, siata'aj tyámua' eenye' siajta tyámua' metyity-oomuámua're'ej. Néijmi'i xu jin i Dios jimi tyi'ijchó've'ej a'ñna i ti tyajá'muaci'tyij i ti jin i Dios tyámua' tyajamuaatá'sij a'ñna xicáara' jitze ti huataséjre'en a'ñna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ¹⁴ Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj eenye' mati'ñj i ti'rñj i maj huá'astijre' i juhuásimua', caxu che' je'ej pua'aj tyityetyúucha'ñj ti'ñj ará'tyeej tyajamua'ránajchica'aj, siati'ñj quee xu jamua'tyáacaj i Dios. ¹⁵ Sulu siata'aj néijmi'i ji'ré'nye'ej séjre'ej, ji'nye a'ñna i Dios ti jamuaatajé, a'ñ pu ji'réenya'aj séejre', ¹⁶ ajta a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Siata'aj ji'ré'nye'ej séjre'ej, ji'nye nyáaj nu ji'réenya'aj séejre'."

¹⁷ Tipua'aj a'yan siaatamuá'muatye'en yee jutáataj, a'ñna i Dios ti juxa'aj na'aj tyihuá'xijtye'en i tyeítyee je'ej ti sñj tyi'tñj jin huarñj, a'yaa pu tyúuxie've' siaj jéehua tzáahuatyí'ra'aj jimi tyicha'ñj siati'ñj siooj a'yan séjre'ej i cháanacaj japua. ¹⁸ Dios pu mua'ajmaj ja'mua japua huatanyúj, siati'ñj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ñca'aj, a'ñjma siaj jitze jaarí'rej i já'muahuasimua'ci'ñj, siajta mua'aj a'yan tyá'mua'reej ti i Ciriístu' quee a'ñna jin tyu'nájchitaca' i ooroj nusu i pláataj ti á'pua'ren, ¹⁹ sulu a'ñ pu i Ciriístu' a'ñna jin tyu'nájchitaca' i juxúure', ti'ñj a'yan tyu'tóomu'vejritaca' ti'ñj cánya'aj tiquee cápítie'nyl' ajta quee tyi'tñj jin á'itzeere'. ²⁰ Ciriístu' pu a'yan tye'entyihuaviihuaca' ti'ñj quee eexúj séeria'caj i cháanacaj, ti'ñj a'ñna jin tyu'tyáhuüre'en, ajta ijñj ti'ñj néijmi'i tye'entyipua'rij, Ciriístu' pu yan huataséjre ti'ñj mua'ajmaj jamuáahuüre'en. ²¹ Ciriístu' xu mua'aj jitze ma'can tyá'tzaahuaty'e i Dios jimi, a'ñna i ti jaatájuurityej ajta tyámua' tyeetyájtooj, a'ñ xu jin mua'aj tyá'tzaahuaty'e siajta i Dios jimi tyi'ijchó've'.

²² Siajta mua'aj, a'ñ xu jitze tyá'antzaahuaj i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, siaj sij tzáahuatyí'ra'aj jin huo'xié've'en i ju'ihuámua'. A'ñ pu jin siata'aj néijmi'i jin i juxiejnyu'caa huóoxie've'en, siajta néijmi'i jime' i siaj jin juca'nyej séej jamuán siajta séej. ²³ Ji'nye mua'aj xu siajtáhua'aj jájcuan jin huanánie'huaca' caxu che' a'ñna jime' i ti já'puaapua'rej, sulu a'ñna jime' i nyúucaria'ra' i Dios ti jusén jin júurij. ²⁴ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Néijmi'i mu i tyeítyee a'yan een ti'ñj a'ñna i tu'pñj,

ajta i maj jin óotzaahuaty'e a'yaa pu een ti'ñj i xúuxu'ra'an i tu'pñj.

A'ñ pu i tu'pñj huatyáhuasij ajta je'en i xúuxu'ra'an cáavatzij,

²⁵ ajta i nyúucaria'ra' i Dios, a'ñ pu jusén jin séeria'aj ta'mej.

Ajta a'ñna i nyúucarij, a'ñ pu a'ñn pué'een i maj mua'ajmaj jamuáa'ixaa.

2

¹ A'ñ pu jin a'yan tyúuxie've' siaj néijmi'i tyu'tátoonyij i siaj jin je'ej pua'aj ricij, siajta je'ej pua'aj tyihuá'xaj tyeítyee, nusu siaj huá'cuanamua', na'rñj i siaj jin óochueere' séej jamuán siajta séej, siajta i siaj jin hue'tzij jin séecan tyí'xajtzi'. ² Siata'aj a'yan huárinyij mati'ñj i ti'rñj, i maj jahuoo mej mij huátze'nyij i junáanañ jitze, mej mij a'ñna jin huahuóse'en, ajta je'en huó'huüre'en, ³ ji'nye mua'aj xu serñj jáamua'reeri' ti i tavástara' tyámua' tyaja'muacha'ñj.

Ciríustu' pu a'ñin pué'een i tyetyéj ti júurij

⁴ Siata'aj ajtyáxiirej i tavástará' jimi, i ti a'ñin pué'een i tyetyéj ti júurij i maj i tyétyacaa majuuhuá'xij, ajta i Dios pu a'yan tye'entyíhuo ti'ij jéehua huápui'ij tyu'tyáhuüre'en. ⁵ A'yaa pu'ij i Dios tyámua' já'mua'uuren siaj sij a'yan tyu'tyáhuüre'en ti'ij i tyetyéj ti júurij, i ti jin chi'ij ájtaavijhua, siaj sij tyi'tij jin va'cán jin tyitye'entyájrutyey, siata'aj tyámua' tyityaaju'un siaj sij a'ñina jin tyu'támu'vejritaj i Ciríustu' jitze ma'can, ta'aj ij i Dios ja'ancuriá'an a'ñina i mu'vejrij ti naa een. ⁶ A'ij pu jin ajta a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin:

Nyáaj nu je'tyájrjaj a'ájna a Sión séej i tyetyéj,

a'ñi pu pué'een i tyetyéj ti anájcaj,

i nyaj ja'antyíhuoq ti ajta jéehua tyá'najchij,

ajta a'ájna i ti jitzán tyú'ca'nyej capu huatóotyevi'ra'astaj.

⁷ Ajta ja'mua jimi mu siaj tyá'tzaahuatyé', a'ájna i tyetyéj jéehua pu tyá'najchij, ajta a'ñimaj jimi i maj quee tyá'tzaahuatyé', a'yaa pu tye'mej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze a'yan tijin:

A'ájna i tyetyéj i maj majuuhuá'xij i maj chi'ij ta'huacaa,

a'yaa pu tye'rájraa ti a'ñin pue'éenye'ej ta'raj i ti jéetze' juxie've'.

⁸ Ajta i ti a'yan tyá'xaj tijin:

A'ij puírícij i tyetyéj i maj jitzán eejcá'cataj majta jitzán eetávitzey.

A'yaa mu jitzán tyitye'ejcá'cataj, a'ájna jime' maj quee ja'tzaahuatyé' i nyúucarij, a'yaa pu'ij tyi'xa'pui' hua' jimi.

⁹ Siajta mua'aj xu tyeítyeera' pué'een i Dios ti hua'antyíhuoq, siaj sij jamuán tyu'ta'íjtaj, siajta séej chuéj japua já'ma'can ti naa een, séej xu chájta'naj pué'een Dios ti jitze ajtyáma'can. A'yaa pu'ij tyi'een siaj sij mua'aj tyihuo'té'exaatye'en a'ájna jitze ma'can i Dios, i ti jamuaatajé siaj sij quee che' tíca'riste' séjre'ej, sulu siaj sij a'áa jo'tyá'ítzeere'en jo'tij tyámua' naa tyojó'nyeeri'ij. ¹⁰ Jájcuaq imuáj caxu tyeítyeristyamua'me'en pué'eenye'ej i Dios, siajta ijíj xu serij tyeítyeristyamua'me'en pué'een i Dios, ajta a'ájna imuáj capu jamuá'cu'vajca'aj i Dios, ajta ijíj pu arí jamuá'cu'vej.

A'yaa xu tyi'tyechajcaj mati'ij i maj jahuüre' i Dios

¹¹ Nye'ihuámua' mu nyaj já'muaxie've', a'yaa nu tyaja'muahuaviiq siaj a'yan séjre'ej mati'ij a'ñimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can, caxu tyi'tá'care'en siaj sij ja'rá'astjire'en a'íjci i ti je'ej pua'aj een, i ti ajta jin nyo'se' i já'muajuuricamej. ¹² Tyámua' xu'uj a'ñjma jimi i maj quee tyá'tzaahuatyé'. A'yaa mu mij a'ñimaj tyaja'muaséjran siaj tyámua' ricij, tyij majta ijíj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, a'ñi mu tyaatatyójtzi're'ej i Dios a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'caa tá'xijtye'en.

¹³ A'ájna jitze ma'can i tavástará' xu hua'rá'astjire'en i maj tyi'tij jin antyúumua'reej, a'íjci i ti a'ájna jin tyi'tyéjvee ti'ij néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj, ji'nye a'ñi pu a'ñin pué'een i ti jéetze' va'cán jin tyi'huüre', ¹⁴ tyajta a'ñjma i tajtúhuuanyij, i maj tyi'ijta mej mij puéjtzij huo'tá'an a'ñjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ti ajta tzaahuatyi'ra'aj hua' jimi tyícha'ij i maj tyámua' ricij. ¹⁵ Ji'nye a'yaa pu i Dios tyá'xie've' siaj tyámua' tyityetyúucha'ij, mata'aj mij quee je'ej tyaja'muaxajta a'ñimaj i maj quee ma'umuámua're', majta i maj quee tyi'tij mua'reej.

16 Siata'aj a'yan tyityetyúucha'íij mati'ij i tyeítyee i maj juxáahuaj mahuaci'ij, caxu a'ájna jin juxáahuaj mahuaci'ij siaj sij tyi'táj jin je'ej pua'aj huárinyij. Tyámua' xu tyityahuóocha'íin, mati'ij a'íimaj i maj jahuíire' i Dios. 17 Siata'aj néijmi'caa jimi tzáahuatyira'aj tyícha'íij. Siajta huo'xié've'en i ta'ihuámua' i maj majta tyá'tzaahuatyee', siajta jéehua tzáahuatyira'aj jimi tyícha'íij i Dios, siajta a'íjci i tajtúhuan i ti néijmi'i jin tyi'ijta.

Je'ej maj tyityetyúucha'ij i maj tyi'táj jin tyi'huíire'

18 Siajta mua'aj mu siaj tyi'ijtyi're', siahua'rá'astijre' a'íimaj i maj tyajá'mua'íjtye', caxu a'íjma siana'aj i maj tyámua' tyajamuájcha'ij, nusu i maj tyámua' tyi'tyetyeeyee, sulu siajta xu a'íjma i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeeyee. 19 Ji'nye a'yaa pu tya'ráanajchi i Dios siaj a'ájna jin tyo'táviicue' i maj puéjtzij jamuatá'caa, a'íj xu jin néijmi'i a'yan ricij je'ej ti tyi'xa'pui' i Dios jimi. 20 Ji'nye títua'aj mua'ajmaj puéjtzij majamuaata'an a'ájna jime' siaj tyi'táj je'ej pua'aj huaríj, siajta je'en a'ájna jin tyo'táviicue', capu je'ej tyajamuaatyáhuíire'ej, ajta títua'aj a'ájna jin puéjtzij majamuaata'an siaj xá'pui' ricij, siajta je'en a'ájna jin tyo'táviicue', a'íi pu ja'ráanajchi i Dios. 21 A'yaa pu a'ájna jin tyajamuaatajé i Dios, ji'nye i Ciriístu' pu ja'mua jitze ma'can jaapuéjtzitariaca', ajta a'ájna a'yan tyajá'mua'ítíij siaj sij a'yan cha'taj siana'aj huárinyij. 22 Capu i Ciriístu' tyi'táj jin ootyá'ítzee, capu ajta a'náj a'tíj huácuanamuaj. 23 Mati'ij je'ej pua'aj tyaatajé, capu je'ej pua'aj tyihuo'riá'hua'nyijraj, ajta mati'ij puéjtzij jaatá', capu huo'tányeechej, sulu Dios jimi pu huatóocu'vej i ti tzáahuatyira'aj jin huá'xijtye'en. 24 A'íi pu tajitzé ma'can jaapuéjtzitariaca' i cúruuj jitze, ajta néijmi'i tyitacáa'ri'ri' i tyaj jin á'ítzeeria'ca'aj, tyej tyij tyámua' éenye'ej tá'ra'nyij. Ciriístu' pu tyu'puéjtyi'huaca' tyej tyij ityáj néijmi'i jin tyú'huaatyihuaaj. 25 Ji'nye a'yaa xu mua'aj a'ájna imuáj huasé'rihua'aj mati'ij i cánya'xií maj jo'vátzij, ajta ijíj xu'ríj i Ciriístu' jitze ajtyáma'can, a'ájna i ti a'yan tyaja'muacha'ij ti'ij hua' cújta' ti huaméj, ti ajta a'ájna jin antyúumua'reej ti'ij ja'mua japua huatányuunyij.

3

Je'ej maj tyityetyúucha'íij i maj nyejnye'i'chej

1 Siajta mua'aj mu siaj hua' írastyamua' pué'een, siahua'rá'astijre' i jucínastyamua', ta'aj ij títua'aj shíj quee já'tzaahuatyaa'aj i nyúucarij, a'yan éenye'que' siahua'antyimué'tin, ajta quee a'yan tyuuxié've'ej ta'mej siaj huo'té'xaatyee'en, sulu a'íj xu jin huá'mue'tin a'ájna jime' je'ej siaj tyityetyúucha'íij, 2 ajta mati'ij jaaséj siaj tyámua' néijmi'i jin ricij, siajta tzáahuatyira'aj jimi tyícha'íij i Dios. 3 Majta a'íimaj i já'mua'írastyamua', miche' quee huá'pui'ij tyámua' ju'uuriáj a'ájna jime' i ti jéjre' séejre', i jucipujájitze, nusu maj tyi'táj tyo'cóorujtyi'raxi'in ti ooroj jin tyi'taavijhua, na'ríij maj ji're'nye' tyu'tyóocheytye'en, 4 sulu miche' tyámua' huárinyij i juxiéjnyu'caa tzajta', a'ájna jime' maj tyámua' naa metyityoomuámua're'ej, ji'nye a'íi pu quee a'náj já'pua'ren, majta quee tyi'táj jin huá'muarie'ristya'aj i jucínastyamua'. A'íi pu a'íin pué'een i ti jéehua naa huasé'rin i Dios jimi. 5 A'yaa mu majta éenye'ej a'náj imuáj

a'íimaj i úuca a maj ji'ré'nye'ej huatyá'itzee i Dios jimi, a'íi mu i Dios jitze tyu'cá'an majta hua'astyajca'aj i jucínastyamua'. ⁶ A'yaa pu ajta huaríj a'íjna i Sara, a'yaa tya'rá'astijre a'íjci i Abraham ajta a'yan jaatamua'aj tíjin "Nyavástará'." Siajta mua'aj xu yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ju'un a'íjci i Sara, típua'aj néijmi'i jin tyámua' xáarinyij siajta quee tyí'tziinye'ej.

⁷ Siajta mua'aj mu siaj hua'cínastyamua', siata'aj tyámua' huojo'mua'raj i ju'irástyamua'. Siata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij, a'yan setya'mua'rériaj maj quee juca'nye'ej, majta a'íjna jin antyihuaviihuaca' mej mij ja'mua jamuán tya'ancuriáan i Dios ti tyajamuaatá'sij. A'yaa xu huárinyij, ti'ij quee tyí'tíj tyajamua'antiyú'nyi'ra'an a'íjna jime' i siaj jahuoo i Dios jimi.

Je'ej maj tyityetyúucha'íj i maj tyá'tzaahuaty'e'

⁸ A'yaa xu néijmi'i mua'aj tyámua' tyí'tyechajcaj, siajta huóoxie've'en siaj sij tyámua' tyuu'ihuáamua'aj tá'ra'nyij. Siata'aj tyámua' tyihuo'jio'mua'raj siajta quee tyí'tíj jin óotzaahuaty'e'ej. ⁹ Caxu je'ej pua'aj ja'uurej típua'aj a'tíj je'ej pua'aj já'mua'uurej, caxu siajta a'tíj je'ej pua'aj tyí'xajtaj típua'aj a'íin je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaj. Sulu siata'aj tyámua' tyihuo'tyéjeeve'ej, ji'nye a'íj pu jin i Dios jamuaatajé siaj sij jéehua jimi tya'ancuriáan. ¹⁰ A'yaa pu a'íjna jin tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin:

A'íjna i ti jaxie've' ti á'tyeevi'in júurij, ajta juxáahuaj chajca,

che' quee je'ej pua'aj tyúuxajtave'en,

ajta a'yan tyúuxie've' tíquee tyí'hue'tacare'en,

¹¹ che' ajtára'nyij a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een,

ajta tyámua' tyí'tyúucha'íj tá'ra'nyij,

che' jáahuoonyij ajta a'íjci jitze ucájrutyey i ti juxáahuaj chajca.

¹² Ji'nye tavástará' pu hua'cha'íj a'íimaj i maj tyámua' tyityetyúucha'íj,

ajta huá'namuaj je'ej maj jimi tyá'huoo,

ajta a'íimaj tyí'cha'íire' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj.

¹³ ¿A'tanyij je'ej pua'aj já'mua'uuren, típua'aj mua'aj a'íjna jin setyí'tyese'ej siaj a'náj tína'aj tyámua' ricijaj? ¹⁴ Ajta a'íjna jime' siaj tyámua' ricij a'íj xu jin jajpuéjtzij, a'íj xu jin huatóotyamua've'en ji'nye Dios

pu tyámua' tyajamuaatá'sij. Caxu sij a'tíj tziinye'ej, caxu siajta je'ej tyityóomuajtyaj, ¹⁵ sulu siata'aj jaatyátzaahuaty'e'en i jutzájta' a'íjci i Ciriístu' i ti ja'muavástará' pue'éen. A'náj tína'aj xu tyámua' eenye', siaj

sij tyámua' tyihuo'riá'hua'nyijraj a'íjma i maj tyajá'mua'ihuo' a'íjna jime' je'ej siaj tyí'tíj tyí'ijchó've'ej, ¹⁶ siajta quee ootzáahuaty'e'ej a'yan huárinyij,

sulu tzaahuaty'i'ra'aj xu jin a'yan huárinyij. Tyámua' pu tyityetyúucha'íj siaj sij quee je'ej pua'aj tyityóomuajtyey, ajta mej mij huatóotyevi'ra'astaj

a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, a'íjna jime' siaj tyámua' ricij matí'ij i maj tyá'tzaahuaty'e' i Ciriístu' jimi.

¹⁷ Jéetze' pu xá'pui' siaj a'íjna jin jaapuéjtzitarej i siaj xá'pui' ricij, típua'aj i Dios a'yan tya'xié've'ej, quee típua'aj a'íjna jin siaj puéjtzij i siaj je'ej pua'aj ricij. ¹⁸ Ji'nye i Ciriístu' pu séej na'aj tajitzé ma'can huamuí', ta'aj ij jusén jin tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee. A'íi pu

quee tyí'tíj jin ootyá'itzeere'ej, ajta a'yan tyaapuéjtzitariaca' a'íjma jitze ma'can i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, ta'aj ij mua'ajmaj jamuá'anvi'tij

i Dios jimi. A'íj pu jitze i jutyévij huamuí', ajta i Dios pu jaatájuurityey i ju júuricamej jime', ¹⁹ a'yaa pu'ij néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij ajta je'en

huo'té'exaa a'íimaj i júuricamej i maj nami'huaca'aj. ²⁰ A'íimaj i maj ará'tyeej maj quee tyi'tíj á'astijria'ca'aj, a'ájna xicáara' jitze ti'íj i Noé séjria'ca'aj, ti'íj i Dios jacho'va'ca'aj ti i Noé jaatyátaahuaj i báarcuj ti ve'éj, ajta je'en séecan huatyáhuu'i mej mij utyájrutyey i báarcuj tzajta' i maj aráhueeicaj ará'axcaa. ²¹ Ajta i a'ájna i jájtyij a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i sij jin mua'aj ijíj huái'huaca', ti'íj jamuáahuire'en. Ajta a'ájna jime' i sij huái'huaca' capu a'yan huatóomua'aj yee sij sij a'ájna jin cóojo'sin i sij choomua, sulu sij sij jaatáhuavij i Dios, ti'íj jamuáata'an sij tyámua' metyityoomuámua're'ej, ajta je'en táahuire'en a'ájna ti i Ciriístu' huatájuuriaca', ²² ajta tajapúa jó'raa ti'íj muáca'ta' pujmua' i Dios ja'ajcáyixi'in, majta a'ájna jitze ajtyáma'cantaj muá'raa i maj tajapúa tyí'huire', majta néijmi'i i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej, mej mij néijmi'i tyámua' tyú'uurej.

4

Tyaj a'yan tyí'tyechajcaj je'ej ti i Dios tyá'xie've'

¹ A'íj pu jin, a'yájna ti'íj i Ciriístu' tyaapuéjtzitariaca' i jutyéviy jitze, a'yaa xu cha'taj siana'aj sij mua'aj huárinyij. Ji'nye a'ájna i ti arí jaapuéjtzitariaca', pu'ríj jaatapúa'citaca' i ti jin je'ej pua'aj ricij, ² ajta je'en néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've' ti'íj na'aj á'tyeeren júurij, capu a'yáana'aj je'ej ti jusíj tyá'xie've' tyi'tíj jime' úyan ti ma'can cháanacaj japua. ³ Xu'ríj á'tyeej sij mua'aj a'yan cha'taj siana'aj rijcaj mati'íj a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatyey, ji'nye a'yaa xu rijcaa je'ej ti tyajamua'ránajchica'aj a'ájna i ti je'ej pua'aj een, majta cha'mana'aj tyi'ye'estyaa, majta jéehua juta'rujve', majta hua'najchej i sánturij i maj je'ej pua'aj huasé'rin. ⁴ Ajta ijíj, caxu che' mua'aj hua' jamuán a'yan ricij a'ájna jime' i ti je'ej pua'aj een, a'íj mu jin je'ej pua'aj tyityóomua'ajtyey majta je'ej pua'aj tyaja'muaxaj. ⁵ Ajta a'yaa pu tyihuá'ci'tyij maj tyu'taxáj je'ej maj tyi'tíj huáruuj a'ájna jimi i ti arí tyámua' huó'ruuj, ti'íj huo'xíjtye'en a'íjma i maj júurij, ajta i maj meríj huácuij. ⁶ Ji'nye a'íjma i maj meríj huácuij majta mu huó'ixaaj i nyúucaria'ra' i Dios, ti'íj i júuricama'ra' i Dios hua' jimi huatyá'itzeerej, tyij majta úyan cháanacaj japua huo'xíjtye' a'yájna mati'íj i tyeítyee tyeeeyi'tin.

Je'ej tyaj i séecan tyu'tyáhuire'en

⁷ Pu'ríj tin a'ájna atyojo're'nyesij ti'íj néijmi'i tye'entyipúa'rij. A'íj xu jin mua'aj tyámua' metyityoomuámua're'ej, siajta tzáahuatyí'ra'aj jin jahuocaj i Dios jimi. ⁸ Siajta jéehua huóoxie've'en, ji'nye a'yaa xu siajta a'ájna jin tyu'túu'uunyi'raj. ⁹ Siata'aj tyámua' tyihuo'taxié've'en séej siajta séej i juchéj, caxu je'ej siana'aj tyí'tyenyuuca'an. ¹⁰ Siata'aj tyámua' tyú'cha'íin je'ej ti tyi'tíj i Dios tyajamuaatapuéjve, siajta a'ájna jin a'yan huárinyij sij sij huo'tyáhuire'en séej siajta séej. ¹¹ Típua'aj a'tíj tyí'xajtaj, che' a'ájna jin tyu'taxáj i nyúucaria'ra' i Dios. Ajta típua'aj a'tíj tyi'tíj jin tyi'huire'ej, che' a'yan huárinyij a'ájna jitze arooca'nyáaj i ca'nyíjra'aj Dios ti jaatá'. Je'ej sij néijmi'i tyi'tíj jin ricij, a'yaa xu huárinyij sij sij néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'ájna jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, a'ájna i ti jitzán eeráma'can i ti naa huasé'rin, a'íi pu ajta néijmi'i putyí'uurej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Maj a'yan tyaapuéjtzitarej mati'ij i maj tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi

¹² Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', caxu je'ej tyityóomuaajtyaj tipua'aj tyi'tíj jin xá'viicue'ria'aj, nusu tyi'tíj je'ej já'mua'uurej i siaj quee jamua'tyej. ¹³ Sulu siata'aj huatóotyamua've'en, a'íjna jime' siaj jamuán jajpuéjtzij i Ciriístu', siaj sij siajta huatóotyamua've'en a'ájna xicáara' tyaj jitzán jaséjran i tavástara'. ¹⁴ Siata'aj huatóotyamua've'en, tipua'aj a'tíj je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaj a'íjna jime' siaj Ciriístu' jitze ajtyáma'can, ji'nye a'íj pu i júuricama'ra' i Dios a'náj tina'aj ja'mua jimi séejre'. ¹⁵ Tipua'aj síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can tyi'tíj jin jajpuéjtzij, che' quee a'íjna jime' ti séej huajé'caj, nusu ti tyi'tíj huanáhua'an, na'riij tyi'tíj je'ej uuriajca'aj ti quee jitzán juxie've'. ¹⁶ Ajta tipua'aj a'íjna jin jajpuéjtzij ti i Ciriístu' jimi ajtyáma'can, che' quee jutyevi'ra'aj, sulu che' tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'íjna jime' ti i Ciriístu' jitze ajtyáma'can.

¹⁷ Pu'rij a'ájna atyojo're'nyej ti'ij Dios huo'xájtje'en i jutyétyeristyamua'. Ajta tipua'aj arí a'yan tyu'tyóchej ityájma jimi, ¿je'quij tye'mej a'íimaj jimi i maj quee ja'tzaahuatye' i nyúucaria'ra' i Dios? ¹⁸ Ajta tipua'aj a'íjna i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij muárie'rij jin jáahuu, ¿je'quij tye'mej a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij ajta a'íimaj jimi i maj je'ej pua'aj ricij? ¹⁹ A'íj pu jin i maj jajpuéjtzij i Dios jitze ma'can, miche' móoj xá'pu' rijcaj, majta i Dios jimi huatóocu'ven i ti yan huo'tyájtto, ji'nye a'íj pu quee a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzeerej.

5

Pedro pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i huásij i maj tyejúuj tzajta' ty'ijta

¹ A'yaa nu nyíjta ijíj tyá'xie've' nyaj ca'nyíjra'aj huo'tá'an néijmi'caa i huásij i maj tyi'huüre' jo'siaj jóosi'rii, nyáaj nu nyajta vásti'pué'en, mati'ij a'íimaj, nyajta tyu'séj je'ej ti tyaapuéjtzitariaca' i Ciriístu', a'yaa pu'ij ajta nyéetzij tyi'nyaci'tyij a'íjna i ti huápu'i'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej i Dios jimi. ² Tyámua' xu tyihuó'cha'íin a'íimaj i maj tye'ityeristyamua'me'en pué'en i Dios, je'ej ti ajta arí a'íin tyajamuaata'íj, juxié'vi'ra' xu jin a'yan huárinyij, je'ej ti i Dios tyá'xie've', caxu ca'nyéjrij jin a'yan rijcaj nusu siaj sij a'íjna jin túmii huamué'tin, sulu a'yaa xu huárinyij xuutyámua've'ej. ³ Siata'aj quee óotzaahuatye'ej mati'ij i maj va'cán jin antyúumua'reej, mej mij ca'nyéjrij jin a'yan huárinyij a'íimaj i siaj huá'cha'íj, sulu siata'aj tyámua' tyihuó'mua'tyen. ⁴ A'yaa pu'ij ti'ij huataséjre'en a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, mua'aj xu ja'ancuriá'ij a'íjci i cúruun ti quee a'náj je'ej rinyij sulu ti jusén jin séeria'aj ja'mej.

⁵ A'yaa xu cha'taj siana'aj mua'aj mu siaj tyámua, siata'aj hua'rá'astijre'en i huásij. Siata'aj néijmi'i jin a'yan huárinyij, siaj sij quee ootzáahuatye'ej siahua'rá'astijre', ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tijn:

Dios pu quee hua'xie've' a'íjma i maj óotzaahuatye',

ajta a'íj pu tyámua' tyihuá'huüre' a'íimaj i maj quee óotzaahuatye'.

⁶ Siata'aj quee óotzaahuatye'ej a'íjna jimi i Dios, i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ta'aj ij a'íin va'cán jin tyajamuaata'íjtje'en, a'náj ti a'yan tyajamuaaxá'pu'i'ntari'ri'. ⁷ Siata'aj i Dios jimi néijmi'i tyu'tyátoonyij a'íjna i siaj jin je'ej tyityóomuaajtyej, ji'nye jéehua xu jitzán juxie've'.

⁸ Tyámua' xu metyityoomuámua're'ej, siajta tyámua' tyí'tye'ixie'ria'aj, ji'nye a'íjna i tyiyáaru' i ti jamuájcha'íire', a'yaa pu metyoyo'jijhuan ti'ij muájyej a'íjna jime' ti jahuoo i ti jaatyájc'i'mej. ⁹ Siata'aj huatyóoca'neye, siajta tyámua' eenye' a'íjci jitze i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yan setya'mua'reeriaj ti a'yan cha'tána'aj tyihúa'uurej i ja'mua ihuámua' i maj a'yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua. ¹⁰ Ajta siati'ij a'yan tyaapuéetzitaren, Dios pu tyámua' já'mua'uuren, siaj sij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, siaj sij a'íjna jitze tyú'ca'neye. A'íi pu a'ín pué'een i Dios i ti taatajé tyej tyij jamuán séeria'aj tá'ra'nyij i Ciriistu' ti ajta Jesús pué'een. ¹¹ Che' a'ín a'íjna jin tyi'tyávaacaj i ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaj jusén jime'.

Hua'tyoytje' ajta je'en ja'antyipúa'rij

¹² A'yaa nu cii tyajá'muayu'se'ej a'íjna jamuán i Silvano, i ti a'ín pué'een síj i nye'ihuáara', ti quee tyi'tíj jin á'itzeere', nyej nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an, ajta siaj sij jáamua'reej ti i Dios tzáahuatyi'ra'aj jin tyámua' tyitátá'caa. A'náj tina'aj xu tyámua' eenye' a'íjna jime' i siaj juxie've'.

¹³ A'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Babilonia, i ti Dios ajta hua'antiyíhuoj ti'ij mua'ajmaj, a'íimaj mu yajá'muatyoytje', a'íi pu ajta yajá'muatyoytje' i nyiyóoj i Marcos. ¹⁴ Siata'aj huatóotyoytje'en xui'tyoo'pu'í'tza'xi'in a'íjci jime' siaj juxie've' síj ajta síj. Tyámua' xu tyí'tyesejre'ej, mua'aj mu siaj Ciriistu' jitze ajtyáma'can.

I yu'xarij ti hua'puaj a'íin ti jo'yú'xaca' i San Pedro

Pedro pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Simón i nyaj Pedro pué'een, i nyaj jahuiire' i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, a'yaa nu já'muatyoytye' mu siaj a'yan cha'taj siana'aj tyá'tzaahuaty'e' tyati'ij ityáj, ji'nye i Dios ajta a'íjna Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, a'íi nu ji'rénnya'aj séejre'. ² Che' jéehua tyajamuáaci'tyij i ti jin tyámua' tyajamuatá'caa, ajta ti'ij jamuaatyápua'ritye'en a'íjna jime' siaj jamua'tyiej i Dios siajta a'íjci i Jesús i ti ajta tavástara' pué'een.

Je'ej ti tyi'huóoxie've' a'íjma jimi i Dios ti huo'tajé

³ A'íjna i ti jin néijmi'i putyí'uurej i Dios, a'íj pu jin tyitaatá' néijmi'i i ti tyúuxie've' tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en a'íjna jimi i ti taatajé, a'íjna i ti jusén jin naa huasé'rin, ajta a'íin néijmi'i jin antyúumua'reej. ⁴ A'íj pu jitze ma'can i ti jin va'cán tya'tóoraj taatajé, ti ajta jéehua tajitzé juxie've', tyej tyij a'íjna jin a'yan séeria'aj tá'ra'nyij ti'ij i Dios, tyata'aj tyij huatáta'uunaj a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj huasé'rin i maj jin a'yan tyá'xie've' íyan cháanacaj japua. ⁵ A'íj xu jin jéetze' huatyóoca'nyej a'íjna jime' i siaj jin tyá'tzaahuaty'e' siajta tyámua' tyityetyúucha'íij, siajta tyámua' tyiyo'íteej xá'ra'nyij i siaj jin tyámua' tyityetyúucha'íij. ⁶ Siajta i siaj jin tyámua' tyá'mua'reej, a'íj xu jin huóocu'vej, ajta i siaj jin óocu'vej a'íj xu jin néijmi'i tyo'táviicue', ajta i siaj jin néijmi'i tyo'táviicue', a'íj xu jin tyaatatyójtzi're'en i Dios, ⁷ ajta i siaj jin tyé'tyojtzire' i Dios, a'íj xu jin tyámua' tyityetyóojeevej, ajta siati'ij tyámua' tyityetyojéeven aj xu sij tyámua' naa tyityahuóoxie've'en.

⁸ Tipua'aj mua'aj néijmi'i jin a'yan xáarinyij je'ej siaj tyi'íj tyu'yí'tin, a'íjna i ja'mua júuricamej jéehua pu tyu'tyáhuuiire'ej a'íjna jime' siaj jaamua'aj tzáahuaty'i'ra'aj jime' i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ⁹ Ajta a'íjna i tiqee a'yan ricij a'yaa pu een ti'ij i a'tíj ti arácun tiqee imuáj tyí'sej, a'íi pu arí yo'huá'xij ti i Dios tyaatú'uunyi'ri' je'ej ti tyi'tíj jin quee xá'puí' huaríj. ¹⁰ A'íj xu jin nye'ihuámua', siata'aj huatyóoca'nyej siaj sij a'yan huárinij je'ej ti tyi'tíj jin i Dios tyajamuatajé ajta jamua'antyíhuoo, ji'nye tipua'aj a'yan xáarinyij caxu a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej. ¹¹ A'yaa pu tyajá'muaci'tyij, siaj a'áa jo'tyájrutyaj jo'tíj jusén jime' tyejé'ijta i tavástara' i ti tajapúa huatanyúj, a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een.

¹² A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaaty'e'ej na'mej, siaj sij a'yan tyá'mua'reeriaj, tyij siajta seríj tyámua' een a'yájna nyati'ij tyajamuaa'muá'tyiej. ¹³ A'yaa pu tyí'nyaci'puaj nyej nyij tyámua' tyajamuáa'ixaaty'e' nyajta ca'nyíjra'aj jamuaata'an íjij nyej nyooj júurij. ¹⁴ A'íjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, a'yaa pu tyinaaté'exaaj ti arí véjri' a'náj nyaj jitzán muí'nyij, ¹⁵ A'yaa nu nyij tyu'tyényaca'nyesij, nyej nyij tyajamuáa'ítíj ti'ij huatá'riitarej siaj jo'támua'reej je'ej nyaj tyajamuáa'ixaa.

¹⁶ A'íjna i tyaj jamuaamua'tyiej je'ej ti éeny'e'que' huataséjre'sij a'íjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, a'ájna xicáara' jitze ti'ij ajtáhua'aj yava'cányesij, catu a'íjna jin jaataxájtaca' i nyúucarij i maj jujámua'aj

mana'aj jájtyo i tyétyacaa, catu tyajta tajámua'aj tyana'aj jájtyo, sulu tají'ij tu jin jaaséj ti a'ín néijmi'i jin antyúumua'reej. ¹⁷ A'yaa tu tyeeséj tí'ij i Dios tyámua' tyeetyájtóo, ajta tyámua' tyaatá', ajta i Dios a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "A'íi pu a'ín pué'een i nyiyóoj i nyaj jéehua huápui'ij jaxie've', a'íi pu a'ín pué'een i nyaj ja'antyíhuoj." ¹⁸ Ityáj tu jáanamua'jri' a'íjci i nyúucarij ti jútye' je'cánamua'jre, jí'nye jamuán tu ajo'tyú'uuca'aj i tavástara' a'ájna i jírjiz ti tyámua' tyejé'een.

¹⁹ A'íj pu jin jéetze' ámiteere' quee a'ájna i nyúucarij i maj jaataxájtaca' a'ímaj i maj Dios jitze tyí'xajtaca'aj, a'íj xu jin mua'aj tyámua' tyá'tzaahuatye'. Jí'nye a'ájna i nyúucarij a'yaa pu een tí'ij a'ájna i tatzárij jo'tíj jo'tíca' 'asta na'aj quee huataséjre'en a'ájna i xú'ra'vej tí'ij tapuá'risima'caj u'é'ejnyinyiij, tí'ij jamuaatyátatzavi'tye'en. ²⁰ Ajta anaquééj a'yan tyúuxie've' siaj jáamua'reej tiquee a'tíj a'náj jusíj je'ej tyééjtyoj je'ej ti huatóomua'aj a'ájna i nyúucarij ti jitzán á'yu'si'ij i yu'xarij je'ej maj tyu'taxájtaca' a'ímaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ²¹ jí'nye a'ímaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, camu a'náj a'yan tyu'taxájtaca' je'ej maj tyi'táj jujámua'aj mana'aj tyí'ijtyoj, sulu Dios jitze ma'can mu a'yan tyu'taxájtaca', majta a'ájna jime' i júuricama'ra' i Dios.

2

A'ímaj i maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej

¹ Jéehua mu majta i tyeítsee huataséjre'ej a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej, a'íj mu jin jéehua ja'mua jimi séejre' a'ímaj i maj hue'tzij jin tyaja'muamua'tyej. Avíitziij mu jin a'yan ricíj mua'ajmaj jimi, a'yaa mu mij a'ájna jamuajo'riésij, majta jatyhue'tacaa i tavástara' a'ájna i tí ajta hua' jime' tyu'nájchitaca', a'íj pu jin a'yan tyihuá'ci'tiyij ti i Dios jíye'tzín hua'antyipuá'ritye'en. ² Mue'tíj mu hua'rá'astijre'ej mej mij a'yan cha'taj mana'aj tyityahuóoxana'cire'en matí'ij a'ímaj, a'yaa mu mij a'ájna jin je'ej pua'aj tya'xaataj muá'ju'un a'íjci i nyúucarij ti xá'pui'. ³ A'yaa mu a'ájna jin hue'tzij tyihua'mua'tyáaj muá'ju'un a'ájna jime' maj huápui'ij jaxie've' i túmii, a'yaa mu mij a'ájna jin tyitye'entyipuá'rij tí'ij Dios huo'xíjtye'en, jí'nye pu'ríj á'tyeej tí a'yan a'ímaj jimi tya'tácatyíij.

⁴ Capu i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' a'ímaj i maj tajapuá tyí'huúria'ca'aj, i maj tyi'tíj jin ootyá'tizee, sulu a'áa pu huaja'tyáahua'xíj jo'maj yá'puejtitzaren, ajta ja'tyácun mej mij a'áa já'nami'huaj jo'tíj jo'tíca', a'áa mu ja'avíitzi'huaj muá'ju'un, 'asta na'aj quee Dios huo'xíjtye'en a'ájna xicáara' jitze tí'ij jitzán néijmi'i tye'entyipuá'rij. ⁵ Capu ajta tyihuo'tú'uunyi'ri' a'ímaj i maj ará'tyeej séjria'ca'aj, sulu a'yaa pu tyu'tá' tí i jájtyij tyí'jistej néijmi'que' i cháanacaj japua, tí'ij puéjtziij huo'tá'an a'íjma i maj quee já'astijria'ca'aj i Dios, ajta a'íi pu xaa huáhuú i Noé, i tí a'yan tyihuo'té'exaa'j je'ej maj huárinyij mej mij xá'pui' huárinyij i Dios jimi, ajtáhua'aj a'ímaj i séecan i maj aráahua'puaj ará'axcaa. ⁶ Dios pu ajta huo'xíjtye' a'íjma i maj a'áa jo'cháatima'caa i chájta'naj jitze tí a'yan tyaja'rájtyapua'j tíjin Sodoma ajta a Gomorra, néijmi'caa pu huatyáatíej, mej mij a'ájna jin jáamua'reej je'ej tí tyihuá'uuren a'íjma i maj quee já'astijre' i Dios. ⁷ Ajta a'íj pu japua huatanyúj a'íjci i Lot, i tí tyámua' tyi'tyúucha'íica'aj, ajta je'ej pua'aj ja'axcaa je'ej maj rijcaj i

maj juxana'caria'ca'aj a'íimaj i maj quee tyi'títj já'astyajca'aj. ⁸ A'íjna i tyévíj tí tyámua' tyi'tyúucha'íica'aj i Dios jimi, jéehua pu jajpuéjtzica'aj i jutzájta' a'íjna jime' maj quee xá'pui' rijcaa jí'nye a'yaa pu tyi'sejraca'aj, ajta tyi'namuajraca'aj i maj je'ej pua'aj rijcaa a'íimaj i maj quee tyi'títj já'astyajca'aj.

⁹ Tavástara' pu jaayí'tin tí hua' japua huatányuunyij tyi'títj maj jin jajpuéjtzij a'íimaj i maj jimi séejre', ajta jaayí'tin tí hue'tyáana' a'íijma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, tí'íj puéjtzij huo'tá'an a'ájna xicáara' jitze tí jitzán néijmi'caa á'xijtye'en. ¹⁰ Tavástara' pu ajta puéjtzij huo'tá'sij a'íijma i maj huápu'íj je'ej pua'aj ricij, majta quee tyi'títj já'astijre'. Camu tyi'títj ja'astej majta óoca'nyej maj cha'mana'aj tyi'títj jin je'ej pua'aj huárinyij, camu majta tyí'tziñnye' mej mij je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj a'íijma i maj tajapúa já'sejre', ¹¹ majta a'íimaj i maj tajapúa tyí'huíire', tyij majta jéetze' juca'nyej majta jéetze' va'cán jin antyúmua'reej, camu a'yan tyityóoca'nyej mej mij je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj a'íijma i tyétyacaa a'ájna jimi i tavástara'.

¹² A'íimaj i tyétyacaa a'yaa mu een mati'íj i ya'muáatyee: camu tyihuojó'itej, majta cha'mana'aj jo'ojuhua'an, a'yaa mu een jin huanánie'huaca' mej mij huo'vívi', majta je'en huó'cui'nyij. Je'ej mu pua'aj tyá'xaj i tyi'títj maj quee yó'itej, ajta a'yaa mu cha'taj mana'aj tyí'tyacui'nyij mati'íj a'íimaj i ya'muáatyee, ¹³ a'yaa mu mij majta tya'ajpuéetzij muá'ju'un mati'íj a'íimaj séecan puéjtzij tyu'tá'. A'yaa mu tyityóomua'jtyej maj tyi'títj jin jutyamua've', a'yaa mu mij ricij tújca'rij tzajta'. Jéehua xu tyévi'si' séejre' a'íjna jime' je'ej siaj tyi'títj jin ricij hua' jamuán, mati'íjta tyí'ye'estyaj, jí'nye a'íj mu jin jutyamua've' i maj jime' jujíimua'aj jucuanamua'j.

¹⁴ Camu pújoorej maj íitaj huaséj majta je'en quee jaatanyácu'a'aj, camu a'náj ja'antyápua'citacaa maj á'itzeeria'aj i Dios jimi. Ca'nyíjra'aj mu hua'tá'caa a'íijma i maj quee jéehua juca'nyej mej mij majta tyi'títj jin je'ej pua'aj huárinyij, jéehua mu jaayí'tin je'ej maj tyi'títj jin huárinyij, a'íi mu a'íin pué'een i tyeítyee i Dios tí puéjtzij huo'tá'sij. ¹⁵ Mu'ríj jo'vátzij, jí'nye mu'ríj ajtacíj i juyéj jitze tí tyámua' een. A'yaa mu mij ricij tí'íj a'ájna i Balaam, yójra' a'íjci i Bosor, i tí a'yan tyá'xie'va'ca'aj tí túmii huamué'tin a'ájna jime' tí je'ej pua'aj ricij, ¹⁶ ajta a'yaa pu je'ej tyo'tóomua'aj a'ájna jime' tí je'ej pua'aj rijcaa, tí'íj i púuru' tíquee tyo'ríí'rej a'yan tyaaté'exaa tí'íj tyévíj, ajta je'en jaatá'íjmuejri' tí'íj quee tyi'títj jin je'ej pua'aj rijca' a'ájna jime' i tí jutímue'.

¹⁷ A'íimaj i maj a'yan ricij a'yaa mu een tí'íj jo'tíj ja'tyácun ajta je'en quee arájmuua, nusu tí'íj i jéetirij tí áacaj jáatajchi, a'yaa pu tyihuá'cí'tyij maj a'áa jo'tyá'itzeere'en jusén jime' jo'tíj huápu'íj jo'tíca'. ¹⁸ A'yaa mu a'ájna jin tyí'xaj i nyúucarij tíquee tyi'títj je'ej tyí'xaj, majta ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i séecan mej mij tyi'títj jin je'ej pua'aj huárinyij a'íimaj i maj moochán jaatapúa'citaca', i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íica'aj. ¹⁹ A'yaa mu tyihuá'ixaaty'e' maj juxáahuaj séeria'aj muá'ju'un, majta jujíimua'aj ca'nyéjrij jin tyí'huíire' a'ájna jime' maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, jí'nye a'tíj tína'aj tí ca'nyéjrij jin tyí'huíire', a'íi pu a'yan tyá'huíire' je'ej tí tyi'títj arí tyeetyáamue'tíj. ²⁰ Jí'nye a'íimaj i maj meríj jaamua'aj a'íjci i tavástara' Jesús i tí ajta Ciriístu' pué'een, a'íimaj mu meríj ajtacíj a'íjci jitze i tí je'ej

pua'aj tyí'een íyan cháanacaj japua, tipua'aj ajtáhua'aj huo'tyámue'tin a'íjna i ti je'ej pua'aj een, jéetze' mu je'ej pua'aj rinyij mequee jájcuaj. ²¹ Jéetze' pu tyámua' tacaj maj quee a'náj jáamua'tyijche' a'íjci i juyéj ti tyámua' een, mej mij quee a'yan tyá'mua'reerij majta je'en yo'huá'xij a'íjci i nyúucarij ti tyámua' een ti ajta hua' jimi huatyátuihuaca'. ²² A'yaa pu'ij a'íjma jimi tya'raj je'ej ti tyé'yusí' i yu'xarij jitze ti a'yan tijin: "A'íjna i tzi'ij, ajtáhua'aj pu pu'ájvej tí'ij jáacua'nyij i jujárie'rij", ajta i ti a'yan tijin: "A'íjna i tuíxuj i maj tyámua' tya'cáajo'sij, ajtáhua'aj pu i jáxu'uj jitze átyi'huaxi'ij."

3

A'náj ti ajtáhua'aj yatanyésij i tavástara'

¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'íi pu a'íin pué'een i yu'xarij ti hua'puaj i nyaj jitán tyajá'muayu'se'ej. A'yaa nu a'íjci jime' i ti hua'puaj tyá'xie've' nyej nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij tyámua' tyú'mua'tyij. ² Xo'támua'reej je'ej maj ará'tyeey tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, siajta a'íjci i nyúucarij i ti jamuaatá' a'íjna i tavástara', ti ajta a'íin pué'een i ti ja'mua japua huatányuusij, a'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij ti ityájma jimi jaatyájtoo, tyej tyij jamuaaté'exaatye'en.

³ Siata'aj tyámua' tyá'mua'reerij ti a'yan tye'mej, a'ájna xicáara' jitze ti jitán néijmi'i tye'entyipua'rij, a'íi mu huataséjre'ej i tyeítsee i maj jamuá'xaahuari', je'ej ti a'íimaj tyihua'ránajchi i ti je'ej pua'aj een, ⁴ a'yaa mu tyu'ta'ihuosi'ij tijin: "¿Ji'nye tyi'tíj huarí'ij a'íjna jime' ti i Círístu' ajtáhua'aj ya'uvé'nyesij? Mu'rij huácuij i tahuásimua'ci'ij, ajta a'yáana'aj óoche' tyí'sejre' i cháanacaj tí'ij jájcuaj ímuáj tyu'tyátaavijhuaca'."

⁵ A'íimaj i tyeítsee camu jaxie've' maj jo'támua'reej ti i tajapua' arí jájcuaj ímuáj séjria'ca'aj, ajta i cháanacaj a'yan tyu'séjrej tí'ij i Dios junyúuca a jin tyu'ta'íjtaca', tí'ij ajnyéj a jáata', ajta íjij a'yan tyí'sejre' i jájtyij japua. ⁶ A'yaa pu ajta jájtyij jin tyu'tyá'uunyi'huaca' i cháanacaj a'ájna ímuáj. ⁷ Ajta i tajapua' íjij ti séejre' ajta a'íjna i cháanacaj i tyaj a'yan japuan íjij a'yan séejre', Dios pu jacha'ij tí'ij jaatyáteeraj. A'íi pu i tiéj hua'antypua'ritye'sij a'ájna xicáara' jitze ti jitán huá'xijtye'en i junyúuca a jime', ajta néijmi'caa jo'riésij a'íimaj i tyeítsee i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

⁸ Siata'aj quee yó'hua'nán, nye'ihuáamua' ti i tavástara' jimi séej xicáj a'yan een tí'ij séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, ajta séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj a'yan een tí'ij séej xicáj. ⁹ Capu a'yan huatóomua'aj ti i tavástara' á'tyeeren tí'ij a'yan huárinyij je'ej ti tya'tóoraj, mati'ij séecan tyí'mua'tzej, sulu tyámua' pu tyé'viicue' ja'mua jimi, ji'nye capu jaxie've' ti a'tíj jó'vetyij, sulu mej mij néijmi'i tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi.

¹⁰ Ajta i tavástara' a'yaa pu tyo'vé'nyesij tí'ij i náhua'rij ti avíitizj jin huataséjre'ej i tíca'rij tzejta'. Aj pu'ij i tajapua' ti séejre' huatyú'uunyi'huaj, ca'nyíin pu jin je'ej pua'aj huápu'ij huatanamua'ajre'ej, ajta néijmi'i i ti tyu'taavijhuaca' ajta pu tye'entyipua'rij a'íjna jime' i tiéj, ajta i cháanacaj, jamuán i ti japuan tyí'sejre' a'íi pu tyu'tyátaasij.

¹¹ Ji'nye néijmi'i pu a'yan tyu'tyú'uunyi'huaj, a'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj tyámua' tyityetyúucha'íj, siajta néijmi'i jin ja'rá'astijre'en i Dios.

¹² Siata'aj jajchó've'ej a'náj ti xicáara' jitze uvé'nyesij i Dios, siajta néijmi'i jin tyámua' eenye'. Ji'nye a'ájna xicáara' jitze, a'íjna i tajapúa néijmi'i pu huatyú'uunyi'huaj i tiéj jime', ajta i ti tyú'taavijhuaca' ti'ij ajta jamuán tyí'sejre', a'íi pu ajta néijmi'i tyu'tyátaasij, ¹³ tyajta ityáj a'íj tu tyicho've', i tajapúa ti jájcuaj tyajta i cháanacaj ti ajta jájcuaj, a'yájna tí'ij i Dios tya'táraj, ajta néijmi'i tyámua' tyi'éenye'ej ta'mej.

¹⁴ A'íj xu jin nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', ijíj siaj siooj a'yan tye'ejchó've', siata'aj tyámua' eenye' i Dios jimi, siaj sij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj. ¹⁵ Siata'aj a'yan tyá'mua'reeriaj ti a'íjna jin já'muacho've' i Dios ti'ij néijmi'caa táahuiire'en. A'íj pu ajta jin tyajamuaatayú'sej a'íjna i ta'ihuára' Pablo i tyaj jaxie've', Dios pu a'yan tyaatá' ti'ij yo'itéej já'ra'nyij tyámua' naa. ¹⁶ Néijmi'i i ti jitzán tyajamuaatayú'sej a'yaa pu cha'tána'aj tyajamuáa'ixaa, tyij ajta je'caquéj muárie'rij ti a'tíj yo'itéej já'ra'nyij i nyúucarij, a'íj mu jin séecan i tyeítyee i maj quee tyi'tíj mua'reej i maj majta quee xu jéehua tyé'viicue' i maj jin tyá'tzaahuatye' a'yaa mu mij a'íjna jin tyí'tyese' mej mij seequéj tyiyo'itéej muá'ra'nyij, a'íi mu mij seequéj ja'uurej i nyúucarij, a'íj mu mij jin jujúmua'aj antyúupua'ritye'sij.

¹⁷ A'yaa pu'ij nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', mua'aj xu serij jamua'reej, siata'aj sij tyámua' tyityahuóocha'íin, mej mij quee tyi'tíj jin jamuáacuanamuaj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee, nusu siaj sij a'yan huárinyij je'ej maj a'íimaj tyí'ijta. ¹⁸ Siajta mua'aj siata'aj jéetze' tyámua' tyáamua'tyij a'íjci i tavástara' ti ajta Ciríistu' pué'een, siata'aj a'íjna jin huahuóse'en i siaj jin huóoxie've'en. Tyiche' a'náj tina'aj tyé'tyojtzí're'ej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I yu'xarij ti anaquéecan jo'yú'xaca' a'íjna i San Juan

A'íjna i nyúucarij ti júurij

¹ A'íj tu jin mua'ajmaj tyajá'muayu'se'ej a'íjna jitze ma'can i Ciriístu' ti arí jájcuaj imuáj séjria'ca'aj ajta ti'ij na'aj yatij je're'nyej, a'íj pu a'íjn pué'een i tyaj jáanamujri' tyajta i tyaj taji'ij jin jaaséj. Ji'nye tu'rij jaaséj tyajta tamuáca' jin ja'ajtamuariej. A'íj pu a'íjn pué'een i nyúucarij ti júurij. ² A'íj pu i júuricamej huataséjre, ityáj tu jaaséj, tyajta a'íjna jitze ma'can tyí'xaj, tyajta a'yan cha'taj tyana'aj mua'ajmaj tyajá'mua'ixaatye', a'íjna i ti ajta tavástara' jimi séejre', i ti ityájma jimi huataséjre. ³ A'íj tu tyij já'mua'ixaatye' i tyaj jaaséj, tyajta i tyaj jáanamujri', siaj sij siajta mua'aj tajamuán séjre'ej, a'yájna tyati'ij ityáj jimi tyí'sejre' i Dios i tyaj jáj táataj, tyajta jimí a'íjna i Jesús i ti ajta Ciriístu' pué'een. ⁴ A'yaa tu een jime' tyajá'muayu'se'ej tyej tyij néijmi'i huátatyamua've'en.

Dios pu a'íjn pué'een i tatzárij

⁵ A'íj pu a'íjn pué'een i nyúucarij i Ciriístu' ti taamuá'tyej i tyej tyij ityáj já'mua'ixaatye', ti i Dios tatzárij pué'een, ajta quee jimí séejre' a'íjna i tíca'rij. ⁶ Tipua'aj a'yan tyetyí'xajta yee jimi tu séejre', tyajta je'en tíca'riste' cányej, a'íj tutyij jin tyí'hue'taj, ji'nye catu huatoojé'yacan jin tyí'xaj. ⁷ Ajta tipua'aj a'yan a'íjna jitze tyetyi'tyesejria'aj i tatzárij, a'yájna ti'ij ajta i Dios tatzárij tyi'pué'een, a'íj tu jin jimí séejre', ajta i xúuria'ra' i Jesús ti yójra' pué'een i Dios, a'íj pu néijmi'i tyitacáa'ri'raj i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimí.

⁸ Tipua'aj a'yan tyetyí'xajta yee catu tyi'táj jin á'itzeere' i Dios jimí, a'yaa tu tyij tajímua'aj tyi'tacuanamuj, capu ij ityájma jimí séejre' a'íjna i nyúucarij ti ji're'can jime', ⁹ ajta tipua'aj tyaataxáj i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimí, a'yaa pu tyí'rij tyaj jitzán tyú'ca'nyej i Dios, ti tyámua' eenye' séejre', ajta a'íjn tyitaatú'uunyi'raj i tyaj jin ootyá'itzee ajta néijmi'i i tyaj jin je'ej pua'aj huaráj. ¹⁰ Tipua'aj a'yan tyetyí'xajta yee catu a'náj tyi'táj jin ootyá'itzee i Dios jimí, a'yaa tu tyé'sejrata ti i Dios tyi'hue'tacaa, catu tyij tyexúj tyámua' tyá'antzaahuaj i nyúucaria'ra'.

2

Ciriístu' pu a'íjn pué'een i ti tajapúa huatányuusij

¹ Mua'aj mu siaj nyiyóojmua' pué'een mu nyaj huápu'i'ij já'muaxie've', a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej siaj sij quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj i Dios jimí. Ajta tipua'aj a'táj tyi'táj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimí, sáij pu tajapúa huatányuusij, a'íj pu a'íjn pué'een i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, a'íj pu'ij ji're'nyaja' séejre' i Dios jimí. ² Ciriístu' pu tajitzé ma'can huatóomu'vejritaca' ta'aj ij i Dios tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee, ajta quee ityájma na'aj, sulu néijmi'caa jime' i maj a'yan huachátamee i cháanacaj japua.

³ Tipua'aj néijmi'i jin a'yan táarinyij je'ej ti i Dios tyí'ijta, a'yaa tu a'ijna jin tyámua' tyá'mua'reej tyaj ji'ré'can jime' jamua'tyej. ⁴ Ajta tipua'aj sñij a'yan tyí'xajtaj yee: "Nyáaj nu jamua'tyej a'ijci i Jesús", ajta quee a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta i nyúucaria'ra', a'ñi pu tyí'hue'tacaa, ajta quee jimi séejre' i ti ji'ré'can jime'. ⁵ Ajta a'ijna i ti a'yan ricij je'ej ti i nyúucaria'ra' tyí'ijta, a'ñi pu arí ji'ré'can jime' tyámua' een a'ijna jitze i Dios ti jin taxie've', a'ij tutuyj jin jamua'reeren ti a'ñin jimi séejre' i Dios. ⁶ A'ijna i ti a'yan tyí'xaj ti i Dios jitze ajtyáma'can, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan cha'tána'aj tyi'tyúucha'ij ti'ij i Ciriistu'.

A'ijna i nyúucarij ti jájcuaj jin tyí'ta'ijtye'

⁷ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'ijna i nyúucarij i nyaj já'muayu'se' capu jájcuaj, sulu a'ñi pu a'ñin pué'een i nyúucarij ti jájcuaj imuáj i Dios jin tyitaata'ij. A'ijna i nyúucarij ti jájcuaj imuáj jin tyitaata'ij i Dios, a'ñi pu a'ñin pué'een i nyúucarij i siaj jáanamua'jri'. ⁸ Ajta a'yájna, a'ijna i nyaj já'muayu'se' nyúucarij pu pué'een ti jájcuaj, ti ajta ji'ré'can jime' i Ciriistu' jimi ajta ja'mua jimi, ji'nye pu'ríj antyipua'rij a'ijna i tíca'rij, aj pu'ij huatyóochesij i ti ji'ré'can jime' tatzárij pué'een.

⁹ Tipua'aj sñij a'yan tyí'xajtaj ti a'áa já'ma'can jo'tij jó'nyeeri'ij, ajta je'en i ju'ihuáara' tyicha'ñiria'aj, a'ñi pu óoche' a'áa já'sejre' jo'tij jo'tíca'. ¹⁰ A'ijna i ti jaxie've' i ju'ihuáara' a'ñi pu a'áa já'ma'can jo'tij jó'nyeeri'ij, ajta quee tyi'tíj séejre' ti jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi. ¹¹ Ajta a'ijna i ti jájcha'ñire' i ju'ihuáara', a'ñi pu a'áa já'ma'can jo'tij jo'tíca' ajta a'yan tíca'riste' metyojo'cha'can, a'ij pu jin quee jamua'reej jo'tij jooméj, ji'nye i tíca'rij pu a'yan jáaruuj ti'ij aráacunyij.

¹² Nyiyóojmua', a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej mua'ajmaj, ji'nye Dios pu tyajamuaatú'uunyi'ri' i siaj jin ootyá'itzee, a'ijna jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een. ¹³ Siajta mua'aj mu siaj hua' huásimua' pué'een, a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej, ji'nye mua'aj xu seríj jamua'tyej a'ijna i ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj. Ajta mu siaj tyáamua, a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej, ji'nye mua'aj xu seríj tyu'tyáamue'tij a'ijci jitze i ti je'ej pua'aj een.

¹⁴ A'yaa nu nyeríj tyajamuaatayú'sej mu siaj hua'yojmua' pué'een, ji'nye mua'aj xu jamua'tyej a'ijci i tyaj jajvástara'. A'yaa nu nyajta nyeríj tyajamuaatayú'sej mu siaj hua' huásimua' pué'een, ji'nye mua'aj xu seríj jamua'tyej a'ijna i ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj. A'yaa nu nyajta tyajamuaatayú'sej mu siaj tyáamua, ji'nye mua'aj xu uhuácaca'nye' siajta ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra' i Dios ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', siajta seríj néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij a'ijci jitze i ti je'ej pua'aj een.

¹⁵ Caxu jaxie'va'aj i cháanacaj, nusu i ti ñyan tyí'ma'can cháanacaj japua. Tipua'aj sñij a'yan tya'xie've'ej i cháanacaj, capu jaxie've' i Dios, ¹⁶ ji'nye néijmi'i ñyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua capu tavástara' jimi tyajá'ma'can, sulu ñyan pu'uj tyí'ma'can. A'ñi pu'ij a'ñin tyi'pué'een i cháanacaj japua ti a'yan tyí'ma'can: a'ijna i ti je'ej pua'aj een i ti hua' tzajta' eerányinyii, ajta a'ijna i ti séejre' mej mij a'ijna jin ahuóotzaahuaty'e'en. ¹⁷ Ajta a'ijna i cháanacaj pu'ríj antyipua'rij, jamuán i ti je'ej pua'aj tyí'een, ajta a'ijna i ti a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've', a'ñi pu júurij ta'mej jusén jime'.

A'ijna i ti ji'ré'can jime' ajta i ti hue'tzij pué'een

¹⁸ Mu siaj yójmua'mua' pué'een, pu'ríj a'ájna ajtyoyo're'nyesij i xicáara' tì jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. Mua'aj xu seríj a'yan tyú'namuajri' tì a'yan huataséjre'sij a'ájna i tì jájcha'üre' i Ciriístu', ajta ijíj mu'ríj mue'tíj huataséjre i maj jájcha'üre' i Ciriístu'. A'íj tu jin jamua'reej tì arí néijmi'i tye'entyipua'rij. ¹⁹ A'íj mu ityájma jimi eeráanyej, ajta camu tajitzé ajtyama'cantaca'aj, jì'nye tìpua'aj tajitzé mua'ajtyáma'cantajche', a'íj mu tajamuán huatya'itzéere'nyijche'. Ajta a'yaa pu tyu'ríj tì'ij tyámua' tyu'taséjre'en maj quee néijmi'i tajitzé ajtyáma'can.

²⁰ Ajta a'ájna i Ciriístu' tì tyámua' een, a'íj pu tyámua' táaruuj a'ájna jìme' i júuricama'ra' i Dios, a'íj xu jin mua'aj tyámua' metyityoomuámua're'.

²¹ Canu a'ájna jin tyajá'muayu'se'ej siaj quee jamua'tyej i tì jì're'can jìme', sulu a'ájna jìme' siaj seríj jamua'tyej, siajta a'yan tyá'mua'reej tiquee i'ríj tì hue'tzij huataséjre'en a'ájna jitze i tì jì're'can jìme'. ²² ¿A'tanyíj a'íj pué'een i tì tyí'hue'tacaa? A'íj pu a'íj pué'een i tì a'yan tyí'xaj yee capu i Jesús a'íj pué'een i Ciriístu'. A'íj pu a'íj pué'een i tì jájcha'üre' a'íjci i Ciriístu', jì'nye a'yaa pu tyá'hue'taj a'ájna i tyaj jajvástara' ajta a'íjci i yójra'. ²³ A'tíj tina'aj tì a'yan tyá'hue'taj a'íjci i yójra', capu tyámua' jimi tyí'sejre' i tyaj jajvástara', ajta a'ájna i tì a'yan tyí'xaj yee Jesús pu a'íj pué'een i yójra' i Dios, a'íj pu tyámua' tyí'sejre' i Dios jimi.

²⁴ A'íj xu jin mua'aj tyámua' tyeetyécha'íj i nyúucarij i siaj jájcuaj jáanamuaajri', ajta tìpua'aj a'ájna i nyúucarij i siaj jájcuaj jáanamuaajri' tyámua' ja'mua jimi tyu'tyá'itzeere'en, mua'aj xu siajta tyámua' tyi'tyeséere'ej xá'ju'un a'ájna jimi i tì yójra' pué'een i Dios, siajta jimi i tyaj jajvástara'. ²⁵ A'íj pu a'íj pué'een i tì jin tya'tóoratiiri' ityájma jimi a'ájna i Ciriístu', tyej tyij jusén jin júurij tá'ra'nyij.

²⁶ A'yaa nu een jìme' tyajá'muayu'se'ej siaj sij jáamua'reej je'ej maj séecan tyá'xie've' mej mij jamuáacuanamuan. ²⁷ Ajta ja'mua jimi pu arí séejre' a'ájna i júuricama'ra' i Dios, a'ájna i tì jin i Ciriístu' tyámua' jamuáaruuj, a'íj pu jin quee juxie've' tì a'tíj tyajamuámua'tyej, jì'nye a'ájna i júuricamej tì ja'mua jimi jaatyájtóo, a'íj pu néijmi'i tyaja'muamua'tyej, ajta quee hue'tzij jin tyaja'muamua'tyej. Siata'aj tyámua' jimi tyí'tyesejre'ej i Ciriístu', a'yájna tì'ij i júuricama'ra' i Dios tyajamuamua'tyej.

²⁸ Ajta ijíj, mu siaj yójmua'mua' pué'een, siata'aj tyámua' eenye' i Ciriístu' jimi, tyej tyij jitzán tyú'ca'nyej tì'ij a'yan huataséjre'en, tyajta je'en quee huatátatyevi'ra'astaj tì'ij a'íj uvé'nyej. ²⁹ Jì'nye mua'aj xu a'yan tyá'mua'reej tì i Ciriístu' jì'reenye'ej séejre', ajta a'yan tyúuxie've' siaj jamua'reej tìjin a'íjma'j i maj xá'pui' ricij, a'íj mu yójmua'mua' pué'een i Dios.

3

I maj yójmua'mua' pué'een i Dios

¹ Cási' siata'aj a'ájna jitze tyú'mua'tyij tì i Dios jéehua taxie've', a'íj pu jin a'yan taatama'aj tyej tyij yójmua'mua' pué'eenye'. A'íj mu jin quee tamua'tyej a'íjma'j i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, jì'nye camu majta jamua'tyej i Dios. ² Nye'ihuámua' mu nyaj já'muaxie've', tu'ríj yójmua'mua' pué'een i Dios. Tyij ajta quee eexúj je'ej ámiteere' je'ej tyaj éenye'ej tá'ju'un, a'yaa tu tyá'mua'reej tyaj a'yan cha'taj tyana'aj

éeny'e'ej tá'ju'un ti'ij i Ciri'istu' ti'ij a'áin huataséj're'en, ji'nye a'áa tu jaséjran je'ej ti a'áin een. ³ Ajta a'táj tina'aj ti a'yan a'áj jitze tyi'ijchó've', a'áj pu jin tyámua' ju'uurej ti'ij ji'réenya'aj séeria'aj tá'ra'nyij, a'yájna ti'ij ajta i Jesús i ti Ciri'istu' pu'é'een.

⁴ Ajta a'ájna i ti tyi'táj jin á'itzeere' i Dios jimi, a'áin pu je'ej pua'aj ricij, ji'nye a'ájna i ti jin juxana'cire', a'áj pu jin je'ej pua'aj ricij. ⁵ A'yaa xu'ríj mua'aj tyá'mua'reej ti i Ciri'istu' a'ájna jin mujo've'mej ti'ij jó'uunaj i tyaj jin quee xá'puí' huaríj i Dios jimi, a'ájna jime' ti a'áj jimi quee tyi'táj séej're' ti je'ej pua'aj een. ⁶ A'yaa pu'ij, a'táj tina'aj ti i Dios jimi séej're', capu che' tyi'táj jin je'ej pua'aj ricij, ajta a'ájna i ti ooj juxana'cire', a'áin pu quee eexúj yó'ítej je'ej ti een a'ájna, capu ajta jamua'tyej. ⁷ Mu siaj yójmua'mua' pu'é'een, che' quee a'táj já'muacuanamuaj, a'ájna i ti xá'puí' tyi'tyúucha'ij, a'áin pu ji'réenya'aj séej're' i Dios jimi, a'yájna ti'ij ajta i Ciri'istu' ji'réenye'ej tyi'sej're', ⁸ ajta a'ájna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, a'áj pu jitze ajtyáma'can i tyiyáaru', ji'nye a'yaa pu i tyiyáaru' jájcuaj imuáj je'ej pua'aj tyo'huatyóochej. A'áj pu'ij jin mujo've'mej a'ájna i yójra' i Dios, ta'aj ij ja'antypuá'ritye'en i muárie'ria'ra' i tyiyáaru'.

⁹ Capu sáij ti yójra' pu'é'een i Dios je'ej pua'aj ricij, ji'nye a'áj pu jitze eeráma'can i Dios, a'áj pu jin quee i'ríj ti ooj je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, ji'nye a'áin pu sáij a'áin pu'é'een i ti yójra' pu'é'een i Dios. ¹⁰ A'yaa pu a'ájna jin tyé'miteere' a'tyán maj yójmua'mua' pu'é'een i Dios, ajta a'tyán maj yójmua'mua' pu'é'een i tyiyáaru', ji'nye a'táj tina'aj ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, nusu quee jaxie've' i ju'ihuáara', capu i Dios jitze ajtyáma'can.

I nyúucarij ti ta'ijtye' tyej tyij huátaxie've'en

¹¹ A'áin pu a'áin pu'é'een i nyúucarij i siaj jájcuaj imuáj jáanamujri' ti a'yan tyúuxie've' tyaj huátaxie've'en séej tyajta séej. ¹² Tyiche' quee a'yan eenye' ti'ij a'ájna i Caín, ti a'ájna jitze eeráanyej i ti je'ej pua'aj een, ajta je'en i ju'ihuáara' huajé'caj. ¿Ji'nye een jin tyeejé'caj? A'ájna jime' i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj, ajta a'ájna i ihuáaria'ra' tyámua' pu tyi'tyúucha'íica'aj.

¹³ Nye'ihuáamua', caxu je'ej tyityóomujtyaj tipua'aj majamuájcha'íiria'aj a'áimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁴ Ityáj tu tyeríj júuríj séej're' i Dios jimi catu che' mui'chíj, a'yaa tu tyá'mua'reej a'ájna jime' tyaj hua'xie've' i ta'ihuáamua'. Ajta a'táj tiquee jaxie've' i ju'ihuáara', a'áin pu óoche' mui'chíj. ¹⁵ A'ájna i ti jájcha'íire' i ju'ihuáara', a'áin pu a'áin pu'é'een i ti tyi'tyacui'caa, siajta mua'aj a'yan tyá'mua'reej tiquee jusén jin júuríj huatyá'itzeere'ej a'ájna i ti tyi'tyacui'caa. ¹⁶ A'yaa tu tyá'mua'reej je'ej ti een i tyaj jin huátaxie've'en, ji'nye a'áin pu i Ciri'istu' tajitzé ma'can huamuí', a'yaa pu'ij ajta tyúuxie've' tyej tyij a'yan cha'taj tyana'aj ityáj tyityáacui'nyij hua' jitze ma'can i ta'ihuáamua'. ¹⁷ Ji'nye tipua'aj sáij chíjtyaanyi' pu'é'eenye', ajta a'yan tyé'sejra' ti i ihuáaria'ra' quee je'ej tyéejviicue'raj, ajta je'en quee jaatáhuire'en, ¿ji'nye tyí'rij ti jimi séj're'ej a'ájna i ti jin i Dios taxie've'? ¹⁸ Mu siaj yójmua'mua' pu'é'een, tyiche' quee a'yan tyana'aj tyi'xajtaj yee tyátaxie've', sulu tyiche' a'yan huárinij je'ej tyaj tyi'xaj.

¹⁹ A'yaa tutyij tyá'mua'reeren tyaj ji'ré'can jime' tyámua' tyi'tyítacha'íij, tyajta tyámua' éeny'e'ej tá'ju'un i Dios jimi, ²⁰ ajta tipua'aj i taxiéjnyu'caa

tyi'táj jin tá'xijtye'ej, a'íjna i Dios pu jéetze' va'cán jin antyúumua'reej quee i taxiéjnyu'caa, a'íi pu néijmi'i tyi'mua'reej. ²¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', tipua'aj i taxiéjnyu'caa quee tyi'táj jin tá'xijtye'ej, a'yaa pu tyíi'rij tyaj jitzán tyu'ca'nyej i Dios, ²² ajta je'en a'íin néijmi'i tyitaatá'sij tyi'táj tyaj jaatáhuaviiraj, ji'nye a'yaa tu ricij je'ej ti tyí'ijta i nyúucaria'ra' tyajta tyámua' tyi'tyítacha'íj je'ej ti a'íj tya'raanajchi. ²³ Ajta i nyúucaria'ra' a'yaa pu tyi'ta'ijtye' tyej tyij jitzán tyá'antzaahuatyee'n i Ciriústu' ti ajta Jesús pué'een i ti yójra' pué'een i Dios, tyajta je'en huátaxie've'en séej tyajta séej je'ej ti a'íin tyitaata'íj. ²⁴ A'íimaj i maj ja'tzaahuatyee' i nyúucaria'ra' majta jitzán séejre', a'íi pu ajta i nyúucarij hua' jitze séejre'. A'yaa tu a'íjna jin tyá'mua'reej ti a'íin tatzájta' séejre', a'íjna jime' ti i júuricama'ra' tajimí huatyá'itzeerej.

4

A'íjna i júuricama'ra' i Dios ajta i xiéjnyu'carij ti jájcha'íire' i Ciriústu'

¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', caxu néijmi'caa já'tzaahuatyaa'aj i maj a'yan tyúusejrataj maj i Dios jitze ma'can tyí'xaj, sulu siata'aj anaquéej tyámua' tyihuo'séj siaj sij jáamua'reej tipua'aj i júuricamej i ti hua' jitze séejre' i Dios jimi já'ma'cantaj nusu quee. Ji'nye jéehua mu a'yan séejre' i cháanacaj japua i maj quee huatoojé'yacan jin tyí'xaj i Dios jimi. ² A'yaa pu'ij tyíi'rij siaj sij jáamua'reej a'táj ti jimi séejre' i júuricama'ra' i Dios, a'íjna i ti a'yan tyaataxáj yee Jesús pu Ciriústu' pué'een, ajta a'yan yee a'yaa pu eenye' yatanyéj ti'ij tyévi, a'íi pu i júuricama'ra' i Dios jitzán séejre'. ³ Ajta a'íjna i tiquee a'yan tyá'mua'tyej a'íjci i Jesús, capu jimi séejre' i júuricama'ra' i Dios, sulu a'íi pu jitzán séejre' i júuricama'ra' a'íjna i ti jájcha'íire' i Ciriústu'. A'yaa xu mua'aj tyú'namuajri' ti a'íin a'yan huataséjre'sij i cháanacaj japua a'íjna i ti jájcha'íire' i Ciriústu', a'yaa pu'ij tyi'ja'yájna ti a'íin arí a'yan séejre' i cháanacaj japua.

⁴ Nyiyóojmua', mua'aj xu i Dios jitze ajtyáma'can, siajta seríj huo'tyáamue'tij a'íjma i maj tyí'hue'tacaa, ji'nye a'íjna i ti ja'mua jimi séejre', jéetze' pu va'cán jin antyúumua'reej quee a'íjna i ti íyan séejre' i cháanacaj japua. ⁵ A'íimaj i maj íyan ma'can i cháanacaj japua, a'íj mu jin a'yan tyí'xaj a'íjna jime' íyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua, majta a'íimaj i maj a'yan ma'can a'íi mu huá'namuaj. ⁶ Tyajta ityáj, a'íj tu jitze ajtyáma'can i Dios. A'íjna i ti jamua'tyej i Dios, a'íi pu tanamuaj, ajta i tiquee jamua'tyej i Dios, capu tanamuaj. A'yaa pu'ij tyíi'rij tyej tyij jáamua'reej a'táj ti ji'r'é'can jime' i Dios jitze ma'can tyí'xaj, ajta a'táj ti hue'tzij jin tyí'xaj.

Dios pu jéehua taxie've'

⁷ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', tyiche' huátaxie've'en séej tyajta séej, ji'nye Dios pu ajta a'yan tyí'taxie've' ityájma. A'íjna i ti hua'xie've' i juxa'aj tyeítyee, a'íi pu i Dios jitze ajtyáma'can ajta jamua'tyej i Dios. ⁸ A'íjna i tiquee hua'xie've' i juxa'aj tyeítyee, capu jamua'tyej i Dios, ji'nye Dios pu a'íin pué'een i ti taxie've'. ⁹ Dios pu taataséjra a'chu ti taxie've', a'íjna jime' ti uyo'ta'ityaca' i ti a'íjna caa tyi'ijyó, íyan cháanacaj japua, tyej tyij a'íjna jitze ma'can júurij huatyá'itzeere'en i Dios jimi. ¹⁰ A'yaa pu'ij een a'íjna i ti jin i Dios taxie've', capu a'yan

huatóomua'aj yee ityáj tu anaquéej jaaxie've' i Dios, sulu a'ñ pu anaquéej taataxié'vej ityájma, ajta uyo'ta'ityaca' i juyóy, ti'ij a'ñ huatóomu'vejritaj, ajta je'en jó'uunaj i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

¹¹ Nye'ihuámua' mu nyaj já'muaxie've', tipua'aj i Dios a'yan arí tyitaaxié'vej, a'yaa pu'ij tyúuxie've' tyej tyij a'yan cha'taj tyana'aj ityáj tyityahuátaxie've'en séej tyajta séej. ¹² Capu a'táj a'náj jaaséej i Dios, ajta tipua'aj tyahuátaxie've'en séej tyajta séej, Dios pu ityájma jimi séejre', ajta i ti jin taxie've' pu ajta ityájma jimi néijmi'i séeria'aj ta'mej. ¹³ A'ájna i ti jin ámiteere' tyaj i Dios jimi séejre', ti ajta a'ñ tajimí séejre', a'ñ pu a'ñ pué'een i júuricama'ra' ti tatzájta' séejre'. ¹⁴ Ityáj tu tyeríj jaaséj, a'ij tu jin a'yan tyí'xaj ti i Dios uyo'ta'ityaca' i juyóy ti'ij hua' japua huatányuunyij a'ñmaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁵ A'táj tina'aj ti a'yan tyu'taxáj yee Jesús pu yójra' pué'een a'íjci i Dios, a'ñ pu i Dios jimi séejre' ajta i Dios pu ajta a'ij jimi séejre' i tyéviy.

¹⁶ A'yaa tutyij a'ájna jin tyá'mua'reej, tyajta tyá'tzaahuatye' ti i Dios taxie've', ajta a'ájna i ti a'yan tyihuá'xie've' i juxa'aj tyeítyee, a'ñ pu i Dios jimi séejre', ajta Dios pu ajta a'ij jimi séejre' i tyéviy. ¹⁷ A'yaa pu'ij tajimí tyí'sejre' i tyaj jin taxie've', tyej tyij jitzán tyú'ca'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán tá'xijtye'en, ji'nye ityáj tu tyámua' a'yan tyí'tyesejre' i cháanacaj japua a'yájna ti'ij ajta i Ciriístu' jiréenya'aj tyí'sejre'. ¹⁸ Jo'maj jóoxie've', capu a'táj tyí'táj jin tyí'tziinye'. Ji'nye i maj jin juxie've' pu néijmi'i putyí'uurej, ajta tipua'aj a'táj tyí'tziinye'ej, a'ñ pu ajta tyí'táj jin jajpuéetzij ja'mej. A'ij pu jin a'ájna i ti tyí'tziinye', a'ñ pu quee eexúy tyámua' tyihuá'xie've' i juxa'aj tyeítyee.

¹⁹ Ityáj tu hua'xie've', ji'nye i Dios pu anaquéej ityájma taaxié'vej. ²⁰ Tipua'aj síij a'yan tyí'xajtaj yee: "Nyáaj nu jaxie've' i Dios", ajta je'en jájcha'íiria'aj i ju'ihuáara', a'ñ pu tyí'hue'tacaa. Ji'nye tipua'aj a'táj quee jaxie've'aj i ju'ihuáara' ti jaaséj, capu je'ej tyí'rij ti jaaxié've'en i Dios ti quee a'náj jaaséj. ²¹ I Ciriístu' pu a'ájna i nyúucaríj jin tyitaata'íj, ti'ij a'ájna i ti jaxie've' i Dios, che' ajta jaaxie've' i ju'ihuáara'.

5

A'ájna i tyaj jin tyá'tzaahuatye' a'ñ pu a'ñ pué'een i tyaj jin taxie've'

¹ A'táj tina'aj ti tyá'tzaahuatye' ti Jesús a'ñ pué'een i Ciriístu', a'ñ pu yójra' pué'een i Dios, ajta a'ájna i ti jaxie've' a'íjci i ti yo'puáara'an pué'een, a'ñ pu ajta hua'xie've' i yójmua'mua'. ² Tipua'aj tyáaxie've'ej i Dios tyajta a'yan rijcaj je'ej ti tyí'ijta, a'yaa tu tyá'mua'reej tyej tyajta hua'xie've' a'ñmaj i maj yójmua'mua' pué'een i Dios. ³ Tipua'aj tyáaxie've'ej i Dios a'yaa pu ajta tyúuxie've' tyej tyij ja'rá'astijre'en je'ej ti a'ñ tyí'ta'ijtye', ajta capu muárie'rij tyaj ja'rá'astijre'en je'ej ti a'ñ tyí'ta'ijtye', ⁴ ji'nye a'ájna i ti yójra' pué'een i Dios, a'ñ pu hua'antymue'tij a'ñmaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. Ajta i tyaj jin tyá'tzaahuatye' a'ñ pu taatá' tyej tyij néijmi'i jin tyu'tyámue'tin. ⁵ A'ájna i ti tyá'tzaahuatye' ti i Jesús a'ñ pué'een i yójra' i Dios, a'ñ pu néijmi'i jin tyu'tyámue'tij íiyan cháanacaj japua.

⁶ Ajta a'náj ti i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een ajtáhua'aj a'yan huataséjre ityájma jimi, A'yaa tu a'ájna jin tyá'mua'reej ti'ij a'ñ huái'huaca' ajta je'ráaxirej i juxúure' ti'ij huamuí', tyajta quee jájtyij tyana'aj jin a'yan

tyá'mua'reej, sulu jájtyij jamuán ajta xúure'ej. Ajta i júuricama'ra' i Dios a'íi pu a'yan tyámua' tyá'mua'reej, ajta a'íin pué'een i júuricamej ti jì'ré'can jime' tyí'xaj. ⁷ Majta huéicaj i maj a'yan tyámua' tyá'mua'reej: ⁸ a'íjna i júuricama'ra' i Dios, i jájtyij i ti jin huái'huaca' i Jesús, ajta i xúure'ej i ti je'ráaxirej i Ciriistu' tí'ij huamuí' i cúruuj jitze, majta a'íimaj i maj huéicaj, néijmi'i mu juxa'aj mana'aj tyí'xaj. ⁹ A'yaa tu tyá'antzaahuaj je'ej maj tyu'taxájtaca' i tye'etyee, ajta jéetze' tyí'huüre' tyaj ja'antzaahuatye'en je'ej ti i Dios tyí'xaj, jì'nye a'íi pu a'íjna jitze ma'can tyu'taxájtaca' i juyó. ¹⁰ A'íjna i ti tyá'tzaahuatye' i yójra' jimi i Dios, a'íi pu nyúucarij jitzán tyí'sejre', ajta i tiquee tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, a'yaa pu tyé'sejrata i Dios tí'ij i ti tyí'hue'tacaa, a'íjna jime' tiquee ja'tzaahuatye' je'ej ti i Dios tyu'taxájtaca' i juyó jitze ma'can. ¹¹ A'íjna i nyúucarij i Dios ti jaataxájtaca' a'íi pu a'íin pué'een i ti taatá'sij tyej tyij júurij huatya'itzeere'en, ajta a'íjna i júuricamej a'íj pu jitze eerányinyii i yójra' i Dios. ¹² A'tíj ti jimi séejre' a'íjna i ti yójra' pué'een i Dios, a'íi pu júurij huatya'itzeere'ej jusén jime', ajta i tiquee jimi séejre' capu júurij ta'mej.

¹³ A'yaa nu mua'ajmaj tyajá'muayu'se'ej mu siaj tyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i yójra' i Dios, siaj sij jáamua'reej siaj júurij huatya'itzeere'en jusén jime'.

¹⁴ Jitzán tu tyí'ca'nyej i Dios, jì'nye a'yaa tu tyá'mua'reej tìjin tipua'aj tyi'tíj tyaatáhuavii je'ej ti a'íin tya'ajxié'vi'ra', a'íi pu tanamuajran. ¹⁵ Ajta a'yájna tyati'ij tyá'mua'reej ti i Dios tanamuaj je'ej tyaj tyi'tíj tyaatáhuaviiraj, a'yaa tu tyajta tyáamua'reej tyaj a'yan tyé'ejcha'ij je'ej tyaj tyi'tíj tyaatáhuaviiraj.

¹⁶ Tipua'aj síij a'yan tyé'sejra ti i ihuáaria'ra' tyi'tíj jin je'ej pua'aj ricij, tiquee a'yan tyá'ci'puaj tí'ij a'íjna jin huámui'nyij, che' jime' jaatáhuavii i Dios, ta'aj ij i Dios jaatá'an ti júurij tá'ra'nyij, tipua'aj tyi'tíj jin a'yan rijcaj tiquee jací'puaj tí'ij a'íjna jin huámui'nyij. A'yaa pu ajta tyí'sejre' i ti jin a'tíj ootyá'itzeerej tí'ij ajta a'íjna jin huámui'nyij, a'íjna jime' canu a'yan tyajá'mua'ijtye' siaj a'íjna jin jaatáhuavii. ¹⁷ Néijmi'i i maj jin je'ej pua'aj ricij, a'íj mu jin juxana'cire', ajta pu ityájma jimi séejre' i maj jin á'itzeere', i tiquee a'yan tyihuá'ci'tyij mej mij a'íjna jin huácu'i'nyij.

¹⁸ A'yaa tu tyá'mua'reej tiquee tyi'tíj jin á'itzeere' a'íjna i Dios ti jimi séejre', jì'nye a'íi pu i yójra' i Dios jacha'ij, ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj een capu je'ej joorej a'íjci i a'tíj. ¹⁹ A'yaa tu tyá'mua'reej tyaj i Dios jitze ajtyáma'can, majta néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íi pu tyihuá'ijtye' i xiéjnyu'carij ti je'ej pua'aj een. ²⁰ A'yaa tu tyajta tyá'mua'reej ti i yójra' i Dios yatanyéj, ajta taatá' tyej tyij yó'itej tá'ra'nyij, tyajta jáamua'tyij a'íjna i ti jì'ré'can jime' Dios pué'een. A'íj tu jitze ajtyáma'can i yójra' i Dios, a'íi pu'ij a'íin pué'een i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een. A'íi pu a'íin pué'een i Dios ti jì'ré'can jime' séejre', ti ajta taatá'sij tyej tyij júurij tá'ra'nyij jusén jime'. ²¹ Mu siaj yójmua'mua' pué'een, siata'aj tyámua' tyityahuóocha'íin a'íjma jimi i maj hue'tzij jin jusejrataj.

I yu'xarij ti hua'puaj a'íin ti jo'yú'xaca' i San Juan

Juan pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyaj vásti' pué'een, yaa nu já'muatyojtye' mua'ajmaj i Dios ti jamua'antyíhuoo siajta mu siaj hua' jitze ajtyáma'can. A'yaa nu ji'r'é'can jime' tyaja'muaxie've', nyajta quee nyáaj nyana'aj, sulu majta mu néijmi'i i maj jamua'tyej i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. ² A'yaa nu a'íjna jin tyaja'muaxie've' a'íjna jime' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, ityájma ti jimi séejre', ajta tajimi séeria'aj ja'mej jusén jime'. ³ Che' a'íjna i Dios i tyaj jajvástara', ajta i Jesús ti Ciriístu' pué'een, i ti ajta yójra' pué'een i Dios, miche' a'íin tyámua' tyajamuaatyátoonyij, majta jamua'ancu'vaxi'in, majta jamuaatyápua'ritye'en ja'mua tzajta', siaj sij ji'r'é'can jime' tyámua' tyityetyúucha'ij, siajta huóoxie've'en séej siajta séej.

A'íjna i nyúucarij ti ta'íjtye' tyej tyij huátaxie've'en séej tyajta séej

⁴ Jéehua nu huatányetyamua'vej nyati'ij jáamua'reeri', maj séecan i maj ja'mua jitze ajtyáma'can tyámua' tyityetyúucha'íij, a'yájna tí'ij tyitaata'íj a'íjna i Dios i tyaj jajvástara'. ⁵ Ajta ijíij, nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'yaa nu tyaja'muahuavíij siaj huóoxie've'en séej siajta séej. Canu tyi'táj jin jájcuaj jime' tyajá'muayu'se'ej, sulu a'íj nu'uj i nyúucarij i ti jájcuaj imuáj ityájma jimi huatyátuiihuaca'. ⁶ A'íjna i tyaj jin taxie've', a'yaa pu tyé'miteere' tyaj a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyi'ta'íjtye', ajta i nyúucarij i ti jin tyi'ijta, mua'aj xu serij jájcuaj imuáj jáanamujri' ti a'yan tyúuxie've' siaj tyámua' tyityahuóoxie've'en.

⁷ Ji'nye mua'aj xu a'yan ciinyej i cháanacaj japua hua' tzajta' a'íimaj i maj já'muacuanamuj, i maj majta quee a'yan tyá'mua'tyej i Jesús ti a'íin Ciriístu' pué'een ti ajta huatyóotyevistaca'. A'íimaj i maj a'yan een, a'íi mu a'íin pué'een i maj tyú'cuanamuj, majta jájcha'íire' i Ciriístu'. ⁸ Tyámua' xu'uj mua'aj, tyej tyij quee yó'rieenyij i tyaj jin tyu'muáriej ja'mua jimi, sulu tyej tyij néijmi'i ancuriáan i tyaj jaamué'tij i Dios jimi.

⁹ A'táj tina'aj ti a'yan rijcaj tyi'táj jime' je'ej ti jusíj tyéejtyoj, ajta quee já'astyaj je'ej ti i Ciriístu' tyitaamuá'tyej, capu i Dios séejre' a'íjna jimi i a'táj, ajta a'íjna i ti a'yan ricij je'ej ti a'íin tyitaamuá'tyej a'íi pu jimi séejre' i Dios ajta a'íjci jimi i yójra'. ¹⁰ Típua'aj síij a'táj já'muamuaariaj ajta quee já'astyaj a'íjci i nyúucarij, caxu jatyojtya'aj, caxu siajta jaataxié've'en i juchéj, ¹¹ ji'nye a'táj ti jaatatyójtje'en, a'íi pu jamuán ajta je'ej pua'aj rinyij.

I nyúucarij ti jin hua'tyojtye' ti ajta jin ja'antypuá'rij

¹² Jéehua pu óoche' i nyaj tyajá'mua'ixaatya'mui', nyajta quee a'yan tyá'xie've' nyaj jamuaaté'exaatye'en a'íjci jitze i yu'xarij. A'yaa nu tyi'ijchó've' nyaj a'áa jó'me'en ja'mua jimi, nyej nyij jamuaaséeran a'yan nyetyajamuaaté'exaatye'en, tyej tyij néijmi'i huátatyamua've'en.

¹³ A'íimaj i yójma'mua' a'ihuáara' ti íiti' i ti ajta i Dios hua'antyíhuoj, a'íi mu majta yajá'muatyojtye'.

I yu'xarij ti huéicaj a'íin ti jo'yú'xaca' i San Juan

Juan pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyaj vásti' pué'een, yanuj muatyojtye' muéetzij Gayo mu nyaj muaxie've', a'íjna i ti ajta tzáahuatyí'ra'aj jin hua'xie've'.

² Nye'ihuáara' mu nyaj muaxie've', a'yaa nu tyá'huoo i Dios jimi, ti'ij a'yájna ti'ij tyámua' tyí'muahüire', pajta néijmi'i jin tyámua' een, a'yaa nu tyá'huoo pej pij quee tyi'ijcuí'nyej. ³ Jéehua nu huatányetyamua'vej mati'ij séecan yará'aj i ta'ihuáamua', majta naaté'exaa paj tzáahuatyí'ra'aj jin tyámua' tyi'tyía'cha'ij a'íjna jitze i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. ⁴ A'íi pu a'íin pué'een i nyaj jin huápu'ij huatányetyamua'vej a'íjna i nyaj jáanamua' maj tzáahuatyí'ra'aj jin tyámua' tyitye'yuucha'íij i nyiyóojmua'.

⁵ Nye'ihuáara' mu nyaj muaxie've', xá'puí' paj ricij a'íjna jime' je'ej paj tyi'tíj jin tyihuá'huüire' i ta'ihuáamua', ajta jéetze' a'íjma jimi i maj séej chuéj japua ja'ráacj. ⁶ A'íi mu jaataxájtaca' hua' jimi i maj jusi'rii i paj jéehua hua'xie've' i axa'aj tyeítyee. A'yaa nu tyí'muahaviiij paj huo'táhuüire'en ti'ij quee tyi'tíj huá'itziitya'aj mati'ij jó'cáñney, a'yájna ti'ij tya'raanajchi i Dios. ⁷ Ji'nye a'íi mu a'íjna jin muja'ráacj mej mij i Ciriústu' jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en, majta quee tyi'tíj ancúriaa' a'íjma jimi i maj quee tyá'tzaahuatye'. ⁸ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' tyej tyij ityáj tyámua' tyihuo'tyéjeevej, tyajta huo'táhuüire'en a'íjna jime' tyaj huó'ixaatye'en nyúucarij ti i Dios jimi já'ma'can.

Diótrefes pu je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij

⁹ Nyáaj nu nyeríj tyihuo'ta'ityi'ri' a'íjma i maj a'áa jóosi'rii, ajta i Diótrefes capu ja'rá'astej i tyaj jin antyítamua'reej, ji'nye ja'raanajchi ti néijmi'i jin antyúumua'reerij. ¹⁰ A'íj nu jin nyati'ij a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi, nyáaj nu jajtyá'xi'sij, ji'nye a'íi pu je'ej pua'aj tyi'taxaj hue'tzij jime'. Ajta capu a'íj na'aj jin jutyamua've'ej, sulu capu ajta hua'xie've' i ta'ihuáamua', ajta je'en huá'ijmuj a'íimaj i maj jaxie've' maj huo'taxié've'en, a'íi pu'ij huá'muaritye' i maj jusi'rii.

¹¹ Nye'ihuáara' mu nyaj muaxie've', capáj tyi'tíj jin je'ej pua'aj rijcaj, sulu pata'aj tyámua' tyi'tyía'cha'ij. A'íjna i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij Dios pu jitze ajtyama'can, ajta i ti je'ej pua'aj ricij, capu jamua'tyej i Dios.

¹² Majta néijmi'i mu tyámua' tyá'xaj a'íjci i Demetrio, ajta a'yan tyi'ja'yájna ti a'íin tzáahuatyí'ra'aj jin tyámua' tyi'tyúucha'ij. Ityáj tu tyajta a'yan tyá'xaj a'íjci i Demetrio, pajta muáaj a'yan tyá'mua'reej tyaj ji'récán jime' a'yan tyaataxájtaca'.

I ti jin ja'antypuá'rij

¹³ Jéehua nu tyí'mua'ixaatya'mui', nyajta quee a'yan tyá'xie've' nyaj tyimuaatayú'se'en i yu'xarij jitze, ¹⁴ ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jiye'tzín muéetzij jimi ja'tanyéj nyej nyij muaséeraj nyetyimuáa'ixaatye'en.

¹⁵ Che' i Dios tyámua' tyimuaatá'an a'tzájta'. A'íi mu yámuatyójtje' i maj muamuajtje. Pata'aj néijmi'caa i nyaj tyámua' naa tyihuá'muajtjej huatatyójtje'en nyejitzé ma'can.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Judas

Judas pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i Judas, i nyaj tyí'huüre' a'íjna jimi i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, nyáaj nu juutzájra' pué'een a'íjci i Santiago, yanuj já'muatyojtye' mua'ajmaj i Dios ti jamuaatajé a'íjna i tyaj jajvástara', a'íi pu ja'muacha'ij a'íjna jimi i Círíistu'. ² Siata'aj ja'ancuriá'an i Dios ti jin jamua'ancu'vaxij, siata'aj tyámua' eenye'en i jutzájta', siaj sij huóoxie've'en séej siajta séej.

A'íimaj i maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej

(2 P. 2:1-17)

³ Nye'ihuámua' mu nyaj já'muaxie've', a'yaa nu jéehua tyá'xie've' nyaj tyajamuaatayú'se'en a'íjna jitze ma'can i Dios ti jin tajapúa huatányuusij, ajta ijij ca'nyíjra'aj pu nyatá'caa nyej nyij tyajamuaatayú'se'en, nyahta jamuaatáhuavij siaj sij a'íjna jin huatyéno'se'en i nyúucaríj i siaj jitzán tyá'tzaahuatye' i Dios ti mua'ajmaj jimi jaatyájtoo mu siaj tyámua' een.

⁴ Ji'nye séecan mu avítzij jin antyóonaxcaca' ja'mua jamuán, a'íi mu a'íin pué'een i maj quee tyámua' tyá'tzaahuatye'. A'íi mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, majta hue'tzij jin je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios, a'yaa mu mij a'íjna jin tyá'hue'taj i tavástara', a'íjma pu'ij a'yan tyí'ci'tyij mej mij a'yan tyajpuéetzij muá'ra'nyij je'ej ti ará'tyeej tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze.

⁵ Tyij siajta seríj mua'aj jamua'reej, a'yaa nu tyá'xie've' siaj jo'támua'reej ti'ij i tavástara' hui'rájtoj a'ájna a Egipto a'íjma i jutyétyeristyamua', aj pu'ij hua'antypua'rij a'íimaj i maj quee ja'antzaahuaj. ⁶ Majta a'íimaj i maj tajapúa tyí'huüre' i maj quee ja'rá'astej je'ej maj tyi'tíj jin tyitye'entyúumua'reeriaca'aj, sulu a'yaa mu tyaatáxaahuataca' i maj jin tyityetyú'uuca'aj, Dios pu hue'tyáanaj jo'tij jo'tíca', ta'aj ij puéjtzij huo'tá'an a'ájna xicáara' jitze ti'ij néijmi'caa á'xijtye'en. ⁷ A'yájna ti'ij tye'mej a'íjma jimi i maj tajapúa tyí'huüre', a'yaa pu ajta tyihuó'ruuj a'íimaj i maj Sodoma já'chajca'aj, majta a Gomorra, majta séecan i maj avéjri' huacháatíma'caa, i maj majta huóoxana'cirej tyi'tíj jime' ti quee xá'puí'. A'íj mu jin jaapuéjtzitariaca' a'íjna jime' i tiéj jime' tiquee a'náj ja'mui'nyij, a'íj pu'ij jitze ámiteere' tyej tyij jáamua'reej.

⁸ Majta a'íimaj i maj avítzij jin je'ej pua'aj ricíj je'ej ti tyihua'ránajchi, a'íi mu majta je'ej pua'aj jáaruuj i jutyévij, majta jaatyáxaahuataca' i tavástara' ti jin antyúumua'reej, majta je'ej pua'aj tyihuá'xaj a'íimaj i maj tajapúa já'sejre', i maj va'cán jin tyityetyu'uj. ⁹ Ajta a'íjna i Miguel i ti va'cán jin tyi'tyéjvee u tajapúa, ti'ij huatyéeno'sej i tyiyáaru' jimi, a'íjna jime' i tyévira' i Moisés, capu ahuóoca'an ti je'ej pua'aj tyaatájeevej a'íjci i tyiyáaru', sulu a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: "Che' i tavástara' muajtyá'xi'in."

¹⁰ Majta a'íimaj i tyétyacaa a'yaa mu je'ej pua'aj tyá'xaj i maj quee jamua'tyej, ajta je'ej ti tyi'tíj tyihuá'miteeraste', a'yaa mu tyéejtyoovej mati'ij i ya'muáatye'e i maj quee tyojó'itej, a'íj mu mij jin jujímua'aj óopua'ritye'en.

¹¹ Dios pu puéjtzij huo'tá'sij a'íimaj. Ji'nye a'yaa mu cha'taj mana'aj ricíj ti'ij a'íjna i Caín. Majta a'íjna jin ajtacíj mej túmii huamué'tin, a'yájna

tí'ij huaríj a'íjna i Balaam, ajta a'íjna i Coré, a'íj mu mij jin cui'nyij.
 12 A'íi mu mij tyévi'si' séejre' jo'siaj jóosi'rii siaj sij néijmi'i tyú'cua'nyij a'íjci jime' siaj juxie've', a'íi mu mij majta tyí'cua'caj ja'mua jamuán, majta jutyamua've'ej ya'caa, majta quee tyi'táj ja'astej. A'íi mu jujímua'aj mana'aj jucha'íj. A'yaa mu een tí'ij jéetirij maj quee jitzán vivji'vej, sulu áacaj pu'uj jáatisij. A'yaa mu majta een tí'ij ciyéj tíquee taca', tí'ijta xíjcata' putyí'rijcaj, mu'rij hua'puaj huácuij majta éejcutyijhuaca' jo'maj ja'riá'vaaca'aj. 13 A'yaa mu een tí'ij i jájtyij tí atyúuta'huaj ca'nyíin jime', ajta jitzán cuéemuxa'aj ájnyinyij tí a'íin pué'een je'ej maj tyi'táj jin tyévi'si' huaríj. A'yaa mu majta een tí'ij xú'ra'vej i maj jó'jujhua'an jo'tij jo'tíca', a'yaa pu'ij tyihuá'ci'tyij maj a'áa jo'tyá'ítzeere'en jo'tij jéehua huápui'íj jo'tíca'.

14 Ajta i Enoc, a'íjna i tí aráahua'puaj pué'een i maj Adán jitze eeráma'can, a'íi pu a'yan tyihuo'té'exaa i tyeítsee i Dios jitze ma'can tíjin: “Nyáaj nu jaaséj i tavástara' tí aje'cáma'ca'aj hua' jamuán i maj mui'ij i maj tajapúa tyí'huúire', 15 a'íj pu jin yava'cányesij tí'ij huo'xíjtye'en néijmi'caa i maj je'ej pua'aj huaríj, ajta a'íjna jin huá'xíjtye'en i maj jéehua huápui'íj je'ej pua'aj tyi'xajtaca'aj i Dios jimi.” 16 A'íi mu néijmi'i jin junyuuste' i maj nyinyu'cacuj, majta a'yan tyá'huo je'ej tí tyi'táj a'íjma jimi tyúuxie've'. Jéehua mu óotzaahuatye' a'íjna jime' je'ej maj jujímua'aj tyúuxaj, majta hua'xaahuaj i tyeítsee, mej mij tyi'táj jin huo'tyámue'tin.

Ca'nyíjra'aj pu hua'tá'caa a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' mej mij huátotyamua've'en

17 Siajta mua'aj, nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', siata'aj jo'támua'reej je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i tavástara' tí ajta Ciriístu' pué'een tí hua'antyihuoj, 18 a'yaa mu tyu'taxájtaca' tíjin: “A'ájna tí'ij arí néijmi'i tye'entyipúa'risime'en, a'íi mu huataséjre'sij i maj tyihuá'xaahuaj, i maj a'yan tyi'tyucha'íj muá'ju'un je'ej tí a'íjma tya'ráanajchi, a'íjna jime' i tí je'ej pua'aj een.” 19 A'íi mu a'íin pué'een i maj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyeítsee mej mij jé'ta' huá'ci'nyej, a'íi mu jujímua'aj jájtyo je'ej maj tyi'táj jin ricij, majta quee jitzán aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

20 Siajta mua'aj, nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', siata'aj tyámua' eenye' i siaj jitzán tyá'tzaahuatye'. Siata'aj jitzán arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios huatyényuunyij. 21 Siajta tyámua' tyityahuóocha'íin a'íjna jime' i Dios tí jin já'muaxie've', siaj sij jajchó've'ej a'náj tí xicáara' jitze uvé'nyesij i tavástara' Jesús tí ajta Ciriístu' pué'een, a'íjna i tí jin tá'cu'vej a'íj pu jin taatá'sij tyej tyij júurij huatyá'ítzeere'en jusén jime'.

22 Siata'aj hua'ancu'vajxi'in i maj quee tyámua' tyá'tzaahuatye'. 23 Siata'aj séecan japua huatányuunyij mej mij quee huatyátaanyij, siajta séecan áancu'vaxi'in, siajta tyámua' tyityahuóocha'íin a'íjma jimi, jí'nye jéehua mu huápui'íj xána'visi' huasé'rin a'íjna jime' i maj ootyá'ítzee i Dios jimi.

I nyúucarij tí uve'tyáatican jin tyé'tyojtzire' i Dios

24 Ajta a'íjna i tí néijmi'i putyí'uurej tí tyámua' tyajamuáacha'íin siaj sij quee tyi'táj jin ootyá'ítzeere'en, a'íi pu jamuaataséjrataj jujimí jo'tij naa

jo'éen, siata'aj sij huatóotyamua've'en, ²⁵ ajta i Dios ti síij na'aj pué'een, i ti tajapúa huatanyúj, tyiche' a'íj tyu'tatyójtzi're'en, ji'nye a'íi pu va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta néijmi'i jin tyí'ijta, a'íjna jitze ma'can je'ej ti huaríj i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, tí'ij na'aj jájcuaj imuáj, ajta ijíj, ajta jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I nyúucarij ti jaxaj je'ej ti i Jesús tyi'tíj tyaataséjratyej a'íjci i Juan

I nyúucarij ti jin uhuatyóochej

¹ A'í pu a'ín pué'een i nyúucarij i Dios ti jaaté'exaa a'íjci i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, ta'aj ij i Ciriístu' huo'taséjratye'en a'ímaj i maj jahuíire', je'ej ti jiye'tzín atyojo'ré'nyesij. Ciriístu' pu'ij séej jo'ta'ít'yaca' i ti tajapuá tyí'huíire', ti'ij jaataséjratye'en a'íjci i Juan, ² a'í pu'ij já'mua'ixaatye' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, ajta tyámua' tyá'mua'reej a'íjci i nyúucarij ti Dios jimi já'ma'can, a'íjna jime' je'ej ti huaríj i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een.

³ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios, miche' majta huatóotyamua've'en i maj janamuaaj, majta ja'tzaahuatye' a'íjci i nyúucarij, ji'nye pu'ríj tìn a'ájna atyojo'ré'nyesij ti'ij a'yan tye'mej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij.

Juan pu hua'tyojtye' a'íjma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta' ti aráahua'puaj tyará'asej

⁴ Nyáaj i nyaj Juan pué'een, nyáaj nu já'muatyojtye' mu siaj arahua'puaquej jusi'rii a'áa ti huataca'aj a Asia. Siata'aj ja'ancuriá'an i ti jin tyámua' tyajamuaatá', ajta jamuaatyápua'ritye'en i ja'mua tzajta', a'íjna ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, ti ajta ijíj séejre', ajta jusén jin séeria'aj ta'mej, miche' majta tyámua' jamuáa'uurej i júuricamej i maj aráahua'puaj ará'asej i maj a'áa já'sejre' jo'tij i Dios jo'tyáaj i ipuárij japua, ⁵ che' ajta a'ín tyámua' tyajamuáacha'ín a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, i ti néijmi'i jin tyámua' een, ajta a'ín pué'een i ti anaquéej huatájuriaca', ajta a'íjna jin antyúumua'reej ti tyihuo'ta'íjtye'en néijmi'caa i maj tyityatatyíj úyan i cháanacaj japua. Ciriístu' pu taxie've', ajta juxúure' jin tyu'nájchitaca' ti'ij tajapuá huatányuunyij i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ⁶ a'í pu taatá' tyej tyij jamuán tyu'ta'íjtaj, ajta ta'antyíhuo tyej tyij tyu'tyáhuire'en a'íjci jimi i Dios ra', i ti ajta jajvástara'. Che' a'ín huápu'i'ij naa huasé'rihua'an, ajta néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

⁷ Ciriístu' pu jéetirij jitze aje'cáamej. Néijmi'i mu jaséjran, a'í mu majta jaséjran i maj jaajé'caj, majta néijmi'i i tyeítyee mati'ij mana'aj pua'máj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'í mu juyiinyen mati'ij jaaséj. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

⁸ “Nyáaj nu a'ín pué'een i ta'nájcaj, nyajta i tu've'tyajtij”, a'yaa pu tyí'xaj a'íjna i tavástara', ti ajta Dios pué'een i ti néijmi'i putyí'uurej, i ti ajta jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, ajta i ti jusén jin séeria'aj ja'mej.

Juan pu jaaséj a'íjci i Ciriístu'

⁹ Nyajta nyáaj Juan, i nyaj já'mua'ihuaara' pué'een, nyajta nu jimi séejre' i Jesús a'íj nu jin nyajta ja'mua jamuán tyu'ta'íjtaj i Dios jimi, nyajta ja'mua jamuán jajpuéetzij na'mej tyej tyij néijmi'i jin tyo'távii'cue'. A'yaa nu tyihuo'íxaaaj i nyúucaria'ra' i Dios, nyajta jaaxájtaca' je'ej ti huaríj i

Jesús, a'íj nu nyij jin a'áa já'nami'huaca'aj jo'tij ja'ráahuachij a jáata' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Patmos. ¹⁰ Ti'ij a'ájna putyí'rijcaá mati'ij pua'aj jana'michej i tavástara', a'íi pu i júuricama'ra' i Dios a'yan rájve nyéetzi jimi, nyati'ij nyij jáanamujri' ti nyahuárita' a'tíj ca'nyíin jin naatajé, a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'ij tipua'aj a'tíj ucáajijhua i a'huáj jitze, ¹¹ a'yaa pu tyí'nye'ixaatya'ca'aj tijin:

—Ootyéeyu'xaj i yu'xarij jitze je'ej paj tyi'tíj tyí'sej, pajta je'en huo'ta'ítayi' i maj arahua'puaquej jusi'rii i Dios jimi, a'áa ti huataca'aj a Asia, a'ájna a Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, ajta a'ájna a Laodicea.

¹² Nyati'ij nyij ooré'nyeeriaca' nyej nyij jaaséej a'tíj ti tyí'nye'ixaatya'ca'aj, nyati'ij a'yan huaríj aj nu nyij arahua'puácaa huaséj i cantyíj ti japuan antyítáa á'yi'ij, ajta ooroj jin taavijhuaca'aj, ¹³ ajta a'ájna jé'ta' jo'tij ja'antytítzajmee, síj pu a'áa huatyávaaca'aj ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij tyévíj, a'yaa pu eenye' tyi'tyéchajca'aj cáanarij jime' ti títi'ij, ajta puásij jin ahuóoji'ca'ca'aj ti ooroj jin taavijhua. ¹⁴ Cuéeinavi'can pu cácipuaca'aj, ti'ij muxáj a'yájna ti'ij ajta huasé'rin i séerij, ajta i jí'sáara' a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tiéj. ¹⁵ Ajta i icájra'an a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tyi'tíj ti me'estíj, huápu'i'ij pu naa tyi'tyama'astáji'caá, ajta ti'ij tyí'xajtaca'aj, a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'ij jo'tij ja'ancáamuyey' ti tyájujhua'naj ca'nyíin jime'.

¹⁶ Ajta i jumuáca'ta' pujmua' pu arahua'puácaa i xú'ra'vej iityáaca'aj, ajta i tyényi'tze' pu éejnyinyiica'aj i chúun ti huápu'i'ij tyi'ítzij ajta juxa'aj tya'antámuamuaa. Ajta i nyéerima'ra' a'yaa pu tyá'taaca'aj ti'ij i xicáj ti néijmi'i jin eeráxirej.

¹⁷ Nyati'ij jaaséej, aj nu nyij arájvej jo'tij ja'ra'íicajmee, ya cuxáa naamuí'. Aj pu'ij a'íin na'ajtamuáriej i jumuáca'ta' ti pujmua' jime' i jumuáca', ajta a'yan tyinaaté'exaaj tijin:

—Capáj tyi'tziinye'ej, nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj anájcaj, ajta i nyaj uvé'tyajíj, ¹⁸ nyajta a'íin pué'een i nyaj júurij. Nyáaj nu huámui'ijcaá, nyajta íijij nu jusén jime' júurij. Nyáaj nu a'ájna jin antyinyamua'ree nyaj hue'tyaánaj jo'maj já'cui'nyij, na'ríj nyaj hui'rátóonyij. ¹⁹ Ootyéeyu'xaj i paj períj jaaséej, je'ej ti íijij tyi'tíj tyí'sejre' ajta je'ej ti tye'mej m- jca'huáye. ²⁰ A'yaa pu huatóomua'aj je'ej paj tyi'tíj tyu'séj, i xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej i paj huo'séj i nyaj hui'tyáaca'aj nyamuáca'ta' pujmua', ajta a'ájna i aráahua'puaj ará'asej i ti cantyíj jítzán antyítáa á'yi'ij ti ajta ooroj jin taavijhua: I xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej, a'íi mu a'íin pué'een i maj tajapúa tyí'huíire' majta a'ájna jin antyúumua'reej mej mij huó'cha'íin i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta', ajta i ti aráahua'puaj ará'asej i ti jítzán i cantyíj antyítáa á'yi'ij, a'íi pu a'íin tyi'pué'een i tyeyúuj aráahua'puaj ti tya'rá'asej.

2

I nyúucaríj ti huata'ítayi'huaca' a'íjma jimi i maj Éfeso jóosi'rii

¹ 'Pata'aj a'yan tyaata'ítayi' a'íjci i ti a'ájna jin antyúumua'reej ti huó'cha'íin a'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Éfeso ti jime' yee: “A'yaa pu tyi'xaj a'ájna i ti hui'tyáa' i jumuáca'ta' pujmua' i xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej, ajta a'áa ja'yi'vej jo'tij ja'antytítzajmee i ti ooroj jin taavijhua. ² Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj tyityetyúucha'íj, nyáamua'ree siaj jéehua tyí'muarie' siajta jéehua á'viicue're', siajta quee

hua'xie've' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. Sijahta serj huo'mua'aj i maj a'yan tyúusejrataca'aj maj a'ín pué'een i Dios ti hua'antyíhuoj, ma' ajta quee camu a'ín pué'een, a'yaa xu sij tyihuo'taséjrataca' maj a'ín pué'een i maj tyi'hue'taca. ³ Jéehua xu jajxié'vi'ra'aj siaj sij néijmi'i jin tyo'táviicue', siajta a'íjna jin jajpuéetzij, nyejitzé ma'can. ⁴ Nyajta nyáaj nu jamuaet'éxatye'e'j i siaj jin ootyá'itzeere'j nyéetzij jimi, a'íjna jime' siaj quee che' a'yan tyi'nyaxie've' siati'ij anaquéej tyi'nyaxie'va'ca'aj. ⁵ A'ij xu jin jo'támua'reej jo'siaj tyi'tj jin jo'tyá'itzee nye jimi, siajta seequéj tyú'mua'tyij, a'yájna siati'ij anaquéej tyityetyúucha'íica'aj. Ajta tipua'aj sequée a'yan huárinyij, nyáaj nu ja'mua jimi jo'ma'aj na'mej, nyej nyij jamuá'ari' a'íjna i ti antyítáztaj i ti ja'mua jimi séejre', a'yaa nu rinyij tipua'aj sequée seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi. ⁶ Maj siajta mua'aj, xá'pui' xu ricij a'íjna jime' siaj quee jaxie've' je'ej maj ricij a'ímaj i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijin nicolaítas, i nyaj nyajta quee nyáaj hua'xie've'. ⁷ A'íjna i ti iityánamuaj, che' jáanamuj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihua'íxaatye' a'ímaj i maj jusi'rii i Dios jimi. A'ímaj i maj néijmi'i jin tyu'tyámue'tin, a'yaa nu tyihuo'tá'sij maj jáacua'nyij a'íjna jitze ti séejre' i ciyéj ti jin júurij tá'ra'nyij, a'áa ti ja'távej jo'tij huápu'ij naa jo'éen i Dios jimi."

I nyúucarj ti huata'ityi'huaca' a'ímaj jimi i maj Esmirna jóosi'rii

⁸ 'Pata'aj a'yan tyaaata'ityi' a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti huó'cha'ín a'ímaj i maj a'áa jóosi'rii a Esmirna ti jime' yee: "A'yaa pu tyi'xaj a'íjna i ti a'nájca, ti ajta a'í pué'een i tu've'tyajtj, a'íjna i ti huamu' ajta je'en huatájuuriaa'. ⁹ Nyáaj nu jamua'reej siaj jajpuéetzij, siajta quee je'ej tyéejviicue', maj siajta mua'aj nyéetzij jimi xu chújtyaanyi'ij pué'een. Nyáaj nu jamua'reej maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, a'ímaj i maj a'yan tyúusejrataj maj a'íjci jitze ajtyáma'can i Israel, ajta capu a'yan tyi'ja'yájna, sulu a'í mu a'ín pué'een i tyiyáaru' maj jimi jusi'rii. ¹⁰ Caxu tyi'tziinye'ej je'ej siaj tya'ajpuéetzij xá'ju'un, ji'nye a'íjna i tyiyáaru', a'í pu séecan mua'ajmaj jamue'tyánasij, a'yaa pu'ij néijmi'caa tyajamuatyésejra tipua'aj sianá'astjire'ej nusu sequée, siajta tamuáamuata' xicáj jajpuéetzij xá'ju'un. Tyámua' xu néijmi'i jin eenye' siajta tyo'táviicue' nyéetzij jimi, tipua'aj majamuáacui'nyij, nyáaj nu jamuaatí'tye'sij i cúruun i siaj jin júurij xá'ju'un jusén jime'. ¹¹ A'íjna i ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihua'íxaatye' a'ímaj i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta': Majta a'ímaj i maj néijmi'i jin tyu'tyámue'tin, capu huá'ci'tyij maj jajpuéetzij muá'ra'nyij matí'ij a'ímaj i maj majtáhua'aj cui'nyij."

I nyúucarj ti huata'ityi'huaca' a'ímaj jimi i maj Pérgamo jóosi'rii

¹² 'Pata'aj pajta tyaaata'ityi' a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti'ij huó'cha'ín a'íjma i maj a'áa jóosi'rii a Pérgamo ti jime' yee: "A'yaa pu tyi'xaj a'íjna i ti ji'tyéechuj i chúun ti juxa'aj tya'antámuamuaa. ¹³ Nyáaj nu jamua'reej siaj a'áa jo'cháatimee jo'tij tyejé'ljtaj a'íjna i tyiyáaru', siajta mua'aj síoche' xu ná'astjire' nyéetzij. Caxu jaatáxahuataca' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye', caxu siajta a'ájna xicáara' jitze ti'ij a'ín séjria'ca'aj i Antipas, ti tyámua' éenye'ej nyéetzij jimi, a'í mu jaajé'caj a'ájna jo'tij tyejé'ljtaj i tyiyáaru'. ¹⁴ Maj siajta mua'aj, tyi'tj xu jin

ootyá'itzeerej nye jimi, a'íi mu ja'mua jimi séejre' i maj ja'astej a'íjci i nyúucarij i ti jin tyihuá'mua'tyej a'íjna i Balaam, i ti ajta a'yan tyaamuá'tyej a'íjci i Balac ti'ij hue'tzij jin huo'mué'tij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, mej mij tyú'cua'nyij i cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' a'íjma jimi i sáanturij, ajta mej mij huóoxana'cire'en. ¹⁵ A'íi mu majta ja'mua jimi séejre' i maj quee jaxie've' maj ajtáciinyej a'íjna jitze i huá'yi'raj i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijin nicolaifas. ¹⁶ A'íj xu jin siata'aj siajtáhua'aj ja'antzaahuatye'en i Dios, na'ríij sequée a'yan huárinyij, nyáaj nu ja'mua jimi ja'tanyésij, nyej nyij huo'tanyó'si'tye'en a'íimaj a'íjna jime' i chúun ti nye tyenyij jitze éejnyinyii. ¹⁷ Ajta a'íjna i ti iityánamuaj, che'tyámua' tyáanamuaj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihuá'ixaatye' a'íimaj i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'. Majta i maj tyu'mué'tin, a'yaa nu tyihuo'tá'sij mej mij jáacua'nyij i cue'ráj ti jútye' já'ma'can, nyajta nu tyetyéj jaatátistej ti cueéinara', i ti jitzán a'yu'si'ij je'ej ti a'íin jájcuan arí ántyapuaaj, ajta quee a'táj jamua'ree je'ej ti tyé'yu'si', sulu a'íi pu'uj i a'táj jamua'reej i nyaj jaatátistej a'íjci i tyetyéj."

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'íimaj jimi i maj Tiatira jóosi'rii

¹⁸ 'Pata'aj pajta a'yan tyaata'ityi' a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti huó'cha'íin a'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Tiatira ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj i yójra' i Dios, i ti ajta a'yan eenye' ava'jisi'jmeé ti'ij tiéj ti atyúumemej, ajta me'estícan íira'íicajmee ti'ij coobre maj jacámejri': ¹⁹ Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj tyi'táj jin ricij; nyáamua'ree siaj tyámua' tyúuxie've' síij ajta síij, i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', siajta huá'huüre' i séecan néijmi'i jin setye'víicue'raj, siajta ijíij, jéetze' xu seríj tyámua' ricij sequée anaqueéj. ²⁰ Ajta a'íi pu quee na'ráanajchij siaj tzaahuatyí'ra'aj jimi: tyícha'íij a'íjci i íitaj ti a'yan ántyapuaaj tijin Jezabel, i ti a'yan tyúuxaj ti i Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'íi pu'ij hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej i maj nye jimi séejre', mej mij huóoxana'cire'en, majta tyú'cua'nyij i cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' a'íimaj jimi i sáanturij. ²¹ Nu'ríj jaatá' ti'ij tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi, ajta a'íin capu jaxie've' ti a'yan huárinyij: capu ajta jaxie've' ti jaatapuá'citaj i ti jime' juxana'cire'. ²² A'íj nu jin a'áan yó'ojrasij utáatzij japua, nyajta a'íimaj i maj jamuán tyu'xána'cirej, aj nu nyij jéehua huápu'i'ij puéjtzij huo'tá'sij tipua'aj mequee jaatapuá'citaj i maj je'ej jin pu'a'aj ricij. ²³ Nyajta huá'cui'nyij i yójmua'mua' i íit', a'yaa mu mij néijmi'i i maj jusi'rii i Dios jimi tyá'mua'reeren nyaj a'íin pu'éen i ti jú'mua'ree je'ej ti a'táj tyi'mua'tzej i jutzájta', nyajta a'yan tyihuo'tá'sij séej nyajta séej je'ej ti tyi'táj jin huaríj. ²⁴ Siajta mu'a'aj mu séecan, mu siaj Tiatira ja'chej, i siaj quee já'astijre' a'íjci i nyúucarij ti hue'tzij pu'éen, siajta quee jamua'reej i ti jéehua huápu'i'ij juxie've' i tyiyáaru' jimi, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyej quee che' tyi'táj jin tyajá'mua'ijcatye'en. ²⁵ Siata'aj tyámua' eenye' je'ej siaj tyi'táj jin ricij, 'asta nyana'aj quee nyajtáhua'aj ya'uvé'nyej. ²⁶ A'íimaj i maj tyu'tyámue'tin, majta móoj a'yan tyámua' tyityetyúucha'íij je'ej nyej nyáaj tyá'xie've', 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entiyupá'rej, nyáaj nu huo'ta'sij mej mij tyihuo'ta'íjtye'en a'íjma i maj séej chuéj japua jo'cháatimee, ²⁷ ca'nyéjrij pu jin tyihuo'ta'íjtye'sij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyihua'antypuá'ritye'sij a'íjma i maj jájcha'íire' ti'ij a'táj ti jaatyátaaraxi'ín i xá'rij ti xaríj jin taavijhua, a'yájna ti'ij ajta i nyavástara' nyéetzij

tyinaa'íjcaj. ²⁸ Nyajta huo'ta'sij mej mij a'íimaj tátzave'ej muá'ra'nyij tí'ij i xú'ra'vej tí eeré'nyinyii tapuá'risima'caj. ²⁹ A'íjna i tí iityánamuaj, che'tyámua' tyáanamuaaj je'ej tí i júuricama'ra' i Dios tyihua'íxaaty'e' a'íimaj i maj jusi'rii i tye'yúuj tzajta'."

3

I nyúucarij tí huata'ityi'huaca' a'íimaj jimi i maj Sardis jóosi'rii

¹ 'Pata'aj a'yan tyaata'ityi' a'íjci tí a'íjna jin antyúumua'reej tí huó'cha'íin a'íijma i maj a'áa jóosi'rii a Sardis tí jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'íjna i maj jitzán séejre' i júuricama'ra' i Dios i maj aráahua'puaj ará'asej, tí ajta hui'tyáa' i xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej. Nyáaj nu jamua'reej je'ej siaj tyí'muarie', nyajta nu jamua'reej siaj seríj nye jimi mui'chij, tyij majta a'yan tyí'muaxaj yee síóoche' xu júurij. ² Siata'aj atanyéjnye'rej, siajta tyámua' tyú'uurej a'íjci tí óoj ja'mua jimi tyí'sejre', ajta arí t́mua' tye'entyipua'rij, jí'nye a'yaa pu tyí'muasej a'íjna je'ej siaj ricij capu xá'puí' een i Dios jimi. ³ Siata'aj jo'támua'reej je'ej maj tyajamuamua'tyej i siaj ja'ancuriáa', siata'aj a'yan huárinyij siajta je'en i Dios jimi ajtyáhuixi'ín. Típua'aj sequéee atanyéjnye'rej, nyáaj nu jo'ma'aj na'mej ja'mua jimi tí'ij náhua'rij, siajta muaj'aj caxu jamua'reej a'tzáaj nyaj ja'mua jimi ja'tanyésij. ⁴ Séecan mu ja'mua jimi séejre' i maj quee tyí't́j jin á'itzeere' i jutzájta', a'íi mu mij nyaj jamuán huací'ca'aj muá'ju'un cuéeinavi' metyu'cháaj, jí'nye a'yaa pu tyihua'tyévijtye' a'íijma. ⁵ A'íimaj i maj tyu'tyámue'tin, a'yaa mu cuéeinavi'can tyí'cháaj muá'ju'un, nyajta quee jo'río'uunaj je'ej tí ántyapuaaj i yu'xarij jitze i maj jitzán á'yu'si'ij a'íimaj i maj jusén jin huatyá'itzeere'ej i Dios jimi, sulu nyáaj nu huo'taxájta i nyavástara' jimi, nyajta a'íijma jimi i maj jimi tyí'huire' i nyavástara'. ⁶ Ajta a'íjna i tí iityánamuaj, che' a'íin tyámua' tyáanamuaaj je'ej tí tyihua'íxaaty'e' i júuricama'ra' i Dios a'íijma i maj jusi'rii i tye'yúuj tzajta'."

I nyúucarij tí huata'ityi'huaca' a'íijma jimi i maj Filadelfia jóosi'rii

⁷ 'Pata'aj a'yan tyaata'ityi' a'íjci i tí a'íjna jin antyúumua'reej tí'ij huó'cha'íin a'íijma i maj a'áa jóosi'rii a Filadelfia tí jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'íjna i tyámua' een tí ajta tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, a'íi pu a'íjna jin antyúumua'reej tí huó'tá'an mej mij a'áa jo'tyájrutyey jo't́j já'sejre' a'íjna i tí jitzán eeráma'can i David, típua'aj a'íin tya'antácuunaj, capu i'ríj tí a't́j tye'tyáanaj, na'ríij a'íin tye'tyáanaj, capu ajta i'ríj tí'ij a't́j tya'antácuunaj: ⁸ Nyáaj nu néijmi'i muareej je'ej siaj ricij, cási' xaaséj, nu'ríj tyajamua'antácuuneyej siaj sij juxáahuaj utyájrutyey, ajta quee i'ríj tí a't́j tye'tyáanaj, nyáaj nu jamua'reej tí quee jamú'ca'nyisti', siajta síóoche' xu tyá'astijre' je'ej nyaj tyajamuáa'ixaa, caxu ná'xaahuaj. ⁹ A'yaa nu huá'uurej a'íijma i maj tyiyáaru' jimi jusi'rii, i maj tyí'hue'tacaa a'íjna jime' maj a'yan tyúusejrataj maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu ca'nyéjrij jin huá'uurej mej mij mujo'vá'ju'un ajta je'en tyítunutaxi'ín ja'mua jimi, mej mij a'íjna jin jáamua'reej nyej nyáaj já'muaxie've'. ¹⁰ Xu'ríj ja'rá'astee je'ej nyaj tyajamuata'íj a'íjna jime' siaj néijmi'i jin tyo'táviicue'ri', a'íj nu jin nyáaj ja'muacha'íj na'mej a'ájna xicáara' mat'i'ij néijmi'i jappuéetzij muá'ju'un íyan cháanacaj japua, mej mij jáamua'reej

i maj a'yan huacháatimee. ¹¹ Jiye'tzín nu yava'cányesij. Tyámua' xu néijmi'i jin eenye' je'ej siaj serij tyu'muáriej, caxu tyi'tá'care'en ti'ij a'tij jamuaanáhue' i siaj serij jaamué'tij. ¹² A'íimaj i maj tyu'tyáamue'tij, a'yaa nu tyihuo'tá'sij mej mij tyityetya'úuj muá'ra'nyij u tyeyúuj tzajta' i nyaj Dios ti ja'a'rij, ajta quee che' a'náj iiráamej, a'íjma nu jitze jo'tyéyu'xaj je'ej ti ántyapuaj i nyaj Dios, nyajta je'ej ti tyaja'rájtyapuaj chájta'najra' i nyaj Dios, a'íjna i Jerusalén ti jájcuaj, ti ajta tajapúa je'cáanyej jo'tij i nyaj Dios já'sejre', a'íjma nu nyajta jitze jo'tyéyu'xaj je'ej nyaj jájcuaj jin ántyapuaj. ¹³ A'íjna i ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihúa'ixaaty'e' a'íjma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'."

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'íjma jimi i maj Laodicea jóosi'rii

¹⁴ 'Pata'aj a'yan tyaa'tityi' a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti huó'cha'íin a'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Laodicea ti jime' yee: "A'yaa pu tyi'xaj a'íjna i ti tzáahuatyira'aj jin tyi'xaj ajta néijmi'i tyámua' jin een, ajta a'íin pué'een i ti Dios jamuán néijmi'i tyú'taahuaca' ti'ij na'aj iíjij ti tyi'sejre': ¹⁵ Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj tyi'tíj jin ricij. Nyáamua'ree siaj quee ooca'nyáaj sianaataxie'vej nyéetzij, caxu siajta ca'nyérij jin ná'antzaahuaj. A'yaa pu tyina'ráanajchi siaj ooca'nyáacan jin naa nyojo'mua'raj, na'ríij sequée ca'nyérij jin ná'tzaahuaty'e'ej. ¹⁶ Siajta cú siana'aj tyiná'tzaahuaty'e', caxu a'yan tyi'huúire' ti'ij jájtyij ti jéehua pistij nusu ti jéehua cimúajraa, a'íj nu jin a'yan já'mua'uurej nyej nyij ca'nyérij jin majamúhua'xij. ¹⁷ A'yaa xu tyi'xaj siaj mua'aj chíjtyaanyi'ij pué'een, ti jee jéehua jamuáahuú, ti jee ajta quee tyi'tíj jamuá'itziitye', siajta mua'aj caxu jamua'reej siaj xána'visi', siajta je'ej pua'aj huá'sejratye' i tyeétyee, mua'aj xu quee je'ej tyéejviicue', xa'racúu'nyijmee siajta muámua'vi'ijmee. ¹⁸ A'íj nu jin a'yan tyaja'muahuavij siaj nyéetzij jimi jáananan i ooroj ti tiéj jitze juta'huacaa, siata'aj sij ji'récán jime' huatyoochíjtyaanyi'taj, siajta nyéetzij jimi jáananan i cáanarij ti naa tyi'cuenaa siaj sij a'íjci ucóochejtya'xi'ín ti'ij quee séejre' i ja'muatyévi'j i siaj jatyevi'ra' a'íjci jime' siaj muámua'vi'ij, siajta nyéetzij jimi jáananan a'íjci i siaj aróohuatye'en i juji'ij jitze siata'aj sij atanyéjnye'rej. ¹⁹ A'yaa nu tyámua' tyihúa'ixaaty'e', nyajta puéjtzij hua'tá'caa a'íjma i nyaj hua'xie've'. A'íj pu jin siata'aj seequéj tyú'mua'tyij, siajta ja'antzaahuaty'e'en i Dios. ²⁰ Cási', nyáaj nu eetyéjvee a ti ja'pueertaj nyetye'ejtyato'xa'aj, tipua'aj a'tij náanamuaaj ajta je'en tyina'antácuunye'en, aj nu nyij utyárutyij chí'ra'an tzajta' tyej tyij néemi'ij tyú'cua'nyij. ²¹ A'íimaj i maj tyu'tyáamue'tij, a'yaa nu tyihuo'tá'sij maj nyajamuan oorá'sej jó'nyaj tyejé'ijtaj, a'yájna nyati'ij nyáaj tyu'tyáamue'tij, aj nu nyij nyavástara' jamuán huatyéeyixij jo'tij a'íin tyejé'ijtaj. ²² Ajta a'íjna i ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihúa'ixaaty'e' a'íjma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'."

4

Juan pu huo'séj i maj janajchej i Dios u tajapúa

¹ Ti'ij a'yan tye'entyipúa'rej, aj nu nyij ájnyeeriaca', nyati'ij nyij jaaséj i puéertaj ti antácuunyica'aj u tajapúa, ajta i nyaj anaquéj jáanamuaajri' i

ti naatajé ti ajta a'yan namuajria'ca'aj ti'ij a'táj ti ucáajijhua i trompéetaj jitze, a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—Mujo'té'yi'ij nyata'aj muaataséjratye'en je'ej ti tyi'táj tyúuxie've' ti a'yan huárinyij majca'huáyee.

² Aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios nye jimi huatyá'itzee, nyajta je'en ipuárij huaséj ti ujo'tyávaaca'aj u tajapuá, ajta a'táj jitzán huatyácatyii. ³ Ajta a'ájna i ti acájca, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tyetyéj ti huápu'ij tyá'najchij ti po'vij ajta ti tyóomuaa á'naxcaj, ajta a'yan huasé'rihua'aj ti'ij sáij i tyetyéj ti po'vi'ij jin naa tyí'me'estij, ajta cu'xa'aj atahuíjca'aj jo'táj jo'tyávaaca'aj i ipuárij, ti tyama'astájyi'caa huá'ravi'can jime' a'yájna ti'ij i tyetyéj i maj a'yan jatamuá'muaj tijin esmeralda, ⁴ ajtáhua'aj pu séecan i ipuárij tya'taváatima'caa jo'táj jo'tyéjvee a'ájna i ipuárij seityéj japuan muáacuaj pu tya'rá'axcaa, majta i huásij acatyé'tya'ajma'caa i ipuárij jitze, cuéinavi' mu tyí'chajcaa, majta cúruun tyo'carújtya'ajma'caa i jumu'új jitze ooroj ti jin tyí'taavijhua. ⁵ Ajta a'ájna jitze i ipuárij a'yaa mu tyityetyána'axcava'ra'aj majta tyényuuca'aj, ajta a'ájna i ipuárij ti jo'tyéjvee, tatzárij pu aráahua'puaj ataváatima'caa, ajta a'ájna i tatzárij a'íi pu a'íin pué'een i júuricama'ra' i Dios ti aráahua'puaj ará'asej. ⁶ A'ájna jo'táj jo'tyéjvee a'ájna i ipuárij, a'yaa pu éenye'ej huariá'muanyica'aj a chóota' ti'ij tyi'táj ti naa tyí'me'estij ti ajta tátzaj.

Ajta a'ájna jé'ta', jo'táj jo'tyéjvee a'ájna i ipuárij, muáacuaj mu i maj júurij ataváatima'caa, majta jéehua ji'sij hua' jitze séjria'ca'aj, i hua' nyéerimij jitze ajta hua'huarita'. ⁷ Ajta i ti anájcaj a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij muájyej, ajta i ti je'tyáa'sej, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij túuru', ajtáhua'aj i sáij ti je'tyáa'sej, a'yaa pu tya'cányeerica'aj ti'ij tyévij, ajta i tu've'tyajtáj, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij cué'ra'vej ti huatará'raj. ⁸ Majta a'íimaj i maj muáacuaj i maj júurij, a'íi mu aráseej pua'mácan ajta anájma'caaj sáij ajta sáij, ajta jéehua ji'sij jitzán séjria'ca'aj, jéjre' ajta tyétye'. A'náj tina'aj mu a'yan tyí'xajtaca'aj majta a'yan tyí'chuiicaca'aj tijin:

Tyámua' pu een, tyámua' pu een, tyámua' pu een i tavástara',

Dios pu a'íin pué'een i ti néijmi'i jin antyúumua'reej,

a'íi pu anaquéej séjria'ca'aj, ajta ijíj séejre', ajta jusén jin séeria'aj ta'mej.

⁹ Ajta mati'ijta a'íimaj janajchej i maj muáacuaj, majta tyé'tyojtzi're'ej a'íjci i ti ipuárij jitze acájca, i ti jusén jime' júurij, ¹⁰ a'íimaj i huásij i maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej, a'íi mu tyítunutaxij a'íjci jimi i ti ipuárij jitze acájca, majta jaatyánajchij, majta tyu'tátuiire'sij a'íjci jimi i tyuucúrun, majta a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

¹¹ A'yaa pu tyimuaavíjtye' muéetzij, mu paj tavástara' pué'een, pajta taj Dios pué'een,

tyej tyij tyimuaatatyójtzi're'en, tyajta muatyáanajchej i paj jin néijmi'i putyí'uurej,

ji'nye muáaj paj néijmi'i tyú'taahuaca', i ti a'yan tyí'sejre',

muáaj paj a'yan tya'axxié'vi'ra'ca'aj a'íj pu jin néijmi'i tyú'taavijhuaca'.

5

I yu'xarij ti jiri' ti jitzán tyé'yu'si' ajta i cánya'aj

¹ Ajta a'íjna i ti acájca i ipuárij jitze, jumuáca'ta' pujmua' pu jji'tyépijca'aj i yu'xarij ti juxa'aj tyé'yu'si'huaca'aj, ajta arahua'puaquej pu ájvi'tyijhuaca'aj i xáijca jime'. ² Nyajta séej huaséj i tajapúa ti tyí'huuüre', a'yaa pu'ij ca'nyíin jin tyu'ta'íhuoj tíjin:

—¿A'tanyíj quee tyi'tíj jin á'itzeere' ti'ij ja'ajsújtza'naxi'in i ti ajvi'tyíihuajmee, ajta je'en jaatáxijta i yu'xarij? ³ Ajta u jútýe', ajta ííyan i cháanacaj japua, ajta jityán i cháanacaj, capu a'tíj a'yan tyu'tóoci'puaj ti'ij jaatáxijta, ajta jaaséj je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj. ⁴ Nyajta nyáaj jéehua nu huápuí'ij nyeyiinyaca'aj a'íjna jime' maj quee jáatyoy sáij ti a'yan tyu'tóoci'puaj ti'ij jaatáxijta i yu'xarij nusu ti jaaséj je'ej ti tyé'yu'si'. ⁵ Ti'quij sáij ti hua' jitze ajtyáma'can a'íimaj i huáasij, a'yaa pu tynaaté'exaaj tíjin:

—Capáj ayiinyaj, ji'nye a'íjna i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin i Muájýej i ti hua' jitze ajtyáma'can a'íimaj i maj Israel jitze eeráanyej, a'íjna i ti David jitze eeráma'can, a'íi pu arí tyu'tyáamue'tij a'íi pu pújoorej ti'ij ja'ajsújtza'naxi'in i ta'raahua'puácaa ti jin ajvi'tyíihuajmee ajta je'en jaatáxijta i yu'xarij.

⁶ Aj nu nyij cánya'aj huaséj a'ájna jé'ta' jo'tij jo'tyéjvee a'íjna i ipuárij, ajta jé'ta' a'íjma jimi i maj muáacuaj i maj júurij, ajta jé'ta' a'íjma jimi i huáasij, a'yaa pu huasé'rihua'aj cuxáa meríj jaajé'cataca'aj. Ajta arahua'puácaa ava'ahuájma'caa, ajta arahua'puácaa ava'j'i'síjma'caa, ajta i ji'sáara' i ta'ráahua'puaj, a'íi pu a'íin pué'een i júuricama'ra' i Dios i ti a'yan yo'ta'ityaca' ííyan cháanacaj japua. ⁷ A'íjna i cánya'aj, a'íi pu ja'ancuré'pij a'íjci i yu'xarij i ti muáca'ta' pujmua' séjria'ca'aj a'íjna i ti ipuárij jitze acájca, ⁸ ti'ij ja'ancuré'pij a'íjci i yu'xarij, a'íimaj i maj muáacuaj i maj júurij, majta i huáasij i maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej, a'íi mu néijmi'i ecóotutaxij a'íjci jimi i cánya'aj. Néijmi'i mu a'íimaj i áarpaj tyi'tyé'ca'aj, majta túxa'aj ooroj ti jin tyi'taavijhuaca'aj, ajta cuáanye'ej ava'jístíjma'caa a'íjci jitze i túxa'aj, a'íi pu'ij a'íin pué'een i maj jin jahuocac'aj a'íimaj i maj tyeityeristýama'mua' pué'een i Dios. ⁹ Majta jájcuán jin a'yan tyi'chuiicaca'aj tíjin:

Muáaj paj ji'réenye'ej séejre' pej pij ja'ancuré'pij i yu'xarij pajta ja'ajsújtza'naxi'in i ti ajvi'tyíihuajmee, ji'nye muáaj paj huatámu'vejrityi'huaca', pajta a'íjci jime' a' xuure' tyu'nájchitaca' i Dios jimi, néijmi'caa jitze ma'can i tyeityee, i maj séej jitze maj eeráma'can, i maj séej nyúucarij jin tyi'xaj, nusu i maj séej chuéj japua já'ma'can.

¹⁰ Pajta tyámua' huó'ruuj mej mij sáij mana'aj tyeityeera' pué'eenye'ej muá'ra'nyij,

mej mij majta tyu'tyáhuüre'en a'íjna jimi i Dios,

majta a'íimaj mu tyu'ta'íjtaj ííyan i cháanacaj japua.

¹¹ Aj nu nyij atányeeriaca', nyajta je'en mui'caa huánamuajri' i maj tajapúa tyí'huuüre' i maj a'áa ja'taváatima'caa jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij, jo'maj majta já'sejria'ca'aj i maj muáacuaj i maj júurij, majta a'íjma jimi i huáasij. A'íi mu huápuí'ij mui'caa, capu ámiteeria'ca'aj a'chu maj pua'maca'aj, ¹² a'yaa mu mij ca'nyíin jin tyi'xajtaca'aj tíjin:

A'íjna i cánya'aj i ti huatámu'vejrityi'huaca', a'yaa pu tye'tyévijtye'

tí a'ín ja'ancuriá'an i tí néijmi'i jin putyí'uurej, ajta tí'ij néijmi'i jimi tyí'sejria'aj,

ajta a'ín néijmi'i tyi'mua'reeriaj ajta je'en néijmi'i jin tyu'tyámue'tin, tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjna i tí naa een, tyajta jimi tyu'táchuicaj.

¹³ A'yaa nu nyajta tyáanamujri' ti a'íjna i Díos ti tyú'taahuaca' tajapua' ti tyejé'sejre', ajta íyan cháanacaj japua ti tyí'sejre', ajta jityán ti tyejé'sejre' i chuéj, ajta a'áa maj tyityejé'sejre' i jájtyij jitze ti ve'ej, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tíjin:

Tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjci i tí acájca i ípuárij jitze, tyajta a'íjci i cánya'aj,

tyiche' jaatyátzaahuatye'en, tyajta tyámua' tyeetyátoonyij, che' a'ín néijmi'i jin antyúumua'reeriaj jusén jime'.

¹⁴ Majta a'íimaj i maj muáacuaj i maj júurij, a'yaa mu tyu'taxájtaca'aj tíjin:

—Che' a'yan tyá'ra'nyij. Majta a'íimaj i huásij, a'íi mu tyítunutaxij majta jaatyánajchaca' i Díos.

6

A'íjna i tí arahua'puaquej ajvi'tyíhuajmee

¹ Aj nu nyij jaaséj tí'ij i cánya'aj séej jajsújtza'an i tí ájvi'tyijhuaca'aj i yu'xarij jitze, aj nu nyij séej huánamujri' i tí hua' jitze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuaj, a'yaa pu'ij tyu'taxájtaca' a'yan namuáaria'can tí'ij maj huatyényuunyj tíjin:

—Mujo'té'yi'ij.

² Nyati'ij nyij atányeeriaca' aj nu nyij cahuáayu' ti cuéeinara' huaséj, ajta i tí avá'catyii a'íi pu tú'namua'aj iityéchooca'aj i jumuáca' jitze. Majta je'en cúruun jaati'ij, aj pu'ij iirájraa tí'ij hua'antyimue'tin a'yaa pu'ij néijmi'i jin tyu'tyámue'tij.

³ Tí'ij a'íjna i cánya'aj ajtáhua'aj séej ajsújtza'an, a'yaa nu tyáanamujri' ti ajtáhua'aj síj i tí ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuaj, a'yan tyu'taxájtaca'aj tíjin:

—Mujo'té'yi'ij.

⁴ Aj pu'ij ajtáhua'aj síj i cahuáayu' iirájraa ti po'xara'. Ajta i tí avá'catyii a'íi pu a'íjna jin antyúumua'reeriaca'aj tí'ij huo'ítziitye'en i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, mej mij huóocui'nyij síj ajta síj, a'íi pu ajta ja'ancuré'chuij i chúun ti ve'ej.

⁵ Tí'ij a'íjna i cánya'aj ajtáhua'aj séej ajsújtza'an, a'íj nu séej huánamujri' i tí hua' jitze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuaj, ti a'yan tyu'taxájtaca'aj tíjin:

—Mujo'té'yi'ij.

Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj atányeeriaca', aj nu nyij cahuáayu' huaséj ti xú'muara', ajta i tí avá'catyii, a'íi pu jí'tyéchooca'aj i maj jin tya'cá'ítie'raj.

⁶ Nyati'ij nyij a'táj huánamujri' ti hua' tzajta' a tyojo'taxájtaca' a'íimaj jimi maj muáacuaj i maj júurij, a'yan tíjin:

—Séej mediidaj i tyeríicuj, a'yaa pu tyá'najchij tí'ij a'táj tyá'mue'tij séej xicáj, ajta huéicaj mediidaj i tyeríicuj ti títi'ijme' ijmuéeya'ajmee, a'yaa pu cha'tána'aj tyá'najchij tí'ij a'táj tyá'mue'tij séej xicáj, ajta capáj yó'jipuan i aséityij, nusu i nahuáj.

⁷ Ti'quij i cánya'aj ajtáhua'aj séej ajsújtza'an, aj nu nyij jáanamujri' ti ajtáhua'aj i sñij i ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuaj, a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Mujo'té'yi'ij.

⁸ Nyati'ij atányeerica', cahuáayu' nu huaséj ti cñi tyi'tyoomuara', ajta i ti avá'caj, a'yaa pu ántypuaj tijin: I ti huá'cui'caa. Ajta sñij cújta' huama'ca'aj i ti a'áa tyejé'ijtaj i hua' tzajta' i mui'chityee, ajta je'cácaa jimi i tyeítyee antyúumua'reej i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, mej mij huó'cui'nyij i tyeítyee a'íjna jime' maj tyúunyo'si'tye'en, nusu tújrij jime', na'ríij cui'nyi'ra'aj jime', nusu a'íjma jime' i tyi'tyán i maj tyi'tyaci'macaa.

⁹ Ti'ij i cánya'aj ajtáhua'aj séej ajsújtza'an, aj nu nyij huo'séj jityán i ipuárij a'íjma i maj a'íjna jin huá'cui'lihuaca' maj jaaxájtaca' i nyúucaria'ra' i Dios, majta a'íjna jitze tyámua' tyityahuóocha'ij. ¹⁰ A'yaa mu ca'nyíin jin tyi'xajtaca'aj tijin:

—Tavástara', mu paj ji'rénnya'aj séejre', pajta quee tyi'tíj jin á'itzeere', ¿a'náj nyij pahuá'xijtye'en a'íjma i maj cháanacaj japua jo'cháatimee, a'íjna jime' i maj táacuij?

¹¹ Aj mu mij cáanarij tyihuo're'pij ti tyi'títi'ijmee ti tyi'cuenaa, majta a'yan tyihuo'té'exaa'aj maj cñi tyityahuóoso'pe'en, 'asta mana'aj quee huo'néijmi're'en i hua' ihuá'ama', i maj majta tyi'huíire' i Dios jimi, mej mij a'yan cha'taj mana'aj éenye'que' huá'cui'nyij mati'ij a'íjma.

¹² Ti'ij a'íjna i cánya'aj i ta'ráséevij ajsújtza'an, aj nu nyij jaaséj ti cháanacaj ca'nyíin jin huatóoca'tzij. Ajta i xicáj huatyáxu'muariaca', a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij i cñixurij ti xú'muaa, ajta a'íjna i máxcirre' huatyápo'xariaca', a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij xúure'ej, ¹³ majta i xú'ra'vetyee a'íj mu uje'cáavatzij i chuéj japua, a'yájna ti'ij i táque'ra' i xápua' tipua'aj i ciyáara' ca'nyíin jin huatáhuaxi'in i áacaj jime'. ¹⁴ Ajta i tajapua' a'yaa pu huataséjre' ti'ij tipua'aj a'tíj yu'xarij huatyéjire'en, ajta néijmi'i i jiríj ti huaquéetimee, ajta jo'tíj ja'rahuáchijmee i jájtyij japua, néijmi'i pu aja'yee jo'quéetima'aj ta'raa. ¹⁵ Majta néijmi'i i maj tyi'tíj jin tyityatatyíj, a'íj mu huatyóo'avaataca' tyásta'naj tzajta', majta tyetyéj tzajta' nusu i jiríj jitze, hua' jamuán i tajtúhuaanyíj, i maj tyihuá'ijtye' i xantáaru'uj, i maj chíjtyaanyi'ij pué'een, majta i maj va'cán jin tyityatatyíj, néijmi'i i maj ca'nyéjrij jin tyi'huíiria'ca'aj majta i juxáahuaj séjria'ca'aj, ¹⁶ a'yaa mu tyihuá'jeevaca'aj i jiríj majta i tyetyéj tijin:

—Siata'aj tajapua' rájvetyij siaj sij ta'vá'naj ti'ij quee taaséj a'íjna i ti acájca i ipuárij jitze, ajta ti'ij quee puéjtzij táaci'tyij a'íjna jime' i cánya'aj ti jin nyú'camui'. ¹⁷ Ji'nye pu'ríj tya'rá'aj a'ájna xicáara' maj jitzán puéjtzij taatá'sij, ¿a'tanyíj pújoorej ti'ij tyo'távivicue'en a'íjna jime'?

7

A'íjma'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can i Dios ti hua'vá'jajpuaxij

¹ Nyajta je'en muáacuacaa huaséj i maj tajapua' tyi'huíire', maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, sñij pu a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tíj i xicáj je'ejnyinyiiij, ajta sñij jo'tíj i xicáj ja'ancáru'pij, ajta sñij ajtyapuáj pujmua', ajta i sñij áatyej pujmua' pu jo'tyávaaca'aj, a'íj mu mij quee tyi'tá'care'ej ti huatá'aacarej i chuéj japua, na'ríij i jájtyij japua nusu i ciyéj tzajta'. ² Nyajta nu séej

huaséj i ti tajapuá tyí'huüre' ti a'áa pujmua' ja'vá'ma'ca'aj jo'tij jé'ejnyinyij i xicáj, a'íi pu ji'tyátijcaa a'íjna i ti jin hua'ajtyiyú'xaxi'in i huá'cuatze' i tyeityeristyamua'me'en i Dios ti júurij. A'íi pu'ij ca'nyiin jin huo'tajé a'íimaj i maj a'íjna jin antyúumua'reeriaca'aj maj je'ej pua'aj jáa'uurej i cháanacaj, majta i jájtyij ti ve'ej. ³ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Caxu je'ej pua'aj ja'uurej i cháanacaj, i jájtyij ti ve'ej, nusu i ciyéj, 'asta tyana'aj quee hua'ajtyiyú'xaxi'in huá'cuatze' a'íimaj i maj jahuüre' i taj Dios.

⁴ Nyati'ij nyij jáanamua'jri' a'chu maj ará'axcaa i maj hua'ajtyiyú'xaxij, a'yaa mu pua'maca'aj anxityej japuan huá'puatyej japuan muáacuaj ví'ra'aj, a'íi mu a'íin pu'éen i maj Israel jitze eeráma'can.

⁵ Tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj mu pua'mácan ajtyiyu'xaxij i maj Judá jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj a'íjna jitze eeráma'can i Rubén, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj a'íjna jitze eeráma'can i Gad, ⁶ majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Aser jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj a'íjna jitze eeráma'can i Neftalí, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Manasés jitze eeráma'can, ⁷ majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Simeón jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj a'íimaj i maj Leví jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Isacar jitze eeráma'can, ⁸ majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Zabulón jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj José jitze eeráma'can, a'yaa mu cha'taj mana'aj tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj tyitya'rá'axcaa i maj Benjamín jitze eeráma'can.

A'íimaj i maj jéehua ará'asej majta cuéinavi' tyi'tyéechan

⁹ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj atányeeriaca', aj nu nyij mu'caa huápui'ij hua'sej i tyeityee i maj a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj néijmi'i i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta séej chájta'naj jitze já'ma'can, majta i maj seequéj tyu'xáxa'aj, jéehua mu huápui'ij ará'axcaa a'íj pu jin quee i'riitaca'aj ti a'tíj huo'tyé'iten. A'áa mu jo'tyú'uuca'aj i cánya'aj jimi. A'íi mu cuéinavi' tyi'tyáchajcaa, majta tacíj iityepíitima'caa. ¹⁰ Néijmi'i mu ca'nyiin jin a'yan tyi'tyiejihuaca'aj tijin:

A'íjna i ti jin tajapuá huanyú, a'íj pu jimi já'ma'can i taj Dios i ti acájca i ipuárij jitze, ajta a'íjna jimi i cánya'aj.

¹¹ Majta néijmi'i i maj tajapuá tyí'huüre', a'íi mu ataváatima'caa jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij, majta i huáasij, majta a'íimaj i maj muáacuaj i maj júurij, a'íi mu mij ecóotutaxij jimi i ti acájca i ipuárij jitze, mati'ij mij jaatyánajchaca' i Dios, ¹² a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I tyaj jimi tyu'táchuicaj, ajta i ti naa een, i ti néijmi'i tyí'mua'reej, i tyaj jin tyé'tyojtz're', a'íj pu jimi já'ma'can i Dios i jusén jime' séejre'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

¹³ Aj pu'ij sáij i vásti' a'yan tyinaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tyaanyij maj pué'een a'múumaj mu maj cuéeinavi' tyu'cháatimee, ajta jo'nyij ma'ráacij? ¹⁴ Nyati'ij nyij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj vásti' jamua'reej. Aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaaj tijin:

—A'íi mu a'íin pué'een i maj tyo'táviicue'ri' i maj jéehua jaapuéjtzitariaca', a'múu mu merij tyu'jó'sij i tyúucaanaa, majta tyu'cueenarej i tyúucaanaa a'ijna jime' maj ja'antzaahua'j i Ciriistu' ti hua' jitze ma'can huamuú'. ¹⁵ A'íj mu jin a'áa já'sejre' jo'tij jóonyee i ipuárij ti jitzán acájca i Dios, majta a'náj tina'aj jahuiire' i tyejúuj tzajta', tújca majta tíca'. Ajta i ti acájca i ipuárij jitze, a'íi pu hua'cha'íj a'ijna jime' ti hua' jimi huatyá'itzeerej. ¹⁶ Camu che' huatatújritze'ej, camu majta che' huataí'icuj, capu che' i xicáj hua'tátzavi'tye'ej ja'mej, capu ajta hua'téexi'raj ja'mej i xicáj, ¹⁷ ji'nye a'íi pu i cánya'aj i ti a'áa jé'ta' já'sejre' a'íi pu hua'cha'íj ja'mej, a'íi pu'ij huá'vi'tin jo'tij ja'rámuaa i maj jin júurij muá'ra'nyij, ajta i Dios pu tyámua' tyihuo'tyéjeevij, mej mij quee che' tyi'táj jin juxaamuijritya'aj.

8

I ti aráahua'puaj i ti ájvi'tyijhuaca'aj ajta i cítzive'rij

¹ Ti'ij i cánya'aj ja'ajsújtza'an i ti ajvi'tyíihuajma'caa, a'ijna i ta'ráahua'puaj, aj pu'ij tyu'puá'ria'raa u tajapuá, jé'ta' ooraj pu á'tyeej ti'quee tyi'táj namuajria'ca'aj.

² Aj nu nyij tányij arahua'puácaa huaséj i maj tajapuá tyi'huire' maj jimi i Dios ajo'tyú'uuca'aj, a'íi mu mij tya'ancurá'ij i trompéetaj aráahua'puaj ti tya'rá'asej. ³ Aj pu'ij ajtáhua'aj sáij mujo've'mej ti ajta tajapuá tyi'huire', a'íi pu cítzive'rij iityájajnaca'aj, aj pu'ij jitzán ajtyéechaxij i maj japan tyi'mu'vejritaca, majta je'en íj'cua jéehua jaatá' ti'ij ja'antyíiteeraj a'ijna i maj japua i maj japon tyi'mu'vejritaca ooroj ti jin taavijhua, ti a'áa já'sejria'ca'aj jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij, jamuán i maj jin jahuoo'ca'aj i Dios jimi. ⁴ Aj pu'ij ajcítzujtariaca' a'ijna i íj'cua i muáca'ra'an jitze i ti tyi'huire' u tajapuá, 'asta na'aj quee a'áa ja'rá'aj jo'tij já'sejre' i Dios, ajta pu ará'aj a'ijna i nyúucarij i maj jin jahuoo'ca'aj i tyeíteristyamua'me'en i Dios. ⁵ Aj pu'ij a'ijna i ti tajapuá tyi'huire' jájtíi i cítzive'rij, ajta ja'vá'jistej i ti'ixcuáa a'áa ti já'ma'can a'ijna japua i maj japon tyi'mu'vejritaca, aj pu'ij a'áa yo'cáaxirej i cháanacaj japua, aj nu nyij a'yan tyáanamujri' ti'ij maj huatyényuunyij, ajta jéehua tyi'tyáhuaasime'ej, majta tyána'axcava'ra'aj, ajta je'en huatóoca'tzij i cháanacaj.

A'ijna jime' i trompéetaj maj tyi'tyá'ca'aj

⁶ Majta a'íimaj i maj aráahua'puaj ará'asej i maj tajapuá tyi'huire' i maj trompéetaj tyi'tyá'ca'aj, a'íi mu tyámua' huóoruuj mej mij a'ijna tzajta' ucáajijhua.

⁷ Ajta a'ijna i ta'nájcaj, a'íi pu ucáajijhuaca' a'ijna jitze i trompéetaj, mati'ij mij tyéetyee cáavatzij jamuán i tiéj xúure'ej ti a'naxcaj. Aj pu'ij japon ráavatzij i cháanacaj, ajta je'en je'cáj tyu'rá'taa i ciyéj, ajta i tu'píj ti huá'raa néijmi' i pu huariá'taj.

⁸ Ajtáhua'aj sáij i ti tajapuá tyi'huire', a'íi pu ajta ucáajijhuaca' a'ijna tzajta' i trompéetaj, aj pu'ij tyi'táj atyá'jrie i jájtyij jitze ti ve'éj, a'yaa pu

huasé'rihua'aj ti'ij jiríj ti tyátaasima'aj, aj pu'ij je'cáj i jájtyij a'yan huaríj ti'ij i xúure'ej. ⁹ Majta je'cáj huácuij i jáata' maj tyityá'xoo, majta i báarcuj i maj japuan á'ciinyaca'aj i jájtyij, a'íi mu huatyáana'xij.

¹⁰ Ajtáhua'aj i ti je'tyáa'sej i ti ajta tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta ucájijhuaca' a'íjna jitze i trompéetaj, aj pu'ij xú'ra'vej ti ve'éj uje'cájvej, a'yaa pu tyá'taaca'aj ti'ij tatzárij, aj pu'ij aja'rájve je'cáca japua i játya'naj, ajta je'cáca japua jo'tij ja'ajéexavi'ijmee. ¹¹ Ajta i xú'ra'vej a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Ta'antzíjvi, aj pu'ij je'caj i jájtyij antziívi'ij ta'raa, a'íj mu mij jin mue'tíj huácuij i tyeítyee, a'íjna jime' i jájtyij ti antzíjvi.

¹² Ajta je'en i ti muáacuaj jitze je'tyáa'sej i ti ajta tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta ucájijhuaca' i trompéetaj jitze, aj pu'ij je'ej pua'aj huaríj i xicáj, ajta i máxcirie', majta je'cáj i xú'ra'vetyee. A'íj pu'ij jin huatyática'riaca', ji'nye camu che' á'taaca'aj i tújca nusu tíca'.

¹³ Nyati'ij nyij ajóonyeeriaca'aj, nyati'ij cué'ra'vej huánamuajri' ti jútye' imuáj já'ra'ra'ca'aj, ajta ca'nyíin jin a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—¡Cuí' xaa, cuí' xaa, cuí' xaa, a'íimaj i maj japuan huacháatimee i cháanacaj, ji'nye jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un mati'ij ucáajijhua i trompéetaj jitze a'íimaj i maj huéicaj i maj tajapuá tyí'huiire'!

9

¹ Aj pu'ij i ta'anxívi ucájijhuaca' i trompéetaj jitze, aj nu nyij xú'ra'vej huaséj ti uje'cájve i jútye', ti'quij cháanacaj japua ja'rájvej, aj pu'ij ja'ancuré'chuij i ti jin tya'antácuunaj jo'tij ja'tyáacun tíquee ámiteere' a'chu ti jo'cátýeej. ² Aj pu'ij ja'antýicúj jo'tij ja'tyáacun tíquee ámiteere' a'chu ti jo'cátýeej, aj pu'ij ájcítzujtariaca' ti'ij i oornaj ti ve'éj, ajta i xicáj, ajta i máxcirie', a'íi mu ootanámi'huaj muá'raa a'íjna jime' i citzíj. ³ Aj mu mij vítzi'see huataséjre i citzíj tzajta', majta je'en néijmi'que' i cháanacaj japua huataséjre, a'yaa mu tyihuo'tá' mej mij tyú'che've'en mati'ij i tyaxcáj. ⁴ A'yaa mu tyihuo'ta'íj maj quee je'ej pua'aj ja'uurej i tu'píj ti ajnyéj i chuéj japua, na'riij ixáj tyi'tíj nusu ciyéj, sulu mej mij a'íjma mana'aj je'ej pua'aj huá'uurej i tyeítyee i maj quee ajtyiyu'si'huajmee i jucuaátze' maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een i Dios. ⁵ Majta quee a'yan tyihuo'tá' maj huó'cui'nyij i tyeítyee, sulu mej mij puéjtzij mana'aj huo'tá'an a'chu anxí máxcirie', ajta i maj jin puéjtzij huo'ta', a'yaa pu tyihua'cui'ca'aj ti'ij tipua'aj tyáxcaj jaache'en. ⁶ A'ájna xicáara' jitze a'íi mu i tyeítyee jahuoonij mej mij huá'cui'nyij, ajta capu je'ej tyu'tái'riitarij, jéehua mu huápui'ij jaxie'va'aj muá'ju'un maj huá'cui'nyij, ajta quee je'ej tyu'tái'riitarij sulu a'yaa tya'ajpuéetzij muá'ju'un.

⁷ Majta i vítzi'see, a'yaa mu huasé'rihua'aj mati'ij i cahuáayu'uj i maj meríj hua'cáanaxij mej mij huanyo'se'en, tyi'tíj mu ucarújtya'ajma'caa i jumu'új jitze, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij cúruun ooroj ti jin taavijhua, ajta i hua' nyéerimij a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tyévi. ⁸ A'yaa mu majta tyityacácipuaca'aj mati'ij úuca, ajta i hua' tamej a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij i muájyej tamej. ⁹ Majta néijmi'que' canami'huajma'caa tyi'tíj jime' ti tyapúusti' pue'éenye'ej, ajta mati'ij ra'ra'ca'aj a'yaa pu namuajria'ca'aj i hua'anaj ti'ij i cariaata' cahuáayu'uj maj ju'va'jáapuajmee i maj jitzán aru'uj i maj nyo'se'. ¹⁰ Ajta i hua'cuasij a'yaa pu éenye'ej ti'ij tyáxcaj cuasij, a'íj pu'ij jitze séjria'ca'aj i maj jin a'yan á'tyeeren anxí máxcirie'

mej mij puéjtzij huo'tá'an i tyeítyee. ¹¹ Ajta i ti tyihuá'íjtye' i vítzisee, a'í pu a'ín pu'éen i júuricamej ti néijmi'i jin antyúumua'reej a'ájna jo'tij ja'tyácun tíquee ámiteere' a'chu ti ajo'cátyee, a'yaa pu ántyapuaj huá'nyuucaa jime' i Hebreos tijin Abadón ajta huá'nyuucaa jime' i Griego a'yaa pu ántyapuaj tijin Apolión.

¹² Pu'rij sáj mu jo'mej i maj jin jajpuéetzij muá'ju'un, ajta óoche' hua'puaj tyá'ítzeere' i ti a'yan tye'mej.

¹³ Aj pu'ij i ti tajapuá tyí'huüre' i ti arájseej, a'í pu ajta ucájijhuaca' i trompéetaj jitze, aj nu nyij a'tí huánamuajri' ti a'áa tyajá'xajtaca'aj jo'tij jo'tyéjvee a'ájna i maj japuan tyí'mu'vejritacaa ti a'áa já'sejria'ca'aj i Dios jimi. ¹⁴ A'yaa pu'ij tyaaté'exaa a'íjci i ti tajapuá tyí'huüre' tijin:

—Pata'aj hue'ejxiixij a'íimaj i maj muáacuaj i maj eetyánami' a'ájna véjri' játya'naj jitze ti ve'éj ti a'yan ántyapuaj tijin Éufrates.

¹⁵ Aj pu'ij hue'ejxiixij a'íjma i maj muáacuaj, mej mij i huó'cui'nyij je'cácaa i tyeítyee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, jí'nye a'í mu tyámua' éenye'ej mej mij a'yan huárinyij a'ájna xicáara' jitze, a'ájna máxcirie' jitze, ajta a'íjci jitze i nyinyi'ra'aj. ¹⁶ Majta i xantáaru' i maj avé'tye'tye'ej, a'yaa nu tyáanamujri' maj hua'puaj anxityej ti séej ví'ra'aj ti ara'ástimee ará'axcaa.

¹⁷ A'yaa nu nyij tyihuo'séj i cahuáayu'uj, majta i maj avé'tye'tye'ej, a'í mu antyóonajca'aj i jutavíj jitze tyi'tíj jime' ti a'yan huasé'rin ti'ij tiéj, ajta cuatúmua ajta tyóomuaa jamuán. Majta i cahuáayu'uj, a'yaa mu eenye' ijmu'ujma'caa mati'ij muajyéj, ajta i hua' tyenyij jitze pu éejnyinyiica'aj i tiéj jamuán i citzíj, ajta tyi'tíj ti tyóomuaa ti a'yan tyáarie' ti'ij tyapúusti'.

¹⁸ A'íj mu jin je'cáj huácuij i tyeítyee a'ájna jime' i tiéj, ajta i citzíj, ajta a'ájna i ti a'yan tyáarie'ej ti'ij tyapúusti' i ti éejnyinyiica'aj i hua' tyenyij jitze i cahuáayu'uj. ¹⁹ Jí'nye a'ájna i maj jin jaayi'tin mej mij tyityáacui'nyij a'í pu hua' tyenyij jitze séjria'ca'aj, ajta i hua'cuasij jitze, ajta i hua'cuasij a'yaa pu huasé'rihua'aj mati'ij cú'cu'see, majta jumu'új jin je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj i tyeítyee.

²⁰ Majta i séecan i tyeítyee i maj quee huácuij a'ájna jime' i cui'nyi'ra'aj, camu jaatapuá'citaca'aj je'ej pua'aj rijcaa, nusu maj janajchej i tyiyáaru', majta i sáanturij ooroj maj jin taavijhua, nusu pláataj jime', nusu coobre jime', ca' tyetyéj jime', nusu ciyéj jime', i maj quee iityanamúarajmee majta quee rájici'nyive'. ²¹ Camu majta jaatapuá'citaca'aj i maj quee che' tyí'tyacui'caj, nusu maj quee che' tyi'chahueeraj, camu majta jaatapuá'citaca'aj maj tyí'xana'cire'ej, nusu maj tyí'nahua'aj.

10

A'ájna i ti tajapuá tyí'huüre' ajta i yu'xarij ti jiri'

¹ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej huaséj i tajapuá ti tyí'huüre', ti va'cán jin antyúumua'reej, a'í pu jútye' aje'cáma'ca'aj ajta jéetirij je'cánajca'aj, cu'xa'aj pu ajta atahuíjca'aj i mu'úura' jitze, a'yaa pu i nyéerima'ra' tya'táataave'ej ti'ij i xicáj, ajta i icájra'an a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tyi'tíj ti tyátaasij. ² A'í pu yu'xarij iityépijca'aj i jumuáca'aj jitze ti cíle'en, aj pu'ij i ju'ícaj jumuáca'ta' ti pujmua' jin ará'ícataca' i jájtyij japua ti ve'éj, ajta i chuéj japua ará'ícataca' i séej jime' i ju'ícaj útata' ti pujmua'. ³ Aj pu'ij ca'nyíin jin huajijhuaca', a'yaa pu namuajria'ca'aj

ti'ij muájyee ti jihuaca'aj, ti'ij huajíjhuaca', aj mu mij víityee huatanyúj aráahua'puaj pua'máj. ⁴ Matí'ij a'yan tyityaatanyúj i víityee aráahua'puaj pua'máj, nyáaj nu jo'tyeyu'xajche', nyati'ij nyúucarij huánamuajri' ti jútye' nyojo'tajé a'yan tijin:

—Pata'aj jú'mua'reeriaj je'ej maj tyu'taxájtaca' i víityee maj huatyéenyuj aráahua'puaj pua'máj, capáj ja'yu'xaj.

⁵ Ajta i tajapúa ti tyí'huüre' i nyaj jaaseej ti jájtyij japua ja'rá'icacataca', ajta chuéj japua ajta ja'rá'icacataca', a'í pu ajméjca'taca', ⁶ ajta a'yan tya'tóoratziiri' nyúucaritze' a'íjna i ti jusén jin júurij, i ti jaatyátaahuaca' i tajapúa ajta i cháanacaj, ajta a'íjci i jájtyij ti ve'ej, ajta i maj jitzán tyityá'xoo. A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Pu'rij ajtyojo're'nyesij a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipúa'rij, ⁷ a'ájna pu atyojo're'nyesij ti'ij ucáajijhua i ti tajapúa tyí'huüre' i ti aráahua'puaj pué'een, aj pu'ij néijmi'i tya'róo'astesij a'íjna i ti ju'avaaj i Dios jimí, ajta je'ej ti a'ín tya'tóoratziiri' a'íjma jimi i maj jahuüria'ca'aj.

⁸ A'íjna i nyúucarij i nyaj jáanamujri' ti jútye' tyajá'xajtaca'aj, a'yaa pu ajtáhua'aj tyinaaté'exaaj tijin:

—Áricuj a'íjci jimi i tajapúa ti tyí'huüre' pata'aj ja'ancuráain i yu'xarij ti ji'tyí' i jumua'ca'ta' pujmua' i ti jájtyij japua rá'icaj ajta i chuéj japua.

⁹ Aj nu nyij ujó'mej a'íjci jimi i tajapúa ti tyí'huüre', nyati'ij nyij jaatáhuaviiri' ti naatí'tye'en i yu'xarij ti cíleen, a'yaa pu'ij tyinaaté'exaaj tijin:

—Yana'cuíj pata'aj jaatyájci'mej. A'yaa pu mua'mé'ra'catye'ej ta'mej mua' tyényi'tze' matí'ij sarátyee, ajta mua'tziivi'tye'ej ta'mej mua' jucáatze'.

¹⁰ Nyati'ij nyij ja'ancurá'ij a'íjci i yu'xarij ti cíleen i muáca'ra'an jitze a'íjna i ti tajapúa tyí'huüre', nyati'ij nyij jaatyájci'cij, naa pu tyinu'cacarejca'aj i nyetyényij jitze ti'ij sarátyee, ajta nyati'ij yo'xij, a'í pu na'ra'tziivi'riajraa i nyajucáa jitze. ¹¹ Aj mu mij a'yan tyinaaté'exaaj tijin:

—A'yaa pu tyúuxie've' paj tyihuo'té'exaatye'en a'íimaj i tyeítyee i maj séej chuéj japua já'ma'can, ajta i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj, pajta a'íjma i maj tyihua'íjtye'.

11

A'íimaj i maj hua'puaj i maj tyámua' tyi'tj tyí'mua'reej

¹ Aj mu mij tyi'tj ciyéj naatáchuij i maj jin tyí'ite'racia a'chu ti huatátyeej, majta a'yan tyinaaté'exaaj tijin:

—Ájchesij pajta jaatyé'iten a'chu ti ve'ej i tyeyúuj i Dios ti ja'a'rij, pajta a'íjci a'chu ti ooyóhuaj i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, pajta je'en huo'tyé'iten a'chu maj ará'asej i maj janajchej. ² Ajta capáj ja'iteej a'chu ti antayóhuaj a'ájna a pua'quéj a ti ja'rájta'cuaj, ji'nye a'íjma mu huatátuii i maj quee tyá'tzaahuatye', mej mij a'íimaj huá'puatyej japuan hua'puaj máxciríe' je'ej pua'aj jáa'uurej i chájta'naj ti naa een. ³ Nyáaj nu hua'puácaa huata'ityij, i maj quee naa eenye' tyi'tyéechan, mej mij a'íimaj tyihuo'té'exaatye'en i Dios jitze ma'can, a'yan mua'tyéevi'ij a'chu séej ví'ra'aj japuan hua'puaj anxityej japuan huéecatyej xicáj.

4 A'íimaj i maj hua'puaj a'íi mu a'íin pué'een i maj hua'puaj i maj antyítátzajmee majta i aseítúunaj ti hua'puaj ti jimí aja'ré'vej i tavástara' jimí ti íiyan tyí'íjta i cháanacaj japua. 5 Tipua'aj a'tíj je'ej pua'aj huá'uuriajmu'íj, hua' tyenyij jitze pu i tiéj éejnyinyii, a'íj mu mij jin huo'tyátieeraj i maj hua'ajcha'íire', a'yaa mu mij tyí'tyacui'nyij a'íimaj i maj a'yan tyá'xie've' maj je'ej pua'aj huó'uurej. 6 A'íimaj i maj hua'puaj, a'íi mu jaay'tin mej mij huo'tá'ijmuj i víityee mej mij quee che' viiyej meentyij móoj tyihuá'íxaatye' i tyeítyee i Dios jitze ma'can, majta mu jaay'tin mej mij seequéj jáa'uurej i jájtyij ti'ij a'yan huárinyij ti'ij xúure'ej, ajta maj puéjtzij huo'tá'an a'íimaj i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, néijmi'i jime' i cui'nyi'ra'aj, a'chu maj a'íimaj a'yan tyá'xie've'.

7 Ajta mati'ij ja'antypuá'ritye'en i maj nye jitze ma'can tyu'taxájtaj, aj pu'ij tyí'tíj a'áa je'taméj jo'tij ja'tyáacun i tiquee ámiteere' a'chu ti jo'cátýeej, aj pu'ij huo'tanyó'si'tye'sij, ajta je'en huo'tyámue'tij ti'quij huá'cui'nyij. 8 A'áa mu ja'séeria'aj muá'ju'un i mui'chítyee a cáayej jitze a'ájna i chájta'naj jitze ti ve'éj ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Sodoma ajta Egipto, jo'tij ajta i hua' vástara' jó'tatehuaca' i cúruuj jitze. 9 Majta huéicaj xicáj japuan jé'ta' á'tyeeren maj hua'séeraj muá'ju'un i mui'chítyee a'íimaj i tyeítyee i maj a'yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua, i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj, majta i maj séej chuéj japua jo'cháatimee, ji'nye camu huo'ta'sij maj tyi'tyáa'avaataj. 10 Majta a'íimaj i maj íiyan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íi mu huatóotyamua'vej a'ájna jime' i maj meríj huá'cuii. A'íi mu huápuí'ij huatóotyamua've'sij metyí'ye'estyaj, majta tyu'tóopuejve'sij séej jamuán majta séej, ji'nye a'íimaj i maj hua'puaj i maj Dios jitze tyí'xaj jéehua mu huápuí'ij huá'ítziitya'ca'aj. 11 Ajta ti'ij huéicaj xicáj japuan jé'ta' tyoomá'caj, Dios pu huo'tájuurityej aj mu mij ájhuiixij i maj meríj huá'cui'ijca, majta a'íimaj i maj huo'séj jéehua mu tyu'tátziin. 12 Mati'ij mij a'íimaj i maj hua'puaj nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyíin jin uje'cánamuajrej u jútye' a'yan tijin:

—Xié'ejciinyij a'yájna.

Aj mu mij jéetirij jitze tyicáj, mahua'raséeracaj i maj hua'ajcha'íire'. 13 Aj pu'ij ca'nyíin jin huatóoca'tzij i cháanacaj, a'íj pu jin á'vatzij i tyihuá'chí'ij i chájta'naj jitze majta aráahua'puaj ví'ra'aj i tyeítyee huá'cuij. Majta a'íimaj i tyeítyee i maj quee huá'cuij, jéehua mu tyi'tzínnye'ej metyaatatyójtzi'rej i Dios tajapuá ti já'sejre'.

14 Pu'ríj mu jo'mej i ti hua'puaj i maj jin jaapuéjtzitariaca', ajta pu'ríj ajtyojo're'nyesij i ti huéicaj i maj jin majta jajpuéetzij muá'ju'un.

I trompéetaj ti aráahua'puaj

15 Aj pu'ij i ti tajapuá tyí'huíire' i ta'ráahua'puaj, a'íi pu ucájjihuaca' i trompéetaj jitze, aj nu nyij nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyíin jin atyojo'taxájtaca' u jútye' a'yan tijin:

A'íjna i ti tyí'íjta íiyan cháanacaj japua a'íi pu arí a'íin pué'een i Dios ajta i tavástara', a'íi mu tyí'íitaj muá'ju'un jusén jime'.

16 Majta a'íimaj i huásasij i maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej i maj majta ju'ípuáa japua acáatyij i Dios jimí, a'íi mu ecóotutaxij majta je'en jaatyánajchaca' i Dios, 17 a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

Tyetyi'muatyoytzi're', tavástara', Dios mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej, mu paj jájcuaj imuáj séjria'ca'aj pajta ijíj séejre', j'i'nye muáaj paj períj va'cán jin tye'entyájrurij, pajta períj huaty'e'chej pej pij tyu'ta'íjtaj.

¹⁸ Majta a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can jéehua mu huatanyínyu'cacuca', ajta arí tya'rá'aj a'náj paj pajta muáaj huatanyú'caj, pu'ríj atyojo're'nyej a'ájna xicáara' paj jitzán huá'xijtye'en a'íimaj i maj meríj huácuij,

pajta tyámua' tyihuo'tá'sij a'íijma i maj a jitze ma'can tyí'xaj, majta i maj muéetzij jimi tyámua' tyí'tyesejre', majta a'íimaj i maj a'jimi tyá'tzaahuaty'e', tipua'aj i maj va'cán jin tyityatatyíj, na'ríij ciléenye' jin metyityatatyíj, pajta hua'antypua'ritye'sij a'íijma i maj je'ej pua'aj ja'uurej i cháanacaj.

¹⁹ Aj pu'ij i tyeeyúujra' i Dios i tajapúa' ti já'sejre' antacúj, ajta i tyeeyúuj tzajta' pu séjria'ca'aj a'ájna i chi'ij ti cíleen ti ajta tzajta' séejre' i nyúucaríj ti jin i Dios tya'tóoraj. Majta huatyána'axcava'xij majta tyényuuca'aj, ajta huatóoca'tzìj i chuéj, majta jéehua tyéetyee cáavatzìj.

12

I íiti' ajta i cú'cu'uj

¹ Aj pu'ij tyi'tíj huataséjre u jútye', íiti' pu huataséjre ti cáanarij tyí'chajca ti naa tyi'tyataátíyí'ij ti'íj xicáj, ajta máxcárie' japua újvaaca'aj a'ájna i íiti', ajta cúruun ucárujtya'ca'aj maj jitzán tamuáamuata' japuan hua'puaj i xú'ra'vej séjria'ca'aj. ² Ajta jútza'ca'aj a'ájna i íiti', a'íj pu jin juyiinyaca'aj a'ájna jime' ti já'cui'ca'aj, j'i'nye pu'ríj tin tyiyóoj ta'mej. ³ Ajtáhua'aj síij tyi'tíj huataséjre u jútye', cúcu'uj pu huataséjre ti po'vij ti vivéj, ajta arahua'puácaa íjmu'uj, ajta tamuáamuata' pua'mácan ava'ahuájme, ajta je'en cúruun ucarújtya'ajma'caa i ju'a'huáj jitze i ti aráahua'puaj ará'asej. ⁴ Ajta i jucuasíj pu jin hua'curia'naj je'cácaa i xú'ra'vej i maj jútye' já'sejre', ti'quij huaje'cáahua'xij i cháanacaj japua. Ajta je'en i cú'cu'uj, a'áa pu jo'tyéechaxij a'íjci jimi i íiti' ti arí tin tyiyóoj ja'mej ta'aj ij jaatyájci'mej ti'íj huanie'huaj i yójra'. ⁵ Aj pu'ij tyiyóoj ta'raa tyáatacan a'ájna i íiti', a'íi pu a'íin pué'een i ti ca'nyéjri jín tyihuo'ta'íjtye'sij mati'ij mana'aj pua'máj a'yan séejre' i cháanacaj japua. Ajta a'íjci i yójra' i íiti' Dios pu yo'ví'tij u tajapúa' jo'tij a'íin já'sejre' ajta jo'tij a'íin jo'tyájcay i ipuárij jitze. ⁶ aj pu'ij i íiti' huatóo'uj a'ájna jo'tij quee já'tyí'tij, jo'tij ajta Dios tyámua' yo'uuriijtze mej mij a'áa tyiyo'cue'tyej séej ví'ra'aj japuan hua'puaj anxityej japuan huéecatyej xicáj jitze.

⁷ Mati'ij támij huatyóohuij maj huatyényo'se'en u tajapúa', a'ájna i Miguel majta i maj jamuán tyí'huíire', a'íj mu jimi nyo'sa'ca'aj i cú'cu'uj, majta jamuán i maj jahuúire' i cú'cu'uj, ⁸ majta quee capu tyu'mué'tij i cú'cu'uj, camu majta i maj jahuúiria'ca'aj, a'íj mu jin quee che' huo'ta' maj tajapúa' jo'tyú'uucay. ⁹ Mati'ij mij uye'cájríee a'íjci i cú'cu'uj ti vivéj, a'ájna i cú'cu'uj ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, a'ájna i tyaj a'yan jatamuá'muaj tíjin tyiyáaru', i ti huá'cuanamuaj néijmi'caa i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. Aj mu mij uye'cájríee íyan i cháanacaj japua, jamuán i maj jahuúiria'ca'aj.

¹⁰ Aj nu nyij nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyiin jin utyojo'taxájtaca' u tajapúa a'yan tijin:

—Pu'ríj tya'rá'aj a'náj maj tajapúa huatányuusij, a'íjna i ti néijmi'i jin putyí'uurej, ajta i ti jin tyu'ta'íjtaj i Dios, pu'ríj néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj a'íjna i Círíistu', jì'nye pu'ríj ayo'cájríee a'íjna i ti je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj i ta'ihuáamua', i ti ajta a'náj tina'aj tyihuá'xajtzi'raca'aj i Dios jimi. ¹¹ A'ímaj i ta'ihuáamua' mu jaatyáamue'tij, a'íjna jime' ti i cánya'aj je'ráaxírej i juxúure', majta a'íjna jime' i nyúucarij i maj huó'ixaaj, camu majta tyí'tziñnya'ca'aj tipua'aj muáacui'nyijche', sulu a'yaa mu tyitya'huóoca'an maj huáacui'nyij. ¹² Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj tajapúa já'sejre', siajta mua'aj mu siaj cháanacaj japua huacháatimee, siajta mu siaj a'áa ja'chej i jájtyij japua, cuí' xaa ja'mua jime', jì'nye mua'ajmaj jimi pu arí huataséjre a'íjna i tyiyáaru', ajta huápu'i'ij nyú'camui', jì'nye pu'ríj jamua'reej tiquee che' á'tyeeren.

¹³ Ajta i cú'cu'uj ti'ij jáamua'reeri' ti cháanacaj japua já'ajvej, aj pu'ij jaatavén a'íjci i íiti' ti tyiyóoj ta'raa. ¹⁴ Majta hua'puácaa mu jaatá' a'íjna i íiti' i anáara'an i cué'ra'vej ti ve'éj ti'ij huatará'ra'an a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'áa mu mij tyiyá'cue'tyajca'aj a'chu huéecaj nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' jitze. ¹⁵ Aj pu'ij i cú'cu'uj jéehua i jájtyij ejxírej i jutyényij jitze ti'ij yo'jójtye'en a'íjci i íitaj, ¹⁶ ajta i chuéj pu jaatyáhuui, jì'nye a'íj pu ootázi'tyaca' ti'ij atyájrutyey i jájtyij i ti je'ejxírej i cú'cu'uj jutyényij jitze. ¹⁷ Aj pu jin i cú'cu'uj jaatájaaxíejvi'ri' a'íjci i íitaj, ajta je'en jó'raa ti'ij huo'tanyó'si'tye'en a'íjma i séecan i maj yójmua'mua' pué'een i íitaj, ajta a'ímaj jimi i maj ja'astej i nyúucaria'ra' i Dios, majta Jesús jitzán ma'can tyí'xaj. ¹⁸ Ajta a'íjna i cú'cu'uj a'áa pu ja'séeria'aj ta'raa a sáata' jájtyij ti ve'éj ti ja'va'ástimee.

13

A'ímaj i maj hua'puaj i maj huápu'i'ij je'ej pua'aj huasé'rin

¹ Aj nu nyij tyi'táj huaséj ti huápu'i'ij je'ej pua'aj huasé'rin, a'íj pu jitze i jájtyij ti ve'éj eetamá'ca'aj, arahua'puácaa pu íjmu'ujcaaj ajta arahua'puácaa ava'ahuájma'caa. Ajta i a'huáara' jitze pu cúruun tyo'carújtyi'huajma'caa síij ajta síij, ajta i mu'úura' jitze tyé'yu'si'huaca'aj i ti je'ej pua'aj namuajre' i Dios jimi. ² A'íjna i tyi'táj ti je'ej pua'aj huasé'rin i nyaj jaaséej, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij jíripu'uj, ajta a'yaa eenye' iira'íicajma'caa ti'ij júutze'ej, ajta i tyénya'ra' ti'ij muájyey. Ajta a'íjna i cú'cu'uj, a'íj pu néijmi'i jaatátuii i ti jin jaayí'tin ti tyi'táj je'ej huá'uurej, ajta néijmi'i i ti jin tyí'íjta ti'ij a'íjna jin antyúumua'reeriaj. ³ Ajta síij i mu'úura' a'yaa pu huasé'rihua'aj cuxáa tyí'puejtyi'huaca'aj i ti jin tin huamuí', ajta arí huarújca'aj a'íjna i ti tyí'puejtyi'huaca'aj, a'íj mu jin néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, je'ej mu tyo'taséj, majta je'en ja'rá'astijrej a'íjna i tyi'táj. ⁴ Majta jaatyánajchaca' a'íjna i cú'cu'uj, jì'nye a'íj pu néijmi'i tyaatátui a'íjci i tyi'táj ti je'ej pua'aj huasé'rin ti'ij a'íñ néijmi'i jin antyúumua'reeriaj, majta mu jaatyánajchaca' a'íjci i tyi'táj, a'yan metyi'xáataj tijin:

—¿A'tanyíj a'yan een ti'ij a'mújma mu tyi'táj, a'tanyíj óoca'nyey ti'ij jimi huatényo'se'en?

⁵ Majta mu jaatá' a'íjci i ti je'ej pua'aj huasé'rin ti'ij je'ej pua'aj tyaataxá'j i Dios, a'yaa mu tyaatá' ti huá'puatyej máxcirie' japuan hua'puaj á'tyeevi' ti'ij a'íjna jin antyúumua'reeriaj. ⁶ A'yaa pu'ij huaríj, je'ej pu pua'aj tyí'xajtaca'aj i Dios jimi, ajta je'ej pua'aj tyihuá'xajtaca'aj a'íjma i maj a'áa já'sejre' i Dios jimi, ajta néijmi'caa i tajapuá maj já'sejre'. ⁷ Majta mu jaatá' ti'ij huo'tanyó'si'tye'en a'íjma i maj tyámua' tyí'tyesejre' i Dios jimi 'asta na'aj quee huo'tyáamue'tij, a'yaa mu majta tyaatá' ti'ij néijmi'caa jimi antyúumua'reeriaj i tyeítýee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj. ⁸ Majta a'íjci i tyí'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin néijmi'i mu jaatyánajchaca' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íjma i maj quee ooyú'si'huaca' jájcuaj imuáj ti'ij na'aj tyu'tyátaavijhuaca' i cháanacaj i yú'xaria'ra' jitze a'íjna i cánya'aj ti huatámu'vejrityi'huaca'.

⁹ Tipua'aj a'tíj iityánamuajra, che' tyámua' naa tyáanamuaaj. ¹⁰ A'íjma i maj hue'tyánasij, miche' hue'tyáanaj, majta i maj chúun jime' huá'cui'nyij, miche' majta a'yan tyityáacui'nyij. A'yaa mu mij tyityaataséjre'ej a'íjma i maj tyo'táviicue' ajta i maj jin tyá'tzaahuatye' i Dios jimi.

¹¹ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej huaséj i tyí'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ti a chóota' je'tanyéj. Hua'puácaa pu ava'ahuájma'caa ti'ij cánya'aj, ajta a'yan tyí'xajtaca'aj ti'ij i cú'cu'uj. ¹² A'íj pu ajta néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj ti'ij a'íjna i ti anaquéej huataséjre i ti ajta je'ej pua'aj huasé'rin, a'yaa pu'ij tyihuá'ijtya'ca'aj maj néijmi'i i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua jaatyánajche a'íjci i ta'nájcaj i ti huarúj i ti tyí'puejtyi'huaca'aj i ti jin tin huamuí'. ¹³ A'yaa pu jéehua tyí'tíj tyí'uuriajca'aj i maj tyámua' tyo'taséj. Ajta pu jaayí'tihua'aj ti tiéj uje'cárieenyij u jútye' meeséeracaj i tyeítýee. ¹⁴ A'íj pu'ij jin huo'cuanamuaaj i tyeítýee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, ajta a'yan rijcaa a'íjci jimi i ti anaquéej huataséjre i ti je'ej pua'aj huasé'rin, ajta je'en huo'ta'íj mej mij jaatyátaahuaj tyí'tíj tyévira' ti a'yan huasé'rin ti'ij a'íjna i ti anaquéej huataséjre i ti tyí'puejtyi'huaca'aj a'íjna jime' i chúun ajta je'en óoche' júurica'aj. ¹⁵ Majta a'íjci i ti je'tyáa'sej i ti je'ej pua'aj huasé'rin a'yaa mu tyaatá' ti'ij jaatá'an ti tyu'taxáj a'íjna i maj jaatyátaahuaca' ajta je'en huo'cui'nyij a'íjma i maj quee jaatyáanajche. ¹⁶ Ajta néijmi'caa i maj ciléenyé', majta i maj viváajma'aj jin tyityatatyij, i chjtyaanyi'íj, i maj quee je'ej tyéejviicue', i maj juxáahuaj jó'juhua'an majta i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie', a'yaa pu tyu'ta'íjtaca'aj mej mij hua'náyu'xaxi'in i hua' muáca' jitze, nusu maj hua'ajtyiyú'xaxi'in i huá'cuatze'. ¹⁷ Ajta quee i'riitaca'aj ti tyí'tíj huánanan nusu ti a'tíj tyí'tíj huátoonyij, tipua'aj quee anáyu'si'huaj i jumuáca' jitze, nusu quee ajtyiyú'si'huaj i jucuáatze' je'ej ti ántyapuaj a'íjna i tyí'tíj. ¹⁸ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' maj jéehua tyu'yi'thua'an, a'íjna i ti tyojó'itej, che' yo'itéej já'ra'nyij je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i ti jin tyí'itej ajta je'ej ti ántyapuaj a'íjna i tyí'tíj, ajta i ti jin tyí'itej, a'áa pu jo've'mej a'íjma tzejta' i tyétyacaa, a'yaa pu'ij aráasej anxityej japuan huéicatyey japuan aráasej ti tyí'itej.

14

A'íjna i cánya'aj majta a'íjma i ti hua'antyíhuoj

¹ Nyati'ij nyij jaaséj a'ijci i cánya'aj, ti a'áa jo'tyávaaca'aj i jiríj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sión. Majta jamuán a'áan jo'tyú'uuca'aj i maj anxityej japuan huá'puatyey japuan muáacuaaj ví'ra'aj ará'asej i tyeítsee, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj i huá'cuaatze' jitze je'ej ti ántyapuaj a'ijna i cánya'aj, ajta je'ej ti ántyapuaj a'ijna i vástaria'ra'. ² Nyajta je'en tyi'tíj huánamuajri' ti u tajapuá je'cánamuajria'ca'aj, a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'ij jájtyij ti ca'nyíin tyájujhua'naj, ajta a'yájna mati'ij i víityee maj tyényuuca'an, ajta i nyúucarij i ti jin tyu'taxájtaca', a'yaa pu namuajria'ca'aj mati'ij i maj tyí'cuiinaj a'ijna jitze i áarpaj. ³ Majta a'ijna chuicaca'aj i chuicarij ti jájcuaj a'ijna jimi i Dios, majta a'íimaj jimi i maj muáacuaaj i maj júurij, majta hua' jimi i huásij. Capu a'tíj jaayí'tíhua'aj ti jáari'rej a'ijna i chuicarij, sulu a'íi mu'uj i maj anxityej japuan huá'puatyey japuan muáacuaaj ví'ra'aj ará'asej, i ti ajta huó'huíi íyan cháanacaj japua. ⁴ A'íi mu a'ín pué'een i maj tyámua' een, i maj quee huóoxana'cirej úucaaj jamuán, i maj majta jamuán jó'jjuhua'an i cánya'aj jo'tij na'aj ti jooméj. A'íijma pu huá'huíi hua' tzajta' i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua mej mij huatátuiiri'huaj i Dios jimi majta i cánya'aj jimi. ⁵ Camu a'náj tyi'tíj jin tyu'hué'taca', ji'nye ji're'nye'ej mu séejre' i Dios jimi.

Je'ej maj tyu'taxájtaca' i maj huéicaj i maj tajapuá tyí'huíire'

⁶ Nyajtáhua'aj nu séej huaséj i ti tajapuá tyí'huíire', jútye' pu já'ra'ra'ca'aj ti'ij nyúucarij huo'té'exaatye'en néijmi'caa i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj seequéj tyu'xáxa'aj, majta i maj séej chájta'naj jitze ja'chej. ⁷ A'yaa pu ca'nyíin jin tyí'xajtaca'aj tijin:

—Siata'aj já'tyese' i Dios, siajta tyaatatyójtzi're'en, ji'nye pu'ríj tya'rá'aj a'náj ti huá'xijtye'en i tyeítsee. Siata'aj jaatyáanajche a'ijna i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá, ajta i cháanacaj, ajta i jájtyij ti ve'ej, ajta i ti huajéexavi'ijmee.

⁸ Ajtáhua'aj pu sáij i ti tajapuá tyí'huíire' cújta' tyu'xájtasime'ej, a'yan tijin:

—Pu'ríj á'vej, pu'ríj á'vej a'ijna i Babilonia, a'ijna i ti huo'tyátimue'raj a'ijna jime' i ti hua' jamuán huóoxana'cirej i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

⁹ Aj pu'ij ajtáhua'aj sáij ti tajapuá tyí'huíire' cújta' tyu'xájtasime'ej ca'nyíin jime' a'yan tijin:

—Típua'aj a'tíj janajchej a'ijci i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, nusu huatóoa'an maj jo'síimua' i cuáatza'ra'an jitze nusu muáca'ra'an jitze je'ej ti ántyapuaj a'ijna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ¹⁰ Dios pu jaatyátimue'raste'sij a'ijna jime' i ti huá'puí'ij nyú'camui', a'ijna i ti arí tyámua' jáaruuj ti a'yan een ti'ij huá've'rij ti tyu'jé'caj, a'íi pu'ij jajpuéetzij ta'mej i tiéj jime', ajta a'ijna jime' i ti a'yan curiá'rie' ti'ij tyapúusti', a'yaa pu'ij tya'ajpuéetzij ta'mej hua' jimi i maj tajapuá tyí'huíire', ajta a'ijna jimi i cánya'aj. ¹¹ Ajta ájczuj a'ijna jime' i maj jin jajpuéetzij jusén jime', ajta quee hua'tá'caa maj huóoso'pe'en tújca nusu tíca', sulu a'yaa mu tya'ajpuéetzij muá'ju'un a'íimaj i maj jana'michej i tyi'tíj ajta i tyévira' majta i maj hua'ajtyiyú'xaxij je'ej ti ántyapuaj a'ijna i tyi'tíj. ¹² A'yaa pu'ij

huataséjre'ej i maj jin tyé'viicue' a'íimaj i maj tyámua' een, i maj a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta i nyúucarij, majta ja'tzaahuatye' a'íjci i Jesús.

¹³ Aj nu nyij a'tíj huánamuajri' ti jútye' a'tyajá'xajtaca', a'yaa pu tyinaaté'exaaj tíjin:

—Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj ja'tzaahuatye' i tavástara'. Ajta i júuricama'ra' i Dios a'yaa pu tyí'xaj tíjin: “A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'íi mu juso'pe'en, mej mij quee che' tyi'tíj jin á'viicue'ria'aj, ji'nye a'íimaj mu tyámua' tyu'muáriej.”

I chuej japua ti tyú'ciiriaca'

¹⁴ Nyati'ij nyij a' únyeericaa', aj nu nyij jéetirij huaséj ti cuéeinara', ajta a'tíj japuan újcatyii ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij tyáati'. A'íi pu cúruun ucárujtya'ca'aj ti ooroj jin taavijhua, ajta júxuj iityéchooca'aj. ¹⁵ Aj pu'ij síij ti tajapúa tyí'huüre' a'úun je'rájraa u tyejúuj tzejta', a'yaa pu'ij ca'nyiin jin tyaatajé a'íjci i ti jéetirij japua anjo'ojca'tyii tíjin:

—Pata'aj mu júxuj jin jaaré'vejche i ti arí tyí'ciirij, pajta tyu'riá'tzaanaaj, ji'nye pu'ríj tya'rá'aj a'náj paj jitzán tyu'riá'tzaanye'ej pu'ríj huariá'ca'naca' i cháanacaj japua.

¹⁶ Ajta a'íjna i ti jéetirij japua áan jo'ojcatyii, a'íi pu'ij tyu'riá'tzaj i ti tyú'ciiriaca' i cháanacaj japua.

¹⁷ Aj pu'ij ajtáhua'aj síij ti tajapúa tyí'huüre' iirájraa u tyejúuj tzejta', a'íi pu ajta júxuj iityéchooca'aj. ¹⁸ Ajta jo'tij jo'tyéjvee a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritaca, a'áa pu síij ti tajapúa tyí'huüre' je'rájraa, a'íi pu a'íjna jin antyúumua'reej i tiéj, aj pu'ij a'yan tyaatajé a'íjci i ti júxuj iityéchooca'aj tíjin:

—Pata'aj jaaré'vejche, pajta jájsiire'en i táque'ra' i ciyéj ti a'áa jo'váatimee i cháanacaj japua, ji'nye pu'ríj cuasij a'íjna i táque'ra'.

¹⁹ Aj pu'ij i ti tajapúa tyí'huüre' jaaré'vejchaca', ti'quij jájsii i ti tyú'ciiriaca' i cháanacaj japua, aj pu'ij ju'cáahua'xij a'íjna tzejta' i maj jin jajache' i úuvaj, i ti a'íin pué'een i ti jin Dios huápu'ij nyú'camui'.

²⁰ A'áa mu mij yo'jáchej apua'quéj i chájta'naj jitze, aj pu'ij xúure'ej eerámu'iyaca', a'yaa pu'ij ootí'ij ja'raa ti'ij jo'tij ja'tá'asej i xáachime'ra'an i cahuáayu', ajta a'yan japua huatámui'yaca' a'chu huéecaj anxityej quilloometroj.

15

A'íimaj i maj tajapúa tyí'huüre' ajta i puéjtzij ti aráahua'puaj ará'asej

¹ Nyajtáhua'aj nu tyi'tíj va'cán huaséj u tajapúa, arahua'puácaa nu huaséj i maj tajapúa tyí'huüre', a'íj mu jin antyúumua'reej maj arahua'puácaa jin puéjtzij huo'tá'an i ti jin néijmi'i tye'entyipúa'rij i Dios ti jime' nyú'camui'.

² A'yaa nu nyajta tyi'tíj tyu'séj ti naa tyí'me'estij, a'áa pu jo'muáanyijmee ti'ij jájtya'huaa i tiéj tzejta', a'áa mu jo'tyú'uuca'aj áarpaj metyi'tyai'ij a'íimaj i maj jaatyáamue'tij a'íjci i ti je'ej pua'aj huasé'rin, majta i tyéviij ti jahuüre', majta i ti jin tyí'ítej i ti jin ántyapuaaj. ³ Majta a'íjna chuicaca'aj je'ej ti huaríj i Moisés i ti tyí'huüria'ca'aj i Dios jimi, majta a'íjna jime' je'ej ti huaríj i cánya'aj. A'yaa mu tíjin:

Huápu'ij pu tyámua' naa huasé'rin je'ej paj tyi'tíj jin huaríj,

tavástara', Dios mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej, tyámua' pu een ajta záahuatyi'ra'aj séejre' je'ej paj tyí'ijta, muáaj paj jusén jime' tyí'ijta.

⁴ ¿A'tanyij quee muatzinye' muéetzij tavástara' paj pué'een?

¿A'tanyij quee tyimuaatatyójtzi're'ej?

Ji'nye muáaj paj ji'rénnya'aj séejre',

néijmi'i mu i tyeítyee mujo'vá'ju'uj muá'ju'un mej mij muatyáanajche, ji'nye pu'rj huataséjre i paj jin tyí'ijta.

⁵ Nyati'ij nyij atányeeriaca', aj nu nyij jaaséj ti antácuunyica'aj i tye'yúuj tajapúa ti já'sejre'. ⁶ A'úu mu mij tye'yúuj tzejta' je'ráacij i maj tajapúa tyí'huüre' i maj aráahua'puaj ará'asej, majta jaa'á'sima'aj i puéjtzij i ti aráahua'puaj ará'asej. Cánarij mu tyí'cheen ti naa tyi'tyatáatiyi'ij, majta ahuojí'que'ejma'caa jutavíj jitze puásij jime' ooroj ti jin taavijhua. ⁷ Ajta síj i maj muáacuaj i maj júurij, a'í pu'ij túxa'aj tyihuo'rái'pu'tyej a'íjma i maj aráahua'puaj ará'asej i ti jitzán ava'ajistíjmeé i ti jin huápu'i'ij nyú'camui' i Dios i ti jusén jime' júurij. ⁸ Aj pu'ij tyámua' tyá'ajcitzujtariaca' u tye'yúuj tzejta' a'íjna jime' i muárie'ria'ra' i Dios, ti'quij tyámua' tyo'huájistyaca' u tye'yúuj tzejta' a'íjna i citzíj, capu che' huatái'riitariaca' ti a'tíj utyájrutyey 'asta na'aj quee antyípuarej je'ej maj tyi'tíj jin puéjtzij tyihuo'tá'sij a'íjma i maj aráahua'puaj ará'asej.

16

I túxa'aj ti a'íjna jin avá'jistij i ti jin Dios nyú'camui'

¹ Nyati'ij nyij nyúucarij huánamuajri' ti u tye'yúuj tzejta' ca'nyíin jin a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tajapúa tyí'huüre' i maj aráahua'puaj ará'asej a'yan tijin:

—Séricuj, siata'aj ayo'cáxire'en i cháanacaj japua i ti avá'jistij i túxa'aj jitze i ti aráahua'puaj tya'rá'asej, i ti jin i Dios huápu'i'ij nyú'camui'.

² Aj pu'ij síj ujo'vé'mej, ti'quij uye'cáaxirej i cháanacaj japua i túxa'aj jitze ti arámuaaca'aj, aj pu'ij a'íjma jimi i tyeítyee i ti hua' jitze á'yu'si'huaca'aj je'ej ti ántyapuaj a'íjna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, a'íjma jimi pu atzáj huataséjre i ti je'ej pua'aj curiá'rie', ajta je'ej pua'aj huasé'rin.

³ Ajtáhua'aj i síj i tajapúa ti tyí'huüre', a'í pu ajta uye'cáaxirej i túxa'aj ti jitze arámuaaca'aj, a'á pu ya'ráaxirej i jájtyij japua ti ve'ej, aj pu'ij i jájtyij a'yan huataséjre ti'ij xúure'ej ti eerámu'yaca' i tyéviij jitze ti huame'rej, aj mu mij néijmi'i huácuij i maj jájtyij jitze já'chajca'aj.

⁴ Ajtáhua'aj i síj ti tajapúa tyí'huüre', a'í pu ajta uye'cáaxirej a'íjna i ti túxa'aj jitze arámuaaca'aj i játya'naj japua, ajta jo'tíj ja'ajéexavi'ijmeé, aj pu'ij a'yan huaríj ti'ij i xúure'ej. ⁵ Nyajta a'yan tyáanamuajri' a'íjci i tajapúa ti tyí'huüre' i ti a'íjna jin antyúumua'reej i jájtyij, ti a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Muáaj paj tyámua' een, a'íj paj jin antyía'mua'reej pej pij huo'xíjtye'en, muáaj paj jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, pajta ijíj pooj séejre', ⁶ ji'nye a'íjma mu i tyétyacaa huo'cuuj i maj muéetzij jimi tyámua' tyí'tyesejre', majta i maj muéetzij jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ajta ijíj paj muáaj huo'ta' mej mij xúure'ej huaye'en. Jujímua'aj mu a'yan tye'entyimué'tij.

⁷ A'yaa nu nyajta tyáanamua'jri' ti a'tíj utyojo'taxájtaca' jo'tij jo'tyéjvee i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, a'yan tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna tavástara' mu paj Dios pué'een, mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej, tzáahuatyí'ra'aj paj jin huo'xíjtyej, pajta quee tyi'tíj jin ootyá'ítzee.

⁸ Ajtáhua'aj síj i ti tajapuá tyí'huüre', a'íi pu ajta uye'cáaxirej i ti arámuaaca'aj i túxa'aj jitze, a'íj pu japua jaráaxirej i xicáj, ajta a'yan tyaatá' ti'íj i xicáj huo'tyátieera'aj i tyeítvee. ⁹ Aj mu mij huápu'i'ij huatyájtaca' i tyeítvee, majta camu jaatáxaahuataca' i maj jin je'ej pua'aj ricij, camu majta tyaatatyójtzi'rej i Dios, sulu je'ej mu pua'aj tyaatajé i Dios, i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti puéjtzi' huo'tá'an.

¹⁰ Ajtáhua'aj i síj i ti tajapuá tyí'huüre', a'íi pu ajta uye'cáaxirej a'íjna ti jitze aráamuaca'aj i túxa'aj, a'íj pu japua jaráaxirej jo'tij ja'cájca a'íjna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj een, aj pu'íj huápu'i'ij huatyática'riaca' jo'tij tyejé'íjtaj. Majta i tyeítvee, a'íi mu uhuóche've'ej i junyanúu jitze a'íjna jime' maj jéehua huápu'i'ij jajpuéjtzica'aj, ¹¹ Camu majta jaatáxaahuataca' i maj je'ej pua'aj ricij, sulu je'ej mu pua'aj tyaatajé i Dios i ti tajapuá ja'sejre', a'íjna jime' i maj jéehua jajpuéjtzica'aj.

¹² Ajtáhua'aj síj i ti tajapuá tyí'huüre', a'íi pu ajta uye'cáaxirej i túxa'aj ti jitze arámuaaca'aj, a'áa pu ya'ráaxirej i játya'naj jitze ti ve'éj ti a'yan ántyapuaj tijin Éufrates, aj pu'íj atyáaxi' i játya'naj, mej mij antáçinyej a'íimaj i maj tyí'íjta i maj a'áa pujmua' jo'vá'ju' jo'tij jé'ejnyinyiij i xicáj.

¹³ Nyati'ij nyij huo'séj maj huéica'aj ejnyéxij hua'sé' tyenyij jitze a'íjna i cú'cu'uj, ajta a'íjna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ajta a'íjna i ti hue'tzij jin tyi'xaj, a'yaa mu huasé'rihua'aj mati'ij taachuúsee. ¹⁴ A'íi pu júuricamej pué'eenye'ej i maj tyiyáaru' jitze ajtyáma'can, a'íi mu çinyaca'aj néijmi'que' i cháanacaj japua, mej mij huá'ajsiire'en a'íimaj i maj tyí'íjta, mej mij huatyéno'se'en a'ájna xicáara' ti'íj jitzán huataséjre'ej i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

¹⁵ A'yaa pu tijin: "Cási', nyáaj nu uvé'nyesij ti'ij náhua'rij. Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti atányeej, ajta tyi'chajca ti'ij quee muá'vi'ij jo'cha'canye'en, mej mij quee i tyeítvee jaaséj i ti jutyevi'ra'." ¹⁶ Majta je'en hua'ajsií néijmi'caa i maj tyí'íjta a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj huá'nyuucaa jime' i hebreos tijin Armagedón.

¹⁷ Ajtáhua'aj síj ti tajapuá tyí'huüre', a'íi pu ajta uye'cáaxirej i ti arámuaaca'aj i túxa'aj jitze, aj pu'íj síj ca'nyiin jin tyu'taxájtaca' ti uje'rávaaca'aj u tye'yúuj tzajta' a'ájna jo'tij jo'tyéjvee i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Pu'ríj néijmi'i tye'entyipua'riaca'.

¹⁸ Aj mu mij huatyána'axcava'xij majta tyényuucaa'aj, ajta jéehua tyi'tyáhuaasime'ej, i cháanacaj pu ajta ca'nyiin jin huatóoca'tzij, a'yájna ti'íj quee a'náj tyu'tóoca'tzij mati'ij mana'aj a'yan tyi'tyesejre' i tyeítvee.

¹⁹ Ajta a'íjna i chájta'naj ti ve'éj, huéicaque' pu ootátzi'tyaca', ajta á'vatzi'xi i chájta'naj i séej chuéj japua ti ja'ma'can, ajta i Dios pu jo'támua'reeri' a'íjna i chájta'naj ti ve'éj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Babilonia, ti'íj puéjtzi' jaatá'an ajta je'en jáaci'tyij i ti jin huápu'i'ij nyú'camui' i Dios. ²⁰ Ajta néijmi'i jo'tij ja'ráahuachij i jájtyij jitze, ajta jiríj ti huaquéetimee a'íi pu néijmi'i tyaja'huóopua'rixij, ²¹ majta tyéetyee

tajapuá je'cáavatzij maj tyatí'ti'ijmee a'íjma japua i tyeít'ye, huá'puatyej quuiluj mu tyijetyéjma'caa i tyéetyee, majta a'íimaj i tyétyacaa, je'ej mu pua'aj tyaatajé i Dios a'íjna jime' i tyéetyee maj cáavatzij, ji'nye jéehua mu jajpuéjtzica'aj.

17

Dios pu jo'xíjtyej a'íjci i íitaj ti huóotoj

¹ Aj pu'ij shíj ti tajapuá tyí'huúire', ti ajta séej iityei'ca'aj i túxa'aj ti aráahua'puaj tya'rá'asej, a'íi pu mu jo'vé'mej, ti'quij a'yan tyinaaté'exaaj tíjin:

—Mupo'vé'me', nyamuaataséejratye'sij je'ej ti tya'ajpuéetzij ta'mej a'íjna i íiti' ti jamue'tica'aj i túmii i jutyévij jime', a'íi pu a'íin pué'een i ti a'áan jo'ojcaj i jájtyij japua ti ve'éj. ² Majta a'íimaj i maj tyí'ijta i cháanacaj japua, a'íi mu huóoxana'cirej a'íjna jamuán i íitaj, majta a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íimaj mu huatyáata'ruj a'íjna jime' ti i íiti' huo'ta' mej mij jamuán huóoxana'cire'en.

³ Ajta je'en i júuricama'ra' i Dios ti naataséjraj, a'íi pu i ti tajapuá tyí'huúire' nyojo'vi'tij a'ájna jo'tij quee já'tyí'tij. A'áa nu nyij íitaj huaséj ti i cú'cu'uj ti po'vij japua avá'catyíi, ajta jéehua jitzán á'yu'si'huaca'aj i ti jin je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios, arahua'puácaa pu íjmu'uj a'íjna i cú'cu'uj ajta tamuáamuata' pua'mácan ava'ahuájma'caa. ⁴ Ajta a'íjna i íiti' nacámuaa pu tyí'tyéchajcaa, ajta cii tyí'po'vij, jéehua pu tyo'carújtya'ajma'caa a'íjna i ti ooroj jin tyí'taavijhua, ajta tyetyéj ti huápu'ij tyá'najchij, ajta peerla tyí'tíj. A'íi pu ajta túxa'aj iityei'ca'aj ti ooroj jin taavijhua, a'íj pu jitze avá'ajística'aj i ti xána'visi' huasé'rin, ajta i ti jin huóoxana'cirej a'íjna i íiti', ⁵ ajta cuáatze' a'yan tyé'yu'si'huaca'aj i nyúucarij nyaj quee yo'itéej na'raa, a'yaa tyé'yu'si'huaca'aj tíjin: “Babilonia, i ti va'cán jin tyí'tyéjvee, ajta hua' náanaaj a'íimaj i úucaa i maj jamue'tij i túmii i jutyévij jime', ajta néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een íiyan cháanacaj japua.” ⁶ Aj nu nyij jaaséj ti i íiti' tahuáaca'aj a'íjna jime' i hua' xuure' i maj tyámua' tyí'tyesejre' i Dios jimi, majta a'íimaj i maj huácuij a'íjna jime' maj Jesús jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. Aj nu nyij je'ej tyo'taséj nyati'ij jaaséj. ⁷ Ajta i tajapuá ti tyí'huúire', a'yaa pu tyinaaté'exaaj tíjin:

—¿Ji'nye een jime' je'ej petyo'taséj? Nyáaj nu muaaté'exaatye'sij je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti á'yu'si'ij i íiti' jitze, nyajta je'ej ti huatóomua'aj i ti japuan avá'caj, a'íjna i ti arahua'puácaa íjmu'uj, ajta tamuáamuata' pua'mácan ti ava'ahuájmee. ⁸ A'íjna i tyí'tíj i paj jaaséj, a'íi pu anaquéj séjria'ca'aj, ajta íijij capu che' séejre', ajta óoche' pu eetaméj a'ájna jo'tij ja'tyácun ti'ij quee eexúj á'pua'rej. Majta a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, i maj quee á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj a'íjna jitze i yu'xarij i maj jin júurij muá'ju'un, ti'ij na'aj tyu'tyátaavijhuaca' i cháanacaj, a'íimaj mu je'ej tyo'taséjraj mati'ij jaaséj a'íjna i tyí'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, i ti aami' séjria'ca'aj, ajta je'en quee che' aja'hua'taca'aj, ajta óoche' pu huataséjre'sij.

⁹ A'yaa pu amitéeria'aj ja'mej a'tíj ti tyojó'itej ti ajta tyámua' metyóomua'rej. A'íjna i ti arahua'puácaa íjmu'uj, a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i jiríj ti aráahua'puaj ará'asej ti japuan áan jo'ojcaj i íiti', a'yaa pu ajta huatóomua'aj maj aráahua'puaj ará'asej i maj tyí'ijta. ¹⁰ Mua'anxíviij

i maj meríj huáacuii, síj pu ooj tyi'táj jin tyi'tyéjvee, ajta i síj capu eexúj séejre'. Ajta ti'ij huataséjre'en capu jéehua á'tyeeren. ¹¹ Ajta i tyi'táj ti je'ej pua'aj huasé'rin ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, ajta quee che' séejre', a'íi pu a'íin pué'een i ti aráhueeicaj, a'íi pu ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj aráhua'puaj ará'asej, a'íi pu ajta néijmi'i á'pua'ren.

¹² 'Ajta a'íjna i ti tamuáamuata' pua'mácan ava'ahuájmee, a'íi mu a'íin pué'een i maj tamuáamuata' ará'asej i maj tyi'ijta, i maj quee xu tye'entyájrupij mej mij tyu'ta'íjtaj, majta móoche' mu ja'ancuriáa'sij mej mij séej ooraj á'tyeevi'in maj tyu'ta'íjtaj a'íjna jamuán i tyi'táj ti je'ej pua'aj huasé'rin. ¹³ A'íimaj i maj tamuáamuata' ará'asej i maj tyi'ijta, néijmi'i mu juxa'aj mana'aj tyi'xaj, a'íj mu jin jaatátuiire'sij i maj jin antyúumua'reej a'íjci i tyi'táj ti je'ej pua'aj huasé'rin. ¹⁴ A'íi mu mij jaatanyo'si'tye'ej a'íjci i cánya'aj, ajta a'íi pu i cánya'aj huo'tyámue'tij, majta a'íimaj jamuán séejre' i Dios ti huo'tajé ajta je'en hua'antiyíhuoj mej mij tyámua' eenye', jí'nye i tavástara' pu tyihuá'ijtye' a'íimaj i maj hua' vástara' pué'een i tyeítyee, ajta a'íin pué'een i tajtúhuan ti néijmi'caa tyi'ijtye' i séecan i tajtúhuaanyij.

¹⁵ A'yaa pu ajta tyinaaté'exaaj i tajapúa ti tyi'huiire' tijin:

—A'íjna i jájtyij ti ve'ej i paj jaaséej, i ti japuan anjo'ojca'tyii i íiti' ti jaamué'tij i túmii i jutyévira' jime', a'íi mu a'íin pué'een i tyeítyee i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj séej nyúucarij jin tyi'xaj, majta séej chájta'naj jitze ja'chej. ¹⁶ Ajta a'íjna i a'huáara' tamuáamuata' ti ará'asej i paj jaaséj, ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj huasé'rin, a'íi mu jájcha'íiria'aj muá'ju'un a'íjci i íitaj ti jaamué'tij i túmii i jutyévira' jime', a'íi mu ayooriésij metya'cá'ri'ran i ti tyi'tyéechan, majta je'en jaatyáci'mij i tyévira' mati'ij mij jaatyáteeraj. ¹⁷ Dios pu arí a'yan tyihuo'cámua'riityej hua' xiéjnyu'caa tzajta' mej mij a'yan huárinyij je'ej ti a'íin tyá'xie've', a'íj mu jime' juxa'aj mana'aj rinyij mej mij jaatátuiire'en a'íjci i tyi'táj ti je'ej pua'aj huasé'rin i maj jin antyúumua'reej, asta na'aj quee a'yan atyojo'rén'yej je'ej ti i Dios arí tyu'taxájtaca'. ¹⁸ Ajta a'íjna i íitaj i paj jaaséej, a'íi pu a'íin pué'een i chájta'naj ti ve'ej i ti tyihuá'ijtye' néijmi'que' i cháanacaj japua.

18

A'íjna i Babilonia ti jó'vej

¹ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej huaséj i ti tajapúa tyi'huiire' ti jútje' ajé'cama'ca'aj, va'cán pu jin antyúumua'reej, néijmi'que' pu i cháanacaj japua huanyéeri'cij ja'raa a'íjci jime' i ti á'taaca'aj i jujitzé. ² A'yaa pu ca'nyíin jin tyi'jijhuaca'aj tijin:

—Pu'ríj á'avej, pu'ríj á'avej a'íjna i Babilonia i chájta'naj ti ve'ej. Pu'ríj hua' chí'ij pué'een a'íimaj i tyiyáaru', jo'maj ja'chej i júuricamej i maj xána'visi' huasé'rin, ajta jo'maj já'asacaa i pína'see i maj xána'visi' huasé'rin, majta tyi'tyán i tyaj quee hua'xie've'. ³ Ji'nye néijmi'i mu i maj séej chuéj japua já'ma'can huatyáata'ruj mej mij je'ej pua'aj huárinyij ti'ij a'íjna i Babilonia, a'íimaj i maj íyan tyi'ijta i cháanacaj japua, néijmi'i mu jamuán huóoxana'cirej, majta i maj tyi'to'raaa íyan cháanacaj japua, a'íi mu huochíjtyaanyi'taca' a'íjna jime' ti a'íin a'yan tyihuo'tá' je'ej maj tyi'táj tyi'xie'va'ca'aj.

4 Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej nyúucarij huánamuajri' ti jútye' tyajá'xajtaca'aj a'yan tijin:

—Siata'aj eeráciinyej i chájta'naj jitze, mua'aj mu sij nyetyeítyeristyamua' pué'een, sij sij quee hua' jamuán huóoxana'cire'en, ti'ij quee ajta jamuáaci'tiyj i puéjtzij, ⁵ ji'nye a'íi pu arí huápuí'ij ootyá'ítzee i Dios jimi, a'íi pu i Dios jamua'reej i ti jin je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'ijna i íiti'. ⁶ Che' a'yan ajta tyáaci'tiyj ti'ij ajta a'íin puéjtzij tyihuo'tá' i ti huo'mué'tij, che' hua'puaj tyu'nájchitaj i ti jin je'ej pua'aj huaríj, sijta i váasuj ti jitzán jaya'caa siata'aj ja'vá'jisten a'ijna jime' i ti hua'puaj ará'asej i ti jin huatyátahuan, a'yájna ti'ij a'íin séecan tyu'tá', ⁷ siata'aj puéjtzij jaatá'an ti'ij huatóoxaamujritye'en, a'yájna ti'ij jusíj tya'huóotzaahuaj, ajta je'ej ti tyu'tóosejrataca'. Ji'nye a'yaa pu tyí'xaj i jutzájta' tijin: “A'yaa nu tyi'tyéjee ti'ij íiti' ti tyí'ijta. Canu antyínyasiitariaca', canu nyajta jajpuéetzij na'mej.” ⁸ A'íj pu jin séej xicáj japuan rávesij i ti jin jajpuéetzij ja'mej, aj pu'ij tyi'ijcuí'nyij, ajta huatóoxaamujritye'ej, ajta huataí'cuataj, aj pu'ij huatyáteeri'huaj, ji'nye i Dios néijmi'i pu putyí'uurej, a'íi pu i tavástara' a'yan puéjtzij tyaata'sij.

9 A'íimaj i maj tyí'ijta i cháanacaj japua, i maj jamuán huóoxana'cirej, majta jamuán huochíjtyanyi'taca', a'íi mu juyiinyen majta huatóoxaamujritye'sij mati'ij jaaséj ti ájcitzuj a'ijna jime' ti tyátaasij. ¹⁰ Majta a'ímuáj jo'tya'úuj muá'ju'un a'ijna jime' maj jatzíinye' i ti jin jajpuéetzij, a'yaa mu tyu'taxájtaj tijin:

—¡Cuí' xaa! ¡Cuí' xaa muáaj mu paj chájta'naj pué'een ti ve'éj, Babilonia mu paj va'cán jin antyía'mua'reej! Ji'nye jiye'tzín tya'rá'aj i paj jin períj jajpuéetzij.

¹¹ Majta i maj tyi'to'raciaa íiyan cháanacaj japua, a'íi mu majta juyiinyen majta huatóoxaamujritye'ej a'ijna jime' i chájta'naj, ji'nye capu che' ma' a'tíj ta'mej ti tyihuo'naniíej i maj tyú'tisij, ¹² tipua'aj ooroj, pláataj, i tyetyéj ti tyámua' tyá'najchij, tyi'tíj peerla, cáanarij ti tyi'jí're'en i ti tyí'me'estij, na'riíj ti táxie'muaa, nusu i ti po'vij, ajta néijmi'i i ciyéj ti jéehua tyá'najchij, na'riíj tyi'tíj coobre, nusu tyapúusti', nusu i tyetyéj i maj tyi'cámejtyee, ¹³ nusu i cue'ráj maj tyi'na'chityaa i ti naa tyaarie'ej, nusu i íjicua na'riíj tyi'tíj miirra, nahuáj, aséityij, aríinaj ti jí're'en, tyeríicuj, ajta ya'muáatyee i maj hua' japuan tyí'ti'ijcicaa, nusu cánya'xií, cahuáayu'uj, i cariaata', majta a'íimaj i maj ca'nyéjrij jin tyi'muarie' juxa'aj tyeítyee jimi. ¹⁴ A'yaa mu tyaatájeevij a'íjci i chájta'naj tijin:

—¡Capu che' séeria'aj ta'mej muéetzij jimi a'ijna i táque'ej ti jéehua mua'ránajchica'aj, papu'ríj jusén jin tyojo'riej i ti huápuí'ij tyá'najchij i paj jin chíjtyaanyi'taca'aj!

¹⁵ Majta a'íimaj i maj a'yan éenye'ej tyi'tooca'aj majta a'ijna jin huochíjtyaanyi'taca', a'íi mu a'ímuáj jo'tya'úuj muá'ju'un, a'ijna jime' maj jatzíinye' i ti jin jajpuéetzij, muyíinyaaj majta juxaamúuiritya'aj, ¹⁶ a'yaa mu tyi'xáataj muá'ju'un tijin:

—¡Cuí' xaa! ¡Cuí' xaa i chájta'naj ti ve'éj! I ti a'ijna tyi'tyéechan i ti me'estj ti naa een, ajta a'ijna jime' i ti táxie'muaa, ajta i ti po'vij jime', ajta a'ijna tyo'carújtye'ejmee i ti ooroj jin tyi'taavijhua, ajta i tyetyéj ti huápuí'ij tyá'najchij, ajta a'ijna i peerla tyi'tíj; ¹⁷ ¡ajta jiye'tzín néijmi'i tyu'riá'xij i ti huápuí'ij tyá'najchica'aj!

Majta néijmi'i a'íimaj i maj báarcuj tyimuárie'rij, majta i maj tyí'muijhuacaa i báarcuj jitze i maj á'ciñney i jájtyij japua, majta néijmi'i i maj hue'tyéé vivi', a'íi mu a' ímuáj jo'huúístiraa, ¹⁸ ajta mati'ij jaaséej a'íjci i citz'ij ti ájcitzujtariaca' ti'ij tyátaasima'aj i chájta'naj, aj mu mij a'yan tyityeetyejíihuajraa tijin:

—¿Jo'nyij ajtáhua'aj síij chájta'naj já'sejre' ti'ij a'mújna?

¹⁹ Aj mu mij chuéj ti muíinyíj ahuóoratzi'raj i jumu'új jitze, muuyíinyaj majta juxaamúuiritya'aj, a'yaa mu tyí'tyiejijhuaca'aj tijin:

—¡Cuíi' xaa! ¡Cuíi' xaa a'íjna i chájta'naj ti ve'ej! A'íj mu jin huooch'ijtyaanyi'taca' muéetzij ti jimi tyí'sejre', néijmi'i i maj báarcuj tyíya'muaaca'aj i maj jin antací'ca'aj i jájtyij japua. A'íi mu mij jiyet'zín jó'vej.

²⁰ Ajta i tajapúa sij já'sejre', siata'aj huatóotyamua've'en, a'íjna jime' i chájta'naj, siata'aj huatóotyamua've'en mua'aj mu sij jí're'nye'ej séejre' i Dios jimi, sijta mua'aj mu sij antyíhuaviihuaca', sijta mua'aj mu sij Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, néijmi'i xu huatóotyamua've'en, jí'nye ti'ij i Dios jo'xíjtyej a'íjci i íitaj, aj pu mua'ajmaj tyámua' tya-jamo'xá'pui'intari'ri'.

²¹ Aj pu'ij síij ti tajapúa tyí'huíire' tyetyej pu tyítii i maj jin tyá'ti'xicaa, aj pu'ij ja'tyájríe i jájtyij jitze ti ve'ej, a'yan tyí'xáataj tijin:

—A'yaa paj cha'taj atyojo'cárutyij muáaj chájta'naj paj ve'ej Babilonia paj ántyapuaj, camu mij che' a'náj muasejran. ²² Camu che' namuáaria'aj muá'ju'un i maj tyí'cui'nacaa i áarpaj jitze, nusu i maj tyí'ci'sityee túuturu'uj jitze, na'ríij i trompéetaj jitze, camu majta che' tyi'muárie'ej muá'ju'un je'ej maj tyi'táj tyu'yí'tin, capu ajta che' namuáaria'aj ta'mej i maj tyí'tixicaa. ²³ Capu che' a'táaj ja'mej muéetzij jimi i tiéj ti ú'taa i hua' chí'ij tzajta', capu ajta che' namuáaria'aj ja'mej i maj tyí'ye'estyaa a'íimaj i maj moochán huanyéjnyei'chaca'. Jí'nye a'íimaj i maj tyí'to'racaria'aj mu a'íin pué'eenye'ej i maj a'yan japuan séjria'ca'aj i cháanacaj, i maj majta viváajma'aj jin tyityatatyá'ca'aj, i paj muáaj huo'cuanamuaj mati'ij mana'aj pua'máj a'yan séejre' i cháanacaj japua. ²⁴ Jí'nye a'íjna jitze i chájta'naj a'íj mu jitze jáatyoj i hua' xuure' i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, majta i maj jí're'nye'ej séjria'ca'aj i Dios jimi, majta néijmi'i mati'ij mana'aj pua'máj huácuij i cháanacaj japua.

19

I maj tyí'chuiicaj u tajapúa

¹ Aj nu nyij tányij huó'namuajri' i maj tajapúa ca'nyíin jin mui'tíj tyajá'xajtaca'aj, a'yaa mu tijin:

¡Alelúuyaj! Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios, jí'nye a'íi pu tajapúa huatanyúj, a'íj pu ajta jimi já'ma'can i ti naa huasé'rin, ajta i ti jin néijmi'i putyí'uurej,

² a'íi pu tzáahuatyi'ra'aj jin huá'xijtye'en, ajta je'ej ti tye'tyévijtye';

a'íi pu arí jo'xíjtyej a'íjci i íitaj ti jutyévira' jin jamue'tica'aj i túmii, ajta ca'nyíjra'aj huo'ta' néijmi'que' i cháanacaj japua, mej mij jamuán huóoxana'cire'en.

Dios pu'ij a'ájna puéjtzij jaatá' a'ájna jime' ti i íiti' huo'cuij a'áimaj i maj jahuiire' i Dios.

³ Majtáhua'aj mu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—¡Alelúuyaj! A'ájna i ti jitzán ájcitzuj i íitaj capu a'náj huatyápua'rij.

⁴ Majta a'áimaj i huáasij i maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej, majta i maj muáacuaj i maj júurij, néijmi'i mu ecóotutaxij, mej mij jaatyáanajche i Dios, i ti acájca ipuárij jitze. A'yaa mu tyi'xajtaca'aj tijin:

—¡Che' a'yan tyá'ra'nyij! ¡Alelúuyaj!

⁵ Aj pu'ij shíj huajjhuaca' ti a'áa véjri' jo'tyávaaca'aj jo'tij jo'tyéjvee i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, a'yaa pu tyi'xajtaca'aj tijin:

Siata'aj tyaatatyójtzi're'en i Dios, néijmi'i mua'aj,

mu sij viváajma'aj jin tyityatatyíj,

siajta mu sij ciléenye' jin tyityatatyíj,

néijmi'i mua'aj mu sij jahuiire' siajta tzáahuatyira'aj jimi tyícha'ij.

Ti'ij huatyényeëichij i Cány'a'aj

⁶ A'yaa nu nyajta tyihuó'namuajri' maj jéehua i tyeítyee tyí'xajtaca'aj, a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'ij jo'tij jájtyij ja'ancáamu'yej, ajta a'yan namuajria'ca'aj ti'ij i víityee maj tyényuuca'an. A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

¡Alelúuyaj! Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios,

ji'nye pu'ríj huatyóochej ti tyu'ta'íjtaj i tavástara',

ajta i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

⁷ Tyiche' huátatyamua've'en, tyajta tyaatatyójtzi're'en,

ji'nye pu'ríj a'ájna atyojo're'neye ti'ij i cány'a'aj huatyényeëichij.

Ajta i ti íira'ra'an pué'eenye'ej ta'mej pu'ríj ajta tyámua' huóoruuj.

⁸ A'yaa mu tyaatá' ti a'ájna tyu'tyóochejtyej i cáanarij ti me'estíj ti ajta naa een, ti tyama'astájyi'ij ti quee choomua.

Ji'nye a'ájna i cáanarij ti naa een, a'íi pu pué'een i maj jin tyámua' tyityetyúucha'íica'aj a'áimaj i tyeítyeristyamua'me'en i Dios.

⁹ Ajta i ti tajapuá tyí'huiire' a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—Ootyéeyu'xaj a'yan tijin: “Miche' huatóotyamua've'en a'áimaj i maj huo'tá'inyej mej mij jamuán tyú'cua'nyij i cány'a'aj a'ájna xicáara' ti jitzán huatyényeëichij.”

A'yaa pu ajta tyinaaté'exaaj tijin:

—A'ájna i nyúucarij nyaj mua'íxaatye' Dios pu ji're'can jime' janyuucaa.

¹⁰ Aj nu nyij tyítunutaca' jo'tij ja'ra'íicajmee nyej nyij jaatyáanajche, aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaaj tijin:

—Capáj a'yan rijcaj, ji'nye nyáaj nu jahuiire' i Dios, a'yájna pati'ij muáaj majta a'áimaj i a'ihuáamua' i maj a'yan ricíj je'ej ti i Jesús tyihuó'íxaaj. Pata'aj i Dios huatyáanajchej.

Ji'nye a'yájna ti'ij tyu'xájtaca' i Jesús, a'íi pu a'íin pué'een i ti huo'cámua'riityej a'áimaj i maj Dios jitze tyí'xajtaca'aj.

A'ájna i ti avá'caj i cahuáayu' japua ti cuéeinara'

¹¹ Aj nu nyij jaaséj ti antácuunyica'aj u tajapuá, aj pu'ij cahuáayu' huataséjre ti cuéeinara', ajta i ti avá'caj a'yaa pu antyapuaj tijin I ti tyámua' een ti ajta tzáahuatyira'aj jin tyí'xaj, ji'nye tyámua' pu tyí'íjtaca'aj, ajta a'yan cha'taj tyí'nyo'sa'ca'aj. ¹² A'yaa pu huasé'rihua'aj i ji'sáara' ti'ij tiéj ti á'taa, ajta mu'caa tyo'carújtya'ajma'caa i cúruun i jumu'új jitze, ajta

huaséj a'íjma i maj hui'ijveechixij i hua' mu'uj a'íjna jime' maj tyámua' éenye'ej i Jesús jimi, majta a'íjna jitze i nyúucaria'ra' i Dios. A'íimaj i maj quee jaatyánajchaca' a'íjci i ti je'ej pua'aj huasé'rin camu majta i ti jahuiire', majta quee huatóoa' maj hua'ajtyiyú'xaxi'in i huá'cuaatze' nusu i jumuáca' jitze. Aj nu nyij huo'séj maj huatájuuriaca' majta je'en jamuán tyu'ta'íjtaca' i Ciriístu' séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj jitze. ⁵ Majta i séecan i maj huácuij, camu huatájuuriaca' 'asta na'aj quee mutyojo'mej séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj. A'íi mu a'íin pué'een i maj anaquéej huatájuuriaca'. ⁶ Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj hua' jamuán anáatya'aj huatájuurij, j'i'nye a'íjma mu jitze ajtyáma'can i tyeftyeristyamua'me'en i Dios. Majta quee che' cui'nyij, sulu a'íi mu tyitye'entyárutyij i Dios jimi, majta i Ciriístu' jimi, mej mij séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj jamuán tyu'ta'íjtaj.

Dios pu ja'antyimué'tij i tyiyáaru'

⁷ Tí'ij mutyojo'me'en i séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, a'íi pu i tyiyáaru' huatátuihuaj jo'tij je'tyánami'huaca'aj, ⁸ aj pu'ij eetaméj tí'ij huo'cuanamuan a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij i xicáj je'ejnyinyij, majta i maj a'áa pujmua' jo'cháatimee jo'tij i xicáj ja'ancáru'pij, majta i maj ajtyapuáj pujmua' jo'cháatimee, majta i maj áatyej pujmua' huacháatimee, ajta a'íjci i ti a'yan ántyapuaj tíjin Gog, ajta a'íjci i Magog, majta néijmi'caa i maj hua' jitze ajtyáma'can i maj a'yan ará'asej tí'ij i séj ti a'áa ja'ajtyácaj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij tí ve'éj, a'íjma mu mij tyísiire'ej mej mij huatyényo'se'en. ⁹ Matí'ij mij néijmi'que' oorióonajchaca' tí'ij na'aj ooyóhuaj i chuéj, matí'ij mij hua'ajnáj jo'maj tyojo'tyá'inaamuarica'aj i maj tyámua' een i Dios jimi, a'íjma i Dios ti hua'xie've'. Ajta tiéj pu uje'cáyvej u tajapuá, tí'quuj huo'tyáatíej a'íjma i maj jamuán huajú'ca'aj i tyiyáaru'. ¹⁰ Ajta i tyiyáaru', i ti huo'cuanamuaj, a'áa pu ja'tyáreehuaca' jo'tij ja'alaguun ajta já'taa i asúufrej jime', jo'maj majta ja'tyáavatzij a'íjna i ti je'ej pua'aj huasé'rin ajta a'íjna i ti jahuiiria'ca'aj, ajta a'íjna i ti hue'tzij jin tyí'xajtaca'aj. A'áa mu mij jajpuéetzij muá'ju'un tújca majta tíca' majta jusén jime'.

Dios pu huá'xijtye'en a'ájna jo'tij já'sejre' i ipuárij ti ve'éj

¹¹ Nyati'ij nyij ipuárij huaséj tí ve'éj tí naa tyí'cuenara', nyajta a'íj huaséj i ti acájca. Ajta i cháanacaj, ajta i tajapuá, a'áa pu ja'huópua'rixij a'íjna jimi, camu che' ma' já'sejria'ca'aj. ¹² Nyajta je'en a'íjma huaséj i maj huácuij, i maj huásij majta i maj cíleen, a'áa mu ja'riá'vaaca'aj a'íjna jimi i ipuárij, aj mu mij séej ootácuuraca' i yu'xarij, majtáhua'aj séej ootácuuraca' i yu'xarij i maj jitzán á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj i maj júurij huatyá'itzeere'ej i Dios jimi. Majta a'íimaj i maj merij huácui'ijcaa a'yaa mu tyityo'xíjtyi'huaca' je'ej maj tyi'tíj huáruuj matí'ij móoj júurica'aj, majta je'ej tí tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze. ¹³ Aj mu mij huataséjre i maj atyácuui i jájtyij jitze, majta néijmi'i i séecan i maj huácui'ijcaa, néijmi'i mu majtáhua'aj huatájuuriaca', aj pu'ij Dios huo'xíjtyej a'íjna jime' je'ej maj tyi'tíj jin huaríj matí'ij móoj júurica'aj. ¹⁴ Ajta je'en a'íjna i tí tyi'tyacu'i'caa a'áa pu ja'tyáreehuaca' jo'tij ja'alaguun ajta á'taa asúufrej jime'. A'íi pu a'íin pué'een i maj majtáhua'aj jin cui'nyij, ¹⁵ a'áa mu majta huaja'tyáahua'xij i maj quee áyu'si'huaca'aj je'ej maj ántya'ruj i yu'xarij jitze tí hua'tá'caa maj jusén jin júurij huatyá'itzeere'en i Dios jimi.

21

A'íjna i tajapuá ti já'sejre' ti jájcuaj ajta i cháanacaj ti ajta jájcuaj

¹ Aj nu nyij tányij i tajapuá huaséj ti jájcuaj, nyajta i cháanacaj ti ajta jájcuaj, ji'nye a'íjna i tajapuá ti anaquéej séjria'ca'aj, ajta a'íjna i cháanacaj ti mi'ma'can, capu che' séjria'ca'aj, ajta i jájtyij ti ve'éj, capu ajta che' séjria'ca'aj.

² Nyajta je'en jaaséj i chájta'naj ti jájcuaj ti ajta naa een i ti a'yan ántyapuaaj tijin Jerusalén, ti jútye' aje'cáma'ca'aj jo'tij i Dios já'sejre'. Tyámua' pu huóoruuj a'íjna i chájta'naj ti'ij i íiti' ti huatyévice'sij.

³ Nyajta je'en nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyíin jin a'áa tyojo'taxájtaca' jo'tij i ipuárij jo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyí'xajtaca'aj tijin:

—Iiye'ej pu putyí'ricij jo'tij já'sejre' i Dios hua' jamuán i tyétyacaa. Hua' jamuán pu huatyá'itzeere'ej, majta a'íimaj mu tyeítyeristyamua'me'en pue'éenye'ej muá'ju'un. Ajta i Dios a'íi pu hua' Dios pu'éenye'ej ta'mej.

⁴ Tyámua' pu tyihuo'tyéjeevij mej mij quee che' juxaamúuiritya'aj muá'ju'un a'íjna jime' ti síij huamuí', camu majta che' juyiinyaj muá'ju'un, camu che' tyi'tíj jin jajpuéetzij muá'ju'un, ji'nye a'íjna i ti aami' tyí'sejria'ca'aj capu che' tyi'séere'ej ta'mej.

⁵ Ajta a'íjna i ti ipuárij jitze acájca a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyáaj nu néijmi'i tyi'jajcuare'en i ti tyí'sejre'.

Ajta a'yan tijin:

—Ootyéeyu'xaj a'íjci, ji'nye a'íi pu nyúucarij tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, ajta i'ríj siaj jitzán tyú'ca'nye.

⁶ Aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaaj tijin:

—Pu'ríj tye'entyíci'piihuaca'. Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj anájcaj, nyajta i nyaj uvé'tyajtíj, nyáaj nu jájcuaj imuáj huataséjre, nyajta jusén jime' séeria'aj na'mej. A'tíj tina'aj ti huata'íimu'un nyáaj nu huáapua'aj jaatá'sij a'íjci i jájtyij ti a'áa já'ajnyinyii jo'tij ja'ajréxaj, a'íjna i jájtyij i ti jin júurij ja'mej jusén jime'. ⁷ Ajta a'íjna i ti tyu'tyámue'tin, néijmi'i pu a'íjna tyá'ci'tyij, nyáaj nu Dios ra' pue'éenye'ej na'mej, ajta a'íi pu nyiyóoj pue'éenye'ej ta'mej. ⁸ Majta a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, i maj quee tyá'tzaahuatyé', i maj tyú'xana've', i maj tyí'tyacuí'caa, i maj úucaa jamuán juxana'cire', i maj tyí'chahuaa, i maj sánturij najchej majta i maj tyí'hue'tacaa, a'yaa pu tyihuá'ci'tyij maj a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tij ja'alaguun ti asúufrej jin á'taa, a'íi pu a'íin pué'een i maj jin majtáhua'aj cui'nyij.

I Jerusalén ti jájcuaj

⁹ Aj pu'ij síij nye jimi aje're'nyej i ti tajapuá tyí'huüre' ti hua' jitze ajtyáma'can i maj aráahua'puaj ará'asej, i maj túxa'aj tyi'tyái'pu'ca'aj i ti ajta aráahua'puaj tya'rá'asej, i ti jitzán arámuaaca'aj i cui'nyi'ra'aj i maj jin jajpuéjtzica'aj i tyeítyee, a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—Mujo'té'yi'ij, nyáaj nu muaataséjratye'sij a'íjna i ti jimí tya'tóoraj i cánya'aj ti ajta íira'ra'an pue'éenye'ej ta'mej.

¹⁰ Ajta je'ej ti tyinaataséjra i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu i ti tajapuá tyí'huüre' nyojoovi'tij jo'tij jiríj jo'tácaj ti huápuí'ij ájtyeej, aj pu'ij naataséjraj i chájta'naj ti naa een i ti a'yan ántyapuaaj tijin Jerusalén, a'áa pu jútye' je'cáma'ca'aj jo'tij i Dios já'sejre'. ¹¹ Naa pu tyi'tyama'astáji'caa

a'íjna i chájta'naj tí'ij ajta i Dios tí huápuí'ij naa huasé'rin, a'yaa pu tyí'tyatáatiyi'caa tí'ij i tyetyéj tí huápuí'ij tyá'najchij, tí'ij ajta tyí'tatzaj a'íjna i cristal. ¹² Va'tíj pu jin curiá'nami' ajta tyámua' tyé'ejtyee, tamuáamuata' japuan hua'puaj pu ará'axcaa jo'tij ja'puertaj, ajta jo'tij ja'puertaj tajmee a'íi mu eetyú'uuca'aj i maj tajapuá tyí'huúire', ajta néijmi'que' puéertaj jitze sáij ajta sáij a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj ántya'ruj a'íimaj i tyeityeristyamua'me'en i maj hua' jitze eeráma'can a'íimaj i yójmua'mua' maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹³ Huéicaj pu pua'maquéj a' puéertaca'aj a'ájna pujmua', jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij, ajta huéicaj pua'maquéj ajtyapuáj pujmua', a'yaa pu ajta huéicaque' tyá'puertaca'aj áatyej pujmua', ajta huéicaque' a'ájna pujmua' jo'tij i xicáj ja'ancáru'pij. ¹⁴ Ajta tamuáamuata' japuan hua'puaj i tyetyéj ataquéetime i tí japuan ájtaavijhuaca' i tí jin curiá'nami' i chájta'naj, a'íj pu'íj jitze á'yu'si'íj je'ej maj ántya'ruj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i cánya'aj tí hua'antyíhuoj.

¹⁵ Ajta a'íjna i tí tajapuá tyí'huúire' tí nyajamuan tyí'xajtaca'aj, a'íi pu tyí'tíj lítyéchooca'aj tí'ij ciyéj tí ooroj jin taavijhuaca'aj, a'íi pu a'íin pué'een i tí jin jaatyé'iten a'chu tíj ve'ej i chájta'naj, ajta a'chu tí antayóhuaj i puéertaj, ajta a'chu tí ájtyeej i tí ájtaavijhuaca'. ¹⁶ Ajta i chájta'naj juxa'aj pu huatátyeevi'ca'aj, a'chu tí huatátyeej a'yaa pu cha'tána'aj ooyóhuaj. Ajta i tí tajapuá tyí'huúire' a'íi pu jaatyé'itej i chájta'naj a'íjna jime' i ciyéj, hua'puaj ví'ra'aj quíloometroj pu huatátyeej i chájta'naj, a'yaa pu cha'tána'aj aantayóoj, ajta a'yan cha'tána'aj ájtyeevi'ij. ¹⁷ Aj pu'íj té'ej jaatyé'itej a'íjci i tí ájtaavijhuaca', a'yaa pu'íj ájtyeej huéicatyey japuan anxíviij meetroj pu ájtyeej, ajta a'íjna i tí tajapuá tyí'huúire' a'yaa pu tyeetyé'itej matí'ij tyá'mua'reej i tyétyacaa.

¹⁸ Ajta i jáxu'uj tyetyéj pu jin ájtaavijhuaca' maj a'yan jatamuá'muaj tíjin diamante, ajta néijmi' i chájta'naj, ooroj pu jin taavijhuaca'aj, ajta a'yan tya'tátaave'ej tí'ij i jájtya'huaa. ¹⁹ Ajta i tí atátaavijhuaj i tí japuan ájtaavijhuaj i tí jin curiá'nami' i chájta'naj, naa pu tyámua' tyí'taavijhuaca'aj a'íjna jime' i tyetyéj tí huápuí'ij naa huasé'rin, anaquéej pu a'íjna i tyetyéj tí a'yan ántyapuaj tíjin diamante, ajtáhua'aj sáij i zafiro tí puíríci, ajta a'íjna i ágata tí tyetyéj pué'een tí síchira', ajta a'íjna i tyetyéj tí huá'raa esmeralda tí ántyapuaj, ²⁰ ajta a'íjna i ónice tí yú'xare', ajta a'íjna i cornalina tí po'vij, ajta i crisólito tí tyóomuara', ajta a'íjna i berilo tí cí tyí'tyoomuara', ajta a'íjna i topacio tí naa tyí'tyoomuara', a'íjna crisoprasa tí naa tyí'tyoomuara' ajta cí tyí'hua'raa, ajta a'íjna jacinto tí nacámuaa, ajta a'íjna i amatíista tí naa tyí'nyeeri'ij. ²¹ A'íjna i puéertaj tí tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íj pu jin taavijhuaca'aj i peerla. Ajta néijmi' i cánye ooroj pu jin taavijhuaca'aj tí a'yan tyí'tatzaj tí'ij i jájtya'huaa.

²² Nyajta quee tye'yúuj a jo'séj, i chájta'naj jitze, jí'nye a'íjna i tavástara', i Dios tí néijmi' i jin antyúumuara'ree, a'íi mu a'íin pué'een i tye'yúuj, ajta a'íjna i cánya'aj. ²³ Ajta a'íjna jitze i chájta'naj, capu juxie've'ú i xicáj huá'tatzavi'tya'aj nusu i máxcrie', jí'nye a'íj pu jin i Dios huányeeri'ij, ajta a'íjna i cánya'aj, a'íi pu a'íin pué'een i tatzárij. ²⁴ Majta a'íimaj i tyeítyee a'íi mu nyéeri'iste' cínyey muá'ju'un i chájta'naj jitze, majta a'íimaj i maj tyihuá'íjtye' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íi mu

tyu'tátuiire'sij i maj jin chájtyaanyi'taca'aj. ²⁵ Camu a'náj tye'tyánasij jo'tij ja'pueertaj i chájta'naj jitze, ajta quee a'náj huatíca'aj ta'mej, ²⁶ a'íj mu jimi tyu'tátuiire'ej néijmi'i i maj tyí'ijcha'íj i maj va'cán jin tyityatatyíj, majta i maj jin huápu'i'ij naa huasé'rihua'aj, ²⁷ ajta quee a'náj tyí'táj ti xána'vi're' utyárutyij u chájta'naj jitze, nusu a'táj ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'íj, nusu i ti tyú'cuanamuaj. Sulu a'íi mu'uj i maj á'yu'si'íj i yú'xaria'ra' jitze i cánya'aj i ti hua'tá'caa mej mij jusén jin júurij.

22

A'íjna i játya'naj ajta i ciyéj ti a'áa já'sejre'

¹ A'íjna i ti tajapuá tyí'huüre' pu játya'naj naataséjraj ti naa éeny'e'ej mui'yej, ajta a'íjna i jáytyij júuricamej pu tyu'tá'caa. Naa pu tyí'me'estij i jáytyij ti'ij i cristal, ajta a'áa je'rányajcaa jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij ti jitzán acájca i Dios, ajta a'íjna i cánya'aj. ² Ajta a'áa jé'ta' je'cámu'yaca'aj i cáyey jitze, ajta juxa'aj i ciyéj tye'ejtyaváatíma'caa jo'tij joo'ástímee i jáytyij, a'íi pu a'íin pu'é'een i ciyéj i maj jin júurij muá'ra'nyij, tamuáamuata' japuan hua'puaj pu pua'máj tajcaria'aj séej nyinyi'ra'aj jitze, ajta i xámue'ra', a'yaa pu tyí'huüre' mej mij a'íjna jin tyihuó'huaatye'en a'íimaj i maj séej chuéj japua jo'cháatímee. ³ Capu che' tyí'táj séeria'aj ta'mej ti je'ej pua'aj huó'uurej. A'íjna i ipuariáara'an i Dios ajta i cánya'aj, a'íi pu séeria'aj ta'mej i chájta'naj jitze, mej mij i tye'ítyeristyamua'me'en jaatyáanajche. ⁴ A'íi mu jaséera'j muá'ju'un, ajta huá'cuaatze' séeria'aj ta'mej je'ej ti a'íin ántyapuaj. ⁵ Capu a'náj huatyátíca'rij a'ájna, majta a'íimaj i maj a'áa ja'chej, capu che' hua' jitze juxié'va'aj ta'mej i tatzárij, nusu i xicáj, j'i'nye a'íi pu tavástara' i Dios hua'tátzavi'raj ja'mej, majta a'íimaj mu tyí'ítaj muá'ju'un jusén jime'.

⁶ Aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaaj a'íjna i ti tajapuá tyí'huüre' tijin:

—A'íi pu i nyúucarij tzáahuatyi'ra'aj jin séejre' ajta j'i'récán jime'. A'íjna i tavástara' i Dios, a'íi pu a'yan tyihuo'tá' i ju júuricamej a'íijma i maj jitzán ma'can tyí'xajtaca'aj, a'íi pu'ij ajta nyéetzij nyojo'ta'ítýaca' nyej nyij tyihuo'taséjratye'en a'íijma i maj jahuüre' i Dios je'ej ti jiyet'zín atyojo'rényesij.

⁷ —Jiyet'zín nu uvé'nyesij!

¡Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti ja'astej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci i yu'xarij jitze!

⁸ Nyáaj, Juan, nyáaj nu jáanamujri' nyajta jaaséej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjna jitze i yu'xarij. Ajta nyati'ij a'yan tyáanamujri', nyajta a'yan tyu'séj, aj nu nyij jimi tyítunutaca' a'íjci i ti tajapuá tyí'huüre', nyej nyij jaatyáanajche.

⁹ Ajta a'íjna a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—Capáj a'yan rijcaj, j'i'nye nyáaj nu nyajta jahuüre' i Dios, a'yájna pati'ij muáaj, ajta mati'ij majta a'ihuáamua' i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj majta néijmi'i a'íimaj i maj a'yan ricij je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij. Pata'aj a'íj huatyáanajchej i Dios.

¹⁰ A'yaa pu ajta tyinaaté'exaaj tijin:

—Capáj ja'avaataj i nyúucarij ti á'yu'si'ij a'íjna jitze i yu'xarij, j'i'nye pu'rij atyojo'rényesij a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij.

¹¹ Ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'íj, che' ooj je'ej pua'aj

tyi'tyúucha'íij, ajta i ti xána'vi're', che' ooj xána'visi' séjre'ej, ajta i ti jí'reenye'ej séejre' i Dios jimi, che' ooj tyámua' tyí'sejria'aj.

¹² —A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyáaj nu jiye'tzín uvé'nyesij, nyajta jaa'á'sima'aj na'mej je'ej ti síj tyi'tij jin huaríj. ¹³ Nyáaj nu a'ín pué'een i ta'nájcaj, nyajta i nyaj uvé'tyajtij, nyajta a'ín pué'een i nyaj jájcuaj imuáj huaséjre, nyajta jusén jime' séeria'aj na'mej, nyáaj nu anaquéej huataséjre ti'ij quee xu tyi'tij séjria'ca'aj, nyajta nu a'ín pué'een i nyaj néijmi'i ty'a'ancuriáa'sij ti'ij tye'entyipua'rej íjij ti tyí'sejre'.

¹⁴ Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj tyí'jo'sicaa i tyúucaanaa ti'ij a'yan tyihuó'ci'tyij maj jáacua'nyij i táque'ra' i ciyéj i maj jin júurij huatyá'itzeere'en, mej mij majta a'áa jo'tyájrutyey jo'tij ja'pueertaj i chájta'naj. ¹⁵ Majta apua'quéj mu jo'tyá'itzeere'ej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij, majta i maj tyí'chahuaaraj, majta i maj juxana'cire', majta i maj tyí'tyacuí'caa, majta i maj sáanturij na'michej majta néijmi'i i ti a'yan tyihua'ránajchi i ti hue'tzij pué'een, mej mij a'náj tina'aj tyí'hue'taj.

¹⁶ —Nyáaj, Jesús, nyáaj nu jaata'ít'yaca' ja'mua jimi a'íjci i ti nyahuíre' ti'ij tyajamuaté'exaatyé' mua'ajmaj mu siaj jus'rii i tyeyúuj tzajta'. Nyáaj nu a'ín pué'een i nyaj David jitze eeráma'can. Nyáaj nu a'ín pué'een i xú'ra'vej ti eeré'nyinyii tapua'risima'caj.

¹⁷ Ajta i júuricama'ra' i Dios, ajta i ti oochán huatyéevichej i cánya'aj, a'yaa mu tyí'xaj tijin:

—Mupo've'me'.

Ajta i ti iityánamuaj, che' ajta a'yan tyu'taxáj tijin:

—Mupo've'me'.

Ajta i ti í'mu'uj, ajta jaxie'va'aj ti huaye'en, che' mujo've'me'en ajta je'en huáapua'aj jaayé'en i jájtyij i ti jin júurij huatyá'itzeere'ej.

¹⁸ Ajta néijmi'i i maj janamuaj je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij Dios jimi ti já'ma'can, tipua'aj seequéj tyaataxáj, Dios pu puéjtzij jaatá'sij a'yájna ti'ij tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij. ¹⁹ Ajta tipua'aj a'tij je'cácaa jóo'uunaj i ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, Dios pu jáa'ri'raj i ti jaci'tyij ti jáacua'nyij i táque'ra' i ciyéj ti jin júurij já'ra'nyij, ajta quee che' jaci'tyij ti a'áa jo'tyájrutyey i chájta'naj jitze ti naa een, a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze.

²⁰ Ajta i ti a'íjna jin a'yan tyí'xaj, a'yaa pu tyí'xaj tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyáaj nu jiye'tzín uvé'nyesij.

Che' a'yan tyá'ra'nyij. ¡Mupo've'me' tavástará' Jesús!

²¹ Che' a'íjna i tavástará' i Jesús, che' a'ín tyámua' néijmi'caa mua'ajmaj tyajamuáacha'íin.